

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

©Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Eser Adı: Gülzâr-ı İrfân
Müellifi: Mehmed Fahreddin Bursavî
Hazırlayan: Bilal Güzel
Yayın Yılı:2023
ISBN: 978-975-17-5748-7
Ana Yayın Numarası: 3758
Kültür Eserleri Dizisi- 663

Adres: Emek Mahallesi Wilhelm Thomsen Caddesi No:4/Çankaya/ANKARA
Telefon: +90 312 470 80 00
Faks: +90 312 470 54 71
e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr
<http://ekitap.ktb.gov.tr>

**MEHMED FAHREDDİN BURSAVÎ VE GÜLZÂR-I İRFÂN İSİMLİ
BİYOGRAFİK ESERİ(İNCELEME-METİN)**

Dr.Bilal GÜZEL

KISALTMALAR

AE:	Gülzâr-ı İrfân Ali Emiri Millet Kütüphanesi nüshası
c.:	Cilt
haz.:	Hazırlayan
KA:	Gülzâr-ı İrfân Kadir Atlansoy Şahsi Kütüphanesinde bulunan nüsha.
nu:	Numara
ö. :	Ölüm tarihi
s.:	Sayfa Numarası
SÜ:	Gülzâr-ı İrfân Süleymaniye Kütüphanesi nüshası
t.t.:	Telif tarihi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
:	
vb.:	ve benzeri
vd. :	ve diğerleri
vr. :	Varak numarası
Yay. :	Yayınları
H.:	Hicri

1. GİRİŞ

Biyografi, tanınmış kişilerin hayat hikâyelerinden bahseden türdür. Başlangıçta tarih bilimin alt dalı olan biyografi daha sonra gelişerek müstakil bir yapıya kavuşmuştur. Tarih, bugünden önceki zamanlarda yaşanan olayları ve bu olayların kahramanlarını konu alır. Yaşanmış olaylar kadar onları meydana getiren şahısların hayat hikâyesi de önemlidir. Biyografi, hadiseleri meydana getiren insanların hayatlarını konu alır. Bu yüzden doğu medeniyetlerinde ve batı medeniyetlerinde tarih içinde biyografiye büyük önem verilmiştir¹.

Biyografiye İslam dünyasında daha çok önem verilmiştir. Çünkü Hz. Peygamber'in hayat ve faaliyetlerinin incelenmesi ile İslam tarihçiliği başlamıştır. Başlangıç dönem İslam tarihçiliğinin en önemli konusunu hadis toplama faaliyetleri oluşturmuştur. Bir hadisin doğruluğu büyük ölçüde isnadın doğruluğuna ve kesintisizliğine bağlıdır. Hadisi rivayet eden kişiler ile ilgili biyografik veriler hadisin doğruluğunun da senedi sayılmıştır. Bununla beraber başta Hz. Peygamber ve sahabeler olmak üzere önemli din büyüklerinin hayatlarını topluma sunma arzusu da biyografi bilimini İslam medeniyetinde canlı tutmuştur.

İlerleyen asırlarda yaşanan siyasi ve sosyal gelişmelerle siyasi tarih hanedanlıklara ait yıllığa dönüşmüş, bilgin ve muhaddisler ise biyografi alanına yönelip peygamberin varisleri olan bilginlerin hayatlarını anlatmayı gerçek tarihçilik saymışlardır. Bu sebeple bir gurubun ve zümrenin biyografilerini bir araya getiren daha çok eser yazılmaya başlanmıştır. Böylelikle biyografi türü gelişmiş sadece dini kişilikleri değil toplumun her katmanından önemli kişilerin biyografilerini de ihtiva etmiştir. Artan biyografi yazımı ile bu tür belirli alt başlıklara ayrılmıştır².

Bu alt başlıklardan birisi de vefeyât/vefeyât-nâmedir.

¹ Adıvar 1952'den aktaran Mustafa İsen (2010). *Tezkireden Biyografiye*. İstanbul: Kapı Yayınları.3.

² Bu kısım “Mustafa İsen (2010). *Tezkireden Biyografiye*. İstanbul: Kapı Yayınları. 3-5.” ten özetlenmiştir.

Vefeyât/ Vefeyât-Nâme

Vefeyât, Arapça “ölüm, ölüm belgesi” anlamlarına gelen “vefât” sözcüğünün çoğuludur³. Vefeyât, ilk olarak ‘hadis âlimlerinin ve râvilerinin vefat tarihleri’ anlamına gelecek şekilde kullanılırken daha sonra bu tarihleri içeren eserlerin adı olmuştur⁴. Vefeyât, 13. yüzyıla kadar ‘vefat edenler’ anlamını ve bu konuda yazılan eserleri karşılamıştır, daha sonra ise genişleyerek ‘biyografi eserleri’ anlamını almıştır⁵. Vefeyâtların tabakat kitaplarından farklı olarak ortak bir grup (tabaka) oluşturan kişilerin biyografilerini değil vefat tarihleri esas alınan kişilerin biyografilerini barındırdığı belirtilmiştir⁶.

Türk edebiyatında çoğunlukla vefeyâtın sonuna Farsça ‘nâme’ kelimesi getirilmiş ve vefeyât-nâme şeklinde kullanılmıştır. Vefeyât-nâme türü ile ilgili çağdaş araştırmacılar çeşitli tanımlar yapmış, içeriği ve kapsamına dair çeşitli görüşler belirtmişlerdir.

Bu konuda ilk tanımı yapan Agah Sırrı Levend ‘vefeyât’ı ünlü kişilerin yalnız ölüm tarihlerini, kimilerinin de ölüm tarihleriyle birlikte “nasb, nakil ve azil” tarihlerini, kimilerinin de çok kısa biyografyalarını kaydeden eserler olarak tanımlamıştır⁷.

Abdulkerim Abdulkadiroğlu, vefeyât-nâmeleri belirli şehirlerde yetişen, vefat eden ve oralarda gömülü bulunan mühim kimselerin hal tercümelerini ve varsa eserlerinden bölümleri veren kitaplar olarak tanımlamıştır⁸.

³ Ferit Devellioğlu (2003). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitapevi. 1143;

İlhan Ayverdi (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat. 3351; Mehmet

Kanar (2008). *Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yay. 1567.

⁴ Mehmet Efendioğlu (2012). “Vefeyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 603.

⁵ Mehmet Efendioğlu (2012). “Vefeyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 603.

⁶ Casim Avcı (2010). “Tabakat”. *İslam Ansiklopedisi*. C.39. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 297-299.

⁷ Agâh Sırrı Levend (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 422.

⁸ Abdulkerim Abdulkadiroğlu (1988). *Beliğ*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 10.

Kadir Atlansoy, belli yerde doğup büyümüş veya oraya gelip yerleşmiş, ömrünün geri kalanını orada geçirmiş önemli kişilerin hayat hikâyelerini içeren eserler olarak tanımlayıp vefeyât-nâmelerin tabakat ve hâl tercümeleri niteliğini taşıdığını ve mesleklere dair yazılan eserler grubunun özelliklerini de ihtiva ettiğini belirtmiştir⁹.

Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever vefeyât-nâmeyi belli bir yerde doğup büyümüş veya o yere gelip yerleşip ömür sürmüş önemli kişilerin hayatına dair bilgileri ihtiva eden eserlere verilen isimler olarak tanımlayıp¹⁰ bu eserlerin bir kısmının da belli bir şehre bağlı kalmaksızın belirli tarihler arasında yaşamış kimseler hakkında bilgi verdiğini söylemişlerdir¹¹.

Ahmet A. Şentürk ve Ahmet Kartal, Agah Sırrı Levend gibi vefeyât-nâmeleri meşhur kişilerin sadece ölüm tarihlerini vermeyi amaç edinen bazen söz konusu edilen şahsın ölüm tarihleriyle beraber “nasb, azil ve tedîb” yıllarını çok kısa hal tercümeleriyle beraber veren tür olarak tanımlamıştır¹².

Ramazan Ekinci, vefeyât-nâmeler için Agah Sırrı Levend’in tanımına yakın bir tanım yapıp¹³ bu türü şehirler ve şahıslarla ilgili olanlar olarak iki farklı gruba ayırmıştır¹⁴.

Vefeyât-nâmelerle ilgili en son ve en tafsilatlı çalışmayı yapan Suat Donuk, vefat etmiş birden fazla kişinin yaşam bilgilerini, vefatları esas alarak konu edinen tezkire, menâkıbnâme, silsilenâme, siyer gibi diğer biyografik türlerin özelliklerini taşımayan mensur eserleri vefeyât-nâme olarak tanımlamıştır¹⁵. Suat Donuk, vefeyât-nâmeleri

⁹ Kadir Atlansoy (1998). *Bursa Şairleri, Bursa Vefeyâtnâmelerindeki Şairlerin Biyografileri*. Bursa: Asa Kitapevi. 77.

¹⁰ Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever (2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsî Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yay. 17.

¹¹ Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever (2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsî Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yay. 18.

¹² Ahmet Atilla Şentürk ve Ahmet Kartal (2008). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay. 534.

¹³ Ramazan Ekinci (2013). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. İstanbul: Buhara Yay. 27.

¹⁴ Ramazan Ekinci (2013). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. İstanbul: Buhara Yay. 28.

¹⁵ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 25.

‘tüm kesimlere yönelik vefeyât-nâmeler’ ve ‘belirli bir kesime yönelik vefeyât-nâmeler’ olmak üzere iki ana gruba ayırıp bu gruplardan da tüm kesimlere yönelik vefeyât-nâmeleri ‘kronolojik’ ve ‘alfabetik vefeyât-nâmeler’; belirli bir kesime yönelik vefeyât-nâmeleri ise ‘mesleki zümre vefeyât-nâmeleri’ ve ‘şehir-bölge vefeyât-nâmeleri’ olmak üzere ikiye alt bölüme ayırmıştır¹⁶.

Görüldüğü üzere vefeyât/vefeyât-nâme için bir birinden farklı tanımlar yapılmıştır. Yukarıdaki tanımlardan Efendioğlu’nun tanımı Arap edebiyatı göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Aynı şekilde Avcı’nın vefeyâtın tabakat eserlerinden farklı olarak tespit ettiği yönü de Arap edebiyatında bu adla yazılan eserler içindir. Türk edebiyatında bu tanıma uyan eser yoktur. Baştan sona kadar vefat kayıtlarından oluşan bir eser telif edilmemiştir. Türk edebiyatında bu tanıma en yakın eser adında vefeyât ismi geçen ilk telif eserlerden olma özelliğini de barındıran Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin’in *Vefeyât-ı Pür-İber li-Üli’l-elbâb men-İhteber*’idir. Ancak bu eserde vefat kayıtlarının yanında ciddi miktarda biyografik bilgi de yer almaktadır¹⁷. Bu yüzden Arap edebiyatında yazılan vefeyât-nâmeler için yapılan bu tanım Türk edebiyatında yazılan vefeyât örneklerini kapsamamaktadır.

Türk edebiyatı araştırmacılarının vefeyât için yaptığı tanımlar birbirinden farklıdır. Agah Sırrı Levend’in tanımı vefeyât başlığı ile yazılan eserlerin bir ikisi dışında kalanları kapsamamaktadır. Levend’in yukarıda verilen tanımını adında vefeyât geçen Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin’in *Vefeyât-ı Pür-İber li-Üli’l-elbâb men-İhteber*’i ve Üsküdarlı Mehmed Hasib’in *Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye*’si uygun olsa da yazılan diğer vefeyâtlara uymamaktadır. Örneğin 17. yüzyılın ortalarında Baldırzâde Selisî’nin yazdığı *Ravza-i Evliyâ(Vefeyât-ı Selîsî)* ve bu esere zeyil olarak yazılan adında da vefeyât geçen İsmail Belig’in *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*’ında biyografiler tabakat usulüne göre tasnif edilmiş ve bahsedilen kişilerin biyografileri çok ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Levend’in tanımı bu eserler için yeterli değildir. Aynı şekilde Ahmet A. Şentürk ve Ahmet

¹⁶ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belig’in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân’ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 32.

¹⁷ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belig’in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân’ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 36-38.

Kartal'ın tanımı da bu sebeple Türk edebiyatında yazılan vefeyâtlar için kapsayıcı değildir. Vefeyât başlığı ile yazılan pek çok eser bu tanımın dışında kalmaktadır.

Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Kadir Atlansoy ve Mefail Hızlı ile Murat Yurtsever'in vefeyât-nâmeler için yaptığı tanım bir birine yakındır. Bu araştırmacılar vefeyât-nâmeleri bir şehri veya bölgeyi merkeze alarak orada vefat etmiş önemli şahısların biyografilerini anlatan eserler olarak tanımlamışlardır. Abdulkadiroğlu ve Atlansoy bu tanımın dışında kalan vefeyâtlar için her hangi bir şey söylememişlerdir. Hızlı ve Yurtsever tanımlarından sonra vefeyâtların bir kısmının bu tanıma uymadığını bir şehre bağlı kalmaksızın belirli tarihler arasında yaşamış kimseler hakkında bilgi verdiğini söylemiştir¹⁸.

Suat Donuk, vefeyâtın tanımını ve kapsamını genişletmiş biyografik türlerden bir kaç hariç (Tabakat, Terceme-i Hâl, Tezkire, Menâkıb-nâme, Silsile-nâme, Hilye, Ensâb, Siyer ve Megâzî) geri kalanları vefeyât başlığı altında toplamıştır. Bu tanım ve tasnife göre vefeyât-nâme biyografik türdeki eserlerin genel adı olmuştur. Ancak bu tanım ve tasnifin bizce izaha muhtaç yanları vardır. Öncelikle iki farklı tür olarak belirtilen tabakat ve vefeyâtı bir birinden ayıran özelliklerin neler olduğu açıklanmalıdır. Suat Donuk'un "belirli bir kesime yönelik vefeyât-nâmeler" başlığı altına topladığı eserlerin hemen hepsi tabakat usulüne göre tertip edilmiştir ve bu eserlerin çok azının isminde vefeyât geçmektedir. Türk edebiyatı için vefeyât, tabakat türünü de kapsayan daha genel bir ad olarak kabul ediliyor ise vefeyâtdan farklı türler olarak belirtilen diğer türlerin neden bu kapsama girmediği de açıklanmalıdır.

Suat Donuk, tezkireleri vefeyât-nâmelerden ayıran farkın, vefeyât-nâmelerde sadece vefat etmiş kişilerin biyografisine yer verilmesine karşın tezkirelerde hayatta olan şairlerin de yer alması olduğunu belirtmiştir¹⁹. Ancak Suat Donuk'un çiçekçi vefeyât-nâmesi olarak saydığı²⁰ Ubeydî'nin *Netâyicü'l-ezhâr*'ında biyografisi anlatılan iki yüz

¹⁸ Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever (2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsi Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yay. 18.

¹⁹ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 9.

²⁰ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 69.

iki kişiden yüz beş tanesi hayattadır²¹. Bu durumda *Netâyicü'l-ezhâr* vefeyât-nâme tanımını içerisine girmemesine rağmen bu kapsamda değerdendirilmiştir. Eğer biyografik bir eserin vefeyât-nâme kabul edilmesi için vefat etmiş kişilerin biyografilerini anlatması gerekiyorsa menâkıb-nâme, silsile-nâme gibi örnekler olmak üzere vefat eden kişilerin biyografisini anlatan türlerin neden vefeyât tanımını dışında kaldığı da izah edilmelidir.

Bütün bu değerdendirmelerden sonra Türk edebiyatında vefeyât-nâme türünün ne ifade ettiğini daha iyi anlamak için bu türde yazılan eserleri bir tablo halinde görmek faydalı olacaktır:

	Eser	Müellif	Telif Tarihi	İçeriğı			
				Vefat Kaydı	Biyografi	Vefat Kaydı+ Biyografi	Şehir-Bölge Biyografisi
1	Vefeyât-ı Pür- iber li-ûli'l- elbâb men- İhteber	Alaybeyizâ de Mehmed Emin	1666-67			+	
2	Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye	Üsküdârî Mehmed Hasîb	1794			+	
3	Vefeyât-ı Ayvansarâyî	Hafız Hüseyin Ayvansarây î	1787		+		

²¹ Esra Kılıç (2017). *Ubeydî, Netâyicü'l-ezhâr*. Kùltür Bakanlığı E-kitap. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/54132,53556neteyicu39l-ezhar-ubeydipdfpdf.pdf?0>[Erişim Tarihi: 05.04.2019].10.

4	Vefeyât-ı Kibâr	Ahmed Câvid Efendi	1800-01			+	
5	Vefeyât-nâme(Menâkıb-ı Zeyniyye)	Mehmed bin Sadî	1630'dan önce.				+
6	Ravzâ-i Evliyâ(Vefeyât-ı Baldırzâde)	Baldırâde Selîsî Mehmed	1649				+
7	Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân	İsmail Belîğ	1722				+
8	Vefeyât-nâme	Süleymân Hâlis	1751-52				+
9	Gülzâr-ı Sulehâ ve Vefeyât-ı Urefâ	Ahmed Ziyâeddin	1782				+
10	Ravzatü'l-muflihûn	Gazzîzâde Abdullatîf	1814				+
11	Hulâsatü'l-vefeyât	Gazzîzâde Abdullatîf	?				+

12	Zübdetü'l- vekâyi der- Belde-i Celîle-i Bursa	Bakırcı Râşid Mehmed	1814				+
13	Gülzâr-ı İrfân	Mehmed Fahredden	1847				+
14	Yâdigâr-ı Şemsî	Mehmed Şemseddin	1911-12				+
15	Enîsü'l- müsâmirîn	Abdurrahm an Hibrî Efendi	1636-37				+
16	Riyâz-ı Belde-i Edirne	Ahmed Bâdî Efendi	1900				+
17	Gülşen-i Hulefâ	Nazmîzâde Hüseyin Murtaza	1730-31				+
18	Câmiu'l- envâr fî Menâkıbı'l- ahyâr(Tezkire -i Evliyâ-yı Bağdat)	Nazmîzâde Hüseyin Murtaza	?				+
19	Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl	Hafız Hüseyin Ayvansarây î	1786-87				+

20	Tezkire-i Makâmât	Ali İzzet Efendi	?				+
21	Hadîkatü'l- cevâmi	Hafız Hüseyin Ayvansarây î	1768-69				+
22	Zeyl-i Hadîkatü'l- cevâmî	Ali Sâtı Efendi	1837-38				+
23	Dürrehâü'l- cevâmi	Süleyman Besim	1859-60				+
24	Tuhfe-i Râgıbîn	Sıtkîzâde Ahmed Reşid Efendi	1832-33				+
Topla m				-	1	3	20
Tablo-1.1: Türk Edebiyatında Yazılan Vefeyât-nâmeler							

Tabloya Türk edebiyatında vefeyât ismi ile yazılan eserler, bu eserlere yazılan zeyiller ile adında geçmese de vefeyât isimli eserler ile benzer tarzda yazılan eserler dâhil edilmiştir. Tabloda yer alan eserler içerikleri bakımından vefat kaydı, biyografi, vefat kaydı+biyografi, şehir-bölge biyografisi olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere Türk edebiyatında Arap edebiyatındaki ilk dönem örneklerinde olduğu gibi sadece vefat kayıtlarından oluşan eser yazılmamıştır. Tabloya dâhil edilen yirmi dört eserden üç tanesi hem vefat kaydı hem biyografi içerirken, bir tanesi biyografi içermektedir, geri kalan yirmi eserde ise şehir-bölge merkezli biyografiler yer almaktadır. Vefeyât-nâme türü eserler içindeki şehir-bölge

biyografisi yer alanların oranı yaklaşık yüzde seksen dördtür (%83,3). Bu da vefeyât-nâmeler için şehir-bölge biyografisi merkezli bir tanım yapmayı zorunlu kılmaktadır.

Bize göre, Türk edebiyatında vefeyât-nâme istisnaları olmakla beraber bir şehri veya bölgeyi merkeze alarak orada vefat etmiş önemli kişilerin biyografilerini içeren eserlerdir. Türk edebiyatında yazılan şehir biyografilerinin ilklerinden olan Baldırzâde Selîsî'nin *Ravza-i Evliyâ* (t.t.1649) adıyla meşhur eseri başta müellif nüshası olmak üzere yedi nüshada vefeyât/vefeyât-nâme olarak adlandırılmıştır²². Bu durumda Türk edebiyatında isminde vefeyât geçen ilk eserin bir şehir-bölge biyografisi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bütün bunlar göz önünde bulundurularak vefeyât-nâmeler için bizim önerdiğimiz tanım “bir şehir-bölgeyi merkeze alarak orada vefat etmiş önemli kişilerin biyografilerini anlatan eserler”dir. Bu tanımın dışında kalan dört vefeyât-nâmeyi ise ‘Kronolojik Vefeyât-nâmeler’ başlığı altında toplamak isabetli olacaktır. Çünkü şehir-bölge vefeyât-nâmeleri tabakat usulüyle yazılırken diğer dört eser bir şehir-bölgeye bağlı kalmaksızın belirli tarih aralığında vefat eden önemli kişilerin biyografilerine kronolojik olarak yer vermiştir.

İslâm Medeniyetinde Vefeyât-nâme ve Şehir Biyografileri

Vefeyât veya vefeyât-nâmelerin ortaya çıkışı pek çok biyografik türde olduğu gibi İslam tarihine dayanmaktadır. İslam'ın ilk dönemlerinde hadis tenkitçileri hadis rivayet eden kişileri güvenilirlik açısından araştırmaya koyulmuş, râvilerin doğum, ölüm tarihleri, yaşları ve kimlik bilgileri tespit edilerek yalan hadis uydurmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır²³. Hadis ilmi ile başlayan vefeyât türü ilerleyen yüzyıllarda genişlemiş, diğer âlimlerin, meşhur kişilerin, hükümdar ve vali gibi kişileri tanıtır vefat tarihlerini veren eserlere ad olmuştur²⁴. Vefeyât-nâmeler ilk başlarda kronolojik

²² Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever (2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsî Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yay. 26.

²³ Mehmet Efendioğlu (2012). “Vefeyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: TDV Yay. 603.

²⁴ Mehmet Efendioğlu (2012). “Vefeyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: TDV Yay. 604.

olarak yazılmıştır, daha sonra ise alfabetik olarak yazılmıştır²⁵. 13. yüzyıla kadar vefat edenler anlamında kullanılan “vefeyât” kelimesi daha sonra biyografik eserler anlamında kullanılmıştır²⁶.

İslam’ın ilk asırlarından itibaren bu türde pek çok eser yazılmıştır. Ebu’l-kâsım el-Begavî’nin (ö. 317/927) *Târîhu Vefâti’s-şüyûh*’ı, İbn Zer er-Rabâî’nin (ö.379/989) *Târûhu Mevlidi’l-Ulemâ ve Vefeyâtihim*’i, Habbâl’in (ö. 482/1090) *El-Vefeyât*’ı Radiyyüddin es-Sâgânî’nin (ö.650/ 1252) *Derrü’s-sahâbe fî Beyâni Mevâzi’i Vefeyâti’s-sahabe*’si İbn Râfi es-Sellâmî (ö.774/1372) ve İbn Kunfûz’ün (ö. 810/1407) *El-Vefeyât*’ı ilk dönemde yazılan önemli eserlerdendir²⁷.

İslam medeniyetinde bu tür için dönüm noktası İbn Hallikân’ın (ö.681/1282) *Vefeyâtu’l-a’yân*’ıdır. *Vefeyâtu’l-a’yân* kendisinden önce bu adla yazılan eserlerden tertip ve içerik bakımından farklıdır. Daha evvel yazılan biyografik eserler tabakat usulüne göre yazılırken İbn Hallikân ilk defa alfabetik sıraya göre biyografik eser yazmıştır. Kendisinden evvel yazılan biyografik eserlerde dini kişiliklerin biyografisi anlatılırken *Vefeyâtu’l-a’yân*’da İslam’ın ilk dönemlerinden kendi zamanına kadar gelen sürede her hangi bir alanda şöhrete kavuşmuş sekiz yüzden fazla kişinin biyografisi yer almaktadır. Bu alanda yazılan ilk eser olarak İbn Hallikân’ın *Vefeyâtu’l-a’yân*’ı kabul edilmektedir²⁸. Esere daha sonra pek çok zeyil yazılmıştır. *Vefeyâtu’l-a’yân*’dan sonra en meşhur eder Safedî’nin (ö. 764/1363) *El-Vâfi bi’l-Vefeyât*’ıdır. Eserde alfabetik sırayla yazılmış on dört bin biyografi yer almaktadır²⁹.

İslam medeniyetinde biyografi eserlerinin bir kısmı belli bir şehir-bölge merkeze alınarak yazılmıştır. Bu eserlerden bazıları şunlardır:

Hatîb el-Bağdadî’nin *Târîhû Bağdât* isimli eserinde müellifin yaşadığı döneme kadar Bağdat’ta yaşamış veya buraya gelen kişilerden yedi bin sekiz yüz otuz bir kişinin biyografisi anlatılmıştır. Esere Abdülkerîm b. Muhammed es-Sem‘ânî, İbnü’d-

²⁵ Mehmet Efendioğlu (2012). “Vefeyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: TDV Yay. 604.

²⁶ Mehmet Efendioğlu (2012). “Vefeyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: TDV Yay. 604.

²⁷ Mehmet Efendioğlu (2012). “Vefeyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: TDV Yay. 604.

²⁸ Abdülkerim Özaydın (1999). “İbn Hallikân”. *İslam Ansiklopedisi*. C.20. İstanbul: TDV Yay. 18.

²⁹ İsmail Durmuş (2008). “Safedî”. *İslam Ansiklopedisi*. C.35. İstanbul: TDV Yay. 448.

Dübeysî ve İbnü'n-Neccâr zeyil yazmıştır. Ebü'l-Kâsım İbn Asâkir'in *Târîhu Medîneti Dımaşk* adlı eserinde Suriye'de yaşamış kişilerin biyografisi alfabetik olarak anlatılmış ve eser seksen cilt halinde yayınlanmıştır. Lisânüddin İbnü'l-Hatîb, *el-İhâta fî aḥbâri Ġrânâta* isimli eserinde Ġrânata şehrinin tarihi, coğrafî ve topografik özellikleri yanı sıra şehirle her hangi bir bağlantısı olan kişilerin biyografilerine de yer vermiştir. Bu türün İran coğrafyasındaki yazılan örnekleri ise Hasan Kummî'nin *Târîh-i Kum*, Mâferrûhî'nin *Mehâsinü İsfahân*, İbn Zerkûb'un *Şîrâz-nâme*'si; İbn Funduk'un *Târîh-i Beyhak*'ı, Nâdir Mirza'nın *Târîh-i Tebrîz*'i ile anonim *Târîh-i Sîstân* sayılmaktadır. İbnü'l-Faradî'nin *Târîhu 'ulemâ'i'l-Endelüs*'ü ve zeyilleri Humeydî'nin *Cezvetü'l-muktebis*, Dabbî'nin *Buğyetü'l-mültemis*, İbn Beşküvâl'in *Kitâbü's-Sıla fî târîhi e'immeti'l-Endelüs*'ü, İbnü'l-Ebbâr'ın *et-Tekmile li-Kitâbi's-Sıla* ve İbnü'z-Zübeyr es-Sekafî'nin *Sılatü's-Sıla*'sı şehir biyografilerinin Endülüs için yazılanlarıdır. İbnü'l-Ahmer'in *Büyûtâtü Fâsi'l-kübrâ*'sı Fas'ın meşhur aileleriyle eşrafına ait biyografileri içermektedir. Takıyyüddin el-Fâsî'nin *el-İkdü's-semîn fî târîhi'l-beledi'l-emîn*'i, Şemseddin es-Seḥâvî'nin 7. yüzyıldan itibaren Medine ile ilgisi olan kişilerin biyografisini anlattığı *et-Tuhfetü'l-latîfe fî târîhi'l-Medîneti's-şerîfe*'si, Radiyyüddin İbnü'l-Hanbelî'nin çağdaşı Halepli âlimler ve Haleb'e dışarıdan gelen bilginlerin biyografisini anlattığı *Dürrü'l-habeb fî târîhi a'yâni Haleb*'i ve Abdülhay el-Hasenî'nin , 7-20. yüzyıllar arasında Hindistan'da yaşayan dört bin beşyüz kadar âlim, mutasavvıf, edip, devlet ve siyaset adamının biyografisini anlattığı *Nüzhetü'l-havâtır* adlı eseri de şehir biyografisi türündedir³⁰.

Görüldüğü üzere İslam medeniyetinde şehir-bölge biyografisi yazılan yerlerin ortak özelliği önemli kültürel merkezler olmalarıdır. Arap coğrafyasında Bağdat, Şam, Haleb, Medine, Ġrânata; İran coğrafyasında Şîraz, Tebriz, İsfahan, Kum önemli kültür merkezleridir. Bu şehirlerin kültürel birikimi şehir biyografisi için çok elverişli olduğu için buralarla ilgili pek çok şehir biyografisi yazılmıştır. Birazdan görüleceği üzere bu durum Türk edebiyatı için de aynı şekilde tezahür edecek, şehir biyografileri önemli kültürel merkezler için yazılacaktır.

³⁰ Casim Avcı (2010). "Tabakat". *İslam Ansiklopedisi*. C.39. İstanbul: TDV Yay. 298.

Türk Kültüründe Vefeyât-nâme ve Şehir Biyografileri

Türk edebiyatının ilk biyografik eserlerini 15. yüzyılın sonunda Ali Şîr Nevâyî yazmıştır. Nevâyî, Molla Câmî'nin *Nefâhatü'l-Üns* isimli eserini ilavelerle tercüme etmiş ve *Mecâlisü'n-Nefâis* isimli şair tezkiresini telif etmiştir. Anadolu sahasında ise Bursa'da 1521 yılında Lâmiî Çelebi tarafından yazılan *Tercüme-i Nefehâtü'l-Üns* bu türün ilk örneğidir. Anadolu sahası Türk edebiyatında biyografik eser yazma geleneği Bursa'da başlamıştır. Lâmiî'den kısa süre sonra Sehî Bey'in Edirne'de yazdığı *Heşt-Behişt* isimli eser ile şair tezkiresi yazma geleneği Anadolu sahasında da başlamış ve bu yüzyılda türün en önemli örnekleri verilmiştir. Yine bu yüzyılda Taşköprizâde Ahmed Efendi, ulemâ ve şeyhlerin biyografisine yer verdiği *Şakâiku'n-Nu'mâniyye* isimli eserini yazmıştır. Aynı asırda *Şakâiku'n-Nu'mâniyye*'ye zeyiller yazılmaya başlanmıştır. Böylelikle biyografi türü gelişip, olgunlaşmış artan malzeme ile tür çeşitli başlıklara ayrılmıştır. Bu başlıklardan birisi de vefeyât/vefeyât-nâmelerdir.

Türk edebiyatında vefeyât ismi ile müstakil eserler 17. yüzyıldan sonra yazılmaya başlanmıştır. Alaybeyizâde Mehmed Emin'in *Vefeyât-ı Pür-iber li-ûli'l-elbâb men-İhteber*'i kaynaklarda bu isimle yazılan ilk eser olarak gösterilmektedir. Ancak Baldırzâde Selîsî'nin yazdığı *Ravza-i Evliyâ* ismiyle meşhur eseri başta müellif nüshası olmak üzere yedi nüshada vefeyât/vefeyât-nâme olarak adlandırılmıştır³¹. Yani ilk defa vefeyât ismi bir şehir biyografisi için kullanılmıştır.

Yukarıda de belirtildiği gibi Türk edebiyatının vefeyât-nâme türünde yazılan eserler çok büyük oranda şehir-bölge biyografisini içermektedir. Türk edebiyatında ilk defa bir şehir-bölge biyografisi Edirne şehri için 1637-37 yıllarında yazılan *Enîsü'l-Müsâmirîn* isimli eserdir. Bunu Bursa için 1649 yılında yazılan *Ravzâ-i Evliyâ* (*Vefeyât-ı Selîsî*) izlemiştir. Şehir biyografisi yazma geleneğinin bu iki şehirde başlaması şaşırtıcı değildir. Her iki şehir de Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış önemli kültür merkezleridir. Aynı zamanda bu şehirlerden Bursa'da Anadolu sahasının ilk biyografik eseri, Edirne'de ilk şair tezkiresi yazıldığı da göz önünde bulundurulursa yüz yıllar içerisinde artan bilgi ve birikim buraları şehir biyografisi

³¹ Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever (2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsî Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yay. 26.

yazılmaya hazır hale getirmiştir. Özellikle Bursa için yazılan şehir biyografileri Selîsî'den sonra bir gelenek olmuş bir zincirin halkaları şeklinde 20. yüzyılın başına kadar yazılmaya devam etmiştir.

Türk edebiyatında yazılan şehir biyografileri ile ilgili dikkati çeken husus İstanbul'un bütünü için yazılmamış olmasıdır. Bizce bunun sebebi İstanbul'un biyografik bilgi açısından çok zengin olması hem bir eserin hacmini çok aşacağı için hem de bir kişinin bu kadar çok bilgiyi toplamasının neredeyse imkânsız olduğu için olmalıdır. Bu yüzden İstanbul için yazılan şehir biyografileri bazı semtlerle sınırlı tutulmuştur.

Şehir biyografisi yazılan bir diğer şehir Bağdat'tır. Bağdat hem İslam dünyası için hem de Osmanlı Devleti için en önemli ilim, kültür merkezlerinden birisidir. Osmanlı döneminde de bu şehirde önemli sayıda bilim ve sanat insanı yetişmiştir. Bağdat'ın bilim ve kültür merkezi olması ve Osmanlı döneminde de bu vasfını devam ettirmesi bu şehri de şehir biyografisi yazılmaya hazır hale getirmiştir.

Bu sahada yazılan eserlerden en şaşırtıcı olanı Çorum şehiri için yazılan vefeyât-nâmedir. Çorum o dönem için önemli kültür merkezi olmamasına rağmen şehir biyografisi yazılmıştır. Bunun sebebi bizce önemli kültür merkezlerine gitmiş orada iyi bir eğitim almış Çorumlu bir müellifin kişisel gayretidir.

Şehir-Bölge Vefeyât-nâmeleri

Yukarıda da belirtildiği gibi Türk edebiyatında ilk şehir biyografisi Edirne için yazılmış, bundan kısa bir süre sonra ise Bursa için yazılmıştır. Şehir biyografisi yazımı Bursa'da bu bir gelenek haline gelmiş 20.yüzyılın başına kadar silsile halinde yazılmaya devam edilmiştir. Bu türün en karakteristik ve en güzel örnekleri Bursa için yazılan vefeyât-nâmelerdir. Bu yüzden tanıtmaya ilk olarak Bursa vefeyât-nâmelerinden başlayacağız.

Bursa Vefeyât-nâmeleri

Ravza-i Evliyâ-Baldırzâde Şeyh Mehmed Selîsî Efendi (ö.1650)

Ravza-i Evliyâ, Bursa hakkında yazılan ilk müstakil vefeyât-nâmedir³². Eserin diğer ismi *Vefeyât-ı Selîsî*’dir. *Ravza-i Evliyâ*’da Bursa’nın fethinden 17. yüzyılın ortalarına kadar Bursa’da yaşamış ve defnedilmiş iki yüz elli yedi kişinin biyografisi anlatılmıştır³³. Eser Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever tarafından yayımlanmıştır (2000).

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân-ı İsmail Belîğ(ö.1730)

Ravza-i Evliyâ’dan sonra yazılan ikinci Bursa vefeyât-nâmesi olan *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* 1722 tarihinde tamamlanmıştır. Tabakat yöntemi ile yazılan eserde toplam beş yüz elli beş kişinin biyografisi anlatılmıştır³⁴. Güldeste, bir mukaddime ve “Gülbün” adı verilen beş bölümden oluşmaktadır. Birinci gülbünde padişahlar, şehzâdeler, vezirler; İkinci gülbünde şeyhler, dervişler, vaizler, meczuplar, abdallar; üçüncü gülbünde kadılar, müderrisler, seyyitler; dördüncü gülbünde şairler; beşinci gülbünde musikişinaslar, meddahlar ve hekimler yer almaktadır³⁵. Eser Suat Donuk tarafından yayımlanmıştır(2016).

Bursa’da Medfûn Ba’z-ı Meşâyihin Menâkıbı-Derviş Hasan(ö.1724)

Agah Sırı Levend, bu eseri Bursa vefeyât-nâmesi olarak tanıtmış³⁶ daha sonra da kaynaklarda aynı bilgi tekrar edegelmiştir. Ancak yapılan son çalışmalarda Levend’in

³² Abdülkerim Abdulkadiroğlu (1992). “Baldırzâde Mehmed Efendi”. *İslam Ansiklopedisi*. C.5. İstanbul: TDV Yay. 9.

³³ Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever (2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsî Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yay. 63.

³⁴ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ’in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân’ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 161.

³⁵ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ’in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân’ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 161.

³⁶ Agâh Sırı Levend (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 410-411.

tanıttığı eserin Bursa vefeyât-nâmesi değil Enfi Hasan (ö.1724)'ın yazdığı *Tezkiretü'l-Müteahhirîn* 'in eksik bir nüshası olduğu anlaşılmıştır³⁷.

Vefeyât-nâme-Süleymân Hâlis Efendi(ö.1759)

Eser, *Ravza-i Evliyâ*'ya zeyildir. *Ravza-i Evliyâ*'nın bıraktığı 1748 yılından 1752 yılına kadar vefat etmiş kişilerin biyografisi anlatılmaktadır. Eserin bilinen tek nüshası şahıs kütüphanesindedir³⁸.

Gülzâr-ı Sulehâ ve Vefeyât-ı Urefâ-Ahmed Ziyâeddin Efendi(ö.1784)

Eser, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'a zeyil olarak yazılmıştır. *Güldeste*'nin bıraktığı 1722 yılından 1782 yılına kadar olan süreçte Bursa'ya defnedilmiş önemli kişilerin biyografise yer verilmiştir. *Gülzâr-ı Sulehâ*, tabakat usulü ile yazılmıştır. Eser, bir mukaddime, “Gülbün” adı verilen beş ana bölüm ile “Fasl” adı verilen beş alt bölümden oluşmaktadır. *Gülzar-ı Suleha*'da toplamda iki yüz on altı kişinin biyografisi anlatılmıştır³⁹.

Ravzatü'l-muflihûn-Gazzîzâde Şeyh Abdüllatif Efendi(ö.1832)

Gazzîzâde Abdüllatif, iki tane Bursa vefeyât-nâmesi yazmıştır. Bunlardan ilki olan *Ravzatü'l-muflihûn Gülzâr-ı Sülehâ*'ya zeyildir. Eser, “Ravza” adı verilen yedi bölümden oluşmaktadır. Gazzîzâde Abdüllatif, *Gülzâr-ı Sülehâ*'nın kaldığı yerden 1814 yılına kadar vefat eden kişilerin biyografisini anlatmıştır⁴⁰.

³⁷ Bilal Güzel (2020). “Tezkiretü'l-Müteahhirîn'in Yeni Bir Nüshası: Ba'z-ı Menâkıb-ı Meşâyih-i Sâlîfe”. *RumeliDE Dil ve edebiyat Araştırmaları Dergisi* 18: 303-309.

³⁸ Kadir Atlansoy (1998). *Bursa Şairleri, Bursa Vefeyâtnâmelerindeki Şairlerin Biyografileri*. Bursa: Asa Kitapevi. 98-99.

³⁹ Mustafa Kara (1995). “Eşrefzâde Ahmed Ziyâeddin”. *İslam Ansiklopedisi*. C.11. İstanbul: TDV Yay. 485-486.

⁴⁰ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 73.

Hulâsatü'l-vefeyât-Gazzîzâde Şeyh Abdüllatif Efendi(ö.1832)

Eser, adından da anlaşılacağı gibi özet tarzında bir vefeyât-nâmedir. Gazzîzâde Abdüllatif, bu eserinde Bursa ile ilgisi olan altı padişah ve yüz yetmiş iki şeyhin biyografisini anlatmıştır⁴¹.

Zübdetü'l-vekâyi der-belde-i Celîle-i Burusa-Bakırcı Râşid Mehmed(ö.1816)

Eser, bir mukaddime, “hutbe” adı verilen otuz bölüm ve bir hatimeden meydana gelmiştir. Yazar, Osman Bey’den II. Mahmut’a kadar olan Osmanlı padişahlarının biyografilerini ve dönemlerinde vefat edip Bursa ile ilgisi olan şehzade, âlim, şair, hattat, musiki üstatları, meddahlar, hekimler ve tanınmış ağaların biyografilerini anlatmıştır⁴².

Gülzâr-ı İrfân-Seyyid Mehmed Fahreddin Bursavi(ö.1856)

Bursa vefeyât-nâmelerinin en hacimli olan *Gülzâr-ı İrfân* hakkında bu çalışmanın ikinci bölümünde ayrıntılı bilgi verilecektir.

Yâdigâr-ı Şemsî-Mehmed Şemseddin Efendi(ö.1936)

Yâdigâr-ı Şemsî, Bursa vefeyât-nâmelerinin sonuncudur. Yazar, eserin mukaddimesinde *Ravza-i Evliyâ* ve zeyillerinin bıraktığı yerden bin dokuz yüz on bir tarihine kadar vefat eden kişilerin biyografilerini anlatmak istediğini beyan etmiştir. Eserde biyografiler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. İki ana bölümden oluşan *Yâdigâr-ı Şemsî’nin* ilk bölümünde Bursa’da yer alan dergâhları ve bu dergâhlardan yetişen şeyhleri tanıtmıştır. İkinci bölümde ise âlimlerin, meşhur kişilerin ve şairlerin

⁴¹ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ’in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân’ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 73.

⁴² Ağâh Sırrı Levend (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 410.

biyografileri yer almaktadır⁴³. Eser Mustafa Kara ve Kadir Atlansoy tarafından yayımlanmıştır (1997).

Bursa Kütüğü-Kâmil Kepecioğlu(ö.1952)

Eser bine yakın Bursa Şeriyeye Sicilli taranarak yazılmıştır. Yazar on beş yılda yazdığı eserine alfabetik olarak Bursa'nın siyasî, iktisadî, içtimaî, idarî, ilmî, edebî, dinî, askerî ve hukukî bütün konuları, şahıs ve müesseseleri hakkında bilgi vermiştir⁴⁴. *Bursa Kütüğü* kaynaklarda vefeyât-nâmeler arasında sayılmamaktadır. Ancak eserde Bursa şehri ile ilgisi olan pek çok şahsın biyografisine yer verildiği için önemli bir müracaat kaynağıdır. Bu sebeple Bursa vefeyât-nâmeleri arasında *Bursa Kütüğü* hakkında da bilgi verilmiştir. Eser, komisyon tarafından dört cilt halinde yayımlanmıştır (2009).

Vefeyât-nâme(Menâkıb-ı Zeyniyye)-Mehmed bin Sadî(ö.1630)

Kadir Atlansoy tarafından bilim dünyasına tanıtılan eser Bursa Zeyniyye Dergahı'nda şeyhlik yapmış kişilerin biyografilerine yer vermektedir. Eserin başında Zeyniyye Tarikatı'nın silsilesine yer verilmiştir. Daha sonra Bursa Zeyniyye Dergahı'nda seccade-nişin olmuş şeyhlerin biyografileri kısaca anlatılmıştır⁴⁵.

Edirne Vefeyât-nâmeleri

Enîsü'l-müsâmirîn-Abdurrahman Hıbrî Efendi(ö.1659)

Türk edebiyatında bir şehir için yazılan ilk vefeyât-nâme Edirne şehri hakkında yazılmıştır. Abdurrahman Hıbrî, eserine kısa bir Edirne tarihi ile başlamıştır. Daha sonra şehrin Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesinden başlayarak eserin yazıldığı 1636-37 tarihine kadar olan sürede vefat edip Edirne'ye gömülmüş olan ulemâ,

⁴³ Agâh Sırrı Levend (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 411.

⁴⁴ Hüseyin Algül vd. (2009). *Kâmil Kepecioğlu Bursa Kütüğü*. 4 Cilt. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yay. 10.

⁴⁵ Kadir Atlansoy (1998a). "Edebiyat Tarihi kaynağı Olarak Bursa Vefeyâtnâmeleri I. Mehmed b. Sa'dî'nin Bursa Vefeyâtı". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 18: 47-67.

meşâyih, şair ve ediplerin biyografilerine yer verilmiştir. Eser on dört fasıl halinde yazılmıştır⁴⁶.

Riyâz-ı Belde-i Edirne-Ahmed Bâdî Efendi(ö.1910)

Ahmed Bâdî eserini *Enîsü'l-müsâmirîn*'e zeyl olarak yazmıştır. Yazar *Enîsü'l-müsâmirîn*'in yanlışlarını düzeltmiş ve gerekli gördüğü eklemeleri yaparak üç ciltlik bir eser meydana getirmiştir. Eserin ilk cildinde Edirne'nin camileri, mescitleri, medreseleri, tekkeleri, zaviyeleri, hamamları, köprüleri ve çarşıları anlatılmıştır. İkinci ciltte valiler, kadılar, vezirler, emirler, âlimler, şeyhler, hattatlar ve şairlerin biyografisi anlatılmıştır. Üçüncü ciltte ise Edirne'ye bağlı yerleşim yerleri tanıtılarak buralarda yer alan âlimler, şeyhler ve şairlerin biyografileri özetlenmiştir. Eser Niyazi Adıgüzel ve Raşit Gündoğdu tarafından yayımlanmıştır (2014).

Bağdat Vefeyât-nâmeleri

Gülşen-i Hulefâ-Nazmîzâde Hüseyin Murtaza(ö.1723)

Türk edebiyatından yazılan üç Bağdat Vefeyât-nâmesi'nden ikisini Nazmîzâde Hüseyin Murtaza yazmıştır. Nazmîzâde, bu konuda ilk eseri olan *Gülşen-i Hulefâ*'da Bağdat'ın kuruluşundan başlayarak Abbâsî halîfelerinden, Hulâgu, Timur, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Şah İsmail'in Bağdat'a hâkimiyetleri, şehrin Osmanlılar tarafından fethedilmesi ve bu zamandan bin yedi yüz on yedi yılına kadar görev yapmış Osmanlı valilerinin biyografilerini anlatmıştır⁴⁷. Eser üzerine Mehmet Karataş tarafından bir doktora tezi hazırlanmıştır (2001).

Câmiu'l-envâr fî Menâkıbî'l-ahyâr-Nazmîzâde Hüseyin Murtaza(ö.1723)

Nazmîzâde Hüseyin Murtaza'nın ikinci Bağdat Vefeyât-nâmesi olan bu eseri *Tezkire-i Evliya-i Bağdat* adıyla da bilinir. Kitapta Yuşâ Peygamber ve IV. Halife Ali'den

⁴⁶ Mücteba İlgürel (1995). "Enîsü'l-müsâmirîn". *İslam Ansiklopedisi*. C.11. İstanbul: TDV Yay. 243.

⁴⁷ Mehmet Karataş (2001). *Nazmî-zâde Murtaza'nın Gülşen-i Hulefâ'sının Tenkitli Transkripsiyonu*.

Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. 3.

başlayarak Bağdat ve civarında medfun yüz yetmiş kadar kişinin biyografisi anlatılmıştır⁴⁸.

Devhatü 'l-vüzerâ- Resûl Havî Efendi

Resûl Hâvî Efendi, eserini *Gülşen-i Hulefâ*'ya zeyil olarak yazmıştır. Eserde 1720-1825 yılları arasında Bağdat'ta görev yapan Osmanlı valilerinin biyografileri yer almaktadır⁴⁹.

İstanbul Vefeyât-nâmeleri

Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl-Ayvansarâyî Hâfız Hüseyin(ö.1787)

Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî bu eserini 1776-77 yılında yazmaya başlamıştır ve tahminen 1787 yılında tamamlamıştır⁵⁰. Eser dört bölüm olarak tertip edilmiştir. Birinci bölümde padişahların biyografileri anlatılmıştır. İkinci bölümde İstanbul ve civarında medfun devlet büyüklerinin; üçüncü bölümde hayrâtı İstanbul'da olan, mezarı ise başka yerde olan devlet büyüklerinin, dördüncü bölümde ise hayrâtı ve mezarı İstanbul dışında olan devlet büyüklerinin biyografileri anlatılmıştır⁵¹. Eserde biyografisine yer verilen kişilerin ortak paydası olarak İstanbul seçildiği için İstanbul Vefeyât-nâmesi olarak kabul etmektedir⁵². Eser Fahri Ç. Derin tarafından yayımlanmıştır (1978).

⁴⁸ Mehmet Karataş (2001). *Nazmî-zâde Murtaza'nın Gülşen-i Hulefâ'sının Tenkitli Transkripsiyonu*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. 5.

⁴⁹ Franz Babinger (1992). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. Çev. Coşkun Üçok. Ankara: KB Yay. 275-276.

⁵⁰ Fahri Ç. Derin (1978). *Hafız Hüseyin Ayvansarayî Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yay. XVI.

⁵¹ Fahri Ç. Derin (1978). *Hafız Hüseyin Ayvansarayî Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yay. XV-XVI.

⁵² Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 76-77.

Çorum Vefeyât-nâmesi

Tezkire-i Makâmât-Ali İzzet Efendi(ö.?)

Ali İzzet Efendi, bu eserinde mezarı Çorum'da bulunan âlimlerim, şairlerin ve ünlü kişilerin bazılarının biyografilerini anlatmıştır⁵³. Bir başka Çorumlu Feyzî Ahmed (ö.1909) ise bu eseri aynı adla genişleterek yayımlamıştır (2014).

Kronolojik Vefeyât-nâmeler

Yukarıda dört vefeyât-nâmenin bir şehir-bölgeye bağlı kalmadan belirli tarih aralığında vefat eden önemli kişilerin biyografilerine kronolojik olarak yer verdikleri belirtilmişti. Bu eserler şunlardır:

Vefeyât-ı Pür-iber li-Ûli'l-elbâb men-ihteber-Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin(ö.?)

Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin'in yazdığı Türk edebiyatında adında Vefeyât geçen ilk eser olma özelliğine sahiptir⁵⁴. Eser, hicretin birinci yılından başlayarak eserin tamamlandığı Hicri 1086 (1675) yılına kadar gerçekleşen olaylar ve vefatların kronolojik olarak sıralanmasını içerir. Eserin Osmanlı Devleti'nin anlatıldığı bölümlerinde vefat kayıtlarının yanı sıra tarihi ve biyografik bilgiler de verilmektedir⁵⁵.

Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye-Üsküdârî Seyyid Mehmed Hasîb(ö.1786)

Eserde Hz. Âdem'den başlayarak peygamberlerin, halifelerin, İslam büyüklerinin, on iki imam ve çocuklarının, peygamber hanımlarının adları; Osmanlı padişah ve

⁵³ Altuğ Ortakçı (2014). "Feyzî, Ahmed". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkdebiyatiiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1874>[Erişim Tarihi: 10.04.2019].

⁵⁴ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 36.

⁵⁵ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 36.

şehzadelerinin, valide sultanların, şeyhülislam, sadrazam ve diğer devlet büyüklerinin görev ve ölüm tarihleri kronolojik olarak sıralanır. Müellif eserinde Üsküdar ve Koca Mustafa Paşa'da yer alan Hüdâyî tekkelerindeki şeyhlerin ölüm tarihlerini de belirtmiştir⁵⁶.

Vefeyât-ı Kibâr-Ahmed Câvid Efendi(ö.1803)

Eserin adının ne olduğu ve kimin tarafından yazıldığı kesin değildir, tahmini olarak tespit edilmiştir⁵⁷. *Vefeyât-ı Kibâr*'da sahabe, tâbiîn, halîfe, emîr, melik, mezhep imamı, vali, kadı, müfessir, muhaddis, fakih, nahiv âlimi, şair, edip, şeyh, lügat yazarı, hadis hâfızı, hekim, şârih, evliya, şeyhülkurâ, tarihçi, sûfî, hoşnûvîs, müellif, padişah, vezir, şeyhülislâm, kazasker ve kâtib zümrelerinin ileri gelenlerinin kısa yaşam öyküleri yer alır⁵⁸. *Vefeyât-ı Kibâr*, Üsküdârî Seyyid Hasîb'in *Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye*'sinin etkisi ile yazılmıştır⁵⁹.

Vefeyât-ı Ayvansarâyî-Ayvansarâyılı Hâfız Hüseyin(ö.1787)

Ayvansarâyî'nin vefeyat-nâme türündeki bu eserinde 1219-1784 (H.616-1199) yılları arasında vefat etmiş iki yüz doksan dört şahsın kısa biyografileri yer almaktadır. Ayvansarâyî eserinde herhangi bir tertip gözetmemiştir. Kronolojik sisteme yakındır. Ramazan Ekinci'nin kanaatine göre *Vefeyât-ı Ayvansarâyî* tamamlanmamış bir eserdir⁶⁰. Eser üzerine Ramazan Ekinci tarafından önce yüksek lisans tezi hazırlanmış(2011) daha sonra bu çalışma kitaplaştırılmıştır (2013).

⁵⁶ Ramazan Ekinci (2013). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. İstanbul: Buhara Yay. 33.

⁵⁷ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 45.

⁵⁸ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 47.

⁵⁹ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 47.

⁶⁰ Ramazan Ekinci (2013). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. İstanbul: Buhara Yay. 72.

Görüldüğü üzere Türk edebiyatında vefeyât-nâme türünde yazılan eserlerin büyük bir çoğunluğu bir şehir-bölgeyi merkeze alarak yazılmıştır. Vefeyât-nâme yazılan şehirlerin hemen hepsi önemli siyasi ve kültürel merkezdir. Başta Bursa ve Edirne olmak üzere Osmanlı kültürel hayatının önemli şehirlerinin bilgi ve birikimi müelliflerin vefeyât-nâme yazmasını kolaylaştırmıştır. Özellikle de Bursa’da bu durum bir gelenek haline gelmiş ve yaklaşık iki yüz elli yıl boyunca belirli aralıklarla bir birinin devamı niteliğinde eserler yazılmıştır.

Şehir-bölge vefeyâtlarının dışında kalan dört eserden üçü kronolojik tertip ile yazılmıştır. Bir eser ise (*Vefeyât-ı Ayvansâyî*) kronolojik tertipe yakın olmasına rağmen iki tertip tarzına da uymamaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi bu eserin tamamlanmamış olması büyük olasılıktır. Bütün bunlar da Türk edebiyatı için vefeyât-nâmelerin şehir-bölge biyografisi olduğunu göstermektedir.

2.MEHMED FAHREDDİN BURSAVÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. Hayatı

Mehmed Fahreddin hakkında en ayrıntılı bilgi veren biyografik kaynak Bursa vefeyât-nâmelerinin sonuncusu olan *Yâdigâr-ı Şemsî*'dir. Buna göre Mehmed Fahreddin kendi asrının ulemasından ders alıp fazilet ve kemalat ile akranlarının önüne geçmiştir. Yazdığı *Gülzâr-ı İrfân* isimli eseri Bursa'ya teşrifinde Abdülmecid Han'a sunmuş bunun karşılığında kaydıhayat şartı ile beş yüz kuruş maaşa bağlanmıştır. Şiire de ilgisi olan Mehmed Fahreddin, şiiirlerinde Fahrî mahlasını kullanmıştır. Mehmed Fahreddin, Gazzîzade Abdullatif'in kızı Hüsnîye Hanım ile evlenmiş, çocukları olmamıştır. Mehmed Fahreddin 1272/1855 yılında Bursa Çekirge'de vefat etmiştir⁶¹.

Mehmed Fahreddin'in yaşadığı dönemi kapsayan biyografik kaynaklardan *Sicill-i Osmânî*, *Osmanlı Müellifleri*, *Kâmûsu'l-âlâm* ve *Tuhfe-i Nâilî*'de Mehmed Fahreddin hakkında bilgi yer almamaktadır. Yalnız F. Babinger, eserinde Mehmed Fahreddin'in ölüm tarihini 1272/1855 olarak belirtmiştir⁶².

Biyografik kaynaklarda verilen yukardaki bilgilerin dışında *Gülzâr-ı İrfân*'ın Ali Emiri ve Süleymaniye nüshalarının başında Mehmed Fahreddin'in "tercüme-i hâlî" kaydedilmiştir.

Mehmed Fahreddin'in *Gülzâr-ı İrfân*'ın başına kaydedilen "tercüme-i hâlî"nin çeviri yazısı şu şekildedir:

26 Recep 1272

Nârlı Şeyhi Fahrü'd-dîn Efendi merhûmuñ tercüme-i hâlî

Câmi'-i Kitâb Es-Seyyid Mehemmed Fahrü'd-dîn Efendi İbnü's-Seyyid Şeyh Ahmed Şerefü'd-dîn Efendi ibnü's-Seyyid Şeyh Mehemmed Bedrü'd-dîn Efendi İbnü's-Seyyid Eş-Şeyhü'l-Celîl Mehemmed Şadrü'd-dîn Efendi *kuddise sırrıhu* biñ iki yüz yedi senesi kadem-nihâde-i 'âlem-i şühûd olup taşşîl-i 'ilm ü 'irfâna bezl-i mechûd iderek biñ iki yüz yigirmi yedi senesi Zî'l-ka'de'niñ on beşinci hamîs gicesi Nârlı

⁶¹ Mustafa Kara ve Kadir Atlansoy (1997). *Mehmed Şemseddin Bursa Dergâhları Yâdigâr-ı Şemsî*. Bursa: Uludağ Yay. 172-173.

⁶² Franz Babinger (1992). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. Çev. Coşkun Üçok. Ankara: KB Yay.

h       me           sırasında mast    'l-ev     pederleri m         ileyh   eref  'd-d  n Efendi irtih  linde mak    na ku'  d ve kırık beş sene mi       icr  -yı     n ile ev    t-g    r iken bi   iki yüz yetmiş iki senesi   ehr-i Receb'  n yigirmi altıncı   eh  r    nbe g  n   irtih  l-i d  r-   be     idüp leyle-i Mi'rac-   Seyyidü'l-Enbi    da h         ecd  d  nda def  n-i h    -i siy     kılındı (AE vr. Ia, S   vr. IIa).

Mehmed Fahreddin, eserinde kendisi hakkında pek bilgi vermemiştir. Sadece imamlar bölümünde biyografisini anlattığı Kara Hafız Ahmed Efendi'nin kendisine Kur'  n öğreten kişi oldu    n   belirtmiştir (AE, vr. 346b).

Bütün bu bilgiler toparlan  nca Mehmed Fahreddin'in biyografisi şöyledir:

Ad   Mehmed Fahreddin'dir. Şiirlerinde Fahr   mahlasını kullanm    tir. 1207/1792-93 yılında Bursa'da dünyaya gelmiştir. Babası Bursa Narlı Tekkesi   eyhi Ahmed Şerefüddin Efendi (  .1812-13)'dir. Mehmed Fahreddin, dönemin Bursa'daki önemli   limlerinden ders almış, Kara Hafız Ahmed Efendi'den Kuran okumayı öğrenmiştir. 1227/1812-13 yılında babasının   l  m   üzerine henüz yirmi yaşında iken Bursa Narlı Tekkesi'nin   eyhi olmuş ve ölünceye kadar toplam kırık beş sene bu makamda kalm    tir. Mehmed Fahreddin, dönemin tanınmış şeyhlerinden Gazz  z  de Abdullatif (  .1832)'in kızı Hüsniye Hanım ile evlenmiş ancak bu evlilikten bir   ocuk dünyaya gelmemiştir. Yazdığı *G  lz  r-     rf  n* isimli eseri Bursa'ya geldiğinde Osmanlı sultanı Abdulmecid Han (  .1861)'a sunmuş ve bunun karşılığında ölünceye kadar beş yüz kuruş maaşa ba  lanm    tir. Mehmed Fahreddin, 1272/1855 yılının Recep ayının yirmi altıncı g  n   Bursa   ekirge'de vefat etmiş, Narlı Tekkesi'nde babası ve ecdadının yanına defnedilmiştir.

2.2. Eserleri

Mehmed Fahreddin'in bilinen tek eseri Bursa Vefey  t-n  mesi olan *G  lz  r-     rf  n*'dir. Bu çalışmanın konusu olan *G  lz  r-     rf  n* hakkında ikinci bölümde ayrıntılı bilgi verilecektir. *Y  dig  r-     ems  '*'de Mehmed Fahreddin'in şiir yazdığı da belirtilip⁶³ eser içinde farklı yerlerde Mehmed Fahreddin'in Fahr   mahlası ile yazdığı tarih   iirlerinden

⁶³ Mustafa Kara ve Kadir Atlansoy (1997). *Mehmed Şemseddin Bursa Derg    ları Y  dig  r-     ems  *.

Bursa: Uludağ Yay. 172.

bir kıta ve iki beyit kaydedilmiştir⁶⁴. Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'da şiir yazdığına dair bilgi vermemiş ve kendi şiirlerinden her hangi birisini de kullanmamıştır. Bu yüzden onun şairlik yönü hakkında mahlası ve elde bulunan bir kıta, iki beyitten başka bir bilgi yoktur.

⁶⁴ Mustafa Kara ve Kadir Atlansoy (1997). *Mehmed Şemseddin Bursa Dergâhları Yâdigâr-ı Şemsî*. Bursa: Uludağ Yay. 108, 169-170, 376.

3. GÜLZÂR-I İRFÂN

Mehmed Fahreddin'in bilinen tek eseri *Gülzâr-ı İrfân*'dır. Eser Bursa Vefeyât-nâmesi'dir. Bu çalışmanın da konusu olan eserin özellikleri şunlardır:

3.1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Şekil Unsurları

3.1.1. İsmi

Mehmed Fahreddin, eserine uzun bir mukaddime yazıp, eseri hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. Bu bilgilerden bir tanesi de eserin ismidir. Mehmed Fahreddin, mukaddimesinde eserinin isminin *Gülzâr-ı İrfân* olduğunu şu cümle ile belirtmiştir: "...ba'z-ı zevât-ı sûtûde-evşâf cümleten bu mecelle-i leâ'if-eşere derc ü is'âf olunarak mürvârîd-i menâkıbât-ı haķıķiyeleri keşide-i silk-i imlâ Nâm-ı *Gülzâr-ı İrfân* ile zînet-ârâ kılınup... (AE, vr.4a)"

Mehmed Fahreddin, aynı şekilde hatime bölümünde de eserin isminin *Gülzâr-ı İrfân* olduğunu "...işbu *Gülzâr-ı İrfân*... (AE, vr.382a)" ifadesiyle yinelemiştir.

3.1.2. Yazılış Tarihi ve Yeri

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazmaya ne zaman başladığı ve kaç yılda tamamladığı hakkında eserin içinde bilgi vermemiştir. Mukaddimedede eserin müsveddelerini iki yılda yazdığını ancak bir müddet temize geçiremediğini söylemekle yetinmiştir. Ancak AE ve SÜ nüshalarının 2a yaprağında yer alan derkenarda eserini 1258/1842-43 yılında yazmaya başladığını ve beş yılda tamamladığını belirtip bu beş yıl içinde ölüp Bursa'ya defnedilen kişilerin hal tercümelerinin de yeri geldikçe ilgili sınıfa zeyil edileceğini belirtmiştir. Bu bilgiden *Gülzâr-ı İrfân*'ın 1258/1842-43 yılında yazılmaya başlandığı ve beş yılda tamamlandığı anlaşılıyor.

Mehmed Fahreddin, eserini ne zaman ve nerede tamamladığını *Gülzâr-ı İrfân*'ın hatime bölümünde belirtmiştir. Buna göre *Gülzâr-ı İrfân* 1263/1847 senesinin Zilkade ayının yirmi yedinci günü Bursa'da tamamlanmıştır.

3.1.3. Yazılış Nedeni

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı neden yazdığını eserin mukaddimesinde şöyle açıklamaktadır:

Mehmed Fahreddin, Bursa'ya dışardan gelip yaşamış veya bu şehirde doğup burada ölmüş başta padişahlar olmak üzere pek çok önemli insanın olduğunu bunların hal tercümelerinin yazılmasının önemini anlatmıştır. İsmail Belig'in, Bursa'nın fethinden 1135/1722-23 senesine kadar olan kısmı, Eşrefzade Ahmed Ziyaeddin'in ise bu tarihten 1196/1781-82 yılına kadar olan kısmı yazdığını belirtip ardından bu eserlerin nüshasının az olup ulaşmanın çok zor olduğunu söylemiştir. Diğer taraftan Eşrefzade Ahmed Ziyaeddin'in eserini yazdığı yıldan 1258/1842-43 yılının başlarına gelinceye kadar Bursa'da defnedilmiş her zümreden önemli kişilerin hal tercümelerinin de yazılması gerektiğini eklemiştir. Mehmed Fahreddin, yukardaki iki sebepten Bursa'nın fethinden kendi dönemine kadar olan süreçte Bursa'da defnedilmiş önemli kişilerin biyografilerini bir eserde toplamayı uzun süre düşündüğünü ve sonunda *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazmaya karar verdiğini belirtmiştir (AE, vr. 2a-3b).

3.1.4. Sunulduğu Kişi

Mehmed Fahreddin, eserinin mukaddime bölümünde eserini dönemin Osmanlı sultanı Abdulmecid Han (ö.1861) için yazdığını ve Bursa'ya geldiğinde kendilerine taktim ettiğini belirtmiştir. Eserin sonuna yazdığı takrizde ise *Gülzâr-ı İrfân*'ı sunduğunda padişah'tan tekkesinin onarılmasını istediğini belirtmiştir. Mehmed Fahreddin'in bu isteği padişah tarafından kabul edilmiş, tekkesi tamir ettirilmiş ve kendisine beş yüz kuruş maaş bağlanmıştır.

3.1.5. Türü

Gülzâr-ı İrfân'da biyografisi anlatılan kişilerin ortak özelliği Bursa'da defnedilmiş olmalarıdır. Eserde Bursa'nın fethinden itibaren Bursa'da doğmuş veya Bursa'ya gelip burada yaşayıp ölünce de bu şehre defnedilmiş kişilerin biyografileri anlatılmaktadır. Bu nedenle *Gülzâr-ı İrfân*'ın türü şehir-bölge vefeyât-nâmesidir.

3.1.6. Önemi

Gülzâr-ı İrfân, Bursa vefeyât-nâmeleri içinde en geniş hacimli olanıdır. Bursa'nın fethinden başlayarak kendi yazıldığı 1263/1847 yılına kadar Bursa'da defnedilmiş başta padişahlar olmak üzere toplumun her katmanından önemli kişilerin biyografilerini tek eserde toplamıştır. Eserde toplam altı yüz yirmi dört kişinin biyografisi yer almaktadır. Bu kişiler sadece Bursa şehri için değil Türk tarihi ve kültürü için de önemli şahıslardır.

Gülzâr-ı İrfân'da Bursa dergâhları, tekkeleri, mezarlıkları, camileri, medreseleri, hamamları hakkında bilgiler yer almaktadır. Hatta bu mekânların kimler tarafından ve ne zaman yaptırıldığı, yüzyıllar içindeki durumu, yıkılması, tamir ettirilmesi gibi pek çok konuda bilgi verilmiştir. Eser bu yönüyle de Bursa şehir tarihi için önemli başvuru kaynağıdır. Bursa yer adlarından bugün unutilan veya kullanımdan düşen pek çoğu *Gülzâr-ı İrfân*'da geçmektedir. Bu sebeple *Gülzâr-ı İrfân* hem Bursa araştırmaları için hem de Türk kültürü araştırmaları için önemli bir başvuru kaynağıdır.

3.1.7. Nüshaları

Gülzâr-ı İrfân'ın bilinen üç nüshası vardır. Bunlardan biri Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi 1923(SÜ), diğeri Ali Emiri Millet Kütüphanesi Şeriyye 1098(AE) numarada kayıtlıdır. Üçüncü nüsha ise Kadir Atlansoy'un özel kütüphanesinde(KA) yer almaktadır.

3.2. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Muhteva Unsurları

3.2.1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Bölümleri

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ın mukaddimesinde başka yerlerde doğmuş olmasına rağmen Bursa'ya gelip mezarı bu şehirde olan ve Bursa'da doğup, yaşayıp, ölen kişilerin biyografilerini eserine aldığını belirtmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*, “ravza” adı verilen on ana bölüm ve “tabaka” adı verilen sekiz alt bölümden oluşmaktadır. Mehmed Fahreddin, niçin böyle bir bölümlendirme yaptığını eserin mukaddimesinde söylemiştir, buna göre *Gülzâr-ı İrfân*, aşere-i mübeşşere'ye göre on ravzaya, cennetin sekiz kapısına göre de sekiz tabakaya ayrılmıştır (AE, vr. 4a).

Ravza-i Evvel (Birinci Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan padişahlar; Ravza-i Sâni (İkinci ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan şehzadeler; Ravza-i Sâlis (Üçüncü Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan vezirler ve emirler; Tabaka-i Evvel (Birinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan şeyhülislam; Tabaka-i Sâni (İkinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan kazaskerler; Ravza-i Râbi (Dördüncü Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan evliya ve hankah kuran şeyhler; Tabaka-i Sâlis (Üçüncü Tabaka)'de bazı zaviyelerin şeyhleri; Tabaka-i Râbi (Dördüncü Tabaka)'de bazı tarikatların halifeleri; Ravza-i Hâmis (Beşinci Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan mevâlî, Ravza-i Sâdis (Altıncı Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan ulema ve müderrisler; Ravza-i Sâbi (Yedinci Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan abdallar ve meczuplar; Tabaka-i Hâmis (Beşinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan vaizler; Ravza-i Sâmin (sekizinci ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan Ders-i Ammlar; Ravza-i Tâsi (Dokuzuncu Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan dedeler; Tabaka-i Sâdis (Altıncı Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan imamlar ve hatipler; Tabaka-i Sâbi (Yedinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan musikişinaslar; Tabaka-i Sâmin (Sekizinci Tabaka)'de veya mezarı Bursa'da bulunan şairler; Ravza-i Aşer (Onuncu Ravza)'de zikretmeye değer bazı kişiler ve hatime yer almaktadır.

3.2.2. *Gülzâr-ı İrfân*'da Yer Alan Biyografiler

Kurulan tenkitli metne göre *Gülzâr-ı İrfân*'da toplam altı yüz yirmi dört biyografi yer almaktadır. Bölümler içinde en çok biyografi yüz elli bir biyografi ile dördüncü ravzada yer almaktadır. Bu bölümde evliya, Bursa'da hankah kuran şeyhlerin biyografileri ile bu hankahlarda şeyhlik yapan önemli kişilerin hal tercümeleri anlatılır. *Gülzâr-ı İrfân*'ın en çok biyografinin yer aldığı ikinci bölümü altıncı ravzadır. Altıncı ravzada toplam yüz kırk beş ulema ve müderrisin biyografisi anlatılmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da en az biyografinin olduğu bölüm birinci ravzadır. Bu bölümde toplam altı Osmanlı padişahının biyografisi anlatılır. Bu bölüm kişi sayısı az olmasına rağmen eserin en hacimli bölümüdür. Padişahların biyografileri ayrıntılı olarak anlatılmıştır. İkinci tabaka da biyografisi sayısı en az olan bölümlerden birisidir. Bu bölümde sekiz kazaskerin biyografisi yer alır.

Gülzâr-ı İrfân'da biyografiler ayrı ayrı başlıklar altında anlatılır. Ancak bazı yerlerde bunun aksine bir başlık altında birden fazla kişinin anlatıldığı da olmuştur. Metinde beş yerde bu durumla karşılaşmıştır. Bunlardan üçünde iki biyografi tek başlıkta birleştirilirken ikisinde üç biyografi tek başlıkta birleştirilmiştir: “Şeh-zâde Orhan bin Sultân Maḥmūd ve Sultân Mūsâ ve Sultân Mîr (AE, vr. 61b)”; “Ṭuz Bâzârî-Zâde Meḥemmed Sa‘îd Efendi ve Meḥemmed Es‘ad Efendi (AE, vr. 220b)”; “Ḳâzî-zâde Aḥmed Necîb Mollâ Efendi ve Es‘ad Mollâ ve Şâlih Mollâ”; “Menteş-zâdelerden ‘Abdu’r-Raḥîm Efendi ve ‘Abdu’l-Kerîm Efendi ve ‘Abdu’r-Raḥmân Efendi (AE, vr. 247b.)”; “Mecnûn Dede Lokmân Dede (AE, vr.324b.)”.

Mehmed Fahreddin, biyografilerin sonunda yalnızca KA nüshasında “Nazargah-ı Hazret-i Üveysü'l-Karanî, Nazargâh-ı Şeyh Ebû İshak Kâzrûnî, Nazargâh-ı Yunus Emre ve Nazargah-ı Karaca Ahmed (KA, vr. 390a-3191a)” başlıkları altında Bursa'da bulunan dört makam hakkında da bilgi verir. Bu bölümlerde adı geçen kişiler hakkında biyografik bilgiler de verildiği için bu kısımlar da biyografilere dâhil edilmiştir.

Bölüm	Bölümdeki Biyografi Sayıları	Toplam
Ravza-i Evvel	6	6

Ravza-i Sâni	31	31
Ravza-i Sâlis	20 +6	26
Tabaka-i Evvel	10	10
Tabaka-i Sâni	8	8
Ravza-i Râbi	42+17+16+12+8+6+7+8+4+ 3+3+3+4+4 +4	4+6+ 151
Tabaka-i Sâlis	41	41
Tabaka-i Râbi	53	53
Ravza-i Hâmis	43	43
Ravza-i Sâdis	145	145
Ravza-i Sâbi	15	15
Tabaka-i Hâmis	28	28
Ravza-i Sâmin	19	19
Ravza-i Tâsi	46	46
Tabaka-i Sâdis	30	30
Tabaka-i Sâbi	28	28
Tabaka-i Sâmin	22	22
Ravza-i Âşir	22	22
Tüm Bölümlerin Toplamı:		624
Tablo-3: Bölümlerin Biyografi Sayıları Tablosu		

3.2.3.Biyografilerde Kullanılan Kompozisyon

Gülzâr-ı İrfân'da anlatılan biyografilerde büyük oranda aynı çerçeve kullanılmıştır. Anlatılan kişinin doğum yerinden başlanılır, eğer biliniyorsa doğum tarihi, nesep ve aile bilgileri, eğitimi, mensubiyeti, yaptığı görevler, varsa eserleri, ölüm tarihi ve mezar yeri biyografilerdeki genel çerçevedir. Ancak bölümlere göre veya anlatılan kişiye göre bu temel çerçeveye bazı eklemeler yahut çıkartmalar yapılmıştır.

Birinci ravzada padişah biyografilerinde secili ve edebi ifadelerin yer aldığı başlıklar kullanılmıştır. İlk biyografi olan Osman Bey'in biyografisinde Osmanlıların nesebi hakkında tarih kitapları kaynak gösterilerek ayrıntılı bilgi verilmiştir. Padişah biyografilerinde diğer biyografilerde olmayan bir özellik olarak "hilyeleri" alt başlığı altında padişahların fiziki potreleri tasvir edilmiştir. Padişah biyografilerinde padişahların siyasi faaliyetleri ve fetihleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu bölümler tarih kitaplarını çağrıştırmaktadır. Nitekim bu bölümlerde Mehmed Fahreddin, tarih kitaplarını kaynak göstermiştir.

İkinci ravzada şehzade biyografilerinde, şehzadelerin baba isimleri, doğum tarih ve yerleri verilir. Daha sonra eğer varsa şehzadenin siyasi faaliyetleri anlatılır. Son olarak şehzadenin ölüm tarihi, ölüm nedeni ve mezarı hakkında bilgi verilir. Bu bölümde altı şehzadenin biyografisi çok ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bunlar Şehzade Alaeddin, Şehzade Emir Süleyman, Cem Sultan, Şehzade Korkut, Şehzade Mustafa'dır.

Üçüncü ravzada vezirlerin ve emirlerin biyografilerinde öncelikle biyografisi anlatılan kişinin hangi padişaha vezirlik yaptığı hakkında bilgi verilir. Daha sonra nesebi, siyasi faaliyetleri, vefat tarihi ve vefat yeri, mezarının bulunduğu yer hakkında bilgi verilip varsa hayratları belirtilir.

Birinci tabakada şeyhülislamın biyografilerinde genel çerçeveye ek olarak biyografisi anlatılan kişinin ders aldığı hocalar, ders verdiği medreseler, telif veya tercüme ettiği eserler yerleştirilmiştir. İkinci tabakada anlatılan kazıaskerlerin biyografilerinin şablonu da şeyhülislam biyografileri ile aynıdır.

Dördüncü ravzada eliya biyografilerinde genel çerçeveye ek olarak evliya keşf ü keramet sahibi oldukları belirtilir. Çoğunlukla evliya kerametlerine örnek verilmez. Ancak kimi biyografilerde hastaları iyileştirmesi gibi kerametlerden kısaca bahsedilir. Bu bölümde sayfa kenarlarında "tarikat-i halvetiyye, tarikat-ı mevleviyye" gibi

başlıklarla bu tarikatların silsilesi söylenmiştir. Bu ravzanın ikinci bölümünde biyografileri anlatılan şeyhlerin kaç yıl şeyhlik yaptığı da genel çerçeveye eklenmiştir.

Üçüncü tabakada ve dördüncü tabakada zaviyelerin ve tarikatların bazı şeyhlerinin biyografileri anlatılırken genel çerçeve bozulmaz. Bu iki tabakada biyografisi anlatılan kişilerin tarikata nasıl ve kim vasıtası ile girdikleri hakkında bilgi verilir.

Beşinci ravzada mevali biyografileri anlatılırken genel çerçeveye ek olarak hangi yılda hangi medresede, hangi unvan ile göreve başladığı bilgisi verilir. Aynı şekilde altıncı ravzada müderrislerin biyografileri anlatılırken de görev yaptıkları medreseler kronolojik olarak aktarılır.

Yedinci ravzada yer alan abdalların biyografisi *Gülzâr-ı İrfân*'daki biyografiler içinde en kısa olanlardır. Bu bölümde biyografisi anlatılan kişinin doğum yeri, Bursa'ya gelişi kısaca söylendikten sonra Bursa'da ikamet ettiği yer hakkında bilgi verilir. Bu bölümde bir iki cümle ile biyografisi anlatılan kişilerin kerametlerinden de bahsedilir.

Beşinci tabakada yer alan vaizlerin biyografileri ile sekizinci ravzada yer alan ders-i âmların biyografileri birbirine benzemektedir. Bu bölümlerde genel çerçeveye ek olarak biyografisi anlatılan kişilerin hangi camilerde görev aldıkları belirtilir.

Dokuzuncu ravzada dedelerin biyografileri yedinci ravzada yer alan abdalların biyografilerine benzerlik göstermektedir. Bu kısımdaki biyografiler diğer bölümlere göre daha kısa, dili de daha sadedir.

Altıncı tabakada imamların biyografileri, yedinci tabakada da musikişinasların biyografileri anlatılmaktadır. Bu biyografilerde de genel çerçeve uyulmuştur.

Sekizinci tabakada yer alan şairlerin biyografileri diğer bölümlere göre bazı farklılıklar içerir. Bu bölümde genel çerçeveye ek olarak şairlerin mizaci özellikleri hakkında bilgi verilip şiirleri kısa ifadelerle değerlendirilmiştir. Diğer bölümlerden farklı olarak şairlerin biyografilerinden sonra şiirlerinden örnekler verilir. Verilen örnek şiir sayısı fazla değildir. Bir beyit ile altı beyit arasında değişir.

Kitabın son bölümü olan onuncu ravzada da anlatılan biyografilerde genel çerçevenin dışına çıkılmamış, anlatılan kişilerin hayatı hakkında kronolojik olarak bilgi verilmiştir.

Genel çerçevenin dışında bazı biyografilerde biyografisi anlatılan kişinin çocukları veya kardeşleri ve bunların yaptığı görevler hakkında da kısaca bilgi verilmiştir. Bununla toplam on beş biyografide karşılaşılmaktadır. Bu durumdaki biyografilerden on üçünde asıl biyografi sahibinin oğulları; ikisinde de kardeşleri hakkında bilgi verilmiştir. Örneğin müderrisler bölümünde anlatılan Levhî Hüseyin Efendi biyografisinde oğulları Mehmed Rıza, Mehmed Said ve Abdullah Efendi hakkında da bilgi verilmiştir.

3.2.4. *Gülzâr-ı İrfân*'da Biyografisi Yer Alan Şairler

Gülzâr-ı İrfân'ın sekizinci tabakasının şair biyografilerine ayrıldığı yukarıda belirtilmişti. Sekizinci tabakada yirmi iki şairin biyografisine yer verilmiştir. Bunun dışında *Gülzâr-ı İrfân*'da meslek veya mensubiyetleri dolayısıyla farklı bölümlerde biyografisi anlatılan şairler de yer almaktadır. Şiir yazdığı bilinmesine rağmen Mehmed Fahreddin'in *Gülzâr-ı İrfân*'da bu yönde bilgi vermediği kişiler aşağıdaki listeye dâhil edilmemiştir. Örneğin Şehzade Korkut'un biyografisinde musikişinaslığından bahsedildiği halde şairlik yönünden bahsedilmemiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'da toplam yetmiş sekiz şairin biyografisi yer almaktadır. Bu da eserde yer alan toplam biyografi adedinin yaklaşık yüzde on ikisine denk gelmektedir.

Gülzâr-ı İrfân'ın sekizinci tabakasında yer alan şairlerin listesi yukarıda verildiği için burada tekrar edilmeyecektir. Eserde şairler bölümü dışında biyografilerine yer verilen şairlerin listesi şöyledir:

- 1.Sultân Murâd Hân-ı Şânî 2. Cem Sultân İbni Fâtih Sultân Mehemmed Hân 3. Tâhir 'Ömer-zâde 'Osmân Paşa 4.Şeyhü'l-İslâm Mehemmed Mes'ûd Efend 5.Şeyh Maḥmûd Lâmi'î Biñ 'Osmân Bin Nakḳâş 'Alî 6.Veliyyü'd-dîn-zâde Aḥmed Paşa 7.Cezerî Kâsım Paşa (Sâfî) 8.Açıkbaş Maḥmûd Efendi (Resmî) 9.Şeyh Mehemmed Muḥyi'd-dîn Efendi El-Burusevî (Burusevî) 10.Şeyh Mehemmedü'l-Enârî (Seyyid) 11.Şuhfî Şeyh Mehemmed Efendi (Şuhfî) 12.Şeyh Mehemmed Şadrü'd-dîn Efendi (Şadrî) 13.Şeyh 'İzzü'd-dîn Efendi (Necîb) 14.Mevlevî Mehemmed Dede Efendi (Şeyhî) 15.Kemter Şeyh 'Alî Efendi (Kemter) 16.Ġazzî-zâdeMuştâfâ Efendi (Nesîb) 17.Kâsım-zâde Mehemmed Efendi (Seyyid) 18.'Alî Şiddîk Baba Efendi (Şiddîk) 19.Nürü'd-dîn Efendi Mehemmed Bedî' (Hâlî) 20.Aḥmed Şemsü'd-dîn Efendi (Hâce,

Ahmedî) 21.Derviş ‘Abdî (Mutî‘) 22.‘Abdu’l-Kâdir Kirâmî Efendi (Kudret) 23. ‘Abdu’l-ğani Efendi 24.Bahrî Baba 25.Şeyh Ahmed Cenûbî 26.Şeyh Mehemmed Bahâ’ü’ d-dîn Efendi 27.Cizye-dâr-zâde Ahmed Bahâ’ü’ d-dîn Efendi 28.Mollâ Zîrek Mehemmed Efendi 29.Ahmed Paşa-zâde Hızır Beg Efendi 30.Mehemmed Remzî Efendi 31.Hattât Muşafâ ‘Âşım Efendi 32.Mehemmed ‘Aziz Efendi 33.Mü’ezzinzâde Şeyh Ahmed Efendi (Kâni‘î) 34.Kara Çelebi-zâde ‘Abdu’l-‘Aziz Efendi 35. Şeyh Süleymân Efendi (Süleyman Çelebi) 36.Hüseyn Efendi-zâde Ahmed Münîb Efendi 37.Türkmen-zâde İbrâhîm Fehmî Efendi 38.Ferâ’izî-zâde Mehemmed Sa’îd Efendi 39.Şeyhü’l-İslâm Mevlânâ Mollâ Hüsrev 40.Eşref-zâde Mehemmed Şerefü’ d-dîn Efendi 41.Eşref-zâde Mehemmed Fahrü’ d-dîn Efendi 42.Eşref-zâde Şeyh ‘İzzü’ d-dîn Efendi: 43.Eşref-zâde Ahmed Ziyâ’ü’ d-dîn Efendi 44.Tablî-zâde ‘Akli ‘Alî Efendi 45.Bâldır-zâde Selîşî Şeyh Mehemmed Efendi 46.‘Abdu’r-rezzâk Nev-res Efendi 47.Levhî Hüseyn Efendi 48.Çatal Şakal Derviş Muşafâ Efendi 49. Şeyh Mehemmed El-Küşterî 50. Eş-Şeyh Ahmed Efendi El-Vâ‘iz 51. Şeyhü’l-İslâm Mevlânâ Mollâ Fenârî 52. Şeyh İsmâ‘îl Hakkî 53. Ahmed Râşid Efendi El-Eşrefî 54. İbrâhîm Dede Efendi İbni Yahşî Bin İbrâhîm 55. İmâm-zâde Ahmed Efendi.56. Şemsî Efendi

Yukarda listesi verilen elli altı kişinin *Gülzâr-ı İrfân*’da şairlik yönleri ön plana çıkartılmamış, sadece bu yönleri belirtilmekle yetinilmiştir. Mehmed Fahreddin, bu kişilerin biyografilerinde ya doğrudan şiir yazdıklarını söylemiş ya da mahlaslarını söylemiştir. Bir iki tanesi dışında bunların şiirlerinden örneklere de yer vermemiştir.

3.2.6. *Gülzâr-ı İrfân*’ın Dil ve Üslup Özellikleri

Kelime anlamı oluş, yapış biçimi, tutulan yol, tarz, usûl anlamlarına gelen⁶⁵ üslûb Türkçe’de Fransızca style karşılığında kullanılmıştır⁶⁶. Bir edebiyat terimi olarak üslup, duygu ve düşünceleri dile gitirme şekline, kelimelerin seçiminde onların ter kibine, cümle ve paragraflar haline gelişine, söz ve yazı sanatlarıyla günlük dilin

⁶⁵ İlhan Ayverdi (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat. 3315.

⁶⁶ Âlim Kahraman (2012). “Üslûb (Türk Edebiyatı)”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: TDV Yay. 387.

dışına çıkılması şeklinde tanımlanmaktadır. Edebi eserlerde üslup yazara, devire, türe, konuya ve okura bağlı olarak değişiklik göstermektedir⁶⁷.

Türk edebiyatında nesir üslubu 15. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamış, 16. ve 17. yüzyıllarda klasik nesir üslubu oluşmuştur. Nesir üslubunun oluşması ile beraber üslup tasnifleri de yapılmıştır. Âşık Çelebi nesri “a‘lâ” ve “ednâ” olarak ikiye ayırmıştır⁶⁸. Recaizade Mahmut Ekrem Ekrem, nesir üslubunu “üslûb-ı sâde”, “üslûb-ı müzeyyen” ve “üslûb-ı âlî” olarak üçe ayırır⁶⁹. Tahir Olgun, “nesr-i mürsel” ve “nesr-i müseccâ” biçiminde ikiye ayırmıştır⁷⁰. Fahir İz, nesir üslubunu “sade”, “orta” ve “süslü” olmak üzere üçe ayırır⁷¹. M. Fatih Köksal, “sade nesir (üslûb-ı sâde)”, “orta nesir (üslûb-ı mutavassıt)”, “süslü nesir (üslûb-ı müzeyyen)” ve “ağdalı nesir (üslûb-ı âlî)” olarak dörde ayırır⁷². Mustafa İsen ise nesir üslubunu “folklorik/şifahi üslup”, “ilmî üslup”, “resmî üslup” ve “bediî/estetik üslup” olmak üzere dörde ayırmıştır⁷³.

Nesir üslubuyla ilgili yukardaki tasniflerden sonra *Gülzâr-ı İrfân*’ın, dil ve üslup özelliklerini belirlemeden önce Mehmed Fahreddin’in kendisine model aldığı aynı türde yazılan İsmail Belîğ’in Bursa vefeyât-nâmesi *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*’ın üslup özelliklerine bakmak yerinde olacaktır. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* üzerine çalışan Suat Donuk, eserin dil ve üslup özellikleri üzerine yaptığı değerlendirmede eserin süslü nesir ile yazıldığını belirtmiştir⁷⁴.

⁶⁷ Âlim Kahraman (2012). “Üslûb (Türk Edebiyatı)”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: TDV Yay. 387.

⁶⁸ Filiz Kılıç (hızl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâirü’ş-Şuarâ İnceleme-Metin*. 3 Cilt. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay. 120.

⁶⁹ Kazım Yetiş (2010). “Ta‘lîm-i Edebiyyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.39. İstanbul: TDV Yay. 514.

⁷⁰ Mustafa İsen (2011). “XVI. Yüzyılda Nesir”. *XVI. Yüzyıl Türk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yay. 149.

⁷¹ Fahir İz (1996). *Eski Türk Edebiyatında Nesir*. Ankara: Akçağ Yay. V-VI.

⁷² Cihan Okuyucu, Ahmet Kartal ve Fatih Köksal (2011). *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*. İstanbul: Kesit Yay. 16-19.

⁷³ Mustafa İsen (2011). “XVI. Yüzyılda Nesir”. *XVI. Yüzyıl Türk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yay. 149.

⁷⁴ Suat Donuk (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtname ve İsmail Belîğ’in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân’ı*. Ankara: Gece Kitaplığı. 182-184.

Gülzâr-ı İrfân'ın üslubu ile ilgili değerlendirme yapmadan önce eserde üslubu oluşturan temel öğeleri tespit etmek faydalı olacaktır. Seci, aliterasyon kullanımı, kelime kadrosu, zincirleme tamlamalar, doğum ifadeleri, ölüm ifadeleri, Bursa tasvirleri, iktibaslar, manzum kısımlar ve dua ifadeleri *Gülzâr-ı İrfân*'ın üslubunun temel öğeleridir. Şuana kadar vefeyât-nâmelerin üslubu ile ilgili bir çalışma yapılmadığı için *Gülzâr-ı İrfân*'ın üslup özelliklerin tespitinde kullanılacak başlıklar tarafımızdan tespit edilmiştir.

5. SONUÇ

“*Mehmed Fahreddin Bursavî ve Gülzâr-ı İrfân İsimli Biyografik Eseri(İnceleme-Metin-Dizin)*” başlıklı bu tezin konusu 19. yüzyılda Mehmed Fahreddin Bursavî tarafından yazılmış *Gülzâr-ı İrfân* isimli biyografik eserdir. Çalışma giriş, inceleme, metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Bu tez ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Tezin giriş bölümünde biyografik bir tür olan vefeyât-nâmenin tanımı üzerinde durulmuş, Türk edebiyatında yapılan tanımlar ve tasnifler sıralanmıştır. Türk edebiyatında vefeyât-nâme türünde yazılan eserler üzerinden bu tanım ve tasniflerin doğruluğu tartışılıp yeni bir tanım ve tasnif önerilmiştir. Buna göre vefeyât-nâmeler istisnası olmakla beraber şehir-bölge merkezli biyografik eserlerdir. Türk edebiyatında yazılan vefeyât-nâmelerin yaklaşık %84'ü bu tanım kapsamına girmektedir. Bu tanımın dışında kalan eserler ise “kronolojik vefeyât-nâmeler” başlığı altında toplanmıştır.

Tez çalışmasında ilk olarak *Gülzâr-ı İrfân*'ın tenkitli metni oluşturulmuştur. Bunun için de öncelikle eserin nüshaları değerlendirilmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'ın bilinen üç nüshası bulunmaktadır. Bunlar Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi 1923 (SÜ), Ali Emiri Millet Kütüphanesi Şeriyye 1098 (AE) numaralarda kayıtlı nüshalar ile Kadir Atlansoy özel kütüphanesinde bulunan nüshadır (KA). Yapılan değerlendirmeye göre bu üç nüshadan ilk olarak AE nüshasının yazıldığı, SÜ nüshasının aynı müstensih tarafından AE nüshasından bire bir istinsah edildiği tespit edilmiştir. Bu yüzden SÜ nüshası tenkitli metne dâhil edilmemiştir. KA nüshası ise diğer iki nüshaya çok benzemesine rağmen bu nüshada diğer iki nüshada olan biyografilerden otuz birinin

yer almadığı ve diğer iki nüshada olmayan on üç biyografinin eklendiği tespit edilmiştir. Bu yüzden AE ve KA nüshaları kolbaşı sayılarak *Gülzâr-ı İrfân*'ın tenkitli metni bu iki nüshadan oluşturulmuştur. Eserin üzerine yapılan inceleme oluşturulan bu tenkitli metin esas alınarak yapılmıştır.

Kurulan tenkitli metne göre *Gülzâr-ı İrfân* ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

* *Gülzâr-ı İrfân*'da altı yüz yirmi dört biyografi yer almaktadır. Eser bu hali ile Bursa vefeyât-nâmelerin en hacimlisidir.

* *Gülzâr-ı İrfân*, 1258/1842-43 yılında Bursa Narlı Tekkesi'nde yazılmaya başlanmış ve 1263/1847 yılında aynı yerde tamamlamıştır. Eserin yazımı beş yıl sürmüştür.

* Mehmed Fahreddin, Bursa'nın fethinden kendi dönemine kadar olan süreçte Bursa'da defnedilen önemli kişilerin biyografilerinin tek eserde toplanması gerektiğini düşünerek *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*, dönemin Osmanlı Sultanı Abdülmecid Han (ö.1861)'a Bursa'ya geldiğinde sunulmuştur. Bunun karşılığında da Mehmed Fahreddin maaşa bağlanmış ve şeyhlik yaptığı Narlı Tekkesi tamir ettirilmiştir.

* Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazarken yazılı ve sözlü pek çok kaynaktan faydalanmıştır. Özellikle de kendisinden önce yazılan Bursa vefeyât-nâmelerin hemen hepsini taramıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*, 'ravza' adı verilen on ana bölüm ile 'tabaka' adı verilen sekiz alt bölümden oluşmaktadır. Mehmed Fahreddin, eserinin mukaddimesinde belirttiğine göre *Gülzâr-ı İrfân*, aşere-i mübeşşereye göre on ana bölüme, cennetin sekiz kapısına göre de sekiz alt bölüme ayrılmıştır. Eserin her bir bölümünde farklı zümreye ait kişilerin biyografisi anlatılmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*'ın bölümleri arasında en çok biyografi dördüncü 'ravza'da yer almaktadır. Bu bölümde Bursa'da medfun evliya ve şeyhlerden oluşan yüz elli bir biyografi bulunmaktadır. Biyografi sayısının en fazla olduğu ikinci bölüm ise altıncı 'ravza'dır. Bu bölümde yüz kırk beş âlim ve müderrisin biyografisi anlatılmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da biyografi sayısının en az olduğu bölüm birinci ravzadır. Bu bölümde altı Osmanlı padişahının biyografisi yer alır. Padişahların anlatıldığı bölüm biyografi sayısı bakımından eserin en küçük bölümüdür ancak hacim bakımından en geniş bölümlerden birisidir.

* *Gülzâr-ı İrfân*'da biyografilerde genel bir şablon kullanılmıştır. Biyografilerde sırasıyla anlatılan kişinin doğum yeri, nesebi, eğitim aşamaları, mesleği, görev yerleri, intisabı, varsa eserleri, ölüm tarihi ve mezarının yeri hakkında bilgi verilmiş anlatılan kişiye ve bölüme göre bu şablona ufak eklemeler veya çıkartmalar yapılmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*'da toplam yetmiş sekiz şairin biyografisine yer verilmiştir. Bunlardan yirmi iki tanesi şairler bölümünde anlatılırken geri kalanları diğer bölümlerde anlatılmış şairlik yönleri vurgulanmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*, 19. yüzyılın ortalarında yazılmış olmasına rağmen klasik estetik nesir üslubu ile kaleme alınmıştır. Eserde bölümlere ve biyografilere göre sıklığı değişmekle beraber baştan sona kadar secili ve sanatlı bir anlatım yer almaktadır.

Tezin üçüncü bölümünde *Gülzâr-ı İrfân*, kendisinden evvel yazılan Bursa vefeyât-nâmeleri *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı Sülehâ* ile karşılaştırılmıştır.

Gülzâr-ı İrfân'ın *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ile karşılaştırması ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

* Mehmed Fahreddin, *Güldeste*'yi model almasına rağmen bölümlendirme olarak ondan farklı bir yol izlemiştir. *Güldeste*, 'gülün' adı verilen beş ana bölüm 'gülnihal' adı verilen üç alt bölümden oluşurken *Gülzâr-ı İrfân*, 'ravza' adı verilen on ana bölüm, 'tabaka' adı verilen sekiz alt bölümden meydana gelmiştir.

* *Güldeste*'de yer alan beş yüz elli beş biyografiden üç yüz otuz dördü *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmış; iki yüz yirmi biri ise alınmamıştır. Mehmed Fahreddin'in bu seçimi neye göre yaptığı tespit edilememiştir.

* *Güldeste* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da ortak olan üç biyografi karşılaştırılmış ve bu karşılaştırma sonucunda Mehmed Fahreddin'in kaynak eserdeki biyografiyi hiç değiştirmeden neredeyse bire bir eserine aldığı tespit edilmiştir.

Gülzâr-ı İrfân'ın *Gülzâr-ı Sülehâ* ile karşılaştırması ile şu sonuçlara varılmıştır:

* Mehmed Fahreddin, bölümlendirme konusunda *Gülzâr-ı Sülehâ*'dan da farklı bir yol izlemiştir. *Gülzâr-ı Sülehâ*, 'gülün' adı verilen beş ana bölüm ile 'fasıl' adı verilen beş alt bölümden oluşurken *Gülzâr-ı İrfân*, 'ravza' adı verilen on ana bölüm, 'tabaka' adı verilen sekiz alt bölüme ayrılmıştır.

* *Gülzâr-ı Sülehâ*’nın kullanılan yazma nüshasında yer alan iki yüz on altı biyografiden yüz yirmi sekizi *Gülzâr-ı İrfân* ile ortaktır. Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı Sülehâ*’da yer alan seksen sekiz biyografiyi ise eserine almamıştır. Bu seçimin neye göre yapıldığı tespit edilememiştir.

* *Gülzâr-ı Sülehâ* ile *Gülzâr-ı İrfân*’da ortak olan üç biyografi karşılaştırılmış, bunun sonucunda tıpkı *Güldeste* örneğinde olduğu gibi Mehmed Fahreddin’in kaynak eserdeki biyografiyi hiç değiştirmeden neredeyse bire bir eserine aldığı tespit edilmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde *Gülzâr-ı İrfân*’ın tenkitli metni verilmiştir. Beşinci bölümde ise tenkitli metinde geçen şahıs isimleri, eser isimleri, yer ve mekân isimlerinin dizini verilmiştir.

Gülzâr-ı İrfân, Bursa şehir tarihi için önemli başvuru kaynaklarından birisidir. Bursa’nın dergâhları, tekkeleri, medreseleri hakkında önemli bilgilere yer vermektedir. Bu mekânların kuruluşları, banileri, burada görev alanlar önemli kişiler, buraların yüzyıllar içindeki durumu, kimler tarafından tamir ettirildiği yeri geldikçe anlatılmıştır. Aynı şekilde Bursa mezarlıkları ve burada medfun kişiler hakkında da bilgiler yer almaktadır. Bursa şehrinin bugün kullanımdan düşen veya unutulmuş pek çok yer ve mekân adı *Gülzâr-ı İrfân*’da geçmektedir.

Gülzâr-ı İrfân’da Bursa’daki ilmi hayat, kültürel ortam, tasavvufî hayat hakkında da bilgiler yer almaktadır. Eserde Bursa medreseleri ve bu medreselerde görev alan müderrisler hakkında bilgiler verilmiştir. Aynı şekilde tekke ve dergâhların postnişinleri hakkında da bilgiler verilmiştir. Eserde Bursa’ya sürgüne gönderilen devlet adamları ve bunların sürgün nedenleri ile ilgili bilgiler bulmak da mümkündür.

Sonuç olarak *Gülzâr-ı İrfân*, hem Bursa şehir tarihi hem de Türk kültür tarihi açısından önemli başvuru kaynaklarından birisidir.

KAYNAKLAR

- “Gülzâr-ı İrfân”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 3. İstanbul: Dergah Yay. 401.
- “Mehmed Fahreddin”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 6. İstanbul: Dergah Yay. 207.
- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (1988). *Beliğ*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (1992). “Baldırzâde Mehmed Efendi”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 5. İstanbul: TDV Yay. 8-9.
- Adıgüzel, Niyazi ve Raşid Gündoğdu (2014). *Ahmed Bâdi Efendi, Riyâz-ı Belde-i Edirne*. Edirne: Trakya Üniversitesi Yay.
- Adıgüzel, Niyazi (2008). *Edirneli Ahmed Bâdi'nin “Riyâz-ı Belde-i Edirne” Adlı Eserinin Tezkire Kısmı*. Doktora Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Algül, Hüseyin vd. (2009). *Kâmil Kepecioğlu Bursa Kütüğü*. 4 Cilt. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yay.
- Atlansoy, Kadir (1998a). “Edebiyat Tarihi kaynağı Olarak Bursa Vefeyâtnâmeleri I. Mehmed b. Sa'dî'nin Bursa Vefeyâtı”. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 18: 47-67.
- Atlansoy, Kadir (1998). *Bursa Şairleri, Bursa Vefeyâtnâmelerindeki Şairlerin Biyografileri*. Bursa: Asa Kitapevi.
- Avcı, Casim (2010). “Tabakat”. *İslam Ansiklopedisi*. C.39. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 297-299.
- Ayverdi, İlhan (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Babinger, Franz (1992). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. Çev. Coşkun Üçok. Ankara: KB Yay.
- Coşkun, Menderes (2012). *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Derin, Fahri Ç. (1978). *Hafız Hüseyin Ayyansarayî Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yay.

- Devellioğlu, Ferit (2003). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitapevi.
- Donuk, Suat (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belîğ'in Göldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Durmuş, İsmail (2008). "Safedî". *İslam Ansiklopedisi*. C.35. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 447-450.
- Efendioğlu, Mehmet (2012). "Vefeyât". *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 603-604.
- Ekinci, Ramazan (2013). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. İstanbul: Buhara Yay.
- Erkan, Mustafa (1996). "Gülzâr-ı İrfân". *İslam Ansiklopedisi*. C.14. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 259-260.
- Eşrefzâde Ahmed Ziyâeddin Efendi. *Gülzar-ı Sülehâ ve Vefeyât-ı Urefâ*. Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi. Orhan nu: 1018/2.
- Gazzî-zâde Abdullatîf. *Ravzatü'l-Muflihûn*. Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi. Orhan nu:1041.
- Güzel, Bilal (hızl.) (2021). *Mehmed Fahreddin Bursavi ve Gülzâr-ı İrfân İsimli Biyografik Eseri (İnceleme-Metin-Dizin)*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Güzel, Bilal (2020). "Tezkiretü'l-Müteahhirîn'in Yeni Bir Nüshası: Ba'z-ı Menâkıb-ı Meşâyih-i Sâlife". *RumeliDE Dil ve edebiyat Araştırmaları Dergisi*18: 303-309.
- Hızlı, Mefail ve Murat Yurtsever (2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsî Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yay.
- İlgürel, Mücteba (1995). "Enîsü'l-müsâmirîn". *İslam Ansiklopedisi*. C.11. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 243.
- İsen, Mustafa (2011). "XVI. Yüzyılda Nesir". *XVI. Yüzyıl Türk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yay.
- İsen, Mustafa (2010). *Tezkireden Biyografiye*. İstanbul: Kapı Yay.
- İsen, Mustafa (2012). *Dile Duran Ölüm: Klasik Türk Edebiyatında Mersiyeler*. İstanbul: Kapı Yay.

- İz, Fahir (1996). *Eski Türk Edebiyatında Nesir*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kahraman, Âlim (2012). “Üslûb (Türk Edebiyatı)”. *İslam Ansiklopedisi*. C.42. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 387.
- Kanar, Mehmet (2008). *Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yay.
- Kaplanoglu, Arif (1998). *Bursalı Şair Yazar ve Ünlüler Ansiklopedisi*. Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yay.
- Kara, Mustafa ve Kadir Atlansoy (1997). *Mehmed Şemseddin Bursa Dergâhları Yâdigâr-ı Şemsî*. Bursa: Uludağ Yay.
- Kara, Mustafa (1995). *Eşrefzâde Ahmed Ziyâeddin*. TDV İslam Ansiklopedisi. C.11. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 485-486.
- Karataş, Mehmet (2001). *Nazmî-zâde Murtaza'nın Gülşen-i Hulefâ'sının Tenkitli Transkripsiyonu*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Kılıç, Esra (2017). *Ubeydî, Netâyicü'l-ezhâr*. Kültür Bakanlığı E-kitap. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/54132,53556neteyicu39l-ezhar-ubeydipdfpdf.pdf?0>[Erişim Tarihi: 05.04.2019].
- Kılıç, Filiz (hızl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâirü's-Şuarâ İnceleme-Metin*. 3 Cilt. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay.
- Levend, Agâh Sırrı (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay.
- Mehmed Fahreddin. *Gülzâr-ı İrfân*. Ali Emiri Millet Kütüphanesi. Şeriyye 1098.
- Mehmed Fahreddin. *Gülzâr-ı İrfân*. Kadir Atlansoy Özel Kütüphanesi.
- Mehmed Fahreddin. *Gülzâr-ı İrfân*. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi. Atıf Efendi 1923.
- Okuyucu, Cihan, Ahmet Kartal ve Fatih Köksal(2011). *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*. İstanbul: Kesit Yay.
- Ortakçı, Altuğ (2014). “Feyzî, Ahmed”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1874>[Erişim Tarihi: 10.04.2019].

- Ortakçı, Altuğ (2014). “İzzet”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2141>[Erişim Tarihi:10.04.2019].
- Özaydın, Abdulkerim (1999). “İbn Hallikân”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 20. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 17-19.
- Özcan, Abdulkadir (2010). “Tabakât (Osmanlı Dönemi)”. *İslâm Ansiklopedisi*. C.39. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 300.
- Saraç, Yekta (2000). *Klasik Edebiyat Bilgisi-Belâgat*. İstanbul: Re Yay.
- Şentürk, Ahmet Atilla ve Ahmet Kartal (2008). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Yetiş, Kazım (2010). “Ta‘lîm-i Edebiyyât”. *İslam Ansiklopedisi*. C.39. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 514-515.
- Yılmaz, Ahmet (2006). “Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin”. *İslam Ansiklopedisi*. C.32. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 114.
- Yılmaz, Mehmet (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Kesit Yay.

METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın tenkitli metni, Ali Emiri (AE) ve Kadir Atlansoy (KA) nüshalarından hazırlanmıştır.
2. Metnin yazma nüshalarındaki varak numaraları ilgili yerlerde dip not ile gösterilmiştir.
3. Nüsha farklarının olduğu yere dip not konulmuştur. Dipnotta nüsha farkı bulunan ifade yazılıp iki nokta (:) işareti konulmuş, farklar işaretten sonra verilmiştir.
5. Kelimelerin yazımında ünlü uyumuna uyulmuştur.
6. Metinde silik çıkmış yerler “...” şeklinde gösterilip dipnotta belirtilmiştir.
8. Metinde geçen Arapça ve Farsça kısımlar Latin harflerine aktarılıp, italik yazı ile gösterilmiş ve anlamları dipnotla belirtilmiştir.
9. Metnin tespitinde, bilimsel metin neşri çalışmalarında kullanılan transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*⁷⁵ adlı makalesindeki esaslara uyulmuştur.
10. Mensur kısımlarda noktalama işaretleri kullanılmış, manzum kısımlarda ise kullanılmamıştır.
11. Derkenarlar metnin akışını ve bütünlüğünü bozmamak için biyografilerin sonuna yazılıp dipnotta bulundukları varak numaraları belirtilmiştir.
12. Metinde geçen ayet ve hadisler Latin harfleri ile italik olarak yazılıp, anlamları ve kaynakları dip notta belirtilmiştir.
13. Okunuşundan emin olunamayan sözcüklerin yanına soru işareti (?) konulup, kelimenin aslı dipnotta gösterilmiştir.
14. Farsça bazı kelimelerde yer alan vâv-ı ma'dûde “ḥān, ḥāce, ḥāb” örneklerinde olduğu gibi eğik uzun a (ā) ile gösterildi.

⁷⁵ İsmail Ünver (1993). “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Ankara Üniversitesi DTCTF Türkoloji Dergisi* XI (1): 51-89.

15. Metinde aşağıdaki çeviri yazı sistemi kullanılmıştır:

ا	Aa / Ee	س	Ss
آ	Āā	ش	Şş
أ	ʾ	ص	Şş
ب	Bb / -P-p	ض	Ḍḍ / Žž
پ	Pp	ط	Ṭṭ
ت	Tt	ظ	Zẓ
ث	Ṫṫ	ع	ʿ
ج	Cc	غ	Ġġ
چ	Çç	ف	Ff
ح	Hḥ	ق	Ḳḳ
خ	Ḫḫ	ك	Kk/Gg/Gg/Ńñ
خوآ	ā	ل	Ll
د	Dd	م	Mm
ذ	Zẓ	ن	Nn
ر	Rr	ه	Hh
ز	Zz	و	Vv / Ūū / Oo / Öö
ژ	Jj	ي ی	Yy / Iı / İi

METİN

GÜLZÂR-I 'İRFÂN

E'ûzu billâhi mine's-şeytâni'r-racîm

Bismilahi'r-raḥmâni'r-raḥîm

Ḥakâyık-ı ḥamd ü sipâs-ı bî-ḥadd ve daḳâyık-ı şükr-i bî-kıyâs u lâ-yu'ad ḥayy-i lâ-yemût mâlik-i mülk-i melekût⁷⁶ olan Allâhu 'azîmu's-şân ḥazretleriniñ merfû'-ı dergâh-ı 'izz u iclâli kılınmağa elyak u aḥrâdır ki zât-ı insânı me'âl-ı münîf-i aḥsen-i takvîm üzre serâ-perde-i buṭûndan şekl-i müstaḥsene vücûda getirip '*alleme bi'l-kalem 'alleme'l-insân mâ lem ya'lem*⁷⁷ mışdaḳınca taḥşîl-i 'ulûm-ı dîniyye ve tekmi'l-i kemâlât-ı 'akliyye vü nakliyyeye tevfiḳ-baḥşâ-yı iktidâr ve vücûd-ı fezâ'il-nümûd-ı 'ulemâ-yı sutûde-eṭvâr ile medâris-i kevn ü mekânı pîrâye-dâr eylemiş ve bi'l-ḥuşûş niçelerine fezâ-yı 'aşḳ u şevḳde *cezbetün min-cezebatî'r-raḥmân*⁷⁸ bendine kayd *ve'l-ârif şayyâdu'l-ḥak*⁷⁹ edâsınca dâne-i muḥabbetle şayd edip 'ale'l-ıtlâḳ meczûb-ı ma'ânî-i mezâḳ ve niçe zevât-ı ma'âlî-nişânı esrâr-ı 'ulûm-ı İlâhiyye ve ma'ârif-i ğayr-ı mütenâhiyye-i rabbâniyyesine a'lemiyyetle ḥarem-i 'izzet-i aḥadiyyesine maḥrem *ve leḳad kerremnâ benî âdeme*⁸⁰ feḥvâ-yı kerâmet-iḥtivâsı üzre mükâşefât-ı aḥvâl-i ğaybiyye ve kerâmât-ı 'ilmiyye ve kevnîyye ile muḥterem eyleyüp bî-reyb u iḥtilâf revnaḳ-ârâ-yı 'âlem-i enfûs u âfâḳ etmişdir. Nesâ'im-i şalâvât-ı mütenevvi'ât-ı bî-ġâye ve zarrârî-i teslîmât-ı mütelemmi'ât-ı mālâ-nihâye ol sultân-ı taḥtgâh-ı levlâḳ ve ḥaḳan-ı iḳlîm-i *ve mâ-erselnâk*⁸¹ şâhib-i şadr-ı bālâ-ḥâne-i ḥâşşü'l-ḥâş 'âlî-ḳadr-i ḥalvet-serây-ı iḥtişâş ḥabîb-i muḥterem-i Rabbü'l-âlemin⁸² ḥâtemü'l-enbiyâ⁸³ ve ḥâtimetü'l-mürselîn tûṭî-i şekker-maḳâl *ve mâ yentîḳu 'anî'l-hevâ*⁸⁴ meḳhûl-ı kuḥl-ı dîde-fezâ-yı *mâ zâġa'l-başaru ve mâ taġâ*⁸⁵ mir'ât-ı mücellâ-yı zât-ı Ḥudâ şefî'-i rûz-ı cezâ pâdşâh-ı her-dü-serâ ḥazret-i Muḥammedü'l-Muştafâ '*aleyhi efḍalu's-şalavâti ve ezka't-teḥâyâ*⁸⁶ efendimiziñ 'arşdan ḳadri mu'allâ-ter olan Ravza-i Muṭahhara-i 'âlî-maḳâm ve türbe-i münevvere-i ma'âlî-ittisâm-ı peygamberânlarına îşâr u ihdâ olsun ki neyyir-i 'âlem-efrûz-ı risâleti heme-i sâhire-i ġabrâ-yı cihâna şu'le-endâz-ı fevz u

⁷⁶ melekût: - AE

⁷⁷ O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir. Kur'ân, Alak/ 4-5.

⁷⁸ Allah'ın cezbelerinden bir cezbe

⁷⁹ Arif, hakikatın avcısıdır.

⁸⁰ *Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık.* Kur'ân, İsra/70.

⁸¹ (Ey Muhammed) Seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik. Kur'ân, Enbiya/107.

⁸² 2a KA,

⁸³ KA nüshasında 1b'den sonra iki varak eksik bulunmaktadır.

⁸⁴ O, nefis arzusu ile konuşmaz. Kur'ân, Necm/3

⁸⁵ Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı. Kur'ân, Necm/17.

⁸⁶ Salavatın en faziletlisi ve selamların en pakı O'nun üzerine olsun.

sa'âdet ve bedr-i münîr⁸⁷-i mu'cizât-ı bâhirü'l-âyâtı ziyâ-efşân-ı dîde-i hayr-ı ümmet olup ahkâm-ı şerî'at-ı Ahmediyyesi bâ'îs-i kıyâm-ı dîn ü dünyâ ve etvâr-ı tarîkat-ı Muhammediyye ve esrâr-ı velâyet-i Muştâfaviyyesi hayât-bağış kılup erbâb-ı şıdk u şafâ ve vesîle-i i'tilâ-yı menzilet-i 'uşşâk-ı Hudâ oldu. Le'tâ'if-i durûd u selâm ve şerâ'if-i tahîyyât-ı miskiyyü'l-hitâm hulefâ-yı kirâm-ı ma'delet-âyîn ve âl-i evlâd-ı sa'âdet-karîn huşûşan aşhâb-ı ahvâr ve mühâcirîn u enşâr *riḍvāna'llāhi te'ālā 'aleyhüm ecma'in*⁸⁸ hâzerâtınıñ ervâh-ı tayyibe ve enfâs-ı zekiyyelerine sezâvârdır ki *aşhabı ke'n-nücüm bi-eyyihim iktedeytum ihtedeytum*⁸⁹ lâmi'asınca her birleri sâlikân-ı râh-ı sedâd ve müteveccih-i meslek-i 'aliyye-i rüşd ü reşâdları olan ümem-i şadâkat-şî'âre kevâkib-i seyyâre-i âsmân-ı hidâyet olup icrâ-yı muktezâ-yı şer'-i metînde neşr-i envâr-ı efkâr ile tabakât-serây-ı dîn-i mübîni rüşen ü ihyâ-yı mezâyâ-yı sünen-i Seyyidü'l-Mürselinde zevâyâ-yı ehl-i yakîni 'ayn-ı gülşen etmişlerdir. Ba'dezîñ zübde-i zümre-i 'uşât-ı mü'minîn ve hâk-i kadem-i evliyâ-yı kâmilîn Es-Seyyid Mehemmed Fahrû'd-dîñ İbnü's-Seyyid Eş-Şeyh Ahmed Şerefü'd-dîñ Enârlı Şeyhî-zâde-nâm şikeste-derûn u dil-i sâde rûy-ı sunuğundan ref'-i niķâb edip pîş-ı erbâb-ı irfân u iķâne bu vechle dehen-güşâ-yı ifâde olur ki pây-ı taht-ı kadîm-i devlet-i 'aliyye-i 'Oşmâniyyeden maħrûse-i Burusa *Şānehallahā Te'ālā*⁹⁰ 'ani'l-be'sâde âsûde-nişîn-i derûn-ı kıbâb ve mestûr-ı nihân-hâne-i türâb-ı müşg-nâb olan zevât-ı 'ankâ-cenâb ve niçe dürr-i vücûd-ı nâ-yâb-ı bî-hadd ü bî-hişâb olup her birlerine şebt-i silk-i beyân güncâyış-ı nâ-peziir-i havşalâ-yı kilki-i vaķâyî'-nüvîsân olmağın faķaķ maķâmât-ı 'âliyyeleri ma'lûm u meşhûd ve merķad-i latîfeleri mevcûd-ı hâzîre-i şühûd⁹¹ olan zevât-ı kirâm-ı ma'âlî-ittisâmıñ ba'zıları diyâr-ı âherden tahriķ-i pây-ı seyâhatle bu şehir-i İrem-nazîre kadem-resâ ve ba'zıları dağ-ı bu belde-i burc-ı evliyâda maṭla'-i 'âlem-i gaybdan bezm-i şehâdete pertev-efzâ olup ba'dehu bi-emri'llāhi te'ālā vâşıl-ı rahmetgâh-ı Raḥmân ve ecsâd-ı mağfiret-âyâtları bu hâk-i iṭrnâkda mütevârî-ı şandûka-i gufrân olan bu kadar zevât-ı pâk-güher ve meḥâsin-nişânıñ menâķıb-ı şerîfelerin tertîb-i dil-firîb üzre târiḥ-i feth-i Burusa olan yedi yüz yigirmi altı sâlınden biñ yüz otuz beş senesine gelince şikârgen-i şî'r ü inşâ-yı belîğaniñ bâz-ı tîz-rev-i ser-i bülendi Şâhîñ Emîr-zâde Es-Seyyid İsmâ'îl Belîğ Efendi ve târiḥ-i mezkûrdan biñ yüz ṭoksan altı hilâline degin sipihr-i 'ulûm u ma'ârifîñ aḥter-i ercmendi Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Ahmed Ziyâ'ü'd-dîñ Efendi hâme-i Behzâdj-nijâd-ı şıdk-i'tiyâd ile nakş u taşvîr ve şahâyif-i maḥfûzaya tenmîķ ü tezbîr buyurmuşlar. Hâķķâ ki bu mekteb-i ma'ârif-i kevnîyyede böyle eşer-i vâzîḥu'l-ibticâliñ cem' ü te'lîfine muvaffaķ olmuşlar ise de nüşha-i

⁸⁷ 2a AE

⁸⁸ Allah onların hepsinden razı olsun.

⁸⁹ Ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine tâbi olsanız hidayete erersiniz. Hadis (Yılmaz 2013: 53).

⁹⁰ Yüce Allah onu korusun.

⁹¹ 2b AE

şâniyesi bile rütbe-i nedretde ve hikâye-i eslâf-ı mağfîret-ittisâfe dil-dâde olan zevât-ı sürûş-
nihâde dest-ber-âverde-i huşûli derece-i gâyetde mertebe-i 'usretde olmağla kütüb-i
mezbûrede nüvişte-i şahîfe-i beyân olan pādşāhān-ı 'izām ve şeh-zādegān-ı sidre-ḥirām ve
vüzerā-yı kirām ve evliyā-yı ma'ālî-makām ve şeyḥ-i meşāyihü'l-İslām ve şudûr-ı fezā'il-irtisām
ve mevālî-i fiḥām ve 'ulemā-yı meḥāsin-menḳabet ve bi'l-cümle aşḥāb-ı tarîkat kāmilen
ḥāme-tirāzende-i tezkār ve faḳat her gürūh-ı şerāfet-şükūhda bulunan meşāḥîr-i zevāt-ı
kirāmîñ terācime-i şerîfleri bi'l-intihāb ḥulāşa vü ihtisār olunup biñ yüz ṭoksan altı⁹²
senesinden biñ iki yüz elli sekiz evā'iline gelince bu şehir-i dil-ārāda rû-be-rāh-ı menzilgāh-ı
beḳā ve ten-i pākleri bu belde-i mübāreke defîn-i laḥd-ı raḥmet-i Ḥudā olan bunca meşāyih-
i sûtûde-eşer ve 'ulemā-yı fazîlet-güster ve vüzerā-yı ma'delet-fermā ve mevālî-i ḥukûmet-
pîrā ve müderrisîn-i merāsim-'unvān ve dedegān-ı şāf-menişān e'imme vü ḥuṭebā vü zākirān
ü şu'arā ve ba'z-ı zevāt-ı nîk-simātîñ müceddeden terācime-i aḥvāl-i şihḥat-iştimālleri cem' ü
iddihār olarak cümlesi mücellide-i vāḥidede ketb ü iş'ār kılınmak bu 'āciz-i 'adîmü'l-bizā'aya
niçe şühûr u āvān e'azz-ı me'ārib-i cenān ve aḥaşş-ı maṭālib-i dil-perişān olmağın bi-
'ināyeti'llāhi'l-kerîmi'l-Mennān teşmîr-i sâ'id-i ihtimām ve şarf-ı yārā-yı ḳudret-i eyyām ederek
merḥûmān-ı mesbûḳu'l-beyānîñ âşār-ı celîlelerinde munderic terācime-i zevāt-ı meḥāsin-
eṭvār ba'de'l-ihtisār biñ yüz ṭoksan altı sâlinde sene-i mezkûreye degin altmış bir sene
zarfında daḥı bu belde-i ṭayyibede 'azm-i mülk-i 'adem ve sâḥa-i ḥāk-i fenāya vaz'-ı ḳadem
edip şāyān-ı terkîm ü beyân olan zevāt-ı meḥāsin-âşārîñ dest-res olabildigim mîḳdārı
terācime-i aḥvāl-i ḥaḳîḳiyyeleri yegān yegān pîrān-ı sāl-ḥurde-i devrāndan tefāḳḳud ü istinbā
ve ba'zıları daḥı mu'āşaret ḥasebiyle mazbûṭ-ı tûmār-ı ḥāṭır-ı şikeste-edā olarak cem' ü
tesvîdine mübāderet ve iki sene-i kāmile temāmında şûret-i kāmile-i müsevvedesi müyesser-
kerde-i cenāb-ı İzzed-i zî'l-ḳudret olmuş ise de ḥaḳḳ-ı 'ācizānemde vezān olan tünd-bād-ı ekdār-
ı mütenevvi'a-i kevnîyyeden gāḥ sekînet ḥālîñ ihtilālî ve 'ādet-i beşeriyyeden bulunan 'illet-i
muḥtelife-i bedeniyye ile gāḥı ṭabî'at-ı pür-melālîñ inḥilālî ḥasebiyle tebyîz ü terkîme bir
vechle müsā'ade-i vakt ü zamān olmadığından niçe şühûr u 'avām kûşe-i zevāyā-yı ihmāl ve
cil-bend-i ḥafāyā-yı imhâlde müy-ı jülde⁹³-i ser-zengiyān gibi müşevveşü'l-endām ḳalmış idi.
Çünkü bu mihmān-ḥāne-i milket-i fenāda cāy-ı ārām u beḳā muḥāl ve bezm-i sūr-i sūrūrında
cem'iyyet-i mihr ü vefā 'adîmü'l-ihtimāl olup bir gün ola ki vürūd-ı ecel-i mev'ūd ile müddet-i
'ömr-i dervîşānem resîde-i derece-i intihā ve zāviye-i 'ālem-i beḳāya vuḳû'-ı 'azm u rihlet-i rû-
nümā olduḳda bunca zamān ta'ab u meşāḳḳ firāvān ile cevḫ-i yerā'a-i rāst-kirdārdan icrā-yı
midād-ı iḳtidār olınan böyle te'lîf-i nāfi'ü'l-me'āl 'ārîza-i sekte-i te'ḥîr ile mişāl-i berg-i

⁹² 3a AE

⁹³ 3b AE

pejmürde dest-i tezelzül-nümā-yı rûzgārda maḥv-şude olacağı pey-der-pey tezekkür ve şüret terāşide-i müsevveddātdan *‘alā-vechi’l-etemm*⁹⁴ cihet-i vaḥdet-i tebyḫe sevk-i kalem olunarak ḥakāyık-ı cüll-i mikneti nüşḥa-i merāma taḥşīye ve tāziyāne-i himmetle eşheb-i sa’y u ḡayreti ḥulbe-i ḥitāma temşīye eylemek ercaḥ u evlā idügi dem-be-dem tefekkür olınmağın ḥālā sebḳ-fermā-yı kitāb-ı müsteṭāb-ı ‘adālet ve naẓm-ārā-yı silkü’l-le’āl-i manẓūme-i saltanat-i ḥalīfe-i rüy-ı zemīn eşrefü’l-mülük ve’s-selāṭīn pādşāh-ı kerrār isr-i şehinşāh-ı Bāyezīd serīr-i ḫuṭb-ı felek-i iḳbāl noḳṭa-i dā’ire-i devlet ü iclāl ḡurre-i nāşīye-i şer’at-ı ḡarrā ve dürre-i tāc-ı millet-i beyzā maẓhar-ı müfād-ı *le-‘alā ḥulūkīn ‘aẓīm*⁹⁵ Kerīm ibni kerīm ibni kerīm şehriyār-ı ḫayr-ḫalef nūr-ı bāşıra-i tācdārān-ı selef sultānu’l-berreyn ve ḫaḳanu’l-baḫreyn ḫādīmü’l-ḫiṭṭa-ı Ḥarameyn-i Şerīfeyn velī-ni’met-i ‘ālem-i ‘ālemiyān ve rūḥ-ı revān-ı cihān-ı cihāniyān es-Sultān İbnü’s-Sultān İbni’s-Sultāni’s-Sultān ‘Abdu’l-Mecīd Ḥān İbnü’s-Sultān Maḥmūd Ḥān İbnü’s-Sultān ‘Abdu’l-Ḥamīd Ḥān *ḫalleda’llāhi ḫilāfetehu ve ebbede saltanatahu ilā-inḳirāzī şaḫāyifi’d-devrān*⁹⁶ efendimiz ḫazretleriniñ nām-ı nām-ı humāyūnlarına dībāce-perdāzı ve ism-i sām-ı mes’adet-maḫrūnlarına⁹⁷ ‘unvān-ṭirāzım şeref-i ma’ālī-menḳabetin bi’l-iḫrāz ‘ahd-i şabāḫat-āşār-ı saltanat-ı şehinşāhilerinde işbu te’līf dā’i-ı ḳadīm ruḳ’a-ı sevād-nişān-ı perīşān⁹⁸-edādan şafḥa-i sefid-sıma-yı beyāne tecmī’ ü terkīm olınmak tertīb ü taşmīm kılınmış olduğundan bālāda mestūr müddet-i mezkūr miyānında ‘āzim-i dārū’s-sürūr olan zevāt-ı maḡfiret-me’sşuruñ her birleri pīrāyış-efzā-yı ihtizāz oldukları şıf-ı maḫşūşaları zeyline tezyīl ü irdāf ve tāriḫ-i fetḥ-i Burusa’dan biñ iki yüz elli yedi Zī’l-ḫicce-i şerīfesine gelince pādşāhān-ı ‘izām ve şeh-zādegān-ı kirām vūzerā-yı ma’delet-‘alem ve umerā-yı şadāḳat-şiyem şeyḫ-i meşāyihü’l-müslimīn ve şudūr-ı fezā’il-ḳarīn ‘ale’l-ḫuşūş evliyā-yı ‘ālī-şān ve meşāyih-i ḫānḳāh-ı zıkr-‘unvān pūst-nişān-ı ma’ālī-nihād ve zādegān-ı pāk-nijād meşāyih-i ba’z-ı zevāyā-yı evliyā ve ḫulefā-yı ḫakāyık-āşnā mevālī-i meḫāsin-reḫīn ve ḡürūh-ı ‘ulemā vū müderrisīn zümre-i abdālān-ı dil-āḡāḥ ve mecẓūbān-ı ḫakāyık-iktināḥ vā’izān-ı neşāyih-şī’ār ve ders-i ‘āmān-ı dirāset-āşār dedegān-ı şafvet-nihādān ve ‘āşīkān-ı ḫaḳīkat-nişān e’imme vū ḫuṭabā ve muḳtedā-yı sa’ādet-intimā zümre-i mūsīḳī-şināsān ve ḡürūh-ı zākirān-ı ḫoş-elḫān zümre-i şu’arā-yı belāḡat-i’cāz ve suḫanverān-ı mu’ciz-ibrāz ve ba’z-ı zevāt-ı sūtūde-evşāf cümleten bu mecelle-i leṭā’if-eşere derc ü is’āf olunarak mürvārīd-i menāḳıbat-ı ḫaḳīkiyeleri keşide-i silk-i imlā nām-ı *Gülzār-ı ‘İrfān* ile zīnet-ārā kılınup *‘inde zıkrī-ş-şāliḫīn tenezzülü’r-*

⁹⁴ Tam bir şekilde.

⁹⁵ Sen elbette yüce bir ahlāk üzeresin. Kur’ân, Kalem/4 .

⁹⁶ Allah onun hilafetini daim eylesin. Dünyanın sayfaları son bulana kadar saltanatı sürsün.

⁹⁷ 2a KA

⁹⁸ 4a AE

*rahmete*⁹⁹ müfādınca muṭāla‘a-i ḥikāyāt-ı eslāf-ı kirāma nişār-ı envār-ı ibşār eden iḥvān-ı vefā-ıktirāne berāy-ı vesīle-i ḥayr-du‘ā min ğayri ḥaddin dest-āvīz-i ‘abd-i nā-çiz olmak niyyet-i ḥālīşesiyle tesāvi a‘dād-ı ‘aşere-i mübeşşere ravzāt-ı ‘aşere ve hem-şumār-ı ebvāb-ı cinān-ı ṭabakāt-ı šemāniye-i¹⁰⁰ şihḥat-me‘āşire üzre tertīb ü tanzīmüne ibtidār kılinmış **Beyt:**

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

*Men kiyeṃ Şa‘ib ki dest ez āstīn bīrūn kunem*¹⁰¹

*Der beyābānj ki nāḥun mī-güzārend şīrhā*¹⁰²

edāsınca egerçi bu vādilerde şakḳ-ı şefe-i güftār ve tahriḳ-i ḥāme-i tezkāre ‘adem-i liyākatim āşkār ve şāyān-ı pesend-i ma‘ārifmendān olur. İfāde-i ḥüsn-i kelāme ifşāḥa-i nāṭıqamda miknet-i idāre olmadığı bedūdār ise de kārgeh-i şāhib-i ser-māye-i ‘ilm ü ‘irfāna ‘arz-ı kālā-yı hüner olmayup ecell-i merām-ı dil-i nā-kām evliyā-yı āgāh ve fuṣalā-yı intibāh ḥāzeratınıñ türāb-ı müşknāb-ı ‘ālīyelerine ‘ācizāne ḥidmet ve bu kitāb-ı müsteṭāba çekilen kedd ü meşakḳat muḳābili dem-i āḥirde bā-selāmet-i imān teslīm-i rūḥ-ı revān ve rüz-ı cezāda şefā‘at-i ‘azmālarına neyl ile şādmān olmaḳ emniyyesiyle *mütevekkilen ‘ala’llāh*¹⁰³ ve *mütevāsilen ilā-rūḥāniyyeti ehli’llāh*¹⁰⁴ rūḥāniyye-i ehlu’llāh tebyīz ü terkīmüne ruḥşat-gezā-yı ḥāme-i izbār olunmuşdur. *Min Allāhi’l-‘avni ve’t-tevfīḳ*¹⁰⁵ *ni‘me’l-mu’īn ve ni‘me’r-refīḳ*¹⁰⁶ Ravza-i Evvel pādşāhān-ı ‘ālī-şān gül-feşān-ı gülzār-ı beyān olur. Ravza-i Šānj şeh-zādegān-ı sidre-ḥırāmānı kalem-rīz-i benefşeşār-ı ‘ayān olur. Ravza-i Šālīş vüzerā-yı Āşaf-nihād ve ümerā-yı şıdk-i‘tiyādı debdebe-nümā-yı rütbe beyān olur. Ṭabaḳa-i Evvel şeyḥ-i meşāyiḥü’l-İslām-ı feżā’il-irtisāmı ḥāme-güzār-ı kırtāş-ı tezkār olur. Ṭabaḳa-i Šānj şudūr-ı fiḥām-ı zevi’l-iḥtirāmı zebīre-pīrā-yı ruḳ‘a-i i‘lān olur. Ravza-i Rābi‘ evliyā-yı ‘ālī-şān ve meşāyiḥ-i bānj-i ḥānkāh-ı zıkr-‘unvānı nüvişte-i ṭumār tavşīf eder. Ravza-i Ezkār püst-nişīnān ile zādegān-ı pāk-nijādānı zıkr ü beyān eder. Ṭabaḳa-i Šālīş meşāyiḥ-i ba‘z-ı zevāyāyı ḥalkā-bend-i ezkār olur. Ṭabaḳa-i Rābi‘ ḥulefā-yı kirām-ı ṭuruḳ-ı ‘ālīyyeyi yād u ĵrād eder. Ravza-i Ḥāmis mevālī-i ‘izāmı imzā-sāz-ı veşīḳa-i i‘lām olur¹⁰⁷. Ravza-i sādīs ‘ulemā-yı fūḥūm ve müderrişīn-i ehl-i rüsūmı¹⁰⁸ maḳāle-perdāz-ı

⁹⁹ Sâlihlerin anıldığı yere rahmet yağar.

¹⁰⁰ 2b KA

¹⁰¹ 4b AE

¹⁰² Aslanların bile tırnak attığı (korkudan titrediği) çölde ey Sa‘ib ben kimim ki elimi koldan çıkarayım(bir hareket edeyim)?

¹⁰³ Allah’a tevekkül ederek.

¹⁰⁴ Allah dostunun ruhaniyetinin aracılığıyla.

¹⁰⁵ Yardım ve başarı Allah’tandır.

¹⁰⁶ O ne güzel bir yardımcı ve ne güzel bir gerçek dosttur.

¹⁰⁷ 5a AE

¹⁰⁸ 3a KA

tahkik olur. Ravza-i Sâbi' abdālân-ı dil-âgâh ve meczûbân-ı haķâyık-iktinâhı ta'rif ü tenmîk eder. Tabaka-i Hâmis vâ'izân-ı 'azbu'l-beyânı gûyâ-yı kürsî-i tedkik olur. Ravza-i Şâmin ders-i âmân-ı fażilet-iktirânı ifâde vü takrîr eder. Ravza-i Tâsi' dedegân-ı meḥâsin-nişânı ifhâm eder. Tabaka-i Sâdis e'imme vü ḥuṭebâ-yı tahrîme-bend-i sâḥa-i beyân olur. Tabaka-i Sâbi' zümre-i mûsîķi-şinâsân ve gürûh-ı zâkirân-ı ḥûb-enfâsı nağme-sâz-ı perde-i beyân olur. Tabaka-i Şâmin şu'arâ-yı belâgat-i'câzı iş'âr eder. Ravza-i 'âşir ba'z-ı zevât-ı şâyân-ı zikr ü beyânı beyân ile ḥâtime-pezîr-i mertebe-i tezkîr olur.

Der-Kenâr: İş bu *Gülzâr-ı 'İrfân*-ı niķâb-ı sevâd-nişân sermâ-yı müsevvdeden biñ iki yüz altmış üç târiḥi evvel-bahârında ifâza-i bered-i 'inâyât-ı Kirdgârî ve dest-yârî-i ḥâme-i ihtîşâş-kârî ile çemen-şafâ-yı gûşâyîş-nümâ-yı tebyîze naķş u tersîm kılınmasına mübâderet olmuş olmağın biñ iki yüz elli yedi senesinden târiḥ-i mezkûre gelince müddet-i penç-sâl içinde 'azm-i gülşen-serây-ı bihişt-i berîñ ve ecsâd-ı mağfiret-eşerleri bu belde-i ṭayyibede âsûde vü defîñ olup sezâvâr-ı yâd u tezkâr olan ba'z-ı zevât-ı ma'âlî-ḥuşâl pes-mânde-i kuhsâr-ı berfnâk imhâl olmak ğayr-ı şâyân olduğundan icmâl-i terâcime-i aḥvâlleri kitâb-ı mezbûrede kendi şınfları zeyline nâm-ı nâmîleri yegân yegân zikr ü beyân olsa gerekdir. *İnşa'a'llâhu te'âlâ*.

Der-Kenâr: İbnü Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥemmed Bedre'd-dîñ İbnü's-Seyyidü's-Şeyḥ Meḥemmed Şadre'd-dîñ İbnü's-Şeyḥ Muştafâ

RAVZA-İ EVVEL

Pâdşâhân-ı 'âlî-Şân Gül-Feşân-ı Gül-Zâr Beyân Olur

Ser-maṭla'-ı ḥürşîd-i ikbâl şehriyârân-ı cihân-penâh Sulṭân 'Oşmân Ğâzî İbni Erṭuğrul bin Süleymân Şâh: Devlet-i 'aliyye-i ebed-iktinâhıñ imâme-i sübhâ-i dürrü'n-nizâm-ı lâmi'ü'l-imtiyâzı Sulṭân 'Oşmân Ğân Ğâzî Ḥazretleri câm-ı Cem-âyîñ-i silsile-nâme-i şâhib-i sübhâ-yı neseblerin bu nesak-i 'an'ane ile Cenâb-ı Yâfeş bin Ebu'l-beşer-i şânî Ḥazret-i Nûḥ 'aleyhi's-selâma vâ-beste etmiş ve *Ravzatü'l-Ebrâr*-nâm târiḥde Kara Çelebi-zâde Şeyḥü'l-İslâm Mevlânâ 'Abdu'l-'azîz Efendi bu güne lü'lü-pâş-ı sâḥa-i beyândır ki cedd-i emcedleri evlâd-ı Kayı Ḥândan Süleymân Şâh serîr-ârâ-yı belde-i İrân-zemîñ iken ğavâ'il-i şerr ü şûr-ı Çengiz-i fitne-engîz ilcâsıyla mîrân-ı kabâ'il-i hırâs-nihâdân-ı 'Acem'e tefriķa vâķı' olmağın, Süleymân Şâh gerdem-beste-i ṭavķ-ı ittibâ' olan etbâ' ile 'azîmet-i diyâr-ı Rûm-ı âsâyîş-rûsûm edip Erzincân'ı merkez-i râyât-ı karâr ve ba'de müddet-i ḥarekât ḥubb-ı vaṭan 'inân-rubâ-yı raḥş-ı

ihtiyār¹⁰⁹ olup mesken-i kadimlerine ‘avdet taşmımi ile şehir-i Haleb kurbunda Kal’a-i Ca’ber ma’berinden güzār ederken altı yüz otuz üç sâlinde sinn-i şerifleri reside-i ser-menzil-i sittin olduğda silî-ğor-ı emvâc-ı nehr-i Fırât ile Süleymân¹¹⁰ Şâh’ın keşt-i hayâtı tebâh ve cevher-i vücûdî Ca’ber Ka’la’sı öñünde vedj’a-i hâk-i siyâh olup bu vak’a-ı fâci’a zuhûrî müte’allikât u havâşşıye telâşı verüp bir fırka merhûm-ı merķûmuñ iki oğlu ile semt-i vaţana ‘âzim ve beş yüz dilîr-i dil-âver ile Ertuğrul Gâzî tekrâr diyâr-ı Rûm-ı Cennet-rûsûm tarafına câzim olup toğrı şahrâ-yı Pasin’e darb-i tavîle-i nüzûl edip Sürmeli Çukur-nâm vâdide kuhl-keşide-i ârâm oldukları hengâm istizân-ı iskân için bir nefer-i haber-resân taht-ı kadîme-i şirzime-i Yunaniyân olan belde-i Konya’da Sulţân ‘Alâ’ü’-d-dîñ Keykubâd huzûruna irsâl eyledikde dest-âviz-i kâlâ-yı niyâzları şâyân-ı endâze-i hüsn-i kabûl olup Karataş-nâm maħalde iskâna fermân olıcağ Ertuğrul Gâzî mevzî-i mezkûrdan tayy-ı hayme-i ikâmet ve fermân-fermâ-yı kişver-i Rûm olan Sulţân Alâ’ü’-d-dîñ civârına vuşûl bulmaları ‘asker-i Tatar meydân-ı gîrûdârda sipâh-ı sulţânı âvâre-i şahrâ-yı perişânî edecegi zamâne muşâdif olup Ertuğrul Gâzî’niñ muqaddimât-ı imdâd u i’ânetleri ‘aks-i kažiyye-i zuhûrını intâc etmegin Sulţân-ı Rûm maqdem-i zafer-tev’emlerin ikrâm-ı tām ile telaqqî edip mazhar-ı envâ’-ı i’zâz ve darb-ı hıyâm-ârâm etmeleri çün memleketinden Söğüd-nâm kaşabayı ifrâz edip ol kabîle-i şad-iftikâre ikâmete icâzet-dâde oldu. Alâ’ü’-d-dîñ Keykubâd altı yüz otuz altı târihinde terk-i kevn-i fesâd edip oğlu Key Hüsrev mâlik-i memâlik ile dil-şâd oldu. Keykubâd nişâb-ı ‘ilm u ‘amele¹¹¹ mâlik ve meslek-i ‘adl ü dâda sâlik pâdşâh-ı dîndâr u ra’iyyet-nüvâz ve şehriyâr-ı merâhim-şî’âr u merâkim-perdâz idi Seyyid Burhânü’-d-dîñ-i Muhaqqıq-ı Tirmizî ve Mevlânâ Celâlü’-d-dîñ-i Rûmî ve Şadrü’-d-dîñ-i Konevî ve Şemsü’-d-dîñ-i Tebrizî hâzerâtı müddet-i saltanat-ı Alâ’ü’-d-dîñ Keykubâd’da mevcûd-ı sâha-i vücûd oldukları *Ravzatü’l- Ebrâr*’da hâme-güzâr-ı iş’ardır. Altı yüz yetmiş iki târihinde Mülûk-ı Selçuqiyye’den¹¹² Gıyâşü’-d-dîñ Keyhüsrev-i Şânî müddet-i saltanatında vâkıf-ı esrâr-ı kitâb-ı ma’nevî ve nâzım-ı silkü’l-le’âl-i Meşnevî Hazret-i Mevlânâ Celâlü’-d-dîñ-i Rûmî medîne-i Konya’da tekyegeh-i fenâdan tayy-ı seccâde-i ârâm **Beyt:**

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’iün]

Pişter â pişter â cân-ı men

Peyk-i der-i hazret-i sulţân-ı men¹¹³

¹⁰⁹ 5b AE

¹¹⁰ 3b KA

¹¹¹ 6a AE

¹¹² 4a KA

¹¹³ Ey benim canım ve benim sultan hazretlerimin ulağı olan (sen) yaklaş daha da yaklaş.

diyerek hān-kāh-ı ‘ālem-i lāhūta ‘azm u hīrām buyurmuşlar ve sene-i mezbūrede çendān māh mūrūrunda vārīş-i Şeyh Muhyi’ d-djini’l-‘Arabî olan Şeyh Şadrü’ d-djini’l- Konevî *kıddise sırruhu* hāzretleri dağı bi-emri’l-lāhi’l-meliki’l-mennān, muķīm-i şadr-ı harem-serāy-ı cinān olmuşlardır. Ğiyāşü’ d-djini Keyhüsrev’iñ çerāğ-ı hayāt-ı müste‘ārı Erzincān’ da altı yüz seksen iki sālinda Hākan-ı kabîle-i Moğol Ahmed Hān’iñ sell-i şemşir-i āb-dār-ı ğadı ile muntafî olduķda saltanat-ı devlet-i Selçukîyye müselleme-i dest-i Sultān Mes’ūd olup ol dağı ba’de’l-mefkūd memālik-i Selçukîyye ile ‘Alā’ü’ d-djini Keykubād-ı Şānî hā’iz-i mertebe-i kām-rānî oldu. Ertuğrul Ğāzî niçe sinin kaşaba-i mezbūrede meķin olup ol civārda olan diyār-ı küffārı fersūde-i sümm-i semend-i ğāzîyān-ı zafer-pişe etdikten soñra irtikā-yı sinn-i şerifleri pāye-i tis’ine vuşul bulduķda altı yüz seksen tārîhinde rahş-ı hayātdan fütāde ve Söğüd-nām maķāmda kendi perdāhte-i dest-i āşārı olan buķ’a-i latîfede şafha-i hāke rû-nihāde oldu. Şahîfe-i tārîh-i icmāl-i tevķî’ide riğ-pāş-ı tuğrā-yı rivāyetdir ki Sultān ‘Oşmān Ğāzî altı yüz elli yedi sālinda şulb-i pāk-i Ertuğrul Ğāzî’den kadem-nihāde¹¹⁴-i erîke-i vücūd olup ol dîbāce-tırāz-ı nüşha-i humāyūn-ı selātininiñ **Hilyeleri:** Esmerü’l-levn vasaţü’l-kāme tavîlû’z-zirā’eyn ‘ayn-ı vesî’ü’ş-şadr-ı peyveste-ebrû müdevverü’l-çihre lezîzû’l-kelām olup kırmızı çuķadan Horasanî tâc iktisā edip Çağātāyî destār-ı perişān üzerine taylesān āşkār ederler idi. Zamān-ı irtihāl-i vālid-i büzürgvārlarında tevsen-i sinn-i sa’ādetleri yigirmi yedinci menzile¹¹⁵ vaz’-ı pā etmiş bir nev-cüvān ve meslek-i hasene-i pederlerine sālîk bir vücūd-ı pür-sūd ‘adîmü’l-aķrān olmağla mesned-i vālid-i mükerremlerine nā’il ve kılāde-bend-i emr u fermānları olan leşker-i şıdķ-eşerlerinde şādî vü meserret hāşıl olmuş idi. Ol şehriyār-ı Dārā-haşem şecā’at u mehābetde kalem-i ‘ālem havza-i hūķümetlerinde olan fuķarā vü re’āyāya rahm u şefkatde müselleme-i ‘ālem huşuşān meşāyih-i kirām ve ‘ulemā-yı fiḥām hāzerātına muḥibb u rāğıb ve meclis-i şohbetlerine tālîb olmağın ol ‘ahd-ı meserret-efzāda çille-keş-i ḥalvet-hāne-i tāt-ı Hudā ve ser-çeşme-i gürūh-ı evliyā Şeyh Edebālî *kıddise sırruhu’l-celî*¹¹⁶ hāzretleriniñ girih-gir-i çengāl-irādeti olup ol pādşāh-ı dil-āğāh bir şeb secencel-i ‘ālem-i ma’nāda müşāhede buyurduķları ru’yā-yı ğarîbe-i şıdķ-intimāniñ muķtezā-yı meḥāsin-iḥtivāsı üzre ‘azîz-i mezbūre dāmād olup Cenāb-i Hāķķiñ ‘ināyet-i ilāhiyyesiyle ve ol güzîde-i zümre-i evliyāniñ imdād-ı kıdsiyyesiyle yevmen-fe-yevmen āşār-ı kıdret u miknet der-kār ve ān-be-ān furūğ-ı şem’-i devlet ü iķbālleri şu’le-dār oldu. *Tācū’t-Tevārîḥ*’de Mevlānā Hāce Sa’dü’ d-djini Efendi bu vechle raķam-zede-i yerā’a-i bāhirü’l-berā’adır ki bi-tevfîķi’l-Mevlā Sultān ‘Oşmān Hāzretlerinde vufūr-ı kıdret ve mezîd-i cüll-i kuvvet peydā ve cünūd-ı zafer-mev’ūdlarında küffār-ı hāksār ile ceng ü peykārda

¹¹⁴ 6b AE

¹¹⁵ 4b KA

¹¹⁶ Onun aşîkar sırrı kutsansın.

ser-māye-i liyākat rū-nümā olmağın ümerā-yı şıdk-kirdārlarıyla bi'l-meşveret eṭrāf u enḥāy¹¹⁷ yed-i menḥūs-i melā'īn-i dūzaḥ-ḳarından istiḥlāşa himmet olunup Ḳaracaḥiṣār'ıñ fethi murād-ı hümāyūnları olmağla evvelā müste'īnān-ı bi'llāhi'l-mennān İnegöl ve Ḳulaca ḳal'aları üzerine taḥrīk-i esb-i sebūk-cevelān ve anda olan küffār-ı ḥaybet-niṣān ṭama'-ı şır-i şemşir-i bürrān ve emvāl u eşyaları tārāc-ı dest-i yağmāgerān ve ḳal'a-ı mezbūreler yed-i taşarruf-erzān olduğdan soñra Ḳaracaḥiṣār'a ketībe-rān-ı celādet ve ber-vech-i suhūlet yed-i melā'īn-i bed-āyından taḥliṣ ile¹¹⁸ fā'iz-i nık-nām u şöhret olundu. Bu eṣnāda ba'z-ı ḳilā'-i küffār daḥı mülḥaḳ-ı feth-i cedīd ve niçe melā'īn-i mu'annidīn dūcār-ı ḳayd-bend-i şedīd olmuştur. Sultān 'Osmān Ğāzī Ḥazretleriniñ birāderleri Savcı Beg bu ğazāda eṣnā-yı ceng u vegāda giriftār-ı ḥavāle-i ḥamle-i a'dā ve nūş-ı şahbā-yı şehādetle dāḥil-i zümre-i şühedā olup vālid-i muḥteremleri Erṭuğrul Ğāzī'niñ türbe-i sa'ādetinde āsūde-niṣīn-i ḥāk-i fenā olmuştur. Sultān 'Osmān Ḥān ḥazretleri güncide-i dest-i iktidār olan Ḳaracaḥiṣār'da zıll-efgen-i ārām u ḳarār ve gencīne-i zāt-ı sūtūde-şifātlarında mevdū'-ı cevher-i rüṣd ü sedād ve şecā'at u āṣār-ı raḥm u şefḳat-güsteri-i ra'ıyyet muḳteżası zır-i ḥukūmetlerinde olan re'āya vü berāyā ḥaḳlarında der-kār bulunan re'fet u merḥametleri bā'is-i celb-i ḳulūb-ı 'ibād olmağın eṭrāf-ı memālikde olan nās fevc-ā-fevc sāye-i 'adāletlerine ilticā ve resm-i 'ubūdiyyet vü iṭā'ati te'diye vü ifā edip kemāl-i izdiḥām-ı nāsdan Ḳaracaḥiṣār'da bir cāmī'-i şerīf-i zībā inṣā ve ḥākim ü imām naşbıyla emr-i şerī'at icrā kılınmış ve bu şüretde¹¹⁹ behiyye-i fütūḥāt altı yüz seksen yedi tārīḫinde mir'āt-ı ḳaderden cılve-resā olmağın Ṭursun Faḳīḥ-nām bir fāzıl-ı yegāne ism-i sāmi-i Sultān 'Osmān'a ḥuṭbe-pervāz olmuştur. Ber-nehc-i işāret ḍarb-ı dest-i tiğ-i ḥün-āşāmla eyādj-i küffār-ı melālet-kārdan naḥcīr-bend-i dām-ı rām¹²⁰ olan ḳal'a-i remīde-i İslāmiyāna zāmīme-i dāmen-i memālik-i Selçukiyān ve 'ale'l-ḥuṣūş bu evānda ol ḥānedāna müstevlī olan leşker-i Tatar vukū'-ı imdād-ı Sultān 'Osmān ile perişān olmağla bu eṣnāda taḥt-ı devlet-i Selçukiyān'da bulunan Sultān 'Alā'ü'd-dīn-i Şānī eşk-rız-i bükā ve hezār-ı taḥiyyāt u ūşenādan soñra 'alā-nehci't-ta'zīm tebliğ-i yarlığ-ı belīg ile ṭabl-ı 'alem u nefīr ü kūs u esb ü şemşir irsāl¹²¹ ü tesyir edip ḥavza-i feth u tesḥire aldıkları memleketleri Sultān 'Osmān Ğāzī'ye ḥibe vü temlik etmiştir. *Tācū't-Tevārīḫ*'de der-āğūş-ı beyān olduğu üzre bundan aḳdemce Yārḥiṣār tekurunuñ duḫteri Bilecik tekurunuñ ḥarām-zādesine nām-zed olup bu hengām icrā-yı resm-i sūr-ı melālet-encām Bilecik civārında Çakırpiñar şahrāsında taşvīr-kerde tekur-ı felāket-irtisām olmağın maḥall-i mezbūra tekurān ol eṭrāf-ı celb u da'vet olunmuş ve cümlesi 'ayş u

¹¹⁷ 7a AE

¹¹⁸ 5a KA

¹¹⁹ şüretde: şüret KA

¹²⁰ 7b AE

¹²¹ 5b KA

nüş ile ser-gerdân ve hamyâze-i hammâr-ı bâde ile mest u hayrân bulunmuş oldukları hâlde Sultân 'Osmân Hân ma'iyetlerinde olan gûzât-ı şecâ'at-'unvân ile Bilecik kal'ası fethine süvâr-ı rehvâr-ı ılgâr u ikdâm ve derûn-ı kal'ada bulunan küffâr-ı zıst-endâm sell-i seyf ile katl u i'dâm olduğu tekur-ı mesfûr kal'a-i mezbûruñ ma'lûmı olduğda hemân terk-i sürûr-ı sür edip tahlîş-i kal'a ümmîdiyle sultân-ı 'âlî-şânı ta'kîbe dâmen be-miyân-ı ihtimâm olduğda cümlesi ser-tâ-ser pâ-zede-i şemşîr-i Şamşâm ve kal'a-i mezkûre der-ķabza-i ehl-i İslâm olduğdan soñra Sultân-ı nev-câh Yârhişâr kal'asına rû-be-râh olup ba'de'l-muḥâşara ceng u cidâle ibtidâr ve derûn-ı kal'ada mevcûd olan küffâr-ı ḥabâ'is-nümûd satvet-i şavlet-i ehl-i İslâm'a 'adem-i taḥammül ü iktidâr ile meydân-ı kâr u zârda leked-ḥorde-i süyûf-i gûzât-i zafer-kirdâr ve kal'a-i mezbûre¹²² cümle emvâl u eşyâ-yı firâvân ve cebe-ḥâne vü esliḥa-i bî-pâyân ile dâḥil-i kalem-rev-i sultân-ı nuşret-medâr oldu. Bilecik tekurunuñ oğlu içün tezyîñ olunan duḥter-i şîrîñ ḥaclegâh-i vişâline Sultân-ı 'âlî-şânıñ ferzend-i fûrûzende-aḥterleri Sultân Orḥan Ḥazretleri dâḥil olup Sultân Murâd-ı Evvel ve Süleymân Paşa ol muḥaddere-i 'işmet-penâhdan encûmen-efrûz-ı vücûd ve pertev-endûz-ı şühûd olmuşlardır. Ol duḥter-i nîk-aḥteriñ nâmı Nilüfer olup¹²³ ḥavâlî-i Burusa'dan cereyân eden nehriñ üzerine bir cîsr-i üstüvâr binâ etmekle ḥâlâ ol cûybâr-ı ḥoş-güvârıñ Nilüfer denmekle şöhreti cârîdir. Burusa ḥişârında Ḍarb-ḥâne Maḥallesi'nde olan mescid-i şerîf daḥı nâm-zed-i sikke-i ḥasenâtıdır. Bi-emri'llâhi'l-müte'âl ḥâzîre-i fenâdan şuffa-i şafâ-efzâ-yı beķâyâ intikâl eyledikde türbe-i Sultân Orḥan'da nühüfte-i ḥaclegâh-ı mezâr-ı lâmi'ü'l-envârdır. *Tâcû't-Tevârîḥ*'de râyet-güşâ-yı rivâyetdir ki Sultân-ı bâhirü'l-'unvân Gâzî 'Osmân Hân Ḥazretleriniñ zîr-i ḥimâye-i 'aliyyelerinde müsterîḥü'l-bâl olan Ḥarmanķaya Ḥâkimi Köse Miḥal her ne ķadar alûde-dâmen-i çirk-âb-ı râh-ı ḍalâl ise de pâdşâh-ı nev-câh ḥazretleriniñ eṭvâr-ı 'âlem-pesendlerine çeşm-i im'ân u diķkat ile şarf-ı nigâh ve ne sa'âdetmend olduklarını istiknâh etmegin esbâb-ı suhûlet-i ğazâda ve dâ'imâ ḥayr-ḥûḥ-ı Sultân-ı takvâ-penâh idi. Civâr-ı memâlik-i humâyûnlarında olan Lefke ve Yeñice ve Akḥişâr ve Geyve ve Tekurbıñarı vilâyetleri keşîde-i silk-i teşḥîr e'azz me'âb-ı mâ-fi'z-żamîr pâdşâh-ı Felâtûn-maşîr olmağla yevmen mine'l-eyyâm Köse Miḥal ḥuzûr-ı ḥumâyûnlarına iḥzâr ve emr-i ğazâyâ dâ'ir ba'z-ı güftâr yâd u tezķar olunarak ol sultân-ı pâk-nijâd mesfûrî ḥûsn-i mu'âmele-i latîfe ile taltîf ü dil-şâd ve dâ'ire-i şeref-i taşdıķe duḥûlî teklîfini serd u îrâd¹²⁴ eylediklerinde pertev-i ḥûrşîd-i tevfiķ reh-nümâ-yı taḥķîķ olup derḥâl mezbûr Köse Miḥal 'izz-i kabûl-i İslâm ile rû-gerdân-ı küfr ü 'işyân ve vâsıl-ı ser-menzil-i sa'âdet-i ĵmân olmağla bâlâda ḥâme-güzâr-ı tastîr vilâyetlerin fethi emrinde muhtedî-i mezbûruñ ḥûsn-i tedbîri netîce-peziñ ve vilâyet ile

¹²² 8a AE

¹²³ 6a KA

¹²⁴ 8b AE

ber-vech-i yesîr zabt u teshîr olmuşdur. Altı yüz toksan toksuz senesi hudûdunda Sultân 'Alâ'ü'd-dîni Şânî'yi cünd-i bî-îmân Ğazan Hân leked-küb-ı huyûl-i hücum etmekle zîr-i hükûmetinde olan memâlik niçe sâl tâ'ife-i¹²⁵ Moğol'a intikâl edip seyf-i şârim-i 'a'dâdan zahm-horde-i bî-dâd olan ümerâ-yı devlet-i Selçukîyân ve cünûd-ı bergeşte-hâlân-ı perîşânü'l-eţvâr pîrâmen-i ordu-yı hümayûn-ı Sultân 'Oşmân'da karar eylediler. 'Âkıbet Sultân 'Alâ'ü'd-dîni dağı iklim-i 'ademe irtihâl etmenin Sultân 'Oşmân-ı bâhirü'l-iclâl ol diyâr-ı dil-ârâda kesb-i şeref-i istiklâl edip zıll-ı zalîl-i 'inâyetlerine ilticâ eden ümerâ-yı devlet-i Selçukîyye'ye envâ-ı i'zâz u ikrâm ve ahâlî-i fuqarâ vü re'âyâya evvelkiden ziyâde 'adl u inşâfa bezl-i yârâ-yı ihtimâm etmeleriyle taht-ı hükûmet-i 'adâletlerinde olan memâlik u büldân peyveste-i derece-i 'umrân olmağın bilâd-ı sâ'irede olan re'âyâ vü berâyâ dâhil-i zümre-i mü'eyyitleri olmağa biñ cân ile hûşîş-gerân olmuşlar idi. Sultân 'Oşmân Hazretleri dest-i teshîre râm olan bilâd-ı ferruh-âyâtıñ vüs'at ü tahammülüne ve evlâd-ı kirâm u ümerâ-yı şıdk-irtisâmlarınıñ keşret ü tecemmülüne nazaran mekâyid-i a'dâdan hıfz u hîrâset bâbında her bir kazâyâ zâbit naşbı mertebe-i vücûbda olmağın yedi yüz bir târihinde Karamîşâr sancağı şeh-zâde-i cûvân-bahtları Sultân Orhan 'uhdesine erzân Eskişehir'i Gündüz Beg'e ve İnönü Uyğud(?)¹²⁶ Bey'e Yârhişâr'ı Hasan Beg'e ve İnegöl'ü Turgud Beg'e tevcih ü¹²⁷ ihsân ve Bilecik'i kayınpederleri Şeyh Edebâlî Hazretleri'niñ hânkâh-ı şerîflerine berây-ı ta'âmiyye-i fuqarâ vü dervîşân vakf u şart edip mağdûm-ı mükerremleri Şeh-zâde Sultân 'Alâ'ü'd-dîni Hazretleri vâlide-i muhteremleriyle 'azîz-i müşârun ileyhiñ dâ'ire-i 'aliyyelerinde mekûş ü iskâna fermân buyrulup kendüleri bi'l-izz ve'l-ihtîşâm Yeñişehr tarafına 'atf-ı 'inân-ı ma'îyye-i 'itizâm eylediler. Ol havâlî bu ešnâda bir fezâ-yı hâli olmağın hâlâ Yeñişehr nâmiyla şöhet-nümâ olan kaşabayı müceddeden tarh-endâz-ı inşâ ve ma'îyyet-i şehyârîlerinde olan ümerâ vü sergerdâna a'lâ kâşâneler ve mesâcid ü hammâm ve bu kadar büyü¹²⁸ dekâkin binâ ve ol şehir-i dil-güşâ tahtgâh-ı pādşâh-ı ma'delet-bağşâ oldu. Bu âvân-ı meymenet-ıktırânda haylî 'asker-i zafer-peykere şeh-zâde Sultân Orhan-ı sipehdâr ve emr-i sultân-ı sipîhr-ıktidâr ile Kocasancağı dâhilinde olan nâhiye-i Akyazı fethine tesyâr olundu. Şeh-zâde-i zafer-mersûm nâhiye-i mezbûrede vâkı' hişâr-ı küffâr üzerine na'ra-künân-ı hücum olup burc-ı bârû-yı 'inâdda pâydar üzre bulunan melâ'îni mazhar-ı te'dîb-i şemşîr ve niçeleri esîr-i der-bend-i zencîr olup bağıyetü's-süyûf-ı küffâr-ı bed-şî'âr âvâre-i dest-i idbâr-ı firâr ve tekur-ı İznikmid 'inde karar etmenin dört beş 'aded kal'a-i üstüvâr zamm u ilhâk-ı memâlik-i pādşâh-ı kâm-kâr

¹²⁵ 6b KA

¹²⁶ Nüshalarda şeklinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

¹²⁷ 9a AE

¹²⁸ 7a KA

oldukda dāhīl-i taht-ı ra'ıyyet olan ahālī nā'il-i istimālet ve şeh-zāde-i 'ālī-menkabet cānib-i vālid-i mükerrerlerine muẓafferān 'avdet buyurdılar. *Şolāḳzāde Hemdemī Tārīḫi*'nde bu vechle nüvişte-pīrā-yı beyāndır ki dībāce-bend-i 'unvān-tırāz-ı zafer-nāme-i diyār-ı İslām Sultān 'Osmān-ı şevket-irtisām reh-i hevl-nāk-ı ğazāda şemşīr be-dest-i ihtimām olup küffār-ı dūzah-ḳarārdan niçe ḳal'a-i āhenīn-nihādı feth u teşhīr eylediği gūş-zed-i¹²⁹ Tekfur-ı Burusa Bürs-i la'īn oldukda kendi mānendi tünd-ḥūy tekfurān-ı bed-ḳış-i ḥayl-endiṣ ile hem-zebān-ı vifāk ve zünnār-bend-i 'ahd u mīşāk olup meydān-ı bī-muḥābāda pervāz ve Ḳoyunḫiṣār'ı muḳābelesinde muḳāteleye āġāz ve ol sāḥa-yı feşīḫü'l-mesāḥada muḥārebe-perdāz olduklarında **Naẓm**:

Cuyūşān mişle a'dādu'n-nücūm

'Ale'l-ā'dā-i ḳahren ke'r-rücūm

mü'eddāsınca 'ākıbet şāhid-i dil-cūy-ı zafer-miyān ketībe-i İslāmda cilveger olup ešnā-yı muḥārebede tekur-ı ḳa'a-i Kestel mānend-i kelb-i esfel muḳīmşikence-i ḥāne-i merg ü helāk ve niçe küffār daḫı fütāde-i ḥāk-i maġāk oldukda sā'ir tekurān-ı saht-dilān gürīz ü firār ve yeksere-i kefare-i fecere ḥavālī-i felek-fersā-yı Burusa'ya imāle-i licām-ı esb-i ılgar ve pādşāh-ı¹³⁰ ḳışver-gūşā ḥazretleri daḫı 'akab-gırān-ı düşmen-i bed-kirdār ve beden-i nāzenīn ḳal'a-i Burusa'da 'inān-keş olup mişāl-i zerrīn niṭāk ihtimām-ı ihātada teşmīr-i sāk etmişdi. Velākin tā'ife-i dūzah-ārā-yı küffārdan taḥlīs-i girībān-ı cān idebilenler ḳal'a-i āsmān-sāy-ı Burusa'ya taḥaşşun edip cemi'yyet-i küffār-ı bī-şumār ve ḥadd-i ser-ḥadd-i taḥmīnden bisyār olmaġla ol sultān-ı ğazā-mu'tād kemer-i izzet-beste-i miyān erbāb-ı cihād edip ḳal'a-i Burusa niçe günler maḥşūr olmuş iken zuḥūr-ı ba'z-ı 'avā'ik-ı müşāhede-i şāhid-i ra'nā-yı zafere 'ā'ık olmaġın ḳal'anıñ iki cānibinden ḥavāle-i üstüvār-ı bedī'ü't-ṭarḥ esāsına ber-zede-i dāmān olup evvelā Ḳapluca ḥammāmı muḥāzīsine icād olunan ḳulle-i müstaḥkemeye birāder-zādeleri Aḳ Timur'u bir miḳdār cünd-i ğazā-pişe ile nigeḥbān ve dāmen-i kuhsār-ı pūr-şükūha muttaşıl Çamlıca-nām mesjregāḥ ḳurbunda bir ḳulle-i metīneye daḫı Balabancık-nām şīr-i pişe-i veġāyı gümāşte-i ceng-cūyān edip ol iki ġāzī-i pāk-tıynet muteraḳḳıb-ı kemīn-i fırsat oldular. Ḳaşaba-i Bilecik'de seccāde-nişīn olan zümre-i evliyā-yı kirāmdan Ḳaramanīyyü'l-aşl Şeyḫ Edebālī *ḳuddise sirruhu'l-'ālī*¹³¹ ḥazretleriniñ sinn ü sālleri yüz yigirmi ḥaddine vāşıl olup işbu yedi yüz yigirmi altı tārīḫi ḫilālinde 'ālem-i bekāya 'aṭf-ı 'inān-ı rıḫlet ve ḳaşaba-i mezbūrede olan türbe-i sa'ādetlerine mütevārī-i laḥd-ı maġfīret olmuşdur. Sultān 'Osmān Ġāzī mişāl-i nihāl-i ser-

¹²⁹ 9b AE

¹³⁰ 7b KA

¹³¹ Yüce sırrı kutsansın.

efrâzı tahtgâhları olan Yeñişehr şavbına hırâm ve lezzet-i gazavât-ı maḥâl-i sâ'ireye iştigâl ile şırîn-kâm olmuşlar idi.

Feth-i Bursa: Ruḥşat-ı feth-i Bursa cünüd-ı esb-efgen-i İslâm'a muḳadder olmayup bu ešnâda ber-muḳteżâ-yı 'âdet-i devrân gül-berg-i mizâc-ı nâzûk-i Sulṭân 'Oṣmân şikeste-reng-i bād-ı ḥazân olmağın cüyüş-ı deryâ-ḥurûş ile tekrâr muḥâşara-i ḳal'a-i Bursa nev-bâve-i 'ömr-i 'azîzleri şaff-der-i meğâzı Şeh-zâde Orḫan Gâzî'niñ sipurde-i 'uhde-i iḳtidârı¹³² kılınup 'asâkir-i bî-şumâr bahâdırân-ı zûr-âzmâya ser-dâr ve bundan aḳdem ḥuzûr-ı humâyûnlarında mazhar-ı şeref-i İslâm ve 'aḳl-ı kiyâsetle be-nâm olan Köse Miḫal şâhib-i iḳbâli bu ḥuşûşa nighedâr ve Bursa ve Eṭrenos ḳal'aları fethine tesyâr buyurdular. Şeh-zâde-i 'âlî-şân ve Miḫâl-i pür-'irfân aḳdemce Eṭrenos fethini çesbân görmeleriyle ḳazâ-yı Eṭrenos üzerine teveccüh olunup Tekur-ı Eṭrenos olan menḥûsuñ ceyş-i bî-emân-ı İslâm'da olan şa'sa'a-i cevher-i şevket u iḳtidâr çeşm-i ḳudret-i ictisârını ḥîre-dâr etmegin miyân-ı zâlâm-ı şebde gürîz-i vâdî-i gûyûbet ve ḳal'a-i mezbûre ber-nech-ı yesîr-âverde-i dest-i teşhîr ve ahâlîyi ol ḥavâlî ḳabûl-ı resm-i ra'yyet ile yerlerinde takrîr olunduḳdan soñra tekur-ı mürtekeb zıll-i firâr eyâdî-i leşker-i 'adû-şikâra giriftâr olmağın kelle-i bî-devleti ḡaltîde-i meydân-ı ḥûsrân ve Eṭranos¹³³ ḳal'ası bâ-emr-i şeh-zâde-i daḳîḳa-dân hedm olunarak ḥâk ile yeksân oldu andan 'asâkir-i encûm-şumâr ve kemâl-i şevket ü şûkûh-vaḳâr ile cānib-i Bursa'ya 'aṭf-ı 'inân-ı sebûk-reftâr ve seyl-şifat Bînarbaşı'ndan muḳâbele-i ḥişârda mehâbet-nümâ-yı ḳarâr oldular.Bâlâda beyân u ifâde olduḡu üzre müceddeden inşâ olunan ḳullelerde olan sergerdegân-ı mücâhidîñ ḳal'a-i Bursa'yı heşt sâl 'ale't-tevâlî gürûh-ı ḡâzîyân-ı ḡayûrân ile muḥâşara vü taẓyîke berçîde-i dāmân olmalarıyla aḥvâl-i küffâr-ı ḳalâlet-me'âl derece-i ḡâyetde perîşân olmuş idi. Bu def'a şebât u iḳdâmları ḳarâr-ḡîr-i merkez-i pâydâr olmayacağı müstebân ve nevâ-yı nâle-i küçek ü büzürg-ı küffâr resîde-i âsmân ve şadâ-yı nâḳûs-ı dil-ḥırâşları erḡanûnu'l-emân olarak miftâḥ-ı ḳal'a-ı Bursa'yı teslîm-i cānib-i seniyye-i Sulṭân Orḫan eylediklerinde **Beyt:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ḳullesine çün dikildi râ'yet-i nuşret-nümâ

Ḳal'a barmaḳ ḳaldırup İslâma geldi gûyiyâ

Tekur-ı bî-şu'ûr Miḫal Beg vâsıtasıyla otuz biñ zer-i meskûk-ı kâmilü'l-'ayâra¹³⁴ niçe ḥîşâvend ü tebâr-ı düzaḡ-ḳarârın iştirâ edip Gemlik-nâm sâhil-i baḫrdan keşti-süvâr u ḥimâye-i nekbet-

¹³² 8a KA

¹³³ 10b AE

¹³⁴ 8b KA

pāye-i tekfur-ı ƙal'a-i Ƙoŝantîniyye'de baş-ı bûriyâ-yı pâre-i ƙarâr olmuşdur. Fe-ĥamden şümme ĥamden bu feth-i mübjn yedi yüz yigirmi altı târiĥinde mu'âvenet-i evliyâ-yı kâmilîn-i kerâmet-âyın ile serâ-perde-i ƙaderden sâĥa-i vücûda gelmişdir. Bu feth-i celîle şâ'ir-i şîrîn-gû-yı 'ahddan Tâlib Çelebi bu târiĥ-i ra'nâyı gûyâ olmuşdur. **Târiĥ:**

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün]

Zihî feth u zafer el-ĥamdü'lillâh

Ki aldı Burusa'yı Sultân Orĥan

Didim ey Tâlibî târiĥin anıñ

Alındı Burusa oldu dâr-ı ģmân

çünkü şeh-zâde Sultân Orĥan vâlid-i ma'âlî-'unvânlarınıñ 'illet-i niĥrîsden mizâc-ı sa'âdetleri munĥarif olduĝı ĥâlde bu ĝazâyâ teveccüh ü ĥareket buyurmuşlar idi¹³⁵. Eşnâ-yı muĥâŝara-i ĥiŝâr-ı Burusa'da peder-i muĥteremleri ihtizâr üzre bulunduĝı ĥaberleri pey-der-pey peyâm-ı ƙâŝîd ile sâmi'a-i şerîflerine vâşıl u vârid olmaĝda bulunmuş idi. Ƙal'a-i Burusa'nıñ levâzım zabt u rabtını tanzîm u ikmâl u ƙarâr pâdŝâĥ-ı kerâmet-âşâr olan Yeñiŝehr şavbına mişâl-i ĥümâ-yı ĥümâyûn-fâl taĥrîk-i rikâb-ı isti'câl edip ba'de'l-vuşûl ĥuzûr-ı peder-i pâk-güherlerine duĥûl eyledikde ol pâdŝâĥ-ı maĝfîret-nişân dîdâr-ı şeh-zâdelerini müşâhede ile şâdmân olup lâkin iŝtidâd-ı 'illet râbîta-ı ƙuvâ-yı vücûd-ı pür-südları derece-i ĝâyetde perîşân ve fi'l-ĥaĥîka kendülerinde 'alâmet-i irtihâl nümâyân ve şumâr-ı sübhâ-i sinn-i sa'âdetleri altmış toĥuz a'dâdına bâliĝ olmuş bir pîr-i rûşen-zamîr-i ma'âlî-nişân olmaĝla emr-i âĥîret umûr-ı salĥanat ve zümre-i re'âyâ ve berâyâyâ 'adl ü merĥamet ve ĥimâye-i mülk ü millet ve her bir umûr u ĥuŝûŝda aĥkâm-ı şerî'at-ı muĥahharaya kemâl-i temessük ile ĥüsn-i ĥareket olunmasına dâ'ir vâriş-i tâc u taĥt şeh-zâde-i cüvân-baĥtlarına vaŝiyyet-i ĝünâĝûn ve naŝîĥat-ı selâmet-nümûn eyledikten ŝoñra lisân-ı şerîfleri kelime-i tayyîbe-i zîkr u tevĥîd ederek sene-i mezbûre olan¹³⁶ yedi yüz yigirmi altı sâlinde nevbet-i salĥanatları temâm ve müddet-i 'ömr-i 'azîzleri fezleke-i ĥüsn-i ĥitâm olup Yeñiŝehr'de rûĥ-ı pür-fütûĥları ŝaĥn-ı ĝülzâr-ı na'îme ĥîrâm eyledi. Cesed-i mübârekleri ĝasl u tekfîn ve maĥrûse-i Burusa'ya kemâl-i ta'zîm u iclâl ile bade'n-naĥl ƙal'a-ı Burusa'da ŝîmîn-ĥubbe denmekle selefde ma'rûf u meşhûr olan buĥ'a-i laţîfede mânend-i külçe-i şîm mütevârî-i şandûka-i türâb-ı maĝfîret-ƙarîñ olmuşlardır. Bâlâda derc ü iş'âr olduĝı üzre altı yüz seksen yedi senesi Ƙaracaĥiŝâr fethinde Tursun Faĥîĥ-nâm fâzıl-ı be-nâm ism-i

¹³⁵ 11a AE

¹³⁶ 9a KA

sāmîlerine hutbe-hân olduğuna i'tibâren müddet-i saltanatları otuz tokuz¹³⁷ sâle ittisâl bulur ve altı yüz toksan tokuz hilâlinde Sultân 'Alâ'ü'd-dîn-i Şânî 'âzim-i riyâz-ı cavidânî olup Yeñişehr'i müceddeden binâ vü inşâ ve anda taht-ı humâyûna cülûs ile rehîn-i mertebe-i şeref ü vâlâ olmalarına nazaran yigirmi altı demek olur pâdşâh-ı mağfûr-ı müşârun ileyh mevc-âver-i deryâ-yı kerem u 'atâ ve bād-be-dest bir vücûd-ı bî-hemtâ olup kefi 'aşıyye-pâşıyla niçe fuکارâ-yı mürde-dilânı ihyâ ve erâmil ü eytâma her rûz libâs-ı cedîde-i fâhire ilbâs u ihdâ ederler idi. Hattâ reh-peymâ-yı milket-i beķâ olduklarında gencîneleri nüķûd-ı sîm u zerden tehî ve hemyâneleri nukre-i râyiceden hâlî ancak bir iki esb-i şabâ-reftâr ile bir kaç şemşîr-i bürrân ve reme-i gûsfendân kalmışdır. Eşer-i hayrâtlarından Karacaşîşâr'da bir câmi'-i zîbâ-endâmları mevcûd ve maķarr-ı ârâmları olan Yeñişehr'de câmi' ü hâmmâmları meşhûd u sâha-i şuhûddur. *Eskenallâhi te'âlâ fî-ğurefi'l-cinân*¹³⁸.

Şâbiḥ-i Baḥr-ı Bî-Pâyân-ı Ğufrân Sultân Orḫan İbnü's-Sultân 'Oşmân:

Öklîd-i kufl-güşâ-yı ebvâb-ı memâlikistân fâtiḥ-i Burusa Ebu'l-ğuzât Sultân Orḫan altı yüz seksen târiḫinde şulb-i pâk-i Sultân 'Oşmân Ğâzî'den tâlî ü raḥşân olup **Hilyeleri:** tavîlül-kâme sîmâları¹³⁹ min vech beyâza mâ'il ala gözlü koç burunlu peyveste ebrû vesî'ü's-şadr ğayûr bir pâdşâh-ı zî-şân idi 'ıkdû'l-cevâhir-i sinn-i şerîfleri kırk altı dâne muntaẓam u ma'dûd iken peder-i muḥteremleri irtihâlinde intikâl-i nevbet-i hilâfetle maḥrûse-i Burusa'da teşrîf-sâz-ı taht-ı saltanat olduklarında erkân-ı devlet-i 'Oşmâniyye icrâ-yı resm-i bî'ata ibtidâr ve maķâm-ı 'ubûdiyyet ve rızâ-cüyûde pergârâsâ şâbit ü ber-ķarâr oldular¹⁴⁰. Zamân-ı mes'adet-nişân-ı Sultân 'Oşmân'da Kocaeli sancağı vasaṭında vâķî Şamandıra ve Aydos ķal'alarınıñ fethine Aķca Koca ve Koñur Beg me'mûr olup evvelâ Şamandıra ķal'asınıñ muḥâşarasına mübâderetleri ešnâsında peyâm-ı irtihâl-i Sultân 'Oşmân ile maḥzûn ve ḫaber-i meserret-eşer intikâl-i saltanat-ı Sultân Orḫan ile maḥzûz u memnûn olmuşlar idi. Ol iki nâm-dâr emr ü fermân-ı pâdşâh-ı nev-câha müterakķib u intizâr üzre bulunmuşlar iken pâdşâh-ı nuşret-âlem cânib-i âlîlerinden ķal'a-i mezbûreleriñ fethine müceddeden me'mûriyetleri zuḫûriyle şâd u ḫurrem olup Şamandıra ķal'asınıñ muḥâşarasına be-tekrâr bezl-i yârâ-yı iktidâr kılınup imdâd-ı cenâb-ı Rabb-i Ğadîr ile ber-vech-i yesîr feth u teşḫîr ve tekur-ı bed-semîr daḫı der-bend-i esîr olduķda mesfûr-ı maḥzûluñ recâsına mebnî katl ü i'dâmından şarf-ı naẓar-ı siyâset ve miyân-ı tekurân etrâfda ba'de'l-müzâyede şehr-i İzmîd tekurı olan 'avrat bedel-i şemen-i evfâ ile iştirâsına ğayret etmiş ve ba'dehu Aydos ķal'asınıñ muḥâşarasına

¹³⁷ 11b AE

¹³⁸ Allah onu cennetlerin köşklarine yerleştirsın.

¹³⁹ 9b KA

¹⁴⁰ 12a AE

mübāşeret olunup al'a-i mezbūre āyetle metj̄n u sengj̄n ve burc-ı bārū-yı cidārı esās-ı müstahkeme üzerine inşā olmuş bir hışn-ı haşj̄n olmaqla taħaşşun eden küffār-ı mel'anet-nihād metānet-i al'aya istinād ve teslim-i miftāh etmekte haylj̄ 'inād etmeleriyle müddet-i muhāşara imtidād buldukda uzāt-ı şecā'at-nişān kemer-i ayreti beste-miyān edip şarf-ı zūr-ı bāzū-yı udret ve sell-i seyf-i¹⁴¹ şārim-i celādet ve muhteżā-yı tālī-i hümāyūn-ı hākan-ı 'ālī-menkabet şūret-i fethi āyine-i aderden cilveger ve 'asākir-i zafer-me'āşir emvāl-i anā'ime mazhar oldular Aydos Tekurunun duhteri olan zarj̄fe-i şāhib-cemāl mutehayyizān-ı ümerā-yı 'asākirten 'arşa-i heycānın ser-efrāzı 'Abdu'r-Rahmān Ĝāzī-nām cüvānıñ kemend-i 'aşkına giriftār ve cān¹⁴²-ı āzādesi ayd-i vird-i hasrete dūĉār olmağın sevdā-yı 'aşk-ı cānān ile ol duhter-i pākize-edānıñ feth-i al'ada verā-yı perde-i hafādan rū-nümün olan mu'āvenet-i külliyesi mūceb-i suhūlet-i feth-i hışār olduğı mün'akis-i mir'āt-ı 'alem-i Sultān-ı zevi'l-iktidār oldukda ol maħbūbe-i 'anberj̄n-gj̄sū ve maħcūbe-i işve-bj̄n ü dil-cū bā-emr-i pādşāh-ı mekārim-nişān mezbūr 'Abdu'r-Rahmān Ĝāzī'ye 'ad u nikāh olup arafeyn şād u hāndān buyurulmuştur.

Feth-i İznikmid:

Livā-yı ocaeli'de kā'in belde-i İznid mine'l-adīm ma'mūr u ābād bir şehir-i 'azj̄m olup İskender-i Rūmj̄'niñ babası feylesofun cāy-ı arārı ve İskender-i mesfūrun dağı şikem-i teng ü tār-ı māder-i murdārından maħall-i zuhūr-ı dālālet-kirdārı idi. Ol zamān şehir-i mezbūrun ismi Makedon denmekle şöhet-nişān olmaqla İskender-i Rūmj̄-nām İskender-i Makedonj̄ ile benām olmuş idi. Bu şehir-i dil-güşānıñ midār-ı ferāsi-i rābi' bu'd u mesāfesinde bir kazā-yı vāsi' olup vasaatında bir göl-i deryāmānend ve civārında Ağac Deñizi ta'bj̄r etdikleri dirāhtān-ı dil-pesend ve dil denmekle meşhūr olan hālic dağı şehir-i mezbūra muttasıl olup ol ešnāda evlād-ı ayāşireden Belāķonya¹⁴³ nāmında bir 'avretiñ zj̄r-i destinde idi. Hūlāşa-i kelām şehir-i mezbūr keşide-i silk-i teshj̄r u rām olunmağ cāy-gj̄r-i zamj̄r-i pādşāh-ı enām olmağın yidi yüz yigirmi yidi tārj̄hinde bi'l-'izz ve'l-celāl cānib-i İznid'e teveccūh ü vech-i ikbāl buyurdılar cısr-i Şākariyye'den bi'l-'ubūr mevkib-i hümāyūn-ı havālī-i şehir-i mezbūre¹⁴⁴ pertev-baħş-ı vürūd oldukda oyunhışār'ınıñ tekurı İznid zābıtasınıñ birāder-i zukūrı olmaqla feth-i al'a-ı İznid'den adem¹⁴⁵ oyunhışār'ınıñ gümāşte-i erāğāh-ı teshj̄r olunması taşvj̄b-kerde-i

¹⁴¹ 10a KA

¹⁴² 12b AE

¹⁴³ İsim nüshalarda "alāķonya" şeklinde yazılmıştır. Doğrusu Belāķonya olduğı için(Danışmend 1971: 23) bu yazım tercih edildi.

¹⁴⁴ 10b KA

¹⁴⁵ oyunhışār'ınıñ tekurı İznid zābıtasınıñ birāder-i zukūrı olmaqla feth-i al'a-ı İznid'den adem: -AE

ümerā-yı cellād-ta'allum olmağın kal'a-ı mezbūreniñ muhāşarasına emr ü fermān¹⁴⁶ olundukda mubārizān-ı bahādır-nijādān kazā-yı nāgehānı gibi müstevlî olup kal'a-i mezbūreyi muhāt u mahāşara ve işāle-i şemşir-i ābdār ile haylî muhārebe vü münāzara olunmuş ise de Kaloyn dedikleri kelb-i 'aķūr 'asker ü mühimmātına mağrūr olup 'adem-i teslim-i kal'ada metānet etmiş idi. Be-hikmet-i kādir ü kayyūm ešnā-yı ceng ü peykārda cānib-i 'asker-i İslām'dan olarak kemān-ı kazādan levha-i şine-i murdārına bir tır-i ciger-süz işābet etmegin mānend-i takla-bāz kebūter tekur-ı mezbūr bālā-yı burc-ı hışārdan esfel-i hāke zır u zeber oludkda leşker-i mukātele-perdāz mişāl-i şāhın-i tiz-pervāz ol habişiñ üzerine ecniha-güşā der- 'akab ser-i neķbet-mudārını bedenden cūdā etdiler. Pes ahālî-i kal'a bu hāl-i felāket-me'ālî gördüklerinde āteş-i hayf u haşyet cāme-i şabr u ārāmların sūzān ber-vech-i istīmāl teslim-i kal'ada ber-zede-i dāmān oldular bu haber-i fetḥ-i dil-cū ve ser-i maķtū'-ı tekur-ı bed-ḥū serir- i şevket-maşir-i ḥakāniye isrā olundukda ru'esā-yı 'asker u cünūd-ı zafer-eşerleriniñ bu ḥidmet-i dil-pesendleri şāyeste-i sitāyiş u taḥşin ve iḥsān-ı bî-ğāyāt-ı şāhāneye mazhariyetle kām-bjn oldular bundan soñra bā-emr-i humāyūn ser-i maķtū' nazargāh-ı Belakonya olan İzmîd kal'ası pışgāhına mevzū oludkda tekur-ı İzmîd'iñ nāgāh kelle-i qarındaşı manzūr-ı dide-i ḥün-pāşı oludkda daha ziyāde dil-ḥırāşınıñ bā'is-i bjm ü telāşı olmağın kaffe-i mute'allikāt u havāşî ile ol zen-i ḥātır-şiken kal'a-i Koştantiniyye'ye 'azimine ruḥşat olmak şartıyla teslim-i kal'ada mendil-be-gerdānū'l-emān olmağın müsā'ade-i şehriyār-ı şāhib-i merḥamet ile keştilere¹⁴⁷ sūvār¹⁴⁸ olup kal'a-ı Koştantiniyye'ye vāşıl ve kal'a-ı nāzenjn-i İzmîd taht-ı taşarruf- ı sultān-ı devrāna dāḥil olmuşdur. Aydos kal'ası İzmîd'e akreb-i ḳurbiyyeti ḥasebiyle esāsından kal' ü kām olunup derūn-ı şehir-i İzmîd'de vāķı' kenjsālar cāmi' ve bir kenjsā daḥı ḥucerāt 'ilāvesiyle bir medrese-i envār-ı lāmi' kılınup erbāb-ı cihāta medār-ı vazā'if-i civārda kā'in ba'z- ı ḳurrā vakf u şart ve ḳurrāhā-yı sā'ire tīmār-ı sipāhiye rabṭ olunup kal'a-i İzmîd'e muzāfātiyla eşref-i ümerā-yı devlet-i 'aliyyeden Aķca Koca-nām Ğāzî'ye teveccūh ü iḥsān ve mekāyid-i şerr-i a'dādan şiyānet bābında leb-i deryā-yı tevābi' Aķca Koca'dan Kāra Mürsel-nām dil-āver 'uhdesine tefvîz ü erzān kılınmışdır. Hālā Kāra Mürsel deyü meşhūr olan ḳaryeler ol ğāziye mensūbdur. Bu ešnāda livā-yı Kocaeli mutaşarrıfı Aķca Koca-nām emir-i be-nām iķlîm-i bekāya ḥıram eylediği ordu-yı humāyūnda ḥāk-i pāy-i pādşāhiye 'arz u inhā olundukda te'essüf-i vāfireden soñra livā-yı Kocaeli şeh-zāde-i cūvān-bahtları Süleymān Paşa ḥazretlerine tevciḥ buyurulmuşdır. Ol hengām İzmîd tavābi'inden tarıķ-i İstanbul'da kā'in Hereke nāmıyla meşhūr bir kal'a-i metin olup içinde olan küffār-ı mel'anet-şi'ār 'imāret-i ḥışn-

¹⁴⁶ 13a AE

¹⁴⁷ 13b AE

¹⁴⁸ 11a KA

ı mezbûre iğtirâr edip bâ'îs-i cāy-ı selâmet olan taraf-ı şâhâneye dehâlete 'adem-i râğbet ve teslim-i kal'ada ta'annud u metânet etmeleriyle cânib-i pâdşâh-ı kişver-güşâdan Timur Taş Beg'iñ pederi 'Alî Beg bir miqdâr 'asker-i zafer-peykere ser-dâr ve feth-i kal'a-i mezbûreye me'mûr u tesyâr olup mîr-i mezbûr mu'attabında olan şic'ân-ı bahâdırân ile kal'a-i mezbûreyi¹⁴⁹ ser-tâ-be-ser muhâşara edip derûnunda olan küffâr-ı mu'annidîniñ tîğ-i ser-tîz-i âteş-feşân ile hâne-i miknet ü iktidârları sūzân ve kal'a-i mezkûre bâ-imdâd-ı kâdirü'l-mennân şarf-ı zûr-ı bâzû-yı gâziyân ile ba'de'l-feth emr-i pâdşâh-ı şâhib-kırân ile bi'l-küllîyye¹⁵⁰ hedm ü tahribe şâyân oldu 'Alî Beg'iñ ešnâ-yı muhârebede işâbet-i tîr ile bi-kazâ'i'l-celîl bir gözü 'alîl olmuş idi. Pâdşâh-ı 'âlem-penâh hazretleriniñ naẓar-i 'aliyyelerine mazhariyyetle mağbûtu'l-akrân ve bu hizmet-i müstevcibü'l-mefhareti mukâbelesinde sürme-i celâl-bağş-ı iltifât-ı şehriyârî ile dîde-i derûnı dırağşân oldu. Sultân Orhan Gâzi bi-nuşreti'l-kerîmi'l-müste'ân bu güne fütûhât-ı celîleye neyl ile şâdmân olup makarr-ı saltanatları olan medîne-i Burusa'ya 'avdet ve şehir-i dil-güşâ-yı mezbûrda sâye-endâz-ı şevket ve müfârık-ı enâma neşr-i envâr-ı 'adâlet buyurdılar. Şeh-zâde Sultân 'Alâ'ü'd-dîn hazretleri Bilecik'de Şeyh Edebâlî hânkâh-ı şerîfinde kûşe-nişîn-i 'uzlet ve çille-güzîn-i ferâğat idi. Bu ešnâda birâder-i mihter-i 'âlî-tebârları Sultân Orhan Hazretleriniñ feth-i kal'a-ı İzmid ile nâ'il-i feth-i cedîd oldukları mesmû'ı olduğda tebrik-i fütûhât ve ziyâret-i sultân-ı İskender-dârât ârzûsuyla mahrûse-i Burusa'ya teşrif buyurdılar. Şeh-zâde-i müşârun ileyh 'âkil ü kâmil fûnûn-ı hüsn-i tedbîrde mâhir bir zât-ı nîk-haşâ'il olmağla ba'z-ı kavânîni hasene icâd edip devlet-i Orhaniyye'yi tezyînetdikden sonra cünûd-ı Sultânî ile tavâ'if-i 'asâkir-i milel-i sâ'ire miyânını tefrik u temyiz için leşker-i nuşret-eşer-i pâdşâhiye "*hayrû's-şeyâbi'l-beyaz*"¹⁵¹ medlûlunca beyâz külâhlar iksâ¹⁵² olunmağla vech-i devlet-i 'Osmâniyye tebyîz olundu. Zînet-bağş-ı taht-ı ser-efrâzı Sultân Orhan Hân Gâzi 'adl ü dâd-ı feth-i bilâd ve katl-i erbâb-ı 'inâd etmekde pâdşâh-ı bi-mânend ve sultân-ı ser-bülend olmağla e'azz-i meşâyih-i tarîkat-ı 'aliyye-i Kâdiriyye ve pîr-i zevî'l-kadri's-şâmih meslek-i seniyye-i Eşrefiyyeden olup sekiz yüz yetmiş dört sâlinde 'azm-i hânkâh-ı 'âlem-i lâ-hût eden kutbü'l-âfâk gavşû'l-'uşşâk Eşref-zâde 'Abdu'llâh Rûmî *kuddise sirruhu'l-kayyûmî* hazretleriniñ maskat-ı re's-i 'ulyâsı¹⁵³ ve maḥall-i meşhed-i şerîf-i kerâmet-intimâsı olan kalem-rev-i hükûmet-i devlet-i 'Osmâniyyeden pîrâmen-i memâlik-i İslâmiyyede vâkı' belde-i İznîk eyâdj-i müşrikînden nez' ü istirdâd olmak e'azz-ı murâd-ı derûn-ı sultân-ı zafer-tahkîk olup bu âvânda pây-mâl-i tevsen-i 'asker-i mülûkâne olmağla müsteḥak u uḥrâ

¹⁴⁹ 14a AE

¹⁵⁰ 11b KA

¹⁵¹ Giysilerinizin en hayırlısı beyaz olandır. Hadis(Yılmaz 2013: 213).

¹⁵² 14b AE

¹⁵³ 12a KA

tekur-ı al'a olan neketbetden arekāt-ı ayr-ı lāyika rū-nümā olmaqla sultān-ı 'ālī-ān tertīb-i 'asākır-i bī-pāyān ve tanzīm-i mühimmāt-ı firāvān ile itmām-ı levāzım-ı cihāda bezl-i himmet ve yedi yüz otuz bir tārīhinde maħrūse-i Burusa'dan areket edip kemāl-i evket ü iktidār ile cānib-i İznik'e 'atf-ı 'inān-ı raş-ı abā-reftār ve pısgāh-ı al'ada arb-ı avīle-i arār buyurduqlarında derūn-ı al'ada olan küffār-ı düza-mekān pā-zede-i uyūl-i cünd-i bī-emān olmadan ıyāneten pādāh-ı āhīb-i efat avb-ı 'ālīlerinden teklīf-i abūl-i ra'ıyyet olundukda tekur-ı bed-alet kemāl-i urūr u navetden teslīm-i al'a ile taht-ı ra'ıyyete duūle rabet etmediginden bā-emr-i ehriyārī al'a-ı İznik cuyūş-ı deryā-urūş ile muāşara vū tayīk oldukda tekur-ı ışn-ı mezbūr olan¹⁵⁴ annās seyl-ıfat muāceme-i leşker-i 'adū-ikār ile mazar-ı ahr u demār olıcağını ihsās edip ber-vech-i sālīm al'a-ı Kōstantīniyye'ye 'āzım olma niyāz u recāıyla ol menūs-ı me'yūs miftāh-ı al'ayı tadīm-i uzūr-ı 'aliyye-i pādāh-ı 'adālet-me'nūs eyledikde imāye-i meramet-i aanī ile tekur-ı rū-siyāh ez-derūn keşide-i medd-i āh ederek al'a-ı Kōstantīniyye'ye cānib-i bardan rū-be-rāh oldu. Pes Sultān-ı nuşret-elīf derūn-ı ehr-i İznik'i kudūm-ı mes'adet-mersūm-ı mulūkāneleriyle teşrif edip bir kāfirī binā-yı kenjīsā medrese ve mā'-adā cevāmi' kılınmış ve ārih-i Fūşūş Mevlānā Dāvūd-ı Kāyşerī anda müderris naşb olunmuş ve devlet-i āl-i 'Osmān *enāra'llāhi berāhnehum*¹⁵⁵ azarātında eñ evvel medrese inşası bunlardan şudūr-ı zuhūr eylemiş ve ba'dehu Sultān-ı felek-'unvān azretleri¹⁵⁶ muzafferen medīne-i İrem-nazır-i Burusa'ya müteveccih-i maıyye-i i'tizām ve evreng-nişin-i 'izz ü ihtirām olmuşdur. Maħrūse-i Burusa'da muīm-i serāy-ı humāyūn-ı ma'delet-āyın olan Şeh-zāde Sultān 'Alā'ü'd-dīn azretleri bundan adem bā-irāde-i pādāh-ı mesned-ıdār-ı ta'azzumāya irtikā ile müfteir ü mübāhī idi. Bu ešnāda ki yedi yüz otuz bir tārīhinde müşārun ileyhūñ bi'l-istīfā infişālinden ferzend-i necābet-arın azret-i aan-ı nuşret-rehīn Şeh-zāde Süleymān Paşa mertebe-i vālā-yı vekālet-i kübrāya ik'ād ile dil-ād buyurulmuşdur. Civār-ı avālī-i livā-yı Kocaeli olan Göynük ve Taraklı ve Mudurnı vilāyetlerin feth u teşhīri şadr-ı a'zam-ı şeh-zāde Süleymān Paşa'nıñ cāy-gır-i zāmīri olmaqla azāhā-yı mezbūreye ketībe-rān-ı celādet oldukda ol vilāyetleriñ tekurları şeh-zāde-i 'ālī-ānı¹⁵⁷ istikbāl ve bilā-ceng ü cidāl arz-ı mezellet ve abūl-i ra'ıyyet ile oş-āl oldular. Sultān Oran Ĝāzī azretleriniñ her bār nube-i efkār-ı dil-i ilhām-āşārları te'yīd-i dīn-i mamidet ve tevsī'-i dā'ire-i memleket ve tevfir-i zümre-i ra'ıyyet olmaın civār-ı maarr-ı saltanatları olan leb-i deryāda vāı' Gemlik al'asınıñ fethi maqlūb-ı humāyūnları olmaqla al'a-ı mezbūreyi

¹⁵⁴ 15a AE

¹⁵⁵ Allah onların delillerini aydınlatır.

¹⁵⁶ 12b KA

¹⁵⁷ 15b AE

âverde-i dest-i teşhîr için erkân-ı devlet ve ümerâ-yı saltanatlarıyla meşveret buyurduklarında der-ceng-i evvel hareket-i zât-ı şehriyârî tecvîz olunmayup bir miqdâr 'asâkir irsâliyle muhâşara-i kal'aya mübâderet ba'dehu pâdşâh-ı 'âlem-penâh hazretleriniñ 'azîmet buyurmaların taşvîb etmiş olduklarından ümerâ-yı devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-intimâlarından Timur Taş Beg beş yüz nefer-i 'asâkir-i zafer-peykere ser-dâr naşb olunup kal'a-ı mezbûreyi muhâşaraya me'mûr olmuş idi. Mîr Timur Taş ma'îyyetinde bulunan dîn karındaşları ile muhâşara-i kal'aya âheng u şu'le-pâş şemşîr-i mücellâ-yı celâdet olarak tertîb-i kıtâl ü ceng ile ahâlî-i şişârîñ başına dünyâyı teng etmiş idi. Pes duhûl-i evvel-bahârda pâdşâh-ı dârâ-gulâm¹⁵⁸ cânib-i Gemlik'e tevcih-i semend-i zîbâ-ı hîrâm ve tekrâr muhâşara-i kal'aya ikdâm ve niçe küffâr-ı bed-fercâm tu'me-i şîr-i şemşîr-intikâm olduğda tekur-ı mel'ûn 'asker-i hezîmet-nişânınıñ ahvâlî dîgergûn ve livâ-yı istidrâcınıñ ceng-i ser-nigûn olduğunu mu'âyene eyledikde bâb-ı şişârî güşâd hezâr nâle vü feryâd ile ruh-sûde-i hâk-i pâ-yı Sultân-ı Rüstem-nihâd ve kabûl-i rûsûm-ı ra'îyyet ile dil-şâd oldu. Yedi yüz otuz dört senesinde şişâr-ı Gemlik bu vechle keşîde-i şafha-i memâlik-i pâdşâh-ı enâm olup kendüleri dahı bâ-'izz ü vakâr mahrûse-i Burusa'ya tahrik-i zimâm-ı eşheb-i şabâ-reftâr¹⁵⁹ buyurmuşlardır. Pâdşâh-ı mekârim-bahşâ hazretleri dest-mâye-i 'ömr-i girân-bahâların hem-vâre şarf-ı nehc-i cihâd u gâzâ ve ri'âyet-sâz-ı havâtîr-ı güzât ile tahşîl-i rızâ-yı Hudâ etmegin kemed-i feth ü teşhîre çekdiği diyâr-ı Havernağ-âşârda ganâ'im-ı firâvân ile mâl-â-mâl niçe genc-i Şâyegânî'ye mâlik olduğda *meni'stiyâke ile'l-cenne sâri'i'l-hayrât*¹⁶⁰ me'âlini te'emmül edip yedi yüz otuz altı târîhinde medîne-i Burusa'da hâlişan li-vechi'llâhi te'âlâ bir câmi'-i bî-mi'sâl ve civârında bir 'imâret ve tâb-hâne-i müsâfirîn gurebâ-yı mükedderü'l-ahvâl binâ ve şişâr-ı kal'ada türbe-i sa'âdetleri kurbunda bir medrese-i ra'nâ inşâ edip tûde tûde hırmen gibi hem-yâne-i zer-i kâmilü'l-'ayarı bezl ü iştâr etmiştir.

Zabıt-ı Balıkesrî ve Livâ-yı Karasi: Karesi sancağı fi'l-aşl Selçukîyye pâdşâhları taht-ı taşarrufunda olup rişte-i devlet-i âl-i Selçuk girih-beste-i inkirâz olduğda devlet-i müşârun ileyh ümerâsından 'Aclân Beg nâmında bir pîr-i rûşen-zamîr ü şâhib-i 'aql u tedbîr destinde karar-gîr olmuş merkûm 'Aclân Beg merd-i dâ'nâ bir zât-ı pāk-ı tîynet olmağla gerek Sultân 'Osmân ve gerek Sultân Orhan Hazretleri'ne kemâl-i itâ'at ve dâ'imâ ol hânedân-ı 'adâlet-'unvâna şadâkat üzre hüsn-i hareket edip hattâ Tursun Beg-nâm necl-i necîbini pâdşâh-ı sipihr-ıktidârîñ hâk-i pâ-yı¹⁶¹ humâyûnlarında tursun ve ol dergâh-ı sa'âdet-penâhda terbiye

¹⁵⁸ 13a KA

¹⁵⁹ 16a AE

¹⁶⁰ Cenneti arzu eden iyi işler (peşinde) koşar.

¹⁶¹ 13b KA

görsün deyü 'atebe-i şüreyyâ-yı mertebe-i Sultânîye irsâl etmegın Tursun Beg dağı mănend-i şeh-zâdegân-ı firişte-ı hırâm serây-ı humâyûnda hemîşe envâ'-ı ni'am-ı firâvân-ı tâcdârî ile şırîn-kâm ve deyden-i qadîm-i mülûk-ı devrân üze levâzım-ı terbiyesinde bezl-i bâsıra-i ihtimâm olmuş idi. Yedi yüz otuz yedi târîhinde mezbûr¹⁶² 'Aclân Beg dâr-ı bekâyâ irtihâl ve mesnedi veled-i kebîri olan Yâdigâra intikâl edip mezbûr yevmen-fe-yevmen kesb-i kuvvet ü kudret etdikce cibilliyet-i reddiyesi muktezâsınca zîr-i destinde olan re'âyâ vü berâyâyâ dest-i mezâlim ü ta'adiyâtı dırâz ve meydân-ı gadr u i'tisâfda esb-i tîz-reftâr renc ü gınâ bî-muhabbâ-yı cvelânda velvele-perdâz olmağın a'yân u eşrafı kendüden nefret ve rûkn-i rekîn-i devlet-i 'Aclân olan Hâcî İl Beg-nâm merd-i be-nâm ile 'ağd-i peyvend-i meşveret edip beglerinden serîr-i şevket-maşîr-i cenâb-ı Sultân Orhan Hânî'ye ref'-i ref'-e-i iştikâ ve Tursun Beg mesned-i pederine naşb olunmak üze taraflarına irsâl buyurulmasını tazarru' u recâ etmişler idi. Pâdşâh-ı makâdir-şinâs Tursun Beg'i pederi mesnedine iclâs içün Balıkesrî tarafına tahrik-rikâb-ı ma'tâyâ-yı i'tizâm buyurdılar. Ešnâ-yı 'azm-i râhda mevkib-i humâyûn Miḥalic kazâsına resîde olduğda ednâ-yı hucûm-ı 'asker-i cihâd-perverîde ile Miḥalic ve Kirmasti kal'aleri kabza-i taşarrufa keşîde olup ahâlîleri kemâkân yerlerinde takrîr anlar dağı kabûl-i ra'ıyyet ile nâ'il-i luṭf-ı keşîr oldular pâdşâh-ı Rüstem-nihâd ḥazretleriniñ devlet ü iclâl ile Balıkesrî havâlîsine neşr-i eşi'a-i envâr-ı cemâl buyurdukları peyâmı ümerâ-yı devlet-i 'Aclân'ın zîver-i mesâmi-i şâd-kâmîleri olduğda cümleten merâsim-i istikbâle mübâderet bir kaç merhale ilerüden rağâm-ı tütîyâ-fâm-ı senâbikü'l-ḥayl-i mülûkâneyi kuḥl-keşîde-i 'ubûdiyyet etdiklerinde¹⁶³ her birleri yegân yegân nîm-kirîşme-i nigâh-ı iltifât-ı pâdşâhiye neyl ile ḥâ'iz-i derece-i sürûr-i mefḥaret oldular mezbûr maḥdûm-ı 'Aclân şavlet-i Sultân-ı ma'âlî-'unvândan hırâsân olup Balıkesrî'den Bergama kal'asına ma'tiyye-zen-i firâr¹⁶⁴ ve anda taḥaşşun u qarâr etmiş ve pâdşâh-ı firişte-ḥaşlet ḥazretleriniñ ol havâlîlere zıll-efgen-i şevket ve zât-ı humâyûn-ı mülûkânelerine ihtiyâr¹⁶⁵-ı külfet-i ta'ab u meşakkat buyurmalarından murâd-ı 'aliyyeleri ancak ahâlî vü fuḳarâyı rencîş ü âzârdan şıyânet ve lâzime-i ḥâşşa-i ḥışâl-i pâdşâhi üze ḥâkim-i 'âdil naşbıyla dâmen-i 'ibâdu'llâhî ḥâr-ḥâr-ı cevz ü âzârdan hıfz u ḥirâsetden 'ibâret bulunmuş olduğundan firârî-i mezbûr ile henüz bilâ-emr-i şer'-i şerîf-i 'adâlet-efrûz ceng ü cidâle ibtidâr ile ahâlîyi ol havâlîniñ ḥırmıni-âsâyiş-ḥâllerine âteş-endüz olmak ḥimâyeten ḥimâyetü'l-'ibâd revâ-dâşte-i şîme-i mekârim-mu'tâd olmadığından ümerâ-yı devlet-i 'Aclân ḥuzûr-ı humâyûnlarına celb ü iḥzâra fermân buyurılıp cümlesi 'atabe-i 'ulyâ-yı mülûkâneye nâşiye-

¹⁶² 16b AE

¹⁶³ 14a KA

¹⁶⁴ 17a AE

¹⁶⁵ ihtiyâr: ihtisâr KA

sāy-ı rıkkıyyet olduklarında pādşāh-ı merḥamet-āšār dehen-güşā-yı gönçe-i güftār olup buyurdılar ki şimdi bî-vech-i şer'-i şerîf miyân-i İslâmiyânda muḥārebe vü kıtāl ile bî-cürm ü günāh olan re'āyā vü berāyāyı pāy-māl etmek maḥz-ı vebāldir bu iki şeh-zāde bir naḥl-i zıbbādan nābit mîve-i şîrîn-terdir mesned-i pederlerine bi'l-iştirāk mālîk ve ḥimāye-i re'āyā vü berāyā meslek-i ḥayriyyesine sālîk olsunlar deyü ümerā-yı devlet-i merķūmeye re'y ü irāde-i seniyyelerine i'lân u işā'at ve cümleten Bergama ḥişārı pîşgāhında firārî-i mezbûre ifāde olunmağa emr ü fermān buyurdılar. Ümerā-yı devlet-i sālîfû'l-beyân ve Tursun Beg-nām nev-cüvân Bergama'ya ḥaṭve-endāz-ı musāra'at ve muḥāzî-i ḥişāra ba'de'l-vuşûl ümerā-yı şadākat-intimā firārî-i bed-şî'āre mûcib-i mefhûm irāde-i mülûkâneyi takrîr u beyāna mübāşeret etdikleri ḥilālde ol zālîm-i ḥûn-ḥārîñ dest-i ğadrinde¹⁶⁶ olan kemān-ı bî-amān-ı każā¹⁶⁷-nişānından endāḥt etdiği tîr-i dil-sûza şîne-i Tursun Beg âmāc ve der-'aḳab nûş-ı şehd-i şehādetle dil ü cānı pür-intihāc oldu. Pes bu ḥaber-i melālet-eşer sem'-i humāyûna vāşıl olduğda ol pādşāh-ı merḥamet-kār mîr-i mażlûmuñ bu vechle irtihāline ğāyet mûkedder olup şadef-i çeşm-i nāzenîñ-i şehriyārîlerinden le'ālî-i eşk-i firāvānı zemîne nişār eylediklerinden soñra vilāyet-i 'Aclān zamîme-i memālik-i āl-i 'Osmān kılınmaḳ murād-ı humāyûnumdur. Ḥā'in-i bed-kāre teba'iyet sevdāsında olanlar aña gitsünler müşfik ü ṭarafdārimız bulunanlar bunda ḳalsunlar deyü şevket-efzā-yı sāḥa-i şudûr olan emr ü irāde-i şāhāneleri delālet-i dellāl ile cümle-i ahālîye beyân ve Bergama ḥişārında bulunan mîr-i Bergama Yoriş'e(?)¹⁶⁸ fermān oldu. Ahālî-i Ḳarasi pādşāh-ı enāmîñ ḥüsn-i edā-yı ma'delet-intimāsına ḥayrān ve fevc-ā-fevc ḥāk-i pāy-i humāyûnlarına mişāl-i seyl-i bî-pāyān revān oldular. Bu hengām-ı hengāme-nümāda ahālî-i Bergama bu ḥişār degil niçe kılā'-i üstüvār ol şehriyār-ı şāḥib-iḳtidāra pāydār olmayacağı derk u iḥsās edip mîr-i firārî redîf-i maṭiyye-i 'azîmet ve cümleten ḥāk-i pāy-i merāḥim-iḥtivā-yı mülûkāneye ruḥ-sûde-i 'ubûdiyyet olup mîr-i mücrimiñ mā-ḥaşal-i günāhı şāyān-i mertebe-i 'afv u iḥsān-ı pādşāḥı buyurulmasın eşk-rîz-i nāle vü efgān olarak tazarru'-künān olduklarında mukteżā-yı şîret-i rahm u şefḳat-i Sulṭān-ı melā'ik-eşer ḳatl ü kışāşından şarf-ı naẓar olunup mezbûr mîr-i maḥcûr Burusa'da iḳāmete me'mûr olup iki sene mürûrunda belde-i mezḳûrda revende-i 'ālem-i cezā olmuşdur. Livā-yı Ḳarasi cemî'-i muzāfātiyla bu vechle zabṭ u teşḥîr ve ahālîleri yerlerinde takrîr olundukdan soñra livā-yı¹⁶⁹ mezbûruñ licām-i idāresi Şeh-zāde Süleymān Paşa ḥazretleriniñ dest-i iḳtidārına imāle ve tedbîr-i umûr-ı

¹⁶⁶ 14b KA

¹⁶⁷ 17b AE

¹⁶⁸ Nüshalarda şeklinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

¹⁶⁹ 18a AE

memleket dağı Hâcî İl Beg Gâzî Fâzîl ve Ece Beg ve Evrenos Beg¹⁷⁰ nâmân dil-âverlere ihâle olunup pâdşâh-ı zafer-şümûl dağı mahrûse-i Burusa şavbına ‘avd u kufûl buyurdılar. Feth-i Anağor ve Emrudlı Eli ve ba’z-ı kılâ’-i küffâr bu hişârlarda olan küffâr-ı hâksâr ol havâlîde olan ehl-i islâmı dâ’imâ izrârdan hâlî olmadıkları mesmû’-ı şehriyâr-ı İskender-vağâr olmağla yedi yüz otuz sekiz târîhi evvel-bahârında Anağor cânibine güzâr buyrılup tekur-ı hişâr-ı Anağor’uñ fer u şükûh ve şevket-i sultânî manzûr-ı dîde-i hûn-feşânî olduğda vehle-i ûlâda teslim-i hişâr ile mazhar-ı ‘afv u merhamet-i Tâcdârî oldu. Andan Emrudlı Eli hişârı muhaşâraya âğâz olunduğda tekur u ahâlîsi nâle vü figâna dem-sâz ve teslim-i hişâr ile nâ’il-i istimâlet-i pâdşâh-ı dil-nüvâz oldular. Bu ešnâda ol eṭrâf u enhâda vâkı’ kılâ’ıñ tekurları hâk-i pâ-yi humâyûna vaz’-ı cebîñ-i itâ’at ve kabûl-i ‘ağd-ı zimmet eylediler. Ba’dehu intifâ’-ı sezâvâr ba’z-ı kılâ’ şu’â’-ı millet-i beyzâ ile iltimâ’ kılunup mâ’adâ şâyân-ı inhidâm ve kendüleri dağı serîr-i saltanatlarına irhâ-yı zimâm-ı esb-i sebûk-ıırâm buyurdılar.

İbtidâ-yı ‘Ubûr-kerden-i Ehl-i İslâm Be-cânib-i Rûmeli: Memâlik-i şimâliyyeden memleket-i Rûmeli ki mezîd-i leṭâfet ile mevşûf ve kemâl-i i’tidâl ile ma’rûf olup niçe kılâ’-i refî’a ve memâlik-i vesî’ayî hâvî ve füşhat-fezâ-yı nefîsede cennete müsâvî ve cevânib-i şelâsedan bir tarafı Bahr-ı Siyâh ve bir tarafı Tuna Nehri’ne muttaşıl ve bir cânibi dağı niçe kuhsâr-ı serbülendi müstemil bu cümle-i müstahsene ile cevânib-i şettâsı raşîñ u metîñ¹⁷¹ ve ahâlîleri dest-dirâzî-i düşmenden emîñ ve ol diyâr-ı feraḥ-fezâda şafâ-yı hâṭır ile mekîñ olup niçe emvâl-i behiyyeyi cem’ ü tevḫîr ve vâkt-i intihâz-ı fırsatda diyârlarına mağrûren cânib-i Anaṭolu’dan ol semtlere qarîb bilâd-ı dil-firîb-i devlet-i ‘Oşmâniyye ahâlîlerinden ba’z-ı ehl-i İslâm’ı esîr etdikleri ol ser-ḥadât¹⁷² muḥâfızları serîr-i ma’delet-maşîr-i ḥâkanîye ‘arz u takrîr etdiklerinden ehl-i îmânı keyd-i ṭâ’ife-i bî-dîñ ü îmândan mahz-ı şıyânet ve mücerred tevşî’-i büldân u memleket mülâbesiyle ol vilâyetler âverde-i dest-i iktidâr ve şu’â’-ı envâr-ı İslâmiyye ile şu’le-dâr kılınmak e’azz-ı me’rib-i derûn-ı pâdşâh-ı zafer-nümûn olup lâkin bu emr-i ‘aşîrû’l-ilâc şâhib-i ḥûsn-i tedbîr ve fenn-i gâzâ-yı garrâda ḥuzzâk-ı Felâṭûn-semîr bir zât-ı ‘adîmü’l-aḫrânîñ ‘uhde-i maḫderet-i ‘addesine ihâle ü tefvîze muḥtâc olamağın sâlifü’l-ezḳâr ol diyâr-ı bihişt-âşârîñ feth ü teshîrine ḳâdir ḥîñ-i muḥârebede a’dâ-yı eṣrârîñ hücûmunı müdâvât ḥayl-i ḥarabbiyye ile def’ine muḫtedir şadr-ı a’zam-ı celâdet-pîrâ ve şeh-zâde-i ma’reke-ârâ Süleymân Paşa Ḥazretleri’nden mâ’adâ devlet-i ‘aliyyelerinde bir dilîr-i şecâ’at-semîr olmadığınan bu dâ’iye-i mâfi’z-zamîrleri ferd-i vâḥide ibrâz u iş’âr olunmayup gencîne-i ḳalb-i humâyûnlarında cevher-i cām gibi mektûm idi. Bu ešnâda şeh-zâde-i serv-i âzâdeleri

¹⁷⁰ 15a KA

¹⁷¹ 18b AE

¹⁷² 15b KA

Süleymân Paşa na'îm-i hoş-güvâr mülâkât-ı vâlid-i mekârim-şî'ârları ârzûsiyla manşıbları livâ-yı Karasî'den Burusa'ya kâdem-zen-i vürûd ve mülâkât-ı peder-i muhteremleri ile meserret-nümûd olmuş idi. Vakten mine'l-evkât ešnâ-yı idâre-i ke's-i şehd-i şohbet ü kelimâtda ol sultân-ı sipihr-ihtidâr şeh-zâde-i gayret-medârlarına istihsâl-i kılâ'-i Rûmeli'ye dâ'ir serd-i güftâr ve ârzû-yı derûn-ı şafvet-nümûnların tezkâr buyurduklarında şeh-zâde-i ser-efrâz şadef-i dehen¹⁷³-i tenglerin bâz ve kelâm-ı dürrü'n-nizâm-ı beyâna âgâz bu tarz-ı dil-nüvâz üzre nâtika-perdâz olup demiş ki ol diyâr bu bende-i şadâkat-kârlarına maḥall-i qarâr olan livâ-yı Karasî'ye civârdır. Himmet-i şehriyâr-i kâm-kâr bu kullarına mu'în ü meded-kâr olur ise 'inâyet-i cenâb-i Kirdgâr ile feth ü teshîri ümmiddâram ki dâhil-i taht-ı iktidâr ola kelâm-ı cân-fezâ-yı şeh-zâde-i makderet-intimâ mücib-i güşâyîş-i hâtîr-ı pādşâh-ı kişver-güşâ olduğda ol¹⁷⁴ vezîr-i gayûr feth-i memâlik-i Rûmeli'ye me'mûr oldu. Şemere-i şecere-i tayyibe-i şehriyâr-i cihân ve ferzend-i dil-pesend-i Sultân Orḡan müşârun ileyh Süleymân Paşa maḥrûse-i Burusa'dan bâ-izn-i Sultân-ı kerâmet-intimâ manşıbları olan livâ-yı Karasî'ye reh-peymâ olup Balıkesrî'ye bi'l-vuşûl bu huşûşî erkân-ı divân-ı mu'allâ-'unvânlarıyla ledîl-meşveret memâlik-i mezkûreye güzâre civâr olan Aydıncık şavbına sevḡ-i tek-âver-i rehvâr ümerâ-yı şadâkat-eşer ve bir miqdâr 'asâkir-i zafer-peyker ile vaktâ ki haṭṭ-ı Aydıncık mevkib-ı sipehdârîye maḥall-i qarâr olduğda anda nüzhet-hâne-i Belḡîş ki Temâşâgâh nâmıyla meşhûr ḡaşr-ı dil-nişîn-i Süleymânî'dir. Mir'ât-ı 'acîbe-nümâ-yı temâşâ'îyân olan ḡaşr-ı ma'âlî-pâyeye Süleymân-ı zamân ve ümerâ-yı livâ-yı emâretleri dil-âverân ile şu'ûd ve metevessid-i visâde-i ku'ûd olduklarında her birleri engüşt-ber-dehân-ı ḡayret ve andan cânib-i sâhil-i deryâye ecniḡa-güşâ-yı nehzat oldular. Eṭrâf-ı sevâḡilde olan müntehâ-yı dıraḡtândan ba'z-ı şecere-i çesbân ḡaṭ' u ḡal' ve iki 'aded kebîr-ü'l-cirm şâl tanzîm u inşâ birle derûnına niçe âlât-ı ceng ü cidâl ve edavât-ı ḡarḡ ü kıtâl vaz' olunup birine şeh-zâde ḡazretleri ile Aḡ Şungur Aḡa ve ḡaraoḡlan-zâde ve ḡara Timurtaş ve ḡara ḡasan-zâde ve Aḡca ḡoca-zâde ve Balabancık Beg mânend kırḡ 'aded dil-âver süvâr ve diḡer şala Ḥâcî İl Beg ve Ece Beg ve Ḡâzî¹⁷⁵ Fâzıl Beg ve Evrenos Beg ile niçe ketâ'ib ḡâlib-i râkib olup **Beyt:**

[mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Şal keştî-i umûrîñî baḡr-i tevekküle aḡ

Aḡ bâdbân-ı himmeti yan gel de seyre baḡ

¹⁷³ 19a AE

¹⁷⁴ 16a KA

¹⁷⁵ 19b AE

edāsınca şalların rüy-ı deryāya şaldılar. Ve hāzret-i tevfiḳ kendülere refiḳ olup imdād u i'āne-i müsehhelü'l-umūr ile cümleten diyār-ı Rūm'a 'ubūr eylediler. Rūmeli küffārından bundan aḳdem bir nefer-i kāfir-i bed-ṭıynet sāhil-i Anaṭolu'ya ber-taḳrīb geḫmiş bulunup mesfūr esīr-i dest-i leşker-i İslām olmuş idi. Delāletiyle evvelā Çimni ḳal'ası fethine 'azīmet ü muhāceme¹⁷⁶ millet-i İslāmiyyeden ḡaflet üze olup ḳal'a-ı mezbūrede mütemekkin ehl-i ḫalālet üzerlerine pençe-zen-i hücum bi-'ināyeti'l-ḳādiri'l-ḳayyūm ḫışn-ı merḳūm giriftār-ı kemend-i cünd-i¹⁷⁷ zafer-mersūm ve ber-vech-i yesīr ahāl-i ḫüsrān-ma'ālī cümleten esīr ve mevcūd-ı mersā-yı şühūd olan sefīneleri keşīde-i kenār-ı teşḫīr olduğda der-'aḳab sefā'in-i mezkūre sāhil-i Anaṭolu'ya tesyīr ve beş biñ neferden mütecāviz 'asākir-i nuşret-nişāb bi'l-irkāb cānib-i Rūmeli'ye celb ḳılınarak ḡuzāt-ı bahādırān-ı pāk-şifat tevfiḳ ü tekşīr olunmuşdur. Bu eśnāda Bolayır ve Aḳca Limān'da bir miḳdār sefā'in-i küffār mersā-nişīn-i ḳarār olduğ vāşıl-ı sem'-i ser-dār-ı 'ālī-tebār olduğda ol şeb-i mezbūr niḫe dil-āverān-ı şecā'at-mevfūr ile Ece Beg bā-emr-i ser-dār-ı ekrem taḫrīk-i miḫmiz-i ılgār ve sefā'in-i mesbūku'l-ezḳār ser-tā-ser iḫrāk bi'n-nār ve Bolayır u Aḳca Limān ḳal'aları daḫı bu vechle āverde-i dest-i iḳtidār olundu aḳdemce āḡūş-ı teşḫīre rām olan Çimni ḳal'ası üserāsi delāletiyle ol maḫalle ḳarīb Aya Şilonya ḳal'ası fethine ol leyl-i mezbūr ketībe-rān-ı ihtimām ve bir gece içinde ol daḫı naşīb-i ehl-i İslām olup ahālīleri 'alā māḳān yerlerinde teḫrīr ü ibḳā¹⁷⁸ ve esbāb-ı levāzım-ı zabṭ u rabṭı ikmāl u ifā buyurulmuşdur. Ol semte civār olan Gelibolı ḫişārı Ḳalabolı denmekle meşhūr tekur taşarrufunda idi. Ser-dār-ı şāhib-i cāh u celāl olan Şeh-zāde Süleymān Paşa hāzretleriniñ inzimām-ı ḫüsn-i tedbīr-i Felātūn-pesendī ile na'ra-i ḫarb ü ḳitāl ve şadā-yı tekbīr ü tehlīl şeca'an-ı zafer-iştimāl ol eṭrāf ü inḫāyı leb-ā-leb māl-ā-māl etmekle tekur-ı mezbūruñ fersūde-i sümm-i semend-i leşker-i İslām-ı bī-amān olıcāḡı ḳarībū'l-iḫtimāl olmaḡla ḫimāye-i tekur ḳal'a-i Ḳoşantiniyye'de başt-ı būriyā-pāre-i ḳarār etmek üze¹⁷⁹ bir şeb mu'tallikāt u ḫavāşī ile süvār-ı keştī-i firār olduğda Gelibolı küffārı ber-vech-i istīmān teslīm-i ḫişār ve ḳabūl-i ra'ıyyet ile vaṭanlarında pāy-dār-ı cāy-ı ḳarār oldular. Gelibolı ki baḫr-i sefīd tarafından düvel-i Avrupa'nıñ İstanbul'a ma'beri ve süfün-ı bilād-ı şimāliyyeniñ reh-güzārıdır. Fi'llāhi'l-ḫamd ve'l-minne yedi yüz altmış tāriḫinde bu vechle keşīde-i silk-i teşḫīr ve zamīme-i memālik-i pādşāh-ı ḳışver-gīr olup emr-i muḫāfazası cānib-i şeh-zāde-i vālā-şāndan Ece Beg ve Ḡāzī Fāzıl Beg-nām dil-āverlere tevciḫ ü iḫsān ve feth-i ḳılā' ol ḫavālī 'uhde-i liyāḳatlarine erzān olundu bu eśnāda şeh-zāde-i dilīr Ḥācī İl Beg'i teşḫīr-i ḳal'a-i Ma'alḳara'ya tesyīr edip ol Ḡāzī-i ser-

¹⁷⁶ 16b KA

¹⁷⁷ cünd-i: - KA

¹⁷⁸ 20a AE

¹⁷⁹ 17a KA

efrâz fethi emrinde dest-i muhârebeyi dirâz etmegın şehir-i mezbûr dağı makarr-ı ehl-i İslâm ve emâreti kendüye tevcih ü in‘âm oldu. İbşala kal‘asınıñ bu eyyâm teveccüh-i şeh-zâde-i kudsi-hırâm ile fethi muqadder ve ba‘z-ı mevâzi‘-ı Tekfurtağı dağı kemend-i cüyüş-ı bî-amâna musahhar oldu.

Meşveret Karden-i Mülûk-ı küffâr bi-İttisâl-i Şeh-zâde Süleymân Paşa-yı Celâdet-medâr:

Şeh-zâde Süleymân Paşa hazretleri diyâr-ı Rûmeli’de meymene-i müyessere-i müddet-i yesîre niçe kılâ‘-i raşânet-endâm-ı küffârı esâsı-ı ‘inâyet-i vâhibü’l-âmâl ile zâmi-me-i diyâr-ı İslâm ederek memâlik-i küffârda ezhâr-ı celâlet¹⁸⁰ ile iştiâr buldığı Efrenç ve Rodos ve Eflak ve Bulğar ve Nemçe mülûk-ı ve hukâm-ı vilâyet-i Leş cümleten giriftâr-ı kayd-ı telâş olup şeh-zâde-i şîr-pişe ceng ü peykânıñ bu gûne etvâr-ı sürüş-ı pesend ile meslek-i hasene-i dilîrâneye sâlik ve giderek mehâsin-i tedbîr-i dil-peşîr ile memâlik-i vesî‘alarına mâlik olup cümleten fütâde-i mağâk-ı helâk olıcakların teyakkun u idrâk edip şöyle meşveret ve Tekur-ı kal‘a-i Kostañtiniyye olan murdâr ol esnâda cümlesiniñ ser-dârı olmağın anıñla dağı bi’l-ağbâr bu vechle ma‘iyyet ederek ittifâk ve altmış¹⁸¹ pâre sefîneye otuz biñ ceng-âver ‘asker-i hezîmet-eşer ta‘biye edip on beş biñ kilâb-ı ‘av ‘av-ârâ Tuzla üzerinden Seydi Kavağı’na dökmek ve otuz pâre keşti-ı nekbet-medâr ile on beş biñ melâ‘în-i düzağ-ı karâr boğaza irsâl edip Gelibolı ma‘berini sedd etmek üzere ‘ahd u mîşâk eylemişler idi.

İntikâl-i Şeh-zâde Gâzî Süleymân Paşa be-dâr-ı beğâ:

Ser-dâr-ı ekrem ve vekîl-i muṭlak pâdşâh-ı nuşret-‘alem Şeh-zâde Süleymân Paşa Hazretleri dervîş-nihâd ve muḥibb-i meşâyih ü zühhâd olup ‘ale’l-huşûş hazret-i Mevlânâ min-küll’i-l-vücûhi evliyâ Hazretleriniñ hânkâh-ı kerâmet-penâhîlerine intisâb ve ol tırîkat-i ‘aliyyeden ḥaylî iktisâb etmişler idi. Bir gece ‘âlem-i ma’nâda cânib-i ğaybdan kendüleriniñ irtihâli ve ‘asâkir-i İslâm’ıñ istîlâ-yı küffâr ile ıztırâb-ı ḥâli işâret ü imâ olmağın ol sâ‘at ḥâbdan bîdâr ve tâ-be-şabâḥ tevbe vü istiğfâre sübḥa-şumâr-i ibtidâr olup ale’ş-şabâḥ ma‘iyyetlerinde olan rû’esâ-yı ‘askeriyyeden ümerâ-yı devlet-i ‘aliyyeyi nezd-i celâdetlerine celb ü da‘vet ve cümlesine ḥiṭâben vaşîyyet ve muḳtezâ-yı ma’nâ kendüleriniñ ‘âzim-i mülk-i beğâ ve nefîr-i ‘âm üzere muḥâcemeten küffâr-ı ḍalâlet-peymâyı ifâde vü işâret *kem min-fi’etin ḳalîletin ğalebet fi’eten keşîraten bi-‘izni’llâhi*¹⁸² medlûlunca¹⁸³ imdâd-ı ğaybiyye-i Rabbü’l-‘ibâda i’timâd edip muḳâbele-i küffârda *ke-ennehum bünyânun merşûş*¹⁸⁴ şâbit ü üstüvâr ve ‘arşa-i

¹⁸⁰ 20b AE

¹⁸¹ 17b KA

¹⁸² Allah’ın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır.Kur’ân, Bakara/249.

¹⁸³ 21a AE

¹⁸⁴ Onlar birbirine kenetlenmiş sağlam bir yapı gibidir.

ceng ü kıtâlde mânend-i âhen cidâr ber-ķarâr olmalarına dâ'ir nişâr-ı cevâhir-i pend ü naşihât buyurduklarından şöñra cümlesi hâzîn ü melûl mekân-ı maḥşûşlarına 'avdet ü kufûl eylediler şeh-zâde-i müşârun ileyh ḥâzretleri 'âlem-i ḥâbda mu'âyene buyurdukları ma'nâdan küffârîñ keşret-i cem'iyyeti eleminden mir'ât-ı ṭab'-ı laṭîfleri jeng-beste-i kudûret olmağın 'âdet-i Sultânî¹⁸⁵ üzre ḥavâlî-i Bolayır'da semed-i âteş-'inânların şayd u şikâr niyyetine keşide-i etrâf u eknâf ederken sümm-i pây-ı esbleri şikâf-ı sîne-i zemîne güzâr etdikde ol şâhîn-i evc-i mu'allâ bâlâ-yı tek-âver-i ser-keş-licâmdan cânib-i esfel-i zemîne cüdâ ve rûḥ-ı şerîfleri ṭâ'ir-i cilvegâh-ı beķâ oldu. Pes bu ḥaber-i melâlet-eşer mesâmi'-ı ümerâ-yı devletlerine yetdikde hemân cümleten şikârgâhe bâl-güşâ-yı musâra'at ve ol şeh-zâde-i ma'âlî-menķabet ḥâzretleriniñ gül-berg-i ḥayâtı vezân-ı bād-ı fenâ ile ḥazân-dîde ve pister-i ḥâk-i siyâhda günûde gördüklerinde ez-dil u cân nâlân u giryân ve şadâ-yı âh u efgânları 'arşî lerzân ederek ol vücûd-ı mağfiret-âlûdî Bolayır'a ba'de'l-işsâl şerâ'it-i ğasl ü tekfîni icrâ ve levâzım-ı şalât-ı cenâze-i sa'âdetleri edâ 'akıbinde eşer-i dest-i ḥayrâtları olan mescid-i şerîf muķâbelesinde na'ş-ı nûr-pâşları tevdî'-i rahmetgâh-ı lzed-i müte'âl kılınmışdır. Burusa ḥişârında Ḥelvâyî Maḥallesi'nde olan mescid-i laṭîf bu şeh-zâde-i kudsî-ḥırâmıñ nümüne-i âşârındandır. Velâdetleri yedi yüz on altı târîḥinde olup rıḥletleri yedi yüz altmış senesinde olmağla sinn ü sâlleri kırk beş a'dâdına münteḥî olmuş olur.

Hücûm-ı Küffâr ber-'asâkir-i İslâm-ı nuşret-medâr:

Bolayır'da şeref-pîrâ¹⁸⁶-yı arâm olan 'asâkir-i İslâm vefât-ı şeh-zâde-i bihişt-maķâm ile âlûde-i reng-i siyâh-ı âlâm olmuş iken bâlâda ḥâme-güzâr-ı ifhâm olunduğu üzre altmış 'aded sefâ'in-i küffârîñ otuz pâresi tesdîd-i boğaz etmek içün Gelibolı ma'berine ifrâz ve otuz pâresinde olan on beş biñ melâ'îñ-i heybet-nişân Tuzla üzerinden Seydî Kavağı'na ḥaṭve-endâz ve andan Bolayır üzerine bâr-âver-i şîķlet olarak şemşîr be-dest 'adâvet-i ceng-i bî-âheng-i firengâneye dem-sâz üzre bulundukları peyâm-ı dehşet-¹⁸⁷ encâmı Bolayır'da ümerâ-yı devlet-i 'Osmâniyye'niñ ķarîñ-i sâmi'a-i ḥayret-irtisâmı olmağla bundan aķdem cânib-i Anaṭolu'dan Rûmeli'ye celb kılınan leşker-i firişte-eşer beş altı biñ miķdârı dilîr-i dil-âver olup biñ beş yüzden mütecâviz cüyûş-ı nuşret-ķarîñ Gelibolı'da pîrâye-güzîñ ve mâ-'adâsı fetḥ olunan kılâ'îñ emr-i muḥâfazasına ta'yîñ olunmuş olmağla Bolayır'da bulunan ümerâ-yı niķ-nâm ma'iyetlerinde olan biñ beş yüz 'aded cünûd-ı zafer-mev'ûd ile mütevekkilen '*ale'llâhi'l-Vedûd*¹⁸⁸ küffâr-ı ḥâksâr üzerine nümûd oldular vuķû'-ı muķâbele-i küffâr ve şürû'-ı ceng ü

¹⁸⁵ 18a KA

¹⁸⁶ 21b AE

¹⁸⁷ 18b KA

¹⁸⁸ Vedûd olan Allah'a tevekkül ederek.

peykārda bi-ḥikmeti'l-meliki'l-celī 'asākiri-İslām'a müstevlî olan za'f-ı küllî ḥasebiyle cümleten mā'il-i semt-i necāt oldukları ešnāda cenāb-ı ḥayru'n-nāşırın taraf-ı Sübhānîyesinden zemzeme-tırāz-ı meydān-ı zuhūr olan melā'ike-i müsevvemînden süvār-ı esb-i celādet bu kadar biñ cünd-i bî-emān ma'neviyye-i zafer-āyın-i zümre-i ešrāra şerāre-bār-ı şemşîr-i intikām ve leşker-i İslām dahı bu 'ināyet-i İlāhiyyeyi re'yü'l-'ayn müşāhede eylediklerinde be-tekrār şükr-i bisyār ederek müteveccih-i cānib-i kār u zār olarak dest-dirāzî-i suyûf-ı Şamşām olduklarında niçe 'adū-yı kine-cū maẓhar-ı kahr u tedmîr¹⁸⁹ ve niçeleri lišām-ı tu'me-i şîr-i şemşîr ve niçeleri dahı giriftār-ı der-bend-i zencîr olup baqıyye-i küffār-ı bed-nişān gerek bārān-i dîde gibi bîm-i cān ile sefineleri tarafına üftān u hîzān ve andan yelken kürek vaṭan-ı menḥûslarına girizān oldular. Bes Gelibolı muḥāzîsinde otuz pāre sefîne ile nekbet-endāz-ı nuḥûset olan küffār-ı bed-ṭıynet Bolayır şahrāsında ešnā-yı muḥārebe-i 'azmāda ebnā-yı cinsleriniñ çāşnî-dār oldukları semm-i helāhil-inhizāmdan nişfından ziyādesi endāḥte-i derekāt-ı saḡar ve ekşerîsi ešîr-i dest-i ğuzāt-ı şecā'at-güster¹⁹⁰ ve mā'-adāsı gürîz-i vādî-i eyne'l-meferr oldukları Bolayır'dan Gelibolı'ya isrā kılınan üserādan bi'l-istimā' bu ḥaber-i ğayr-ı me'mûl ğuş-ı bî-hûşlarına mevşûl olduĝu anda istîlā-yı ḥavf u ḥaşıyyet-i tefrîka-sāz-ı şebāt u cem'ıyyetleri olmaĝın hemān ṭayy-ı ḥarîṭa-i keşî-ḡarār ve şîrā'-ĝüşā-yı zıll u idbār-ı diyār-ı nekbet-medārlarına firār eylediler. Keşîde-i kırtās-ı ḥaḡāyık-şinās olduĝu üzre 'asākiri-İslām'a cānib-i cenāb-ı Rabbü'l-'ibāddan melā'ike-i müsevvemîjn ile imdād olarak taḥte'l-kahr-ı şemşîrde kendüleriniñ ḥarāb u ber-bād oldukları kışsa-i şaḡıḡhasını giriftār-ı kemend-i zencîr olan üserā-yı nekbet peymān-zed-i ğuzāt-ı zafer-āyāta naql-ı mācerā etmişlerdir. *Fe-subḥāne'l-kādiri'l-kayyūm*.

İstimā'-Kerden-i Pādşāh-ı Enām Vefāt-ı Şeh-zāde-i Kudsj-ḡıram:

Rûmeli diyārında olan ümerā-yı nîk-nām ser-ĝüzeşt-i şüret-i ḥāllerin pādşāh-ı Dārā-iḥtişām ḥazretlerine 'arz u i'lām etmek üzre karār-dāde olup kendülerine maḡām-ı ser-dār-ı ekremîde şeh-zāde Sulṭān Murād Ḥazretleriniñ lüzûmını ifāde zımnında hem vefāt-ı şeh-zāde-i 'ālî-şānı derc ü beyān ve hem de ḥaḡlarında niçe biñ sürûş-ı deryā-ḡurûş ile zuhūrāt-ı imdād-ı İlāhiyyeyi i'lān ederek semm ü tiryākdan mürekkeb bir kıṭ'a-ı 'arzîḡāl¹⁹¹ terkîm ü taḡrîr ve taḡdîm-i 'atebe-i 'ulyā-yı Sulṭān-ı Sikender-serîr eylediler. Egerçi ḥaber-i feth ü zaferden ol pādşāh-ı şāḡib-i taḡt u tāt mesrûr u ibtihāc oldu velākin ciger-küşeleri şeh-zāde-i serv-i āzādeleriniñ izbār-ı keyfiyyet-i irtihālî manzûr-ı humāyûnları olduĝda vakt-i pîrîde böyle

¹⁸⁹ 22a AE

¹⁹⁰ 19a KA

¹⁹¹ 22b AE

vücūd-ı nā-yāb şeh-zāde-i diljriñ vefātiyla kaşr-ı derūnları ħarāb ve āteş-i ye's-i mātem ile
cigerleri kebāb olmağın muktezā-yı şive-i şiven-kede-i devrān mānend-i ebr-i nışān çeşm-i
giryē-engizlerinden eşk-i dūrleri zemīne rızān olup geceler tā-be-seher şadā-yı *innā li'llāhi*¹⁹²
ve nidā-yı *bi'llāhi*¹⁹³ ile zālām-ı leylī beyāz-ı şubḥa tebdīl ve gündüzlerde enīn u āh u feryād-ı
cān-kāh ile sefīd-i nehārī siyāh-ı leyle taḥvīl edip encām-ı kār bu ḥādīše-i melālet-āşārdan
berg-i gül-i ra'nā-yı mizāc-ı leṭāfet-ımtizācları pejmürde-i tünd-bād-ı aḥzān olup yevmen-fe-
yevmen ber-hem-zede-i ıztırāb ve şemere-i bāğ-ı murādları Sulṭān Murād Ḥazretlerini
veliyyü'l-'ahd-ı taḥt-ı salṭanat ile kām-yāb edip yedi yüz altmış bir tārīḫindedir ki vefāt-ı şeh-
zādelerinden iki māh mūrūrunda **Beyt:**

[fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn]

Heb seniñ-çündür benim dünyā cefāsın çekdigim

Yohsa 'ömrüm varı sensiz neyleyim dünyāyı ben

diyerek 'azm-künende-i iklīm-i cāvidān ve murğ-i rūḥ-ı pūr-fütūḥları gülşen-serāy-ı Firdevs'e
ṭayerān eyledi vücūd-ı mes'ūdları kal'a-i Burusa'da meşhūr kubbē-i refī'ada mestūr-ı kabr-i
pūr-nūrdur. Velādetleri altı yüz seksen senesinde ve cülūsları yedi yüz yigirmi altı tārīḫinde
vāḳı' olup zamān-ı salṭanatları otuz beş ve müddet-i 'ömr-i 'azizleri seksen bir sāl olur.
*Revvaḥallāhi rūḥahu bi-keremin*¹⁹⁴ tārīḫ-i irtihālleridir. Pādşāh-ı mağfūr seçi' ü meḥīb vaḳūr u
edīb fuḳarā-perver 'ināyet-güster dervīş-nihād bir sulṭān-ı vālā-nijād idi. Belde-i Amasiyye'ye
ḳarīb Şulica Ḳaraöyük ḳariyesinde Ḥācī Bektaş-ı Velī *ḳuddise*¹⁹⁵ *sırruhu'l-celī*¹⁹⁶ ḥazretleriyle
mülākāt etmiş ve ol 'aziz-i müstecābu'd-da'veniñ da'avāt-ı ḥayriyyesine neyl ile ma'ālī-şifāt
olmuştur.

Pādşāh-ı mülk-i ḥaḳīḳī vü mecāzī Sulṭān Murād-ı Evvel El-Müşteḥir Ḥudāvendigār Ġāzī:

Şahīfe-i *Tācū't-Tevārīḫ*'de zīnet-feşān-ı beyān u izbār olduğı üzre cenāb-ı Ġāzī-i Ḥudāvendigār
şulb-i tābnāk-ı Sulṭān Orḫan Ġāzī'den yedi yüz yigirmi altı tārīḫinde revnaḳ-efzā-yı serīr-i
vücūd ve cılve-nümā-yı iklīm-i şuhūd olup vālīd-i muḥteremleri müteveccih-i ḳişver-i bekā
olduğdan soñra yedi yüz altmış bir senesinde gülgün-ı sebük-ḥiz-i sinn-i sa'ādetleri menzil-i
sāl otuz beşe¹⁹⁷ bālīg olduğda maḥrūse-i Burusa'da taḥt-ı vālīd-i ma'delet-penāhı ve evreng-

¹⁹² Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz. Ku'ân, Bakara/156.

¹⁹³ Allah'a yemin olsun ki.

¹⁹⁴ Allah keremiyle onun ruhuna rahatlık versin.

¹⁹⁵ 23a AE

¹⁹⁶ Onun aşikar sırrı kutsansın.

¹⁹⁷ 20a KA

i minā-reng-i pādşāhiye ol sultān-ı celādet-me'nūs *bi'l-yümni ve'l-ibticāl*¹⁹⁸ cülüs edip vükāla-yı devlet ve ümerā-yı saltanat cümleten icrā-yı merāsım-i dāmen-būs-ı bî'at eylediler. Kulüb-ı enām vefāt-ı Sultān Orhan ile pür-ālām olmuş iken bālā-nışın-i erike-i Saltanat-ı Sultān Murād ile gönçe-i murādları güşād olmuş idi. Zırā zıll-i zelil-i hāzret-i Perverdigār olan Ğāzî Hudāvendigār'ın şit-i āheng-i mehābet ve şadā-yı gül-bāng-ı şecā'atları diyār-ı küffār u mesāmi'-i şığār u kibāre velvele-endāz-ı iştihār olmuş ve mezid-i celādet ile fūnūn-ı hārb u kıtāde eşi'a-i āvāze-i mehāretleri cem'i-i eṭrāf u eknāfı şu'le-dār eylemiş idi. Bu vakār u heybet ve şükūh-ı vālā-ḥaşmet ile yine maḳām-ı merḥamet ü inşāfda ḍarb-ı meşel ve lisān-ı mülūkānelerinden şudūr eden kelām-ı ḥalāvet-ittisāmları a'lā mine'l-'asel idi. **Hilyeleri:** Vasaṭu'l-kāmm müdevver-çihre meliḥ-nigāh güşāde-dendān bülend-gerdān bir pādşāh-ı 'adīmü'l-akrān olup üskūf-i zer-endūd üzre Yusūf-destār ḥam-ender-ḥam bedi'ü'l-üslūb 'imāme ki medīne-i Burusa'da merākıd-i laṭife-i selāṭin-i kirāmda¹⁹⁹ meşhūd ḥurde-bünyāndır. Ve zamān-ı ḥayātlarında zıver-i ser-i mübārekleri olduğu kütüb-i tevārīḥde düḥte-i küleh-küşe-i beyāndır. Bu āvān-ı düşmen-i devlet-i āl-i 'Osmān olan İbni Karaman fırsat-bın bir şahş-ı felāket-karın olmağla diyār-ı Karaman'da rāyet-efrāz-ı tuğyān ve ol zā'-ı siyeh gülistān-ı ba'z-ı memālik-i 'Osmāniyye'ye tahrik-i mihmiz-i cesāret ve teşbik-i çengāl-i ḥasārete dāmen be-miyān-ı 'adāvet olduğu ma'lūm-ı celālet-mersūm-ı şehriyārleri olduğda ol Sultān-ı zafer-cāzib niçe ketā'ib-i gālib ile diyār-ı Karaman'a sevḳ-i maṭiyye-i nehzat buyurdılar²⁰⁰. Karamanoğlu dedikleri bî-ār u nāmūs neş'e-i şahbā-yı zaferden me'yūs olıcaḳ zıll-i firārı ihtiyār ve müteşebbiş-i dāmen-i rahm u şefkat-ı cenāb-ı Hudāvendigār olduğda ḥaşışe-i dirīne-i şān-ı ubbeh-ı nışān-ı pādşāhı üzre cürm ü 'işyānı mazhar-ı 'afv u iḥsān-ı Sultān-ı mü'eyyid ve ol bî-edeb selibü'l-ḥayā ahāl-i-i memālik-i devlet-i 'Osmāniyye'ye dest-dırāzı-i cevri ü ezādan kaşır-ı yed eyledi. Sultān Murād-ı murād-baḥşā kalem-rev-i Anaṭolu'ya ḥār-āzār tavā'if-i muḥtelifeden ḥirāset bābında neşr-i şemşir-i mücellā eyledikten soñra birāderleri Süleymān Paşa merḥūmuñ 'ālem-i bekāya irtihālinden bu vakte deḡin Rūmeli diyārında kılā'-ı güzīn-i meḳin olan 'asākir-i mü'minīn bilā-zāḥır u mu'īn olmağın yedi yüz altmış üç tārīḥi evā'ilinde kemāl-i şevket ü vakār ile Rūmeli cānibine güzār ve Bolayır'da meşhed-ārā-yı maḡfired-i ḡaffār olan birāderleri Ğāzî Süleymān Paşa ḥāzretleriniñ kabir-i şerifini ziyārete ibtidār ba'dehu mütevekkilen 'ala'llāh ve mütevessilen ilā-rūḥāniyyeti Resūlu'llāh fetḥ-i memālik-i şed-i nıṭāḳ-ı ihtimām edip evvelā Banṭoz-nām ḥisārı muḥāşaraya kıyām yevmen mine'l-eyyām muḳābele-i ḥişāra naşb-ı ḥiyām olundüğda tekur-ı maḳhūrı istilā-yı ra'b u ḥaşıyet ḡarīḳ-i baḥr-

¹⁹⁸ Yücelik ve bereketle.

¹⁹⁹ 23b AE

²⁰⁰ 20b KA

ı hayret etmegin ber-vech-i şürûṭ-ı istimâlet taraf-ı şehriyâr-ı şâhib²⁰¹-i iktidâra teslim-i kal'aya mübâderet eyledi. **Feth-i Çorlu ve Misini:** Hışâr-ı Banţoz zamîme-i memleket pâdşâh-ı şevket-mevfûr kılındıktan soñra Çorlu hışârı niçe 'asâkir-i encüm-şumâr ile mahşûr olup tekurı olan murdâr tığ-ı âteş-bâr-ı Gâzî-Hudâvendigâr ne elmâs-pâre-i cevher-dârdır henüz bilmemiş ve mülûk-ı 'Osmâniyân ne dilîr-i şerîr-i şecâ'at-maşîr henüz ol rûbâh-ı sūrâh-ı dâlâliñ kalb-i siyâhına eşer kılmamış bir pelîd-i hârvâr olmağla cânib-i şehriyâr-ı 'âlî-tebârdan kabûl-ı cizye ile teklîf-i itâ'at ve mu'âmele-i luṭfiyye ile celb-i derûnına rağbet olundukça²⁰² ol har-ı lâ-yefhem kendüyi bir âdem zanniyle izdiyâd bulan bî-edebâne hareketi pâdşâh-ı nev-câh hazretleriniñ vesîle-i tahrik-i 'ırk-ı 'arık-i gayreti olmağın kal'a-i mezbûre cevânib-i şettâdan mahşûr ve tazayyuk ile derûnunda taḥaşşun eden kefere-i bed-aḥter üzerine bezl-i eşî'a-i şemşîr ve kuvvet-i kâhire-i cihân-gîrleriyle feth u teşhîrine sâ'id-i ihtimâmların teşmîr buyurmuşlar. Fe-li'llâhi'l-ḥamd ve'l-minnet zîkr olunan hışâr-ı üstüvâr zûr-ı bâzû-yı iktidâr ile dâhil-i eyâdî-i guzât-ı zafer-ittisâf ve memâlik-i İslâmiyye-i şâhâneye zamîme ü irdâf kılınmış ve bâ-emr-i pâdşâh-ı kişver-güşâ kâffe-i emvâl ü eşyâ ve evlâd u 'iyâl-i küffâr-ı dâlâlet-peymâyı 'asâkir-i nuşret-intimâ târâc u yağmâ eylemiştir. Tekur-ı hışâr-ı mezbûr der-beste-i dest ü pâ huzûr-ı humâyûna geldikde kelle-i bî-devleti tığ-ı ser-tîz-i kahr ile gâltîde-i hâk-i fenâ ve ser-i maḥtû'-ı nekbet-medârı tekurân-ı küffâr-ı eṭrâfa ihdâ olundukdan soñra Çorlu kal'ası bâ-emr-i sultân-ı ma'âlî-nişân hâkle yeksân ve ba'dehu Misini kal'ası fethine leşker-i bî-pâyân ile 'atf-ı 'inân buyurdılar. Tekurı 'adem-i kudretini iz'ân edip ber-vech-i istimân teslim-i kal'a ve kabûl-ı 'aḥd-ı zimmet ile şâyeste-i rahm u ihsân oldu. **Feth-i Dimetoğa:** Hâcî İl Beg ve Evrenos Beg-nâm dil-âverler²⁰³ şeh-zâde Süleymân Paşa merḥûm ile Rûmeli'ye reh-peymâ-yı i'tizâm olup bu iki ser-dâr-ı nâmdârıñ cünbiş-i şecî'âne ve eṭvâr-ı gayûrâneleriyle niçe küffâr-ı 'anîd kabza-i taşarrufa keşîd ve yedi yüz altmış iki târîhinde kenâr-ı nehr-i Meric'de vâkı' nâm-ı kal'a-i Burğaz'ı Hâcî İl Beg Gâzî hâme-i şemşîr-i ser-efrâzı ile defter-i 'ahda küffârdan resîd etdikde hışâr-ı mezbûr niçe 'asâkir-i maḥrebe-cüyân ile kendiye mekân etmiş bir şeb-i deycûr niçe 'asker-i manşûr ile kal'a-i Burğaz'dan hurûc ve ârzû-yı feth-i hışâr-ı Dimetoğa ile ol cânibe ḥaṭve-i cünbân-ı vülûc olup kal'a-i mezbûreniñ muḥâşarasına bezl-i yârâ-yı²⁰⁴ ihtimâm ve cünûd-ı nuşret-encâm melâ'îñ-i felâket-karîne pençe-zen-i hucûm u ikdâm ve ešnâ-yı kârzârda levs-i vücûd-ı küffâr-ı bed-fercâm iltikâm-ı hulûkûm-ı tığ-ı intikâm ve ol hışn-ı ḥaşîñ ki fethi ârzû-yı selâṭîñ-i 'izâm idi ber-vech-i sühûlet yedi yüz altmış üç sâlinde derûnunda

²⁰¹ 24a AE

²⁰² 21a KA

²⁰³ 24b AE

²⁰⁴ 21b KA

mevcūd bu kadar eşyâ-yı nefîse-i nâ-ma'dūd ile naşîb-kerde-i dest-i İslâm-ı zafer-nümūd olup Hâcî İl Beg bir 'arz-ı hâl-i feraḥ-nâme imlâ ve ḥaber-i feth-i meserret-efzâyı ḥâk-i pây-ı ḥümâyûn-ı mülûkâneye isrâ eylemiş ve dilîr-i celâdet-me'nûs Ġâzî Mîr Evrenos daḥı Keşan ḳal'asını zûr-ı bâzû-yı kuvvetle aḥz-i yed-i tekur-ı menḥûs etmiş ve rikâb-ı kamer-tâb-ı Sulṭânî'ye ruḥ-sûde olmuş idi. Nâme-res Hâcî İl Beg'i peyâm-ı behcet-irtisâm ile bu hengâm nâşîye-sây-ı 'atabe-i 'ulyâ-yı pâdşâh-ı Dârâ-ḡulâm olmaḡın bu iki peygâm-ı feraḥ-encâm müceb-i ibtihâc-ı derûn-ı ḥâzret-i Ḥudâvendigâr ve müstevcib-i şâdj-i dil kâffe-i 'asâkir-i nuşret-âşâr olmuşdır. Bundan soñra Hâcî İl Beg Dimetoka'nıñ lâzime-i zabṭını silsile-i ikmâle rabṭ edip ḥâk-i pây-ı ḥümâyûna ihdâya şâyân eşyâ-yı nefâyis-i firâvân²⁰⁵ ile taḳbjîl-i ḥâşîye-i bisâṭ-ı devlet-i menâṭ eylemişdir. Dimetoka şehriniñ âb u hevâsı mizâc-ı leṭâfet-imtizâc-ı şehriyârîye muvâfıḳ olmaḡın zât-ı şâhânelericün bir serây-ı dil-ḡüşâ binâ vü inşâ birle ol pâdşâh-ı dil-nüvâz şehr-i mezbûrı taḥtgâh-ı ittiḥâz edip anda revnaḳ-tırâz-ı serîr-i ser-efrâz oldular. Bu ešnâda Edirne şehriniñ fethi e'azz-ı murâd-ı ḥümâyûn olmaḡın Lâlâ Şâḥîñ Paşa-yı ser-dâr niçe 'asâkir-i şalâbet-medâr ile Edirne şavbına tesyâr olundu. Paşa-yı nâmdâr Edirne'ye 'azm ü ilḡar ve muḥâşara-i ḥişâr eyledikde ḳal'ada olan küffâr 'inâdında isrâr edip fethi ḥuşûşı pâdşâh-ı kâm-kârıñ teşriflerine der-kâr olduḡını Lâlâ Şâḥîñ Paşa rikâb-ı müstetâba 'arz²⁰⁶ u ifâde ve bir ḳadem aḳdem Edirne şavbına süvâr-ı eşheb-i musâ'aretlerin ṭaleb ü temennâda olduḡda pâdşâh-ı 'âlem-penâh ḥâzretleri Dimetoka'dan fekk-i ṭınâb-ı ikâmet ve bâ-vaḳâr u ḥaşmet Edirne fethine 'azîmet ve ḳal'a-ı mezbûreyi tekrâr muḥâşaraya mübâderet buyurdılar. Şehr-i mezbûr civârında Meric nehriniñ vaḳt-i seyelânı olmaḡla tekurı olan Anderya bir gece evlâd u 'ıyâl-i nekbet-iştimâliyle sefîne-süvâr Enez ḳal'asına bâdbân-ḡüşâ-yı firâr olduḡda ḳal'ada olan küffâr müsta'idü'l-la'ne ferdâ-yı rûz ber-vech-i istimân miftâḥ-ı ḥişârı taḳdîm-i nezd-i pâdşâh-ı zafer-endûz eylediler. Bu şehr-i ḡüzîñ bâ-midâd-ı cenâb-ı ḥayrû'n-nâşırîñ yedi yüz altmış üç senesi evâḡirinde dâḡil-i taḥt-ı iḳtidâr-ı ḡuzât-ı müvâḥḥidîñ olup pâdşâh-ı şecâ'at-ḳarîñ muḥâfazasına Lâlâ Şâḥîñ Paşa'yı ta'yîn edip maḳarr-ı mes'adet-me'âşirleri Dimetoka şehrine *bi'l-'izzî ve'l-iclâl*²⁰⁷ irḡâ-yı 'inân-ı iḳbâl buyurmuşlar ve Edirne nâmı zâbiṭi olan Anderya nâmıyla taḥrîf olunmuşdur. Sulṭân Murâd-ı meḳârim-nihâd diyâr-ı Rûmeli²⁰⁸ de bir sene-i kâmile bu vechle fütûḥât-ı dil-ârâ ile imrâr-ı ezmân u aḡyân edip bu ešnâda taḥtgâh-ı ḳadîm olan medîne-i bihiştâsâ-yı Burusa'ya sâye-endâz-ı ma'delet olmaḳ murâd-ı ḥümâyûnları olmaḡla vüzerâ-yı devlet ve ümerâ-yı salṭanatların

²⁰⁵ 25a AE

²⁰⁶ 22a KA

²⁰⁷ Azamet ve büyüklükle.

²⁰⁸ 25b AE

me'mûr-ı feth-i memâlik-i eṭrâf ve kendüleri Gelibolı ma'berinden maḥrûse-i Burusa'ya 'avdet ü inşirâf buyurdılar. Kitâb-ı Vefeyât-ı cenâb-ı Belîğ-i belîğ-edâda keşîde-i yarlıg-i tebliğ ü beyândır ki tekur-ı tünd-hûy-ı ḳal'a-i Ḳoştantîniyye bir miḳdâr kefere-i mel'anet-şî'âr ile keşîtlere süvâr ve müsâ'ade-i rûzgâr ile Yaylâk-âbâd cânibine resen-resâ-yı ṭavḳ-ı la'net olarak gelmişler ve ceyş-i İslâm-ı şîr-şalâbet ile kârzâre âmâde olmuşlar idi. Hudâvendigâr-ı dâd-pîşe vü şefkat-nihâd âgâh ve gûzât-ı İslâm ile rû-be-râh olup kemîngâhdan hücûm-ı leşker-i küffar-ı²⁰⁹ meş'ûm etmegin cünûd-ı pâdşâh-ı enâm gâlib ve 'asker-i a'dâ-yı bed-fercâm münhezim ü hârib olduğda tekur-ı bî-amân süvâr-ı sefîne-i hîzân ve ḳal'a-i Ḳoştantîniyye'ye girizân olmağın baḳiye-i ṭu'me-i şemşîr olan melâ'îñ-i saḳar-mekîñ esâmîlerin ḳayd-ı defter-i isârî etdikleri demde Sultân Murâd-ı zafer-nişân iltifât-baḥş-ı nigâh-ı miyân-ı silsile-i esîrân olduklarında bir üstâd-ı ḥurde-dân neccâr-ı hûner-i Sinimmâr'ı kemend-i esâretten âzâd ve dil-i vîrân-şudesin dest-i iḥsân u 'aṭâ ile âbâd edip maḥrûse-i Burusa ḥâricinde Çekirge-nâm cây-ı neşât-efzâda binâ olunmuş câmi'-i ra'nâ ve fevḳinde medrese-i bî-hemtâları esâsına vaż'-ı ḳadem-i ihtimâm etmişlerdir. Fî'l-ḥaḳîḳa nâ-dîde-i çeşm-i rûzgâr bir câmi'-i medrese-tev'em ve bir ma'bed-i latîf-i maṭbû'uṭ-ṭarḥ-ı ḥurremdir ki bâñi-i ḥurde-bîñ o nâzenîñ-i nezzare-firîbî vücûda getürünce ne ḳadar fûrûğ-dîde-i²¹⁰ ḳudret-nişâr ve ne mertebe bezl-i nuḳûd-ı 'azîz-ü'l-vücûd-ı ḳîşe-i iḳtidâr etmişdir. Bundan mâ-'adâ mâ'-i ḥârr-ı İlâhî üzre zamân-ı küffârda binâ olunmuş Ḳabluca-nâm ḥammâm-ı şafâ-resân ki elsine-i nâsda Eski Ḳabluca denilmekle şöḥret-nişândır. Bîr-ün-ı leṭâfet-meşḥûnuna bir câmekân-ı dil-keş-endâm zâmmetmişlerdir. Mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a'vâm ile ba'z-ı eṭrâfında şu'be-i inhidâm ile²¹¹ mu'âyene olmağın ṭokuz yüz on altı târîḫinde merḥûm Sultân Bâyezîd-i Velî ol câmekân-ı bî-bedeli müceddeden iki ḳubbe olarak binâ vü inşâ eylemişdir.Ḥazret-i pâdşâh-ı müşârun ileyh ḳablucada câmi'-i envâr-ı lâmi'leri binâ olunurken seyr ü temâşâ ve câsûs-ı nezâket-maḥsûs-ı naẓar-ı şerîfleri âmed-şod-i zîr ü bâlâ iken sâ'id-ı şayyâda mevzû' bir bâz-ı şîkâr-bâz cevî-i ḳubbe-i âsmân-ṭîrâz-ı ṭâḳa pervâz edip âḫîr-ü'l-emr kenâr-ı ḳubbe-i Ilıcâ'da yâḥûd câmi'-i mezkûr-ı zîbâda ḳarâr-sâz olduğda nüzûldan ibâ ve izḥâr-ı ta'annûd nâ-bercâ etmekle nâ'ire-i²¹² celâl-i Hudâvendigâr şerâre-bâr olup "ḳurıyḳal" dediklerinde ol bâz-ı 'anîd fî'l-ḥâl maḥz-ı ḳadîd olup ḳalmışdır. Aḳdem-i tâsî' sâl-i târîḫ-i te'lîf-ḳadr âvîḥte-i cidâr-ı türbe-i pâdşâh-ı kerâmet-âşâr olmaḳ üzre mevcûd u meşḥûd dîde-i ehl-i şuhûd idi. Muḳteżâ-yı ḳazâ vü ḳader dest-dirâzi düzdân-ı sirḳat-nişân ile meḳûd oldu. Lâne-i dehân-ı durûğ lâf-güyân-ı zamânedan uçurma ḳıyâs olunmaya ki ol bâz-ı

²⁰⁹ 22b KA

²¹⁰ 26a AE

²¹¹ ile: - AE

²¹² 23A KA

kağid-i mezbūr manzūr-ı çeşm-i ‘abd-ı pür-kuşūr olmuşdur. Ol lücce-i nā-ka’r-ı kulzüm-i kerāmetden zinet-bağş-ı kenāre-i zuhūr olan hārikadandır ki havāl-i İstanbul’a qarīb İncegiz nevāhşinden Polanya-nām bir hişār-ı raşinū’l-bünyān ki rif’atde hem-ser-i tāk-ı āsmān idi. Eṭrāfında mütemekkin küffār-ı dūzağ-ğarār²¹³ hırās-ı tığ-ı bürrān-ı leşker-i İslāmiyāndan firār edip ol hişn-ı metjine taḥaşşun etmekle fetḥi bābında pādşāh-ı murād-bağşā bi’z-zāt ihtiyār-ı külfet-i ‘azimet edip kal’a-i mezbūre ba’de’l-muḥāşara on beş gün miqdārı ceng ü cidāl ve ḥarb ü kıtāl olup hişār-ı üstüvārīñ fetḥi muḥāl olmağla ‘asker-i İslām ol kuṭb-ı a’zam-ı cihān ve pādşāh-ı kerāmet-unvān cānib-i humāyūnlarından ol kal’a-ı pūlād-nihādīñ mülāyemeti için istid’ā-yı teveccüh ü du’ā etdiklerinde ‘anber-pāre-i ḡayret-i şehriyārī āteş-i ciger-sūz micmere-i kalb-i humāyūnlarından rikḡatle ḡaleyān etmekle ol kal’a-ı sengin-dile ḥiddetle nigāh meger Ḥālīk-ı zū’l-celāl seng-i kahr ile seni vjṛān eyleye deyü per-tāb-ı ḥadeng-i ser-tiz-i āh etdiklerinde be-emr-i kaḥhār-ı kağır ol kal’a-i āhenjñ cevānib-i erbā’sından pey-ā-pey vukū’-ı inhidām ile lemḥū’l-başarda ḥarāb u yebāb ve şūret-i fetḥ ü teşḥiri bu vechle müyesser-kerde-i lzed-i Vehhāb olmuşdur. Hattā pādşāh-ı dil-āḡāh ḥazretleri dūş-ı mübāreklerin bir dırağta ittikā edip müterakḡib zuhūrāt-ı²¹⁴ ḡaybiyye iken nüvjd-eşer-i du’ā-perdāhte-i şimāḡ-ı kerāmet-intimāları olduğda tebessüm-künān ol ağaca şecere-i ‘alā ve ol kal’a-ı maḡhūreyi Tañrı Yıkdığı deyü nām-zed etmişlerdir. Pes pādşāh-ı mekārīm-ḡaşlet ḥazretleriniñ ḡayrāt-ı bāhirü’l-āyātları olan ebniye-i fā’izetü’l-berekātleri iki sene-i müteyemmine zarfında vāşıl-ı derece-i itmām olmağın i’lā-yı kelime-i ‘ulyā mülābesesiyle ma’iyyet-i humāyūnlarında niçe cünūd-ı şerjir-efkend-i bñ-mānend ile cānib-i Rümeli’ye taḥrik-i rağş-ı ser-bülend edip Gelibolı ma’berinden süvār-ı zevrağçe-i ikbāl ve Dimetoka şehrinde serāy-ı humāyūnlarında sāye-endāz ubbeh et ü iclāl oldular. Edirne kurbunda²¹⁵ Çirmen nāmıyla meşhūr olan hişār keşide-i silk-i iktidār olmağ murād-ı ‘aliyye-i tācdārjleri olmağla bir miqdār ‘asākir-i zafer-kirdār muḥāşara-i hişār eylediklerinde derūnunda küffār-ı ḡeybet-nişān şarşar-ı tünd-reftār-ı hücūm-ı İslāmiyān’dan hirāsān olup ber-vech-i istjīmān teslīm-i hişār-ı mārru’l-beyān eylediler.Yedi yüz altmış sekiz sālinde hişār-ı Çirmen levş-i vücūd-ı ḡüsrān-nümūd kefere-i bed-ağterden yed-i mu’eyyed-i ḡuzāt-ı ḡayret-āşār ile taḥḡir-i beden eyledikde ol cāy-ı feraḡ-bağşā şāyeste-i iltifāt-ı pādşāh-ı ma’delet-pjṛā olup zāt-ı humāyūn-ı mülūkāneleriçün bir serāy-ı nüzhet-serā ṭarḡ-endāz-ı inşāsına emr ü irāde buyrulmuş olmağla eṭrāf-ı memālik-i ‘Oşmāniyye’de olan nādir-dāndan neccār-ı hünermend ve niçe ressamān-ı Mānj-mānend celb ü istiḡzār ve anlar dağı mā-ḡaşal ser-māye-i hünerlerin ḡarc u nişār ederek

²¹³ 26b AE

²¹⁴ 23b KA

²¹⁵ 27a AE

ber-vefk-i dil-ḥāh-ı pādşāh-ı ‘ālem-penāh şāhid-i nāzende-i ḥüsn-ḥitāmı serā-perde-i kaderden rū-nümā olduğdan şöŕra vüzerā-yı devlet ü erkān-ı salṭanatlarına ol serāy-ı dil-cūnuñ civārında niçe ebniye-i ‘āliyye ibdā’ u iḥtirā’ etdirilmiş ve şehriyār-ı dīndār ḥazretleri ḥālīşan li-vechi’llāhi’l-gaffār mesācid ü medāris inşād ve müsāfirīn-i lā-mekān içün ārāmgāh ve zümre-i fuḳarā vü dervīşāne ḥānḳāh ve ta’allūm-i Ḳu’rān-ı şıbyān içün mu’allim-ḥāneler ve bendegān-ı²¹⁶ sâ’irelerine laṭīf kāşāneler bu ḳadar ḥān u ḥammām ve bāğ u büstān-ı dil-ārām ḳıḳād ve ol maḥall-i nev-bünyād ser-tā-ser ma’mūr u ābād ḳılındıḳdan şöŕra taḥtḡāh-ı ḥazret-i Sulṭān Murād olup zamān-ı yesīrde tavaṭṭun-ı cem’-i keşīr ile bir şehir-i dil-peziŕ olmuşdur. İşbu yedi yüz yetmiş iki târīḫinde²¹⁷ Edirne muḥāfızı bulunan Lālā Şāḫīn Paşa Rūmeli begler begligi rütbe-i refi’asıyla kām-revā ve ḳışver-i küffār-ı felāket-āsārıñ bilād-ı fiten bünyādını târāc u yaḡmā içün tertīb olunan ‘asākir-i encüm-şumāre ser-dār naşb olunup ol vezīr-i ḡayūr fetḥ-i memālik Rūmeli’ye me’mūr buyuruldı. Pes pādşāh-ı ‘ālī-menḳabet Maḥrūse-i Burusa’ya ‘avdet ve ol şehir-i dil-ārāyı ḳuḍūm-ı mes’adet-lüzūmlarıyla ḳarīn-i mesār u behcet buyurdılar. Sulṭān Murād-ı meḳārim-mu’tād Burusa’da taḥt-nişīn-i ‘adl ü dād iken şeh-zāde-i cūvān baḥtlarından Şeh-zāde²¹⁸ Sulṭān Bāyezīd Ḥān ve Şeh-zāde Ya’ḳūb Çelebi’niñ sūnnet-i seniyye-i emr-i ḥitānları icrāsınıñ hengām-ı meserret-irtisāmı ḥulūl etmiş olmaḡın bā-emr-i pādşāh-ı felek-‘unvān Burusa ḳurbunda şahrā-yı vesī’ü’l-inḥā-yı Yeñişehr’de tertīb-sāz-ı ḥüsn-i mübāderet ḳılınan cem’iyyet-i sūr-ı humāyūn meserret-nümūn-ı İskenderāne’ye da’vetleri lāzım gelen bi’l-cümle vükelā vü ümerā-yı muşādaḳat-ı rehīn ve ‘ulemā vü meşāyīḫ-i muḥālaşat-ı ḳarīn iṭ’ām-ı ta’ām-ı Ḥüsrevāne’den şīrīn-kām ve ikrām u in’ām-ı mülūkāne ile be-kām ve emr-i ḥitān daḡı vāşıl-ı mertebe-i ḥitām olduğdan şöŕra Sulṭān-ı şāḫib-i vaḳār Burusa’dan bi’l-‘izz ve’l-iḳtidār Rūmeli’ye imāle-i licām edip Edirne’de olan serāy-ı ‘ālīlerinde evreng-nişīn-i ārām oldular. Devlet-i ‘aliyye-i Ḥudāvendigārīde Ḳāzī’-asker-i fezā’il-güster olan Çandarlı Ḳara Ḥalīl Efendi bu hengām şāyān-ı rütbe-i vālā-yı vezāret ve sezāvār-mesned-i mu’allā-yı şadāret buyurulmuş ve bā-nuṭḳ-ı humāyūn-ı sulṭān-ı ḳadr-dān²¹⁹ Ḥayrū’d-dīn Paşa laḳabıyla tīrāzende-i kisve-i nām u şān olmuşdur. Bundan aḳdem ve bu āvān-ı mes’adet-tev’emde fetḥ-i memālike me’mūr olan²²⁰ ümerā-yı celādet-neşūruñ inzimām-ı sa’y u ḡayret-i dilīrāneleriyle Filibe ve Şofya ve Niş ü Silistre ve Aydos ve Ḳırḳ Kenişā ve Şamaḳo ve Ḳavala ve Köstendil ve Tırnova ve Manastır ve Zaḡra ve Pirlepe ve Yanbolı ve Süzebolu ve Ḥayrabolı ve Nigbolı ve Gümülcine ve Ḳarin Ovası gibi bilād-ı Rūmeli’den ma’dūd ḳilā’-i metānet-nümūd

²¹⁶ 24a KA

²¹⁷ 27b AE

²¹⁸ şeh-zāde: - AE

²¹⁹ 24b KA

²²⁰ 28a AE

dest-ber-âverde-i ğuzât-ı zafer-mev'ūd ve bunuñ emşâli niçe ħiřâr-ı reşânet-endūd 'ilâve-i zeyl-i memâlik-i pâdşâh-ı merâĥim-âlūd kılınmışdır. Feth-i memâlik-i küffâre me'mûriyyetle Rûmeli cânibinde ser-dâr-ı ketîbe-rân-ı celâdet olan Lâlâ Şâĥın Pařa bu eşnâda ki yedi yüz yetmiş sekiz târiĥidir 'ârîz-ı cân-ġüdâz-ı 'azl ile saĥım ve bâ-rûtbe-i mîr-i mîrânî-i mesned-i sipeh-sâlârîye irtikâ ile kevkeb-i baĥt-ı Timurtaş Pařa evc-i iĥbâlde müstakîm oldu. Sultân Murâd Ĥân bu def'a daĥı niçe zamân taĥtgâh-ı Edirne'de řu'le-bâr-ı envâr-ı raĥm ve re'fet ü iĥsân ve niçe niçe bir fütûĥât-ı celîleye neyl ile ġül-ġonçe-i murâd-ı şehriyârîleri şükûfte vü ĥandân olup bu hengâm maĥrûse-i Burusa şavbına Gelibolı ma'berinden teveccûĥ-raĥř-ı raĥřende-i ĥırâm bıyurdılar. Cânib-i Anaĥolu'da vâĥı' niçe ħiřâr-ı üstüvâr 'ahd-ı salĥanatlarında dâĥil-i zîr-i ĥimâye-i şevket-medâr olduĥdan řoñra Anĥara ve Kûtaĥiyye ve Simav ve Tavşanlı ve Begřehri ve Seydiřehri ve Yalvaĥ ve Ķaraaĥac ve Isbartâ mişüllü bilâd-ı ceşme kimi zûr-ı bâzû-yı cünd-i bî-amân ile ve kimisi ber-veĥ-i istîmân memâlik-i maĥrûsetü'l-mesâlik-i mülûkâneye zamîme kılınmışdır. Ĥâmî-i dîñ u millet ve muĥyî-i farz u sünnet Sultân Murâd-ı meĥâsin-menĥabet ĥâzretleriniñ şemere-i devĥa-i fu'âd²²¹ ve mîye-i bâĥ-ı murâdları Şeh-zâde Sultân Bâyezîd Ĥân dâ'ire-i ĥarem-serây-ı humâyûnda envâ'-ı i'zâz ile perveriş-yâb ve müsâ'de-i kevkeb-i devrân ile²²² ihtizâz²²³-nümâ-yı kâĥ-ı Ĥavernaĥ-âřâr ĥaĥĥ-ı şebâb olmaĥın ol tâze-nihâl-i 'adîmü'l-mişâl-i dil-cûyı bir nev-reste-i nâzende-edâ-yı çeřm-i âĥû ve bir ġül-ĥihre-i cân-fezâ-yı 'anberîñ-ġîsû ile ĥacle-i izdivâcda hem-ser-i visâde-i ibtihâc olmaĥ zamân-ı mes'adet-ıĥtırânı ıĥtırân eylemiş ve bu eşnâda maĥrûse-i Burusa'da velîme-i meserret-vesîmesi cem'îyyetine mübâderet kılınmaĥ tanzîm-kerde-i cenâb-ı Ĥudâvendigâr'ı bulunmuş olmaĥla sûr-ı pûr-sûrûr-i mülûkâneye vûzerâ ve vûkelâ ve ümerâ ve 'ulemâ ve meřâyîĥ ve e'imme ve ĥuĥebâ ve řuleĥâ aĥbâb-ı ĥarîb ĥa'vet ve mülûk-ı eĥrâfa daĥı vâşta-i berîd-i nâme-resân ile i'lân u iřâ'at olunup on beř ġünden mütecâviz eĥ'ime-i şehiyye-i ġûn-â-ġûn ve zümre-i müstahîĥĥîñ 'aĥâyâ-yı seniyye-i iĥsân-nümûn-ı řâĥâne ile cümlesi 'âlâ mîĥdârı derecâtühüm mařĥar-ı dest-mâye-i ni'am u luĥf u 'inâyet olmuşlardır.Vûzerâ-yı kirâm ve ümerâ-yı emâret-irtisâmlarınıñ taĥdîm-i 'atebe-i 'aliyyeleri eyledikleri bu ĥadar eřyâ-yı nefîse-i bî-pâyân ve niçe cevârî vü ĥîlmânân-ı feraĥ-resân cümleten mülûk-ı eĥrâfa ihdâ ve cevânib-i mülûkdan ĥâk-ı pây-ı sidre-tev'emlerine zuhûr eden bunca hedâyâ-yı mergûbe-i mütenevvi'-i firâvân *bi-ecma'ihim*²²⁴ vûzerâ vü vûkelâ vü ümerâ-yı devletlerine i'tâ buyurmuşlardır. şumârı ĥâric-i ĥadd-i inĥiřâr olan bu ĥadar eřyâ-yı laĥîfe-i nâdire-i rûzgârdan şeyin vâĥid ol pâdşâh-ı

²²¹ 28b AE

²²² 25a KA

²²³ ihtizâz: İhtizâm KA

²²⁴ Onların hepsiyle.

kerîmü'l-hişâl idhâl-i gencîne-i mekârim-iştimâlleri etmemişlerdir. Zihî cûd u sehâ zihî kerem ü 'atâ 'asâkir-i İslâmiyyeden kerreten ba'de uhrâ çâşnî-gîr-i elmâs-pâre-i kahr u demâr olan mülûk-ı hîle²²⁵-sülûk nişâra bu ešnâda zîr-i perde-i nifâkdan birbirleriyle zünnâr-ârâ-yı ittifâk ve Rûmeli'de Kosova-nâm deşt-i pehnâda 'asâkir-i İslâm ile tertîb-sâz-ı kârzâr olmak üzere şanem-hâne-i hulyâ-yı sekâmet-âşârlarında 'ahd u mîşâk etmişler yedi yüz toksan bir²²⁶ târihinde ve niçe enbûh-ı leşker-i kilâb-nihâd ile dört beş nefer-i Kral-ı delâlet-me'âl şahrâ-yı mezbûra bâr-âver-i nühûset olmuşlar. Pes Sultân Murâd-ı cihâd-mu'tâd bunca ecnâd-ı zafer-i'tiyâd ile Kosova'ya irhâ-yı 'inân-ı esb-i isti'câl ve muqâbele-i küffârda mişâl-i sedd-i sedîd-i İskender bast-ı hıyâm-ı şevket ü iclâl buyurdılar. Pâdşâh-ı firişte-hişâl şeb-i yevm-i ceng ü cidâl seccâde-i 'ibâdet-iştimâllerinde dest-ber-âverde-i dergâh-ı müyesserü'l-murâdât olup cüyûş-ı şalâbet-penâhîñ nâ'il-i girân-ıqadr-i nuşret ve kendüleriniñ bu cem'iyyetgâh-ı bâzâr-ı cân-furûşân-ı gûzâtta mest-i sulâfetü's-şahbâ-yı şehâdet olmalarını temennî etmişler idi. Le'âlî-i du'âları keşîde-i silk-i kabûl-i dergâh-ı Hudâ olup şubh-ı şabâh-ı surâdîkât-ı zâlâm-ı leyden nümâyân ve şems-i münîr-i felek basîta-ı rûy-ı zemîne ziyâ-efşân olduķda küffâr-ı bed-fi'âl şöyle tertîb-i şufûfa dâmen be-miyân-ı iştigâl oldular ki rûzgârıñ mürûrı muhâl idi. Pâdşâh-ı enâm dahı tertîb-i şufûf-ı ceyş-i zafer-encâma ba'de'l-ihtimâm tarafından nâ'ire-i ceng ü cidâl-işti'âl ve âvâze-i harb ü kıtâl mesâmi'-i mele-i a'lâya ittîşâl bulup ešnâ-yı gîrûdârda leşker-i küffâr kemend-i inhizâma giriftâr ve bakîyyetü's-süyûf olan küffâr-ı hâksâr cerâd-ı münteşirâsâ âvâre-i beyâbân-ı firâr ve levş-i²²⁷ vüçûd-ı eşrâr-ı felâket-âşâr niçe 'akab-gîrân-ı İslâm'da tu'me-i şîr-i şemşîr-i âteş-bâr olduklarında Hudâvendigâr Gâzî huddâm-ı şüreyyâ-nizâm rikâb-ı humâyûnlarıyla miyân-ı puşte-i küştegân melâ'îñ-nekbet-nişânda hâme-i benân ile hisâb-ı mürdegân ederler iken nîze-gûzerân-ı meydân-ı şecâ'atiñ zahm-horde-i âlât-ı harb u cerâhati olan Miloş Niķolo denmekle iştihâr bir kâfir-i iblîs-nihâd-ı hûn-hûr izhâr-ı ârzû-keş-i dâmen-büşî ve taleb-cû-yı telkîñ-i îmân-ı²²⁸ hidâyet-me'nûşî ile bâ-müsâ'ade-i seniyye-i şehriyârî huzûr-ı humâyûnlarına gelüp huft-e-âstîñ-ı şe'âmet-ķarîñi olan hancer-i zehr-âşâmı havâle-i nâf-ı şâf-ı pâdşâh-ı nîķ-evşâf eyledikde *el-mevtü ke'sün küllü nâsin şâribuhâ*²²⁹ peymânesini sene-i mezbûrede sâķî-i bezm-i âlem-i bâķî elinden nûş edip rûh-ı revânları tahtgâh-ı iķlîm-i bekâya 'azm ü rihlet eyledi. Bâ-emr-i Sultân Yıldırım Bâyezîd Hânî cenâze-i mağîret-nişânları maħrûse-i Burusa'ya nakl ü işâl olunup Çekirge'de vâķî' câmi'-i lâmi'leri ķurbunda türbe-i muṭahhara-i humâyûnlarında ber-dâşte-i düş-ı ta'zîm u iclâl-i

²²⁵ 29a AE

²²⁶ 25b KA

²²⁷ 29b AE

²²⁸ 26a KA

²²⁹ Ölüm bir kadehtir herkes ondan iķer.

firāvān cesed-i mübārekleri vedī'a-i meşhed-i rahmet-i Raḥmān olmuşdur. Sinn-i sa'ādetleri altmış beş ve müddet-i saltanatları otuz bir senedir. *Revvaḥallāhi rūḥahu min-nefeḥāti'l-cinān*²³⁰ bundan şöŋra ḥuzūr-ı 'aliyye-i pādşāhān-ı 'Oşmāniyye'de ihtirā'-güsterde-i zemīn olan āstīn-i ṭavīlū'z-zeyl taḳbīl kılınmak ḳānūn-ı şehriyārī olmuşdur deyü ba'z-ı kütüb-i tevāriḫte ḥāme-ṭirāz-ı rivāyetdir. Pādşāh-ı müşārun ileyh *esbaḡallāhi ni'amehu 'aleyhi*²³¹ şāhib-i dād u diheş ü 'aṭā seḥā-meşreb bir vücūd-ı muḫterem pişse-i cā'ize²³²-fermā olup Çekirge'de cāmi'-i sātī'ü'l-burhānlarından mā-'adā Mevlānā Şemsü'd-dīn Meḥemmedü'l-Fenārī terḡīb-i ḳiyām-ı şaf-ı cemā'at için niçe muḳaddime-i kitābe ḵrād etmekle ḳal'a-i Burusa'da serāy-ı humāyūnları muḥāzīsinde yedi yüz altmış sekiz sālinda bir cāmi'-i muḳaddes zemīne vaż'-ı esās-raşīn etmişlerdir. Hālā miyān-ı şıḡār u kibārda Hışār Cāmi'i deyü meşhūrdur. Ve Gökdere maḳseminde kār-gır bir cāmi'-i vālā ḳaşaba-i Bilecik'de ve Yeñişehr'de daḡı cāmi'-i levāmi'-efkendeleri olup ve yine Yeñişehr'de Pūstīn-pūş Dede-nām bir 'azīz-i mü'eşşirü'n-nefese zāviye-i laṭīfe binā vü inşā buyurmuşlardır.

Żiyā-güster-i Evreng-i Ḥilāfet-'unvān El-Gāżī Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḥān:

Bālāda keşīde-i silk-i²³³ beyān olduḡu üzre sulṭān-ı manşūru'l-livā Ḥazret-i Gāżī Ḥudāvendigār-ı bihişt-ḳarār ḥaṭve-peymā-yı milket-i beḳā olduḡda necl-i mükerrem-i şeh-zāde-i muḫteremleri Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḥān ḥazretleri yedi yüz ṭoksan iki Ramażān-ı şerīfnde maḥrūse-i Burusa'da serīr-i gerdūn-maşīr-i 'Oşmānī'ye şu'le-feşān-ı envār-ı ḥilāfet olup vūzerā-yı devlet ve ümerā-yı saltanatıñ bu def'ada Kosova muḥārebe-i 'uzmāsında vuḳū'-yāfte-i meydān-ı şalābet olan eṭvār-ı cān-sipārāne ile ḥareket-i meḥāsin-menḳabetleri ve ṭavā'if-i 'askeriyye-i bendeleriniñ resīde-i gūş-ı çarḡ-ı kebūd olan şadā-yı kūs-ı saṭvet-i dilīrāneleri şāyān-ı mertebe-i taḥsīn şīme-i kerīme-i ḳadr-dānīleri olmaḡın vūkelā-yı devlet 'alā-miḳdāri merātibihim²³⁴ iltifāt-ı meḳārim-āyāt-ı mülūkānelerine sezā ve ṭavā'if-i 'askeriyye yegān yegān 'aṭāyā-yı seniyye-i firāvān-ı şāhānelerine aḥrā buyurdılar. Şehriyār-ı nev-cāh ḥazretleriniñ vilādet-i 'aliyyeleri vālīd-i mācidleriniñ²³⁵ teşrīf-i evreng-i saltanat buyurduḡları leyle-i müteyemminde şeref vuḳū' olup **Ḥilye-i beşereleri:** beyāz u ḥamrā mā'il ala gözlü arslan sīmālu ḳumral liḡye seyrek dişlü ḳavī-i heykel Sulṭān-ı zī-şān idi. Ekşeriyyā cāme-i laṭīfleri ḥurde-kārān-ı nessecān-ı Burusa'ya maḥşūş zer-endūd ḳaṭīfeden idi. Yıldırım

²³⁰ Allah onun ruhunu cennetlerin esintisiyle rahatlatır.

²³¹ Allah ona nimetlerini bol bol versin.

²³² 30a AE

²³³ 26B KA

²³⁴ Mertebelerine göre.

²³⁵ 30b AE

telak্কubına bā'îs zamān-ı germ-ā-germ-i perhāş u pür-aşūbda mişāl-i berķ-i hātîf şa'şā'a-pāş-ı şemşîr-i bürrān ve kemāl-i şecā'at ile āteş-i āsmān olmalarından nāşîdir **Beyt:**

[mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün]

Mişāl-i hālķa-i zülf-i girih-gîr ü ham-ender-ham

Biri birine koydı tîğ-i ķahrı kâfiristānı

Pādşāh-ı Dārā-'unvān a'nj Yıldırım Bāyezîd Hān emr-i ğazāya dā'ir-i 'ādet-i mülūk-ı İslāmiyān ile sünnet-i seniyyeye-i vālid-i cennet-mekānlarını icrā vü ihyāya teşmîr-sāz-ı dāmen-i 'azîmet olup sene-i mezbûre āhîrinde medîne-i Burusa'dan hareket ve maħmiyye-i Edirne şavbına tahriķ-i rikāb-ı nehẓat edip ol şehir-i dil-ārāda tekmiļ-i hengām-ı eyyām-ı şitāya degin pîrāye-²³⁶ bahşā olup tanzîm-i 'asākir-i İslāmiye ve tetmîm-i levāzimāt-ı seferiyyeye bezl-i yārā-yı maķderet toķsan üç evvel bahārında vüzerā-yı devlet ve ümerā-yı saltānatların feth-i memālik-i küffār içün eṭrāf-ı vesj'atü'l-eknāf-ı Rûmeli'ye ta'yîn ü tesyār buyurdılar. Bu ešnāda 'ādet-i cibiliyye-i reddiyyesi üzre Karamanoğlu 'Alî Beg dedikleri Pîr-i bî-şu'ūr Şaruhan ve Aydın ve Menteşe memālik-i mālîkleriyle munakķaṭa-bend-i 'ahd u peymān ve cümleten diyār-ı Anaṭolu'ya 'alem-güşā-yı 'udvān üzre bulundukları Edirne'de pādşāh-ı dil-āgāh ḥazretleriniñ sāmî'a-i intibāhları olduķda şehir-i dil-güşā-yı Edirne'den belde-i bihiştāsā-yı Burusa'ya rû-be-rāh olup buġāt-ı mārru'l-beyān²³⁷ üzerlerine sevķ-i leşker-i ceng-cüyān olunduķda İbni Karaman-ı bî-'ār u nāmūs bir pîr-i nā-tuvān olmaġla bi'l-istîmān 'afv u merḥamet-i şāhib-ķırāna şāyān ve tekrār vilāyeti kendüye iḥsān diyār-ı Şaruhan ve eyālet-i Aydın ve vilāyet-i Menteşe ḥākimleri 'uhdesinden delālet-i zûr-ı bāzû-yı celāletle nez' ü istirdād ve zamîme-i memālik-i Sultān-ı Rüstem-nihād kılınmışdır.Bālāda iş'ār u ifāde olduġu üzre Sultān-ı İskender-iķtidār ḥazretleri niçe 'asākir-i nuşret-me'āşir ile vüzerā-yı nîķ-nām ve ümerā-yı şıdk-irtisāmların ķahr u tedmîr-i a'dā-yı bed-kār ve tahriķ-i diyār-ı neķbet-medār-ı küffāra sevķ ü isrā buyurmuşlar idi. Bu ešnāda Timurtaş Paşa-yı Ġāzî Lās diyārına seylāsā revān ve ķahr u istîşāl-i melā'în-i ḥüsrān-ķarîne pençe-zenān olup ṭā'ife-i mezbûreniñ rāst geldikleri maḥallerini tahriķ ü iḥrāk ve niçe nisā vü şıbyānı seby u istirkāk ve ba'z-ı büldān-ı ma'mûrelerin keşîde-i silk-i teshîr ve emvāl-i ġanā'im-i dilîr ile maḥrûse-i Burusa'da ruḥ-sûde-i pādşāh-ı ma'delet-maşîr oldu. Ḥaylî ecnād-ı zafer-i'tiyād ile paşa-yı yigid eyālet-i Bosna'da olan küffār-ı 'anîd üzerine pençe-zen-i hücûm ve niçe a'dā-yı meş'ûm ġazā-yı ejder-i şemşîr-i ḥulķûm olduķdan soñra bu ķadar emvāl²³⁸ ü eşyā ve şıbyān u nisā nehb u ġāret ve muẓafferān

²³⁶ 27a KA

²³⁷ 31a AE

²³⁸ 27b KA

belde-i tayyibe-i ‘ulyā-yı sultāniye nāşiye-sāz-ı ‘ubūdiyyet oldu ve Fırūz Beg dağı niçe leşker-i dil-efrūz ile Vidin taraflarına mürūr ve nehr-i Tuna’dan ‘ubūr edip Eflak diyārına imāle-i licām-ı ılgar ve a’dā-yı felāket-āşār ile ināre-i nā’ire-i harb u peykār ve niçe melā’ın-i dūzah-ı qarārı kaṇṭara-i tığ-ı āb-dārdan imrār etdikden soñra²³⁹ ḡanā’im-i vefır-i bı-şumār ve esır-i keşır-i ḡayr-ı inhişār aḡz u tārāc ve kemāl-i sūrūr u ibtihāc ile ‘avd u inşırāf edip cebın-sāy-ı sūdde-i seniyye-i pādşāh-ı memdūhu’l-evşāf olmuşdur. *Tācū’t-Tevārīḡ*’de Mevlānā Sa’dū’d-dīn Efendi şırāze-bend-i mecmū’a-i beyāndır ki bu vechle enbāşte-i hem-yāne-i ḡanā’im olan nūkūd-ı denānır-i bı-kıyāsı Sultān Yıldırım Ḥān şarf-ı vūcūh-ı ḡayrāt u ḡasenāt mülāḡazasında olmağın maḡrūse-i Burusa’da bir cāmī-i dil-güşā ve civārında bir medrese vū ‘imāret ü dārū’ş-şifā bināsına ber-zede-i dāmān olduklarından mā-‘adā mānend-i āb-ı kevşer ve ‘uzūbet u şafā ile mevşūf Aḡca alan denmekle ma’rūf ‘ayn-ı dil-cū-yı ḡoş-güvārı cāmī-i şerīflerine cereyān içün

Beyt:

[*mef’ülü mefā’lū mefā’lū fe’ülün*]

Olursa n’ola zahmı leziz ey dil-i kemter

Güyā ki kemer ābıdır ol beldeki ḡancer

mū’eddāsınca refi’ kemerler ve mensi’ ṭāklar vaz’ etmişlerdir ki ile’l-ān teşnegān-ı nefsi-delebānı-i burūc-ı şühedā-yı Kerbelā şır-āb u reyyān etmededir *Saḡa’llāhi Şerāhu*²⁴⁰ Sultān Yıldırım Ḥān Ḥāzretleriniñ naḡd-ı vaktleri cihet-i a’lā-yı emr-i ḡazāya maşrūf ve licām-ı eşheb-i teveccūh-i mülūkāneleri her bār semt-i tevessū’-i memālike ma’ṭūf olmağın şahābe-i kirām zamān-ı sa’ādet-ı unvānlarından berū mülūk-ı İslāmiyye miyānında feth-i ḡal’a-i dil-nişın-ı İstanbul ḡasretü’s-selātın olup miyān-ı baḡrında vākı’ ol ḡışn-ı ḡaşıni teşḡire rām etmek içün niçe şehriyār-ı zi-şevket bı-ārām olmuş iken şūret-i fethi bir mülūk-ı devrāne nümāyān²⁴¹ olmamış ḡalmış idi. ḡal’a-ı mezbūreniñ feth ü teşḡiri e’azz-ı mu’’arrib-i zamır-i pādşāh-ı kişvergır olmağın bu hengām tekur-ı ḡal’a-ı mezbūr olan murdārıñ taḡrib ḡānmānına bādı²⁴² olur. Ḥarekāt-ı nā-hemvār-ı nekbet-i’tiyādi bedjdār olmağla pādşāh-ı ma’ālī-nişāb mişāl-i berḡ-i āteş-i pūr-tāb Rūmeli’ye ‘azm ü şitāb edip maḡmiyye-i Edirne’de cem’-i leşker-i bı-pāyān ve tanzım-i mühimmāt-ı firāvān eyledikden soñra cānib-i ḡal’a-ı Ḳoştanṭiniyye’ye süvār-ı semend-i sebūk-reftār ve ḡal’a-ı merḡūmeyi muḡāşaraya ibtidār buyurdılar. Ḳal’a-ı mezbūre niçe eyyām maḡşūr olmuş ve şūret-i fethi āḡuş-ı merāma girmiş rütbesine gelmiş idi. Üngürüs

²³⁹ 31b AE

²⁴⁰ Allah onun toprağını sulasın.

²⁴¹ 28a KA

²⁴² 32a AE

Kralı olan menhūs otuz biñ ‘asker-i hezimet-eşer ile Tuna Nehri’nden Nigbolı ƙal’asını muhāşaraya āğāz ve cünūd-ı İslāmiyye ile muhārebeye müheyyā-sāz olduğu ser-haddāt-ı manşūra muhāfızları takrırlerinden ma’lūm-ı pādşāhı olmağın ol sultānū’l-mū’eyyed İstanbul muhāşarasıdan nāçār keff-i yed edip Üngürüs küffārı üzerine tahrik-i ‘inān-ı isti’cāl ve muƙābele-i a’dāda ɗarb-ı bārgāh-ı iclāl buyurdılar. Ferdā-yı rüz pādşāh-ı celādet-endüz tertīb-i şufūf-ı ‘asākire kıyām hemān a’dā-yı li’ām üzerlerine sell-i husām ƙaz-ı ‘ām-ı intikām eylediklerinde ‘avn u ‘ināyet-i melikū’l-‘āllām ile bı-ħadd ü kıyās melā’jın-i nesnās-istjınās vāşıl-ı derekāt-ı nırān ve niçe küffār-ı mu’annedjın dağı giriftār-ı pençe-i ğuzāt-ı nuşret-nişān olmağın mübārizān-i ceng-āzmā-yı İslām ve *inne cundenā le-humu’l-ğālibūn*²⁴³fermān-ı beşāret-‘unvānına mazhar ve muhāzıl-i küffār-ı li’ām *fe-zūku’l-‘azzābe bimā kuntum teksibūn*²⁴⁴va’idiyle mu’azzeb ü müdemmer olmağla derhāl Nigbolı şahāsı dimā-yı necis-āğjın-i müşrikjın ile mālī ve ol eṭrāf u havālī küşte-i bed-sirişte-i a’dā-yı djn ile niçe puşteleri hāvī olup baƙiyyetü’s-süyūf²⁴⁵ olanlar üftān²⁴⁶ u ħjzān ser-bevādī-i zıll u ħüsrān ve diyār-ı nekbet-medārlarına girizān oldular. Pes pādşāh-ı Sikender-ħaşā’il bu def’ada bı-ħadd ü ħisāb emvāl-i ğanā’im-i bı-pāyāna nā’il olup memnūnen ve müteşekkiren maħrūse-i Burusa’ya ‘avdet ve işā’a-i envār-ı rahm u re’fet buyurdılar. **Binā-yı Cāmi’-i Kebjir:** Sultān Yıldırım Bāyezjd Ĥān ħazretleri mülūk-ı ihānet-sülūk-ı eṭrāf-ı memālikden Vulk Oğlunuñ şahib-i ħüsn ü cemāl ve cāzibe vü ān ü melāħatda ‘adjmū’l-emşāl hemşjresini mezbūruñ kemāl-i niyāz u recāsıyla bundan aƙdem keşjde-i silk-i izdivāc buyurmuşlar idi. Ol zen-i ħjle-bāziñ niçe şjve-i edālاریyla her bār ħuzūr-ı humāyūnlarında hezār-ı niyāz-ı cılve-nümā-yı nāz-perver ve tākāt-güdāz-ı beliyyesiyle viƙāye-i ahālī vü ra’iyyet ile ħüsn-i idāre-i umūr-ı mülke ‘adem-i şarf-ı efkār ve muƙtezā-yı ‘ādet-i ṭabī’at-ı beşeriyye üzre zāt-ı ħümā-yı ħümāyūnları ol perj-rūyuñ kemend-i zülfüne giriftār olmağın evƙāt u sātleri ālām-ı derd-i ‘aşƙ ile imrār edip vükelā-yı devlet-i ‘aliyye dağı muƙtezā-yı vaƙt ü zamān üzre meħāsin-i mesālike sālīk ve āsāyiş-i ahālī-i memālike mālīk olamadıklarından zümre-i ra’iyyet penç-sāl niçe mezālīm ü ta’diyātda perjşānū’l-aħvāl olmuşlar idi. Nigbolı şahrāsında Üngürüs küffārı muhārebесinden şofra bedreƙa-i hidāyet-nümā-yı taƙdjir-i İlahī ile ol Sultān-ı pāk-nijād eyyām-ı hevā vü āvān-ı zevƙ u şafāda ğüzērān eden ālāyiş-i menāħiden²⁴⁷ dest-şüyjide-i mā’ū’l-ħayāt-ı tevbe-kārī olup der-āğūş-ı gencjne-i merām olan ğanā’im-i meħāsin-encām ile vasaṭ-ı şehr-i Burusa’da yedi yüz

²⁴³ Şüphesiz ordularımız galip gelecektir. Kur’ân,Saffat/173.

²⁴⁴ Artık kazanmış olduğunuz şeylere karşılık, azabı tadın. Kur’ân,Araf/39.

²⁴⁵ 32b AE

²⁴⁶ 28b KA

²⁴⁷ 33a AE

toğsan sekiz sâlinde *hâlişen li-vechi'llāhi te'ālā*²⁴⁸ bir cāmi'-i refi'ü'l-bünyân inşâ vü ibdâ'ına dāmen be-miyân ihtimām itmām olmuşlardır ki tarh-ı matbû'-ı dil-güşâsına ser ü şân-ı âsmânî firifte ve tarz-ı mergûb-ı bedî'ü'l-üslûb-ı nüzhet-efzâsına hurde-bînân-ı hüner-sencân-ı cihân meftûn u şiftedir **Şî'r**:

Cāmi'u'l-eşnâfi'l-meḥâsin cāmi'

*Ve nûrû'l-hüdâ fîhi bâd ve lâmi'*²⁴⁹

²⁵⁰evvelâ burûc-ı ešnâ-yı 'aşr mişâli 'imâd-ı şâmiḥü'l-bünyâdı ki imâmân-ı düvâz-dehâsâ şaf-ârâ-yı kıyâmdır. Her bir sûtûn-ı hâlet-nümûnda taraf taraf nüvişte-i huṭûṭ-ı ğarîb ve nukûş-ı dil-firîbe nigârger Mânî ve Behzâd nigeḥ-sâz vaqt-i rûsûmı olduḡda engüş-ti güzide-i hayret u istiğrâbla şûret-i dîvâr olması nefsü'l-emr-i mülâhaza-ı üstâd-ı be-nâmdır. Ve ol kıbâb-ı 'ısrîn-i âsmânsây-ı felek-müvâzî ki tâ'ir-i nigâh her biriniñ def'aten küngüre-i mu'allâsına pervâze mecâl muḥâldir. Ve ol minber-i latîf-i hurde-kâr ve miḥrâb-ı şerîf-i pür-naḡş-ı nigâr ki neşid-i manzûme-i muḥassenâtında ḡatîb-i müzerkeş-ridâ-yı minber-i vâlâ-yı bulegâ-yı dem-beste vü lâldir. Ve ol iki menâre-i zîbâ şeb u rûz riyâ-pîşegân-ı pârsââsâ dergâh-ı Vâcibü'l-'atâyâ'ya dest-güşâ-yı du'âdır. Ve ol şâdervân-ı şâf-nümûn ki miyân-ı sâḡa-i cāmi'-i mezkûrda baş-tı seccâde etmiş güyâ menba'-ı cûd u seḡâ bir merd-i zû-fünündür. Ve her tāk-ı kûbbe-i refi'ada²⁵¹ âvîze olmuş çerḡ-i kanâdîl-i fûrûzende ki te'şîr-i enfâs-ı zâ'irân ile mişâl-i ḡalka-i tevḡid âheste-deverân-ı cilvegâh-ı rûḡânî etmekdedir. Fi'l-cümle ḡalem-i müverriḡîn-i belâġat-raḡam bu cāmi'-i mefkûdü'n-naẓırde niçe lâl ü ebkem olmasın kim bâ'îs-i binâ-yı şeref-intimâsı ve bādî-i vaz'-ı raşîn-esâsı güzide-i evlâd-ı Sultânü'l-enbiyâ ve pâdşâh-ı ḡalem-rev-i aşfiyâ el-meşhûr beyni'l-enâm bi-sultânî'l-Emîr *ḡuddise sırruhu'l-meliki'l-ḡadîr*²⁵² ḡazretleridir ve minber-i muşanna'-i bülend-pâyesine vaz'-ı ḡadem-i ḡuceste-dem eden ḡatîb-i dil-keş şadâ-yı sâmi'-firîbi ve vâ'iz-i kürsî-nişîn-i naşîḡat-güy-ı edîb ü leḡîbi Ḥâcî Bayram-ı Velî-i âġâh-diliñ mürşid-i irşâd-penâhı Şeyḡ Ḥâmid-i Akşarâyî gibi bir 'azîz-i kem-yâb u bî-naẓîr ve Şomuncı Baba denmekle beyne'l-ahâlî şehirdir. *Ekkedallâhi bünyānehā ve sebbede erkānehā*²⁵³ şehriyâr-ı 'âlem Yıldırım Bâyezîd Ḥân-ı zafer-'alem²⁵⁴ ḡal'a-i Koştantîniyye'yi yed-i küffârdan pençe-i teşḡire çekmek için muḡâşara etdikleri hengâm Üngürüs keferesiniñ Rûmeli'de ġavâ'il-i ġaleyânı müşâhede-i rûy-ı teşḡire perde-keş-i mâni' olmaġın ol sene-i mübâreke de istişâl-i

²⁴⁸ Samimi bir şekilde yüce Allah'ın rızasını hedef alarak

²⁴⁹ Güzellikler sınıfının hepsini toplar, Onda hidayet nuru parıldamaktadır.

²⁵⁰ 29a KA

²⁵¹ 33b AE

²⁵² Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

²⁵³ Allah onun binasını sağlam kılsın. Temellerini güçlü kılsın.

²⁵⁴ 29b KA

kefere-i Üngürüs ile kâni' olmuşlar ve maḥrûse-i Burusa'ya 'avdet buyurmuşlar idi. Velâkin feth-i ḳal'a-i İstanbul e'azz-ı murâd-ı dil-i pâdşâh-ı zafer-meşmûl olmağla bu sene-i müteyemminede feth ü teshîrine niyyet ve cânib-i İstanbul'a teveccüh ü 'azîmet ve muḥâşara-i ḳal'aya be-tekrâr teşmîr-i sâḳ-ı iktidâr buyurdılar. Tekur-ı ḳal'a-ı mezbûr olan ehl-i mezellet müdâfa'-i dil-âverân-ı mücâhidîne cü'ret edip berây-ı icrâ-yı ceng ü cidâl efrâz eylediği 'asker-i hezîmet-me'âl civâr-ı İstanbul'da cünd-i bî-amân-ı İslâm ile vuḳû' bulan mukâfaha u muṭâraḥada²⁵⁵ münhezimen cânib-i ḳal'aya firâr ve ceys-i ḥamiyyet-nümûd daḥı verâlarından ta'ḳîbe ḳadem-resâ-yı ibtidâr ve niçe kefere-i dûzah-ḳarâr tu'me-i dehân-ı şemşîr-i şâ'ika-âşâr olduğu meşhûd-ı tekur-ı mel'anet-şî'âr olduğda 'inâd-ı teslîm-i ḳal'ada ısrâr eylediği hâlde taḥaşşun üzre olduğu ḥısn-ı üstüvâr-ı hoş-endâm dest-i teshîr-i 'asâkir-i İslâm'a râm olacağı emr-i âşkâr ve ḥîm-i muḥârebede hücûm-ı leşker-i tâḳat-şiken-i İslâmiyâne bârû-yı ḥîşâr-ârâmlarında olan yârâ-yı ḡayret ü iktidâmlarınıñ sekte-i tezelzüle giriftâriyyeti *Bi-eyyi vechin kân*²⁵⁶ vuḳû' bulacağı der-kâr olmağla tekur-ı mezbûr ḳabûl-i cizye ile 'arz-ı itâ'at ve 'aḳd-ı peyvend-i zimmet edip derûn-ı ḳal'ada niçe ehl-i İslâm-ı pîrâye-baḥşâ-yı ibḳâ ve aḥkâm-ı şerî'at-ı ḡarrâ icrâ ve cevâmi' ü maḥkeme inşâ ve sikke-i şîm u zer nâm-ı humâyûn ile zînet-ârâ olup faḳat tekur-ı mezbûr kemâ fi's-sâbîḳ derûn-ı ḳal'ada iskân ve emâreti 'uhdesine iḥsân olmak üzre delâlet-i vüzerâ-yı 'izâm ile ḥâk-i pâ-yı tâcdârîden mürâ'ât-ı şerâ'it-i âdâb u niyâz ile tazarru' u iltimâs olundukda bu şürûṭ-ı²⁵⁷ müte'addide üzerine pâdşâh-ı şefḳat-nihâd ḥazretleriniñ nezd-i şâhânelerinde niyâz-ı tekur-ı felâket-nümûn rûtbe-i ḳabûle maḳrûn olduğda memâlik-i 'Osmâniyyeden Tıraḳcî Yeñice ve Göynük ḳazâlarından niçe ehl-i İslâm derûn-ı ḳal'a-i İstanbul'a naḳl ü i'zâm kılunup dört beş 'aded maḥallât peydâ ve bir ḳaç cevâmi' binâ ve bir bâb maḥkeme inşâ ve tekur-ı mezbûr daḥı bir senelik cizyesin temâmen ḥâk-i pâ-yı humâyûna te'diye u îfâ eyledikten soñra sultân-ı ma'âli-'unvân ḥazretleri maḳarr-ı saltanatları medîne-i Burusa'ya 'atf-ı 'inân edip taḥt-ı²⁵⁸ 'âli-baḥt-ı 'Osmânî zât-ı meḳârim-i ḥtivâ-yı şâhib-ḳirânî ile kesb-i şeref-i lâ-yuḥşâ eylemişdir ve zuḥûr-ı vaḳ'a-i Timur'a ḳadar zülâl-i şer'-i muṭaḥhar ol ḳışverde cârî olmuş idi. Bundan aḳdem Üngürüs Ḳralınıñ ser-zede-i zuḥûr olan ḥarekât-ı şerî'ası igbirâr-ı ḳalb-i mülûkâneyi müceb olmağla sevḳ-i 'asâkir-i bisyâr ile ekşer-i vilâyet u büldânı taḥrîb u pâ-y-mâl ü ol bî-dîñ bu vechle te'dîb ü gûş-mâl buyuruldu. Bu ešnâ-yı meyâmin-intimâ Timurtaş Paşa feth-i memâlik-i Anaṭolu'ya me'mûrân isrâ kılunup ol vezîr-i ḡayûr Kanḳırı şehrini maḥşûr ve ahâlîsini geregi gibi rencûr etmekle ḥîşâr-ı mezbûr

²⁵⁵ 34a AE

²⁵⁶ Herhangi bir şekilde.

²⁵⁷ 30a KA

²⁵⁸ 34b AE

bi't-temām naşib-i 'asâkir-i zafer-ittisâm ve ba'dehu medjnetü'l-hükemâ olan kal'a-i Adana dâr-ı İslâm dest-i Türkman'dan Behisne ve Malatya ve Kürd tã'ifesinden Divrik ve hisâr-ı Dârende ve kal'a-i Kemağ bunuñ emsâli niçe kılâ'-i raşin zamîme-i memâlik-i pādşâh-ı ma'delet-âyin kılınmışdır.Yedi yüz toksan üç târihinden sekiz yüz sâline gelince âgûş-ı teshîre keşide olan diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rûmeli'de bu kadar kılâ'-i raşinü'l-bünyân ki feth ü teshîri bi'z-zât pādşâh-ı enâm ve ba'zıları ümerâ-yı nîk-nâmdan şudûr etmiş. Ez-ân cümle cezîre-i Mora'nın fethi mülâbesesiyle pādşâh-ı Nerîmân-şavlet cânib-i²⁵⁹ Rûmeli'ye 'azîmet ve Kâraferye'de bir 'imâret inşâsına bezl-i nukre-i râ'ic-ihtimâm ve cezîre-i mezbûrede ba'z-ı kılâ'-i metânet-fercâm kemend-i merâma râm olmuş ve şehriyâr-ı Haydar-şîret şehir-i dil-nişin-i Edirne'ye mu'âvedet edip anda dağı bir cāmî ü 'imâret binâsına hemyân-gûşâ-yı himmet olmuşlardır. Bu ešnâda Germiyanoglu Ya'kûb Beg satvet-i pādşâh-ı cihândan havf-dâr ve kâm-zen-i²⁶⁰ vâdj-i firâr ve kisrâ-yı 'Acem Şâh Timur yanında qarâr etmekle eyâlet-i Kütahiye ile Gâzî Timurtaş Paşa-i kâm-kâr oldu.

Zuhûr-ı Timur-ı pür-şûrûr ve muhâşeme-i Yıldırım Hân-ı Pür-ğayûr:

Sultân Aḥmed-i Celâyirî ki Bağdâd u 'Irâk-ı 'Arab u Tebrîz mâliki idi. Ve Kâraḳoyunlı Meḥemmed Beg-zâde Kâra Yûsuf Beg ki Azerbaycan mâliki idi. Mücerred-peyâm-ı kurb-ı Timur-ı şâhib-i zuhûr ile bî-ḥuzûr olmağın Dicle'den 'ubûr edip ol kelb-i 'akûr şehir-i Bağdâd'a pençe-zen-i istîlâ olduğu manzûrî olıcağ bu iki Sultân deşt-i Kerbelâ'dan ecniha-perdâz ve belde-i Haleb'den Mısır Pādşâh'ı pâyende-i ârâm-sâz oldular. Ba'de müddet Sultân Berkûk imdâdıyla tekrâr Haleb'e gelüp Timur'uñ Deşt-i Kıpçak'a tevcih-i râyet-i 'azîmet etdiği mesmû'aları olduğda Sultân Aḥmed Bağdâd'a ve Kâra Yûsuf Azerbaycan'a tahric-i rikâb-ı musâra'at edip tekrâr mesned-i hükûmete neyl ile kâm-kâr oldular. Bu ešnâda Sultân Aḥmed kendüye ḥilâf-ı vâkı' kaşd-ı bed-ihtimâli ile erkân-ı saltanatdan haylî nüfûsı müsâfir-i diyâr-ı 'adem edip bu rütbe-i şifâ-yı şadr ḥâşıl olmağın ancak altı nefer-i havâşşî ile nihânî havâlî-i müstevlî-i Azerbaycân olan Kâra Yûsuf-ı Türkmanî'ye şitâb vesâ'irelerin dağı 'alef-i tîğ-ı telef etmek için Kâra Yûsuf ile bi'l-ma'iyye Bağdâd'a pâ-der rikâb olmuş idi. Ol ḥilâlde Timuruñ feth ü zafer birle Gürcistan'dan rücû'ı ve Sivas tarafına hareket esbâbı tedârüküne şûrû'ı Sultân Aḥmed ile Kâra Yûsuf Beg'iñ mesmû'ı olduğda kişver-i vücûdların leşker-i ra'b u hırâs-ı istîlâ²⁶¹ etmekle bârize-i idbâra süvâr ve Haleb yolundan Sultân-ı Rûm olan Yıldırım Hân Hazretleriniñ²⁶² sâye-i 'aliyyesinde sebûk-sâr-ı 'inân-ı qarâr olup dest-i bî-dâd-ı Timur'dan

²⁵⁹ 30b KA

²⁶⁰ 35a AE

²⁶¹ 31a KA

²⁶² 35b AE

girişbân-ı cāme-i feryādı çāk ve eşk-i çeşm-i şikāyeti āgūşte-i hāk eylediler kelb-i ‘aķūr-ı Timur-ı bī-nūr Sivas’a bār-āver-i şerr ü şūr olup hışār-ı Sivas’ı mehdūmū’l-esās eyledi. Qal’a-i Sivas ki āl-i Selçukīyye’den ‘Alā’ü’d-dīn-i Keykubād’ın mezār-ı sa’y u ictihādıyla binā olunmuş bir hışār-ı üstüvār idi. Ol şāmiḥü’l-bünyādı ḥarāb ve ahālīsiniñ cigerlerini tıǵ-i ser-tız-i ğadr ile kebāb etdikden soñra belde-i Haleb ile şehir-i Şām’ı ḥāne-i baḥt-ı şūmı gibi vırān katl ü esr ile sükkānın perişān edip Sultān Ferec’i Şām kırbunda perde-i seyl-āb-ı inhizām ba’dehu tekrār Bağdād tarafına imāle-i licām edip şehir-i Bağdād’ı Hülāgū’dan ziyāde tahriḥ ve ahālīsini suḥte-i āteş-i ta’zīb edip andan cānib-i Erzincān’a ‘atf-ı ‘inān ve ol kışveri daḥı hāk ile yeksān eyledi.

‘Azimet-i Yıldırım Ḥān be-feṭh-i qal’a-ı Erzincān:

Erzincān qal’ası ḥudūd-ı İslāmiyye’de vāķı’ olup belde-i mezbūrede Timur tarafından vālī olan Tahretin-nām kimesneden Sultān Aḥmed ile Qara Yūsuf’uñ hāk-i pāy-ı humāyūnda ifāde-i netāyicü’l-ağrāzlarına mebnī Yıldırım Ḥān Ḥazretleri Tahretin-nām mel’ūndan taleb-i bāc u ḥarāc etmişler ve ol ḥā’in-i bī-edebiñ ḥaylī nūķūd-ı firāvānı enbāşte-i genc-i şāyegānīleri kılinmış idi. Tahretin-i mezbūr bu keyfiyyeti taraf-ı Timur-ı gūrgāniye şikāyet-nāme ile beyān etmiş ve bu mādde iki sultān-ı şāḥib-kırān miyānına muġāyeret-resān olmuş idi. Tahretin-nām bī-ṭahāretiñ²⁶³ tertīb etdiği şūret-i ğamz u nifāk beyne’s-sultān-ı mü’eddī-şikāk olmağın ol mel’ūnı te’dīb u tekdīr derūn-ı Yıldırım Ḥān’da cāy-gīr olmağla Erzincān fethine ‘atf-ı ‘inān ve muḥāşasına ber-zede-i dāmān olduklarında²⁶⁴ vehle-i ūlāda keşide-i dest-i iktidār ve Tahretin-i mel’ūn zencīr-i te’zībe der-bend ile istiḥkār ve emāret-i qal’a-i Erzincān ile Qara Yūsuf Beg nā’il-i mesārr olmuş iken ḥākim-i Bağdād Sultān Aḥmed’iñ niyāz u recāsiyla ol esīr-i nā-şād kemend-i esāretten āzād tekrār emāret-i Erzincān ile dil-şād buyurulmuş idi. Faķaṭ nifāk-ı müverreşü’ş-şikākına mücāzāt tarīķiyle evlād u ‘iyālī kendüye verilmeyüp ma’iyyet-i Sultān-ı ma’delet-āyın ile şehir-i nāzenīn-i Burusa’ya gelüp ārām-nişīn oldular.

‘Avdet-i Sultān Aḥmed Der-i Bağdād:

Timur’uñ Bağdād’dan dūr olduğı aḥbārı Sultān Aḥmed’i bī-ķarār edip kā’id-i ḥubbū’l-vaṭan ‘inān-rubā-yı ārām olmağın Qara Yūsuf’ı dergāh-ı sa’ādet-penāh-ı Yıldırım Ḥānı’de terk edip izn ü imdād-ı pādşāh-ı şefķat-nihād ile semt-i ‘Arab’a ‘azimet ve kenār-ı nehr-i Fıraṭ’dan cānib-i Bağdād’a müsāra’at eyledi. Yevmen mine’l-eyyām vāşıl-ı dārū’s-selām olup gördü ki Timur’ı bī-dād ol bihişt-ābādı ḥarāb u berbād etmiş Sultān Aḥmed kemāl-i ğayretinden ṭolayı Bağdād’ı ma’mūr u ābād etmegi murād edip sa’y u ictihād üzre iken hücūm-ı leşker-i menḥūsü’l-eşer

²⁶³ 36a AE

²⁶⁴ 31b KA

Timur'ı ile Sultân Aḥmed tekrâr âvâre-i şahrâ-yı bî-ser ü sāmānı ve bir müddet kişver-i 'Irâḳ-ı 'Arab ârāmgāh-ı sipās-ı gūrgānı oldu. Vālî-i vilâyet-i Erzincân olan Ṭahretin-nām-ı bed-fercām Yıldırım Ḥân ḥazretlerinden nâme-i şikâyet-nümâ ile irsâl-i peyâm²⁶⁵ ve evlād u 'iyālîniñ cānib-i Yıldırım Ḥânı'den istirdādını istirḥām etmiş idi. Timur-ı şāhib-i zuhūr bâ'îs-i tehyıc-i âteş-bār-ı ğaḏab-ı şehriyār-ı şevket-mevfūr olur. Kelimât-ı nâ-revâ ve ta'bîrât-ı ğayr-ı lâyıḳ u sezâ ile nâme tahrîr ü imlâ ve dergāh-ı Yıldırım Bāyezîd Ḥân'a vāsîta-i sefîri ile ib'âş u isrâ edip Ṭahretin-nām mel'ûnuñ evlād u 'iyālîniñ tarafına irsâlini dest-güşâ-yı recâ ve ruḳ'a-peymâ-yı temennâ oldu. Nezd-i Yıldırım Ḥân-ı ğayûra bu gûne başt olan kâlâ-yı nâ-revâc-ı recâ-yı²⁶⁶ Timur şâyeste-i destgâh-ı qabûl olmayup Sultân-ı âlî-şân ḥazretleri bu me'âl-ı hidâyet-iştîmâl üzre terkîm-nâmeye emr u fermân buyurmuşlardır ki Ṭahretin gibi münâfîḳ-ḥîşâl kemend-i ḳahr u istîşâl şecî'anemizden ḥalâş olmaḳ muḥâl idi. Vişâḳ-ı esâretten âzâd ve tekrâr ḥukûmet-i Erzincân ile ber-murâd olması seniñ tevâbi'-i zümre-i etbâ'ıñ olduğundan olmayup dergāh-ı sa'âdet-penâhımızda e'azz-ı miḥmân olan Sultân Aḥmed recâsından iktizâ eylemiş ve *ba'de'l-lüteyyâ ve'lletj* ²⁶⁷evlād u 'iyālîniñ kendüsünden 'inâyet ü iḥsân buyurulması mertebe-i ihtimâlde bulunmuş ise de seniñ gibi bed-mezheb ü kûr-ı bî-nûr u edeb ḥerîfiñ icrâ-yı resm-i iltimâse şukḳa-efrâz-ı cesâretiñ bundan şoñra Ṭahretin mel'ûnuñ şemşîr-i âteş-bār-ı celâdetimizde ihtirâḳı ve evlād u ensâbınıñ dâ'ire-i imtidâd-ı esârete iltihâḳı der-kâr olduğundan mâ-'adâ bu âvânda ba'z-ı memâlik maḥrûse-i şāhānemize ḥaṭve-zen-i 'udvân olarak dest-i hırş u âzı dirâz ve ahâlîsini mübtelâ-yı âh-ı cān-güdâz eylemekde olduğun bu ešnâda resîde-i sāmî'a-i celâdet-'unvânım olmaḳla üzeriñe leşker-i bî-pâyân ile seylâsâ revân ve 'asker-i²⁶⁸ ğâret-gerānıñ ğarîḳ-ı baḥr-ı 'amîḳ-ı ḥüsrân olmaḳ ve muvâfîḳ-ı taḳdîr-i Yezdân ise seniñ daḥı cān-ı cebîniñ guncîde-i kemend-i şemşîr-i siyâset-âyîñ ve ḥûn-ı murdârıñ pāşîde-i rûy-ı zemîñ kılınmaḳ taşmîm-kerdemiz bulunmuşdur deyü nüvişte vü imlâ olan nâme-i Yıldırım Ḥânı bir yed-i nâme-res-i Timur-i gūrgānı ile firistâde-i şavb-ı mel'anet-nişānı kılınmışdır. Timur'ıñ nebîresi Mirzâ Muḥammed-nām zâlim ü ḥûn-ḥār Kemāḥ ḳal'asını feth ile kām-kâr olmuş ve Timur daḥı belde-i mezbûreye ol ešnâda gelmiş idi. Pes nâme-i Yıldırım Ḥânı Kemāḥ ḳal'asında vâşıl-ı dest-i Timur-ı bî-îmānı olmaḳın nâme-i humâyûn manzûr-ı dîde-i ḥasâret-nümûnı olduğda ol mel'ûnuñ ḥâṭırı müşevveş ü lisân-ı²⁶⁹düzaḥ-nişānı pür-âteş olup nâ'ire-i ğaḏab u dimâḡ sevdâ-zedesini pür-dûd ve bu âteş ile derûnı numûne-i nâr-ı Nemrud olmuş ve tekrâr kırtâs-ı fezâḥata niçe türrehât-ı bî-ma'nı nigâşte vü tahrîr ve sefîr-i diğeri ile

²⁶⁵ 36b AE

²⁶⁶ 32a KA

²⁶⁷ Büyük musibetten sonra o ki.

²⁶⁸ 37a AE

²⁶⁹ 32b KA

cānib-i seniyye-i Yıldırım Hānî'ye tesyîr edip ve niçe 'asker-i Tatar-ı gâret-kâr ile Sivas şahrâsına 'azîmete mübâderet ve Yıldırım Bâyezîd Hân Hazretleriyle ceng u peykâre kemer-beste-i niyyet olmuş idi. Ber-vech-i terkîm-i kalem-i dil-teng Timur-ı Leng ikmâl-i esbâb-ı ceng etdikden sonra 'asker-i firāvân ile Sivas şahrâsına toğrı harekât ve galeyânı mesmû'-ı Sultân Yıldırım Hānî olduğda Timur üzerine leşker-i firāvân ile rāyet-güşâ-yı nehzat taşıvîb-kerde-i pādşāh-ı pür-gayret olmağın Timur-ı şāhib-i zuhûr ile rû-be-rû muhārebeye cür'et mü'eddâ-yı netîce-i nedāmet olduğu āşkâr olmağla vüzerâ-yı devlet ve vükelâ-yı saltanatıñ huzûr-ı fā'izü'n-nûr-ı humāyûnlarında ifāde-i Hakk-ı kelām-ı şıdk-encāmda²⁷⁰ dehen-güşâ-yı ictisār oldukları neşāyiḥ-i hayriyyet-encāmları gayr-ı müfîd ve ol mel'ûnuñ tarafından daḥı peyder-pey zāhir u bedîd olan eṭvār-ı bî-edebāne bā'îs-i temevvüc-i deryâ-yı gayret-i şāhâne olmağın mahrûse-i Burusa'dan 'asākir-i encüm-şumār ile Tokat cānibine 'atf-ı 'inān-ı semend-i Döldülmānend ve mumā'na'at-ı mürûr-ı 'asker-i Timur için der-bendleri sedd ü bend buyurdılar. Sivas şahrâsında ecnād-i devlet-i 'Osmāniyye²⁷¹ ile kârzârda şu'ûbet der-kâr olmağla Timur Kayseriye yolundan 'ubûr edip Kāl'a-ı Selâsil denmekle meşhûr olan Anḳara kurbunda vākı' deşt-i pehnāya ḥayme-zen-i vuşûl ve der-'aḳab Yıldırım Hân hazretleri daḥı mişāl-i berḳ-i ḥāṭif şahrâ-yı mezbûre pîrāye-bāḥş-ı nüzûl oldu.

Mukābele-i Hazret-i Yıldırım Hānî Bâ-Timur-ı Gûrgānî:

Sekiz yüz dört Zî'l-ḥicce'siniñ on tokuzuncı yevm-i cum'a iki deryâ-yı pür-emvâc ya'nî iki pādşāh-ı şāhib-i taḥt u tâc muhārebe-i 'uzmāya bir rütbelerde āgāz²⁷² eylediler ki külfet-i ta'bîrinde lisān-ı cāmî'ü'l-ḥurûf lâl ve kalem-i şikeste-raḳam resm-i taşıvîrinde bî-mecāldir. Şadâ-yı kûs u nefîr ve ḡulgule-i tehlîl ü tekbîr felek-i eşîre te'şîr edip Süheyl-i esbân ve na'ra-i dil-āverân āsmāne velvele ve āvāze-i ḥarb u kıtāl ve nidâ-yı dellāl-i cān-ı ricāl rûy-ı zemîne zelzele verüp ber-nehc-i takrîr-i ḥāme-i dil-i müstemend secencel-i meşîyyet *Tu'izzu men teşā'u ve tuzillu men teşā'*²⁷³ fehvāsından şûret-i işlāh-ı zātü'l-beyn huveydâ olmayup iki Sultân-ı ser-bülend tecrîbe-i tâlî-i devlet-i zafer-peyvend edip Anḳara şahrâsında tertîb-sâz-ı mukātele oldukları bezm-i rezmd e cünûd-ı muntaẓama-i Yıldırım Hānî 'adem-i şebât u istikāmetle mişāl-i ḡisû-yı dil-ber-i fettānî²⁷⁴ kām-zen-i vādî-i perîşānî olmağın be-ḥükm-i ḳazâ vü ḳader Timur-ı bed-güher neşve-dâr-ı bâde-i zafer oldu. Pes Yıldırım Bâyezîd Hân aḥvâl-i şeh-zâdegân ile keyfiyet-i 'asākir-i şıdk-'unvânlarına kesb-i itṭilâ' için ol maḥall-ber-maḥall refî'a-

²⁷⁰ 37b AE

²⁷¹ 'Osmāniye: İslāmiye KA

²⁷² 33a KA

²⁷³ Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Kur'ân, Al-i İmran/26.

²⁷⁴ 38a AE

i haṭve-i cünbān ve eṭrāf-ı ol ḥavāliye nigerān olduklarında efendisi uğrına böyle bir gün için vücūdını şaklayan erler ve cān-ı ‘azizini rāh-ı şadākatde fedā eden dil-āverler kimi mecrūh olmuş āh u giryān edip yatur ve kimisi cān-ı şirīnini Ḥaḳḳ’a teslim etmiş pister-i ḥūn-ı ḥāk üzre yatur gördüklerinde devlet ü iḳbālleriniñ ğāyete ve kuvvet-i ṭālī-i humāyūnlarınıñ nihāyete vuşūl bulunduğunu bilüp ve visāde-i ḥūkm-i ḳazāya ser-nihāde olup ol rüz-ı ciger-süz-ı hengām-ı bāhe ḳadar muḳābele-i a’dāda pāydār ve ‘inde’l-‘iṣā ḳarb-ı şemşir-i şārim ile merdāne şaf-ı a’dāyı ḳāk ve niçe bi-ḫmānı giriftār-ı ḳayd-ı helāk ederek ol süvār-ı meydān-ı celādet müteveccih-i semt-i selāmet olup eṣnā-yı ‘azm ü ilgar cevād-ı ṭarīfi nijādı lağzide-i pā ile fütāde ve pādşāh-ı enām daḥı ol içinde piyāde ḳalup ta’ḳibe ta’yın olan nesl-i Cengiz-i fitne-engizden Maḥmūd Ḥān-nām ḥūn-rız ol şır-piṣe-i vegāyī sāyebān-ı Timur’a dest-āvız etmiş idi. Tarafından niçe kelimāt-ı kināye-āmız mağz-ḥırāş vukū’undan soñra ol pādşāh-ı ferişte-cemāl aḥvāl-i çegūnegi-i şeh-zādelерinden su’āl buyurduklarında Timur tarafından cānib-i taḥḳiḳ u taḥarriye firistāde ḳılınan vāsıta-i mütecessān ile Şeh-zāde Muṣṭafā Çelebi eṣnā-yı ma’reke-i kārzārda mestūr-ı perde-i ğaybūbet ve ḥayāt u memātı vāsıl-ı rütbe-i şıḥḥat olmayup Şeh-zāde Emīr Süleymān Burusa’ya andan maḥmiyye-i Edirne’ye²⁷⁵ ve Çelebi Sultān Meḥemmed Ḥān fermān-revā olduğu Amasiyye’ye rāyet-güşā-yı ‘azimet ve ‘İsā Çelebi daḥı cūyā-yı semt-i selāmet oldukları ifāde vü iḥbār ve Şeh-zāde Mūsā Çelebi bulunup nezd-i Yıldırım Ḥānı’ye iḥzār eylediler. Yıldırım Bāyezīd Ḥān ordu-yı Timur-ı bed-nişānda pırāye-baḥş-ı ‘unvān olup pādşāh-ı ğayūruñ kemāl-i rütbe-i ikrām u i’zārında dāmen be-miyān-ı ihtimām olup murabba’-nişin-i taḥt-ı revān kütüb-i selefde Zeberced denmekle şöhre Akşehir’e geldiklerinde Timur-ı nekbet-mevfūr diyār-ı Anaṭolu’yu dār-ı āḫireti gibi ḥarāb u vırān eyledigiñden āyine-i şāf-zamīr-i Yıldırım Ḥān keder-peziş olup **Beyt:**

[mefā’ilün mefā’ilün fe’ülün]

Elā mevtun yubā’u fe’şterḫi

Fe-hāza’l-‘ayşu mā lā-ḥayru fīhi²⁷⁶

edāsınca temenni-i mevt edip Akşehir’e vuşūl buldukları demde keşret-i gumūm ve hücum-ı hümmüm ile mübtelā-yı dıḳu’n-nefes u ḥafaḳān olmuşlar idi. Ḥazzāk-ı eṭibbā-yı Timur’uñ mü’ālece vü müdāvātı kārger u te’şir olmayup ‘illet-i bedeniyeleri yevmen-fe-yevmen müzdād u şedīd olduğundan sekiz yüz beş Şa’bān-ı şerīfiniñ on tokuzuncı yevmü’l-ḥamīs ol şehriyār-ı melek-şimā külliye terk-i tāc u taḥt-ı dünyā ve ihtiyār-ı erīke-i ‘uḳbā edip rāy-ı

²⁷⁵ 38b AE

²⁷⁶ Ölüm satılırsa onu satın alın. Yaşamak ondan daha iyi bir şey değildir.

Timur-ı Gûrgānî ile cesed-i pāk-i Yıldırım Hânî Akşehir'e Şeyh Maḥmūd-ı Ḥayrānî kabr-i şerîfine vedî'a olundu. Bundan şoñra Timur-ı bed-ıynet nām-ı kūtāh-ḳadd u ḳāmet Kūtahiyye'ye²⁷⁷ ḳadem-zen-i mel'anet olduḳda Nebîresi Mirzā Muḥammed'i Burusa'ya niçe 'asker-i ğāret-gerān ile me'mūr edip ol zālīm-i ḥūn-hār daḫı nāḫiye-i dūzaḥdan vezān olan bād-ı semūm ile hem-'inān Burusa'ya ta'arruż-resān olup ol kāfir-i mel'anet-nişāb Cāmi'-i Kebîr'i²⁷⁸ ıştābl-ı devābb etdikten başḳa ahālî-i Burusa'nıñ kāffe-i emvāl ü eşyāsını tarac ve şığār u kibārını ta'zîb ü iz'āc etdikten şoñra Kūtahiyye'ye 'avdetinde cān-ı ḥabîşî endāḫte-i çāh-ı nîrān olduğu ḫaberi Timur'uñ cem'ıyyet-i sevād-ı ḫāṭırını perîşān edip ol bî-dîñ e'azz-ı nevāciz-i nedāmet ve dest-zen-i ḥüzn ü kudūret olarak diyār-ı nekbet-medārına süvār-ı esb-i esef ve fiten ü iḥtilālî memālik-i 'Osmāniyye'den bi'l-küllîye ber-ṭaraf olduḳda maḥrûse-i Burusa'da Çelebi Sultān Meḥemmed Hân Ḥazretleri Germiyanoglu Ya'ḳûb Beg'den vālid-i bihişt-āşiyānlarınıñ na'ş-ı raḥmet-naḳşını ṭaleb-künān ve ol tābût-ı mübārekiñ belde-i cennetāsā-yı Burusa'ya kemāl-i ta'zîm-i firāvān ile irsālını emr ü fermān buyurdılar. İbni Germiyan kabr-i Şeyh Maḥmūd-ı Ḥayrān'da mevdū' tābût-ı Yıldırım Hân'ı iḥrāc edip niçe nūfûs-ı keşîre refāḳatiyle medîne-i Burusa'ya irsāl eyledi. Vaḳtā ki tābût-ı mağfiret-menūṭ bî-müdāñj sāmî'a-res-i Meḥemmed Hânî olduḳda erkān-ı devlet vükelā-yı salṭanatları ile iki üç sâ'at ilerden istikbāl hezār-ı ta'zîm u ibtiḥāc ol tābût-ı mu'allā ber-düş-ı enāmîl-i a'lā vü ednā ve dūd-ı kebūd-ı 'anber ü 'ūd ile laḫlaḫa-fersā-yı meşāmm-ı sākinān-ı mele-i a'lā olarak Burusa'ya vāşıl olduḳda kendi eşer-i dest-i ḫayrātları olan cāmi'-i envār-ı lâmi'-i muḥāzîsinde inşā buyurduḳları türbe-i sa'ādetlerinde cesed-i mes'ûdları içün ḫafr olunan şandūḳa-i müşk-engizlerine yevm-i irtihālleriniñ kırk birinci günü tedfîñ ü taḳbîr olunmuştur. Pādşāh-ı müşārûn ileyh cesûr²⁷⁹ dîndār bir şehriyār-ı 'ālî-tebār olup ṭabî'at²⁸⁰-ı pür-şafvetleri şıfāt-ı memdūḫdan olan cūd u seḫā ve bezl ü i'tāya mecbûr ve fuḳarā vü zu'afā ḫaḳḳında raḥm u şefḳatleri ğayr-ı maḫşûr sinn-i 'ömr-i sa'ādetleri kırk dört derecātına mütenāhiz ve müddet-i salṭanatları on dört seneyi sālını²⁸¹ ḫā'iz olmuş idi. *Eskenehu'llāhi te'ālā fî-dāri'l-cinān*²⁸².

'Unvān-ṭırāz-ı Evreng-i Ser-efrāzî Sultān Meḥemmed Hân-ı Ğāzî:

Tārîḫ-i *Tācū't-Tevārîḫ*'de zîver-i tîcān-ı şaḫîfe-i beyāndır ki Çelebi Sultān Meḥemmed Hân yedi yüz seksen bir sālinda şulb-i muṭaḫhara-i Yıldırım Bāyezîd Hân'dan pertev-efzā-yı erîke-i vücūd ve ziyā-baḫşā-yı iḳlîm-i şühūd olup vālid-i büzürgvār-ı 'ālî-tebārı taḫt-nişîñ-i kişver-i

²⁷⁷ 34a KA

²⁷⁸ 39a AE

²⁷⁹ 34b KA

²⁸⁰ 39a AE

²⁸¹ seneyi: sālını KA

²⁸² *Allah teala onu cennetinde ikamet ettirsin.*

beķā olduķdan ōŋra Timur-ı ōūm gūlzār-ı diyār-ı Rūm-ı cennet-rūsūmdan ref'-i ķerāgāh-ı meō'ūm ve diyār-ı nūhūset-āōŋrına ħaṭve-peymā-yı ķudūm olduķda ol Sultān-ı felek-'unvān ħāzretleri belde-i Amasiyye'den Mudurnı ħavālīsine zıll-efgen-i nūzūl ve eṭrāf u inhādın fevc-ā-fevc ħāk-i pāy-ı humāyūnlarına revān olan 'asākır-i firāvān ile maḥrūse-i Burusa'ya mes'adet-nūmā-yı vuōūl olduķlarında belde-i ṭayyibe-i mezbūrede taḥt-ı saltanata cūlūs ve bi'l-cūmle mevcūd olan erkān-ı devlet ve rū'esā-yı cūnūd-ı zafer-menķabet 'alā-tefāvut merātibihūm dāmen-i humāyūnların būs edip resm-i bī'ati icrā ōarṭ-ı tebrik-i saltanatı jfā eylediler. Pes pādōāh-ı celādet-āōŋr sālīk-i mesālīk-i zābṭ-ı memālīk olup tekrār Amasiyye ve Tokat cāniblerine taḥrik-i rikāb-ı raḥō-ı ōabā-reftār buyurdılar. Vaķ'a-i Timur'dan ōŋra memālīk-i devlet-i 'Oōmāniyye niķe mutagallibe²⁸³-i ṭavā'if-i mūlūka giriftār olması *bi-eyyi vechi kān*²⁸⁴ emr-i mūstebān idi. Cenāb-ı Sultān Meḥemmed Ḥān tıķ-i bī-dirīķ-i būrrān ile 'arōa-i memālīki levō-i vūcūd-ı zūmre-i eōrār-ı bed-kirdārdan pāk ve neōr-i ōu'ā-yı envār-ı 'adl ü dād ile niķe diyār-ı dil-ārāyı tābnāk eylemiō dōrt 'aded²⁸⁵ pādōāhān-ı 'izāmıñ kuvvet-i ķāhire ile silk-i teōḥire ķekdikleri memālīk-i veōī'aniñ ol ōehriyār-ı dīndār mūceddeden fātīḥ-i kiōver-gūōōı olup ve bunlardan mā'-adā 'ahd-ı saltanatlarında sell-i seyf-i ōamōām ve ōarf-ı zūr-ı bāzū-yı intīķām ile niķe kılā'-i raōīne ve niķe ḥiōār-ı metjine diyār-ı Ḥavernaķ-āōŋrlarına ḥūsn-i 'ilāve buyurulmuōdur. **Ḥilyeleri:** Beōūōū'l-vech lezīzū'l-kelām mevzūnū'l-ķāme nāzūk-ṭabī'at ḥoō-ōjma 'ākīl ü dānā pādōāh-ı meķārim-pjra idi. Subḥa-i lū'lū'-i sinn-i ōerjfleri otuz altı daneye ma'dūd iken sekiz yūz on altı tārīķinde birāderleri ōeh-zāde Mūsā Ćelebi'niñ maḥmiyye-i Edirne'de ḥareķāt-ı ħayr-ı lāyıkı muceb-i iķbirār-ı gūl-gonķe-i ṭab'-ı humāyūnları olmaķın muḥāfaẓa-i ķal'a-i Burusa vūzerā-yı 'izāmdan El-Ḥāķ 'İvaẓ Paōa'ya tefvīz ü iḥāle ve 'inān-ı semend-i 'azīmeti semt-i maḥmiyye-i Edirne'ye imāle etmiōler idi. Edirne civārında Ćamurlar ōaḥrāsında vuķū' bulan ķārzārda birāderleri Mūsā Ćelebi'niñ ōīne-i murg-ı rūḥı dāne-i tūfeng-i dehān-ı ecele hedef ve keō-ā-keō-i cidāl-i daġdaġa-fersā-yı birāderleri dūvāz-deh sāl mūrūrunda ber-ṭaraf olmaķın ol Sultān-ı 'ālī-ōān maḥmiyye-i Edirne'de olan serjir-i ōevket-maōjir-i ōāhāneye nūr-pāō-ı 'izz ü 'unvān olmuōlar ve vūzerā-yı celādet-intimā ve ōmerā-yı ōadāķat-iḥtivā ve ṭavā'if-i 'askerīyyeye muḥārebe-cūyānların nīm kiřiōme-i iltifāt bāhirū'l-ġāyāt-ōehriyārīlerine ōāyān buyurmuōlardır²⁸⁶. Menķūl-ı veķāyi'-i nevādir-nūvīōandır ki bu eōnāda ķabīle-i Ķaramaniyān-ı bed-peymāndan Meḥemmed Beg-nām bir 'ahd-ōiken-i tūnd-ḥīlķat rām-ı ķal'a-i vaḥōet-nūmā-yı Burusa'ya ruḥōatdır deyū 'asker-i Etrāk-ı dūōmen-idrāk ile

²⁸³ 40a AE

²⁸⁴ Her ne surette olursa olsun.

²⁸⁵ 35a KA

²⁸⁶ 40b AE

reh-zenāsā kemj̄n-niṣj̄n-i muḥāṣara olmuşlar idi. Muḥāfız-ı ƙal'a El-Ḥāc 'İvāz Paşa kemer-i ğayreti der-miyān edip dervāzeleri beste-i yed-i ḥisset ve otuz²⁸⁷ dōrt gūn miḳdārı ceng ü āṣūb-ı cān-ḥırāṣ ğayret etdikleri maḥall-i Edirne'den türbe-i Ġāzj̄-i Ḥudāvendigāra defn içün irsāl olunan na'ş-ı ṣehādet-naḳṣ-ı Ṣeh-zāde Mūsā Çelebi Ƙaramanoğlu nā-be-kārıñ vāṣıl-ı gūṣ-ı nā-hūṣı olduĝda cünūd-ı müte'annidesiyle **Mıṣrā'**:

*Eger ḥāḥj̄ selāmet der-kenārest*²⁸⁸

vādjsinden tāziyāne-zen-i tegāver-i firār olmuşdur. **Muṭāyebe:**

Mervj̄dir ki Ƙaramanoğlu'nuñ zurefā-yı bezle-bāz-ı Etrākden Ḥarman Ṭanası dinmekle mülāḳḳab bir 'azj̄mü'l-cüṣṣe nedj̄mi olup ṣitāb üzre girizāne cism-i ṣaḳj̄liniñ taḥammüli olmadıĝından nāṣj̄ güm-geṣte-i tāb ü tüvān bu gūne seng-i felāḥan-ı zebān olur ki be-hey ḥāne-ḥarāb zümre-i selātj̄n-i āl-i 'Oṣmān'ıñ taḥt-ı tābūt-ı mevtāsından bu rütbelerde lertzān ve remj̄de-dil olunca liḳā-yı ğazanfer-i zindeĝānj̄sinden terk-i cān u ten eyleyeceĝiñ bj̄-iṣtibāhdır dedikde İbni Ƙaraman semend-i āteṣ-dān-ı tehavvür olup *Belā'ü'l-insān mine'l-lisān*²⁸⁹ fehvāsınca ol ṣaḥṣ-ı denj̄niñ cism-i pehn-āverini bir dıraḥta āvij̄hte-i reṣj̄mān-ı mürĝ etmişdir. Bu āvānda Sultān Meḥemmed Ḥān-ı Ġāzj̄ rākib oldukları bālā-yı raḥṣ-ı ser-efrāzından zemj̄ne fütāde ve vücūd-ı bih-būd-ı humāyūnları bir miḳdār āzürde olmaĝla maḥmiyye-i Edirne'de bir aydan ziyāde visāde-i rencürīye ser-nihāde olmalarıyla ḥaḳḳ-i 'ālem mübtelā-yı ḥüzñ ü elem olup rüzān u ṣebān nāle-i cān-kāh²⁹⁰ ile dergāḥ-ı re'fet destĝāḥ-ı ḥekj̄mü'l-müte'ālden 'ilāc-ı ber'ü's-sā'a recā etdiklerinde eṣer-i icābet-du'ā zuhūr edip dārū-ḥāne-i ğaybdan ṣerbet-i ṣifā-sāz-ı 'āfiyet vāṣıl ve mizāc-ı nāzenj̄n-i Sultānj̄de kemāl-i ṣıḥḥat ḥāṣıl olduĝda dārū'n-naṣr ve'l-meymeneden taḥtgāḥ-ı ḳadj̄m-i Burusa ṣavbına leṣker-i ḥuceste-ḳadem ile ḥayme-zen-i ṣaḥrā-yı nüzül olduklarında bundan aḳdem²⁹¹ iḳdām-ı ḥuyūl-i cünd-i düşmenān tārācgerān ile dil-i mübtelā-yı 'āṣıḳ-ı sitem-dj̄de-i ḥübān-ı ğamze-kār gibi ḥarāb ve raḥne-dār olan ƙal'a-i mu'azḳama-i Burusa naḳar-ı humāyūn-ı merḥamet-nümūnlarına düçār olmaĝla destyārj̄-i himmet-i 'aliyyeleriyle ma'mūr edip **Beyt:**

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Dil-i vj̄rān-ṣudemiz ol ṣeh-i pākize-nijād

Geldi teşrifi ile itdi ser-ā-pā ābād

²⁸⁷ 35b KA

²⁸⁸ Eger ṣıḥḥat ve saĝlık istiyorsan o sahildedir.

²⁸⁹ İnsan belası dilindendir.

²⁹⁰ 41a AE

²⁹¹ 36a KA

mazmûnı üzre ahâlî-i şikeste-dilân şehir-i mezbûrı mesrûr u ihyâ etmişler idi. Cerâ'im-i mâ-sabağ hasebiyle İbni Karaman-nâm ebleh u aḥmak te'dīb ü tekdîre müsteḥaḳ olmağın bu hengâm Sultân Meḥammed Ḥân-ı zafer-encâm ḥâ'in-i mezbûr üzerine ketâ'ib-i vâfire-i celâdet-irtisâm ile süvâr-ı eşheb-i i'tizâm olup yevmen mine'l-eyyâm deşt-i diyâr-ı Karaman'a naşb-ı ḥıyâm buyurmuşlar idi. Vezîr-i dilîr-i Bâyezîd Paşa niçe 'asker-i şecâ'at-peymâ ile bir gece içinde ordu İbni Karaman'a şeb-ḥûn tārîkîyle pençe-zenân-ı hücum ve İbni Karaman ile oğlu olan bed-peymân güncide-i kemend-i leşker-i zafer-mersûm olduğda ol iki ḥâ'in-i siyâh-rû elleri bağı ve cigerleri dâğıl huzûr-ı pādşâh-ı şâhib-kırânîye geldiklerinde İbni Karaman sirişk-i girye-i nedâmet ü pîşmânî dîde-i pür-ḥûnından mânend-i seyl-i firâvânî revân ve nâle vü efgân sûz-ı dil ü cân ederek ruḥ-sûde-i ḥâk-i 'atebe-i Sultân²⁹² Meḥammed Ḥân olup ser-zede-i sâḥa-i zuhûr olan kabâyiḥ ü cenâyihinden âb-nâm tevbe ü istiğfâr ile dest-şüyide-i ferâğat ve i'tişâm-pezir dâmen-i 'afv u iḥsân-ı pādşâh-ı şâhib-i şefkat olmağla dest-beste-i kıyâm olan inzimâm-ı şefâ'at ve vüzerâ-yı 'izâm ile ol iki mücrim-i şâyeste 'afv u merḥamet-i şehriyârî ve tekrâr vilâyeti kendüye tevcîḥ ü iḥsân ile pâ-nihâde-i süllem-i kâm-kârî olmuş idi.

Beyt:

Dü çîz ḥâşıl-ı 'ömr est ḥayr u nâm-ı nîkû

Ez-în çu derguzerî küllü men 'aleyhâ fân²⁹³

²⁹⁴mü'eddâsınca mir'ât-ı tâbnâk-ı zâmir-i Sultân Meḥammed Ḥân'a lâyiḥ oldı ki bu güzergâh-ı fenânîñ evreng-i âsâyiş u âlâyiş-i serî'ü'z-zevâl ve dâr-ı dünyânîñ envâ'-ı elvân-ı nuḳûşı bî-me'âl olup kâr-ı cemîl pes-mânde-i eşer-i celîl ile taḥşîl-i nîk-nâmdır. Pes binâ'en 'aleyh sekiz yüz yigirmi bir târîḥinde zemîn-i müşk-âğîn-i Burusa'da câmi'-i nüzhet-efzâları tārḥına vaz'-ı esâs edip muşanna' zer-nigâr kâşîler ile her cānibi dil-keş ve her mevzî'i biri birinden latîf naḳş-ı 'azîb ile şafâ-baḥş etmişlerdir ki derûn-ı meşmûnı mehbiṭ-i envâr-ı füyûzât-ı Subḥāniyye ve sâḥa-i mes'adet-mesâḥası mevrîd-i vüfur-ı tecelliyât-ı Şamedāniyye ile a'made-i refî'ül-bünyânı 'amûd-ı şubḥ-ı şādîka 'adîl ve kûbbe-i zer-nigâr-ı mu'allâ-revâkı günbed-i çerḥ-i nîlgüne meşîl ruḥâm-ı tākâti âyîne gibi mücellâ ve sûtûn-ı zevâyâsı kalb-i pârsâ gibi muşaffâ kanâdîl-i ziyâ-baḥşâsı Pervîn-i felege ber-â-ber ve şemse-i zerrîn-naḳşı kûrş-ı ḥürşîde hem-ser olduğü ma'lûm-ı erbâb-ı istidlâl-nazardır. Bu eşer-i 'âlem-pesinde-i dil-cûdan mâ-'adâ bir

²⁹² 41b AE

²⁹³ Ömrün neticesi iki şeydir: iyilik ve iyi ad. Bu ikisinden başka her şey yok olacaktır.

²⁹⁴ 36b KA

medrese-i celîle binâ ve mişâl-i günbed-i hazrâ-yı felek-medfenleri olan kubbeye-i zümrüdgün-i vâlâ ki Yeşil²⁹⁵ 'İmâret denmekle ma'lûm-ı pîr ü bernâdır.

Mahtûlî-i Börklüce Muştafâ ve Hod-bin Kemâl ve Şeyh Bedrû'd-dîñ be-himmet-i Sultânü'l-Guzât ve'l-Mücâhidîn:

Şeh-zâde Mûsâ Çelebi maḥmiyye-i Edirne'de fermân-revâ iken *Kitâb-ı Teshîl ve Câmî'ü'l-Fuşûlîn* mü'ellifi fuзалâ-yı dehrden Şeyh Bedrû'd-dîñ-nâm 'âlim-i niḥrîrî kâzî-'asker edip Şeh-zâde-i mezbûrdan soñra Sultân Meḥammed Hân-ı Gâzî Edirne'de taḥt-nişîñ-i ser-efrâzî oldukça Şeyh Bedrû'd-dîñ'i belde-i İznîk'de ikâmete me'mûr ve şehriyye biñ 'aded zer-i meskûk-ı 'Osmâñî ile mesrûr buyurmuşlar idi. Şeyh-i mezbûruñ 'ulûm-ı zâhir ve ḥaḳâyîḳ-ı bâḥınada kemâli der-kâr olmağın zümre-i şâkirdân ve tã'ife-i²⁹⁶ şüfiyânî istikşâr bulmağın ešnâ-yı kâzî-'askerîde kethüdâsı olan Börklüce Muştafâ'yı Aydın cānibine bi'l-istiḥlâf irsâl etmiş idi. Mezbûr Muştafâ ḥile vü âl ile ol cānibde niçe etrâk-ı bî-idrâkı iğfâl edip beş biñe ḳarîb mürîd peydâ etmiş ve emâret-i fitne vü mefsedet-eṭvâr-ı bed-kerdândan hüveydâ olmuş ve gün-be-gün daha olmaḳda bulunmuş olduğı ḥaberleri sâmi'a-resân-ı Sultân Meḥammed Hân olmağla şaḳî-i mezbûruñ ḳatl ü i'dâmı bâbında Şeh-zâde Sultân Murâd ile vezîr-i ma'reke-pîrâ Bâyezîd Paşa cānib-i Aydın'a me'mûr u isrâ kılınmış idi. Pes 'asâkir-i Sultân Murâd-ı cihâd-mu'tâd leşker-i şaḳî-i bed-nihâd ile muṭâraḥa-i ḳar'a-i kârzâr etdiklerinde şaḳî-i mezkûr eyâdj-i şec'an-ı zafer-nişân-ı Sultânî'ye dūçâr ve ser-i nekbet-eşeri şâyân-ı ser-pençe-i şemşîr-i ḥün-bâr olmağla müte'allıḳât ve ḥavâşî-i felâket-nişânı âvâre-i beyâbân-ı mezellet u perişânî olup merḳûm şaḳî-i ma'dûmuñ icrâ-yı mel'anet ü fesâdda pâ-dâşî²⁹⁷ Hod-bin Kemâl livâ-yı istidrâcına üç biñ miḳdârı ziyî-i mürîdânda eşḥâş-ı muḥtelife-i mefsedet-iştîmâl cem' etmiş idi. Anıñ daḫı üzerine ref'-i şeh-bâl-i isti'câl olup bir miḳdâr ceng ü cidâl ile 'asker-i hezîmet-eşer-i İbni Kemâl mazḥar-ı kesr u ḳitâl ve kendüsi daḫı giriftâr-ı kemend-i ḳahr u celâl oldu. Bu vechle râyet-güşâ-yı bağı vü tuğyân olan Börklüce Muştafâ ve Hod-bin Kemâl-nâm düşmen-i devlet ḳatl ü tenkîlleri içün üzerlerine sevḳ-i cünd-i bî-amân olunduğı ḥaber-i vahşet-eşeri belde-i İznîk'de Şeyh Bedrû'd-dîñ'iñ güşına vâşıl ve şavma'a-i derûnunda cülle-i süz-ı ḥavf-ı vahşet ḥâşıl oldukça hemân İznîk'den ṭayy-ı ṭûmâr-ḳarâr ve diyâr-ı İsfendiyâr'dan vilâyet-i Eflak'a firâr edip izlâl-ı Şeyâṭîñ-i ins-i nâ-fercâm ile şabr u sükûnı bî-âram olup Eflak ḥavâlîşinde şüfiyân-ı şâf-menişân Zeyyin'de(?)²⁹⁸ niçe eşrâr-ı bed-kirdâr başına cem' ü iddiḥâr ve ḥurûc-ı

²⁹⁵ 42a AE

²⁹⁶ KA nüshasında burada bir varak eksik.

²⁹⁷ 42b AE

²⁹⁸ Nüshalarda şeklinde yazılan yer adı kaynaklarda tespit edilemedi.

'ale's-sultân kabîhasın ihtiyâr ve Silistre taraflarına gelüp âmâde-i ceng ü peykâr olmuş ve bu ešnâda ârzü-yı feth ü teshîri içün mevkib-i humâyûn Selanik taraflarında bulunmuş olmağla hîlâf-ı me'mûl-ı şeyh-i mezbûr tarafından zuhûr eden bu güne vaz'-ı güstâhâne münkeşif-i zamîr-i münîr-i hazret-i mülûkâne olduğda eṭrâf-ı şehir-i Selanik gâret ile iktifâ ve şeyh-i mezbûr üzerine irsâl-i ecnâd-ı zafer-pîrâ içün deşt-i pehnâ-yı belde-i Siroz kudûm-i mes'adet-merkûz Sultân-ı felek-'unvân ile mânend-i gülistân-ı feraḥ-endûz ve şeref-i ikâmet-i zât-ı humâyûn ile ol meymenet-âmûz dem-i nev-rûz olup ma'iyet-i şeyh-i mezbûrda olan zümre-i buğât-ı 'adîmü'n-necât üzerine²⁹⁹ sevḳ-i 'asâkir-i nuşret-efrûz oldu. Pes 'asâkir-i pâdşâhî ile şeyh-i mezbûruñ leşker-i dâlâlet-penâhî miyânında tekâbül-i Şıffîn vukû' bulduğda ceş-i bed-kış-i a'dâ derd-i ser-i humâr-ı inhizâma giriftâr ve şeyh-i mezbûr-ı perîşânü'l-eṭvâr Deli Orman Cengelistan'a firâr etmiş idi. Bu ešnâda cânib-i Aydın'da mezbûrânıñ peyâm-ı katl ü 'dâmı şeyhiñ rü'esâ-yı 'askeri beyninde şâyi' ve nüḳûd-ı kuvvet u şu'ûrları güm-geşte vü zâyî' olduğda vikâye-i ser-mâye-i hayât zımnında Şeyh Bedrû'd-dîñ'i hayyen muḳayyed-i der-bend-i ihtimâm teslîm-i huzûr-ı pâdşâh-ı İskender-ihtişâm eylediler. Sultân-ı kadr-dân hazretleri tertîb-i cezâsını re'y-i işâbet-ârâ-yı 'ulemâya havâle buyurmuşlar idi. Pes 'ulemâ-yı devlet-i Meḥammed Hânî şeyh-i mezbûre tahrik-i şefe-i ṭa'n u melâmet etdikden soñra Sa'dû'd-dîñ-i Taftâzânî şâkirdlerinden Haydar-ı Herevî ḥall-i hirâka-i demi emrinde imzâ-sâz-ı kırtâs-ı fetvâ olmağın ol fâzıl-ı nâm-dâr irtikâb eyledigi kabâḥat-i nâ-şavâb mülâbesesiyle³⁰⁰ Siroz bâzârında ber-dâr olundu. *Zâlike takdîr ü'l-'Azîzi'l-'Alîm*³⁰¹ Miḥâl Oğlu Meḥammed Beg ki Şeh-zâde Mûsâ Çelebi'niñ Beglerbegisi idi. Zamân-ı şehâdet-i şeh-zâde-i mezbûrda nâ-peydâ-yı peydâ-yı tesettür ü ihtifâ olmuş iken sū-be-sū cüst-i cū olunup bu âvân-ı fütâde-i dâm-ı taḥarrî olmağın rütbe-i mezkûreden 'azl ü tenkîl ve Tokat'da bedevî-i çâr-ṭâk kal'asında ḥabs ile tezlîl olundu. Sultân Meḥammed Hân Hazretleri zıll-efken-i şevket oldukları şahrâ-yı Siroz'dan fekk-i evtâd-ı bârgâh-ı celâlet ve maḥmiyye-i Edirne'ye 'atf-ı 'inân-ı 'avdet³⁰² edip taḥt-ı humâyûnlarında çâr-bâş-nişîñ-i saltanat oldular. Bir kaç mâh mürûrunda ferâc-ı leṭâfet-ımtizâc-ı şâhânelerine 'ârîza-i inhîrâf ile ser-nihâde-i visâde-i bîmârî olup gün-be-gün 'illet-i vücûd-ı nâzenîñ-i şehriyârîleri kesb-i şiddet ve bu dâ'-i bî-devâdan iḳlîm-i bekâya 'azm ü rıḥlet ideceklerin zîhn-i pâk-i tâbnâkları şehâdet etmegın çâşnî-gîr başı 'Ulvân Beg-nâm nâme-resân bâ-emr-i pâdşâh-ı kerâmet-nişân tesyîr-i şavb-ı Sultân Murâd Hân oldu. Pes maḥmiyye-i Edirne'de Sultân-ı 'âlî-şânıñ gülistân-ı 'ömr-i 'azîzine bād-ı ḥazân-ı fenâ vezân olup sekiz yüz yigirmi dört

²⁹⁹ 43a AE

³⁰⁰ 37a KA

³⁰¹ Bu, mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen Allah'ın takdiri (düzenlemesi)dir. Kur'ân, Yasin/38.

³⁰² 43b AE

Cemāzīyü'l-ülāsınîñ evâ'ilinde gül-berg-i vücūd-ı latîfleri pejmürde-i serdj-i mevt olduķda şeh-zāde-i 'ālî-nijād-ı Sultān Murād Rūmiyye-i şuğrādan teşrîf-sāz-ı tahtgāh-ı Burusa idince vüzerā-yı Āşaf-nihād kırk iki gün cenāzelerini vedj'a-i şandūka-i muḥāfaẓa edip rüy-ı murād-ı fu'ādları tutuķ-ı ārzūdan zuhūr etdikde cesed-i Sultān-ı Meḥemmed Hānî irsāl-i cānib-i Burusa eylediler. Pes na'ş-ı mağfiret-naķş-ı pādşāh-ı mağfūr Burusa'ya teḳarrüb eyledikde istikbāl vecibesi ba'de'l-edā tābūt-ı raḥmet-nişānları ziver-i benān-ı şıgār u kibār ve ḳurb-ı cāmî-i refj'alarında vāķı³⁰³ türbe-i ḥaḍrāda defn ile cism-i latîfini vedj'a-i ḥāk-i mağfiret-i Kirdgār eylediler. Pādşāh-ı müşārun ileyh bi'l-benān meḥāsin-i aḥlāk-ı meḳārim ü işfāk ile meşhūr-ı 'ālemyān be-her yevm-i cum'a cem' olan fuḳarāyı it'ām ve ehl-i ihtiyāca in'ām edip 'ale'l-ḥuşuş ahālî-i Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn'e her sāl mebālîğ-i keşjre irsāl ü infāk ol arāzî-i muḳaddesenîñ fuḳarā vü muḥtācînini fākadan ıtlāk ederler idi. Meşāyih-i³⁰⁴ şūfiyye ḥāzerātına muḥibb ü muncezib ve zümre-i dervişān u şuleḥāya müşfik ü murtağib ḳuṭb-ı cihān Emjir Sultān ḥazretleriniñ dest-i kerāmetlerinden aḥz-ı nisbet eylemiş ve ol 'azjz-i 'azjz-ü'l-ḳadriñ da'avāt-ı ḥayriyesin şāyān-ı iğtinām etmişdir. Müddet-i 'ömr-i sa'ādetleri kırk üç sāl olup on bir sene zamān-ı devletleri fetret-ı şeh-zādegān ile güzerān edip istiklāl üzre müddet-i salṭanatları sekiz seneden penç rüz noķşandır.

Pjirāye-baḥş-ı taht-ı vālā-yı ma'delet-'unvānî Sultān Murād Hān-ı Şānî:

Dād-pjirā-yı ḳalem-rev-i cihān Sultān Murād Hān şulb-i muṭahhara-i cenāb-ı Sultān Meḥemmed Hān'dan sekiz yüz beş târiḥinde ihtizāz-nümā-yı erîke-i devrān olup serjir-i şevket-maşjir vālid-i büzürgvārlarına cülūs buyurduḳlarında meṭālî-i seniyyeden āftāb-ı sinn-i şerjfleri henüz on sekizinci derecede nūr-efşān olup **Hilyeleri:** Vasaṭü'l-ḳāme güşāde-cebjn-i beşereleri ḥumrete mā'il sefjd-sjrmā. Ala gözlü ḳumral ḳaşlu beşüşu'l-vech sūtūde-ḥişāl aḥlāk-ı ḥasene şāhibi pādşāh-ı 'adjmü'l-mişāl idi. *Tācüt-Tevārîḥ*'de Ḥāce Sa'dü'd-djñ Efendi dest-i ḳalem-i Rüstem-şiyem ile şemşjir-i muraşşa'-ğilāf-ı rivāyeti bu güne keşjde-i meydān-ı beyān etmişdir ki sekiz yüz yigirmi dört sālinda pādşāh-ı Ḥaydar-nihād cenāb-ı Sultān Murād maḥrüse-i Burusa'da teşrîf-i evreng-i salṭanat ve ba'dehu maḥmiyye-i Edirne'de olan taht-ı humāyūna cülūs³⁰⁵ ile ahālî-i ḳişver-i Rüm'ı nā'il-i dest-māye-i ferḥān vüzerā-yı devlet u vükelā-yı salṭanatların āşār-ı ber-güzjide-i iltifāt-ı mülūkānelerine şāyān ile mesrūr u ḥandān etdiklerinden soñra be-tekrār debdebe vü dārāt³⁰⁶ ile maḥrüse-i Burusa'ya imāle-i licām-ı esb-i sebük-reftār tanzjīm-i umūr-ı 'ibād ve ta'mjir-i ḳulüb-i ehl-i bilād ile iştiğāl üzre iken sekiz yüz

³⁰³ 37b KA

³⁰⁴ 44a AE

³⁰⁵ 38A KA

³⁰⁶ 44b AE

yigirmi beş târihinde Düzme Muştafâ nâmında bir şahş-ı bed-kış Selanik taraflarından zühür u hüruc ve ol havâlîde niçe eşhâş-ı muhtelif-e evbâşı livâ-yı hezîmet-ihtivâsına cem' edip Yıldırım Bâyezîd Hân ile Timur-ı gürgânî muhârebesinde güm-nâm-ı vâdj-i beyâbânî olan Şeh-zâde Muştafâ Çelebi benemdür deyü da'vâ-yı saltanat ve nevbet-i cülûs-ı taht benimdür deyü izhâr-ı şeytanet ederek şâhiķa-i bağı vü tuğyâna 'uruc edip Vardar Yeñicesi'ne kadem-zen-i vuluc olduķda Evrenos Oğulları terk-i 'âr u nâmûs edip fermân-ı şakî-i mezbûr-ı sahte-kâre itâ'at etmişler ve Siroz'a geldikde ahâlîsi żarûrî ħal'ayı teslim ile 'aķd-i bî'at eylemişler.³⁰⁷ Hûlâşa-i kelâm ol şahş-ı bed-fercâm bu vechle da'vâ-yı bâtıla cesâret edip Burusa'ya âmâde-i 'azîmet üzre olduğı haber-i mûhiş-eşeri belde-i Burusa'da mesmû'-ı Sultân Murâd-ı Şânî olduķda evâ'il-i 'ahd-i saltanatları olmağla ġonçe-i nev-hîz-i gül-mizâc-ı 'âlîleri ziyâde mükedder ve hâtîr-ı humâyûnları muğber olup erkân-ı devlet-i 'aliyyeleriyle sünnet-i seniyye-i meşverete ibtidâr buyurduķlarında Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa ve El-Hâc 'ivâz Paşa huzûr-ı humâyûnda şu resme takrîr ü ifâde etdiler ki Bâyezîd Paşa kuluñuz 'âķil ü müdebbir ve fûnûn-ı muhârebede mezîd-i şecâ'atle müştehîr bir vezîr-i rûşen-żamîr olup hem Rûmeli ümerâsı ez-ķadîm yâr u âşnâsıdır. Bir miķdâr 'asâķire ser-dâr ve Rûmeli'ye me'mûr³⁰⁸ u tesyâr buyurulmaķ evlâdır³⁰⁹ deyü re'y ü istişhâb eylediler. Bu tedbîr-i nâ-pezîr muktezâ-yı takdîr-i muvâfiķ-ţab'-ı pâdşâh-ı İskender-semîr olmağın Bâyezîd Paşa Düzme-i bed-peymâ üzerine isrâ buyuruldı. Ol vezîr-i ġayûr niçe 'asâķir-i mevfûr ile Gelibolı ma'berinden 'ubûr Rûmeli'ye mûrûr edip leşker-i bisyâr şakî-i murdar-ı bî-ħadd ü şumâr idi. Paşa-yı merķûm şahş-ı bed-şî'âr elinde rıtlı girân-ı şehâdetle fûtâde-i ħâķ-ı helâķ olmağın Düzme Muştafâ-nâm mel'anet-nişân 'asker-i bî-pâyân ile mânend-i seyl-i enhâr Gelibolı'dan imrâr ve Miħalic şahrâsında bast-ı çerâğâh-ı ķarâr eyledi. Pes şehâdet-i Bâyezîd Paşa ile şakî-i mezbûruñ şahrâ-yı mezkûre pâ-nihâde-i şîķlet olduğı pâdşâh-ı nev-câh ħazretleriniñ resîde-i sâmi'a-i intibâhları olduķda ol şehriyâr-ı ķadr-dân-ı münkesirü'l-cenân ol 'aşrîñ meşâyîġ-i kirâmından ħusn-i teveccûh ü himmet-i istid'â 'ale'l-ħuşûş ol demde seccâde-ġüster-i buķ'a-i ħayât olan sultânü'l-evliyâ ħazret-i Emîr Seyyid Muhammedü'l-Buħârî *ķuddise sırruhu'l-bârî*³¹⁰ cenâb-ı 'âlîşine ilticâ ve du'â-yı serî'ü't-te'şîrlerin recâ buyurmuşlar idi. Ol 'azîz-i dil-nüvâz devlet-i 'Osmânî devâm-ı iķbâlini ve Düzme'niñ i'dâm u zevâlini der-ķâr ve vâhibü'l-âmâlden dest-ġüşâ-yı niyâz olduķda eşer-i icâbet-i du'âyâ dâ'ir zühûr eden işâret-i ġaybiyyeyi ol Sultân-ı ķışver-i vilâyet Sultân-ı tahtġâh-ı ħilâfet ħazretlerine müjde-künân ve mübârek dest-i kerâmet-peyvesteleriyle tîġ-

³⁰⁷ eylemişler : etmişlerdir KA

³⁰⁸ 45a AE

³⁰⁹ 38b KA

³¹⁰ Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

zerrin-niyâm-ı şehriyârîyi beste-miyân pâdşâh-ı ‘âlî-şân etmişlerdir. Pes Sultân Murâd-ı cihâd-mu’tâd kemâl-i şıdık u i’tikâd ile müdâfa‘a-i şakî-i mezbûre süvâr-ı rahş-ı zîbâ-hırâm Ulubâd kenârında olan cisri kesr etdirüp anda hayme-pîrâ-yı ârâm³¹¹ oldular. Bu ešnâda qarîha-i ilhâm-ı şarîha-i tâcdârîden Timurtaş Paşa-zâdelerinden Umûr Beg ve Oruc Beg³¹² kemâşetgân rûtbe-i vezâret olan zümre-i vûzerâya ilhâk ve neyyir-i iqbâlleri teveccühât-ı şâhâne ile bâhirü’l-işrâk olup Umûr Paşa niçe guzât-ı zafer-simât ile mukâbele-i a’dâda ceng ü peykâra me’mûr olup paşa-yı mezbûr nısfü’l-leylede nehrin karşı tarafına ihfâ-yı reh-peymâ ve kuvvetü’z-zahr olarak vezîr-i Şânî El-Hâc ‘İvâz Paşa der-‘akab verâsından isrâ olundu. Bu âvân Düzme-i delâlet-nişânîni iki mîzâb-ı enfinden dem-i firâvân bilâ-infişâl feverân ve inkıtâ‘ı ‘adîmü’l-imkân olmağla hâl-i felâket-me’âli bu vechle perîşân olmuş idi. Pes vezîr-i dilîr Gâzî Umûr Paşa bir gece içinde şeb-hûn-ı zemînde şerzime-i şekâvet-pîşe üzerine sell-i seyf-i şamşâm vakti vâfiri horîde-i şîr-i şemsîr-i intikâm ve tahlîş-i girîbân-ı cân eden bakîyye-i eşrâr-ı felâket-encâm gürûhan gürûh girîzân vâdj-i güm-nâm olmağın Düzme dedikleri nâm-ı kabîhü’l-ef’âl livâ-yı istidrâcınıñ qarînü’z-zevâl ve şîrzime-i hezîmet-eşeri müsta’idd-i istîşâl olduğun derk cümle-i mâl u menâl ve kâffe-i âdât-ı harb u kıtâli terk edip esb-i idbâre süvâr ve Gelibolı ma’berinden Rûmeli’ne firâr şadr-ı a’zam maķâm-ı hânde-fermâsında olan İzmir oğlu Cüneyd Beg-nâm hâ’in-i dîñ ü devlet dağı Aydın ilinde karar eyledi. Hâcî ‘İvâz Paşa-nâm seçî-i dilîr şakî-i firârîniñ cümle-i eşyâ vü emvâl-i keşîresin keşîde-i zabt u teşhîr edip Ulubâd nehriniñ cisri müceddeden bünyâd ve peyâm-ı ferah-âbâd vâsîta-i haber-resân ile irsâl-i huzûr-ı Sultân Murâd ve müterakkıb-ı kudûm-i humâyûnları olduğunı serd-i îrâd eyledi. Ferdâ-yı rûz pâdşâh-ı zafer-efrûz hâzretleri cîsr-i nev-inşâddan ‘ubûr ve karşı cânibe mürûr edip sâye-endâz-ı şevket-i iclâl oldular. Zuhûr-ı³¹³ âşâr-ı gâzab u celâl-i Sultân-ı şâhibü’l-ikbâlden teb-zede-i lîrzân olan Rûmeli ümerâsı El-Hâc ‘İvâz Paşa’nıñ şefâ’at ü recâsıyla kayd-ı mezellet ü rûsvâyîden hâlâş ve ‘afv u merhamet-i şehriyârîye mazharriyetle kâdr ü menziletleri bâhirü’l-ihtîşâş oldu. Pes Sultân-ı ma’âlî-‘unvân ol maħalden hareket Rûmeli’ne ‘atf-ı inân-ı ‘azîmet buyurdukları sahte-kâr-ı neket-âşârıñ ma’lûmı olduğda Bolayır yolundan firâr ve Edirne’de karar eyledi. Pâdşâh-ı kâm-kâr ta’kîbe tahrîk-i rehvar-ı ılgâr eyledikde Edirne’den kemâl-i bîm ü hîrâsân ile Kızıl Ağac Yeñicesi’ne girîzân olmuş idi. Ma’iyyetinde olan ser-gerdegân-ı zümre-i bugât berây-ı vesîle-i cây-ı necât ol şakî-i rûbâh-sıfâtı beste-i dest ü pâ eyâdj-i leşker-i ‘akab-gîrâne teslim eyletilen ibtidâ eylediler ol mechûl-ı maħzûl dergâh-ı ma’delet-iktinâh Sultân Murâd Hân-ı Şânîye mevşûl olduğda Edirne hisârı dîvârında maşlûb ve câme-i

³¹¹ 45b AE

³¹² 39a KA

³¹³ 46a AE

müste'ār-ı hayâtı bu üslûb ile meslûb oldu. Düzme Muştafâ'ya tab'iyet ile hânedân-ı bülend-i eyvân-ı devlet-i 'Osmâniyye'ye işâl şer ü müfside ictirâ eden İzmir Oğlu Cüneyd Beg üzerine Oruc Paşa'dan soñra ümerâ-yı nâmdârân-ı saltanatlarından Hamza Beg niçe cüyüş-ı deryâ-hurûş ile me'mûr ve mîr-i mezbûr niçe 'asâkir-i zafer-mevfûr ile kal'a-i İzmir'i mahşûr etmiş idi. Eşnâ-yı ceng ü peykârde Cüneyd Beg-nâm şikeste-zamîr-i peser-i bed-eşeri ile eyâdj-i seçj'âne esîr olduğda ol iki ehl-i fesâd-ı mâder-zâdiñ kelle-i bî-devletleri tîğ-i bürrân ile kaç' ve şecere-i zindegânîleri uşûlünden kal' ü kam' olundukdan soñra sekiz yüz yigirmi tokuz târihinde memâlik-i İzmir zamîme-i kalem-rev-i pâdşâh-ı şevket-maşîr kılındı. Sekiz³¹⁴ yüz otuz bir sâlinde pâdşâh-ı mehâsin-haşlet mahrûse-i Burusa'dan mahmiyye-i Edirne nehzat ve ümerâ-yı ser-hadât-ı³¹⁵ manşûreden İshâk Beg'i Lâs diyârını nehb ü gârâte me'mûr edip kendüleri Ergene Köprisi binâsına mübâşeret buyurdılar. Mağall-i cîsr-i mezbûr âşiyân-ı harâm-zâdegân olmak üzre meşhûr olup anda niçe gani vü fakîr dest-i kıtâ'-ı tarîkde esîr olur idi. Hâr u hâşâk-ı mağall-i mezkûr ba'de'l-ihrâk yetmiş dört tāk-ı bülend üzre keşide bir kaçtara-i refî'a ihdâş u inşâ ve kurbunda Ergene-nâm kaşabayı binâ ve anda bir câmi' ü 'imâret ihyâ buyurmuşlardır ki Germiyanoglu Ya'kûb Beg ki bir pîr-i huçeste-tedbjr idi. Bu eşnâda Edirne'de hâk-i 'atabe-i 'ulyâ-yı pâdşâhiye cebîñ-sây-ı rıkkıyyet ve vilâyet-i Germiyan bi't-temâm teslim ile tecdîd-i 'akd-i bî'at etmiş.Vilâyet-i Germiyan mülhakatıyla Umûr Paşa-zâde 'Osmân Beg'e tevcih ü ihsân buyurulmuşdur. Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa bu eşnâda iklim-i bekâya hîrâmân ve oğlu Halîl Paşa şadâret-i vâlâ-yı 'uzmâya sezâ vü şâyân buyuruldu. Müşârun ileyh İbrâhîm Paşa merhûmuñ cenâzesi Edirne'den Burusa'ya ba'de'l-işâl eşer-i dest-i hayrâtı olan câmi'-i şerîf muhâzîsinde vâkı' mu'allim-hâne hazîresinde mütevârî-i hâk-i rahmet-i müte'âl olduğu ba'z-ı kütüb-i tevârihde nüvişte-pîrâdır. Pâdşâh-ı cihân Sultân Murâd Hân hazretleriniñ feth-i kal'a-i Koştantiniyye e'azz-i me'rîb-i derûn-ı humâyûnları olmağla tedârükât-ı kavîyye-i mevfûre ve 'asâkir-i bî-şumâr-ı manşûre ile cânib-i İstanbul'a müteveccih-i vech-i i'tizâm ve kal'a-i mezbûreyi muhâşarada mınţıka-bend-i ihtimâm olmuşlar idi. Şûret-i teshîri mütevârî-i merkez-i tesyîr olmuş iken muktezâ-yı takdîr³¹⁶ zuhûr-ı ba'z-ı gâvâ'il şûret-i teshîre perde-keş-i hâ'il oldu. Bu sene-i müteyemmine ki sekiz yüz otuz üç târihidir. Receb-i şerîfiñ yedinci yevm-i cum'a-i şerîfe bâğ-ı murâd-ı Sultân Murâd'da gül-i Mehemmed açıldı³¹⁷. ve devhâ-i saltanatda mazhar-ı kerîme-i *aşluhâ şâbitun ve fer'uhâ fi's-semâ*³¹⁸ bir nihâl-i müşemmerü'l-âmâl ve dil-güşâ-yı zâhir ü peydâ oldu ki şemerâtı âfâka

³¹⁴ 46b AE

³¹⁵ 40a KA

³¹⁶ 47a AE

³¹⁷ 40b KA

³¹⁸ Kökü sağlam, dalları göğe yükselen. Kur'ân, İbrahim/24

şaçıldı. Ya'nı şehriyâr-ı 'âlem Sultân Murâd Hâzretleriniñ medîne-i Burusa'da Sultân Mehemmed-nâm şeh-zâde-i serv-i âzâdeleri mehd-ârâ-yı 'âlem-i vücûd ve âgûş-pîrâ-yı dâye-i şühûd olup şeh-zâde-i müşârun ileyh şöîra fâtih-i kal'a-i Kostañtiniyye olmuşdur ve âvâze-i şalâh u celâdetiyle kubbe-i cevfi hâdrâ tolmuşdur. Bu ešnâda fetih-i kal'a-i Semendire ârzûsıyla Sultân Murâd-ı gâzâ-mu'tâd niçe leşker-i Rüstem-nihâd ile süvâr-ı semend-i celâdet ve kal'a-i mezbûreyi cevânib-i şettâdan haşr u taẓyîke dâmen be-miyân-ı gayret olup kal'a-i Semendire bir hişâr-ı üstüvâr olmağla derûnunda olan küffâr 'inâdında ısrâr edip bilâ-infişâl iki aydan ziyâde muhâşarasıyla iştiğâl olunmuş idi. Âhirü'l-emr zâbiṭi olan Vulk Oğlu-nâm hûn-rîz diyâr-ı Nemçe'ye maṭiyye-zen-i gürîz olmağın kal'a-i mezbûrede olan kefere-i nâ-pâydar ber-vech-i istîmân teslîm-i hişâr eylediklerinde pâdşâh-ı Dârâ-gulâm Semendire kal'asını maḳarr-ı ehl-i İslâm edip cânib-i Edirne'ye 'avdet buyurdılar. Bu rivâyet-i şıdk-intimâ şahâyif-i kütüb-i tevâriḫde nigâşte-ârâdır ki Sultân Murâd-ı murâd-baḫşânıñ zamân-ı salṭanatlarında niçe kal'a-i 'asîrü'l-fetih mu'âvenet-i müyesserü'l-murâdât ile tesḫîr olup zamîme-i memâlik-i İslâmiyye olduḳda *Es-Selâmetü fi'l-vaḫdeti*³¹⁹ mefhûmınca ba'de'l-yevm müheyyâ-sâz-ı mühimmât-ı sefer-i dâru'l-beḳâ ve küşe-i kırdârü'l-amân vaḫdet ü inzivâ olmaḳ murâd-ı 'aliyyeleri olup belde-i Mağnisa'da serîr³²⁰-ârâ-yı emâret olan ferzend-i lebjbleri Şeh-zâde Mehemmed Hân ğavâ'il-i ser-ḥadd-i şabâveti mütecâviz ve sinn-i sa'âdetleri on beşinci pâyeye mütenâhiz olmağla veliyy-i 'ahd-ı taḫtgâh-ı salṭanat ve Şadr-ı A'zam Halîl Paşa³²¹ ve Şihâbü'd-dîñ Paşa ve Şarıca Paşa'yı ma'iyyet-i şeh-zâde-i müşârun ileyhde olmağla emr ü işâret edip cenâb-ı sa'âdet-me'âbları vüzerâ-yı 'izâm-ı nîk-nâmdan İşḫâk Paşa ile şehir-i Mağnisa'ya teveccüh ü iḳbâl buyurdılar. Pes pâdşâh-ı surûşî-nihâd Sultân Murâd-ıñ rû-gerdân-ı iḳbâl-i 'âlem-i kevn ü fesâd olduḡun âhen-dilân-ı a'dâ-yı dîñ-i mübîn a'nı kefere-i mel'anet-ḳarîñ gûş etdiklerinde ihtilâl-i dimâğdan ḫayâl edip seng-pâre-i mîḳnâṭıs-ı aḫz-ı intikâm olmaḳ üzre mülûk-ı küffâr-ı ḫelâlet-nişân birbirleriyle zünnâr-bend-i 'ahd ü peymân olup her ṭarafdan tünd-bâd-ı saḫt-ı eyyâm-ı şitâ ve 'avâşıf-ı kıyâmet-engîz-i zemherîr-i sermâ gibi hücûm u istîlâ etmişler idi. Sultân Murâd-ı ḫayr-endîş-i ra'iyyet-penâh bu cem'iyyet-i bedîḫi'z-zuhûrdan âgâh olduḳda belde-i Mağnisa'dan fekk-i tînâb-ı iḳâmet ve Edirne şavbına taḫrîk-i rikâb-ı müsâra'at edip şahrâ-yı belde-i mezbûrede mevcûd 'asâkir-i zafer-nümûd ile a'dâ-yı dîñ üzerine seyl-şıfat revân ve mübâşeret-i kârzâre fermân buyırmalarıyla sekiz yüz kırk sekiz târîḫinde Varna ḫavâlisinde iki ceş-i bî-pâyân *Merece'l-baḫreyni yelteḳiyânî*³²² olup ḫilâl-i

³¹⁹ Selamet birliktedir.

³²⁰ 47b AE

³²¹ 41a KA

³²² (Suyu acı ve tatlı) iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir. Kur'ân,Rahman/19.

muḥārebede kefere-i fecere giriftār-ı kemend-i inhizām ve Ɣral-ı bed-fi'āl-i Nemçe daḥı dūḡār-ı Ɣayd-ı helāk u i'dām olmağın baƔiyetü's-süyüf-ı küffār-ı eşrār gürühān gürüh diyār-ı mel'anet-āşārlarına firār etmişlerdir. Menkûldür ki muƔarribān-ı dergāh-ı pādşāhiden 'Azab Beg³²³-nām bir merd-i sūḡan-şinās-ı meclis-ārā ki medīne-i Burusa'da mescid-i 'Azab Paşa ol merd-i nıƔ-ḡışālīñ nümüne-i āşār-ı ḡayrātıdır. Murād Ḥān ḡazretleri ba'de'z-zafer 'arşa-i ma'rekeğāḡı geşt ü gūzār ešnāsında buyurmuşlar ki 'Azab ne 'acebdır ki bu Ɣadar mürdegān-ı cünd-i tersāda bir sefīd-rış sāl-ḡurde-i nā-dīde serā-pā cūvān-ı tāze-resīdedir. 'Azab Beg daḥı cevābında pādşāḡım eger bunlar şahbā-yı³²⁴ *eş-şebābu şu'betün mine'l-cünün*³²⁵ neşvesinden ser-mest-i naḡvet olmasalar pīrān-ı rūzgār-dīde-i kār-āzmūde gibi endīşeger-i encām-ı aḡvāl olup bu mertebe pāy-māl-i ḡuyūl-i āteş-'inān olmazlar idi dedikde dāver-i murād-āver ḡazretleri bu mażmūn-ı nūzhet-nümündan mişāl-i gül 'ātır-ı şükūfte-ḡāḡır olmuş ve terğīb-i vūzerā-yı daƔāyık-şinās ve iltimās-ı 'asākir-i zafer-istīnās daḥı vuƔū' bulmuş olmağla "Kelle şağ olsun cihānda bulunur aña külāḡ" diyerek ciger-kūşeleri Şeh-zāde Meḡemmed Ḥān'ı Ɣarārgāḡlarına 'avdet etdirüp cenāb-ı 'ālīleri ke'l-evvel maḡmiyye-i Edirne'de sekiz yüz kırƔ tokuz tārīḡinde teşrīf-i taḡt-ı saltanat etmişlerdir. Sekiz yüz elli bir sālinde şeh-zāde-i 'ālī-cāḡ Sulṡān Meḡemmed Ḥān'ıñ şeh-i Mağnisa'da Bāyezīd nāmında bir necl-i necīb ve şeh-zāde-i erībleri revnaƔ-efzā-yı bezm-i vūcūd ve gehvāre-pīrā-yı 'ālem-i şuhūd olduğın Edirne'de mūjde-resān ile Sulṡān Murād Ḥān ḡazretleriniñ ma'lūm-ı şehriyārīleri olduƔda taƔdīm-i şükr-i Ḥudā-yı bī-ḡūn ve mūjdecileriñ ceyb-i āmālleri naƔdīne-i 'aṡāyā-yı vāfire ile meşḡūn kılınmış ve ol Sulṡān-ı 'ālī-şān-ı ferīḡḡū'l-cenān ve zā'ika-i 'irfānlarında oğul balı lezzeti nümāyān olmuşdur bu āvān-ı zafer-'unvān ki sekiz yüz elli dōrt tārīḡidir Kosova-nām deşt³²⁶-i pehnāda cem'ıyyet-sāz-ı muḡārebe olan küffār-ı bī-pāyān üzerine Sulṡān Murād Ḥān leşker-i 'adū-şikār-ı firāvān ile 'aṡf-ı 'inān edip sene-i mezbūre Şa'bān'ınıñ dōrdünci yevm-i cum'aya teƔābül farīƔıñ vuƔū'unda şaḡrā-yı Kosova şadā-yı kūs-ı zafer-me'nūs ile 'arşa-i Ɣıyāmete mā'il ve na'ra-i dil-āverān-ı İslām ve ḡāy-ı vāy-ı küffār-ı lī'ām ile rūy-ı zemīn mütezazel olup ešnā-yı ceng u peyƔarda bād-ı nuşret cānib-i 'asākir-i İslām'a vezān olmağın niçe küffār-ı dūzaḡ-nişān ṡu'me-i³²⁷ şīr-i şemşīr-i bürrān ve niçeleri esīr-i kemend-i ḡuzāt-ı şecā'at-'unvān ve baƔıyye-i melā'īn-i nekbet-āyīñ vilāyetleri ṡarafına ūftān u ḡızān girizān olduƔdan soñra Sulṡān Murād Ḥān-ı Ġāzī maḡmiyye-i Edirne şavbına irḡā-yı 'inān-ı esb-i ser-efrāzī buyurdılar. Şāḡıñ Emīr-zāde Belīğ İsmā'il Efendi Burusa'ya mūte'allıƔ

³²³ 48a AE

³²⁴ 41b KA

³²⁵ Gençlik bir tür deliliktir.

³²⁶ 48b AE

³²⁷ 42a KA

kitâb-ı *Vefeyât*'ında keşide-pîrâ-yı imlâdır ki hânedân-ı âl-i 'Osmân'dan hürşid-i pertev-endâz-ı eş'âr-ı belâgat-şî'âr evvelen bunların ufk-ı tab'-ı latîflerinden tûlû u burûz edip 'ıkdû'l-le'âl-i manzûme bu şehriyâr-ı tâcdârîñ 'ahd-ı salţanatlarında nazâr-ı raġbet ile âvîhte-i gerden-i istihsân olmuştur. Hattâ bi'z-zât tab'-ı şerîfleri mâ'il-i şî'r-i âb-dâr u dil-dâde-i güftâr-ı nûkteverân sencide-i 'ayâr olup haftada iki gün 'ulemâ vü şu'arâyı hemçü-pervîn dîvân-ı âsmânâsâlarına şaf-nişîn edip gül-güş-ı mübâheşe-i 'ilmiyye ve istimâ'-i münâzara-i şâ'iriyye etdiklerinde **Beyt:**

[fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Cevher-i tîğ-ı tab'-ı ehl-i kemâl

Şaykal-ı i'tibâr ile açılır

deyü ri'âyet-sâz-ı havâtîr-ı erbâb-ı isti'dâd ve her biriniñ fevka'l-me'mûl dil-i vîrânelerin ta'mîr-i yed-i câ'ize-fermâlarıyla âbâd ederler idi. *Câmi'ü't-tevârih*'de³²⁸ mersûm Kâtib Mehemmed-i merhûmdur ki Sultân Murâd Hân'ın maḥmiyye-i Edirne'de ikâmet ve ba'z-ı mesîregâh-ı feraḥ-baḥşâyı temâşâyâ raġbet etdikleri maḥall-i Cîs-i Miḥal'den tavr-ı ihtîşâmâne-i şehriyârî ile güzêrân üzre iken reh-güzârda bir pîr-i rûşen-zamîr ve bir dervîş-ı 'abâ-pûş-ı fakîr ki ba'z-ı menâkıb kitâblarında fuḳarâ-yı ḥazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥatîr*³²⁹ den El-Hâc 'İsâ Dede olmak üzre mervîdir müttekâ-pîrâ-yı 'aşâ bu güftâr-ı cân-sûz ile nidâ edip demiş ki "Ey pâdşâh-ı 'âlem bu dâr-ı fenâ bî-beḳâ iken nedir bu tertîb-i esbâb-ı sūrûr tâbî ki bu ġaflet u ġurûr ṭarîḳ-ı âḫirete tedârûk hengâmıdır tevbe³³⁰ vü inâbet eyyâmıdır. Ey sultân-ı 'âlî-câh ber-taḫḳîḳ bu ma'nâdan âġâh ol eyyâm u sâl nihâyet buldı. Yakın bil ki peymâne-i 'ömr ṭoldı." Bu kelâm-ı kerâmet-encâm mesmû'-ı pâdşâh-ı enâm olduġda 'an ḳarîb *küllü nefsin zâ'ikatu'l-mevt*³³¹ nûş-dârûsundan bî-hûş olıcakların endişe ederek serây-ı humâyûnlarına geldiklerinde mübtelâ-yı şadâ'-ı müferriṭe-i bî-ilâc olmaġın der-'aḳab tecdîd-i tevbe vü inâbeye taḫrîḳ-i şefe-i dehân ve bundan âḳdem nüvişte-pîrâ-yı ruḳ'a-i beyân olan vaşîyyet-nâmeleri ki anda niçe veşâyâ-yı ḥûsne ve umûr-ı Salţanat ve nizâm-ı devlete müte'allıḳ-ı tedâbjr-i müstaḥsene derc ü iş'âr olunmuş ve Sultân Mehemmed Hân Ḥazretleri vaşî-i muḫtâr ve Şadr-ı A'zam Ḥalîl Paşa daḫı neẓârete ihtiyâr buyurulmuş idi. Ol Vaşîyyet-nâme'niñ şandûḳa-i muḫâfaẓadan iḫrâcını emr ü fermân edip maẓmûn-ı ḥikmet-nümûnına vûzerâ-yı 'izâm ve 'ulemâ-yı kirâmı iştihâd ve Şeh-zâde Sultân Mehemmed Hân ḥazretleriniñ 'ucâleten Edirne şavbına ḳadem-resâ-yı³³²

³²⁸ 49a AE

³²⁹ Yüce sırrı kutsansın.

³³⁰ 42b KA

³³¹ Her canlı ölümü tadacaktır. Kur'ân, Al-i İmran/185.

³³² 49b AE

meclî'lerin jîrâd buyırdılar. Pes ser-i sa'âdetlerine târî olan 'illet-i şudâ'-ı 'adîmü'l-inkıtâ' sâ'at-be-sâ'at müştedd ve inhirâf-ı mîzâc-ı humâyûnları ânen-fe-ânen mümtedd olup dervîş-i mezbûruñ hîtâbı sekiz yüz elli beş Muḥarrem'iniñ ibtidâ günü idi. Üçüncü rûz-ı cum'a rûḥ-ı pür-fütûḥları âlâyiş-i dâr-ı fenâdan rû-gerdân ve taḥt-nişîn-i dâru'l-emân-ı rahmet-i Raḥmân olup emr-i pâdşâh-ı meḥâsinü'l-ef'âl ile Sulṭân Meḥemmed Ḥân âsitânesine da'vet-nâme irsâl olunmuş idi. Vaḳtâ ki mektûb-ı nihânî vâşıl-ı dest-i Meḥemmed Ḥânî olduḳda ol şâh-ı nev-cüvân âh u efgân eyleyerek neşîm-i seḫer gibi maḥmiyye-i Edirne'ye mes'adet-baḫşâ olup mâh-ı mezbûruñ on altıncı yevm-i ḥâmis def'a-i şâniye taḥt-ı 'âlî-baḫt-ı salṭanata câlis oldular. Bâ-emr-i Sulṭân Meḥemmed Ḥânî Burusa'ya iṣṣâl³³³ olunan na'ş-ı rahmet-naḳş-ı Murâd-ı Şânî nihâyet ta'zîm ü iclâl ile vâşıl olduḳda cesed-i laṭîfleri eşer-i binâları olan ḳubbe-i vâlâda defîn-i laḫd-ı maḡfiret İzed-i Yezdânî kılınmışdır. Pâdşâh-ı maḡfiret-nişân şâhib-i ṭab'-ı laṭîf kerîmü'l-aḫlâḳ ve fuḳarâ vü zu'afâya iḫsân u 'aṭâda meşḫûru'l-afâḳ olup be-her sene kendi yed-i meḳârim-perverleriyle sâdât-ı kirâma biñ 'aded zer-i meskûk-ı 'Oşmânî i'tâ ve her sâl ahâlî-i Ḥaremeyn-i Şerîfeyn'e 'aṭâyâ-yı mütekâşîre irsâl ü isrâ edip 'ahd-ı salṭanatlarında niçe fuḳarâ vü mesâḳîñ zıll-i su'âlî 'izz-i ḥâle tebdîl ve şûret-i faḳr-ı sevâd-ı şîmâyı ruḫ-ı sefîd-nümâ-yı ḡınâya taḫvîl etmişler idi. Ekşeriyyâ nûḳûd-ı 'ömr-i 'azîzleri vücûh-ı müberrât ü ḥasenâta maşrûf olmaḡın evvelâ maḥmiyye-i Edirne'de Üç Şerefelü denmekle ma'rûf câmi'-i şerîfiñ³³⁴ cevânib-i erba'asına çâr menâre-i lâmi'ü'l-envâr ki **Beyt:**

[fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül]

Dönüp[dür] menâre nihâl-i güle

Mü'ezzin çü bûlbûl ider ḡulgüle

me'âline mâ-sadaḳdır ve yine belde-i mezbûrede sekiz yüz elli târîḫinde bir câmi'-i laṭîf ü 'imâret-i 'âmire ṭarḫ edip ḳurbında Ḥazret-i Mevlânâ *ḳuddise sırruhü'l-a'lânî*ñ fuḳarâsına bir zâviye-i ra'nâ ve bir medrese-i refî'a ve bir dâru'l-ḥadiş ü mu'allim-ḥâne ve fuḳarâ vü mesâḳîñ içün müsâfir-ḥâne ve ıṣṭabl-ḥâne binâ etmişlerdir ve maḫrûse-i Burusa'da câmi'-i zîbâ ve medrese-i feraḫ-baḫşâ ve 'imâret ü tâb-ḥâne ve ḥâlâ maḫall-i medfen niçe şeh-zâdegân-ı kirâm olan ḳıbâb-ı mu'allâ iḫdâş u inşâ ve Cîsr-i Ergene'den başḳa Selanik ile Yeñişehr ḳenâr-ı beyinde bir cîsr-i 'adîmü'n-naẓîr bünyâd buyurmuşlardır ki ta'bîr-i güncâyîş-i nâ-peẓîr-i ḫavşala-i taḳrîrdir. Ve yine belde-i Burusa'da mütevârî-i merḳad-ı rahmet-i cenâb-ı Şamed olan Abdâl Meḥemmed-nâm 'azîz ve meczûb-ı İlâhî ḫazretleriniñ üzerine bir ḳubbe-i maşnû'a

³³³ 43a KA

³³⁴ 50a AE

icād u ihyāsına muvāfık olmuşlardır. *Nevvarallāhi mazca'ahu ve taḳbelü ḥayrātihi*³³⁵ 336 vilādetleri sekiz yüz beş tārīḫinde olmağla sāl-i irtiḥāllerine nāzaran a'dād-ı 'ömr-i humāyūnları kırk tokuz ve müddet-i salṭanatları otuz bir sāl olur. *Tezkire-i Latīfī*'de meşṭūr olduğu üzere bu gül-gönce-i dil-cū ol pādşāh-ı suḥan-dāniñ gülistān-ı ṭab'-ı nāzūkānelerinden çıddır. **Ġazel:**

[*fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*]

Uyḥuda dün gice cānım gibi cānān gördüm

Ten-i efsürdede ḳalḳup eşer-i cān gördüm

Leblerin ḥaste iken ağzıma aldım bi'llāh

Ey ṭabīb-i dil ü cān derdime dermān gördüm

Edrene gerçi güzeller yeridir ey hem-dem

Bursa'da daḥı niçe dil-ber-i fettān gördüm

Nāgehān ben bu gice ḳadre irüp Ḳabluca'da

Bir gümüşden yapılu serv-i ḥirāmān gördüm

Ey Murādī şeh-i devrān iken el-ān seni

Zülfine ḳılmış esjir bir şeh-i ḥübān gördüm

Der-Kenār³³⁷: Menākıb-ı 'ālīleriyle şaḥāyif-i kitāb-ı şerīf-peziṛā-yı nişāb-ı bī-ḥisāb olan pādşāh-ı 'alī-şān '*aleyhimü'r-rahmete ve'l-ḡufrān*³³⁸ ḥāzerātınıñ cevāmi'-i şerīfe ve türbe-i latīfeleriyle şeh-zādegān-ı kirāmiñ türbe-i sa'ādetleri bā-irāde-i seniyye-i pādşāh-ı rüşen-zamīr her birlerine başḳa başḳa şarf-ı dirhem ü dīnār-ı keşīr ḳaplanarak ta'mīr ve 'imāme-i sa'ādet ve bi'l-cümle şandūḳahā-yı maḡfired-menḳabetleriniñ pūşīdeleri tecdīd ve nev-ḳālīçe-i reng-āmīz-i leṭāfet-engīz ile derūnları ferş u teşyīd birle zīnet-peziṛ ḳılınup sāye-i mübārret-vāye-i

³³⁵ Allah, onun kabrini nurlandırın ve iyiliklerini kabul buyursun.

³³⁶ 43b KA

³³⁷ Der-kenār AE'de 50a-50b; KA'da 43b-44a'da kayıtlıdır.

³³⁸ Bağışlanma ve rahmet onların üzerine olsun.

i şahbâ-yı mevt olmadın taḥşîl-i neşve-i rûḥānî ve bu ḥarâbezâr-ı fânîde çend rûze bir bîzâ-i-i nâfi'âyı icâd u ibkâ ile zindgâni idegôr" deyü muvâfık-ı nîzâm ba'z-ı kavânîni-şehriyârî icrâsına bâ'îş olup evvelâ ism-i sâmi-î Sultânî 'akîb-i ḥuṭbe-i menâbirde tezkîr ve Sultân 'Osmân Ḥazretleriniñ 'ahd-i şerîflerinden zamân-ı ḥilâfet-i Sultân Orḥan'a gelince kalem-rev-i ḥukûmet-i devlet-i 'Osmâniyede râ'ic olan icnâs-ı nûkûd esâmî-i selâṭîn-i Selçukîyye ile meskûk iken şeh-zâde-i Sikender-zâmiriñ re'y-i işâbet-karîni üzre vücûh-ı derâhim ü denânîr nâm-ı nâmî-i Sultân Orḥan ile³⁴² zînet-peziñr oldı ve kisve vü libâsda sipâh u ra'ıyyet beynine imtiyâz ve ceng-i ḳal'ada süvârîden piyâde-i ciger-dâr olmaḳ üzre leşker-i nev-peydâ ifrâz etmişdir. Sultân Orḥan âyîne-i ṭab'-ı birâderlerinde bu rüşd ü sedâdî müşâhede etmekle yedi yüz yigirmi ṭokuz senesinde mesned-i vezârete şâyân edip Kete ḳazâsına tâbî' Fodra-nâm ḳariyeyi temlîkiyyet üzre iḥsân etmiş vüzerâ-yı devlet-i 'Osmâniyye'de şadr-ı pîrâ-yı vekâlet-i küberâ olanlarıñ evvel ü âkdemo bu şeh-zâde-i 'alî-şân olmuştur. Şeh-zâde-i 'alî Şeyḥ Edebâlî taḥt-ı terbiyesinde terbiye görmüş zâhid-meşreb ü 'uḳbâ-maṭlab u dervîş-nihâd rakîḳü'l-fu'âd taḳvâ-penâh bir zât-ı pür-intibâh olmaḡla idâre-i umûr-ı mülkden mizâc-ı leṭâfetlerinde fütûr zuḥûr edip ba'dezâ fetḳ u retḳ meḥâmmda ma'zûriyyeti zâhir ve rû'yet-i meşâliḥ-i 'ubbâdda 'adem-i iḳtidârî bâhir olmaḡın küşe³⁴³- nişîni- 'ibâdât u ṭâ'ât olmaḳ üzre mesned-i şadâretten 'azl u infişâlini 'atebe-i 'aliyye-i sultânîden recâ vü niyâz eyledikde Sultân Orḥan Ḥazretleriniñ nezd-i 'âlîlerinde i'tizârları maḳbûl yedi yüz otuz bir târîḳhinde mesned-i vezâretten ma'zûl olup emâret-i livâ-yı Biḡa 'uhdesine tevcîḥ ü 'inâyet ve şeh-zâde-i mezbûr livâ-yı mezkûre 'azîmet etmiş idi. Yedi yüz otuz iki senesi ḥilâlinde ḳal'a-ı Biḡa'da 'âzim-i ḥuld-i berîñ olup cesed-i muṭahharları Burusa'ya ba'de'n-naḳl peder-i büzürgvârları Sultân 'Osmân Ḥazretleriniñ cânib-i yesârında âsûde vü defîndir. Şeh-zâde-i mezbûr küşe-i ferâḡ-ı ihtiyâr etmiş şâhib-i 'aḳl u dâniş ve mezîd-i fehm ü bîniş ile mevşûf olup ḥayrât-ı bâhirü'l-berekâtlerinden ḳal'a-i Burusa'da kâr-gîr bir câmi'-i zîbâ ve germ-âbe-i şafâ-resâ inşâ ḳılmış ve sâlifü'z-zîkr Foṭra ḳaryesiyle Yörükli ve Timurcı ve Misebolı ḳaryelerini³⁴⁴ câmi'-i şerîflerine şart u vaḳf etmişdirteḳabbûlu'llahi ḥayrâtihi³⁴⁵.

Şeh-zâde Ḳâsım Çelebi Bin Sultân Orḥan:

Şâbiḥ-i baḥr-ı ḡufrân Sultân Orḥan Ḥân ḥazretleriniñ evlâd-ı 'Osmânî-nijâdlarından olup henüz 'âlem-i şabâvetden râyiż-i tek-âver-i riḳû'ş-şebâb olmadın gelû-gîr-i dest-i ecel ol ṭıfl-ı nâz-

³⁴² 51a AE

³⁴³ 44b KA

³⁴⁴ 51b AE

³⁴⁵ Allah iyiliklerini kabul buyursun.

perverdi ğunūde-i gehvāre-i ‘adem edip maħrūse-i Burusa’da vālid-i mācidi ħurbında medfūndur.

Şeh-zāde İbrāhīm Çelebi bin Hudāvendigār:

Şeh-zāde-i mezbūr ğariķ-i ħulzūm-i raħmet-i Raħmān Hudāvendigār-ı bihişt-mekān ħazretleriniñ evlād-ı ferişte-nihād ve gül-i nev-resjide-i bāĝ-ı fu’adlarından olup dest-i dāye-i nāz u na’imde perverde ve ħarem-i ‘işmet-serāy-ı tevķir ü tekrimde terbiyyet-kerde iken devn-i sinnü’l-bülūĝ-ı şem’-i ħayātı bī-fürūĝ olduķda murĝ-ı rūĥ-ı laţıfı ‘azm-i dārū’s-selām ve türbe-i Sultān Ğāzī³⁴⁶ Orĥan Hān’da ittiĥāz-ı maķām eyledi.

Şeh-zāde Ya’ķūb Çelebi bin Murād-ı Evvel:

Pādşāh-ı serjir-ārā-yı iktidār merĥūm Ğāzī-i Hudāvendigār ħazretleriniñ şulb-i pāklerinden yedi yüz altmış bir sālinde pırāye-i meclis-i şühūd ve pā-nihāde-i gehvāre-i girye-nümūd olan Ya’ķūb Çelebi yāver-i neşv ü nemā ile menzil-res-i āvān-ı şebāb olduķda ber-vech-i emāret Ķaresi livāsına vālī ve şehir-i Balıkesir’de ħār-bāş-nişin-i mesned-i ‘ālī olmuş idi. Yedi yüz toķsan bir tārīķinde vālid-i Hudāvendigār Ğāzī Kosova’da ğuş-ı şadā-yı kūs-ı şehādet etdikde şeh-zāde-i mezbūr ol bezm-i rezmde keşide-i şaħm-ı ĥanţal-ı inhirām olan küffār-ı nekbet-āşārıñ ‘akıbinde ğuzāt-ı İslām ile şu’le-pāş-ı şemşir-i muĥārebe olarak pey-rev-i cünd-i ğāret-zede olduĝu maħalde birāderi Sultān Yıldırım Hān taĥt-ı maĥlūle-i vālidine cülūs ile kām-zen olmuş idi. Şeh-zāde-i şāf-dil pederi şehādeti ve birāderi saltanatından ğāfil olarak emvāl-i ğanāyim ile³⁴⁷ cānib-i ordu-yı humāyūna ‘ā’id ü ‘āzim iken nāĝāh eśnā-yı rāhda vereşe-i ĥāhişgerān-ı saltanatıñ ta’addi-i dimāĝ-ı nizāmü’l-mülk-i ‘āleme müceb-i iĥtilāldir deyü cellād-ı bī-emān merg-i pençesinde zebūn ve def’-i fitne-i mevhūma içün selātın-i āl-i ‘Oşmān birāderānı şehristān-ı ‘ademe göndermek ķānūn oldu. Cesed-i şerīfi Burusa civārında Çekirge-nām maħalde vālid-i Hudāvendigār türbe-i muţahharasında mestūr-ı ĥāk-ı raħmet-i Raħmān olmuşdur.

Şeh-zāde Savcı Beg İbni Hudāvendigār Ğāzī:

Şeh-zāde-i mezbūr şulb-i pāk-i cenāb-ı Hudāvendigār’dan yedi yüz yetmiş üç senesinde dīde-ĝuşā-yı nezzāre-i bāĝ-ı ‘ālem olup ķāmet-i dil-cūları nihāl-i tāze gibi ĥadıķa-i ħarem-serāy-ı humāyūnda tārī-sāz-ı³⁴⁸ bahār-ı behcet ve bir sehj-serv-i ĥirām-engiz-i çemenistān-ı melāĥat olduķları eyyāmda vālid-i mācidleri tevsjī’-i bilād içün Rūmeli’ye ‘atf-ı ‘inān-ı şeb-diz-i cihād

³⁴⁶ 45a KA

³⁴⁷ 52a AE

³⁴⁸ 45b KA

edip evlād-ı ma‘ālî-nijâdlarından Bâyezîd Hânı Kütahiyye’ye ve Şeh-zâde Ya‘kûb Çelebi’yi Karesi sancağına ve şeh-zâde-i mezbûrî hîşâr-ı Havernağ-âşâr-ı Burusa’ya muhâfız ta’yîn buyurmuşlar idi. Şeh-zâde meyyâl-i tabî‘at ser-mest-i bâde-i nâ-güvâr-i bezm-i hadâşet olmağın hamîr-i mâye-i fesâd ba‘z-ı a’yân-ı nifâk-pişe-i tünd-nihâd igrâsıyla serîr-i cihângîrî-i pederlerine cülûsa cür’et ve itlâf-ı kenz-i beytû’l-mâl edip nâmına huṭbe ile ızhâr-ı kabâḥat etdiği âvâzesi maḥmiyye-i Edirne’de mesmû’-ı humâyûn cenâb-ı Hudâvendigâr olduğda mevcûd bulunan leşker ile âheste âheste ol cânibe ‘inân-keş-i ‘azîmet olup şahrâ-yı kazâ-yı Kete’de ceyş-i hayl-endîş-i şeh-zâde-i siyeh-kâr ile hilâl-i kârzârda şeh-zâde-i pây-lağzide giriftâr-ı kemend-i inhizâm olmağın gerdem-beste huzûr-ı peder-i büzûrg-varlarına geldikde cenâb-ı Hudâvendigâr ‘aleyhi rahmeti’l-gaffâr mülâhaza-i ‘afv u ‘inâyet ile neşâyih-i pederâne-i müşfikâneye mübâderet³⁴⁹ buyurduklarında şeh-zâde-i hod-pesendiñ sem’-i rüşdi penbe-i gâflet ile sedd ü bend olmağın naşîhat-i sulṭânî ile sûdmend olmayup muğâyir-i nâmûs-ı saltanat ve muḥall-i şân u devlet güftâr-ı nâ-sezâya âgâz eyledikde âteşin mîl-i hadîd merdüm-i çeşmine sedd ü sedîd olup Sulṭân-ı mes‘adet-‘unvân tarafına kec-naazar etmegin ḥâkim-i maḥkeme-i kazâ vü kader fermân-ı bî-dermânı üzre temâşâgâh-ı dünyâ-yı bî-bekâya nâzır manzara-i dîdesine perde-i havâle-keşide olup mürûr-ı endek-i zamânda ki yedi yüz seksen yedi târiḥidir temâşâ-yı ârâyîş-i fânî cihândan külliyyen göz yummuş³⁵⁰ cesed-i latîfi cedd-i a‘zamları Sulṭân ‘Osmân Hân ḥazretleriniñ türbe-i ‘âlîlerine mütevârî-i serîr-i laḥd-ı mağfiret olmuştur.

Şeh-zâde Erṭuğrıl bin Sulṭân Yıldırım:

Merḥûm u bihişt-âşiyân Sulṭân Yıldırım Bâyezîd Hân Ḥazretleriniñ şeh-zâde-i serv-i âzâdelerinden Şeh-zâde Erṭuğrıl’dır ki yedi yüz yetmiş sekiz târiḥinde şulb-i pâk-i pâdşâh-ı müşârun ileyhden dâ’ire-i vücûda vaz’-ı kadem edip be-‘inâyet-i Ḥâlîkû’l-‘ibâd eşheb-i sebûk-ḥîrâm-ı sinn ü sâli resîde-i ser-menzil-i rüşd ü sedâd olduğda vâlid-i mâcidleri ‘ahdinde emâret-i livâ-yı Aydın ile qarîrû’l-‘ayn iken yedi yüz toḡsan dörd târiḥinde girîbân-ı hayâtı pençe-i bî-amân-ı ecele giriftâr olup emr-i İrci’î’ye lebbeyk-zen-i icâbet ve toḡru qarârgâh-ı mülk-i bekâya ‘azîmet etmekle ḡal’a-i Burusa’da Tekecik Oḡlı Maḥallesi’nde kendi eşer-i dest-i iktidârı olan mescid-i şerîf sâhasında mütevârî-i laḥd-ı rahmet-i Raḥmân olmuştur.

Şeh-zâde ‘İsâ Çelebi bin Yıldırım Hân:

³⁴⁹ 52b AE

³⁵⁰ 46a KA

Zamān-ı dağdağa-engiz-i ebnā-yı Yıldırım Hân şûriş-i gavgā ile imtidād buldukda şeh-zāde ber-geşte-i rûzgār-ı 'İsā Çelebi hoş-nişin-i serir-i ikbāl olmayup āvāre-i feyāfī-i büldān üç def'a³⁵¹ birāderi Çelebi Sultān Mehemmed Hân ile tertīb-sāz olduğu bezm-i rezmd ekevkebi-tālī'i kendüye yār olmayup girizān ve rûy-ı āsāyiş-i bi'l-küllīye dîdesinden nihān olmağın bi'z-zarûrî Tekfur-ı Kostañtiniyye'ye nehzat ve anda niçe müddetistirāhat etmiş idi. Bu ešnāda birāderi Mîr Süleymān'ın Edirne'de deryā-yı şefkati telāţum-rîz olup şeh-zāde-i mezbûrî tekfurdan recā edip mahrûse-i Burusa emāreti ile nām-zed eylemiş idi. Ahālî-i Burusa çenber-i itā'at-ı 'İsā Çelebi'den³⁵² gerden-firāz olup dervāze-i şehri beste ve mir'āt-ı kalb-i şeh-zāde-i merķūmı şikeste etmişler idi. Şeh-zāde dağı kemer-i ğayreti der-miyān u muhāşara-i kal'ada diĳkat-i firāvān eylediğı Tokat havālisinde birāderi Sultān Mehemmed Hân'ın ma'lūmı olduğıda leşker-i bi-pāyān ile üzerine hücūm ve bu 'asker-i ceng-āvere taĳammül edemeyeceğı meczūm olmağın **Beyt:**

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün]

Zerreler karşı turur mı mihr-i raĳşāndır gelen

Cūylar tākāt getürmez baĳr-i 'ummāndır gelen

maţla'ını ğüyā olarak şeh-zāde-i idāre-reftār Eskişehir havālisine firār edip biĳhūde pūyān-ı deşt ü hāmūn ve tekāpū-yı ārām-sūz ile aĳvālî diĳergūn iken sekiz yüz on iki sālinde Sultān Mehemmed Hân'ın cāsūs ihtimāmıyla bir ĳammāmda aĳz olunup ĳamāme-i rūĳ-ı şerĳfi āvāre-i lāne-i beden olduğıda Burusa'da pederleri Sultān Yıldırım Hân türbesinde cesedi mevzū'ı şandūka-i zemjindir.

Şeh-zāde Emîr Süleymān Bin Yıldırım Hân: Şeh-zāde-i suĳan-dān Mîr Süleymān seb'a-i seyyāre gibi pertev-endāz burc-ı vücūd olan heft evlād-ı Yıldırım Hân'ın büzürgteri ve naţaran-lehūm cūmlesiniñ bahādır-ı şecā'at-ĳüsteri idi. Vālid-i mācidleri serāy-ı sipenc-i vahşet-āyından 'azm-i ĳuld-i berĳn etdikde *el-mülkü li-men ĳalebe*³⁵³ feĳvāsınca bi'l-istiklāl³⁵⁴ taĳt-ı Süleymān-pāye-i Edirne'de revnaĳ-efzā-yı 'izz ü ikbāl olmuş idi. Şeh-zāde-i mezbûr nev-sinn ü sāl nā-diĳe-i ĳerm ü serd-i rûzgār olmağın dest-dāde-i ikbāl pā-der rikāb-ı fāñyi hemvāre-i dil-ĳāh üzre ĳarār-dāde ĳıyās edip **Beyt:**

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

³⁵¹ 53a AE

³⁵² 46b KA

³⁵³ Mülk, ĳalip gelenindir.

³⁵⁴ 53b AE

Getür āyine-i ‘ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı

Benimdir sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

terennümâtıyla Edirne’niñ müferrih germ-âbelerinden tarh-ı bezmgâh-ı³⁵⁵ germ-â-germ-i bâde-i nâb ve sāki-i mehveşân-ı perî-peyker ile müdâm ‘âlem-i âb eder idi. Şeh-zâde’niñ revîş-i mestânesinden dimâğ-ı ‘âlem-efsürde ve tîğ-i ser-tîz-i bî-dâd-ı üstühân-güdâzından re‘âyâ vü berâyâ bi’l-küllîye rem-kerde olmağla hufyeten Burusa’da Sultân Mehemmed Hân âsitânesine teşekkî-nâmeler imlâ ve birâderleri Mūsâ Çelebi’niñ taht-ı ‘unvân-ı dāye-i Edirne’ye şāyân buyurulmak bâbında irsâl ü i‘zâmını ez-cân u dil niyâz u recâ etmişler idi. Bu ešnâda Emîr Süleymân cânib-i Anaṭolu’ya birâderleri Çelebi Sultân Mehemmed Hân ile ‘asker-i firāvân ile revân olup bir kerre deşt-i pehnâ-yı Anḳara’da ve bir def’a Burusa ḳurbında Yeñişehr şahrâsında âzmâyiş-i tâli’-i iḳbâl zımnında tarh-ı ḳur’a-i ḥarb ü ḳitâl etdiklerinde Şeh-zâde Emîr Süleymân ‘askeri giriftâr-ı kemend-i inhizâm olup kendüsi Burusa’ya ‘avdet ü i‘tizâm edip germ-âbe-i şafâ-resân-ı Burusa’da meşğûl-i ‘îş u nûş ve şûret-i aḥvâlini ferâmûş etmiş idi. Re’y ü irâde-i Çelebi Sultân Mehemmed Hân ile bu hengâm tahtgâh-ı Edirne’yi dest-i merâma râm ârzûsıyla Şeh-zâde Mūsâ Çelebi’niñ Rûmeli’ye ḳadem-zen-i hücûmı Burusa’da Emîr Süleymân’ıñ ma’lûmı olduğda neş’e-i dimâğı mübeddel-i derd-i ḥumâr ve der-‘aḳab cânib-i Edirne’ye taḥrîḳ-i rehvar ve der-ceng-i evvel-i Şeh-zâde Mūsâ Çelebi leşkerini târmâr etdikde şeh-zâde-i mezbûr *me’vâ ile’l-cebe*³⁵⁶ medlûlîyla ‘amel edip³⁵⁷ ḥavâşş-ı ḥuddâmıyla se’bû’l-menâl rû’ûs-i cibâlî ârâmgâh ve feyz-i enfâs-ı seḥeri merrâde-res-i tenessüm-i rûḥu’llâh eyledi. Pes cenâb-ı Mîr Süleymân de’b-i ḳadîmî üze ḥammâmlarda ‘îş u ‘îşret ve zevḳ u şoḥbet ile ser-mest ü ḥayrân olduğ Şeh-zâde³⁵⁸ Mūsâ Çelebi’niñ cezm-kerde-i iḳânı olmağın ol cânibe cünûd-ı bî-pâyân ile mânend-i seyl-i şitâbân olup maḥmiyye-i Edirne’ye ittîşâl ve âmade-i ceng ü cidâl olduğ zamân Şeh-zâde Mîr Süleymân bir germ-âbede peymâne-gerdân idi. Cām-ı ‘ahd-ı devlet-i nâ-fercâmından neş’e-dâr-ı mey-i nâb-ı maḳşûd u merâm olan ḳurenâ-yı sıdḳ-irtisâmı birâderi Mūsâ Çelebi’niñ ‘asker-i deryâ-mişâl ile ne ḳadar ki nüzûlini ifâde ederler müfîd olup işgâ etmez ve ne deñlü muḳaddemât-ı ḥaşıyyet-engîz îrâd ederler ise mütefaṭtın olup terk-i sāğar-ı şahbâ eylemez ‘âḳıbet *izâ cā’e’l-ḳazâ ‘ama’l-başar*³⁵⁹ mü’eddâsınca mevcûd olan ‘askeri şemşîr-i cedel ve kendü daḥı bi’z-zarûrî ḳarârı firâra mübeddel edip Dögüncüler ḳaryesi denmekle ma’rûf bir kend-i mâtem-kedede humâ-yı zât-ı

³⁵⁵ 47A KA

³⁵⁶ Dağ sığınağı.

³⁵⁷ 54a AE

³⁵⁸ 47b KA

³⁵⁹ Kader de varsa göz kör olur.

humâyûnı dest-i dihkân-ı nâ-hûşa düşen bâz gibi mû'âhaze olunmuş idi. Şeh-zâde-i esîr-i bâde tâc u tahtını bâde verdigini ümerâ-yı devleti müşâhede eylediklerinde cümleten ruḥ-sûde-i ḥâk-i 'ubûdiyyet ve Edirne'ye ba'de'd-duḥûl Mûsâ Çelebi'ye 'arz-ı itâ'at ve 'akd-i bî'at eylediler. Şeh-zâde Mîr Süleymân sekiz yüz on üç sâlinde karye-i mezbûrede mest-i ser-endâz-ı şehâdet olduğda na'ş-ı sa'âdetleri Burusa'da cedd-i büzürgvârı Ğâzî Hudâvendigâr türbesinden âsûde vü defîndir. Velâdeti yedi yüz seksen iki ve sinn ü sâli pâye-i şelâşîne henüz kadem-nümûd olup müddet-i emâreti sekiz sene iki ay on üç gündür. Şeh-zâde-i mezbûr egerçi nûş-ı 'îş u 'işretle şöhre-i enâm ve şikest-i şîşe-i neng ü nâm etmişdir. Velâkin şecâ'atde³⁶⁰ mânend-i Rüstem ve seḥâvetde reşk-âver-i dil-i Hâtem ve behcetde Yûsuf mişâli müsellemler idi³⁶¹. Âstânesine ilticâ eden rûy-ı fakrî görmez ve bir kerre nâ'il-i luṭfî olan teng-desti neye dirler bilmez idi. Aḥmedî *İskender-nâme*'sini bunların nâmına icâd edip maḥzar-ı luṭf u iḥsânı olmuşdur. Edirne'de Câmî-i 'Atîk binâsına vaz'-ı esâs edip itmâmına nûḳûd-ı ser-mâye-i 'ömri îfâ etmemekle birâderi Mûsâ Çelebi tekmişline dâmen-der-miyân olmuşdur.

Şeh-zâde Mûsâ Çelebi bin Yıldırım Hân:

Merḥûm-ı maḡfiret-nişân Sulṭân Yıldırım Bâyezîd Hân ḥazretleriniñ şulb-i tâbnâklarından pertev-endâz-ı erîke-i vücûd olan Şeh-zâde Sulṭân Mûsâ'dır. Sekiz yüz on dört târîḫinde mihr-i iḳbâl-i cihân ufq-ı vücûd-ı Mîr Süleymân'da nihân olup şeh-zâde-i mezbûr maḥmiyye-i Edirne'de serîr-ârâ-yı mesned-i 'izz ü ḥuzûr olmuş idi. Birâderi Mîr Süleymân'ın perverîş-yâfte-i simât-ı iḥsânı olan ümerâ-yı kîne-güzârı birer la'bla rubûde-i çengâl-i müdâhene ederek firîfte ve seng-i intikâm ile mir'ât-ı ḥayâtlarını şikeste edip bu ṭavr-ı nâ-ma'kûl ile miyân-ı şıḡâr u kibârda medḥûl olduğundan mâ-'adâ muḳtezâ-yı ḥiddet-i sinn-i ḥadâşet birâderi 'âlî-güherleri Çelebi Sulṭân Meḥammed Hân Ḥazretleriyle beyinlerinde merbûṭ olan rişte-i 'ahd u ḥüsn-i mu'âşeret giderek mü'eddî-i mübâyenet olmağın Sulṭân Meḥammed Hân leşker-i bî-pâyân ile İstanbul ma'berinden bâ-'îâne-i tekfur Rûmeli'ye mürûr edip Çamurlar Şahrâsı denmekle şöhret-dâde deşt-i pehnâda Şeh-zâde Mûsâ Çelebi ile âheng-i ceng ü ḡavḡâ ve tecrîbe-i baḡt-ı mu'âvenet-intimâ etdiklerinde neşîm-i zafer cānib-i Meḥammed Hân'e vezân ve Mûsâ Çelebi 'askeri perîşân olmağın Mûsâ Çelebi merdâne tîḡ-ı âteş-bâr ile şaf-ı 'asākiri çâk ve niçe dil-âverleri ihlâk ederek taḥrîk-peymâ-yı rikâb-ı isti'câl qarâr³⁶² iken kemâl-i ḥayretten süvâr³⁶³ olduğu esb-i ser-keş-licâmı idâreye muḳtedir olamayup ešnâ-yı gurîzde çamura düşüp ta'ḳîb edenler zenbûr-ı belâ gibi başına üşüp ol serv-i âzâde kayd u bende

³⁶⁰ 54b AE

³⁶¹ 48a KA

³⁶² 48b KA

³⁶³ 55a AE

fütâde olup huzûr-ı Sultân Mehemmed Hân'a geldikde zih-i kemân ile fâhteâsâ gülû-yı hayâtına tavk-beste sekiz yüz on altı senesinde kumrî-i rûhî kafes-i bedenden âşiyân-ı kadîmine pervâz eyleyüp cesed-i latîfî Burusa'ya isrâ ve türbe-i Hudâvendigâr Gâzî'de şandûka-i hâk-i fenâda nühüfte oldı. Müddet-i emâreti iki sene yedi ay ve yigirmi gündür. Bundan soñra Sultân Mehemmed Hân Hazretleri umûr-ı eṭrâf u eknâfı ber-vech-i uḥrâ rû'yet ve ser-hadât-ı İslâmiyyeye takviyyet verilüp ümerâ-yı cihâd-piṣe daḥı mazhar-i iltifât u 'inâyet olduğdan soñra Edirne'ye tevciḥ-i maṭiyye-i i'tizâm bir vaḳt-i sa'îdde serîr-i şevket-maṣîr-i cihândâriye cülûs ile be-kâm olmuşlar ve ol sultân-ı bâhirü'l-iclâl pederleri vefâtı târiḥinden on bir sâl mürûrunda Anaṭolu ve Rûmeli memâlikinde istiklâl bulmuşlardır.

Şeh-zâde Sultân Muṣṭafâ Bin Sultân Mehemmed Hân: Âvân-ı ṭufûliyyetde Hamîd livâsına vâlî olan Şeh-zâde Sultân Muṣṭafâ'dır ki Germiyanoglu bu şeh-zâde-i ḥiredmendi kendi ferzend-i dil-bendi maḳâmına şâyeste edip manzûr-ı dîde-i iltifât etmiştir. Sekiz yüz yigirmi beş târiḥinde pederleri Sultân Mehemmed Hân 'âzim-i dâru'l-cinân ve birâder-i büzürgvârları Sultân Murâd-ı mu'allâ-baḥt vâriṣ-i tâc u taḥt olduğ u hengâmda Düzme Muṣṭafâ-nâm şakî zuhûr ve Rûmeli tarafından Anaṭolu cânibine mürûr etmekle Sultân Murâd Hân bâḡi-i bed-fercâm def'ine irḥâ-yı 'inân-ı ikdâm edip şeh-zâde-i mezbûrî serîr-i³⁶⁴ emâretinde cā-niṣṣin ve nigeḥdârende-i umûr-ı müslimîn etmiş idi. Şeh-zâde-i tâze-res Germiyanoglu taḥrîki ile³⁶⁵ şehriyâr-ı müstakîl olmağa heves edip yanına bir miḳdâr 'avâm-ı hevâm cem'iyyeti ile lâlâsı olan Şarâbdâr İlyâs Sipehsâlâr ve ârzû-yı taḥtgâh-ı Burusa ile fenâ-yı şehirde Fidyekızıḡı-nâm karyede naşb-ı ḥıyâm-ı karâr edip duḥûl-i ḳal'aya ṭariḳ-i eshel mülâḥazasında olduğda ahâlî-i Burusa daḥı bu şerâre-i ḥân mân-sûz-ı bedîḥi'z-zuhûrdan güm-geşte-i ser-mâye-i şu'ûr olup kendülerin istiḥlâş içün tazarru'-kûnân nâme taḥrîr ve Ahî Ya'kûb ve Ahî Kadem-nâm iki ḥaber-res-i suḥan-şinâsla irsal-i piṣgâh-ı şeh-zâde-i sâde-zamîr etmişler idi. Şeh-zâde-i sevdâ-zede vâḳıf olduğda ümmîd-i feth-i Burusa'dan me'yûs olup muḥâşara-i ḳal'a-i İznîk'e tevciḥ-i zîhn edip gitmiş idi. Sultân Murâd-ı Cem-câḥ birâderiniñ ârzû-yı zabṭ-ı İznîk etdiginden âḡâḥ olup 'ale'l-fevr Şarâbdâr İlyâs ile muḥâfîz-ı ḳal'a olan 'Alî Beg'e zîr-i kelîm-i ḥafâdan varaḳa tenmîḳ edip demiş idi ki teslîm-i ḳal'a takrîbî ile şeh-zâdeniñ bi-eyyi vechin kâne naḳş-ı vücûdî şaḥîfe-i ḥayâtdan gezlik-i ser-tîz-i endîşe ile ḥakkederseñiz ber-vefḳ-i merâm temâm nevâziş-i ḥâṭır-ı endüḡḡinimde ihtimâm etmiş olursunuz zîmnında menâşib-i 'aliyye ve cevâ'iz-i behiyye ile mücâzât olursunuz ve illâ ḥilâf-ı marzî-i me'mûl-i muḡâyir ḥarekât ile mu'âtab u mes'ûl olmañız emr-i muḳarrerdir deyü tenbîḥ-i ekîd etmiş idi. Şeh-zâdeniñ lâlâsı ve her

³⁶⁴ 49A KA

³⁶⁵ 55b AE

umûrunda muhtedâsı Şarâbdâr İlyas ki bundan akdem taraf-ı Çelebi Sultân Mehemmed Hân'dan firâr ve Şeh-zâde Emîr Süleymân yanında töhmet-nüş-ı şahbâ-yı qarâr etmek ile havf-dâr idi³⁶⁶. Def'-i gâ'ile-i vahşet ve tahşîl-i menâşib ü rif'ât mülâbesesiyle 'Alî Beg ile ber-â-ber huşûş-ı mezbûrî der-'uhde ve iltizâm edip tabaşbuş-ı hoş³⁶⁷ âmedî semtinden şeh-zâdeye kemâl-i ta'zîm ve bilâ-ceng ü gavgâ kal'ayı teslim etdiklerinde şeh-zâde-i endek-su'ûr mesrûr olup bir kaç eyyâm İznîk'de baş-ı bisât-ı huzûr etmiş idi. Ba'de zamân-ı Sultân Murâd 'asâkir-i bahâdır-nihâd ile pîşgâh-ı kal'aya nüzûl etdikde ol iki şahş-ı bed-kîş şeh-zâde-i mezbûrî gümâşte-i huzûr-ı Sultân Murâd etdiklerinde itfâ-yı na're-i ihtilâl mülâhazasıyla reh-güzâr-ı hâric-i İznîk'de bir şecere-i tîñ tahtında nüşende-i câm-ı ser-şâr-ı şehâdet vücûd-ı mes'ûdî vâlid-i bihişt-âşiyânî türbe-i hadrâsında lahd-nişîn-i mağfiret olmuştur.

Şeh-zâde Sultân Ahmed Bin Sultân Mehemmed Hân:

Âsûde-güzîñ-i serîr-i serây-ı cinân merhûm Çelebi Sultân Mehemmed Hân Hazretleriniñ şulb-i mu'tahharalarından hadîka-i 'âlem-i fenâya nümâyende-i na'hl-i zîbâ-yı kad olan Şeh-zâde Sultân Ahmed henüz rüşd ü zekâ ile beyne'l-akrân mümtâz ü ser-âmed iken birâderi Sultân Murâd-ı Şânî Hazretleriniñ emr-i kazâ-cereyânî ile sekiz yüz otuz iki sâlinde mülhak-ı zümre-i şühedâ ve gül-berg-i cism-i latîfî mahrûse-i Burusa'da kurb-ı merkad-i şeh-zâdegânda rîhtte-i hâk-i fenâ oldu.

Şeh-zâde Sultân Maḥmûd bin Sultân Mehemmed Hân:

Bu şeh-zâde-i vâlâ-kadr ki merhûm-ı mağfiret-nişân Sultân Mehemmed Hân Hazretleriniñ şulb-i enverlerinden burcû's-şeref-i vücûda tâlî' olmuş ferzend-i pâk-güherleridir. Taht-ı saltanatda nigâh-ı raġbeti âşkâr ve bir vakt-i fırsatda esbâb-ı tahşîline teşmîr-i sâk-ı ihtimâm etmekligi ihtimâlî emr-i bedîdârdır deyü ba'z-ı kurenâ-yı zâhir-bîñâ-yı devlet re'y-i nâ-şavâblarıyla bâ-emr-i pādşāh-ı³⁶⁸ şevket-delîl âteşîñ mîl-i hadîd ile merdüm-i dîdesi 'alîl olup bu hâl-i nâ-bîñâ ile kûşe-gîr-i şavma'a-i vâ-veylâ iken sekiz yüz otuz iki târîhinde zuhûr eden vebâ-yı 'azîmde şifâ³⁶⁹-hâne-i 'uqbâya irtihâl edip Sultân Murâd-ı Şânî dâ'iresinde defîñ-i merkad-i rahmet-i Raḥmân oldu.

Şeh-zâde Sultân Yûsuf bin Mehemmed Hân:

Müşârun ileyh Çelebi Sultân Mehemmed Hân hazretleriniñ evlâd-ı 'Oşmânî-nijâdlarından olup bu şeh-zâde-i serv-i hîrâmîñ dahî ruḥ-ı zîbâ-yı evreng-i saltanata nazar-ı ta'alluk u sevdâsı

³⁶⁶ 49b KA

³⁶⁷ 56a AE

³⁶⁸ 50a KA

³⁶⁹ 56b AE

ve lezzet-i vişāl-i ḥilāfete dimāğ-ı muḥabbetinde iştihāsı şā'ibe-i ḥired-fersāsı birāderleri Sultān Murād Ḥān'ın mūcib-i dağdağa-i derūn-ı şafvet-efzāsı olmağın keşide-i mīl-i ḥadīd birle fūrūğ-ı bāşırası nā-būd u nā-bedīd olup bu ḥāl-i pūr-melāl ile sākin-i dāru'l-aḥzān iken sekiz yüz otuz ikinci sāl-i şıven-me'ālinde ta'ne-i tā'ūn ile silk-i zümre-i şühedāya dāḥil ve murğ-ı rūḥ-ı şerīfī gülşen-sezā-yı cināna vāşıl olup Sultān Murād-ı Şānī dā'iresinde birāderleri Sultān Maḥmūd kurbında medfūndur.

Şeh-zāde Orḡan Çelebi Bin Emīr Süleymān:

Bu şeh-zāde-i sehī-ḥıram Şeh-zāde Emīr Süleymān'ın ferzend-i necābet-ittisāmı olup pederleri Edirne'de sākī-i bezm-i 'ālem-i bākī elinden nūş-ı gülgün-ı cām-ı şehādet etdikde şeh-zāde-i āvāre-reftār kal'a-i Koştanṭiniyye'ye firār ve anda biraz eyyām temekkün ü qarār etmiş idi. Ba'dehu tekfūr-ı maḥhūruñ ve yanında olan ba'z-ı kurenā-yı bī-şu'uruñ tahriki ile başına bir takım buğāt-ı yağmā-gerānı cem' edip kal'a-i Koştanṭiniyye'den ḥurūc ve zirve-i kūh-ı tuğyāna 'urūc edip maḥmiyye-i Edirne civārında kaşabāt u kūrāyı pā-zede-i ḥuyūl-i ḥasāret ve emvāl-i müslimīni nehb ü gāret eyledigi pādşāh-ı³⁷⁰ zamān Çelebi Sultān Meḥmed Ḥān'ın ma'lūmı olmağla üzerine bir miqdār 'asker sevķ-i irsāl olunduğda vehle-i ūlāda cem'ıyyet-i leşker-i şeh-zāde eṭrāfa perişān³⁷¹ ve kendi daḡı fütāde-i pençe-i şayyād-ı bī-amān ve teslīm-i ḥuzūr Sultān Meḥmed Ḥān olduğda ḥall-i irāka-i deminden şarf-ı enzār ve revzene-i dīdeleri keşide-i mīl-i ḥadīd zaḥmına giriftār ve vālide-i muḥteremesiyle Burusa'ya tesyār olunmuş idi. Sekiz yüz otuz iki senesinde peymāne-keş-i şahbā-yı memāt olmuş bu şıven-kede-i fenāda bi'l-küllıye göz yummuşdur. Şeh-zāde Maḥmūd ve Yūsuf Çelebiler medfūn oldukları kubbeye mestūr-ı ḥāk-i 'ıtırnākdir.

Şeh-zāde Sultān Aḡmed Bin Murād Ḥān-ı Şānī:

Āstāne-i luṭf u 'ināyetde bī-sehīm u müdānī merḥūm Sultān Murād Ḥān-ı Şānī Ḥazretleriniñ nev-bāve-i naḡl-i vücūdı olan Sultān Aḡmed sāye-i hümā-vāye-i vālid-i büzürgvārlarında nemā-yāfte-i sāḡa-i rüşd ü sedād olduğda Amasiyye sancağına vālī-i vālā-ḡaşm ve taḡşıl-i ḡüsni-şīt ile şūret-i ra'nā-yı ḡālī müzeyyen u muḡteşem olup livā-yı mezbūrda bālā-nişīn-i şadr-ı emāret iken sekiz yüz kırķ beş senesinde evrāk-ı nihāl-i 'ömri ḡazān-dīde-i bād-ı fenā ve na'ş-ı raḡmet-naḡşları Burusa'ya ba'de'n-naḡl peder-i muḡteremleri türbe-i humāyūnı dā'iresinde mütevārī-i perde-i türāb-ı müşknāb-ı maḡfıret-i Ḥudā oldu.

Şeh-zāde Sultān 'Alā'ü'd-dīn Bin Sultān Murād:

³⁷⁰ 50b KA

³⁷¹ 57a AE

Şeh-zāde-i nık-baht u hurde-bın a'nı Sultān 'Alā'ü'd-dın sekiz yüz yigirmi altı senesinde şulb-i pāk-i Sultān Murād-ı Şānı'den teşrif-dāde-i mesned-i vücūd ve qadem-nihāde-i erıke-i şühūd olup birāderleri Şeh-zāde Sultān Aḥmed maḥlūlinden Amasiyye sancağı 'uhde-i iktidārına tevciḥ ü i'tā olup belde-i mezbūrede ḥükm-i ma'delet-fermāların³⁷² ber-nehc-i şadākat ḥüsn-i icrā etmekde iken sekiz yüz kırk altı tārīḥinde vālid-i Sultān Murād-ı murād-baḥşā vefa'atla şikeste-i peymāne-i peymān eden kabāḥat-ı nā-fehm İbni Karaman'ı te'dīb için 'asker-i zafer-reh-ber ile rāyet-güşā ve bādiye-peymā³⁷³ olduklarında Şeh-zāde-i mezbūrı Amasiyye'den da'vet ve ol daḥı teslim-kerden-i icābet edip leşker-i eyāleti ile gelüp vālid-i keşirü'l-meḥāmidine mülākāt etmiş idi. Karamanoğlu'nuñ defter-i cürmi mazḥar-ı qalem-i 'afv-ı şehriyārı ve ḥarekāt-ı bı-edebānesinden tevbe vü istigfārı maḥbūl-i nezd-i ḥazret-i tācdārı oldukda şeh-zāde-i firişte-ḥaşlet izn-i sultānı ile qarārgāhlarına nehzat etmiş idi. Sinn ü sālleri henüz 'ıkd-ı şālişe bāliḡ olmadın sene-i merķūmede nüzhet-ābād-ı beḳāya naql-i rāḥat-ı ikāmet eyleyüp cesed-i latīfi bā-emr-i pādşāh-ı dād-baḥşā Burusa'ya naql ü isrā olunup vālid-i mācidi türbe-i muṭahharası civārında olan kubbeye 'ıtr-sā-yı ḥāk-i pāk-i mezārdır.

Şeh-zāde Küçük Sultān Aḥmed Bin Sultān Murād Hān:

Cennet-mekān Sultān Murād Hān Ḥazretleriniñ İsfendiyāroḡlu kerimesinden mütevellid şeh-zāde-i vālā-nijādları Sultān Aḥmed'dir ki henüz ser-ḥadd-i şabāvetden kazā-yı vaşı'ü'l-eknāf-ı şebāba dāḥil olmamış iken maḥmiyye-i Edirne'de serāy-ı humāyūn-ı pādşāḥide ḡunūde-i mehd-i 'izz ü nāz olduḡu ḥālide tārīḥ-i vefāt-ı pederlerinde birāderleri Fātiḥ Sultān Meḥemmed Hān defter-i şühūddan raqam-ı vücūdın ḥakkedip vālid-i firdevs-nişinleri ile Burusa'da āsūde-i meşhed-i maḡfiret oldular.

Şeh-zāde Sultān Muştafā Bin Fātiḥ Sultān Meḥemmed Hān:

Sekiz yüz elli dört sāl-i meymenet-iştimalinde Şeh-zāde Sultān Muştafā ḥalvet-ḥāne-i raḥm-i māderden ḥurūc ve şuffe-i çār-pāye-i 'anāşıra 'urūc edip esb-i³⁷⁴ sebük-ḥırām-ı eyyām ile şehristān-ı şabāveti gūzer etdikde Mır-livā-yı Karaman olan Pır Aḥmed Sultān Meḥemmed Hān-ı 'adālet-baḥşā menfūrü't-ṭab' hareket eylediḡi eclden ma'zūl ve cāygāhına³⁷⁵ şeh-zāde-i mezbūr mevşūl oldu. Sekiz yüz yetmiş üç tārīḥinde şeh-zāde-i Rüstem-sıret Develi Qaraḥişār teşḫirine şütür-süvār-ı 'azımet olup kal'a-i mezbūreniñ zābiṭi olan Karamanoḡlu Atmaca Beg diyār-ı Karaman'da bir merd-i cesūr iken ol şaḳı-i bed-şī'ār şavlet-i şeh-zāde-i Ḥaydar-nihāda

³⁷² 51A KA

³⁷³ 57b AE

³⁷⁴ 51b KA

³⁷⁵ 58a AE

muḳāvemete ‘adīmü’l-iḳtidār ve mürteḳib-i zıll-ı firār olmağın mizāc-ı laṭif-i şeh-zāde şiddet-i germi-i hevādan bir miḳdār şikeste olup bu hareket-i ‘anife ol zāt-ı firişte-simāte müceb-i izdiyād-ı keşife olmağın henüz Ḳonya’ya pırāye-i nüzül olmadın sekiz yüz yetmiş toḳuz sālinde Nigde ḳurbunda Bozpazarcıg’a ba’d-e’l-vuşul daḳa’-ı tezāḥum-i veci’-i ḳulinc zimnında istiḥmām ve bjrūn-ı ḥamāme ḥırām etdiği hengām cāme-i ḥayātı cāmekān-ı fenāda sürūḳ-ı düzdān-i ecel ve ḥamāme-i rūḥı ‘āzim-i dergāh-ı Ḥudā-yı ‘azze ve cell olduğu ḥaber-i mūhiş-eşeri sem’-i Sulṭān Meḥammed Ḥān’a vāşıl olduḳda derūn-ı feyz-meşḥūnlarında pāre-i ye’s ü mātem ḥāşıl olmağın ol pādşāh-ı kām-kāriñ ebr-i nişān müjgānları lü’lū’-bār olup Burusa’da Sulṭān Murād-ı Şānī dā’iresinde olan ḳıbāb-ı şeh-zādegāndan Şeh-zāde Sulṭān ‘Alā’ü’-d-dīn ḳubbesine defne emr ü fermān olundu. Na’ş-ı laṭif-i şeh-zāde Lālāları Aḥmed Beg ve Defterdārı Umūr Beg-zāde ‘Oşmān Beg ma’rifetleriyle Burusa’ya naḳl olunup bā-fermān-ı pādşāh-ı ma’delet-engiz Sulṭān ‘Alā’ü’-d-dīn merḳadı civārında mütevārj-i türāb-ı iṭr-āmiz oldu.

Şeh-zāde Sulṭān ‘Abdu’llāh Bin Sulṭān Bāyezid:

Sulṭān Bāyezid-i velāyet-‘unvāniñ bi-ḥisabi’s-sinn ekber-i evlādı Sulṭān ‘Abdu’llāh’dır ki³⁷⁶ cedd-i emcedleri³⁷⁷ Ebu’l-feth Sulṭān Meḥammed Ḥān ‘ahd-ı devletlerinde livā-yı Şaruḥan ‘uhde-i liyāḳatına tevciḥ ü erzān olup niçe müddet şehir-i Mağnisa’da mesned³⁷⁸-ārā-yı emāret ve rāyet-peymā-yı ḥukūmet iken Mjir-livā-yı Ḳaraman olan Şeh-zāde Cem Sulṭān birāderleri Sulṭān Bāyezid Ḥān ile şudūr eden ceng ü gāvḡāda şeh-zāde-i serv-i ḥırām cür’a-keş-i peymāne-i mey-i inhizām olup derd-i ḥumār-ı firāre dūḳār olduḳda ḥukūmet-i livā-yı mezbūr Şeh-zāde Sulṭān ‘Abdu’llāh’da ḳarār etmiş idi. Henüz zabṭına ‘atf-ı ‘inān-ı kümeyt-i ‘azimet olup reh-güzārda Çukur Çemen-nām mevzi’de Şeh-zāde Cem’iñ Sipehdārı Maḥmūd Beg’e teşādūf etdikde birbirlerine na’ra-zenān-ı tıḡ-keşān-ı hücūm olup bāb-ı zafer ṭarafeyne mesdūd olmağın Gedik Aḥmed Paşa şeh-zāde-i mezbūrı Ḳaraḥişār şāhibe-i nüzüle tergib etmekle niçe eyyām anda meḳs u ārām etmiş ve ba’d-e zamānin ḥumār-ı derd-i ser cām-ı fiṭrat-ı Sulṭān Cem ke’l-‘adem olduḳda bilā-mezāḥim mesned-i emāret-i livā-yı Ḳaraman’da ḳā’im olmuş idi. Sekiz yüz seksen sekiz Ramażān-ı şerifinde şerbet-i mevt ile ifṭār edip rūḥ-ı laṭifi ‘āzimü’-d-dāri’l-ḳarār ve cesed-i sa’ādetleri Burusa’ya ba’d-e’n-naḳl Sulṭān Murād-ı Şānī dā’iresinde defīn-i mezār-ı rahmet-medār ve mütevārj-i zjir-i ḥāk-i müşg-bār oldu. *Raḥmetu’llāhi ‘aleyh*.³⁷⁹

³⁷⁶ 52a KA

³⁷⁷ emcedleri: emcedi AE

³⁷⁸ 58b AE

³⁷⁹ Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun.

Şeh-zāde-i Ma'ārif-‘unvān Cem Sultān İbni Fātih Sultān Mehemmed Hān:

Şeh-zāde-i sa'īd-i sa'ādet-mezīdīn sekiz yüz altmış dört tārīhinde mahmiyye-i Edirne'de burc-ı şeref-i Mehemmed Hān'dan vücūd-ı pür-sūdī hilāl-i 'īd gibi bedīd olup henüz sinn-i şerīfleri deh sāl iken eyālet-i Kaştamonı ile şādmān ve sekiz yüz yetmiş tokuz senesinde vālī-i livā-yı Karaman olan birāderleri Sultān Muştafā 'āzim-i dāru'l-bekā olduğda livā-yı mezkūre 'uhde-i dirāyetlerine ihsān³⁸⁰ buyurulmuş ve heşt sāl diyār-ı Karaman'da fermān-revā olup zamān-ı zūr-āzmā-yı pençe-girī-i şebāb³⁸¹ olmağın taḥşīl-i fenn-i silah-şorj ve tekmi'l-i hūner-i gūn-ā-gūn-ı ma'nevī vü şūrī eylemiş idi. Sekiz yüz seksen altı sālinde vālī-i Dārā-eşerleri Sultān Mehemmed Hān mukīm-i ğurfe-i cinān olduğda birāderleri Bāyezīd Hān müsta'id-i tāt u taḥt ve şāyān-ı dest-yārī-i iqbāl-i baḥt olup bu şeh-zāde-i Hātem-şiyem reşk ü 'izzetinden āvāre-i deşt-i ğam olmağın bir niçe müddet mūrūrunda eşḥāş-ı fitne-endīş-i 'arbede-cūyāndan ba'z-ı bed-kış kāse-i siyāh-cām-ı devlet-i Cem'den bāde-i gül-fām-ı dil-ḥāh görmek ümmīdi ile şeh-zāde-i şāf-zamjri ḥāhişger-i āġūş-ı şāhid-i salṭanat evvelā kal'a-i nāzenīn-i Burusa'yı teşḥīre 'azīmet etdirmişler idi. Şeh-zāde-i mezbūrı daḥı dāru'l-ḥukūmeti olan belde-i Konya'dan havālī-i Burusa'ya ḥayme-pīrā-yı nüzūl ve muḥāşara-i ḥiṣār-ı dil-keş-āšār-ı Burusa'ya meşgūl olup ṭaraf-ı Bāyezīd Hān'dan me'mūr ve isrā olan iki biñ miqdārı 'asker ile İlyās Paşa Kablucā kurbında āheng-āşūb u ğavġā iken Cem Sultān ber-takrīb derūn-ı kal'a-ı Burusa'ya kadem-resā ve dest-yāfte olan genc-i Şāygānī kabza-i taşarrufa çeküp on sekiz gün miqdārı fermān-fermā-yı dāru'l-ḥukūmet-i Burusa olup bu peyām-ı hūş-rubā mesmū'-ı şehriyār-ı mes'adet-pīrā olduğda muṭayyebe-i ārāmdan selb-i 'inān-ı iḥtiyār ve Yeñişehr şahrāsına leşker-i bī-şumār ile 'azm ü ilġar edip fezā-yı kazā-yı mezbūrda iki birāder āzmāyiş-baḥt-ı nuşret-āver etmege ber-ā-ber olduklarında Sultān Bāyezīd'iñ ṭālī-i mes'ūdları yāver olmağın Şeh-zāde Cem kāmēt-i iqbālī ḥam yevme yefirru'l-mer'u min-aḥji³⁸²medlūli üzre 'inān-keş-i hāmūn-ı hezīmet³⁸³ edip vālīde-i muḥtereme ve mūta'allikāt ḥademesin alup Mısr-ı Kāhire'den³⁸⁴ i'ānet-i Kaytaba ile Mekke-i Mūkerreme'ye 'azīmet edip niçe zamān ol dāru'l-emānda başt-ı visāde-i mücāveret ve ba'dehu sekiz yüz seksen yedi Muḥarrem'inde Mısr'a 'avdet edip ebnā-yı Karamaniyānda Kāsım Beg-nām şahş-ı bed-sirişt şeh-zāde-i āzādeyi hezār-ı mekāyid-i durūġ-āmiz ve sevķ-i hevā-yı salṭanata mūte'allikā pençe-i giriftār-ı meserret-engiz ile firifte etdikde şeh-zāde-i mezbūr daḥı belde-i Kāhire'den taḥmīl-i esterān-ı bār-keş-i seyāḥat birle ḥaṭṭ-ı ma'mūre-i Haleb'e nüzūl ve bu ešnāda Rūmeli ümerāsından şeh-zādeniñ ṭarafdārı ve

³⁸⁰ 52b KA

³⁸¹ 59a AE

³⁸² Kişi o gün, kendi kardeşinden kaçır. Kur'ân, Abese/34.

³⁸³ 53a KA

³⁸⁴ 59b AE

teshîl-i esbâb-ı umûrunda mu'âvenet-şî'ârı olan Trabzonlu Mehemmed Ağa pâ-ber-rikâb-ı esb-i firâr Haleb'e duhûl Cem Sultân nezdine qadem-zen-i vuşûl olduĢda şeh-zâde-i mersûm taşavvur-ı 'azîmeti hayyiz-i zuhûra getirip tevcih-i maîyye-i cânib-i Rûm ve eyâlet-i Karaman taraflarına kudûm edip az vaktde tedârük-i leşker-i firâvân ve diyâr-ı Karaman'ı muhâşaraya şitâbân etmiş idi. Kâ'idetü'l-mülk-i livâ-yı Karaman ve medîne-i Konya'da râyet-efzâ-yı hükm ü fermân olan Şeh-zâde Sultân 'Abdu'llâh ile tekâbül-i Şıffîn vukû'ında Cem Sultân 'askeri perîşân ve Şeh-zâde-i sâde-cenân tahlîş-i kayd-ı cân sevdâsına düşüp resm-perdâz-ı vâdj-i girîzân ve ba'dehu cânib-i deryâdan Rodos'a şîrâ'-güşâ-yı 'azm ü revân olmuşdur ve zâbiṭ-ı kal'a-ı Rodos olan Tekfur-ı menhûs ol gevher-i girân-mâyeyi ârâyiş-i bâzâr-ı bendergâh-ı Firengistân etmiş idi. On üç sene muktezâ-yı şîve-i takdîr-i Hâlık-ı bî-çûn Şeh-zâde-i sühte-derûn giriftâr-ı gerdiş-i nâ-hemvâr-ı gerdûn-ı dûn olarak yed-i a'dâda gûy u çevgân ve memleket-i küffâr-ı bed-kârda kebâb-senc-i hicrân olmuşdur ki ser-güzeşt-i âteşîn-edâsını nakl ü tahrîrde ney-pâre-i³⁸⁵ hâme-i 'âcizî süzân³⁸⁶ ve bu şeh-zâde-i kudsj-ı hîrâmiñ mestûr-ı nâşîye-i maqdûrî olan derd u âlâm u meşakkat selâṭîn-i 'Osmâniyyeden bir şeh-zâdeye vukû' ve ğurbet illerde bu maḳûle çille-i dil-sûz-ı esâret bir serv-i âzâde ḥakkında şuyû' bulmayup ser-encâm-ı Cem-i hayret-nümânîñ takrîr u tafşîl-i mücib-i ekdâr-ı derûn zümre-i ğayret-keşân olmağın terk-i itnâb etmek münâsib görüldi. 'Âkıbet taraf-ı Sultân Bâyezîd Hân'dan irsâl olunan bir ser-terâş-ı bî-rahm-ı mağz-pâş ki ba'z-ı tevârîḫ-i mu'temed-i 'aliyyede Koca Muştafâ Paşa olmak üzere menḳûldür. Sikkîn-i zehr-âlûd ile ser-i şeh-zâde-i felâket-zedeyi terâş "Câm-ı rahmetden eyledi Cem nûş" mefhûmunca sâ'ir-i mest-i şahbâ-yı şehâdet olan birâderlerine ayak-daş eyledi. Bu haber-i muşîbet-eşer-i kâviş-i ciger dahı nüvişte-i şahîfe-i târîḫ-i mu'teberdir ki şeh-zâde ser-i mübârekleriniñ veca'ından bî-ḳarâr olup cezr ü med-i nefis-i ramaḳ ešnâsında Mısr'da olan vâlide-i müşfiklerinden cigerküşesi Şeh-zâde Cem'e nâme-i ciger-sûz-ı maẓmûn-ı iştîyâḳ-nümûn vârid olup ser-i bâlîne götürdüklerinde mütâla'aya 'adem-i kudretlerinden nâşî **Beyt:**

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Ḳîrâ't kıl o mektûbı ki gûş-ı câna ses gelsün

Ne var 'âşîḳ dem-i nez'imde bârî bir nefes gelsün

diyerek işgâ müyesser olmayup tokuz yüz senesi Cemâziye'l-evvelîsiniñ tokuzuncı se-şenbe gecesi şâh-bâz-ı rûḫ-ı laṭîfleri lâne-i 'iliyyîne pervâz eyledi. Vaşîyetleri üzere vezîrleri Celâl Beg

³⁸⁵ 60a AE

³⁸⁶ 53B KA

ve Sinān Beg ğasl edip kendi destārını kefen edip cemā'at-i huddām ile namāzına şaf-beste-i kıyām ve ol şandūka-i cevāhir-i ma'ārifiñ cevfiñi misk ü 'anber ile māl-ā-māl etdikden soñra mevzū'-ı tábūt-ı āhen ve cesed-i muṭahharaları iḥrāc-ı memālik-i küffār ve arzī-i muḳaddesden maḥrūse-i Burusa'da türbe-i Sulṭān Murād-ı Šāñj civārında olan³⁸⁷ kubbete³⁸⁸ mestūr-ı ḥāk-i müşk-bār-ı maġfired-medār oldu *Eskenehu'llāhi fī-ġurefi'l-cinān*³⁸⁹ 'ulūm u ma'ārif-i cāmī'i Mevlānā Şeyḫ Lāmi'ī tārīḫ-i vefātlarını bu resme gūyā olmuşdur **Beyt:**

[*mefā'jlün mefā'jlün mefā'jlün mefā'jlün*]

Bahār-ı devlet-i Cem çün hazāñj yāft ez ḥayf

*Resid ez ğayb tārīḫeş zi-dünyā raḥt Cem vā ḥayf*³⁹⁰

şeh-zāde-i mezbūr şūḫ-ḥilḳat mevzūn-ṭabī'at olup ešnā-yı tenhā-yı ğurbet ve maḥall-i ıztırāb-ı kurbetde āzmāyış-i şī'r-i ābdār ile tesliye-baḫş-ı ḥātır-ı bī-ḳarār u ārām-dil ber-geşte-i rüzgār ederler idi. Şāhib-i diṽān-ı belāġat-'unvān olup bu beyt-i laṭīf bāġ-ı ṭab'ından ser-zededir **Beyt:**

[*mef'ülū mefā'jlū mefā'jlū fe'ülün*]

Oldı yüzüññ burḳa'ı ol zūlf-i semen-sā

*Sübḥānehu ḳadīren ce'ale'l-leyle libāsen*³⁹¹

Ḥāce Süleymān'ıñ *Cemşid ü Ḥürşid*-nām Fārsī manzūmesini vālid-i Sulṭān Meḥammed Ḥān nāmına terceme edip bu beyt andan nümünedir **Beyt:**

[*mefā'jlün mefā'jlün fe'ülün*]

Ne gök yüzünde meh ḳalır ne ḥürşid

Ne yer yüzinde Cem ḳalır ne Cemşid

Şeh-zāde Sulṭān 'Alem-şāh bin Bāyezid Ḥān:

Sekiz yüz yetmiş bir sālinde şulb-i pāk-i Sulṭān Bāyezid Ḥān'dan ser-ber āverde-i cilvegāh-ı zuḥūr olan Şeh-zāde 'Alem-şāh sāye-i mekārım-i dāye-i vālid-i dil-āġāhda rā'yet-ġüşāyī fezā-yı rüşd ü intibāh olduḳda cānib-i seniyyü'l-menāḳıb-ı peder-i vālā-ġüherlerinden emāret-i livā-yı Şaruḫan 'uhde-i şadāḳat-'uddesine iḥsān olmaġın şehir-i dil-ġüşā-yı Maġnisa'da mesned-

³⁸⁷ 54A KA

³⁸⁸ 60b AE

³⁸⁹ Allah onu cennetin köşklerine yerleştirsin.

³⁹⁰ Cem'in devletinin baharı, sonbahara ulaştığında yazık, gayıptan geldi tarihi (dünyadan eşyalarını topladı) yazık.

³⁹¹ O, her kusurdan münezzehtir ve herşeye gücü yetendir.

ārā-yı hükm-i ma‘delet-nişān iken vücūd-ı pür-sūdına müstevlî olan ‘illet dem-be-dem kesb-i şiddet ve imdād-ı müdāvāt-ı eṭibbā ile tahşil-i şıhḥat mümkün olmayup āḥirü’l-emr tokuz yüz sekiz târiḥinde ‘āzim-i civār-ı Hayy-ı Kayyūm ve maḥrūse-i Burusa’da Sulṭān Murād-ı Şānî dā’iresinde defḡn-i ḥākdān-ı maḡfired-lüzūm oldu. Şeyḥ Lāmi’ü Efendi’nin kân-ı ṭab’ından lem‘a-rız-i cevāhir-i belāḡat olan³⁹² târiḥ-i ḡarrādır.**Beyt**³⁹³:

[müfte’ilün fā’ilün müfte’ilün fā’ilün]

Çünkü elif kâmeti düşdi o şāhiñ yere

Dil didi târiḥini māt ‘Alemşāh Beg

Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Bin Bāyezîd Hân:

Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed sāye-i vālid-i büzürgvār-ı ma‘ālî-‘unvānlarında perverde olarak ḡonca-i vaqt-i ḥadāseti vāşıl-ı hengām-ı bahār-ı ‘irfān u isti’dād olduğda Begşehri livāsınıñ Mîri ve mesned-ārā-yı ‘izz ü ‘ikbālîñ be-nām-ı şöhret-pezi olmuş idi. Peder-i cennet-maḡarları Sulṭān Bāyezîd Hân Karamanoğlu İbrāḥîm Beg’i te’dîb içün kalem-rev-i Anaṭolu’ya ‘azm-künān olmaḡın Şeh-zāde-i mezbūr tarz-ı nā-nümude-i mîrān-ı zamāne ve ṭavr-ı bedî’ü’l-üslûb-ı muḥteşemāne ile peder-i pāk-güher-i ‘azîz-ü’l-vücūdına mülāḡat etmiş idi. Ba’dehu Şeh-zāde-i niḡ-ḥişāl livā-yı Begşehr’den bi’l-infişāl vilāyet-i Kefe kefi iktidārına ‘ināyet ve livā-yı mezbūrda mesned-ārā-yı emāret iken *bi-emri’llāhi’l-meliki’l-celî*³⁹⁴ mizāc-ı leṭāfet-ımtizācına müstevlî olan dā’-i bi-devā tedābir-i mu‘ālece-i eṭibbā-yı zamāneden nefret u ibā etmekle tokuz yüz on sālinde diyār-ı Kefe’de vedî’a-i cān-ı ‘azîzin kefi ḡazret-i ‘Azrā’il’e teslîm ve ‘azm-konende-i dār-ı Na’îm olmaḡla cesedi Burusa’ya naḡl ü isrā ve türbe-i Ḥudāvendigār Ġāzî’de āsūde-i şandūka-i ḥāk-i fenā oldu.

Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd Bin Sulṭān Bāyezîd Hân:

Sekiz yüz seksen târiḥinde Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd ‘ırq-ı ṭāhire-i Sulṭān Bāyezîd’den ḡadem-nihāde-i sāḡa-i vücūd olup henüz ‘unfuvān-ı şebābda iken vālî-i livā-yı Kaşamonı olup ba’dehu tokuz yüz târiḥinde emāret-i livā-yı Şaruḡan ile neyl-i āmāl ve ba’dehu Maḡnisa’da mesned-nişḡn-i ikbāl olmuş idi. *Bi-emri’llāhi’l-vedūd*³⁹⁵ tokuz yüz on üç senesinde bu serāy-ı si-penc-i vaḡşet-āyḡn-i fenādān dāru’l-üns-i beḡāda iḡrāz-ı maḡāmu’n-maḡmūd edip na’ş-ı şerîfi

³⁹² 54b KA

³⁹³ 61a AE

³⁹⁴ Bütün mevcudatın gerçek sahibi olan Allah’ın emriyle.

³⁹⁵ Sevilen gerçek ve tek varlık olan Allah’ın emriyle.

Bursa'ya³⁹⁶ ba'de'n-naqlı kurb-i merkad-i vâlâ-yı Sultân Murâd-ı Şânî'de mu'te'kef-i³⁹⁷ halvet-hâne-i meşhed-i mu'kaddes oldu. Livâ-yı Kaştamonî'da fermân-revâ iken emlahü'sş-su'arâ-yı selef Necâtî ol şeh-zâde-i Maḥmûd-ı'l-hişâliñ tuğrâ-nüvîsî ve rûz u şeb muşâhib-i enîs ü celîsî olmuş idi. Cenâb-ı şeh-zâde mürebbî-i aşhâb-ı kemâl olmağın dergâh-ı bî-kes-penâhî erbâb-ı ma'ârifle mâl-â-mâl ve bûse-i cây-ı şifâh-ı aşhâb-ı âmâl idi. Vefâtına âsmân-ı hüneriñ mihr-i sâti'i Mevlânâ Şeyḥ Maḥmûd-ı'l-Lâmi'î bu târiḫ-i selâset-edâyı gûyâ olmuşdur. **Târîḫ:**

[mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Dâr-ı fenâdan itdi çü Maḥmûd Ḥân sefer

Târîḫ kıldı fevtine Ḥaḫ rahmet eylesün

Şeh-zâde Orḫan bin Sultân Maḥmûd ve Sultân Mûsâ ve Sultân Mîr:

Bu şeh-zâdegân-ı cüvân-baḥtân hîrâmân-sâz-ı sâḥa-i devrân olup toḫuz yüz on sekiz târiḫinde Ḳahramân-ı zamân Sultân Selîm Ḥân zîver-i taḥt-ı âl-i 'Oşmân olduğda bunlar maḥrûse-i bihiştâsâ-yı Bursa'da küşe-nişîn-i emn ü emân ve cüyende-i berr ü iḥsân-ı pādşâh-ı cihân iken sene-i mezbûrede Sultân Selîm Ḥân ḥazretleri birâderleri Sultân Aḥmed gâ'ilesini def'e niyyet ve medîne-i Bursa'ya zıll-efken-i şevket olup yevmen mine'l-eyyâm ṭab'-ı mülûkâneleri ecdâd-ı a'ẓâm *enârallâhi merâḳidehum*³⁹⁸ türbe-i 'âlîlerini ziyârete mâ'il ve ziyâret-i ervâḥ-ı ḳudsiyye-i müşârun ileyhümden feyz ü fütûḥ ḥâsıl olduğdan soñra fezâ-yı nûzhet-efzâyı belde-i mezbûreden birine teşrîfe rağbet ve bu üç ḳuzılar daḫı ol cây-ı hercâyî-nişâna celb ü da'vet olunmuş idi.Te'addüd-i vereşe-i salṭanat mizâc-ı memâlike müceb-i iḥtilâl u fetret olmağın şeh-zâde-i mûmâ ileyhüm maḥall-i merḳûmede rişte-i 'ömrleri sikkîn-i zehr-âlûd-ı mergle bürîde ve sâṭûr-ı cellâd-ı ḳazâ ḥûn-ı serlerin ḥâke çekîde edip mest-i ser-gerdânı şahbâ-yı şehâdet olan ervâḥ-ı laṭîfeleri âgûş-ı ḥavrâ-yı 'illiyinde³⁹⁹ cilverge Sultân Murâd-ı Şânî dâ'iresinde ḡunûde-i ḡül-bister-i merâḳıd-ı maḡfiret-eşer oldular.

Şeh-zâde Sultân⁴⁰⁰ Meḥammed Bin Sultân Şehinşâh:

Şeh-zâde Şehinşâh bin Sultân Bâyezîd'ıñ şulb-i pâkinden ḳadem-nihâde-i serîr-i vücûd olan Şeh-zâde Meḥammed Şâh'dır ki Mîr-livâ-yı Nigde iken vâlidî Şeh-zâde Şehinşâh toḫuz yüz on altı senesi evâḫirinde rû-be-râh-ı dergâh-ı İlâh olup İstanbul'da vâḳı' ceddi Ebu'l-fetḥ Sultân Meḥammed Ḥân türbe-i humâyûnı ḳurbında defîn-i ḥâk-i siyâh olduğda ḥavza-i taşarrufunda

³⁹⁶ 61b AE

³⁹⁷ 55a KA

³⁹⁸ Allah onların kabirlerini nurlandırın.

³⁹⁹ 62a AE

⁴⁰⁰ 55b KA

olan emāret-i livā-yı Karaman 'uhdesine erzān kılınmış idi. Toğuz yüz on sekiz sâlinde Şeh-zāde Sultān Aḥmed'iñ rā'yet-efrāz-ı tuğyānı medīne-i Konya'da şeh-zāde-i mezbūruñ murğ-ı rāḥatınıñ bā'is-i perrānı olmağın maḥrūse-i Burusa'ya ḳadem-zen olmuş idi. Hâce Tārīḫinde nüvişte olduğı üzre şeh-zādegān-ı šālīşeniñ dördüncüsü olarak sene-i mezbūrede ol rūz-ı ciger-sūzda şadme-i ḳahr-ı sultān-ı dehr ile semend-i germ-'inān-ı ḥayātdan ḥāk-i merge fütāde ve visāde-i şehādete ser-nihāde olup servistān-ı bihiştde fāḥteveş āşiyān ve cesed-i şerīfi türbe-i Sultān Murād-ı Šānı civārında defīn-i laḥd-ı mağfiret-nişān oldu.

Şeh-zāde 'Osmān Şāh Bin Şeh-zāde 'Alem-şāh:

Sultān Bāyezīd Hān '*aleyhi'r-raḥmeti ve'r-rıdvāneke*⁴⁰¹ evlād-ı ma'ālī-nijādlerından Şeh-zāde 'Alemşāh Beg şeh-zādesi ve ḥadīḳa-i necābet u dirāyetiñ serv-i āzādesi Şeh-zāde 'Osmān Şāh 'ahd-ı salṭanat-ı cedd-i büzürgvārlarında livā-yı Ḳanḳıra'ya vālī ve gusterende-i seccāde-i 'ālī iken zamān-ı fetret ḥareket-i şeh-zāde Sultān Aḥmed Hān'da maḥrūse-i Burusa'ya gelüp rızā-cūy-ı emr ü fermān-ı sultān-ı devrān iken *Tācū't-Tevārīḫ*'de keşīde-pīrā-yı silk-i beyān olduğı vech üzre⁴⁰² toğuz yüz on sekiz sâlinde Burusa'da şeh-zādegān-ı erba'aniñ beşincisi olarak yevm-i merḳūmda nūş-ı şerbet-i şehd-i şehādet ile 'āzim-i gülistān-ı cennet ve ḳurb-ı türbe-i Murād Hān-ı Šānı'de⁴⁰³ āsūde-nişīn-i serīr-i mağfiret oldu.

Şeh-zāde Sultān Ḳorḳud Bin Bāyezīd Hān:

Şahīfe-i *Tācū't-Tevārīḫ*'de çekīde-i ḥāme-i 'anberīn-i Hâce Sa'adü'd-dīn Efendi'dir ki şeh-zāde-i sa'īd Sultān Ḳorḳud bin Sultān Bāyezīd birāderleri Sultān Selīm Hān'dan süllem-i sinde iki pāye-i refī' olup 'ahd-ı salṭanat-ı vālīd-i mācidlerinde livā-yı Teke'ye mutaşarrıf iken seng-lāḥ-ı šakīl-l-hevā-yı belde-i mezbūreden remīde-dil olmak ḥasebiyle peder-i vālā-güherlerinden cūyā-yı mirvaḥa-i merḥamet ve mübādele-i Şaruḥan ile şehir-i dil-güşā-yı Mağnisa'da mesned-ārā-yı emāret ve müttekā-pīrā-yı visāde-i ḥukūmet olmuş idi. Toğuz yüz on sekiz sâli evā'ilinde ba'z-ı ümerā-yı 'arbede-endiş şeh-zāde-i şāf-meniş ṭarafına ḥufīt tabaşbuş-nümā nāmeler imlā edip demişler ki vālīd-i büzürgvārıñ Bāyezīd Hān birāderiñ Selīm Hān'dan rū-gerdān seni taḥtgāhına velī-i 'ahd etmek e'azz-ı murād-ı ḥālīşü'l-cenānıdır. Hemān re'y-i pesendīde ve tedbīr-i işābet-kerde-i güzīde budur ki 'ucāletü'l-vaḳt Der-i 'aliyyeye gelüp rikāb-ı humāyūna ruḥ-sūde olasız dedikleri şeh-zādeniñ ma'lūmı olduğda bi-eyyi-ḥāl nehzatı istiḥāb görüp üç nefer gulām ile Miḥalic'den Der-i 'aliyyeye reh-peymā ve bir maḥall-i münāsibde ihtifā etmiş idi. Bu arada irāde-i ḳassām-ı ḳazā-sihām-ı devlet ü iḳbālī beyne'l-iḥvān taḳsīmde şehriyār-ı

⁴⁰¹ Senin rahmet ve hoşnutluğun onun üzerine olsun.

⁴⁰² 62b AE

⁴⁰³ 56A KA

selîmü'l-eṭvâre taḥşîş etmegın şeh-zâde-i mezbûr sıfru'l-yed ḥâ'iben belde-i Mağnisa'ya revân ve ṭabakçe-i ḥarâmından tefekkuh etdiği mîvehâyı sevdâ-yı ḥâm-ı gelû-yı ḥûḥîşinde bâ'îş-efzûnı buḥrân-ı aḥzân olmuş ve ber-nehc-i muḥarrer cenâb-ı Sultân Selîm Ḥânî evreng-nişîn-i şâḥib-kırânî olduğda livâ-yı Şaruḥan'ı 'uhde-i birâderlerine kemākân erzân ve şeh-zâde-i mezbûr daḥı *İleyye mâ şâ'allâhi te'âlâ*⁴⁰⁴ rızâ-dâde-i emr ü fermânları⁴⁰⁵ olmak üzere 'aḳd-ı peyvend-i peymân etmiş idi.Ol sultân-ı ser-âmed def'-i gâ'ile-i galeyân Sultân Aḥmed zımnında maḥrûse-i Burusa'yı ḳudûm-i humâyûnlarıyla teşrîf buyurduklarında niçe eyyâm mürûrunda birâderi şeh-zâde-i mezbûruñ 'ahd ü peymânı üzere mir'ât-ı zamîrî yâ jengâr-ı hevâ-yı saltanatdan pâk yoḥsa taḥşîl-i merâm derûne-i ârzû-yı nâ-kemîdür deyü tecessüs-künân ve berây-ı imtiḥân vûkelâ-yı devlet lisânından sâḥte varâḳ-pâre peydâ edip serîr-i vâlâ-yı vâlidine cûlûs ittifâḳ-ı ümerâ-yı mezâyâ-şinâsân-ı ma'delet-me'nûsdur deyü ifâde eyledikde şeh-zâde-i sâde-dil bu kelâm-ı nûkte-âmîzi râst ve muvâfıḳ-ı dil-ḥûḥ ḳann edip esrâr-ı mektûmesin ifşâ ve dâ'îye-i mâfi'z-zamîrini inhâ etmiş idi. Selîm Ḥân daḥı şeh-zâde-i mezbûrı mazḥar-ı ser-pençe-i şemşîr-i bürrân etmek niyyeti ile medîne-i Burusa'dan cûnûd-ı meşâf-cûyân-ı deryâ-mişâl ile belde-i Mağnisa'ya seyl-sıfat 'azîmetini Sultân Ḳorḳud gûş etmekle bîm ü ḥaşyetinden bezmgâhında rûz u şeb kâse-gerdân-ı ḥidmet olan bende-i fermânı Piyâle-nâm lâlâlarıyla birer esb-i sebûk-reftâre sûvâr ve hemân Teke semtine firâr eylediler. Şehriyâr-ı kâm-kâr birâderleriniñ firârından ḥaberdâr olduğda memâlik-i Anaṭolu'ya neşr-i evâmir olunup der-bendleri şöyle sedd ü bend etdiler ki şeh-zâde degil murḡ-ı âzâde bile mürûra mecâl bulmaḳ muḥâl idi. Şeh-zâde-i ḡurbet-zede Piyâle ile ḥâṭır u ḥayâle gelmez dest-i çille-i meşâḳḳat-i rûzgâre giriftâr ve Teke illerinde ḡâr-ı teng-i târda⁴⁰⁶ taḥaşşun-ı ḳarâr edip ol meh-i burc-ı leṭâfet ve perverde-i nâz u ni'met olan vücûd-ı nâzenîniñ heme-i evḳâtı behcet ü sürûr ve maḳâmı câme-ḥûb u ḥuzûr iken ḥâksâr u aç ve ḡarîb ü muḥtâc ne âşnâdan eşer ve ne diyârdan ḥaber olup 'ömr-i 'azîzi âḥ u enîñ ile ḡüzer ederek ecv-i peygûle-i târîḳde nuḥfte ve dîde-i mütecessisân-ı aḥmaḳ-naḳarândan nihân u ḥuḳte olup⁴⁰⁷ her çend cüst ü cûda dâmen be-miyân-ı ihtimâm ve deşt ü hâmunı tek u pûda bād-pây-ı iḳdâm oldular ise de ol gevher-i şeb-tâb-ı ma'ârif ü ḥüneri bulmaḳ 'adîmü'l-imkân ve ol şeb-çerâḡ-ı gencîne-i feżâ'ili ele getürmek ḥâric-i vus'-i insân idi. 'Âḳıbetü'l-emr pādşâḥ-ı selîmü'l-ḳalb ile Mîr-livâ-yı Teke Ḳâsım Beg'den şeh-zâdeniñ gumâşte-i dâm-ı râm olmasın ṭaleb eyledikde *el-İbrâm yuḥaşşılı'l-merâm*⁴⁰⁸ mefḥûmınca ta'yîñ-i leşker-i sa'y-ı tām ile ol andelîb-i evc-i kemâl şîḳâr

⁴⁰⁴ Bana Yüce Allah'ın istediği gibi.

⁴⁰⁵ 56b KA

⁴⁰⁶ 63b AE

⁴⁰⁷ 57a KA

⁴⁰⁸ İsrar, hedefe ulaştırır.

olunup cānib-i Selīm Hān'dan taqđim-i şerbet-i şehādete me'mūr olan Sinān Ağa-nām şahş-ı bī-amān delāletıyla tokuz yüz on sekiz sālinde şeh-zāde-i serv-i āzādeniñ nūr-ı hayātı kıışsa-i hūlkūmundan mefkūd ve zümre-i vālā-yı şühedādan ma'dūd olduğda mezbūr Piyāle gülünden cūdā düşmüş bülbül-i pūr-nāle gibi bu hāl-i pūr-melāle feryād-künān ve muşt-i ye's-i mātem ile sñnesin al kan eyledi. Cesed-i mübārek-i şeh-zāde Burusa'ya firistāde olup bi'l-vuşūl cedd-i emced-i büzürgvārları Sultān Orhan cānib-i yemīninde muķim-i şandūka-i mezār-ı lāmi'ü'l-envār ve enīş-i ğam-gūsārı olan Piyāle-i ber-geşte-i rüzgār dađı ol buķ'a-i şerīfede pāyān-ı 'ömrine ķadar türbedār olmuşdur. Şeh-zāde-i müşārun ileyh nāzūk-mizāc ğurbet illerinde bunca vaķt ac u bī-'ilāc yek dilim nān-ı 'azīze⁴⁰⁹ muhtāc fütāde-i pister-i hāk-ı mezellet olarak nūş-ı gülğūn-ı peymāne-i şehādet eyledigi Sultān Selīm Hān'ıñ ma'lūmı olduğda mir'āt-ı ṭab'-ı laṭīfeleri jeng-peziir-i keder-i evfā ve jāle-rīz-i eşk-i būkā olmuşdur. Şeh-zāde-i mezbūr aşnāf-ı evşāf-ı kemāle bī-miṣāl ve cāmi'-i envā'-ı muḥsināt-ḥiṣāl olup 'ilm-i fıkhda mezāhib-i erba'a cem'ile bir kitāb-ı müsteṭāb te'līfe muvaffak olmuş ve *Şerḥ-i Mevāķıf-ı Cürccānī*'ye ešnā-yı istifāde-i ta'lik havāşī etmiştir. Fenn-i mūsikīde temām-ı mahāreti olup⁴¹⁰ ba'z-ı piş-rev ü pesendīde icād ve Rūḥ-efzā-nām sāzlarını ele aldıkca nağamāt-ı hālet-engizde dāğ ber-dil-i Hüseyn-i 'Avvād olduğundan ğayrı sāz-nüvāḥt-ı 'Acem'den Zeynü'l-Ābidīn-nām bir üstād-ı mūsikī-şināsı celb edip andan ta'allūm-i kavā'id-i fenn-i edvār eylemiş idi. *Eskenehu'llāhi fī-ravzati'l-cinān*⁴¹¹.

Şeh-zāde Sultān Aḥmed Bin Bāyezīd Hān:

Şeh-zāde-i müşārun ileyh burc-ı şeref-i şulb-i pāk-i Sultān Bāyezīd Hān'dan sekiz yüz yetmiş iki tārīḥinde 'ālem-i 'anāşır-ı vücūda ṭālī' ü raḥşān ve mir'āt-ı eṭvār-ı aḥvālinden şüret-i isti'dād-ı māder-zād nümāyān olup vālid-i büzürgvārları sekiz yüz seksen altı senesinde revnaķ-tırāz-ı taḥt-ı ser-efrāzı olduğda livā-yı Amasiyye 'uhdesine tevciḥ olmuş idi. Mūsā'ade-i devrān-ı bed-fercām ve imtidād-ı iķbāl-i eyyām ḥasebiyle belde-i Amasiyye'niñ maḥall-i feraḥ-fezālarında ṭarḥ-efken-i meclis-i rindāne-i bī-pervā ve neşve-i şahbā-yı nābla hem-vāre ṭarab-engiz ü zemzeme-pīrā idi. Şeh-zāde-i mezbūr birāderānınıñ bi-ḥasebi's-sinni'l-ekberi ve evāḥir-i 'ahd-ı saltanat-ı peder-i mekārim-eşeri olmağın gül-ķihre-i cān-fezā-yı taḥt-ı saltanata dil-dāde ve ṭaraf-ı vālā-yı peder-i pāk-güherlerinden kendüye ferāğ buyurulmasın ṭaleb ü temennāda olmağla āyine-i devr-i Aḥmediyye'den müşāhede⁴¹²-i şüret-i āmāl-i derūniyye ḥulyāsında olan ba'z-ı ķurenā-yı ḥod-pesendāniñ re'y-i nā-şavāblarıyla velī-i 'ahd-ı taḥt-ı vālid-

⁴⁰⁹ 64a AE

⁴¹⁰ 57b KA

⁴¹¹ Allah onu cennet bahçelerine yerleştirsin.

⁴¹² 64b AE

i büzürgvârı olmak üzere cānib-i Bāyezîd Hân'dan taraf-ı şeh-zādeye da'vet-nāmeyi ısdâr ü irsāl etdirmişler idi. Binā'en 'aleyh tokuz yüz on sekiz senesi evā'ilinde Amasiyye'den tahrik-i 'inān-ı rahş-ı ihtiyār ve tahşil-i sevdā-yı saltanat hulyāsiyla Üsküdār'a gelip Maldepe'de karar etmiş idi. Şeh-zāde-i pür-hevā 'ış u nūşa mübtelā olmağın 'arşagāh-ı ğazavātta cevalān-kerde-i esb-i serveri ve vādj-i ra'iyet-perveride-i tab'-ı 'adālet-güsteri⁴¹³ olmadığından taht-ı saltanata cülūsa ba'z-ı aşdika-i devlet-i 'aliyyeniñ sedd-i sedid-i mumāna'atı ve birāderleri Sulţān Selim Hân Hazretlerinin ārzū-yı cülūs-ı serir-i saltanat ile bu ešnāda derūn-ı İstanbul'da Yeñibāğçe-nām mahalle-i tarāvet-bahş-ı ikāmeti Üsküdār'da mesmū'-ı devleti oldukça dūçar-ı kayd-ı satveti havfiyle 'arız olan illet-i teħāş-i cān-hırāşı ile süvār-ı esb-i telāş olup ol şeh-zāde-i baht-ı siyāh mahrūm-ı neyl-i dil-hāh diyār-ı Karaman'a rū-be-rāh oldu. Pes tevfiķ-i ilahî Sulţān Selim Hân'ın pūşt ü penāhı olmağla peder-i cennet-makarları ferāğından sene-i mezbūrede evreng-i saltanata cülūs buyurdılar. Vaktā ki peyām-ı cülūs-ı Selim Hānî havālî-i Konya'da havāle-i sem'-i şeh-zāde-i bî-ser ü sāmānı oldukça harāret-i ğibta-i derūnı efzūn ve tekāpū-yı deşt ü hāmūn olarak diyār-ı Anaṭolu'da 'alem-efrāz-ı geşt ü güzārı ve ma'iyetinde bulunan leşker-i yağmā-gerānıñ emvāl-i müslimîne dest-dirāzî-i ictisārı müceb-i igbirār-ı derūn-ı şehriyārî olup şeh-zāde-i sāde-dili te'dīb ü gūşmāl kaşdıyla tokuz yüz on sekiz tārîhinde Der-Sa'ādet'den hareket ve cānib-i deryādan Anaṭolu'ya kadem-res-i duħūl⁴¹⁴ ve mevkib-i humāyūn Anḳara şahrāsına lede'l-vuşul taraf-ı pādşāh-ı enāmdan Malkoç-zāde 'Alî Beg-nām emir-i be-nām naşb-i talî'a-i 'asker kılınarak muhārebeye ta'yin olunduğu şeh-zāde-i müşārun ileyhiñ gūşına vāşıl ve mukābelede 'adem-i kudret-i leşkerinden kendüde ye's ü fütūr hāşıl olup diyār-ı Karaman'dan Amasiyye'ye firār ve talî'a-i 'asākir olan 'Alî Beg ta'ķibe ilgar idicek andan Tokat'a tevcih-i maṭiyye-i firār eyledi. Bu ešnāda manşib-ı şeh-zāde olan livā-yı Amasiyye ile Dāvūd Paşa-zāde Muştafā Beg kām-kār ve pādşāh-ı sipihr iktidār daḫı bu sene-i mübārekede eyyām-ı şitāyı mahrūse-i Burusa'da güzāra karar⁴¹⁵ verip birāderlerinden aḫz-ı intikāmı evvel bahāra tevkiķ ve belde-i Burusa'yı teşrif buyurdılar. Dāvūd Paşa-zāde Muştafā Beg Amasiyye'de kār-fermā olduğu haberi Şeh-zāde Sulţān Aḫmed'iñ sem'ine ilkā oldukça beden-süz-ı tāb u iztirāb olup bir miqdār siyāh ķine-güzār ile üzerine sevk-i maṭāya-yı i'tizām ve belde-i mezbūreyi āgūş-ı teşhîre rām etdikden soñra hūlūl-ı evvel bahārda cüyūş-ı deryā-hurūş Sulţān Selim Hân ile Yeñişehr şahrāsında tekābül-i Şiffin vāķı' olup şeh-zāde-i mezbūr ye's ü hirmān ile İznik tarafına girizān ve ešnā-yı firārda bālā-yı esb-i rehvardan zemîne ğaltān olup sene-i mezbūrede ta'ķib edenler delāletiyile rūḫ-ı laṭîfi vāşıl-ı ravza-i rıdvān ve cesedi

⁴¹³ 58a KA

⁴¹⁴ 65a AE

⁴¹⁵ 58b KA

Bursa'da hem-civār-ı Sultān Murād Hān oldu. "Sebeb-i rāhat-ı Rūm" tārīḫ-i vefāt-ı şeh-zāde-i mersūmdur. Taraf-ı Selīm Hān'dan şahbā-yı şehādeti teklife me'mūr olan Sinān Ağa'ya Sultān Aḥmed Hān hıżāne-i serāy-ı beḳāya taḳdīm cevāhir-i girān-ḳadr-ı cān deminde kıymetinde iḳlīm-i ḥarācına bedel olur. Bir ḥātem-i zı-bahāyı engüştünden iḥrāc ve mezbūr Sinān Ağa'ya teslim edip⁴¹⁶ demiş ki birāderim Selīm Hān'a gül-deste-i du'ā ithāfından soñra bizden yādigār ve bu taḳrīb ile ferāmūş-kerde-i ḥātırları olmamıza i'tibār buyurmaları der-ḥāstır deyü vaşıyyet edip Sinān Ağa daḫı bir dest-māye-i zer-nigār ile ḥātem-i gevher-nigini nihāde-i serjir-i Selīm Hān ve le'āl-i güftār-ı şeh-zādeyi keşide-i rişte-i beyān eyledikde Sultān-ı Selīmü'l-eṭvār girye-i bî-iḥtiyār etmiştir. Şeh-zāde-i mezbūr Ḥātemāsā sāhib-i cūd u seḥā ve kân-ı mürüvvet ü 'aṭā olup evlādından Murād-nām şeh-zāde-i pāk-nihād Kısra-yı 'Acem Şāh İsmā'īl cānibine ve Sultān 'Alā'ü'd-dīn-nām şeh-zādesi Sultān-ı Mısr tarafına 'azm edip sāl-hā-yı sübḥa-gerdān-ı eyyām u leyāl iken şem'-i⁴¹⁷ ḥayātırları pūf-kerde-i nefes-i melekü'l-mevt olmuştur.

Şeh-zāde Sultān Muştafā Bin Sultān Süleymān Hān:

Şeh-zāde-i suḥan-dān vālid-i mācidi Sultān-ı cihānbān Süleymān Hān henüz pırāye-baḫş-ı taḫt-ı salṭanat olmadan ṭoḳuz yüz yigirmi bir tārīḫinde belde-i dil-güşā-yı Magnisa'da bezl-i eşi'a-i mehd-i vücūd olup mānend-i serv-i cinān ḳāmet-i dil-cūları gitdikce cilve-künān ve Ḥāceleri *Baḥr-i Ma'ārif* sāhibi Muştafā Sürür-i niñ maṭla'ü'l-envār-ı türbelerinde hilāl-i isti'dādı fūrūḡ-ı kemāl ile tābān olduğda taḫmīnen ṭoḳuz yüz⁴¹⁸ elli senelerinde peder-i vālā-güher-i 'ālī-tebārları tarafından livā-yı Amasiyye 'uhdelerine tevciḥ ü iḥsān buyurulmuş ve şeh-zāde-i 'ālī-şān ekber-i evlād-ı Süleymān Hān'dan bulunmuş bir mihr-i sipihr-i 'irfān olmaḡla ba'z-ı kesān-ı ṭıynet-i bed dāḡ-ber-dil-i reşk ü ḥased olup vücūd-ı nāzenīn-i şeh-zādeyi nā-būd-ı beyābān-ı merg etmek mülāḥazasıyla müteraḳkıb-ı kemīngāh-ı fırsat olmuştı idi. Tā ol deme gelince ki ṭoḳuz yüz altmış tārīḫidir mālīk-i ḳalem-rev-i İrān olan şāh-ı Şī'a'nıñ ḥarekāt-ı şenī'esi cezm-kerde-i Süleymānī ve mūcib-i muḥarrik-i 'ırḳ-ı cem'iyet-i sāhib-ḳirānī olup pertev-i āftāb-ı cemāl ve şu'le-i sūz u tāb-ı celāl ile diyār-ı şarkı ḡarḳ-ı nūr u nār etmek içün debdebe vü dārāt ile Üsküdār'a 'ubūr ve ḳışver-i İrān'a sevḳ-i 'asker-i manşūr olup vaḳtā ki Amasiyye ḳurbunda Erikli-nām ḳaşabaya sāye-endāz-ı ḥıyām-ı ārām olundūda şeh-zāde-i firīşte-simāt-ı şūḳūh u şalābet ü dārāt ile Aḳdepe-nām mevzi'de pederlerine mülāḳat edip şāyeste-i envā'-ı nevāziş ü iltifāt olmuş idi. Ba'z-ı vūkelā-yı ḡadr-āyīniñ dīḡ-i ḥased-i sīneleri ḡaleyān ve ḥuzūr-ı Sultānī'ye vesīle-i ḥadşe-i sāmi'a-i derūn olur nifāḳāne-i ḡamz-ı bî-inşāfāne dāmen be-miyān

⁴¹⁶ 65b AE

⁴¹⁷ 59a KA

⁴¹⁸ yüz: - AE

olmuşlar idi. *Men yesma' yaḥill*⁴¹⁹ mü'eddāsınca erbāb-ı 'ırzıñ bugüne tertīb etdikleri muḳaddemāt-ı⁴²⁰ tezvır muntic-i inḥirāf-zamır Ḥaḳan-ı kişver-gır olup bālāda mezkūr tārīḫ-i mezbūrda ešnā-yı nışf-ı zālām-ı leyl Aḳdepe-nām maḥall-i pür-veylde gūyiyā muḥāfaẓa-i salṭanat-ı dünyā ḥulyāsiyla şeh-zāde-i merḳūmuñ tūmār-ı 'ömr-i 'azızi piçide-i dest-i ḳahr-ı rūzgār-ı ğaddār olup cesed-i sa'adetleri Burusa'ya firistāde ve cedd-i büzürgvārı Sultān Murād-ı Şāñj türbe-i humāyūnı ḳurbına müşerref olan Cem Sultān ve Sultān Aḥmed medfūn oldukları derūn-ı ḳubbe-i vālāda bālın-i ḥāḳ-i ğufrāne ser-nihāde oldu. Şuleḫā-yı Şām'dan ba'z-ı e'azze-i kirāmdan menḳūldür ki Sultān Süleymān silk-i ricālu'llāhda muntaẓam iken şudūr-ı bī-cürm ü günāḥ şeh-zāde-i mezbūrı muḥāfaẓa-i salṭanat içün ḳatlı ü i'dāma iḳdāmı menzelesinden saḳta-i tenezzül ve ḳuvā-yı taşarruf-ı rūḥāñisine sekte-i tezelzül vermişdir. Āḫir-i 'ömründe *ṭaleben li-mirzāti'llāhi te'ālā*⁴²¹ kemāl-i za'f-ı beden ve nā-dürüstī-i ten ile metā'ib-i sefer-i Üngürüs mükeffer-i zūnūb olup mertebe-i⁴²² vālālarına i'āde olundular deyü zıver-efzā-yı şaḫīfe-i rivāyetdir. Şu'arā-yı 'aşrdan Raḥmī-i Burusevī ve ḥamse şāḫibi Yaḥyā Beg ve nāzım-ı *Gül ü Bülbül* Fazlī ve sā'irleri Şeh-zāde'niñ vefātına gün-ā-gün merşiyeler ve tārīḫler demişlerdir. **Tārīḫ:**

[*mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün*]

Egerçi itdi zūlm ūlāda Ḥaccāc

Bu zūlmüñ tārīḫi ondan on artık

ve lehu

[*fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*]

Rūḫ-ı Sultān Muştafā'yı Ḥudā

Şühedā zūmresine ḳatmış ola

Rūḫına Fātiḫa oḳu Ḥasbī

Aña tārīḫ ṭoḳuz yüz altmış ola

RAVZA-i ŞĀLİŞ

Vüzerā-i Debdebe-Ārāyı Debdebe-Nümā-yı Rütbe-i İ'lān Olur

⁴¹⁹ Duyan cevap verir.

⁴²⁰ 59b KA

⁴²¹ Yüce Allah'ın rızasını dileyerek.

⁴²² 66b AE

‘Alî Beg-zāde Timurtaş Paşa:

Kütüb-i tevārîhde meşhûr ve Hâce Sa’dü’-d-dîn Efendi’niñ te’lif-kerdesi *Tâcû’t-Tevārîh*’de nüvişte-pîrâ-yı silk-i suţûr olduğu üzre merhûm-ı mağfiret-nişân Sultân Orhan Hân Hazretleriniñ ümerâ-yı nîk-nâm-ı ‘ahd-ı salţanatlarından ‘Alî Beg merhûmuñ evlâd-ı kirâmından olan Timurtaş⁴²³ Paşa’dır. Kemâl-i rüşd ü sedâd ve mezîd-i şıdk u istikâmet-i mâder-zâd ile ümerâ-yı ‘izâm miyânında mânend-i ‘ilm-i müselleme-i ‘âlemiyân ve giderek pâye-i vezâretle hâ’iz-i ‘izz-i ‘unvân olup evâhîr-i ‘ahd-ı salţanat-ı Orhanîyyede ‘âkıbetü’l-emr bu dâr-ı fenâ-yı serî’ü’z-zevâlden füşhat-serây-ı kışver-i beķâyâ tahrik-i rikâb-ı esb-i irtihâl eyledikde mahrûse-i Burusa’da eşer-i dest-i hayrâtı olan câmi’-i şerîf civârında kûşe-gîr-i mesned-i lahd-ı rahmet olmuştur. Paşa-yı mezbûr pîr-i dîndâr ve şecâ’at ü cesâretle şöhet-şî’âr ve mâ’il-i hayrât u hasenât bir zât-ı mehâsin-kirdâr olmağın medîne-i mezbûrede Deveciler Mezâristânı zeylinde nâm-ı nâmîsiyle mevşûf u ma’rûf olan câmi’-i lâmi’ü’l-envâr ve kurbunda vâkı’ germ-âbe-i harâbezâr pes-mânde-i âşâr-ı hayrâtındandır. Gâzî Umûr Beg ve Gâzî Oruc Beg ve Maḥmûd Beg bu Timurtaş Paşa’niñ maḥâdîm-i kirâm ve ferzendân-ı zevî’l-i ihtirâmındandır.

Gâzî⁴²⁴ Timurtaş Paşa:

Vezîr-i müşârun ileyh sultân-ı sipihr-iqtidâr Gâzî Hudâvendigâr *tâbe şerâhu* hazretleriniñ ümerâ-yı kirâmları miyânında kemâl-i diyânet ve şecâ’atle mümtâz olmağla yedi yüz yetmiş sekiz târîhinde Lâlâ Şâhın Paşa ‘azlinden Rûmeli beglerbeglihi tevcîh ü ihsân ile ser-efrâz olmuş idi. Mutaşarrıf-ı eyâlet-i Karaman olan İbni Karaman bed-peymâ-yı şikeste-peymân muḥârebesinde paşa-yı mezbûr mezîd-i celâdet-i Rüstemâne ile şufûf-ı ‘asker-i Etrâk-i bî-idrâke ḥamle-i dilîrâne edip ordu-yı menḥûs-ı ibni Karaman’ı perâkende vü perîşân eyledigi ešnâ-yı bezm-i rezme manzûr-ı dîde-i pâdşâh-ı felek-‘unvân olduğda hezâr taḥşîn ü âferîne sezâ ve bu ḥıdmet-i ğayûrânesi muķâbili mezîd-i mekârim-deydene-i ‘aliyye-i pâdşâhîden Rûmeli beglerbegligine rûtbe-i vâlâ-yı vezâret zımmıyla kâdr ü şânı terfî ü i’lâ buyrulmuş idi. ‘Ahd-ı devlet-i⁴²⁵ Yıldırım Bâyezîd Hân’da niçe zamân eyâlet-i Karaman’a vâlî ve Germiyanoglu Ya’ķûb Beg satvet-i şekîme-i Yıldırım Hânî’den cânib-i Timur’a firâr ve eyâlet-i Germiyan taşarruf-ı humâyûnda karar etmekle medîne-i Kûtahiyye’de gösterende-i mesned-i ‘âlî iken sekiz yüz beş senesinde vaķ’a-i Timur-ı meş’ûmda paşa-yı Dilîroğlu ‘Alî Beg ile pençe-i dest-i Timur’da esîr olup ba’d müddet-i maḥbes-i harâret-i esâretten taḥlîş-i girîbân ve evlâd-ı

⁴²³ 60a KA

⁴²⁴ 67a AE

⁴²⁵ 60b KA

kirām-ı Yıldırım Hân'dan Şeh-zâde 'İsâ Çelebi yanında merhûme-i cunbân-ârâm olup şeh-zâde-i mezbûruñ müdebbir-i umûri ve belki bütün bütün 'aql u şu'ûri olmuş idi. Ulubâd şahrâsında teķâbül-i Şıffîn-i birâdereyn vukû'unda envâr-ı sa'âdet-i nuşret nâşiye-i Sultân Mehemmed Hân'da lem'a-feşân ve leşker-i 'İsâ Çelebi tâlân u perîşân olmağın paşa-yı 'âlî-şân hışn-ı Kostañtiniyye niyyeti ile Yalaķâbâd semtine girîzân iken miyân-ı reh-güzârdâ⁴²⁶ kendünüñ şıdk-ı ihsân-dîdelerinden rikâbdâr-ı bed-kirdârı piyâde görüp şefkat etmekle hem-süvâr-ı esb-i sebûk-cevelânî etmiş idi. Hukûk-ı veliyyü'n-ni'amîden ġâfil-i bed-nijâd ve mel'anet-sirişt olmağın ešnâ-yı firârda mestûr-ı miyân-ı idbârı olan hancer-i zehr-âşâmla ol vezîr-i dilîri zahmnâk edip henüz ramaķ-ı bâķî olduğu hâlde Çelebi Sultân Mehemmed Hân tîġ-i ser-tîz-i bî-amân ile vücûdını dâ'ire-i şühûddan nâ-bûd eyledi. Cesed-i şerîfi Burusa'da bâzâr-ı mâhîde eşer-i dest-i iktidârı olan mescid-i şerîf mihrâbı verâsında mütevârî-i hâk-i mezâr oldu. Bu Timurtaş Paşa'nıñ Yahşi Beg ve 'Alî Beg nâmında iki oğlu olup Yahşi Beg ki nâm-ı vâlâsıyla mezķûr olan maħalde mescid-i şerîf pes-mânde-i eşer-i hayrâtıdır. Timur cenginde nûş-ı ser-şâr-ı peymâne-i şehâdet etmiş ve 'Alî Beg 'ahd-ı saltanat-ı Murâd-ı Şânî'de ķadr-i menzileti⁴²⁷ rûtbe-i mu'allâ-pâye-i vezâretle 'âlî ve be'dehu Şaruħan sancağında vâlî iken cânib-i iķlîm-i 'ademe rû-be-râh ve şehir-i Mağnisa'da eşer-i hayrı ķurbunda defîn-i laħd-i ġufrân-penâh olmuşdur.

Hayrû'd-dîñ Paşa-zâde 'Alî Paşa:

Eriķe-pîrâ-yı laħd-ı rahmet-i Kirdġârî Sultân Murâd-ı Evvel Hudâvendigâr Ġâzî Hazretleriniñ zamân-ı saltanatlarında ķâzî-'asker ve ba'dehu şadr-ı vezârete pîrâye-ġüster ve Hayrû'd-dîñ Paşa nâmıyla şöhreveren olan Çandarlı Karam Hâlîl Efendi merhûmuñ şulbunden ber-âverde-i sâħa-i vücûd olan 'Alî Paşa'dır. Vâlidî Hayrû'd-dîñ Paşa Rûmeli'de hengâm-ı sefer-i reh-peymâ-yı cânib-i beķâ olmağla paşa-yı mezbûr ķarîħa-i ilhâm şarîħa-i Hudâvendigârîden pederleri maķâmına hayrû'l-ħalef olarak şadâret-i 'uzmâya sezâvâr buyurulmuş ve yedi yüz toķsan bir târiħinde Sultân Yıldırım Bâyezîd Hân zîver-efzâ-yı serîr-i âl-i 'Oşmân⁴²⁸ olduķda kemâķân şadr-ı celîl-i vezâreti 'uhde-i istîhâline tevķîħ ü ihsân etmiş idi. Vaķ'a-i Timur'da vûzerâ-yı Yıldırım Hânî kâm-zen-i vâdî-i perîşânî olmağın paşa-yı mütercem maħmiyye-i Edirne'de mesned-ârâ-yı emâret olan Şeh-zâde Emîr Süleymân tarafında bulunup aña daħı şadr-ı a'zam olmuş idi. Sekiz yüz on dört senesinde Çelebi Sultân Mehemmed Hân birâderleri Emîr Süleymân ile Engûri şahrâsında muħârebe-cüyân oldukları ešnâda vezîr-i mezbûr münħarîfû'l-

⁴²⁶ 67b AE

⁴²⁷ 61a KA

⁴²⁸ 68a AE

mizâc ve Çelebi Sultân hazretleriniñ nâvek-i ser-tiz-i du'âlarına şînesi âmâc olmağla gün-be-gün 'illeti iştîdâd ve ânen-fe-ânen za'fı izdiyâd bulmağla sâl-i mezbûrda şabl-ı rahîl-i ecel ile sefer-i mesâfe-i şehristân-ı beķâ edip maħrûse-i Burusa'da eşer-i dest-i ħayrı olan cāmî'-i şerîf ħurbında medfûn olmak üzere menķûldür. Paşa-yı mezbûr 'âķil ü kâmil bir zât-ı fezâ'il-ħaşâ'il olup yigirmi beş sene miķdârı nehc-i cihâd-ı ġazâya bezl-i nuķûd-ı derâhim-i hengâm ve ħarc-ı⁴²⁹ hemyâne-i ser-mâye-i eyyâm etmişdir.

El-Hâc 'İvâz Paşa:

Ĥilâl-i salţanat-ı Çelebi Sultân Meĥammed Ĥân'da rûtbe-i vâlâ-yı vezâret ile ħadr-i i'tibârî terfî' ve istifâde-i envâr-ı iltifât-ı sultânî ile hilâl-i menzilet ü şânı telmî' olup pâdşâh-ı maġfûr birâderleri Mûsâ Çelebi ġâ'ilesini def' içün Rûmeli'ye mürûr etdikde paşa-yı mezbûrî ħal'a-i nâzenîni Burusa'ya muĥâfız ta'yîn buyurmuşlar idi. Teshîr-i ħışn-ı mezbûre 'ale'l-ġafle pençe-zen-i hücûm olan İbni Ķaraman müdâfa'asında dâmen be-miyân olup merdâne ħareketi ve dilîrâne ĥidmeti şâyeste-i sâbâş ve âferîni-i tâcdârî be-tekrâr mazhar-ı ĥüsn-i nazâr-ı ķımyâ-eşer-i şehriyârî olmuş idi. Sultân Murâd-ı Şânî evreng-nişîni-i şâĥib-ķırânî oldukda paşa-yı sâlîfî'l-beyânî devlet-i 'aliyyelerinde vezîr-i Şânî edip niçe müddet müdebbir-i umûr-ı⁴³⁰ devlet ve nâzım-ı niżâm-ı memleket olup sekiz yüz yigirmi altı târîĥinde eşnâ-yı râh-ı seferde âlât-ı cebe vü silâĥ ile dîvân-ı humâyûna duĥûle cesâret ve takbîl-i ħadem-i pâdşâĥiye mübâderet eyledikde bu vechle terk-i edeb-i ħavr u ħareket ħaķķında bâ'îş-i töĥmet olmağın bâ-emr-i pâdşâh-ı kâr-fermâ merdûm-i dîdesi mîl-i ĥadîd-i ħayf ile telef ve 'ayn-ı i'tibâr-ı vezâretten ĥâl ü şânı ber-ħaraf oldukdan soñra Burusa'ya iclâ olunmuş idi. Niçe şühûr u eyyâm nuķûş-ı ġarâ'ibü'l-üslûb-ı cihân gözlerine ħarâm olup sekiz yüz otuz iki senesinde cûyâ-yı kaĥĥâl-i şîfâ-ĥâne-i beķâ ve cesedi Bîñarbaşı Mezâristânî'nda Ķalender-ĥâneye ķarîb maĥalde mütevârî-i ĥâk-i fenâ oldu. Burusa'da Pirinc Ĥânı muĥâzîsinde olan cāmî'-i şerîf ve medrese-i münîf âşâr-ı ħayriyesindendir.

'Alî Paşa-zâde İbrâĥîm Paşa:

Tercemesi bâlâda meştûr 'Alî Paşa'nıñ necl-i dil-pesendi vezîr-i maĥmidet-pîrâ-yı İbrâĥîm Paşa'dır. 'Ahd-ı devlet-i Yıldırım Ĥân'da nâ'il-i şa'sa'a-i vezâret ve ba'dehu maĥmiyye-i Edirne'de⁴³¹ serîr-ârâ-yı ĥükm ü fermân olan Şeh-zâde Mûsâ Çelebi şavbına süvâr-ı maĥiyye-i 'azîmet olup şeh-zâde-i mezbûruñ zîr-i ĥimâyesinde ârâm ve maķâm-ı şadr-ı a'zamîde ķıyâm etmiş idi. Müşârun ileyh Şeh-zâde Mûsâ Çelebi'niñ şedd ü ĥiddet ve sū'-i ħareketinden bî-

⁴²⁹ 61b KA

⁴³⁰ 68b AE

⁴³¹ 62a KA

huzûr olmağın ol vezîr-i hüceste-tedbjr kal'a-i Kostantiniyye'ye tahrîk-i zimâm-ı esb-i firâr ve tekur-ı hışn-ı mezbûr i'ânesiyle Burusa'da Çelebi Sultân Mehemmed Hân hazretleriniñ 'atebe-i âsmân-mertebelerine ruḥ-sûde-i 'ubûdiyyet ile kām-kār oldukça ol sultân-ı ḳadr-dân paşayı merḳûmuñ ḳudûmundan şâdmân olup sezâvâr-i şadr-ı vezâret ve lâyıḳ-ı mesned-i vekâlet etmişler idi. Çelebi Sultân Mehemmed Hân 'âzim-i gülşen-serây-ı cinân oldukça Sultân Murâd-ı Şâni zıll-efken-i⁴³² taht-ı 'Osmânî olup vezîr-i 'âlî-menḳabet kemākân şâyeste-i mühr-i vezâret ve on sekiz sene bâlâ-nişîn-i mesned-i şadâret olmuş idi. 'Âḳıbetü'l-emr sekiz yüz otuz iki târîḳinde Burusa'da vâḳı' olan vebâ-yı ekberde ḥūhende-i temâşâ-yı ḳışver-i bekâ olup maḥrûse-i Burusa'da âsûde-nişîn-i ḥāk-i mezâr oldu. Belde-i mezbûrede maḥkeme-i kübrâ ḳurbunda olan cāmî'-i zıjbâ-endâm ve mekteb-i mu'allâ-irtisâm ve civârında vâḳı' çifte ḥammâm eşer-i dest-i ḥayrâtıdır.

Ḥamza Beg-zâde Ḳara Muştafâ Paşa:

Ümerâ-yı devlet-i Sultân Murâd-ı Şâni'den fâtiḥ-i memâlik-i İzmir Ḥamza Beg-nâm merd-i dilîriñ maḥdûm-ı ma'âlî-rûsûm ve ferzend-i sa'âdet-mevsûmı Muştafâ Paşa'dır. Fâtiḥ-i Kostantiniyye Sultân Mehemmed Hân hazretleriniñ zamân-ı ma'delet-nişânlarında rütbe-i sāmî'a-i vezâret ve 'ahd-ı salṭanat Sultân Bâyezîd Hân'da vüzerâ-yı kirâm-ı ḳubbe-nişînân silkinde intizâm iledir. Sa'âdetde gusterende-i mesned-i 'izz ü sa'âdet olup kemâl-i 'aḳl u ḳiyâset ve mezîd-i fehm ü firâset şâḥibi bir vezîr-i Aristö-tedbjr olmağla giderek nîm-kirişme-i lihâza-i⁴³³ pādşâhiye maẓhar ve yevmen-fe-yevmen envâr-ı 'izz ü 'unvânı şū'lever olmağın Ḥâce Târîḳinde mestûr olduğı üzre ol ešnâda nâ'il-i vezâret olan İshâḳ Paşa zıver-i enâmil-i iftiḥârı olan ḥâtem-i vekâlet-i kübrâyı engüşt-i ḳâbiliyyet-i paşayı mezbûrdan şıyânet dâ'iyesine düşüp miyânlarında pâydar olan ḥüsn-i zindegânîleri muḥtall ve berg-i nihâl-i muvânesetleri ḥazân-dîde-i kesel olup şadr-ı müşârun ileyh vüzerâ-yı ḳubbe-nişînândan dâmâdı Gedik Aḥmed Paşa ile paşayı merḳûmuñ müceb-i kesr-i şîşe-i 'ulüvv ü şânı ve müstevcib-i inḳıṭâ'-ı nazar-ı sultânî olur. Kârgâh-ı ḡadr u i'tisâfda tertîb etdikleri kelimât-ı dürûḡ-âmîzlerin nezd-i şehriyâriye kerreten ba'de uḡrâ⁴³⁴ taḳrîr ve giderek ḡamz u nifâḳda ittihâd u ittifâḳları ḥuşûl-peẓîr olup sekiz yüz seksen sekiz târîḳinde Cem Sultân'ıñ def'-i ḡavâ'il-i ḡaleyânı mülâbesesiyle mevkib-ı humâyûn-ı Anaṭolu'da Seyyid Ğâzi merḥalesinde idi. Bâ-emr ü fermân Bâyezîd Hânî paşayı mesbûḳu'z-zikriñ âftâb-ı ḥayâtı cellâd-i bî-emân-i merg pençesinde giriftâr-ı 'uḳde-i zevâl ve mir'ât-ı ḥüsn-i ḥâlî jeng-beste-i ḳahr u celâl olup merḥale-

⁴³² 69a AE

⁴³³ 62b KA

⁴³⁴ 69b AE

i Seyyid Gâzî'den ol şehîd-i gâzîniñ cesed-i mübâreki Burusa'ya naql ü isrâ ve pederi Hamza Beg merhûmuñ kurbunda mestûr-ı lihâf-ı hâk-i fenâ oldu.

Cezerî Kâsım Paşa:

Diyâr-ı Mısr-ı Kâhire'den kalem-rev-i Rûm'a vaz'-ı kadem eden şinâver-i deryâ-yı 'ulûm bâ-
huşûş 'ilm-i hadîşde mânend-i Buḥârî vü Müslim müselleme-i âlem olan Şeyḥ Meḥemmed
Cezerî'niñ bende-i direm-ḥarîdesi olmağla beyne'l-cumhûr Cezerî Kâsım Paşa denilmekle
meşhûrdır. Şeyḥ-i mûmâ ileyhiñ maḥdûmı 'ilm ü fezâ'il ile ma'lûm u mevsûm Meḥemmed
Çelebi ki Ebu'l-feth Sultân Meḥemmed Hân Ḥazretleriniñ maḥzar-ı luṭf u iḥsânı olmağla tuğrâ-
yı ğarrâ-yı vücûdî zîver-i şahâyif-i 'izzet ve berât-ı cedîd-i tebâşîr⁴³⁵ şubḥ-ı devlet olmuş idi.
Paşa-yı müşârun ileyḥ sultân-ı mebrûra terbiyyet etmekle defterdâr manşibına nâ'il edip
ba'dehu sekiz yüz seksen yedi târiḥinde vezâretle refî'ü'l-kadr oldu. Burusa'da Ḥazret-i Emîr
*ḳuddise sırruhu'l-ḥatîr*⁴³⁶ merḳad-i münjri muḳâbelesinde bir medrese-i celîle ve bir germ-
âbe-i dil-cû binâ edip ḥazret-i müşârun ileyhiñ evḳâfına ilḥâḳ ve Rûmeli'nde Emîr-i Selanik iken
anda daḥı 'imâret ü câmi' binâ ve Ḥazret-i Ebâ Eyyûbe'l-Enşârî *el-Bârî raḳıye 'an-hu*⁴³⁷
civârında daḥı bir medrese-i 'âlî inşâ edip esâmî-i defter-i âşârlarına muḳayyedir. Sekiz yüz
ṭoḳsan senesinde devlet-i Bâyezîd Hân'da⁴³⁸ 'âzîm-i riyâz-ı rıdvân olup Burusa'da civâr-ı Sultân
Emîr'de vâḳı' medreseleriniñ kıble cânibinde olan ḥazîrede pehlû-zede-i pister-i râḥat-güster-
i ḥâkdir. Ḳâf-zâde Fâ'izî *Zübdetü'l-Eş'âr*'ında paşa-yı mezbûruñ maḥlaşı Şâfi olup şâhib-i divân
ve nûmûne-i ṭab'ından bu beyti nişân etmişdir: **Beyt:**

[*fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*]

Mey-i gülgünü nûş kıl Şâfi

Ḳoma elden 'aşâ-yı pîrândır

Fenârî-zâde Aḥmed Paşa:

Semâ-yı 'ulûmuñ necm-i pür-envârı Şeyḥü'l-İslâm Mevlânâ Mollâ Fenârî *'aleyhi rahmeti'l-*
*Bârî*⁴³⁹ aḥfâdından Aḥmed Paşa'dır. Zât-ı şerîfi ḥaşâ'il-i mâder-zât olan fezâ'il-i 'ilmiyye ile
ârâste ve zîrver-i kemâlât-ı seniyye ile pîrâste olmağın 'ahd-ı devlet-i Bâyezîd Hân'da şa'sa'a-i
ḥil'at-i vezâret ile kevkeb-i tâlî'i fûrûzân ve sekiz yüz seksen sekiz senesinde tuğrâ-nüvîs-i
ḳırtâs-ı 'unvân ve sekiz yüz ṭoḳsan bir târiḥinde Mesîḥ Paşa 'azlinden mesned-i mu'allâ-yı

⁴³⁵ 63a KA

⁴³⁶ Yüce sırrı kutsansın.

⁴³⁷ Kusursuz yaratan (Allah) ondan razı olsun.

⁴³⁸ 70a AE

⁴³⁹ Bârî(olan Allah'ın) rahmeti onun üzerine olsun.

şadâret-i ‘uzmâya irtifâ ile tahşîl-i nâm u şân edip toksan iki Rebjü’l-âhîrinde zuhûr-ı beliyeye-i nâgehânî mülâbesesiyle şerbet-i hanzal-i ‘azl ile telh-kâm ve hûbûta süllem-i serâ-yı ‘izz ü ihtîşâm olup dâru’l-ikâmet-i cedd-i büzürgvârları olan medîne-i Burusa’ya⁴⁴⁰ hicret ve niçe müddet kûşe-nişîn-i ‘uzlet olmuş idi. ‘Âkıbetü’l-emr bu harâbezâr-ı nâ-pâydâr-ı ‘âlemden ‘azm-i râhat-âbâd-ı şahın-ı cinân edip fenâ-yı şehirde cedd-i âlî-tebârî Mevlânâ Mollâ Fenârî câmi’ü’l-envârî kurbında merkad-i hâk-i gufrânda mütevârîdır. Maḥrûse-i Burusa’nın zeylinde zâviye olan câmi’-i şerîf paşa-yı mesbûku’z-zikriñ âsâr-ı hayriyyesinden ma’dûddır.

Velîyyü’-d-dîñ-zâde Ahmed Paşa:

Vâlid-i muḥteremleri Velîyyü’-d-dîñ El-Hüseynî Sultân Murâd-ı Şânî Medresesi müderrisi ve ba’dehu dâru’n-naşr ve’l-meymene maḥmiyye-i Edirne kâzîsı olup şâhib-i terceme maḥmiyye-i Edirne’de kâdem-nih-i mınaşsa-i zuhûr⁴⁴¹ ve kâbil-i feyz-i şu’ûr olduğda tezyî’-i ser-mâye-i evkât etmeyüp tahşîl-i envâ’-ı levâzım-ı ‘ulûm edip bizâ’a-i ‘ilm ü kemâl ile müşârun bi’l-benân ve şûret-i fûnûn-ı şî’r ü inşâda ‘adîmü’l-akrân olmağın ‘ahd-ı saltanat-ı Fâtih Sultân Meḥmed Hân’da Medrese-i Şemâniyye’niñ birine müderris ve neşr-i cevâhir-i ‘ulûma muvâzib ü mûmâris olmuş idi. Evâsıt-ı devlet-i pâdşâh-ı müşârun ileyhde mu’allim-i sultânî ve ba’dehu mesned-i vâlâ-yı vezârete neyl ile fâ’iz-i imânî olup ekşer-i zamân serây-ı dil-güşâ-yı şâhânede mütevessid-i visâde-i ‘izz ü ‘unvân ve mazhar-ı muşâhebet-i şehriyârî şeref-i ‘ulyâsıyla güller gibi şâd u ḥandân iken ba’z-ı nifâk-ı pîşegân-ı ḥased-endîş gulâmân-ı sâde-rûyân-ı Enderûn-ı humâyûndan birine dil-dâde ve neş’e-i bâde-i vişâlini taleb ü temennâdadır deyü sem’-i Meḥmed Hân’a ilkâ etmeleriyle berây-ı imtiḥân cûvân-ı ma’hûduñ taraf-ı ‘izâr-ı tâbdârından gîsûvân-ı ‘anberîñ mûy-ı Tâtârın bürjide edip ḥalvet-i germ-âbede müşârun ileyh Ahmed Paşa’ya def’-i teşnegî bir kâse-i şehd-âbe-i serd irsâl ederler. Mezbûr daḥı ol şûḥ-ı dil-ârânîñ gül-berg-i ruḥsârın sâye-i zülf-i semen-sâdan hâlî görüp bi’l-bedâhe **Beyt:**

[müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün]

Zülfün gidermiş ol şanem kâfirlîğın kıymaz henüz⁴⁴²

Zünnârını kesmiş velî daḥı Müselmân olmamış

dediginden pâdşâh-ı âgâh dil-âgâh olıcaḥ mezbûrî helâk kaşdıyla Ḳapuciyân oḥalarına ḥabse fermân etmişler idi. Paşa-yı mezbûr daḥı ‘avâtîf-ı şehriyâr-ı mekârim-şî’ârdan cürmini ‘afv

⁴⁴⁰ 63b KA

⁴⁴¹ 70b AE

⁴⁴² 64a KA

müttehem idi. Bu bir kaç ebyāt-ı latîf ol zât-ı şerîf-i bî-naẓîrîñ enfās-ı nefîsesinden bedîd dîvânlarından müntehabdır. **Beyt:**

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Güş-ı benefşeden şaķın ey 'andelîb-i mest

Gül hüsni rāzın açma ki yeriñ kulağı var

Diğer

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Şan leşker-i Fir'avn idi ol haţţ-ı siyeh-kār

Kim 'arızı ābında helāk⁴⁴⁵ eyledi Mūsā

Diğer

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ol serv-i şîm-ten şoyunup çıkşa cāmeden

Ol dem gören şanur ki bulutdan kamer çıkar

Şadr-ı A'zam Koca Muştafā Paşa:

Müşārun ileyh Muştafā Paşa-yı firdevs-āşiyān Sultān Bāyezîd Hān Hāzretleriniñ zamān-ı salţanatlarında dergāh-ı 'ālî kabucibaşları zümresinden olup Şeh-zāde Cem Sultān bermuktezā-yı şîve-i rûzgār firengistānda eyādi-küffārda niçe rûzgār baş-ı bisāt-ı karar ve umūr-ı salţanata da'ir ba'z-ı havādiş-i gūn-ā-gūn 'ind-i devlet-i 'aliyyede zāhir olmağın bu āteş-i şu'le-fürüz-ı cihān-sūzı itfā içün vezîr-i mezbūr Bāyezîd Hān tarafından me'mūr olduğda tebdîl-i şûret ve ser-terāşî hey'et ile firengistāna vāşıl ve Cem Sultān'ın dā'ire-i hîdmetine ber-takrîb dāhil olup şeh-zāde-i maḥzūnı zehr-ālūd ustura ile diyār-ı gurbetde şehîd eyleyüp Der-i 'Aliyyeye mevşûl ve bu hîdmeti nezd-i sultānide keşîde-i ser-levḥa-i kabûl ve mükāfāt-ı şedd-i rahîl-i mesbûka memālik-i Rūmeli begler begligi manşibiyla nā'il-i me'mûl olup ba'dehu toköz yüz on yedi târiḥinde Der-Sa'ādet'de bālā-nişîn-i dîvân-ı 'ālî olmuş idi. Toköz yüz on sekiz sālinde ḥazret-i Sultān Selîm Hān revnak-efzā-yı serîr-i şāhib-kırānî olduğda tecdîd-i tevķî-i refî'-i şadāret etmekle kevkeb-i kevkebe-i tuğ u 'alemi pür-fürûg olup bu ešnāda Şeh-zāde Sultān Aḥmed taḥşîl-i sevdā-yı salţanat⁴⁴⁶hevāsiyla Anaţolu'da geşt ü güzār ve re'āyā vü berāyānıñ kiştzār-ı ahvāllerini tarmār etmekle pādşāh-ı devrān Sultān Selîm Hān birāderleri

⁴⁴⁵ 71b AE

⁴⁴⁶ 65a KA

ğā'ilesini def' zımnında cānib-i Anaṭolu'ya 'azımet etmiş ve şeh-zāde-i mezbūrı kemend-i inhizāma giriftār ve Tokat cānibine maṭiyye-zen-i firār olmuş idüğünden pādşāh-ı Nerjīmān-şavlet evvel-bahāra ḳadr-i zıll-efken-i ikāmet olmak üzere⁴⁴⁷ maḥrüse-i Burusa'ya pertev-baḥşā-yı mec'et olmuşlar idi. Paşa-yı mezbūr Şeh-zāde Sultān Aḥmed'in ez-ḳadīm hevādārlarından olmağla zır-i serā-perde-i ḥafādan şeh-zāde-i merḳūm ṭarafına irsāl eylediği mektūb-ı nihānī dest-yāfte-i tefakḳud-ı Selīm Ḥānī olduğda bu keyfiyyet bā'is-i tehyic-i āteş-bār-ı ḡazab-ı Sultānī olmağın ṭokuz yüz on ṭokuz senesinde Burusa'da cellād-ı ḳahr-ı Sultān-ı dehr elinden zebūn ve Bıñarbaşı Ḥāmūşānı'nda ḳalender-ḥāne muḥāzizinde medfūn oldu. Vezir-i mezbūr ber-vefk-i ḥātır-ı sultānī ve ḥilāf-ı rızā-yı sübhānī velī-ni'met-zādesi olan ḡarīb-i dār u diyār şeh-zāde-i perişān-rūzgārın ḥaḳḳında irtikāb etdiği emr-i nā-şavāb şūret-i cezāsını niçe zamān mūrūrında mir'āt-ı mücellā-yı şemşir-i Selīm Ḥānī'de müşāhede etmiştir. Paşa-yı maḳtūlūn müddet-i şadāreti bir seneden nāḳışdır. 'Āḳil ü kāmīl ḥayrāt u ḥasenāta mā'il maḥmiyye-i İstanbul'da nāmıyla şöhret-yāb olan zāviye vü medrese ve cāmī'-i mu'allā-ḳıbāb āsār-ı ḥayriyesindendir.

Mir Gāzi-zāde Es-Seyyid Ca'fer Paşa:

Emir Gāzi-zāde denmekle pūr-iştihār ve zer-i Ca'feri gibi maḳbūl-i ehālī-i diyār olan Ca'fer Paşa'dır. Maḥrüse-i Burusa'da naḳş-ı vücūdı şıne-i 'ademdem zuhūr ve āftāb-ı feyz-i ezeliden istifāza-i nūr-ı şu'ūr edip niçe sinin ü eyyām belde-i mezbūrede ḳā'im-i maḳām naḳīb-i sādāt-ı kirām olup şūrefā-yı zevi'l-iḥtirāmın zabt u rabṭında cidd ü ihtimām⁴⁴⁸ üzere idi. Sultān Yıldırım Ḥān evḳāfına mütevellī olup umūr-ı vakfı ḥaylī nizām vermekle manzūr vüzerā-yı 'izām olup Gürci Meḥemmed Paşa'nın mazhar-ı nigāh-ı çeşm-i iltifātı olmağın vezir-i müşārun ileyh mezbūrı Mir-i mirān-ı Ḳaraman ve maḥsūd-ı emsāl ü akrān edip neyl-i merām ile şādmān olduğdan soñra biñ otuz sāli ḥilālinde işābet-i 'aynū'l-kemāl ile ṭabl-ı rahīle⁴⁴⁹ turre-zenān ve eyālet-i 'ademe revān olup Bıñarbaşı'nda bir mevzi'-i mürtefi'de seng-nişān ve cūyā-yı maḡfiret-i Raḥmān oldu. Paşa-yı mezbūr cūd u 'atā ile şöhre-yāb ve şıḥḥat-i neseb-ı ṭāhire ile ma'lūm-ı şeyḥ ü şāb rūz u şeb süfre-i ni'meti gūşāde ve luṭf-ı ṭab'ı ḥadden ziyāde me'mūlū'l-kerem şāḥib-i 'ulūmū'l-himem idi.

Mir-āḥūr Muştafā Paşa:

Müşārun ileyh fi'l-aşl bendegān-ı devlet-i 'aliyye-i ebed-beḳā ve şadāḳat-kārān-ı saltanat-ı seniyye-i ma'delet-intimādan olup devr-i Muştafā Ḥān'da dergāh-ı 'ālī Ḳapucıbaşılığı

⁴⁴⁷ 72a AE

⁴⁴⁸ 65b KA

⁴⁴⁹ 72b AE

rütbesine neyl ile be-kām ve hıdemāt-ı umūr-ı mehāmm-ı 'izāmda istiḥdām ile taḥşıl-i nıj-nām edip gün-be-gün kaṭ'-ı derecāt-ı emānı ve 'ahd-ı salṭanat-ı Ḥamīdiyye'de cāh-ı ref'ı-i mır-āḥūr-ı sulṭānı ile pā-nihāde-i merkez-i şādmānı olup āḥirü'l-emr hakkında der-kār olan teveccühāt-ı meḥāsin-āyāt-ı mülūkāne ḥasebiyle müntehā-yı meṭālib ve e'azz-ı vālā-yı merātib-i beşeriyyeden olan rütbe-i 'ulyā-yı vezārete nā'il ve manşib-ı livā-yı Ḥudāvendigār ile dāğ-zen-i ḫulūb-ı akrān u emāşil olup Der-Sa'ādet'den debdebe vü dārāt ile maḥrūse-i Burusa şavbına rāyet-güşā-yı i'tizām ve belde-i mezbūrede niçe eyyām mesned-ārā-yı 'izz ü ihtişām olmuş idi. Be-ḥikmet-i ḥāl-ı bı-çün pençe-i saḥt-gır-i 'illet-i sevdāda şūret-i şaḥv-ı sekıne-i ḥāl-i zār u zebūn ve ārāyış-i āsāyış-i aḥvāl-i diğergün olup umūr-ı emāret-i vilāyeti ketḥūdāsı rü'yet ederek güzārende-i vaḳt⁴⁵⁰ ü sâ'at olunmakta iken 'ākıbet biñ yüz toḫsan iki târîḫinde cūyā-yı dārü's-şifā-yı beḳā ve 'āzim-i kişver-i 'uḳbā oldukça muşallā-yı Cāmi'-i Kebîr-i Yıldırım Ḥānı'de namāzı edā ve ḥazret-i Emîr *ḫuddise sırruhü'l-ḥaṭîr* türbe-i şerîfiniñ cānib-i ğarbîsinde olan ḥazîrede lâzime-i defn ü telkîni ḥüsn-i icrâ oldu. Vezîr-i müşârun ileyh⁴⁵¹ bir merd-i kâmil maḥsūdü'l-emāşil mekârimü'l-ḥaşā'il idi.

Ṭāhir 'Ömer-zāde 'Osmān Paşa:

Minaşşa-pîrā-yı emāret-i livā-yı 'Akkā 'Alî İbni Ṭāhir 'Ömeriñ evlād-ı meḥāsin-nihādından 'Osmān Paşa'dır ki mezbūr 'Alî bin Ṭāhir 'Ömer ḳapudān-ı deryā-yı esbak ve şadr-ı a'zam-ı mā-sabaḳ Cezayirli Ḥasan Paşa delāletiyle bâdiye-i fenādan iḳlîm-i beḳāya 'azm ü sefer edip evlād u enşābı ma'ıyyet-i vezîr-i müşârun ileyh ile Der-Sa'ādet'e gelmişler vezîr-i cenāḥ-ı devlet-i 'aliyye-i mu'allā-pāyede murabba'-nişin-i dā'ire-i ḥuzūr u rāḥat olmuşlar idi. Paşa-yı mütercem ser-māye-i 'ilm ü kemāl-i insāniyye ve bızā'ı-i ḥüsn-i ḥışāl-ı behiyye ile Ebnā-yı ibni Ṭāhir 'Ömer miyānında bir vücūd-ı muḥterem olmağın merḥūm-ı mağfiret-nişān Sulṭān 'Abdu'l-Ḥamīd Ḥān 'aliyhi rahmeti'r-rahmān ḥazretleriniñ 'ahd-ı devletlerinde bā-rütbe-i mır-i mırānı tevciḥ-i manşib-ı livā-yı Ḥudāvendigār ile 'āric-i süllem-i kām-rānı oldukça maḥrūse-i Burusa'ya taḥrîk-i 'inān-ı nehzat edip belde-i mezbūreniñ idāresi mütesellem ile ḥıfz u ḥirāset ve umūr-ı külliye ve cüz'iyye-i a'yān u eşrāf ma'rifetiyle tanzîm ü rü'yet olunmak de'b-i ḳadîminden bulunmuş olmağın müşârun ileyh daḥı fî-ḥaddi zātin taḳvā-penāḥ bir zāt-ı fezā'il-ı iktināḥ olmağın icrâ-yı resm-i emārete 'adem-i rağbet ve dîden-i dîrîni beldeye ri'āyet ve livā-yı mezbūruñ vāridāt-ı mu'tedilesine ḳanā'at edip rûz u şeb 'ibādāt u ṭā'āt ve mütāla'a-i kütüb-i nāfi'aya ḥaşr-ı evḳāt ederek güzārende-i ānāt ü sâ'āt iken biñ iki yüz⁴⁵²yigirmi iki sâlinde

⁴⁵⁰ 66a KA

⁴⁵¹ 73a AE

⁴⁵² 66b KA

murğ-ı rûh-ı latîfî 'âlem-i melekûta pervâz edip hâne-i sa'âdetleri civârında olan câmi'-i şerîf hâzîresinde âşîyân-sâz oldu. Merhûm-ı mûmâ ileyh 'âlim ü fâzıl 'âkil ü kâmil şîhhat-i neseb ü haseb ile şeref-i zât-ı vâlâsı mü'eyyed ve silsile-i şerîfleri hâzret-i İmâm Hüseyin-i şehîd-i Kerbelâ *radıyallâhu*⁴⁵³ 'anha efendimize müntehî olduğu secere-i siyâdetlerinde meşûr u mu'ayyed olup ihtilâf-ı nâsdan mütecârib dâ'imâ evrâd u ezkâre mukibb cihet-i câh ve celâl-i dâr-ı fenâya aslâ şarf-ı nigâh etmeyüp rütbe-i ma'neviye bâkıye-i fâ'iz ve sinn ü sâli derece-i tâsî'i mütecâviz ve belde-i mezbûrede yigirmi altı sene miqdârı kûşe-gîr-i 'uzlet u inzivâ olmuş bir zât-ı fezâ'il-intimâ idi. Lisân-ı 'Arabî üze haylî kaşâ'id ü eş'ârı nüvişte-i mecmû'a-i ma'ârif-şî'ârı olduğundan başka ba'z-ı te'lîfâtları dağı menkûldür.

El-Hâc 'Azîz Aḥmed Paşa:

Tercemesi mebhâş-ı *Meşâyiḥ-i İslâmiyye*'de zîver-i silk-i sûtûr u imlâ olan Şeyḥü'l-İslâm Kâraçelebi-zâde 'Abdu'l-'azîz Efendi sülâlesinden mahmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da kadem-resâ-yı kâşâne-i vücûd olan 'Azîz Aḥmed Paşa'dır. Fi'l-aşl zümre-i kuzâtdan olup şadr-ı esbak 'İzzet Meḥemmed Paşa merhûme ta'alluk ü intimâ peydâ edip mührdârlıkları ḥidmetinde ihtizâz-nümâ olarak tahşîl-i hûner-i ma'rifete kûşîş ve tekmi'l-i âdâb u fenn-i kitâbete veriş ile be-nâm ve şadr-ı müşârun ileyhiñ zamân-ı vekâletlerinde cihet-i kuzâtdan 'udûl ve silkü'l-le'âl-i ḥücegân-ı dîvân-ı humâyûna duḥûl ile be-kâm vezîr-i müşârun ileyhiñ bir zamân dağı kapu ketḥüdâlığı ile nâ'il-i merâm olup giderek umûr-ı devlet-i 'aliyyede âzmâyiş-i zahan-i vekḥâd ve efzâyiş-i rüşd ü sedâd-ı mâder-zâd ederek niḫ ü bed cihândan ḥaberdâr ve eṭvâr⁴⁵⁴ u evzâ'-ı rûzgârı imtiḥân u ihtiyâr ile erbâb-ı tecrîbe vü 'uḫûldan bir zât-ı meḥâsin-şümûl olmağın ba'z-ı menâşib-ı refî'aya neyl ile 'azîz ü muḥterem ve dîvân-ı humâyûnda Çavuşbaşılık manşibıyla mükerrem ve ba'dehu tersâne-i 'âmire emâneti gibi ümerâ-yı himemde müstaḥdem olup fi'l-ḥaḳîka lâyıḳ-ı şân-ı saltanat ve muvâfıḳ-ı rızâ-yı pâdşâh-ı ma'âlî-menḳabet ḥidemât-i memdûḥeye⁴⁵⁵ muvaffaḳ olmağın muḳim-i dâr-ı na'ım-i câvidânî vâlid-i mâcid-i cihânbânî Sultân Maḥmûd Ḥân-ı Şânî Ḥâzretleriniñ evâ'il-i 'ahd-ı saltanatlarında rütbe-i vâlâ-yı vezâretle ḳadr ü şânı terfî' ü i'lâ ve tevciḥ-i livâ-yı Ḳocaeli ile kâm-revâ olup bundan aḳdem müsâ'ade-i nâ-be-hencâr-ı rûzgâr ile Anaṭolu cānibinde râyet-efrâz-ı meydân-ı zuḥûr olan Ḳalyoncu ve Şarıcaoğlu ve Es'ad Beg ve bunlarıñ emşâli dere begi nāmında buḡât-i şekâvet-nümāniñ biñ iki yüz yigirmi yedi târiḫinde ḳatl ü i'dāmlarına me'mûr olduğda üzerlerine sevk-i 'asâkir-i mevfûr edip bâḡiyân-ı mezkûrāniñ te'dīb ü gûş-māl ve i'dām u istîşâllerinde rû-nümâ-yı şafḥa-

⁴⁵³ 73b AE

⁴⁵⁴ 67a KA

⁴⁵⁵ 74a AE

i bürüz olan harekât-ı kâmilâne ve re'y ü tedbjr-i pesendânesi 'ind-i pādşāh-ı kadr-dānide şâyân-ı rütbe-i sâbâş u tahsîn 'ivaż-ı ihsân-ārâ-yı pādşāhiden manşib-ı livâ-yı Hudâvendigâr ile râtibe-i kadr ü şânı ārâyiş-nümüd ve sene-i mezbûre Şevvâl'inde maħrûse-i Burusa'ya kadem-nihâde-i vürüd olup belde-i mezbûreniñ a'yânından tolayı inhilâl-peziir olan şirâze-i nizâmını muhavvver-i lâyıqane idhâl ve tanzîm ü istihzâr kılınan Burusa Paşa Kâpusında sâye-endâz-ı 'izz ü iqbâl iken biñ iki yüz yigirmi toköz Muħarremü'l-ħarâmınıñ on altıncı gecesi 'illet-i zâtü'l-cenbden târik-i âlâyiş-i dünyâ-yı bî-şebât ve rû-gerdân-ı debdebe vü dârât olup ferdâ-yı rûz cümle-i kibâr u 'ulemâ meşâyih ü dervişân hâzır oldukları⁴⁵⁶ hâlde şalât-ı cenâzesi muşşallâ-yı Câmî-i Kebîr'de çâr tekbîr ile edâ olunduğdan soñra zîkr ü tevħîd ile Çelebi Sultân Meħmed Hân bâb-ı ħarem-i türbe-i sa'âdetleri ittişâlinde olan sâħada inşâ vü ihdâş kılınan kabrine cesedi tedfîn ü ijdâ' olundu. Vezîr-i⁴⁵⁷ müşârun ileyh 'âkil ü kâmil ve mâlik-i genc-i Şâyegâni-i niķ-ħaşâ'il vâli olduğu memleketlerde neşr-i 'adl ü dâd ve ħimâyet-i 'ubbâd-ı za'îfî'l-âbâde mâ'il idi. Vücûh-ı ħayrât u ħasenâta daħı meyl-i tabî'îsi der-kâr olmağın şâyeste-i ezkâr-ı bi'l-ħayr olur belde-i mezbûrede daħı ħayli eşer-i meħâsin-âşârı meşhûd-ı dîde-i ulû'l-ebşârdır.

Eginli El-Hâc Muştafâ Paşa:

Belde-i mezbûrede mesned-i vücûda kadem-zen ve kâmet-i isti'dâdı ħil'at-i rüşd ü sedâd ile mu'anven olduğda maħmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a nehzat tahşîl-i hüner ü ma'rifet ve tekmiil-i 'ilm ü fazîlet edip ba'z-ı vükelâ-yı devlet-i 'aliyyeniñ dâ'ire-i ħidmetlerine vâşıl ve ba'dehu tarîķ-i ħâcegân-ı diyân-ı âli-şâna dâħil ve bir zamân daħı taşra memâlikde bulunan ba'z-ı vüzerâ-yı kirâmıñ Kapu Kethüdâlıķlarıyla mağbûtü'l-emâşil olup 'ahd-ı saltanat-ı Sultân Selîm-i Şâliş'de Ĥaremeyn-i Şerîfeyn şurre emâneti ile şâd u ħurrem ve bu vesîle ile edâ-yı farîza-i ħacc ve tetmîm-i ħidmet-i 'acc ü şecc ile Der-Sa'âdet'e vuşûlunda mişâl-i kalem-i 'alem olmağın 'aşr-ı Sultân Muştafâ Hân-ı Râbî'de teşrîf-i latîf-i vezâretle menşûr-ı i'tibârı ārâyiş-nümün-ı 'izz ü şân ve rikâb-ı ħumâyûn kâ'im-maķâmlığı mesned-i vâlâsına irtikâ ile ħürşîd-i iqbâli dıraħşân olup mesned-i mezkûrdan ba'de'l-infişâl Üsküdar'da ħânesinde güzârende-i eyyâm ü leyâl iken biñ iki yüz yigirmi dört senesi evâsıtında şadr-i a'zam bulunan Ziyâ Yûsuf Paşa merħûmuñ telħîsiyle maħrûse-i Burusa'ya iclâ ve biraz eyyâm mürûrunda ibķâ-yı vezâretle livâ-yı Ĥamîd 'uhdesine tevciħ ü i'tâ ve üç seneden mütecâviz belde-i Isbartâ'da⁴⁵⁸ pîrâye-baħşâ olduğdan⁴⁵⁹ soñra biñ iki yüz otuz bir târiħinde be-tekrâr medîne-i Burusa'da

⁴⁵⁶ 67b KA

⁴⁵⁷ 74b AE

⁴⁵⁸ 68a KA

⁴⁵⁹ 68a KA

ikāmete me'mūr olmağın şehir-i mezbûre baş-ı bisât-ı⁴⁶⁰ nüzûl ve tedârük-i cāy-ı âsâyişe meşğûl iken sene-i merķūmede Zî'l-hicce'sinde terk-i mâ-sivâ-yı fenâ ve 'azm-i dâr-ı cezâ edip kurb-ı türbe-i hâzret-i Emîr'de olan hâzîrede medfûndur. Merhûm müşârun ileyh 'âlim ü fâzıl 'âkil ü kâmil *Yusâri'ü ile'l*⁴⁶¹-*hayrâti ve hum lehâ sâbiķûn*⁴⁶²mişdâķınca vücûh-ı hayrât u müberrâta mâ'il olmağla belde-i Isparta'da kemâl-i kılllet-i miyâh der-kâr iken nâvdân-ı himmetinden âb-ı leziz icrâ ve e'imme-i ešnâ-yı 'âşer 'aşķına maħal-be-maħal on iki çeşmeler inşâ ve şadaķât-ı cāriyeden ahâlî-i beldeyi ihyâ vü irvâ etmişdir.

Türk 'Osmân Paşa:

Paşa-yı müşârun ileyh vüzerâ-yı şecâ'at-intimâ-yı devlet-i 'aliyyeden Türk 'Osmân Paşa denmekle meşhûr idi. 'Avâ'il-i hâlinde ba'z-ı vulât-ı kirâm dâ'irelerinde istiħdâm ile dest-ber-âverde-i nķk-nâm ve 'ahd-ı saltanat-ı Sultân Maħmûd-ı Şânî'de dâhil-i silk-i vüzerâ-yı 'izâm olup hâline çeşbân ba'z-ı elviyede vâlî-i vâlâ-şân ve biñ iki yüz yigirmi sekiz târîhinde manşıb-ı eyâlet-i Sivas ile rütbe-i kâdr ü 'tibârî târem-i nüh-tâķ-i 'alâya mumâss kılınmış idi. Ne vech ile oldu ise olmuş hâķķında şiddet-i ğaζab-ı pādşāhî vuķû' bulmuş olduğundan biñ iki yüz otuz iki târîhinde eyâlet-i mezkûreden ma'zûl ve me'mûran medîne-i Burusa'ya bi'l-vuşûl Hâcılar Câmî'i muhâzîsinde hâlâ maħkeme-i kübrâ olan Seyyid 'Ömer-zâde Konağında mukîm-i künc-i ħümûl iken sene-i mezbûrede be-ħükm ü fermân-ı sultân-ı dehr cellâd-ı kahr pençesinde maķtûl olarak 'âzim-i harem-serây-ı İrem ve cesedi kurb-ı türbe-i hâzret-i Emîr'de mütevârî ğıyâbetü'l-cübb-i 'adem oldu. Merhûm-ı müşârun ileyh meşhûr olduğu üzre şec' ü cesûr ve dilîr ü ğayûr ba'z-ı muhârebelerde şarf-ı naķdîne-i iķtidâr etmiş bir vezîr-i celâdet-semîr idi.

Reşid Muştafâ Paşa:

Şadr-ı esbak-ı ħûrşîd Aħmed Paşa merhûmuñ⁴⁶³ dâ'iresinde intisâb ü intimâ⁴⁶⁴ ve bi'l-âĥare ĥidmet-i Silâhdâr ile kâam-revâ olup menşûr nâşîye-i aħvâlinde emâret-i idâre-i mülk ü millet huveydâ olmağın biñ iki yüz yigirmi tokuz târîhinde merhûm-ı müşârun ileyhiñ zamân-ı şadâretinde 'avâtîf-ı 'aliyye-i şehriyârîden bâ-rütbe-i sâmiye-i vezâret-i Girid Eyâleti 'uhdesine tevcîh ü iħsân buyurulmuş olmağla Der-Sa'âdet'den cezîre-i mezbûreye neşr-i şîrâ'-ı sefîne-i nehzat ve biraz müddet îfâ-yı levâzım-ı ĥukûmet ba'dehu manşıb-ı mezkûrdan infişâl ve ba'z-ı elviyeye naşb u ittîşâl ile icrâ-yı merâsim-i emâret etmiş idi. Biñ iki yüz otuz yedi sâlinde Kûşaķası muhâfazasına ta'yîn ve maħall-i mezkûrda emr-i muhâfazaya kıyâm u diķķat ederek

⁴⁶⁰ 75a AE

⁴⁶¹ Bu kısmın ayette yazılışı " Ulâ'ike yusâri'üne fi'l..." şeklindedir. Kur'ân, Muminun/61.

⁴⁶² İşte bunlar hayır işlerine koşuşurlar ve o uğurda öne geçerler. Kur'ân, Muminun/61.

⁴⁶³ 75b AE

⁴⁶⁴ 68b KA

dāne-çjn-i nişjmen-i 'izz ü temkjin iken bir sene mürûrunda maħrûse-i Burusa'da me'mûr-ı ikāmet ve ba'de'l-vuşûl āsāyış-nişjn-i hāne-i 'uzlet olup biñ iki yüz otuz tokuz Zî'l-ka'de'sinde 'āzim-i ikljm-i beķā edip 'Aziz Ahmed Paşa merhûmuñ cānib-i yemjinde rū-nihāde-i hāk-i fenā oldu.

'Abdu'l-Kādir Paşa:

Müşārun ileyh fi'l-aşl donanma-yı humāyûn ricālinden olup merātib-i umûr-ı bahriyyeyi şurta-i tevfiķ-i Hudā ile şirā'-güşā-yı iħrāz ve sefer ü hāzarlarda ser-zede-i harīṭa-i zuhûr olan etvār-ı seçj'āne ve harekāt-ı 'ākilānesi karjn-i pesend-i 'ālī olmağın 'ahd-ı saltanat-ı Seljmiyye'de bā-rütbe-i vālā-yı vezāret Deryā Kapudanlığı ile mümtāz ve neyyir-i cihān-tāb-i teveccühāt-ı Hākanj ile beyāz-ı şubh-ı i'tibār u ķadri ziyā-perdāz olup be-hükmi-i hālīķü'l-berr ve'l-bihār müşāhede eyledigi şûret-i iķbāl handjde-i ruhsār az vakt mürûrunda giriftār-ı gird-āb-ı idbār olmağın şademāt-ı emvāc-ı tûfān-ı 'azl ü tenkjb ile maħrûse-i Burusa'da mübtelā-yı sintine-i nefy vü tağrīb olup haylj müddet belde-i Burusa'da ikāmet⁴⁶⁵ edip biñ iki yüz yigirmi üç târihinde merāhim ü işfāk sultān-ı āfākdan hışšemend ve Girid eyāleti tevcihi ile beyne'l-aķrān ser-bülend olup tekmiļ-i⁴⁶⁶ mālzeme-i vezāret ile cezjre-i mezkûreye sevķ-i semend etmiş idi. Bir kaç seneler ārām-sāz-ı maķām-ı emāret ve nigeħ-endāz-ı ķār-eṭrāf hıfz u hīrāset olmuş ve ḥasbe'l-kader eyālet-i mezkûreden dağı 'azl ü infişāli bedjdār ve yine maħrûse-i Burusa'da ikāmete emr ü fermān-ı pādşāh-ı zevi'l-iķtidār müte'allıķ buyurulmuş olmağla evlād u 'iyāliyle belde-i merķūmeye mürtaḥil ve kemāl-i sinn-i pjrj ile giderek kuvve-i bāşıra-i djdeleri mużmaḥill olup bu hāl-i nā-bjnā-yı melālet-iştimāl ile güzārende-i şühûr u sāl iken biñ iki yüz otuz tokuz senesinde şifā-cû-yı dārû-hāne-i beķā ve cesedi Hāzret-i Emjr cāmi'-i şerifi ķurbunda olan hāzjrede āsûde-i hāk-i fenā oldu. Merhûm-ı mezbûr ümmj-i sāde-dil rūz u şeb 'ibādāt-ı Hudā'ya müştağil idi.

İçelli 'Ābidjn Paşa:

Vüzerā-yı 'izām-ı njk-nāmdan İçelli Ahmed Paşa merhûmuñ birāder-i kihteri olup ber-takrīb rütbe-i 'ulyā-yı vezārete neyl ile ma'ālī-şifāt ve hālīne ķesbān ba'z-ı elviyede icrā-yı levāzım-ı emāret ederek şāhib-i debdebe vü dārāt olmuş idi. Biñ iki yüz otuz sekiz senesinde muķtezā-yı ķadr-i Hudā Burusa'ya nefy ü iclā olup belde-i mezbûrede bir sene ķadar tecerru'-i ke's-i ğurbet ve tenāvül-i semm-i helāhil-i derd ü meşāķkat edip kayd-ı neyfden āzād birle şādmān ve ibķā-yı vezāretle necm-ı baḥtī maşrıķ-ı iķbālden dıraḥşān olmaķ umniyyesiyle ḥaķķında

⁴⁶⁵ 76a AE

⁴⁶⁶ 69a KA

bürüz-ı rahm ü şefkat-i pādşāh-ı zamāne nigeḥ-endüz iken biñ iki yüz otuz toḳuz târîḫinde ‘illet-i ḥabs-i mesāneden ‘āzim-i dār-ı cezā ve ḥazret-i Emîr câmi‘-i şerîfi cânib-i ğarbiyesinde olan ḥazîrede defîn-i ḥāk-i fenā oldu. Merḥûm-ı müşārun ileyh⁴⁶⁷ ğāyetle sāde-dil ve bu ḥāl ile ülfet ü ihtilāta mā’il ṭavr-ı ‘acîbānesi kendüye maḥşûş dervîş-nihād rind-i ḳalender-meşreb bir zāt-ı şāfî-fu’ād idi.

El-Ḥāc Velî Paşa:

Mümā ileyh belde-i Kemaḥ’da vilādet ve raye’ān-ı cüvānîde maḥmiyye-i İstanbul’a hicret edip kân-i ‘irfān olan maḥmiyye-i⁴⁶⁸ mezbûrede gün-be-gün nemā-dār-ı ‘ömr-i ‘azīz ve mümeyyiz-i miyān-ı sîm u erziz olduḳda şadr-ı a’zam-ı esbak Ḥāfız İsmā’îl Paşa merḥûma intisāb ve müşārun ileyh daḫı tenāsüb-i endām-ı şıḍḳ u sedādına naẓar ile miyāne-i ḥademededen merḳûmı intiḥāb edip zāmîrine semîr ve ḥidmet-i silaḥdārı ile mertebe-i şeref ü i’tibārını tevfiḳ etmiş idi. Hudāvendigār-ı biḥîşt-mekân Sulṭān Maḥmûd Ḥān Ḥazretleriniñ ‘ahd-ı salṭanatlarında dergāh-ı ‘ālî Kapucı Başıllığı ile be-kām ve niçe müddet Girid muḥaşşılığı ve Tırnova Voyvoda’lığı ve ba’z-ı muḳāṭa’āt-ı cesîmede istiḥdām ḳılınarak dest-māye-i şervet ü sāmāna dest-resle şād-kām olmağın biñ iki yüz kırk sālinde şurre-i humāyûn emāneti ‘uhdesine iḥāle ve ḥüsn-i idāre-i ḥidmet-i ‘azîzü’l-menāle zimām-ı nāḳa-i sa’y u iḳtidā’ını imāle ederek edā-yı farîza-i ḥacc u şecc ile nā’il-i me’mûl ve maşḥûben bi’s-selāme Şām-ı cennet-meşāma ‘avdet ü ḳufûl eyledikde şadr-ı sâbîḳ Şāliḫ Paşa merḥûmuñ ‘azlinden bā-rûtbe-i vālā-yı vezāret eyālet-i Şām ile emāret-i Ḥaccāc-ı Sa’ādet minhāc-ı ‘uhde-i liyāḳatına tevcîḫ ü tefvîz ve tevcîḫāt-ı bâhirü’l-‘ināyāt-ı şehriyārî ile neşîde-i sevād-nişān-ı iḳbālî tebyîz ḳılınmış idi. Mîrû’l-ḥaclık ‘unvān-ı celîli ile cânib-i Ḥaremeyn-i muḥteremeyne zāmîle-bend-i ‘azîmet ve be-tekrār ṭavāf-ı Beyt-i Mûkerrem ve ziyāret-i ravza-i muṭahhara-i Nebî-i Muḥtereme neyl ile ḥā’iz-i rûtbe-i sa’ādet olup ba’de’l-ḥacc maḥrûse-i Burusa’da iḳāmet etmek üzre bi’l-icāb eyālet-i Şām’dan merāret-i ‘azl ile ḥalāvet-i meşāmı telḫ-peziḳ-i ālām⁴⁶⁹ olup belde-i mezbûreye biñ iki yüz kırk iki Ramażān’ında ḳadem-resā ve tedārûk eyledigi me’vāsında ‘uzlet ü inzivāda olarak ibḳā-yı vezāretle neyyir-i āmāli-i işrāḳ buyrulmak emniyyesiyle cā-be-cā cüyā-yı rahm u işfāḳ-ı Sulṭān-ı āfāk iken **Beyt:**

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

Cür’a-i yek-cām-ı iḳbāl ile bezm-i ‘ālemiñ

⁴⁶⁷ 76b AE

⁴⁶⁸ 69b KA

⁴⁶⁹ 77a AE

Neş'e-yâb olmaz çekenler sâgar-ı idbârını

edâsınca biñ iki yüz kırk beş senesinde muktezâ-yı takdîr-i⁴⁷⁰

Yezdânî ve irâde-i cenâb-ı Cihânbânî rütbe-i vezâreti 'uhdesinde ref' ü ilgâ olup ve âhâd-nâs-ı menzilesine tenzîlden himâyeten küşe-nişîn-i nişîmen-i ferâğ olmak üzre dergâh-ı mu'allâ-yı şâhâne Kapucıbaşılığı ile be-tekrâr çerâğ olup şayf u şitâ hâne vü çiftliğinde peygüle-güzîni-ârâm ve umûr-ı zirâ'ata iştiğâl ile güzârende-i leyâlî vü eyyâm iken bâr-ı efkâr-ı dūr-â-dūr ve şahîni-şînesine peydâ olan dâğ-ı ekdâr-ı gayr-ı maḥşûr ile be-hükmi cenâb-ı Kirdgâr 'illet-i aşamm-ı şedîde giriftâr ve mu'ahḥaran-ı derd-i çeşme daḥî dūçâr olup iki seneden ziyâde visâde-i keş-me-keş-i renc ü 'anâya ser-nihâde olmağın 'âkıbetü'l-emr biñ iki yüz elli iki sâlinde kayd-ı çille-i emrâz-ı dâr-ı dünyâdan tahlîş-i girîbân edip belde-i mezbûrede Qarabaş Tekyesi'nde mütevârî-i mezâr-ı seng-nişân ve dest-nüvâzende-i mağfîret-i kerîmü'l-müste'ân oldu. Merḥûm-ı müşârun ileyh 'âlî-ṭabî'at ehl-i mürüvvet mizyâf u mün'im ḥulûk-ı mükerrrem-âşâr şalâh-ı ḥâli nüvişte-pîrâ-yı cebîni-ı nîk-ḥîşâlî idi.

Der-Beyân-ı Ümerâ-yı Şıdk-İntimâ

Timurtaş Paşa-zâde Oruc Beg:

Akdem-i kudemâ-yı vüzerâdan Timurtaş Paşa merḥûmuñ ferzend-i fûrûzende-aḥteri ve Umûr Beg merḥûmuñ birâder-i cân-ber-â-beri Gâzî Oruc Beg'dir ki envâr-ı rûşd ü sedâd ve istikâmet-i nâşîye-i meḥâsin-vâyesinde şu'ledâr olmağın evâ'il-i 'ahd-ı Sulṭân Murâd⁴⁷¹ Hân-ı Şânî'de iḥrâz-ı rütbe-i mu'allâ-yı vezâretle be-kâm ve beglerbeglik pâye-i refî'ası inzimâmıyla menşûr-ı kadr ü 'tibârî pîrâye-baḥş-ı 'izz ü ihtirâm olup mâlik-i memâlik-i İzmir olan İzmir oğlu Cüneyd Beg-nâm şahş-ı bed-fercâmîñ taraf-ı 'aliyye-i devlet-i 'Oşmâniyye'ye itâ'at u ri'âyeti şamîmî vü ḥakîkî olmayup mücerred ḥavf u ḥaşyet ve vikâye-i zabt-ı memleketden 'ibâret olmağla muktezâ-yı ḥıyânet-i cibiliyyesi aralık aralık ḥıyânet-i ḥufyesi der-kâr ve bir vakt intihâz-ı furşatda icrâ-yı mel'anete⁴⁷²

Şehlâ İbrâhîm Paşa⁴⁷³:

Vezîr-i müşârun ileyh İçel diyârında vürûd-ı dâr-ı şühûd ve bi'l-âḥire delîl-başlığı ile şöhret-nümûd olup ser-zede-i vuḫû' olan ba'z-ı muḥârebelerde cân-sipârâne ḥareket 'ale'l-ḥuşûş Tekelioğlu ma'rekesinde ibrâz-ı celâdet ü şecâ'at ve dergâh-ı 'âlî Kapucıbaşılığında daḥî taşra

⁴⁷⁰ 70a KA

⁴⁷¹ 78b AE

⁴⁷² 70b KA

⁴⁷³ Biyografi AE'de 77a-77b'de, KA'da 70a'da der-kenârda kayıtlıdır.

me'mûriyetlerinde dîn ü devlete hüsn-i hizmet etmegın mükâfât-ı seniyye-i şâmiletü'l-eṭrâf-ı şehinşâhiden 'uhdesine tevcih-i rütbe-i Mîr-i Mîrânî ve hâline ṣesbân ba'z-ı elviyede icrâ-yı emâretle hâ'iz-i merkez-i kâm-rânî olup biñ iki yüz kırk yedi târihinde rütbe-i vâlâ-yı vezâretle kadri terfî ve manşib-ı eyâlet-i Karaman ile hâkķında şunûf-ı iltifât-ı şâhâne tenvî kılınup behikmet-i İzed-i Yezdân 'adem-i muvaffakiyyet-i gerdiş-i devrân ile zabṭ-ı manşiba müsâ'ade-i vaķt ü zamân olmadıĝından biraz eyyâm mürûrunda 'ârıza-i illet-i 'azl ile derd-i ser-i iclâya dūṣâr ve maḥrûse-i Burusa'da kayd-ı ikâmete giriftâr olmuş idi. Böyle seçî ü dilîr bir vezîr-i celâdet-semîriñ bilâ-müceb müddet-i medîd nefy ile nâşıye-i hâli dâĝdâr-ı tahķîr ü tekdîr olmak şân-ı ma'âli-'unvân-ı salṭanat-ı seniyyeye ĝayr-ı cedîr ise de ḥasbe'l-kader belde-i mezbûrede niṣe sinîn-i mütekâşire zull ü hevân ile tecerrü-i zehr-âb-ı kırbet-i ĝurbet ve kemâl-i za'f-ı hâl ile imrâr-ı vaķt ü sâ'at eylemekde iken 'âķıbetü'l-emr hücum-ı cünd-i ĝumûm ile biñ iki yüz elli ṭokuz sâli hilâlinde bî-tûĝ u 'alem vaz'-ı kadem-i râḥat-âbâd-ı iklim-i 'adem edip şehir-i mezkûrda Bînarbaşı Mezâristânı'nda ma'dûd-ı mütekâ'idîn-i vüzerâ-yı ḥâmûşân oldu. Nigehdâr olduĝundan bundan âkdemce râyet-ĝuşâ-yı ṭuĝyân olan Düzme Muşṭafâ-nâm ḥile-kâr ṭarafına duḥûl edip lâ-teşbîḥ şadr-ı a'zamlık rütbesine pâ-nihâde-i vuşûl ve pâye-i kâzibe-i ḥande-fermâ-yı 'uķâlâya mevşûl olup cânib-i salṭanat-ı seniyyeye ibrâz-ı şûret-i 'adem-i itâ'at ve dest-zen-i şemsîr-i şekâvet olmuş idi. Be-nuşret-i 'izz ü şeref saḥtekar-ı mezkûruñ şîne-i pür-kînesi tîr-i dil-dûz-ı kazâya hedef ve vücûd-ı nekbet-nümûdı ĝüm-geşte vü telef olmaĝın mezbûr İzmiroĝlu Cüneyd Beg dedikleri küfrân-ı ni'amıñ isâ'et-i celiyye ve cerâ'im-i mâziyesi ḥasebiyle bu def'a te'dîb ü ĝuşmâl belki dâ'ire-i i'dâma idḥâl zımnında sekiz yüz yigirmi ṭokuz târihinde bâ-emr-i pâdşâh-ı şâḥibü'l-iktidâr paşa-yı nâmdâr niṣe 'asker-i bî-şumâr ile İzmir üzerine irḥâ-yı 'inân-ı esb-i ilĝar eylemiş ve ḥâ'in-i mezbûr-ı ḥabâşet-şî'âr müdâf'a-i şademât-ı 'asâkir-i Oşmâniyye'de pâ-y-dâr olmayacağı âşkâr olmaĝla İzmir'den rû-be-râh-ı semt-i firâr ve İslî kal'asında taḥaşşun u qarâr eylemiş idi. Ser-dâr-ı 'âlî-maşîr İzmir vilâyetleriniñ birazların zabṭ u teşḥîr ve mülâzımlara Tîmâr ṭarîķiyle takrîr etdikden soñra maḥrûse-i Burusa şavbına 'avdet ve dergâh-ı Sulṭân-ı 'âlî-şâna cebîn-sây-ı 'ubûdiyyet oldu. Paşa-yı müşârun ileyhiñ bu sefer 'avdetinden soñra külfet-i metâ'ib-i ṭarîķ münâsebetiyle⁴⁷⁴ mizâc-ı şerîfi münḥarif ve dîde-i pür-intibâhı temâşâ-yı ĝülşen-serây-ı cinâna mun'aṭîf olmaĝın sene-i mezbûre evâḥirinde ḥazîre-i daĝdaĝa-pîrâ-yı fenâdan iklim-i râḥat-efzâ-yı bekâya 'azm ü rıḥlet edip cesed-i laṭîfi Burusa ḥişârında vâķî türbesinde mütevârî-i laḥd-i maĝfîret oldu merḥûm-ı müşârun ileyh irtikâ-yı rütbe-i vezâretten muḥaddem Oruc Beg nâmiyla meşhûr olmaĝla ba'de'l-vezâret daḥı ol nâm ile mezkûr olmuşdur.

Timurtaş Paşa-zāde Umūr Beg:

Mîr-i ‘ālî-nijād Timurtaş Paşa merhūmuñ evlād-ı firişte-nihād-ı vefā-i’tiyādlarından olup ‘aşr-ı Çelebi Sultān Meḥemmed Ḥānî’de birāderi⁴⁷⁵ Oruc Beg ile mānend-i neyyireyn-i a’zameyn mihr-i münîr-i āsmān-ı celādet ve bedr-i şu’le-feşān-ı ferḳadān-ı devlet olmuşlar idi. Evā’il-i ‘ahd-ı Sultān Murād-ı Şānî’de Düzme Muştafā nāmında bir şahş-ı menfūr saltanat dā’iyesiyle Rūmeli’den zuhūr edip pādşāh-ı Nerīmān-şavlet Bāyezîd Paşa şehādetinden soñra şaḳî-i mezbūruñ livā-yı hezîmet-ihtivāsına müctemi’-i buḡāt-ı nekbet-simāt üzerine süvār-ı eşheb-i ‘azîmet olduğda mîr-i mūmā ileyhiñ kāmēt-i liyākati şeref-i rütbe-i vezāret ile ihtişām-pezîr-i i’tibār ve bir miḳdār ‘asākir-i zafer-kirdāra ser-dār ve muḥārebeye me’mūr u tesyār olduğda ešnā-yı bezm-i rezmde ḥaylî nāmdārîḳ ve kemāl-i celādet ile iş-güzārîḳ edip der-ceng ol zümre-i eşrār-ı saḥtekārîñ perîşānlığına bā’iş olmaḡla şaḳî-i mezbūruñ iḳbāl-i istidrācı derece-i zevāle taḥvîl ve Edirne’de taşlîb ü tezîl olundūḡdan soñra bu ḥîdmeti muḳābili maḡhar-ı iltifāt-ı ‘ālî ve beglerbeglig ‘unvānı ile eyālet-i Anadolū’ya vālî olmuş idi. Bi-irādeti’llāhî’l-meliki’l-müte’āl ribāṭ-ı köhne-saḳf-ı ‘ālem-i fānîden dārü’n-na’îm-i cāvidāniye irtihāl etmegin maḡrūse-i Burusa’da Sedbaşı fevḳinde binā vü iḥdâş eyledigi cāmi’-i şerîfiñ miḡrābı verāsında āsūde-i nihān-ḡāne-i⁴⁷⁶ mezār-ı maḡfiret-medār oldu. Ol cāmi’-i mezbūr ve ḳurbunda ḡamām-ı leṭāfet-mevfūr nām-ı nāmıyla meşḡurdur. Ḳable’l-vezāret Umūr Beg deyü ma’rūf olmaḡla ba’de’l-vezāret daḡı ol nām ile mevşūf oldu. Merḡūm-ı mūmā ileyhiñ şulb-i tābnākinden ‘Osmān Beg nāmında bir oḡlu dūnyāya ḳadem-nihāde olup *El-veledü sırru ebîhi*⁴⁷⁷ mü’eddāsınca ol merd-i merdāne şecā’atde bir dāne olmaḡın ešnā-yı muḡārebeye ‘asker-i İslāmîñ māye-i ḳuvveti ve ḡuzāt-ı muvaḡḡidîniñ vesîle-i celādeti bir cūvān ve ḡadîḳa-i devlet-i ‘Osmānîyye’de ümerā-zādelerden yeñi yetişmiş bir fidān idi. Ol nev-nihāl-i bāḡ-ı nāz Eflaḳ Cenginde mertebe-i şehādeti iḡrāz edip ḡülşen-serāy-ı Firdevs-i a’lāda mesken-ṭırāz oldu.

Çerāḡ Beg⁴⁷⁸ :

Belde-i Şām-ı şerîf civārında Şāliḡiyye-nām cāy-ı ma’ālî-irtisāmda mütevārî-i ḡāk-i maḡfiret-eşer sultānū’l-muḡaḳıḳîñ ḡazretü’ş-şeyḡi’l-ekber *ḳuddise sırruhu’l-aḡher*⁴⁷⁹ efendimiziñ evlād-ı pāk-nijādlarından olup ber-ṭakrîb-i süvār-ı semend-i seyāḡat ve bilād-ı Rūm-ı cennet-rūsūmdan maḡrūse-i dil-ḡüşā-yı Burusa’ya naḳl ü hicret edip belde-i mezbūrede niḡe eyyām fūrüzende-i çerāḡ-ı ārām ve nūr-ı nazar-ı dîde-i i’tibār-ı enām olmuş idi. Hışn-ı maḡrūse-i

⁴⁷⁵ 71a KA

⁴⁷⁶ 78b AE

⁴⁷⁷ Evlat babanın sırrıdır.

⁴⁷⁸ 71b KA

⁴⁷⁹ Ezhar (olan Allah) onun sırrını pak eylesin.

mezkûre derûnunda âşâr-ı bâhirü'l-envârından bir mescid-i şerîf binâ vü inşâ edip sekiz yüz otuz iki sâlinde fânûs-ı bedende çerâğ-ı 'ömri pûf-kerde-i rûzgâr-ı zûr-kâr ve kıandîl-i şa'sa'a-i hayâtı seng-zede-i felâhan-ı dest-i sipihr-i gaddâr olduğda belde-i mezbûrede vâkı' Bînarbaşı Hâmûşânı'nda mevzû'-ı mezâr-ı lâmi'ü'l-envârdır. Merhûm-ı mezbûr 'ilm ü kemâl ile meşhûr ve keşf ü kerâmet ile mezkûr idi.

Bâyezîd Paşa-zâde 'İsâ Beg:

Vüzerâ-yı nîk-nâm-ı devlet-i Çelebi Sultân Mehemmed Hân'dan olup Rûmeli'de zühûr eden Düzme Muştafâ elinde girîbân-ı câme-i hayâtı çâk ve Sazludere'de âgeşte-i hâk olan Bâyezîd Paşa merhûmuñ veled-i necîb⁴⁸⁰ ve ferzend-i edîbi 'İsâ Beg merhûmdur. Ol Mesîhâ-dem beydâ-yı şecâ'at-ı kemâl-i rûşd ü dirâyet ve mezîd-i cesâret ü istikâmet ile ümerâ-yı devlet miyânında terfî-i rûtbe-i kıadr ü şân etmiş ve 'ahd-ı saltanat-ı Murâd Hân-ı Şânî'de ser-zede-i zühûr olan gâzâ-yı garrâda ol dilîr-i celâdet-maşîr-i dilîrâne ve ol merd-i şecâ'at-zamîr-i merdâne etvâr-ı Nerîmâne ile şufûf-ı a'dâyı çâk ve derûn-ı küffârı elemnâk ve sell-i seyf-i şamşâm ile fütâde-i hâk-i helâk eylemiş ve bu tavr-ı celâdet-haşr ile 'asâkir-i İslâm'a hayât-bahşâ-yı kuvvetü'z-zahr olmuş idi. Eşnâ-yı ma'reke-i a'dâda bu gûne harekât-ı mehâsin-simâtı muntic-i izdiyâd-ı rif'at ü şânı ve müceb-i terakkî-i derece-i mu'allâ-'unvânı⁴⁸¹ olup rûtbe-i mu'allâ-pâye-i vezârete irtikâya müheyyâ iken bi-emri'llâhi te'âlâ evâsıt-ı saltanat-ı pādşâh-ı müşârun ileyhde rûh-ı şerîfi 'âlem-i bâlâ-yı melekûta 'urûc edip cesedi peder-i muhteremleriniñ mekşûfu'l-eṭrâf-ı türbe-i sâde-derûnı öñünde olan sâha-i dil-ârâda mestûr-ı perde-i kabr ve âsûde-i küşe-i hafr olmuşdur. Merhûm-ı mezbûr mâ'il-i vücûh-ı hayrât ve şâhib-i müberrât-ı hasenât olmağla Burusa hisârında ma'ü't-tevliye bir câmi'-i ra'nâ inşâ ve burc üzerine zümre-i tullâba bir medrese-i feraḥ-fezâ binâ eylemişdir ki hâlâ ol medrese ve câmi' 'İsâ Beg nâmıyla beyne'l-ahâlî şâyî'dir.

Fâtih-i İzmir Gâzî Hamza Beg:

Cedd-i emced-i âl-i 'Osmân olan Erṭuğrul Gâzî ile diyâr-ı Rûm-ı cennet-rüsûma ḥaṭve-perdâz-ı esb-i hicret ve zamân-ı sa'âdet-i Sultân 'Osmân Gâzî'de İnegöl kazâsı Begligi ile qarîn-i rûtbe-i 'izz ü rif'at olan Ṭurgud Beg-nâm merd-i be-nâm sülâle-i selîlesinden ser-zede-i zühûr u bürûz ve mihr-i münîr-i şıdk u sedâd cebîñ-i şabâḥat-rehîninde pertev-efrûz olan Gâzî Hamza Beg'dir. Mülûk-ı diyânet sülûk-ı devlet-i 'Osmâniyyeden⁴⁸² Çelebi Sultân Mehemmed Hân ve Murâd-ı Şânî ve Ebu'l-feth Sultân Mehemmed Hân gibi üç dâne pādşâh-ı zî-şânıñ manzûr-ı

⁴⁸⁰ 79a AE

⁴⁸¹ 72a KA

⁴⁸² 79b AE

nazar-ı ‘aṭifeti olmağın ümerā-yı saltanat-ı seniyye-i miyânında kemāl-i imtiyāz ile ser-efrāz olmuş idi. Evā’il-i devlet-i Sultān Murād-ı Şānî’de İzmir oğlu Cüneyd Beg Düzme Muştafā-nām bed-ḥişāle tab’iyyet ile dāmen-keş-i dā’ire-i itā’at olmağın İbnü’l-İzmir katl ü tedmîr ve memālik-i maḥrûsesi zamîme-i kalem-rev-i devlet-i şecā’at-maşîr kılınmak üzere Oruc Beg merḥûmdan şoñra bā-emr-i pādşāh-ı ma’delet-mevfûr mîr-i mezbûr-ı İzmiroğlu üzerine me’mûr olmuş *Ve mütevekkilen ‘ala’llāhi’l-Meliki’l-Mennān*⁴⁸³ ‘asākîr-i encûm-firāvān ile İzmir şavbına ‘aṭf-ı licām-ı tekāver-i sebûk-cevelān etmiş ve kemāl-i ḥüsn-i tedbîr-i dil-firîb birle Cüneyd Beg ile oğlunu giriftār-ı⁴⁸⁴

dām-ı teshîr ü ta’zîb ve iki nefer-i ‘adû-yı bed-likānıñ ḥāne-i kavîyye-i ḥayāt-ı nā-pāydārların vesāṭat-ı şemşîr-i mücellā-yı bî-emān ile i’dām u taḥrîb eylemiş ve kılā’-i İzmir ile niçe memālik-i vefîr keşîde-i silk-i teshîr ve ehālîlerin yerlû yerlerine kemā fi’s-sābık takrîr edip ba’dehu kemāl-i fevz ü zafer ile ruḥ-sûde-i ḥāk-i kadem-i pādşāh-ı Dārā-eşer olmuş idi. Ebu’l-fütûḥāt ve’l-meğāzî Fâtîh-i İstanbul Sultān Meḥemmed Ḥān-ı Ğāzî ḥazretleriniñ ‘aşr-ı ḥilāfetlerinde daḥı kemāl-i dirāyet ü şecā’at ile ‘alem-güşā ve eṭvār-ı pesendîde-i āşār ile sālîk-i nehc-i cihād u gāzā iken evāsîṭ-ı devlet-i sultān-ı müşārun ileyhde ol Ḥamza-i Kahramān-ı zamānıñ pençe-i zûr-āver-i kâbîzu’l-ervāḥda sîne-i ḥayātı çāk ve cesed-i şerîfi maḥrûse-i Burusa’da Murādiyye kurbunda nām-ı nāmıyla meşhûr olan cāmî-i-i laṭîfi civārında vākı’ türbesinde mestûr-ı nihān-ḥāne-i ḥāk oldu. Merḥûm-ı mezbûr küffār-ı ḥāksār arasında kemāl-i şecā’at ile ma’rûf ve mülûk-ı İslāmiyye beyninde mezîd-i şadākat ile mevşûf⁴⁸⁵ idi. Cāmî-i-i merḥûm ve medrese-i dirāset-mersûm ol zāt-ı ‘ālî-ḡadriñ āşār-ı ḥayriyyesindendir.

ṬABAḲA-İ EVVEL

Şeyḥ-i Meşāyihü’l-İslām-ı Celîlü’ş-Şānı Ḥāme-güzār-ı Kırtās-ı Cevāb olur

Şeyḥü’l-İslām Mevlānā Mollā Fenārî:

Fāzıl-ı āfāk ‘ale’l-ıtlāk şāḥibü’l-mecd ve’l-ḡadr ve’l-istiḥkāk efḍal-terîḡ-i fuṣālā-yı Rûm mesned-nişîn-i mantûḡ u mefhûm Mevlānā Meḥemmed Şemsü’d-dîñ bin Şeyḥ Ḥamza bin ‘İsā el-ma’rûf bi-Nizāmü’d-dîñi’l-Fenārî ḥazretleridir. Silsiletü’z-zeheb-i neseb-i şerîfleri Emîrü’l-mü’mînîñ ‘Ömer İbnü’l-Ḥaṭṭāb *radîya’llāhi ‘anhā* ḥazretlerine müntehî ve cedd-i emcedleri mülûk-ı ḥendeḡ-i ser-āmed-i eşbehîdir. Fenār’e nisbetleri cedd-i emcedleriniñ maskaṭ-ı re’si Māverā’ü’n-nehr’de aḡşā-yı bilād-ı Ḥorasan’dan ḡarye-i Fenār olmak ḥasebiyle kendiler İbni

⁴⁸³ İhsanı bol her şeyin mutlak sahibi Allah’a tevekkül ederek.

⁴⁸⁴ 72b KA

⁴⁸⁵ 80a AE

Fenārî'dir. Ve bu maḳûle kunye-i mütemeyyizeden maşûn ü 'ârîdir. Şeyḫ Şadrü'd-dîni⁴⁸⁶-Konevî telâmizelerinden vâlid-i mâcidi Şeyḫ Ḥamza şulb-i pâkinden hicretiñ yedi yüz elli bir Şaferü'l-ḥayrında kevkeb-i vücûd-ı mes'ûdları lem'a-pâş-ı 'âlem-i zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezeliğden istifâza-i nûr-ı şu'ûr edip rütbe-i isti'dâd-ı Hudâ-dâdı temyiz-i siyâh u sefîd ile iḥrâz-ı pâye etdikde şâriḥ-i *Muğnî vü Viḳāye* 'Alâ'ü'd-dîni Esved'den aḫz-ı vāye ve Cemâlü'd-dîni Meḥammed bin Muḥammedü'l-Aḫsarâyî'den ve Kemâlü'd-dîni Meḥammed bin Muḥammedü'l-Muḫrî'den aḫz-ı 'ulûm-ı bî-gāye edip sebbābe-i evḳât ile sübhā-i le'âl-i sinn-i şerîfleri henüz nişāngāh-ı yâḳût-pāre-i 'işrîne vâsıl olduğda ṭaleb-i 'ilm-i şerîfe mübālağa-i iştiğāl ve ârzü-yı tekmiḷ-i 'ulûm için belde-i Kāhire'ye irtihāl ve Şeyḫ Ekmelü'd-dîni ve sā'ir fūḫûl-i muşannifînden taḫşîl-i 'ilm ü kemāl etdikden soñra diyār-ı Rûm-ı cennet-rûsûma baḫş-ı ḳudûm edip ol vaḳt revnaḳ-efzā-yı serîr-i ser-efrâzı Sulṭân Murād-ı Evvel merḥûm Hudāvendigâr Gâzî ḥazretleriniñ şāyeste-i nigāh-ı çeşm-i iltifât-ı şehriyârîleri⁴⁸⁷ olmağın yedi yüz yetmiş târiḫinde Sulṭân Orḫan Medresesi iḥsân ve yedi yüz yetmiş birde Koca Meḥammed Efendi yerine Burusa ḳazâsı ile ferḥân ve niçe zamân ḥall ü 'aḳd-ı umûr-ı şer'iyye ile imrâr-ı evḳât u âvân edip yedi yüz ṭoḫsan bir senesinde cenâb-ı Sulṭân Yıldırım Bāyezîd Ḥânî evreng-nişîn-i şāhib-kırānî olduğda meşîḫat-ı İslâmiyye 'unvânı ile mesned-i vâlâ-yı ḳazâ ve maḳâm-ı mu'allâ-yı ḥükm ü imzâ Mollâ-yı 'ālî-şāniñ 'uhde-i fezâ'il-i 'addelerine tefvîz ü i'tâ buyurulmuş ve memâlik-i 'Osmâniyye'de beyne'l-'ulemâ ibtidâ mevlânâ-yı müşârun ileyhiñ ḳalem-i mu'ciz-raḳamı ruḥ-sûde-i ṭarz-i iftâ ve cevâb-ı bâ-şavâbı maḫhar-ı mantûḳ ü 'aleyhi'l-fetvâ olmuştur. 'Aşr-ı Çelebi Sulṭân Meḥammed Ḥân'da daḫı mesned-i mu'allâ-yı meşîḫate revnaḳ-dih ü şân olup sekiz yüz yigirmi ikide delâlet-i tevfiḳ-i hidāyet-refiḳ ile beyt-i Hudâ'ya cānib-i Mısr-ı Kāhire'den imâle-i licâm-ı semend-i sebûk-ḥıram etmekle mesned-i dil-ārâ-yı fetvāya⁴⁸⁸ fâzıl-ı yegâne-i devrân Mollâ Yegân şāyân görülmüştür. Ba'dehu bâ-şihḫat ü selâmet ḥıṭṭa-i bihiştâsâ-yı Burusa'ya ric'at ve ṭirâzende-i eyvân-ı devlet ü 'izzet olup bir def'a daḫı sekiz yüz otuz dört sâlinde Şâm-ı cennet-meşâm tarafından edâ-yı ḥacc etdikden soñra medîne-i Burusa'ya vaz'-ı pâ ve sene-i mezbûre Recebü'l-ferdinde be-ḥükm-i ḥâkim-i maḫkeme-i ḳader ü ḳazâ veşîḳa-i ḥayâtları ḳalem-i ecel-i mübrem ile mûmzî olup maḫmiyye-i merḳûme fenâsında binâ etdikleri câmi'-i şerîfiñ cānib-i şarkısında olan şuffe-i ḥâlet-efzâda mevzû-ı mezâr-ı lâmi'ü'l-envâr ve ol gencîne-i cevâhir-i 'ulûm u ma'ârif vedî'a-i ḥâk-i maḡfîret-medâr ḳılınmıştır. Mollâ-yı sâlifü'l-beyân gāvṭa-zen-i deryâ-yı 'ilm ü 'irfân olup keşîde-i rişte-i te'lîfâtı olan le'âl-i esâmî-i kütûbden uşûl-i fıḫdan *Füşûl-ı Bedāyi'* nâmına kitâb-ı

⁴⁸⁶ 73a KA

⁴⁸⁷ 80b AE

⁴⁸⁸ 73b KA

müsteṭābları ki *Menār-ı Pezdevj* ve *Maḥşûl-i İmām Rāzî* ve *Muḥtaşar İbni Ḥācibj* anda derc edip⁴⁸⁹ otuz sene miḳdārı sa'y-i mevfûr ve cedd-i nâ-maḥşûr eylemişlerdir. Ve fûnûn-ı mütenevvi'e mâye-yi ḥâvî risâle-i bedî'a tertîb edip niçe eşkâlât îrâd etmekle *Enmûzecü'l-'ulûm* deyü nâm-zed etmişlerdir. Ve sûre-i Fâtiḥa-i şerîfeyi tefsîr edip bir kitâb-ı laṭîf etmişdir. Ve lisân-ı 'Arabî'de manzûm yigirmi 'aded kıt'a edip her birinde bir fenne işâret ve bi-ṭarîkı'l-elgâz ol fûnûnuñ isimlerini tağyîr ü nev'-i âḥer ile tefennün bi'l-'ibârât edip maḥdûmları Meḥammed Şâh şerḥ etmişdir. Ve *Fevâ'id-i Ğıyâşîyye* ve *Telhîş-i Cāmi'-i Ḥılâtj* ve *Djibâce-i Uşûl-i Pezdevj* ve *Ca'berj* ki bu mezkûrâtı taḥşîye 'Avîşatü'l-efkâr fi'ihṭiyâri uli'l-ebşâr deyü tesmiye etmişlerdir. *Esâs-ı Şarf* ismiyle bir metn-i metîñ edip maḥdûm-ı fâzıl-mevsûmları Meḥammed Şâh Efendi şerḥ etmiştir. Ve *Aḥkâm-ı Şalavâta-i Mûte'allika* muḳaddemeleri ve *Muḥtaşar Mevâkıfe Şerḥi* ve *Mühimmâtü'l-Fetvâ* nâmıyla mecmû'aları ve vahdet-i vücûda mûte'allık risâleleri ve 'ilm-i mantıḳda *Risâle-i Eşîriyye* şerḥ edip djibâcesinde⁴⁹⁰ akşar-ı eyyâmıda seḥerden ibtidâ ve hengâm-ı namâz-ı şâmda itmâm etdiklerini tebeyyün ü imâ etmişlerdir. Ve metn-i *Ferâ'iz*'e şerḥ-i bî-nazîr ve *Şerḥ-i Mevâkıf*a ta'lîkâtı ve seyyid-i şerîfe mu'âḥazâtı vardır. Mevlânâ-yı mezkûr nâ'il-i câh u celâl ve şâhib-i mâl ü menâl olup câme-i zer-beft-i girân-bahâ ile nâzende-ḥırâm dâ'ire-i ḥadd ü ihşârdan bîrûn-ı 'abîd ü cevârj ve elbise-i zer-endûd-ı kâlâ ile pûşîde-endâm ve taḥmîn-i endâze-i bî-şumârdan efzûn ḥidmetkârları mevcûd iken kendüler destâr-ı sebûk ile libâs-ı dervîşâneye temeyyül ve ḳazzâzlık şan'atıyla kesb-i vech-i ḥelâle tevaḡḡul ederler idi. Ḥazret-i Sultân Emîr Seyyid Meḥammedü'l-Buḥârî ile şöḥbet ve Şeyḥ Ḥâcî Bayram-ı Velî ḥazretlerinden aḥz-ı icâzet ve Şeyḥ 'Abdu'l-Laṭîf Ḳuddusj ḥazretlerine muḥibb-i dil-dâde olup meclis-i sa'âdetlerine⁴⁹¹ mülâzemet ve taḥşîl-i esrâr-ı ṭarîḳat u ḥaḳîḳat eylemiştir. *Ḳaddesallâhi esrârehum ve nevvara ervâḥahum*⁴⁹².

Şeyḥü'l-İslâm Mevlânâ Mollâ Yegân:

Zâtü'l-behce-i vücûd-ı rûşenâyî-nümûdı Aydın diyârından Aḳcaḳoyunlu cemâ'atinden olup nâmı Meḥammed bin Armağan ḳalb-i münîri şeb-çerâğ-ı gencîne-i faẓl u 'irfândır. 'Aşrı 'ulemâsından istifâde ve taḥşîl-i 'ilmde kûşîş ü mücâhede edip 'ulûm u feẓâ'iliñ baḥr-ı zehḥârı Mevlânâ Meḥammedü'l-Fenârî *'aleyhi'r-rahmeti'l-bârî*⁴⁹³ ḥazretleriniñ dâru'l-ifâdelerinden istifâza-i tekmiñ-i 'ulûm etmiş idi. Yedi yüz yetmiş bir senesinde müşârun ileyḥ Mollâ Fenârî

⁴⁸⁹ 81a AE

⁴⁹⁰ 74a KA

⁴⁹¹ 81b AE

⁴⁹² Allah onların sırlarını kutsasın ve ruhlarını aydınlatsın.

⁴⁹³ Bârî(olan Allah)'nin rahmeti üzerine olsun.

yerine Manastır Medresesi ile tahşil-i nām-dārı ve yine Mollā Fenārī yerine Burusa Kāzısı olup be-‘avn-ı Bārī baht-ı ser-keşi yārī olmuş idi. Müşārun ileyh Mollā Fenārī hazretleriniñ şem’-i hayātı tünd-bād-ı ecel ile münṭafī olup ṭulū’-ı hūrşid-i ikbāl ü riyāseti ufūl-i fenā buldukda manşib-ı vālā-yı haşmet-ihtivālariyla şād u ḥurrem ve ‘ind-i sulṭān-ı kadr-dānda maḳbūl ü muḥterem ve miyān-ı ḥavāşş u ‘avāmda mu‘azzez u mükerrem olmuş idi. Cümleden kaṭ’-ı naẓar cānib-i Ḥicāz’a ‘azm ü sefer edip ba‘de’l-ḥacc⁴⁹⁴ diyārına ‘avdet ü rücū’ ve ṭā‘at ü ‘ibādeti şürū’ üzre olup menāşib-ı dünyeviyyeden mütebā‘id ve künc-i inzivā vü ‘uzletde müteḳā‘id iken sekiz yüz yetmiş senesinde ol yegāne-i devrān ‘azm-i dāru’l-cinān edip medīne-i Burusa’da kendüye intimā ile meşhūr u şāyi’ ve Sulṭān Yıldırım Ḥān ‘imāret-i ‘āmiresi ḳurbında vāḳı’ olan medreseleri civārında binā etdikleri Mu‘allim-ḥāne ḥazīresinde medfūn du‘ā vü şenā-yı ibnā-yı sebīle maḳrūndur. Mevlānā-yı mezbūr baḥş ü naẓarda ‘adīmü’n-naẓır mefreṭü’z-zekā bir zāt-ı faẓilet-maşīr idi.

Şeyhü’l-İslām Mevlānā Mollā Hüsrev:

Dāver-i ḳalem-rev-i feẓā’il ve mecma’ü’l-ḥaşā’il-i fuḥū’l-efāzıl Mevlānā Muḥammed bin Ferāmuzü’t-Toḳadı’dir. Ba‘z-ı müverriḥin-i⁴⁹⁵ nādire-dāniñ taḥriṛleri üzre Sivas ile Toḳat beyinde vāḳı’ Ḳarkın-nām ḳaryede pā-nihāde-i mesned-i vücūd olup vālid-i Ferāmuz-i Fırūz-baḥtiñ ḳarye-i merḳūmede zāviyeleri olduḡu menḳūl-i taḥḳīḳ-nüvīşān-ı tūmār-ı beyāndır. Ferāmuz evā’il-i ḥālinde şanādıd-i ḳabā’il-i Terākime’den Rūmj-nijād olup ba‘dehu şeref-i İslām ile maẓhar-ı şeref-i firāvān ve ‘urvetü’l-vüşḳā-yı kelimeteyn-i şehādeteyn ile müstaḡraḳ-ı ḳulzüm-i nūr-ı imān oldukda ufḳ-ı şulbünden pertev-endāz-ı zuhūr ü ṭulū’ eden mihr-i sipihr-i melāḥat duḡterini ümerā-yı zevī’l-kirāmdan Hüsrev-nām bir merd-i şāhib-i ser ü sāmān-ı be-nāma tezvīc etdikden soñra terk-i ittikā-yı visāde-i rāḥat-ı müste‘ār-ı hayāt etmekle Mevlānā-yı mūmā ileyh ḥāl-i şıgarında ḥacer-i terbiye-i mezbūrda perveriş-yāb olmaḳ ḥasebiyle Hüsrev-iñ zevcesi birāderi denmekle şöḫret-şi‘ār olarak *Maṭlūben li’l-iḥtişār*⁴⁹⁶ Hüsrev nāmıyla meşhūr-ı dār u diyār olmuşdur. Sa’dü’d-dīn-i Taftāzānī telemmüzlerinden Mevlānā-zāde Burhānü’d-dīn Ḥaydar-ı Herevī’den aḡz-ı ‘ulūm edip şeref-i mülāzemetle nā’il-i merām oldukdan soñra vālid-i muḥterem Mollā Fenārī Şeyḫ Ḥamza’dan ve Mollā Yegān’dan daḡı telemmüz ve simāṭ-ḥān-ı nefīs-i ‘ilmiyyelerinden telezzüz etmiş idi. Maḥmiyye-i Edirne’de⁴⁹⁷ Şāh Melek Medresesi’ne ḳu‘ūd ba‘dehu Ḥalebiyye Medresesi’nde seccāde-i ‘izzete şu‘ūd ve ol ešnāda *Şerḥ-i Muṭavvel’e* ḥāşiyeleri sünūḥ ü vürūd edip “sekiz yüz kırk sekiz tārīḫinde

⁴⁹⁴ 74b KA

⁴⁹⁵ 82a AE

⁴⁹⁶ Sözü’n kısa kesilmesini umarak.

⁴⁹⁷ 77b KA

Edirne’de revnağ-efzâ-yı mesned-i kazâ⁴⁹⁸ ve sekiz yüz elli beşde şadâret-i Rûm’a zînet-bahşâ ve merhûm Sultân Murâd Hân-ı Şânî ferzend-i sa’âdetmendi Sultân Mehemmed Hânî veliyyi’l-’ahd-ı taht-ı ma’delet-pîrâ eyledikleri def’a-i evvelde Mevlânâ-yı mezbûr Kâzî-’asker bulunup hücum-ı leşker-i düşmen-i şûm ile mübtelâ-yı derd-i ser hal’ ešnâsında vükelâ-yı ümmîd-dârân-ı devlet-i şeh-zâde-i ercmend hazretlerinden rû-gerdân ve meclis-i⁴⁹⁹ şerîf-i şevket-engizlerinden her biri perîşân olduklarında Mevlânâ-yı mezkûr şıdk u sedâd-ı mâder-zâdj muhteżâsınca şeh-zâde-i ‘âlî-şâna ke’l-evvel ‘izzet ü ri’âyet ve hîdemât-ı pişineden ez-yed tevkîr u hürmet etmegin Sultân Mehemmed Hân’ın ziyâ-yı şem’-i meveddetleri Mollâ-yı mezbûra ziyâde olup serîr-i saltanat-ı cülûslarında telâfî-i mu’âmele-i güzeste-i kemâl-i mertebe i’zâz u iclâl buyurup Hızır Beg Efendi’den sonra mahmiyye-i ‘aliyye-i Kostasîniyye kâzîsı edip Gâlağa ve Üsküdâr ve Eyyûb ilhâk ve Ayaşofya tedrîsini dahı zamîme vü ilşâk etmişlerdir. Ebu’l-fütûhât ve’l-magâzî Sultân Mehemmed Hân-ı Gâzî tertîb-i cem’iyyet-i velîme buyurdıkları ešnâda bir huşûş için Mollâ-yı mezbûr muğberü’l-hâtır olmağın mahrûse-i Burusa’ya sevğ-i maîyye-i sebûk-reftâr edip Zeynîler Zâviyesi kurbunda olan medreseyi binâ ve anda tedrîs-i ‘ulûm ile güzârende-i şubh u mesâ olmuş idi. Ba’dehu pâdşâh-ı kadr-dân cenâb-ı Sultân Mehemmed Hân berây-ı tesliyet Mollâ-yı mezbûrî ‘atebe-i felek-mertebe-i cihânbanîlerine taleb ü da’vet ve cenâb-ı fazîlet-me’âblarına mesned-i vâlâ-yı fetvâ tefvîz ü ‘inâyet buyrulmuş idi. Sekiz yüz seksen beş târîhinde ol Hüsrev-i iklim-i fazl-ı ‘amîm cân-ı şîrîni cân-dâr-ı Rabb-i kerîme teslim a’nî ‘azm-i ri’yâz-ı⁵⁰⁰ na’îm edip na’ş-ı ziyâ-pâşları Burusa’ya nakl ü isrâ olunup binâ eylediği medreseleri hazîresinde âsûde vü defîndir. Mevlânâ-yı müşârun ileyh emvâl-i keşîreye mâlik şahîfe-i dilden nakş-ı hubb-ı dünyâyı izâle etmegin tarîk-i fakr u fenâyâ sâlik semt-i tevâzu’ u huşû’-ı gâlib beden-i latîflerine ser-â-pâ libâs-ı deniyye ilbâs etmege râğîb idiler. Muşannifât-ı keşîre şâhibi olmağın *Hâşiye-i Muṭavvel*’den mâ-’adâ *Telvîh*’e ve *Hâşiye-i ‘Aḍudü’l-dîn* ve *Tefsîr-i Beyzâvî* evveline havâşî tahrîr ve ‘ilm-i uşûlde *Mirkâtü’l-Vuṣûl*-nâm metn-i metîni te’lîf ve üzerine *Mir’âtü’l-vuṣûl*⁵⁰¹ ismiyle müsemma bir şerh-i fâhîr taşnîf ve ‘ilm-i fıkhdâ *Gurer*-nâm bir metn cem’ edip üzerine verir. İsmiyle mevsûm bir şerh-i bî-naẓîr etmiştir ki eşher-i âşârındandır. Ve ‘ilm-i tefsîrde sûre-i En’âm âhîrine risâle ta’lîk ve kerâmât u velâyete müte’allık bir risâle tahrîr ü tenmîk etmiştir. Kâf-zâde Fâ’îzî-i merhûm *Zübdetü’l-Eş’âr*’ında şahîfe-tîrâz-ı nakl ü beyân olduğu üzre

⁴⁹⁸ Tırnak içindeki kısım AE nüshasında der-kenâra yazılmıştır.

⁴⁹⁹ 82b AE

⁵⁰⁰ 75b KA

⁵⁰¹ 83a AE

Mollā-yı mezbûruñ fezā'il-i 'ilmiyyesinden fazla tabi'at-ı şî'riyyeler dağı olup bu beyt-i ra'nā gülzār-ı tab'-ı nāzûklerinden çide-i dest-i intihābdır. **Beyt:**

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Bu çeşmüm çeşmesârınıñ 'aceb hûnün akar yaşı

Meger var ise ol 'aynuñ ciger tağındadır başı

Şeyhü'l-İslām 'Abdu'l-Kādir Efendi:

Vilāyet-i Hamîd'de Isbarṭa-nām kaşabada teşrif-sāz-ı 'ālem-i vücûd olup evvelā Hamîdî Seyyidi Efendi'dem telemmüz ve şehd-i şirîn-i ifādelerinden telezzüz eyledikten soñra Zeyrek-zāde Rûknü'd-dîn Efendi meclisine karîn ve hizmet-i i'âdelerinden mülâzemetle kām-bîñ ve rûsûm-ı tarîk-i 'ilmiyye üzre maḥmiyye-i İstanbul'da El-Hāc Hüseyn-zāde Medresesi'nde şeref-mekîñ ba'dehu toḳuz yüz on altı senesinde Dāvûd Paşa Medresesi'yle ikrām ve toḳuz yüz yigirmi ikide Burusa Sultāniyye'si kendüye in'ām ve toḳuz yüz yigirmi beşde Şahñ Medresesi'yle nā'il-i merām ve toḳuz yüz yigirmi yedide Burusa'da baş-ı seccāde-i⁵⁰²hükûmet ve toḳuz yüz yigirmi toḳuzda İstanbul kaḫāsiyla iḫrāz-ı rûtbe-i rif'at edip toḳuz yüz otuzda şadr-ı vālā-yı Anadolū'ya vāşıl ve toḳuz yüz kırk sekizde mesned-i fetvāya nā'il olmuş idi. Kırk toḳuzda erîke-i fetvādan ma'zûl ve maḥrûse-i Burusa'ya mevşûl olup belde-i mezbûrede Mûsā Baba denmekle ma'rûf mevzi'de mescid ü medrese binā edip anda cā-nişîn ü 'uzlet-güzîñ iken toḳuz yüz elli beş senesinde 'azm-i Firdevs-i berîñ⁵⁰³ ḫazîre-i mescid-i mezbûrda âsûde vü defîndir. Merḥûm-ı mezbûr baḥr-i 'amîk-i 'ulûm keşîrû'l-cûd ve'l-kerem kerîmü'l-hulḳ u maḥbûbu's-şiyem idi. Bî-nazîr resā'il ü te'lîfâtı olup ihtilâl-i sū-i mizāc 'asîrû'l-ilâc ile ḫâlleri diğergün olduğundan perde-i müseveddede mestûr cilveger-i ḫayyiz-i zuḫûr olmayup ancak 'ilm-i fîkhda olan mecmû'a-i nādirü'l-mişli beyne'l-'ulemā şöhret-peziş olmuşdur.

Şeyhü'l-İslām Hâce-zāde Meḫammed Mes'ûd Efendi:

Tercemesi Zeyl-i 'Aṭā'î'de mestûr ve biñ on altı hilālinde vefât edip Sultān Süleymān Türbesi ḫazîresinde medfûn-ı kabr-i pür-nûr olan mu'allim-i cenāb-ı Sultān Aḫmed Ḥān-ı Evvel Aydını Muştafā Efendi merḥûmuñ necl-i fütüvvet-güsteri ve Hâce-zāde 'Alî Efendi'niñ birāder-i kihteri Şeyhü'l-İslām Mes'ûd Efendi'dir. Maḥmiyye-i İstanbul'da vücûd-ı mes'ûdi teşrif-i meclis-i şühûd edip biñ yigirmi sekiz târîḫinde Şeyhü'l-İslām Es'ad Efendi'niñ Sultān Bāyezîd Medresesi i'âdesinden mülâzım kırkıdan ma'zûl olduğdan soñra tarîk-i tedriş'e 'āzim olup ḫasbe'l-'âde niçe niçe medāris-i 'ilmiyyede ferş-i seccāde-i ifāde ederek biñ kırk senesinde

⁵⁰² 76a KA

⁵⁰³ 83b AE

Sultāniyye medreseleriniñ birine pā-nihāde olup biñ kırk iki tārīhinde Halebü's-sehbā kazāsıyla şırın-kām ve elli Şevvāl'inde Ġalaṭa Kāzisi hukūmetiyle nā'il-i merām ve elli iki sālinde mahrūse-i Burusa mevleviyyeti 'uhde-i liyākatine tevcih ü i'tā ve belde-i mezbūrede ešnā-yı hukūmet-i re'āya tā'ifeleriniñ muhdeşān binā eyledikleri⁵⁰⁴ kenjśānıñ hedm ü ḳal'ına bezl-i mā-ḫazar ictirā etmesi töhmetiyle sene-i mezkūrede inkizā-i müddetle hukūmetden 'azl ü tenkıl *Te'āvenū 'ale'l-birri ve't-taḳvā*⁵⁰⁵fermān-ı celilü's-şānına imtişālen bu huşūşda kendüsiyle müşāreket üzre bulunan müteḫayyizān-ı beldeden ba'z-ı 'ulemā vü küberā-yı vilāyet Ḳara Muştāfā Paşa şadāratinde Der-Sa'ādet'e celb ü ihzār ve huzūr-ı şadr-ı a'zamıde⁵⁰⁶ tekdır ü āzār ile tezlıl olunmuş idi. Elli beşde Ebā Eyyüb Enşārī hukūmeti tevcih olunduḳda ḳabūlundan ibā edip biñ altmış birde Anaṭolu şadı ile pāyesi bülend ve beyne'l-mevāl-i ercmend olmuş idi. Altmış altı sālinde At Meydānı vaḳ'asında erbāb-ı Cem'iyyet iltimāsiyla Memek-zāde Muştāfā Efendi 'azlinden nā'il-i şadr-ı fetvā olup ol töhmetden taḥḫır-i zeyl etmek için ṭaraf-ı salṭanata şadāḳatle temahḫuş edip meydān zorbālarınıñ i'dām ü izālesinde zuhūr eden sa'y u ḡayreti muvāfiḳ-ı ṭab'-ı Sultān Meḫemmed Ḥān olmaḡla ḫaḳḳında erzān kılınan mezid-i iltifāt-ı pādşāh-ı devrān ile sā'ir meşḫat-i İslāmiyye şāhiblerinden ziyāde tedārük-i nām u şān edip kibār-ı devlet ve 'ulemā-yı salṭanatı zır-i taḫakkūme idḫāl ve bi'l-istiklāl tenfiḫ-i kelāmı ḳā'a ḳādir olup kendü re'y ü iḡrāsıyla sāl-i mezbūrda şadr-ı a'zam olan Boynı Yaralı Meḫemmed Paşa ile miyānelerinde ḫüsn-i zindeḡānı olmaḡla birāder-i Sultān Meḫemmed Ḥān olan Sultān Süleymān'ı taḫt-ı ḫilāfete iclās ḳaşdıyla mäh-ı çār-güzērānında menfez-i enfās-ı fitne-cüyān ile taḫt ile āteş-i fetretiñ şu'le-dār olmasına müceddid ü sā'idir deyü vāḳı'-ı ḡayr-ı vāḳı' şadr-ı müşārun ileyh huzūr-ı humāyūnda ḡamz u nifāḳ etmesiyle şadr-ı vālā-yı meşḫatden bi'l-infişāl ve Diyārbekr ḳazāsıyla Burusa'ya irsāl olunup Mudanya ṭarḳından Burusa'ya vuşul ve kibār-ı beldeden Ma'ālī-zāde'niñ dā'iresine nüzul edip ol vaḳt Celālī Seyyidi Aḫmed Paşa'niñ ve Abaza Ḥasan'ıñ baḳıyye-i levendānından emniyyet-i ṭarḳ⁵⁰⁷münselib olduğundan çendān eyyām mürūrında Diyārbekr'e 'azımet etmek için bir bayrak 'asker taḫrırine mübāşeret edip ol ešnāda Burusa ḳāzisi bulunan Şadrü'd-dīn-zāde Rūḫu'llāh Efendi'niñ ez-ḳadīm ḫāṭır-māndeligi olmaḳ ḫasebiyle müşārun ileyhi ḫurūc-ı 'ale's-sultān niyyetiyle 'asker yazmaḳ üzerindedir deyü ḫilāf-ı anḫā 'atabe-i 'aliyye-i sultāniye i'lām etmekle müşārun ileyh Şadr-ı A'zam Meḫemmed Paşa i'lāmı pādşāh-ı enāma irā'et ve üşte Diyārbekr'e gitmeyüp Burusa'da levendāt taḫrırine meşḡul olup bu ṭarafda olan hevādārlarınıñ ḳāz-ı fitne etmelerine

⁵⁰⁴ 76b KA

⁵⁰⁵ İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Kur'ân, Maide/2.

⁵⁰⁶ 84a AE

⁵⁰⁷ 77a KA

muntazırdır deyü müdde'asını işbâta mübâderet eyledikde deryâ-yı ğazab-ı şâhib-kırânî ħurûş edip bilâ-tavaḳḳuf ḳatlı ü i'dâmına emr ü irâde-i sünûhı buyrulmuş ve fermân-ı ḳazâ-cereyân Mehemmed Çavuş-nâm kâr-dân ile Burusa Mollası mezbûr Rûhu'llâh Efendi'ye gönderilmiş olmağla sene-i mezbûre Şevvâl'iniñ on üçüncü gecesi i'dâmına me'mûr olan eşḥâş-ı ħûn-âşâmıñ Ma'âlî-zâdeleriñ dâ'iresinde kemâl-i cevri ü eziyyetle maḥnûḳan ferde-i beyzâ-yı ḥayyât-ı müste'ârı düş-ı 'ömründen selb ü cüdâ ve rûh-ı mes'ûdı 'âzim-i cennetü'l-me'vâ oldukça ferdâ-yı rûz ḳâzî-i mezbûruñ kemâl-i ħıyânetiyle cesedi ḥâric-i şehride ḳıṭâ'-ı ṭarîḳ olan eşkiyâ gibi mezbele-i ḥakârete ilḳâ ve ḳal'-ı Kenîsâ takrîbiyle ḥaşm-ı cânı olan keferi-i fecereye seyr ü temâşâ ve izhâr-ı sūr ü beşâset ederek ḥande-fermâ olmaları ehl-i İslâm'ı mecrûhü'l-ḳalb ve mübtelâ-yı mâtem etmiştir. Ve ol yevm-i mezkûruñ irtesi günü ğusl ü tekfîni ba'de'l-icrâ Bıñarbaşı Mezâristânı'nda ser-i râhda defîn-i laḥd-ı mağfiret olmuştur. **Mısrâ'**: Şehîd-i Ḥayy u Vâfî Ḥâce-zâde" târîḫ-i irtihâlî nüvişte-i seng-i mezâridir. Merḥûm-ı müşârun ileyh eş'âr ile şöhet-şî'âr degil iken bu beyt-i latîf ser-zede-i ṭab'-ı şerîfi olup ħin-i vefâtında ḳoynundan çıḳmıştır. **Beyt**:

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Dâğlar cismimde n'ola olsa şeb-çerâğ

Her biri ruḥ-sâre-i dil-dârdan yaḳar çerâğ

*Ḳara Çelebi-zâde 'Azîz Efendi Târîḫi'*ndedir ki merḥûm-ı müşârun⁵⁰⁸ ileyhiñ iclâs⁵⁰⁹

mü'eddâsından medḥali olmayup beri's-sâḥa olup maḥz-ı ifk ü iftirâ idüğine şek yokdur. Zümre-i 'ulemâdan bir kimse ki bir pâdşâh-ı zî-şânıñ sâye-i 'aliyyesinde himmeti ile riyâset-i 'ulemâ rütbesine i'tilâ edip bu ḳadar luṭf u iḥsâna maḫzar ve ol devletde *Min-küllî'l-vücûh müveffer*⁵¹⁰ iken verâsında anıñçün daḫı ne gûne recâ vü mübteğâdârdır ki ḥâşâ şümme-ḥâşâ ḳâfirü'n-ni'am olmaḳlığından teḥâşî etmeyüp *ḥasrû'd-dünyâ ve'l-âḫire* olmağa rızâ vere faḳat merḥûm-ı müşârun ileyh vaḳt-i meşîḫatinde bilâ-cürm ü günâh Defterdâr Mehemmed Paşa gibi 'âlim ü 'ârif bir vezîri ve ba'z-ı zevâtı be-ğayr-ı ḥaḳ ḳatlı etdirmekde sebeb-i müstaḳil olmağla 'âḳıbetü'l-emr şemsîr-i intikâm ile mücâzât-ı ilâhiyye olmaḳ muvâfıḳ-ı irâde-i Şamedânî'ye olmağın tertîb-i cezâ-yı a'mâlinde vâḳı'-ı ğayr-ı dâḳı' bu maḳûle esbâb-ı zâhireye mübtelâ oldu. Mezbûr Sadrû'd-dîñ-zâde Rûhu'llâh Efendi de İstanbul ḳazâsı infişâlinden soñra Köprili Mehemmed Paşa merḥûmuñ şadâretinde kendüden töhmet-i 'azîme zuḥûruyla bâ-fermân-ı bî-dermân-ı pâdşâḫî keşân keşân Alay Köşki muḥâzîsine getürdilüp gerdânına

⁵⁰⁸ 85a AE

⁵⁰⁹ 77b KA

⁵¹⁰ Her açıdan çoğaltılmış.

havāle-i sikkīn-i intikām-ı cellād-ı bî-amān kılınmış ve mürûr-ı kalîlül'-ezminede bu vechle mücâzât-ı İlâhiyye'ye mübtelâ ve Mes'ûd Efendi merhûmuñ bed-du'âsı kabûl olup *Beşşiri'l-kâtile bi'l-katli*⁵¹¹ mazmûnı üzre tertîb-i cezâsı katl ile icrâ olunmuşdur.

Şeyhü'l-İslâm Kâra Çelebi-zâde 'Abdu'l-'Azîz Efendi:

Tercemesi zeyl-i şahîfede mestûr-ı silk-i sûtûr Kâra Çelebi-zâde Hüsâmü'd-dîn Efendi merhûmuñ maḥdûm-ı şânî-i fezâ'ilmendi Şeyhü'l-İslâm 'Abdu'l-'Azîz Efendi'dir. Elf-i kâmil ḥudûdunda serâ-perde-i 'ademden zuhûr birâder-i mihterleri şadr-ı 'âlî-kâdr Meḥemmed Efendi'niñ türbelerinde naḳd-i 'ömr-i 'azîzlerin zâyî' etmeyüp mecâlis-i fuḫâlâda taḥşîl-i 'ulûm-ı mevfur⁵¹² edip Şeyhü'l-İslâm Şun'u'llâh Efendi'den mülâzım kırkıdan ma'zûl olduğdan soñra biñ yigirmi birde Ḥayrû'd-dîn Paşa Medresesi'ne mevşûl⁵¹³ muḳtezâ-yı merâsim-i tārîḳ-i tedris buḳâ'-ı resmîye ve medâris-i 'ilmiyyede celîş ve biñ otuz üç sâlinde medâris-i Süleymâniyye'den birine resâ ve sene-i mezbûrede Yeñişehr ḳazâsıyla meserret-efzâ ve otuz altı Muḥarremü'l-ḥarâmında Mekke-i Mükerrime'ye ḳâzî vü mollâ ba'de tekmi'l-i-müddet maḥmiyye-i İstanbul'a ric'at eyledikde kırk üç Receb'inde dâru's-salṭanatı'l-'aliyyede ḥukûmet-pîrâ ḳable tekmi'l-i müddet cezîre-i Kıbrıs'a taḡrîb ü iclâ olunup kırk beş Ramazân'ında dâru'l-mülke vâşıl ve elli sekiz Receb'inde şadr-ı Rûm'a nâ'il ve biñ elli ṭokuz Ramazân'ında fıḫ-ı şerîfde te'lîfi olan *Kâfî*-nâm metn-i laṭîfi ma'rûz-ı ḥuzûr-ı humâyûn-ı şâhâne eyledikde pây-e-i şadr-ı fetvâ ile maḥşûdu'l-emâşil olmuş idi. Ba'dehu altmış bir Cemâdiyye'l-ülâsında Bahâyi Meḥemmed Efendi yerine şadr-ı fetvâ ile gül-çîn-i gül-bîñ-i âmâl ve sene-i mezbûre Ramazân'ında mesned-i fetvâdan 'azl ve cezîre-i Saḳız'a nefy ü işâl olunup sene-i mezbûre Şevvâl'inde ḳazâ-yı Saḳız kendüye 'inâyet ve altmış ikide belde-i mezbûreye taraflarından nâ'ib-i naşb edip kendiler me'zûnan maḥrûsa-i Burusa'ya ḳadem-zen-i nehzat olmuşlar idi. Niçe seneler ser-be-ceyb-i inzivâ bu ḥâl üzre güzârende-i şubḥ u mesâ iken biñ altmış sekiz târîḫinde rûḥ-ı 'azîzleri cilvegâh-ı bihiştde âşiyân-sâz olup maḥrûse-i merḳûmede Deveciler Mezâristânı'nda Ḥasan Paşa medrese-i ḥarâbzârı muḥâzîsinde mestûr-ı ḳabr-i pür-nûrdur. Merhûm-ı müşârun ileyh mecmû'a-i fazl-ı mevfur beyne'l-eşbâh imtiyâzı meşhûdur. Te'lîfâtından *Kâfî*-nâm metn-i metîñ lisân-ı Fârisî'de 'Afîfü'd-dîn'niñ *Siyer-i Şerîf*'ini Türkî'ye terceme⁵¹⁴ ve *Ḥilyetü'l-Enbiyâ* -nâm risâle *Mir'âtü's-Şafâ*-nâm târîḫ-i maṭbû'ı ve *Süleymân-nâme* ismiyle müsemma *Ḥâce Efendi Târîḫi*'ne zeyl olarak Sultân Süleymân cülûsundan vefâtına gelince taḥrîr edip Sultân İbrâhîm'e taḳdîm etmişdir. *Ravzatü'l-Ebrâr*-nâmiyla bir

⁵¹¹ Katili ölümle ikaz edin.

⁵¹² 85b AE

⁵¹³ 78a KA

⁵¹⁴ 86a AE

kıt'a⁵¹⁵ kitāb-ı kebîr olmak üzere târîh-i latîfî cem' ü tahrîr edip Sultân Mehemmed Hân-ı Râbî'e ithâf eylemiştir. *Gülşen-i Niyâz-nâm* manzûmeleri ve dîvân-ı belâgat-şî'ârı vardır. Bunlardan kaç'-ı nazar şehr-i mezbûrdan iki sâ'at ba'îd dâmen-i kuhsârda âb-ı hayâtâsâ bir menba'-ı mâ'-ı latîf zâhir ü bedîd olduğda teşne-lebân-ı ehâlî-i Burusa'yı sıj-âb içün cûybâr-ı keremlerinden rîzân-ı nâvdân-ı himem edip ibtidâ kendi sa'âdet-hâneleri kapısı kurbında icrâ ve andan derûn-ı şehrde kûşe-be-kûşe Eşer-i 'Abdu'l-'azîz deyü şahîfe-i kâşîlere nüvişte çeşmeler peydâ etmiştir. *Saka'llâhi şerâhu*⁵¹⁶Câmi'-i Kebîr kurbunda icrâ eylediği kâşî çeşmeye kendilerini⁵¹⁷ çekide-i kalem-i 'anberîni olan târîhiñ beyt-i makta'idır. **Târîh:**

[fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Hâtîf-i kudşî didi târîhin

Bâd-ı rahmet be-rûh-ı vâkıf-ı u

Na'îmâ-yı merhûm târîhinde bu vechle makâle-perdâz-ı beyân olur ki merhûm-ı müşârun ileyh muvakkâr ü muhteşem ve 'azîmet-i bî-endâze şâhibi vasa'û'l-kâmme mulahham şadâsı rakîk kelâmı serî ilzâm u ifhâma kâdir takrîr ü tahrîrde ve selâset-i ta'bîr ile şakk-ı kelâm u inşâda mahâreti ve 'ilm-i fezâ'il ile ma'ârif-i sâ'irede kemâlâtı müte'addid-i âşârından zâhir ü bâhirdir. Ancak meşreblerinde vefret-i ta'aşşub der-kâr olmağın erbâb-ı devletiñ cümlesine harf-endâzlık 'ale'l-huşûş Şeyhü'l-islâm Bahâyî Efendi gibi vücûd-ı muhteremi haşm ittihâz edip hakkında hezl-âmîz zebân-dırâzlık etdiği târîhinde muharrer olup mü'tâlâ'a edenleriñ ma'lûmı olur. Aşlâ kimesneden ihtirâz u ictinâb etmeyüp hak-güylük vâdîsinde reftâr edip⁵¹⁸ kibâr-ı devlet ve vüzerâ-yı saltânata 'adem-i ri'âyet ile kelâm-ı hakkı bî-muhâbâ îrâd etmede meslûbü'l-ihtiyâr olmağla hattâ cennet-mekân merhûm Sultân İbrâhîm Hân hazretlerine huşûr-ı humâyûnlarında ešnâ-yı hâl'inde vicâhen lisânından şudûr eden cür'et ü ikdâm ve tavr-ı edebden hâric kelimât-ı huşûnet-fercâm-ı tefevvuhuna cesâreti hayret-efzâ-yı 'ukalâ veleh-engîz-i 'urefâdır. Meşîhat-i İslâmiyyeden⁵¹⁹

infişâlından sonra Burusa'da ikâmetinde ol vaz'-ı nâ-münâsibe peşimân olup zeyl-i târîhinde ve firistâde-i cânib-i erkân-ı devlet-i 'aliyye eylediği risâlelerinde nazm u neşr ile izhâr-ı hûlûş ve niyâzmendî birle taraf-ı saltânata hayr-hâhlık 'arz u irâ'et ve bed-hâhlık semtine meyl töhmetinden ibrâ-yı zimmet etmiş ise de gayr-ı müfîd ü müşîr olup vakt-i cülûs-ı Sultân

⁵¹⁵ 78b KA

⁵¹⁶ Allah onun toprağını sulasın.

⁵¹⁷ Tırnak içindeki kısım AE nüshasında der-kenâra yazılmıştır.

⁵¹⁸ 86b AE

⁵¹⁹ 79a KA

Meḥemmed Ḥān-ı Rābî'de vuḳū'a gelen cünḥa-i lisānı ferāmūş-kerde-i ḥavātır-ı vükelā-yı devlet olmadığından mezjıd-i 'aḳl u dirāyeti nümāyān ve envār-ı faẓl u kemāl ü ma'rifeti ke'ş-şems müstebān iken muḳteẓā-yı şıve-i ḳader maḳām-ı fetvāya degil Der-Sa'ādet'e rücū' ü 'avdete bile ruḥşat verilmeyüp diyār-ı ḥayret-medār-ı dünyāda müddet-i müsāfereti temām olıncaya dek belā-yı kürbet-i ğurbete mübtelā olarak Burusa'da iḳāmet etmiş ve bālāda meşṭūr tāriḫ-i mezkūrda rū-be-rāh-ı semt-i rāḥat-ābād-ı āḫiret olmuşdur. **Beýt:**

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Şanmañız miḥnet ü ğam bülbüle gülden geldi

Ḳafese girdi belā başına dilden geldi

Şeyḫü'l-İslām Esjri Meḥemmed Efendi:

Fi'l-aşl İbradı ḳazāsında imām Bıçaḳcı-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi-nām merd-i be-nām maḥrūse-i Burusa'ya nehẓat edip temekkün ü ḳarār iḥtiyār eyledikde belde-i merḳūmede mesned-ārā-yı zuḥūr olmağın Burusevī denmekle şöḥret-şi'ār olmuşdı⁵²⁰. Evā'il-i ḥālinde Mu'jıd-zāde ve Şeyḫ Ḥāfız-zāde'den ḳırā'at ba'dehu taḥşıl-i 'ilme maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a 'azımet ve tekmiḫ-i 'ulūm u ma'rifet etdikden soñra Şeyḫü'l-İslām Yahyā Efendi āsitānesine intisāb ve Medrese-i Bāyezıdıyye i'ādesinden mülāzemetle behre-yāb ve Ḳırḳ Medresesi'nden ma'zül ve ṭarık-i tedrişe duḫūl edip bundan soñra niçe zamān mevāzi'-ı resmiyye ve medāris-i 'ilmiyyeyi seyr ü güzerān ederek biñ elli dört senesinde Mekke-i Mükerreme ḳazāsı 'ināyet ü iḥsān olundukda cānib-i Mısr-ı Ḳāhire'ye şirā'-güşā-yı⁵²¹ 'azımet ve cezire-i Rodos'dan yüz elli mıl ba'ıd rüy-ı deryāda Malṭa küffārı gemilerine düçār ve niçe yüz Müslümān ile eyādi-i a'dāya esjri ü giriftār olup ba'de'l-ḥalāş biñ elli ṭoḳuz senesinde Mısr ḳazāsı iḥsān ve altmış iki sālinda Edirne ḳazāsıyla şādmān ve altmış altıda ḥukūmet-i maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul ile ferḥān altmış sekizde şadr-ı Anaṭolu ile be-kām altmış ṭoḳuzda meşḫat-ı İslāmiyye ile nā'il-i feyz-i merām olup Mevlānā-yı mezbūr şadr-ı fetvāda cā-nışın iken biñ altmış ṭoḳuz senesinde Celālī Abaza Ḥasan Paşa ma'rekesini def'ine Sultān Meḥemmed Ḥān-ı Ġāzi medīne-i Burusa'ya teşrif ü iclāl buyurduklarında müşārun ileyh daḫı vaṭan-ı aşliyyelerine sāye-endāz-ı nüzül olup ol ešnāda Edirne'den ma'zül Şāmıyyü'l-aşl Nu'mān Enşārī Burusa ḳāzısı bulunup şaḳı-i mezbūr ile zıj-ı kelīm-i ḥafāda hem-zebān-ı ğadr u i'tisāf olup ba'z-ı a'yān-ı şāḫib-i ḥānmānı bı-sebeb zümre-i şühedāya lāḫıḳ etmekle Mevlānā-yı mezkūruñ fetvā-yı işābet-iḥtivāsiyla ḳāzi-i mezbūr maḳtūl ve lāşesi Temennā'ya ḳarīb

⁵²⁰ 87a AE

⁵²¹ 79b KA

meķābirde bir servin tahtına mevşûl olup ba'dehu eşkiyâ-yı mezbûre dahı Haleb kurbında merhûm Murtażâ Paşa yediyle aḥz⁵²² ve tu'me-i şemşir olup ser-i bî-devletleri ğaltân-ı 'atebe-i 'aliyye-i pâdşâh-ı zamân olmuş idi. Mevlânâ-yı mezbûr kemâl-i 'iffet ü istikâmetle mesned-i meşîḥat-i İslâmiyyede karar-dâde olduktan soñra biñ yetmiş iki ḥilâlinde mesned-i fetvâdan ma'zûlen ziyâret-i ravza-i Seyyidü'l-enâm ile me'mûr ve cânib-i Ḥicâz'a mûrûr edip ba'de edâ'î'l-ḥacc Kuds-i şerîf kazâsıyla karın-i behcet ve seksen beş târiḥinde me'zûnan vaṭan-ı aşliyyeleri olan maḥrûse-i Burusa'ya 'avdet ü 'azîmet ve künc-i 'uzlet ü inzivâda 'ibâdât ü tã'âta mübâşeret üzre iken biñ ṭoksan iki Şaferü'l-ḥayrında esîr-i bend-i 'ilâc-ı 'alâiyk-ı fânî olmakdan rehâ ve üç sene muḳaddem kendiler binâ eylediği Ḥâce Sunḳûr⁵²³ Mescidi civârında olan buḳ'ada mütevârî-i mağfiret-i Hudâ oldu. Mevlânâ-yı mezbûr baḥr-i 'amîḳ-i 'ulûm olup Şeyḫü'l-İslâm Yahyâ Efendi'niñ fetvâ emâneti ḥidmetinde iken vâkı' olan fetâvâyı cem' edip *Câmi'ü'd-De'âvî Ve'l-Beyyinât* ismiyle mevsûm bir mecmû'a-i laṭîf etmişdir.

Şeyḫü'l-İslâm İmâm Meḥemmed Efendi:

Müşârun ileyh kaşaba-i Ladik'de ḳadem-resâ-yı 'âlem-i şühûd ve refte refte âşâr-ı isti'dâd levḥa-i cebhesinde cîlve-endûd olduḳda taḥşîl-i 'ilm ü kemâl ârzûsıyla diyârından fekk-i râbıṭa-i ârâm ve maḥmiyye-i İstanbul'a taḥrîḳ-i pây-ı 'itizâm edip ol ešnâda karar-dâde-i nişîmengâh-ı ifâde olan 'atebe-i fuṣalâ-yı 'izâma rû-nihâde olup fevḳa'l-âde 'ulûm u fezâ'ili istifâde etdikden soñra ṭarîḳ-i rûsûme duḫûla heves ve ḳırtâs-ı mülâzemete dest-res olup ba'dehu evvel-i ḳademe-i süllem-i merâtib-i sâmiye olan rûtbe-i ḥârice vâz'-ı ḳadem ve müşâhede-i rûy-ı ḥandîde-i âmâl ile mûkerrem olmuşdı. Ḥasbe't-ṭarîḳ niçe medâris-i mü'essesede seccâde-pîrâ-yı taḥḳîḳ olarak rûtbe-i muḥârici⁵²⁴ idrâc ve bilâd-ı erba'a ve Mekke-i Mûkerreme ve dâru'l-ḥilâfeti'l-'aliyye mevleviyetleriyle şâdmân ve mesned-i Anaṭolu ve şadr-ı Rûmeli'ye taşaddur ile ma'âlî-'unvân ve evâ'il-i 'ahd-ı devlet-i Sultân Muşṭafâ Ḥân-ı Şânî'de Şeyḫü'l-İslâm Meḥemmed Şâdıḳ Efendi 'azlinden mesned-i meşîḥata neyl ile be-kâm ve altmış altı mâh mürûrunda 'azl ile nâ'il olduḳ devlet ü iḳbâl maḳûle-i ḥûb u ḥayâl olup niçe zamân muḳîm-i peygûle-i 'uzlet iken def'a-i şâniye yine evâḥir-i saltanat-ı Sultân Muşṭafâ Ḥân-ı Şânî'de Şeyḫü'l-İslâm-ı şehîd Sa'îdü's-seyyid Feyzû'llâh Efendi merḫûme ḥalef ve irtikâ-yı mesned-i meşîḥat-ı İslâmiyye ile ḥâ'iz-i mertebe-i 'ulyâ-yı 'izz ü şeref olup heft mâh mürûrunda *bi-ḳazâ'î'llâhi te'âlâ*⁵²⁵ Edirne vaḳ'ası serâ-perde-i ḳader ü ḳazâdan rû-nümâ

⁵²² 87b AE

⁵²³ 80a KA

⁵²⁴ 88a AE

⁵²⁵ Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

olmağla ešnā-yı cülūs-ı Sultān Aḥmed Ḥān-ı Šālī's de be-tekrār⁵²⁶ mesned-i mu'allā-yı Şeyḥü'l-İslām'de ibkâ ile kām-kār ve pādşāh-ı müşārun ileyh ḥazretleri Edirne'den Der-Sa'ādet'e neşr-i eşi'a-i envār-ı dīdār buyurduklarında mesned-i meşīḥatdan bi'l-infişāl maḥrūse-i Burusa'ya menfiyyen irsāl olunmuş idi. Belde-i mezbūrede niçe müddet-i medīd müdāvim-i 'ibādāt-ı Rabb-i mecīd iken biñ yüz kırk bir senesinde 'āzim-i dāru'l-cinān ve ḳal'a-i Burusa'da Sultān 'Osmān ve Sultān Orḡan 'aleyhi'r-raḥmete ve'l-ḡufrān⁵²⁷ türbe-i sa'ādetleri civārında binā eylediği dāru'l-ḥadīş-i vīrāne ḥazīresinde defīn-i ḥāk-i ḡufrān oldu. Merḥūm-ı müşārun ileyh 'ālim ü fāzıl 'ākīl ü kāmīl dā'imā tedriş-i 'ulūm ile güzārende-i şühūr u sāl idi. Müşārun ileyh Şeyḥü'l-İslām Feyzu'llāh Efendi bu Şeyḥü'l-İslām Meḥammed Efendi'niñ muḥāceme-i buḡāt-ı dūzah-ı nişān ile i'tā eylediği fetvā-yı nā-şavāb ile Edirne'de ma'dūd-ı zümre-i şühedā ve cesedi Meric Nehri'ne ilkā ile ḡariḳ-i cūybār-ı fenā olduğu *Rāşid Efendi Tārīḫi*'nde ḳalem-zen-i silk-i imlādır.

Şeyḥü'l-İslām Ḳara Ḥalīl⁵²⁸ Efendi-zāde Meḥammed Sa'īd Efendi:

Fāzıl-ı yegāne kāmīl ü mükemmel-i zamāne Ḳazī-'asker Ḳara Ḥalīl Efendi merḥūmuñ maḥdūm-ı ibtihāc ve deycūr-ı ḥāne-i emeliniñ fūrūzende-i sirācī olan mecmū'a-i küberā-yı fāzıl u 'irfān ve nūşā-i cāmī'a-i 'ilm ü iḳān Meḥammed Sa'īd Efendi'dir. Dāru's-saltānati'l-'aliyyede mehd-i vücūda cilveger ve peder-i vālā-güherleri terbiyesiyle muḳaddemāt-ı 'ulūmī zihninde *Ke'n-nakşin fi'l-ḥacer*⁵²⁹ eyledikde medrese-i rü'ūsına nā'il ve devre-i ma'lūmeyi tekmi'l ile Yeñişehr Fenār Mevleviyyetine vāşıl olup biñ yüz kırk bir tārīḫinde Burusa ḥukūmetiyle def'-i ḥūzn ü lehef ve o tārīḫde Mekke-i Mükerreme pāyesiyle dāric-i medāric-i 'ulūv ü şeref olup kırk sekizde İstanbul'a ḳāzī ve şeref-i tekerrūr ile seyf-i meslūk-i ḥukūmeti nāfiz ü māzī olmuş idi. Yüz elli iki sālinda şadr-ı Anaṭolu ve altmış bir de⁵³⁰ şadr-ı Rūmeli olup her birinde on altışar māh istiḳrār ile şudūr-ı şudūri dāḡdār edip altmış iki Şa'bān'ında Şeyḥü'l-İslām ve ḥallāl-ı müşkilāt-ı enām olup ṭabī'atlarında olan 'unf u ḥuşūnet ḥasebiyle sene-i ātiye Cemādiyye'l-āḥiresinde meşīḥatdan 'azl u infişālī bedīdār-ı Burusa'da iḳāmetine irāde-i pādşāh-u zevi'l-ıktidār ta'alluḳ etmegın emr-i humāyūna muṭāva'at ve belde-i mezbūreye 'azm ü nehzat edip şubḥ u mesā mütālā'a vü te'līf ile terk-i meşḡale-i dünyā etmiş iken biñ yüz altmış sekiz tārīḫinde nidā-yı *İrci'*ye Lebbeyk-gūyān ve 'alāyık-ı fāniden dest-efşān olarak ḥirāmān-ı ravza-i cinān olup belde-i merḳūmede burc-ı ḳal'ada vāḳı' ḥazret-i Üftāde *enāle'l-illāhi bi's-*

⁵²⁶ 80b KA

⁵²⁷ Rahmet ve bağışlanma onun üzerine olsun.

⁵²⁸ 88b AE

⁵²⁹ Taştaki nakış gibi.

⁵³⁰ 81a KA

*sa'ade*⁵³¹ türbe-i şerifleri cāmi'-i latîfi hizâsında olan sâha-i dil-ârâda âsûde-i meşhed-i mağfiretdir. Mevlânâ-yı müşârun ileyh 'âlim ü dānā fâzıl-ı bî-hemtâ âşâr-ı kâlemi müselleme ve 'ilm ü edebde akrânı tâlî kendi⁵³² muqaddem idi. *'Aynî Târîhî*'nin bir kıt'asını terceme edip ifâde-i merâm ve sebk-i kelâma kâdir olduğu eşer-i mezkûrdan zâhirdir. Fenn-i mehâzirâtda *Sûlvânü'l-Muṭâ'*-nâm kitâbı ve *Târîh-i İbni Zeydûn*'ı dağı münşiyâne terceme buyurmuşlardır.

Şeyhü'l-İslâm Şâlih Efendi-zâde Mehemmed Emîn Efendi:

Müşârun ileyhiñ zât-ı maḥmidet-âyâtı maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da mertebe-i vücûda mütenâhiz ve refte refte derece-i sinn-i vukûfa hâ'iz olduğda 'ulemâ-yı 'asrınıñ dâru'l-ifâdelerinde bi-kadri'l-istiṭâ'a istifâde etdikde ṭarîk-i 'ulemâya duḥûl ve ru'ûs-ı hârice neyl ile dest-ber-âverde-i me'mûl olup ikmâl-i devre-i rûsûm ve Medrese-i Süleymâniyye'den rütbe-i maḥârice kudûm ile ma'dûd-ı zümre-i mevâlî ve ba'dehu bilâd-ı erba'a manşıbyla müretteb-sâz-ı esbâb-ı ma'âlî ve mevleviyyet-i kazâ-yı Mekke-i Mükerrreme iḥsân-ı ḥalîfe-i devrân ve mesned-i ḥukûmet-i İstanbul ile şâyeste-i duḥûl-ı dîvân-ı 'âlî-şân olmuş⁵³³ ve biñ yüz seksen iki sâlinde şadâret-i Anaṭolu ile rûy-ı emeli ḥandîde ve müddet-i şadâreti on dört mâha reşide ve bu cihetle bisâṭ-ı manşıbı pîçide etmiş ve seksen beşde şadâret-i Rûmeli ile iḥsân-ı 'aliyye-i pâdşâh-ı mekârim-nevâl ve ol manşıb-ı 'azîz-ü'l-menâl ile taḥşîl-i derecât-ı 'izz ü ikbâl ve seksen yedide mükerreren şadr-ı Rûm ile be-tekrâr iḥrâz-ı süllem-i câh u celâl eylemiş idi. Devr-i saltanat-ı Ḥamîdiyye'de taḥmînen seksen ṭokuz sâlinde müntehâ-yı derecât-ı 'aliyye olan erîke-i vâlâ-yı fetvâya şâyân-ı ik'âd ile dil-şâd ve be-ḥûkm-i ḥakîm-i Rabbü'l-'ibâd mesned-i meşîḥatdan 'azl ü ib'âd ve maḥrûse-i Burusa'da me'mûriyyet-i ikâmetle münkesir-ü'l-fu'âd olup belde-i mezbûrede visâde-güzîñ-i ârâm iken biñ yüz ṭoksan bir Muḥarremü'l-ḥarâmında terk-i lâ ve ne'am umûr-ı fânî ve 'azm-i rāḥat-âbâd-ı Cāvîdânî eyledikde Ḥazret-i Sultân⁵³⁴ Emîr *ḳuddise sırruhü'l-meliki'l-ḳadîr* Cāmi'ü'l-envâr-ı lâmi'leriniñ cānib-i ğarbpsinde olan kenâr-ı ḥazîrede âsûde vü defîndir. Merḥûm-ı müşârun ileyh 'illet-i za'f-ı başardan nâşî heme-i evkât u zamân bir ṭarafa nigerân murâd eyledikde gözlük isti'mâlî 'âdeti olmağla Cāmgöz Şeyhü'l-İslâm denmekle meşhûr-ı âlemiyân idi.

ṬABAḲA-İ ŞÂNİ

Şudûr-ı Fiḥâm-ı Zevî'l-İḥtirâmı Zebîre-Pîrâ-yı Rik'a-i Beyân Olur

Rûmeli Ḳâzî-'askeri Ḥâce-zâde Muşṭafâ Muşliḥü'd-dîñ Efendi:

⁵³¹ Allah ona mutluluk versin.

⁵³² 89a AE

⁵³³ 81b KA

⁵³⁴ 89b AE

Şehr-i bihiştāsā-yı maḥrūse-i Burusa'da zümre-i tüccār-ı tebeh-rūzdan necîl-i Şâlihoglu Yūsuf-nām şaḥş-ıñ ferzend-i hūşmendi ve ol şüre-i zemîn-i ḥasāsetiñ naḥl-i berūmend-i dil-pesendidir. *Terceme-i Tācū't-Tevārīḥ*'de Cizyedār-zāde Aḥmed Bahā'ü'd-dīn Efendi merḥūm bu vechle dehen-bāz-ı taḥkīk ve ḥāme-tırāz-ı beyān u tenmīk olur ki Mevlānā-yı müşārun ileyh iktisāb-ı 'ulūma mā'il ve ser-māye-i faẓilete nā'il olduğu cihetden pederi 'indinde muḥān ve birāderleri şāḥib-i māl ü 'unvān⁵³⁵ iken bunlar ūşbāt-ı bezle ve hey'et-i rezile ile 'abā-pūş-ı zıll u hevān olup ḥattā bir gün ḥazret-i Emīr ṭarīkat-i 'aliyyesinden Velī Şemsü'd-dīn-nām zāt-ı kerāmet-irtisām bunlarıñ pederleri ḥānesine geldikde birāderleri kemāl-i tecemmül ile ittikā-fermā-yı nemārīk-ı maşfūfe-i iclāl ve bunları ten-bürehne zānū-zede-i şaffu'n-ni'āl-i ibtihāl görüp dürr-i şehvār-ı kerāmet olan dehān-ı ḥaḳḳāniyyet-beyānlarından ṭarīkat seniñ ṭarīkat-iñdir ve bu keyfiyetden mütekeddir ve bu ḥālden müte'sir olma bir vakt olur ki birāderleriñ seniñ meclisiñde mānend-i ḥuddām dest-der-miyān-ı kıyām olurlar deyü mollā-yı müşārun ileyhe dürr-ni'sār-ı tesliyet olmuş idi. Mollā daḥı taḥkīk-i 'avjāt-ı 'ulūma sā'ı ve tedkīk-i muzilāt-ı fūnūna mūrā'ı olup ol ešnāda 'ulūm-ı şettāda şāḥib-i kemāl olan Hızır Beg bin Celāl ḥidmetine vāşıl ve ḥalka-i istifāde-i⁵³⁶ bāhirü's-sa'ādesine dāḥil olduğda ḥüsn-i şehādetlerine binā'en Sultān Murād-ı Şānı Kestel kazāsı ba'dehu Esediyye Medresesi iḥsāniyla Mollā'yı ḥā'iz-i emānı etmişler. Sultān Meḥemmed Ḥān-ı Gāzı zıver-i taḥt-ı ser-efrāzı olup erbāb-ı 'ulūm sāye-i ma'delet-rūsūmunda maṭmū'-ı liḥāza 'ināyet olduğu ḳarın-i vālā-mertebe-i şöhret olduğda fuḥūl-ı aḳṭār ve fuḫalā-yı şāḥib-iḳtidār fevc fevc kıble-i kabīle-i erbāb-ı ḥācet olan bārgāh-ı devlet-penāḥ şavbına maḥmil-bend-i cemmāze-i 'azīmet olıcaḳ cenāb-ı Mollā daḥı 'azīmete niyyet etmiş idi. Lākin dünyālıkda olan kılllet ve vücūd-ı feẓā'il-endūdlarında tezāḥüm-i 'illet fesh-i niyyete 'illet olup ol emr-i ḥatır-ı dil-peẓir takvīm-i dīrīn-sāl gibi pes endāḥte-i düş-ı te'ḥīr kılınmış idi. Yevmen mine'l-eyyām ol fāzıl-ı be-nām ṭalebe-i meclis-i ifādelerinden nūḥūfte-i şandūka-i iddiḥārını ketm zımnında tebdīl-i hey'et ve taḡyir-i şūret edenlerden gürg-i büzürg a'nı bir Türk-i sūtürg suḥte-i nā-puḥteye sehā-yı şehriyārı⁵³⁷ taḳrīr ve ḳalb-i kāsīsine bu maẓmūnı taşvīr etmişler ki ḥālā evreng-nişin-i şadr-ı şāḥib-ḳirānı cenāb-ı Sultān Meḥemmed Ḥānı gibi selāṭin-i māziyyeden 'ulemā ḥaḳḳına bir kerem-güster göster lākin ḥazūr-ı 'āliyyesine varmaḡa esb ü ester ister bizde ise ḳuvvet-i māliyye 'illet-i bedeniyeye zidd-i kāmīl düşmüştür. Ve zenbūr-ı 'ilel dünyāda olan erbāb-ı ṭul-i emel gibi başımıza üşmüştür. Bu kelām-i felīḳa mesmū'-ı sūḥte-i _____(?)⁵³⁸ olıcaḳ şadā-yı dil-keş-edā-

⁵³⁵ 82a KA

⁵³⁶ 90a AE

⁵³⁷ 82b KA

⁵³⁸ Nüshalarda şeklinde yazılan kelime okunamadı.

yı altun-sîmâ-yı tîmâr-ın hem-reng-i nakş-ı bûkalemün edip hemân-dem sekiz yüz dirhem ‘Osmânî şumurde-i pîşgâh-ı üstâd-ı bî-şânî eyledikde Mollâ dahî ol meblağı havâyic-i seferiyye yolunda istihlâk ve iki dâbbe istimlâk eyleyüp dergâh-ı mu‘allâ şavbına eşheb-rân-ı ‘azîmet ve sühte dahî redîf-i maîyye-i refâkât olmuş ittifâken kudüm-ı meyâmin-lüzümları şu vakte teşâdüf etmiş ki Sultân-ı ‘âljî-şân İstanbul’dan çıkup⁵³⁹ ‘inân-ı ‘azîmetlerin cânib-i Edirne’ye mün‘atîf etmişler idi. Cenâb-ı Mollâ vezîr-i kişver-güşâ şadr-ı a‘zâm Maḥmūd Paşa ile mülâkât etdikde ol vezîr-i Âşaf-naẓîr buyurmuşlar ki teşrîfiñizde işâbet buyurduñuz ferâ’id-i evşâfîñiz serîr-i şevket-maşîrde keşîde-i samtû’l-le’âl-i takrîr kılınmış idi. Huzûr-ı humâyûnda bu gün mübâheße-i ‘ilmiyye vardır. Buyruñ gidelim dedikde Mollâ dahî ‘abâ-yı siyâh içre ebr arasında mâhâsâ huzûr-ı humâyûna kadem-fersâ oldukda pâdşâh-ı ‘âlem-penâh redâ’et-i elbise-i zâhiriyyelerine nigâh edip paşa bu kimdir deyü su’âl Maḥmūd Paşa dahî Burusevî Hâce-zâde bendeleridir deyü ifâde-i hâl idicek ol sultân-ı kadr-dânî Mollâ’yı mazhar-ı nevâziş ü ihsânı edip buyuruñ deyü teklîf-i ku’ûd etdiklerinde mollâ-yı müşârun ileyh görmüşler ki pâdşâhîñ bir tarafında Mollâ Zeyrek ve bir tarafında Seyyid ‘Alî oturup nişîmen-i bahş ü tedkîk ve ‘akd-ı encümen hâl ü tahkîk⁵⁴⁰ idiler. Mollâ Zeyrek ḥod-bîñ ü ḥod-ârây olmağla huzûr-ı humâyûnda anı tahcîl ü rüsvây etmek içün Seyyid ‘Alî tarafına mâ’il ve Mollâ Zeyrek’e mukābil olup az müddet mürûrunda Seyyid ‘Alî kalkup Hâce-zâde Mollâ Zeyrek ile mübâheşeye âgâz ve şu mertebe nûkte-perdâz olmuşlar ki bî-çâre Mollâ Zeyrek ḥarfeyn-i mütecâniseyn gibi ikdâm u ihcâm beyninde girifte-i ḥaşr u idgâm ve taṭârûk-ı çâr-mevce-i mu’âḥazât ile keşti-i şikeste-i ‘ulcüm-ı iktihâm olup hattâ şehriyâr-ı pür-ma’rifet ḥaḳ Hâce-zâde’niñdir deyü şehâdet buyurmuşlar egerçi Mollâ Zeyrek leng ü lûk sa’âdet-ḥâneleri rāhına sülûk etdikde Hâce-zâde şâh-ı âzâde ile ḥaylîce nûkte-perdâzi-i şohbet ve ma’ni-ṭirâzi-i ülfet olmuşlar idi. Mollâ Zeyrek ve Seyyid ‘Alî zer-i⁵⁴¹ ḥâlîşü’l-‘ayâr-ı dil-cû ile māl-â-māl-ı hemyân-ı ârzû olmuş iken mollâ-yı müşârun ileyh neyl-i ‘atîyye-i şehtiye-i şahiyyeden maḥrûm ve peygûle-i vahşet-kede-i ‘âlemde niçe vakt çille-keş-i hümûm⁵⁴² olduğdan soñra bir taraftan sühte-i dil-şiken mollâ-yı âmâc-ı nişâne-i miḥen edip bir taraftan dahî tehî-kîse-i dest-māye-i emniyyet oldukları şemâtet-i ile âb-rîz-i cism-i vālâ-menḳabetleri güdâḥte-i pûte-i ḡurbet olduklarından te’şîr ve gerdiş-i kec-rev-i çarḥ-ı dūn-reftârdan tekeddürlerini def’ içün yektâ-rev-i fey-â-fey-i fikret ve dūnbâle-rev-i maṭâyâ-yı tesliyyet olup bir dıraḥt-ı müşmir-merâm sâķine-i tekze-zen-i pehlû-yı ârām olmuşlar. Sühte-i ḥâm-ı tünd-kelâmdan şu mertebelede güstâhlîk şâdir olmuş ki

⁵³⁹ 90b AE

⁵⁴⁰ 83a KA

⁵⁴¹ zer-i: -AE

⁵⁴² 91a AE

sende h nerden e er olaydı s 'ir gibi s bi a-i  ehriy r iden behrever olur idi n y  istikr z etdi i n sekiz yüz dirhemimi geri ver y  benim yerime mer kibimizi t m r edip  ar-bendeler  an'atına gir demekle fa f r n-k se-i     r-ı Moll 'y  seng-end zi-i fel  an-ı taşır ile pe  r fte-i inkis r etmege ' r etmez imiş el-k   a Moll -y  dil- ikeste⁵⁴³s ye-i d ra ta varıp anda 'ac z-ı    k-pist n-ı zam n ve z l⁵⁴⁴-i k y-ı z  t-i  s m ndan tevell d eden tıfl-ı d r  t-r y-ı nev 'ib   ma   'ibi taşavvur u tefekkür ile mecm 'a-i ' bret-n m -y  ' lemden m   la'asını mid d-ı la'lg n-ı siri k ve   me-i m j n-ı   h b-ı  it b ile nig  te-i  af y  -i     y f-i zer-nig r eder iken n g h birkaç   v   n-ı zerr n-k l h s -be-s    ce-z de'ni    d r  nerededir deyü cüst-c  etdigi  v zesi g   -ı moll -y  ma'  - ir za res de olıcağ ne istersiz deyü    irm  lar anlar dağı moll y  tek   ten  ve s  -ı  ecere-i k rbete pehl -zed n-i ittik  görüp i tim l vermediklerinden   ce-z de'ni  mağrib-i  iy m ndan su' l idicek Cen b-ı moll -y  z -  n tebessüm-k n n   ce-z de'ni  ot  -ı zerr n-n    -ı sebz n  işbu d ra t m lteffet 'l-afn ndur l kin b rg h-ı    met-p n h ezrak f m-ı ibtid -y   fer ni  den ber  ke  de-i  in b-ı f   at-ser -y  zem n   zam nd r buyurmuşlar. Firist deg n-ı Sult n  bu kin yetden ma m n-ter  -ı tefe    m⁵⁴⁵ olamayup tekr r-i su' l ile cüyende-i      at-i   l olduklarında   ce-z de biziz l kin  ayme v   arg h ve   d r u b rg h ehli   ce-z de degiliz buyurdu larında      ler hez r-ı te'edd b    ay  ile dest-i      er n      de-i ey   -i ta'  m ve m l de-i  if h-ı tel  m edip Sult n-ı sipi r-i     m  araf ndan da'veti m te am n tebliğ-i sel m etmişler ve b -emr-i hum y n g b ta-ba   -y   ayme-i n  - ib b-ı  sm n niçe  iy m zer-b  te-i ezrak f m-ı muva  ad-ı evt d-ı  iy m  ilunup ve s 'ir m zerke  ve   li e-i t v   n-nig r ve niçe kav 'ib-i a r b-ı eb  r ve   r 'id   fer 'id m n nd-i la'  n-ru   r ve s 'ir ' b d    idmet-k r cümle yerl  yerinde   yle i   r olunmuş ki   ce-z de'ye nisbet bu  ubbe-i l civerd f m-ı  sm n g y -y  re  -ferm -y  fer    -i cin n olmuş moll -y  dil- g h dağı      en li-en' mi'll h⁵⁴⁶ s 'id-i y m n-i du' y ⁵⁴⁷s t n-ı b rg h-  rem-i v l  etdikden    ra k  t-ı la t-ı ciğerlerin senc de-i    -i  ud r eden s  te-i g l at-end da '     e-i   srev neyi ber y-ı ir 'et tah   k-i   dime-i m s r 'at etmiş idi. Meger s  te-i bed-k r-ı ba t-ı n -hemv r  gibi g    de-i ma m re-i hev n ve g n de-i mev il-i  irm n olmuş cen b-ı Moll  s  te-i     net-iktin ha la me-zen-i intib h olup   li -ı ma      n  g r ki    ve-i c n-b z-ı süllem-i sed d olarak ne vechle   r-b  -ni  n-ı     r-ı b -    r isti'd d olmuşdur dedikde   re-i h r  r-ı  av r  b -  re s  ten  ' r  -ı rev n na rev n u s r  olduğundan vez le-i ' bret-n m -y  r zg rd n ay ne   ret-i d r  t ve

⁵⁴³ 83b KA

⁵⁴⁴ z l: zev l AE

⁵⁴⁵ 91b AE

⁵⁴⁶ Allah'ın nimetlerine şükrederek.

⁵⁴⁷ 84a KA

nüh hey'et-i zıst-i 'aks-endāz zuhūr olmuşdur ki mollā-yı kem-nām bizim bu vechle terk-i hāb u rāhatımıza ikdām eder deyü uyğudan baş kaldırmayup belı belı siziñ füşat-kede-i evhāmda ne kadar şāhib-ihtışām ve vūs'atzār-ı menānda ne mertebe-i hā'iz-i⁵⁴⁸ şöhet ü nām olduğıñuz ma'lūmdur. *Da'nı rükne'l-eyyām ve kün müfti'l-enām*⁵⁴⁹ deyü ol bed-nām hezlgüne redd-i kelām idicek mollā-yı kām-yāb igzāb olup hey aç göziñi aç ve anı gör hele dünyāyı gör deyü tünd-pāy-ı hiddet-engiz bir kerre laṭme-zen-i berhız olduḡda ol şeb-perde-i çeşm-i ḡaflet daḡı taḡlīb-i ḡadaḡa-i başiret edip Mollā'yı göricek baş-ı mevā'id-i i'tizār birle dil-sıj-ı kabūl-i istiḡfār etmek kaşd edip me'āl-i merāmı bir vechle keşide-i kırtās-ı is'āf kılınmayup çihre-i āmāline havāle-i sılj-ı i'tisāf buyurduḡdan soñra istikrāz etdikleri sekiz yüz dirhemi endāhte-i çihre-i derhemi edip ihzār olunan esb-i zerrin-zeyne süvār ve 'āzim-i dergāh-ı şāh-ı felek-iḡtidār olmuşlar huḡūr-ı şehriyār-ı ehāl-i-nüvāza dāḡil ve şeref-i ḡidmet-i ta'līmlerine nā'il olup 'ulüvv-i mertebet ve sümüvv-i menziletleri yevmen-fe-yevmen müzdād olmaḡla zāmır-i reşk-nümā-yı⁵⁵⁰ Maḡmūd Paşa nazar-ı kımıyā-āsār-ı sultāniden dūr etmege bezl-i maḡdūr edip Hūce Efendi dā'ijleri kāzı-'askerlige rāḡıb deyü südde-i seniyyeye ifāde eyledikde pādşāh-ı pūr-mefāḡir Mollā'nıñ şeref-i şöhetlerinden i'rāz etmesini 'an-şamıjı'l-ı kalb kıyās edip rencide-ḡāṭır olarak sekiz yüz yetmiş ikide şadr-ı Rūm'ı tevciḡ buyurdılar. Mollā-yı müşārun ileyehiñ 'atabe-i 'aliyyeleri kıyāmgāh-ı kibār olup sıt-i menḡabetleri tañin-endāz-ı zemīn ü zamān ve ḡulḡule-i şöhetleri velvele-baḡşā-yı cevvi-i āsmān olicaḡ pederleri necil ibni necilñ bu şadā şu vechle müşennef-i sāmī'a-i necil-iḡtivāsı olmuş ki mu'allim-i sultānı bir fāzıl-i bı-mudānı müreffih-nişin-i mesned-i hünerveri olduḡu gibi ārāyış-ı şadr-ı kāzı-'askerı olmuş giderek ol şimşād-ı seḡi-kāmet-i fażilet kendü şürezār-ı şulb-i bāhirü'l-ḡasāsetinden ser-zede bir serv-i āzāde olduḡu ma'lūmı olicaḡ ḡalka-i mefraḡa gibi denā'etde bir birine müsāvı olan ebnā-yı redā'et-i ebnāsını cem'⁵⁵¹ ü telfiḡ ve mollā-yı mezbūra mülākāt ārzūsıyla 'azm-i ṭariḡ etmiş ittifāḡ-ı ibtidā-yı mülākātde himem-i kevkebe-i sipihr-i mu'allā olan meclis-i vālā-yı Mollā'da dest-efşān-ı bālın-i temkīn olan ricāl-i feḡāmet-āyın cenāb-ı Mollāyı ihāṭa edip ol bezm-i üns-ā-üns-i dil-cūyuñ 'ıkd-ı pervin gibi dūş-ber-dūş-ı istikrārı olan kibār ber-zede-i dāmān-ı tekāpūsı olan ḡidmet-kārıñ tezāḡümünden ve evc-i ḡazizinde şehāb-ı şāḡıb gibi leme'an u cevelān eden şevābit ü seyyārātuñ teşādümünden ebnā-yı necil ku'ūda seḡil bulamayup ol encümen-i zerrin-ṭāḡ şüreyyā-yı intizāmde bi'z-zarüre enmile-peyvend-i kıyām olmuşlar ba'dehu manşib-ı mezkūrdan 'azl sekiz yüz yetmiş dörtde Edirne ḡukūmetine naḡl

⁵⁴⁸ 92a AE

⁵⁴⁹ Beni günlerin akışına bırak, (sen) halkın müftüsü ol.

⁵⁵⁰ 84b KA

⁵⁵¹ 92b AE

olunmuş idi. Bir aralık Mollā Zeyrek ile mübaheşeye da'vet olunup ba'de'l-ilzām pādşāh-ı dārā-ğulām kendi medreselerinden birini in'ām ve Mollā dağı emr-i sultān ile *Tehāfūt*'i anda te'lif ü itmām etmişlerdir. Ol ešnāda⁵⁵² nā'il-i mesned-i şadāret-i 'uzmā olan Karamanî Mehemmed Paşa 'Alî Tūsî telāميزelerinden olmağla mollā-yı mezbûrî istişkāl edip hā'il-i iltifāt-ı şehriyārî olmak fikriyle Hâce-zāde dā'ileri İstanbul'uñ hevāsını kadh ve belde-i İznîk'iñ zevk u şafāsını medh eder ve İznîk'e gitmege izhār-ı rağbet eyler deyü serîr-i şevket-maşıre takrîr etmekle tevcih-i Medrese-i İznîk bahānesiyle mollā-yı mezbûrî pādşāh-ı enāmdan tefriķ eylemiştir. 'Ahd-ı Sultān Bāyezîd Hān'da sekiz yüz toksan birde Ahî Yūsuf yerine şāniyen Burusa Sultāniyye'si 'uhdesine ihsān ve Yār 'Alî Şirāzî yerine belde-i mezbûre fetvāsı ile kām-rān olup āhirü'l-emr 'illet-i nıkrîse mübtelā iki pāy-ı mübārekleriyle yed-i yemnāları 'amel-mānde olmağla dest-i yesār ile imzā-sāz-ı kırtās-ı fetvā olurlar imiş sekiz yüz toksan üç sālinde ser-māye-i hayātı⁵⁵³ kışe-i vücūdda temām ve 'āzim-i ravza-i dārü's-selām olduğda cesed-i sa'ādetleri hāzret-i Emîr *kuddise sirruhu'l-kadir*⁵⁵⁴ Cāmi'-i şerîfiniñ ġarb kapısı tarafında Cezerî Kāsım Paşa Medresesi muķābelesinde olan hāzîre-i dil-ārāda āsūde vü defîndir. Şulb-i pāklerinden iki ferzend-i sa'ādetmendleri vücūda gelüp ekberi ki Şeyh Mehemmed'dir Çendik Medresesi'nde müderris iken Kete kâzāsı ma'şset verilüp vālid-i mācidi hayātında terk-i kâzā vü tedriş edip taşavvufa rağbet ve tārîķ-i Zeyniyye'den Hācî Halîfe Efendi'den ahz-ı dest-i inābet etdikden soñra diyār-ı 'Acem'e hicret ve toköz yüz ikide hıttā-i mezkūrede dār-ı āhirete rihlet eyledi ve aşğarı 'Abdu'llāh'dır sinn-i şebābda tahşîl-i 'ilme meşğûl iken vefāt etmiştir. Mevlānā-yı müşārun ileyhiñ te'lifātlarından *Tehāfūt* ki beyne'l-'ulemā meşhûrdur Mü'eyyed-zāde tahşîl-i 'ilme huzûr-ı Mollā Celāl'e vardıkda kitāb-ı mezbûrî 'arz edip cenāb-ı Celāl ba'de'l-mütālā'a Mollā'nıñ kemāl-i fazlına i'tirāf etmiştir. Hedāya-i hikmet-i Mollā-zāde'ye ta'lik⁵⁵⁵ havāşî edip gerçi tedvîn-i tārîķi üzre tahrîr olmayup Velîyyü'd-dîn-zāde Ahmed Paşa'nıñ birāderi Ebū Bekr Çelebi şerh-i mezbûrî kırā'at maħallinde sunūh eden mütālā'atını gāh kitāb kenārına gāh ba'z-ı evrāķa ketb edip kārî cem' ile müdevven olmuştur. *Tavālî*'a dağı şerh edip *Telvîh*'e ta'lik havāşî etmiştir. İki dağı hicāb-ı müsveddede mestûr kalmıştır.

Rūmeli Kāzî-'askeri Fenārî-zāde 'Alî 'Alā'ü'd-dîn Efendi:

Ṭümār-ı tercemesi zeyl-i şahîfede mevālî zümresinde mestûr olan Fenārî-zāde Yūsuf Bālî Efendi'niñ ferzendi fürüzende-i şem'-i fānūs-il fezā'il ve lem'a-bahş-ı encümen-i celîlül-l-ħaşā'il Mevlānā 'Alî 'Alā'ü'd-dîn Efendi'dir. Mebādî-i 'ulūmı vālid-i mükerrerlerinden tahşîl etdikden

⁵⁵² 85a KA

⁵⁵³ 93a AE

⁵⁵⁴ Kādîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

⁵⁵⁵ 85b KA

şoñra ârzü-yı tekmiñ ile bilâd-ı ‘Acem’e şedd-i riñal-i seyâñat⁵⁵⁶ ve anda niçe fuñl-ı nâdirü’l-miñl-i efâzıl ile ÷arñ-endâz-ı şoñbet olup ‘ulemâ-yı Herât’dan telemmüz ve ba’dehu Semerkand ve Buñârâ’ya ÷adem-resâ olmağın istifâdeden ifâde derecesine irtikâ ve ol diyâr-ı nüzhet-fezâ medreselerinden birinde ferş-i kilim ile kâ-m-revâ olmuş idi. Ba’dehu *Hubbû’l-vañan mine’l-ñmân*⁵⁵⁷ emrine iñâ‘at evâ’il-i salñanat-ı Sultân Meñemmed Fâtih’de diyâr-ı Rüm’a ‘avdet edip Mevlânâ Mollâ Gürânñ evlâd-ı nesl-i Fenârñ ri‘âyetin ÷âtır-ı ÷âtır-i pâdşâñiye her zamân ilkâ üzre olmağın mevlânâ-yı müşârun ileyhiñ milket-i Rüm’a ÷udümü Mollâ Gürânñ niñ ma‘lümü olduñda der-i devlet-i ‘aliyyeye ‘arz u inhâ etmekle Burusa’da Sultân Orñan Medresesi iñâ ve ba’dehu Murâd Hân-ı Şânñ Medresesi yevmiñ altmış akçe vazife ile iñsân olunmağın ÷adr ü rütbesi terfiñ ü iñlâ buyurulmuş ve sekiz yüz yetmiş iki senesinde Mollâ Kestel yerine Burusa manşıbına mevşül ve ba’dehu yetmiş sekizde Hasan Şamsunñ ‘azlinden ‘asâkir-i manşüre ÷azâsıyla nâ’il-i me’mül olup henüz ol eyyâm ÷âññ-‘asker-i vâñide muñtaşş olmağla⁵⁵⁸ tırâz-ı derece-i iñneyniyet şamñme-i ÷avânñn-i devlet-i ‘Oñmâñiyye olmamış idi. Biraz eyyâm mürûrunda bu ‘âlem-i fenâ-yı beñâ ve tedârük-i zâd-ı âñiret her vechle evlâ olduğın mülâñaza edip yevmiñ yetmiş akçe tekâ‘üd vazifesiyle vañan-ı aşliyyeleri olan medñne-i Burusa’ya hicret ve ba’de’l-yevm kûñe-i inzivâda evñatların ifâde ve ‘ibâdete şarfa ‘azñmet eyleyüp ekñer-i fuñl-ı şelâñede medñne-i mezbûrede firâz-ı dâmen-i kuhsârda hâlâ ÷âññ-Yalañ denmekle şoñhrever olan mañall-i ferañ-bañşâya binâ eylediğ menzile nüzül ve vürûd-ı eyyâm-ı şitâya ÷adar anda ders ü ‘ibâdete meşğül idiler. Tokuz yüz üç tārññinde ‘azm-i a’lâ-yı ‘iliyyñn edip cedd-i emcedi cāmī’i ÷urbunda âñude vü defñndir. Mevlânâ-yı mezbûruñ eññâf-ı ‘ulûma⁵⁵⁹ iññâ-i tāmmesi olup ÷uñuşan riyâzât u mücâhidâtta kemâl-i mahâreti ve meşâyih-i Zeyniyye’den ‘umdetü’l-vâñılññ Hâññ Halife Efendi’den inâbeti olmağın nehc-i çillede tañfiye-i bâñine-i tevağğul üzre idi. Âñâr-ı ‘ilmiyyelerinden *Kâfiyye-i İbni Hâñib*’e şerñi ve ‘ilm-i ÷isâbe müte‘allıña risâleleri ÷ayyız-i zuhûra gelmişdir.

Rümeli ÷âññ-‘askeri Fenârñ-zâde Şâñ Meñemmed Efendi:

Tercemesi sebñ eden şadr-ı Rüm âl-i Fenârñ’dan ‘Alñ ‘Alâ’ü’d-dñn Efendi merñümüñ şulbunden uññ-ı vücûda pertev-endâz-ı nûr-ı şühûd olan Meñemmed Şâñ Efendi’dir. Sinn-i şığarında taññıl-i ‘ilme kûñş edip evvelâ vâlid-i mâcidinden telemmüz ba’de vefâtih ÷atñb-zâde ve Ma’rûf-zâde mevâ’id-i fevâ’id-i ifâdelerinden telezzüz etmekle müddet-i ÷alñlede akrânına ġalib cāmī’ü’l-fezâ’il ve’l-menâñıb olduñda dâru’s-salñanatı’l-ñadñme-i mañrûse-i Burusa’da

⁵⁵⁶ 93b AE

⁵⁵⁷ Vatan sevgisi imandandır. Hadis(Yılmaz 2013: 225).

⁵⁵⁸ 86a KA

⁵⁵⁹ 94a AE

Sultân Orhan Medresesi'yle kām-rân tokuz yüz on tokuz târîhinde şahın-ı cinân gibi medâris-i Şemâniyyeniñ birinde cilve-resân ve sene-i mezbûrede Sultân Selîm Hân Burusa kazâsın ihsân etmekle hâ'iz-i rütbe-i 'izz ü şân ve tokuz yüz yigirmi üç târîhinde⁵⁶⁰ mahmiyye-i Edirne hükûmetiyle şâd u handân ba'dehu tokuz yüz yigirmi beşde şadr-ı Anaṭolu'ya vaz'-ı kadem ve tokuz yüz yigirmi altı senesinde mesned-i vâlâ-yı Rûm'a irtikâ ile hurrem olmuş idi. Tokuz yüz yigirmi tokuz sâlinde terk-i âlâyiş-i libâs-ı müste'âr-ı hayât edip rû-be-râh-ı dâru'l-bekā oldukça Şeyhü'l-İslâm Mevlânâ 'Alî El-Cemâlî cenâzelerinde hâzır olup namâzını ba'de'l-edâ na'sı Burusa'ya ba'de'n-naql ceddi emcedleri câmi'-i şerîfi hâzîresinde medfûndur. Mevlânâ-yı mezbûr u mersûm âb-ı rûy-ı 'ulemâ-yı Rûm baḥr-ı fezâ'il-i 'ulûm olup *Şerḥ-i Mevâkıf* ve *Metn-i Ferâ'iz*'e şerḥi ve *Şadrü's-Şerj'a* evâ'iline hâşiyeleri hayyız-ı zuhûra gelmiştir.

Rûmeli⁵⁶¹ Kâzî-askeri Mu'allim-zâde Aḥmed Efendi:

Vâlid-i mâcidleri zâviye-i Zeyniyye'de seccâde-pîrâ ve tercemesi zeyl-i şahîfe'de tîrâzende vü imlâ ve Mu'allim-zâde denmekle meşhûr Şeyḥ Muştafâ Efendi merḥûmuñ şemere-i bâğ-ı dil-âgehi ve neseb-i şerîfleri 'an'ane ile kuṭb-ı 'âlem Şeyḥ İbrâhîm ibni Edhem hâzretlerine mûntehî olan Mu'allim-zâde Aḥmed Efendi'dir. Taḥşîl-i 'ilm ü ma'rifete müdâvim ve Dâbbe Muḥyi'd-dîñ Efendi'den mülâzım ve iḥyâ-künende-i merâsim olup Burusa'da Bâyezîd Paşa ve Kütahiyeye'de Mollâ Vâcid Medresesi'ne sezâ ve hareket-i mişliyye ile Burusa'da Aḥmed Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḥşâ ba'dehu Hanceriyye Medresesi'yle ikrâm ve tokuz yüz elli altı târîhinde Martolos Efendi yerine Medrese-i Orhan'a hîrâm ve elli yedide Rodos Sultâniyye'sine naql olunup ba'dehu Mağnisa müftîsi ve ba'dehu Pâpâs 'Alî Efendi yerine Şahın müderrisi olup tokuz yüz altmış yedide Halebü's-şehbâ kazâsıyla şîrîn-mezâḳ ve altmış sekizde Burusa manşıbiyla neyyir-i iḳbâlî bâhirü'l-işrâḳ olup cennet-mekân Sultân Selîm Hân Hâceesi 'Aṭâ'ullâh Efendi'ye dâmâd olmağla himmetiyle yetmiş dörtde def'aten Anaṭolu şadrı ile dil-âsân ve sene-i mezbûrede şadâret-i Rûm-ı⁵⁶² âsâyiş-rüsûma irtikâ ile maḥsûd-ı emâşil ü akrân olmuş idi. Ba'dehu tokuz yüz⁵⁶³ yetmiş beş târîhinde 'Aṭâ'u'llâh Efendi'niñ şâhib-i firâş olduğu ḥâlde a'dâ-yı kîne-dârı fırsat bulup şadâretten dūr olup câh u celâli nâkıd ve iki yüz akçe vazîfe ile müteḳâ'id ve kûşe-i 'uzletde müteşâ'id iken tokuz yüz seksen sâlinde füc'eten dâru'l-bekāya irtihâl mahmiyye-i İstanbul'dan cenâzeleri Burusa'ya işâl olunup zâviye-i Zeyniyye'de pederleri ḳurbunda defîn-i laḥd-ı rahmet-i müte'âl oldu. Merḥûm-ı müşârun ileyh 'âlim ü fâzıl

⁵⁶⁰ 86b KA

⁵⁶¹ 94b AE

⁵⁶² 87a KA

⁵⁶³ yüz: - AE

muḥakkık u kâmil umûr-ı ‘aqliyye ve nakliyyede mâhir ve retk u fetk-i umûr-ı fetvâya kâdir fıkḥ-ı şerîfde⁵⁶⁴ şâhibü’l-muḥîṭ-i şânî ve fetvâları fazlınıñ ecell-i burhânı idi.

Anatolu Kâzî-‘askeri ‘Abdu’l-ğanj Efendi:

Zümre-i kuzâtıdan Bolevî Emîr Şâh Efendi’niñ maḥdûmı olup Gere-de-nâm kaşabada neş’et ve âftâb-ı feyz-i ezeliyden istifâza-i nûr-ı dirâyet eyledikden soñra taḥşîl-i ‘ilm ü ma’rifete sa’y-i sedîd ve cehd-i ekîd etmekle kesb-i fazîlet ve Şeyḥü’l-İslâm Çivi-zâde Efendi’niñ fâ’iz-i şeref-i mülâzemet evvelâ Burusa’da Ferhâdiyye Medresesi’nde şırîn-i merâmın der-âgûş ve Burusa’da Emîr Sultân ve Çendik ve Hanceriyye medreselerine vuşul ile deryâ-yı baḥtı hurûş edip tekmiñ-i devr-i ma’lûma medâris-i mü’essise ile nâ’il-i merâm ve seksen birde Ayaşofya Medresesi’yle be-kâm ve ba’dehu Medrese-i Süleymâniyye’den seksen üçde ḥâkim-i Şâm ve seksen dörtde Mısr mansıbıyla ihtirâm olunup ba’de edâ’i’l-ḥacc İstanbul’a duḥûl ve seksen yedi târiḥinde der-i ‘aliyye ḥukûmetine mevşul ve toḡsan birde şadâret-i Anatolu ile şâd u ḥandân ba’de’l-‘azl toḡsan dörtde mükerreren Şâm-ı şerîf kazâsı iḥsân ve sene-i mezbûrede Mısr-ı Kâhire’ye nakl ile ġariḳ-i Nîl-i sūrûr-ı firâvân olup toḡsan beş senesinde ma’zûlen cânib-i berden gelirken Burusa’ya⁵⁶⁵ karîb olduklarında ba’z-ı marâz-ı hâ’ileye mübtelâ olup derdine devâ olmak ümmîdiyle Burusa kablucasına ‘atf-ı semend-i nehzat etmiş olduğda sene-i mezbûrede bi-emri’llâhi’l-ğanjıyyi’l-müte’âl rûḥ-ı latîfî şifâ-ḥâne-i beḳâya intikâl edip zâviye-i Zeyniyye’de medfûndur. Mollâ-yı merḳûm şadru’l-‘ulemâ-yı Rûm be-taḥşîş-i fenn-i kelâmuñ zebândan esrârı muvâkkıf u murâşıdñ maṭla’-ı tavâli’ü’l-envâridir. *Hâşiye-i Tecrid-i Seyyid Şerîf’e* bir latîf ḥâşiye tenmîḳ etmişdir. Ve tabi’at-ı şîriyyesi olmağla zâde-i ṭab’ı olarak niçe ebyât u eş’ârı ḥayyiz-ı zuhûra gelmiştir.

Rûmeli Kâzî-‘askeri Karaçelebi-zâde Hüsâmü’l-dîñ Efendi bin Meḥemmed bin Hüsâmü’l-dîñ⁵⁶⁶:

Hadâyık-ı Şakāyık-ı Nu’māniyye’de zıver-i benefşezâr-ı erḳām Kara Çelebi ‘unvânıyla be-nâm Hicrî Meḥemmed Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı ma’âli-rüsûmı Hüsâmü’l-dîñ Efendi’dir. Cedd-i emcedleri Mevlânâ Hüsâmü’l-dîñ Üsküdâr’da câmi-i şerîfi ve medrese-i münîfi olan ‘ahd-ı devlet-i Fâtihîyye’de Şadr-ı A’zam-ı Rûm Meḥemmed Paşa’niñ birâderi ve Kemâl Paşa-zâde Efendi’niñ şerîḳ-i fezâ’il-güsteri ve ‘ulemâ-yı *Şakāyık*’dan Kara Ya’ḳûb Beg dāmâd-ı mekrûmet-eşeri olup toḡuz yüz yigirmi târiḥinde vâkı’ olan Çaldıran seferinden ḳufûl ešnâsında Larende’de ‘âlem-i beḳâya irtihâl eylemiştir.Şâhibü’t-terceme toḡuz yüz kırḳ ḥudûdunda

⁵⁶⁴ 95a AE

⁵⁶⁵ 87b KA

⁵⁶⁶ 95b AE

vâlid-i mâcidi Kütahıyye'de Mâcidiyye müderrisi iken ser-nihâde-i visâde-i vücûd ve ser-mâye-i 'ilm ü fezâ ile şarf-ı 'ömr-i mevcûd edip pederinden mülâzım ve Edirne'de Halebiyye Medresesi'ne kâdim ba'dehu Câmî-i 'Atîk Medresesi'ne tâze-revnağ ve ba'dehu Taşlık Medresesi'ne vuşûle muvaffak ve tokuz yüz yetmiş üçde Hâric rütbesine 'âric ve yetmiş tokuzda Burusa Sultânıyye'si ile gönçe-i âmâli güşâd ve seksen bir sâlinde şahın-ı Şemâniyye ile 'izz ü rif'ati müzdâd ve seksen dörtde Medrese-i Süleymâniyye'den Edirne Selîmiyye'sine pâ-nihâde ve sene-i mezbûrede Şâm-ı cennet-meşâmda ferş-i seccâde ve bundan şöıra⁵⁶⁷ Mısr-ı Kâhire ve ba'dehu Edirne manâşib-ı celîlelerine vuşûl tokısan yedi târîhinde Anaçolu ve tokısan sekizde Rûmeli şadâretlerine nâ'il-i me'mûl ve tokısan tokuzda vazîfe-i emşâl ile mütekâ'idîn zümresine duhûl edip biñ altı sâlinde ber-vech-i tekâ'üd yevmü iki yüz akçe ile Burusa Sultânıyye'sinde cā-nişîn ve 'uzlet-güzîn iken biñ yedi Muharrem'inde medîne-i mezbûre kırbunda Cevz-âbâd-nâm kıaryede çiftliklerinde füc'eten irâdet-i meliki'l-müte'âl ile hadâyık-ı cinâna intikâl edip Hâzret-i Emîr Câmî-i şerîfiniñ⁵⁶⁸ ğarb tarafında olan kıapısı öñünde mütevârî-i hâk-i fenâ ve hûşe-çîn-i hırmen-i du'â oldular. Mevlânâ-yı mersûm ğavvâş-ı bihâr-ı 'ulûm olup *Şerh-i Hidâye* vü *Miftâh*'a ta'lîkâtı ve hevâmiş-i kütüb-i mütedâvilede âşâr-ı kıalem-i şurfe-nikâtı vardır. Mesâ'il-i fıkhhiyede bir mecmû'a-i kirâmı cem' etmişdir ki reşk-i *Vâkı'ât-ı Hüsâmî* dir.

Anaçolu Kâzî-askerî Şeh-zâde Hâcesi Es-Seyyid İbrâhîm Efendi:

Şâhib-i vak'a-i ğarâ'ib-şümûl ve hayret-âver-i erbâb-ı 'ukûl olan Şehîd-i Sa'id Şeyhü'l-İslâm Es-Seyyid Feyzü'llâh Efendi'niñ maħdûm-ı râbi'i Es-Seyyid İbrâhîm Efendi'dir. Biñ tokısan yedi târîhinde Ankaravî Mehemmed Efendi sevkiyle evlâd-ı 'ulemâya verilen mülâzemetden neyl-i me'mûl ve kırkıdan ma'zûl olduķdan şöıra Ahmed Çavuş Medresesi'yle be-kâm ve hasbe't-tarıķ ba'z-ı medâris-i resmıyelerde güzârende-i eyyâm olarak biñ yüz on iki sâlinde Rûmeli Yeñişehri kıazâsıyla dâhil-i silk-i mevâlî-i a'zâm ve biñ yüz on üç hudûdunda İstanbul pâyesiyle nâ'il-i merâm ve sene-i merķûmede Sultân Maħmûd bin Muştafâ Hân'a mu'allim olup yüz on dörtde mesned-i vâlâ-yı Anaçolu'ya kıadem-resâ ve on beş Muharremü'l-ħarâmında Rûmeli pâye-i celîlesisiyle meserret-efzâ olmuş idi. **Beyt:**

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Devlet âheste gerek cârî

⁵⁶⁷ 88a KA

⁵⁶⁸ 96a AE

Qatı memdūh degil ser-şārj⁵⁶⁹

maḳālī-i medlūl ḥāl-i felāket-me'ālī olup sene-i mezbūrede Rebī'ü'l-evveliniñ on üçincü cum'a gecesı Edirne vaḳ'ası āyīne-i qaderden zuhūr etmekle maḥmiyye-i İstanbul'da Yedikulle meclisinde biraz eyyām mübtelā-yı 'anā ba'dehu birāderleriyle cezīre-i Kıbrıs'a nefy ü iclā olunup bir zamān çerāğ-ı şu'le-pāş-ı ḥasūd-güzār-ı iḳbālī fūrūzān iken cezīre-i mezbūre-i şakīlū'l-hevāda pistān-ı māder-i mihr-bāndan tecerru' etdigi qaterāt-ı şır-ı şırın mizān-ı enfnden rızān ba'dezā şāyeste-i⁵⁷⁰ şefkat-i pādşāh-ı 'ināyet-baḥşā olmağın maḥrūse-i Burusa'da iḳāmete me'zūn ve ba'z-ı qaşabāt-ı sedd-i ramak ma'ışet-i tevcīh ü iḥsān ile memnūn olup 'āḳıbetü'l-emr biñ yüz yigirmi bir Şa'bān'ı evāḥirinde Çekirge'de 'azm-i rāḥat-ḥāne-i beḳā edip bu Yoğurtlı Baba-nām mevzī'de mütevārī-i ḥāk-i raḥmet-i Ğaffār olan Mevlūdī Süleymān Efendi ḥazretleriniñ merḳad-i sa'ādetleri civārında āsūde-i laḥd-i mağfired-medār ve Şeh-zāde Ḥācesi İbrāḥīm Efendi deyü cidār-ı mezārında olan şafḥa-i mermerde ḥāme-güzār-ı iş'ardır.

Der-Kenār⁵⁷¹: Şeyḥü'l-İslām-ı şehīd Bacanacı(?)⁵⁷² şadr-ı Rūm Es-Seyyid Meḥemmed Dede Efendi'nin terceme-i ḥālī 244 varakda.

Rūmeli Kāzī-askeri Maḥmūd Çavuş-zāde Aḥmed Şemsü'd-dīn Efendi:

Maḥmiyye-i İstanbul'da zulmet-ābād-ı raḥm-i māderden 'ālem-i zuhūra pā-nihāde ve beyne'l-küberā ve's-şıḡār Maḥmūd Çavuş-zāde denmekle şöḥret-dāde olan Aḥmed Şemsü'd-dīn Efendi'dir. Bā-imdād u i'āne-i rabbü'l-'ibād sipihr-i nāşiye-i ḥālinde manzūr olan neyyir-i isti'dād envār-ı şu'a'-efrūz-ı mevhibe-i ilāhiyye'den ziyā-endūz-ı rüḡd ü sedād oldukda burūc-ı şems-i 'ulūm olan ba'z-ı maḥābis-i erbāb-ı faẓl u kemāle muḳārenet ve bi-ḳadri'l-istiṭā'a iḳtibās-ı şu'le-i hūner ü ma'rifet etdikden soñra ṭarīḳ-i tedriḡe ḥıram ve ru'ūs-ı ḥārice neyl ile be-kām olup ḥasbe'r-rūsūm delālet-i ferheng-i tevfiḳ-i Ḳādir-i Kayyūm ile qaṭ-ı menāzil-i mu'tāde ederek rütbe-i muḥārice nā'il ve bundan soñra bilād-ı Erba'a ve Mekke-i Mūkerreme'e menāşib-ı refī'asıyla⁵⁷³ maḥmiyye-i İstanbul ḥukūmetine vāşıl ve şadr-ı Anaṭolu'ya pırāye-baḥşā ve merreten ba'de uḡrā üç def'a şadr-ı 'ālī-ḳadr-ı Rūm ile meserret-efzā ve bu ḥālāt-ı marziyye üzre niçe müddet devlet-i 'aliyyede re'isü'l-'ulemā-yı fezā'il-intimā olarak tırāzende-i cāme-i 'izz ü iḳbāl dār-ı fenā iken bihişt-ḳarār Ḥudāvendigār-ı mağfired-āşār

⁵⁶⁹ 88b KA

⁵⁷⁰ 96b AE

⁵⁷¹ Der-kenār AE 96b'de kayıtlıdır, KA'da yer almamaktadır.

⁵⁷² Kelime nüshalarda şeklindedir.

⁵⁷³ 89a KA

Sultân Maḥmūd Hân-ı Şânî Ḥazretleriniñ taḥt-ı salṭanata cülûs-ı humâyûnları eśnâda maḥall-i âdâb-ı umûr-ı salṭanat⁵⁷⁴ kelâm-ı nâ-sezâ ve güftâr-ı nâ-becâyı tefevvühe mütecâsir ve buña mûmâşil ba'z-ı gûne-i eṭvâr-ı ğayr-ı lâyıka kendüden zâhir olmağın bâ-irâde-i seniyye-i şehriyârî berây-ı te'dîb medîne-i Burusa'ya nefy ü tağrîb kılınmış idi. Müşârun ileyh daḥı biñ iki yüz yigirmi üç senesi hilâlinde Burusa'ya gelüp tedârük olunan ḥâmede visâde-pîrâ-yı 'uzlet ve du'â-yı devâm-ı eyyâm-ı 'ömr ü salṭanat-ı pādşâhiye muvâzabet üzre iken mizâcında olan 'illet-i merâk dem-be-dem ğaleyân ve sinn ü sâli daḥı 'ıkd-ı tâsi'i güzerân ve za'f-ı pîrî vaktinde giriftâr-ı marâz-ı hâ'ile-i ḥafakân olmağla âḥirü'l-emr biñ iki yüz yigirmi dört Cemâdîyü'l-âḥirinde da'vet-i Ḥakk'a icâbet ve dâru'l-ğurûr-ı fâniden dâru's-sürûr-ı bâkiye 'azm ü rihlet edip cesed-i latîfi pişvâ-yı erbâb-ı tarîkat-ı ḥazret-i Üftâde *ḳuddise sırruhu'l-'azîz*⁵⁷⁵üñ türbe-i sa'âdetleri câmi-i şerîfi muḥâzîsinde olan ḥâk-i pâkde mütevârî-i laḥd-ı mağfiretdir. Merḥûm-ı müşârun ileyh zâtında ḥüsn-i 'akîdet ile ârâste vü 'ulemâ vü meşâyih ve zümre-i dervîşâna muḥabbetle pîrâste derece-i ğâyetde Celâlî-mizâc ve teng-ımtizâc vakûr u ğayûr ve lâyıḥa-i ḥâtîrası olan güftâr-ı sezâ vü nâ-sezâyı tefevvühde cesûr bu cümle ile bile yine ehl-i ülfet hoş-şoḥbet ve eṭvâr u reftârı kendüye maḥşûş bir zât-ı ma'âlî-manşûş idi. Târîḫ-i irtihâlinde şadr-ı esbak Memiş Paşa ve Ḳapûdân Esbak Meḥemmed Paşa ve Şâmîyyü'l-aşl Râğîb Paşa ve ḳapûdân-ı sâbık⁵⁷⁶ Seydî 'Alî Paşa ve Ḥâfız 'Alî Paşa maḥrûse-i Burusa'da menfiyyen ikâmet üzre olmağın bi't-teşâdüf merḥûm-ı müşârun ileyhiñ beş 'aded vezîr-i 'âlî-şân şalât-ı cenâzesinde ḥâzır bulunmuşlar ve bi-ḥulûşî'l-cenân rûḥ-ı şerîfine fâtiḥa-güyan olmuşlardır.

RAVZA-I RÂBİ'

Evliyâ-yı 'Âlî-Ṭabakât ve Meşâyih-i Bânî-i Ḥânḳâhât-ı Zîkr-Âyâtı Nüvişte⁵⁷⁷-i Tûmâr-ı Tavşîf İder

Maṭla'-i Şu'le-efrûz-ı Velâyet ü Kerâmetiñ Bedr-i Kâmilü'l-envârı Ḥazret-i Sultân Emîr Seyyid Meḥemmedü'l-Buḥârî *ḳuddise sırruhu'l-kerîmi'l-bârî*:

Sultân-ı taḥtgâh-ı velâyet ve mâlik-i ḳalem-rev-i kerâmet nâ'il-i gencîne-i esrâr-ı bî-pâyân-ı Kird-ğârî Es-Seyyid Meḥemmed Şemsü'd-dîn İbn Es-Seyyid Eş-Şeyḥ 'Alîyyü'l-Ḥüseynî'l-Buḥârî ḥazretleriniñ 'ıkd-ı nefîs-i neseb-i şerîfleri mertebe-i râbî' 'âşirde manzûme-i nesl-i ṭâhire-i İmâm Ḥüseyn *radîyallâh te'âlâ 'anh* ḥazretlerine bilâ-infişâl vâsiṭatü'l-'ıkd-ı ittişâl olduğı ḥâme-rîz-i ser-nâme-i menâkıb-ı 'aliyyeleridir. Ol şehriyâr-i serîr-ârâ-yı velâyet Mâverâ'ü'n-

⁵⁷⁴ 97a AE

⁵⁷⁵ Aziz sırrı kutsansın.

⁵⁷⁶ 89b KA

⁵⁷⁷ 97b AE

nehr'de iklim-i hāmiseden vilāyet-i Buḥārā'da şa'sa'a-endāz-ı 'ālem-i şühūd ve teşrif-sāz-ı bālā-hāne-i erīke-i vücūd olup avān-ı tufūliyyetlerinde kendülerinden sāniḥ ü bedīdār olan gūn-a-gūn nişāne-i ḥārīk-ı 'āde-i ḥālāt-ı kerāmet-āyāt-ları meşhūd mecālis-i ulu'l-ebşār olarak nihāl-i kāmēt-i istibhālları ravzatü's-şafā-yı dāye-i tevfiḳ-i Ḥudā'da ābyār-ı feyz-i bār-ı ile pür-neşv ü nemā ve nūr-ı mücessem olan cism-i muḥteremleri ḥil'at-i ḥaḍrā-yı isti'dād ile ser-sebz-i bālā oldukda ṭarīk-ı 'aliyye-i Nakşbendiyye ve şakḳ-ı seniyye-i nūr-baḥşıyyeden kâseger olmak taḥrībi beyne'l-ehālī Emīr Külāl denmekle meşhūr u mütevātır olan vālid-i keşīrū'l-meḥāmidleri Es-Seyyid Eş-Şeyḥ 'Alīyyū'l-Ḥüseynī ḥazretlerinden taḥşīl-i levāzım-ı şerī'at ve ba'z-ı e'izze-i kirāmıñ rivāyet-baḥş-ı şafḥa-i taḥkīk oldukları üzre Eş-Şeyḥ 'İsā ḳuddise sırruhu'l-'alādan tekmīl-i⁵⁷⁸ ādāb-ı ṭarīkat u ḥaḳīkat etmişlerdir. Ol zāt-ı siyādet-simātıñ āftāb-ı vücūd-ı bih-būd-ı meḥāsin-nümūdları bi-meşıyyeti'llāhi te'ālā ve bā-ızn-i ḥazret-i Sulṭānū'l-enbiyā ufk-ı Buḥārā'dan diyār-ı Rūm-ı cennet-rūsūma ṭulū' ü bürüz edip ṭavāf-ı beyt-i Ḥudā niyyet-i ḥālīşesiyle cānib-i Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn'e şedd-i kemer-bend-i 'azm birle Mekke-i Mükerreme *Şerrefehu'llāhi ve li-men zārehu*⁵⁷⁹ ināḥa-i nāfe-i ḳufūl⁵⁸⁰-i müyesser ve menāsık-ı ta'abbūd-i ḥaccı ba'de'l-edā ziyāret-i ravza-i muṭaḥhara-i risālet-penāḥi arzūsiyla Medīne-i Münevvere 'alā-sākinihā efdālū't-taḥıyyeye şeref-i vuşūl āyḳne-i ḥuşūl'da cilverger olup belde-i ṭayyibe-i ṭayyibede ešnā-yı iḳāmetlerinde cenāb-ı siyādet-me'āblarıñ siyādet-i şaḥīḥelerinde miyān-ı sādāt-ı kirām'da şā'ibe-i reyb ü gümān cevalān etmegin ḥazret-i Seyyid-i sūtūde-ḥaşlet berāy-ı eşbāb-ı siyādet cümle sādāt-ı kirām ile ravza-i sa'ādete rüy-mālīde-i zirā'at ve ol nuḥbe-i zümre-i sādāt ḥazretleri kemāl-i ta'zīm ü teslīmāt ile 'atabe-i 'ulyā-yı pādşāh-ı her-dü-serāya tebliḡ-i selām u taḥıyyat eyledikde ṭaraf-ı lāmi'ü's-şeref ravza-i muṭaḥhara-i seyyidü'l-enām 'aliyyetü's-şalavātü ve's-selāmdan ve 'aleyke's-selām yā veled-i ḥiṭāb-ı müsteṭābına mazhariyyetle müşerref ü mu'azzez oldukdan şoñra 'ālem-i ma'nādan lem'a-pīrā-yı zuḥūr olan nūrdan sāḥte-i ḳandīl-i sa'ādet-delīl zāt-ı velāyet-āyāt-larına pīşvā-yı sebīl olmaḡın Medīne-i Münevvere'den ṭayy-kerde-i seccāde-i mücāveret ve niçe dār u diyārı ḳādime-i cūnbān-ı seyāḥat olarak āḥirū'l-emr maḥrūse-i Burusa'yı ḳudūm-ı ḳudsiyyet-lüzūmlarıyla teşrif buyurduḳlarında ol ḳandīl-i nūr-efşān belde-i mezbūrede mütevār-ı serā-perde-i fīḳdān olmaḡla ol serv-i ṭübā-ḥırām ba'z-ı maḳām-ı feyz-irtisāmda şaf-ārā-yı kıyām ve mezāḥime-i izdiḥām eḥıbbā mülābesesiyle türbe-i raḥmet-nişān-ları olan mevzī'-i sāti'ü'n-nūrda zıll-efgende-i ārām olup ol maḳām-ı ma'ālī-peymā ol 'ahdda henüz ḳābil-i sūknā olmayup bīşezār

⁵⁷⁸ 90a KA

⁵⁷⁹ Allah onu ve onu ziyaret edeni şereflendirsin.

⁵⁸⁰ 98a AE

u h̄aristān olmağla⁵⁸¹ gül-nihāl-i vücūd-ı sa'ādet-endüdları sāye-bağş-ı ikāmet olmağın feyz-i nezzāre-i mu'ciz-āšārları ile mānend-i bāğ-ı İrem olmuştur. Ol mālīk-i iklim-i hāқиkat h̄azretleriniñ āšār-ı keşf ü kerāmātları vāşıl-ı h̄add-i iştihār ve resīde-i sāmī'a-i şıgār u kibār olup ehāl-i belde-i mezkûre h̄ıdmetkārı ve bi'l-cümle mağlaş-ı vefā-şī'ārı olmuştardır. Hattā ol 'aşr-ı sa'ādet-h̄aşriñ 'ulūm-ı fezā'il ile şāhib-i iştihārı ve kılzüm-i fazīlet ü kemālūñ baħr-i zehhārı Mevlānā Mollā Fenārī *'aleyhi rahmeti'l-Bārī*⁵⁸² daħı müncezib-i çengāl-i muħabbet ve gerden-beste-i tavk-ı meveddetleri olup ekşer-i zamān meclis-i şoħbet-i 'ālīlerin iltizām ve nażar-ı vahdet-eşerlerin şāyān-ı derece-i iğtinām eylemiştir. Ol zamān-ı ma'delet-nişānıñ pādşāh-ı ser-efrāzı Sultān Yıldırım Bāyezīd H̄ān-ı Ġāzī küffār-ı Üngürüs ile muħārebe-i me'nūs olarak mağmiyye-i Edirne'de şeref-bağş-ı evreng-i saltanat olup kerā'im-i ma'ālī-perverlerinden H̄undī *karinet fi'l-cenneti bi'l-hūr ver-rıdvāni*⁵⁸³ h̄azretleri 'ālem-i menāmda H̄azret-i Sultānū'l-Enbiyā'yı rā'yet ve H̄azret-i Emīr-i kerāmet-zamīriñ dāħil-i silk-i izdivāc-ı sa'ādet-ibtihācları olmağā emr ü işāret ve nā'il-i elṭāf-ı İlāhiyye olduğuna tenebbüh ü beşāret buyurulmağla sultān-ı müşārun ileyhiñ meyl ü rağbetleriyle mukteżā-yı şerī'at üzre emr-i 'akd-i nikāh icrā vü itmām ve h̄azret-i 'azīz-i müşārun ileyhiñ haclegāh-ı izdivāc-ı sa'ādetlerine h̄üsn-i kabūl ile şāyeste-i feyz ü merām olmuştur. Bu huşūş-ı hayriyyet-nuşūş pādşāh-ı mağfīret-medārıñ mağmiyye-i Edirne'de gūş-güzārı olduğda şūretā müceb-i iğbirārı olmağla h̄azret-i müşārun ileyhūñ şahādeti kaşdıyla Medīne-i Burusa'ya irsāl eyledigi kırk nefer ebṭāl ricālī H̄azret-i Emīr-i bāhirū'l-kerāmetiñ civār-ı h̄ānedān-ı velāyet-'unvānlarına tekarrüb ü ittīşālī ma'lūm-ı ālīleri buyurulduğda cenāb-ı H̄akk'a teveccüh⁵⁸⁴ ve āyāt-ı Qur'āniyye'den *E'ūzu billāhi İn kānet illā şayḫaten vāḫıdeten fe izā hum ḫāmidūn*⁵⁸⁵ āyet-i kerīmesin kırā'at u tefevvüh buyurdıklarında cümleten vāḫıdeten teslīm-i rūḫ-ı revān edip şalāt-ı cenāzeleri ba'de'l-edā⁵⁸⁶ pādşāh-ı cennet-ķarārıñ türbe-i humāyūnları kurbunda tanzīm ü ta'bīh kılınan mevķi'de defīn-i h̄āk-ı helāk olmuştardır. Bundan şöñra üzerlerine ihdāş olunan kubbeler elbine-i nisā vü zükūrda Kādīdler kubbeleri denmekle meşhūr u mezkūrdur. Mevlānā Mollā Fenārī cenābları bu kışşā-i hayret-efzā ve bu vaķ'a-i 'ibret-nümāyı naķl ü hikāye ederek naşīḫat-āmīz niçe kelimāt-ı me'āşirū'l-edāyı hāvī cānib-i Sultān Yıldırım H̄ānī'ye takdīm ü isrā etdiği varaķa-i hikmet-enīķa ile pādşāh-ı mağfūruñ āteş-i ġāzab-derūnı bi'l-küllīye itfā-pezīr ve ol sultān-ı kışver-i kerāmet h̄azretlerine mezīd-i meyl ü muħabbet ve vüfūr-ı h̄üsn-i i'tikād ve meveddet-

⁵⁸¹ 90b KA

⁵⁸² Bārī(olan Allah'ın) rahmeti onun üzerine olsun.

⁵⁸³ Cennette huri ve rıdvana yakın olsun.

⁵⁸⁴ 91a KA

⁵⁸⁵ Sadece korkunç bir ses oldu. Bir anda sönüp gittiler.Kur'ân,Yasin/29.

⁵⁸⁶ 99a AE

i alb-i humāyūnlarında cāy-gj̄r olmuřdur. Ol vāriřü'l-ekmel-i aydar-ı Kerrār azretleriniñ āřār-ı imdād u i'āne-i kerāmet-iřtimālleriiyle ba'd-ez-ān bād-ı nuřret ve afer-i řaraf-ı 'asākir-i İslām'a vezān pādřāh-ı mūřārun ileyh azretleri manřūr u muřaffer ve emvāl-i anā'im-i bj-řumāre mařhar olarak mařrūse-i Burusa'ya 'avdet ve azret-i Emj̄r-i ma'ālji-menķabetiñ ziyāret-i 'aliyyelerine raġbet edip ħj̄n-i mülākātında emvāl-ı anā'im-i bisyār taķdjm-i ħuzūr-ı seniyye-i kerāmet-āřārları olunduķda ķabūlünden dest-řüyj̄de-i ibā ve emvāl-i mezkūre ile vasař-ı řehirde bir cāmi'-i zjbā bināsına iřāret ü jmā buyurmuřlardır.Ol sultān-ı memālik faķr ü fenā cenāblarınıñ delālet-i velāyet-āyātlarıyla ol pādřāh-ı ma'delet-fermā azretleri meřhūr-ı 'ālemiyān olan Cāmi'-i Kebj̄r'iñ vař'-ı esāsına mūbāřeret ve itmāmına bezl-i naķdj̄ne-i nuķre-i maķderet eylemiřlerdir.Tüccār-ı belde-i Burusa'dan Ĥāce Ķāsım-nām bir merd-i be-nām evā'il-i ħālinde taķye-düz olup azret-i 'aziz-i ma'ālji-ittisāmıñ zümre-i mu'taķidānından olmaġın yevmen mine'l-eyyām⁵⁸⁷dest-āviz-i nā-ķiz olarak taķdjm-i nezd-i 'aliyyeleri eyledigi bir 'aded 'araķiyye bedeli cānib-i seniyyü'l-menāķıblarından i'tā vü iřsān buyurılan bir aķçe dād u sitād bā'iř-i feyz-i bereket ve nümā-yāfte-i hemeyān-ı ma'j̄seti olmaġın merķūm endek-i zamān māl-iķ-i niřāb-ı firāvān olup destūr-ı 'aziz-i kerāmet-mevfūr ile ol mevzi'-i bihiřt-miřālde bir mescid-i řerif inřāsına kemer-i ġayreti beste-miyān edip azret-i 'aziz-i 'azizü'l-ķadr ol mescid-i řerifde ħulefā vü derviřān ile dem-be-dem pjrā-yı zikr olmuřlardır. Ĥulefā-yı kirāmlarından Ĥuseyn Ĥāce Efendi azretleriniñ *Müzj̄lū'ř-řükūk*-nām menāķıb-nāmesinde raķam-zede-i pür-yerā'a-i silk-i beyāndır ki ol gūzj̄de-i gūrūh-i evliyāniñ ķāmet-i mevzūn-ħirāmları vasařdan bālā esmerü'l-levn emlaĥü'l-veche ve řavj̄lū'z-zirā 'ayn raķikū'l-enāmil olup řeřm-i mollāniñ firj̄bleri bādām-ı naĥl-i behcet ve meķhūl-i sürmedān-ı ķudret ve liĥye-i mūbārekleri ħafif ķarjb ile't-řavj̄l mūstaviyyü't-řarafeyn olup ekřeriyyā ħulle-i nazj̄feleri noĥūdji-reng cāme-i celj̄le ve üzerlerine sebzgūne řūf-ı durrā'a ve on iki dereklü tād-ı řerif ve üzerine sebzfām 'imāme dest-i 'āljileriyle ser-i mūbāreklerine pjrāye ederler idi. 'Aziz-i mūřārun ileyh *Esbaġa'llāhi ni'amehu 'aleyhi*⁵⁸⁸ azretleri ol maķām-ı cennet-niřānda niçe sinj̄n-i mūtekāřire ehālji-i belde ħaķlarında maĥz-ı feyz ü berekāt mūtevāfire olarak revnaķ-efzā-yı mesned-i kerāmet ve seccāde-pjrā-yı meřj̄ĥat ve sāl-iķ-i rāh-ı ħaķiķat olanlara telķjn-i zikr ü ta'lj̄m ādāb-ı řarj̄ķat ederek niçe mūrde-dilānı te'řj̄r-i enfās-ı ķuddisiyye-i Mesj̄ĥā-āřārlarıyla iĥyā ve niçe 'ařānj̄-i zülāl-i füyüzāt-ı nā-mūtenāĥiden řj̄r-āb u irvā etmek üzre iķen⁵⁸⁹ sinn-i sa'ādetleri altmış üç derecesine eriřdikde sekiz yüz otuz üç sāl-iķde kemāl-i incizāb-ı 'ařķ-ı İlāĥi ile rūĥ-ı pür-fütūĥları mūteveccih-i dāru'l-kirāme-i raĥmet-i Raĥmān

⁵⁸⁷ 99b AE, 91bKA

⁵⁸⁸ Allah ona nimetlerini bol bol versin.

⁵⁸⁹ 100a AE

vücūd-ı mes'ūd-ı kerāmet-ālūdları türbe-i enver-i⁵⁹⁰rūhāniyyet-eşerlerinde vedī'a-i şandūka-i ğufrān kılınmışdır ve lafz-ı intikāl-i Emīr sāl-i irtihāllerine hūb tārīh-i muşādife eylemişdir. El-ān vālī-i nihāyetü'd-devrān türbe-i münevvere ve meşhed-i muṭahharaları busegāh-ı şifāh-ı bay u gedā ve müstecābü'd-da've bir maḳām-ı ma'ālī-intimā'dır. **Beyt:**

[mef'ülü mefā'ilün fe'ülün]

'Ālem ṭolı feyz ü himmetinden

Baḥş itme 'abeş kerāmetinden

'azīz-i mükerrrem ü mūta'kıd-i cümle-i 'ālem ḥazretleriniñ 'ālem-i lāhūta intikāllerinden soñra ḥalīle-i muḥteremeleri müşārun ileyhā Hündi Sultān 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān bir cāmi'-i dil-ğüşā ve türbe-i münevvere-i vālā binā ve ittişālinde bir bāb-ı ders-ḥāne-i ra'nā inşā ve fuḳarā vü mesākın ve ḥademe-i müşādaḳat-āyın içün ma'ü't-tevliye bir 'imāret-i 'āmire ihdāş u ihyā edip ba'dezā hırāmende-i ḥarem-serāy-ı 'ālem-i beḳā olduğda Ḥazret-i 'Azīz'iñ cānib-i yesārında mestūr-ı nihān-ḥāne-i ḥāk-i fenā olmuşdur. Şulb-i tābnāklerinden Emīr 'Alī Çelebi Efendi nāmında maḥdūm-ı güzīn ve iki kerīme-i şerāfet-reḥīneleri pīrāye-i kāşāne-i vücūd olup kendüleriniñ ḥayāt-ı devletlerinde ḥāhende-i temāşā-yı gülzār-ı cinān olduklarında necl-i meḥāsin-güster cānīb-i yemīn-i ḥazretde ve kerīme-i mükerrremeleri ṭaraf-ı yesārda ğunūde-i gül-pister-i laḥd-ı maġfīret-eşer olmuşlar. Cāmi'-i sālifü'l-beyān 'ādet-i köhne-cihān üzre mūrūr-ı keşīr-i zamān ile müşrif-i mertebe-i vjūrān ve endām-ı cevānib-i şettāsında şīmā-yı inhidām nümāyān olmaġın dervāzeleri bi'l-küllīyye mesdūd olarak niçe sāl ü şühūr te'diye-i şalāt-ı ḥamse-i şerīfenden mehcūr olmuş idi⁵⁹¹. Devlet-i Ḥamīdiyye'ye vāriş şehīd-i sa'īd Sultān Selīm Ḥān-ı Şālīş ḥazretleri ol ma'bed-i 'ulyāyı biñ iki yüz on sekiz tārīhinde müceddeden binā vü inşā ve türbe-i sa'ādet-i ḥazret-i 'azīzi daḥı ta'mīr ü ihyā eylemişdir. Hulefā-yı kirāmlarınıñ aḳdemi Ḥasan Ḥāce Efendi ızın ü işāretleriyle maḳām-ı 'ālīlerine cülūs ile be-kām olup sekiz yüz kırk beş⁵⁹²senesinde ḥacc-ı şerīfe zāmīle-bend-i 'azīmet ve ikmāl-i menāsik-ı ḥaccdan soñra ešnā-yı 'avdet-i Ḳuds-i şerīfe gelüp anda rūḥ-ı muḳaddesi 'ālem-i ḳudse intikāl edip merḳad-i münjri ol arz-ı muḳaddesede vākı' ve seng-i mezārı Şeyḫ Ḥasanü'r-Rūmī ḥaṭṭıyla mersūm u şā'yidir.

Der-Kenār⁵⁹³: Ṭarīḳat-i Nūr-baḥşīye: Sultān Emīr Meḥemmed Şemsü'd-dīn bin Es-Seyyid 'Alīyyü'l-Ḥüseynī El-Buḥārī pederleri Es-Seyyid 'Alī'den aḥz etmişdir. Anlar Es-Seyyid

⁵⁹⁰ 92a KA

⁵⁹¹ 100b AE

⁵⁹² 92b KA

⁵⁹³ Der-kenār AE 97a'da, KA'da 89a'da kayıtlıdır.

Maḥmūd-ı Nūr-baḥşî'den anlar Ḥāce İshāk Ḥuttālānî'den anlar Seyyid 'Alî Hemedânî'den anlar Maḥmūd Mezdekânî'den anlar 'Alā'ü'd-devle Semnânî'den anlar 'Abdu'r-Raḥmân Esferânî'den anlar Ḥāce 'Alî bin Sa'îd Lālâ'dan anlar Şeyḥ Necmü'd-dîñ-i Kübrâ'dan anlar 'Ammâr Yâsir Bin Bâyezîd'den anlar daḥı Ebu'n-Necîb Sühreverdi'den aḥz etmişdir. *İlā-âḥiri's-silsile*⁵⁹⁴

Der-Kenâr⁵⁹⁵: 'Azîz-i müşârun ileyh ḥazretleriniñ şademât-ı güzerânî-i ezmân ile türbe-i muṭahharaları ile ittişâlinde vâkı' şuffe ve ders-ḥâne ḥarâb u vîrân ve kubbeye vü cidârlarında rahne ve şerḥalar peydâsıyla ma'âzallâhi te'âlâ ma'rîz-i inhidâmda olduḡu nümâyân olup Sulṭân-ı bâhirü'l-iḥsân ve Ḥaḳân-ı müberrât-'unvân velî-nî'met-i 'âlem pâdşâh-ı keşîrî'l-kerem efendimiz ḥazretleri lutfen ve 'inâyeten maḥrûse-i Burusa'yı kudüm-i mekârim-lüzüm-i mülûkâneleriyle teşrîf ve ehâlî ve fukârayı nîm-nigâh-ı şefkat-iktinâh-ı şehinşâhîleriyle taltîf buyurduklarında ve ihdâ ba'de vâḥid-i ecdâd-ı 'izâmlarınıñ türbe-i 'âlîlerin ziyâret ve emîr-i müşârun ileyh ḥazretleriniñ daḥı rûḥâniyyet-i muḳaddeselerinden iktisâb-ı feyz ü bereket kaşdıyla meşhed-i rahmet-medârlarına 'atf-ı 'inân-ı nehzat kılınmış idi. Eşnâ-yı ziyâret-i türbe-i şerîfeniñ şüret-i ḥarâbiyyeti mu'âyene ve rü'yet olunduḡda müceddeden binâ vü iḥyâsına irâde-i ḥayriyyet-i âde-i seniyyeleri müte'allîk buyurulmuş olmaḡın biñ iki yüz altmış bir sâli ḥilâlinde ebniyye-i 'atîke bi'l-küliyye hedm ü ifnâ ve cânib-i saltanat-ı seniyyeden isrâ kılınân neccârân-ı Sinimmâr-nişânîñ inzimâm-ı dest-i ihtimamlarıyla hey'et-i kadîmesinden cevânib-i şelâşesi bi'l-vesî' vaz'-ı esâs-ı raşânet-fersâ ile ḡâyet maṭbû' u dil-cû nev-resm ü nev-ıcâd türbe-i şerîfe-i mezkûreye kâr-gîr olarak bir kubbeye 'âlî inşâd ü bünyâd kılunup ve ittişâlinde olan ders-ḥâne ve şuffe-i şafâ-efzâ müceddeden binâ olunup kemâl-i diḳḳat ü i'tinâ ile tekmişline bezl-i mechûd ve zevâ'id-i 'ani'l-keşf nüḳûd bezl ile şekl-i aḥsen ve envâ'-ı zîb ü zînet ile mu'anven olarak bi-temâmihâ resîde-i ḥayyiz ḡâyet ü intihâ olmuş ve taraf-ı eşref-i ḥazret-i şâhânedan şeref-i vukû' bulan müsâ'ade-i seniyye ile lâzime-i sâ'ire-i ihtirâm daḥı kemâ-yenbaḡı te'diye ve îfâ kılınarak 'azîz-i müşârun ileyh ḥazretleriniñ rûḥaniyyet-i 'âlîleri mesrûr u iḥyâ buyurulmuşdur.

Âsûde-i Laḥd-ı Rahmet-i Rabb-ı 'İbâd Ḥazret-i Abdâl Murâd:

Buḡârâyyü'l-aşl olan budâla-i erba'ından meczûb-ı pāk-nijâd Abdâl Murâd Ḥazretleridir. Ruḡsâr-ı dil-keş-âşâr-ı Medîne-i Burusa'ya müşerref el-ân merḳad-i münevvere ve meşhed-i muṭahharaları olan cây-ı refî'-i bihiştâsâda ârâm edip ol vaḳt ḳal'a-ı nâzenîñ-i ḥoş-endâm âḡûş-ı taşarruf-ı kefer-i li'âmda olmaḡın Ebu'l-fütûḥât ve'l-meḡâzî Sulṭân Orḡan Ḥân-ı Ḡâzî

⁵⁹⁴ Silsilenin sonuna (kadar).

⁵⁹⁵ Der-kenâr AE'de 100a ve 100b'de; KA'da 92a'da kayıtlıdır.

tarîk-i fethine sebük-rikâb ikdâm olup dâmen der-miyân-ı muhâşara iken ‘azîz-i âteşin-nihâd e’izze-i kirâm ile *hîdmetü’l-mülûk nısfü’s-sülûk*⁵⁹⁶ fehvâsınca mu’âvenet murâd edip bi-‘avni’llâhi nâ’il-i murâd⁵⁹⁷-ı dil-hâh olduĸda niçe zamân ol cây-ı dil-sitân kendüye âşiyân olup ‘âkıbetü’l-emr vedâ’-ı ‘âlem-i fânî ve ‘azm-i kuşûr-ı bî-kuşûr-ı câvidânî eyledikde ten-i pâkleri mevzî-i ferah-fezâda vâkı’ türbe-i şerîfesinde defîn-i türâb-ı ‘ıtrnâk ve ferzend-i ercmeni Abdâl Mehemmed cânib-i yemînlerinde mütevârî-i zîr-i hâkdir. ‘Azîz-i mezbûr bir pîr-i vâcibü’t-tevkîr ve kerâmât-ı ‘âliyye ile şehîrdir. Mevzî-i mezkûr vâkı’â mesîre-i bâhirü’ş-şafâ-yı belde-i mezbûreden olduĸundan⁵⁹⁸ mâ-‘adâ etrâf u enhâya nâzır cây-ı ruh-efzâ ve i’tidâl-i hevâ ile çemenzârdan ‘ibâret bir nûzhetgâh-ı ĸam-fersâ olmaĸın medîne-i Burusa’nıñ teferrücgâh-ı sâ’iresine takdîm ü tezhiĸe şâyân bir maĸâm-ı leţâfet-nişân olduĸu müsellemin ebnâ-yı zamândır.

Şehristân-ı Kerâmet ü Vilâyetiñ Kıdve-i Nâm-dârı Hâzret-i Seyyid Nâşiru’d-dîn Buĸârî:

Milket-i Buĸârâ’da ser-â-perde-i ‘ademden mesned-i vücûda pâ-nihâde ve nâm-ı şerîfleri Hüsrev olmak üzere şöhet-dâde olan Seyyid Nâşır Hâzretleridir ki⁵⁹⁹nuşret-i takdîr-i ilâhî ile iklim-i Buĸârâ’dan tayy-ı seccâde-i kıyâm ve medîne-i bihiştâsâ-yı Burusa’ya şeref-endâz-ı vürûd olup Biñarbaşı üzerinde hâlâ kendülerine medfen olan maĸâm-ı hâtır-güşâde baş-ı peyvest-i ârâm eylemişler niçe eyyâm mürûrunda bu hâtire-i fenâdan müteveccih-i nûzhetgâh-ı bekâ olup ol maĸâm-ı İrem-nişânda vâkı’ türbe-i envâr-ı lâmi’alarında pûşide-i ĸırka-i türâb-ı maĸfîret-me’âb olmuşlardır. ‘Azîz-i mezbûr kerâmât-ı ‘ilmiyye ve kevniyye ile meşhûr ve hâlât-ı bilâ-nihâye-i kudsîyye ile mu’tekid-i cumhûr olup meşhed-i muĸaddesleri ziyâretgâh-ı enâm **Beyt:**

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

Var ise çeşmiñde ey şûfî ziyâ-yı bâşıra

Çık temâşâ kıl cihânı kaşır-ı Seyyid Nâşıra

müfâdinca aĸtâr-ı cihânda mişl ü nazîri ma’dûm bir ‘âlî-maĸâmdır. Şâhibü’l-feyzî’l-keşîr Hâzret-i Sultân Emîr *ĸuddise sırruhu’l-meliki’l-ĸadîr*⁶⁰⁰ ile hem-‘aşr olup ol iki sultân-ı ma’âlî-‘unvân ba’z-ı evĸât icrâ-yı âyîn-i mülâkat ile baĸs-ı esrâr-ı ĸaĸâyık ederek encümen-ârâ-yı kelimât oldukları keşide-pîrâ-yı silk-i beyândır. *ĸuddise sırruhu*.

⁵⁹⁶ Hükümdarların hizmeti sülûkun yarısıdır.

⁵⁹⁷ murâd: merâm AE

⁵⁹⁸ 101a AE

⁵⁹⁹ 93a KA

⁶⁰⁰ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

Keşf ü Kerāmet ile Ser-āmed Meczūb-ı İlāhî Hazret-i Abdāl Meḥemmed :

Menba‘-ı vecd u ḥālāt şāhib-i keşf ü kerāmāt meczūb-ı Şamed Hazret-i Abdāl Meḥemmed *ḳuddise sirruhu’l-eḥad* sevḳ-i sā’iḳ-i⁶⁰¹ taḳdîr-i cenāb-ı zū’l-minen ile medîne-i Burusa’ya *bi’l-‘izzi ve’l-eymen*⁶⁰² zıll-efkende olup belde-i mezbūrede mütevārî-i ḥāk-i ğufrān ḥazret-i Emîr Sultān *ḳuddise sirruhu’l-Müste‘ān*⁶⁰³ ile mu‘āşır ve ekşer-i zamān muşāhib ü mu‘āşır olmuşlardır. Ḥālā nām-ı şerîfleriyle şehir olan maḳām-ı İrem-nazîrde vāḳı‘ cāmi‘-i envār-ı lâmi‘ ḥarîminde çınār-ı kebîriñ zeylinde baş-ı peyvest-i ḳarār edip niçe eyyām u leyāl müstağraḳ-ı nūr-ı celāl ü cemāl iken bi-emri’llāhi bu serāy-ı vahşet-āyından dāru’l-üns-i cennet-i firdevse rū-be-rāh olduğda cāmi‘-i mezkūruñ muḥāzîsinde olan sāḥa-i cennet-nümāda āsūde-i meşhed-i muḳaddes olmuşlardır. İrtihālleri ‘ahd-ı salṭanat-ı Sultān⁶⁰⁴Murād-ı Ḥān-ı Şānî olmağın Sultān-ı Sālifü’l-beyān üzerine bir ḳubbe-i refî‘ü’l-bünyān binā vü inşā buyurmuşlardır. Türbe-i sa‘ādet-medārları *el-ḥāletü ḥazihi* ziyāretgāh-ı şığār u kibār u müstecābü’d-da’ve bir maḳām-ı rūḥāniyyet-āşārdır. Şahîfe-i menākıb-ı şerîflerinde raḳam-zede-i ḥāme-i beyāndır ki maḥrūse-i merḳūmede dükkānçe-nişîn-i kesb ü kār ravvās el-Ḥāc İbrāhîm-nām şahş-ı şāf-dil ü şadāḳat-kār ol re’îs-i evliyāniñ baş mürîdi ve rûz-merre-i maṭbūḥ bir ‘aded re’s-i ğanem taḳdîm-i nezd-i ‘aliyyeleri ederek ḥidmet-güzār-ı ḳarîb ü ba’îdi olup ravvās-ı merḳūm mu’tād-ı ḳadîmi üzre serleri ḳazana ta’biye ve nîm-şeb meşğûl-i perveriş ü terbiye üzere iken görür ki ‘azîz-i mezbūruñ himmeti ve iksîr-i sa‘ādet-i nefis-i nefîsiniñ bereketi ile cümle serler ḥāliş-zer olmağla Ḥāce-i ser-māyedār ve şāhib-i māl-i bisyār olup türbe-i ‘azîz-i müşārun ileyhiñ ḥizāsında olan cāmi‘-i şerîfi ḥālişan li-vāci’llāhi te‘ālā esāsından binā eylemiş ve Gökdere ḳurbunda kendüye intimā ile meşhûr olan niçe ḥuceratı ḥāvî cāmi‘-i⁶⁰⁵ sātî‘ü’l-envārî daḥî inşā edip bu ‘ālem-i ḥarābezār ve serî‘ü’z-zevālden ‘azm-i dāru’l-ḳarār eyledikde cāmi‘-i mezkûr ḥazîresinde defîn-i mezār-ı mağfiret-medār olmuşdur.

Sākî-i Feyz-bahşā-yı Şarāb-ı Akdesî Şeyḥ ‘Abdu’l-Laṭîf-i Muḳaddesî:

Nāhic-i münāhic-i ḳudsiyye ve ‘āric-i mu‘āric-i ünsiyye Hazretleriniñ silsile-i ‘aliyyeleri çekîde-i ḥāme-i gevher-nişārları olan icāzet-nāmeleri şahîfesinde Eş-Şeyḥ ‘Abdu’l-Laṭîf bin ‘Abdu’r-Raḥmān bin Aḥmed bin Ğānimü’l-Ḳudüsîyyi’l-Enşārî ‘unvānıyla muḳayyed ü meşṭûrdur. Ḳuds-i şerîfede yedi yüz seksen altı Recebü’ş-şerîfinüñ yigirminci leyle-i cum’ada meh-tāb-ı vücūd-ı pür-cûdları burc-ı sa‘ādetden fûrûğ-endāz-ı ‘ālem-i şühûd olup evvelā taḥşîl-i ‘ulûm-ı şerîfe

⁶⁰¹ 101b AE

⁶⁰² Yücelik ve uğurla.

⁶⁰³ Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.

⁶⁰⁴ 93b KA

⁶⁰⁵ 102a AE

bezl-i himmet ba'dehu ʔarık-i ʔaʃavvufa meyl ü rağbet edip Şeyh 'Abdu'l-'Aziz Һazretlerine intisāb⁶⁰⁶ve anlardan tekmi'l-i sülük edip icāzet-yāb olmuşlar idi. E'azz-ı sādāt-ı Nakşbendiyye'den mürşid-i Şāfi Şeyh Zeynü'd-dīn-i Һāfi *ḳuddise sırruhu* Һazretleri Ԡuds-i şerīfe Ԡadem-zen-i teşrīf olduԠda şeyh-i mezbūruñ Һāne-i sa'ādetlerine zīnet-baḫşā-yı nüzül olmağın 'aziz-i müşārun ileyhiñ nazar-ı feyż-eşerlerine mazhariyyetle nā'il-i gün-ā-gün me'mül olup niçe müddet Һidmet-i şeyh-i āgāh-dile şarf-ı cüll-i miknet ve tecdid-i lebāçe-i bī'at ve Şeyh Zeyn Һāfi Һazretleriniñ meslek-i 'aliyyeleri üzre ikmāl-i rüsüm-ı ʔarıkāt ve aḫz-ı ḫilāfet eyledikde ızın ü icāzetleriyle esb-i seyāḫata süvār ve niçe büldān u Ԡaşabānıñ şüret-i nuḳuş-ı keşide-i silk-i dīde-i iḳtidār ederek delālet-i Һazret-i tevfiḳ-i İlāhi ile medīne-i bihiştāsā-yı Burusa'da pāy-der-dāmen-i Ԡarār olup kendülerine maḳām u me'vā ittiḫāz eyledikleri cāy-ı İrem-nişānda fūḫül-ı 'ulemā-yı 'ahddan Mollā Fenārj ve sā'ir 'ulemā-yı⁶⁰⁷ kirām u a'yān-ı belde ile ʔarḫ-endāz-ı encümen-i şoḫbet olmuşlardır. Bu ḫāl üzre varaḳ-gerdān-ı mecmū'a-i eyyām iken sekiz yüz elli altı ğurre-i Rebḫü'l-Evvel'inde rebḫü'l-ı ḫayātı Һazān-zede-i bād-ı şitā-yı memāt olup rūḫ-ı Ԡudsiyyeleri ğülzār-ı cināna intikāl ve dāru'l-üns-i Ԡudse irtiḫāl eyledikde zāviye-i celīlede kendülerine mensüb Ԡubbe-i 'aliyyede genc-i maḫzūn gibi medfūn ve seng-i merḳad-i pūr-envārı nişāngāh-ı tīr-i du'ā-yı ehl-i derūndur. Türbe-i muṭaḫharaları eṭrāfi merākıd-i evliyā-yı kirām ve müşāhid-i fuḫalā-yı fiḫām ile zeyn olmuş cāy-ı bihişt-mişāl ve müstecābü'd-da've bir maḳām-ı 'adīmü'l-emşāldir. 'Aziz-i müşārun ileyhiñ beyān-ı muḳaddimāt ve 'ilm-i ledünniye müte'allık *Tuḫfetü'l-Mevāḫib-nām* kitāb-ı laṭīfleri pes-mānde-i āşār-ı şerīflerindendir. *Ḳuddise sırruhu'l-metīn*⁶⁰⁸.

Der-kenār⁶⁰⁹: Şeyh 'Abdu'l-Laṭīf-i Ԡudsi Şeyh Zeynü'd-dīn-i Һāfi'den aḫz etmişdir. Ol daḫı Şeyh 'Abdu'r-Raḫmān Şibrişj'den ol daḫı Yūsuf-ı 'Acemj'den ol daḫı Şeyh Һasan Şemşirj'den ol daḫı Maḫmūd-ı İşfahānj'den ol daḫı Nūrü'd-dīn-i Nazirj'den ol daḫı Şeyh 'Ömer Sühreverdj'den ol daḫı Ebu'n-Necīb 'Abdu'l-Ԡāḫir-i Sühreverdj'den aḫz etmişdir.

Ԡuṭbü'l-āfāk Ḡavşü'l-'Uşşāk Maḫzū'l-Evliyā'ı's-Sādeti'l-Ԡāde Һazretü's-Şeyḫ Pīr Meḫmed-i Üftāde: *Efāza'llāhi 'alā-ḳulūbinā fuyūzehu'l-müzdāde*⁶¹⁰

Muḳtedā-yı zümre-i evliyāu'llāh ve pışvā-yı ğürūḫ-ı 'Ārif-i bi'llāh merci'-i⁶¹¹ ʔarıkāt-i 'aliyye-i Celvetiyye ve maḫḫar-ı esrār-ı bī-pāyān-ı İlāhiyye cāmi'ü'l-'ilm ü 'ibāda Eş-Şeyḫ Meḫmed-i

⁶⁰⁶ 94a KA

⁶⁰⁷ 102b AE

⁶⁰⁸ Sağlam sırrı kutsansın.

⁶⁰⁹ Der-kenār AE'de 102a'da, KA'da 93b'de kayıtlıdır.

⁶¹⁰ Allah kalplerimizi engin feyziyle feyizlendirsın.

⁶¹¹ 94b KA

Üftâde *enâle'llāhu te'ālā bi's-sa'āde*⁶¹² hâzretleri medîne-i dil-güşâ-yı Burusa'da vâkı' 'Arablar Mağallesi'nde maṭla'-i envâr-ı diyânet olan şulb-i pâk-i tâbnâk-i vâlid-i mâcidlerinden envâ'-ı beşârât-ı hayriyyet-simât ile 'âlem-i şehâdete Süheyl-i Yemenîsâ tâlî ü lâmi' ve refte refte mertebe-i rüşd ü temyîze yetüp ser-i sa'âdetmendinde hüveydâ olan tebâşir-i şubh-ı maḥmidet ve 'irfân-i pertev-i ufq-ı nâşiye-i meh-sîmâlarında sâtî' olduğda ba'z-ı e'azz-ı kirâm rivâyet-i şıdk-iltisâmları üzre kümmel-i evliyâ-yı hafî vü celî Hâcî Bayram-ı Velî hulefâ-yı zevî'l-i ihtirâmlarından menba'ü'l-hayât-ı hâkîkat ve mecma'ü'l-bahreyn-i şerî'at u tarîkat⁶¹³ muḳ'ad-ı Şeyh Hızır Dede Efendi hâzretleriniñ terbiyyet-kerde-i vâye-i irşâdı ve sîr-âb-sâz-ı âb-ı bekâ-yı feyz ü reşâdı olup tekmi'l-i âdâb-ı tarîkat ve 'azîz-i mezbûrdan ahz u icâzet etmişlerdir. Sübhâ-i mürvârîd-i sinn-i şerîfleri on sekiz derecesine duḥûl edip muḳtezâ-yı isti'dâd-ı külliye-i ezeliyyeleri dil-hâh-ı 'aliyyeleri üzre irtikâ-yı merâtib-i ma'neviyye ve kadem-resâ-yı menâzil-i rûhâniyye mevşûl-ı sâha-i huşûl olmadın şeyhleri Şeyh Hızır Dede Efendi ḥatîretü'l-ḳudsiyye 'âzim olmağla hâzret-i 'azîz-i müşârun ileyh dergâh-ı refî'ü'd-derecât-ı cenâb-ı feyyâz-ı muṭlakdan feth-i bâb olması bâbında dâ'imâ dest-güşâ-yı tazarru' u niyâz olmağın yevmen mine'l-eyyâm bir sahrâ-yı 'alâ dâmen-i kûhdan Eski Ḳabluca'ya tenhâ-rev-i hîrâm olup miyân-ı tarîk-i mezbûrda vücûd-ı latîflerine 'âlem-i ma'nâdan neşr ü nişâr olan kaṭerât-ı zûlâl-i feyz-i şamedânî ve mişkâtü'n-nûr-ı İlâhiyye'den muncilâ olan lema'ât-ı tecellî-i Rabbânî ile maḳâmât-ı 'âliyye-i ma'neviyyeye 'urûc u şu'ûd bir taḥḳîk-i mülk ü vücûdda cîlve-endûd ve rûtbe-i celîyye mûkâşifât-ı ğaybiyyeye vuşûl ber-nehc-i taşḳîk-i dîde-i dil ü cânda rû-nümûd olduğda ihtilâṭ⁶¹⁴ reng-i nâsdan şüyîde-i dest ü pâ ve keşîde-i dâmen-i pâkîze-edâ edip niçe zamân hâzret-i Emîr *ḳuddise sırrihu'l-ḳadîr*⁶¹⁵ câmi'-i şerîfi minber-i münîrinde ḥatîb ve ba'z-ı mevâzî'-ı sâmiyede kürsî-nişîn-i va'z-ı taḥzîr ü terġîb olup maḥrûse-i mezbûre fevtinde Kızılcabayır-nâm maḳâm-ı nûzheth-efzâda binâ vü inşâ buyurdukları ḥânḳâh-ı feyz-irtisâmlarında seccâde-pîrâ-yı ifâde vü irşâd ve 'ibâd-ı sâlikân-ı 'aşḳ-ı i'tiyâda delîl-i râh-ı reşâd olmuşlardır. Biñ otuz sekiz sâlinde müteveccih-i tekyegeh-i cinân ve medîne-i Üskûdâr'da mütevârîj-i ḥâk-i ğufrân olan⁶¹⁶ kıdve-i meşâyihü'l-kâmilîn 'umde-i etḳiyâ'ü'l-vâşılîn nâ'il-i merâtib-i 'ayân u şühûd Hüdâyî Seyyid Şeyh Maḥmûd Efendi hâzretlerini behre-dâr-ı gencîne-i şâyegân-ı feyz ü himmet buyurdukları kuvvet-i ḳudsiyye mâlik ve ḳuṭb-ı âfâk u memâlik olduklarına delîl-i celîl ve güvâh-ı 'adîldir. Bi-emri'llâhi meliki'l-mennân toḳuz yüz seksen sekiz târîhinde rûh-ı pür-fütûḥları gülşen-serây-ı 'âlem-i lâhûta hîrâmân ve ḳaşr-ı bî-ḳuşûr-ı cennet-

⁶¹² Yüce Allah mutluluğa erişirsin.

⁶¹³ 103a AE

⁶¹⁴ 95a KA

⁶¹⁵ Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

⁶¹⁶ 103b AE

i ‘Adn’i mekân eylediklerinde burc-ı kal’ada vâkı’ türbe-i rahmet-medâr-ı sa’âdetlerinde kayd-ı sivâdan âzâde olan vücūd-ı mes’ûdları mu’tekif-i şandûka-i mezâr-ı lâmi’ü’l-envârdır. ‘Azîz-i müşârun ileyh *Esbâgâ’llâhi ni’amehu ‘aleyhi*⁶¹⁷ hazretleri gavta-ğor-ı deryâ-yı kerâmet ve kûtb-ı merkez-i dâ’ire-i velâyet mecma’u’l-bahreyn-i fazîlet ü ma’rifet olup hâlâ hâk-i ‘itrnâk-i meşhed-i sa’âdetleri kuhl-i dîde-i erbâb-ı hâcât-ı müstemendân ve rûz u şeb ziyâretgâh-ı zümre-i ricâl ü nisvândır. Bu lü’lû’-i menşûre-i ferağ-fezâ *Menâkıb-ı Şeyh Hüsâmî*’de keşîde-i mıştar-ı suşûr u imlâdır ki hazret-i ‘azîziñ hem-civârlarından sâl-ğurde bir pîr-i rûşen-zamîr-i ‘azîz-i müşârun ileyhe câmi’den ‘avdetlerinde müşâdefe edip mübârek yed-i şerîflerin ba’de’t-takbîl rûy-mâlide-i niyâz olarak Sultânım gavgâ-kede-i rûz-ı cezâda fuکارâ-yı hem-sâyeñizi zıll-ı himâyeñizden ferâmûş buyurmayasız dedikde ‘azîz-i şâhibü’l-ihsân tebessüm-künân⁶¹⁸ buyururlar ki “be-hey pîr-i hamîde-kâmet sipeh-kârân-ı ehâlî-i vilâyetimiziñ keş-me-keş-i nekkâl-i düzâğdan rehâ-yâb olmasun me’mûl idelim yoğsa ne anıñ naşlu’s-seyfe recâmız kaç-ı selâsil-i iğlâl-ı hem-civârımız ola buyurmuşlardır. *Fe-lillâhi’l-ğamdü ve’l-minnetü*⁶¹⁹.”

Der-kenâr⁶²⁰: ‘Azîz-i müşârun ileyh hazretleriniñ fenâ-yı şehrde vâkı’ hânkâh-ı şerîfleriyle burc-ı kal’ada olan türbe-i sa’âdetleriniñ vukû’-ı inhidâmı rûtbe-i ihtimâlde olduğı vâ-reste-i dağdağ-ı irtiyâb olarak meşref-i ħarâb olmağın pādşâh-ı vilâyet-destgâh kûtb-ı a’zam-ı dil-âgâh efendimiziñ iktizâ-yı fıtrat-ı kâmile-i aşliyye-i mâder-zâd ve ibtigâ-yı a’lamiyyet-i ahvâl-i bâtine-i ħudâ-dâdları üzre ehlu’llâh-ı ‘izâm hâzerâtınıñ taraf-ı şerîfelerine vüfur-ı ta’zîmât-ı lâyıka-i ħilâfet-penâhî ve mezîd-i tevfiât-ı fâ’ika-i şehinşâhîleri der-kâr u erzân ve ‘aşr-ı meğâsin-i ħaşr-ı humâyûnlarında muhtâc-ı ‘umrân olan bi’l-cümle zevâyâ-yı evliyâ-yı kirâm ve niçe biķâ’-ı ‘ilmiyye-i ‘ulemâ-yı fiğâm ta’mîr ü termîm ile şen ü âbâdân olmağda bulunduğundan biñ iki yüz elli tokuz senesi evâğirinde cânib-i ma’âlî-i menâkıb-ı tâcdârîlerinden nûkûd-ı keşîre şarfiyla hânkâh-ı mezkûruñ medâğil ü muğarici tecdîd rûtbesinde bi’l-eṭrâf ta’mîr ü termîm kılınarak itmâmı resîde-i ħüsn-i is’âf olmuş ve sene-i mezbûrede türbe-i şerîfe dağı bā-müsā’ade-i seniyye-i mülûkāne Rızā Paşa hazretleri tarafından müceddeden binā vü inşā birle i’māre vü ihyā etdirilmiş ve bālâ-yı tahşiyede beyân olunduğı üzre mağrûse-i Bursa’ya teşrîf-i humâyûnlarında ‘azîz-i müşârun ileyhi ziyâret kaçdıyla mağâm-ı meşhed-i rahmet-merşadlarına neşr-i şu’a-i envâr-ı cemâl buyurduklarında türbe-i cedîde-i mezkûre manzûr-ı ‘âlî-i şâhâneleri olmuş idi. Mağarr-ı ħilâfet-i ‘aliyyelerine ba’de’l-‘avdet Sultân-ı iğlîm-i risâlet ve ħakan-ı tağtgâh-ı nübüvvet *‘âlî-i şâhâneleri ba’de’l-*

⁶¹⁷ Allah ona nimetlerini bol bol versin.

⁶¹⁸ 95b KA

⁶¹⁹ Hamd ve şükür Allah’adır

⁶²⁰ Der-kenâr AE’de 103a ve 103b’de kayıtlıdır.

'avdeti sultānı iqlīm-i risālet 'aleyhi efzālī's-şalavāt ve ekmeli't-taḥiyyat⁶²¹ efendimiz ḥazretleriniñ ravza-i muṭahhara-i 'arş-fersālarınıñ kisve-i şerīfesi bundan aḳdemce taraf-ı eşref-i mülūkānelerine vürūd ederek maḳām-ı 'ālīde maḥfūz kılınmaḳda bulunmuş olduğundan ol kisve-i cihān-bahā şandūka-i raḥmet-i defīnelerine bir ḳat daḫı şeref-efzā olmaḳ üzre me'mūr-ı maḥşūş vesāṭetiyle ihdā vü isrā buyrulmuş ve Ḥudāvendigār Eyāleti müşīri Muşṭafā Paşa ḥazretleri ol ḥidmet-i müstelzimü'l-faḫrında bulunarak ḥāzır olan meşāyiḥ ü dervişān tekbīr ü tehlīle zemzeme-pīrā-yı zebān olarak ol kisve-i şerāfet-nişāne hezār-ı ta'zīm-i firāvān ile 'azīz müşārun ileyḥ ḥazretleriniñ şandūka-i sa'ādetlerine pūş u ḡufrān kılınmışdır.

Perde-sāzı Maḳām-ı Ehl-i Vuşūl Ḥazretü's-Şeyḫ Seyyid Uşūl:

Sipeh-sālār-ı ḳāfile-i evliyā-yı 'ālī-şān ve ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı cihān Ḥazret-i⁶²² Emīr Sultān *ḳuddise sirruhu'l-kerīm*i'l-müste'ān⁶²³ ile diyār-ı Rūm'a teşrīf-i ḳudūm edip maḥrūse-i Burusa'da kendüye intimā ile şöhret-nümā olan mevzī-i dil-güşāda başt-ı pūst-ı ḳarār etmişdir. Niçe eyyām mürūrunda bu dāru'l-ḡurūr-ı fūrū'dan serāy-ı sūrūr-ı uşūle nüzūl eyledikde ol maḳām-ı nūzhet-efzāda visāde-i ḥāk-i ḡufrāna ser-nihāde olmuşdur. Vaḳt-i şerīflerinde maḥall-i mezḳūrda ḥucerātī ḥāvī zāviyesi olup mürūr-ı zamān ile külbe-i iz'ān-ı cūhelā gibi vīrān ve niçe āvān büm-ı meş'um ve tuyūre-i āşiyān olup ba'dehu perī-peyker-i Ca'fer Çelebi ta'mīr ü termīm ile mehmā emken ma'mūr u ābādān ve medrese-i i'tibār etmekle dāḫil-i tertīb-i müderrisīn-i merāsīm-nişān olmuşdur. Biñ iki yüz on altı tāriḫinde vāḳı' olan ḥarīḳ-i kebīrde bi'l-küllīye sūzān ve ba'd-ez-ān iki bāb ḥucra binā olunup ba'z-ı zevāt-ı aşḫāb-ı ṭarīḳ zıkr ü tevḥīd-i cenāb-ı Mennān ile meşḡul olarak sübhā-gerdān olmuş idi. Ol maḥall kemā fi'l-evvel yine ḥarābiyyete mübeddel olup ol maḳām-ı 'ālī-şeref iskān-ı nev'-i insāndan bunca senelerdir ḥālī ve ta'mīr ü termīm olunarak kesb-i me'mūriyyet etmesiniñ nāme-i tazarru' u niyāzını lisān-ı ḥālī rūz u şeb tālī iken Burusevīyyü'l-aşl ṭarīḳ-i Sa'diyyeden Şeyḫ Zuhūrī-laḳab bir cān cāy-ı sālīfū'l-beyānda iskān edip merḳūm biñ iki yüz elli bir sālinde Der-Sa'ādet'e gidüp istid'ād istirḥām etmegın ol maḳām-ı feraḥ-fezāya ḥāriciyye ve dāḫiliyyeyi muḥtevi bir zāviyye-i ra'nā ve bir tevḥīd-ḥāne-i dil-güşā ol vaḳt Burusa mütesellimī bulunan dergāh-ı 'ālī Ḳapucıbaşı'larından Ḥācī⁶²⁴ Aḫmed Aḡa tarafından binā vü inşā etdirilmiş⁶²⁵ ve ol cāy-ı

⁶²¹ Risalet bölgesinin sultanının dönüşünden sonra salat ü selamların en faziletlisi ve selamların en mükemmeli onun üzerine olsun.

⁶²² 104a AE

⁶²³ Kerim ve Müstean (olan Allah) sırrını kutsasın.

⁶²⁴ Ḥācī: - AE

⁶²⁵ 96a KA

meserret-nümā bu vechle ma'mūr u ihyā kılınmıştır. 'Aziz-i mezbūruñ meşhed-i pāki ziyāretgāh-ı şığār u kibār ve maḳām-ı 'aliyyesi⁶²⁶ müstecābü'd-da've-i züvvār-ı şıdk-āşārdır.

Şeyh Zuhūrî: Fi'l-haḳīka zāviye-i Seyyid Uşul'üñ ez-ser i'mār u ihyāsına sebep-i müstaḳil olup āyın-i dırın-i Sa'diyye'yi ber-nehc-i icrā te'diyye vü icrā ile müdāvim ü müştāgil iken biñ iki yüz altmış sālī evā'ilinde li-ecli'z-ziyāret Der-Sa'ādet'e 'azimet edip sene-i mezbūre Ramazān-ı şerifinde esbak māliyye nāzırı Nāfiz Paşa ḫazretleriniñ sāhil-ḫānesinde ešnā-yı müsāferet ta'arruz-ı dest-i melekü'l-mevt ile rū-be-rāh-ı semt-i dāru'n-Na'ım-i āḫiret olup civār-ı sāhil-ḫāne-i mezbūrede olan meḳābir-i müsliminde āsūde vü defındır. Merḫūm-ı mezkūr maḫrūm-ı neyl-i evlād-ı zükūr olduğundan meşḫatı e'azz-ı sālikān-ı Eşrefiyye'den Hācī İbrāḫīm Dede Efendi'ye tevcih ü iḥsān buyurulmuştur.

Mest-i Şahbā-yı Bezm-i Elest Sultānū'l-'Aşıkın 'Alī-Mest:

Mefḫar-ı selāṭin-i 'āl-i 'Oşmān Sultān Yıldırım Bāyezid Ḥān ḫazretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında Buḫārā'dan süvār-ı semend-i seyāḫat medjne-i Burusa'ya gelüp 'Acem Re'js Maḫallesi'nde vāḳı' zāviye-i şerifesinde kūşe-nişin-i 'uzlet olmuş ve şahbā-yı çeşide-i peymāne-i bezm-i elest olmağın beyne'l-ehālī 'Alī-Mest Sultān denmekle şöret bulmuştur. Zūhd ü takvāda 'alem olan Ḥazret-i İbrāḫīm ibni Edhem meslek-i 'aliyyesine intisāb ve ol ṭarīḳ-i nāzeninden ḫaylī ḫāl iktisāb etmiş idi. 'Ahd-ı Çelebi Sultān Meḫemmed Ḥān'da dest-i sāḳi-i ecelden ayag-ı bāde-i memātı nūş ve dil-i cāvidānı mest ü medhūş olup zāviye-i mezbūre medāḫilinde türbe-i sa'ādetlerine cūr'a-i vücūdı riḡte-i ḫāk-i siyāh olmuştur. 'Aziz-i mezbūr kerāmet-i 'aliyye ile meşhūr mest-i mey-kede-i 'aşḳ-ı ilāḫī ve maḫzen-i esrār-ı nā-mütenāḫī olup ṭul-i dırāz-ı 'illet-i müzmineden ḫaste-i 'asırū'l-ilāc olan zümre-i merzā üç hafta vaḳt-i inficār-ı şubḫda mezār-ı lāmi'ü'l-envārını ziyāret ve rūḫ-ı ḫuddisiyyesinden istida'ā-yı meded ü himmet eylese bi-izni'llāhi te'ālā şifā-peziṛ olduğu mücerrebdır. Zāviye-i 'aliyyeleri⁶²⁷ bu ḫarābezār-ı cihānda mürūr-ı zamān ile meşref-i ḫarāb ve esāsından pişānī-i enbiyyesi nā'il-ı rūy-i türāb olup gerek türbe-i şerife ve cāmi'-i laṭife ḳalb-i 'āşık-ı miḫnet-keşide-i rüzgār gibi vjṛān olmuş ve ol maḳām-ı 'ālī kenār-ı şehirde bāğçeler içinde ḫālī ḳalmıştır.

Mazḫar-ı Cezbiyye min-cezbāti'r-Raḫmān Meczūb-ı ilāḫī Ḥazret-i Aḳ Bıyık Sultān:

Vāḳıf-ı mezāyā-yı ḫafī ve celī Hācī Bayram-ı Velī *ḫuddise sırruhu'l-'ālī*⁶²⁸ ḫazretleriniñ ḫulefā-yı nıḳ-ḫışālinden olup kendülerine ḫazret-i Rezzāḳ-ı Kerīm 'arūz u 'aḳār ve dirhem ü dinār

⁶²⁶ 104b AE

⁶²⁷ 96b KA

⁶²⁸ Yüce sırrı kutsansın.

bisyār⁶²⁹ ihsān edip *Ḥubbü'l-māl re'sü külli ḥaṭṭi'e*⁶³⁰ ḥadîş-i şerîfî me'âlince şafḥa-i dilden âlâyiş-i dünyâyı pāk ve mir'ât-ı zamîri mışkale-i fakr u fāka ile tâbnāk eyle deyü ḥazret-i 'azîz nuşḥ u pend etdikce abdāl-ı mezbûr kelâm-ı şeyḥ ile sûdmend olmayup bu mu'âmeleden be-ḥikmet-i Ḥudâ Şeyḥ Ḥazretleri dil-gîr olmağla kaṭ'-ı rişte-i ülfet ba'de'l-yevm bizimle şoḥbet etme deyü cevāb verdikde meczûb-ı teng-ḥavşala ve sâde-derûn ḥiddet-âmîz hareketle dervāze-i şeyḥden bîrûn ešnâsında serinden tâc u külâhı zemîne gâltân olmağın **Mısrâ'**: "Ne lâzîm şeyḥ elinden kisvet ü tâc-ı riyâ almak" diyerek terk-i âlâyiş-i tâc ve pâyân-ı 'ömre degin bürehne-ser olarak ibtihâc etmiş idi. Pây-ı seyâḥatle deşt-i 'âlemi püyân ve ber-ṭakrîb maḥrûse-i Burusa şavbına revân olup belde-i mübâreke-i mezbûrede niçe eyyâm peygûle-güzîni ârām olduğdan soñra bi-emri'llâhî te'âlâ muḥîm-i zâviye-i dâr-ı bekâ olduğda kendi eşer-i dest-i ḥayrâtı olmak üze nâm-ı şerîfleriyle beyne'l-ehâlî-i şehîr olan câmi'-i latîf kurbunda reh-güzârda vâkı' türbe-i sa'âdetlerinde gûşe-nişîni mezâr-ı lâmi'ü'l-envârdır. 'Azîz-i mezbûr ḥâl-âşnâ bir vechle mâlik-i bisyār gînâ olmuş ki tûde-i ḥırmîni-mişâl sîm u zer ile şaḥn-ḥâne-i zâviyesi māl-â-māl olup ḥıfz u ḥirâsetine teḳayyûd ve fakd-ı düz-dîde olanı aşlâ tefakḳud etmez imiş ve dâ'imâ süfre-i ni'meti gûşâde ve tertîb-i simâî âyende ve revende içün şebânruz⁶³¹ âmâde olup sünnet-i seniyye ḥazret-i Ḥalîl-i vâcibü't-tebcîl üze eṭ'ime-i nefîse-i gün-â-gün ile kâffe-i fuḳarâ-yı 'âlemi it'âmde ihtimâm eyler imiş. Zamân-ı mes'âdet-nişân-ı Fâtîḥ Sultân Meḥemmed Ḥân'da ešnâ-yı ma'reke-i fetḥ-i 'adîmü'l-mişâl ḳal'a-i Ḳostantîniyye'de 'umdetü'l-meşâyih Ak Şemsü'd-dîn Ḥazretleriyle ma'ânen meczûb-ı mezbûr-ı mu'âvenet-resân-ı İslâmiyân olduğu ba'z-ı kütüb-i tevâriḥde mestûr-ı⁶³² şaḥîfe-i şudûrdur.

Mütevessid-i Visâde-i Ğufrân Buḥârîyyü'l-Aşl Pîr Emîr Sultân:

Seyyid-i mezkûr tokuz yüz târiḥi ḥudûdunda Ḥazret-i Emîr Zâviyesi'nde pûst-nişîni olan Şeyḥ 'Abdu'r-Raḥmân Efendi merḥûmuñ evâ'il-i zamân-ı meşîḥatinde diyâr-ı Buḥârâ'dan ser-i sa'âdetinde 'imâme-i ḥaḍrâ ile maḥrûse-i Burusa'ya başt-ı bisât-ı müsâferet edip ḥazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭṭi'e*⁶³³ñ ḥâher-zâdesi bi-ḥasebi'l-irş sezâvâr-ı seccâdesiyem deyü iddi'â ve niçe şühûr u sâl keş-me-keş nizâ' u cidâl ile ḥânḳâh-ı mezbûrda pûst-ârâ olup ba'dehu Emîr-i mezkûruñ aḥibbâsından Ḥâce 'Alî-zâde-nâm Ḥâce-i nâm-dâr fenâ-yı şehre Mûsâ Baba-nâm mevzi'de kendüsi içün tarḥ-endâz inşâ eyledigi mescid-i şerîf ve zâviye-i latîfede şavma'a-güzîni ihtifâ ve müdâvim-i zîkr ü tevḥîd-i Ḥudâ iken ḥâhinde-i temâşâ-yı gülzâr-ı bekâ olup

⁶²⁹ 105a AE

⁶³⁰ Mal sevgisi hatanın başıdır. Kaynaklarda 'Dünya sevgisi hatanın başıdır' (Yılmaz 2013: 223) şeklinde geçen hadis metinde bütün nüshalarda 'mal sevgisi' olarak kayıtlıdır.

⁶³¹ 97a KA

⁶³² 105b AE

⁶³³ Yüce sırrı kutsansın.

mevzi'-i mezbûrede türbe-i şerîfesinde hırka-püş-ı şandûka-i rahmetdir. Bi-emri'llâhi te'âlâ güzârende-i ezmân-ı bisyâr ile mescid ü zâviyesi vîrân olup faqat türbe-i rahmet-nümûd pây-dâr-ı sâha-i şühüddur. 'Azîz-i mezbûr şâhib-i hâl ve ehl-i 'ilm ü kemâl idi.

Sâlikân-ı Tarîkatıñ Püşt ü Penâhı Hazretü's-Şeyh Ahmed İlâhî:

'Azîz-i mezbûr diyâr-ı Buḥārâ'dan neş'et ve cānib-i Rûm-ı âsâyiş-rûsûma nehzat ve 'ahd-ı salṭanat-ı Fâtih Sultân Meḥammed Hân'da medîne-i dil-güşâ-yı Burusa'da mütevessid-i visâde-i ikâmet olup tarîkat-i 'aliyye-i Ḥalvetiyye'den ba'z-ı meşâyiḥ-i 'izâma ḥidmet ve ba'dehu bir mürşid-i pîr-i köhne-sâl-i Nakşbendiyye'den aḥz-ı nazar-ı feyz ü himmet etmiş idi. Maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da⁶³⁴ âşâr-ı ḥayrâtı der-kâr olan Defterdâr Dervîş Efendi merḥûm şeyḥ-i mûmâ ileyhiñ zümre-i dervîşân-ı şadâkat-nişânından olmağla medîne-i merķûmede Yoğurtlı Baba denmekle müşteher maḥall-i refî'-i feraḥ-fezâda inşâ eylediği ḥânkāh-ı ḥâlet-nümâda niçe zamân seccâde-nişîn-i inzivâ⁶³⁵ mişkât-ı bâhirü'l-envâr-ı irşâdı fark-ı sâlikân-ı rāh-ı Ḥudâ'ya lem'a-pîrâ iken 'ahd-ı salṭanat Fâtih'de bi-emri'llâhi dergāh-ı cenâb-ı Kibriyâ'ya rû-be-rāh olup zâviye-i vîrâne-i mezbûre ḥazîresinde medfûn ve budalâ-yı meczûbândan sâlifü'z-zikr Yoğurtlı Baba'ya maḥrûndur. 'Azîz-i mezbûr 'ârif-i rumûz-ı esrâr-ı İlâhî ve kâşif-i künûz-ı leṭâyif-i nâ-mütenâhî 'âbid ü zâhid murtâzâ vü mücâhid bir pîr-i vâcibü't-tevkîr idi. Zâviye-i mezbûre mürûr-ı zamân ile ḥâne-i dil felek gibi münhedim olup ḥarâb u vîrân olmuştur. Meşâyiḥ-i tarîkat-ı 'aliyyeden Semâviyyü'l-aşl ism-i şerîfi 'Abdu'llâh 'ârif-i bi'llâh ve mürşid-i âgâh bir şeyḥ-i İlâhî daḥî olup İstanbul'da âsûde-i laḥd-ı mağfiret-i Bâri Seyyid Ahmed Buḥârî'niñ şeyḥi ve kuṭbu'l-'ârifîn Ḥâce 'Abdu'llâh Semerḳandî ḥazretleriniñ ḥalîfesidir. Rûmeli'de Yeñice Vardar'ında mütevärij-i "ḥâk-i mezâr-ı pür-envârdır. Evşâf-ı seniyyesi 'alâ-mâ hüve'l-lâyık⁶³⁶ zîver-i ḥadâyık"⁶³⁷ şakâyıkdır. *Revvaḥa'llâhi rûḥahimâ ve nevvara ḍarîḥahimâ*⁶³⁸.

Garîk-i Yem-i 'Aşk-ı Ḥudâ Zübdetü'l-Mücâzibîn Hazretü's-Şeyh Bahrî Baba:

'Azîz-i mûmâ ileyhiñ bahr-i vücûd-ı pür-sûdı medîne-i İrem-naẓîr-i Burusa'da Murâdiyye Maḥallesi'nde cûşuş-ı 'âlem-i fenâ ve lücce-i 'ummân-ı şabâveti mess-i şu'â-i envâr-ı bedr-i tâbân-ı 'ilm ü 'irfân ile pertev-nümâ olduḡda vezân-ı bâd-ı taḳdîr-i Kird-gâr ile sükûnet-i deryâ-yı zât-ı şerîfi telâṭum-ı emvâc-ı seyâḥate dūçâr olup niçe bilâd u kaşabâtı geşt ü güzâr ederek tarîkat-ı 'aliyye-i Nakşbendiyye'den cûlar gibi cûdı revân deryâ gibi luṭfî 'amîm bir zât-ı kerîmiñ

⁶³⁴ 97b KA

⁶³⁵ 106a AE

⁶³⁶ Layık olduḡu üzere.

⁶³⁷ Tırnak içindeki kısım AE nüshasında der-kenâra yazılmıştır.

⁶³⁸ Allah o ikisinin ruhuna rahatlık versin ve kabirlerini aydınlatsın.

neşim-i feyz-bahş-ı himmetine nâ'il ve ser-i sa'âdetlerine pîrâye-i Tâc-ı Edhemî ile zübde-i akrân u emâşil olmuş idi. Niçe müddet maḥmiyye-i Edirne'de Koğacı Dede ⁶³⁹ Zâviyesi'nde Seccâde-nişîn-i meşîḥat ve ba'dehu maskaṭu'r-re'si maḥrûse-i Burusa'ya 'avdet ü ric'at ve Murâdiyye Çâr-şûsı kırbunda bir zâviye-i dil-güşâ ve tekye-i ra'nâ inşâsına bezl-i nakḍine nukre-i himmet edip niçe şühûr u sâl zıkr-i tevḥîd-i Hudâ'ya müdâvim ü iştigâl üzre ⁶⁴⁰ iken tokuz yüz yetmiş dört sâlinde gavṭa-ḥor-ı kılzüm-i bî-kerân-ı rahmet-i Raḥmân ve zâviye-i mezbûrede reh-güzârda vâkı' türbe-i laṭîfesinde mestûr-ı nihân-ḥâne-i şandûka-i ğufrân olmuşdur. 'Azîz-i mezbûr ğavvâş-ı yem-i bî-pâyân-ı ḥaḳîḳat ve lû'lû'-feşân-ı baḥr-i velâyet ü kerâmet mevc-âver-i deryâ-yı cezbe-i îlâh ve merkez-i dâ'ire-i Melâmiyye'de kûṭb-ı dil-âgâh olup evkât-ı ḥamsede Sultân Murâd-ı Şânî Câmî'ine mülâzemeti ve cemâ'at ile şalât-ı mefrûzayı edâya müdâvemeti *küllü leyletü ve'l-eyyâm* ⁶⁴¹ der'-uhde vü iltizâm etmiş zâde-i ṭab'-ı ḥaḳâyık-ı neb'alari olarak meşîme-i ḥâme-i mu'ciz-beyânlarından kelimât-ı kıdsiye niçe tevâriḥ-i pesendide zuhûr eylemiştir. İş bu beyt-i laṭîfü'l-maẓmûne deryâ-yı ṭab'atlarından cûşa gelen eş'âr-ı âb-dârlarından bir nümunedir. **Beyt:**

[*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*]

Cihân-ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler

Şu mâhilerki deryâ içredir deryâyı bilmezler

Ağrakahu'llâhi fı-buḥûri rahmetihi ⁶⁴²

Riyâz-ı Ma'ârifîñ Murğ-ı Ḥaḳ-cüyendi Başcı Zâviyesi Şeyḫi Şeyḫ İshâḳ Efendi:

Teke diyârından tekye-zen-i zuhûr ve kemâl-ı isti'dâd ile meşhûr nefâyis-i 'ulûm u 'irfânı taḥşîl ve merâtib-i feẓâ'ili tekmiḳ etdikden soñra meşâyih-i Nakşbendiyye'den tercemesi âti'z-zıkr Şeyḫ 'Alî 'Alâ'ü'd-dîñ Efendi ḥazretlerinden mücâz olup işâret-i 'aliyyeleriyle maḥrûse-i Burusa'ya teşrif edip Başcı İbrâḫîm Beg Zâviyesi'nde kûşe-ğir-i 'uzlet ve şem'-i miḥrâb-ı ihtirâm u 'izzet olmuş idi. Faẓîlet-i bâhire şâḫibi zeyl-i *Keşf ü Kerâmet* sâḫibi olmağla ehâlî-i Burusa'nıñ şîğâr u kibârı ta'ẓîm ü tevķîr eyler imiş. El-ḥâşıl zâhir ü bâtını ma'mûr ve envâr-ı 'ilm ü faẓîlet ve esrâr-ı ṭarîḳat u ḥaḳîḳat ile cevânib-i erba'ası pür-nûr iken tokuz yüz toksan ⁶⁴³ tokuz târiḫinde rûḥ-ı kıdsiyyesi feẓâ-yı 'âlem-i melekûta pervâz edip cesed-i şerîfi zâviye-i mezbûre ḥazîresinde medfûn mürşid-i pâk-güherleri 'Alâ'ü'd-dîñ Efendi'ye maḳrûndur. 'Azîz-i merķûm

⁶³⁹ 98a KA

⁶⁴⁰ 106b AE

⁶⁴¹ Her bir gece ve günler.

⁶⁴² Allah onu rahmet deryalarına gark etsin.

⁶⁴³ 98b KA

mecma'ü'l⁶⁴⁴-bahreyn-i 'ilm ü fazîlet ve menba'-ı mā'ü'l-hayât-ı tarîkat u hakîkat olup hacet-i mükerrem üzerine vaz'-ı kadem edip hilâl-i vuzûda eşer-i pâ-yı mübarekleri *ke'n-naşu fi'l-hacer* şafha-i mermerde kalmıştır.

Meşhed-ârâ-yı Rahmet-i Hudâvendî Şeyh 'Abdu'l-Mü'min Efendi:

Kaşaba-i Bolı'da sâha-i 'ademden ârâyış-ı gehvâre-i vücûd olup 'ulemâ-yı 'ahddan tahşîl-i 'ulûm u fezâ'il eyledikten sonra diyârından tayy-ı tûmâr-ı ikâmet medîne-i Burusa'ya şedd-i rahl-ı hicret edip ol ešnâda seyr ü seyâhatle medîne-i mezbûreyi teşrîf eden Şeyh 'Alî bin Mağribî-i Endülüşi'den tekmi'l-i âdâb-ı tarîkat ve hâ'iz-i rûtbe-i hilâfet olduğda mahrûse-i mezkûrede Gökdere kurbunda vâkı' cây-ı dil-güşâda inzivâ ile kesb-i neşât ve şem'ine cem' olan 'âşîkân-ı pervâne-dilân ile ihtilâf edip *ed-Dünyâ sicnû'l-mü'min*⁶⁴⁵ me'âlini te'emmül bu sipenc-i fânide pes-mânde-i eşer-i vaz'ına temeyyül eyleyüp ol mevzi-i nüzhet-fezâda bir câmi'-i latîf ve zâviye-i şerîf icâdına himmet ve rûz u şeb zîkr ü tevhîde müdâvemet ve meşgûl-i va'z u naşîhat iken 'âric-i kürsî-i dâr-ı bekâ ve ten-i pâkî câmi'-i mezbûre ittişâlinde türbe-i şerîfede vedî'a-i şandûka-i hâk-i fenâ olmuşdur. 'Azîz-i mûmâ ileyhiñ kerâmet-i bâhiresi bilâ-nihâye ve şavma'a-i kalbinde nakdîne-i cevâhir-i 'ilm ü fazîleti bî-gâye idi.

Hayret-zede-i Cilve-i 'Aşk-ı Mevlâ Hazretü'ş-Şeyh Ahmed Mîr Budalâ:

Şeyh-i mezbûr küberâ-yı meşâyih-i Halvetiyye ve 'uzmâ-yı ricâl-i Melâmiyye'den olup keşf ü kerâmâtı meşhûd-ı dîde-i 'âlem ve şehristân-ı hakîkatda kutbvâr şâbit-kadem idi. Tokuz yüz altmış târihinde mâ'il-i seyr ü seyâhat ve niçe büldânı güzêrân ederek diyâr-ı Rûm-ı cennet-rûsûma pâ-nihâde-i nehât bir müddet Konya'da ikâmet edip⁶⁴⁶ andan medîne-i Burusa'ya zıll-efken-i nüzûl olup Murâdiyye Mağallesi'nde Kediler Tekyesi deyü meşhûr olan hânkâh-ı⁶⁴⁷ şerîfiñ binâ vü inşâsına imdâd-ı gencîne-i gaybiyye-i İlâhiyye ile mübâderet ba'de'l-ikmâl zâviye-i mezbûrede zîkr ü tevhîd-i Hudâ'ya istiğâl ve tahşîl-i âb u dânedede yed-i âhîre ihtiyâcdan ictinâb edip ba'zan kîse-fürûşluk ile iktisâb-ı ma'âş-ı hâlâl ederek güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yedi sâlinde kîse-i vücûd-ı latîfi nakd-i hayâtdan tehî olduğda zâviyesi hazîresinde medfûndur. 'Azîz-i merkûm mîr-i kalem-i 'irfân ve mahrem-i cür'adân-ı esrâr-ı nihân envâ'-ı ma'ârif ve hakâyıkı hâ'iz ve sinn-i şerîfi yüzden mütecâviz dest-i rûzgârda kemânâsâ ham-geşte-i kâmet *Veşte'ale'r-re'su şeyben*⁶⁴⁸ dan fark-ı seri târik-i kühsâr-ı

⁶⁴⁴ 107a AE

⁶⁴⁵ Dünya müminin zindanıdır.

⁶⁴⁶ 99a KA

⁶⁴⁷ 107b AE

⁶⁴⁸ Saçım başım ağardı. Kur'ân, Meryem/4.

berfnāk gibi kesb-i nūrāniyyet etmiş şāhib-i eşrāf-ı zamīr mu'tekid-i şağır u kebīr bir pīr-i vācibü't-tevkīr idi.

Kürsî-i Kıl ü Kālîñ Vâ'ız-i 'Arbede-Güyendi Köse 'Ömer-zāde Şeyh Hasan Efendi:

Heyûlâ-yı vücûdı mahrûse-i Burusa'da qarın-i zuhûr ve Köse 'Ömer-zâdelik ile meşhûr olup tahşîl-i 'ilm ü kemâle sa'y-ı sedîd ve cidd-i ekîd ederek tarîk-i 'ilm-i şerîfde ferîd olduğdan soñra mülâzım u müderris ve biraz medârisde ifâdeye mûmâris olup ba'dehu terk-i tekellûf ü taşalluf ve meyl-i meslek-i taşavvuf etmegın meşâyih-i tarîk-i Semerkandiyye'den kûtbu'l-âfāk Şeyh İshāk Efendi'den inâbet ve ahz-i izn ü icâzet eyledikde medîne-i Burusa'da İncirlice Mahallesi'nde bir zâviye ve câmi' binâ edip kûşe-nişîn-i 'uzlet olup haftada bir gün zâviyesinde bir gün Câmî'-i Kebîr'de va'z u naşihat-güy-ı hâş u 'âm olup güftâr-ı hiddet-âmîzi tahvîf-i bî-edebâne enâm içün şedîdâne ve kendüsi aşhâb-ı tarîkatden iken be-hikmet-i Hudâ tîr-i teşnî'-i ta'n-engîzine ekşer-i kibâr-ı meşâyih-i zamâne nişâne idi. Biñ⁶⁴⁹ on altı târîhinde Burusa'ya seyf-i meslûl-i istîlâ-yı Celâlî-i kebîrde şağır u kebîr hışn-ı şehre firâr ve şeyh-i mezbûr yerinde şâbit⁶⁵⁰ ü qarâr ve secî'âne âgâz-ı peykâr ve meşgûl-i kârzâr iken mûhre-i tüfenk ile hâmmâme-i rûhı burc-ı bedenden pervâz ve rûtbe-i şehâdeti ihrâz edip câmi'-i mezbûruñ cânib-i yemîninde kitâb-hânesi önünde medfûn ve sâgar-keş-i şahbâ-yı şehâdet mahdûm-ı ser-mestine maqrûndur. Şeyh-i mezbûr 'ilm ü kemâl ile meşhûr meczûb-ı nakş-ı lâ'ubâlî ve gerden-i dil ü cânı 'ilm ü 'irfân ile mâlî idi.

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Halvetiyye'niñ Mürşid-i Vâlâ-yı Bî-Manendi Hazretü's-Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi:

Melâz-ı zümre-i 'aşîkîñ ve güzîde-i aşhâb-ı yakîñ müşârun ileyh Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi Hazretleriniñ peder-i vâlâ-güherleri Tokatiyyü'l-aşl olup mahmiyye-i Edirne'ye irhâ-yı 'inân-ı maîyye-i hicret ve belde-i mezbûrede te'ehhül edip tavaţtun-ı ikâmet etmekle 'azîz-i mezbûr mahmiyye-i mezkûrede teşrif-i sâha-i 'âlem-i zuhûr eyleyüp bâlig-i rûtbe-i ricâl ve 'ulemâ-yı 'ahddan dest-ber-âverde-i 'ilm ü kemâl olduğda mahrûse-i Burusa'ya şedd-i rahl-i nüzûl ve Kaşamonı'da mütevârî-i hâk-i gufrân meşâyih-i Halvetiyye'den kûtbu'l-'ârifîñ Şeyh Şa'bân Efendi Hazretleriniñ halîfesi Şeyh 'Osmân Efendi Hazretleriniñ meclis-i şerîflerine kâdem-zen-i duhûl ve 'azîz-i mezbûruñ niçe müddet hizmetlerinde olarak dâ'ire-i âdâb-ı 'irfâna mevşûl olduğdan soñra pîrân-ı tarîkat-ı Halvetiyye'den Şeyh Ahmed Şaruhanî hulefâ-yı kirâmından Şeyh Hâcî Karamanî Efendi halîfesi olup Burusa'da niçe zamân pûst-ârâ-yı irşâd-ı sâlikân ve

⁶⁴⁹ 99b KA

⁶⁵⁰ 108a AE

toğuz yüz tārīhinden şöñra hacc-ı tavāf-ı beyt-i Hudā ārzüsüyle fekk-i rābıta-ı kıyām ve ‘ağd-ı iħrām-ı ‘azm ü hıram olup kaşaba-i İnegöl’e zıll-efgen-i naħl-i Tūbā-yı vuşul olduķda anda ma‘mūre-i melekūt-ı bekāya revān ve cesed-i şerīfī kaşaba-i mezkūrede⁶⁵¹ türbe-i şerīfesinde mestūr-ı nihān-ħāne-i mezār-ı rahmet-i Raħmān olan sultān-ı iqlīm-i kerāmet ve mālīk-i kalem-rev-i vilāyet Şeyħ Kāsım Efendi *kuddise sırruhu’l-‘azizden*⁶⁵² aħz-ı yed-i inābet ve maḳsim-i feyz ü himmetlerinden ser-şārj-i peymāne-i zülāl-i haḳıḳat olarak tekmiļ-i ādāb-ı ṭarīḳat eyledikde ızn ü icāzetleriyle maħrūse-i ṭayyibiyye-i mezbūre fenāsında Fenārj-zāde Aħmed Paşa cāmi’-i şerīfī zāviye-i laṭīfesinde seccāde-nişin-i meşīḥat ve mişkāṭ-ı fā’izü’n-nūr gibi encūmen-efrūz-ı sālīkān-ı ṭarīḳat olup tevħid ü irşāda iştigāl ve eṭrāf u eknāfa ḫalīfeler irsāl etmek üzre iken biñ on yedi Şevvāl’iniñ on yedinci şeb-i āzjine bi-emri’llāhi’l-meliki’l-‘allām rūḫ-ı pūr-fütūḫı cevalāngeh-i ‘ālem-i lāhūta hıramān ve kaşr-ı bı-ḳuşūr-ı Cinān’da cilve-künān olup zāviye-i mezbūre cāmi’-i şerīfine mulāḫıḳ türbe-i münīfe-i muḫterik-ābādda mütevārj-i mezār-ı lāmi’ü’l-envārdır. Zāviye-i merḳūme biñ iki yüz on altı Şa‘bān’ında şerāre-feşān-ı zuħūr olan ḫarīḳ-i kebīrde sūzān olup cāmi’-i mezkūr mehmā emken inşā olmuş ve türbe-i ma‘ālī-nişān ve ḫucerāt-ı dervişān ḫarāb u vırān ḳalmışdır. ‘Aziz-i müşārun ileyh şāḫib-i keşf ü kerāmet ve ḳuṭb-ı merkez-i dā’ire-i velāyet ve cennātından envār-ı ṭakvā ve şalāḫ-ı meşhūd ve ḫuṭūṭ-ı cebjini fehvā-yı ġarrā-yı *Şimāhum fī-vucūhihim min-eseri’s-sucūd*⁶⁵³ olup rūy-ı nevvārı neyyir-i tābān-ı zūhd-i vera’ ile pūr-leme‘ān ser-ḫalka-i ehl-i tevħid ü imān mürşid-i mükemmel ü ‘ārif-i kāmīl pjr-i münevverü’l-meşjib şeyḫ-i ekmel ü edjib idi. ‘Aziz-i müşārun ileyhiñ zāviye-i ‘aliyyeleri ḳurbunda Ĥāce Ĥüseyn Cāmi’inde imām ve Cāmi’-i Kebīr’de müzekker enām-ı şıdḳ-keḷāmda nazjri nādir. Şeyḫ ‘Abdu’l-Ḳādir Efendi’den menḳıldur ki ‘aziz-i mezbūruñ na’ş-ı nūr-pāşları ber-dāşte-i ta’zīm u ḫurmet⁶⁵⁴ şalāt-ı cenāze-i şerīflerini ba‘de edā-yı şalāt-ı zuhr⁶⁵⁵ edā içün Cāmi’-i Kebīr muşallāsına eśnā-yı ‘azm ü mecj’de nihāyet cemā‘at-i müslimjinde ‘azizü’l-ḳadri ḫayāt-ı sa‘ādetlerinde hey’et-i şerīfleri üzre⁶⁵⁶ mübārek yed-i beyzālarında ‘aşālarına ittikā ederek ḫaṭve-cünbān-ı hıram olduklarını ‘ayānen u beyānen müşāhede ve mu‘āyene eyledim deyü nāḳil-i mecālis-i ḫavāşş-ı enām olduĝu kitāb-ı *Vefeyāt-ı Bāldır-zāde*’de nüvişte-pjirā-yı şaḫīfe-i taḫḳıḳdır. ‘Aziz-i müşārun ileyhiñ irtihālinde maḳām-ı şerīflerinde dāmādları ‘Alj Efendi şeyḫ olup andan şöñra ḫalīfesi Şeyḫ Süleymān Efendi cā-nişin ve andan şöñra Ḳālebī Şeyḫ Aħmed Efendi mürebbj-i sālīḳın ve

⁶⁵¹ 100a KA

⁶⁵² 108b AE

⁶⁵³ Onların nişanları, yüzlerindeki secde izidir. Kur’ān, Fetih/29.

⁶⁵⁴ 100b KA

⁶⁵⁵ şalātu’z-zuhr: şalāt-ı zuhr KA

⁶⁵⁶ 109a AE

ba'de ez-ân Debbâg-zâde Muştafâ Efendi seccâde-pîrâ-yı irşâd u 'âşıkân ve andan soñra Kâsımpaşalı Şeyh Muştafâ nigeh-bân olup mezbûr 'âlem-i bekâya kaşaba-i Kâsımpaşa'da rihlet etmekle meşîhat-ı zâviye-i mezkûre cedd-i a'zam-ı 'abd-i rākımu'l-hurûf Emîrî Şeyh Mehemmed Enârî hazretlerine tevcih ve anlar dañı biraz eyyâm seccâde-i güzîn-ârâm ba'dehu binâ vü inşâ eyledigi hânkâh-ı 'aliyyelerine nakl u hicret ve zâviye-i Ahmed Paşa'yı taraflarından vekil ile idâreye mübâderet buyurmuşlardır.

Der-kenâr⁶⁵⁷: Mümâ ileyh Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi Hazretleriniñ aḥz-ı feyz-i tarîkat ve nâ'il-i rütbe-i hilâfeti Şeyh Kâsım Efendi Hazretleriniñ hulefâ-yı kirâmlarından Şeyh Muhyî'd-dîñ Karahışârî Hazretlerinden olmaḡ üze Nev'î-zâde 'Aṭâyî merḡûm *Hadâyîku'l-Hakâyık*'ında tahriir etmiş. Fi'l-hakîka Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi'yle Kâsım Efendi huzerâtının beynlerinde ba'diyyet-i zamân olmaḡla 'Aṭâyî merḡûmuñ tahriiri rütbe-i şihhate şâyân bulunmuşdur.

Der-kenâr⁶⁵⁸: Mümâ ileyh Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi Şeyh Muhyî'd-dîñ Karahışârî'den aḥz etmişdir. Anlar İnegöl'de medfûn Şeyh Kâsım Lârendî'den anlar Hâcî Mehemmedü'l-Karamanî'den ol dañı Biñbaşı Şeyh Ahmed Efendi'den aḥz etmişdir.

Meşâyiḡ-i 'Azâm'ın Dil-Pesendi Şeyh 'Alî 'Alâ'ü'd-dîñ Efendi:

Akşehir-nâm kaşabadan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezelîden istifâza-ı nûr-ı şu'ûr edip kâbil-i feyz-i isti'dâd ve sâlik-i mesâlik-i rüşd ü reşâd olduḡda Kaşamonî'da mütevârî-i hâk-i maḡfîret Şeyh Şa'bân Efendi hazretleriniñ hulefâ-yı kirâmlarından olup kibâr-ı meşâyiḡ-i Halvetiyye'den Akşehir'de Şeyh Naşûh Efendi'den bî'at ve aḥz-ı dest-i tevbe vü inâbet edip mişkât-ı türbelerinde tenvîr-i künc-i târîk-i derûn ve kesb-i ma'ârif-i gün-â-gün etdikden soñra anlarıñ izn ü icâzetleriyle maḡrûse-i Burusa'ya hicret⁶⁵⁹ve dâḡil-i kal'ada Şeh-zâde-i merḡûm 'Alâ'ü'd-dîñ Beg Maḡallesi Mescidi'nde mihrâb-nişîn-i 'uzlet olup ser-halka-i meclis-i erbâb-ı tevḡid iken yine dâḡil-i kal'a-i mezbûrede Filboz Maḡallesi'nde Şeyh Câmi'i harjminde olan zâviye-i şerîfeye intikâl ve niçe şühûr u sâl⁶⁶⁰ evrâd u ezkâr-ı Bârî'ye iştigâl üze olduḡu ḡâlde biñ yigirmi yedi Recebü'l-ferdiniñ on yedinci yevm-i erba'a 'âzim-i dâr-ı bekâ olup zâviyeleri civârında vâkı' ḡazîrede mütevârî-i hâk-i mezârdır. 'Azîz-i mezbûr kerâmât-ı 'aliyye ile meşhûr ve mu'tekid-ı cumhûr olup kelâmı rütbe-i şihhâd u kabûle mevşûl olan fuḡûlden ba'z-ı keşf ü kerâmâtı menḡûldür.

Zümre-i Huşyâr-ı Ma'âriḡ Dede-i Zû-Fünûnı Mevlevî Hazretü's-Şeyh Ahmed Cünûñi:

⁶⁵⁷ Der-kenâr KA'da 99b'de kayıtlıdır, AE'de ise kayıtlı değildir.

⁶⁵⁸ Der-kenâr KA'da 100a'da kayıtlıdır, AE'de yer almamaktadır.

⁶⁵⁹ 101a KA

⁶⁶⁰ 109b AE

Câdde-i Sultānu'l-'uṣṣākiñ rāh-rev-i hidāyet-nümünü ve Leylā-yı 'aşk-ı ilāhī'niñ Kays-ı şāf-derünü Şeyh Ahmed Cününî ḥazretleri livā-yı Karaman'da Larende kaşabasında hırka-püş-ı vücūd ve şüküfe-i nev-şüküfte gibi külāh-dār-ı zuhūr-ı naḥl-i şühūd olup sālīk-i ṭarīk-i Mevleviyye ve mālīk-i biḥār-ı *Meṣnevī-i Ma'neviyye* olmağın niçe zamān semā'-zenān ve felek-mişālī gerdān ve neyveş nālān olarak Bağdād-ı Bihişt-ābād Mevlevī-ḥānesi'nde Meṣnevī-ḥān olup ba'dehu āsitāne-i āsmān-sāy-ı ḥazret-i Mevlānā'da seccāde-niṣṣin ve şeyh-ı şıddīk-ı şadākat-āyın olan İbnü'l-Mevlānā Şeyh Ebūbekr Çelebi Efendi ḥazretleriniñ 'atabe-i 'aliyyelerine cebhe-sāy-ı rıkkıyyet ve niçe müddet kemer-beste-i ḥidmet olup şeyh-ı müşārun ileyh dāru's-saltānati'l-ḳadīme-i maḥrūse-i Burusa'da bizim ṭarīkimize mensūb bir tekye-i maṭbū'-ı rūḥ-efzā mevcūd olmadığından sizi şehir-i mezbūr burc-ı evliyāya me'mūr eyledik buyurmuşlar dede-i mezbūr bu vechle sāniḥa-pīrā-yı şudūr olan Elmās-pāre-i kelām-ı ḥayr-encām-ı ḥazret-i şeyh-i der-cīb-ı hırka-ı kabūl⁶⁶¹ edip maḥrūse-i Burusa'ya taḥrīk-i pāy-ı sebūk-reftār ve belde-i mezbūreye ba'de'l-vuṣūl tedārūk-i cāy-ı karār 'ale'l-fevr sa'b u düşvār olmağın Sedbaşı fevkinde meşāyih-i Ḥalvetiyye'den Şeyh Ya'ḳūb Efendi ol ešnāda maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da vāḳı' kaşaba-i Ebā Eyyūb Enṣārī'de müsāferet-i muḳīm olmağla Burusa'da olan zāviyelerine⁶⁶² visāde-güster-i müsāferet ve ba'z-ı revendegān-ı fuḳarā-yı Mevleviyye ile ṭarḥ-efken-i encūmen-i cem'ıyyet olup ba'dehu işāret-i ma'neviyye ile ḥālā ma'lūm-ı bay u gedā olan dergāh-ı şerīfiñ 'arşasını i'āne-i eḥibbā ile iştirā ve ol mevzi'-i ḥālet-nümāya ḥānḳāh-ı dil-güṣā inṣāsına teşmīr-sāz-ı ihtimām biñ on altı senesinde rehīn-i rütbe-i ḥüsn-i ḥitām olmuş ve ol hengām Burusa maḥkeme-i kübrāsında re'īsü'l-küttāb bulunan Bāldır-zāde Şeyh Meḥammed Efendi vaḳfiye-i ma'mūl bahāsını kendi ḳalem-i mu'ciz-beyānıyla taḥrīr ü imlā etmiş ve ol ešnāda maḥkeme-i merḳūmede aḥkām-ı şerī'at-ı ḡarrāyı icrāda olan mevālī-i 'izāmdan 'Azmi-zāde Muṣṭafā Efendi temhīr ü imzā eylemiştir. Ḥazret-i Dede-i 'ālī-şān ḥānḳāh-ı cedīd-i füyūzāt-bedīdde niçe şühūr u sāl āyın-ı ḥazret-i Mevlānā'yı te'diye vü ifāda ber-zede-i dāmān ve naḳl-i *Meṣnevī-i Şerīf* ile ḳulūb-ı dervīṣānı şādān etmek üzre iken biñ otuz sālinde ḥarīf-ı nā-sāz ecel-i kec-nigāh ile nazar edip külāh-ı ḥayātı serinden cūdā ve döne döne 'āzim-i dergāh-ı Ḥudā olup zāviye-i mezkūrede vāḳı' türbe-i şerīfesinde mu'tekif-i ḥucre-i mezār-ı lāmi'ü'l-envārdır. 'Aziz-i mezbūr meczūb-ı naḳş-ı lā'ubālī ve derūn-ı şafā-maḥrūnı cezbe-i şevḳle mālī nefes-i nefsi pūr-te'şīr ve inkişāf-ı zamīr ile şehīr ve mu'tekid-i şaḡīr u kebīr ve bir pīr-i vācibü't-tevkīr idi. Ṭabī'at-ı şī'riyyeleri olup nāvdān-ı ḥāme-i mu'ciz-āṣārlarından niçe⁶⁶³ zülāl-i ebyāt u eṣ'ār-ı bilā-şī'ār cārī olmuşdur.

⁶⁶¹ 102b KA

⁶⁶² 110a AE

⁶⁶³ 102a KA

Der-kenār⁶⁶⁴: Mevlānā Celālū'd-dīn Rūmī Hazretleri Şemsü'd-dīn-i Tebrizî ile halvet-güzîni-bezm-i şohbet olarak mā'ide-i feyzinden nevāle-hor-ı tārīkat olmuş ve cām-ı leb-riz-i 'aşkından mezîd neş'e-i ma'rifet bulmuştur. Şemsü'd-dīn-i Tebrizî dağı Şeyh Rūknü'd-dīn-i Sücāşî'den ve Baba Kemāl-i Cündî'den ağı etmiştir. Şeyh Rūknü'd-dīn ve Baba Kemāl Şeyh Necmü'd-dīn-i Kübrā'dan ağı etmiştir. Şemsü'd-dīn-i Tebrizî irtihālinden sonra hazret-i Mavlānā Şalāhu'd-dīn-i Zer-küb ile mertebe-i 'aşk u muhabbede haylî seneler encümen-ārā-yı ünsiyet olmuştur. Ba'de vefātihi hazret-i Mevlevî Hüsāmü'd-dīn Çelebi'yi meclis-i muhibbine şāyān edip niçe demler şohbetler etmiştir. Sultān Veled Bahā'ü'd-dīn Ahmed hazretleri Mevlānā hazretleriniñ ferzend-i nijk-hışāli ve vāriş-i kāmīl-i feyz ü kemālidir. Şalāhu'd-dīn-i Zer-küb kezālik Hüsāmü'd-dīn Çelebi Kayşeri'de medfün Seyyid Burhānū'd-dīn Muḥakkık-ı Tirmizî'den anlar dağı vālid-i Mevlānā Sultānu'l-'ulemā Bāhā'ü'd-dīn Veled'den anlar dağı Şeyh Necmü'd-dīn-i Kübrā'dan anlar dağı Şeyh İsmā'īl Kayşeri'den anlar Şeyhü'l-Kebīri'l-Mısrî'den anlar 'Ammār Yāsir'den anlar dağı Ebu'n-Necīb Sühreverdî'den ağı etmiştir. *İlā-āhiri's-silsile*.⁶⁶⁵

Bilen Bulan Sırr-ı Vahdeti Şeyh Eyyüb Efendi El-Celvetî:

Āftāb-ı vücdı diyār-ı Karaman'da Larende kaşabasında tābende olup tahşil 'ilm ü ma'rifete bezl-i maqdūr ve silk-i tedriş duḥūl ile kesb-i şeref-i mevfūr etdikden sonra muktezā-yı tevfiḳ-i cenāb-ı Vehhāb nükūd-ı diyānet ü taḳvādan mālīk-i nişāb olmağın cānib-i taşavvufa meyl ü rağbet ve dağdağ-i tārīk-i tedrişden "ferāğat edip medīne-i Üsküdār'da seccāde-nişīn-i irşād Hüdāyî"⁶⁶⁶ Es-Seyyidü's-Şeyh Maḥmūd Efendi Hazretleriniñ meclis-i şeriflerine⁶⁶⁷ kādīm ve ba'de'l-inābe envā'-ı şabr u şekīb ile rāh-ı mücāhede ü riyāzete sālīk ü 'āzīm olarak niçe müddet 'aziz-i müşārun ileyh hīdmet ü ağı ruḳ'a-i ḥilāfet edip izn ü icāzetleriyle maḥrūse-i Burusa'ya 'atf-ı 'inān-ı esb-i hicret ve maḥrūse-i mezbūrede Sedbaşı fevḳinde *Hālīşen li-vechi'llāhi te'ālā*⁶⁶⁸ binā vü inşā eylediği zāviye-i celīlede püst-nişīn-i meşīḥat olup bu hāl üzre niçe şühūr u sinīn peygüle-güzīn-i halvet ü celvet iken biñ otuz tārīhinde 'āzīm-i ḥuld-i berīn ve zāviye-i mezbūrede va'kı türbe-i şerīfede āsūde vü defīndir. 'Aziz-i mezbūr maḳāmāt-ı 'aliyye ile meşhūr zāhid ü 'ābid ve mürteż u mücāhid enfās-ı nefīsesi mü'eşşir-i bī-nazir-i vā'iz ü müfessir idi.

Ufk-ı 'İrfān u Edebiñ Māh-ı Şul'emendi Eş-Şeyh Ramazān Baba Efendi:

⁶⁶⁴ Der-kenār KA'da 101a'da kayıtlıdır, AE'de ise kayıtlı değildir.

⁶⁶⁵ Silsilenin sonuna kadar.

⁶⁶⁶ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenāra yazılmıştır.

⁶⁶⁷ 110b AE

⁶⁶⁸ Sadece Yüce Allah'ın rızası için.

Hilāl-i vücūdı ufķ-ı vilāyet-i Aydın'dan ʔulū' ü nümāyān Ramazān Baba denmekle şöhre-i ebnā-yı zamāndır. Pāleheng-i ʔayātı beste-i miyān u mengūş-ı hūşı āvīze-i gūş-ı iz'ān edip pāy-ı seyāhatle tekāpū-yı deşt-i şahrā ederek medīne-i Burusa'da Sekileme-nām cāy-ı dil-gūşāda āşiyān-sāz olup meşāyiḥ-i Zeyniyye erenlerine 'aşķ u niyāz⁶⁶⁹ edip anlardan aḥz-ı debdebe-i rūsūm ve ol dā'ireden 'alem-efrāz u ʔilāvet-i ʔudūm etmekle tekmiḷ-i ʔariķat ve kūşe-gīr-i tekyegāh-ı 'uzlet ve giderek bi'l-küllīyye ḥubb-ı Ŗevābı şaḥīfe-i dilden terāşa bezl-i himmet ve ʔā'ife-i ʔalenderāne mürşid-i rāh-ı ḥaķķat olmağla cümlesi ez-cān u dil kendüye ḥidmet ederler imiş. Bu 'acebdir ki gürūh-ı mārru'l-beyān ekşeri emr-i şalāt u şıyāmda tahāvun üzre iken baba-yı mezbūr edā-yı devāmü'l-ķazā-yı şalātta bir rütbe kūşış ü ihtimām ederdı ki ķable ḥulūl-i vaķt āmāde-i silāḥ-ı āb-dest olup mutaraķķib bāng-ı namāz ve müteraşşıd-ı hengām-ı sa'ādet-encām du'ā vü niyāz olur idi. Bi-emri'llāhi te'ālā biñ otuz senesi ḥilālinde seyāhat-ı şāh-rāh-ı tekyegeh-i beķā edip zāviye-i mezbūrede⁶⁷⁰ vāķı' türbe-i şerīfesinde mütevārī-i ḥucra-i mezār-ı rahmet-medārdır. Pīr-i mezkūr ķalīlū'l-ķelām ve miżyāf u miṭ'ām meclisi lehv ü lağvdan maşūn mānend-i hilāl-i Ramazān lāgar-ten ve naḥīfū'l-beden bir 'ārif-i ḥaķāyık-nümün idi. Cāygāhına Ḥācī Dede nā'il ve ol daḥı rahmet-i Ḥaķķ'a vāşıl olduķda mesnedine Velī Dede sezā ol daḥı biñ yetmiş sekizde naķl-i beķā etmekle zāviye-i mezbūreye Ḥasan Dede nigeh-bān ol daḥı 'āzim-i dāru'l-cinān olduķda cümlesi türbe-i Ramazān Baba'da mestūr-i ḥāķ-i ḡufrān olmuşlardır. Be-ḥūkm-i Ḥudā mürūr-ı ezmine-i keşīre ile gerek zāviye-i mezbūreyi ve gerek bu maķūle-i tekāyā-yı evliyā-yı kirāmı Bektaşī nāmında olan gürūh-ı melāḥide istīlā eylemiş ve şadā-yı nāķūr-ı seyyi'ātları resīde-i müsāmi'-i sākinān-ı evc-i 'alā olmuş idi. Ḥudāvendigār-ı sābık Sulṭān Maḥmūd Ḥān-ı Ġāzī Ḥazretleriniñ inzimām-ı zū'l-feķār-ı emr ü irādeleri ile bi'l-cümle zevāyā-yı Bektaşiyān biñ iki yüz kırķ bir tārīḥinde hedm ü ifnā ve vücūd-ı ma'şiyet-ālūd-ı tā'ife-i⁶⁷¹ mezkūreden taṭḥīr u muşaffā kılınmıştır.

'Umde-i Meşāyiḥ-i ʔariķ-i Semerķandī Şeyḥ Ḥüsāmü'd-dīn Efendi:

Ḥüsām-i vücūdı medīne-i Burusa'da kırāb-ı 'ademden keşīde ve Ḥācī Ḥalīl-zāde denmekle şīṭ-i iştihārı mesāmi'-i 'ālemyāne resīde olup rütbe-i sinn-i bülūğda cılve-künān ve sālik-i rāh-ı dāniş-i 'ilm ü 'irfān olmağla şemşīr-i cevher-dār mişāli keskin ṭālib ve Aḥī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi'ye intisāb ve i'ādelerinden mülāzemetle taḥşīl-i meṭālib edip ba'z-ı medāris-i celīlede mümāris olmuş idi. Delālet-i tevfiķ-i Rabb-i ķadīr ile meslek-i şūfiyyeye duḥūl dā'īye-i māfi'z-zamīr olmağla ʔariķ-i tedrişden dāmen-keş-i ferāğat ve meşāyiḥ-i ʔariķ-i Semerķandīyye'den

⁶⁶⁹ 102b KA

⁶⁷⁰ 111a AE

⁶⁷¹ 103a KA

Şeyh 'Alā'ü'd-dīn Efendi Hazretleriniñ maḥdūm-ı muḥteremleri mürşidü's-sālikin Şeyh Meḥmed Efendi hazretlerinden inābet ve tekmiḫ-i ādāb-ı ṭarīkat ve aḥz-ı izz ü icāzet eyledikten soñra maḥrūse-i mezbūrede zeyl-i celīl-i keşide-i⁶⁷² temennā denmekle şöhret-nümā-nām maḳām-ı feraḥ-fezāda ittikā-yı kuhsār-ı 'uzlet ve icād u ihdāş eyledigi zāviye-i dil-güşāda seccāde-nişin-i meşihāt olup ol cāy-ı hoş-āb u hevāda āmed-i medjd-i sübhā-gerdān-ı zikr ü tevḫid iken biñ kırk iki sālinda ḥüsām-ı vücūdı 'arīza-i maraḫ-ı hā'ile ile jeng-beste ve ḳabza-i ḥayātı dest-i ḳābizü'l-ervāḥda şikeste olup ol maḳām-ı nüzhet-efzāda vāḳı' mescid-i şerīfe mülāşık türbe-i laṭīfede medfūn ve da'avāt-ı ḥayriyye-i mü'minin ü mü'mināta maḳrūndur. 'Aziz-i mūmā ileyh āšnā-yı deryā-yı 'ulūm ve güzide-i erbāb-ı fūhūm mecmū'a-i kemāl-i ma'rifet ve 'arif-i envā'-ı hüner-i fażilet idi. Keşide-i silk-i te'lifinden *Mühimmāt-ı Mü'minin*-nām kitābı ve *Mir'āt-ı Kā'ināt* ismiyle mersūm mecmū'a-i belāḡat-nişābı ve ilāhiyyāt-ı keşire-i⁶⁷³ müştemel Dīvān-ı feşāḥat-me'ābı vardır.

Gülistān-ı Kādiriñiñ Gül-i Nādiri Şeyh Ahmed Efendi El-Kādiri:

Meşāyih-i Kādiriyye'niñ ercmendi Şeyh Ahmed Efendi'dir. Memālik-i Rūm'dan Östürünce-nām ḳaşabada 'abā-pūş-ı vücūd ve ḥırḳa-i ḥayāt ile ḳadem-nihāde-i 'ālem-i şühūd olup taḥşil-i 'ilme bezl-i maḳdūr etmekle ba'z-ı 'ulemāya dānişmend ve 'ilm ü ma'rifetden ḥişşemend oldukça tevfiḳ-i Ḥayy-ı Kādir kendüye refiḳ-i ṭarīḳ olup maḥmiyye-i İstanbul muḥāzisinde Tob-ḥāne'de āsitāne-i āsmān-sāy-ı Kādiriyye'de seccāde-nişin-i irşād-ı ṭālibin olan ḳıdvetü'l-meşāyih zevi'l-ḳadri'ş-şāmiḥ Şeyh İsmā'il-i Rūmī Hazretleriniñ ḳul u ḳurbānı ve bende-i emr ü fermānı olarak ḥidmet-i şeriflerinde bezl-i iktidār ve naḫar-ı ḳımyā-eşerleriyle rütbe-i ḥilāfete sezāvār ve işāret-i 'aliyyeleriyle maḥrūse-i Burusa'ya gelüp şübūt-yāfte-i ḳarār oldukça Sābıḳan 'Alī Paşa Hammāmı denmekle şöhret-nümā olup şademāt-ı şavā'ıḳ-ı rüzgār ile ḥarābezār ve mesken-i mūr u mār olan germ-ābe-i vjraneniñ cāmekānını şirā-yı şer'iyye ile cānib-i vakfdan iştirā⁶⁷⁴ eyleyüp cāmekān-ı mezbūrı ta'mir ve ḥas u ḥāşāḳdan taḥḫir ve ol cāy-ı ḥarābe inşād-i ḥucerāt ederek bir zāviye ihdāşına sāk-ı himmeti teşmīr eylemiş ve biñ otuz sekiz Şaferi āḫiri rüz-ı penç-şenbede ḳuṭbu'l-'ārifin Eşref-zāde Sırrı Şeyh 'Alī Efendi Hazretleri ve ol ešnāda Burusa Mollası bulunan Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ve maḥdūmı Es-Seyyid Meḥmed Efendi hengām-ı itmām-ı ḥuceste-encāmda ḥāzır bulunmuş olmalarıyla cemā'at ile şalāt-ı zuhr edā ve zikr ü tevḫid-i Ḥudā ve ba'dehu du'a vü šenā olmuşdur. Ol şeyḫ-i šāf-nihād cāy-ı mezkūrda seccāde-pjṛā-yı irşād olup şābūn-ı himmet ile ābdan çirk-ālūde-i 'uşātı

⁶⁷² 111b AE

⁶⁷³ 103b KA

⁶⁷⁴ 112a AE

ve sunuḥ-ı mā-sivādan pāk ve niçe şahş-ı⁶⁷⁵ bāridü'l-mizāc-ı muḥtāc-ı 'ilācī ḥalvet-i germ-i mücāhedede tāb-ı āteş-i tevḥīd ile 'arak-rız ve sūznāk etmek üze iken biñ elli bir tārīḫinde ṭa'ne-i ṭā'ün ile rū-gerdān-ı 'ālem-i fenā ve müteveccih-i dāru'l-beḳā olup zāviye-i mezbūreniñ miḥrābı verāsında reh-güzārda olan ḥazīrede defīndir. 'Aziz-i mezbūr zühd ü şalāḥ ile meşhūr mürşid-i şāfi-fu'ād ve 'ārif-i pāk-i'tikād idi.

Dest-i Kāmilden İden Nüş Şerbeti Şeyḫ Ya'kūb Efendi El-Ḥalveti:

Maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da serā-perde-i 'ademden beytül-ḥazengüne pā-nihāde ve cemāl-i Yūsuf-miśāl 'ilm ü kemāle 'āşık u dil-dāde olmağın bi-ḳadri'l-isti'dād ney-i vişāl-i āmāl ile dil-şād olduḳda zülāl-i şāf-muḥabbet-i derūnı sūy-ı dil-cūy-ı ehl-i ṭaşavvufa seyl-āb maḥmiyye-i İstanbul'da Bāzırgān Tekyesi şeyḫi mālīk-i metā'-ı 'ulūm-ı ḥaḳīḳat ve ḳāfile-i sālār-ı şāh-rāh-ı 'ālem-i vuşlat meşāyiḫ-i Ḥalvetiyye'den Şeyḫ Ramażān Efendi *ḳuddise sırruḫu'l-'aziz*⁶⁷⁶iñ revācgāh-ı irşādlarından dest-ber-āverde-i nişāb-ı ṭarīḳat ve nazar-ı nūrānī-eşerleriyle hilāl-i isti'dādı bedr-i tābān-ı āsmān-ı ḫilāfet olan Şerbeti Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi Ḥazretleriniñ ser-mestān-ı rahīḳ-i meykede-i ḥaḳīḳati zümresine duḫūle⁶⁷⁷ ḥaṭve-cünbān-ı şitāb ve cām-ı leb-rız-i feyzinden nüş-ı şerbet-i ḥayāt-baḫş-ı tevbe vü inābetle ḥalvet-ḥāne-i dil ü cānı ḫurrem ü şād-āb olup ḫidmet-i 'aziz-i mezbūrda niçe müddet muvāzalet-yāb olarak tekmiḫ-i lāzime-i 'irfān u ādāb etdikden soñra izz ü icāzetleriyle maḥrūse-i Burusa'ya ḳadem-resā ve Sedbaşı fevḳinde vāḳi'a Ḳaraağac Maḥallesi'nde binā vü inşā eylediḡi zāviye-i 'aliyye-i Ḥalvetiyye'de pūst-ārā-yı irşād ve müdāvim-i zıkr ü tevḥīd-i Rabbü'l-'ibād iken biñ elli iki tārīḫinde dāru'l-aḫzān-ı bedenden⁶⁷⁸rūḫ-ı pūr-fütūḫları rū-gerdān ve 'āzim-i feraḥ-ābād-ı cinān olup cesed-i şerīfleri zāviye-i mezkūrede mebniyye-i türbe-i sa'ādetlerinde mestūr-ı şandūḳa-i ḥāk-i ġufrāndır. 'Aziz-i mūmā ileyḫ ḫüsn-i ḥaşā'il-i 'ālem-pesend ile şöḫre-bend icrā-kūn-ı ādāb-ı şerī'at ve zinde-dār-ı merāsım-ı ṭarīḳat ḥāfız-ı Kelām-ı Ḳadīm olup şadā-yı dil-güşā-yı Dāvūdī-edā ile miḥrāb-ı şerīfde tilāvet-i Ḳur'ān'a zemzeme-pjīrā-yı āğāz ve bālā-yı ḳademe-i minberde ḫuṭbe-pervāz olduḳda zümre-i sāmi'inden zuḫūr eden āvāze-i du'ā-yı *'Aleyke 'avnu'llāh*⁶⁷⁹ resīde-i dergāh-i ilāh olur idi.

Der-kenār:⁶⁸⁰ Şeyḫ Ya'kūb Efendi el-me'zūn fi's-şeyḫ Şerbeti Meḥemmed Efendi el-me'zūn mine's-Şeyḫ Ramażān Efendi el-müşteḫir Bāzırgān Tekyesi Şeyḫi fi'l-İstanbul el-me'zūn fi's-

⁶⁷⁵ 104a KA

⁶⁷⁶ Aziz sırrı kutsansın.

⁶⁷⁷ 122b AE

⁶⁷⁸ 104b KA

⁶⁷⁹ Allah'ın yardımını üzerine olsun.

⁶⁸⁰ Der-kenār AE'de 112a'da kayıtlıdır, KA'da kayıtlı değildir.

Şeyh Muhyi'd-dîn El-Karaşişârî el-me'zûn Eş-Şeyh Kâsım Larendî el-me'zûn Eş-Şeyh el-Hâc Mehemmed el-Karamanî el-me'zûn mine's-şeyh Ahmed Şemsü'd-dîn-i Şaruhanî el-ma'rûf be-Yigitbaşı *qaddesa'llâhi esrârühüm* ilâ âhiri's-silsile.

Sâlikân-ı Eşrefîniñ 'İzz ü Şerefi Şeyh Mehemmed Efendi El-Eşrefî:

Medîne-i Burusa'da bir eşref sâ'atinde mesned-i vücûda nüzûl ba'dehu bir takrîb ile belde-i İznîk'e duhûl edip fuکارā-yı tarîk-i Eşrefiyye ile ihtilâf ederek mazhar-ı gencîne-i esrâr-ı İlâhiyye ve 'ârif-i ma'ârif-i ma'neviyye Eşref-zâde Sırrî Şeyh 'Alî Efendi Hazretleriniñ kerîmelerine tezevvüc ve hubûb-ı bād-ı feyz-bağş-ı Şamedâniyye ile kulzûm-i merâm u makşûdî temevvüc edip şeyh-i müşârun ileyhiñ izn ü icâzetleriyle medîne-i Burusa'da tarh-endâz-i ikâmet ve hâlâ ma'lûm-ı bay u gedâ zâviye-i Eşrefiyye denmekle şöhret-ârâ hânkâh-ı hâlet-efzâda seccâde-nişîn-i meşîhat olup leyl ü nehâr muvâzabet-kâr-ı evrâd u ezkâr iken biñ altmış târihinde 'âzim-i cilvegâh-ı cinân zâviye-i mezbûre-i⁶⁸¹ Eşrefiyye'de vâkı' türbe-i şerîfede küşe-gır-i merkad-i mağfîret-nişân oldu. 'Azîz-i mezbûr heme-i rûzân u şebân icrâ-kün-ı âyîn-i pîrân ve şâhib-i keşf ü kerâmât bir zât-ı haķâyık-'unvân idi.

Zümre-i Meczûbân-ı Hudâ'niñ Ser-bülendi Açıkbaş Es-Seyyid Eş-Şeyh Maḥmûd Efendi:

Nihâl-istân-ı maṭbû'u't-tarḥi's-siyâdetiñ serv-i âzâdesi ve deşt-i pehnâ-yı velâyetiñ bürehneser-i dil-dâdesi Baba Nakşbendî evlâdından⁶⁸² biñ kırk sekiz târihinde çeşide-i şehd-i şehâdet olan Urimiyye Şeyhi Efendi Hazretleriniñ birâder-zâdesi Es-Seyyid Eş-Şeyh Maḥmûd Efendi Hazretleridir. Ol ser-âmed-i gürûh-ı evliyâ şehir-i nûzhet-efzâ-yı Âmid'de 'âlem-i ğaybdan kadem-nihâde-i çemenistân-ı vücûd ve ser-ḥalka-i meclis-i şühûd olup tarîkat-ı 'aliyye-i Nakşbendiyye'den ba'z-ı 'azîzân aşḥâb-ı intibâha ḥidmet ederek *cezebetün min-cezebâtî'r-Raḥmân*⁶⁸³ nüktesine mazhar ve kuyûd-ı 'alâiyık-ı fâniyeden şûret-i âzâdelik mir'ât-ı hâl-i haķîkat-iştimâllerinden cilveger olup kemâl-i incizâb-ı 'aşk-ı Bârî ve mıkñâtîs-ı irâde-i Kird-gârî ol tiğ-i şamşâm-ı kerâmeti kalem-rev-i Rûm-ı âsâyiş-rüsûma rubûde ve kâ'id-i meşîyyet-i müsebbibü'l-esbâb 'inân-ı ihtiyâr-ı esb-i sebûk-reftârın ârzû-yı seyâḥatle heves-âlûde etmegin Mısr-ı Kâhire'de ve ba'z-ı büldân-ı fâḥire geşt ü güzâr ederek maḥrûse-i Burusa'da baş-ı bisât-ı ikâmet edip ekşer-i evkât Dâye Ḥatun câmi'-i şerîfinde ve Câmi'-i Kebîr'de ve ba'z-ı emâkin-i sâmi'ada ḥalka-bend-i cem'îyyet ve Es-Seyyid Eş-Şeyh Mehemmed-i Hemedânî ḥazretleriniñ cem' ü tertîb eylediği niçe ed'îye-i me'sûreyi muḥtevj evrâd-ı fethîyyeyi kırâ'at ile zikr ü tevḥîd-i Bârî'ye müdâvemet üzre iken temâşâ-yı nuķûş-ı ḥâṭır-firîb-i gülzâr-ı beķânîñ baş açık

⁶⁸¹ 113a AE

⁶⁸² 105a KA

⁶⁸³ Allâh'ın cezbelerinden bir cezbe.

deli vü dıvānesi olmağın biñ yetmiş yedi Rebî'ü'l-âhîr'inde delâlet-i cezbe-i muhabbet-i Hudâ ile 'âzim-i 'âlem-i lâhût Dāye Hatun Cāmi'-i şerîfiniñ⁶⁸⁴ cānib-i ğarbisinde reh-güzârda vâkı' hâzîrede mütevârî-i hâk-i mezâr-ı mağfîret-medârdır. 'Azîz-i mezbûr Şeyh Meczûb nakş-ı lâ'ubālî ve şâhib-i vecd ü hâl ve cezbe-i istiğrâkla mâlî ve kâşif-i esrâr-ı İlâhiyye ve mazhar-ı envâr-ı tecelliyât-ı Sübhāniyye idi. Tabî'at-ı şî'riyyeleri olup Resmî⁶⁸⁵ maḥlaşıyla ḥaylî şüfiyâne ve şâ'irâne kelimât-ı kudsiyyeleri nigâşte-i mecmû'a-i yârândır. On iki 'ulûmı münderic bir risâle-i latîfe keşîde-i silk-i te'lîf edip destûr-ı mükerrrem Köprili-zâde Fâzıl Aḥmed Paşa merhûma ithâf eylemişlerdir.

Der-kenâr⁶⁸⁶: Eşrefî Şeyh Meḥemmed Efendi Sırrî Şeyh 'Alî Efendi'den aḥz etmişdir. Anlar pederleri Şeyh Pîr Ḥamdî Efendi'den anlar pederleri Şeyh 'Abdu'r-Raḥîm Tırsî'den anlar Ḳayın pederleri Eşref-zâde Şeyh 'Abdu'llâh er-Rûmî ḥazretlerinden 'Azîz-i müşârun ileyh daḥî Şeyh Ḥüseyn-i Ḥamavî'den anlar pederleri Şeyh Şehâbü'd-dîñ Aḥmed'den anlar daḥî pederleri Şeyh Ḥüsâmü'd-dîñ-i Şakîk'den anlar pederleri Şeyh Şemsü'd-dîñ Meḥemmed'den anlar Şeyh 'Abdu'l-'azîz'den anlar Sultân 'Abdu'l-ḳâdiri'l-Geylânî ḥazretlerinden telemmüz-i izz ü icâzet etmişdir. 'Azîz-i müşârun ileyh daḥî Ebû Sa'îdü'l-mübârek ibni 'Alî Maḥzûmî'den anlar Ebu'l-Ḥüseyn el-Ḳureşî'den anlar Ebu'l-Ferah-ı Tarsusî'den anlar Şeyh Ebu'l-Fazl Temîmî'den anlar Şeyh Ebû Bekr Şiblî'den anlar Seyyidü't-Tâ'ife-i Cüneyd-i Bağdâdî'den aḥz etmişdir.

Gülistân-ı Ma'rifet u Ḥaḳîḳatiñ Sebak-Ḥānı Ercmendi Üftâde-zâde Ḳuṭb-ı Şeyh İbrâhîm Efendi:

Ḳuṭbu'l-aḳṭâb-ı cihân Eş-Şeyh Meḥemmed Üftâde *Ḳaddesallâhi te'âlâ bi-sırrıhi's-sa'ade*⁶⁸⁷ ḥazretleriniñ maḥdûm-ı mükerrremleri Şeyh Muşṭafâ Efendi ḥazretleriniñ şulb-i pâk-i feyznâk-ı enverlerinden tekyegeh-i vücûda vaż'-ı ḳadem ve revnaḳ-efzâ-yı ḥāneḳâh-ı 'âlem olan ḳuṭbu'l-'arîfîñ ve gavşu'l-vâşılîñ Şeyh İbrâhîm Efendi ḥazretleridir. Süllem-i sinn-i şerîfleri henüz iki ḳademe su'ûd eyledikde *Nezzelna hahûna şümme irteḥalna*⁶⁸⁸ zemzemesince vâlid-ı mâcidleri bu tâb-ḥāne-i cihāndan dâr-ı beḳâ-yı cināna irtihâl etmegin enişterleri Burusa Mollâsı Fenârî-zâde Şâh Meḥemmed Efendi merhûmuñ zîr-i terbiye-i ḥarem-i ḥimāyesinde olarak sübhâ-i le'âl-i 'ömr-i 'azîzleri on sekiz a'dâdına resîde olduğda vâdî-i taḥşîl-i 'ulûm-ı resmiyyeye irḥâ-yı 'inân-ı eşheb-i ihtiyâr ve niçe fuḥûl-i 'ulemâ-yı 'âmilîniñ meclis-i takrîr ü ifâdelerinde şarf-ı naḳdîne-i iḳtidâr ederek müddet-i ḳalîlede her fende mâhir ve 'ulûm u

⁶⁸⁴ 113b AE

⁶⁸⁵ 105b KA

⁶⁸⁶ Der-kenâr KA'da 104b'de kayıtlıdır, AE'de kayıtlı değildir.

⁶⁸⁷ Allah onun kutlu sırrını mukaddes etsin.

⁶⁸⁸ Buraya (dünyaya) geldik ve göç ettik.

fezâ'il-i bâhire ile mişl ü nazîri nâdir bir şeyh-i zevî'l-mefâhîr olmuşlar cedd-i emcedleri tarafından 'âlîsinden min ciheti'l-bâ'tın zühûr eden îmâ-yı işâret-i ma'neviyye hasebiyle medîne-i Üskûdâr'da seccâde-pîrâ-yı irşâd ve mürşid-i müstersîdîn-i ehl-i reşâd Es-Seyyid Eş-Şeyh Maḥmûd Hüdâyî *ḳuddise sırruhu'l-'âlî*⁶⁸⁹ ḥazretleriniñ⁶⁹⁰ şavb-ı sa'âdetlerinden terkîm ü irsâl kılınan da'vet-nâme-i 'aliyye resîde-i nezd-i seniyyeleri olıcaḳ tahrîme-i 'azîmete dil-bend-i niyyet ve mûmâ ileyh Şâh Meḥammed Efendi⁶⁹¹ ma'iyeti ile müşârun ileyh Hüdâyî Maḥmûd Efendi ḥazretleriniñ ḳadem-nihâde-i sâḥa-i sa'âdetleri olduḳda meslek-i 'aliyye-i Celevtiyye üzre aḥz u yed-i inâbet edip ol sulṭân-ı iḳlîm-i ma'nâ ḥazret-i 'azîz-i kerâmet-intimânîñ dört sene miḳdârı dâru't-terbiyelerinde kemer-i mücâhedeyi der-miyân ve câdde-i sülûkda berzede-i dâmân olduḳdan soñra işâret-i 'aliyye-i sulṭân-ı rûsul ve hidâyet-i hâdj-i sübûl ile Burusa'da vâkı' cedd-i 'âlî-tebâr ve peder-i büzürgvârları zâviye-i nûzhet-efzâlarında seccâdenişîn olup 'ankâ-şıfat lâne-sâz-ı Ḳâf-ı 'uzlet ve niçe sinîn mütekâşîre revnaḳ-baḥşâ-yı şavma'a-i ḥalvet iken biñ seksen ṭokuz Ramazân-ı şerîfiniñ on üçüncü leyle-i sebtde şabâḥa ḳarîb bu kişver-i nâsûtdan 'âlem-i lâhûta gûzâr ve ziyâfet-ḥâne-i erḥamü'r-râḥiminde ifṭâr etmişlerdir. Cesed-i latîflerin cedd-i 'âlîleri türbe-i muṭahharasında defne cenâb-ı sa'âdet-me'âblarından istizân eylediklerinde cedd-i kerâmet-şî'âr ve peder-i büzürgvârım ḥuzûrunda pâ-y-dırâzî bî-edebâne istirâḥat vaz'-ı küstâḥî-i ḳabâḥatdır deyü cevâb vermeleriyle ḥarem-i câmi'-i şerîfde olan ḥadiḳa-i enîḳada fütâde-i ḥâk-i 'itrnâk olmuşlardır. *Nevverallâhi meşhedehu*⁶⁹². 'Azîz-i müşârun ileyh ḥazretleri nâm-ı nâmîleri gibi şîretde İbrâḥîm Ḥalîl'ullâhvâr fuḳarâya şâm u şehîr süfre-i ni'meti gûşâde ve ikrâm u iḥsânları ḥadden-ziyâde reh-nümâ-yı sâlikân-ı ṭarîḳat ve ḡavvâş-ı baḥr-ı 'amîḳ-i ḥaḳîḳat idi. Ḥişâr-ı ḳal'aniñ burcunda vâkı' cedd-i emcedleriniñ vaz'-ı esâs-ı binâ buyurdıkları aḥşâbdan câmi'-i şerîfleri şademât-ı recfeden meşref-i ḥarâb olmaḡın biñ seksen bir târîḫinde esâsından ḳal' u ḳam' etdirilüp kâr-gîr bir câmi'-i 'adîmü'n-nazîr⁶⁹³ inşâ buyurılıp heşt mâh encâmında resîde-i ḥüsn-i ḥitâm olmuş⁶⁹⁴. ve fenâ-yı şehîrde Kızılcabayır'da zâviye-i latîfleri olan câmi'-i şerîfe mülâḥîḳ bir tevḥîd-ḥâne-i vâlâ müceddeden binâ ve ḥânḳâḥ-ı münîfiñ ekşer-i mevâzî'nı tecdîd rütbesinde ta'mîr edip ol mürşid-i nûrânî-i bî-mudânî bu vechle vâḳıf-ı şânî olmuşlar ve dergâḥ-ı mezkûrî bezl-i nuḳûd-ı mütevâfire etmekle ez-ser-i nev ma'mûr u âbâdân buyurmuşlar.

Reh-revân-ı Aşḥâb-ı Ḥaḳîḳatiñ pîş-revi Şeyh Meḥammed Muḥyi'd-dîn Efendi El-Burusevî:

⁶⁸⁹ Yüce sırrı kutsansın.

⁶⁹⁰ 114a AE

⁶⁹¹ 106b KA

⁶⁹² Allah, onun şehit olduḡu yeri nurlandırsın.

⁶⁹³ 114b AE

⁶⁹⁴ 106b KA

Peder-i büzürgvârları Şafîyyü'd-dîñ Efendi merhûmuñ şulb-i pâkinden bu belde-i Burusa-i bihişt-te'vemde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd ve zamân-ı şerîflerinde Şafîyyü'd-dîñ-zâde denmekle şöhret-nümûd olan Burusevî-maḥlaş Şeyḥ Muḥyi'd-dîñ Efendi Ḥazretleridir. Çille-i kayd-ı tufûliyyetden âzâd ve bâliḡ-i mübâli' rüşd ü sedâd olup taḥşîl-i mu'ârefe dil-dâde ba'z-ı 'ulemâ-yı 'aşr-ıñ meclis-i tedrijs ü ifâdelerine ḥâzır u âmâde olarak bi-ḡadri'l-istiṭâ'a kavâ'id-i 'ulûm-ı âliyyeyi istifâde eyledikde delâlet-i tevfiḡ-i cenâb-ı mâlikü'l-mülûk dâḥil-i dâ'ire-i aşḥâb-ı sülûk olmaḡın diyâr-ı Rûm-ı cennet-rüsûmdan Mekri ḡaşabasında mürşid-i kâmil ve muḥakkıḡ-i fâzıl Şeyḥ Cāhidî Efendi ḥulefâ-yı kirāmından Şeyḥ 'Alî Efendi Ḥazretlerinden takbîl-i dest-i inâbet ve âyîn-i meslek-i Ḥalvetiyye üzre ikmâl-i âdâb-ı sülûk-ı ṭarîḡat ve 'azîz-i müşârun ileyhden aḡz-ı ḥilâfet etdikden şoñra igr ü icâzetleriyle vaṭan-ı aşliyyeleri olan maḥrûse-i Burusa'da zeyl-i cebelde vâkı' Üçközler-nâm nûzhet-efzâda mu'âvenet eḥibbâ-yı mekârim-intimâ ile bir câmi'-i ra'nâ ve zâviye-vâlâ ṭarḡ u binâ edip zümre-i fuḡarâ u dervîşân ile heme-i leyl ü nehâr encümen-efrûz-ı tevḥîd ü ezḡâr iken imdâd-ı ḡaybiyye-i îlâhî ile ḡac-ı şerîfe 'azîmet ve ba'de edâ-yı nesḡ ve'l-ḡacc ziyâret-i ravza-i muṭahhara-i Seyyidü'l-enâm 'aleyhi's⁶⁹⁵-ḡalavât ve's-selâm ile ḡâ'iz-i mertebe-i sa'âdet⁶⁹⁶ olup bi's-ḡiḡḡat ve's-selâme şehr-i mevlûdlarına kadem-zen-i vürûd olup mürûr-ı ḡalîlî'l-ezminede va'de-i 'ömr-i 'azîzleri temâm biñ ṭoksan bir Zî'l-ḡicce'ti's-şerîfesiniñ yedinci gecesı rûḡ-i ḡudsiyeleri 'âzim-i dârü's-selâm olup cesed-i şerîfleri ḡânḡâḡ-ı laṭîflerinde olan türbe-i sa'âdet-elîflerinde laḡd-niḡîn-i raḡmet-i Raḡmândır. Şeyḡ-i mûmâ ileyh riyâzet ü mücâhede âyîn-i Cāhidî'yi icrâ ve rüsûm-ı taḡavvufda rûḡ-ı muḡaddese-i ḡazret-i Şeyḡ-i Ekber'i iḡyâ edip aḡvâl-i ṭarîḡat-ı şüfiyyede müşâhede ve *Tevḡîd-nâme* ve *'İbret-nûmâ* nâmında te'lîf-i şerîfleri ve Burusevî maḡlaşıyla îlâhiyyât-ı keşîre-i bi-muḡtevj müretteb dîvân-ı laṭîfleri vardır. Dört nefer evlâd-ı kirâmları olup maḡdûm-ı ekberleri Şeyḡ 'Abdî Efendi Ḥazretlerini kendi maḡâmlarına ta'yîn edip diḡer ferzend-i necâbet-eşerlerinden Şeyḡ 'Ömer Efendi Mollâ 'Arab Cāmi'i ḡarḡminde olan zâviyeye işâret ve Şeyḡ 'Alî Efendi'yi 'Abdu'l-Mü'min Tekyes'i'nde icrâ-yı âyîn-i ṭarîḡata vaşıyyet ve Şeyḡ Ḥâcî Muṭṭafâ Efendiye müceddeden bir zâviye binâ edip anda zikr ü tevḡîd ile işṭiḡâle du'â vü himmet buyurmuşlardır.

Gülşen-i sa'âdet u siyâdetiñ gül-i bi-ḡḡârı Emîrî Es-Seyyid Eş-Şeyḡ Meḡammedü'l-Enârî *Ḳuddise sırruhu'l-meliki'l-bârî*⁶⁹⁷:

⁶⁹⁵ 115a AE

⁶⁹⁶ 107a KA

⁶⁹⁷ Melik ve Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

‘Aziz-i müşârun ileyh hazretlerinin ğurre-i ğarrâ-yı vücûd-ı şerifleri diyâr-ı Anadolu’dan medîne-i Konya kurbunda Bozkır kaşabasında aşhâb-ı şervet ü yesâr ve tüccâr-ı ser-mâye-dârun El-Hâc Muştafâ Ağa-nâm recûl-i be-nâm şulb-i tâbnâkinden ve meşâyih-i Halvetiyye’den Bozkır Şeyhi Efendi hazretlerinin kerîme-i mükerremelerinden tâlî’ ü bedîdâr olup âġûş-ı dâye-i tevfiġ-i Hudâ’da perverîş-yâb olarak had-i hâl-i şabâvetden fâriġ ve sinn-i şerîfleri rûtbe-i bülûġa bâliġ olduġda ‘ulûm-ı zâhire taġşîline⁶⁹⁸ bezl-i naġdîne-i evkât⁶⁹⁹ edip bi-ġadri’l-istiġâ’a zîver-i ‘ilm ü ‘irfânla bir zât-ı ma’âlî-şîfât olduġda *El-‘urûġu nezâ’a*⁷⁰⁰ me’âlî nüvişte-i nâşîye-i hâlî olarak tārîġat-ı ‘aliyyeye dâ’îye-i intisâb e’azz-i âmâlî ise de rîzâ-yı pederlerin taġşîl mülâbesesiyle biraz eyyâm cihet-i aġz u i’tâda dest-beste-i kıyâm olmuşlar idi. Bir şeb ‘âlem-i menâmda bir ‘azîz-i hoş-sîmâ zâhir ü hüveydâ olup Oġlum Seyyid Meġammed bu meslek-i nâ-marziyyeden tefrîġ-i zimmet edip li-ümm-i ecdâd-ı ‘izâmîñ tārîġ-i sa’âdet-enîġkına ġadem-peymâ-yı şitâbân olasin ve ġarafımızdan terbiye görmek içün bizi arayup bulasin deyü tenbîh ü işârât olunduġda vukû’-ı ru’yâ-yı şıġk-intimâların ‘inde’ş-şabâh ġuzûr-ı pederlerine takrîr ü îzâh edip icâzet-i vâlid-i sürûşî-sîretleriyle iclâ-yı vaġan ve taġfiif-i eşkâl-i câme vü pîrehen etdikden soñra süvâr-ı esb-i seyr ü sefer ve iki sene-i kâmile pergâr-ı pây-ı seyâhatla resm-i pervâz-ı dâ’ire ġaylî dâr u diyâr olup âġirü’l-emr Rûmeli’de vâġı’ Lofġa kaşabasında pây-der-dâmen-i ġarâr olduġda ol ešnâda kaşaba-i mezbûrede seccâde-nişîn-i ġânġâh-ı irşâd olan meşâġîr-i meşâyih-i Halvetiyye’den fâzîl-ı Rûmî Şeyh ‘Alî Efendi *ġuddise sirruhu’l-‘azîz*⁷⁰¹’iñ meclis-i bâhirü’t-taġdîslerine dâġil ve rû’yet-i dîdâr-ı şeref-medârları devletine nâ’il olduġda ru’yâda meşhûd-ı dîde-i daġâyîġ-nümûdları olan ‘azîz-i ġaġâyîġ-şînâs olduġun der-‘aġab îġsâs edip derġâl ġâk-i pây-ı ġîmyâ-mîşâllerine rûy-mâl olduġda ol mürîd-i bî-mîşl ü mânend hazret-i ‘azîz-i ‘âlem-pesend cenâbından sübġa-gerdân-ı dest-i inâbet ve ġihre-sây-ı nişîmengâh-ı bî’at olup niġe müddet tekmîl-i uşûl-i esmâya kemer-bend-i himmet olmaġın ol şeb-ġerâġ-ı ġulzüm-i⁷⁰²kerâmetiñ nesîm-i enfâs-ı ‘inâyet-şümûlünden gül-ġonce-i âmâl-i derûnî ġandân ve rahîġ-i taġġîk-i feyzinden iktisâb ve neşve-i âdâb u îġkâd etmekle mesned-i mu’allâ-pâye-i ġilâfete ġu’ûd ve tâlib-i râh-ı Hudâ olan ‘uşşâġı irşâd içün maġâm-ı ġaġġâte şu’ûd⁷⁰³ ile me’mûr olmuşlar idi. ‘Azîz-i mütercem ešnâ-yı sülûkunda iken şeyġleri Şeyh ‘Alî Efendi hazretlerine bir gece rûġâniyyet-i hazret-i Sultânü’l-Enbiyâ zuhûr edip “Yâ Şeyh ‘Alî oġlum Seyyid Meġammed’e ber-veġ-i uġrâ ġurmet eyle zîrâ benim şecere-i

⁶⁹⁸ 107b KA

⁶⁹⁹ 115b AE

⁷⁰⁰ Irklar ayrılır.

⁷⁰¹ Aziz sırrı kutsansın.

⁷⁰² 108a KA

⁷⁰³ 116a AE

siyâdetimiñ mîve-i şîrîn-teri ve secere-i nesl-i sa'âdetimiñ seyyid-i ser-defteridir.” deyü sâniha-pîrâ-yı şudûr olan emr-i cenâb-ı risâlet-penâhiyi şeyh hazretleri şadef-i dürr-i güher olan hokka-i lisân-ı şerîflerinden lü'lü'-feşân-ı hikâyet oldukları mestûr-ı şahîfe-i menâkıb-nâmeleridir. İcâzet-i Nebî-i âhîrî'z-zamân ve işâret-i evliyâ-yı 'âlî-şân ile kaşaba-i mezbûre kişi-zâdelerinden şeyyib bir zen maḥdere-i edîb hacle-i izdivâca keşide ve ba'dehu eşheb-i teveccüh ü 'azîmetleri bi'l-istiḥlâf maḥrûse-i Burusa'ya resîde olduğda şehir-i dil-gülşâ-yı mezkûrede Pars Beg Câmî'i haremînde pîrâye-i şavma'a-i ârâm ve ba'de zâviye-i Aḥmed Paşa'da seccâde-nişîn Kâsımpaşalı Şeyh Muştâfâ Efendi Der-'aliyye'de 'âzim-i ḥuld-i berîn ve ol hıttada defîn olmağla maḥlûlundan meşîḥat-ı zâviye-i mezbûre 'uhdelerine bi't-tevcîḥ biraz eyyâm zâviye-i Aḥmed Paşa'da seccâde-nişîn-i ihtirâm olup işâret-i evliyâ-yı kirâm ile medîne-i Burusa'da biñ tokşan bir sâlinde *Ḥālisen li-vechi'llāhi te'ālā*⁷⁰⁴ ma'lûm-ı bay u gedâ ve Enârlı Tekyesi denmekle şöhret-ârâ olan ḥânḳâh-ı ra'nâ ve câmî-i zîbâyı binâ vü inşâ edip nâr-ı pür-nûr-ı encümen şoḥbetlerine cem' olan mürîdân-ı pervâne-meşrebden niçe çerâğlar⁷⁰⁵ uyandırmış ve leb-teşnegân-ı zülâl-i ḥaḳîḳati zemzem-i irşâdlarıyla kandırmış idi. Ber-vech-i iş'âr ber-dâşte-i dest-i iktidârları olan ḥânḳâh-ı 'aliyyede miḳdâr-ı sâl-i 'işrîn pûst-nişîn olup 'abbâr-ı ihtilâṭ-ı nâsdan dâmen-i pâkları mu'arrâ ve genc-i vahdetde genc-i mestûr gibi cevher-i zât-ı velâyet âyâtları lem'a-pîrâ ve âyîn-i şerîf-i eslâf-ı meḥâsin-ittisâfı şubḥ u mesâ icrâ vü ihyâ edip sinn-i sâlleri derece-i heştâda resîde-i ḥüsn-encâm ve tûmâr-ı 'ömr-i 'azîzleri⁷⁰⁶ *temme bi'l-ḥayr*⁷⁰⁷ ile *miski'l-ḥitâm*⁷⁰⁸ olduğda biñ yüz on sekiz Şa'bân-ı şerîfiniñ on üçincü yevm-i cum'a şadâ-yı şalâ-yı *İrci'î*ye leb-beyk-güyan ve lisân-ı dürrer-bârları zîkr ü tevḥîd ederek rûḥ-ı pür-fütûḥları bu vahşetgâh-ı fânîden nüzhetgâh-ı cinâna bâl-güşâ-yı ḥîrâmân olup ḥânḳâh-ı şerîflerinde mebnîye-i türbe-i muḳaddesleriniñ vasaṭında kendüleriçün ḥafr olunan merḳad-i rahmet-ḳarînlerine cesed-i şerîf-i leṭâfet-elîfleri takbîr ü tedfîn olunmuşdur. 'Azîz-i müşârun ileyh *Esbâğa'llāhi ni'amehu 'aleyhi. Seyyidü şahîḫü'n-neseb*⁷⁰⁹ ve 'âşîḳ-ı lâ'ubâlî-meşreb ḡavvâş-ı baḥr-ı bî-pâyân-ı kerâmet u velâyet ve sebbâḥ-ı yemm-i bî-kerân-ı ma'rîfet u ḥaḳîḳat mazanne-i ḥâl-i zümre-i ṭarîḳat-âşinâ bir def'a peder-i muḥteremleriyle bir kerre daḫı evâḫîr-i 'ömrlerinde nâ'il-i ḥacc-ı beyt-i Ḥudâ olmuşlar ve vâridât-ı İlâhiyye'yi müştemil niçe kelimât-ı ḳudsiye-i manzûmeyi Seyyid maḥlaşıyla şahîfe-i beyâna keşide etmişlerdir. Biñ iki yüz on altı târîḫinde bâd-ı cenûbuñ şiddet-i hebûbı

⁷⁰⁴ Sadece Yüce Allah'ın rızası için.

⁷⁰⁵ 108b KA

⁷⁰⁶ 116b AE

⁷⁰⁷ Hayırla tamamlandı.

⁷⁰⁸ Mührün miski ile.

⁷⁰⁹ Allah ona nimetlerini bol bol versin. Soyu temiz efendi.

eşnâsında *bi-kaẓā’i’llāhi te’ālā*⁷¹⁰ kürre-i nār-ı âsmândan belde-i mezbûreye şerâre-feşân olan âteş-i sūzândan hânkâh-ı şerîfleri muhterik *Bi-hamdihî ve keremihî’l-Mennân*⁷¹¹ ba’z-ı aşhâb-ı hayrât taraflarından i’nâne ve himmet ile zâviye-i ‘aliyyeleri binâ vü inşâ buyurulmuş ve türbe-i sa’âdetleri bunca⁷¹² zamândır niçe kibâr-ı ehl-i şervet ü yesârîñ meşhûd u manzûrları olmuş iken ‘adem-i kabûl-i rûhâniyyetlerinden tûlâ-yı şûret-i bünyâdına mübâderet ile irtikâ-yı mertebe-i ecr-i cezîle reh-yâb u zafer kimesne hakkında âyîne-i kaderden cilveger olmayup ‘alâ-haze’l-âni mânend-i kulûb-ı zümre-i ‘âşîkân vîrân kalmıştır.

Der-kenâr⁷¹³: **Ṭarîkat-ı Ḥalvetiyye**: Seyyid Şeyh Emîrî Mehemmed Efendi Lofçavî fi-aşl Rûmî Şeyh ‘Alî Efendi’nin ahz-ı feyz-i ṭarîk etmiştir. Anlar Rûmî Şeyh ‘Alî Efendi’den ahz-ı feyz-i ṭarîk etmiştir. Anlar Şeyh ‘Alî Efendi’den anlar Şeyh İbrâhîm Efendi’den anlar pederleri Edirnevî Mestci Şeyh ‘Alî Efendi’den anlar Şeyh Muhyî’-d-dîn Kara Hişârî’den anlar Şeyh Kâsım Lârendî’den anlar Şeyh Mehemmedü’l-Karamanî’den anlar Yigitbaşı Şeyh Ahmed Şemsü’-d-dîn Şaruhanî’den anlar Şeyh ‘Alâ’ü’-d-dîn-i ‘Uşşâkî’den anlar Tâcû’-d-dîn anlar Kâmil-i Kayserî’den anlar Molâ Pîr Mehemmed Erzincânî’den anlar pîrû’-ṭ-ṭarîka Şeyh Seyyid Yahyâ Eş-Şîrvânî’den anlar Şeyh Şadrü’-d-dîn el-Ḥayyâmî’den anlar Ahî Mehemmed Ḥalvetî’den anlar Şeyh ‘Ömer Ḥalvetî’den anlar Ahî Mehemmed Ḥalvetî’den anlar İbrâhîm Zâhid Geylânî’den anlar Şeyh Cemâlû’-d-dîn Tebrîzî’den anlar Şeyh Şehâbü’-d-dîn-i Tebrîzî’den anlar Şeyh Rûknü’-d-dîn Mehemmed Neḥḥasî’den anlar Şeyh Kutbu’-d-dîn Ebherî’den anlar Şeyh Ebu’n-Necîb Sühreverdî’den anlar Şeyh ‘Ömer Bekrî’den anlar Şeyh Kâzî Dîneverî’den anlar Şeyh Mehemmed Bekrî’den anlar Şeyh Mehemmed-i Dîneverî’den anlar Mimsâd-ı Dîneverdî’den Seyyidü’-ṭ-ṭā’ife Cüneyd Bağdâdî Hazretlerinden ahz etmiştir. İlâ-âhîrî’s-silsile.

Ṭarîk-i Ḥalvetiyye’niñ Silsile-bendi Zencîrî Şeyh ‘Alî Efendi:

‘Azîz-i mezbûr beyne’l-ehâlî Zencîrî Şeyh ‘Alî Efendi denmekle meşhûr olup kuyûd-ı iğlâl-i dağdağa-i şabâvetden rehâ ve derece-i sinn-i vuḳûfa bi’l-vuşûl âşâr-ı rûşd⁷¹⁴ ü sedâd nâşîye-i hâlinde huveydâ oldukça **Beyt:**

[*fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün*]

Düşdi dāmân-ı dile bir şerer-i sūz-efken

‘Aşk âhengeri zencîr-i cünûn işler iken

⁷¹⁰ Yüce Allah’ın emrinin yerine gelmesiyle.

⁷¹¹ İhsanı bol Allah’ı hamd ile.

⁷¹² 109a KA

⁷¹³ Der-kenâr AE’de 115a-115b’de, KA’da 107a’da kayıtlıdır.

⁷¹⁴ 117a AE

mü'eddāsınca bā-irāde-i meşīyyet-i ezeliyye işābet-i şerāre-i nār-ı 'aşk-ı İlāhiyye ile kemend-i sevdā-yı hākiqate düşüp şāh-rāh-ı fakr u fenānıñ deli vü dīvānesi olmağla bi'l-āhıre meşāyih-i tarikat-ı Halvetiyye'den bir şāhib-i nazarıñ dāru's-şifā-yı terbiyesine dāhil ve niçe müddet tūl u dırāz hıdmetinde beste-miyān-ı iktidār ederek rütbe-i hilāfete neyl ile ser-bülend-i emāşil olduqdan soñra ebvāb-ı kal'a-i maħrūse-i Burusa'dan Bābü'z-zemīn kurbunda gūzerānı cünd-i rūze-i 'ömr-i serj'ü'z-zevāl içün bir zāviye-i muhtaşara inşāsına bezl-i naqdıne-i himmet edip bi't-tav' ve'r-rizā gerden-gir-i zencir-i irādeti olan sālīkān-ı rāh-ı Hudā'yı irşād ile silsile-bend-i iştiğāl ve heme-i eyyām u leyāl müdāvim-i tahrik-i sübḥa-i zıkr ü tevḥid-i İzed-i müte'āl iken bi-emri'llāhi te'ālā muqayyed-i kayd-bend olan rūḥ-ı laṭifi 'azm-i āsāyişgāh-ı mülk-i bekā edip cesed-i şerifi zāviye-i merķūme tevḥid-hāne şuffesi tahtında vākı' türbesinde āsūde-nişin-i ḥāk-i fenā olmuştur. 'Aziz-i mezbūr 'āşık-ı lā'ubālī-meşreb ve şavma'a-dil u cānī ādāb u 'irfān ile⁷¹⁵ leb-ā-leb āşnā-yı aḥvāl-i zümre-i ehl-i ḥāl ve şāhib-i keşf ü kerāmet bir zāt-ı huçeste-hışāl idi. Biraz müddet 'Arab Şeyḥ 'Abdu'llāh Efendi nāmında bir zāt-ı ḥüb-simā zāviye-i mezbūrede seccāde-pirā olup ol daḥı biñ yüz kırk sekiz sālinda irtihāl-i 'ālem-i āḥiret etdikde 'aziz-i mezbūruñ cānib-i yesārında defin-i laḥd-i mağfiret olmuştur. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhümā.*

Kayd-ı Ta'alluḫ-ı Sivādan Āzāde Şeyḥ Muştafā Efendi Burusevi-zāde:

Maħrūse-i Burusa'da Üçkozlar ḥānḳāh-ı şerifinde āsūde-i şafḥa-i ḥāk-i raḥmet-i Hudāvendī Burusevi-maḥlaş Safiyü'd-dīn-zāde Şeyḥ Meḥammed Muḥyi'd-dīn Efendi ḥazretleriniñ necli necib ve⁷¹⁶ ferzend-i lebj ü edjleri Şeyḥ Muştafā Efendi'dir. Vālid-i muḥteremlerinden taḥşil-i 'ilm-i şerife şitābān ve aḥz-ı rūsūm-ı inābe edip taşfiye-i derūn-ı tarikatde pūyān ikmāl-i lāzime-i tarikat etmekle müşārun bi'l-benān olmuş idi. Peder-i velāyet-eşerleri 'aziz-i müşārun ileyh irtihāl-i zāviye-i 'uḳbā eyledikde birāder-i büzürgvārları Şeyḥ 'Abdī Efendi ḥazretleri ḥānḳāh-ı Üçkozlar'da seccāde-i meşihata şāyeste vü sezā olup şeyḥ-i mütercem mālīk-i dīnār u dirhem bir zāt-ı muḥterem olmağla maħrūse-i mezbūrede 'Alī Paşa Cāmi'-i Şerifi ittishālinda bir sāḥa-i dil-ārā iştirā ve ḥālişan li-vechi'llāhi te'ālā mücedden bir zāviye-i ra'nā ve tevḥid-hāne-i dil-güşā binā vü inşā edip bā-berāt-ı şerif-i 'ālī-şān seccāde-i meşihatde pāy-der-dāmen kıyām ve zāviye-i cedide-i 'aliyyede leyle-i erba'a ḳā'imen ve dā'iren meşgūl-i zıkr ü tevḥid-i melikü'l-'allām ve bu ḥālāt-ı müstaḥsene üzre gūzārende-i leyālī vü eyyām iken biñ yüz yigirmi sālinda müteveccih-i tekyegeh-i bekā ve zāviye-i mezbūre cāmi'-i şerifi ḥizāsında olan ḥazirede mütevārī-i ḥāk-i fenā olmuştur. Şeyḥ-i mezbūr tārik-i⁷¹⁷ muzaḥrefāt-ı

⁷¹⁵ 109b KA

⁷¹⁶ 117b AE

⁷¹⁷ 110a KA

dünyâ ve ‘âşık-ı dîdâr-ı Mevlâ olup meydân-ı çille ve riyâzâtıñ bir merd-i mücâhidi ve şeb-i müceddid-i icrâ-yı âyın-ı Şeyh Câhidî idi.

Sihâm-ı Sa’âdet-i Zâhiriyye ve Bâtıniyyeniñ Şâhib-i Hakkı Hazretü’ş-Şeyh İsmâ’îl Hakkî:

Peder-i ‘âlî-güherleri semiyî-i fahr-i enbiyâ Muştafâ ismiyle müsemmâ olup dârü’s-saltanatı’l-‘aliyyede sükkân-ı mahalle-i Akşaray’dan iken harîk-i kebîr-i ešâs-ı beytleri muhterik ve nizâm-ı hâlleri müteferrik olduğda Rûmeli’de Aydos-nâm kaşabaya hicret edip şâhibü’t-terceme hazretleri kaşaba-i mezbûrede biñ altmış üç Zî’l-ka’de’si evâ’ilinde rûz-ı yek-şenbede revnak-tırâz-ı gehvâre-i vücûd ve haţve-endâz-ı sâha-i şuhûd olup küdek-i se-sâle iken vâsıta-i vâlid-i sürüşî-eşerleriyle şâhibü’t-te’lîfi’r-râ’ika ve mâlikü’t-taşânîfi’l-fâ’ika küberâ-yı meşâyih-i tarîkat-ı Celvetiyye’den At⁷¹⁸-pazarı Seyyid Şeyh Fazlî ‘Osmân Efendi hazretleriniñ meclis-i melâ’ik-enişlerine duhûle şâyân ve nazar-ı himmetlerine mazhariyetle muktebes-i envâr-ı feyz-i firâvân olup ba’dehu sinn ü sâlleri rütbe-i ‘âşere kadem-resâ ve neyyir-i ‘irfân-ı ezeliyye âsmân-ı cebhesinde lem’a-pîrâ olduğu hengâm müşârun ileyh Seyyid Şeyh ‘Osmân Efendi Hazretleri’niñ “hâliife-i evveli mahmiyye-i Edirne’de Şeyh ‘Abdu’l-Bâkî Efendi hazretleriniñ”⁷¹⁹ zîr-i terbiyelerinde irsâl-i lihye idinceye kadar kemer-beste-i kıyâm ve ba’de-ez-în ‘azîzleri Fazlî İlâhî ‘Osmân Efendi Hazretleri mahmiyye-i İstanbul’a nâkil-i bisât-ı i’tizâm ve Atpazarı kurbunda vâkı’ Kıl Câmî’inde seccâde-nişîn-i irşâd-ı enâm olduğda dâhil-i bezm-i ‘ulyâları olup ol sâ’at-ı sa’âdet-karînde ahz-ı yed-i inâbet ve telkîn-i zîkr-i müselsel-i tarîkat ile nâ’il-i himmet ü inâyet ve niçe müddet ‘azîz-i ‘azîzü’l-kadriñ⁷²⁰ hizmet-i ma’âlî-menkabetlerinde olarak lâıyk-ı nazar-ı kudsiyye ve dem-â-dem sezâvâr-ı nefh-i enfâs-ı nefîse-i ma’neviyye olmağın yevmen-fe-yevmen kendülerinde deryâ-yı feyz-i ilâhî cûş ve cûybâr-ı esrâr-ı nâ-mütenâhî hurûş edip âyât u ahâdiş üzerine te’vîlât-ı tahrîr ve kütüb-i câmi’a vü nâfi’a terkîm ü tastîr buyurmuşlardır. Ez-ân cümle üç mücellid-i kebîr *Tefsîr-ı Rûhu’l-Beyân* ve *Şerh-i Hadîş-i Erba’în* ve *Şerh-i Âdâb* ve *Kitâb-ı Kebîr* ve uşûl-i hadîşden *Hâşiye-i Nuḥbetü’l-fikr* ve *Kitâbu’l-Hiṭâb* ve *Kitâbu’n-Netîce* ve *Şerh-i Kitâb-ı Muhammediyye* ve *Şerhü’l-Meşnevî* ve *Kitâb-ı Vâridât-ı Kübrâ* ve *Şerhü’l-Kebâ’ir* ve *Şerh-i Pend-nâme-i Atṭâr* ve *Şerh-i Tefsîrü’l-Fâtîha* ve *Tamâmü’l-Feyz* ve *Vesîletü’l-Merâm* ve *Kitâb-ı Kenz* ve *Kitâbu’z-Zîkr* ve *Ş-Şeref* ve *Kitâb-ı Fûrûk* ve *Şu’ab-ı İmân* ve *Tuhfe-i Hâşekiyye* ve *Tuhfe-i İsmâ’îliyye* ve *Tarîkat-nâme-i Celvetiyye* ve sâ’irleri gibi kimini lisân-ı ‘Arabî ile tahrîr ve kimini zebân-ı Türkî ile takrîr etmişlerdir ve ‘azîzleri tarafından bi’l-işâret mahrûse-i Burusa’da mesned-nişîn-i hilâfet olmalarıyla âşâr-ı celîleleriñ

⁷¹⁸ 118a AE

⁷¹⁹ tırnak içindeki kısım AE’de bulunmamaktadır.

⁷²⁰ 110b KA

ekşerisini belde-i tayyibe-i mezkûrede te'lîf ü tezbîr buyurmuşlardır.⁷²¹ Ve te'lîfât-ı 'âliplerinde muharrer manzûme-i belâgat-güsterleri on biñden ziyâde olup cedd-i emcedim mürşidü's-sâlikîn Şeyh Şadrü'd-dîn Efendi Hazretleri hurûf-ı teheccî üzre bi't-tertîb kendi hâme-i iktidârlarıyla tahrîr ve bir mücellid-i kebîr dîvân-ı belâgat-'unvânîñ vücûd-pezîr olmasına dâmen-i himmetlerin teşmîr etmişlerdir. 'Azîzleri Şeyh 'Oşmân Efendi biñ yüz iki senesinde menfâ-yı Mağosa'da târik-i dünyâ ve reh-rev-i hânkâh-ı beķā olduktan yigirmi sene mürûrunda ki biñ yüz yigirmi tokuz târihinde 'âlem-i ğaybdan me'mûran dımışkû's-Şâm'a⁷²² hicret ve ehl ü evlâdlarıyla Burusa'dan ol belde-i mübârekeye 'azîmet edip üç sene miķdârı anda mekû ü iķâmet ve *Kitâbü'l-Hiķâb* ve *Kitâbü'n-Necât*-nâm eşer-i şerîflerini te'lîfe himmet edip yine serâ-perde-i ğaybdan zühûr eden işârât-ı 'aliyye muktezâsı Şâm-ı şerîfden tayy-kerde-i seccâde-i mücâveret ve belde-i Üskûdâr'a gelüp anda daķı kûşe-nişîn-i halvet olup ba'dehu sevķ-i İlâhiyye ile semend-i 'azîmete süvâr ve medîne-i Burusa'da maķâm-ı kadîmlerinde temekkûn ü karâr edip biñ yüz otuz beş sâl-i huçeste-fâlinda işârât-ı resûl-ı ekrem ve beşâret-i Hâķîb-i muhterem ile şehir-i mezkûrede Bâzâr-ı Milh kurbunda hâlâ ma'lûm-ı bay u gedâ olan zâviye-i 'aliyyelerini binâ ve şüfiyân-ı şâf-dilâna mesken ü me'vâ edip Câmî'-i Muhammediyye deyü tesmiye ve Hazret-i Seyyidü'l-Mürselîne nisbet ile kadr ü menzilesin tenmiye buyurmuşlardır. Hânkâh-ı 'aliyyelerinde 'ibâdât u tât ile iştigâl ve etrâf u inhâya halîfeler irsâl etmek üzre iken biñ yüz otuz yedi târihinde sinn-i sa'âdetleri yetmiş beş derecesine resîde olduķda tât-ir-i rûh-ı kudsîyyeleri 'âzim-i mesîre *Fe-revhun ve reyhânun*⁷²³ Ve *uzlifeti'l-cennetu li'l-muttaķîn*⁷²⁴ maķâmında mesned-ârâ-yı dâru'n-na'îm-i cinân olup kenzü'l-haķâyık-ı ma'ârif-i İlâhiyye ve nüşha-i nefîse-i kütüb-hâne-i 'ulûm-ı 'âliyye olan vücûd-ı kerâmet-nümûdları zâviye-i 'aliyyeleri mihrâbı verâsında vâķı' sâha-i envâr-ı lâmi'de mestûr-ı nihân-hâne-i şandûķa-i gufrândır. 'Azîz-i müşârun ileyh hazretleri⁷²⁵ kerâmât-ı 'ilmiyye ve kevnîye-i zâhire ile mevşûf ve vâridât-ı Rabbâniyye ve sünûhât-ı ğaybiyye-i bâhire ile meşhûr u ma'rûf olup iki def'a nâ'il-i ucûr-ı ğazâ ve iki kerre daķı zât-ir-i beyt-i Hudâ olmuşlardır. Bâķî-zâde⁷²⁶ 'Abdu'l-Hâķî Efendi bu târihi hîñ-i irtihâlinde söylemiş ve seng-i merķad-i seniyyelerine haķk-i tahrîr olunmuşdur. **Târîh:**

[müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün]

⁷²¹ 118b AE

⁷²² 111a KA

⁷²³ Ona rahatlık, güzel rızık vardır. Kur'ân, Vakıa/89.

⁷²⁴ Cennet, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara yaklaştırılacak. Kur'ân, Şuara/90.

⁷²⁵ 119a AE

⁷²⁶ 111b KA

Tahrir itdim Hâdiyâ târih-i sâl-i rihletin

Hak hak didi 'azm eyledi Hakkı Efendi Cennet'e

Egerci-zâde Hasan Hâtif Efendi dağı bu târih-i dil-ârâyı güyâ olmuştur. **Târih:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Fevtiniñ târihidir Hâtif hurûf-ı dâğ-dâr

Şeyh İsmâ'il Hakkı 'âzim-i dergâh-ı Hak

'aziz-i müşârun ileyh 'âlem-i nâsûtdan güzêr buyurduklarından çendân eyyâm mürûrunda şâ'ir ma'nâda(?) görüp biraz şöhetden şöra kendi nuṭṭ-ı şerifleri olan **Mısrâ'**: "Kebş-i rûhum hakka kurbân eyledim" mısrâ'ıyla hatm-i kelâm etmişler ba'de'l-intibâh hesâb olunduḡda irtihâllerine tâm târih vâkı' olması ve *Naḡdû'l-Hâl*-nâm eşerlerinde bir manzûmeleridir maḡta' beyti budur **Beyt:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Âteş-i tevḡidi her kim yakdı kânûn-ı dile

Hakkıyâ envâr-ı Hak ile pür oldu merḡadi

merḡad işâretiyle iz'ân olunarak ba'de'l-hesâb mısrâ'-ı ahîr fevtlerine tâm târih teşâdüf etmesi Hakkı ki kerâmât-ı kevnîyelerinden olduḡu vâ-reste-i kayd u iştibâhdır.

Der-kenâr⁷²⁷:

Târîḡa-i Celvetiyye: Eş-Şeyh İsmâ'il Hakkı *ḡuddise sırruhu* ahzû's-Şeyh 'Oşmân Fazlı İlâhî ve hüve ahzû's-şeyh 'Abdu'llâh Efendi el-'arîf bi-Zâkir-zâde ve hüve Eş-Şeyh Ahmed Efendi el-'arîf bi-Dizdâr-zâde'de ve hüve ahz eş-Şeyh Maḡmûd Hüdâyi ve hüve ahz eş-Şeyh Meḡammed Üftâde *ḡuddise sırruhu'l-'aziz*⁷²⁸ ve hüve ahz eş-Şeyh Hızır Dede ve hüve ahz eş-Şeyh El-Hâc Bayramû'l-Ankaravî ve hüve ahzû's-Şeyh Hâmid-i Aḡsarayî ve hüve ahz eş-Şeyh İbrâḡim Şâh Erdebilî ve hüve eş-Şeyh 'Alî Mûsâ Erdebilî ve hüve ahzû's-Şeyh Şadrû'd-dîn el-Erdebilî eş-Şeyh Şafîyyû'd-dîn el-Erdebilî ve hüve ahzû's-şeyh İbrâḡim Zâhidû'l-Geylânî. *ḡaddesa'llâhi esrârühüm. İlä ahîri's-silsile.*

Mısr-ı Ma'ârifiñ Nebât u ḡandî Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh El-Hâc Meḡammed Şerefû'd-dîn Efendi:

⁷²⁷ Der-kenâr AE'de 117b'de; KA'da 110a'da kayıtlıdır.

⁷²⁸ Aziz sırrı kutsansın.

Medjine-i Burusa'da İncirlice Maħallesi'nde vākı' hānķāh-ı Eşrefiyye'de seccāde-pīrā-yı meşīhat-ı Eşref-zāde Es-Seyyidü's-Şeyh Eşref-i Şānī Meħemmed Efendi Hāzretleriniñ şulb-i pāklerinden biñ seksen tārīhinde hānķāh-ı mezkūre⁷²⁹ hārijminde bir şeref-i sā'atde 'ālem-i kevne tālī' ü zāhir ve refte refte envār-ı rüşd ü sedād cebjın-i şabāhat-ķarjıninde lāmi' ü bāhir oldukda taħşīl-i bizā'at-ı 'ilm ü kemāl içün naķdjine-i le'ālī-i isti'dād-ı ezeljsini nezd-i erbāb-ı fezā'ile nāşir olmağın fużalā-yı fezā'il-āşārdan Mollā Aħmed-zāde Meħemmed Efendi merħūmuñ meclis-i tedrişlerine hāzır olarak istifāza⁷³⁰ kavā'id-i 'ulūm ve 'ulemā-yı meħāsinü'⁷³¹-etvārdan 'Ayn-ı Ekber Şeyh Meħemmed Efendi Hāzretlerinden istifāde-i fevā'id-i mantūķ u mefhūm etdikden soñra meslek-i abā vü ecdādlarına reh-yāb ve maħmiyye-i İznīķ'de āsitān-ı āsmānāsā-yı hāzret-i ibnū'l-Eşref Rūmī'de pūst-ārā-yı irşād-ı 'ibād-me'āb-ı 'ālī-nesebleri Eşref-zāde Sulţānū'l-Ārifīn mażhar-ı esrār-ı İlāh Şeyh Luţfu'llāh Efendi Hāzretleri'nden inābet edip āteş-i 'aşķ-i 'İlahī ile şavma'a-i derūnları pūr-iltihāb ve iksā-yı tāc u ridā vü hırķa ile kām-yāb ve biñ yüz dört tārīhinde vālid-i mācid-i keşīrū'l-meħāmidlerinden aħz-i varāķ-pāre-i hilāfetle bir şeyh-i ma'ālī-cenāb olup biñ yüz beş senesi evā'ilinde cedd-i emcedleri müşārun ileyh Şeyh Luţfu'llāh Efendi 'āzim-i dergāh-ı cenāb-ı 'İzzet ve peder-i muħteremleri Eşref-i Şānī Efendi İznīķ āsitānesinde nāķil-i pūst-ı meşīhat oldukda Burusa'da hānķāh-ı Eşrefiyye'de birāder-i sāmī-ķadr-i kihterleri mürşidü's-sālikīn Eşref-zāde Seyyid Şeyh 'İzzü'd-djın Efendi seccāde-nişjın-i tārīķat olmağın maħrūse-i merķūme civārında Gemlik Kāzā Kumlā-i Şağır-nām ķaryede ħulafā-yı Eşrefiyye'den Şeyh Meħemmed Efendi'niñ binā ve ihdāş eyledigi zāviye-i laţīfe birāder-i mihterleri Eşref-zāde Şeyh Muħyi'd-djın Efendi ferāğından 'uhde-i şerīflerine tefvīz ü i'tā ve biñ yüz dört senesinde medjine-i Üskūdār'da maķām-ı Hāzret-i Hūdāyi'de Şeyh olan 'Alī Selāmī Efendi 'āzim-i dārū's-selām oldukda Burusa'da Sedbaşı fevkinde ħulefā-yı hāzret-i Hūdāyi kuddise sırruhu'l-'azīz⁷³²den Şeyh Eyyūb Efendi'niñ eşer-i dest-i müberrātı olan zāviye-i Celvetiyye maħlūldan 'uhde-i şerīflerine tevcīh olup zāviye-i 'ālīlerinde terbiye-i sālikān-ı rāh-ı Hūdā'ya⁷³³sālik iken Şeyh Zıbjī(?)⁷³⁴ lakabıyla mulāķķab bir şaħşıñ maħlūlundan eşnāf-ı seb'a şeyhligine mālīk olup niżām-ı aşķāb-ı ħırefe sa'y-ı mevfur ve zulm-i te'addīyi def'a-i bezl-i maķdūr edip kemāl-i 'aşķ u şevķ ile hānķāh-ı laţīflerinde envā'-ı 'ibādāt u tā'āta iştiğāl ile güzārende-i⁷³⁵ sinjın ü şühūr iken biñ yüz kırķ beş

⁷²⁹ mezkūre: mezkūr AE

⁷³⁰ 112a KA

⁷³¹ 119b AE

⁷³² Aziz sırrı kutsansın.

⁷³³ 112b KA

⁷³⁴ Nūshalarda şeklinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

⁷³⁵ 120a AE

senesi evâ'ilinde merre-i şelaşâ olarak tavâf-ı beytu'llâhi'l-Harâm ve ziyâret-i ravza-i münevvere-i Seyyidü'l-enâm 'aleyhi's-salavâtü ve's-selâm ârzûsıyla harem-i muhterem ve maḥdûm-ı mükerremleri Seyyid Şeyḥ Faḥrû'd-dîñ Efendi ve ba'z-ı dervîşân-ı şıdk-nişân ile maḥmiyye-i 'aliyye-i Sitanbul'a şirâ'-güşâ-yı 'azîmet ve cânib-i baḥrden belde-i fâḥire-i Mısr-ı Kâhire'ye mevşûl ve ba'de ez-ân cânib-i kâfile-i Mısr ile Haremeyn-i Muhteremeyn'e maḥmil-bend-i revân ve edâ-yı ḥaccü'l-İslâm ve ziyâret-i ravza-i muṭahhara-i Resûl 'aleyhi's-selâm ile şâdmân olduḡda kâfile-i Ḥaccâc ile Şâm-ı şerîfe vâşıl ve maşḥûbân bi's-selâme biñ yüz kırk altı târîḫinde ḥânkâh-ı irşâd-penâhlarına dâḫil olup sene-i mezbûre Rebî'ü'l-âḫiriniñ sekizinci cum'a gecesi 'illet-i tã'ün ile 'âzim-i 'âlem-i ceberût ve rûḥ-ı quddisiyyesi pervâz-künende-i fezâ-yı lâhût olup cesed-i şerîfleri zâviye-i mezbûrede kâ'in türbe-i şerîfede mestûr-ı ḡabr-ı pür-nûr ve Şeyḥ Eyyûb Efendi ḡurbunda pister-güster-i ḡuzûrdur. Şeyḥ-i müşârun ileyh 'âlim u 'âmil mürşid-i kâmil olup yevm-i şalaşâyı zâviye-i 'aliyyelerinde ve yevmü'l-ḡamîs Câmî-i Kebîr'de kürsî-nişân-ı va'z u tezḡîr ve müstemi'îñi kâḥ âşâr-ı ḡahr-ı İlâḫî ile taḡzîr ve kâḥ âb-ı ḡoş-güvâr-ı rahmet-i cennet ile tebşîr edip cûd u seḡâda 'âlem ve merḡamet ü inşâfda müselleḡ bâb-ı keremi güşâde ve süfre-i ni'meti⁷³⁶ bîḡâne vü âşnâya âmâde idi. Taḡî'at-ı şî'riyyeleri olup sünnet-i meşâyiḡe iḡtidâ ve ba'z-ı İlâḫiyât ve nu'ût-ı meḡḡarû'l-mevcûdât ketb ü imlâ edip ekşer-i manzûme-i belâḡat-âşârları mecmû'a-i zâkirânda nüvişte-pîrâdır.

Şaḡâyif-i 'İlm ü 'İrfânîñ Şîrâze-bendi Şuḡfî Şeyḥ Meḡammed Efendi:

Maḡrûse-i Burusa'da Çatalfurun ḡurbunda Şehâbü'd-dîñ Paşa Maḡallesi'nde 'âlem-i kevne bürüz u zuḡûr edip bâliḡ-i mebâliḡ-i sinn ü şu'ûr olduḡda hem-'aşrı olan 'ulemâ-yı kirâmîñ mecâlis-i ifâde-i nâfi'alarına mülâzemeti der-'uhde vü iltizâm ve şaḡîḡe-i dil ü cânî âyât-ı 'ulûm u fezâ'il ile zînet-peşîr olmaḡın beyne'l-'ulemâ-yı taḡşîl-i⁷³⁷ nîḡ-nâm eylemiş idi. Muḡtezâ-yı tevḡîḡ-i mâlikü'l-mülûk meslek-i şüfiyyeye sülûk edip bâ-emr-i sulṡânî on beş seneden mütecâviz cezîre-i Limni'de seccâde-pîrâ-yı meşîḡat ve şinâḡ-künende-i deryâ-yı ḡaḡîḡat olan pîrân-ı 'âlî-şân-ı ṡarîḡat-ı Ḥalvetiyye'den ḡutbu'l-âfâḡ ḡavşu'l-'uşşâḡ Ḥazretü's-Şeyḥ Meḡammed Mısrîyyü'n-Niyâzî ḡaddesa'llâhi sırruhu'l-'azîz⁷³⁸ biñ yüz târîḫinde medîne-i Burusa'ya ḡadem-zen-i bürüz ve zevâyâ-yı 'uyûn-ı sâlikân-ı râḡ-ı Ḥudâ'ya ziyâ-efrûz olduḡlarında der-ḡâl ḡâk-i pâ-yı 'ulyâlarına rûy-mâl olup mişḡâtü'l-envâr türbelerinde tenvîr-i ḡalvet-ḡâne-i derûn ve taḡşîl-i ma'ârif-i gûn-â-gûn etmekle vâşıl-ı ser-menzil-i ṡarîḡat ve pûşende-i tâc u ḡırḡa vü ḡilâfet olmuş idi. Biñ yüz dört senesinde 'azîzleri Burusa'dan sefer-i

⁷³⁶ 113a KA

⁷³⁷ 120b AE

⁷³⁸ Allah, yüce sırrını kutsasın.

humāyūna ‘azîmet ve üç yüz kadar fuḳarā vü dervîşân ile maḥmiyye-i Edirne’ye nehḫat edip ba’z-ı bevā’îs-i ‘acîbe zuhûrıyla ‘azîz-i müşârun ileyh ḫazretleri be-tekrâr cezîre-i Limni’ye me’mûr olmağın ba’z-ı ḫulefâ vü dervîşân me’zûnen Burusa’ya⁷³⁹ ‘avdet ve şeyḫ-i mütercem ḫazret-i ‘azîz ile ma’iyyeten cezîre-i merḳûmeye ‘azîmet etmiş idi. Biñ yüz beş Recebû’l-müreccebinde ‘azîz-i müşârun ileyh ḫazretleri cezîre-i mezkûrede ‘âzim-i ḫānḳāh-ı cennet ve ğariḫ-i yem-i bî-pâyân-ı rahmet olduḫda şeyḫ-i sālîfû’l-ezkâr Burusa’ya tahriḫ-i sefîne-i ilğar ve vaṭan-ı aṣliyyelerinde temekkûn ü ḫarâr edip biñ yüz yigirmi beş târiḫinde ‘Azîz-zâdeleri Şeyḫ ‘Alî Efendi yerine pûst-ârâ-yı meşîḫat ve yevme’l-cum’a cemâ’at-ı müslimîne gûyâ-yı va’z u naṣîḫat ve zîkr-i cehr ile kıyâmen ve dâ’iren tevḫîd ü ‘ibâdet üzre güzârende-i vaḫt ü sâ’at iken biñ yüz kırk altı Cemâziye’l-âḫirinde şaḫîfe-i zindegânîsi ṭay-kerde-i hâdimü’l-lezzât ve ‘âzim-i cennât-ı ‘âlîyât olup zâviye-i mezbûrede olan türbe-i şerîfede mestûr-ı nihân-ḫâne-i şandûka-i ğufrândır. Şeyḫ-i merḳûm şücâ’-ı meydân-ı ‘ulûm kerîmü’n-nefs ve meymûnu’n-nefs ḫalkdan mütebâ’id şâlih ü ‘âbid evḫât-i ḫamseyi Câmî’-i Kebîr’de edâ⁷⁴⁰ ve evḫât-i sâ’irede zâviyesinde inzivâ üzre olup biñ yüz sekiz sâlinde ṭavâf-ı beyt-i mûkerrem ve ziyâret-i ravza-ı Nebî-i muḫterem devletine nâ’il olmuş idi ve ‘ilm-i taṣavvufa vâkıf olmağın ekṣer-i kibâr-ı meşâyiḫiñ kelimât-ı ḳudsiyye-âyâtların taṣavvufâne şerḫ ü beyân ve ‘aṣrı meşâyiḫâna lâ-siyyemâ Şeyḫ İsmâ’îl Ḥakkî Ḥazretlerine ‘arz u i’lân eyledikde cümlesi maḫâm-ı istiḫsânda takrîz-gûyân olmuşlardır. *Es’ile-i Vâcibe* nâmında bir ḫaṣîde inşâ ve Şeyḫ İsmâ’îl Ḥakkî Ḥazretlerine isrâ edip Ḥakkî Efendi tafzîl üzre şerḫ etmişdir Ve bunlardan mâ’adâ ḫoş-âyende güftârları ve Şuḫfî maḫlaṣıyla eş’ârları ve manzûm bir kıṭ’a Mi’râciyyeleri vardır.

Meşâyiḫ ‘Azâmiñ Eşref ü ‘İzzî⁷⁴¹ Sulṭânü’l-‘Ârifîn Şeyḫ Aḫmedü’l-Ġazzî:

‘Azîz-i müşârun ileyh ḫazretleri arz-ı Filistin’den Ḳuds-i şerîf nâhiyesinden belde-i Ġazze’de ṭarîkat-ı Kâdiriyye’den ‘İsâ-zâde Şeyḫ Müferrec-nâm zât-ı meḫâsin-şifâtîñ şulb-i pâkinden biñ elli dört târiḫinde ḫadem-zen-i bâdiye-i vücûd ve pertev-figen-i dâ’ire-i şühûd olup sinn-i sa’âdetleri derecât-ı sinjinden on sekizinci pâyeye pâ-nihâde olduḫda vâlid-i mâcidlerinden bi’l-istîzân ârzû-yı taḫşîl-i ‘ilm ü faẓîlet ile Mısr-ı Kâhire’ye kemer-beste-i seyâḫat ve anda visâde-pîrâ-yı ikâmet olup taḫşîl-i envâ’-ı ‘ulûma teşmîr-i sâ’ad u sâḫ ile belde-i Kâhire’de fuḫalâ-yı meşḫûrû’l-âfâḫ Şeyḫ Aḫmed-i Pîş-bîñî Ḥazretleri’niñ dâru’l-ifâdesine iltihâḫa kesb-i istiḫḫâḫ ve ‘ale’l-vechi’l-ḫkân çâşnî-i ḫand ü nebât-ı ‘ilm ü kemâlden ḫulvü’l-meẓâḫ olup şandûka-i sine-i bî-kîneleri maḫzen-i ‘ulûm u ‘irfân ve lâ-siyyemâ ‘ilm-i tefsîr ü ḫadîḫde fâ’ikü’l-

⁷³⁹ 113b KA

⁷⁴⁰ 121a AE

⁷⁴¹ 114a KA

aķrān olduķdan ōoñra meŝāyih-i  arık at ve aŝ āb-ı h akık at ile ōo bet ve a  -i cilve-i r    niyyet z    r-i m  n rlerinde ez- ad  m c  y-g  r olmağın belde-i    hire'de secc  de-niŝ  n-i irŝ  d olan kib  r-ı meŝ  yih-i kir  m  n ziy  retlerine   dem-res  -y   neh  t ve id  re-  r  -y   enc  men-i ōo bet olduğda     r-ı inciz  b-ı dil der-k  r olmayup⁷⁴² ol genc  ne-i cev  hir-i '  l  m müteveccih-i diy  r-ı R  m-ı Cennet-r  s  m olup belde-i mezb  reden   tayy-ı bis  t-ı   r  r ve bir sa'd-ı sa'  det-heng  mda se   ne-s  v  r ve r  y-ı dery  da tem  ŝ  -y   sev    il    ken  r ederek imd  d-ı m  rsel  'r-riy    ile keŝ  tleri c  nib-i emn    sel  mete v  ŝ  l ve mağmiyye-i   stanbul'a d    il olduğda ma  r  se-i mezb  rede biraz eyy  m   r  m u direng ve ba'  dehu bi  n yüz seksen yedi senesi ev    irinde burc-ı evliy  ⁷⁴³med  ne-i dil-g  ŝ  -y   Burusa'ya 'azm      heng edip C  mi'-i Keb  r'de   ull  b-ı ma'  rife tedr  s-i '  l  m-ı '  liyye ve ta      -i fuh  m-ı '  liyye ile meŝ    l olmuşlar ve bi  n   oksan dört s  linde Şurre-em  ni olan Url  (?)⁷⁴⁴-z  de Muŝ  f   A  a istiŝ    biyla h  cc-ı ŝ  r  fe z  mile-bend-i i'tiz  m ve ba'  de itm  m-ı nesk ve'l-h  cc ma  r  se-i Burusa'da keŝ  jde-i in    a-i   r  m buyurmuşlar ve bi  n   oksan   okuz t  r   inde ber  y-ı i  tiz  -y   n  file c  nib-i H  rameyn-i mu  teremeyne 'azm    rev  n ve   v  f-ı beyt-i H  d   ve ziy  ret-i rav  za-i mu  tahhara-i Sult  n  'l-Enbiy   ile ŝ  dm  n olduğda   ar  k-i Ő  m'dan med  ne-i Burusa'ya 'avdet    kuf  l ve *maŝ   ben bi's-sel  me*⁷⁴⁵ belde-i burc-i Evliy  ya lem'a-p  r  -y   n  z  l olup kem   fi's-s  b  k C  mi'-i Keb  r-i mezk  rda tefs  r    ta    ŝ   iŝ  tig  l ile 'ulem  -y   ehl-i tedr  si tes  bu   etmişler idi. B  l  da   m   v   if  de olunduğu üzre 'az  z-i mezb  ru   vet  re-i ŝ  fiyye meyl    mu  abbetleri ber-kem  l olup l  kin meŝ  reb-i 'aliyyelerinde olan ta'aŝ  ub u h  ddet-i sedd-i r   h mum  na'at olmuş b  l  da z  kri sebk  t etdiği üzre bi  n   oksan   okuz s  linde h  cc-ı ŝ  r  fe 'az  metlerinde bender-i S  veŝ'den r  kib oldu ları se   ne vuk  '-ı ŝ  ddet-i heb  b-ı r    -i '  ŝ  f ile ba  r-i   ulz  m m  nend-i     f  n-ı N   h keŝ  tleri bil  -am  n müsta'id-i   ar  k-i dery  -yı bi-p  y  n iken bir z  t-ı '  li-ŝ  n miŝ  l-i Hızr-ı meded-res  n z    ir    n  m  y  n olup "L  -te  haf, Y   Ő  y  h A  med" deyü müjde-k  n  n olduğda der-  n se   neleri çarşıdan nec  t ve v  ŝ  l-ı semt-i h  y  t oldu ları k  ŝ  sa-i   ar  besin ba'  z-ı erb  b-ı 'irf  na nakl u h  k  ye⁷⁴⁶ buyurdu larında çarşıdan nec  tlerine b  'iş olan h  ilye-i p  k-i silk-i ta'  r  fe terd  f kıldıklarına nazaran   ut  b-ı cih  n ve m  rŝ  d-i 'ad  m  'n-naz  r-i devr  n ekmel-i ehl-i 'aŝ  r⁷⁴⁷ Ő  y  h Me  hemmed  'l-Miŝr   *  uddise sirruhu'l-cel  *⁷⁴⁸ H  zretlerini   ŝ  kl    ŝ  m  'il-i t  bn  klarine tev  fu   etmiş ve 'az  z-i m  ŝ  run ileyh niçe müddet cez  re-i Limn  'de me'm  ren

⁷⁴² 121b AE

⁷⁴³ 114b KA

⁷⁴⁴ Nüshalarda ŝ  klinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

⁷⁴⁵ Selamla birlikte.

⁷⁴⁶ 122a AE

⁷⁴⁷ 115a KA

⁷⁴⁸ Onun aŝ  kar sırrı kutsansın.

nūr-pāş-ı kerāmet olmağın bir kaç def'a Limni'ye şirā'-güşā-yı 'azîmet bulunmuş olduklarında Burusa'da Tavuk-pazarı'nda muķîm-i muk'ad Dervîş Muştafâ Dede ber-â-ber iftâr edersîñiz deyü izhâr eyledigi keşf-i perde-i merām hâciz-i semt-i i'tizâm olup müşârun ileyh Şeyh Ahmed Gazzî ol mürşid-i kāmiliñ zuhûrına rûz u şeb cesed-i vücûda ve ol şeyh-i vâşılıñ bürûzuna nige-h-endûde iken vaktâ ki 'azîz-i müşârun ileyh hâzretleri bâ-izn-i Sultânî biñ yüz Ramazân-ı Şerîfinde cezîre-i mezbûreden mahrûse-i Burusa'ya feyz-bağş-ı vürûd olduklarında şeyh-i nîk-evşâf çâk-i perde-i i'tikâf edip bilâ-tavaķkuf hânķâh-ı 'aliyyelerine ķadem-resâ-yı vuşûl ve hucre-i sa'âdetlerine cebhe-fersâ-yı duhûl ve ol aķşam ber-â-ber iftâr ederler. Cilvesi vukû'-yâfte-i hayyiz-ı huşûl olup ol zât-ı fezâ'il-nişân hâzret-i 'azîz-i kerāmet-'unvāndan yeden bi-yedin aķz-ı tevbe vü inâbet edip kemâl-i teveccüh-i tām ile itmām-ı seyr-i sülûka ber-zede-i dāmān-ı ihtimām olarak ictilāb-ı envār-ı kudsiyye ve iktisāb-ı hâlât-ı ünsiyye edip rütbe-i hilâfete liyâķat peydâ biñ yüz dört Ramazân-ı feyz-feyzânında Cāmi'-i Kebîr'de 'alâ-i mollâ'ü'n-nâs atâ-yı hilâfetle ķadr ü menziletleri terfî ü ilâ buyurulmuş idi. Ol zamân zîver-efzâ-yı taht-ı âl-i 'Oşmān olan Sultân Ahmed Hân küffâr-ı Nemçe ile muhârebe-perdâz olmaķ üzre mahmiye-i Edirne'de ārām-sâz-ı serîr-i ser-efrâz olmağın şeyh-i mükerremleri berây-ı ilâ-yı kelimetu'llâh üç yüz nefer fuķarâ vü dervîşân ile⁷⁴⁹ mahmiyye-i mezkûreye rû-be-râh olup ba'z-ı mülâhaza-i⁷⁵⁰ nâ-bercâyâ binâ-yı 'azîz-i müşârun ileyhiñ muktezâ-yı şîve-i taķdîr-i Hudâ be-tekrâr cezîre-i Limni'ye me'mûriyetleri huveydâ olmağla icâzet-i 'azîz-i ma'âlî-menķabet ile şâhib-i terceme hâzretleri Burusa'ya 'avdet ve zâviye-i Şeyh Mısrî'de pûst-nişîñ-i vekâlet olup biñ yüz beş Receb-i şerîfinde müşârun ileyh Şeyh Mehemmed Mısrî cezîre-i mezbûrede 'âlem-i lâhûta hırāmān ve meşîhât-i zâviye-i merķûme maħdûmları Şeyh 'Alî Efendi'ye tevcih ü ihsân olduķda şâhib-i terceme 'azîz-i mezbûr zâviye-i Mısrî'den fekk-i rābîta-i nazar ve maħallât-ı mahrûse-i Burusa'dan Duğter-i Şeref Maħallesi mescid-i şerîfine vaz'-ı minber edip anda halka-bend-i zîkr-i tevħîd-i Rabb-i Ķadîr ve mevâ'iz-ı belîğâ ile haķtâ-kârân-ı ümmeti tebşîr ü taħdîr etmek üzre oldukları hâlâtda hâlâ zâviye-i 'aliyyelerine maħall olan 'arşa-i hâliyyeyi temellük ü iştirâ biñ yüz seksen senesinde imdād-i ehibbâ ile bir cāmi'-i ra'nâ ve hânķâh-ı dil-güşâ binâ vü inşâsına bezl-i nakdîne-i himmet edip ķable'l-ikmâl sene-i mezbûre tavâf-ı beytu'llâh ve ziyâret-i türbe-i sa'âdet-i risâlet-penâh ârzûsıyla 'âzim-i hıttâ-i Hârameyn ve tavâf u ziyâret-i te'diye vü itmām ile ķarîrû'l-'ayn olduķda medîne-i Burusa'ya 'avdet ü inşirâf ve zâviye-i 'aliyyeleriniñ ikmâli vâşıl-ı sâha-i hüsn-i is'âf olup kırķ iki sene ol zâviye-i celîlede maķâm-ı irşâdda dâ'im ve terbiye-i süllâk-i tarîķata ķâ'im ve mücâhidât-ı şâķaye müdâvim ve mevâ'iz-i dil-peżîr ile 'âmme-i nâssı işlâha harîş u nehîm iken biñ yüz elli Şevvâl'inde rûh-ı

⁷⁴⁹ 115b KA

⁷⁵⁰ 122b AE

muhteremleri kafes-i tenden tayerân ve kürsî-i mülk-i cavidâniye ‘atf-ı ‘inân edip vücūd-ı fezâ’il-nümūdları tevhid-hâneleri derûnunda vâkı’ çille-hânelerinde⁷⁵¹ defîn-i türâb-ı müşg-nâb ve imdâd-ı rûhâniyyesinden züvvâr-ı müsta’idden hışşe-yâbdır. ‘Azîz-i mürtecem pîrâye-i ‘ulûm u fezâ’il ile vücūd-ı muhterem velâyet-i bâhire vü kerâmet-i zâhire ile mu’tekid-i cümle-i ‘âlem meyl-i zağârif-i fâniyyeden hârib ve ârzü-yı meţâlib-i sevâ’yeden⁷⁵² tâ’ib ve süfre-i ni’meti hâzır u müheyyâ ve fuکارâ vü zu’afâya şefûk-ı bî-hemtâ seyf-i kâtî’-ı ‘urûk-ı zümre-i münkerin ve peder-i lâmi’-i sipihr-i ehl-i yakîn rûtbe-i ma’ârif-i şûriyye vü ma’neviyye bî-hâ’iz ve sinn-i şerîfleri toksanı mütecâviz idi.

Der-kenâr⁷⁵³: Şeyh Ahmedü'l-Gazzî Şeyh Mehemmedü'l-Mısrî'den ahz-ı izn ü icâzet etmişdir. Anlar Şeyh Ümmî Sinân Elmalî'dan anlar Eroğlu'ndan anlar Şeyh 'Abdu'l-vehâbi'l-Elmalî'dan anlar dağı Yigitbaşı Şeyh Ahmed Efendi'den ahz etmişdir.

Haste-Dilân-ı Tarîkatîñ Dârü-yı Şihhati Hikmeti Şeyh Mehemmed Efendi el-Celveti:

Bilâd-ı Rûmeli'den Rodoscuğ ki hâlâ Tekfurtağı denmek ile meşhurdur, kaşaba-i mezbûre mütehayyizân ehâlisinden hilye-i inşâf ile ser-âmed El-Hâc Ahmed-nâm merd-i be-nâm şulbundan vücūd-ı hikmet-âmûz-ı mes'ûdı terkîb-bend-i kârgah-i 'âlem-i şühûd ve delâlet-i tevfîk-i hakîm-i vedûd ile hücre-i kalbinde icrâ-yı hilkat-i isti'dâd-ı küllî rû-nümûd olup küberâ-yı tarîkat-ı 'aliyye-i Celvetiyye'den üstâd-ı hâzık ma'rifet-hâne-i Hayy u Bâkî zübdetü'l-muḥakkıqın ve 'umdetü'l-vâşılın Şeyh İsmâ'îl Hakîkî *A'tâhullâhi mezîde't-terakkî*⁷⁵⁴ Hazretleri niçe eyyâm Tekfurtağı'nda müterâşşid-ı kulle-i irşâd u enâm ve nûr-pâş-ı müfârık-ı İslâm olmağın hâl-i sinn-i şağırde meclis-i sa'âdetlerine mülâzım-ı maḥrûn ve niçe rûzgâr dâru't-terbiye-i kâmilânelerinde muḥîm-i merkez-i temkîn olarak şu'le-i 'ulûm u ma'ârifetlerinden iktibâs-ı vâye-i 'avârif ile şavma'a-i derûnı meşḥûn-ı envâr-ı ilm ü 'irfân-ı gün-â-gün olup 'azîz-i müşârun ileyh hazretleri kaşaba-i mezkûreden bi'l-küllîyye tayy-ı seccâde-i ârâm ve maḥrûse-i Burusa'da olan maḥâm-ı feyz-irtisâmlarında pîrâye-baḥş-ı kıyâm olduklarında⁷⁵⁵ şeyh-i mezbûr dağı çend sâl mürûrunda mevlid-i aşîyyelerinden kaṭ'-ı peyvend-i karar ve medîne-i dil-güşâ-yı Burusa'ya irhâ-yı 'inân-ı rahş-i ihtiyâr edip be-tekrâr 'azîz-i müşârun ileyhiñ 'atabe-i 'ulyâlarına cebîñ-sây-ı ibtihâl ve cenâb-ı ḥakâyık-âyâtlarından meslek-i seniyye-i Celvetiyye üzre ahz-ı tevbe vü inâbetle müreffehü'l-bâl olup taḥşîl-i cilve-i rûhâniyye ve tekmi'l-i hâlât-ı vicdâniye eyledikde rûtbe-i hilâfete neyl ile be-kâm ve intizâm-

⁷⁵¹ 116a KA

⁷⁵² 123a AE

⁷⁵³ Der-kenâr KA'da 114a'da kayıtlıdır, AE'de yer almamaktadır.

⁷⁵⁴ Allah ona daha yüksek makamlar nasip etsin.

⁷⁵⁵ 116b KA

pezîr-i silsile-i gürûh-ı hulefâ-yı kirâm olmuşlar idi. Biñ yüz otuz sekiz sâlinde ‘Azîz-zâdeleri Şeyh Bahâ’ü’l-d-dîñ Efendi irtihâlinde⁷⁵⁶ maħrûse-i mezbûrede vâkı’ zâviye-i cennetâsâda câlis-i pûst-ı meşîhat ve sübhâ-şumâr-ı zıkr ü tâ’at ve hâlka-bend-i tevħîd ü ‘ibâdet iken biñ yüz altmış beş târîhinde rûh-ı laţîfi bu tâb-hâne-i köhne-cihândan ‘âlem-i ma’mûre-i melekût-i bekâya ‘azm ü riħlet edip cesed-i şerîfi zâviye-i mezkûrede civâr-ı pey-rev-i ‘azîzlerinde defîñ-i hâk-i müşğ-bârdır. Şeyh-i mûmâ ileyh cûd u seħâvetde ‘âlem ve cezbe-i ‘aşk ile müselle-i ‘âlem şâhib-i keşf ü kerâmet müstecâbü’l-d-da’vet mürşid-i dil-âgâh bî-reyb ü iştibâh zümre-i ricâlu’llâhdan idi.

Ṭavd-ı Şâmiḥ-i Kerâmetiñ ‘Ârec-i Zirve-i Bülendi Sultânü’l-‘Ârifîñ Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥammed Şadrü’l-d-dîñ Efendi:

Tercemesi bâlâda zıver-i silk-i suṭûr ve imlâ olan Emîrî Şeyḥ Meḥammedü’l-Enârî *ḳuddise sirruhu’l-kerîmi’l-Bârî* ḥazretleriniñ kerîme-zâdesi ve ḥadiḳa-i enîka-i siyâdetiñ serv-i âzâdesi Seyyid Şeyḥ Şadrü’l-d-dîñ Efendi Ḥazretleridir. Biñ yüz on altı târîhinde ḥaṭve-endâz-ı ‘âlem-i şühûd ve revnaḳ-tırâz-ı bâlâ-hâne-i vücûd olup vâlid-i muḥteremleri Şeyḥ El-Ḥâc Muştafâ Efendi merḥûmuñ taht-ı terbiyesinde⁷⁵⁷olarak yevmen-fe-yevmen cebhe-i sa’âdetlerinde envâr-ı feyz-i İlâhî lâmi’ ve âşâr-ı rüşd ü sedâd nâşiye-i ḥâlinde ke’ş-şems ve’l-kamer ṭâlî ü sâṭî olup taḥşîl-i ‘ulûm u ma’ârif sa’y-ı bisyâr ve müderrisîñü’l-kirâmdan Şâriḥ-i *Emşile-i muḥtelife* Köse ‘Alî Efendi Ḥazretleriniñ mâ’ide-i pür-fâ’ide-i ifâdesinden ni’met-ḥâr olarak fûnûn-ı keşîre ve ma’ârif-i vefîre cem’ ü iddiḥâr edip ber-vech-i iz’âf pîrâye-i ‘ulûm u fezâ’il ile vâiyemend-i şeref ü is’âf olmuşlar idi. Evâ’il-i ḥâllerinde küberâ-yı meşâyih-i Celvetiyye’den Şeyḥ İsmâ’îl Ḥaḳḳî *ḳuddise sirruhu’l-bâḳî*⁷⁵⁸ Ḥazretleriniñ nişîmengâh-ı firîştigân olan meclis-i velâyet-enîşlerine mülâzemet edip niçe eyyâm u sâl zerre-mişâl ol şems-i ḥaḳḳate rûy-mâl leme’ân nazar-ı ḳudsiyye ve berekât-ı⁷⁵⁹ şöḫbet-i ‘aliyyeleriyle aḥlâḳ-ı reddiyeden infişâl ve aḥlâḳ-ı seniyye-i Muḥammediyye’ye ittişâl buyurmuşlar idi. Şeyh-i müşârun ileyh biñ yüz otuz yedi senesinde ‘âzim-i dergâh-ı Ḥaḳ olduğda e’azz-i hulefâ-yı Ḥazret-i Mısrî *ḳuddise sirruhu’l-celî*⁷⁶⁰den Sultânü’l-‘ârifîñ ve senedü’l-vâsılîñ meşâyih-i ‘izâmîñ ḳıdv-i eşref ü e’azzı ḥazretü’ş-Şeyḥ Aḥmedü’l-Ġazzî *ḳuddise sirruhu’l-‘azîz*⁷⁶¹îñ dergâh-ı feyz-penâhlarına münceżib ve meclis-i ḳudsî-ḥıramlarına keşret-i mülâzemeti mücidd ü mükibb olup ‘azîz-i müşârun ileyhden bi’l-işâret aḫz-i yed-i inâbet ve niçe müddet mücâhidât-ı şâḳḳaya ri’âyet birle ikmâl-

⁷⁵⁶ 123b AE

⁷⁵⁷ 117a KA

⁷⁵⁸ Baki olan sırrı kutsansın.

⁷⁵⁹ 124a AE

⁷⁶⁰ Onun aşîkar sırrı kutsansın.

⁷⁶¹ Aziz sırrı kutsansın.

i âdâb-ı şerî'at u tarîkat etmekle rütbe-i hilâfeti ihrâz ve ahz-ı izz ü icâzet ile ser-efrâz olduğdan sonra makâm-ı teveccühde ber-kâ'ide le'tâfet-i zâ'ide 'â'ide olmağın vâkıf-ı esrâr-ı Yezdânî Yigitbaşı Şeyh Ahmed Şaruhanî tarîkat-i 'aliyyesi ve Şeyh Fâzıl-ı Rûmî⁷⁶² meslek-i seniyyesi üzre cedd-i mâcid-i efhamları Şeyh Mehemmed Enârî *kuddise sırruhu* hazretleriniñ şöhet-i rûhâniyyesinden ahz-ı feyz-i rûhânî ve tekmîl-i enfâs-ı kudsiyye ile tahşîl-i kemâlât-ı Rabbânî buyurmuşlar ve mişkâtü'n-nûr-ı âlem-i ma'nâ-yı hakîkatden incilâ-yı envâr-ı tecelliyât ile gün-be-gün esrâr-ı İlâhiyye'ye vuşûl-i 'ilmiyyet-i kemâle ve hakâyık-ı Şamedâniyye'ye huşûl-i 'ilmiyyet-i şâmîle ile zâhiren ü bâtınan kâmil ü mükemmel bir şeyh-i ma'âlî-menkâbet olmuşlardır. Şadâ-yı bülend-edâ-yı evşâf-ı celîleleri serîr-ârâ-yı serây-ı cinân Sultân 'Abdu'l-Hamîd Hân *şabbet 'aleyhi's-şâbjib er-raḥmet ve'l-ḡufrân*⁷⁶³ hazretleriniñ kârî-i şimâh-ı hümâyûnları olduğda dîdâr-ı vilâyet-âşârları dîde-i dünyâ ile müşâhede olunmak ve cevâhir-i kelimât-ı kudsiyyet-"âyâtlarıyla tezyîn-i sâmi'a-i derûnı kılınmak ârzûsıyla cânib-i eşref-i"⁷⁶⁴ mülûkânelerine taleb ve da'vetlerine emr ü irâde buyurulmuş ve şûret-i irâde-i pâdşâh-ı bihişt-mekânı ol ešnâda Burusa a'yânı bulunan Cizyedâr-zâde Hâcî Hüseyin Ağa dergâh-ı şerîflerine gelüp 'azîz-i müşârun ileyh Hazretlerine ifâde vü beyân eylemiş olduğda niçe seneler der⁷⁶⁵-i peygüle-i inzivâda muhtefî olan zât-ı sa'âdet-âyâtlarında külf-i 'azîmete mecâl-i hareket-i 'asîr ve kedd ü metâ'ib-i seyâhata zâhiren tahammül vücûd-ı şerîfleri gayr-ı yesîr olduğundan ma'zeret-i hakîkiyye-i mâfi'z-zamîrleri nezd-i Sultân-ı kâdr-dânîde keşîde-i şafha-i hüsn-i kabûl buyurulmuş ve ictilâb-ı da'vet-i hayriyeleriyle iktifâ olunmuş idi. Ol şeyhü's-şüyûh mütecehhid ü âbid ve pîr-i rûşen-zamîr-i keşîrû'l-meḥâmid hazretleri kırk tokuz seneden mütecâviz zâviye-i dil-güşâlarında seccâde-nişîn-i inzivâ ve pîrâye-güzîn-i künc-i ihtifâ olup rûz-ı âzîne ve leyâlî-i mübârekelerde⁷⁶⁶ icrâ-künende-i âyîn-i eslâf-ı kirâm ve sâlik-i râh-ı Hak olanlara telkîn-i zîkr ve ta'lîm-i âdâb-ı tarîkat ederek güzârende-i leyâlî vü eyyâm iken sinn ü sâlleri yetmiş tokuz a'dâdına resîde olduğda **Beyt:**

[*mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*]

Bu dünyâ tekyesinde bir konuksun

Ki bunda niçe mihmân kondı göçdi

fehvasınca biñ yüz toksan beş Cemâzi'l-âhîriniñ yedinci yevm-i cum'a 'aşra karîb "hû hû" diyerek emr-i İrci'î'ye icâbet ve delâlet-i zikru'llah ile gülşen-sezâ-yı 'Adn'e 'azîmet ü riḥlet

⁷⁶² 117b KA

⁷⁶³ Üzerine merhamet ve şefkat yağmurları yağsın.

⁷⁶⁴ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenâra yazılmıştır.

⁷⁶⁵ 124b AE

⁷⁶⁶ 118a KA

eyledi. Cesed-i sa'âdetleri tevḥîd-ḥāne ittîşâlinde olan ḥazîre-i dil-ârâda medfûn ve ḳabr-i laṭîfleri ziyâretgâh-ı ehl-i derûndır. Târîḫ-i irtihâllerin Burusa'da re'îsü'l-müderrişin Mısrîyyü'l-Ḥâc Muştafâ Efendi bu gûne edâ etmişdir. **Târîḫ:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Geldi bir hâtif didi târîḫini

Uçdı Şadrü oldı cennet âşiyân

Eşref-zâde Seyyid Şeyḫ Aḥmed Ziyâ'ü'd-dîḫ Efendi Ḥazretleri daḫı târîḫ-i vefâtların bu resme gûyâ olmuşdur. **Târîḫ:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Fevti târîḫin Ziyâ didi mücevher ḫarfle

Şeyḫ Şadrü'd-dîḫ Efendi hû diyüp cân virdi âh

Târîḫ-i diğeri Li-'Abdi's-Şamed-zâde Şâdık Efendi **Târîḫ:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Rıḫleti târîḫini Şâdık didi mantûḳla

Göçdi 'Adn'e Şeyḫ Şadrü'd-dîḫ Efendi hû diyüp

'Azîz-i Mütercem 'umde-i meşâyiḫ-i 'âlem reh-nümâ-yı dîḫ ve pey-rev-i şaḥâbe-i tâbi'în enfâs-ı nefîsesi ḥastelere şifâ ve nüshâ-i cemîlesi kâffe-i merzâya devâ⁷⁶⁷ zâhirü'l-kerâme bâhirü'l-velâyetihî mazḥar-ı füyûzât-ı ilâhî ve maşd-ı ilḥâmât-ı nâ-mütenâhî idi. **Ve Min-Kerâmâtihi:** Zâviye-i ma'âriḫin ḫurşîd-i ercmendi Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Ziyâ'ü'd-dîḫ Efendi Ḥazretleri Burusa'ya müte'allık *Kitâb-ı Vefâyât-ı 'Urefâ-nâm* mü'ellefe-i⁷⁶⁸ laṭîfesinde zîver-i sûtür-ı beyândır ki merḥûm-ı mûmâ ileyh yevmen mine'l-eyyâm ḫazret-i 'azîzin ziyâret-i seniyyeleri ârzûsıyla ḥānkāh-ı sa'âdetlerine 'azîmet edip ba'de'l-vuşûl derûn-ı dervâze-i zâviyelerine duḫûl eyledikde görür ki 'azîz-i müşârun ileyh semâ'a-ḥāne ḫâricinde olan şofada yalnızca şalât-ı zuhrı edâ ederler zâviye-i 'aliyelerinde olan şâdervân-ı dil-âsân eṭrâfında vâḳı' nişîmengâhların birine cülûs edip namâzdan ferâğatlarına müterakḳib olmuş ḫazret-i 'azîzin zuhr-ı şerîfleri tekve ḳapusundan yaña bulunmuş olmağın zâhiren merḥûmuñ ḳudûmundan bî-ḫaber ve şalât u 'ibâdete seccâde-güster imiş ammâ 'azîz ḫazretleri namâzı bir miḳdâr ḫuḫt üzre edâ buyurmalarıyla Ziyâ'ü'd-dîḫ Efendi Ḥazretlerinin ḫâtır-ı şerîflerine şu gûne ilkâ olmuş

⁷⁶⁷ 125a AE

⁷⁶⁸ 118b KA

ki bunca senelerdir peygüle-nişîn-i inzivâ ve kûşe-i vahdetde ihtifâ üzre olan zât-ı muhtereme bu güne edâ lâıyık u revâ olmayup ta'dil-i erkâna dahı ri'âyet buyursalar evlâ olmaz mı deyü bu hâtırâ-i dağdağa-fersâ ile meşgûl iken hâzret-i 'azîz namâzdan fâriğ olup ref'-i seccâde-i kıyâm ve hücre-i şerîflerine toğrı hırâm buyurmuşlar merhûm-ı mûmâ ileyh dahı hücre-i münîflerine dâhil oldukda hâzret-i 'azîz sürûr-ı kalb ızhâr edip mâ-şâ'e'llâh Kâdirî gülleri, Eşrefî Bûlbûlleri diyerek girih-güşâ-yı cebîn-i nevâziş ü iltifât olduklarında merhûm hemân 'azîz hâzretleriniñ dest-i nûr-peyvestelerin bâ-şifâh ta'zîm-i telşîm edip meclis-i şerîflerine ba'de'l-ku'ud hâzret-i 'azîz-i tûti-i şeker-hâleti şöhet-i tahrik⁷⁶⁹şefe-i mübâderet ve bûlbûl-i gülîstân-ı ünsiyet olarak ahvâl-i meşâyih-i sâlifeynden inhâ ve kışas u hikâyât şâlihîni ta'bîr-i dil-pezi ile edâ buyururlar iken⁷⁷⁰ bir münâsebet getirip buyurmuşlar ki Oğlum bu fakîrîñ kûşe-nişîn-i humûl olup rû-gerdân-ı ülfet ihtilâf olmaklığıma bâ'is ü yâdj meşâyih-i kerâmet-eşerden iki dâne 'azîz-i ma'âlî-kadriñ berekât-ı nefes-i şerîfleridir. Biri Şeyh İsmâ'îl Hakkî ve biri Ğazzî Şeyh Ahmed Efendi'dir. Bu iki zât-ı melek-şifât taşraya çıkup nâs ile ülfet eyleme deyü vaşiiyet ve 'uzlet u hâlvet et deyü pend ü naşihat buyurdılar nefis-i pâklerini 'adem-i işgâ ile hetke-i cesâret mahz-ı kabâhatdir ve ba'dehu buyurmuşlar ki bu iki zât-ı şerîf dahı çokluk taşraya çıkmazlar idi. Ammâ Şeyh İsmâ'îl Hakkî bu kadar ma'ârif-i zâhire ve bâtineyi hâvî ve kûşe-i vahdet ü inzivâda muhtefî iken be-hikmet-i Hudâ anlar dahı namâzı hafîfçe edâ ederler idi deyü kâşif-i cild-bend-i kerâmet olduklarında Ziyâ Efendi Hâzretlerini dehşet ü hayret isti'âb edip 'arak-rîz-i şerm ü hicâb olmuşdur. 'Azîz-i müşârun ileyh hâzretleriniñ buña mûmâşil kerâmet-i âliyyeleri bisyâr olmağla bu kadar ile iktifâ ve ihtîşâr olundu tab'-ı latîfleri nazm-ârâ-yı silkü'l-le'âl-i manzûme-i vâridât olmağın şâdef-i derûn-ı haķâyık-nûmûnlarından lû'lü'-feşân olan bunca mürvârid-i kelimât-ı kudsiyyet-âyâtı Şadrî maħlaşıyla rişte-i tanzîme keşide-pîrâ ve şahîfe-i terkîme hâme-i tîrâzende-i imlâ olmuşlardır.

Cezbe-i 'Aşk-ı Mevlâ'da Mazhar-ı Hâlet-i Kaysî Şeyh Nu'mân Efendi El-Üveysî:

Bilâd-ı Kürdistân'dan zühûr u bürûz ve neyyir-i tâbân-ı tevfiķ-i hidâyet sipihr-i cebîn-i sa'âdet-ķarînde şu'le-efrûz oldukda kabûl-i mücâhede ile vuşûl-i rûtbe-i müşâhede zamîr-i münîrînde cây-gîr olmağın Hâbîb-i Hudâ'nıñ ârzü-kerde-i çeşm-i rûşenî ve hayd-ı evliyâ Hâzret-i Üveysü'l-Karanî⁷⁷¹kaddesa'llâhi sirruhu'l-'azîz⁷⁷²iñ tarîķat-ı 'aliyyesi meşâyih-i 'izâmından⁷⁷³ bir zât-ı quddisî-nişânıñ meclis-i irşâdına duħûla ber-zede-i dâmân ve hîdmet-i

⁷⁶⁹ 125b AE

⁷⁷⁰ 119a KA

⁷⁷¹ 119b KA

⁷⁷² Allah, yüce sırrını kutsasın.

⁷⁷³ 126a AE

şeyh-i 'ālî-himmetde pūyān olarak dīde-i başîretle müşāhid-i tecelliyāt-ı Raḥmān olduğdan
 soñra süvār-ı esb-i sebük-reftār-ı seyāḥat ve maḥrūse-i Burusa'ya gelüp fenā-yı şehr-i
 mezbūrda Fenārî-zāde Aḥmed Paşa Zāviyesi'nde bir müddet kûşe-gır-i şavma'a-i 'uzlet olup
 şadr-ı esbak vezîr-i mekrūmet-baḥşā Hekîmbaşı-zāde 'Alî Paşa merḥūm çeşîde-i dārū-yı irādet
 ve sūzān-şude-i tennūr-ı germ-ā-germ muḥabbeti olmağla belde-i merḳūmede Çatalfurun
 kurbunda bir tekye-i zîbā binā edip 'azîz-i mezbūr daḥı zāviye-i cedîdede luḥūm-i ecsām-ı
 dervîşānî âteş-i zîkr u tevḥîd ile puḥte ve şāḥūr-ı terbiyede ḥubb-sivā-yı sālîkânî efrūḥte
 ederek imrār-ı eyyām u leyāl ve mücāhedāt u riyāzāta iştiğāl üzre iken biñ yüz seksen
 târîḫinde med'uvven maḥmiyye-i Sitanbul'a nehzat edip maḥmiyye-i mezkūrede mizāc-ı
 şerîfleri kesb-i inhîrāf ve 'ucāleten zāviye-i 'aliyyelerine 'avdet ü inşîrāf etmegın çendān rûz
 mürûrunda nûşende-i şehd-āb-ı şehādet ve rûḥ-ı pür-fütûḥı 'āzim-i ḥānkāḥ-ı cennet olduğda
 cesed-i laṭîfî zāviyeleri sâḥasında defîn-i laḥd-ı mağfiretdir. 'Azîz-i mûmā ileyh levme-i
 lâ'imden ğayr-ı ḥā'if ve menāfi'-i 'ibādu'llāḥ içün nuḳūd-ı vücūdını şārif cezbesi ğālib ve fenā
 fi'llāḥî ṭālib ve tekellüfāt-ı resmiyyeyi şālib 'āşık-ı bî-ḳarār mürşid-i 'acîbū'l-eṭvār ğayūr-ı pür-
 himmet ve bir şeyh-i 'Ömer-heybet idi. Belde-i Burusa'da bir vakt mey-ḥāneleri ğuşāde olup
 mā'il-i duḥter-i rez olan peymāne-keşān-ı nûş-ı mey-i nāb ile neş'e-yāb olarak ğuşşa-ı dehr-i
 dūndan āzāde⁷⁷⁴ bulunmuş iken şeyh-i mûmā ileyhiñ sa'y u ğayreti ve cānib-i devlet-i 'aliyyede
 kendüye ḥüsn-i i'tikād üzre bulunan ba'z-ı ricāl-i kirāma iltimās u işāreti üzre şādır olan
 fermān-ı 'ālî-şān mûcibince ol hengām mey-ḥāneleri ebvāb-ı⁷⁷⁵ ba'z-ı kibār-ı zamāne gibi
 mesdūd ve peymāneler mānend-i berr ü iḥsān-ı nev-devletān-ı 'aşr nā-būd kılinmış olduğunı
 Eşref-zāde Şeyḫ Ziyā'ü'd-dîñ Efendi merḥūm *Zeyl-i Kitāb-ı Vefeyāt*'ında terkîm ü beyān etmiş
 muḳtezā-yı nezāket-mizāc-ı devrān on beş seneden mütecāviz belde-i mezbūrede muta'addid
 mey-ḥāneler ihdāş u içād olmağla ḥarābāt erenleri mesrūr u dil-şād olmuşdur. **Beyt:**

[*mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün*]

Şaḳın telḥ itme vāz'-ı bî-nemekle kimseniñ 'ayşın

Nevāl-i süfre-i bezm-i cihānda devlet isterseñ

Zümre-i Aşḫāb-ı Zühd ü Taḳvānıñ Hoş-Pey-revi Eş-Şeyḫ El-Ḥāc 'Abdu'llāḥ Efendi El-Münzevî:

'Azîz-i müşārun ileyh diyār-ı Anaṭolu'dan eyālet-i Ḳaraman'da Alaṭağ ḳazāsı ḳurālarından
 Kaḥdama ḳaryesinde sine-i 'ademden 'ālem-i kevne vāz'-ı ḳadem edip neyyir-i zāt-ı şerîfi
 perde-i şehāb-ı siyāḥ-ı ṭufūliyyetden āzād ve kesb-i nūr-ı şerefü'ş-şems-i isti'dād eyledikde

⁷⁷⁴ 120a KA

⁷⁷⁵ 126b AE

niçe eyyām Kayseriyye’de merhūm Fāzıl Şālih Efendi telāmizesi silkine intizām ba’dehu Anḳara’da diğeri Şālih Efendi-nām fāzıldan daḥı istifāza-i envār-ı ‘ulūm ve istifāde-i fevā’id-i manṭūḳ u mefhūm ederek nezd-i aşḥāb-ı fażl u kemālde gevher-i kân-ı ‘ilm ü ‘irfânı ḥüsn-nizām bulduḳdan şoñra mukteżā-yı tevfīḳ-i Şamedāniyye sâlik-i meslek-i Şūfiyye olmağın ecille-i meşāyiḡ-i Nakşbendiyye’den bir erin feyz ü himmetine mazhar olup taḳbīl-i dest-i tevbe vü inābet ve ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeye müdāvemet edip bi’l-āḡire aḡz-i igr ü icāzet ile ḡırḳa-i ḡılāfeti der-ber ve zümre-i ‘ubbād⁷⁷⁶u zühhāda delīl u reh-ber ve bir mürşid-i hidāyet-eşer olduḳda raḡş-ı seyāḡata süvār ve niçe büldān u ḳaşabātı gūzār ederek medīne-i biḡiştāsā-yı Burusa’ya ḳadem-zen ve ba’z-ı mevāzı’-ı sāmiyede zıll-efken ve ba’dehu Şeyḡ Meḡhemmedü’l-Küşterī Maḡallesi mescid-i şerīfine mülāşıḳ ḡucra-i münīfede revnaḳ-şiken ve leyl ü nehār kūşe-i vaḡdet ü inzivāda meşḡūl-i ṡā’āt-ı cenāb-ı Zü’l-minen iken ol ešnāda pīrāye-baḡşā-yı şadāret-i ‘azmā olan vezīr-i meḡāsın-intimā ‘İzzet Meḡhemmed Paşa ‘azīz-i müşārun ileyhiñ⁷⁷⁷ bi’l-iḡlāş zümre-i mu’tekidān-ı bāhirü’l-iḡtişāşından olmağla zāt-ı zahādet-āyātları içün bir zāviye-i ‘alī binā vü inşāsına ḡulūşāne kemer-beste-i niyyet ve belde-i mezbūrede ḡācılar Maḡallesi ḡurbunda müceddeden bir cāmī-i ra’nā ve berāy-ı me’vā-yı ḡurebā vü fuḳarā niçe ḡucerātı ḡāvi zāviye-i dil-gūşā iḡyāsına şarf-ı naḳdīne-i himmet edip ber-vech-i lāyık u aḡrā biñ iki yüz sekiz tārīḡi evāḡirinde ḡüsn-i ḡitāmı rû-nümā olduḳda şeyḡ-i ‘ālī-menḳabet zāviye-i cedīde-i mezkûreye naḳl ü hicret ve bezm-i rûḡāniyyet-āşār-ı irşādına ictimā’ eden sâlikān-ı rāḡ-ı ḡudā ile evrād u ezḳāra müşāberet ve leyālī-i mübārekelerde ḳırā’at-i ḡatm-i ḡāceḡāna müvāzabet-i *Ve’l-‘azl ‘ani’l-enām*⁷⁷⁸ sırrına ri’āyet edip ‘amel be-‘azīmet mü’eddāsınca rûz u şeb ‘āzim-i semt-i mücāhede ve riḡāzet ve mesned-nişīn-i şadr-ı vālā-yı ‘ālem-i vuşlat iken biñ iki yüz on bir sâlinde rûḡ-ı şerīfleri müteveccih-i dāru’n-na’īm-i cenāb-ı Rabb-i raḡīm olup cesed-i laṡīfī zāviye-i mezbūre cāmī-i şerīfiniñ cānib-i şarḳışinde reh-gūzārda vāḳı’ sāḡa-i dil-ārāda visāde-i ḡāk-i ḡufrāna ser-nihāde olmuşdur. ‘Azīz-i mezbūr zūhd ü taḳvā ile meşḡūr-ı şāḡibü’l-kirāme müstecābü’d-da’ve⁷⁷⁹ ḳā’imü’l-leyl ve şā’imü’n-nehār bir vücūd-ı nā-yāb-ı fezā’il-āşār idi. ‘Azīz-i müşārun ileyhiñ cümle-i ḡālāt-ı ḳudsiyyet-āyātlarından mā-‘adā zāt-ı velāyet-simātları vücūh-ı ḡayrāt u müberrāta mā’il olmağla maḡrūse-i mezbūrede kā’in ka’be-i fuḡalā olan Cāmī-i Kebīr-i Yıldırım ḡānī’de neşr-i cevāhir-i ‘ulūm ile meşḡūl olan ‘ulemā-yı fuḡūluñ muḡtāc olduḳları kütüb-i meşnū‘ayī cāmī’ fi’l-aşl kütüb-ḡāne olmadıḡından cāmī-i mezkûrda maḡfil-i ḡümāyūn taḡtındaki maḡal-i feyz-

⁷⁷⁶ 120b KA

⁷⁷⁷ 127a AE

⁷⁷⁸ Halktan azil.

⁷⁷⁹ 121a KA

nümünü tütü-i hoş-lehce-i bağ-ı 'ulüm u fezâ'il olan 'ulemâ-yı kirâma tarafeyni âhen telden tanzîm olunmuş kafes-i müşebbek-mişâl bir kütüb-ḥâne-i 'adîmü'l-emşâl ihtirâ' u icâd ve niçe kütüb-i nefîse vaz' ile ol ma'bed-i münîri ma'mûr u âbâd edip zümre-i 'ulemâ-yı fezâ'il-'unvânı bu güne ḥasenât-ı sâriye ile dil-şâd buyurmuşlar ve yine şehir-i⁷⁸⁰ mezkûrda vâkı' Gökdere denmekle meşhûr olan nehr-i kebîriñ üzerinde mebniyye-i cisrlerden Şoğıcaqbıñarı ve Meydâncık köprüleri *bi-ḳazâ'illâhi te'âlâ*⁷⁸¹ zuhûr-ı şadme-i seyl-âb-i fenâ ile esâsından münhedim ü nişâne âşâr-ı ebniyyesi külliyyen mün'adim olmağla 'ibâdu'llâhiñ teshîlât-ı mürûr u 'ubûrların sekte-i şu'ûbetden şıyânet kaçdıyla cîsr-i mezbûreleri yeñi başdan binâ vü inşâyâ şarf-ı nukre-i iktidâr ve zâhiren 'aḳârât-ı mu'ayyene ve vâridât-ı muḳannenesi olmayup mücerred-i imdâd-ı İlâhiyye ile ḥazîne-i ḡaybiyyeden ber-vech-i müstaḥkem tekmişline bezl-i dirhem ü dîñâr-ı bî-şumâr etmişlerdir. Târîḫ-i te'lîfimizden on sene muḳaddem nüzûl-ı keşret-i maṭar vuḳû'uyla Şoğıcaqbıñarı Köprisi muḳtezâ-yı taḳdîr-i 'azîzül-'alîm esâsından ḥorîde-i ejder seyl-i 'azîm olup ke'l-evvel binâ vü ihyâsı müyesser olmamıştır.

Zübde-i Sâdât-ı Meslek-i 'Aliyye-i Nakş-bendî Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥmed⁷⁸²Emîn Efendi:

'Azîz-i müşârun ileyh *Esbâḡa'llâhi ni'amehu 'aleyhi*.⁷⁸³Şehr-i Bağdâd-ı bihişt-âbâd civârında Kerkûk-nâm beldede biñ yüz otuz bir târîḫinde raḥm-i mâder-i mihribândan cilveger-i sâḥa-i devrân olup sinn-i sa'âdetleri rûtbe-i nezr-i Mevlânâ'ya ḳâdim olduğda vâlid-i mâcidleri 'âlem-i beḳâyâ 'âzim olup inzimâm-ı ḥimâye-i mâder-i şefḳat-eşerleriyle 'ulemâ-yı 'aşrîñ meclis-i ifâdelerinde istifâde-i 'ilm ü kemâl ve şarf-ı nakdîne-i iktidâr ederek ikmâl-i 'ulüm u fezâ'il ile dest-ber-âverde-i âmâl olmuş idi. Masḳaṭu'r-re'sleri olan belde-i ma'mûre-i mezkûre hücum-ı sürḥ-serân-ı bed-ḳışândan meşref-i ḥarâb u şademât ḥuyûl-ı evbâşân-ı ḡâret-gerân ile tezelzül-peziir-i inkılâb olmağın 'azîz-i mezbûr celâ-yı dâr-ı diyâre mâ'il ve aḳrabâ vü ta'alûḳâtlarından *raḳḳahu ve'n-Nebiyyü 'abdu'llâhi*⁷⁸⁴ Paşa-yı merḥûmuñ dâ'iresine vâşıl olup 'ilm-i edebiyye vü inşâda ḥüsn-i mahâretleri olmağla vezîr-i müşârun ileyh şâyân-ı mertebe-i nevâziş ü işfâḳ ve dîvân kitâbeti ḥidmetine naşb ile beyâz-ı şubḥ ruḳ'a-i i'tibârını bâhirü'l⁷⁸⁵-işrâḳ etmiş idi. Belde-i Raḳḳa'da Ḥamevî-zâde Medresesi'nde ḥucce-nişîn-i irşâd olan meşâyih-i Nakşbendiyye'den Şeyḫ Nebiyye Efendi Ḥazretleriniñ nezd-i sa'âdetlerine mülâzemet ve aḥz-ı inâbe ile tezkiye-i nefse himmet etmekde iken vezîr-i sâlîfü'l-beyân tevcîh-i eyâlet-i Ḥalebü's-şehbâ ile şâdmân olduğda şehir-i Raḳḳa'dan cânib-i Ḥalebü's-şehbâ'ya süvâr-i eşheb-

⁷⁸⁰ 127b AE

⁷⁸¹ Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

⁷⁸² 121b KA

⁷⁸³ Allah ona nimetlerini bol bol versin.

⁷⁸⁴ Ona itaat etti. Çünkü peygamber Allah'ın kuludur.

⁷⁸⁵ 128a AE

i nehzat ve anda olan meşāyih-i ʔariḳat ile şoḥbet ve ba'dehu *hāzā firāḳun beyni ve beynek*⁷⁸⁶ zemzemesiyle vezḳr-i müşārun ileyhden müfāraḳat ve Nihālî Efendi-nām rāst-kirdār ile mürāfaḳaten maḥmiyye-i 'aliyye⁷⁸⁷ İstanbul'a 'azîmet edip bir zamān kurbet-i ğurbet ile nālān olup ol ešnāda şadāret-i 'uẓmāya zînet-baḥş-ı 'unvān olan Şeyḫü'l-vüzerā a'lamü'l-'ulemā Meḥmed Rāġıb Paşa Ḥazretleriniñ ḳurenā-yı dā'ire-i ma'ārif-intimāları delāletiyile şadr-ı müşārun ileyhe kesb-i münāsebet ile be-kām ve şikāf-ı ceriḥa-i şadrı merhem-i iltifāt u ikrām ile ḳarḳn-i iltiyām ve bāb-ı 'ālîde niçe müddet üdebā-yı ketebe-i aḳlāme fūnūn-ı Fārsiyyeyi ta'lîm ederek visāde-güzḳn-i āsāyiş ü ārām olmuşlar idi. Nihād-ı ḥamiyyet-mu'tādlarında vedî'a-i ilāḫî olan māye-i füyûzāt-ı nā-mütenāḫî muḳteẓāsınca daġdaġa-i umūr-ı Dünyā'dan ḳat'-ı naẓar ve ğubār-istān-ı ehl-i ḥālî sürme-i ziyā-baḥş-ı başar edip maḥmiyye-i 'aliyye muḥāzisinde Ḳulle Ḳapısı Mevlevî-ḫānesinde türbe-nişḳn-i rahmet-i Ḥudāvendî Ṭazıcıbaşı-zāde Şeyḫ Meḥmed Āġāh Efendi Ḥazretleriniñ dā'ire-i 'aliyyelerine ruḥ-süde-i irādet olup cenāb-ı kerāmet-me'āblarınıñ niçe zamān firāvān-ı ḫidmet-i şerîflerinde pūyān olarak tekmîl-i enfās-ı ʔariḳ ve 'āric-i bālā-yı süllem-i taḫḳîḳ olduğdan şoñra 'azîzleri şeyḫ-i müşārun ileyh kerḳme-zādelerini ḥaclegāḫ-ı izdivāclarına idḫāl ve kendüleri daḫı az vaktde 'ālem-i lāḫūta irtihāl etmegin şāḫibü't-terceme ḫazretleri Ḳulle Ḳapısı civārında keşîde-i silk-i tanzîm eylediği ḫāne-i şerîflerinde ḫarem-i muḫteremeleri muḳîm⁷⁸⁸ olup biñ yüz tokşan üç senesinde maḫrûse-i Burusa'ya ḳadem-resā ve derûn-ı ḳal'ada Ḥişār Cāmi'i civārında Şarî-zāde ḳonaġında seccāde-pîrā ve niçe zevāt-ı kirām cenāb-ı 'alîjlerinden tevbe vü inābet şerefine neyl ile vāşıl-ı rüteb-i ma'neviyye-i 'ulyā olup ba'dehu bir ḳaç⁷⁸⁹ sene mürûrunda yine der-i 'aliyyeye ḫıram ve bir ḳaç seneden şoñra yine medîne-i Burusa'ya 'atf-ı 'inān-ı esb-i i'tizām etdiklerinde kendülerinden bi'l-istîzān devlet-i 'aliyye ʔarafından bir ḫānḳāḫ-ı ra'nā binā vü inşādānına ibtidā ve belde-i mezbûrede Veled-i Ḥabîb Maḫallesi cāmi'-i şerîfi ittişālinde bir zāviye-i dil-ġuşā müceddeden inşā vü ibdā' ve cāmi'-i mezkûre bir minber-i zîbā vaẓ' u iḫtirā' olunup bi-'ināyeti'llāhi'l-müte'āl ḫānḳāḫ-ı mezkûreniñ ḫüsn-i ḫitāmı resîde-i derece-i itmām u ikmāl olduğda 'azîz-i mütercem zāviye-i cedîde-i 'aliyyelerinde seccāde-pîrā-yı irşād-ı enām ve leyālî-i mübāreke de āyḳn-i Nakşbendiyye'yi ber-nehc-i ḫasene icrāya berzede-i dāmān-ı ihtimām be-her gün ba'de şalāti'l-'aşr ve *külle leyletin beyne'l-aşāyîr*⁷⁹⁰ ḳırā'at-ı ḫatm-i ḫāceġānî ve evḳāt-ı ḫamsede şalāt-ı mefrûzayı cemā'atle te'diye vü ifāda kemerbeste-i ḳıyām iken biñ iki yüz on tokuz sālinde maḥmiyye-i Sitanbul'a be-tekrār taḫriḳ-i zimām-

⁷⁸⁶ Bu ayrılık seninle benim aramda kalsın!

⁷⁸⁷ 122b KA

⁷⁸⁸ 128b AE

⁷⁸⁹ 122b KA

⁷⁹⁰ Kabileler arasındaki her gece.

ı maṭiyye-i sebük-reftâr edip vaqt-i şitâda derûn-ı sūrda ârām-sâz-ı mesned-i ḥaḳıḳat ve eyyâm-ı şayfda Boğaziçi-nâm nüzhet-efzâda pûst-ârâ-yı şâhil-ḥâne-i meşḥat ve deryâ-yı füyûzât-ı ilâhî'yeden sâlikân-ı müsta'idâna telâṭum-rîz-i mevce-i ma'ifet olarak şöhret-i şâyi'aları âfâk-gîr ve dürr-i kerâmet-eşerleri bûsegâh-ı âmâl-i şağîr u kebîr ve sūdde-i sa'âdet-âdeleri melâz-ı ricâl-i devlet-i 'aliyye-i ma'delet-maşîr iken biñ iki yüz yigirmi iki târîḫinde şehîd-i sa'îd Sulṭân Selîm Ḥân-ı Şâliş ḥazretleriniñ ḥal'inden Sulṭân Muşṭafâ Ḥân-ı Râbi' taht-ı salṭanata vâriş olduğda 'azîz-i müşârun ileyh muḳteżâ-yı icâb-ı ḥâl sene-i mezkûrede maḥrûse-i Burusa'ya bâ-fermân-ı 'âlî işâl buyurduğda⁷⁹¹ zâviye-i dil-güşâlarında⁷⁹² bâlâda iş'âr olunduğu eṭvâr-ı memdûḥa üzre evrâd u ezkāre meşḡul ve ṭalib-i ma'ârif-i ilâhiyye olan ṭullâbe-i ṭarîḳa-i Ḥudâ'ya ifâde-i nâfi'a ve ḥaḳıḳaları meşmûl olduğu ḥâlde be-ḥikmet-i lîzed-i celî vüçüd-ı sa'âdetlerine müstevlî olan dâ-yı bî-devâdan biraz eyyâm münḥarifü'l-mizâc olmuşlar idi. 'Âkıbetü'l-emr biñ iki yüz yigirmi sekiz Muḥarremü'l-ḥarâmınıñ altıncı yevm-i cum'a sâ'at toḳuzda sinn-i şerîfleri toḳsan altı rütbesine vâşıl olduğda bu ḥânḳâh-ı devrânıñ ḥây u hüyundan ta'tîl-i sâmi'a içün hûş der-dem mezîdesince ve nazar ber-ḳadem ḥarîdesince ṭâ'ir-i rûḥ-ı pür-fütûḥları terk-i ḳafes edip zâviye-i 'aliyyelerinde kütüb-ḥâneleri ittişâlinde olan türbe-i şerîfe ve buḳ'a-i latîfeniñ medâḥilinde cesed-i sa'âdetleri defîn-i ḥâk-i müşk-bâr olmuşdur. 'Azîz-i müşârun ileyh 'âlim ü fâzıl 'ârif ü kâmil ḥalîm ü selîm müşfiḳ ü kerîm *Sîmâhum fî-vucûhihim min-eseri's-sucûd*⁷⁹³ me'alî-sîmâ-yı 'ulyâlarında nümâyân ve envâr-ı zîkr ü tevḥîd nâşiye-i sa'âdetlerinde mânend-i neyyir-i dıraḥşân lâmi' ü tâbân bir zât-ı kerâmet-nişân idi.

Der-Kenâr⁷⁹⁴: Ṭarîḳat-ı Nakşbendiyye:

Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Emîn Efendi, Ṭâzıcıbaşı-zâde Meḥemmed Âgâh Efendi'den anlar Şeyḫ Muşṭafâ Rızâ'ü'd-dîñ Beşiktaşî'den anlar 'Arab-zâde Şeyḫ Meḥemmed Mes'ûd Efendi'den anlar Şeyḫ Ebû 'Abdu'llâh Meḥemmed Semerḳandî'den anlar Ḥâce Aḥmed Ḥayrbânî'den anlar Ḥâce Meḥemmed Ma'sûm anlar daḥı vâlidleri İmâm Rabbânî'den anlar Ḥâce Meḥemmed Bâḳî'den anlar Ḥâceḡi-i Emkenegî anlar Ḥâce Meḥemmed Zâhid'den anlar Ḥâce 'Abdu'llâh Aḥrâr-ı Semerḳandî'den anlar Ḥâce Ya'ḳûb-ı Çerḥî'den anlar Ḥâce Ḥasan 'Atṭâr'dan anlar Ḥâce 'Alâ'ü'd-dîñ 'Atṭâr'dan anlar Ḥâce Bahâ'ü'd-dîñ Şâh-ı Nakşbend Ḥazretlerinden aḥz etmişdir. İlâ âḫiri's-silsile.

⁷⁹¹ 129a AE

⁷⁹² 123a KA

⁷⁹³ Onların nişanları, yüzlerindeki secde izidir. Kur'ân, Fetih/29.

⁷⁹⁴ Der-kenâr AE'de 127b'de kayıtlıdır; KA'da kayıtlı değildir.

Endüh-ı Cezbe-i İlâhiyyeniñ Merd-i Hamûli Şeyh Halîl Efendi El-Kaygılı:

Maḥrûse-i Burusa fevķinde Cebel-i Cedîd'de vâķı' Elbisiyye kaçâsı dâḥilinde Big kıaryesinde semt-i 'ademden mezra'a-i 'âlem-i kevne vaz'-ı kadem edip ğavâ'il-i renc-i kıştzâr-ı şabâveti ğüzer ederek pâye-be-pâye dâric-i kulle-i rüşd ü sedâd ve kadem-be-kadem 'âric-i zirve-i kuhsâr-ı isti'dâd olduķda reh-berî-i tevfiķ lzed u Yezdân ile meslek-i şûfiyyeye dâ'ıye-i intisâb-ı şavma'a-i derûnunda cevalân etmegin nâhiyye-i cebel-i mezbûrede Şırıl kıaryesinde bâlâ-nişîn-i kûh-ı pür-şükûh-ı ḥaķķat⁷⁹⁵olan tîrîķat-ı Celvetiyye'den Şırılı Şeyh Meḥemmed Efendi-nâm meczûb-ı Ḥudâ'nıñ taḥt-ı çille-i terbiyesine duḥûlî ve mertebe-i irşâdda cümle-i tekliķât-ı bâr-ı ğirânın ber-düş-ı kabûl ederek şubḥ u şâm zıkr ü fikr-i⁷⁹⁶ melikü'l-'allâma sübhâ-şumâr-ķıyâm olarak itmâm-ı seyr-i sülûkla be-kâm ve ser-menzil-i maķşûda neyl ile müşâhid-i rûy-i dil-cûy-ı merâm olduķda kâmet-i liyâķati ḥırķa-i ḥilâfet ve ser-i ibtihâcî tâc-ı şeyḥûḥet ile ba'de't-tezyîn medîne-i Burusa'ya irsâl u ta'yîn olunduķda vaṭan-ı aşlıyyesinden fekk-i râbiṭa-i ârâm ve evlâd u 'ıyâlin redîf-i maṭiyye-i i'tizâm edip medîne-i mezbûreye naķl ü hicret ve niçe müddet icrâ-yı pişe-i penbe-dûzî ile kesb-i nafaķa-i rûziyye mübâderet edip meydân-ı imtiḥân-ı erenlerde rû-nümâ-yı zuḥûr olan mücâhedât-ı şâķķa-i dehri ḥâmil ve muzâḥeme-i muḥâcime-i faķr u fâķadan âzürde-dil olmuş ise de ferd-i vâḥide keşķül-i niyâzı bâz ve vâdj-i zıll-ı su'âlde pervâz etmeyüp dâ'imâ dülbend-i ḥablü'l-metîñ-i tevekkül ve kâni'-i rızķ-ı maķsûme-i cüz ü kül olup **Beyt:**

[*mef'ûlû mefâ'âlû mefâ'âlû fe'ûlûn*]

Ümmîdiñi pâ-beste-i ye's eyleme Nâbj

İḥsân-ı Ḥudâ bir ğün ider ref'-i mevânî'

müfâdinca giderek miķdâr-ı 'ayâr-ı i'tibârî kıymet-dâr-ı bâzâr-ı şığâr u kibâr olup revendegân-ı râh-ı Ḥudâ'dan olan fuķarâ vü dervîşân çerâğ-ı idâre-i irâdesinde pervâneâsâ süzân olmağla per ü bâl açmış ve ba'de-zâ berây-ı direng-i fuķarâ tedârük-i sükenâya âheng etmek mertebe-i lüzûmda bulunmuş olmağın maḥrûse-i mezbûrede Deveciler Meķâbiri'nde reh-ğüzârda vâķı' muğall-i ğurebâ muḥâzîsinde mu'âvenet-i muḥibbân ile iki bâb ḥâne-i dervîşâne temellük ü iştirâ biri evlâd u 'ıyâline me'vâ ve diğeri âşiyân-ı zümre-i fuķarâ kıılınup bundan şoñra⁷⁹⁷ meş'ale-i vech-i ma'âşdan kaç'-ı 'alâķa-i nigâh ve ğubâr-ı şâh-râh-ı kanâ'ati tûtiyâ-yı ziyâ-baḥş-ı çeşm-i intibâh edip zâviyesinde ğürûh-ı 'âşîķân u dervîşân ile şoḥbet u muḥabbet ve leyâlî-i iḥyâda miyân-ı ḥalķa-i zıkrde feryâd u fiğân ederek, Allâh Allâh, ve zâr u ğiryân olarak "Yâ Ḥay

⁷⁹⁵ 123b KA

⁷⁹⁶ 129b AE

⁷⁹⁷ 124a KA

Yâ Hay” deyü âyın-i tarikat-i ‘aliyyesini icrâ vü ifâya bezl-i⁷⁹⁸ makderet etmekde ber-zede-i dāmân olmuş ve muktezâ-yı cezebât-ı rahmāniyye te’şîrât-ı âteş-i zıkr ü tevḥîd-i Rabbāniyye ile ez-kadîm derd-i ‘aşka düşmüş ‘aşık-ı bî-karâr ve meczûbu’l-ḥâl ve şûrîde-etvâr olmağla heme-i ân u zamân mânend-i mihr-i âsmân eṭrâf-ı havâlî-i Burusa’yı devrân ve gecelerde ziyâret-i merḳad-i evliyâ-yı kirâma mülâzemet edip aḥz-i cilve-i rūḥāniyyet ile dil ü cân ḥayrânı şâdmân olmağ üzre iken ‘ākıbetü’l-emr biñ iki yüz otuz beş Ramazân-ı şerîfinde cām-ı leb-rîz-i şerbet-i vişâli nûş edip zāviye-i mezkûre tevḥîd-ḥānesiniñ vasaṭında maḥşûşan ḥafr olunan ḥuce-i kabrinde ḥırka-pûş-ı rahmet olmuşdur. Şeyḥ-i sālîfû’l-beyân meczûb-ı melâmet-nişân pāk-mezheb rind-i ḳalender-meşreb şāhib-i vecd ü ḥâl ve nāzım-ı silkü’l-le’âl-i maḳâl ef’âl-i ğarîbānesi bî-ġāye ve evzâ’-ı ‘acîbānesi mālā-nihāye ḥastelere enfās-ı nefîsesi iksîr ve nûşḥa-i mübārekesi kâffe-i merzāya şifā-peṣîr zāviyesi dārü’ş-şifā-yı derdmendân ve melâz-ı gürûh-ı vālîh ü ḥayrân idi.İrtihālinden çend sâl mürûrunda sâbıḳan Ḥudāvendigâr sancağı Duḥân Gümrikcisi Şālîḥ Efendi-nām merd-i be-nām tekve-i mezbûreye zamm-ı mevzî’-i āḥîr ederek müceddeden bir tevḥîd-ḥāne binâ ve bir kaç bâb ḥucerât inşâ etdirmiş ve merḳûm daḥî ḳalîlül-ezminede mülk-i beḳāya ‘azîmet eylemiş olmağın *İnne’l-ḥasenāti yüḫhibne’s-seyyiātî*⁷⁹⁹ mışdâḳı üzre bu gûne ḥidmet-i⁸⁰⁰ ḥasenesi rûz-ı cezâda bâ’îş-i ‘afv-ı seyyi’ât ve vesîle-i mağfiret-i ḥaṭâ’iyâtı olmağ tavaḳku’-ı fazl u iḥsân-ı îlāhiyye’den derece-i ümmîdde bulunmuşdur.

Ravza-i Ezkâr: Pûst-Nişînân ve Zâdegân-ı Pāk-Nijādânı Beyân İder

Seccāde-nişînân-ı Ḥānḳāh-ı Ḥazret-i Emîr Sultân

Ḥazret-i Emîr Zāviyesi Şeyḫi eş-Şeyḫ Bedrû’d-dîñ Efendi:

Ḥazret-i Emîr Sultân *ḳuddise sırruhu’l-Müste’ân*⁸⁰¹ telemmüzelerinden ma’dûd ve çend eyyâm perverîş-yâb terbiye-ḥāne-i bülendleri olarak zât-ı şerîfi necm-i zāhire sipîhr-i vücûd olmağın icâzet-i mâlik-i⁸⁰² mülk-i kerâmet ile İvrindi ḳaşabasında seccāde-pîrâ ve niçe eyyâm küşe-gîr-i inzivâ iken ba’de’l-ḥacc Ḳuds-i şerîfde ‘âlem-i beḳāya irtihâl ve cesed-i şerîfi anda vedî’a-i laḥd-ı mağfiret-i İzed-i müte’âl olan Şeyḫ Ḥasan Ḥāce Efendi’niñ vaşıyyeti ḥazret-i Emîr-i vâcibü’t-tevḳîriñ işârâtı ile maḥrûse-ı Burusa’da seccāde-i meşḫata cülûs edip çâr-deh sâl sübhâ-gerdân-ı eyyâm u leyâl iken sekiz yüz altmış dört senesinde ḳaşaba-i mezbûreden maḥşûl-ı mâl-ı vaḳf ile ‘avdetde Ulubâd ḳaryesi ḳurbunda Pâzârdepe denmekle ma’rûf olan

⁷⁹⁸ 130a AE

⁷⁹⁹ İyilikler kötülükleri giderir. Kur’ân, Hud/114.

⁸⁰⁰ 124b KA

⁸⁰¹ Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.

⁸⁰² 125b KA

mevzi'de şalât-ı zuhrî edâ üzre iken sene-i mezbûre Şa'bân-ı şerîfî gürresesinde düzdân-ı bî-emân yedinden çeşîde-i şehd-âbe-i şehâdet olup mâh-ı bedr-i vücûdları mestûr-ı şehâb-ı memât olmuştur. Cesed-i enverleri cây-ı mezbûreden Burusa'ya nakl olunup Hâzret-i Emîr Câmî'i cānib-i ğarbsinde olan hâzîrede medfûndur. Şeyh-i mezbûruñ mir'ât-ı zāmîri envār-ı füyûzât-ı İlâhî ile tâbnâk ve şafha-i kalb-i münîri ğubâr-ı ekdâr-ı mâ-sivâdan pāk idi.

Hâzret-i Emîr Zâviyesi Şeyhî Şeyh Luţfu'llâh Efendi:

Neş'et-i zuhûrî belde-i Karaman olup Sultânü'l-evliyâ Medîne-i Münevvere'den diyâr-ı Rûm'a teşrîfleri zamânında müşârun ileyh Luţfu'llâh Efendi'niñ pederleri 'Abdu'llâh Fakîh'îñ hânesine kadem-zen-i nüzûl olup ešnâ-yı mukâlemede Hudâvendigâr-ı âmurzgâr size bir veled-i sûtûde-eţvâr gencîne-i luţfundan ihsân eyledi. Vücûd-pezîr olduĝda nâmı Luţfu'llâh olup evlâd-ı nefes-i nefîsemizden i'tibâr edesiz deyü buyurmuşlar idi. 'Ahd-ı qarîbede dem-i hucesteleri cân bulup zîver be-düş-ı hırka-i zuhûr olduĝda hâzret-i 'azîziñ te'sîr-i feyz-i mu'ciz-demleri ile mezbûr Luţfu'llâh Efendi⁸⁰³ refte refte tahşîl-i 'ilm ü kemâl ceste ceste aĝz-ı ma'ârifet-i ğün-â-ĝün-ı sa'âdet-me'âl edip ârzü-yı tekmi'l-i 'ulûm ile diyârından nehzat-ı⁸⁰⁴ seyâhat ederek Gelibolı'ya gelüp anda kırâ'at-ı şerh-i 'akâ'ide müdâvemet üzre iken bâlâda tercemesi mürûr eden Şeyh Bedrû'd-dîñ Efendi ol cānibe âftâbvâr pertev-figen-i revzen-hâne-i qarâr olduĝda zerreveş hâk-i pâyine rûymâl edip maţla'ü'l-envâr-ı türbelerinden iktibâs-ı feyz-i nûr-ı hidâyet ve iĥrâz-ı pâye-i dest-bûs-ı icâzet etmişler idi. Şeyhleri Şeyh Bedrû'd-dîñ Efendi mihmân-hâne-i fânîden dâru'l-ikâme-i 'ukbâya irtihâl eyledikde seccâde-i meşîhata cülüsa şâyân olup otuz bir sene seccâde-i hilâfete cā-nişîn ve terbiyyet-sâz-ı nâ-puĥtegân-ı sâlikîn iken sekiz yüz toĝsan dört Muĥarremü'l-harâmı âĥirinde kabîl-i maĝribde dâru'l-mihen-i sicn-i fenâdan rû-gerdân ve 'âzim-i râhat-âbâd-ı ğülzâr-ı cinân olup cāmî-i Sultân Emîr hâzîresinde medfûn Bedrû'd-dîñ Efendi'ye maĝrûndur. Şeyh-i mûmâ ileyh dâ'ire-i kuţbiyyete kadem-nihâde-i maţhar-ı füyûzât-ı İlâhiyye olup niçe kerâmât-ı 'aliyyeleri zîver-i beyân-ı kalem-i menkıbe-ĝüyândır. Te'lîf-i mergûbelerinden *Cenâhu's-sâlikîn* risâle-i şerîfeleri ber-dâşte-i dest-i 'urefâ-yı zamândır.

Meşâyiĥ-i Nakşbendiyye'den Eş-Şeyh el-Hâc Aĥmed Baba Efendi⁸⁰⁵: Bedrû'd-dîñ Pars Beg merĥumuñ sülâle-i tâhiresinden Meĥammed Aĝa-zâde Aĥmed Beg-nâm mîr-i meĥâsin-irtisâmîñ gevher-i yegâne-i dâru'l-hızâne-i şulbı olup biñ iki yüz dört târiĥinde Gemlik kazâsında vâkı' Umûr Beg karyesinde vaz'-ı kadem-i sâĥa-i 'âlem edip refte refte ĝavâ'il-i

⁸⁰³ 126a KA

⁸⁰⁴ 131a AE

⁸⁰⁵ Biyografi AE'de 129a-129b-130a'da der-kenârda kayıtlıdır, KA'da 124b'de metnin içine kaydedilmiştir.

kiştzâr-ı şabâveti ihtisâd-pejîr-i isti'dâd ve nîk u bed-i umûr-ı cihânî fark u temyizde vâsıl-ı mertebe-i rûşd ü sedâd oldukça bâ-terbiye-i feyz-i kader-i Lem-yezeliyye zülâl-ı 'aşk-ı İlâhîyye cûybâr-ı derûn-ı şafvet-nişânında fevârân ve sâdât-ı Nakşbendiyye'den Şeyh 'Alî Behcet Efendi hazretlerine niçe müddet firavân hizmet ederek dest-ber-âverde-i âdâb u 'irfân olduğdan sonra kibâr-ı meşâyih-i tarîkat-ı 'aliyye-i Nakşbendiyye'den kûţbu'l-'ârifîn ve senedü'l-vâsılın Turhal Şeyhi denmekle şöhret-ârâ eş-şeyh el-hâc Muştafâ Efendi *kıddise sirruhu'l-'azîz*⁸⁰⁶ın hulefâ-yı kirâmlarından Amasiyyevî Şeyh Hicâbî Efendi Hazretleriniñ halîfe-i ser-bülendi Tağistanî El-Hâc Yâsin Baba Efendi hazretleriniñ dâ'îye-i tahşîl-i hûş der-demve emniye-i neyl-i nazar-ber-ka-dem ile mişâl-i bâz-geşt yed-i mü'eyyed irşâdına teslim-i gerdem-i irâdet ve cenâb-ı kerâmet-me'âblarından habs-i nefis nisbet birle aḥz-ı dest-i inâbet edip âyîn-i meslek-i 'aliyyeleri üzre seyr ü sülûkî resîde-i derece-i gâyet oldukça i'tâ-yı⁸⁰⁷ izn ü icâzet ile karîn-i şeref ü is'âf ve bâ-işâret-i ma'neviyye medîne-i Burusa'ya isyihlâf kılınmış idi. Belde-i mezbûreye bir şeref-i hengâmda kadem-zen-i vürûd ve Şeyh Meḥmedü'l-Küşterî Câmî-i şerîfi kurbunda Burusa Paşa Kapısı civârında ibtigâ-i rızâ-yı Mevlâ ve tedârük-zâd-ı neş'e-i âḥiri zımnında ḥûb u dil-pesend bir ḥânkâh-ı bihişt-mânend inşâ vü icâdına muvaffakiyetle ma'âlî-nümûd olup niçe sinîn seccâde-i meşîhatda mekîn olarak ḥalvet der-encümen kâ'idesinde züvvâr-ı vefâ-iktirân ile ülfet ü şohbet ve sâhib-i râbîta-i nûr-ı fu'âd ve ehl-i dil-i leṭâfet-nihâd olan zümre-i sâlikân-ı râh-ı Hudâ'yı irşâd ile iştigâl ve yâd-dâstem ferîdesince vakt-i şehirlerde ve ḥuceste-demlerde zîkr ü tevḥîd-i Kirdgârî mişbâhını enâre ve işti'âl ederek sefer der-vaṭan sırrını yâd-kerde-i heme-i evkât ve iṭvâl-i 'amel be-'azîmet ile güzârende-i ânât u sâ'ât iken bi-emri'llâhi te'âlâ biñ iki yüz altmış bir şehir-i Rebjü'l-evvelinde dâru'l-mülk-i serî'ü'z-zevâl-i zâhirîden dâru'l-bekâ-yı 'âlem-i buṭûna 'azm ü rihlet edip cesed-i laṭîfi ḥânkâh-ı mezkûr cânib-i garbîsinde reh-güzârda vâkı' ḥazîre-i dil-ârâda âsûde-i meşhed-i rahmet olmuşdur. Şeyh-i mûmâ ileyh güzîde-i ehl-i ḥâl 'ârif ü kâmil ü meḥâsinü'l-ḥişâl meslek-i Nakşiyeniñ velîsi ve âşnâ-yı 'ulûm-ı ḥavâşş bir zât-ı bâhirü'l-ihtisâş idi.

Hazret-i Emîr Zâviyesi Şeyhi Şeyh Dâvûd Efendi:

Evâ'il-i ḥâlinde Burusa'da Çelebi Sultân Meḥmed Ḥân Medresesi'nde mu'îd-i dânişver ve tâlib-i 'ilm-i ma'ârif-güster iken tercemesi sebḳ eden Şeyh Luṭfu'llâh Efendi Hazretleriniñ ḥârîk-i 'âde niçe kerâmât-ı 'aliyyelerini müşâhede etmesiyle ber-hem-zede-i karar olup 'azîz-i müşârun ileyhden taḳbîl-i destgâh-ı inâbet ile süllem-i taḳkîke vâsıl ve zamân-ı ḳalîlde bir merd-i kâmil şeyḫleriniñ kerîme-i mükerrermelerine tezevvüc etmekle reşk-âver-i zümre-i

⁸⁰⁶ Aziz sırrı kutsansın.

⁸⁰⁷ 125a KA

emâşil olduğda seccâde-i hazret-i Emîr Luţfu'llâh Efendi intikâlinde cülûsa sezâvâr olup maîyye-i zîkr u tevhid-i Bârî⁸⁰⁸ ser-menzil-i makşûda 'azm ve kuvvet-i dest-i kudsiyye-i terbiye ile niçe âhen-dilânı nerm etmek üzre iken tokuz yüz senesi Recebü'l-ferdinde dâru'l-bekâya rihlet ve câmi'-i Sulţân Emîr hazîresinde⁸⁰⁹ defîn-i lahd-ı mağfîret olmuşdur. Şeyh-i mezbûr hulefâ-yı kirâmın şadâ-yı kerâmetle mümtâz u fâ'îki ve fezâ-yı hakîkatîñ cebel-i şâhiği idi.

Hazret-i Emîr Zâviyesi Şeyhi Şeyh 'Abdu'r-Rahmân Efendi:

Tercemeleri bâlâ-yı şahîfede güzêr eden Şeyh Luţfu'llâh Efendi Hazretleriniñ veled-i şulbîleri ve Şeyh Dâvûd Efendi'niñ terbiyyet-kerdeleri olmağın mezbûr Dâvûd Efendi irâdet-i meliki'l-müte'âl ile dâr-ı bekâya irtihâl eyledikde makâm-ı vâlâ-yı hazret-i Sulţân Emîr'de seccâde-güster-i meşîhat olup otuz sene miqdârı pûst-ı hilâfetde pâ-ber-cây-ı kıyâm ve işlâh-ı merzâ-yı hevâ-yı sirişteğân-ı enâm iken tokuz yüz otuz senesi şehr-i Rebjü'l-âhîrinde bu dâr-ı gurûrdan serây-ı sürûra 'âzim olup câmi'-i Sulţân-ı *quddise sirruhu'l-hatîr*⁸¹⁰ kurbunda olan mekâbir-i dil-ârâda medfûn ve merâkıd-i hulefâyâ makrûndır. Şeyh-i mezbûr şehrden hâric ü medâric-i leţâfet-i âb u hevâyı dâric Fıstıklı-nâm mevzî'de bir bāğçe iştirâ ve çend 'aded hucerât ve bir mescid-i şerîf binâ edip niçe şühûr u sinîñ evlâd u 'iyâliyle cây-ı mezkûrda murabba'-nişîñ-i 'izz ü tekmiñ olmuşdur.

Hazret-i Emîr Zâviyesi Şeyhi Şeyh Ahmed Efendi:

Tercemesi ânifen sebkat eden Şeyh 'Abdu'r-Rahmân Efendi'niñ veled-i şulbîsi olup vâlid-i mükerremelerinden ahz-i tevbe vü inâbet ve tekmiñ-i âdâb-ı tarîkat etdikden soñra seccâde-i Sulţân Emîr'e cülûsa sezâ ve envâr-ı feyz ü irşâdları mefârik-ı dervîşân-ı şâf-menişâna lem'a-pîrâ ve kürsî-nişîñ-i va'z olduğda lisân-ı dürer-bârlarından şudûr eden mürvârîd-i nuţk-ı pend ü naşîhatları mengûş-ı gûş-ı müstemî'ân-ı şıdk-efzâ olup bi-tevfîki'l-meliki'l-'allâm⁸¹¹ edâ-yı menâsık-ı hacc-ı Beytü'l-Harâm ile be-kâm ve nâşiye-sây-ı 'atabe-i 'ulyâ-yı Seyyidü'l-enâm ile nâ'il-i feyz ü merâm olduğdan soñra penç sâl seccâde-i meşîhatde sübhâ-gerdân-ı eyyâm u leyâl iken tokuz yüz otuz beş senesinde rûh-ı latîfleri 'âlem-i mülk-i şehâdetden kaç'-ı 'alâka⁸¹² edip 'urûc-ı makâmât-ı 'ulyâ eyledikde hazret-i Emîr Câmi'i hazîresiniñ yemîninde medfûndur. Şeyh-i mezbûr 'ilm-i zâhirde şâhib-i yed-i tûlâ ve fâ'îk-i 'ulemâ-yı 'ahd-intimâ olup 'ilm-i tefsîr

⁸⁰⁸ 126b KA

⁸⁰⁹ 131b AE

⁸¹⁰ Yüce sırrı kutsansın.

⁸¹¹ 127a KA

⁸¹² 132a AE

u eḥādij̄s u fıkhda gördükleri kütüb-i nefiṣe eṭrāfına kendi qalem-i belāgat-raḳamlarıyla ta'liḳ-i ḥavāṣij̄ etmişlerdir.

Ḥazret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İbrāhīm Efendi:

Tercemesi güz̄er eden Şeyḫ 'Abdu'r-Raḥmān Efendi'niñ maḥdūm-ı mükerremi Şeyḫ İbrāhīm Efendi'niñ birāder-i ekremi İbrāhīm Efendi'dir. Cezbe-i 'azīmeye mālīk keṣretde vahdet ve 'amel be-'azīmet ve terk-i ruḥṣat-ı nehcine sālik olup dāver-i 'azizlerinden ṣoñra maḳām-ı vālā-yı ḥazret-i Sulṭān Emīr'de başt-ı seccāde-i meşih̄at ve menba'-ı cūd u seḫā ve aḫlāk-ı ḥasene şāḫibi eniṣ-i fuḳarā bir zāt-ı melek-ḥaṣlet idi. Nā'il-i ḥacc-ı beyt-i Ḥudā olduḡdan ṣoñra mūrūr-ı eyyām-ı ḳalīlede ser be-bālīn-i pister-i bīmārī olup ṭoḳuz yüz kırk dört tārīḫinde dār-ı fenādan ḫīrāmān-ı gülzār-ı beḳā ve ḥarem-i cāmī'-i şerīfīñ cānib-i şehirde vāḳı' bābīñ yemīninde olan ḥazīre-i dil-ārāda mütevārī-i sāhire-i ḡabrādır. Şeyḫ-i mezbūr edīb ü lebj̄b ve dil-i rūṣen-ābādı maḥzen-i şabr u şekj̄b idi.

Ḥazret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Luṭfu'llāh-ı Şānī Efendi:

Tercemesi mūrūr eden İbrāhīm Efendi'niñ maḥdūm-ı ma'ālī-rūsūmı olup niçe eyyām be-luṭf-ı Ḥudāvend-i cihān-āferīñ seccāde-i Sulṭān Emīr'de cā-niṣj̄n ve mürebbj̄-i sālikīñ iken İvrindi-nām ḳaşabaya rihlet ve mesnedlerini maḥdūmları Muṣṭafā Efendi'ye vaṣıyyet⁸¹³ etmişler idi. Ṭoḳuz yüz yetmiş bir senesinde dāru'l-ḥuld-i cināna intikāl edip na'ş-ı rihlet-naḳşları bir 'arabaya vaż' olunup temāmī-ı eyyām-ı haftada maḥrūse-i Burusa'ya dāḫil ve cesed-i laṭīfleri cāmī'-i şerīf ittişālinde olan sāḫa-i ḫulefāda ḫāne-i ḳabr-i maḡfīret-elīflerine vāṣıl olmuştur. Şeyḫ-i mezbūr ser-mest-i bī-pervā-yı aşḫāb-ı ḫāl ve mecmū'a-i envā'-ı sūtūde-ḫiṣāl olup⁸¹⁴ reh-yāb-ı ṭavāf-ı beytü'l-ḫarām ve ḳihre-fersā-yı ravza-i muṭaḥhara-i Seyyidü'l-enām 'aleyhi'-ş-şalavāt ve's-selām olmuş idi.

Ḥazret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Mārru'z-zīkr Şeyḫ Luṭfu'llāh Efendi'niñ ferzend-i ercmendi olup zevḳ-yāb-ı ḫālāt-ı vicdānī ve *Es-Selāmet fi'l-vahdeti*⁸¹⁵ fehvāsınca ekṣer-i evḳātta sākin-i genc-i pinhānī 'uzlet-kedelerinde müteveccih ü merākīb ve ihtilāt-ı ḫalkdan mütebā'id ü mütecānib olmaḳ ḥasebiyle ḳarārgāhları Sulṭān Emīr ḳabr-i münjri ḳurbunda Fıstıklı-nām maḳām-ı dil-güşā idi. On dört sene seccāde-i Emīr Sulṭān'da reh-nümā-yı gürūh-ı sālikān olup ṭoḳuz yüz seksen altı tārīḫinde cāyḡāḫ-ı irşād-penāhlarına maḥdūmları 'Alī Efendi'yi ta'yīn ve kendileri 'azm-i ḫuld-i berīn

⁸¹³ 127b KA

⁸¹⁴ 132b AE

⁸¹⁵ Selamet birliktedir.

eyleyüp cāmi'-i müşārun ileyhiñ cānib-i yemīninde defīn ve hulefā-yı mesbūku'l-ezkāre karīndir. Şeyh-i mezbūr kerīmü'l-hıṣāl ve maẓanne-hāl idi.

Hazret-i Emīr Zāviyesi Şeyhi Şeyh 'Alī Efendi: Muştafā Efendi'niñ maḥdūm-ı feẓā'il-rūsūmı olup kāmēt-i isti'dādı cāme-i rengīn-i zūhd ü taḳvā ile ārāste ve zıver-i şalāh-ı vesīletü'l-felāh ile pırāste ve şahīfe-i hālī ārāyış-i riyādan sāde ve yevmen-fe-yevmen vezā'if-i 'ömrleri maşrūf-ı tāt-at-ı Hudā'da ve kāmilen otuz sene seccāde-i irşādda karār-dāde olup ḥalīfe-i irşād ve dāmād-ı şāf-nihādı 'Azīz-zāde Meḥemmed Efendi'ye nişīmengāh-ı sa'ādet⁸¹⁶-penāhların vaşıyyet biñ yigirmi tārīḫinde dāru'l-bekāya rihlet edip hazret-i Emīr cāmi'-i cānib-i yemīninde mestūr-ı merḳad-i rihlet olmuştur.

Hazret-i Emīr-zāviyesi Şeyhi 'Azīz-zāde Şeyh Meḥemmed Efendi:

Vālidī ismi 'Oşmān 'Azīz-zāde denmekle 'arīf-i cihān Şeyh Meḥemmed Efendi'dir. Hıcre-i terbiye-i peder-i büzürgvārlarında perveriş-nümā ve hıcre-i şalāh u taḳvāda cılve-resā olup taḥşīl-i ma'rifet ü kemāl etdikden soñra seccāde-i hazret-i Emīr'de zıver-efzā Şeyh 'Alī⁸¹⁷ Efendi'niñ dāmenine teşebbūs edip kerīme-i mükerreremelerini tezevvüc etmişler idi. Mümā iley Şeyh 'Alī Efendi'ye qarābeti ve cihet-i 'ilm ü 'irfāna münāsebetleri Şeyh 'Abdu'r-Raḥmān Efendi ile şeyh-i mezbūr şürü'-ı keş-ā-keş-i nizā' u cidāl ve āheng-i mu'āraza-i bī-me'āl ederek altı sene seccāde-i hazret-i Emīr Sultān'a bi'l-iştirāk şeyh ü nıgehbān olup mezbūr 'Abdu'r-Raḥmān Efendi biñ yigirmi yedi tārīḫinde ḥacc-ı şerīfden ba'de'l-inşirāf silk-i hulefā-yı revendegān-ı 'ālem-i bekāya muzāf ve ḥazīre-i hazret-i Emīr'de pūşende-i ḥāk-i lihāf oluḳda şāhib-i terceme daḫı niçe sāl bilā-nizā' ü cidāl mesned-i meşīḥatda fāriḡü'l-bāl iken biñ elli ṭokuz tārīḫinde çiftliklerinden 'avdetde süvār oluḳları esb-i tünd-ḥırām ser-keşlik etmekle üftāde-i ḥāk-ı fenā olup sāha-i hazret-i Emīr'de medfūndur. Şeyh-i mezbūr ḥüsnü'l-aḫlāk ve memdūhu'l-hıṣāl olup levş-i cerā'im-i şaḡā'ir ü kebā'irden dāmeni pāk ve derūnı envār-ı tevḥīd-i Bārī ile tābnāk idi.

Hazret-i Emīr Zāviyesi Şeyhi Şeyh Muştafā Efendi:

Vālidī 'āzim-i ḥuld-i berīn oluḳda vaşıyyet u ta'yīnı üzre yerine seccāde-nişīn olup iki bucuḳ ay miḳdārı murabba'-nişīn-i mesned-i peder ve fuḳarā vü şuleḥāya pışvā vü reh-ber ve ḡonce-i bālī bir berg-i ümmīd ü āmāl iken işābet-i 'aynül-kemāl ile zılāl-i⁸¹⁸ ḥayātı muḡber ve mir'āt-ı zātı şarşar-ı ḡubār-engiz-i fenādan mükedder olup sāl-i irtiḫāl-i peder-i kerāmet-iştimālleri olan biñ elli ṭokuz Zī'l-ḳa'de'sinde ḳa'de-i aḫīre-i ḥayātı temām ve 'āzim-i dārü's-selām oldu.

⁸¹⁶ 128a KA

⁸¹⁷ 133a AE

⁸¹⁸ 128b KA

Harem-i cāmi'-i müşārun ileyhiñ cānib-i ğarbjisinde olan sâha-i dil-ārāda pister-i ħāk-i siyāha rū-nihāde olmuşdur. Maĥdūm-ı merķūm menba'-ı ma'ārif ü 'ulūm nev-bāve-i būstān-ı şalāḥ bākūre-i bāğ-ı zūhd ü felāḥ rūḥ-ı muşavver ve luṭf-ı mücessem maĥdūm-ı mükerrerem idi.

Hazret-i Emīr Zāviyesi Şeyhi Şeyh İbrāhīm Efendi⁸¹⁹:

Şeyh-i mezbūr vālidī fevtinde henüz 'unfuvān-ı cūvānıde nā-dıde-i germ ü serd-i rüzgār iken pīrān-ı köhne-sāl mişālinde *El-veledü sırru ebjhi*⁸²⁰ mü'eddāsını işbāt edip on tokuz sene miķdārı ḥānķāḥ-ı Sulṭān Emīr'de seccāde-pīrā ve 'ibādāt u ṭā'āt ile gūzārende-i şubḥ u mesā iken biñ yetmiş sekiz sālinde kendi dāḥil-i silk-i temellükleri olan esb-i āteş-'inānıñ laṭme-i pāy-ı bī-emāniyla vūcūd-ı laṭıfleri zaḥmnāk olup terk-i tāb-ḥāne-i cihān ve 'āzim-i şifā-ḥāne-i raḥmet-i Raḥmān ve ḥazīre-i cāmi'-i müşārun ileyhde ğunūde-i pister-i laḥd-ı ğufrān oldu. Seccāde-i meşīḥate maĥdūmları Meḥemmed Şālīḥ Efendi sezāvār olup sinn-i şağırde olmağın meşāyiḥ-i Celvetiyye'den mürşid-i sāmī Şeyh 'Alī Selāmī Hazretleri niçe zamān seccāde-i ḥazret-i Emīr'de mürebbī-i sālīkān olmuş idi. Müşārun ileyh Hazret-i Hüdāyī ḥānķāḥında pūst-nişīn ve mezbūr Şeyh Şālīḥ Efendi mesnedine neyl ile kām-bīn olup evāḥir-i ḥālinde keyfe mağlūb ve retķ u fetķe iktidārı yok meczūb olmağla meşīḥatı aķrābasından İshāk Efendi'ye fāriğ olup ba'dehu biñ yüz otuz dört senesinde dāru'l-beķāya irtihāl edip civār-ı cāmi'-i şerīfde medfūndur.

Hazret-i Emīr Zāviyesi Şeyhi Şeyh İshāk Efendi:

Medīne-i Burusa'da⁸²¹ Veled-i Enbiyā Maḥallesi imāmı 'Abdu'l-'azīz Efendi-nām bir zāt-ı be-nām şulbundan maḥalle-i mezbūrede nümāyān ve bāğ-ı rüşd ü sedād-ı Ḥudā-dādda bir serv-i ḥırāmān olup İshāk Ḥāce'si Mevlānā Aḥmed Efendi ve 'Aynī-i Ekber Şeyh Meḥemmed Efendi-nām kāmilleriñ dā'irelerine tereddūd-i tām ve taḥşīl-i 'ulūm-ı 'aķliyye vū naķliyye etmekle ğıbṭa-fermā-yı enām ve Şeyh İsmā'il Ḥaķķī Hazretleriniñ āsitānesine intisāb ve āyīn-i ṭarīķat-ı Celvetiyye üzre aḥz-ı tevbe vū inābet ve tekmiļ-i esmā-yı ṭarīķat ile kām-yāb olmuş idi. Seccāde-i Hazret-i Emīr'de Şeyh olan Meḥemmed Şālīḥ Efendi'ye⁸²² ķarābeti ve vaķf-ı müşārun ileyhe kitābeti ḥasebiyle münāsebeti olmağın şeyh-i mezbūruñ ferāğından biñ yüz yigirmi tokuz senesi seccāde-i Hazret-i Emīr'e cālīs olup zıķr ü tevḥīd-i Ḥudā'ya muvāzabet ederek gūzārende-i leyāl ü eyyām ve umūr-ı vaķf-ı şerīfe nizām vermek üzre iken biñ yüz elli tārīḥinde tārīk-i dağdağ-ı dūnyā ve 'āzim-i tekyegeh-i beķā olup cāmi'-i ḥazret-i müşārun

⁸¹⁹ 133b AE

⁸²⁰ Evlat babanın sırrıdır.

⁸²¹ 129a KA

⁸²² 134a AE

ileyhiñ ğarb kapısı tarafında olan sâhada medfûn ve du‘â-i ħayr-i zâ‘irâna maķrûndur. Şeyh-i mûmâ ileyh mihmân-nüvâz ve bâb-ı zâviyesi bay u gedâya bâz idi. Aşĥâb-ı ħayrâtdan Sâ‘atci El-Ĥâc Meĥemmed istişĥâbıyla edâ-yı ĥaccü‘l-İslâm ve ziyâret-i ravza-i muţahhara-i ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm eyleyüp bu devlet-i ‘uzmâya daĥı nâ‘il olmuş idi.

Der-Kenâr⁸²³: Ĥazret-i Emîr zâviyesi meşâyihinden Şeyh İshâķ Efendi ve Şeyh Luţfu‘llâh Efendi ve Şeyh Reşîd Efendi’niñ kabrleri kenâr-ı ĥazîrede mu‘ayyen olup Şeyh Bedrû‘d-dîñ Efendi ile Şâlih Efendi’ye gelince on üç nefer meşâyih-i ‘âlî-şânıñ egerçi icâd-ı sa‘âdetleri civâr-ı câmi‘-i şerîfde olan ĥazîre-i dil-ârâda medfûn olmak üzere kütüb-i vefeyât-ı ĥadîmede mestûr ise de esâmî-i şerîfeleri şafĥa-i ruĥâm-ı mermerde nüvişte olarak merķadleri meşĥûd u ma‘lûm olmayup ğâlibâ a’ķâb-ı aĥlâfıñ ‘adem-i vaķt ve muĥâfazalarından mürûr-ı zamân ile mevtâ-yı âĥir defnolunarak ne vechle olmuş ise olmuş bu ķadar zevât-ı kirâmıñ meķâbir-i latîfeleri mânend-i genc-i muţalsam gözlerden nihân bulunmuş olduĥı erbâb-ı inşâf u ĥayrete bâ‘îs-i cây-ı ĥayret idüĥi bî-reyb ü ĥümândır.

Ĥazret-i Emîr Zâviyesi Şeyhi Şeyh Luţfu‘llâh Efendi:

Tercemesi henüz mürûr eden Şeyh İshâķ Efendi’niñ ferzend-i daķâyık-şinâsı olup bâ-luţf-ı İlâh şulb-i şeyh-i mûmâ ileyhden maĥrûse-i Burusa’da ķadem-zen-i bârgâh-ı ‘âlem-i tebâh olmaĥın ifâza-i şems-i münîr-i tevfiķ-i Ĥudâ ile ĥucra-i derûnu rûşenâ olduķda taĥşîl-i ma‘ârif⁸²⁴ ü kemâle ķavî vü enzâr etmegin şehr-i mezkûrda şeref-pîrâ-yı kütüb-ĥâne-i fazîlet ve revnaķ-ezfâ-yı seccâde-i meşîĥat Eşref-zâde Eş-Şeyh Es-Seyyid ‘Abdu‘l-Ĥâdir Efendi Ĥazretlerinden zabt-ı kavânîñ-i ‘ulûm ile ĥâ‘iz-i rütbe-i i’tibâr olup vâlid-i muĥteremleri irtihâlinde pûst-nişîñ-i meşîĥat ve revende-i râh-ı ‘ibâdet u tã‘at iken biñ yüz altmış senesinde “ĥadîķa-i vücûdî şükûfeler çıkardı” feĥvâsınca ravza-i vücûd-ı bih-bûdında ‘arîza-i cederî ile güller açılıp bâ-taķdîr-i İzed-i Yezdân istişmâm-ı râyiĥa-i şîĥat rütbe-i imkânda olmayup sene-i merķûmede çiçek marâzından baĥrı ĥûn ve nûşende-i şarâb-ı menûn ve pederleri cenbinde medfûn oldu. Şeyh-i mezbûr ĥürşîd-i tâbende-i ‘ilm ü ‘irfân ve nûr-ı dîde-i eĥibbâ vü yârân idi.

Ĥazret-i Emîr Zâviyesi Şeyhi Şeyh Seyyid Meĥemmed Reşîd Efendi:

Mûmâ ileyh Şeyh Luţfu‘llâh Efendi merĥûmuñ necl-i mûkerremeleri Es-Seyyid Eş-Şeyh Meĥemmed Reşîd Efendi’dır. Maĥrûse-i Burusa’da⁸²⁵ şulb-i şeyh-i sâlîfû‘l-beyândan rû-nümûd-ı sâĥa-i vücûd olup ķayd-ı bend-i tufûliyyetden âzâd ve fârîķ-i miyân-ı sefîd ü sevâd olduķda dem-be-dem zîhn-i veķķâ[d]ını cihet-i ĥünere şarf ve zamân-ı eşheb-i sebûk-ĥırâm

⁸²³ Der-kenâr AE’de 133b’de; KA’da 129a’da kayıtlıdır.

⁸²⁴ 129b KA

⁸²⁵ 134b AE

iktidārını vādî-i ‘irfāna ‘atf edip beyne’l-aqrān pîrāye-i imtiyāz ile şöhrat-endāz olmuş idi. Peder-i sa‘ādet-eşerleri vefātında āsītāne-i āsmān-sāy-ı ḥazret-i Emîr’de seccāde-pîrā ve kûşe-gîr-i ferāğ u inzivā olup zāviye-i ‘aliyye-i mezbûrede elli seneden ziyāde icrā-yı āyîn-i ṭarîkat ve zevk-i tecelliyāt-ı İlāhiyye ile şafāda iken biñ iki yüz on sekiz sālinde murg-ı rūhı bu lāne-i bî-şebāt dünyādan pervāz ve bihişt-i berînde āşiyān-sāz olduḡda⁸²⁶ vālid-i muḥteremleri cānib-i yemîninde defîn-i maḡfîret-ḡarîndir. Şeyḡ-i mezbûr ‘ākîl ü kāmîl meḡāsînü’l-ḡaşā’il āşnā-yı hezār-fen ülfet ü iḡtilāṭdan muctenib bir pîr-i sāl-i kuhen idi. Seccāde-i meşîḡhata maḡdûm-ı ‘irāfet-mevsûmları Seyyid Şeyḡ Meḡemmed Ṭayyib Efendi sezāvār-ı muḡtedā-yı zümre-i dervîşān-ı nîk-eṭvār iken biñ iki yüz yigirmi üç târîḡinde li-eclî’l-maşlaḡa maḡmiyye-i Sitanbul’a şîrā’-güşā-yı ‘azîmet ve yine cānib-i baḡrden Burusa’ya eşnā-yı ‘avdet *bi-ḡazā’i’l-lāhi te’ālā*⁸²⁷ hubûb-ı şedā’id-i bād-ı muḡālîf ile rûy-ı deryāda zuḡûr eden telāṭum-i emvāc-ı ejder-şîmādan süvār olduḡı ḡayıḡıñ zabṭ u rabṭı nā-ḡābil ve maṭlûb üzre ḡusn-i idāresinde tedābjîr-i miknet ve şarf-ı yārā-yı ḡudret-i bî-ṭā’il olduḡundan mā-‘adā istîlā-yı ḡalām-ı şeb bir ḡat daḡı ḡavf u hîrāsa sebep olup el-ḡaşıl bu beliyye-i cān-güdüzden ḡuddām-ı sefîneniñ ḡamara-ı derûnları ḡumanya-i şu’ûrdan tehî vü sâde ve keşṭî-i mezbûr Eşkel Ḳaryesi altında sûy-ı sâḡil-i ḡilāfe fütāde olduḡda şeyḡ-i mûmā ileyhiñ naḡdîne-i ḡayāt-ı zindegānîsi dest-i düzdān-ı Yörükānda telef ü izā‘at ve bu vechle ḡā’iz-i rûtbe-i sa‘ādet-i şehādet olmuşdur. **Beyt:**

[*fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün*]

Bilmedi ḡadrini ḡayfā o dūr-i nā-yābıñ⁸²⁸

Dest-i emvācla deryā ḡo dögünsün yürüsün

ba‘deṣā seccāde-i meşîḡḡatı veled-i aşḡarına tevḡîḡ ü ‘iṭā ve az vaktde ma‘şûm-ı mezkûr daḡı gehvāre-nişîn-i mülk-i bekā olduḡda ḡānḡāḡ-ı Emîr Sulṭān mûmā ileyḡ Şeyḡ Meḡemmed Reşîd Efendi’niñ dāmādı ve sādāt-ı Naḡşbendiyye’dan merḡûm Şeyḡ Emîn Efendi Ḥazretleriniñ muḡtebes-i ḡandîl-i nūrānî-i irşādî Yaḡcı-zāde El-Ḥāc Aḡmed Efendi ‘uhdesine⁸²⁹ tevḡîḡ olunmuş ve mezbûr daḡı icrā-yı āyîn-i Erenleri te’diye vü ifāda iştîḡāl üzre bulunmuşdur. “Ḥazret-i Emîr zāviyesi şeyḡi Ḥācî Aḡmed Efendi mûmā ileyḡ zātında sâde-dil ü şāf-ḡamîr bir zāt-ı meḡāsîn-şîfāt ise de ‘aḡāyid-i şaḡiḡḡa vü ḡasene ve min ciheti’ṭ-ṭarîkat yedd-i pāk-i müstaḡsene şaḡibi olup ḡānḡāḡ-ı ‘azîz-i müşārun ileyḡde otuz sene leyl ü nehār evrād u ezḡār-ı Ḥudā’ya vaḡf-ı naḡdîne-i ḡayāt ve bu ḡāl-i marṣiyye ile emrār-ı ānāt u sâ‘āt üzre iken sinn ü

⁸²⁶ 130a KA

⁸²⁷ Yüce Allah’ın emrinin yerine gelmesiyle.

⁸²⁸ 135a AE

⁸²⁹ 130b KA

sâli toksan beş a'dādına mütenāhij ve inhiṭāt-ı sinn ü herem sebebiyle rüküb u nüzûlda derdmendâne vü 'âciz olup âhîrû'l-emr bir müddet ḥaste olarak biñ iki yüz altmış iki Ramazân-ı Şerîf'inde 'âzim-i dâru'n-na'îm-i rahmet-i Rahmān ve civār-ı Cāmi'-i Ḥazret-i müşārun ileyhde mütevārî-i ḥāk-i ğufrān olmuştur."⁸³⁰

Ḥazret-i Emîr Zāviyesi Şeyhi Ḥacî Ahmed Efendi⁸³¹:

Mümā ileyh zātında sâde-dil ü şâf-zamîr bir zāt-ı meḥāsin-şifāt ise de 'akā'id-i şahiḥa ve ḥasene ve mine'l-ciḥeti't-ṭariḳa yed-i pāk-i müstaḥsene şāhibi olup ḥānkāh-ı 'azîz-i müşārun ileyhde otuz seneden leyl ü nehār evrād u ezkār-ı Ḥudā'ya vakf-ı naḳdîne-i ḥayāt ve bu ḥālāt-ı marziyye ile imrār-ı ānāt u sâ'āt üzre iken sinn ü sâli toksan beş a'dādına mütenāhij ve inhiṭāt-ı sinn ü herem sebebiyle rüküb ü nuzûlda dermānde vü 'âciz olup âhîrû'l-emr bir müddet ḥaste olarak biñ iki yüz altmış iki Ramazân-ı şerîf'inde 'âzim-i dâru'n-na'îm-i rahmet-i Rahmān ve civār-ı cāmi'-i ḥazret-i müşārun ileyhde mütevārî-i ḥāk-i ğufrān olmuştur.

Seccāde-nişjān-ı Zāviye-i Zeyniyye

Zeyniyye Zāviyesi Şeyhi Şeyḥ Tācî'd-dîñ Efendi:

Vālidî diyār-ı Karaman'da Baḥşî Faḳîh nāmında bir recül-i bünye ve şālih olup şeyḥ-i mezbûr vilāyet-i mezkûreden Seydişehri-nām belde de ikliḻ-i muraşşa'-i vücûdî ber-ser edip evvelā taḥşîl-i hünere ve kesb ü kemāl etdikden soñra Ḥamîdî Pîrî Efendi'den 'ulûm-ı zāhireye iştiğāl ve dâru'l-ifādelerinden neyl-i âmāl olmuş idi. Şeyḥ 'Abdu'l-Laṭîf Kudsî Ḥazretleri Konya'ya sâye-baḥş-ı teşrîf oldukları ešnāda Pîrî Efendi 'azîz-i müşārun ileyhi ziyārete belde-i mezbûreye nehẓat ve şāhib-i terceme daḥı ma'ān 'azîmet edip ḥîñ-i mülākāt da ḥazret-i 'azîz eṭvār-ı pesendîde-i mezbûrî vezn-i terāzû taşavvur edip kābil-i feyz olmasını isti'dādından istidlāl etmekle ḥuzûr-ı 'aliyyelerinde mekûs-i dā'ime-i Üstādî-i mezbûrdan⁸³² istizān ve ol daḥı ma'kûl görüp kendileri vaṭan-ı aşliyyelerine münferiden revān olmuşlar idi. Şeyḥ-i mümā ileyh daḥı 'azîz-i müşārun ileyh maḥrûse-i Burusa'ya visāde-güster-i nüzûl olduklarında niçe zamān ḥidmet-i şerîflerinde dāmen-der-miyān olmağla tekmiḻ-i ādāb-ı ṭariḳat-ı 'aliyye ile şāyeste-i ḥırka-ı tāk-ı seniyye oldu. 'Azîz-i müşārun ileyhiñ cism-i laṭîfi āgeşte-i be-ḥāk-ı 'adem olduḳda seccāde-i 'ulyālarına cülûs edip on altı sene meşğûl-i icrā-yı āyîñ ve mürebbî-i cumhûr-ı sālîkîñ iken sekiz yüz yetmiş iki senesi Şaferinde bî-tāk u kabā 'azm-i sefer-i milket-i beḳā⁸³³ edip şeyḥ-i mükerrerleriniñ āsûde olduḳı kûbbe-i vālāda pister-i tûrāb-ı rahmet-me'ābe ser-

⁸³⁰ Tırnak içindeki kısım KA'da kayıtlıdır.

⁸³¹ Bu biyografi AE'de 135a-135b'de der-kenārda kayıtlıdır. KA'da kayıtlı değildir.

⁸³² 131a KA

⁸³³ 135b AE

nihāde olmuşdur. Hâce Rüstem-i Kaştamonî el-ān zāviye-i Zeyniyye denmekle meşhūr-ı ‘ālemyān olan mevzî’de berāy-ı me’vā-yı fuḳarā ḥucerāt binā edip Tüccār-ı ‘Acem’den Hâce-i Baḥşāyîş-i Buḥārî şeyḥ-i mezkūr için bir zāviye ihtirā’ ve Hâce Ramazān-ı Burusevî daḥı ol dil-nişinide bir mescid inşā ve ba’de Mu’allim-zāde Aḥmed Efendi-nām ḳāżî-‘asker be-nām ta’yîn-i vezāyif u tevsî’ ile cāmi’-i şerîf icād etmişdir. *Teḳabbellāhi ḥayrātühüm*⁸³⁴. Şeyḥ-i mezbūr keşf ü kerāmāt-ı bāhire ile pür-iştihār ve ḥāk-i pāy-ı zîver-i tâc-ı iftiḥār-ı şığār u kibār idi.

Der-Kenār⁸³⁵: Meşāyih-i Ḥazret-i Sultān Emîr’e maḥşûş ve ḳurb-ı cāmi’-i laṭîfde vāḳî’ zāviye-i şerîfe mürûr-ı eyyām ve kürûr-ı a’vām ile pekçe ḥarāb olmuş idügünden zîbāyîş-peżîr-i çeşm-i ekvān müberrāt-ı nā-ma’düde-i celîle-i cenāb-ı cihānbāniye ‘ilāve-i cemîle olmaḳ üzre zāviye-i mezkûreniñ ta’mîr ü termîmine müte’allıḳ buyurulan müsā’ade-i ‘aliyye-i ḥazret-i şehinşāḥî iḳtizā-yı ‘ālîsınca ba’de’l-keşf Burusa evḳāf müdürî ṭarafına bi’l-iḥāle dergāh-ı mezkûruñ muḥtāc-ı ‘umrān olan maḥalleri sāye-i maḳderet-vāye-i pādşāḥîde tecdjîd rütbesinde ta’mîr ḳılınmışdır.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḥi Şeyḥ Hācî Ḥalîfe Efendi:

Kaştamonî diyārından zuhūr Hācî Ḥalîfe denmekle meşhūr olan Şeyḥ ‘Abdu’llāh Efendi’dir. Evvelā ‘ulûm-ı zāhireye iştigāl ve taḥşîl-i fażl u kemāl edip ba’dehu meşāyih-i kirāmdan tercemesi sebḳ eden Şeyḥ Tācü’d-dîñ Efendi’ye ḥidmet ve tekmîl-i rüsûm-ı ṭarîḳat⁸³⁶ ve aḥz-ı izn ü icāzet etmekle şeyḥ-i mezbūr ‘āzim-i dārü’s-sürûr olduḳda mesnedine cā-nişin ve şem’-i miḥrāb-ı ‘izz ü temḳîn yigirmi iki sene maḳām-ı meşîḥatda reh-nümā-yı sālîḳîn iken sekiz yüz ṭoḳsan dörd Cemāzîyü’l-āḥiri evā’ilinde iḥrām-ı kefen ile “Leb-beyk”-zen-i ‘āzim-i dergāh-ı zü’l-minen olup zāviye-i Zeyniyyede mebnîyye ḳubbe-i refî’ada defîn ve şeyḥi şeyḥ-i müşārun ileyhe ḳarındır. ‘Azîz-i mezbūr ‘ilm ü ma’ārifî cāmi’-i muteḥaşşî’ vü mütevāzî’ şāḥib-i aḥlāk-ı ḥamîde ve ḥāvi-i āşār-ı pesendide olup ta’bîr-i ru’yāda yed-i ṭulāsı ve meşāyih-i kerāmet-penāhiñ zübde-i evlāsı mercî’-i ‘ulemā vü fużalā ve nazar-endāz-ı ḥāl-i fuḳarā vü şuleḥā seḥā vü keremde ‘alem ve luṭf u mürüvetde müsellemin-i ‘ālem idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḥi Boluvî Şeyḥ Meḥemmed Efendi:

Belde-i Bolu’da ğurre-i ğarrā-yı vücûd ve pertev-endāz-ı ‘ālem-i şühûd olup ḳayd-ı ṭufûliyyetden āzād ve ḥirāmān-ı vādî-i isti’dād olduḳda hem-‘aşrı olan ‘ulemādan taḥşîl-i ‘ilm

⁸³⁴ Allah hayırlarını kabul etsin.

⁸³⁵ Der-kenār AE’de 135a-135b’de kayıtlıdır, KA’da kayıtlı değildir.

⁸³⁶ 131b KA

ü kemāl edip fā'iz-i şeref-i mülâzemet⁸³⁷ ve ba'z-ı medâris-i 'ilmiyyede mutaşaddj-i hîdmet iken bedrakâ-i tevfiğ-i İlâhiyye ârzü-yı naḥvet-i ikbâl-i dehr-i fâniden rû-gerdân cezbe-i cezebât-ı Rahmâniyye'ye tarîk-i şûfiviyye-i fenâfi'llâha meyelân göstermekle sâbıku'z-zıkr Hâcî Halîfe Efendi'den bûs-ı destgâh-ı inâbet ve tekmîl-i levâzım-ı tarîkat edip makâm-ı münîf-i 'azîz-i mezbûre bi-hasebi'l-istiḥkāk ve'l-isti'dād gösterende-i seccâde-i irşâd ve beş sene mikdârı pışvâ-yı tâlibân-ı şâf-nihâd iken sekiz yüz toksan tokuz senesinde maḥmil-bend-i sefer-i dâru'l-bekā olmağın zâviye-i mezbûrede vâkı' taht-ı kubbe-i 'aliyyede ḥâk-nişîn⁸³⁸ ve şeyḫi Hâcî Halîfe'ye karîndir.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyḫi Şeyḫ Şafıyyü'd-dîñ Efendi:

Ḥazret-i Şiddîk-ı Ekber *radıya'llâhi 'anha* nesli-i şerîflerinden ma'dûd ve belde-i Kanķıra serber-âverde-i ârâmgâh-ı vücûd olan Şeyḫ Muştafâ Şafıyyü'd-dîñ Efendi'dir. Meşâhir-i 'ulemâ-yı nâdire-dândan *Muḥaşşî-i Şerḥ-i Miftâḥ-ı Fenâri-zâde* 'Alî 'Alâ'ü'd-dîñ Efendi maḥrûse-i Burusa'da Sulţân Murâd-ı Şânî Medresesi müderrisi iken mezbûrı talebeleri silkine lâḥık etmiş idi. Ba'dehu mevlânâ-yı müşârun ileyh Burusa kazâsı ile kâam-revâ olduķda zâviye-i Zeyniyye'de revnağ-efzâ-yı serîr-i meşîḥat Hâcî Halîfe'den aḥz-ı dest-i inâbet etmekle şâḥib-i terceme daḫı ol münâsebetle dâmen-i şeyḫ-i mezbûre teşebbûş edip niçe zamân hîdmet-i şerîflerinde püyân olup ba'dehu şeyḫ-i müşârun ileyhiñ kâ'im-i makâmı Bolevî Meḥemmed Efendi mezbûrı irşâd-ı tâlibîne me'zûn edip 'âzim-i ḥuld-i berîñ olduklarında mesned-i meşîḥatda yigirmi sene mikdârı câ-nişîn olmuş idi. Tokuz yüz yigirmi târiḫinde rû-be-râh-ı dâru's-sürûr-ı bekā olup zâviye-i mezbûrede mebnıyye-i kubbe-i şerîfede âsûde-i meşhed-i muḥaddesdir. Şeyḫ-i mezbûr 'ulûm-ı zâhire ve bâtınada *ḥâzıru'z-zıhn kavıyyü'l-efkâr*⁸³⁹ ve meḥâret-i ḥüsn-i ḥaṭṭ-ı mütenevvî ile pür-iştihâr olup tîz-dest ve serî'ü'l-ķalem olmak ḥasebiyle vâfir kütüb-i mu'tebere çekide-i⁸⁴⁰ ḥâme-i mu'ciz-eşeridir. Maḥdûm-ı ercmeni Şeyḫ 'Abdu'l-'Azîz Efendi keşretinden nâşî bir mikdârını Medîne-i Münevvere'ye vakf etmiştir. Bundan soñra Tûsiyyü'l-aşl Şeyḫ Naşûḫ Efendi seccâde-i meşîḥata cûlûs edip üç sene mürûrunda mesnedini Mu'allim-zâde Muştafâ Efendi'ye ferâğ ve kendileri vaṭan-ı⁸⁴¹ aşliyyelerine hicret etmekle girîbân-ı ḫayâtı anda çâk çâk-ı reh-zen-i ecel olmuşdur.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyḫi Mu'allim-zâde Şeyḫ Muştafâ Efendi:

⁸³⁷ 136a AE

⁸³⁸ 132a KA

⁸³⁹ Zihni açık, fikirleri kuvvetli.

⁸⁴⁰ 136b AE

⁸⁴¹ 132b KA

Mağnisa diyârında dil-sitân-ı vücûda vaz'-ı kadem edip pîşgâh-ı rahle-i isti'dâdda nişîmen ve tahşîl-i 'ilm ü kemâlde muhâfaza-i icrâ-yı envâ'-ı fen ve hâmil-i kelâm-ı mecîd-i zû'l-minen olduğda kırâ'at-ı seb'a vü 'aşereyi dahı tekmi'l edip tab'-ı şerîfleri mâ'il-i semt-i taşavvur olmağın mahrûse-i Burusa'da mu'allim-i debistân-ı âyât-ı 'irfâniyye ve 'ârif-i haqâyık-ı kelimât-ı Furkâniyye mesbûku'z-zikr Şeyh Hâcî Halîfe Efendi âsitânesine ittişâl ve Şeyh Naşûh Efendi'den icâzet ile nâ'il-i âmâl olup zâviye-i Zeyniyye'de sekiz sene kadar zîver-efzâ-yı seccâde-i irşâd ve mürebbî-i dervîşân-ı şafvet-nihâd olmuş idi. Toğuz yüz otuz iki sâli hilâlinde tıfl-ı sebķ-âmûz-ı rûh-ı pâki 'âzim-i mekteb-i 'irfân-ı 'âlem-i 'iliyyîn olup zâviye-i mezbûre hazîresinde âsûde vü defîndir. Şeyh-i mezbûr edîb ü vukûr ve lebbî ü şabûr murtâz u mücâhid 'âbid ü zâhid kimesne olup çihl-sâl şalât-ı Terâvîhî hatm-i Kelâm-ı Qadîm-i Rabb-i Rahîm ile edâ kıldıkları efvâh-ı nâsda meşhûr u mütevâtirdir.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyhi Seyyid Şeyh 'Alî Efendi:

Mahrûse-i Burusa'da cilvegâh-ı vücûda vaz'-ı kadem-i meymenet-rûsûm eden Emîr 'Alî Efendi'dir. Eyyâm-ı şabâvetde hazret-i Emîr *kuddise sirruhu'l-hatîr*⁸⁴² âsitânesinde perverde ve nezzâre-i iksîr-eşerleri kîmyâ-yı sa'âdet olan kibâr-ı meşâyih-i kirâm terbiye-kerdelerinden olup 'ulemâ-yı 'aşr Mevlânâ 'Alîyü'l-Fenârî El-Hâc⁸⁴³ Hasan-zâde'den telemmûz ile beyne'l-emşâl mümtâz ve hîdmet-i i'âdelerinden rütbe-i mülâzemet⁸⁴⁴ ihrâz etdikden soñra bi-hasebi't-tarîķ visâde-güster-i ba'z-ı buķâ'-ı 'ilmiyye olarak Hamza Beg Medresesi müderrisi iken zamîr-i nihâd-ı hidâyet-siriştinde cezebât-ı nûr-ı İlâhiyye leme'an etmegın tab'-ı pâkîze-cevheri rûsûm-ı 'örfiyeden mütebâ'id yevmî otuz akçe vazîfe ile mütekâ'id olup meşâyih-i şâhib-yakîn-i sidre-temkîn-i Zeyniyye'den Tûsiyyü'l-aşl Şeyh Naşûh Efendi'ye hîdmet ve tekmi'l-i tarîķat-ı ve ahz-ı icâzet edip mu'allim-zâde Şeyh Muştafâ Efendi 'âzim-i kalem-rev-i bekâ olduğda zâviye-i 'aliyye-i Zeyniyye'de seccâde-pîrâ olmuş idi. Toğuz yüz kırķ bir sâlinde sâ'ire-i şühûddan nâ-bûd ve 'âzim-i dâru'l-hulûd olduğda buķ'a-i mezkûre-i zâviye-i şerîfede hatt-ı rahl-ı karar eyldi. Şeyh-i mezbûr pîrâye-i vera'-ı takvâ ile ârâste ve zât-ı şerîfi envâ'-ı ahlâķ-ı pesendîde ile pîrâste vakûr u edîb pîr-i münevverü'l-meşîb idi.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyhi Şeyh Mehemmed Efendi:

Meşâyih-i Zeyniyye'den Şeyh Şafîyyü'd-dîn Efendi'niñ ferzend-i fûrûzende-aķteri Şeyh Mehemmed Efendi'dir. Evvel-i mi'e 'âşirede elif kâmeti şafha-ı vücûda keşîde ve refte refte derece-i sinn-i vukûfa resîde olduğda tarîķ-i tedrîse kadem-nihâde ve 'ulemâ-yı 'aşrî Muhyî'd-

⁸⁴² Yüce sırrı kutsansın.

⁸⁴³ 137a AE

⁸⁴⁴ 133a KA

dîñ El-Fenârî dâru'l-ifâdesinde ba'de'l-istifâde ba'z-ı mevâzı'-ı 'ilmiyyede mütevessid-i visâde-i ifâde olup bi-tevfîki'l-'alîm terk-i tîrîk-i ta'allûm ü ta'lîm edip Mu'allim-zâde Şeyh Muştafâ Efendi'niñ dergâhında muķîm olmuş idi. Henüz tercemesi mürûr eden Şeyh Es-Seyyid 'Alî Efendi hîdmet-i şerîfnde meķîñ ve ba'de'l-intikâl yerlerine seccâde-nişîn olup tokuz yüz altmış tokuz⁸⁴⁵ senesinde müteveccih-i hânkâh-ı 'âlem-i bekâ meşâyih-i Zeyniyye'den abâ-yı kirâm ve esâtîze-i 'izâm kırbunda mütevârî-i cevî-i ğabrâ olmuşdur. Şeyh-i mezbûr zevķ-i tecelliyât-ı kıdsiyyeye fâ'iz-i 'ârif-i vâşıl-ı mürşid-i kâmil⁸⁴⁶ idi.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyhi Şeyh 'Abdu'l-'Azîz Efendi:

Şeyh Şafîyyü'd-dîñ Efendi'niñ maḥdûm-ı mükerrerleri 'Abdu'l-'Azîz Efendi'dir. Ğurre-i ğarrâ-yı vücûdî şu'le-perdâz-ı 'âlem-i şühûd olup istifâza-i envâr-ı fazl u kemâl ile hilâl-i isti'dâdî tâbân ve şem'-i ikbâlî şu'â-i müsâ'ade-i baḥt-ı fîrûz ile fûrûzân olmağın Mollâ Hüsrev Medresesi Bursavî Şeyhi Çelebi hîdmetinde şemsîr-i ṭab'ı cilâ-dâde ve ba'dehu Kâpluca müderrisi iken *Hümâyûn-nâme* şâhibi vâsi'-i 'alîsinden istifâde edip Hâce Hayrû'd-dîñ Efendi'den mülâzım ve ba'z-ı buķâ'-ı 'ilmiyyede medâriseye müdâvim olmuş idi. Ba'dehu cezebât-ı 'aşķ-ı îlâhî hâdj-i tîrîk ve ğalebât-ı şevķ-i nâ-mütenâhî refîķ-i pür-tevfîķ olup vâlid-i muḥteremleri meslek-i 'aliyyesine sâlik ve re'îsü'l-mâl u⁸⁴⁷ kemâle mâlik olmağla tercemesi ânifen mürûr eden birâderi Şeyh Meḥemmed Efendi kaç-ı rişte-i 'alâyık-ı fânî eyledikde mesnedine teşrîf ü iclâl ile taḥşîl-i âmâl edip yigirmi yedi sâl seccâde-i meşîḥatda lem'a-pîrâ tokuz yüz toksan altı senesinde rûḥ-ı 'azîzleri ḥarâbezâr-ı sipenc-i fânîden rehâ olup zâviye-i Zeyniyye'de defîn-i ḥâķ-ı mezârdır. 'Azîz-i merķûm gül-deste-bend-i ma'ârif ve 'ulûm-ı zâhir ü bâtını ma'mûr ve meşâyih-i kirâm beyinde mażanne-i ḥâl ile ma'lûm u meşhûr idi.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyhi Şeyh 'Abdu'llâh Efendi:

Bâlâda tercemesi ğüzer eden Şeyh Meḥemmed Efendi'nin maḥdûmı olup 'amm-ı büzürgvârları Şeyh 'Abdu'l-'azîz Efendi'niñ⁸⁴⁸ kıṣe-i naķd-i 'ömr-i 'azîzleri ğüm-geşte-i ceyb-i vücûd olduķda seccâde-i meşîḥata cûlûsa şâyân on sene miķdârı mürebbî-i ṭalibân ve mürşid-i cumhûr-ı sâlikân iken biñ altı târîḫinde 'azm-i dâru'l-cinân edip zâviye-i Zeyniyye'de medfûn ve anda mestûr-ı ḥâķ olan e'izze-i kirâma maķrûndur.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyhi Şeyh Meḥemmed Efendi:

⁸⁴⁵ 133b KA

⁸⁴⁶ 138b AE

⁸⁴⁷ u: -AE

⁸⁴⁸ 134a KA

Ānifen zikri güzër eden Şeyh ‘Abdu’llāh Efendi’niñ maḥdūm-ı necābet-kaṛıñıdır. Vālid-i mükerrerleri ‘azm-i dāru’l-‘adem edip⁸⁴⁹ nām-ı şerifleri endāḥte-i tākçe-i nisyān oluḡda mesnedine şu‘ūd ve on iki sene zıñet-efzā-yı seccāde-i ‘izz u su‘ūd olup biñ on sekiz sālinde taḡdır-i melik-i ‘allām ile naḡl-i tekyegāh-ı dāru’s-selām edip zāviye-i mezbūrede meşāyiḡ-i revendegān-ı dāru’l-beḡā beyninde āsūde vū defıñdır. Şeyḡ-i mezbūr maḡhar-ı füyüzāt-ı İlāḡı ve vāḡıf-ı esrār-ı nā-mütenāḡı idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḡi Şeyḡ Meḡemmed Efendi:

Belde-i İrem-naḡır-i Burusa’da pırāye-bend-i ḡıl’at-ı vūcūd ve ḡadem-zen-i bezm-i şūḡūd olup behre-yāb-ı gencıñe-i feyḡ-i isti’dād oluḡda ḡarıḡ-i tedriḡe ‘āzim Ḥāce-zāde Şemsü’d-dıñ Efendi’den mülāzım olmuş idi. Mārru’z-zıḡır ‘Abdu’llāh Efendi-zāde Şeyḡ Meḡemmed Efendi’ye intisābı ve meyl-i ḡab’ı-i ezeliyye ile ta’alluḡ ve istiḡḡābı olmaḡın netıce-i āmāli olan ḡarıḡ-i tedriḡsden rū-gerdān ve şeyḡ-i mezbūruñ yerine işāret-i ‘aliyye ile nıgeḡbān-ı fuḡarā vū dervıḡşān olup bu ḡāl üzre güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ kırḡ ḡāriḡinde ‘ālem-i beḡāya intikāl edip zāviye-i mezbūrede medfūndur. Şeyḡ-i mezbūr ‘ilm ü ma’rifetde ḡaḡḡ-ı evfer şāḡibi oluḡundan mā-‘adā fenn-i şakk u inşāda māḡir idi.

Zeyniyye-zāviyesi Şeyḡi Şeyḡ Kemāl Efendi:

Tercemesi mūrūr eden Şeyḡ Meḡemmed Efendi’niñ ferzend-i edıḡ ve necl-i necıḡ ve leḡıḡlıeri Şeyḡ Kemāl⁸⁵⁰ Efendi’dir. Maḡrūse-i Burusa’da pırāye-güzıñ-i şavma’a-i vūcūd olup fezā’il-i celıle ile sezāvār medāyiḡ ü şenā ḡasbe’l-ḡader nā’il-i şeref-i mülāzemet ile pāye-i inḡıḡāl-i erba’ıñe ḡadem-resā ve niçe zamān ḡarıḡ-i ḡazā-yı pūr-maḡālikde kār-fermā-yı mesned-i ḡükm ü imzā iken emniyye-i mañşıb-ı ḡazādan abā ve vālid-i büzürgvārı cāygāhına irtikā etmiş idi. Biñ yetmiş altı Şa’bān’ından sinn ü sāli kemāl bulup ‘āzim-i dāru’n-na’ıḡm oluḡda Zeyniḡler zāviye-i şerifesinde mestūr-ı laḡd-ı raḡmet-i Rabb-i ḡafūrdur. Şeyḡ-i mezbūr kemāl-i zūḡd ü şalāḡ ile ārāste ve ḡilye-i taḡvā vū diyānet ile⁸⁵¹ pırāste ḡā’at u ‘ibādetde mülāzım ve icrā-yı merāsım-i ḡarıḡat-ı ‘aliyyeye muvāḡıḡ u mūdāvim idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḡi Şeyḡ Meḡemmed Efendi:

Maḡrūse-i Burusa’da Şeyḡ Kemāl Efendi şulbundan bürüz u zūḡūr ve āḡtāb-ı feyḡ-i İlāḡiyye’den istifāza-i nūr-ı şu’ūr edip vālid-i mükerrerlerinden taḡḡıḡ-i dāmen-i inābet ve mūcāhedāt-ı şāḡḡaya bezl-i maḡderet edip ‘ābir-i ḡaḡḡara-i mūcāz ve şeyḡ-i mūmā ileyḡden

⁸⁴⁹ 138a AE

⁸⁵⁰ 134b KA

⁸⁵¹ 138b AE

mücâz olduğda ba'de vefâtihî ḥankâh-ı şerîf-i Şeyḥ 'Abdu'l-latîf-i Kudsi'de mesned-i irşâdda dâ'im ve meslek-i 'aliyyeleri üzre terbiye-i ebnâ-yı ṭarîkate müdâvim iken biñ tokşan bir Zî'l-ka'de'sinde müteveccih-i gülzâr-ı cinân ve vâsıl-ı rahmet-i Raḥmân olup dergâh-ı Zeyniyye'de miyân-ı sa'âdet-nişân-ı e'izze-i kirâmda mu'tekif-i ğâr-ı mezâr-ı lâmi'-i envârdır. Şeyḥ-i mezbûr pîr-i mübârek-nefes ve cûybâr-ı himemi gûyiyâ nehr-i Aras idi.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyḥi Şeyḥ Meḥammed Efendi:

Tercemesi ânifen güzer eden Şeyḥ Meḥammed⁸⁵² Efendi'nin maḥdûm-ı fütüvvet-mersûmı olup peder-i vâlâ-güherleri yerine seccâde-pîrâ ve âyîn-i ṭarîkat-ı Zeyniyye'yi şubḥ u mesâ icrâ edip sübhâ-şumâr-ı leyâl ü nehâr iken biñ yüz otuz beş senesinde 'azm-i dâru'l-ḳarâr eyleyüp zâviye-i mezbûre ḥazîresinde medfûndur. Şeyḥ-i mûmâ ileyh zühd ü vera' ile müzeyyen ve 'unvân-ı şalâḥ u taḳvâ ile mu'anven idi.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyḥi Şeyḥ Sa'dü'd-dîn Efendi:

Şeyḥ Meḥammed Efendi şulbundan 'âlem-i kevne ḳadem-resâ ve kemâl-i isti'dâd ile neşv ü nemâ olup vâlid-i mâcidleri irtihâlinde seccâde-i meşîḥata cûlûsa şâyân ve zimâm-i ḥall ü 'aḳd-ı umûr-ı fuḳarâ vü dervîşânı ḳabza-i erzân olmuş idi. Yigirmi iki sene mesned-i irşâdda câlis ve zîver-efzâ-yı mecâlis olup biñ yüz elli yedi sâlinde bülbül-i rûḥ-ı şerîfi ḳafeş-i tenden pervâz ve bihişt-i berînde lâne-sâz olduğda zâviye-i merḳûme pister-i türâb-ı müşknâbda âsûde ve câme-ḥâb merḳad-i münevverede ğunûdedir. Şeyḥ-i mezbûr nuḳûd-ı şalâḥ ile ma'mûr ve zâviye-i derûnı envâr-ı zikru'llâḥ ile pür-nûr idi⁸⁵³.

Zeyniyye Zâviyesi Şeyḥi Şeyḥ Muştafâ Efendi:

Şeyḥ Sa'dü'd-dîn Efendi'niñ birâder-i kihter-i 'âlî-tebâridir. Vefâtlarından şoñra pûst-ı meşîḥata cûlûsa lâyıḳ ve şâhid-i ra'nâ-yı murâdını mu'âniḳ olup zâviye-i mezkûrede şeb-i cum'a zikr-i cehrî ile ḳılup ḥazırîni iḥyâ ve iṭ'âm-ı eṭi'me-i nefîse ile dâ'-i cû'-i fuḳarâya müdâvâ üzre iken biñ yüz yetmiş bir sâline bu köhne ribât-ı fânîden firâr ve murġ-ı rûḥuna ḳuşûr-ı bî-ḳuşûr-ı cinânî evġâr eyledikde zâviye-i mezbûrede dürr-i şehvâr-ı vücûdî şadef-i ḳabrde mestûrdur. Şeyḥ-i mezbûr zerâfet ü 'arâfetde yegâne ve ülfet ü muḥabbeti 'arîfâne 'inde'l-kibâr maḳbûl u merġûb ve beyne'n-nâs mevdûd u maḥbûb idi. Bundan şoñra⁸⁵⁴ dergâh-ı Zeyniyye'de Şeyḥ Aḥmed Efendi mürebbî-i sâlikân olup biñ yüz seksen tokuzda 'âzim-i dergâh-ı îlâḥ ve zâviye-i mezbûrede defîn-i ḥâḳ-i siyâḥ olduğda maḥlûlundan meşîḥatine Mudanyalı-

⁸⁵² 135a KA

⁸⁵³ 139a AE

⁸⁵⁴ 135b KA

zāde Şeyh Ya'kūb Efendi mālîk ve tarafından naşb-ı vekâletle âyın-i erenleri icrāya sālîk iken ol dağı biñ iki yüz yigirmi iki sālînde maḥmiyye-i İstanbul'da seccāde-nişin olduğu Şeyh 'Alā'ü'd-dīn Tekyesi'nde fevt olup meşîḥat-ı zāviye-i Zeyniyye'ye maḥdūmları Nūrū'd-dīn ve Nizāmū'd-dīn Efendi'lere intikāl edip eyyām-ı meşîḥatlerinde niçe zamān dergāh-ı Zeyniyye zīnet-i zikru'llāh-āşārından ḥālî kalmış ve mezbūrān dağı dār-ı bekāya irtihāl etmiş olmağla zāviye-i mezbūreye müntesibān-ı ṭarîḳ-i Eşrefiyye'den El-Hāc 'Alî Dede nigeḥ-bān olmuştur.

Der-Kenār⁸⁵⁵: Zāviye-i Zeyniyye'niñ çok senelerden berü maḥrūm-ı nā'il-i 'izzet ü 'imāret olduğundan derece-i ḡāyetde kesb-i ḥarābiyyet etmiş ve giderek tışe-i indirās-ı felek ile tevḥîd-ḥāne ve ḥucerāt-ı kadīm-i fuḳarā vü devşān münhedimü'l-esās ve āşār-ı iskān ve şeref-i zikr ü tevḥîd-i İzed-i müste'āndan mahcūru'l-istīnās olarak niçe sinin bu ḥāl üzre vırān kalmış ecille-i ricāl-i devlet-i 'aliyyeden Kānî Beg Efendi'niñ Burusa muḥaşşallığı hengāmda bi'l-keşf ve't-taḥmīn der-i şefḳat-āyın-i salṭanat-ı seniyye-i ebed-ḳarından istirḥām olundukda cenāb-ı Rabb-i 'ibād-ı pādşāh-ı ma'ālî-nijād ve şehinşāh-ı Bāyezîd-nihād Efendimiz ḥazretleriniñ rüzān u şebān zıver-i nāṭıḳa-i cümle-i meşāyih ü dervişān olan a'dād-ı kelime-i ezḳār u tevḥîdden müzdād-ı eyyām-ı 'ömr-i devlet defter-i iḳbāl u saṭanat-ı mülūkānelerin ziyād-ber-ziyād ederek zāt-ı ḥilāfet-simāt-ı şāhānelerin ilā-yevmi't-tenād zīnet-baḥş-ı ma'delet-ābād ve zıll-ı zālîl iḥsān-ı delîl-i cihānbānîlerin pîrāyış-ı ma'ārif zümre-i dā'iyān-ı şıdk-ı'tiyād buyursun müte'allıḳ u erzān buyurılan müsā'ade-i celîle-i tâcdārîleri muḳteżā-yı meḥāsin-iḥtīvāsınca zāviye-i mezbūreye bir bāb-ı tevḥîd-ḥāne ve bir kaç 'aded ḥucerāt-ı fuḳarā müceddeden binā vü inşā ve sāye-i meberrāt-vāye-i şāhānede ez-ser-i nev i'māre vü iḥyā kılınmış ve ta'mîr ü tecdîd ile i'mārından nā-ümmîd olan sākināniñ eyyām-ı mükfehîr-āmālî hem-reng-i şabāḥu'l-îd olmuştur.

Medīne-i Burusa'da Ğunūde-i Pister-i Mağfiret-i Ḳayyūmî Olan Zādegān-ı Ḥazret-i İbnü'l-Eşrefî'r-Rūmî

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh 'Abdu's-Selām Efendi:

Tercemesi bālāda mestūr Eşref-zāde Eş-Şeyh Es-Seyyid Meḥemmed Şerefü'd-dīn Efendi Ḥazretleri'niñ pūr-ı büzürg-ı sa'ādet-mevfūrları olup taḥşîl-i 'ilme sa'y-ı cemîl ve kemālāt-ı vāfire cem' edip ḥā'iz-i ecr-i cezîl ve ḥaṭṭ-ı nesh ü ta'lîḳ ketbine ḳādir bir şeyh-i zū'l-mefāḥir idi. Peder-i velāyet-eşerlerinden envār-ı ḳudsiyyeyi muḳtebis ve tâc u ḥırḳa-ı ṭarîḳati⁸⁵⁶ mütelebbis olup biñ yüz kırk altı târîḫinde vālid-i muḥteremlerinden iki gün muḳaddem ṭa'ne-

⁸⁵⁵ derk-kenār AE'de 139a-139b'de; KA'da 135b'de kayıtlıdır.

⁸⁵⁶ 139b AE

i cünd-i rûhânî ile maṭ'ûn ve 'âzim-i dergâh-ı kâdir-i bî-çün olup Şeyh Eyyûb Efendi Zâviyesi cānib-i kıblesinde olan sâhada defîn ve maẓhar-ı rahmet-i Rabbü'l-'âlemîndir. Şeyh-i mezbûr zarâfet u 'arâfetle meşhûr idi.

Eşref-zâde Eş-Şeyh Es-Seyyid Mehemmed 'Avnu'llâh Efendi:

Tercemesi bâlâda revnak-tırâz-ı silk-i beyân u ifâde olan kıtbu'l-'ârifîn ve senedü'l-'âşıkîn Es-Seyyid Eş-Şeyh Mehemmed Şerefü'd-dîñ Efendi ḥazretleriniñ⁸⁵⁷ şulb-i şerîfinden mahrûse-i Burusa'da biñ yüz yigirmi sâlinde pertev-fürûz-ı tekyegeh-i cihân ve ğurre-i ğarrâ-yı isti'dâd-ı nâşiye-i ḥâlinde nümâyân olduğda 'azîmet-i taḥşîl-i semt-i 'ulûm ve mecâlis-i ifâde-i 'ulemâda istifâde-i mantûk u mefhûm edip ḥaṭṭ-ı nesh ü şülûşde üstâd-ı mâhir Tuz Bâzârı imâmı Şeyh Muştafâ Efendi'den mücâz u me'zûn ve tahrîr eylediği kıt'alar şîve-i nezâketle meşhûn idi. Peder-i pâk-güherlerinden ba'de'l-inâbe tekmi'l-i enfâsa sâlik ve dâ'ire-i nefis-i emâreyi güzer edip maḳâm-ı muṭma'inneye mâlik iken vâlid-i mâcidleri irtihâl-i dâr-ı beḳâ etmekle 'amm-i muḥteremleri Eşref-zâde Eş-Şeyh Es-Seyyid 'İzzü'd-dîñ Efendi Ḥazretlerinden tecdîd-i libâçe-i bî'at ve evrâd u ezkāre müdâvemet ve aḥz-ı varak-pâre-i ḥilâfet edip mahrûse-i merḳûmede Şeyh Eyyûb Efendi ḥânḳâhında pederlerinden şoñra terbiye-i süllâka kıyâm ve yevm-i şelâşe zâviye-i mezbûrede ve yevmü'l-ḥamîs Cāmi'-i Kebîr'de kürsî-pîrâ-yı va'z-ı enâm olarak mürşid-i bülend-maḳâm olup ṭokuz sene miḳdârı zâviye-i mezkûrede va'z u naşîḥat ve zıkr u 'ibâdete muvâzabet ile behre-yâb ve envâr-ı tecelliyât-ı Rabbâniyyeyi ḥânḳâh derûnına iktisâb etmek üzere iken biñ yüz elli beş Şevvâl-i şerîfinde ḥunnâk marâzından bûlbûl-i nâṭıkası lâl ve 'âzim-i dergâh-ı zü'l-celâl olup zâviye-i mezbûrede olan türbe-i münîfede pederleriyle hem-pehlûdır. Şeyh-i mûmâ ileyh cemîlû'z-zât kerîmü's⁸⁵⁸-şîfât maḳbûlü'l-aḥlâk ve'l-ḥaşâ'il ve marzîyyü'l-evşâf ve's-şemâ'ilidi. Tab'-ı selâset-nümûdlarından ebyât u İlâhiyyât-ı mu'tebere şudûr edip mecmû'a-i aḥbâbda mestûrdur.

Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh El-Ḥâc Mehemmed Faḥrû'd-dîñ⁸⁵⁹ Efendi:

Şeyh-i müşârun ileyh biñ yüz yigirmi yedi târîḫinde Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Şerefü'd-dîñ Efendi ḥazretleriniñ şulb-i pâklerinden medîne-i Burusa'da şeref-efzâ-yı bezm-i vücûd ve ğonçe-i nev-ḥîz-i gülistân-ı şühûd olup ders-i 'âmm Mevc-zâde Ḥâce 'Abdu'r-Raḥmân Efendi'den muḳaddemât-ı 'ulûm-ı İlâhiyye'yi telemmüz ve nesh-i hikemiyyeyi tahrîr-i bî-naẓîr muḥaddîṣ Ḥasan Efendi merḥûmuñ süfre-i takrîr ü ifâdelerinden tenâvül ü telezzüz edip 'ilm-i Fûrsi daḫı Hâdj-zâde Mehemmed Emîñ Efendi'den ta'allûm etmekle cāme-i zîbâ-yı fazlı

⁸⁵⁷ 136a KA

⁸⁵⁸ 140a AE

⁸⁵⁹ 136b KA

telebbüs ve evâ'il-i hâllerinde hatt-ı nesh ü şülüşi temeşşük ba'dehu hatt-ı ta'lik-i anıke ta'aşşuk Tabîbî Muştafâ Efendi'den teferrüs etmekle me'zûn u mücâz olduğda 'amm-ı muhteremleri kutbu's-sâlikîn Eşref-zâde 'İzzü'd-dîn Efendi hazretleriniñ himmet-i rûhâniyyesine mazhar ve hırka-ı hilâfeti pîrâye-i ibtihâc-ı ser ve fuکارâ-yı Eşrefiyye'ye şeyh ü reh-ber olmuşlar idi. Birâder-i mihterleri Şeyh Seyyid 'Avnu'llâh Efendi fevtinde birâder-zâdeleri Şeyh Seyyid Hâbib Efendi sinn-i sığarda olmağın Zâviye-i Eyyûb Efendi'de kâliçe-güster-i hücre-i vekâlet ve püst-ârâ-yı mesned-i meşîhat olup biñ yüz altmış bir sâlinde Hazret-i Emîr zâviyesi şeyhi Luţfu'llâh Efendi'niñ küçek oğlu İshâk Çelebi maḥlûlundan meşîhata mâlik olmağın yevmü'l-cum'a hazret-i müşârun ileyhiñ câmi'-i münjirinde nâkil-i tefsîr ve seccâde-i meşîhata cülûs ile şeref-pezîr olup on beş sene miqdârı bu hâl üzere güzârende-i şühûr u sinîn ve mürebbî-i sâlikîn iken biñ yüz yetmiş altı Şafer'inde ta'na-i tâ'un ile şehîd ve 'azm-i bihişt-i câvid edip Şeyh Eyyûb Efendi Zâviyesi'nde olan türbe-i şerîfede mütevârî-i mezâr-ı lâmi'ü'l-envârdır. Şeyh-i mûmâ ileyh vefâtlarından bir sene muḳaddem şavm-ı Dâvûd '*aleyhi's-selâma* müdâvem⁸⁶⁰ ve be-her şeb şalât-ı teheccûde muvâzabet ve be'de's⁸⁶¹-şalâti's-şubḥ evrâd-ı Eşrefiyye'yi tilâvet ve ba'dehu ta'lîm ü ta'allûm-i 'ulûma meşğûl ve ifâde vü istifâde-i ma'kül u menkül sebbâh-ı deryâ-yı tahkîk ve seyyâh-ı beydâ-yı tevfiḳ gayûr u şabûr edîb ü vakûr fâzıl-ı bî-mu'âdil şeyh-i celîl-ü'l-kadr-i deryâ-dil idi. Tabî'at-ı şîriyyeleri daḥî olup qarîḥa-i mübârekelerinden ba'z-ı ilâhiyyât-ı belâgat-âyât-ı şudûr ve mecmû'a-i yârân u eḥibbâda keşîde-i silk-i sûtûrdur.

Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh El-Hâc 'Abdu'l-Kâdir Efendi İbni Es-Seyyid Eş-Şeyh 'İzzü'd-dîn Efendi:

Medîne-i dil-güşâ-yı Burusa'da İncirlice Maḥallesi'nde vâkı' ḥânkâh-ı Eşrefiyye'de peder-i muhteremleri Eşref-zâde Şeyh Meḥemmed Eşref-i Şânî cenâblarından soñra niçe sinîn seccâde-nişîn biñ yüz elli üç sâlinde maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da Zeyrekde Pîrî Paşa ḥânesinde 'âzim-i ḥuld-i berîn ve Tob-ḥâne'de âsitâne-i Kâdiriyye'de âsûde vü defîn olan kutbu'l-'ârifîn ve mürşidü's-sâlikîn zübdetü'l-müfessirîn Eşref-zâde Şeyh Seyyid El-Hâc Ahmed 'İzzü'd-dîn Efendi *ḳuddise sırruhu'l-'azîz*⁸⁶² hazretleriniñ maḥdûm-ı 'âlî-meşreb ve ferzend-i ma'âlî-nesebleri Eşref-zâde Şeyh Seyyid 'Abdu'l-Kâdir Efendi hazretleridir. Biñ yüz on beş târiḥinde ḥarîm-i zâviye-i Eşrefiyye'de pâ-nihâde-i tekyegeh-i vücûd ve ḳademe-i süllem-i şabâveti iḥrâz edip kürsî-i rüşd ü sedâda revnaḳ-efzâ-yı ḳu'ûd olduğda cevher-i cibillî ve

⁸⁶⁰ 137a KA

⁸⁶¹ 140b AE

⁸⁶² Aziz sırrı kutsansın.

hilafet-i ahlî muktezâsınca evâ'il-i hâlinde mukârenet-i tevfiğ-i Şamedâniye birle 'uluvv-i himmeti müceb-i sa'âdet-i dâreyn ve bâ'îs-i 'izzet-i menzileyn olan 'ulûm-ı nâfi'a istihşâline maşrûf ve kemiyet-i sebûk-'inân-ı tabî'atı cevalângâh-ı mızâmâr-ı ma'ârifde sûy-ı dil-cûy-ı tehziib-i ahlâka ma'tûf olmağla evvelâ muqaddimât-ı kemâlât-ı 'ilmiyyeyi vâlid-i keşîrû'l-mehâmidlerinden ba'de'l-kırâ'at imdâd-ı isti'dâd-ı Hudâ-dâd mübteğâsınca fuzalâ-yı kirâmîni⁸⁶³ "a'lem ü ercmendi Mevc-zâde Hâce 'Abdu'r-Rahmân Efendi hazretleriniñ"⁸⁶⁴ meclis-i ifâdelerinden istifâde-i 'ulûm-ı aklıyye ve naklıyye ve sâ'ir-i 'ulemâ-yı fezâ'il-karînden istifâza-i fûhûm-ı 'âliyye edip⁸⁶⁵ bâ-huşûş mûriş-i nezâket-i tabî'at-ı insâniyye olan lugât-ı Fârisiyye'yi dahı fuhûl-i mevâlî-i fiḥâmdan Hâdj-zâde Seyyid Meḥemmed Emîn Efendi merḥûmdan tahşîl ile tezyîni cemâl-i meleke-i zâtiyye eyledikten soñra peder-i vâlâ-güher-i kerâmet-eşerlerinden aḥz-ı tevbe vü inâbet ve ikmâl-i uşûl-ı esmâya bezl-i yârâ-yı makḥderet ve az vaktde irtikâ-yı rûtbe-i 'ulyâ-yı hilâfet eylemişler ve vâlid-i muhteremleri irtihâlinde âsitâne-i Eşrefiyye'de seccâde-pîrâ ve zümre-i 'uşşâka delîl ü reh-nümâ ve sâlikân-ı nehc-i Hudâ'ya reh-ber ü pişvâ olmuşlar idi. Zât-ı dîrîn-i meḥâsin-âyînlari üzre yevmü'l-cum'a ḥânkâh-ı şerîflerinde ve haftada bir gün Câmî-i Kebîr'de ve bir gün Kaygan Câmî'inde kürsî-nişîni va'z u tezkîr olup vâkı'â kendüleriniñ pîrâye-i zât-ı mahmidet-âyâtları şalâh u takvâ ve ḥüsn-i sülûk-ı şu'lûk-intimâ ve yümn-i ḥaḳîkat u zehâdet-ârâlarından nâşî kelâm-ı şıdk-encâm ve güftâr-ı kerâmet-ittisâmları te'sîr-i tâm ile cây-gîr-i zamîr-i enâm ve meclis-i kudsî-enîs ve va'z u tedrişleri mecma'-i zihâm havâşş u 'avâm olup şît u şadâ-yı 'ulûm u fezâ'ili âfâk-gîr ü gül-bâng-ı bülend 'ulüvv ü şânları resîde-i tās-ı çerḥ-eşîr olmağla evşâf-ı ber-güzîde-i kâmilâneleri merḥûm-ı mağfiret-nişân Sultân 'Abdu'l-Ḥamîd Hân Hazretleriniñ vâsıl-ı sem'-i hümâyûnları oldukda Der-Sa'âdet'e da'vet ve ḥuzûr-ı pâdşâh-ı mağfûrda va'z u naşîḥat ve neşr-i envâr-ı ḥaḳâyık u ma'rifet edip ve ba'dehu Burusa'ya 'avdet buyurmuşlar. İmdi şeyḥ-i müşârun ileyh zâviye-i 'aliyyelerinde elli üç sene miqdârı seccâde-güster-i meşîḥat ve irşâd-ı sâlikân-ı râh-ı Hudâ'ya himmet ve âdâb u erkân⁸⁶⁶ üzre âyîn-i Kâdiriyye ve Eşrefiyye'yi ḥüsn-i icrâya şârif-i le'âlî sa'y u gayret olup bu ḥâlât-ı marziyye üzre güzârende-i ânât u sâ'ât iken biñ iki yüz iki Rebî'ü'l-âḥîr'inde nidâ-yı *İrci'î*ye leb-beyk-güyyân ve rûḥ-ı şerîfleri gülşen-serây-ı cinâna ḥıramân olup cesed-i laṭîfleri ḥânkâh-ı⁸⁶⁷ mezkûrede olan türbe-i şerîfede mütevârî-i ḥâk-i rahmet-i Rahmân'dır. Şeyḥ-i mütercem zîver-i 'ulûm-ı zâhire vü bâtına ile meşhûr u müsellema mazhar-ı envâr-ı tenzîl-i keşşâf-ı esrâr te'vîl olmağın tefsîr-i Qur'ân-ı Kerîm'i iki def'a

⁸⁶³ 137b KA

⁸⁶⁴ Tırnak içindeki kısım KA'da bulunmamaktadır.

⁸⁶⁵ 141a AE

⁸⁶⁶ 138a KA

⁸⁶⁷ 141a AE

*Mine'l-evvel ile'l-âhîr*⁸⁶⁸ hâtm edip Câmî'-i Kebîr-i vâcibü't-tevkîrde cem'-i keşîr ve cem-i ğafîr ile teberrûken du'âsıyla dehân-ı hâzîrîne sükkar-efşân olmuşlar ve kemâlât-ı 'ilmiyyelerinden iki mücellid-i kebîr tefsîr-i şerîf te'lîf edip *Zübdetü'l-Beyân* tesmiye buyurmuşlar. Biñ yüz otuz yedi târîhinde peder-i mükerremleriyle edâ-yı haccu'l-İslâm ve ziyâret-i ravza-i muṭahhara-i Seyyidü'l-enâm etmişlerdir. Ṭabî'at-ı şî'riyyeleri olup elsine-i şelâşede menşûren ve manzûmen eş'âr-ı pesendîdeleri maḳbûl-ı ehl-i 'irfân ve Necîb maḥlaşıyla İlahiyyât-ı şerîfeleri keşîde-i mecmû'a-i zâkirândır.

Eşref-zâde Seyyid Şeyh Aḥmed Ziyâ'ü'd-dîñ Efendi:

Tercemesi bâlâda zîver-bend-i 'unvân-ı silk-i ifâde vü beyân olan eşrefü'l-meşâyiḥi'l-kirâm ve efḍalü'l-fuḫalâyi'l-fiḥâm Eşref-zâde Şeyh Seyyid Meḥemmed Faḥrû'd-dîñ Efendi Ḥazretleriniñ şulb-i pâklerinden biñ yüz altmış bir târîhinde medîne-i Burusa'da ziyâ-efrûz-ı mehd-i vücûd ve ḥaṭve-endûz-ı dâ'ire-i şühûd olan Eşref-zâde Şeyh Seyyid Aḥmed Ziyâ'ü'd-dîñ Efendi'dir. Terbiye-i dâye-i tevfiḳ-i Ḥudâ'da perverîş-yâb olarak temyiz-i ğaşş u semîn ve tefriḳ-i şimâl ü yemîn eyledikde bâdî-i 'izz ü şân nev'-i insân olan taḥşîl-i 'ilm ü kemâle dil-dâde ve hem- 'aşrları ba'z-ı 'ulemâ-yı aşḥâb ifâde-i mecâlis-i tedrişlerine hâzîr u âmâde nuḳûd-ı⁸⁶⁹ 'ulûm u ma'ârifde ḥaylî bizâ'a istifâde edip ḥaṭṭ-ı ta'lîḳe ta'lîḳ-i dili der-kâr ve üstâd-ı nâdire-i devrândan Ḳaltaḳcî-zâde Ḥalîl Efendi merḥûmdan temeşşûke bezl-i nûr-ı başarı-ı iḳtidâr ederek şikesteḥaṭṭ-ı ta'lîḳi tenmîkde mânend-i ḳalem-i 'alem ve efendî-i mûmâ ileyhden aḥz-ı ketebe ile mu'azzez ü mükerrem olup vâḳî'â ḳavâ'id-i şîve-i ḥaṭṭ-ı mezkûrî mânend-i 'lmâd icrâ⁸⁷⁰ vü inşâda müşârun bi'l-benân ve niçe niçe kütüb-i nefîse taḥrîr ü tezbîr edip esb-i kill-i serî'ü's-silk ile meydân-ı hüner ü ma'ârifde tefevvuk-nümâ-yı aḳrân-ı ma'rifet-nişân olduğdan soñra zülâl-i 'aşḳ-ı İlâhî yenbû'-ı derûnlarında mevc-peḫîr ve ecdâd-ı 'izâm-ı pâk-nijâdları meslek-i 'aliyyesine sülûk zât-ı zehâdet-simâtlarına dâ'îye-i mâ-fi'z-zamîr olmağın 'amm-i muḥteremleri mürşid-i âgâh ve ma'dûd-ı zümre-i ricâlu'llâh Eşref-zâde Seyyid Şeyh 'Abdu'l-Ḳâdir Efendi ḥazretlerinden aḥz-ı yed-i inâbet ve tekmi'l-i âdâb-ı ṭarîḳat etmekle endek-i zamân şeyḫ-i sâlifü'l-beyândan me'zûn u mücâz ve aḥz-ı ḥilâfet-nâme ile ser-efrâz olmuş idi. Vâlid-i mâcidleri irtihâlinde meşîḥat-i Câmî'-i Sultân Emîr ile dest-ber-âverde-i nâm u nişân ve maḥrûse-i mezbûrede Ḳaraağac Maḥallesi'nde meşâyiḥ-i ṭarîḳat-ı Ḥalvetiyye'den Şeyh Ya'ḳûb Efendi ḥazretleriniñ binâ eylediği zâviye-i laṭîfede pûst-nişîn olan evlâd-ı kirâmlarından Şeyh Nûrî Efendi bilâ-veled 'âzim-i dergâh-ı cenâb-ı Rabb-i Aḥad olduğda

⁸⁶⁸ Başından sonuna kadar.

⁸⁶⁹ 138b KA

⁸⁷⁰ 142a AE

zāviye-i merķūmeniñ daħı meşihātı maħlūldan ‘uhde-i liyākatlarına bi’t-tevcih beyt-i derūnı āšār-ı şādı vü meserret ile mel’an olup yevmü’l-cum’a cāmi’-i ħazret-i müşārun ileyhde va’z u naşihat ve leyle-i erba’ada ħānkāh-ı mezkūrede ħalka-bend-i cem’iyyet *kıyāmen ve dā’iren*⁸⁷¹ āyın-i ehlu’llāhi te’diye vü ifāya muvāzabet edip⁸⁷² bu ħāl-i niķ-ħışāl-ı ‘ālem-pesend ile eyyām-ı ma’dūde-i ‘ömr-i ‘azizlerin teşrif ve evķāt-ı sâ’ire-i ħālde tahrir ü te’lif ve dürr-i nâb-ı kelimât-ı tesliyet-âmizleriyle ‘uşşāk-ı İlāhîniñ gūş-ı hūşların teşnif etmek üzre iken biñ yüz toķsan sekiz sâinde ta’ne-i tâ’ün ile müteveccih-i ħānkāh-ı dāru’l-beķā ve dāhil-i meclis-i şāh-ı şühedā-yı Kerbelā olup vücūd-ı fezā’il-nümūdı Şeyh Eyyüb Efendi Tekyesi mihrābı verāsında olan sâhada mütevārj-i merķad-i mağfired-i Bārj ve müstağrak-ı baħr-ı Raħmet-i Kirdgārj’dır. Şeyh-i mūmā ileyh ‘ālim ü fāzıl ‘āķil ü kāmil mālîk-i künc-i vücūd-ı semāhat sâlik-i⁸⁷³ şāh-rāh-ı ‘ālem-i ħaķikāt vaķūr u edib şabūr u lebj evķātını aślā zāyi’ etmeyenlerden ve cānib-i kec-keselāne gitmeyenlerden ezvāk-ı ecdād-ı ‘izāmını zā’if ve pırāye-i ādāb u ‘irfān ile aķrān u emşāline fā’ik vücūd-ı şerifi şadef-i hūner-i ma’ārifedir. Ve şav’ma’a-i derūnı cevāhir-i ‘ilm ü kemāl ile pūr ħayru’l-ħalef-i selef eklijl-i ru’ūs-i āl-i Eşref idi. Vādij-i şîr ü inşāda eşheb-i tiz-reftār ħāme-i iktidārı keyfe mā-yeşā cevalān etdiginden mā-‘adā āšār-ı ‘ilm ü fezā’ilden medjine-i Burusa’ya müte’allık *Gūlzār-ı Şulehā ve Vefeyāt-ı ‘Urefā* nāmında kitāb-ı belāgat-nişābı olup kemāl-i hūner ü ma’ārfi andan çeşm-i rüşen-dilān-ı erbāb-ı ‘irfāna celj ve müstebāndır.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh Meħemmed Eşref Efendi:

Kibār-ı meşāyih-i Kādiriyye’dan kuţbu’l-‘ārifin ve senedü’l-kāmilin Eşref-zāde Eş-Şeyh Es-Seyyid ‘İzzü’d-din Efendi ħazretleriniñ kerime-zādesi ve gül-istān-ı dil-sitān-ı Eşrefiyye’niñ serv-i āzādesi Seyyid Şeyh Meħemmed Eşref Efendi’dır. Medjine-i Burusa’da şulb-i vālid-i mūkerremelerinden ħalka-i deverān-ı devrāne velvele-endāz-ı⁸⁷⁴ kudūm olup mir’āt-ı dili şaykal-i rüşd ü sedād ile jengār-ı şabāvetden pāk ve zāviye-i derūnı envār-ı ‘aķl u kıyāset-i Ĥudā-dād ile tābnāk olduķda cedd-i büzürgvārları şeyh-i müşārun ileyhden aħz-ı inābet ve ba’de’l-icāzet Tāc-ı Şerif-i Eşrefiyye’yi ber-ser-i mefħaret edip peder-i muħteremleri sinn-i şağirinde ‘āzim-i dār-ı beķā olmağla niçe müddet ħānkāh-ı ‘aliyye-i Eşrefiyye’de visāde-güzjın-ı istirāhat olup belde-i mezbūrede Çatalfurun kırbunda zāviye-nişjın olan meşāyih-i Üveysiyye’dan Şeyh Nu’mān Efendi biñ yüz seksen senesinde bilā-veled-i zükūr ‘āzim-i dergāh-ı Rabb-i gāfūr olduķda maħlūlundan meşihāt-ı zāviye-i mezkūre ‘uhdesine tevcih ü ihsān ve şeb-i se-şenbe’de āyın-i dirjın-i Eşrefiyye’yi icrā vü ihyā ederek güzārende-i ezmān

⁸⁷¹ Ayakta durarak ve dönerek.

⁸⁷² 139b KA

⁸⁷³ 142b AE

⁸⁷⁴ 139b KA

iken biñ iki yüz bir⁸⁷⁵ sâlinde rûh-ı şerîfi hânkâh-ı ‘âlem-i bekâya ‘azm u rihlet edip zâviye-i mezbûre sâhasında medfûn ve Şeyh Nu’mân Efendi’ye makrûndur. Şeyh-i mûmâ ileyh halîm u selîm ‘âzim-i tarîk-i müstakîm ‘âkil ü edîb sâkin-i kûşe-i şabr u şekîb şeyhâne-etvâr ve dervîşâne-reftâr idi.

Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Mehemmed ‘Ârif Efendi:

Vâsıta-i kilik-i râst-edâ ile tercemesi henûz mürûr eden Eşref-zâde Seyyid Şeyh Mehemmed Eşref Efendi’niñ maḥdûm-ı ‘arâfet-mevsûmları olup medîne-i bihiştâsâ⁸⁷⁶-yı Burusa’da şulb-i şeyh-i mûmâ ileyhden tekye-i ‘âlem-i kevne kadem-resâ ve refte refte târîk-i zamân-ı tufûliyyeti zuhûr-ı şabâhu’l-hayr rücûliyyet-i kâmile ile rûşenâ olduḡda ba’z-ı zevât-ı kirâm ile şohbet ederek şahîfe-i derûnî âyât-ı ‘ilm ü ‘irfân ile mâl-â-mâl ve meslek-i ‘aliyye-i Kâdiriyye ve Eşrefiyye üzre peder-i muhteremlerinden takbîl-i yed-i inâbet ve tekmiîl-i merâtib-i⁸⁷⁷ seyr-i sülûka bezl-i enfâs-ı himmet ve aḡz-ı ızın ü icâzet ile muḡaşşalu’l-âmâl olmuş ve ḡaṭṭ-ı ta’lîke daḡı ‘alâka-i derûnî der-kâr ve üstâd-ı ‘aşrdan Kalkakçı-zâde El-Hâc Halîl Efendi merḡûmdan temeşşûke tahrik-i enâmil-i iktidâr ederek aḡz-ı ketebe etmiş idi. Vâlid-i sûtûde-sıfâtları irtihâlinde yerine seccâde-pîrâ ve zümre-i ehl-i fenâyâ delîl ü reh-nümâ olup zâviye-i mezbûrede âyîn ü erkân-ı pîrânî Şalî geceleri te’diye vü ifâda pâ-ber-cây-ı kıyâm ve bu nehc-i meḡâsin-encâm üzre sübḡa-şumâr-ı şühûr u a’vâm iken biñ iki yüz on altı Şab’ân’ında cânib-i kûrre-i nârdan şu’le-endâz-ı bürûz olan âteş-i cihân-sûzdan hânkâh-ı şerîfeleri şavma’a-i kûlûb-ı ‘âşîkân-ı felâket-nişân gibi sūzân ve bu vechle Cem’iyyet-i encûmen-i aḡvâlî perîşân olduḡda bir müddet ḡâne-i akrabâlarında başt-ı bisât-ı iḡâmet ve ba’dehu evlâd u ‘iyâliyle maḡmiyye-i Sitanbul’a şîrâ’-güşâ-yı ‘azîmet ve sülâle-i selîle-i Eşrefiyye’den mevâlî-i ‘izâmîñ ercmendi Eşref-zâde Faḡrû’d-dîñ Efendi merḡûmuñ Zeyrek’de vâkı’ ḡânesinde ser-nihâde-i⁸⁷⁸ bâlîñ-i müsâferet olup ol ešnâda revnaḡ-efzâ-yı şadâret-i ‘uzmâ olan Yûsuf Zîyâ Paşa merḡûmuñ ṡarafından biñ iki yüz on yedi senesinde hânkâh-ı mezbûr müceddeden binâ vü inşâ ve şûret-i ḡitâmı sâḡa-i ḡuşûlde rû-nümâ olduḡu hengâm şeyh-i mûmâ ilehiñ *bi-emri’llâhi’l-Melikü’l-allâm*⁸⁷⁹ enfâs-ı ma’dûde-i zindeḡânîsi resîde-i derece-i temâm olmaḡın sene-i mezbûre Şa’bân-ı şerîfinde murḡ-ı rûh-ı laṡîfî zâviye-i melekûta pervâz ve ravza-i şafâ-efzâ-yı cinânda âşîyân-sâz olup cesedi peder-i müşfik-eşerleri kurbında mütevârî-i laḡd-ı raḡmet-i Raḡmân olmuşdur. Şeyḡü’l-ezkâr⁸⁸⁰ rind-i kâender-etvâr seḡî vü mûkerrem muṡ’im

⁸⁷⁵ 143a AE

⁸⁷⁶ Bihiştâsâ : Bihiştârâ KA

⁸⁷⁷ 140a KA

⁸⁷⁸ 143B AE

⁸⁷⁹ Zikri geṡenin Melik ve Allâm olan (Allah’ın) emriyle

⁸⁸⁰ 140b KA

u mun'im bûlbûl-i gülîstân-ı muhabbet zevk-bahşâ-yı bezm-i şohbet 'ârif-i kâmil mehâsinü'l-
haşâ'il şecere-i tayyibe-i neseb-i Eşrefiyye'den münşâ'ib bir zât-ı mehâsin-meşreb idi.
Rahmetu'llâhi 'aleyh.

Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh el-Hâc Mehemmed Necmü'd-dîn Efendi:

Tercemesi bâlâda mestûr-i silk-i sûtûr meşâyih-i 'izâmîñ eşref ü ercmendi Eşref-zâde Seyyid

Der-Kenâr⁸⁸¹: Hânkâh-ı mezbûruñ tevhid-hânesiyle harem dâ'iresi mürûr-ı vâkt ü zamân ile
iskânı nâ-kâbil rütbesinde cevânib-i şettâsından şüret-i harâbj-i nümâyân olmağın
Hudâvendigâr-ı bihişt-karâr hazretleriniñ 'ahd-ı saltanatlarında biñ iki yüz elli bir târihinde
Bursa'da mütesellim bulunan dergâh-ı 'âlî kabucibaşlarından Hâcî Ahmed Ağa tarafından
bâ-mektûb-ı sâmi-i şadâret-penâhî ber-vech-i uhrâ müceddeden tevhid-hâne ile harem
dâ'iresi binâ vü inşâ etdirilmiş ve biñ iki yüz altmış senesinde Kânî Beg Efendi'niñ evkâf-ı
humâyûn-ı nazzâretinde müte'allık buyurılan irâde-i ihsân-ı 'âde-i hazret-i şâhâne mukteżâ-yı
'âlisince hânkâh-ı mezbûruñ dâhiliyye ve hâriciyyede muhtâc-ı 'umrân olan ba'z-ı ma'hal u
mevâkî'ı dağı tecdid ü ta'mîr kılınarak ez-ser-i nev ma'mûr u ihyâ buyurulmuşdur. Şeyh
'Abdu'l-Kâdir Efendi hazretleriniñ şulb-i pâklerinden mahrûse-i Bursa'da hânkâh-ı Eşrefiyye
harjminde cilve-nümâ-yı tekyegeh-i kevn ü mekân ve gülîstân-ı Kâdiriyye'de perveriş-yâb
olarak gönçe-i nev-hîz-i sinn-i şabâveti şeb-nem-i feyz-bahş-ı nev-bahâr-ı rüşd ü sedâd ile şâd
u handân olduğu ešnâda vâlid-i muhterem-i 'âlî-nijâdları kürsî-i mülk-i câvidânîye pâ-nihâde
oldukda birâder-i mihter-i fezâ'il-güsterleri Eşref-zâde Seyyid Şeyh Mehemmed Şafîyyü'd-dîn
Efendi hazretleriyle bi'l-iştirâk hânkâh-ı Eşrefiyye'de seccâde-nişîn-selâset olup biñ iki yüz beş
târihinde birâder-i 'âlî-kadrları ile tavâf-ı beyt-i Hudâ ve ziyâret-i ravza-i muṭahhara-i hazret-i
Sultânü'l-enbiyâ ârzûsıyla cânib-i Hicâz'a mahmil-bend-i 'azîmet ve sene-i mezbûre Zî'l-
hicce'sinde cebel-i 'Arafât'dan vâdj-i Minâ'ya ba'de'l-'avdet karındaş-ı vefâdaşları Seyyid Şeyh
Şafîyyü'd-dîn Efendi hazretleri **Nuṭk**:

Hâcım cânım benim egnimde iḥrâmım kefen

Baş açık⁸⁸² yalın ayak cânân iline giderem

Eşrefoğlu Rûmî kılmadı buncılayın kütlu sefer

Şâd u ḥurrem pür-şafâ cânân iline giderem

⁸⁸¹ Der-kenâr AE'de 143b'de; KA'da 140b'de kayıtlıdır.

⁸⁸² 144a A

diyerek kebş-i rûhın kırbân ve rāh-ı Hāk'da fedā-yı naķd-i cān eyledikde şeyh-i mütercem bi'l-
'izz ve'l-ikrām edā-yı haccu'l-İslām ve menāsik-i *Ve menāsike te'abbeden* 'alā-mā şere'tu
ri'āyet ve itmām^{883 884} eyledikten soñra devlet-i ziyāret-i ravza-i münevvere-i Seyyidü'l-enām
'aleyhi's-şalāt ve's-selām ile nā'il-i feyz ü merām olup tarık-i Şām'dan vaţan-ı aşliyyesi şavbına
haţve-nümā-yı hırām ve bi's-şihhati ve's-selām⁸⁸⁵ hānķāh-ı 'aliyyelerine bāsiť-ı pūst-ı ārām
oldukda āsitāne-i hāzret-i İbnü'l-Eşrefi'r-Rūmî'de bi'l-istiķlāl seccāde-pırā-yı 'izz ü iclāl ve
'ulemā-yı 'ahdiñ mecālis-i ifāde-i nāfi'alarında istifāde-i 'ilm ü kemāl ile iştigāl üzre olduğu
hālde delālet-i mürşid-i rāh-ı sedād ile 'ilm-i ķālden 'ilm-i hāle intikāl etmek derūn-ı şafā-
nümünunda e'azz-ı āmāl olmağın maħrūse-i mezbūrede şu'le-efrūz-ı encūmen-i irşād-ı sādāt-
ı Nakşbendiyye'den merhūm Şeyh Emīn Efendi hāzretleriniñ dā'iresine ittişāl edip ba'de'l-
inābe çār-çarb zıķru'llāh ile nefsi emmāreyi izābeye haşr-ı evķāt ve ikmāl-i enfās-ı ķudsiyyeye
bezl-i naķdīne-i le'ālī-i hayāt velā-siyyemā merāsım-i dırīne-i meslek-i seniyyelerinden olan
emīn-i nāzenīn-i Kādiriyye ve Eşrefiyye daħı ber-vech-i diķķat ü i'tinā yevmü'l-cum'a ve leyālī-
i mes'ūdā te'diye vü ĵfāda devām ve şebāt üzre iken biñ iki yüz on yedi sālinde sebep-i 'ādī-i
rıhlet-i āhıret olur 'illet-i tã'ūna giriftār olup sene-i mezbūrede Zī'l-ħicce'ti's-şerīfesiniñ ibtidā
günü yevmü'l-cum'a zıķr-i tevħīd ederek necm-i nūrānī-i hayātları pūf-zede-i dehān-ı ecel ve
otuz üç yaşında rūh-ı laťifi bu mülk-i fenādan 'āzim-i dergāh-ı Hūdā-yı 'azze ve cell oldukda
cesed-i sa'ādetleri peder-i 'azızleri cānibinde⁸⁸⁶ mestūr-ı şandūķa-i hāk-i ğufrāndır. Şeyh-i
mūmā ileyh 'ālim ü fāzıl 'āķil ü kāmīl mālīk-i gencīne-i cūd u semāhat ve serīr-ārā-yı mülk-i
necabet-i sipihr ve dermān-ı Eşrefiyye'de necm-i pūr-ziyā ve gül-bīn-i⁸⁸⁷ hūsn ü melāhat ve
cemālde gül-i zībā edīb ü vaķūr ğayūr u şabūr maħbūbu'l-enām kerīmü's-şiyem leyyinü'l-
kelām bir zāt-ı sürüşī-ittisām idi. *Raħmetu'llāhi 'aleyh.*

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh Meħmed Hābīb Efendi:

Tercemesi bālāda⁸⁸⁸ naķş-peżīr-i kırtās-ı beyān olan a'izz-i meşāyiğ-i Kādiriyye'den mażhar-ı
ma'ārif-i İlāh Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh 'Avnu'llāh Efendi Hāzretleriniñ şulb-i pāklerinden
zāviye-i şühūda pā-nihāde-i vürūd olan Eşref-zāde Şeyh Seyyid Meħmed Hābīb Efendi'dir.
Peder-i sāmī-ķadrları irtiķālinde sinn-i şığarda olmağın 'amm-ı mezīlū'l-ğamları vāşıl-ı
merātib-i ehl-i yakīn Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh el-Hāc Faħrū'd-dīn Efendi Hāzretleriniñ
ħacer-i ħuce-i terbiyelerinde kesb-i cilve-i ādāb u 'irfān ve hābīb ü kabīh eşyā-yı cihānī fark u

⁸⁸³ Yapmaya ve tamamlamaya çalıştığım ibadetler.

⁸⁸⁴ 141a KA

⁸⁸⁵ Sıhhat ve selam ile.

⁸⁸⁶ cānibinde: cūnbünde AE

⁸⁸⁷ 144b AE

⁸⁸⁸ 141b KA

temyizte tedārük bizā‘at-i iz‘ān edip tahşil-i ‘ulūm u fezā‘ile şarf-ı kavî vü enzâr ve tekmi'l-i ma‘ârif-i nâfi‘ü'l-me‘âle kûşîş-i bisyâr ederek pîrāye-i ‘ilm ü kemāl-i meḥâsin-vāye ile mu‘allā-pāye olduḡda ‘amm-ı muḥteremleri şeyḫ-i müşārun ileyhden aḫz-ı inābe edip ba‘de'l-vefātihi diğeri ‘amm-ı mükerrerleri mürşid-i müsterşidîn-i ‘ibād ve mürebbî-i sâlikân-ı şâf-nihād Eşref-zāde Es-Seyyid eş-Şeyḫ ‘Abdu'l-Ḳādir Efendi Ḥazretlerinden tecdîd-i rûsûm-i bî‘at ve aḫz-ı izn ü icāzet edip maḳām-ı vâlid-i Firdevs-âşiyânları olan Sedbaşî fevḳinde Şeyḫ Eyyûb Efendi Zâviyesi’nde niçe sinîn pûst-nişîn olup maḥrûse-i mezbûrede İncirlice Maḥallesi’nde ḥānḳāh-ı ḥazret-i İbnü'l-Eşref’de seccāde-pîrā olan ‘Ammî-zādeleri mesbûḳu’z-zikr Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ Necmü'd-dîn Efendi bilā-veled-i zukûr biñ iki yüz on yedi sâlinde ḥırāmende-i fûşhat-serāy-ı cinān olduḡda şeyḫ-i mütercem-zādegān-ı Eşrefiyye’den ekber ü a‘zam bulunmuş olmaḡla ḥānḳāh-ı ‘aliyye-i Eşrefiyye’de bi’l-işāret ve’l-istihāl seccāde-i meşîḥata cûlûs ile temāşā-yı şāhid-i ra’nā-yı āmāl edip bir sene miḳdârı pûst-ı meşîḥatde muḳim biñ iki yüz on sekiz Zîl-ka‘de’sinde ‘āzim-i dāru’n-Na‘îm⁸⁸⁹ olup cesed-i şerîfi Şeyḫ Eyyûb Efendi Zâviyesi’nde⁸⁹⁰ olan sâḥada mütevârij-i ḥāk-i mezâr-ı rahmet-medârdır. Şeyḫ-i mûmā ileyh şāhib-i ‘ilm ü kemāl mergûbü’ş-şiyem ve niḳ-ḥişāl saḫî-meşreb ü pāk-mezheb nādire-gû latîfeci cû ehl-i ülfet dāfi‘-i resm-i külfet bir pîr-i rûşen-zamîr idi.

Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid Celālü'd-dîn Efendi:

Tercemesi bâlâ-yı şaḫîfede ḥāme-güzār-ı terkîm ü iş‘ār olan Eşref-zāde Es-Seyyid eş-Şeyḫ el-Ḥāc Meḥemmed Faḫrû'd-dîn Efendi ḥazretleriniñ maḥdûm-i kihterleri ve Eşrefü'l-meşāyiḫi’s-sāde Şeyḫ Seyyid Aḫmed Žiyā’ü'd-dîn Efendi el-müştehir bi-Eşref-zāde merḥûmuñ birāder-i meḥâsin-eşerleri Seyyid Şeyḫ Celālü'd-dîn Efendi’dir. Medîne-i dil-güşā-yı Burusa’da şulb-i tâbnāk-i Şeyḫ-i müşārun ileyhden vilādet ve bi-emri’llāhi te‘ālā sinn-i şıḡarlarında vâlid-i kerāmet-güsterleri ḥānḳāh-ı ‘ālem-i beḳāya ‘azm u rıḫlet etmegin refte refte ḥimāye-i ehl-i ilāḫiyyede veḳāya olarak pür-neşv ü nemā ve envār-ı āftāb-ı rûşd ü sedād-ı Ḥudā-dād nāşiyeyi ḥālinde şa‘şa‘a-pîrā olduḡda delālet-i tevfiḳ-i ilāḫî ile semt-i tahşil-i ma‘ārife mā’il ve gencîne-i Ḥudā-yı Lem-yezel’den bir miḳdār nişāb-ı ‘ilm ü ‘irfāna nā’il olduḡdan soñra maḥrûse-i mezbûrede ḥānḳāh-ı ḥazret-i İbnü'l-Eşref’de seccāde-ārā-yı meşîḥat ve kürsî-pîrā-yı va‘z u naşîḫat mürşidü’s-sâlikîn Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ ‘Abdu'l-Ḳādir Efendi ḥazretlerinden tevbe vü inābe edip ṭarîḳat-ı ‘aliyye-i Ḳādiriyye ve Eşrefiyye’niñ sâliki ve genc-i bî-pāyân-ı vera’ u taḳvāniñ mâliki olmuş idi. Ālāyiş-i ḥubb-ı sivā-yı fenādan dāmen-i ‘işmetleri mu‘arrā ve ihtilāt-ı nâsdan kemāl-i nezāhet ile zāt-ı seniyyesi müberrā olmaḡın Şeyḫ Eyyûb Efendi zâviyesi

⁸⁸⁹ 145a AE

⁸⁹⁰ 142a KA

harjminde kendülerine maḥşûş hücre-i şerîfelerinde ku'ûd u sükûn ile güzârende-i şühûr ü sâl ve müstağrak-ı envâr-ı celâl u cemâl iken 'amm-zâdeleri Seyyid Şeyh Meḥemmed Ḥabîb Efendi irtihâl-i tekve-i⁸⁹¹ dâru'l-bekā etmegın sâlîfü'l-beyân Şeyh Eyyûb Efendi ḥazretleriniñ zâviyesi meşîḥatına maḥlûdan Burusa'da Ḥammâm-ı Tekve Şeyhi Şeyh Aḥmed Efendi mâlik olup merķûmuñ ferâğından⁸⁹² meşîḥat-ı zâviye-i mezkûre 'uhde-i 'aliyyelerine bi't-tevcîḥ kâdr ü i'tibârları tenvîḥ kılunup kemâ fi's-şâbîḳ zâviye-i merķûme harjminde küşe-nişin-i inzivâ ve kemâl-i istiğrâḳ-ı tecelliyât-ı Raḥmân ile vâlih ü ḥayrân olarak leyl ü nehâr müdâvim-i zîkr ü tevḥîd-i Ḥudâ iken biñ iki yüz yigirmi dörd sâlinde ârzü-keş-i temâşâ-yı cemâl ve 'âzim-i dergâḥ-ı cenâb-ı kerîmü'l-müte'âl olup cesed-i şerîfleri zâviye-i mezbûre ḥazîresinde defîn-i ḥâk-i siyâḥ ve şinâḥ-künende-i baḥr-i raḥmet-i İlâh'dır. Şeyh-i mûmâ ileyh 'âbid ü zâhid murtaşş u mücâhid evliyâ-sîret Bâyezîd-menḳabet ḥalîm u selîm 'âzim-i ṭarîḳ-i müstakîm âşâr-ı 'ilm ü 'irfânla şavma'a-i derûnî şen u âbâd üftâde-zâde Seyyid Şeyh Muştafâ Efendi merḥûma dâmâd idi *Raḥmetu'llâhi 'aleyh*.

Der-Kenâr⁸⁹³: 'Âdet-i dîrîne-i köhne-cihân üzre ḥânḳâḥ-ı Eşrefiyye'de mürûr-i müddet-i firâvân ile iskânı nâ-ḳâbil rütbesinde mertebe-i ḥarâbatîye vâsıl olup cenâb-ı Rabb-i Raḥîm rûḥ-i pür-fütûḥı envâ'-ı elṭâf-ı muḳaddese-i İlâhiyyesiyle taltîf ü takdîs ve ḥavrâ-yı gülşen-sezâ-yı cinân ile te'sîs buyursun. Ḥudâvendigâr-ı biḥîşt-ḳarâr ḥazretleriniñ 'ahd-i saltanatlarında müte'allıḳ u erzân buyurulan irâde-i seniyye muḳtezâsınca biñ iki yüz elli üç târiḫinde ḥânḳâḥ-ı mezkûruñ ḥâriciye ve dâḥiliyyede olan ebniye-i 'atîḳesi bi'l-indirâs ve ez-ser-i nev vaz'-ı üss-reşânet esâs kılınarak tevḥîd-ḥânesiyle sâ'ir ebniye-i lâzimesi müceddeten binâ vü inşâ ve serîr-i maḥâl u mevâḳı'ı ber-vech-i lâyiḳ ve âḫiri ma'mûriyyet-i kâmile ile i'mâr u iḫyâ kılınmışdır.

Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Meḥemmed Faḥrû'd-dîñ Efendi:

Tercemesi bâlâda nigâşte-peẓîr-i silk-i ifâde vü beyân olan 'urefâ-yı meşâyiḫ-i Ḳâdiriyye'den Eşref-zâde Seyyid Şeyh Aḥmed Ziyâ'ü'd-dîñ Efendi ḥazretleriniñ maḥdûm-ı firîşte-mevsûmları Eşref-zâde Şeyh Seyyid Meḥemmed Faḥrû'd-dîñ Efendi'dir. Medîne-i Burusa'da şulb-i şeyh-i mûmâ ileyhdan tevellûd ve visâde-i nâz u na'îme tevessüd edip süllem-i 'ömr-i 'azîze bir ḳaç pâye şu'ûd eyledikde peder-i muḫteremleri 'âzim-i dâru'l-ḥulûd olup li-ümm-i cedd-i mâcidleri Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Muḥammed Ḥabîb Efendi merḥûmuñ zîr-i terbiye-i kâmilânesinde eyyâm-ı şabâveti derece-i fecr-i kâzibden resîde-i mertebe-i şubḥ-ı şâdîḳ ve

⁸⁹¹ 142b KA

⁸⁹² 145b AE

⁸⁹³ Der-kenâr KA'da 142b'de; AE'de 145b'de kayıtlıdır.

āsmān-ı cebhe-i isti'dādında lem'a-feşān olan neyyir-i tābān-ı rūşd ü sedād ile nık ü bed eşyā-yı 'ālem-i kevnî mümeyyiz u fāriķ olduķda ba'z-ı fuṣalā-yı 'aşrıñ mecālîs-i ifādelerine mülāzım ve taḥşîl-i⁸⁹⁴ ma'ārife 'āzim olup bi-ķadri'l-istiṭā'a 'ilm ü 'irfāndan ḥişşe-dār ve ḥaṭṭ-ı ta'lîķi daḥı ta'lîm-i üstād-ı kāmîl ile temeşşük ederek bi'l-āḥire aḥz-ı ketebe ile kām-kār olduķdan şoñra cedd-i emced-i ekremleri şeyḥ-i mūmā ileyhden ba'de'l-mubāya'a niçe müddet ḥidmet-i şerîflerinde kıyām zikr ü tevḥîd-i Ḥudā'ya devām etmegin çeşm-i⁸⁹⁵ himmetleriniñ manzûrı ve ravza-i ḥāṭır-ı bārān-sürûrlarınıñ memṭûrı olmuş idi. Biñ iki yüz on sekiz târîḫinde şeyḥ-i mūmā ileyhiñ irtihālinde ḥānķāh-ı Eşrefiyye'de pehlû-zede-i seccāde-i meşîḫat olup āyîn-i dîrîñ-i Ḳādiriyye ve uşûl-ı meslek-i Eşrefiyye'yi ihyāya muḳaddem ve müsā'ade-i rûzgār-ı nā-pāy-dār ile rûy-ı dil-cûsı behî vü mütebessim iken ḥānķāh-ı 'aliyye-i Eşrefiyye'de ez-ķadîm cârî olan āb-ı⁸⁹⁶ müftîniñ mürûr-ı zamān ile kesb-i kılletî tecvîz-kerde-i rûzgār ve eyyām-ı şayfda bi'l-küllîye inķiṭā' ile kemāl-i nedret-i mā'dan meşāķkat-i māye giriftār olunup icrā-yı mā'-i āḥir ile ḥānķāh-ı mezbûruñ şuyın buldurmak lâzım gelmiş olmağın civār-ı dergāh-ı mezkûrda vāķı' Ḳāzî Ḥammāmı be-ḥükm-i ḥākim-i ķader ü ḳazā işābet-i raḥne-i şavā'ıķ-ı sipihr-i ḡaddār ile rûṭbe-i ḥarābatı ḥāme-tırāz-ı veşîķa-i fenā olmağla ḥammām-ı vîrāne-i merķûmeye cereyān eden āb-ı lezîzî ferş-i ķanevāt ile ḥānķāh-ı mezbûre icrāsına biñ iki yüz yigirmi yedi sālînde ṣsāle-i cûybār-ı himmet ve şarf-ı naķdîne-i cā'ize-i ķudret edip mā'-i mezkûruñ zāviyelerine bürüz u zuḥûrına müretaķķıb olduğı şularda be-ḥikmet-i Ḥudā 'illet-i ishāl ile münḥarîfû'l-mizāc ve gitdikce iştîdād-ı 'illet ile mü'sirû'l-ilāc olup rûz u şeb ešnā-yı bîmārîde āb-ı mezbûruñ cereyānına teşne-leb iken sene-i mezbûre Zî'l-ķa'de'siniñ yedinci yevm-i se-şenbe ḥānķāh-ı merķûmede mevzû'-ı çeşme-i nev-ķcāda mā'-i sālîfû'l-beyān seyelān ve bu vechle şadaķāt-ı⁸⁹⁷ cāriye ile seyl-āb-sāz-ı ḥuşķ-dimāğ-ı fuķarā vü dervîşān olduğını müşāhede eyledikde gecesî rûḥ-ı revānı mecrā-yı bedenden 'ayn-ı selsebil-i dāru'l-cināna cereyān *El-mevtu ke'sün küllü'n-nāsi şāribuhu*⁸⁹⁸ meşrebesinden tecerrû' birle reyyān-ı 'ummān-ı raḥmet-i Raḥmān olup ferdāsı yevmü'l-erba'a şalāt-ı cenāzesi muşallā-yı Cāmî'-i Kebîr'de ba'de'l-edā cesed-i şerîfi Şeyḥ Eyyûb Efendi Zāviyesi'nde civār-ı ecdād-ı 'izāmılarında vedî'a-i ḥāķ-i fenā olmuşdur⁸⁹⁹. Şeyḥ-i mūmā ileyh dūdman-ı āl-i Eşrefiyye'de 'āşıķ-ı ser-keş ve evreng-i ḥüsn ü melāḥatda şāh-ı mehveş gül-i zîbā-yı gülzār-ı nezāket ve şükûfe-i bâğ-ı cûd u semāḥat bâb-ı zāviyesi bîḡāne vü āşnāya meftûḥ ehl-i ülfet-i maḥbûbu'l-ķulûb ve ḥafîfû'r-rûḥ ser-tāc-ı

⁸⁹⁴ 143a KA

⁸⁹⁵ 146a AE

⁸⁹⁶ āb: - AE

⁸⁹⁷ 143b KA

⁸⁹⁸ Ölüm bir kadehtir ve her insan ondan iķer.

⁸⁹⁹ 146b AE

eḥibbā vü yārān bir zāt-ı meḥāsin-niṣān idi. Biñ iki yüz yigirmi dört senesinde vuḳū'-yāfte olan Rusya seferine beş on nefer dervişān ile 'azîmet etmiş ve kemāl-i ḡayret-i dīniyyeden nāşî rütbe-i cezîle-i ecr-i ḡazāyî daḥî ḥā'iz olmuşdur.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Şemsü'd-dīn Efendi:

Mūmā ileyh Celālū'd-dīn Efendi 'āzim-i şuffa-i şafā-efzā-yı dāru'l-ḡarār olduḡda cā-niṣṣın-i vālid-i büzürgvār olup dā'ıye-i kesb-i rızḳ-ı maḳṣūm içün bir zamān Burusa maḥkeme-i Kübrāsında kısmet ḳaleminde taḥrîḳ-i ḥāme-i belāḡat-rūsūm edip ve niçe rüzḡār sevk-i sâ'ik-i taḳdîr-i Kird-gār ile āvāre-rev-i ba'z-ı diyār ba'dehu Burusa şavbına bi'l-'avdet muḡāyir-i meslek-i pîrān-ı 'izām olan umūr-ı nā-mülāyimden keşide-i dest-i iḥtiyār ve zāviye-i Eyyūbiyye'de ārām-şude-i pūst-ı ḳarār ve iḥyā-yı leyālîde āyın-i Ḳādiriyye ve Eşrefiyye'yi icrā ile gūzārende-i leyl ü nehār iken biñ iki yüz altmış bir Receb-i şerîfiniñ leyle-i Regā'ibinde şems-i ḥayāt-ı bî-şebātı giriftār-ı⁹⁰⁰ 'uḳde-i muḥāḳ ve zāviye-i mezbûre sâḥasında defîn-i laḥd-ı rahmet-i kerîmü'l-Ḥallāk oldu merḥūm-ı mezbûr şāḥib-i hūner ü 'irfān ve şā'ir-i şîrîn-zebān ülfet ü iḥtilāṭda bālā-pervāz ve şoḥbet ü mu'āşeretde leṭā'if-perdāz hücūm-ı cünd-i bî-emān faḳr u fāḳadan ḥālî diğergūn ve rûz u şeb isti'māl-i kesret-i efyūn ile tünd-ḥûy u teng-derūn olmaḡla cerḥ-i ḳulūb-ı eḥibbā-yı nā-dānîde nişter-i zebānı bir mîḳdār dırāz idi.

Zādegān-ı Ḥazret-i Üftāde Ḳaddesallāhi bi-sırrıhi's-sa'āde⁹⁰¹

Üftāde Efendi-zāde Eş-Şeyḥ Meḥemmed Beg Efendi:

Ḳuṭbu'l-aḳṭāb ḡavşu'l-'uşşāḳ ḥazretü'ş-şeyḥ⁹⁰² Meḥemmed Üftāde ḳuddise sırruhu'l-'azîz⁹⁰³ıñ necl-i kihterleri Şeyḥ Meḥemmed Beg Efendi'dir. Vālid-i mācidleri ḥoş-niṣṣın-i ḡurfe-i ḥuld-i berîn oldukları ḥînde seccādelerini şeyḥ-i mūmā ileyhe vaşıyyet ve mürebbî-i fuḳarā-yı sālîḳın olmalarını işāret buyurduḳlarına binā-yı müşerref-engiz-i nişîmengāh-ı peder-i 'azîzleri olup penç sāl sübhā-gerdān-ı eyyām u leyāl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dōrt târiḫinde 'andelîb-i naḡme-serā-yı rûḥ-ı revānı ḳafes-i tenden pervāz ve ḥadiḳa-i enḳa-i cinānda āşiyān-sāz olduḡda dāḥil-i ḥışn-ı burc-ı evliyāda vāḳı' türbe-i mu'aṭṭara-i peder-i cennet-maḳarlarında mevzū' beden-i laṭîfdir. Şeyḥ-i mūmā ileyh mālîk-i elḥān-ı ḥoş-āyende-i naḡme-i Dāvūdîsi ḡulḡule-endāz-ı maḥāfil ve şadā-yı dil-keş-edāsı raḡbet-şiken-i ehl-i dil olmaḡın ḥazret-i Emîr câmi'-i münîrinde peder-i muḥteremleri yerine ḥaṭîb idi.

⁹⁰⁰ 144a KA

⁹⁰¹ Allah onun kutlu sırrını mukaddes eylesin.

⁹⁰² 147a AE

⁹⁰³ Aziz sırrı kutsansın.

Üftâde Efendi-zâde Eş-Şeyh Muştafâ Efendi:

Maṭla‘-ı envâru’l-kerâme ve şâhibü’d-da‘veti’l-müstecâbe ḥazret-i *Enâllâh te‘âlâ bi’s-sa‘âde*⁹⁰⁴ efendimiziñ maḥdûm-ı kebîr ve ferzend-i edîb-i ‘adîmü’n-nazîrleri⁹⁰⁵ Şeyh Muştafâ Efendi Ḥazretleridir. Türbe-i dâye-i hidâyet-mâye-i ilâhî’de ser-mâye-i isti’dâd-ı mâder-zâd taḥşîl ve vâlid-i muḥteremleri ‘azîz-i müşârun ileyhden âdâb-ı ṭarîḳati tekmiḷ etdikden soñra mâlik-i nişâb-ı ‘irfân ve nakd-i vakt-i peder-i ḳudsî-âşîyân olup birâder-i kihterleri irtihâlinde maḳâm-ı feyz-irtisâm vâlid-i büzürgvârlarında seccâde-güster-i meşîḥat ve ‘işrîn-i sâl nigeḥbân-ı ḥavâlî-i Burusa olan zâviye-i refî‘ ve dil-güşâda revnaḳ-figen-i peygüle-i ‘uzlet ve mürrebbî-i sâlikân-ı ṭarîḳat olarak mânend-i cism-i cân küşe-i inzivâda nihân ve sūd-de-i seniyyeleri melâz-ı ekâbir ü a‘yân iken biñ on yedi senesinde ‘âzim-i rāḥat-âbâd-ı cinân ve peder-i mükerrerleri türbe-i vâlâsında cesed-i enverleri mevdû‘-ı şandûḳa-i ğufrân olmuştur. Şeyh-i müşârun ileyh güzide-i erbâb-ı yakîn ve zübde-i meşâyih-i kümmelîn idi. Ḥazret-i Üftâde *ḳuddise sirruhu’l-‘azîz*⁹⁰⁶’iñ vaşîyet-i şerîfleriyle Şeyh Meḥmed⁹⁰⁷ Beg Efendi merḥûmuñ şâhib-i tercemeden aḳdem maḳâm-ı pederlerinde cā-nişîn olması zâhiren *naẓaran bi-ḥasebi’l-irş*⁹⁰⁸ nâ-münâsib ise de şaġîri kebîr üzerine taḳdîme müceb şaġîriñ ḳaşr-ı ‘ömri müstevcib olmuştur deyü Şeyh İsmâ‘îl Ḥaḳḳî *ḳuddise sirruhu’l-bâḳî*⁹⁰⁹ silk-i terkîm ü beyâna keşîde ḳılmışdır.

Üftâde Efendi-zâde Şeyh Meḥmed Efendi:

Ḳıdve-i aşḥâb-ı kerâmet ‘umde-i erbâb-ı velâyet maẓhar-ı esrâr-ı Rabb-i Raḥîm Üftâde-zâde Şeyh İbrâḥîm Efendi Ḥazretleriniñ maḥdûm-ı nîḳ-ḥişâli olup vâlid-i muḥteremlerinden taḥşîl-i ‘ilm-i şerî‘at ve tekmiḷ-i âdâb-ı ṭarîḳat edip ba‘de vefâtihi seccâde-i meşîḥata cā-nişîn ve niçe müddet nûr-ı dîde-i sâlikîn ve çerâġ-efşân-ı mecâlis-i ehl-i yakîn iken biñ yüz ṭokuz târîḳinde⁹¹⁰ ‘azm-i dâru’l-mülk-i beḳâ edip cedd-i büzürgvârları türbe-i şerîfesinde ser-nihâde-i visâde-i raḥmet-i Ḥudâ olmuştur. Şeyh-i mûmâ ileyh püşende-i hırḳa-i ‘ilm ü ‘irfân ve zîver-i kerâmet ü velâyet ile zübde-i emşâl ü aḳrân idi.

Üftâde-zâde Şeyh Muştafâ Efendi:

⁹⁰⁴ Allah ona huzur versin.

⁹⁰⁵ 144b KA

⁹⁰⁶ Aziz sırrı kutsansın.

⁹⁰⁷ 147b AE

⁹⁰⁸ İrsiyetini dikkate alarak.

⁹⁰⁹ Baki olan sırrı kutsansın.

⁹¹⁰ 145a KA

Müşârun ileyh Üftâde-zâde Şeyh Mehemmed Efendi'niñ necl-i necib-i ma'âlî-me'sûrları Üftâde-zâde Şeyh Muştâfâ Efendi'dir. Medîne-i Burusa'da hânkâh-ı şühûda mânend-i hilâl burc-ı şeref-i şulb-i pâk-i şeyh-i müşârun ileyhden tâlî' ve mihr-i envâr-ı isti'dâd-ı sipihr-i cebî'n-i meh-peymâsında lâmi' olduğda ba'de't-tahşîl-i'l-ilm ve'l-kemâl peder-i cennet-mağarlarından aḥz-ı inâbet ve tekmi'l-i rûsûm-ı ʔariḳat etmekle muḥaşşalu'l-âmâl olup vâlid-i mûkerremleri irtihâlinde mesned-i 'aliyyelerinde şeref-mekî'n ve çihre-sây-ı âstân-ı âsitâne-i irâdet olan zümre-i sâlikân u dervîşânı terbiye vü irşâd ile güzârende-i şühûr u sinî'n iken bi-emri'llâhi te'âlâ biñ yüz otuz dört sâlinde rûḥ-ı latîfî cesed-i şerîfinden nâ-bûd ve 'âzim-i dâru'l-hulûd olup cedd-i a'zamları türbe-i muṭahharasında medfûndur. Şeyh-i mûmâ ileyh âsmân-ı hidâyetde necm-i fûrûzân ve burc-ı ma'rifetde şems-i dirahşân idi.

Üftâde-zâde Şeyh Ḥayrû'd-dî'n Efendi:

Ḥadîka-i enîka-i düdmân-ı âl-i Üftâde'de⁹¹¹ serv-i sehî-i âzâde olan mârrü'z-zikr Şeyh Muştâfâ Efendi ḥazretleriniñ necl-i pür-bâr-i şulbundan ber-âverde olan Şeyh Ḥayrû'd-dî'n Efendi'dir. Terbiye-i rûşd ü sedâd ile terbiyyet-kerde ve âyîne-i ḳalbi şayḳal-ı 'irfân ile cilâ-dâde olduğda peder-i sâmi-ḳadrleri seccâdesine ser-mâye ve tâc-ı pür-ibtihâc-ı sa'âdeti ser-i mübâreklerine pîrâye ve kemâlât-ı insâniyye ile mu'allâ-pâye olup menbâ'-ı yenâbi'-i fütûḥ-senc-i 'âlî-cenâb-ı semûḥ Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Şerefü'd-dî'n Efendi⁹¹² ḥazretleriniñ kerîme-i muḥteremlerin tezevvüc edip 'azîz-i müşârun ileyhe dâmâd olmaḡla iktisâb-ı vâfiyye-i 'izz ü şeref edip abâ-yı kirâmlarına ḥayru'l-ḥalef ve icrâ-künende-i âyîn-i selef iken biñ yüz yetmiş iki senesinde gül-berg-i cismi riḡte-i ḥâk-i mezâr ve burc-ı ḳal'a-i Burusa'da vâḳı' türbe-i latîfede ecdâd-ı 'âlî-nijâdlarına hem-civâr oldu. Şeyh-i mûmâ ileyh feres-rân-ı meydân-ı cûd u semâḥat ve ḥûşe-çîn-i bâḡ-ı leṭâfet ḥalîm u şabûr edîb ü vaḳûr idi. Şulb-i şerîflerinden Şeyh Muştâfâ Efendi ve Sırrî 'Alî Efendi ve Mehemmed Eşref Efendi isimleriyle müsemmâ üç nefer olan necâbet-intimâları zâviye-i kevne ḳadem-resâ olup Sırrî 'Alî Efendi biñ yüz toḳsan beş târiḡinde şemere-i vücûdı fütâde-i ḥufre-i zemî'n ḳuṭbu'l-'ârifî'n Şeyh İbrâḡim Efendi ḥazretleriniñ civâr-ı rahmet-medârlarında defî'n ve Mehemmed Eşref Efendi daḡı pederlerinden dört beş sene şoñra 'azm-i ḥuld-i berî'n edip türbe-i muṭahhara-i cedd-i 'âlîlerinde âsûde-i laḡd-ı maḡfiret-ḳarî'n olmuşlardır.

Üftâde-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Muştâfâ Efendi:

⁹¹¹ 148a AE

⁹¹² 145b KA

Mesbûkû'l-ezkâr Üftâde-zâde Şeyh Hayrû'd-dîn Efendi Hazretleriniñ şulb-i şeriflerinden maḥrûse-i Burusa'da sāḥa-i ḥānkāh-ı devrâne kâdim ü nâzil ve derece-i sinn-i kemâle ba'de'l-vuşûl nakdîne-i evkâtını nezd-i tâmmü'l-'ayâr-ı 'ulemâ-yı fezâ'il-âşârda taḥşîl-i hüner ü ma'ârif-e şârif ü bâzîl olduğdan şoñra vâlid-i büzürgvârlarından inâbe edip ba'de vefâtihî belde-i mezkûrede ḥānkāh-ı Eşrefiyye'de seccâde⁹¹³-pîrâ-yı irşâd olan Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh el-Hâc 'Abdu'l-Kâdir Efendi hazretlerinden tecdîd-i âyîn-i bî'at ve taḥşîl-i cilve-i rûḥāniyyet ve iḥrâz-ı rütbe-i ḥilâfet edip fenâ-yı nüz-het-efzâ-yı şehir-i mezbûrede vâkı' zâviye-i 'aliyye-i cedd-i 'âlî-tebârlarında peder-i muhteremlerinden şoñra pûst-nişîn⁹¹⁴ ve rûz-ı âzîne ba'de'l-cum'a türbe-i şerîfe câmi'inde ve leyâlî-i ihyâda dergâh-ı celîlerinde icrâ-rûsûm-ı sâlikîn edip bu ḥâl üzre sübhâ-şumâr-ı leyâlî vü eyyâm ve kırk seneden mütecâviz seccâde-i 'ibādât ü tâ'âtda pâ-ber-cây-ı kıyâm olup âḥîrû'l-emr biñ iki yüz on yedi Ramazân-ı Şerîfiniñ ibtidâsı yevmü'l-aḥad ba'de'l-'aşr ziyâfet-ḥâne-i cenâb-ı Perverdigâra güzâr türbe-i ḥazret-i müşârun ileyhde ḥaṭṭ-ı raḥl-i karar eyledi şeyh-i mûmâ ileyh meslek-i 'aliyye-i Celvetiyye'niñ ser-efrâzı ve meydân-ı şalâḥ u taḳvânîñ merd-i lâmi'ü'l-imtiyâzı vakûr u edîb li-ebeveyn ḥasîb ü nasîb şavma'a-i derûnı mâl-â-mâl-ı nuḳûd-ı 'ilm ü 'irfân ve şâḥib-i şervet ü sâmân bir zât-ı sürûşî-nişân olup be-ḥikmet-i Hudâ âḥîr-i vâktlerinde galebât-ı cezbe-i ilâhî ile ḥâlî perîşân ve maḳâm-ı cum'a'da kemâl-i istiğrâk ile vâlih ü ḥayrân olmuş idi.

Üftâde-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Ahmed Efendi:

Tercemesi ânifen keşîde-pîrâ-yı silk-i ifâde olan Eş-Şeyh Es-seyyid Muştâfâ Efendi el-müştehir Üftâde-zâde hazretleriniñ maḥdûm-ı firişte-mevsûmları Üftâde-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Ahmed Efendi Hazretleridir. Maḥrûse-i Burusa'da maṭla'-ı şulb-i vâlid-i muhteremlerinden bedjdâr ve dâru't-terbiye-i dâye-i rûşd ü sedâdda refte refte mihr-i münîr-i isti'dâd-ı Hudâ-dâd âsmân-ı cebhesinde şa'sa'a-bâr hem-'aşr-ları olan 'ulemâ-yı fezâ'il-nişân ve fuзалâ-yı fehâmet-'unvândan taḥşîl-i 'ulûm-ı 'akliyye ve nakliyyeye dâmen be-miyân olarak tehzîb-i aḥlâk ve tenvîr-i a'râk ve kemâl-i 'ilm ü fazîlet ile şöhre-i âfâk olduğdan şoñra reh-berî-i tevfiḳ-i İzed ü Yezdân ile meslek-i 'aliyye-i ecdâd-ı 'izâmlarına ḥîrâmân olmağın peder-i meḥâsin-eşerlerinden nûşende-i⁹¹⁵ şerbet-i şehd-i inâbet ve niçe müddet manzûr-ı dîde-i⁹¹⁶ feyz ü himmetleri olarak ictilâb-peziir-i neş'e-i rûḥāniyyet ve belki ḥâ'iz-i rütbe-i ḥilâfet olmuşlar idi. Fi'l-ḥaḳîka eṭvâr-ı pesendîdeleri riyâ vü süm'adan müctenib ve mecâlise-i fuḳarâ vü dervîşân temâm-ı dervîş-sîret 'âbid-i şalâḥ-miknet 'ârif-i âdâb-ı tarkîḳat bir zât-ı ma'âlî-menḳabet

⁹¹³ 148b AE

⁹¹⁴ 146a KA

⁹¹⁵ 149a AE

⁹¹⁶ 146b KA

olmağla vâlid-i keşîrü'l-meḥāmidleriniñ irtihālinde merkez-i meşîḥatda kûṭbvār şâbit ü qarār ve mürşid-i müsterşidin memdūḥu'l-eṭvār olup bu nehc-i muḥāleşet-intimā üzre cümle ile bî-tekellūf dervîşāna ülfet ü āmîziş ve āyîn-i dîrîn-i ṭarîkat-ı Celvetiyye'yi mihr-i devvār-ı āsmānāsā kıyāmen ve ku'ūden ḥüsn-i icrāya rûzān u şebān verziş üzre iken biñ iki yüz yigirmi üç ibtidā-yı Zî'l-ḥicce'sinde zuhūr-ı 'illet-i nüzūldan nidā-yı *İrci'*ye leb-beyk-gūyān ve temāşā-yı ravza-i rıdvān-ı ümmîd ile fedā-sāz-ı nakdîne-i rūḥ-ı revān olup cesed-i şerîfleri burc-ı ḳal'a-ı belde-i mezbûrede vāḳı' türbe-i münevvere cedd-i efḥamlarında mevzū'-ı mezār-ı mağfîret-medār ve ğunūde-i pister-i rahmet-i Rahmān olan ecdād-ı pāk-nijādlarına hem-civār oldu. Şeyḥ-i mūmā ileyh bûlbûl-i gülistān-ı şoḥbet tûṭî-i bāĝ-ı muvāneset ḥalîm ü selîm müşfik ü kerîm vaḳûr u edîb şecî' ü mehîb envār-ı ma'ārif-i kevniyye ile zāviye-i derûnı pür-nûr ve nuḳûd-ı bisyār-ı ğınā-yı dünyeviyye ile esāsın binā-yı ḥālî ma'mûr olup ez-her cihet 'aşrınıñ ḥaḳāyık-şinās ve nükte-dāndan ve zamānınıñ bi'l-vücūh kibār-ı meşāyiḥinden idi. 'Ālem-i beḳāya bilā-veled-i zukûr irtihāl eylemiş olduğundan meşîḥat-ı ḥānḳāh-ı mezbûr Kerîme-zādeleri Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥemmed Burhānū'd-dîn Efendi 'uhdesine tevciḥ ü iḥsān kılınmıştır.

Üftāde-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥemmed Burhānū'd-dîn Efendi:

Üftāde-zāde Ahmed Efendi dāmādı Pîr Ḳāzî-zāde Meḥemmed Beg merḥūmuñ necl-i necîbi olup pederiniñ zamān-ı a'yāniyetinde ṭarîk-i tedrişe duḥûl ile şādmān⁹¹⁷ li-ümmi cedd-i muḥteremleri irtihālinde maḥlûlundan⁹¹⁸ ḥazret-i Üftāde-i ḥānḳāh-ı şerîfi meşîḥatine neyl ile ferḥān ve āyîn-i ecdād-ı 'izāmını icrā vü iḥyāya ber-zede-i dāmān olup biraz müddet Burusa'da olan sādāt-ı kirāma vekālet-i neḳābetle muḥterem ve biñ iki yüz kırk altı târîḫinde Burusa'da mu'accelāt-ı evḳāf-ı nezāretine dest-resle muḡtenem ve biñ iki yüz elli altı sâlinde belde-i mezbûrede ihtirā' u teşkîl kılınan meclise a'zā' ve giderek rûtbe-i râtibe-i imtiyāz u i'tibāra ḳadem-resā olup ṭarîk-i tedriş-i resmiyyede daḥî ṭayy-ı mesāfāt-ı ṭarîk ile müsābaḳāt-ı refîḳ ederek perende-i i'tibār ile Süleymāniyye rütbesine nā'il ve biñ iki yüz altmış Cemāzîyü's-şānşinde Cān-bāz-zāde Meḥemmed Efendi bālā-resen-i ḥayātdan fütāde-i ḥāḳ ecel olduğda maḥlûlundan muḡāyir-i meslek-i Şūfiyye ve 'ale'l-ḥuşuş maṭmaḥ-ı nazar-ı zümre-i 'ulemā-yı resmiyye olan Medrese-i Sulṭāniyye'yi taḥşîl ile ser-defter-i emāşil olmuş idi. Ğāyet māfi'l-bāl muntaẓamü'l-aḥvāl ve şāḥib-i 'izz ü iḳbāl olduğundan nihāyetü'l-emr aşābiyet-i 'aynü'l-kemāl ile bir hafta miḳdārı ser-nihāde-i visāde-i bîmārî olarak biñ iki yüz altmış bir Zî'l-ḳa'de'sinde dāmen-keş-i 'alāyık-ı dünyā ve 'āzim-i ḥānḳāh-ı 'ālem-i beḳā olup cedd-i a'zamları ḥazret-i

⁹¹⁷ 147a KA

⁹¹⁸ 149b AE

Üftâde *enâlehu'llâhi te'ala bi's-sâdeti*⁹¹⁹ hazretleriniñ türbe-i rahmet-medârlarında mütevâri-i hâk-ı gufrandır. Merhûm-ı mezbûr edib ü vakûr hüsni hulkla meşhûr 'âkil ü kâmil mekârimü'l-haşâ'il zâtında hoş-mizâc ve dânen-de-i tarîk-i istinâs u imtizâc bay u gedâya süfresi ni'meti güşâde vü meftûh şun'-i cûd u sehâ ile beyne'l-enâm memdûh bir zât-ı beşûş u semûh idi.

Seccâde-Nişînân-ı Zâviye-i Ahmed Paşa:

Ahmed Paşa Zâviyesi Şeyhi Şeyh 'Alî Efendi:

Bâlâda terceme-i şerîfesi mürûr eden⁹²⁰ kibâr-ı meşâyih-i Halvetiyye'den kuţbu'l-'ârifîn ve mürşid-i aşhâb-ı yakîn Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi Hazretleriniñ dâmâd-ı ma'âlî-nihâdları Şeyh 'Alî Efendi'dir. Vaţan-ı aşliyyeleri olan 'Alâ'iyye'den 'alem-efrâz-ı cihân⁹²¹ vücûd-ı şehr-sitân-i şühûd olup zât-ı 'aliyyeleri muktezâ-yı tînet-i ezeliyye mâ'il-i ahlâk-ı hamîde-i şüfiyye olmağın 'alâ-nehc-i ticâret Burusa'ya nehzat ve niçe müddet piş-e-i bezzâz ile kesb-i ma'îşet edip bertakrîb Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi Hazretleriniñ dâ'ire-i 'ulyâlarına karîb olup 'azîz-i müşârun ileyhiñ 'aynû'l-hayât-ı himmetlerinden zülâl-i feyz ü reşâd-nüşî ile irşâd ve 'azîzleriniñ dürr-i pâkizeleri olan kerîme-i mükerremelerin keşîde-i şadefce-i izdivâc etmekle dil-şâd olmuş idi.Şeyh-i sâlifü'l-beyân nüzhethâh-ı cinâna hırâmân olduĸda tavşiiye-i şerîfeleriyle seccâdelerinde pâ-ber-câ-yı kıyâm ve tã'ât-ı Hudâvend-i cihân-âferîñ ile iştiğâl üzre olarak varak-gerdân-ı mecmû'a-i leyâl ü eyyâm iken biñ yigirmi beş sâli hilâlinde müteveccih-i dâru'l-mülk-i 'adem olup Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi Hazretleriniñ türbe-i muhterîkesinde medfûndur. Şeyh-i mezbûr zühed ü vera' ile meşhûr mürtâz ü mücâhid mecma'-ı mehâsin ü mehâmid şâf-dil ü pâk-i'tikâd mu'tekid-i zümre-i zühhâd ü 'ubbâd idi.

Ahmed Paşa Zâviyesi Şeyhi Seyyid Şeyh Süleymân Efendi:

Diyâr-ı 'Alâ'iyye'de 'ulüvv-i neseble şumâr olan sâdât-ı şahîhü'l-ensâbdan olup behre-dâr-ı gencîne-i feyz-i şu'ûr olduĸda tarîk-i Şüfiyye'ye kemer-beste-i intisâb olmak ârzûsı mir'ât-ı derûn-ı şafâ-makrûnunda hüveydâ olmağın medîne-i Burusa'ya şedd-i rahîl-i 'azîmet Ahmed Paşa Zâviyesi'nde âsûde-i lahd-ı mağfiret Şeyh Hayrû'd-dîñ Efendi hazretleriniñ dâmâdı Şeyh 'Alî Efendi'den inâbet ve niçe eyyâm hîdmet-i şerîflerinde teşmîr-i sâk-ı himmet edip 'azîzleri âsûde-i meşhed-i mukaddes⁹²² olduĸda zâviye-i Ahmed Paşa'da seccâde-i meşîhata sezâ görölüp merhûm dahî mesned-i irşâdda niçe demler qarâr ederek rûz-şeb merhem-sâz-ı zaħm-

⁹¹⁹ Allah ona saadet versin.

⁹²⁰ 147b KA

⁹²¹ 150a AE

⁹²² 148b KA

ı nāsūr-ı derūn ve zencir-i āhenin-i mücāhede ile 'ifrīt-i nefis-i ser-keşi zebūn etmek üzre iken biñ altmış dört sâlinde fâriğ-i erike-i hayât olup zâviye-i mezbûrede vâkı' türbe-i şerîfede medfûn ve Şeyh Hayrû'd-din Efendi ve Şeyh 'Alî Efendi'ye maḳrûndur. Şeyh-i sâlifü'l⁹²³-beyân kuḫl-ı cilâ-yı merdümün çeşm-i cân ve tûtyâ-yı rûşenâ-baḫş-ı ehl-i 'irfân ve zühd ü taḳvâ ile müşârun bi'l-benân olup memdûḫ-ı zümre-i ehl-i intibâh ve ser-ḫalka-i meclis-i 'ârif-i āgâh idi.

Aḫmed Paşa Zâviyesi Şeyhi Kâlebi Şeyh Aḫmed Efendi:

Mârrü'z-zıkr Şeyh Süleymân Efendi'niñ nigîn-i hayâtı düzdüde-i 'ifrīt-i tiz-dest-i ecel olduḳda mûmâ ileyh Şeyh Aḫmed Efendi dil-bestegân-ı ṭarîkat-ı Ḥalvetiyye'den olmaḡla zâviye-i Aḫmed Paşa'da müstakîl-i mürşid-i ṭalibin ve mürebbi-i sâlikin iken biñ yetmiş yedi târiḫinde müteveccih-i dâru'l-ḳarâr olup ḫazire-i zâviye-i Aḫmed Paşa'da seng-nişân-ı mezâr-ı lâmi'ü'l-envârdır. Şeyh-i mûmâ ileyh Cezâyir ve Tûnus semtlerinde taḫşil-i 'ilm ü 'irfân ve fazîletle fâ'ik-i aḳrân olup *El-Kāsib ḫabîbu'llāh*⁹²⁴ fehvâsınca pışeleri çüb-ı terâşideden şâḫte kâleb-fürüş olmaḡın beyne'l-enâm ol şöḫretle be-nâm olmuşlar idi.

Aḫmed Paşa Zâviyesi Şeyhi Debbâğ-zâde Şeyh Muştafâ Efendi:

Maḫrûse-i Burusa'da Murâdiyye Maḫallesi'nde bir mü'ezzin-i dil-keş-edâniñ şulbundan pâ-nihâde-i maḫfel-i 'âlem olup 'ulemâ'-yı 'aşrdan istifâde-i 'ulûm u fûnûn edip zât-ı seniyyesi cild-i kitâb-ı fezâ'il ve ḫırka-i peşmînesi maḫfaza-i icrâ-yı ḫaşâ'il olduḳda maḫmiyye-i Ḳoştanîniyye'de ḳuṭbu'l-'ârifin maḫzar-ı esrâr-ı ḫafî vü celî Şeyh Ümmî Sinân-ı Velî ḫazretleriniñ evlâd-ı kirâmından Şeyh Ḥasan Efendi Ḥazretleriniñ dâmen-i sa'âdetlerine teşebbûş ederek ḫidmet-i şerîfelerinde niçe zamân bezl-i naḳdîne-i ḳudret firāvân⁹²⁵ edip 'azîz-i mezbûruñ izn-i şerîfleriyle Burusa'ya istiḫlâf olmuş idi. Dergâh-ı Şerîf-i Aḫmed Paşa'da Şeyh Aḫmed Efendi'den soñra pûst-nişin olup meşḡûl-i tecvîd ü ezḳâr ve evḳâtını maşrûf-ı 'ibâdât-ı Perverdigâr etmek üzre iken biñ seksen beş târiḫinde terk-i âsâyiş-i tâb-ḫâne-i cihân ve cesed-i latîfi Deveciler Ḥâmûşânı'niñ cānib-i ḡarbısında defîn-i ḳabr-i maḡfîret-nişândır. 'Azîz-i mezbûr aḫlâḳ-ı ḫasene şâḫibi bir 'âlim ü 'ârif ve kemâlât-ı gün-â-gûna vâḳıf idi. Ba'dezâ tekye-i Aḫmed Paşa'da⁹²⁶ Ḳāsımpaşalı Şeyh Muştafâ Efendi seccâde-pîrâ olup maḫmiyye-i İstanbul'a naḳl etmekle ol ḫıṭta-i pâkde mütevâri-i ḫâk-i mezârdır. Bundan soñra zâviye-i celîle-i mezbûre cedd-i emced-i râḳımu'l-ḫurûf ḳuṭbu'l-âfâḳ ḡavşu'l-'uşşâḳ Emîri Seyyid Şeyh Meḫmed Enârî *ḳuddise sırruḫu'l-bârî*⁹²⁷ ḫazretleriniñ 'uhde-i şerîflerine tevciḫ olup 'azîz-i

⁹²³ 150b AE

⁹²⁴ Kazanan, Allah'ın sevgili (kuludur).

⁹²⁵ 148b KA

⁹²⁶ 151a AE

⁹²⁷ Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

müşārun ileyh daḥı ḥānḳāh-ı mezbūrda niçe müddet ḥırḳa-pūş-ı ‘uzlet ve seccāde-güster-i meşīḥat olmuştur.

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Sürmeli Şeyḫ İsmā‘īl Efendi:

Memālik-i ‘Acem’den belde-i Revān ḳurālarından Vādī-nām ḳaryede tevellüd edip ṭā’ife-i sürḥ-ser-i dūzaḥ-maḳar istīlāsında pederi ve aḳrabā vü ta’alluḳātı ile Burusa’ya hicret eyledikde medār-ı ta’ayyūş niçe eyyām dükkānçe-nişīn-i pīşe-i ṭaḳya-dūzı ile erzāḳ-ı maḳsūmesin taḥşīl ü cālib ba’dehu ṭīnet-i aşliyyesinde cāzibe-i ‘aşḳ-ı İlāhī ḡālib olmaḡın mürşidü’s-sālikīn Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi’niñ ḥāḳ-i pāy-ı iksīr-iştimāllerine rüy-māl ve pūte-i mücāhedede āteş-i riyażetle ḳāl ve külçe-i şīm-i kem-‘ayār aḥvālını sipāriş-i ḍarb-ḥāne-i erbāb-ı kemāl etdikden şoñra şeyḫ-i mezbūr terk-i erīke-i ḥayāt edip zāviye-i Aḥmed Paşa’da revnaḳ-ṭırāz-ı visāde-i meşīḥat olan Ḳālebi Şeyḫ Aḥmed Efendi ve Debbāḡ-zāde Şeyḫ Muşṭafā Efendi ḥidmetlerinde daḥı dāmen-i der-miyān⁹²⁸ ederek ol iki zāt-ı ‘ālī-ḳadriñ inzār-ı ḳımyā-āşārlarına maḫzar olmuş idi. Ḥānḳāh-ı mezbūrda seccāde-nişīn-i ḥaḳīḳat olan cedd-i ser-bülend-i ‘abdü’l-‘āciz-i müstemend senedü’l-vāşılīn ve mürşidü’s-sālikīn Seyyid Şeyḫ Meḥammed Enārī *ḳuddise sırruhu’l-‘ālī*⁹²⁹ ḥazretleri ma’lūm-ı bay u gedā olan Enārī ḥānḳāh-ı şerīfini *ṭaleben li-mirzāti’llāhi te’ālā*⁹³⁰ binā vü iḥyā edip ol maḳām-ı ‘ālīde mānend-i bedr-i cihān-ārā lem’a-pīrā olmaḡla izn ü icāzetle zāviye-i Aḥmed Paşa’da pūst-nişīn iken biñ yüz on üç tāriḫinde sübhā-i enfās-ı mebrūke-i ḥayātı ‘ıḳd-dār-ı ḥüsn-i ḥitām olup Şeyḫ Meḥammed Sārbānī maḳberesinde medfūn ve Debbāḡ-zāde Şeyḫ Muşṭafā⁹³¹ Efendi’ye maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr dervīş-nihād beşūlu’l-vech lezīzū’ş-şoḫbet olup nergis-i ḥaḳīḳat-bīnlerin müdām sürme-ālūde etmegin Sürmeli Şeyḫ İsmā‘īl Efendi deyü kesb-i şöhret etmiş idi.

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Ṭabli-zāde Şeyḫ ‘Aḳlī ‘Alī Efendi:

Maḫrūse-i Burusa’da nevbet-ḥāne-i vücūda izḥār-ı ḳudūm edip evvelā ‘ulemā-yı ‘aşrdan taḥşīl-i ma’ārif ü ‘ulūm eyledikden şoñra şadā-yı duhlāsā bāḡ-i hüner ile ḳubbe-i çerḥa debdebe ve cem‘iyyet-i ṭā’ife-i hünermendān içre sūr-ı nāy-iştihārı velvele verüp erbāb-ı diliñ mihteri olmuşlar idi. ‘Umdetü’l-meşāyiḫ Debbāḡ-zāde Muşṭafā Efendi’niñ nazar-kerdeleri olup ba’z-ı mūsīḳī-sencān-ı ‘aşrdan meşḳ-i zıḳr ü şavt etmekle müddet-i ḳalīlede ol fende māhir ve şeyḫ-i sālifü’z-zıḳre re’īs-i zāḳir olmuşlar idi. Medīne-i mezbūrede zāviye-i Aḥmed Paşa’da pūst-nişīn olan Sürmeli Şeyḫ İsmā‘īl Efendi kebş-i rūḥın ‘ıdgāh-ı beḳāda ḳurbān

⁹²⁸ 149a KA

⁹²⁹ Yüce sırrı kutsansın.

⁹³⁰ Yüce Allah’ın rızasını kazanmak için.

⁹³¹ 151b AE

etmegin mazhar-ı gencine-i esrâr-ı Bârî Şeyh Seyyid Mehemmedü'l-Enârî *ḳuddise sırruhu'l-azîz*⁹³² ḫazretleriniñ izniyle câygâh-ı mezbûre ḳâlîçe-güster-i ârâm ve iki sene miḳdârı behredâr-ı gencine-i merâm⁹³³ olup 'âkıbetü'l-emr biñ yüz on altı târiḫinde ṭabl-ı nevbet-i ḫayâtın temâm ve bezm-i sūr-ı dâru's-sûra ḫırâm zâviye-i celîle-i mezbûre ḳurbında Yeñiyer Mezâristânı'nda tedârûk-i maḳâm eyledi. Merḫûm-ı mezbûr 'ilm ü 'irfân ile meşhûr ve vâdj-i şî'r ü inşâda kemâli ma'lûm-ı sūḫan-şinâsân-ı cumhûrdur. *Raḫimehu'llâhi 'aleyhi raḫmeten vâsi'a*⁹³⁴.

Püst-Nişinân-ı Mevlevî-Ḥâne-i Bursa:

Mevlevî Şeyḫi Şeyḫ Şâlih Dede Efendi:

Bâlâda tercemesi meşhûr-ı silk-i sûtûr olan Cününî Şeyḫ Aḫmed Dede Efendi Ḥazretleriniñ ḫizmetinde şitâb ve ḫuce-i ḫacer-i terbiyesinde perveriş-yâb olup mûmâ ileyh Cününî-i kerâmet-peymâ seyyâh-ı tekyegâh-ı beḳâ olduḳda câygâhında püst-nişin ve ḫallâl-ı müşkilât-ı fuḳarâ-yı sâlikin iken biñ yetmiş iki sâlınden vedâ'-ı dervîşân edip⁹³⁵ semâ'-ḫâne-i bihiştde ḳarâr eyledikde ḫânḳâh-ı mezbûrda türbe-i muṭahharada Cününî Dede Efendi ḳurbında mu'tekif-i ḫuce-i şandûḳa-i mezârdır.Şeyḫ-i mezbûr 'ârif-i esrâr-ı meslek-i Mevleviyye ve vâḳıf-ı rumûzât-ı kitâb-ı *Meşnevîyye* ehl-i ḫâl şâhib-i meḳârim-ḫışâl idi.

Mevlevî-ḫâne Şeyḫi Şeyḫ Mehemmed Dede Efendi:

Şulb-i pāk-i Şâlih Dede'den Bursa'da tekye-ḫâne-i vücûda vaz'-ı ḳudûm edip henüz 'unfuvân-ı cüvânjde nâ-djide-i germ ü serd-i rûzgâr iken pederleri 'âzim-i bihişt-i câvidân olup mesnedine cülûsa şâyân ve hem-'aşrı olan ba'z-ı meşâyih-i kirâm ve 'ulemâ-yı 'izâm dâ'irelerinde taḫşîl-i 'ulûm-ı zâhire vü bâṭınede ber-zede-i dāmân olmuş idi. Biñ yüz on dört târiḫinde irtihâl-i cilvegâh-ı cinân edip zâviye-i mezbûrede vâḳı' türbe-i şerîfede medfûn ve Cününî Dede ile pederlerine maḳrûndur. Merḫûm-ı mezbûr taḳrîr-i *Meşnevî-i Şerîf* de ney gibi zevḳ-baḫşâ-yı enâm lezizü'l-ḳelâm ve maḫbûbu'l-ḳulûb-ı ḫâş u 'âm idi.

Mevlevî-ḫâne Şeyḫi Şeyḫ Şâlih Dede Efendi⁹³⁶:

Tercemesi ânifen nüvişte-i silk-i imlâ olan Şeyḫ Mehemmed Dede Efendi merḫûmuñ şulbundan maḫrûse-i Bursa'da dâ'ire-i 'âlem-i imkāna ḳadem-zen ve tennûre-i iz'ân u 'irfân ile zât-ı meḫâsin-simâtı mu'anven olduḳda taḫşîl-i ḫüner ü kemâlde mânend-i semâ'-zenân-ı

⁹³² Aziz sırrı kutsansın.

⁹³³ 149b KA

⁹³⁴ Allah ona engin rahmetini ihsan eylesin.

⁹³⁵ 152a AE

⁹³⁶ 150a KA

cevelân ve peder-i muhteremlerinden ba'de'l-inâbe ihrâz-ı makâmât-ı 'ulyâya ber-zede-i dāmân olarak vâkıf-ı eṭvâr-ı meslek-i Mevlevî ve 'ârif-i esrâr-ı silk-i *Meşnevî* olup vâlid-i maḥmidet-pîrâları bâ-emr-i Hüdâ tennûre-güşâ-yı tekyegeh-i beḳâ olduğda zâviye-i mezbûrede bi'l-istiḥkāk pûst-ı meşîḥata cülûsa lâıyık vâsıl-ı aḥvâl-i Şûfiyye'ye muvâfık ḥarekât-ı pîrân-pesend ile beyne'l-meşâyiḥ mümtâz u fâ'ik olup rûz-ı âzîne ba'de'l-cum'a âyîn-i ḥazret-i Hüdâvendigârî'yi icrâ vü ifâya bezl-i enfâs-ı zindegânî ve nişâr-ı envâr-ı feyz ü himmet ile çerâğ-efzûz-ı encümen-i kulûb-ı dervîşânî iken biñ yüz yigirmi ṭokuz târiḥinde 'âzim-i zâviye-i mülk-i câvidânî olup ten-i pâkî türbe-i ḥazret-i Cünûnî'de⁹³⁷ mestûr-ı nihân-ḥâne-i ḥâk-i ḡufrândır. Şeyḥ-i mezbûr pâk-nijâd ma'âlî-nihâd şâhib-i aḥlâk-ı ḥasene me'âsîru'n-nefs şâlih ü kâmil bir zât-ı şerîf idi.

Mevlevî-ḥâne Şeyḥi Meḥammed Dede Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da Şeyḥ Meḥammed Dede şulbundan ḥânḳâh-ı şühûda nâzil ve taḥşîl-i 'ilm ü kemâlde nûkûd-ı 'ömrini şârif ü bâzîl olup biñ yüz on üç târiḥinde sâlik-i mesâlik-i ṭarîkat ve medîne-i Konya'da seccâde-nişîn-i meşîḥat olan evlâd-ı ḥazret-i Mevlânâ'dan Eş-Şeyḥ el-Hâc Bustân Efendi ḥazretleriniñ süfre-i bûstân-serây-ı terbiyelerinden müteleziz olup niçe müddet şeref-i şoḥbetleriyle kesb-i ma'rîfet ve aḥz-ı rûsûm-ı ṭarîkat edip bâ-ḥuşûş taḥşîl-i luḡat-ı Farsî'ye ihtimâm ve ebyât-ı *Meşnevî-i Şerîf*i istiḥrâca cidd-i tâm eyleyüp yekke-sûvâr-ı cevelângeh-i 'irfân ve zarâfet ü 'irâfetde 'adîmü'l-aḳrân olmuşlar⁹³⁸ idi. Birâder-i kihteri Şâlih Dede'den soñra pûst-ı meşîḥata cülûsa lâıyık ve şâhid-i maṭlabını muşâfiḥ ü mu'âniḳ olup rûz-ı âzîne ḳable'l-muḳâbele kürsî-nişîn olduğda feşâḥat u belâḡat ile dehân-ı ervâḥ-ı 'uşşâḳa çâşnî-baḥş-ı ḥalvâ-yı kitâb-ı *Meşnevî* ve mefâriḳ-ı dervîşâna pertev-pâş-ı mihr-i münîr-i ıstîlâḥât-ı ma'nevî olup bu aḥvâl-i marziyyeye meşḡûl ve sâkin-i zâviye-i inzivâ vü ḥumûl iken biñ yüz elli bir sâlinde peyk-i ecel naẓar-ı nây-zen ile nigâḥ etdikde döne döne ḳaşr-ı Firdevse rû-be-râḥ olup na'ş-ı şerîfi dergâḥ-ı Mevlânâ'da vâḳî türbe-i sa'âdetde mestûr-ı ḥâk-i siyâḥdır. Merḥûm-ı mûmâ ileyhiñ ṭabî'at-ı şî'riyyesi olmaḡla kân-ı derûndan niçe niçe ḳaşâyid u tevârîḥ zuhûr eylemiş ve Şeyḥî maḥlaşı ile taḥalluş edip ve vetîre-i şu'arâ-yı feşâḥat-şumâra gitmiştir.

Mevlevî-ḥâne Şeyḥi Şeyḥ Meḥammed Şâdık Dede Efendi:

Tercemesi bâlâda mürûr eden Şeyḥ Şâlih Dede Efendi merḥûmuñ şulbundan maḥrûse-i Burusa'da pedîd ve mezîd-i isti'dâd ile tennûre-i ḳadr ü i'tibârı tecdîd edip taḥşîl-i kemâlât-ı şûriyye vü ma'neviyye ve vâkıf-ı nûkte-i mezâyâ-yı *Meşneviyye* olup 'amm-ı muhteremleri

⁹³⁷ 152b AE

⁹³⁸ 150b KA

Şeyhi Şeyh Mehemmed Dede Efendi⁹³⁹ fevtinden şoñra Burusa Mevlevî-hānesinde şeyh-i muhterem ve ‘azîz-i huçeste-dem olup otuz bir sene zāviye-i mezbūrede icrā-yı āyın-i Mevlānā ve muhtedā-yı sūllāk-ı rāh-ı Hudā iken biñ yüz seksen iki tārîhinde şadā-yı ney-pāre-i cismi muhālîf-i ‘irākda karar ve peymāne-i ecel-i mev’ūdı ser-şār olduğda āheng-i dāru’l-karār eyledi. Zāviye-i mezkūrede kâ’in türbe-i celîle bîrûnunda olan şāha-i behcet-nümāda defîn-i sâhire-i gābrādır.Şeyh-i mezbūr zarîf ü nükte-dān ve mecmū’a-i ‘ilm ü ‘irfān hastegāne nefes-i şerîfi te’şîr ve bi-izni’llāhi te’ālā ekşer-i merzā şifā-pezîr olur idi⁹⁴⁰. *Rahmetu’llāhi ‘aleyh*.

Mevlevî-hāne Şeyhi Şeyh ‘Aṭā’u’llāh Dede Efendi:

Mūmā ileyh Şeyh Mehemmed Şadık Efendi’niñ pūr-ı sa’adet-mevfūrı Şeyh ‘Aṭā’u’llāh Dede Efendi’dir. Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusa’da şulb-i şeyh-i mezbūrdan maṭrabgeh-i dünyā-yı bî-karāra kadem-peymā-yı nüzûl ve refte refte şadā-yı hicāz ile şeh-nāzı fark u temyîz maḳāmına mevşûl olduğda hāme-i iktidārı nüşha-i ma’ārife keşîde ve peder-i mükerrerlerinden bi’l-inābe “ikmāl-i enfās-ı kudsiyyeyi heme-i eyyām u leyāl zemzeme-perdāz-ı ism-i celāl olarak”⁹⁴¹ hırka-i hilāfeti kâmet-i isti’dādına püşîde eylemiş ve vālid-i mācidleri ‘āzim-i dergāh-ı Haḳ ve revendegān-ı ‘ālem-i bekāya mülhāḳ olduğda Mevlevî-hāne-i feraḥ-efzā-yı Burusa’da baş-ı pūst-ı irşād etmiş olmağla semā’-zenān-ı ṭarîkat-ı Mevleviyye ve çāşnî-sencān-ı ezvāk-ı kitāb-ı Meşneviyye olan dedegān-ı şāf-dilān ve tennūre-püşān-ı şıdk-nişān ilā-yevmi’l-cum’a āyın-i Celālü’d-dîn-i Rūmî’yi icrāda demdemehā-yı iktidār olarak güzārende-i leyl ü nehār iken biñ iki yüz on dört sâlinde āheng-i nā-pāydār-ı nāy-ı ḥayātı dest-i pūr-zūr-ı ecelde şikest ve ravza-i Rıdvān’da ḥavrā-yı cinān ile dest-be-dest olup cesedi zāviye-i mezbūrede olan türbe-i latîfede āsūde-nişîn-i laḥd-ı mağfiretdir. Şeyh-i mezkūr ‘ilm ü ‘irfān ile meşhūr-ı şāhib-i ḥāl ve ehl-i edeb ve rind-i kalender-meşreb ‘aṭā-baḥşende-i bezm-i dedegān⁹⁴² ve kerem-dehende-i fuḳarā vü dervîşān ḥamr-ı pūr-neş’e-i muḥabbetiñ mey-kedesi ve tekve-i fütüvvet ü semāḥatıñ dedesi idi.

Mevlevî-hāne Şeyhi Şeyh Aḥmed Dede Efendi:

Mesbūku’z-zikr Şeyh ‘Aṭā’u’llāh Efendi merḥūmuñ maḥdūm-ı ercmendi Şeyh Aḥmed Dede Efendi’dir ki maḥrūse-i İrem-naẓîr-i Burusa’da biñ yüz toḳsan üç sâlinde kadem-resā-yı tekyegeh-i ‘ālem ve gönçe-i nev-şüküfte-i sinn ü sâli gülistān-ı Mevleviyye’de şeb-nem-i feyz-baḥş-ı isti’dād ile şād-āb⁹⁴³ u ḥurrem olduğda vālid-i muhteremlerinden elifi nemed tevbe vü

⁹³⁹ 153a AE

⁹⁴⁰ 151a KA

⁹⁴¹ Tırnak içindeki kısım AE’de der-kenāra yazılmıştır.

⁹⁴² 153b AE

⁹⁴³ 151b KA

inābeti beste-i miyān-ı irādet ve şām u seher tennūr-ı dilde müştā'il olan ism-i celālîñ âteş-i şerāre-feşānından dīv-i nefis-i emmāreyi iḥrāka ber-zede-i dāmān-ı himmet olduğu demler peder-i fütüvvet-güsterleri irāde-i Sübhānî ile seyāhat-ı tekyegeh-i Cāvidānî ve deḥālet-i bezm-i dedegān-ı rūḥānî etmegın maḳām-ı 'aliyyelerine seccāde-pîrā ve āyın-i ḥazret-i Mevlānā'yı icrā vü iḥyā ve bi's-şubḥ ve'l-mesā gūş-zed-i āvāze-i fuḳarā ve nāy-ı rūḥ-efzā gibi zevk-baḥşā-yı ṭarabgāh-ı meşāyih-i 'urefā iken bi-emri'llāhi te'ālā biñ iki yüz on sekiz Şa'bān-ı şerifinde **Beyt:**

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Bu çemenzār-ı fenāda Neş'etā

Gül gibi açıldım ammā gülmedim

müdde'āsınca gül-i nev-reside-i 'ömr-i 'azizi pejmürde-i tünd-bād-ı fenā ve rūḥ-ı latîfi ḥıramende-i semā'-ḥāne-i ḥānḳāh-ı beḳā olup zāviye-i mezbūrede olan türbe-i vālāda visāde-i ḥāk-i ḡufrāna ser-nihāde olmuşdur. Merḥūm-ı merḳūm ḥüsn ü ān u melāḥatla mevsūm ehl-i ülfet dāfi-i külfet edib ü nükte-dān ve gül-i zībā-yı riyāz-ı ḳulūb-ı zümre-i dervişān idi. Merkez-i dā'ire-i meşīḥatda birāder-i kihteri Şeyḥ Şālīḥ Dede ḳarār-dāde ve niçe seneler āyın-i Mevleviyye'yi iḳfā vü icrāda iken biñ iki yüz kırk altı tārīḫinde ḥacc-ı şerīfe zāmile-bend-i i'tizām ve vāşıl-ı Beytu'llāhi'l-ḥarām olup ḳable edā-yı nesk ve'l-ḥac müteveccih-i 'Arafāt-ı cinān ve maḳbere-i mu'allāda vaḳfe-gir-i şufūf-ı mevtā-yı maḡfiret-nişān olmuş ve muḥall olan meşīḥat-ı dergāh-ı mezkūr medīne-i⁹⁴⁴ Ḳonya'da zıver-efzā-yı ḥānḳāh-ı şīḫḥat ḥazret-i Mevlānā-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥemmed Sa'īd Çelebi Efendi tarafından meşāḥir-i meşāyih-i Ḥalvetiyye'niñ ser-bülendi Seyyid Nizām-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Seyfu'llāh Efendi *ḳuddise sırruhu'l-'aziz*⁹⁴⁵ñ sülāle-i tāhiresinden olan e'azz-ı dedegān-ı Mevleviyye'den Aşcıbaşı Es-Seyyid El-Ḥāc Meḥemmed Dede Efendi'ye tevciḥ ü iḥsān⁹⁴⁶ buyurulmuşdur.

Der-Kenār⁹⁴⁷: Dergāh-ı mezkūr-ı Mevleviyye'niñ semā'-ḥānesiyle ebniyesi ez-ḳadīm tavr-ı dervişāne üzre bi'l-iḥtişār iḥtirā' u termim olunup biñ iki yüz otuz iki tārīḫinde Burusa Vālisi Nūru'llāh Paşa tarafından semā'-ḥāne-i 'atīḳ hedm birle bi't-tevsī' evvelkisinden pek a'lā olarak binā ḳılınmış idi. Giderek vuḳū'-ı keşret-i tecemmu'-ı dedegāndan ṭolayı müceddeden iḥdāş-ı binā ile dergāh-ı mezkūr tevsī'e muḥtāc ve ḥucerāt-ı ḳadīme-i fuḳarā-yı lā-mekān daḫı mürūr-ı zamān ile vırān olup ta'mjre kesb-i eşedd-i iḥtiyāc etmiş olmaḡın maḥrūse-i Burusa'ya

⁹⁴⁴ 154a AE

⁹⁴⁵ Aziz sırrı kutsansın.

⁹⁴⁶ 151a KA

⁹⁴⁷ Der-kenār AE'de 153b'de; KA'da 152b'de kayıtlıdır.

teşrif-i 'ālî-i hazret-i mülūkāneden akdemce Şeyh Efendi'ye bir dā'ire-i fāhire müceddeden binā vü inşā ve hucerāt-ı dedegān daḥı ma'a-'ilāve ta'mîr ü ihyā kılınarak zıll-ı zālîl-i mekârim-delîl-i şāhānede inzimām-ı ğayret-i kāmîle ile pek az vaktde peyveste-i derece-i 'umrân olmuş ve āsâr-ı iltifāt-ı meḥâsin-âyât-ı dāver-i devrân ile kûlûb-ı fuḳarâ vü dervîşânı şād u ḥandân buyurulmuşdur.

Seccāde-Nişînân-ı Hānḳāh-ı Üçkozlar:

Burusevî Efendi-zāde Şeyh 'Abdî Efendi:

Bālāda tercemesi terkîm ü iş'âr ve biñ toḳsan bir târîḥinde 'āzim-i dāru'l-ḳarār olan Burusevî Muḥliş Şafîyyü'd-dîñ Efendi-zāde senedü'l-vāşılîñ ve zübde-i aşḥāb-ı yakîñ Şeyh Muḥyi'd-dîñ Efendi hazretleriniñ pūr-ı cālibü's-sürûrları Şeyh 'Abdî Efendi Hazretleridir. 'Ālem-i şabāvetden zirve-i kuhsâr-ı sinn-i imtiyāze per-tāb ve taḥşîl-i 'ulûm-ı zāhireye şitāb ve ḥaylî hüner ü ma'ârif iktisāb etdikden şoñra vâlid-i mâcid-i muhteremlerinden inābet ve şevḳle zîkr-i esmâ-yı İlāhiyye'ye müdāvemet edip mükemmel ādāb-ı ṭarîḳat ve ḥā'iz-i rütbe-i ḥilāfet olup peder-i kerāmet-güsterleri yerine maḥrûse-i Burusa fenâsında vāḳı' Üçkozlar Zāviyesi'nde pûst-nişîn ve ḥallāl-ı müşkilât-ı fuḳarâ-yı sâlikîñ iken biñ yüz otuz yedi sâlinde dāmen-keşide-i menzil-i 'anā ve müteveccih-i dāru'l-beḳā olup zāviye-i mezbûrede türbe-i peder-i 'ālîlerinde mütevārî-i şandûḳa-i mezâr-ı rahmet-medârdır. 'Azîz-i mûmā ileyh âyîn-i ṭarîḳ-i Cāhidî üzre mücāhid ve revzene-i ḥalvet-ḥāne-i derûnları tecelliyât-ı İlāhiyyeyi müşāhid vaḳûr u edîb müteverri' ü mehîb idi. İrtihâllerinden şoñra büyük maḥdûmları Şeyh Muştafâ Efendi zāviye-nişîn olup biñ yüz altmış üç senesinde ba'de'l-edâ'i'l-ḥacc Şām-ı şerîfde vedâ-ı 'âlem-i fāñî edip merḳad-ı şühedāya defn olunmuşdur.

Burusevî Efendi-zāde Şeyh Meḥemmed Efendi:

Tercemesi bālāda mesbûḳu'z-zîkr sultānu'l-'ārifîñ Şeyh 'Abdî Efendi hazretleriniñ şulb-i⁹⁴⁸ pākinden merkez-i nā-pāydār-ı kevne 'arz-ı dîdār ve āsâr-ı rüşd ü sedād nāşiye-i ḥālînde bedîdār olup bir miḳdār ser-māye-i⁹⁴⁹ 'ilm ü kemālden ḥişşe-dār olduğda ṭab'-ı şerîfleri daḡdaḡa-i efkâr-ı mā-sivāyî tārîk ve meslek-i 'aliyye-i ehl-i taşavvufa sâlik olmaḡın peder-i mükerrerlerinden gencîne-i derûnını kālâ-yı tevbe vü inābet ile leb-â-leb ve telaḳḳun-ı zîkr-i müselsel ve aḥz-ı erkân u edeb edip ešnâ-yı ṭarîḳ-i ḥacda birāder-i mihterleri irtihālinden şoñra Üçkozlar zāviye-i şerîfesinde zîver-efzâ-yı mesned-i meşîḥat ve niçe müddet ḥalka-bend-i tevḥîd ü 'ibādet olup bu ḥālât-ı marziyye üzre güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ yüz

⁹⁴⁸ 154b AE

⁹⁴⁹ 152b KA

yetmiş beş târîhinde kuhsâr-ı bedende secere-i hayâtı tîşe-i ecel ile munkatı' ve rûh-ı latîfi 'âlem-i bekâya râcî' olup zâviye-i merķūmede vâkı' türbe-i vâlâda visâde-i hâk-i ğufrâna ser-nihâde oldu. Şeyh-i mezbûr 'ârif-i bi'llâh mürşid-i âgâh rû-gerdân-ı mâ-sivâ müteveccih-i râh-ı Hudâ bir zât-ı mehâsin-peymâ idi.

Burusevî Efendi-zâde Eş-Şeyh El-Hâc 'Abdî Efendi:

Tercemesi henüz zîb-âver-i silk-i beyân olan Şeyh Mehemmed Efendi Hazretleriniñ şulb-i tâbnâkinden medîne-i Burusa'da mehd-ârâ-yı bezm-i vücûd ve haţve-peymâ-yı sâha-i şühûd olan meşâyih-i 'izâmîñ aşîl ü ercmendi Şeyh 'Abdî Efendi Hazretleridir. Ba'de sinni'l-bülûğ envâr-ı fehm ü dirâyet cebîñ-i hâlinde pür-fürûğ olduķda faħru'l-müderrişini'l-kirâm ve aşhâb-ı ders-i 'âmdan Kıltakçı-zâde Hâcî Halîl Efendi hazretleriniñ ifâde-i nâfi'alarından bi-ķadri'l-istiţâ'a kesb-i bizâ'a-i 'ilm ü kemâl edip peder-i mehâsin-güsterleri cilvegâh-ı bihişte 'azm ü sefer eyledikde medîne-i mezbûre fenâsında vâkı' Üçkozlar hânķâh-ı şerîfinde pûst-nişîñ-i meşîhat olduķdan şoñra sâlik-i nehc-i selef olmağın maħrûse-i mezkûrede Enârlı Hânķâhı'nda seccâde-pîrâ-yı şadr-ı haķîkat ve mürşid-i vâlâ-yı⁹⁵⁰ reh-revân-ı 'âlem-i vuşlat kûţbu'l-'ârifîñ Es-Seyyid Eş-Şeyh Mehemmed Şadrü'd-dîñ Efendi⁹⁵¹ *ķuddise sırruhu'l-'azîz*⁹⁵² hazretlerinden inâbet edip uşûl-i esmâ-yı seb'âyı ba'de'l-ikmâl mücâz u müstaħlif olup niçe zamân zeyl-i cebelde kâ'in hânķâh-ı mesbûķu'l-beyânda mânend-i 'anķâ âşiyân-sâz-ı kûşe-i inzivâ ve mürebbbî-i sâlikân-ı râh-ı Hudâ iken biñ iki yüz on bir sâlinde revende-i hânķâh-ı cennet ve zâviye-i merķūmede olan türbe-i sa'âdetde laħd-nişîñ-i mağfiret olmuşdur. Şeyh-i mûmâ ileyh aşhâb-ı hâl ve nîķ-eţvâr u mehâsin-ħişâl 'âbid ü zâhid mûrtâz ü mücâhid saħî-meşreb ehl-i edeb nâzûk-mizâc ħûb-ımtizâc dâ'imâ mukîm-i Kâf-ı 'uzlet bir zât-ı sürüşî-sîret idi.

Burusevî Efendi-zâde Şeyh İbrâhîm Efendi:

Mesbûķu'z-zikr Şeyh Mehemmed Efendi merħūmuñ maħdûm-ı mekârim-güsteri ve Şeyh 'Abdî Efendi'niñ birâder-i kihteri Şeyh İbrâhîm Efendi'dir. Medîne-i Burusa'da vâkı' Üçkozlar Hânķâhı haremindedi cāygâh-ı nâ-pâydar-ı dehr-i dūna ķadem-resâ ve mihr-i münîrveş mehd-i vücûda lem'a-pîrâ olup âĝüş-ı dâye-i nâz u na'îmde perveriş-yâb ve ser-mâye-i 'ilm ü 'irfânda mâlik-i nişâb olduķda maħrûse-i mezbûrede Enârlı hânķâh-ı şerîfinde seccâde-nişîñ ve cedd-i emced-i 'abd-ķarîñ kûţbu'l-'ârifîñ Es-Seyyid Eş-Şeyh Mehemmed Şadrü'd-dîñ Efendi *ķuddise sırruhu'l-'azîz*⁹⁵³ Hazretlerine dâmâd ve anlardan aħz-ı tevbe vü inâbe şerefine neyl ile ber-

⁹⁵⁰ 153a KA

⁹⁵¹ 155a AE

⁹⁵² Aziz sırrı kutsansın.

⁹⁵³ Aziz sırrı kutsansın.

murād ve tekmiḷ-i ādāb-ı enfāsa beḫ-i sa'y u ictihād edip 'āric-i süllem-i bālā-yı irşād olup vālid-i muhteremlerinden şoñra birāder-i mihterleri mūmā ileyh Şeyḫ 'Abdī Efendi merḫūm ile dergāh-ı mezbūrda seccāde-i meşīḫata lāyık ve nevbeti geceleri icrā-yı āyın-i Cāhidī'ye müceddid ü mükibb şeyḫ-i ma'ārifmend 'āşık bir zāt-ı nev-peyvend-i fā'ik iken biñ iki yüz on iki tārīḫinde tārık-i mülk-i fenā⁹⁵⁴ ve 'āzim-i gülistān-ı bekā olup cesed-i şerīfi zāviye-i nūzhet-efzā-yı merḫūmede olan sāḫa-i cennet-nūmāda mestūr-ı zīr-i tūrāb ve mazḫar-ı du'ā-yı şeyḫ ü şābbdır. 'Azīz-i mezbūr evliyā-sīret ve Bāyezīd-menḫabet ḫalīm ü selīm müteveccih-i ṭarīḫ-i mūstakīm vaḳūr u edīb müttekā-pīrā-yı kūşe-i şabr u şekīb⁹⁵⁵ memdūḫu'l-aḫvāl mergūbu'l-ḫiṣāl ekşer-i evḳāt şavma'a-güzīn-i inzivā bir pīr-i meḫāsin-ārā idi. *Raḫmetu'llāhi 'aleyh*.

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ Muşṭafā Efendi:

Tercemesi bālā-yı şaḫīfede meşṭūr u muḥarrer Şeyḫ 'Abdī Efendi merḫūmuñ maḫdūm-ı pāk-nijādları olup maḫrūse-i Burusa'da zāviye-i 'aliyye-i Üçkozlar ḫarīminde ḳadem-resā-yı pāye-i ḫār-'anāşır ve refte refte āşār-ı rüşd ü sedād nāşiye-i ḫālinde bedīd ü zāhir olduğda bir miḳdār tedārük-i 'ilm ü 'irfān ve peder-i muhteremlerinden aḫz-ı feyz-i ṭarīḳat ile kesb-i 'izz ü şān edip ba'de vefātihi maḳāmlarına başt-ı pūst-ı şeyḫūḫet ve nevbeti geceleri āyın-i ṭarīḫ-i Cāhidī'yi icrā vü ḫfāya beḫ-i vūs'-i ḳudret ederek güzārende-i vaḳt ü sā'at iken biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫi evā'ilinde bir leyle-i iḫyā ba'de'z-zīkr mevcūd olan ehibbā vü yārān ile encūmen-ārā olduğḫı ḫālede *El-'İyāzu billāhi te'ālā*⁹⁵⁶ illet-i nüzūl-ı zuḫūr ile mir'āt-ı ḫayātı mükedder ve çend rüz mürūrunde rūḫ-ı şerīfi rāḫat-ābād-ı bekāya seyr ü sefer edip zāviyeleri ḫazīresinde ḫāne-i ḫufre-i ḳabri maḫar eylemişdir. Şeyḫ-i mezbūr meḳārim-i aḫlāk ile mezkūr ḡayūr u şabūr vecīḫ ü vaḳūr ehl-i ülfet şāḫib-i ni'met bir zāt-ı melek-ḫaşlet idi. Medīne-i Burusa'da meşhed-ārā-yı maḡfīret-i Ğaffār olan Ḥazret-i Emīr ve Ḥazret-i Üftāde merākıd-ı 'aliyyelerini ziyāret ṭarīḫiyle be-her sene vaḳt-ı cevelān-ı şemsde Burusa'ya 'alem-güşā-yı⁹⁵⁷ vürūd olan Cebelī şūfīleri leyle-i eḫadda Üçkozlar Zāviyesi'ne celebe himmet ve Burusa meşāyiḫini ol mecālis-i rūḫānī-i enīse da'vet ve ikrām u ziyāfet ve edā-yı şalāt-ı 'işā ve tilāvet-i risāle-i vilādet-i Resūl-ı Kibriyā'dan şoñra tā-be-şabāḫ zīkr ü tevḫīd-i Ḥudā'ya mübāderet olunmaḫ şeyḫ-i mezbūruñ vaż' u te'sīs eyledigi sūnnet-i ḫasene ve a'māl-ı mūstaḫsenesindendir.

Burusevī Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḫemmed Şafīyyü'd-dīn Efendi:

⁹⁵⁴ 153b KA

⁹⁵⁵ 155b AE

⁹⁵⁶ Yüce Allah'a sığırırım/sığırınız.

⁹⁵⁷ 154a KA

Tercemesi bālāda güzār-ı şeb-diz-i iş'ār olan Üçkozlar Şeyhi İbrāhīm Efendi⁹⁵⁸ merhūmuñ şulb-i pākinden nümāyān ve vāsil-ı mertebe-i dāniş ü 'irfān olduğda vālid-i muhteremlerinden şoñra yerlerine cā-nişin-i 'izz ü temkīn olup muhteżā-yı sırr-ı ecdād-ı 'izāmları fıtrāt-ı aşliyyesinde merķūz olan āsār-ı 'aşq-ı İlāhī giderek kendüde zāhir ü bedīd ve sālīk-i şeh-rāh-ı Rabb-i mecīd olmağın hāl-i kerāmet-iştimālleri Enārlı hānķāh-ı şerīfi şeyhi Es-Seyyid Eş-Şeyh Mehemmed Bedrū'd-dīn Efendi hāzretlerine ez-cān u dil mürīd ve cenāb-ı 'anķā-şifātlarından ba'de'l-inābe zır-i şeh-bāl-i terbiyelerinde niçe müddet-i medīd tertīb-i uşul-i esmā üzre meşğul-i zıkr ü tevḥīd olarak rütbe-i izz ü icāzete neyl ile kadr ü menzilesi mezīd olmuş ve zāviye-i mezkūreniñ vāridātı derece-i gāyetde mertebe-i kıllimde olduğundan ellere rüy-ı 'ac-z-i hāl-i ibrāz u ifşā muğāyir-i 'izz ü edeb ü istignā bulunmuş olmağın meslek-i şūfiyyeye münāfi bir ma'nā ise de *"El-Kāsib ḥabību'llāhe"*⁹⁵⁹ me'āl-ı şıdk-ıktināhı naķş-pezi-i levḥa-i dil-i pūr-intibāhı olmağla belde-i mezkūrede ḥaffāflar sūķında birāder-i kihterleri āti'z-zıkr Seyyid Şeyh Şerefū'd-dīn Efendi ile bi'l-iştirāk kārgeh-i ma'ışete visāde-güster ve mir'āt-ı hāl-i ḥaķıķıyyesinden rū-nümün olan ḥalvet der-encūmen hālātı vıcdān-ı şafā-nişānında⁹⁶⁰ cilveger olup nevbeti geceleri zāviye-i Üçkozlar'da icrā-yı āyın-i Cāhidī'ye mübāşeret ve tāriḥ-i irtiḥālinden yedi sekiz sene muķaddem hırfet-i mezbūreden ferāğat ve sākin-i kūşe-i kanā'at u 'ibādet iken biñ iki yüz otuz bir Şaferū'l-ḥayrında 'illet-i dıķu's-şudūrdan beste-dem ve rūḥ-ı laṭīfī 'āzim-i ḥarem-i İrem ve cesed-i şerīfi hānķāh-ı mezkūr sāḥasında mütevārī-i ser-ā-perde-i ḥāk-i 'adem olmuşdur. Şeyh-i mezbūr ehl-i edeb ve şāhib-i hāl maḥmūdus-serīre ve meḥāsini'l-ḥiṣāl ḥalīm u selīm zākir ü sālīk bir zāt-ı sürüş-i şifāt idi. Şulb-i şerīflerinden ḥaṭve-peymā-yı dā'ire-i vücūd olan evlād-ı kirāmları kendüleriniñ ḥayātlarında ḥıramende-i⁹⁶¹ dāru'l-ḥulūd olmalarıyla münḥal olan meşḥatı birāderleri mūmā ileyh Es-Seyyid Eş-Şeyh Şerefū'd-dīn Efendi 'uhdesene tevciḥ buyurulmuşdur.

Der-Kenār⁹⁶²: Bir kaç sene aķdem leyle-i eḥad leyle-i işneyne tebdil kılınmışdır.

Burusevī Efendi-zāde Es-Seyyid Şeyh Mehemmed Şerefū'd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda güher-riz-i kil-k-i ifāde olan Üçkozlar Zāviyesi şeyhi İbrāhīm Efendi merhūmuñ şulb-i şerīfinden medīne-i Burusa'da biñ yüz seksen üç tāriḥinde ḳadem-resā-yı mehd-i vücūd ve şeref-efzā-yı bezm-i şühūd olan Seyyid Şeyh Mehemmed Şerefū'd-dīn Efendi'dir. Bā-imdād-ı Rabbū'l-'ibād tāze-res-i sinn ü sāli ḳayd u bend-i tufūliyyetden āzād ve

⁹⁵⁸ 156a AE

⁹⁵⁹ Kazanan, Allah'ın sevgili (kuludur).

⁹⁶⁰ 154b KA

⁹⁶¹ 156b AE

⁹⁶² Der-kenār AE'de 155b'de kayıtlıdır; KA'da kayıtlı değildir.

hırāmān-sāz-ı sâha-i rüşd ü sedād olduğda bi-ḳadri'l-istiṭā'a taḥşil-i nişāb-ı fehmi ü 'irfān ve müşāhede-i gül-çihre-i merām ile rūy-ı dil-cūsı ḥandān ve peder-i meḥāsin-eşerlerinden aḥz-ı inābe etmegiñ zıkr ü tevḥid-i Ḥudā'ya şārif-i naḳd-ı enfās-ı firāvān ve ba'de vefātihi seccāde-i meşīḥata cülūsa şāyān olup ḥāl-i fütüvvet-iştimālleri mürşidü's-sālikıñ cedd-i emced-i 'abd-i ḥazın Enārı Ḥānḳāhı'nda seccāde-nişın olan Şeyḫ Seyyid⁹⁶³ Bedrū'd-dın Efendi ḥazretlerinden tecdid-i bī'at ve taḥşil-i ızn ü icāzet edip keşretde vaḥdet ḳā'idesi üzre kesb-i nafaḳa-i ehl ü 'iyāl mülābesesiyle dükkānçe-nişın-i ma'ışet ve pişse-i ḥaffāfı ile def'-i ihtiyāc u zarūret etmiş idi. Biñ iki yüz yigirmi üç sālinda evlād-ı ḥazret-i Üftāde'den Ḥanceriyye Medresesi müderrisi Üftāde-zāde Şadru'd-dın Efendi merḥūmuñ maḥlūlundan maḥrūse-i mezbūrede 'Alı Paşa Cāmi'i civārında vāḳı' Çehār-şenbe Zāviyesi'niñ meşīḥatine mālīk ve ba'd-ez-ān şan'at-ı merḳūmeden fāriğ ve tārik ve leyle-i erba'a zāviye-i mezkūrede ve şeb-i dü-şenbede ḥānḳāh-ı Üçkozlar'da icrā-yı āyın-i ecdād-ı 'izāmına sālīk iken biñ iki yüz kırk Şaferü'l-ḥayrında 'āzim-i tekyegeh-i Bekā ve Üçkozlar Zāviyesi'nde olan sāḥada defın-i ḥāk-i fenā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr şāḥib-i edeb ü ḥayā ve ülfet-gır-i yārān u eḥibbā ḥalīm ü selīm saḥı⁹⁶⁴ vü kerīm şabūr u vaḳūr ve şūret-i 'aciz ü ḥālī perde-i ḳanā'at ile mestūr ve nesh ü şülüş ketbe ḳādir ve icrā-yı rūsūm-ı şıve-i ḥaṭṭa muḳtedir idi. Veled-i şulbısi Es-Seyyid Meḥemmed 'Aṭā'u'llāh Mollā sinn-i şıgarda Üçkozlar Zāviyesi'niñ nişf-ı meşīḥatına dest-res olup ol nev-nihāl-i bāğ-ı nāz ḥadd-i şabāveti güzer edip rütbe-i sinn-i vuḳūfa neyl ile ser-efrāz ve refre refte taḥşil-i 'ilm ü kemāl ederek aḳrān u emşālī miyānında mümtāz olmağa henüz āğāz etmiş iken biñ iki yüz elli iki Şevvāl'iniñ yedinci günü vaḳt-i nev-cüvānide 'illet-i vebādan bilā-veled-i zükür ihtirāz-nümā-yı dāru's-sürūr ve gül-bın-i vücūdı vālid-i mükerremleri ḳurbunda vedj'a-i⁹⁶⁵ laḥd-ı mağfıret-i Rabb-i ḡafūr olmuş Üçkozlar Zāviyesi'niñ nişf-ı meşīḥatı 'amm-zādelerine ve Çehār-şenbe Zāviyesi'niñ daḥı meşīḥatı Şeyḫ-i mūmā ileyhiñ dāmādı ders-i 'ām Tirevı Ḥasan Efendi-zāde Es-Seyyid Edhem Efendi'ye tevciḥ ü i'tā kılınmışdır.

Burusevı Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Sa'ıd Efendi:

Bālāda tercemesi keşide-pırrā-yı silk-i sūtūr u imlā olan Şeyḫ 'Abdı Efendi merḥūmuñ şulbundan medıne-i Burusa'da 'ālem-i kevne vāşıl ve peder-i muḥteremleri irtihālinda Üçkozlar Zāviyesi'niñ rub'-ı meşīḥatına nā'il olup ḥānḳāh-ı feraḥ-fezāda şüyūḥ-ı mūte'addide güsterende-i seccāde olmağla şeyḫ-i mütercem ḥālā re'isü'l-müderrisin Remzi-zāde Efendi dāmādı Ḥacı Meḥemmed Efendi ile ḳarābet rütbesinde ülfet-nāmesi olmağın mūmā ileyhiñ

⁹⁶³ 155a KA

⁹⁶⁴ 157a AE

⁹⁶⁵ 155b KA

derün-ı ııışarda kâ'in dâ'iresinde iskân ve muktezâ-yı şıve-i kader perestü gibi eller hânesinde yuvalanup mihmân olur iken mârrü'z-zıkr birâderleri Şeyh Muştafâ Efendi vefât edip evlâdları sinn-i şıgarda olmağla bundan soñra niçe rüzgâr zâviye-i mezbûrede kendüye cây-ı karâr olup sâl-i 'ömri mütecâviz-i a'dâd-ı seb'ın ve külfet-i kıyâm u ku'üdda muhtâc-ı mu'ayyen olmağın 'âkıbetü'l-emr biñ iki yüz kırk yedi târihinde zâviye-i fenâyı terk ve âşâmende-i rehik-i merg olup zâviye-i mezbûrede olan sâhada⁹⁶⁶ medfûndur. Şeyh-i mezbûr ehl-i ülfet hoş-şohbet ümmi-i sâde-dil za'ıf ü nahıf 'ömründe dâ'ire-i izdivâca duhûl etmeyüp tıg gibi mücerred ü pâk idi. Münhal olan rub'-ı meşihatı birâderlerine tevcih olunmuşdur.

Zâdegân-ı Naşûhiyye:

Naşûh-zâde Şeyh Mehemmed Efendi:

E'azz-ı pîrân-ı tarikat-ı Halvetiyye'den Kaştamonî Şeyh⁹⁶⁷ Şa'bân Efendi *kuddise sırruhu'l-'aziz*⁹⁶⁸ın hulefâ-yı kirâmlarından Akşehir'de âsûde Şeyh Naşûh Efendi hazretleriniñ mañdûm-ı mükerrem ve ferzend-i muhteremleri Şeyh Mehemmed Efendi'dir. Ber-muktezâ-yı takdîr-i Rabbü'l-'izzet mahrûse-i bihiştâsâ-yı Burusa'ya nakl ü hicret ve ferş-i seccâde-i ikâmet edip ııışar-ı şehr-i mezbûr medâhilinde Filboz Mağallesi'nde vâkı' Şeyh Câmî'i zâviye-i şerifesinde Şeyh olan vâlid-i mükerremleriniñ halîfesi 'Alî 'Alâ'ü'd-dîn Efendi bâ-emr-i Hudâ 'âzim-i dâru'l-bekâ olduğda mağâm-ı şeriflerinde câ-nışın ve niçe şühûr u şının mürebbi-i sâlikın iken biñ kırk târihinde 'azm-künende-i Firdevs-i berjın ve cesed-i latîfi zâviye-i mezbûre kırbunda reh-güzârda olan sâha-i dil-ârâda defîn-i lahd-ı mağfiret kırbında şeyh-i mezbûr ehl-i hâl şâhib-i vecd ü kemâl 'âlî-mağâm zümre-i mazanne-i kirâmdan bir zât-ı meğâsin-irtisâm idi.

Naşûh-zâde Şeyh Naşûh Efendi:

Beyâz-cebhe-i memâlik-i dehr belde-i Akşehir'den zühûr eden Kaştamonî Şeyh Şa'bân Efendi *kuddise sırruhu'l-'aziz*⁹⁶⁹ın halîfesi Şeyh Naşûh Efendi Hazretleriniñ şulbı oğlu olup henüz tercemesi mürûr eden Naşûh-zâde Şeyh Mehemmed Efendi'niñ şulbundan ve mûmâ ileyh Nuşûh Efendi Halîfesi Şeyh 'Alî 'Alâ'ü'd-dîn Efendi'niñ kerîmesinden tevellüd edip tahşil-i 'ilm ü kemâl ü ma'rifet ve peder-i muhteremlerinden ba'de'l-inâbe ahz-ı icâzet eyledikten soñra irtihâllerinde Zâviye-i Naşûh Dede'de mesned-ârâ-yı meşihat olup ol şeyh-i kerâmet-vuzûh pençe-i dil-i siyâh-ı hağâ-kârı kıbil-i tevbe-i naşûh ederek şeh-râh-ı mücâhedede⁹⁷⁰ şubh u

⁹⁶⁶ 157b AE

⁹⁶⁷ 156a KA

⁹⁶⁸ Aziz sırrı kutsansın.

⁹⁶⁹ Aziz sırrı kutsansın.

⁹⁷⁰ 158b AE

şām zıkr ü tevḥīd-i Perverdigār'a şarf-ı naḳdīne-i eyyām ederken biñ toḳsan sekiz târīḫinde ḥāḥende-i temāşā-yı cinān ve lü'lü'-yı vücdü zāviye-i mezbûre ḳurbunda olan ḥazīrede şadef-i ḥāḳde nihāndır. 'Azīz-i mezbûr dā'ire-i keşf ü kerāmete vāşıl olmuş erlerden ve meydān-ı mücāhedede çevgān-ı çille-i himmet ile nefis-i emmāresin ıslāḥ etmiş⁹⁷¹ serverlerden idi.

Naşūḥ-zāde Kemter Şeyḫ 'Alī Efendi:

Tercemesi bālā-yı şaḥīfede nüvişte Naşūḥ-zāde Naşūḥ Efendi merḥūmuñ şulbundan teşrif-sāz-ı bezm-i nāsūt ve imdād-ı rūḥāniyyet-i ilāhiyye'ye dehān-ı ḳalbine zāḥire-i ḳuvvet olup pederlerinden taḥşīl-i kemāl ve tekmiḻ-i merātib-i ehl-i ḥāl eyledikten şoñra ba'de vefātihi seccāde-i irşādlarına cālis ve ḥırḳa-i meşīḥati lābis olup āteş-i germ-i mücāhede ile nūfūs-i emmāre-i sālīkānı ızābe ve mevā'iz-i pür-te'sīrleri ile niçe ḥaṭā-kārı idḥāl-i dā'ire-i bī'at ü inābe edip bu ḥāl üze sâ'ât-i 'ömr-i 'azīzleri imrār ve sübhā-şumār-ı 'ibādāt u ezḳār iken biñ yüz otuz yedi sâlinde bülbül-i rūḥ-ı ḳudsıyyesi bāl-güşā-yı gülşen-sezā-yı dāru'l-ḳarār olduḳda zāviye-i mezbûre ḳurbunda olan sâḥa-i celīlede vālid-i muḥteremleri cenbinde mütevārī-i türāb ve rahmet-i Ḥudā-yı zü'l-minenden ḥişşe-yābdır. 'Azīz-i mūmā ileyh mazanne-i kerāmet pīr-i pür-himmet aḥlāk-ı ḥamīdeyi kendilere zīver ve kemāl-i tevāzu'larından nāşī maḥlaş-ı şerīflerin Kemter edip Yūnusāne ba'z-ı ilāhiyyātı mecmū'alarda meşṭūr ve elsine-i zākirānda mezkūrdur.

Naşūḥ-zāde Şeyḫ Ḥalīl Efendi:

Tercemesi bālāda şebḳat eden Naşūḥ-zāde Kemter Şeyḫ 'Alī Efendi Ḥazretleriniñ şulbundan cilveger-i sâḥa-i zuḥūr ve pā-nihāde-i mertebe-i vuḳūf u şu'ūr olup gencīne-i şīne-i pür-seḳīnesi cevāhir-i 'ulūm u ma'ārifle memlū bir zāt-ı fezā'il-mevfūr olduḳdan şoñra vetīre-i şūfiyyeye sülūk edip bālāda mesbūḳu'z-zıkr kibār-ı meşāyiḫ-i Ḥalvetiyye'den ḳuṭbu'l-'ārīfın Şeyḫ Aḥmedü'l-Ġazzī *ḳuddise sırruhu'l-'ālī*⁹⁷² ḥazretlerinden bī'at edip telāḳḳun-ı zıkr ile cām-ı ser-şār-ı terbiyesinden nūş ve cezbe-i tevḥīd⁹⁷³ ile deryā-yı derūnı ḥurūş ve mā-sivā-yı ilāḥī bi'l-küllīye ferāmūş eyledikde 'ābir-i ḳanṭara-i mücāz ve 'azīz-i müşārun ileyhden müstaḥlif u mücāz olmuş idi⁹⁷⁴. Ḳal'a-i Burusa'da Filboz Maḥallesi'nde vāḳı' zāviye-i dil-güşālarında ihyā-yı emvāt-ı ḳulūb ve imdād-ı rūḥāniyye ile niçe melḥūfundan def'-i kurūb edip tekyesi ḥucerātından bir ḥucreyi mu'allim-ḥāne ittiḥāz ḳılup anda şabiyān-ı müslimīne ta'līm-i Ḳur'ān ve evḳāt-ı ḥamseyi cemā'atla zāviyelerinden edā edip imrār-ı evḳāt u āvān ve zıkr-i cehrī ile

⁹⁷¹ 156b KA

⁹⁷² Yüce sırrı kutsansın.

⁹⁷³ 158b AE

⁹⁷⁴ 157a KA

felek-i devvār gibi deverān etmek üze iken biñ yüz yetmiş dört tārīhinde zāviye-i hayātdan şedd-i riḥāl ve civār-ı kudsīye irtihāl eyledikde tekye-i merķūme kurbunda olan sāḥada āsūdedir. Şeyḥ-i mūmā ileyh ser-çeşme-i ‘ilm ü ‘irfān ve maḥzen-i esrār-ı ‘irfān ehl-i ḥāl ü intibāh dāḥil-i silk-i ricālu’llāh ḥastelere du‘āsı bere’ü’s-sā‘at şems-i kerāmeti lemā’a pīr-i ḥuceste-dem idi. ‘Ālem-i bekāya bilā-veled-i zūkūr irtihālleri ḥasebiyle meşīḥat-ı zāviye-i mezbūre ḥānedān-ı belleden kerīme-zādeleri Seyyid ‘Ömer-zāde Hācī Ḥalīl Efendi’ye tevciḥ olup merķūm daḥı niçe zamān vekāletle idāreye ber-zede-i dāmān olmuştur.

Seccāde-Nişīnān-ı Ḥānḳāh-ı Enārī

Enārī-zāviyesi Şeyḥi Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥammed Bedrū’d-dīn Mollā Efendi İbni El-Ḥāc Muştafā Efendi:

Terceme-i ḥakīkiyyesi bālāda meştūr maẓhar-ı esrār-ı Kirdgārī Emīrī Şeyḥ Seyyid Meḥammed Enārī *ḳuddise sırruhu’l-bārī*⁹⁷⁵ ḥazretleriniñ kerīme-zādesi olup maḥrūse-i Burusa’da Enārī ḥānḳāh-ı şerīfinde mūmā ileyh Muştafā Efendi şulbundan gehvāre-i ‘ālem-i şühūda bezl-i eşi‘a-i envār-ı dīdār ve şafḥa-i ruḥsār-ı necābet-āşārında āyāt-ı rüşd ü sedād bedīdār olup cedd-i emcedleri ‘azīz-i müşārun ileyhiñ ḥirāmende-i ḥarem-serāy-ı vücūd olan evlād-ı zūkūrları hayāt-ı sa‘ādetlerinde ‘āzim-i dāru’l-ḥulūd olmağın irtihāl-i cedd-i emcedlerinde vaşıyyet ü işāretleri üze maḳām-ı vālālarına seccāde-güster-i⁹⁷⁶ meşīḥat olmuş idi. Dergāh-ı laṭīf-i⁹⁷⁷ mezkūrda altı sene miḳdārı imrār-ı a‘vām u şühūr ve bu gülşen-i ‘ālem-i fenāda taḥşīl-i şafā vü sürūr etmek üze iken biñ yüz yigirmi dört senesinde hengām-ı cüvānīde bedr-i nūrānī-i rūḥ-ı laṭīfi mağrib-i vücūddan āfil ve beytüş-şeref-i ‘illiyīne vāşıl olup cedd-i ‘ālīleri türbesinde cānib-i yesārda defīn-i ḥāk-i müşk-bārdır. Şeyḥ-i mezbūr aşl-ı fıtratda edīb ü vaḳūr ve necīb-i şāḥib-i şu‘ūr bir zāt-ı bāhirü’n-nūr idi.

Enārī Zāviyesi Şeyḥi Şeyḥ El-Ḥāc Muştafā Efendi İbni Ebū Bekr Çelebi:

Sultānu’l-‘ārifīn ve senedü’l-vāşılīn Şeyḥ Seyyid Meḥammed Enārī *nevvarallāhi kabrehu’l-‘ālī*⁹⁷⁸ ḥazretleriniñ dāmād-ı meḥāsin-i’tiyādı Hācī Muştafā Efendi’dır. Medīne-i Konya’da biñ altmış sālinda Ebū Bekr Çelebi şulbundan ‘ālem-i nāsūta ḳudūm ve mebādī-i hengām-ı ḥālinda bir miḳdār dest ber-āverde-i levāzım-ı ‘ulūm oluḳdan şoñra irāde-i Zū’l-celāl zamān-ı esb-i sebūk-ḥırāmların tağyīr-i Hızr birle vādī-i seyāḥata rübūde ve zāt-ı fütüvvet-simātın sâ’ik-i taḳdīr-i İlāhī maḥrūse-i Burusa’da direng ü iḳāmete heves-ālūde edip taḥmīnen biñ

⁹⁷⁵ Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

⁹⁷⁶ 157b KA

⁹⁷⁷ 159a AE

⁹⁷⁸ Allah onun yüce kabrini nurlandırın.

toğsan sekiz tārīhinde belde-i Burusa'ya naql ü i'tizām ve 'aziz-i mesbūku'z-zikriñ kerīme-i muhteremelerin tezevvüc edip hānkāh-ı şerīflerinde baş-ı bisāt-ı ārām eylemiş idi. Medīne-i Konya'da ecdād-ı 'ālī-nijādları kibār-ı evliyādan olmağla kendüleri aşhāb-ı şervet ü sāmāndan olarak zümre-i ehl-i ticāretten ise de muktezā-yı 'urūk-ı pāk-nesl-i tābnākları giderek vetīre-i şūfiyyeye āsār-ı meyl ü rağbet hādīka-i derūnunda nābit ve Kayın pederleri şeyh-i şāhib-i nazārīñ dā'ire-i 'aliyyesinde dā'im ü šābit olup cihet-i bey' ü şirādan bi'l-küllīye rū-gerdān ve 'aziz-i müşārun ileyh hāzretlerinden bī'at ve tertīb-i uşūl-i esmā üzre zikr ü tevḥīd-i Ḥudā'ya müdāvemmet ederek⁹⁷⁹ aḥz-ı varak-pāre-i icāzetle beyne'l-meşāyiḥ müşārun bi'l-benān olmuş idi. Biñ yüz on yedi tārīhinde 'aziz-i müşārun ileyh ile tavāf-ı beyt-i Ḥudā ve ziyāret-i ravza-i muṭahhara-i Sultānu'l⁹⁸⁰-enbiyā ārzūsiyla cānib-i berden Šām-ı cennet-meşāma vakfe-gīr-i selāmet ve kāfile-i haccāc ile Ka'be-i mükerrreme'ye hevdec-sūvār-ı 'azīmet olup ba'de edā-yı nesik u hacc medīne-i Burusa'ya kufūl biñ yüz on sekiz senesi evā'ilinde hānkāh-ı şerīflerine vuşūl bulduklarında 'aziz-i sālīfū'l-beyān sene-i mezkūrede 'āzim-i 'ālem-i cānān ve maḳām-ı 'ālīlerine cā-nişīn olan Bedrū'd-dīn Mollā Efendi daḥı müteveccih-i dāru'l-emān olup Şeyh-i Šadrū'd-dīn Efendi hāzretleri sinn-i sığarda olmağın şeyh-i mütercem bā-berāt-ı 'ālī-şān hānkāh-ı mezbūre nıgehbān olup yigirmi iki sene miqdārı maḳām-ı meşḥatda kā'im ve rūz-ı cum'a ve leyālī-i ihyāda āyīn-i Ḥalvetiyye'yi icrāya müdāvim iken sinn-i şerīfleri seksen haddini mütecāviz olduğda biñ yüz kırk altı Şevvāl'inde terk-i ālāyiş-i fenā ve 'āzim-i hānkāh-ı 'ālem-i bekā olup zāviye-i mezbūre hāziresinde mütevārī-i ḥāk-i mezār-ı mağfiret-medārdır. Şeyh-i mezbūr naḳkād-ı bāzār-ı muḥabbet ve vekḳād-i çerāğ-ı tarīkat ḥayrāt u ḥasenātda şāhib-i ḳadem cūd u sehāda müselleme-i 'ālem bir pīr-i rūşen-zamīr olmağın zāviye-i mezbūreniñ ekşer-i mevāzī'nı hedm ü ifnā ve müceddeden binā vü inşā ile ez-ser-i nev ihyāsına bezl-i naḳdīne-i himmet etmekle vākıf-ı šānı olmuşdur. *Teḳabellāh ḥayrātihi*⁹⁸¹.

Enārılı Zāviyesi Şeyhi Es-Seyyid Eş-Şeyh Meḥammed Bedrū'd-dīn Efendi:

Terceme-i münīfesi bālā-yı saḥīfe-i kitābda nüvişte-pīrā-yı beyān olan kuṭbu'l-'ārīfīn ḡavṣu'l-vāşılīn Es-Seyyid Eş-Şeyh Meḥammed Šadrū'd-dīn Efendi *ḳuddise sirruhu'l-metīn*⁹⁸² hāzretleriniñ burcu'ş-şeref-i şulb-i envārlarından⁹⁸³ maḥrūse-i Burusa'da biñ yüz kırk yedi tārīhinde zāhir ü nümāyān ve mānend-i bedr-i tābān mülk-i vücūda lem'a-feşān olup āḡūş-ı dāye-i tevḥīk-i Ḥudā'da ḥüsn-i terbiye-i meleḡān feyz-efşān ile perverde olarak ḳayd-ı keşīf-i

⁹⁷⁹ 158a KA

⁹⁸⁰ 159b AE

⁹⁸¹ Allah onun hayırlarını kabul etsin.

⁹⁸² Sağlam sırrı kutsansın.

⁹⁸³ 158b KA

tufuliyyetden āzāde ve devre-i derecāt-ı leyl ü nehār ederek merkez-i mertebe-i isti'dād-ı māder-zād kadem-nihāde olduğda nakdīne-i eyyām-ı kudret-i cüvānīleri mebzūl-i kesb-i ser-māye-i ma'ārif-i⁹⁸⁴ ma'rifet-şümül olup ba'z-ı fuṣalā-yı 'aşr-ıñ mecālis-i ifādelerine ittişāl ve bi-kadri'l-istiṭā'a tahşil-i 'ilm ü kemāl eyledikde **Beyt:**

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Ḥaṭṭ-ı ruḥsār-ıñ ta'līk-i derūn eyleyeli

Ḥaṭṭ-ı ta'līke o demde hevesim oldu füzūn

mü'eddāsınca istidād-ı nādirü'l-aḳrān ve ma'dūd-ı meşāḥīr-i 'ulemā-yı 'ālī-şāndan Ḳaltaḳcī-zāde Ḥācī Ḥalīl Efendi merḥūmdan ḥaṭṭ-ı ta'līk temeşşük ü telemmüz ve mā'ide-i ta'līm ü irā'esinden telezzüz edip efendi-i mūmā ileyhden me'zūn u mücāz ve ḥaṭṭātān-ı ḥūb-nüvīsān miyānında ḥaṭṭ-ı dil-peṣīr ile ser-efrāz olmuşlar idi. Bundan şöñra nihād-ı ḥamiyyet-mu'tādırları dağdağ-i ḳıl u ḳālden fāriğ olup **Mısrā'**: "Bī-zebān söyleşelim var ise bir ḥāl ehli" müfādınca silk-i ricālu'llāha sālīk olmağın vālid-i muḥteremlerinden aḥz-ı yed-i inābet ve tekmiḷ-ı mālze-me-i ādāb-ı ṭarīḳat ve istifāde-i esrār-ı ḥaḳīḳat eyledikde ekmel-i ehl-i 'aşr-ı Ḥazretü'ş-Şeyḫ Meḥemmedü'l-Mısrī *ḳuddise sırruhu'l-celī*⁹⁸⁵ uşūl-i meslek-i 'aliyyesi olan fūrū'āt-ı ḥamseyi daḥī rū'yet ve mānend-i bedr-i enver seyr-i burūc-ı işneyn 'aşere himmet bu vechle pūşende-i kisve-i ḥilāfet ve aḥz-ı icāzet ile şādmān ve şu'le-efrūz-ı encūmen-i zūmre-i sālīkān olmuşlar idi. Peder-i büzürgvārları tārik-i 'ālim-şūret ve nā'il-i şadr-ı ḳurb u vuşlat olduğda işāret-i 'aliyyeleri ūzre maḳām-ı feyz-ittisāmılarına⁹⁸⁶ ol bedr-i nūr-pāş-ı 'irfān bir çerāğ-ı ziyā-efşān olup cemāl-i zūhd-ārā-yı lāmi'ü'l-envārlarından çeşm-i cān-ı fuḳarā ve dīde-i 'ibret-bīn-i revendegān-ı rāh-ı Ḥūdā rūşenā olmuş idi. Cālis-i seccāde-i meşīḥat olduklarında iḥtilāt-ı nāsdan ḳaṭ'-ı irtibāt-ı muḥabbet ve iḥtiyār-ı peygüle-i 'uzlet edip dā'imā zıkr-i ilāḥiden ḡayrı pīşesi ve derūn-ı şafvet-nümünlarında ḥaşıyetu'llāh'dan özge endīşesi olmayup cevher-i cān gibi zāt-ı 'iffet-āyātırları ḥalvet-güzīn-i kūşe-i ārām ve seccāde-i ta'abbūd ü teheccüdde pā-ber-cāy-ı ḳıyām olup **Beyt:**

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Çıḳup kürsī-i eflāke bu şeb ol Şeyḫ Bedrū'd-dīn

Şihāba āyet-i nūr-ı güzel tefsīr ider meh-tāb⁹⁸⁷

⁹⁸⁴ 160a AE

⁹⁸⁵ Onun aşıkâr sırrı kutsansin.

⁹⁸⁶ 159a KA

⁹⁸⁷ 160b AE

lāmi‘asınca meşkūku‘l-envār feyz ü himmet şa‘şa‘ānıleri encüm-i āsmān-ı hidāyet olan mufāriķ-ı süllāk-ı tārīķata maşrūf ve mā-ḥaşal enfās-ı ma‘dūde-i zindegānıleri semt-i ifāde vü irşāda ma‘tūf olup fi‘l-ḥaķīķa ri‘āyet-i merāsım-i şer‘-i mübīn ve şıyānet-i nāmūs-ı sūnnet-i Seyyidü‘l-mürselīn ile meşğūl-i takvā-penāh bir pīr-i ‘adīmü‘n-nazır ve ḥımāyet-i ādāb-ı tārīķat u ma‘rifet ile müstakīm bir mürşid-i rüşen-zamīr olup bu ḥālāt-ı marziyye üzre yigirmi bir sene ḥānķāh-ı irşādda seccāde-nişīn ve yevm-i cum‘a ve leyālī-i mes‘ūdalarıda ihyā-yı āyīn-i pīrān-ı ‘ālī-şānı ber-vech-i uḥrā icrā vü ifāda bezl-i naķdīne-i evķāt etmiş ve bu güzergāh-ı fenāda sāl-i ‘ömrleri altmış tokuz ḥaddine yetmiş iken **Beyt:**

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

İķāmet mümteni‘dir mezra‘a-i ‘ālemde ey Ḥāmī

Hilāl-ı çerḥ diḥķān-ı kiştzār-ı ‘ömre dās itmiş

edāsınca biñ iki yüz on altı Şaferü‘l-ḥayrınıñ on yedinci yevm-i işneyn sâ‘at sekizde tāvūs-ı rūḥ u revān ve sı-murğ-ı ḥoş-ḥırām-ı cānları bālā-yı kaşr-ı heşt-bihişte tayerān ve ‘azm-i nüzhet-serāy-ı ferrūḥ u reyḥān eyleyüp ervāḥ-ı ‘aşere-i mübeşşere ile hem-āşiyān olduğda gevher-i şa‘şa‘a-pāş-ı yek-dāne-i vücūd-ı mes‘ūdları⁹⁸⁸ peder-i muḥteremleri cenbinde mütevārī-i ḥāk-ı ğufrān oldu. ‘Azīz-i müşārun ileyh *Efāzallāhi ğufrānehu ‘aleyhi*⁹⁸⁹‘umde-i meşāyiḥ-ı mu‘aşır⁹⁹⁰ ve zübde-i ‘urefā-yı dehr olup zamīr-i münīrleri gencīne-i esrār-ı nā-mütenāhiyye ve dil-i rüşenleri maşrıķ-ı envār-ı İlāhiyye menba‘u‘l-kerāmet ve ma‘danu‘l-velāyet bir pīr-i müstakīmü‘l-eṭvār ve zāt-ı sürüşī-şifāt u mes‘adet-āşār idi. Vefātlarına müdderisīnden Ferā‘izī-zāde Sa‘īd Efendi merḥūmuñ āşār-ı kalemī olan tārīḥdir. **Tārīḥ:**

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

Şeş-cihāta bakmayup dir cevherī tārīḥ Sa‘īd

Şeyḥ Bedrū‘d-dīn Efendi rāh-ı fi‘llāh eyledi

Nuḥāşī-zāde müderrisīnden Rāşid Efendi merḥūmuñ inşād eyledigi tārīḥ-i dil-ārādır. **Tārīḥ:**

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

Geldi bā-ilhām tārīḥ Rāşidā fevti içün

Rūḥ-ı Bedrū‘d-dīn Efendi buldı ‘Adn’i āşiyān⁹⁹¹

⁹⁸⁸ 159b KA

⁹⁸⁹ Allah ona çokça rahmet etsin.

⁹⁹⁰ mu‘aşır: ‘aşr AE

⁹⁹¹ 161a AE

Raḥmetu'llāhi 'aleyh.

Enārî Hānḳāhî Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Şerefü'd-dīn Efendi:

Ḳıdv-e-i erbāb-ı yakīn ve bedr-i münîr-i ufḳ-ı mertebe-i temḳīn müşārun ileyh Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Bedrü'd-dīn Efendi Ḥazretleriniñ maḥdūm-ı şerāfet-mevfūrları peder-i büzürgvār-ı ma'ālî-āşārım Seyyid Şeyḫ Aḥmed Şerefü'd-dīn Efendi'dir. Biñ yüz seksen iki Muḥarremü'l-Ḥarāmı ğurresinde hilāl-i vücūdı maṭla'-ı şulb-i enver-i şeyḫ-i müşārun ileyhden medīne-i dil-ġüṣā-yı Burusa'da ṭālî'-i dirāḥşān ve gehvāre-i 'ālem-i şehādete ḥaṭve-cünbān olup dāru't-terbiye-i dāye-i tevfiḳ-i İlāhiyye'de perverde olarak nāşiye-i ḥālî berḳ-efrūz-ı leme'āt-ı rüşd ü sedād ve ğonçe-i nev-şüküfte-i sinn-i sāli bû-yāfte-i nev-bahār-ı isti'dād olduğda taḥşîl-i kemāle ṭālîb ve tekmiḷ-ı ma'ārif-i nāfi'ü'l-me'āle rāġib olmaġın aşḥāb-ı ders-i 'ām ve efāzıl-ı müdderrisīn-i fiḥāmdan El-Ḥāc Ebū Bekr Efendi ḥazretleriniñ meclis-i şadīklarına niçe sinīn-i⁹⁹² müteḳāşire mülāzemet ederek fāzıl-ı müşārun ileyhiñ ifāde-i tedriş ü taḥḳīklerinden müstefīd-i ḥüsn-i ḥaṣā'il ve ifāza-i takrīr ü taşdīklerinden müstefīz-i 'ulūm u fezā'il olup ḥāl-i evā'ilinde daḫı ḥüsn-i ḥaṭṭa ta'aşşuk ve üstād-ı ma'ārif-āşnā ve mu'allim-i Debistān-ı Reyḥān Paşa ders-i 'ām 'Oşmān Efendi merḥūmdan ḥaṭṭ-ı nesh ü şülûs ve celīyi ta'allūm ü temüştük ve efendi-i mūmā ileyhden me'zūn u mücāz olarak eşbāh u nazā'irine tefavvuk etmiş idi. **Beyt:**

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Yecūz lâ-yecūziden geḳürdi 'ilm-i Rabbānî

Ḥayāl-i ḥüsnine düşdüm niderem aġ u ḳarayı

zemzemesince āteş-i 'aşḳ-ı İlāhî kânūn-ı derūnda iştî'āl ve ārzū-keş-i merātib-i ehl-i ḥāl olmaġın vālid-i mühteremlerinden nūş-ı şerbet-i şehd-i inābet ile şirīn-kām ve cebhe-sāy-ı ḥāk-i feraḥnāk-ı dā'ire-i irādet yeden-be-yed aḫz-ı cevāhir-i girān-ḳadr-ı ṭarīḳat ile ḳarīn-i rütbe-i ihtirām olup Yigit Başı Şeyḫ Aḥmed Şaruḥāhî ḥazretleriniñ meslek-i şerīfleri olan Ḥācî Ḳaramanî Efendi cenāhından merātib-i uşūl-i esmā-yı seb'ayı seyr ü ġüzzer ve ḥazret-i Mısrî ḳolundan fūrū'āt-ı esmā-yı ḥamseyi⁹⁹³ daḫı rü'yet edip ṭāc-ı ḥilāfeti ber-ser ve aḫz-ı izz ü icāzet ile mu'azzez u muvaḳḳar olmuşlar idi. Peder-i velāyet-eşerleri irtiḥālinde cedd-i a'zamları Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Enārî *ḳaddesa'llāhi rūḥu'l-'ālî*⁹⁹⁴ ḥazretleriniñ iḫyā-kerde-i yed-i müberrātları olan ḥānḳāh-ı laṭīflerine seccāde-nişīn ve evrād u ezḳār ile ġüzārende-i şühūr u

⁹⁹² 160a KA

⁹⁹³ 161b AE

⁹⁹⁴ Allah, yüce ruhunu kutsasın.

sinjın iken biñ iki yüz on altı Şab'ânında maḥrûse-i Burusa'da *bi-ḳazâ'illâhi te'âlâ*⁹⁹⁵ şerâre-pâş-ı zuhûr olan nâr-ı şu'le-bâr-ı ḥarîḳ şiddet-i hebûb-ı 'avâşıfa refîḳ olarak belde-i mezbûreniñ nişfindan⁹⁹⁶ mütecâviz-i maḥâl-i mevâzi'-ı mümâşil-i kürre-i nâr ve bu kadar mevcûd-ı 'arşa-i şühûd olan bünyân-ı raşjın ve niçe büyüṭ u dekâḳjın âteş-kede-i Mecûsiyândan nümû-dâr olmağın bir şub'e-i meşba'ası daḥı Tavuk Bâzârı Çârşüsü'ndan aşağı mânend-i seyl-i bî-pâyân revân ve şerâre-feşân olmağla iltihâb-ı âteş-i pür-tâbdan ḥânḳâh-ı dil-güşâ dil-i 'aşîḳ-ı keşîde-i hicrân gibi muḥterîḳ u süzân olup ehlu'llâh-ı 'izâm ḥaẓerâtına zülâl-i şâf muḥabbeti câri olan ba'z-ı aşḥâb-ı ḥayrât u ḥasenât taraflarından binâ ve itmâmına bezl-i naḳdîne-i himmet kılinarak ḥânḳâh-ı mezkûr biñ iki yüz on sekiz târiḥinde pîrâye-i zemjın-i ḥitâm ve zîver-i sâḥa-i temâm olduḳda şeyḥ-i mûmâ ileyh zâviye-i cedîdelerine ba'de'n-naḳl şeb u rûz encümen-i 'ibâdât u tã'âta pertev-efrûz olup sübḥa-i le'âlî-i sinn-i şerîfleri otuz tokuz a'dâdına reşide olduḳda lezzet-i 'alâyîḳ-ı sevâ'iyye ve ülfet-i ḥalâyîḳ-ı fâniyeden bi'l-küllîye dest-şûy-ı çeşmesâr-ı ferâḡ ve zer-i nâb-ı tâmmu'l-'ayâr vücûd-ı kâmilânelerin ḳâleb-i ḥasene-i inzivâya ifrâḡ edip küşe-i inzivâda pâ-ber-câ ve etvâr-ı şeyḥâneleri riyâ vü sem'adan müberrâ *Ve men yetevkel 'alâllâhi fe-huve ḥasbuhu*⁹⁹⁷ me'âli üzre küşe-güzjın-i şabr u ḳanâ'at bir zât-ı meḥâsin-ḥaşlet idi. Biñ iki yüz yigirmi beş senesinde Rusya üzerine vuḳû' bulan sefer-i hümâyûna *Câhidû bi-emvâlikum ve enfusikum*⁹⁹⁸ nazm-ı celîline imtişâlen ve emr ü fermân-ı pādşâḥiye muṭâva'atâ ma'iyetlerinde üç yüzden mütecâviz râķib ü râcil-i cünûd-ı müslimjın ile ḡazâya 'atf-ı 'inân-ı 'azîmet edip civâr-ı bârgâh-ı ser-dâr-ı ekremîde evâḥir-i eyyâm-ı şayfa kadar ḥayme-nişjın-i ârâm ve hengâm-ı berd-ı şitâ serâ-perde-i kürre-i zemherîrden rû-nümâ olmaḳ 'alâmeti teḳarrüb etmegin *Reca'nâ min-cihâdi'l-aşgar ilâ-cihâdi'l-ekber*⁹⁹⁹ mü'ddâsınca¹⁰⁰⁰ ordu-yı hümâyundan fekk ü yed iḳâme ve maşḥûben bi's-selâme Burusa'ya ḳadem-nihâde-i vuşûl ve ḥânḳâh-ı şerîflerine sâye-baḥş-ı nüzûl olduḳda kemâ fi's-sâbîḳ güşe-gir-i 'uzlet ü inzivâ olup yevm-i cum'a ve şeb-i âzînede âyîjın-i pîrân-ı Ḥalvetiyye üzre zîkr ü tevḥîd ü 'ibâdâta müdâvim ü müştâḡil ve envâr-ı tecelliyât-ı Rabbâniyye ile ḥânḳâh-ı derûnı müştâ'il iken biñ iki yüz yigirmi yedi Zî'l-ḳa'det-i ş-şerîfesiniñ sekizinci leyle-i cum'ada ba'de'z-zîkr vücûd-ı şerîflerinde zuhûr eden 'illet-i bîmârî ile mizâc-ı leṭâfet-ı imtizâclarına bir miḳdâr inḥirâf-ı tãriḳ olmağla bir hafta visâde-i rencûriye ser-nihâde olup şehir-i mezbûruñ on beşinci leyle-i ḥamîsde ḥânḳâh-ı şerîfeleri civârında olan ders-i 'âm El-Ḥâc Ḥâfîz Aḥmed Efendi

⁹⁹⁵ Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

⁹⁹⁶ 160b KA

⁹⁹⁷ Kim Allah'a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Kur'ân, Talak/3.

⁹⁹⁸ Mazla, canlarınızla cihat edin. Kur'ân, Tevbe/41.

⁹⁹⁹ Biz küçük cihattan büyük cihada döndük. Hadis(Yılmaz 2013: 584).

¹⁰⁰⁰ 161a KA

merhûm ile ba'z-ı ehibbâ vü dervîşânîñ meclislerine huzûrların taleb ü temennâda oldular. Cümlesi bi'l-aḥbâr meclis-i şerîflerine ihzâr olduklarında terk-i hırka-i hayât u zindegânî idiceklerin ifâde edip efendi-i mûmâ ileyh sûre-i Yâsin-i şerîf tilâvetin tenbîh u işâret ve ḥuẓzâr-ı sâ'ire ile bi'z-zât zikru'llâha mübâderet edip tahmînen iki sâ'at mürûrunda leyle-i merķûmede sâ'at yedi şularında rûḥ-ı revânı kayd-ı bend-i kafes-i tenden ṭayerân ile şâdân ve serv-i ṭübâ-ḥirâm-ı vücûdları bu zâviye-i 'âlem-i fenâdan şad safâ-baḥşâ-yı dâru's-sa'âde-i beḳâyâ ḥirâmân eyledikde ferdâsı rûz-ı penç-şenbe ḥânḳâh-ı şerîflerine kâdime-i cünbân olan meşâyîḥ ü dervîşân¹⁰⁰¹ u muḥibbân zikru'llâh gûyân olduğu ḥâlde na'ş-ı maḡfiret-naḳşları derûn-ı ḥaymede ba'de'l-ḡasl merâkib-i müsâfirân-ı dâr-ı cinân olan taḥt-ı revân-ı tâbût-ı¹⁰⁰² raḥmet-menḥût ile muşallâ-yı Câmî'-i Kebîr'e revân olup ba'de edâ-yı şalâtu'z-zuhr mevcûd olan ḥavâşş u 'avâm ve meşâyîḥ-i kirâm ve zümre-i fuḳarâ vü dervîşân edâ-yı namâz-ı cenâze-i şerîflerine kıyâm ile ḥidmet-i lâzime-i du'â vü şenâyı itmâm etdiklerinde tâbût-ı şerâfet-rehînlere ber-dâşte-i eyâdj-i ihtirâm ve zemzemhâ-yı zikr ü tevḥîd-i cenâb-ı meliki'l-'allâm ile zâviye-i dil-güşâlarına getirildikde cesed-i mübârekleri ecdâd-ı 'âlî-nijâdları civârında mevzû'-i ḥâk-i pâk-i müşg-bâr ve mevdû'-ı mezâr-ı maḡfiret-medâr olmuşdur. Şeyḥ-i mûmâ ileyh ḥalîm u selîm müşfik u kerîm mir'ât-ı zamîr-i münîrî jengâr-ı efkâr-ı sivâ'iyeden pâk ve şavma'a-i derûnı envâr-ı zikru'llâh ile tâbnâk olup ḳandîl-i pür-zîyâ-yı ḥânḳâh-ı ḥayâtı pûf-zede-i tünd-bâd-ı memât olunca her şeb u tâ-be-seḥer cebîñ-sûde-i seccâde-i münâcât ve pehlû-zede-i Ḥalvet-ḥâne-i teheccûd ü 'ibâdât be-her hafta ḥatm-i *Delâ'il-i Ḥayrât* ve her mâhda bir ḥatm-i Ḳur'ân ile müteveccih-i dergâh-ı ḳâbilü'd-da'avât olup envâr-ı enfâsından ḥasteler müstefîd ü müstenîr ve nüşâ-i serî'ü't-te'şîrinden niçe şayrular şifâ-peẓîr idi. Muḳtezâ-yı ḳader şeyḥ-i mûmâ ileyhe aṭvel-i 'ömr ile mu'ammer olmak müyesser olmayup sinn ü sâlleri kırk altı derecesine erişdikde bi-emri'llâhi'l-meliki'l-Ḥaḳ âsûde-nişîñân-ı 'âlem-i lâhûta mülḥaḳ olmaları ḥasebiyle meşîḥat-ı ḥânḳâh-ı mezbûr işbu râḳımu'l-ḥurûf 'abd-i melhûf Meḥemmed Faḥrû'd-dîñ'iñ her ne ḳadar 'adem-i isti'dâd u istiḥḳâḳı nümâyân ise de şurûṭı vech üzre luṭfen u 'inâyeten 'uhde-i 'âcizânesine tevciḥ ü iḥsân buyurulmuş ve dil-i vîrân-şude-i dervîşânesi âşâr-ı ihâṭa-i iltifât-ı pâdşâh-ı zamân ile ma'mûr u âbâdân ḳılınmışdır¹⁰⁰³.

Der-Kenâr¹⁰⁰⁴: Râḳımu'l-ḥurûf 'abd-i melhûfuñ zamân-ı 'âcizânesine teşâdüf ederek ḥânḳâh-ı mezkûr mürûr-ı bisyâr-ı eyyâm u şühûr ile bi'l-müdâḥîl ve'l-muḥâric derece-i ḡâyetde

¹⁰⁰¹ 162b AE

¹⁰⁰² 161b KA

¹⁰⁰³ 162a KA

¹⁰⁰⁴ Der-kenâr AE'de 162b v3 163a'da, KA'da 161b'de kayıtlıdır.

ḥarābiyyeti müntic olmuş idi. E'azz-i aşdikā-yı ecille-i ricāl-i devlet-i 'Aliyye'den Kānī Beg Efendi ḥazretleriniñ evkāf-ı humāyūn-ı mülūkāne nazāreti hengāmında müte'allık buyurılan irāde-i 'aliyye ve müsā'ade-i seniyye-i şāhāne muḳtezā-yı 'ālisi üzre ba'de'l-keşf ve'l-müşāhede lāzımu'l-vücūd olan nuḳūd-ı ma'lūmu'l-ma'dūd Burusa evkāf müdürü tarafından bi'l-i'tā hey'et-i kadimesine ḥalel gelmeyerek ḥāriciyye ve dāḥiliyyede muḥtāc-ı i'mār olan mahalleri 'ale'l-ḥuṣūṣ tevḥid-ḥāne-i şerīfe biñ iki yüz elli toḳuz sāli ḥilālinde ber-nehc-i uḥrā cedir-i sāye-i meberrāt-vāye-i tācdārānede tecdid rütbesinde ta'mir buyrulmuş ve müteḥattim 'uhde-i 'ubūdiyetimiz üzre cümle fuḳarā vü dervişān ile hem-zebān ve fāk-ı ḥin-i edā-yı ferā'iz Rabb-i mecīd ve 'aḳıḃ-i mecālis-i zıkr ü tevḥidde ḳuṭḃ-ı a'zam ve veli-ni'met-i 'ālem veli-ni'met-i ser-bülendimiz Pādşāhımız Efendimiziñ beḳā-yı eyyām-ı 'ömr ve devlet u saltanat u iḳbālleri da'avāt-ı Ḥayriyyesi bi-ḥulūṣı'l-vefır zıver-i nāṭıka-ı tezkır kılınmaḳda bulunmuşdur.

Püst-Nişinān-ı Zāviye-i Nakşbendiyye

Zāviye-i Nakşbendiyye Şeyḫi Ahī Şeyḫ Maḥmūd Efendi:

Maskaṭu'r-re'sleri belde-i Van olup¹⁰⁰⁵ behre-dār-ı feyz-ḥāne-i şu'ūr-ı 'irfān ve zinde-bāf-ı gülşen-i taḥḳıḳ ü iḳān olduğdan soñra vaṭanlarından dāru's-saltanatı'l-kadime-i Burusa'ya hicret ve 'amm-i mükerrerleri kibār-ı sādāt-ı Nakşbendiyye'den Açıḳbaş Şeyḫ Maḥmūd Efendi maḳāmına işāret-i ma'neviyye ile bāsıṭ-ı seccāde-i ḥilāfet olup burc-ı ḳal'a-i belde-i mezbūrede vāḳı' zāviye-i şerīfe-i Nakşbendiyye'de niçe şühūr u sāl evrād u ezḳāra iştiḡāl üzre iken biñ toḳsan tāriḫinde ḥamāme-i rūḥ-ı şerīfi 'ālem-i lā-mekāna pervāz ve Dāye Ḥatun Cāmi'-i şerīfi ḳurbunda olan sāḫa-i dil-ārāda āşiyān-sāz olmuşdur. 'Aziz-i mezbūr keşf ü kerāmātle meşhūr meḳarimü'l-aḥlāk ehl-i fütüvvet ü eşfāk şüh-ṭabī'at ve sebūk-sıret maḥbūbu's-şemā'il maḥmūdu'l-ḥaşā'il idi.

Nakşbendiyye Şeyḫi Şeyḫ Muştafā Efendi:

Kümmel-i sādāt-ı Nakşbendi Ahī Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥazretleriniñ şulb-i şerīfinden vilādet ve pişānı-i isti'dādı ifāza-i tevfiḳ-i ilāhī ile jāle-rız-i ṭal'at olduğda vālid-i muḥteremlerinden aḫz-ı yed-i inābet ve ikmāl-i mir'āt-ı tarīḳat ile ḥāne-i derūnı şen u ābād ve ba'de vefātihi cāyḡāh-ı şerīflerinde seccāde-nişin-i irşād olup biñ yüz on tāriḫinde be-emr-i Yezdānī rūḥ-ı sebūk-cevelānı 'āzim-i fezā-yı cāvidānī olduğda maḥrūse-i Burusa'da Dāye Ḥatun cāmi'-i şerīfi ḥaziresinde medfūn ve peder-i büzürgvārı ile bürehne-ser Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥazretlerine maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr zümre-i mecāzibden şāf-derūn u budalā-nümün idi. Bundan soñra

¹⁰⁰⁵ 163a AE

aķrāba-i şeyh-i mezkûrdan¹⁰⁰⁶ Müfid-maħlaş ‘Abdü’l-Kerîm Çelebi mihmān-ħāne-i zāviye-i merķūmede mukîm olup niçe zamān mürûrunda ıarık-i ĥacda ıayy-ı bisāt-ı ĥayāt ve nûşende-i peymāne-i ser-şār-ı memāt olmuşdur.

Nakşbendî Şeyhî Şeyh ‘Abdu’lîlāh Efendi:

Mî’e-i kāmîle ĥudûdunda cebel-i cedîdden Burusa’ya hicret ve mecālis-i ‘ulemāda şābit olarak taħşîl-i ‘ilm ü faẓilet etdikden şoñra meslek-i Şūfiyye’ye meyl ü raġbet¹⁰⁰⁷ ve tercemesi bālāda mestûr Şeyh Muştafā Efendi’dan aħz-ı inābet ve tekmiļ-i lâzime-i ıarıkat edip burc-ı ıal’ada vākı’ ĥānķāh-ı Nakşbendiyye’de pûst-nişîn olan Çelebiyyü’s-Seyyid Eş-Şeyh ‘Abdü’l-Kerîm Efendi ešnā-yı ıarık-i ĥacda beyt-i ma’mûr-ı ‘ālem-i melekûta zāmîle-bend-i ‘azîmet olduķda zāviye-i mezbûrede cāy-ı meşîħata seccāde-güster ve sālîkân-ı rāh-ı Ĥudā’ya reh-ber olup yevmü’l-işneyn ve’l-ĥamîş āyın-ı meşāyiħ-i Kübreviyyeyi icrā ve şubħ u mesā āb-ı nāb-ı feyz-i Ĥudā ile sālîkânı irvā üzre iken biñ yüz elli toķuz senesinde zuħruf-ı dünyā-yı denîden rûgerdān ve müteveccih-i dergāh-ı İzed-i Yezdān olup maħrûse-i merķūmede Paşa Kıpusu cānib-i şerîfesinde reh-güzārda Ĥāce Muħyi’d-dîn Mektebi sāħasında mestûr-ı kûbûr-ı pûr-nûr ve vāşıl-ı raħmet-i Rabb-i ġafûrdur. Şeyh-i mezbûr ‘āmil ü fāẓıl kıdve-i emāşil baħr-ı şāmil şeyh-i deryā-dil Ĥāce-i bûzürg-ı debistān-ı ĥikmet ve nakş-bend-i kālā-yı ĥaķıķat idi.

Nakşbendî Şeyhî Şeyh Meħemmed Efendi:

Tercemesi bālāda nakş-peẓîr-i perend-i suıtur u imlā Şeyh ‘Abdu’lîlāh Efendi merħûmuñ maħdûm-ı fütüvvet-mersûmı zühd ü şalāħ ile ser-āmed Şeyh Meħemmed Efendi’dır. Bālā-yı burc-ı ıal’a-i Burusa’da vākı’ zāviye-i Nakşbendiyye’de pederleri yerine şeyh-i muħterem ve dā’ire-i vera’ u taķvāda şābit-ķadem olup fuķarā vü dervîşān ile tilāvet-i evrād-ı fethiyye ve ĥatm-i ĥāceġān ve zıkr-i cehrî vü ĥafî ile imrār-ı evķāt u āvān ve āyın-ı Kübreviyyeyi icrā ile rûħ-ı Şeyh Necmü’d-dîn-i Kübrāyı şādān etmek¹⁰⁰⁸ üzre iken biñ yüz yetmiş altı târiħinde zāviye-i ĥayātı münhedim ve bezm-i cihāndan mün’adim olduķda pederleri medfûn olduġu mekteb ĥazîresinde mütevārî-i laħd-ı raħmetdir. Şeyh-i merķûm meħāsin-i aħlāķ ile mevsûm ‘āķil ü edîb kāmîl ü meħîb idi.

Nakşbendî Şeyhî Şeyh Meħemmed Efendi:

Tercemesi bālāda mestûr Şeyh Meħemmed Efendi merħûmuñ aķrābasından ‘ilm ü ‘irfān ile ser-āmed Şeyh Meħemmed Efendi’dır. Şeyh mûmā ileyh irtihālinde zāviye-i Nakşbendiyye’de

¹⁰⁰⁶ 162b KA

¹⁰⁰⁷ 163b AE

¹⁰⁰⁸ 163a KA

seccāde-i meşihata cülūs edip sırran¹⁰⁰⁹ u cehren zikr-i rabbü'l-'ibāda me'nūs olmuş idi. Muḳābele günlerinde āyın-i Kübreviyye üzre cehren zikru'llāh ve ḥōb-ı ḡafletde nā'im olanları āḡāh etmek üzre iken biñ yüz toḡsan iki sālinde tekyegeh-i fenādan ḡaşr-ı bī-ḡuşūr-ı cināna rū-be-rāh olup Dāye Ḥatun Cāmi'i ḡaziresinde ḡunūde-i pister-i raḡmetdir. Şeyḡ-i mütercem bir vücūd-ı muḡterem ḡalīm u selīm edīb ü vaḡūr şemle-i fütüvvet ber-ser ve ḡırḡa-i mürüvvet der-ber idi. Şehr-i Āmed'de 'Aziz-zādelerinden varak-pāre-i icāzet-i taḡşili ile şeref-yāb ve hem rūḡāniyelerinden ictilāb itmiş idi.

Nakşbendi Şeyḡi Şeyḡ 'Abdī Efendi:

Maḡrūse-i Burusa'da vāḡı' ḡānḡāh-ı Nakşbendiyye'de şeyḡ olan mesbūḡu'z-zikr Şeyḡ Meḡemmed Efendi şulbundan dā'ire-i vücūda vaḡ'-ı ḡadem edip derece-i sinn-i bülūḡa neyl ile bir vücūd-ı muḡterem olduḡda pederlerinden taḡbīl-i dest-i inābet ve aḡz-ı iḡn ü icāzet edip belde-i mezbūrede burc-ı bālā-yı ḡal'ada kā'in zāviye-i Nakşbendiyye'de vālid-i muḡteremlerinden şoñra pūst-nişin-i 'izz ü temḡin olup āyın-i meslek-i 'aliyye-i Nakşbendiyye'yi eyyām-ı muḡābelede sırran u cehren icrā vū iḡyāya cidd-i tām ve tilāvet-i evrād-ı fetḡiyye ile ḡatm-i ḡāceḡān-ı 'ālī-şānda bezl-i naḡdīne-i eyyām ve muḡteḡā-yı meşreb-i¹⁰¹⁰ şūḡı yārān u eḡibbā ile rindāne-reftār-ı lā'ubāliyyāne leng ü lūk āmiziş ü ūlfetde pā-ber-cāy-ı ḡıyām iken biñ iki yüz on altı Şa'bān'ında Ḥişār-ı Burusa'dan şerāre-feşān olan āteş-i sūzāndan *bi-ḡazā'i'llāhi te'ālā*¹⁰¹¹ zāviyeleri muḡterik olmaḡın Bābü'z-zemīn ḡurbunda olan dāru'l-ḡadīşde evlād u 'ıyālle miḡmān olup biñ iki yüz on yedi Rebī'ü'l-āḡir'inde sem'-i rūḡı nidā-yı *İrci'ī*yi ḡūş ve cām-ı leb-riz-i mevti nūş etdikde bu ḡarāb-ābād-ı fenādan ma'mūre-i mülk-i cāvidāniyye 'azm u rıḡlet ve Dāye Ḥatun Cāmi'i sāḡasında Aḡık Baş Maḡmūd Efendi ḡazretleriniñ civār-ı sa'ādet-medārlarında āşūde-nişin-i laḡd-ı maḡfiret oldu¹⁰¹². Şeyḡ-i mezbūr zerafet u belāhetle meşḡūr laḡife-cū ve nekre-ḡū şāf-derūn ḡamāḡat-nümün şāḡib-i cūd u seḡā eylence-i aḡibbā eḡvārı kendūye maḡşūş bir zāt-ı ḡurfe-manşūş idi. Cāyḡāh-ı maḡdūmı 'Abdu'l-kerīm Efendi'ye ba'de'l-intikāl ol daḡı biñ iki yüz kırḡ yedi tārīḡinde 'ālem-i beḡāya irtihāl edip vālid-i mūkerremi ḡurbunda medfūndur.

Zāde-Gān-ı Şeyḡ Ya'ḡūb Efendi

Ya'ḡūb Efendi-zāde Şeyḡ Meḡemmed Efendi:

¹⁰⁰⁹ 164a AE

¹⁰¹⁰ 163b KA

¹⁰¹¹ Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

¹⁰¹² 164b AE

Tercemesi bālāda meşūr u muḳayyed sultānu'l-‘ārifīn Şeyh Ya'ḳūb Efendi ḥazretleriniñ şulb-i şerīfinden sāḥa-i şühūda vaż'-ı ḳadem edip vālid-i mācidinden taḥşīl-i tertīb ve ta'līm-i ādāb-ı ṭarīḳat ederek ser-māye-i isti'dād-ı māder-zāda nā'il ve ḥaşā'il-i kemālāt-ı insāniyye ile naḳd-i vākt-i vālid-i kāmil olup peder-i mükerrerleri beytū'l-ḥazen-i cihāndan 'āzim-i dārū's-sürūr-ı bekā olduğda maḳām-ı 'ālīlerinde seccāde-güster olmuş idi. Biñ yetmiş yedi tārīḫinde rūḥ-ı laṭīfi muḳīm-i ḥuld-i berīn olup vālid-i büzürgvārı türbesinde defīn-i zīr-i zemīndir. Merḥūm-ı¹⁰¹³ mezbūr esrār-ı ilāhiyyeye vāḳıf u kāmil ve 'ārif-i rūmuzāt-ı envā'-ı ḥaşā'il-i celā'il idi. *Ṭarīḳat-nāme-i Ḥalvetiyye*-nām mü'ellefelerinde yüz yigirmiden ziyāde meşāyih-i 'izāma muḳārenet ve dāḫil-i encūmen-i şoḥbet olduğdu kendü ḳalem-i belāḡat-tev'emleriyle keşīde-i silk-i taḥrīrdir.

Ya'ḳūb Efendi-zāde Şeyh İbrāhīm Efendi:

Tercemesi henüz zīb-efzā-yı şahīfe-i terkīm olan Ya'ḳūb Efendi-zāde Şeyh Meḥemmed Efendi ḥazretleriniñ necl-i mükerrerleri Şeyh İbrāhīm Efendi'dir. Medīne-i Burusa'da dā'ire-i kevne ḳadem-zen ve taḥşīl-i ma'ārif içün 'atabe-i fuḫalāda irtikāb-ı cevri ü miḥen edip miḳdār-ı kāfī-i naḳş-ı ma'ārif ü hūnerle ḥānḳāh-ı derūnı menḳūş ve bu vechle şāhid-i maḳşūdını der-āḡūş eyledikde vālid-i mācidlerinden aḫz-ı yed-i ṭarīḳat ve tekmiḷ-i ādāb-ı enfās ile gerd-i Ka'be-i 'aşḳ-i ilāhī'yi ṭavāfa ictilāb-ı ḳudret etmiş idi¹⁰¹⁴. Peder-i büzürgvārlarından soñra cedd-i 'ālīleri Şeyh Ya'ḳūb Efendi ḥazretleriniñ dergāh-ı şerīflerinde bi'l-irş ve'l-isti'dād seccāde-nişīn-i irşād ve 'azm-künende-i rāḥ-ı sedād olup bu meşḡale-i marziyye ile mürebbi-i sālikān-ı ṭarīḳat ve sübhā-şumār-ı mesned-i meşīḫat iken biñ yüz yigirmi iki sālinda ribāt-ı köhne-i cihāndan rū-gerdān ve 'āzim-i vuşlat-serāy-ı cinān olup beden-i laṭīfleri zāviye-i mezbūrede vāḳı'a türbe-i şerīfede medfūndur. Şeyh-i mezbūr gül-i ḥoş-büy-ı gülzār-ı şerī'at u ṭarīḳat ve sūnbül-i çemen-ārā-yı ma'rifet u ḥaḳīḳat idi.

Ya'ḳūb Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh Meḥemmed Sa'īd Efendi:

Bālāda mesbūḳu'l-ezḳār Şeyh İbrāhīm Efendi merḥūmuñ pūr-ı sa'ādet-mevfūrları mefḥar-ı erbāb-ı terk ü tecrid Seyyid Şeyh Meḥemmed Sa'īd Efendi'dir. Ḥayāt-ı pederlerinde¹⁰¹⁵ eyyām-ı cüvānīde “seferu teşahḫu tegannemu¹⁰¹⁶” ḥadiş-i şerīfi mü'eddāsınca eṭrāf-ı 'ālemi seyr ü sefer ve ziy-yi ehl-i ḡazā ile mütezeyyi olup deryā-yı sefīd keşīlilerinde vāfir demler geşt ü güzer edip bi'l-āḫire vālid-i mācidleriniñ ṭaleb ü da'vetleriyle ālāyış-ı seyāḫatden dest-

¹⁰¹³ 164a KA

¹⁰¹⁴ 165a AE

¹⁰¹⁵ 164b KA

¹⁰¹⁶ Seyahat edin sıhhat bulun, kazanırsınız. Hadis(Yılmaz 2013: 594). AE'de hadis yer almamaktadır.

şüyde-i ferāgat ve maḥrūse-i Burusa'ya 'avdet ü ric'at ve peder-i pāk-güherlerinden bi'at ve ahz-ı varak-pāre-i ḥilāfet edip peder-i muḥteremleri cāygāhlarına cālis ve ḥırka-i 'izz ü şerāfeti lābis olmuşlar idi. Otuz yedi sene miqdārı zāviye-i merķūmede seccāde-i irşādda kā'im ve āyın-i Ḥalvetiyye üzre evrād u ezkāra müdāvim iken biñ yüz elli tokuz tārīhinde necm-i sa'īd-i rūḥı āfil ve rahmet-i vāsi'a-i İlāhiyye'ye vāşıl olduğda zāviye-i mezkūrede olan türbe-i latīfede defīn ve abā vü ecdād-ı ma'ālī-nijādlarına qarındır. Şeyḥ-i mezbūr saḥī ve mā-melek fidā sālīk-i mesālīk-i faḫr u fenā idi. Veled-i şulbīlerinden Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥammed Nūrī Efendi maḫām-ı pederlerinde cā-nişīn olup biñ yüz seksen bir sālīnde İstanbul'dan Burusa'ya ešnā-yı 'avdet bilā-veled-i zukūr 'azm-i dār-ı āḫiret edip cesedi Kapaḫlı qaryesinde mütevārī-i cevfi-ḡabrā¹⁰¹⁷ olmuş ve zāviye-i mezbūre maḥlūlunda kıdvetü'l-meşāyih Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Aḥmed Ziyā'ü'd-dīn Efendi merḥūmuñ 'uhde-i ehliyetlerine tevciḥ ü i'tā buyurulmuşdur. Zāviye-i mezbūreniñ ebniyesinden eşer ü āşār qalmayup inzimām-ı mürūr-ı zamān ile bi'l-küllīye ḥarāb u vīrān olmuşdur.

Püst-Nişīnān-ı Zāviye-i Ḥazretü'ş-Şeyḥ Meḥammedü'l-Mısrī

Mısrī Efendi-zāde Şeyḥ 'Alī Efendi:

Ḳuṭb-ı dā'ire-i velāyet ve şāḫib-i keşf ü kerāmet¹⁰¹⁸ e'azz-ı büzürgvār-ı meşāyih-i Ḥalvetiyye'den ekmel-i ehl-i 'aşrī Ḥazretü'ş-Şeyḥ Meḥammedü'l-Mısrī *ḡuddise sırrihu'l-celī*¹⁰¹⁹ ḥazretleriniñ şulb-i muṭaḥharalarından zuḥūr u bürüz ve envār-ı füyūzāt-ı İlāḫī nāşīye-i ḫālīnde berḫ-efrūz olup peder-i pāk-güherlerinden ahz-ı yed-i inābet ve belki vāşıl-ı rütbe-i ḥilāfet olduğda bi-emri'llāhi'l-meliki'l-müte'āl vālid-i muḥteremleri biñ yüz beş Receb-i şerīfde cezīre-i Limni'de civār-ı Ḳuds'e irtiḫāl buyurduklarında maḥrūse-i Burusa'da Cāmi'-i Kebīr ḳurbunda tüccār-ı ser-māyedārdan olup biñ altmış tārīhinde 'ālem-i beḳāya sevk-i kārbān-ı sefer ve Deveciler Mezāristānı'nda āsūde-nişīn-i laḫd-ı maḡfired-eşer olan abdāl-ı merḥūmuñ *ḫālīşen li-vechi'llāhi te'ālā*¹⁰²⁰ binā vü inşā eylediḡi zāviye-i celīlede bi'l-irş ve'l-istiḫḳāḳ seccāde-güster olup 'ulüvv-i şānları resīde-i āfāk olmuş idi. Yigirmi sene miqdārı cālis-i mesned-i meşīḫat ve sübhā-şumār-ı mücāhede vü riyāzat ve terbiye-künende-i sālīkān-ı ṭarīḳat iken biñ yüz yigirmi beş senesinde rūḥ-ı şerīfleri cāy-ı ḫānḳāḫ-ı vücūddan seyāḫat ve 'āzim-i ḫalvet-serāy-ı Cennet olup cesed-i latīfi zāviye-i mezkūre ḫarīminde medfūn ve du'ā-

¹⁰¹⁷ 165b AE

¹⁰¹⁸ 165a KA

¹⁰¹⁹ Onun aşikar sırrı kutsansın.

¹⁰²⁰ Samimi bir şekilde yüce Allah'ın rızasını hedef alarak.

yı dervîşân-ı şâf-menişâna maḳrûndur. Şeyḥ-i mûmâ ileyh behre-dâr-ı gencîne-i ḳanâ'at ve kûşe-nişîn-i tekyegâh-ı ferâgat idi.

Mısrî Zâviyesi Şeyḥi Suḥfî Efendi-zâde Şeyḥ 'Alî Efendi:

Tercemesi bālâda meşṭûr meşâyiḥ-i Ḥalvetiyye'den Şeyḥ Şuḥfî¹⁰²¹ Efendi ḥazretleriniñ şulbundan zuḥûr ve ḳanṭara-i 'âlem-i ḡaybdan bezm-i şehâdete mürûr edip taḥşîl-i 'ulûma ḳesbân ve tekmiḷ-ı fûnûna keşîrû'l-meyelân olmaḡın Burusa'da menfiyyen ikâmet eden Murâdiyye Medresesi müderrisi 'allâme-i zamân ve fehḥâme-i¹⁰²² devrân 'Arab-zâde Şâlih Efendi merḥûmdan kırâ'at ve ḥadîḳa-i enîḳa-i faẓlından ictinâ-yı eşmâr-ı ma'rîfet edip peder-i muḥteremlerinden aḥz-ı feyz-i ṭarîḳat ve ba'de vefâtihi zâviye-i ḥazret-i Mısrî *ḳuddise sirruhu'l-'azîz*¹⁰²³de seccâde-nişîn-i meşîḥat olup rûz-i âzîne ba'de'l-cum'a kürsî-pîrâ-yı va'z u tezḳîr ve ba'de'l-va'z "ḥâzâ şırâṭ-ı müstakun" diyerek ḥalka-i deverân-ı zıkr ü tevḥîdi tesyîr edip bu ḥâl üzre güzârende-i leyl ü nehâr ve meşḡûl-künende-i evrâd u ezḳâr iken biñ yüz seksen sâlinde zâviye-i fenâdan nâ-bûd ve 'âzim-i dâru'l-ḥulûd olduḳda tekve-i mezbûre sâḥasında mütevârî-i meşhed-i maḡfiretdir. Şeyḥ-i mûmâ ileyh 'âlim ü fâzıl zübde-i akrân u emâşîl ḳadem-nih-i dâ'ire-i maḥviyyet ve kâsib-i ḥişâl-ı mülkiyyet idi.

Mısrî Zâviyesi Şeyḥi Suḥfî Efendi-zâde Şeyḥ Aḥmed Efendi:

Mûmâ ileyh Şeyḥ 'Alî Efendi merḥûmuñ şulbundan pâ-nihâde-i 'âlem-i nâsût ve zaḥîre -i 'ilm ü 'irfân rûḥ-ı ḳudsîsine ḳuvvet-i ḳût olduḳdan şoñra tevḥîḳ-i ḥadî-i ṭarîḳ ile sâlik-i meslek-i ehl-i taḥḳîḳ olmaḡın vâlid-i keşîrû'l-meḥâmidlerinden aḥz-ı inâbe edip ḳable itmâmî's-sûlûk peder-i muḥteremleri 'âzim-i dergâh-ı mâlikû'l-mülûk olmaḡla yerlerine ḡüsterende-i seccâde-i şeyḥûḥat ve ba'dehu ikmâl-i âdâb-ı nefsihi bezl-i vus'-i ḳudret etmegın maḥrûse-i Burusa'da Enârlı Ḥânḳâhı'nda pûst-nişîn-i irşâd-ı ḳuṭbu'l-'ârifîñ ḡavşû'l-vâşîlîñ cedd-i emced-i 'abd-i ḥazîñ Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Şadrû'd-dîñ Efendi *ḳuddise sirruhu'l-metîñ*¹⁰²⁴ ḥazretleriniñ meclis-i sidre-ḥırâmlarına mürâca'at ve 'azîz-i müşârun ileyhden tecdîd-i resm-i bî'at ve ictilâb-ı âşâr-ı rûḥâniyyet ederek süllem-i bālâ-yı ḥilâfete 'urûca liyâḳat-peydâ¹⁰²⁵ ve dâḥîl-i silkü'l¹⁰²⁶-le'âl-i ḡürûḥ-ı ḥulefâ olmuş idi. Yigirmi üç sene miḳdârı ḥânḳâh-ı mezbûrede kûşe-nişîn-i şavma'a-i ḥalvet ve pûst-ârâ-yı meşîḥat ve leyâlî'i iḥyâda âyîñ-i dîrîñ-i ḥazret-i pîr-i dest-gîr-i sa'âdet ḳarîñi ber-vech-i uḥrâ ḥüsn-i îfâya şârif-i naḳdîne-i maḳderet olup ḳâşnî-senc-i mâ'ide-i irâdeti

¹⁰²¹ 166a AE

¹⁰²² 165b KA

¹⁰²³ Azîz sırrı kutsansın.

¹⁰²⁴ Sağlam sırrı kutsansın.

¹⁰²⁵ 166b AE

¹⁰²⁶ 166a KA

olan sâlikân u dervîşânı terbiye vü irşâd ve râh-ı Hâk'da derd-i 'aşkla vâlih ü hayrân ve bâde-i cezbe-i şevkle ser-gerdân olan zümre-i erbâb-ı fenânîñ hadâyık-ı kulûbların isâle-i zülâl ta'bîr ü tesellî ile şen ü âbâd etmek üzre iken biñ iki yüz üç¹⁰²⁷ târihinde terk-i tekyegeh-i fânî ve 'azm-i bihişt-i câvidânî edip cesed-i pâkleri zâviye-i merkûma hazîresinde mütevârî-i lahd-i rahmet-i Rahmân oldu. Şeyh-i mûmâ ileyh meşâyih-i sâlifîne iktidâ edip lâbis-i libâs-ı fakr u fenâ her bâr muķîm-i künc-i zâviye-i inzivâ halîm u selîm müşfik ü kerîm cûd u sehbâsı verâ-yı 'uķûl-i insânda mevcûd u mefkûdı mestûr degil meydânda ikrâm u nüvâzişle kulûb-ı enâmı câlib hîdmet-güzâr-ı her-muķîm u ğarîb dâ'ire-i keşf ü kerâmâte vâşıl olmuş serverlerden ve zen-i dünyâyı tâlâķ-ı şelâşe ile tatlîķ eyleyen erlerden idi. Ba'dezîñ maħdûm-ı fezâ'il-ķarîñleri zahru'l-'urefâ ve zeynü's-şulehâ Seyyid Şeyh Hâfız Meħemmed Zeynü'd-dîñ Efendi zâviye-i mezbûrede câ-nişîñ ve şahhâflar sūkunda kârgeli ma'âşda meķîñ olup ol daķı biñ iki yüz otuz üç senesinde tîrîķ-i hacda nidâ-yı *İrci'î*ye lebbeyk-güyân ve müteveccih-i mevķıf-ı 'Arafât-ı cinân olmuşdur.

Der-Kenâr¹⁰²⁸: Şadme-i cünd-i bî-emân-ı mürûr-i zamândan ebniye-i zâviye-i Mısrıyye hazîne-i ğavriyye gibi bi'l-küllîye harâb u vîrân ve vuķû'-ı indirâs-ı inhidâmı havfından eşedd-i ihtiyâc ile muhtâc-ı 'umrân olmuş idi. *Ba'de'l-keşfi ve'l-mu'âyene¹⁰²⁹* 'atabe-i emel-revâ-yı zıll-ı ilâhî'ye bi'l-ifâde istid'â vü istirhâm olunduķda cenâb-ı hâlık-ı kevn ü meķân pâdsâh-ı hayriyyet-'unvân ve şehinşâh-ı şâhibü'l-berr ve'l-ihsân velî-nî'met-i 'âlem ü 'âlemiyân pâdsâhımız efendimiz hazretlerini ilâ-nihâyeti'd-devrân serîr-i ma'delet-maşîr saltanatlarında ebed-nişân ve sâye-i maķderet-pîrâye-i mülûkânelerinde bi'l-cümle memâlik ü büldânı ân-be-ân ma'mûr u âbâdân buyursun zât-ı mekrûmet-simât-ı şehinşâhîlerine mevdû'-ı ilâhî olan âşâr-ı bergüzîde-i hayrân-endîş muķtezâ-yı meħâsin-ihtivâsınca hânķâh-ı mezkûruñ bi't-tevsî' ta'mîrine müsâ'ade-i seniyye-i şâhânleri erzân kılınmış olduğundan muķaddem ü mu'aħķar ihsân buyurulan nuķûd-ı firâvân şarfiyla hâne-i âķer iştirâ vü 'ilâve kılınarak hâriciyye vü dâķiliyyesi müceddeden i'mâr u inşâ ve sâye-i ihsân-vâye-i tâcdârânede ber-vech-i cedîr ü aħrâ reşânet-i kâmile ile her yer maķâl ü mevâķıfı ma'mûr u ihyâ kılınmışdır.

Zâde-Gân-ı Ğazretü's-Şeyh Aħmedü'l-Ğazzî

Şeyh Aħmed-zâde Şeyh 'Abdu'l-Laţîf Efendi:

¹⁰²⁷ AE'de tarih biñ iki yüz on üç olarak yazılmış daha sonra on'un üzeri çizilmiştir.

¹⁰²⁸ Der-kenâr- AE'de 166a-166b'de; KA'da 165b'de kayıtlıdır.

¹⁰²⁹ Araştırma ve incelemeden sonra.

Bālāda terceme-i şerîfesi güzêr eden kûtbu'l-‘arîfîn zûbdetü'l-muḥaddîşîn Şeyḫ Aḥmedü'l-Ğazzî *ḳuddise sırruhu'l-celî*¹⁰³⁰ ḥazretleriniñ şulb-i muṭahharalarından ‘âlem-i kevne ḥaṭve-perdâz ve âsûde-nişîn-i¹⁰³¹ gehvâre-i ‘izz ü nâz olarak¹⁰³² bâliğ-i mebâliğ-i rûşd ü sedâd ve resîde-i mertebe-i isti’dâd-ı Ḥudâ-dâd olduḳda peder-i fezâ’il-eşer ve vâlid-i kerâmet-me’âşirlerinden taḥşîl-i ‘ulûm edip hilâl-i isti’dâdı fûrûğ-ı feyz-i İlâhî ile kesb-i fazl u kemâl ve neyyir-i zâtı nûr-efşân-ı miyân-ı akrân u emsâl olduḳdan şoñra ‘azîz-i müşârun ileyh ḥazretlerinden aḥz-i yed-i inâbet ile kesb-i derece-i emânî ve feyz ü himmete maḫhariyetle taḥşîl-i neş’e-i rûḥânî edip sinn ü sâlleri pâye-i erba’îne güzâr etmiş bir zât-ı ‘adîmü'l-emsâl olmaḡın seccâde-i peder-i muḥteremlerine neyl ile muḥaşşalü'l-âmâl olmaḳ ḥulyâ-yı bî-me’âline düşüp müteraşşıd-ı ṭulû’-ı sitâre-i baḡt u iḳbâl iken inkisâr-ı ḳalb-i kerâmet-nümûn ve teveccüh-i ḥiddet-i derûn vâlid-i muḥteremleriyle biñ yüz kırk üç senesinde tûmâr-ı i’mâr-ı zindegânîsi piçide-i dest-i rûzgâr ve ‘azm-künende-i dâru'l-ḳarâr olup zâviye-i mezbûre tevḥîd-ḥânesiniñ cānib-i ġarbjisinde olan ḥazîrede mütevârî-i merḳad-i raḫmet-nişândır. Şeyḫ-i mezbûr fazl ü kemâl ile meşḥûr mâ’il-i âlâyîş u ihtîşâm ve zûbde-i maḥâdîm-i kirâm idi.

Şeyḫ Aḥmed Ğazzî-zâde Eş-Şeyḫ Muşṭafâ Efendi:

Tercemesi henûz şaḫîfe-i beyâna zîver-efrûz olan Şeyḫ Aḥmed-zâde Şeyḫ ‘Abdu’l-laṭîf Efendi merḥûmuñ şulb-i pâkinden biñ yüz otuz beş târîḫinde zâviye-i kevne tâlî’ ve refte refte envâr-ı şa’şa’a-bâr-ı rûşd ü sedâd sipihr-i nâşîyesinde tâbende vü lâmi’ olduḳda mâ-yı eb-i neseb-i ‘ulyâları mürşidü’s-sâlikîn reh-nümâ-yı aşḫâb-ı yakîn Şeyḫ Aḥmedü’l-Ğazzî *ḳuddise sırruhu'l-‘azîz*¹⁰³³ ḥazretlerinden aḥz-ı yed-i inâbet ve endek-i zamânda i’râc-ı mertebe-i izz ü icâzet edip ba’de vefâtihi zâviye-i ‘alîyelerine bi’l-işâret seccâde-nişîn-i meşîḡat olduḳda naḳd-i vaḳt-i ‘azîzi itlâf u izâ’at ve muġâyir-i fehîm ü dirâyet¹⁰³⁴ olmaḡın ârzü-yı iktisâb-ı fûnûn ve râ’îye-i intisâb-ı ‘ulûm-ı gûn-â-gûn ile ‘atabe-i fuṣalâ-yı ‘aşra tereddüd ve nezd-i ifâde vü taḳrîrlerine mülâzemet-i¹⁰³⁵ bî-ta’addüd ederek mâlik-i serv ü sāmân bisyâr bizâ’a ve nâ’il-i şervet ü yesâr istiṭâ’a olduḳdan şoñra pûst-ārâ-yı meşîḡat olduġu ḥānḳāh-ı mezbûrda yevmü’l-cum’a kürsî-pîrâ-yı va’z u tezkîr ve nişâr-ı derârî-i neşâyîḡ-i nâfi’a ile sāmî’a-i derûn-ı sâlikânı tezyîñ ve niçe ḳulûb-ı ḳâsiye eşḡâş-ı âhen-dilânı kelimât-i me’âşirü’l-edâ ile nerm ü telyîñ ederek elli üç sene miḳdârı seccâde-i irşâdda kıyâm ve leyâlî-i ihyâda âyîñ-i pîrân-ı ‘âlî-şânı zümre-i fuḳarâ vü dervîşân ile icrâ vü ifâda dâmen be-miyân-ı ihtimâm olup bu ḥâlât-ı marziyye üzre güzârende-

¹⁰³⁰ Onun aşîkar sırrı kutsansın.

¹⁰³¹ 166b KA

¹⁰³² 167a AE

¹⁰³³ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁰³⁴ 167a KA

¹⁰³⁵ 167b AE

i leyālî vü eyyâm iken sinn ü sâli derece-i ‘ağd-ı sâbi’a resîde ve ba’z-ı ‘illet-i cismâniyye hasebiyle âb u dâne-i zindegâniden dest-keşîde ve murğ-ı rûhî kafes-i tenden remîde olmak hâletleri hüveydâ olmağın âhîrû’l-emr biñ iki yüz iki Muharremü’l-Harâm’ında ‘âzim-i nüzhet-serây-ı huld-i berîn ve cesed-i sa’âdetleri hânkâh-ı mezkûr semâ’-hânesiniñ taraf-ı ğarbîsinde olan sâhada âsûde vü defîndir. Şeyh-i mûmâ ileyh ‘âlim ü fâzıl ‘âkil ü kâmil mehîb ü vakûr ğayûr u cesûr pâk-mezheb dervîşâne-meşreb faşîhü’l-kelimât zîver-i ‘ilm ü ‘irfân ile ma’âlî-şîfât olduğundan başka vâdî-i şî’re dahî gitmiş ve Nesîb mahlaşıyla niçe le’âlî-i güftârı silk-i terkîme-i nazm etmiştir.

Şeyh Ahmed-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh El-Hâc ‘Abdu’l-Laţîf Efendi:

Şeyh-i mûmâ ileyh mesbûku’z-zîkr meşâhîr-i meşâyîh-i Halvetiyye’den Şeyh Ahmed-zâde Şeyh Muştafâ¹⁰³⁶ Efendi merhûmuñ dâmâdî Câmî’-i Kebîr İmâmî-zâde Es-Seyyid Mehemmed Es’ad Efendi’niñ şulbundan biñ yüz toksan târîhinde mehd-i vücûda kadem-resâ ve az vakt mürûrunda pederleri irtihâl-i dâr-ı beka ve Biñarbaşı’nda mütevârî-i cevîf-i ğabrâ olduĝda cedd-i emcedleri şeyh-i mûmâ ileyhiñ dâ’iresinde hîrâmân-sâz-ı sâha-i ‘izz u nâz iken bâlâda meşûr târîh-i mezkûrede şeyh-i mezbûr dahî bilâ-veled-i zûkûr ‘âzim-i dârû’s¹⁰³⁷-sürûr olmağın meşîhat-ı zâviye-i merkûme evlâd-ı kirâma meşrûta olmağla şeyh-i mütercem zamân-ı düvâz-deh-sâlde seccâde-i meşîhata cûlûs ile dil-şâd ve refte refte imdâd-ı cenâb-ı rabbü’l-‘ibâd pâ-nihâde-i rûtbe-i rûşd ü sedâd olduğdan soñra taşîl-i ‘ilm-i şerîfe ragbet edip ‘ulûm-ı ‘Arabiyye’yi fâzıl-ı enâm ve aşhâb-ı ders-i ‘âmdan El-Hâc Ebûbekr Efendi ve uşûl-i hadîş-i şerîfi muhaddîşîñ-i kirâmdan ‘Arab Es-Seyyid ‘Abdu’llâh Efendi hâzerâtınıñ takrîr ü ifâdelerinden istifâde ederek dest-ber-âverde-i fazl u kemâl ve kavâ’id-i lisân-ı Farsî dahî meşâyîh-i Nakşbendiyye’den ‘Alî Behcet Efendi ve ‘urefâ-yı tarîkat-ı ‘aliyye el-Hâc ‘Alî Baba Efendi merhûmdan tefattur u teferrûs etmekle tefevvuk-nümâ-yı akrân u emâsîl olmuşlar idi. Taşîl-i seyr ü sülûk ve tekmiñ-i feyz-i mâlikü’l-mülûk şavma’a-i derûnunda cevelân etmegin meşâyîh-i Celvetiyye’den Üftâde Efendi-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Muştafâ Efendi’den ba’de’l-inâbe zîkr-i Hudâ’ya ber-zede-i dâmân iken şeyh-i mûmâ ileyh hâlât *cezbetün min-cezebâtî’r-Rahmân*¹⁰³⁸ ile meslûbü’l-ihtiyâr ve kemâl-i istiğrâk-ı tecelliyât ile terbiye-i sâlikâna ‘adîmü’l-iktidâr olmağla muktedâ-yı sâlikîñ ve reh-nümâ-yı aşhâb-ı yakîñ cedd-i emced-i ‘abd-ı kemîñ Enârî dergâh-ı şerîfi¹⁰³⁹ şeyh-i Es-Seyyid Eş-Şeyh Mehemmed Bedrû’d-dîñ Efendi hâzetleriniñ hâle-i mâh-tâb-ı sipîhr-kerâmet ve kılâde-i gerden-i erbâb-ı tarîkat olan halka-i irâdetlerine

¹⁰³⁶ 167b KA

¹⁰³⁷ 168a AE

¹⁰³⁸ Allâh’ın cezbelerinden bir cezbe.

¹⁰³⁹ 168a KA

maḳrūn ve maṭla' u'l-envār-ı terbiyelerinden muḳtebes-i tecelliyāt-ı gūn-ā-gūn olarak iḥrāz-ı rūtbe-i ḫilāfet ve aḫz-ı izz ü icāzet edip pūst-niṣn olduğu ḥānḳāh-ı dil-gūṣāda āyın-i ṭarīḳat-ı Ḥalvetiyye'yi te'diye vū ifā 'ale'l-ḥuṣūṣ rūz-ı āzīne ba'de'l-cum'a kürsī-niṣn-i faẓīlet ve mevcūd olan cemā'at u dervīṣāna va'z u naṣīḥat ederek varaḳ-gerdān-ı resā'il-i ṣubḥ u mesā iken ez-ḳadīm mübtelā oldukları 'illet-i zıḳu's-ṣadriñ ḥarekāt u ḡaleyānı ile niçe müddet fütāde-i pister-i renc ü 'inā olup āḫirü'l-emr¹⁰⁴⁰ biñ iki yüz kırk yedi Ṣa'bān-ı ṣerīfiniñ on dördüncü leyle-i se-ṣenbede rūḥ-ı ṣerīfi müteveccih-i ḥānḳah-ı 'ālem-i beḳā ve cedd-i a'zamları Şeyḫ Aḫmed Ḡazzī Ḥazretleriniñ cānib-i yemīninde āsūde-niṣn-i ṣafḥa-i ḥāk-i fenā oldu. Şeyḫ-i mūmā ileyh ṣāḫib-i 'ilm ü 'irfān ve gūzīde-i emṣāl ü aḳrān zāviyesinde taḥrīr u taḳrīr ile müṣṭaḡil bir zāt-ı rūṣen-dil idi.

Pūst-Niṣnān-ı Ḥānḳāh-ı Ḥazretü's-Şeyḫ İsmā'īl Ḥaḳḳī

Ḥaḳḳī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥammed Bahā' ü d-dīn Efendi:

Kālā-yı girān-bahā-yı vücūdu küberā-yı ṭarīḳat-ı Celvetiyye'den Şeyḫ İsmā'īl Ḥaḳḳī *ḳuddise sirruhu'l-āli*¹⁰⁴¹ ḥazretleriniñ şulb-i muṭahharalarından bedīdār ve kārgeh-i 'ālem-i nāsūtta ḳıymet-dār ve taḥṣīl-i 'ulūm u ma'ārif ile ma'rifet-ṣi'ār olup peder-i vālā-ḳadrlerinden bāyi' ü münīb ve gül-būn-i ṭarīḳatde gūyiyā 'āṣıḳ-ı şūrīde-ḥāl-i 'andelīb olmuşlar idi. Vālid-i keṣīrū'l-meḥāmidleriniñ rūḥ-ı pūr-fütūḥı 'ālem-i lāḥūta pervāz ve biḥiṣṭ-i berīnde āṣiyan-sāz olduḳda maḥrūse-i Burusa'da zāviye-i cedīde-i mezbūrede cālīs-i seccāde-i peder ve 'ömr-i 'azīzleri zıḳr ü ṭā'āt ile gūzer¹⁰⁴² edip bir sene miḳdārı sūllāk-ı rāḥ-ı Ḥudā'ya reh-ber ve meṣām-ı 'uṣṣāḳ gūftār-ı 'anber-bārlarıyla mu'aṭṭar iken biñ yüz otuz sekiz sālinde 'āzim-i gülşen-serāy-ı cinān ve peder-i mūkerrem ü vālid-i muḥteremleri ḳurbunda defīn-i laḥd-ı maḡfired-niṣān olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ṭab'-ı belāḡat-edā ile vādī-i eṣ'ārda maḥāretle meṣḥūr cilvegāh-ı ṣerī'atda maḥbūb-ı zī-bahā ve ḥānḳāh-ı ṭarīḳatda mergūb-ı ūlī'n-nihā idi.

Ḥikmetī-zāde Eş-Şeyḫ Meḥammed Emīn Efendi:

Şeyḫ-i mūmā ileyh tercemesi bālāda ḥāme-gūzār-ı silk-i sūtūr u iṣ'ār olan reh-nūmā-yı reh-revān-ı Celvetī Şeyḫ Meḥammed Ḥikmetī Efendi ḥazretleriniñ şulb-i pāklerinden maḥrūse-i Burusa'da biñ yüz elli yedi tāriḫinde pā-nihāde-i ḥikmet-ḥāne-i vücūd olup a'dād-ı sinn-i ṣerīfleri ḳademe-i sūllem-i ṣemāniye vuṣūlunda vālid-i muḥteremleri¹⁰⁴³ zāviye-i teng-meydān-ı fenādan fūṣḥat-serāy-ı cināna rıḫlet eyledikde yerlerine seccāde-i meṣīḥata cūlūsa

¹⁰⁴⁰ 168b AE

¹⁰⁴¹ Yüce sırrı kutsasın.

¹⁰⁴² 168b KA

¹⁰⁴³ 169a AE

şâyân olup bâ-imdâd-ı cenâb-ı Rabbü'l-'ibâd refte refte dâ'ire-i şebâbetden pâ-keşîde ve câme-i ra'nâ-yı rüşd ü sedâd kâmet-i isti'dâdına pûşîde olduğda ba'z-ı 'ulemâ-yı 'ahdiñ mecâlis-i ifâdelerinde gerden-i dil ü cânını zıver-i hüner ü ma'ârifle zeyn ve şahîfe-i hâlinden mışkala-i sa'y u ictihâd ile izâle-i mücibât-ı 'ayb u şeyn edip şikestehta'tı ta'likî dahı ber-vech-i tedkik tahrîr ü tenmîkde üstâd-ı nâdirü'l-akrân ve kibâr-ı 'ulemâ-yı fezâ'il-nişândan Kalka'cı-zâde El-Hâc Halîl Efendi merhûmuñ irâ'e vü ta'lîminden bezl-i şu'â-yı nûr-ı bâsıra-i maqdûr ederek Efendi-i müşârun ileyhden ahz-ı ketebe eyledikden şöñra delâlet-i tevfiğ-i pür-şefîğ-i Kirdgârî ile kuţbu'l-'ârifîñ ve zübdetü'l-muḥakkıķın Şeyḥ İsmâ'îl Ḥakkî *kuddise sırruhu'l-bâķî*¹⁰⁴⁴ hazretleriniñ ḥulefâ-yı kirâmından¹⁰⁴⁵ Tekfurtağ-ı pertev-endâz-ı seccâde-i irşâd Şeyḥ Aḥmed Pertevî *'Aleyhi rahmeti'l-meliki'l-kavî*¹⁰⁴⁶ hazretleriniñ 'atabe-i 'aliyyelerine zerre-mişâl rûy-mâl ve meslek-i Celvetiyye üzre ba'de'l-inâbe ikmâl-i enfâs-ı kudsiyyeye şârif-i naķdîne-i iktidâr ve sübhâ-şumâr-ı evrâd u ezkâr olarak az vaktde mükemmel feyz ü kemâl ve ahz-ı izn ü icâzetle muḥaşşalu'l-âmâl olmuş ve sünnet-i seniyye-i Nebeviyye'den olan kemân-keşlikde dahı ḥaylî âzmâyiş etmegin kemâl-i zûr-ı bâzû ile menzilin bulmuş ve miyân-ı tîr-endâzânda mânend-i pehlevân-ı Toz Kopardan nâm u şân almış ve niçe ecille-i meşâyiḥ-i 'izâmîñ zamân-ı şerîflerine erişip meclis-i şoḥbetlerine duḥûl ile şeref-yâb ve nazar-ı kudsiyet-eşerleriyle âyine-i dilden def'-i jengâr-ı irtiyâb eylemiş idi. Muktezâ-yı ârâyiş-i fıtrât-ı aşliyyesi fuķarâ-perver be-gâyet mihmân-nüvâz bir zât-ı mekârim-perdâz olmağın ḥânķâh-ı 'aliyyeleri bay u gedâniñ feraḥ-sâzı ve zümre-i 'uşşâķ-ı Ḥudâ'niñ¹⁰⁴⁷ kıble-i niyâzi ve seyyâḥân-ı 'İrâķ u 'Acem'iñ Ḥicâzı olup bu nehc-i meḥâsin-pîrâ üzre âyîn-i Celvetiyye'yi yevmü'l-cum'a ve leyâlî-i mübârekelerde ḥüsn-i icrâ ve 'alâ-vech-i'l-ıķân te'diye vü ifâ ederek ḥânķâh-ı ḥazret-i Ḥakkî'da altmış seneden mütecâviz seccâde-güster-i meşîḥat ve re'îs-i 'âlî-tebâr-ı meşâyiḥ-i tarîķat iken biñ iki yüz otuz iki Zî'l-ḥicce'ti's-şerîfesinde müteveccih-i zâviye-i 'âlem-i beķâ ve civâr-ı rahmet-medâr-ı Şeyḥ İsmâ'îl Ḥakkî'da âsûde-i şafḥa-i ḥâķ-i fenâ oldu. Şeyḥ-i mûmâ ileyh miyân-ı şîğâr u kibârda meşhûr u ma'rûf ḥüsn-i hâl ve aḥlâķ-ı ḥamîde ile mevşûf cûd u şehâsı derece-i kudret-i kilķ-i takrîrden bîrûn ve bâb-ı zâviyesi güşâde olup âyende vü revendegâna eṭ'ime-i gûn-â-gûn ḥadden efzûn ehl-i ülfet şâḥib-i muḥabbet merġûb-ı enâm sâl-i 'ömrleri pây-e yetmiş beşe vâşıl olmuş¹⁰⁴⁸ bir zât-ı ma'âlî-ittisâm idi. Meşrepleri sikke-i 'atîķeden sîm ü zer cem' ile eski ma'denden ma'mûl envâ'-ı evâñi iddiḥârına mâ'il olmağla imtidâd-ı 'ömr mülâbesesiyle ḥaylî sikke-i 'atîķe ve eski ma'denden envânî-i mütenevvî'e vakti vâfir eşyâ-yı

¹⁰⁴⁴ Baki sırrı kutsansın.

¹⁰⁴⁵ 169a KA

¹⁰⁴⁶ Melik ve Kavî olan Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

¹⁰⁴⁷ 169b AE

¹⁰⁴⁸ 169b KA

sā'ire-i nefîseyi cem' ü iddiḥār eylemiş ve ba'de vefātihi cümlesi telef-kerde-i dest-i rûzgâr olmuştur.

Ḥikmetî-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥammed Bahā'ü'd-dīn Efendi:

Tercemesi henüz mürûr eden Ḥikmetî-zāde Şeyḥ Meḥammed Emīn Efendi merḥûmuñ şulbundan revnaḳ-fiken-i sâḥa-i zuhûr olup feyyāz-ı 'âlem-i kâmet-i ra'nâ-yı isti'dādını şâyeste-i libâsçe-i girân-bahâ-yı şu'ûr eyledikde peder-i pâk-güherlerinden âyîn-i tārîkatları üzre aḥz-ı inâbet ve taḥşîl-i âdâb u 'irfâna mübâderet ve evrâd u ezkâra muvâzabet edip bālâda tırâzende-i silk-i raḳam olan târîḫ-i mezbûrda peder-i büzürgvârları 'âzim-i ḥarem-i İrem olduḳda seccâde-i meşîḥata vâz'-ı kadem ve şeb-nem-i iḳbâl-i âsmânî ile gül-i pejmürde-i ümmîdi şād-âb u ḥurrem olup¹⁰⁴⁹ zâviye-i mezkûrede zânû-zede-i seccâde ve resm-i dîrîñ-i Celvetiyye'yi leyâlî-i ihyâda 'alâ-vechî'l-'âde te'diye vü icrâda iken biñ iki yüz otuz üç Cemâdiyyü'l-âḥiresinde revende-i ḥuld-i berîñ ve peder-i mükerremleri cenbinde âsûde vü defîndir. Şeyḥ-i mezbûr vakûr u edîb zârif ü lebbî nâzûk-mizâc ḥûb-ımtizâc şâfi-fu'âd pâk-i'tikâd bir zât-ı mekârim-nihâd idi.

Ḥikmetî-zāde Şeyḥ İsmâ'îl Efendi:

Mûmâ ileyh birâderi Şeyḥ Bahā'ü'd-dīn Efendi irtihâl-i dâr-ı beḳâ eyledikde ḥânḳâh-ı Şeyḥ İsmâ'îl Ḥaḳḳî'da bi'l-istiklâl pûst-nişîñ olup âyîn-i tārîḳ-i Celvetiyye'yi mehmâ emken te'diye vü ḫfâ ederek güzârende-i şubḥ u mesâ iken biñ iki yüz altmış Şa'bân-ı şerîfinde 'âlem-i beḳâyâ rû-be-râh olup civâr-ı 'azîz-i müşârun ileyhde defîñ-i ḥâk-i siyâh olmuştur. Merḥûm-ı mezbûr ârzû-yı istiḫşâl-i 'anâ-yı dünyâ ile meslek-i nâ-marziyyeye sâlik ise de vesîle-i zîkr-i cemîl olur olduḳca ḥândânlığı var idi¹⁰⁵⁰.

Der-Kenâr¹⁰⁵¹: Zâviye-i Ḥazret-i Ḥaḳḳî'nîñ ḥâriciyye ve dâḫiliyyesi müşrif-i ḥarâb olmaḡla lede'l-istirḥâm bâ-müsâ'ade-i seniyye-i ḥazret-i şâhâne biñ iki yüz elli tokuz sâlinde Burusa evḳâf müdürî tarafından bi'l-keşfi'l-me'âniyye ḥaylî nuḳûd verilmiş ise de zâviye-i mezbûre mehmâ emken ta'mîr ü termîm ile vâsıl-ı mertebe-i 'umrân olmuş ve dâḫiliyyede müceddeden inşâ kılınan ebniye ne vech ile oldu ise olmuş nâ-temâm ḳalmıştır.

Pûst-Nişînân-ı Zâviye-i Temennâ:

Temennâ Zâviyesi Şeyḥi Şeyḥ Muḫyî'd-dīn Efendi:

¹⁰⁴⁹ 170a AE

¹⁰⁵⁰ 170a KA

¹⁰⁵¹ Der-kenâr AE'de 169b'de; KA'da 169b'de kayıtlıdır.

Medjine-i Burusa'da cilveger-i mınaşsa-i vücūd ve şu'lever-i sāha-i şühūd olup sālīk-i ʔarīk-i 'ilm ü dāniş ve reh-neverd-i şavb-ı sa'ādet-evb-i erbāb-ı bñiş olmağın medjine-i mezbūrede Yıldırım Bāyezīd Hān medrese-i münifinde ser-ḥalka-i talebe-i 'ulūm iken zübde-i ehl-i yakīn Temennā şeyḫi Şeyḫ Hüsāmü'd-dīn Efendi ḥazretlerinden inābet ve ol mülābese ile 'aziz-i mezbūre dāmād olmağla kesb-i liyākat edip şeyḫ-i mezbūr vedā'-ı dār-ı ğurūr ve 'āzim-i beytū's-sürūr olduğda zāviye-i Temennā'da seccāde-pjṛā olup niçe sinīn-i mütekāşire mefāriḳ-ı sālīkān-ı ʔarīkātā nāşir-i le'ālī-i ma'ārif-i mütevāfire iken biñ seksen dört senesinde maḥfūz-ı şandūka-i beden olan rūḥ-ı şerīflerin teslīm-i aḥzu'l-ervāḥ edip zāviye-i mezbūrede¹⁰⁵² türbe-i 'azizde āsūde-i ḥāk-i mezārdır. 'Aziz-i mezbūr zümre-i maḥanne-i kirāmdan āşnā-yı ḥāl bir pjṛ-i nīk-ḥişāl idi.

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Kadrī Efendi:

Tercemesi bālāda kilik-i güher-riz-i ifāde olan meşāyih-i ʔarīkat-ı 'aliyye-i Semerḳandīye'den kıdvetü'l-meşāyih-i'l-vāşılīn Şeyḫ Hüsāmü'd-dīn Efendi ḥazretleriniñ dāmādı ve tertīb-kerde-i mertebe-i irşādī Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Efendi merḥūmuñ ferzend-i ma'ālī-eşeri Şeyḫ Kadrī Efendi'dir. Medjine-i Burusa'da şulb-i mūmā ileyhden gehvāre-i vücūda ḳudūm ve derece-i sinn-i bülūğa ba'de'l-vuşūl bir mīḳdār taḥşīl-i 'ulūm eyledikden soñra meslek-i 'aliyye-i ʔarīkatları üzre vālid-i mācidlerinden aḥz-ı yed-i inābet edip niçe müddet-i medjd ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeye sa'y-ı ekjd ederek rütbe-i ḥilāfete neyl ile ḳadri mezjd olmağın peder-i muḥteremleri¹⁰⁵³ irtihālinde zāviye-i mezbūrede bi'l-istiḥkāk seccāde-güster-i meşīḥat olup ṭālib-i rāḥ-ı Ḥudā olan sālīkān şadef-nişānı terbiye vü irşādda ḥüsn-i idāre ve rüz u şeb tevḥīd-i ezḳār-ı Kirdgārī mışbāḥını ināre etmek üzre iken bi-emri'llāhi'l-meliki'l-mennān ¹⁰⁵⁴ tārīḫinde 'āzim-i dāru'l-cinān ve 'aziz-i müşārun ileyhiñ türbe-i sa'ādetlerinde āsūde-i ḥāk-i rahmet-i Rahmān olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ārif-aḥvāl-i ʔarīkat ve vāḳıf-ı esrār-ı ḥaḳīḳat 'āric-i ḳulle-i kuhsār-ı 'irfān u edeb bir zāt-ı meḥāsin-meşreb idi.

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ 'Abdu'l-'Aziz Efendi:

Pederleri mūmā ileyh Şeyḫ Kadrī Efendi'den soñra Temennā-nām meşregāḥda olan zāviye-i şerīfede seccāde-i meşīḥata cülūs edip tezkiye-i nefsi emmāre taḳvīyet-i rūḥ ile me'nūs olmağın kıdvetü's-sālīḳın Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Faḥrū'd-dīn Efendi'den münib ve sākin-i kūşe-i şabr u şekīb ve 'ibādāt¹⁰⁵⁵ u ṭā'āta müceddid ü sā'ī ve ādāb-ı şerī'at u ʔarīkatı

¹⁰⁵² 170b AE

¹⁰⁵³ 170b KA

¹⁰⁵⁴ Üç nüshada da tarih kısmı boş bırakılmıştır.

¹⁰⁵⁵ 171a AE

merā'ı bir şeyh-i kāmīl ü edīb olup bu hāl üze imrār-künende-i evkāt ve güzārende-i sâ'ât iken biñ yüz yetmiş sekiz sâlinde terk-i dār-ı miñen ve müteveccih-i cānib-i cenāb-ı Hāl-ı zū'l-minen olduğda cesedi zāviye-i mezkūrede vākı' türbe-i sa'ādetde mütevārj-i taht-ı türāb-ı gufrāndır. Şeyh-i mezbūr derviş-i fānı ve 'aziz-i nūrānı olup āyāt-ı fevz ü felāh nāşiyesinde nüvişte ve zamīr-i vücūd-ı mes'ūdı āb-ı nāb-ı şalāh ile ser-rişte idi.

Temennā Zāviyesi Şeyhi Es-Seyyid Eş-Şeyh Muştafā Efendi:

Peder-i muhteremleri Şeyh 'Abdu'l-'Aziz Efendi merhūmdan aḥz-ı bī'at¹⁰⁵⁶ edip ba'de vefātihi zāviye-i Temennā'da pūst-ı meşihata şāyān ve zāviye-i mezbūreniñ jirādı kılet üze olmağla mūrūr-ı zamān ile evlād u 'ıyālī zūmresini ḥusn-i idārede 'adem-i mikneti müstebān olduğundan def'-i vahşet-i zarūret-i dil-ḥirāşı mülābesesiyle medīne-i Burusa bedestānında dolābçe-nişin-i ma'āşı olup leyālī-i ihyāda āyın-i ṭarīkat-ı 'aliyyesini oldukça icrā vü ifāda ve bu güzergāh-ı 'ālem-i fenāda a'dād-ı sinn ü sālī derece-i şemānıne pā-nihāde olmuş bir pīr-i rūşen-zamīr iken biñ iki yüz yigirmi bir senesinde 'āzim-i mülk-i āḥiret ve zāviye-i mezbūre ḥazīresinde defīn-i laḥd-ı maḡfiretdir. Merhūm-ı mezbūr Temennā Şeyhi denilmekle meşhūr ehl-i 'ırz kendi hālīyle meşgūl bir zāt-ı şerīf idi. Vefātından soñra oğlu 'İzzü'd-dīn Mollā niçe zamān zāviye-i mezbūrede nıgehban olup ol daḥı bi-emri'llāhi te'ālā 'āzim-i dār-ı āḥiret ve zāviye-i sālīfū'l-beyānda defīn-i ḥāk-ı rahmet olmuşdur.

Pūst-Nişinān-ı Zāviye-i Çehārşenbe

Çehārşenbe Zāviyesi Şeyhi Şeyh Meḥmed Gavşī Efendi:

Maḥrūse-i Burusa'da 'Alī Paşa Cāmi'i kurbunda zāviyesi olan Şeyh Burusevī Efendi-zāde Eş-Şeyh El-Hāc Muştafā Efendi'niñ şulbundan nemed-i ḥayātı belde-i mezbūrede ber-düş ve 'arūs-ı ma'ārif ü hūneri der-āḡuş edip sālīk-i rāh-ı fakr u fenā ve rāḥ-ı sikke-i terk-i sivā ve ḥubb-ı ilāhī derūn-ı şafā-meşhūnunda¹⁰⁵⁷ hüveydā olduğda medīne-i Burusa'da Üçkozlar dergāh-ı şerīfde seccāde-pīrā ve mürşid-i sāmī-i kerāmet-intimā olan 'amm-ı muhteremleri Şeyh 'Abdī¹⁰⁵⁸ Efendi ḥazretlerinden kelime-i tevḥīd telakḡun ve āyın-i Cāhidī üze meydān-ı mücāhede ve riyāzete ḥayli mūmāris ü temerrūn edip derece-i ḥilāfete şu'ūda liyākat-peydā ve şeyh-i müşārun ileyhden ızn ü icāzet ile kām-revā olup vālid-i mācidi binā eyledigi Çehārşenbe Zāviyesi'nde pūst-nişin-i maḡām-ı irşād ve feyz-i ilāhī ile dil-i vjran-şude-i sālīkānı ābād eylemek üze iken biñ yüz altmış bir sâlinde cism-i laṭīfī ḥānḡāh-ı zindegāniden be-der ve rūḥ-ı revānı ḥalvetgeh-i Firdevse seyr ü sefer eyleyüp zāviye-i mezbūre sāhasında medfūn

¹⁰⁵⁶ 171a KA

¹⁰⁵⁷ 171b AE

¹⁰⁵⁸ 171b KA

pederi Şeyh Muştafâ Efendi'ye maķrûndur. Şeyh-i mezbûr mübtelâ-yı berş u efyûn ve müverreş-i yübüset olan mükeyyifât ile hâli diğergûn iken meydân-ı ma'rifet ü hünerde şeb-dîz-i hâme ile cümle-i sâbık u hûb-nüvişte hatt-ı nesh u şülûs ile hattâtân-ı zamâneye fâ'ik idi.

Çehârşenbe Zâviyesi Şeyhi Şeyh 'Aţâ' u'llâh Efendi:

Mesbûku'z-zıkr Burusevî-maħlaş Şeyh Muħyî'd-dîñ Efendi *ķuddise sırruhu'l-'azîz*¹⁰⁵⁹ıñ necl-i mükerremleri Eş-Şeyh El-Hâc Muştafâ Efendi merhûmuñ maħdûm-ı kihterleri olup birâder-i sâmi-ķadrleri Ğavşî Şeyh Meħemmed Efendi vefâtından soñra maħrûse-i Burusa'da 'Alî Paşa Câmî'i ķurbunda zâviye-i Çehârşenbe'de revnaķ-dih-i pûst-ı meşîħat ve niçe şühûr u sâl ol maķâm-ı mes'adet-iştimâlde icrâ-yı âyîñ-i evliyâ-yı 'izâma müdâvemet ederek güzârende-i vaķt ü sâ'at iken biñ yüz altmış dört sâlinde hânķâh-ı âlem-i melekûta 'azm ü rıħlet edip zâviye-i mezbûre sâhasında peder ü birâderi civârında¹⁰⁶⁰ laħd-nişîñ-i rahmet olmuşdur. Şeyh-i mezbûr vâķıf-ı âdâb-ı şer'jat 'ârif-i aħvâl-i meslek-i ķarîķat bir zât-ı melek-haşlet idi.

Çehârşenbe Zâviyesi Şeyhi Es-Seyyid Eş-Şeyh Kâsım Efendi:

Bilâd-ı 'Arabistân'dan¹⁰⁶¹ belde-i Halebü's-sehbâ'da 'âlem-i kevn ü şühûda ķudûm ve 'ulemâ-yı 'aşrdan aħz-ı 'ulûm edip meşâyiħ-i Kâdiriyye'den bir zâtıñ himmetine nâ'il ve mertebe-i ħilâfete vâşıl olup ikmâl-i lâzime-i ķarîķat ve maħrûse-i Burusa'ya hicret ve tercemesi henüz mürûr eden Şeyh Muştafâ Efendi-zâde Şeyh 'Aţâ' u'llâh Efendi maħlûlundan zâviye-i Çehârşenbe'de çâr-bâliş-nişîñ-i meşîħat olup zâviye-i mezbûrede çehâren ü dâ'iren halka-bend-i zıkr-i ķayyûm u ķâdir iken biñ yüz seksen üç sâlinde şem'-i ħayâtı itfâ-pezîr-i bād-ı fenâ ve 'azm-künende-i Cennetü'l-Me'vâ oldukda zâviye-i mezbûre sâhasında âsûde vü defîndir. Şeyh-i mezbûr fûnûna ufaķdan âşnâ ve kuħl-ı takvâ vü şalâħ ile dîde-i dil ü cânı rûşenâ Kâsım-ı Envâr-ı 'irfân ve ħâsım-ı aħlâķ-ı râddeye pür-'udvân idi.

Çehârşenbe Zâviyesi Şeyhi Şeyh Meħemmed Râşid Efendi:

Maħrûse-i Burusa'da Üçkozlar Zâviyesi meşâyiħ-i 'izâmı sülâle-i selîlesinden olup medîne-i mezbûrede şulb-i vâlid-i mihrbândan nümâyân ve ķadem-zen-i dâ'ire-i fehm ü iz'ân oldukdan soñra ķarîķat-ı 'aliyye-i Ĥalvetiyye'ye intisâb ve yed-i mürşid-i râh-ı sedâddan aħz-ı inâbetle kâm-yâb olup mesbûku'z-zıkr Halebü Şeyh Kâsım Efendi irtihâlinde maħlûlundan zâviye-i Çehârşenbe'de seccâde-i meşîħata cûlûs ve leyle-i mezkûrede kıyâmen ü ķu'ûden icrâ-yı âyîñ-i evliyâ-yı kirâm ile me'lûf u me'nûs iken biñ yüz toķsan sekiz târiħinde 'âzim-i dergâh-ı İlâh ve

¹⁰⁵⁹ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁰⁶⁰ 172a KA

¹⁰⁶¹ 172a AE

cesedi zāviye-i mezbūrede vedj'a-i hāk-i siyāh oldu. Şeyh-i merķūm dā'imā zıkr ü tevħid-i Kirdgār ile müştāğil ve ümmi-i şāf-dil ehl-i ülfet hūb-sjret¹⁰⁶² idi. Meşjhat-ı zāviye-i mezbūre maħdūmı 'Abdu'l-Mü'min Mollā'ya intikāl eylemiş ve merķūm ehl ü erbāb olmadığından kaçır-ı yedinden Üftāde-zāde Şadrü'd-djın Efendi mālîk olmuş idi.

ṬABAKA-İ ŞĀLİŞ

Ba'z-ı Meşāyiḥ-i Zevāyā-yı Halka-Bend-i Ezkār Olur¹⁰⁶³

Müştemil-zāde Şeyh Meḥemmed Efendi:

Maḥmiyye-i İstanbul'da āsūde-i meşhed-i rahmet-i Bārj meşāyiḥ-i Nakşbendiyye'den Emjir Buḥārj Ḥazretlerinin dāmād-ı şāf-nihādı ve ḥalife-i merkez-i irşādı Şeyh Maḥmūd Efendi Ḥazretlerinin meşmūl-i nazar-ı āṭifeti ve karjın-i luṭf u himmeti olup enfās-ı şimāl-şümūlundan gonçe-i ümmjdi ḥandān ve niçe zamān ḥidmet-i şeriflerinde dāmen be-miyān olmağın ḥil'at-i mücāhedeyi der-ber ve şemle-i riyāzātı ber-ser ve tekmiḫ-i ṭarjkat ve aḥz-ı icāzet ile muvaḫḫar olduğdan soñra maḥrūse-i Burusa fenāsında Mevlānā Mollā Fenārj cāmī'ü'l-envārı civārında zāviye-i 'aliyyesinde lem'a-pjra ve şu'le-efrüz-ı mihrāb-ı ṭā'āt-ı Ḥudā iken tokuz yüz otuz bir tārjḫinde 'azm-i Firdevs-i berjın edip ol cāy-ı muḫaddes-zemjnde defjın-i laḥd-ı mağfiret-karjındır. 'Aziz-i mezbūr nakş-bend-i perend-i ma'ārif ve esrār-ı İlāhiyye'ye vākıf ve şeyḫ-i 'ārif-i pāk-i'tikād idi.

Şeyh 'Alā'ü'd-djın Efendi:

Neyyir-i vücūd-i 'āljjü's-şānları diyār-ı Karaman'da Larendе kaçabasında 'ālem-i kevne ṭālī' ü dirāḫşān ve fāriḫ-ı sefid ü siyāh-ı cihān ve ba'z-ı meşāyiḥ-i 'izām ḥidmet-i şeriflerinde pūyān ve 'ulūm-ı zāhire vü bāṭınede fā'ikü'l-akrān olduğdan soñra ḫuṭbu'l-'ārifjın meşāyiḥ-i kirāmıñ ser-bülendi Şeyh 'Alj Semerkandj ḥalifesi Seyyid 'İsā Çelebi ḥazretlerinin Larendе'de seccāde-güster-i ḥilāfeti olan Şeyh Ḥayrū'd-djın Efendi *ḫuddise sırruhu'l-'aziz*¹⁰⁶⁴ e ḥidmet ve tekmiḫ-i lāzime-i ṭarjkat edip ba'dehu jzn ü işāretleriyle Balıkesrj¹⁰⁶⁵ kaçabasında baş-ı pūst-ı meşjhat ve bir aralık maḥrūse-i Burusa'ya li-ecl'z-ziyāre teşrif edip Başcı İbrāḫjım Beg Zāviyesi'nde kūşe-güzjın-i ikāmet ve şem'-i ḥānḫāh-ı kerāmet iken bi-emri'llāhi te'ālā mizāc-ı şerifleri münḥarîf ve rūḫ-ı laṭifleri cānib-i 'uḫbāya mun'aṭıf olduğda na's-ı sa'ādetleri zāviye-i mezbūre

¹⁰⁶² 172b KA

¹⁰⁶³ 172b AE

¹⁰⁶⁴ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁰⁶⁵ 173a KA

cāmi'iniñ mihrābı tarafında olan hāzirede medfūndur. 'Aziz-i mezbūr keşf ü kerāmātla meşhūr kibār-ı evliyādan¹⁰⁶⁶ bir zāt-ı mesa'det-mevfūr idi.

Şeyh İlāhî-zāde Şeyh Mehemmed Efendi:

Vālid-i muhteremleri Şeyh Ahmed İlāhî *ḳuddise sırruhu'l-celî*¹⁰⁶⁷den aḫz-ı izz ü icāzet ve tekmi'l-i şerā'it-i ṭarīkat edip Burusa Ḳal'ası'nda kūşe-nişin ü 'uzlet-güzün olup niçe zamān vālidine maşrūta olan Yoğurtlı Baba Zāviyesi'nde mürebbî-i gürūh-ı dervişān iken sinn-i şerīfleri ḥad-i mi'e-i kāmiley vāşıl ve 'aṭabe-i behiyye-i İlāhiyye olan müy-ı sefidî sāṭı' u' n-nūra nā'il olduğda ṭokuz yüz otuz beş tārīḫinde 'āzim-i dergāh-ı İlāh olup zāviye-i mezbūrede mestūr-ı ḥāk-i siyāhdır.

İlāhî-zāde Şeyh Ya'ḳūb Efendi:

Maḥrūse-i Burusa'da bed'id ve mebānî-i 'ulūmı taḥşil ile ḳadri mezid olduğdan soñra ba'z-ı küberā-yı meşāyih-i Nakşbendiyye nazar-ı 'ināyetlerine nā'il olup ṭokuz yüz yetmiş ṭokuz senesinde Nakşbendî-zāde Muştafā Çelebi yerine İstanbul'da Hekim Çelebi Zāviyesi'nde seccāde-nişin-i meşihāt ba'dehu fāriğ olup maskat-ı re'si olan medīne-i Burusa'ya hicret ve ṭokuz yüz ṭoksan ṭokuz sālinde 'azm-i dār-i āḫiret edip Yoğurtlı Baba Zāviyesi'nde āsūde-i laḫd-ı maḡfiret olmuştur.

Şeyh 'Abdu'n-Nebî Efendi:

Meşāyih-i ṭarīḳ-i 'aliyye-i Zeyniyye'den Şeyh 'Abdu'n-nebî Efendi'dir. Ser-māye-i isti'dād-ı māder-zād ile¹⁰⁶⁸ ṭab'-ı laṭīfleri taḥşil-i neşv ü nemā ve kemālāt-ı insāniyye ile aḳrān u emşālinden müstešnā olduğda 'umdetü'l-meşāyih Hācî Halīfe Efendi'ye ḥidmet ve anlardan tekmi'l-i ṭarīkat ve aḫz-ı izz ü icāzet etdikde Burusa'da Cāmi' Mollā Fenārî fevḳinde Ḳaranfilli-nām mevzi'-i dil-güşāda kūşe-gir-i zāviye-i 'uzlet iken ṭokuz yüz kırk sālinde ārzū-keş-i temāşā-yı biḫişt-i berin olup cāy-ı mezkūrda defin Ḳaraca Muḫyi'd-din Ḥazretlerine ḳarindir. 'Aziz-i mezbūr menba'-ı zühd-mevfūr ve riyāzāt u mücāhede ile mezkūr cāmi'ü'l-meḥāsin ve'l-menāḳıb ve legv ü lehvden mütecānib idi. Mürūr-ı devrān ile zāviye-i mezbūre ḥarāb u vjirān eşer-i ebniyesi daḫı¹⁰⁶⁹ gözlerden nihān olmuştur.

Ḳāsım Şubāşî Zāviyesi Şeyhi Şeyh 'Abdu'l-Ġanî Efendi:

¹⁰⁶⁶ 173a AE

¹⁰⁶⁷ Onun aşikar sırrı kutsansın.

¹⁰⁶⁸ 173b KA

¹⁰⁶⁹ 173b AE

Fi'l-aşl belde-i Amasiyye'dan zühür ve medīne-i Burusa'ya ba'de'l-hicret 'Alī Paşa Şeyhī denmekle meşhūr olup zāt-ı şerīfi külfet-i ta'rīfden ğanī ṭarīk-i 'aliyye-i Zeyniyye'ye müntemī Bilecik kaşabasında mesned-nişīn-i İrşād Şeyh Resūl Efendi'ye hīdmet anlardan icāzet ile Cāmi'-i 'Alī Paşa'da nā'il-i ḥiṭābet ve civārında vākı' *el-ḥāleti ḥazihi* hücum-ı seyl-āb-ı fenā ile ḥarāb ve kadd ü kāmēt-i ebniyesi mā'il-i rüy-ı türāb olan Kāsım Şubaşı Zāviyesi'nde cā-nişīn-i meşīḥat olmuş idi. Her rüz şalāt-ı zuhrı Cāmi'-i Kebīr'de edā ve herān zāviye-i mezbūrede süllāk-i ṭarīkata ta'līm-i ādāb-ı şerī'at u ḥaḳīkat etmek vazīfe-i şubḥ u mesāları olup bu ḥālāt-ı marziyye ile evkāṭ güzār iken biñ yigirmi sālinde dāru'l-iḳāme-i cināne intikāl edip zāviye-i mezbūre ḥazīresinde medfūn¹⁰⁷⁰ ve seng-i mezārı nişāngāh-ı tīr-i du'ā-yı ehl-i derūndur. Şeyh-i mezbūr ğavṭa-zen-i biḥār-ı şalāḥ u 'ulūm ve 'ābid-i ḳalīlū'l-keḷām ve zāhid-i keşīrū's-şıyām u kıyām bir pīr-i rüşen-zamīr idi.

Şeyh 'Abdu'l-Kādir Efendi El-Ḥalvetī:

Āfitāb-ı vücūdı diyār-ı Karaman'da zāhir ve vāşıl-ı rütbe-i bülūğ olup nakl ü ḥarekete kādir olduğda maḥrūse-i Burusa'ya sāye-endāz ve taḥte'l-ḳal'a ḳurbunda Ḥācī Sevinc Maḥallesi'nde āşīyān-sāz olup semt-i şalāḥa meyl ü raġbet etmekle zāviye-i celīle-i Aḥmed Paşa'da mütevārī-i laḥd-ı raḥmet-i İlāhī olan ma'denū'r-rumūz ve kāşifū'l-künūz Şeyh Ḥayrū'd-dīn Efendi *ḳuddise sırrihu'l-'azīz*¹⁰⁷¹den tevbe vü inābet ve kādir olduğ mertebe hīdmet ederek tekmi'l-i ṭarīkat ve aḥz-ı izz ü icāzetden soñra mescid-i maḥalle-i mezbūrede künc-nişīn-i 'uzlet ve şem'-i miḥrāb-ı ṭā'at u 'ibādet olup ṭarḥ-efken-i ḥalka-i zīkr ü tevḥīd iken ṭa'ne-i ṭā'ūn ile şehīd ve 'āzim-i biḥişt-i cāvīd olup¹⁰⁷² mescid-i mezbūr civārında reh-güzārda olan ḳubbede defīn-i laḥd-ı raḥmet-i Rabb-i mecīddir. 'Azīz-i mezbūr efvāḥ-ı nāsda şalāḥ ile meşhūr 'ābid ü zāhid ve ḥammāme-i zemzeme-gūy-ı mesācid ü ma'ābid idi.

Kāsım Şubaşı Şeyhī Kilīmī Şeyh Aḥmed Efendi:

Zāt-ı şerīfi Anḳaravī ve sālik-i ṭarīk-i süy-ı Kilīmī denmekle ma'rūf Şeyh Aḥmed Efendi'dir. Niçe zamān ṭālib-i 'ilm ü şerīf olup ḥucerāt-ı ba'z-ı medāris-i celīlede sūḥte-i nār-ı ciger-sūz ve her şeb tā-be-seḥer ārzū-yı taḥşīl ile çerāğ-efrūz iken cezbe-i İlāhiyye'ye mazḥar olmaġla pelās-pūş ve kilīm-i köhne be-dūş olup tercemesi bālā-yı şaḥīfede mūrūr eden Şeyh 'Abdu'l-Ġanī Efendi āsitāne-i fuḳarā-perver-i ġinā-resānlarına intisāb ile¹⁰⁷³ nā'il-i merām anlar daḥı kāmēt-i isti'dādına münāsib baḥş-ı ḥil'at-ı ikrām ve kerīme-i muḥteremlerini tezūvvūc edip rüy-i

¹⁰⁷⁰ 174a KA

¹⁰⁷¹ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁰⁷² 174a AE

¹⁰⁷³ 174b KA

āmāline gül-āb-efşān-ı ihtirām olmuşlar idi. Şeyh-i sālifü'l-beyān 'āzim-i dār-ı cinān olduğda zāviyelerinde cā-nişin olup ihtilāt-ı nāsdan bi'l-küllīye mütebā'id ve küşe-i inzivāda mütekā'id iken biñ elli yedi Ramazān'ı selhinde yevmü'l-'arefe libās-ı fāhire-i rahmete şāyān ve 'idgāh-ı dāru's-sürür-ı na'ime revān olup zāviye-i mezbūrede şeyhi cenbinde medfūndur.

Şeyh 'Abdu'r-Rahīm Efendi El-Halveti:

Belde-i Akşarāy'da pā-nihāde-i kaşr-ı vücūd ve āşār-ı rüşd ü sedād-ı nāşiye-i hālinde rū-nümūd olduğda taḥşil-i 'ilm ü 'irfān mülābesesiyle rū-gerdān-ı dār u diyār ve ḳadem-zen-i dā'ire-i Üskūdār olup Şeyh Maḥmūd Hüdāyi *ḳuddise sirruhu'l-'ālī*¹⁰⁷⁴ ḥazretleriniñ ḥāk-i pāy-ı iksir-sāy-ı kerāmetlerine rūy-māl ve ba'de'l-inābe nā'il-i rütbe-i ḥilāfetle muḥaşşalu'l-āmāl olup 'aziz-i müşārun ileyh ḥazretleri 'ālem-i lāhūta güşāyende-i per ü bāl olduğda maḳām-ı feyz-irtisāmlarında seccāde-pjīrā olan Dizdār-zāde Şeyh Aḥmed Efendi Ḥazretleriniñ izn¹⁰⁷⁵ ü işāretleriyle maḥrūse-i Burusa'da ḥulefā-yı ḥazret-i Hüdāyi'den Şeyh Eyyūb Efendi ḥazretleriniñ binā vü inşā eylediği zāviye-i Celvetiyye'de başt-ı pūst-ı irşād olup biraz eyyām mürūrunda meşḥatdan infişāli ḥasebiyle Umūr Beg Maḥallesi'nde iştirā eylediği ḥāne-i şerifinde ārām edip niçe sāl dervişān-ı şıdk-iştimāl ile zikr ü tevḥid-i Bārī'ye iştigāl üzre iken biñ elli sekiz Zī'l-ḥicce'sinde müddet-i ḥayātı encām¹⁰⁷⁶ ve tūmār-ı 'ömri fezleke-i ḥitām bulup menzil-i mezkūr ḳurbunda türbe-i laṭifesinde mütevārī-i ḥāk-i mezār-ı rahmet-medārdır. Şeyh-i mezbūr mi'e-i kāmile ḥudūduna vāsil bir pjīr-i vācibü't-tevkīr-i ḥuceste-ḥaṣā'il dā'imā küşe-nişin-i 'uzlet ve kürsī-pjīrā-yı va'z u naşihat *'ārifun bi'llāh ve 'āzimun ilā-(A)llāh*¹⁰⁷⁷ olup şadeḳçe-i derūnı le'ālī-i ma'ārif ile meşḥūn idi.

Şeyh Seyyid Kemāl Efendi El-Celveti:

Üskūdārī Şey Şeyh Maḥmūd Hüdāyi ḥazretleriniñ ḥulefā-yı kirāmından olup medīne-i Burusa'da Şeyh Eyyūb Efendi Zāviyesi'nde Şeyh 'Abdu'r-Rahīm Efendi'den soñra visāde-güster-i meşḥat biraz zamān mürūrunda 'āriza-i illet-i 'azl ile zāviye-i mezbūreden ref'-i seccāde-i ikāmet ve Timurtaş Maḥallesi'ne hicret edip Şerbeti-zāde maḥlūlundan Çelebi Sultān Meḥammed Ḥān Cāmi'i imāmeti ile ḳarīn-i miḥrāb-ı ihtirām ve Ḳarabaş Şeyh Meḥammed-i Ermenakī yerine cāmi'-i mezkūrda kürsī-i va'za nām-zed ile 'āric-i süllem-i merām olmuş idi. 'Āḳıbetü'l-emr biñ altmış yedi tārīḫinde hevdec-süvār-ı ḳāfile-i rāh-ı beḳā

¹⁰⁷⁴ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁰⁷⁵ 174b AE

¹⁰⁷⁶ 175a KA

¹⁰⁷⁷ Allah'ı bilen ve Allah'a yönelen.

olup murhıl-i āhırın kurb-ı hāzret-i Emīr'de āsūde vü defındır. Şeyh-i mezbūr huceste-hişāl güzide-i ehl-i hāl idi.

Ƙara Zākır Denmekle Meşhūr Şeyh Ebūbekr Dede Efendi:

Āfitāb-ı vüçūd-ı bih-būdları maṭla'-ı erbāb-ı velāyet olan maḥrūse-i Burusa'da Sedbaşı fevkinde Ƙaraağac Maḥallesi'nde bürüz-ı ṭulū' edip vāşıl-ı ser-ḥadd-i bülüg ve şem'-i isti'dād-ı¹⁰⁷⁸ zātiyyesi pür-fürüg olduḡda maḥalle-i mezbūrede şāhib-i maḡām olan ecille-i meşāyiḡ-i Ḥalvetiyye'den Şeyh Ya'ḡūb Efendi *ḡuddise sırruhu*'l-'aziz¹⁰⁷⁹ıñ dā'ire-i 'aliyyelerine mülāzemet ve aḡz-ı yed-i inābet ve silkü'l-le'āl-i sinn-i şerifleri 'ıḡd-ı şelāşine bālig olunca 'aziz-i müşārun ileyhiñ perverdesi ve Yūsuf-mişāl ḡüsn-i naḡar-kerdesi¹⁰⁸⁰ olarak ḡā'iz-i rütbe-i ḡilāfet olduḡdan soñra me'zūnen belde-i mezbūrede Zağafranlık Maḥallesi mescidinde ḡalkā-bend-i zıkr ü ṭā'at ve yevmi iki aḡca vazife ile ḡidmet-i imāmet ederken eyyām-i 'ömri heftād sāl olduḡda biñ yetmiş yedi tāriḡinde ārzūmend-i rü'yet-i ḡülzār-ı cinān olup zāviye-i mezbūre mescidine muttaşıl türbe-i şerifede medfūndur. 'Aziz-i mezbūr güzide-i erbāb-ı hāl ve 'ārif-i celilü'l-ḡişāl ve fuḡarā-yı şābirinden mālīk-i genc-i Şāyegān-ı ḡanā'at ve cenāb-ı Ƙāsimü'l-erzāḡ-ı 'ale'l-ıtlākdan ḡayrı ḡāhende-i dāne-i iḡsān ve vazī'-i şerif kimseden ümmid-i kerem ü nān etmemiş iken 'avn-i Bārī ile mescid-i şerife vaz'-ı minber-i vālā ve müceddeden bir menāre-i bülend ü mevzūn binā etmişdir. Fenn-i Mūsikī'de üstād-ı nādirü'l-emşāl ve'l-aḡrān ve şandūḡa-i ḡalbinde mevcūd olan ezḡār-ı aşvāt-ı bī-ḡadd ü pāyān idi. Şeyh-i mezbūruñ manzūr-ı dīde-i 'irfānı Seyyid Şeyh 'Abdu'l-Laṭīf Efendi işāretiyle cāygāhında şāyeste-i ḡilāfet olup biñ yüz on sekiz sālinda zāviye-i cihāndan ḡānḡāh-ı beḡāya seyr ü sefer ve mecma'-i aşḡāb-ı intibāh olan Deveciler Ḥāmūşānı'nda defın-i laḡd-ı maḡfiret-eşer olmuşdur.

İştibj-zāde Seyyid Şeyh Aḡmed Efendi:

Rūmeli'nde vāḡı' ḡaşaba-i mezbūrede sāḡa-i zuḡūra vaz'-ı ḡadem edip ol diyāriñ 'ulemāsından aḡz-ı 'ulūm u fūnūn etdikden soñra meşāyiḡ-i ṭariḡ-i Ḥalvetiyye'den vālidi Şeyh Muştafā Efendi ḡacer-i terbiyesinde perveriş-yāb ve tekmiḡ-i envā'-ı¹⁰⁸¹ nefāyis-i ādāb ederek bir şeyh-i ma'arret-nişāb olmuş idi. Pederi şeyh-i mezbūr maḡallāt-ı maḡrūse-i¹⁰⁸² Burusa'dan Ƙarakāḡı Maḥallesi'niñ cāmi'-i şerifinde niḡe sāl seccāde-nişin olup 'āḡıbet tāc-ı ḡayātı ser-i vüçūdundan rubūde-i dest-i bī-emān-ı ecel etmegin mesnedine maḡdūmı şeyh-i mezbūr cülūs edip niḡe zamān meşḡūl irşād u ṭālibin ve mürebbj-i sālikin iken biñ yetmiş senesinde sā'at-i

¹⁰⁷⁸ 175a AE

¹⁰⁷⁹ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁰⁸⁰ 175b KA

¹⁰⁸¹ 175b AE

¹⁰⁸² 176a KA

‘ömri temām ve mescid-i mezbūr hazıresinde tedārük-i maķām eyledi. ‘Aziz-i mezbūr gūşe-i bî-ţūşe-i tevekkülde maķar *ve’l-ķanā’atü kenzün lā-yüfnā*¹⁰⁸³ devletine mażhar olmuş idi.

Şeyh Yahyâ Efendi El-Celvetî:

Meşāyih-i tarikat-ı Celvetiyye’den vāşıl-ı merātib-i ‘ayān u şühūd Hüdāyî Seyyid Şeyh Maḥmūd Efendi hazretleriniñ sāḥa-i irşadlarına ḳadem-resā ve aḥz-ı yed-i inābet ile mürde-dili ihyā ve niçe seneler ḥidmet-i imāmetlerine bezl-i nuķūd-ı şubḥ u mesā eyleyerek maķām-ı ‘irfān u ādāba seccāde-pîrā olmuş idi. Dizdār-zāde Şeyh Aḥmed Efendi tarafından Şeyh Eyyüb Efendi Zāviyesi’nde Şeyh Kemāl Efendi’den soñra mesned-ārā-yı irşād olup rüz u şeb ol dergeh-i vālāda tevḥid-i ezķār-ı Mevlā’da ve haftada iki gün ḥidmet-i va’z u naşihati edāda iken biñ yetmiş yedi sālinda rū-be-rāh-ı ‘adem-ābād ve zāviye-i mezbūrede olan hazırede mütevārî-i ḥāk-i raḥmet-i Rabb-i ‘ibād oldu. Şeyḥ-i mezbūr zübde-i ehl-i fazīlet ve şāḥib-i ‘ilm ü edeb u ma’rifet bir zāt-ı feżā’il-ḥaşlet idi.

Şemleli-zāde Şeyh Aḥmed Efendi Gülşenî:

Beyne’n-nās Şemleli-zāde denmekle şöret-dāde bir kāmīl-i ma’rifet-şināsdır. Ḥadāšet-i sininde taḥşil-i ‘ilm ü ma’ārif edip fā’ikü’l-aķrān ve zübde-i mücevvid-i Ḳur’ān ve nükte-senc-i Fārisīdān olup maḥmil-bend-i maṭiyye-i seyāḥat ve Mısr-ı Ḳāhire’de bend-pāy-ı kemend-i müsāferet ve bir kaç eyyām ‘aķd-ı ‘ikāl-ı mücāveret ve āsitāne-i Gülşenî’de niçe müddet çille¹⁰⁸⁴-keş-i ḥidmet olup gönçe-i maķşūdı şüküfte ve gubār-ı ‘alāyık-ı fāniyeden sāḥa-i zamîri refte olduķda mücāzen medīne-i Burusaya visāde-güster-i nüzül olup ‘Alî-Mest Sultān Zāviyesi’nde niçe demler ārām-sāz ve rüz u şeb zıkr ü tevḥid-i Ḥudā’ya demdeme-perdāz olup biñ seksen toķuz sālinda ‘andelîb-i nağme-serā-yı rūḥ-ı laṭîfi gülşen-i cinānda āşiyān edip cesed-i şerîfi zāviye-i mezbūrede mütevārî-i ḥāk-i ğufrān olmuşdur.

Mumcî-zāde Şeyh Ḥasan Efendi:

Medīne-i Burusa’da şem’-ḥāne-i vücūda ḳadem-nihāde ve Mumcî-zāde denmekle şöret-dāde Şeyh Ḥasan Efendi’dir. Sinn-i şıgarda pervāne-i şu’ā’-i şem’-i ‘irfān olup revġan-mişāl kânūn-ı mücāhedede cismini puḥte ve āteş-i ‘aşķ u muḥabbetle efrūḥte ederek şem’-i encūmen-efrūz-ı rūḥānî ve ḳandîl-i lem’a-pāş-ı füyūzāt-ı Sübhānî Üftāde-zāde Şeyh İbrāḥīm Efendi hazretleriniñ meclis-i ḳudsiyelerine dāḥil ve şem’dān-ı zerrîn-i rızā-yı şerîflerinde şeb-tā-seḥer fūrūzān olmağla nā’il olup niçe eyyāmdan soñra belde-i mezbūrede ‘Alî Paşa Cāmî’i ḳurbunda Ḳāsim Şubaşı Zāviyesi’nde çerāğ-ı sūzān etmege me’zūn olmağın bu ḥāl üzre fetīle-

¹⁰⁸³ Kanaat, bitmez tükenmez bir hazinedir. Hadis(Yılmaz 2013: 354).

¹⁰⁸⁴ 176a AE

süz-ı kândil-i mihrâb-ı t̤ā'at iken bi-emri'llâhi te'âlâ şem'-i hayât-ı nâ-pâydârı püf-zede-i bād-ı memât olup Biñarbaşı Hâmûşânı'nda medfûndur. Zâviye-i sâlifü'l-beyân mürûr-ı zamân ile şadme-i seyl-âb-ı fenâdan vîrân olmuştur.

Mermer-ser Şeyh Seyyid 'Abdu'l-kerîm Efendi:

Maskağ-ı re's-i şerîfi belde-i dil-güşâ-yı Mağnisa olup destâr-ı¹⁰⁸⁵ hem-vârı münâsebetiyle beyne'l-enâm Mermer-ser Efendi deyü be-nâm olup zamân-ı tufûliyyetlerinden berü reftârları muvâfık-ı dervîşân-ı tarîkat-ı 'aliyye ve meyl-i t̤ab'-ı şerîfleri etvâr-ı şûfiyye olmağın Tekfurtağı'nda visâde-güster-i irşâd Tekfurtağlı Şeyh 'Abdî Efendi hulefâ-yı kirâmından olup biñ toksan tokuz Rebî'ü'l-evvel'inde 'âzim-i¹⁰⁸⁶ dergâh-ı Hâlîku'l-'ibâd olan kibâr-ı meşâyih-i Halvetiyye'den Şeyh Muşlî Efendi hâzretleriniñ dâ'ire-i 'aliyyelerine kemer-beste-i intisâb ve cenâb-ı 'âlîlerinden takbîl-i yed-i inâbet devâz-deh sâl hizmet-i şerîflerinde bezl-i makderet ederek bir şeyh-i fazîlet-me'âb olmuşlar idi. Ba'dehu me'zûnan medîne-i Burusa'ya hicret Murâdiyye kurbunda Mîr Budâla Zâviyesi'nde niçe müddet baş-ı seccâde-i meşîhat andan Şehre Küsdü Makberesi kurbunda Mantıcı Mağhalesi'nde te'ehhül münâsebetiyle tavaştun edip hâne-i şerîflerinde erba'a geceleri halka-bend-i cem'iyet iken biñ yüz târîhinde dâru'l-ı karâr-ı bekâya rihlet ve Biñarbaşı Hâmûşânı'nda Üftâde Efendi dergâhı reh-güzârında cesed-i latîfî nühüfte-i lahd-ı mağfiretdir. 'Azîz-i mezbûr güzîde-i ehl-i intibâh şâhib-i ahlâk-ı hamîde bir kerîmü't-t̤ab'-ı 'ârif-i bi'llâh idi.

Sükûnî Şeyh Mehemmed Efendi El-Halvetî:

Diyâr-ı Rûm-ı bihişt-rüsûmdan belde-i Mudurnı'da şulb-i vâlidin sâha-i vücûda vaz'-ı pâ ve zât-ı sûtûde-hişâlî vâye-dâr-ı gencîne-i Hudâ olup sâlik-i 'ilm ü ma'ârif olarak mahmiyye-i İstanbul'a kadem-nihâde Bıçakçı-zâde 'Alî Efendi'niñ harman-ı fezâ'ilinden dâne-çîn-i ifâde oldukça bedreka-i tevfiğ-i Mevlâ ile hayli keskin mollâ olmuş idi. Hâtır-ı deryâ-yı makâtirleri sükûnet üzre iken be-hikmet-i¹⁰⁸⁷ Hudâ-yı zü'l-minen mevc-zen olup t̤ab'-ı latîfleri cezbe-i hâlât-ı taşavvufa rübûde ve jengâr-ı mâ-sivâdan şafha-i mir'ât-ı dilin zidûde edip maħrûse-i Burusa'da baş-ı seccâde-i irşâd hâzretü's-Şeyh Mehemmedü'l-Mısrî *kuddise sirruhu'l-celî*¹⁰⁸⁸ye irâdet ile inkiyâd ve kemâl-i isti'dâd-ı ezeliyyesinden nâşî zamân-ı kalîlde izz ü icâzet ile Gelibolı'ya istihlâf olmuş idi. Niçe şühûr u eyyâm belde-i mezbûrede küşe-nişîn-i ârâm olduğdan soñra mürşid-i vâlâ-güheri ziyâret takrîbi ile maħrûse-i Burusa'ya nehât ve 'Alî¹⁰⁸⁹

¹⁰⁸⁵ 177a KA

¹⁰⁸⁶ 176b AE

¹⁰⁸⁷ 177b KA

¹⁰⁸⁸ Onun aşîkar sırrı kutsansın.

¹⁰⁸⁹ 177a AE

Paşa Cāmi'i civārında Kāsım Şubası Zāviyesi'nde ikāmet üzre iken "Yā türābı ciger yāhūd ābı" mü'eddāsınca biñ yüz üç tārīhinde bāğ-ı köhne-esās-ı cihānda bı-ķarār olan murğ-ı rūh-ı latīfleri teferrücgāh-ı bihişt-i berjinde sūkūn ve cesed-i mübāreki Deveciler Maķberesi'nde medfūndur. Merhūm-ı mezbūr zāhir ü bāṭını ma'mūr baḥr-i 'amīķ-i fezā'il ve 'aşrında mümtāz-ı efāzıl idi. Āşār-ı 'ilm ü fazīletleri olarak ḥaylī mü'llifāt-ı celīle silk-i tahrire keşide buyurmuşlardır.

Pır Emır Sultān Şeyḥ Şeyḥ 'Alī Efendi:

Medīne-i Burusa'da Emır Sultān Maḥallesi'nde ķarjın-i zuhūr ve bāde-i isti'dād ile taḥşıl-i neş'e-i sūrūr ve ikmāl-i 'ilm ü kemāl ile bir zāt-ı fazīlet-mevfūr olmuş idi. Kibār-ı meşāyih-i Celvetiyye'den Şeyḥ 'Alī Selāmī Efendi Emır Sultān Zāviyesi'nde pūst-nişjın iken andan bı'at ve sālīk-i rāh-ı ḥaķīķat ve niçe def'a ḥalvet-ḥānede 'uzlet ve tekmīl-i ṭarīķat eyledikten soñra Mūsā Baba-nām maḥall-i nūzhet-efzāda Pır Emır Sultān zāviye-i şerīfesinde seccāde-nişjın-i 'izz ü temķjın ve 'ibādāt u ṭā'āta iştigāl ile güzārende-i şühūr u sinjın ve mürebbi-i sālīķjın iken biñ yüz yigirmi beş senesinde¹⁰⁹⁰ Zī'l-ḥicce'de terk-i dār-i miḥen ve iḥrām-ı kefen ile 'āzim-i 'Arafāt-ı cinān ve zāviye-i mezbūrede Pır Emır Sultān ķurbunda mütevārjı laḥd-ı mağfiret-i ğufrān olmuşdur. Şeyḥ-i mezbūr 'ulūm u ma'ārifi cāmi' müteḥaşşı' ü mütevāzı' 'ābid ü zāhid sālīk-i rāh-ı Ḥudā ve tārik-i dūnyā idi.

Kāsım-zāde Şeyḥ Seyyid Meḥemmed Efendi:

Tercemesi *Kitāb-ı Vefeyāt-ı Belīğ*'de meşūr-ı silk-i suṭūr olan müderrisjın-i kirāmdan Es-Seyyid Kāsım Efendi merhūmuñ şulb-i şerīfnde medīne-i Burusa'da zāhir ü 'ayān ve bedr-i tābān-ı rüşd ü sedād āsmān-ı nāşiyesinde nümāyān olup mecālīs-i fuṣalāda bi-ķadri'l-istiṭā'a bizā'a-i 'ilm ü kemālī taḥşıl ile bir zāt-ı vācibü't-tebcīl olduķda dil-i rüşen-ābādi vetīre-i taşavvufa meyyāl olmağın meşāyih-i ṭarīķat-ı Ḥalvetiyye'den iķlīm-i¹⁰⁹¹ velāyet ü kerāmetiñ pādşāh-ı 'azizü'l-ķadri Ḥazretü's-Şeyḥ Meḥemmedü'l-Mısrjı *ķuddise sırruhu'l-celī*¹⁰⁹²niñ āstān-ı āsitānesine rūy-māl ve 'aziz-i müşārun ileyhden ba'de'l-inābe evrād u ezķāra iştigāl ile ikmāl-i enfāsa müceddid ü tālib ve himmet-i pır-i büzürgvār ile tekmīl-i seyr-i merātib etmegin aḥz-ı ızn ü icāzet ile vāşıl-ı rütbe-i e'azz-ı me'rib olduķdan soñra pırān-ı sāl-ḥurde-i devrāndan güncāyış-pezir-i sāmī'a-i iķkān olduğı üzre destūr-ı şeyḥ-i kerāmet-mevfūr ile maḥrüse-i mezbūrede zāt-ı muķaddeslerine maķar u me'vā olan ḥāne-i sa'ādetlerinde yevmü'l-erba'a fuķarā vü dervīşān ile ḥalka-bend-i cem'ıyyet ve āyjn-i dırjn-i Ḥalvetiyye'yi ber-vech-i i'tinā

¹⁰⁹⁰ 178a KA

¹⁰⁹¹ 177b AE

¹⁰⁹² Onun aşık arı kutsansın.

icrâ vü îfâya muvâzabet ederek güzârende-i evkât u sâ'at iken biñ yüz otuz bir¹⁰⁹³ târîhinde icâbet-zen-i da'vet-i Rabb-i rahîm ve bu teng-meydân-ı fenâdan 'âzim-i fûşat-serây-ı Na'îm olup cased-i latîfi fenâ-yı şehirde vakı' Yeñiyer Mekâbiri'nde mestûr-ı nihân-hâne-i hâk-i mezârdır. Şeyh-i mûmâ ileyh şerîfû'n-neseb Seyyid-i sûtûde-meşreb ve müşâhade-i envâr-ı tecelliyât-ı Rahmân ile başr u başîreti pür-leme'ân ehl-i mücâhid mecma'-i mekârim u mehâmid evzân-ı eş'âre muvâfık-ı tanzîm-i mürvârid-i kelimât hâkâyık-ı bedîde selîka-i 'irfâniyyesi der-kâr olmağla bunca nu'ût-ı Nebeviyye ile müzeyyen ve niçe vâridât-ı kudsiyye-i İlâhiyye ile mu'tarrez u mu'anven hurûf-ı teheccî üzre Seyyid maḥlaşıyla İlâhiyyât-ı keşîreyi muḥtevj dîvân-ı belâgat-nişânı hâme-güzâr-ı şahîfe-i zuhûr velâ-siyyemâ 'ilm-i taşavvuf ile ta'bîr-i ru'yâda dahı mahâret-i kâmile müsellem ü meşhûr idi.

Muğlavî Şeyh 'Osmân Efendi El-Halvetî:

Hilâl-i vücûdı maṭla'-ı diyâr-ı Menteşe'den Muğla'da nümâyân fûrûğ-ı isti'dâd ile neyyir-i zâtı tâbân u nûr-efşân olan Şeyh 'Osmân Efendi'dir. Kibâr-ı tarîkat-ı Halvetiyye'den kûtbu'l-ârifîn Kaşamonî Şeyh Şa'bân¹⁰⁹⁴ Efendi ḥazretleriniñ hulefâ-yı nîk-nâmından maḥzar-ı esrâr-ı Rabb-i rahîm Şeyh Hâfız İbrâhîm Efendi *ḡuddise sirruhu'l-'azîz*¹⁰⁹⁵ in zîr-i terbiye-i irşâdlarında olarak tekmi'l-i âdâb-ı tarîkat ve aḥz-i varak-pâre-i ḥilâfet eyledikde 'azîz-i müşârun ileyhiñ izn ü icâzetleriyle şedd-i rahl-ı seyâhat ve memâlik-i İrân'dan belde-i Şîrvân'da âsûde-i meşhed-i mağfiret-i sübhânî pîrû't-tarîka ve ma'denü'l-hakîka Eş-Şeyh Es-Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî *ḡuddise sirruhu'l-'âlî*¹⁰⁹⁶ ḥazretleriniñ maḡâm-ı 'aliyye ve merḡad-i seniyyelerini ziyâret ve rûḡ-ı kudsiyesinden iktibâs-ı¹⁰⁹⁷ envâr-ı feyz ü himmet eyledikde işâret-i ma'neviyye ile maḥrûse¹⁰⁹⁸-i Burusa'ya gelüp medîne-i mezbûrede Pars-Beg Câmî'i ḥarîminde olan zâviye-i dil-güşâda ḥucce-nişîn-i 'uzlet olmuş idi. Bu nehc-i mes'adet-intimâ üzre fuḡarâ vü dervîşân ile yevm-i cum'a ve leyle-i îşneyn zîkr ü tevḥîd-i Hudâ ile iştigâl üzre iken biñ yüz otuz üç Şafer'iniñ üçüncü günü rûḡ-ı revânı ḥalvetgeh-i Firdevse 'azm ü irtihâl edip câmî-i mezbûr ḥazîresinde reh-güzârda defîn-i laḥd-ı mağfiret-i İzed-i müte'âl olmuşdur. 'Azîz-i mezbûr ser-âmed-i erbâb-ı kanâ'at târik-i ikbâl-i dünyâ ve nâşiye-i ḥâlinde naḡş-i *tevekkeltü 'ala'llâh*¹⁰⁹⁹ hüveydâ ve maḡanne-i kerâmet ile şöhret-nümâ idi.

¹⁰⁹³ 178b KA

¹⁰⁹⁴ 178a AE

¹⁰⁹⁵ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁰⁹⁶ Yüce sırrı kutsasın.

¹⁰⁹⁷ 179a KA

¹⁰⁹⁸ maḥrûse: medîne KA

¹⁰⁹⁹ Allah'a tevekkül ettim.

Baħrî Bâbâ Zâviyesi Şeyhi Şeyh Aħmed Efendi:

Şaħn-ı ħānķāh-ı ħayāta belde-i cennetāsā-yı Burusa'da Murādiyye semtinde 'ālem-i ħaybdan zuhūr ve şecere-i cism-i pākine āb-ı baħār-ı feyz-i İlāhî mürūr edip Mermer-Ser Şeyh 'Abdu'l-kerîm Efendi ħulefāsından olup biñ yüz kırk târiħinde maħmiyye-i İstanbul'da Tob-ħāne'de 'ālem-i bekāya revān ve vāsil-ı vişāl-i Raħmān olan Mîr Budalā Zâviyesi şeyhi Şeyh İsmā'îl Efendi ħazretlerine cān u baş ile ħurbān ve tavķ-ı irādetini teslim-i yed-i mürşid-i kerāmet-nişān edip aħz-ı dest-i inābet ħarîķ-i lücce-i deryā-yı riyāzat ve tezkiye-i¹¹⁰⁰ nefsi emmāreye mūsāra'at ve maķām-ı ħilāfete peydā-yı liyāķat etmekle 'azîzleri nāme-i icāzet ile mertebe-i sinn-i a'lā ve terbiye-i süllāke izn ü destūr i'tā eyledikte şeyh-i mezbūr daħı Murādiyye Ćār-şūsı ħurbunda mārri'z-zıķr Baħrî Baba Zâviyesi'nde ser-ħalka-i ehl-i zıķr ü tevħîd ve rûzān u şebān Haķ te'ālā celle şānuhu ħazretlerini taħmîd ü takdîs ü temcîd ve rabz-ı za'f-şude-i dil-i fuķarāyı ma'ûl-i¹¹⁰¹ dest-i irşādı ile teşyîd etmek üzere iken biñ yüz altmış bir târiħinde bu zâviye-i köhne-esās-ı fenādan firār ve murġ-ı şeh-bāl-ı rûħına ferādîs-i cinānı evġār eyleyüp zâviye-i mezbûrede reh-güzārda vāķı' türbe-i şerîfede medfûn ve Baħrî Dede ħazretlerine maķrûndur. 'Azîz-i ma'hûd zümre-i ricālu'llāh'dan ma'dûd ma'den-i füyûzāt-ı İlāhî ve maħzen-i tecelliyāt-ı nā-mütenāhî idi.

Yamalı Es-Seyyid Eş-Şeyh Ĥalîl Efendi El-Ķādirî:

Belde-i Ķayşeriyye'den zuhūr ve şaf-ārā-yı sinġn ü şühûr olup vech ü vecġhenüñ bir cānibinde nişf-ı kef miķdārı sevād olmaġın Yamalı Şeyh deyü beyne'l-enām meşhûr idi.**Beyt:**

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Ravza-i ħuld-i berġn şoġbet-i dervîşānest

Māye-i muĥteşemî ħidmet-i dervîşānest

mü'eddeāsınca meşāyiġ-i Ķādiriyye'den bir zāt-ı şerîfe ħidmet ve vāsil-ı rûtbe-i ħilāfet olduķda medġne-i Burusa'da Ĥammām-ı tekyede Rifā'î Şeyh Ĥüseyn Efendi yirine cā-nişġn ve leyle-i aħadda zâviye-i mezbûrede icrā-yı āyġn üzere iken biñ yüz yetmiş üç târiħinde 'ālem-i 'uķbāya rıġlet edip 'Alî Paşa Cāmi'i ħuddāmında olan ħazîrede defîn oldu. Şeyh-i mezbūr keşîrû'l-muĥāvere latîfû'l-müsāmere merd-i semûġ bir zāt-ı sebûk-rûġ idi.

Bâldır-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh Meħemmed Sa'îd Efendi En-Nakşbendî:

¹¹⁰⁰ 178b AE

¹¹⁰¹ 179b KA

Maḥrûse-i bihiştâsâ-yı Burusa'da Şeyḫi Çelebi-nâm bir merd-i be-nâm şulbundan zuhûr¹¹⁰² ve istifâza-i nûr-ı şu'ûr etdikden soñra Kâra Baba-zâde Şeyḫ İbrâhîm Efendi'den ve sâ'ir fûḥûldan taḥşîl-i 'ilm ü hûner ve fazîlet-i bâhire ile beyne'l-eşbâh şöherever olduḡda meşâḫîr-i meşâyih-i Nakşbendiyye'den şeref-efzâ-yı maḳâm-ı irşâd Şeyḫ Murâd Efendi *ḳuddise sirruhu'l-azîz*¹¹⁰³ iñ ḫalîfeleri Ketḫudâ Şeyḫ 'Alî Efendi'den¹¹⁰⁴ aḫz-ı tevbe vü inâbet ve tekmîl-i şerâ'it-i ṭarîḳat ve ḥâ'iz-i rûtbe-i ḫilâfet olup belde-i mezbûrede İncirlice Maḫallesi'nde Köse 'Ömer-zâde Şeyḫ Ḥasan Efendi Zâviyesi'nde seccâde-nişîn irşâd ve ser-çeşme-i 'ubbâd u zühḥâd olup rûz-ı âzîne ba'de şalâti'l-cum'a fuḳarâ-yı Nakşbendiyye ve şuleḫâ-yı pür-ḫişâl-ı seniyye ile ḫatm-i ḫâcegân kırâ'atına müdâvemet ve talebe-i 'ulûma be-her yevm tedrîs-ı fûnûna mülâzemet üze iken biñ yüz yetmiş beş sâlinde bu dâr-ı ḡurûrdan 'azm-i serây-ı sürûr edip ḫazret-i Emîr ḥâmûşânında bir cây-ı mürtefi'de medfûn ve seng-i mezârı nişângâh-ı tîr-i du'â-yı ehl-i derûndur. Şeyḫ-i mûmâ ileyh Nakşbend-perend-i ma'ârif ve evḳât-ı sâ'âtını 'ibâdât u ṭâ'âta şârif bir pîr-i rûşen-zamîr idi.

Başcı Zâviyesi Şeyḫi Şeyḫ Süleymân Efendi:

Maḥrûse-i Burusa fevḳında kâ'in vaḳf ḳurâlarından bir ḳaryede El-Ḥâc İbrâhîm Efendi-nâm bir merd-i be-nâm şulbundan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i İlâhiyye'den istifâza-i nûr-ı şu'ûr edip maḥrûse-i dil-güşâ-yı mezbûreye nehât ve 'ulemâ-yı 'ahddan aḫz-ı 'ilm ü ma'rifet eyledikte burc-ı ḳal'ada vâḳî' âsitân-ı âsmân-sây-ı Nakşbendiyye'de pûst-güster-i meşîḫat ve reh-ber-i sâlikân-ı ṭarîḳat olan Şeyḫ 'Abdu'llâh Efendi-zâde Şeyḫ Meḫemmed Efendi'den inâbet ve 'azm-i râh-ı 'azîmet ve terk-i ṭarîḳ-ı ruḫşat edip Gökdere ḳurbunda Başcı İbrâhîm Zâviyesi'nde seccâde-nişîn ve mürebbî-i sâlikîñ iken biñ yüz seksen üç senesinde evreng-i Süleymân-ı Cân olan vücûd-ı bih-bûdını tünd-bâd-ı ecel berbâd ve 'âzim-i¹¹⁰⁵ dergâh-ı Rabbü'l-'ibâd olup Başcı Câmî'i miḥrâbı verâsında nühüfte-i ḫâk-i mezâr ve sâḫa-i mezkûrede olan¹¹⁰⁶ e'azze-i kirâma hem-civârdır. Şeyḫ-i mezkûr ḫâtem-i engüşt-i zühd ü şalâḫ ve Süleymân-ı erîke-nişîn fevz ü felâḫ idi.

Ḥammâm Tekyesi Şeyḫi Şeyḫ 'Alî Efendi:

Belde-i Ḳonya'da 'âlem-i zuhûra vaż'-ı ḳadem ba'dehu sâ'ik-i taḳdîr ile maḥrûse-i Burusa'ya gelüp Ḥikmetî Şeyḫ Meḫemmed Efendi merḫûmuñ şeref-i ḫidmetleriyle müşerref ü mükerrrem olup bir müddet 'azîz-i mûmâ ileyh ḫidmetinden soñra Eşref-zâde Seyyid Şeyḫ

¹¹⁰² 179a AE

¹¹⁰³ Aziz sırrı kutsansın.

¹¹⁰⁴ 180a KA

¹¹⁰⁵ 179b AE

¹¹⁰⁶ 180b KA

‘Avnu’llāh Efendi dergāhına intimā edip aḥz-ı yed-i inābet ve lābis-i hırka vü tāk-ı tārīkat olup Şeyh-i müşārun ileyh tebdil-i dār ve müteveccih-i dāru’l-ḳarār olduḳda birāderleri Seyyid Şeyh Faḥrū’d-dīn Efendi ḥidmetinde dāmen-der-miyān ve ba’dehu Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh ‘Abdu’l-Ḳādir Efendi merḥūmdan tecdīd-i bī’at edip ve ḥānḳāh-ı irşād-penāhlarında dāḥil-i silk-i zümre-i sālikān olmuş idi. Yamalı Şeyh Ḥalīl Efendi vefātında Hammām-ı tekyede āyın-i Eşrefiyye’yi icrāya me’zūn ve şeb-i yek-şenbe envār-ı zıḳru’llāh ile münevver-i ḥalvet-ḥāne-i derūn olup bu ḥāl üzre güzārende-i şühūr u sāl iken biñ yüz seksen beş tārīḫinde cāmekān-ı ḥayātından bīrūn ve ‘Alī Cāmi’i ḳuddāmında olan ḥazīrede medfūndur. Şeyh-i mezbūr ‘Alī Paşa Cāmi’i imāmet ü ḥiṭābetine mālīk ve tārīḳ-ı cūd u semāḥata sālik nüfūz-ı kelām ile şöhre-i enām ve maḳbūl-i ḥavāşş u ‘avām idi.

Pars-Beg Cāmi’i Şeyhi A’rec Şeyh Meḥemmed Efendi:

Diyār-ı Anaṭolu’da vāḳı’ ḳaşaba-i Şandıklı’dan zuḥūr medīne-i biḥiştāsā-yı Burusa’ya mürūr edip taḥşil-i ‘ulūm-ı zāhire ve tekmiḫ-i fūnūn-ı bāhireden soñra ‘azmā-yı meşāyih-i Ḥalvetiyye’den Ḳaştamonī Şeyh Şa’bān Efendi silsilesinden Muḡlavī Şeyh ‘Oşmān Efendi’den¹¹⁰⁷ aḥz-ı dest-i bī’at ve ‘azm-i rāh-ı mücāhede riyāzat ve maḫḫar-ı¹¹⁰⁸ icāzet ü ḥilāfet olup ‘azizleri şeyh-i mūmā ileyh ‘ālem-i beḳāya irtihāl eyledikde yerlerine Pars Beg Cāmi’inde şeb-i cum’a ḥalka-bend-i zıḳr ü tevḫid ve sübhā-gerdān-ı tehlīl ü taḥmīd olup bu ef’āl-i marziyyeye iştigāl ve güzārende-i enhār u leyāl iken sinn-i şerīfleri derece-i seb’ini güzār ve ḳıyām u ḳu’ūddan bīzār olduḳda biñ yüz seksen altı tārīḫinde ḳat’-ı peyvend-i ‘alāyık-ı fānī ve ‘azm-i biḥişt-i cāvidānī eyleyüp zıḳr olunan Pars Beg Cāmi’-i şerīfinde olan ḥazīrede medfūn ve du’ā-yı zuvvāra maḳrūndur. Şeyh-i mezbūr maḫḫar-ı envār-ı kerāmet ve maşdar-ı āşār-ı velāyet olup *Ḥubbū’d-dünyā re’sü külli ḥaṭī’e*¹¹⁰⁹ ḥadiş-i şerīfi mantūḳunca ‘āmil mālīk-i envār-ı ḥaşā’il ü celā’il idi.

Cezbedār-zāde Zāviyesi Şeyhi Şeyh Maḫmūd Efendi:

Zāt-ı ḥamīde-şifātı Taḡıstan memleketinden bir beldeye zuḥūr u bürüz ve kesb-i ‘ulūm u ma’rifet ile şeref-endüz olup ba’dehu dāru’s-salṭanati’l-‘aliyye ve maḫmiyye-i Ḳoştanṭiniyye’ye hicret edip ḳaşaba-i Ebā Alī Eyyūb Enşārī’de vāḳı’ Şeyh Murād Nakşbendī Zāviyesi’nde şeyh olan Ketḫudā ‘Alī Efendi’den bī’at u inābet ve tekmiḫ-i merāsım-i tārīkat ve aḥz-ı izz ü ḥilāfet etdikden soñra maḫrūse-i Burusa’ya gelüp şāḫibü’l-ḥayrāt ve mālīkū’l-müberrāt Cezbe-dār El-Ḥāc Ḥüseyn Aḡa merḥūmuñ ḥişārda Ḳavaḳlı Maḫallesi’nde binā

¹¹⁰⁷ 181a KA

¹¹⁰⁸ 180a AE

¹¹⁰⁹ Dünya sevgisi hatanın başıdır. Hadis (Yılmaz 2013: 223).

eylediği zāviye-i cedīde-i Nakşbendiyye’de zıver-efzā-yı mesned-i meşîḥat ve mürebbj-i sālīkân-ı tarīkat ve ḥatm-i ḥācegān *ḳaddesa’llāhi esrārehüm*¹¹¹⁰ kırā’atına muvāzabet üzre¹¹¹¹ iken biñ yüz toḳsan târiḥinde murğ-ı rūḥ-ı latīfî lāne-i ḥuld-i berjini maḳām etdikde Bînarbaşı Mezāristānı’nda Mevlevî-ḥāne ḥizāsında nişān-dih-i seng-i mezār ve vāşıl-ı maḡfiret-i Rabb-i Ğaffār oldu. Şeyḥ-i mūmā ileyhiñ şīmā-yı şerīfine nūr-ı kerāmet lâmi’ ve evşāf-ı ḥamīde u ḥişāl pesendīde-i ḥāvî vü cāmî’ ve vecīḥ ü mehīb pîr-i münevverü’l-meşîb¹¹¹² idi.

Sālim Efendi El-Ḥalvetî:

Şeyḥ-i mūmā ileyh serā-perde-i ‘ademden tekyegeh-i ‘ālem-i kevne vaż’-ı ḳadem ve refte refte bālīg-i rütbe-i sinn-i bülūğ ve envār-ı isti’dād cebhe-i ḥālinde pür-fürūğ olup miḳdār-ı kifāye vāye-i ‘ilm ü ‘irfān ile şād u ḥurrem olduḳda meslek-i erbāb-ı taşavvufa duḥūle mā’il ve tarīkat-ı Ḥalvetiyye’niñ Muşlî Kolu erlerinden pîşvā-yı tarīḳ-i İlāh Şeyḥ Fazlu’llāh Efendi ḥazretleriniñ nezd-i sa’ādetlerine dāḥil ve ba’de’l-inābe **Beyt:**

[mefā’lün mefā’lün mefā’lün mefā’lün]

Ḥafî ihfāya var āfāḳa rāḡıb olma enfūsle

Vücūd-ı farḳı yak pervāneāsā şem’-i esmāda

mü’eddāsınca seyr ü sülūk-i ‘ālem-i enfūsde ḳaṭ’-ı nigāḥ-ı ‘alāyık-ı āfāḳ ve zemzemehā-yı evrād u ezḳār ile farḳ-ı vücūdın pervāne-şifat nār u nūr-ı esmāda bi’l-küllīye ifnā vü ihrāk edip sermenzil-i maḳşūda neyl ile insān-ı kāmīl ve aḥz-ı izz ü icāzetle rütbe-i ḥilāfete vāşıl olmuş idi. Maḥrūse-i Burusa’da Murādiyye Ćār-şūsı ḳurbunda Baḥrî Baba Zāviyesi’nde niçe müddet-i bisyār seccāde-i irşādda sükūn u ḳarār edip ḥübüb-ı tünd-bād-ı ‘aşḳ-ı maḥbūb-ı ḥaḳīḳî ile deryā-yı bî-pāyān-ı ḥayrete düşmüş ‘uşşāḳ-ı Ḥudā’ya mānend-i Hızr-ı meded-res mürşid-i şāḥib-i nefes iken belde-i mezbūrede vāḳî Zeyniyye ḥānḳāḥ-ı şerīfine irāde-i ‘alimü’l-‘allām ile¹¹¹³ naḳl-i bişāt-ı ārām eyleyüp zāviye-i mezbūrede püst-nişīn-i meşîḥat ve ḥādî-i süllāk-ı tarīkat ve āyīn-i pîr-i ‘ālî-şānî te’diye vü ifāda ber-zede-i dāmān-ı maḳderet iken biñ yüz toḳsan toḳuz târiḥinde sefīne-i ḥayātı cūşış-ı baḥr-i ‘ummān-ı mevt ile nā-bedīd ve rūḥ-ı şerīfi revende-i dergāḥ-ı Rabb-i mecīd olup zāviye-i Zeyniyye’de mütevārî-i ḥāk-i mezārdır. Şeyḥ-i mezbūr fuḳarā-perver kūşe-i zāviye-i tevekkülde seccāde-güster-i lücce-i bî-kerān-ı ‘aşḳ u muḥabbetde dā’im ü ḳā’im ve dāmen-i pāki laṭmāt-ı emvāc-ı ma’yübātdan emīn ü sālīm idi.

¹¹¹⁰ Allah onların sırlarını kutsasın.

¹¹¹¹ 181b KA

¹¹¹² 180b AE

¹¹¹³ 182a KA

Ƙalender-hâne Şeyhi Şeyh¹¹¹⁴ Muştafâ Neşâtî Efendi:

Biñ yüz toksan sekiz senesinde ma'dûd-ı Һalvet-nişînân-ı dergâh-ı İlâhiyye olan Ƙalender-hâne Şeyhi Şeyh 'Abdu'llâh Efendi merhûmuñ necl-i necib-i dil-i inbisâtı Şeyh Muştafâ Neşâtî Efendi'dir. Biñ yüz yetmiş beş sâlinde Һâk-i 'ıtrnâk-ı reşk-âver-i müşk-i Çîn olan maħrûse-i Burusa'da mülk-i 'ademden müsâfir-Һâne-i 'âlem-i fenâya Һadem-nihâde ve sinn ü sâli müddet-i şitâ-yı zemherîr-i şabâvetden âzâde olup bâ-imdâd-ı cenâb-ı Rabbü'l-'ibâd câme-i gül-reng-i rüşd ü sedâd-ı Һudâ-dâd ile tâze-nihâl-i Һadd-i zîbâsı reşk-âver-i nev-bahâr-ı isti'dâd olduĝda iħrâz-ı maĝâmât etmiş ba'z-ı meşâyih-i sûtûde-şifât-ı tarîĝatıñ meclis-i İrem-naızrlarına muĝârenet ve gülistân-ı şoĝbet-i cân-fezâlarından kesb-i nefaĝât-ı ünsiyet edip beyne'l-emşâl Hindü gibi ruĝsâr-ı şâhid-i 'irfânde Һâl olmuş idi. Peder-i pâk-i güherleri nüvişte-i silk-i sûtûr olan târiĝ-i mezbûrda seyyâh-ı beydâ-yı iĝlîm-i bekâ ve seyyâh-ı deryâ-yı rahmet-i Һudâ olduĝdan soñra Bıñarbaşı Һâmûşânı'nda¹¹¹⁵ vâkı' Şeyh Meĝammed Hindî Һazretleriniñ binâ eylediĝi zâviye-i şerîfede nigeħbân ve leyl ü nehâr baştı-ı simât-ı firâvân ederek dâfi'-i 'illet-i cev'-i zümre-i Ƙalenderân iken biñ iki yüz altı Ramażân-ı maĝfîret-nişânı evâsıtında keşĝül-i bedenden naĝdîne-i ĝayâtı rîzîde-i Һâk-i siyâh ve evrâĝ- nev-nihâl-i 'ömr-i 'azîzi tünd-bâd-ı ecel ile tebâh olup zâviye-i mezkûrede olan sâĝada âsûde vü defîn pederi 'Abdu'llâh Efendi'ye Һarındır. Şeyh-i mezbûr kemâl-i cûd ü seĝâ ile meşhûr pâk-mezheb rind-i Ƙalender-meşreb bülbül-i ĝuyâ-yı gülşen-i 'urefâ ve neşât-efzâ-yı mecâlis-i zurefâ muĝtezâ-yı Һab'-ı şûĝı fenn-i mûsikîde mahâreti ve olduĝca nefĝ-i nây-ı zevĝ-baĝşâda şoĝreti olup Burusa Mevlevî-Һânesi muṭribinde daĝı icrâ-yı âyîn ĝünleri¹¹¹⁶ ba'zân na't-ĝüyân olmaĝ 'âdeti idi.

Sa'dî Zâviyesi Şeyhi Seyyid Şeyh Muştafâ Efendi:

Medîne-i dil-ĝüşâ-yı Burusa'da zâviye-i vücûda vaż'-ı pâ ve ĝencîne-i İlâhiyye'den nişâb-ı ĝüsn-i şu'ûra neyl ile kâm-revâ olduĝda reh-berî-i ĝâ'id-i tevfiĝ-ı Rabbâniyye sâlik-i meslek-i Şûfiyye olmaĝın meşâyih-i tarîĝat-ı Sa'diyye'den Şeyh İbrâĝim Ebu'l-Vefâ Eş-Şâmî'ye intisâb edip tekmîl-i seyr ü sülûk ile rûtbe-i ĝilâfete vaż'-ı Һudûm ve şeyh-i mûmâ ileyhden aĝz-ı 'ilm ü Һudûm etdikden soñra belde-i mezbûre-i Burusa'ya 'avd u revân ve maĝkeme-i Һadîme Câmî'i ĝurbunda olan Һâce Muşliĝü'd-dîñ Buĝ'ası'nda niĝe zamân rûsûm-ı tarîĝat-ı 'aliyye-i Sa'dü'd-dîñ Cebâvî'yi te'diye vü ĝfâde ber-zede-i dâmân olup ba'dehu Bâbü'z-zemîn civârında vâkı' tarîĝat-ı 'aliyye-i Һalvetiyye'den Zencîrî Şeyh 'Alî Efendi Һazretleriniñ binâ vü iĝyâ eylediĝi zâviye-i Һalvetiyye¹¹¹⁷ ol ešnâda Üftâde-zâde Şeyh Seyyid Muştafâ Efendi merhûmuñ

¹¹¹⁴ 181a AE

¹¹¹⁵ 182b KA

¹¹¹⁶ 181b AE

¹¹¹⁷ 183a KA

‘uhdesinde olmağla kaşr-ı yedinden zāviye-i mezkûreye mālîk ve yevmü’l-ḥamîs ba‘de’z-zuhr āyın-i Sa‘diyye’yi iḥyā vü icrāya sālîk iken biñ iki yüz on iki senesinde aşābiyet-i ḍarb-ı ecel ile ‘āzim-i dār-ı bekā ve cesedi zāviye-i mezbûre müdāhîlinde zencîri Şeyḥ ‘Alî Efendi terbiyesinde giriftār-ı selāsîl-i ḥāk-i fenā olmuştur. Şeyḥ-i mezbûr edîb ü vaḳûr ḳānî’ ü şabûr şahḥāflar sūḳunda dükkānçe-nişîn-i ma‘îşet olup tahrîr ü tastîr ü imlā ve bey’ ü şîrā-yı kütüb ü eczā ederek güzārende-i şubḥ u mesā idi.

Selāmî Zāviyesi Şeyḥi Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥammed Sa‘îd Efendi:

Maḥrûse-i Burusa’da Çelebi Sultân Meḥammed Ḥân maḥallesi civārında zāviye-i Şeyḥ ‘Aliyyü’s-selāmî’de seccāde-pîrā Şeyḥ Meḥammed Şadîk Efendi merḥûmuñ şulbundan biñ yüz yetmiş bir târîḫinde¹¹¹⁸ medîne-i mezbûrede ve ḥānḳāh-ı mezkûrede¹¹¹⁹ ṭālî’ ve şāhid-i rûcūliyyet nāşîye-i isti’dādında lâmi’ olmak üzere iken peder-i ‘ālî-tebārları şeyḥ-i mûmā ileyh ḥānḳāh-ı ḥazret-i Hüdāyî’de pûst-nişîn-i irşād olan vālid-i şafvet-nihādı Şeyḥ Muştafā Efendi ḥazretlerini ziyāret ve nazar-ı ‘aliyyesine mazhariyyet-i niyyet-i behiyyesiyle biñ yüz seksen bir sālinde zāviyesinden tay-kerde-i seccāde-i ḳarār ve ‘āzim-i cānib-i Üsküdār olup peder-i büzürgvārlarına mülākāt u idāre-i gûş-ı kelimāt ile ešnā-yı aḥz-ı füyûzātında bi-emri’llāh dār-ı bekāya rû-be-rāh ve Üsküdār’da Ḥarmanlık-nām meḳābirden defîn-i ḥāk-i siyāh olduğda şeyḥ-i mütercem seccāde-i peder-i muḥteremleriyle iclās ile mükerrerem olup ber-muktezā-yı tevfiḳ-i¹¹²⁰ ilāhiyye taḥşîl-i ‘ilm ü ma‘ārif için rû-nihāde-i ‘atabe-i fuḳalā-yı dîniyyeye olmağın *el-İbrām yuḥaşşılı’l-merām*¹¹²¹ mü’eddāsınca istifāza-i ‘ulûm-ı ‘aḳliyye ve nakliyye ve istifāde-i fûnûn-ı cüz’iyye vü külliye ederek pîrāye-i ‘ulûm u ma‘ārif ile bir zāt-ı sa‘ādet-irtisām olduğda rāz-ı aşḥāb-ı ḥaḳāyîḳ-ı ma‘rifet-perdāze ve vukûfa demdeme-pîrā-yı āgāz olmağın cedd-i emcedleri sālîfü’l-beyān Şeyḥ Muştafā Efendi merḥûmdan ba‘de’l-inābe zîkr-i esmā-yı ilāhiyye’ye istiḡāl ile ikmāl-i ādāb-ı tarîḳata ber-zede-i dāmān olarak tekmiḳ-i seyr ü sülûk-i tarîḳata himmet ve cedd-i ‘ālî-tebārlarından aḥz-ı izz ü icāzet olduğdan soñra zāviye-i Selāmî’de otuz iki sene miḳdārı zîver-efzā-yı mesned-i meşîḥat ve rāḡib-ı ma‘ārif-i ilāhiyye olan sālîkân-ı teşne-dilāna isāle-i zülāl-i ma‘rifet etmek üzere iken biñ iki yüz on üç senesinde ṭa’ne-i ṭā’ûn-ı cünd-i rûḥānî ile maṭ’ûn ve rûḥ-ı şerîfi ‘āzim-i dergāh-ı Ḥallāḳ-ı bî-ḥûn olup cesedi latîfi maḥrûse-i mezkûrede sāḥa-i zāviye-i Selāmî’de irāḥe-nişîn-i laḥd-ı maḡfîret-ḳarîndir. Şeyḥ-i mûmā ileyh aḥlāḳ-ı ḥamîde ve nîḳ-nām ile maḥbûb-ı¹¹²² ḳulûb-ı enām dā’imā

¹¹¹⁸ sālinde: târîḫinde KA

¹¹¹⁹ 182a AE

¹¹²⁰ 183b KA

¹¹²¹ Israr, hedefe ulaştırır.

¹¹²² 182b AE

küşe-güzin-i 'uzlet ve çerâg-efşân-ı şavma'a-i kanâ'at 'âkil ü edîb kâmil ü erîb hâlim ü selîm sahî vü kerîm haţţ-ı ta'likî üstâd-ı ekmelden bi't-temeşşük ahlz-ı ketebe ile akrânına tefavvuk etmiş ve eşer-i hâme-i iktidârı olarak niçe kütüb ü resâ'il tahrîr ü terkîm eylemiş el-hâşıl 'ulûm-ı 'Arabiyye ve Fârisiyye'den ber-vech-i jkân âşnâ ve sürme-i ziyâ-bahş-ı hüner ü ma'ârif ile dîde-i dil ü cânı rûşenâ idi. Maḥdūmları diğeri Seyyid Şeyḥ Meḥemmed Şâdık Efendi yerlerine kâ'im ve âyîn-i Celvetiyye'yi leyletü'l-ḥamîs icrâ vü jfâda dâ'im iken biñ iki yüz¹¹²³ yigirmi iki senesinde zâviye-i mezbûre tevḥîd-ḥânesiniñ saḳfı *bi-ḳazâ'illâhi te'âlâ*¹¹²⁴ cebîñ-sûde-i ḥâk-i fenâ olmağın inşâ vü iḥyâsını 'atabe-i devlet-i 'aliyyeden istid'â zımnında Der-Sa'âdet'e rehber-peymâ olup Beşiktaş'da Dülger-zâde Tekyesi'nde mehd-nişîñ-i müsâferet iken sene-i merķūmede 'illet-i zâtu'l-cenbden bilâ-veled-i zukûr köhne-serây-ı cihândan müteveccih-i ma'mûre-i mülk-i bekâ olup Üsküdar kırbunda Bulğurlı'da civâr-ı merķad-i Selâmî'de mütevârî-i cevî-i ğabrâdır. Maḥlûl olan meşîḥat-ı zâviye-i Selâmî Burusa Köle-zâde İbrâḥîm Efendi'ye tevciḥ olup ol daḥı biñ iki yüz elli üç târiḥinde bilâ-veled-i zukûr ribķe-i ta'alluķ-ı dâru'l-miḥenden âzâd olmağın meşîḥatı ile Ḥikmetî-zâde Efendi imâmı dil-bestegân-ı tarîķ-i Celvetiyye'den Şerîf Ḥalîl Efendi dil-şâd buyurulmuştur.

Selâmî Zâviyesi Şeyḥi El-Ḥâc Ḥalîl Efendi:

Mümâ ileyḥ Ḥikmetî-zâde Şeyḥ Emîñ Efendi merḥūmuñ dâ'iresine intisâb ba'de'l-inâbe iktisâ-yı tâc-ı Celvetiyye ile kâam-yâb olduķda ibtiğâ-yı merzât-ı Ḥudâ zımnında ber-vech-i ḥasbî kırk seneden ziyâde bilâ-infişâl ḥânkâh-ı Şeyḥ İsmâ'îl Ḥakkî'de imâmet ü ḥitâbet ve ḥidmetini te'diye vü jfâ ederek ser-efrâz ve beyne'l-ahâlî Ḥikmetî-zâde İmâmı denmekle kesb-i imtiyâz edip¹¹²⁵ Köle-zâde Şeyḥ İbrâḥîm Efendi maḥlûlundan zâviye-i Selâmî meşîḥatına mâlik ve âyîn-i dîrîñ-i pîrânî icrâya müdâvim ve sâlik iken biñ iki yüz elli sekiz evâsıtında 'âzim-i dâru's-selâm ve zâviye-i mezbûrede ḥazîresinde mütevârî-i ḥâk-i raḥmet-i melikü'l-'allâm olmuştur. Merḥūm-ı mezbûr muttakî vü müteverri' ḥalîm u selîm ü mütevâzî' şâliḥ ü dîndâr bir zât-ı meḥâsinü'l¹¹²⁶-eṭvâr idi.

Ḥammâm Tekye Şeyḥi Şeyḥ Aḥmed Efendi:

Bâlâda mesbûķu'z-zikr Ḥammâm Tekyesi şeyḥi Şeyḥ 'Alî Efendi merḥūmuñ şulbundan medîne-i Burusa'da 'âlem-i kevne ḳadem-zen ve ešvâb-ı fehm ü isti'dâdı telebbüs ile ḳâmet-i zâtî-i müzeyyen olup vâlid-i mâcidi câmekân-ı mülk-i bekâya irtihâl eyledikde belde-i

¹¹²³ 184a KA

¹¹²⁴ Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

¹¹²⁵ 183a AE

¹¹²⁶ 184b KA

mezbûrede Hammâm-ı Tekyede seccâde-güster-i meşîhat olduğdan soñra müşsidü's-sâlikın Eşref-zâde Şeyh Seyyid 'Abdu'l-Kâdir Efendi hazretleriniñ dâ'ire-i muṭahharalarına kemer-beste-i intisâb ve şâbûn-ı tevbe vü inâbet ile senḥat-ı ḥalvet-i derûnını taşfiye ve taṭhîre bezl-i maḳderet ve ikmâl-i enfâse himmet etmekle şudûr-ı izz ü icâzetle kâim-yâb olmuş idi. Zâviye-i mezkûrede ḥaylî müddet pûst-nişîn ve leyle-i eḥad icrâ-yı âyîn-i Kâdiriyye ederek güzârende-i şühûr u sinîn iken biñ iki yüz yigirmi üç Şa'bân'ında câme-i müste'âr-ı ḥayâtdan cismin 'uryân ve 'azm-i rāḥat-âbâd-ı cinân edip tekye-i mezbûre kurbunda 'Alî Paşa Câmî'-i şerîfiniñ imâmı olmağla sâha-i câmî'-i mezkûrede medfûn ve peder-i muḥteremlerine maḳrûndur. Şeyh-i mezbûr rind-i ḳalender-meşreb vâkıf-ı 'irfân u edeb meşâyih ü dervîşân ile ülfet-güzâr ve şalât-ı mefrûzeyi ekşer-i evḳât cemâ'atla edâya muvâzabet-kâr-ı sâkin-i küşe-i ḳanâ'at ve kendi ḥâliyle muḳayyed bir zât-ı meḥâsin-ḥaşlet idi. Meşîhatı maḥdûmı Şeyh Muşṭafâ Efendi'ye tevciḥ olmağın leyle-i mezkûrede ihyâ-yı âyîn ile meşḡûl iken ol daḥı biñ iki yüz yigirmi ṭokuz târiḥinde¹¹²⁷ fevt ve maḫzar-ı "*Küllü nefsün zâ'ikâtü'l-mevt*"¹¹²⁸ olup civâr-ı pederinde mütevâri-i ḥâk-i mezârdır.

Baḫrî Baba Zâviyesi Şeyhi Şeyh İbrâḫîm¹¹²⁹:

Mersâ-yı deryâ-yı 'ummân-ı 'ademden maḫrûse-i Burusa'da mevc-âver-i baḫr-i vücûd olan Şeyh İbrâḫîm Efendi'dir. Vezân-ı bâd-ı tevfiḳ-i Rabbü'l-'ibâd ile gird-âb-ı şebâbetden rehâ ve sâḥil-i rüşd ü sedâda ḳadem-resâ olduğda maḫrûse-i mezbûrede Murâdiyye Maḫallesi'nde Baḫrî Baba Zâviyesi'nde lenger-endâz-ı meşîhat ve ba'dehu Zeynîler dergâh-ı şerîfinde revnaḳ-ṭirâz-ı mesned-i vekâlet olan meşâyih-i Ḥalvetiyye'den Şeyh Sâlim Efendi merḥûma intisâb ve ba'de'l-inâbe tekmiḳ-i enfâsa 'azm ü şitâb edip şeyh-i mûmâ ileyiñ yemm-i bî-kerân-ı feyz ü himmetine ḡarḳ-âb olmuş idi. Belde-i merḳûmede Dâvûd Ḳâzî Maḫallesi'nde ber-nehc-i şer'î keşîde-pîrâ-yı veşîka-i mülk-i mürüvveti olan ḥâne-i dîrînesinde ḥuce-i ikâmet ü ḳarâre seccâde-güster ve zümre-i nessâcânîñ destgâh-ı ḫırfetlerinde isti'mâl eyledikleri mekûk ihtirâ' ü tanzîminde mişli ender olmağın şey'-i mezbûrî icâd ederek güzârende-i leyl ü nehâr ve ahâlî-i ḫırfet-i mezkûreye fûrûḫat eyleyerek erzâḳ-ı maḳsûme-i muḳadderesin cânib-i cenâb-ı Ḳâzîyü'l-ḥacâtdan bu vechle deryûzeger iken mesbûḳu'z-zîkr Baḫrî Baba zâviyesiniñ meşîhatına neyl ile neyl-i meserret-i şehri dil âmâlî mevc-ḥîz ve ḳulzûm-i bî-pâyân-ı merâm-ı derûn-ı nâ-kâmî gevher-rîz olup zâviye-i mezkûrede yigirmi sene miḳdârı lû'lü-pâş-ı lücce-i sükûn ü ârâm ve âyîn-i ṭarîkat-ı 'aliyye-i Ḥalvetiyye'yi ihyâ vü ifâda şirâ'-güşâ-yı kıyâm iken biñ

¹¹²⁷ 183b AE

¹¹²⁸ Her canlı ölümü tadacaktır. Kur'ân, Al-i İmran/185.

¹¹²⁹ 185a KA

iki yüz otuz tārīhinde ‘āzim-i dergāh-ı Hāk ve Bahrī Baba ḥazretleriniñ türbe-i sa‘ādetlerinde baḥr-i raḥmet-i Raḥmān’a müstağrak olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ḥalīm u selīm ‘āzim-i ṭarīk-i müstakīm iḥtilāt-ı nās beliyyesinden¹¹³⁰ mütebā‘id ve dā‘imā kūşe-i¹¹³¹ vahdet ü inzivāda müteḳā‘id edib ü vaḳūr ḡayūr u şabūr nūr-ı tevḥīd cemālinde şu‘le-dār āşnā-yı hezār-fen bir zāt-ı istikāmet-kirdār idi. Zāviye-i mezbūre-i İrem-nişān bülbul-i gülistān-ı ḥaḳīkat olan niçe meşāyih-i ‘ālī-şāna āşiyān olmuş iken ḥasbe’l-ḳader Murādiyye Maḥallesi ahālīsinde Şārılı-zāde Şeyḫ Meḥemmed şeyḫ-i mūmā ileyiñ maḥlūlundan meşīḥata mālīk olup bi-emri’llāhi te‘ālā biñ iki yüz kırk üç senesinde ḡarīk-i ṭūfān-ı ecel olduğda cesedi zāviye-i mezbūre sāhasında medfūndur.

Der-Kenār¹¹³²: Biñ iki yüz elli yedi tārīhinde yevmen mine’l-eyyām ešnā-yı şiddet-i hūbūb-ı bād-ı cenūb re‘āyā maḥallesinde mukteżā-yı ḳazā vü ḳader zuhūr eden ḥarīk-i ḥānmān-efrūzuñ sirāyetle zāviye-i Baḥriyye’niñ ebniyesi bi’l-küllīye ḡarḳ-āb-ı yem-i āteş pūr-iltihāb olarak muḥterik ü sūzān olmuş biraz müddet mūrūrunda zāviye-i mezbūreniñ şeyḫi ‘Ārif Efendi Der-Sa‘ādet’e gidüp ḥāk-i pāy-i ‘ālī-i mülūkāneden istirḥām eyledikde müte‘allīk buyrulan müsā‘ade-i seniyye-i şāhāne ibtigāsınca ba‘de’l-keşf iḥsān buyrulan nuḳūd-ı ma‘dūd ile türbe-i şerīfe ve enbiye-i muḥterike Kānī Beg Efendi ḥazretleriniñ Burusa muḥaşşılığı hengāmında mücedden binā vü inşā olunmuş dergāh-ı mezkūr sāye-i meberrāt-vāye-i ḥazret-i şehinşāhīde bu vechle ta’mīr ü iḥyā buyurulmuşdur.

Rifā‘ī Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Maḥmūd Efendi:

Maskāt-ı re’si Baḥr-i Siyāh tarafından olup reye‘ān-ı cūvānīde rākib-i esb-i seyāḥat ve ma‘den-i ‘ulūm u feżā’il olan maḥmiyye-i İstanbul’a ‘azīmet edip medāris-i celīle-i Şemāniyye-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān-ı Fātīḥ’ten bir medresede dānişmend ve taḥşīl-i ‘ilm ü kemāl ederek mollā-yı bī-mānend olduğda tevḫīk-i İlāhī yār u refīk ve hidāyet-i Şamedānī bedreḳa-i ṭarīk olup ‘ilm-i taşavvufa rağbet ve meşāyih-i ṭarīkat-ı Rifā‘iyye’den Edirneli Şeyḫ Ma‘ārifī Efendi merḥūmda inābet ve tekmiḫ-i rūsūm ve debdebe-i ṭarīkat etdikden soñra tekrār raḡş-ı seyāḥata sūvār ve ḥaṭve-endāz-ı dār u diyār olarak biñ iki yüz yedi tārīhinde ḥıṭṭa-i bihiştāsā-yı Burusa’ya gelüp türbe-i vālā-yı ḥazret-i Üftāde’de ḥucerātınıñ birinde kemer-beste-i ḳarār olmuş idi. Ba‘debu belde-i mezbūrede Maḳsem Maḥallesi’nde kibār-ı meşāyih-i ṭarīkat-ı Şufiyye’den Şeyḫ ‘Abdu’l-Mū‘min Efendi ḥazretleriniñ binā vü inşā eyledigi cāmi‘-i şerīf ḥareminde zıll-efken ve ol cāy-ı ḥarābezār niçe seneler kendüye mesken¹¹³³ olup giderek şu‘ā-yı şem‘-i bezm-i

¹¹³⁰ 185b KA

¹¹³¹ 184a AE

¹¹³² Der-kenār AE’de 184a’da; KA’da 185a’da kayıtlıdır.

¹¹³³ 186a KA

şoĥbetine ecniĥa-güşā olan fuĥarā-yı pervāne-miřāliñ cism-i nā-puĥtelerin āteř-i germ-i tevĥid ile puĥte ve kânûn-ı ‘aşĥ u muĥabbetde zarb-ı ĥille vü mücāhede ile¹¹³⁴ ĥerāĝ-ı derûnların efrûĥte edip **Mıřrā**: “Vırāneler ma’mûr olur mi’mār-ı zıĥru’llāĥ ile” mü’eddāsınca muĥtezā-yı āřār-ı zıĥr-ı Kirdĝār bunca yıllar mahcûr-ı nıĥm-nigāĥ-ı i’tibār olan cāmī-i dil-güşā ve zāviye-i ra’nā biñ iki yüz on ĥokuz senesinde mücedden ta’mır ü tevsj’ ve müsā’ade-i rûĝār ile kevkebe-i ĥaderi telmij’ ü terfij’ olup zāviye-i cedide-i mezbûrede yigirmi seneden mütecāviz seccāde-pırā ve ĥarĥında pā-dāř ve ĥāl ü kāl ile ĥāl-dāř olanlara delil ü reh-nümā ve Seyyid Şeyĥ Aĥmedü’r-Rifā’ij *ĥuddise sırruhu’l-’ālī*¹¹³⁵ ĥazretleriniñ ictihād-ı kerāmet-i’tiyādlarından olan ĥarĥat-ı ‘aliyyesiniñ de’b-i dırĥın üzre āyĥn-i şerifini yevm-i cum’alarda ĥüsn-i icrā ve ber-aĥrā te’diye vü ĥfā etmek üzre iken biñ iki yüz otuz üç Cemādiyye’l-āĥirinde rûĥ-ı revānı merkez-i zāviye-i vücûddan ref’-i pā ve seyāĥat-ı ‘ālem-i beĥā edip cesed-i şerifi cāmī-i mezbûre muttaşıl Şeyĥ ‘Abdu’l-Mü’mīn Efendi türbesinde mütevār-ı laĥd-ı maĝfired-i Kirdĝārj ve ĝavĥa-zen-i deryā-yı raĥmet-i Bārj oldu. Şeyĥ-i mûmā ileyh fāzıl u kāmīl maĥmûdû’s-sjret ve meĥāsinü’l-ĥařā’il ‘āřık u řādık geceler tā-be-seĥer uyanık āteř-i ‘aşĥ-ı Ĥudā ile milket-i derûnı ser-tā-ser yanık vādij-i faĥr u fenānıñ murg-ı bālā-pervāzı ve meydān-ı ĥille vü mücāhedeniñ merd-i ser-efrāzı olup nefes-ı nefisi ĥastelere ‘ayn-ı řifā ve nüřĥa-i şerifesi ehl-i derd olanlara maĥz-ı dermān u devā idi.

Der-Kenār¹¹³⁶: Zāviye-i mezbûre-i Rifā’iyye tezāĥum-ı ĥarbāt-ı mürûr-ı kevniyye ile mānend-i şavma’a-i ĥulûb-ı ‘āřıkān ĥarāb u vırān ve geregi gibi muĥtāc-ı umrān olmuş idi. Ba’de’l-keşş ĥāk-i pāy-ı ĥācet-revā-yı mülûkāneden bi’l-istirĥām müte’allık buyurılan emr ü irāde-i ‘aliyye-i řāĥāne üzre ĥāriciyye ve dāĥiliyyesiniñ ebniye-i ĥadıĥmesi hedm ü ifnā ve müceddeden binā vü inřā kılınup bir miĥdār tekellûf olunduĝundan kerreten ba’de uĥrā istirĥām u istircā kılınarak bā-müsā’ade-i seniyye-i řehriyārj ĥaylij nûkûd-ı vāfire bezl ile şûret-i ĥitāmı āyĥne-i teyessürde cilve-resā olmuşdur.

Ma’cûnij Es-Seyyid Eş-Şeyĥ Ĥāfız¹¹³⁷ **Meĥemmed Emīn Efendi En-Naĥřbendij:**

Diyār-ı Anaĥolu’dan Bor Ĥařabasında ‘ulemā-yı fiĥāmdan Öksüzce-zāde Es-Seyyid Muřĥafā Efendi-nām fezā’il-i be-nām şulbundan pā-nihāde-i mehd-i vücûd olup hengām-ı cüvānjde ĥařaba-i mezbûreden řayy-ı ĥālĥe-i kıyām ve maĥrûse-i Burusa’ya ĝelüp baş-ı bisāř-ı ārām edip bir miĥdār niřāb-ı ‘ilm ü ‘irfān ile vāyemend-i merām olduĝdan řoñra¹¹³⁸ infāĥ-ı evlād u

¹¹³⁴ 184b AE

¹¹³⁵ Yüce sırrı kutsansın.

¹¹³⁶ Der-kenār AE’de 184b’de; KA’da 186a’da kayıtlıdır.

¹¹³⁷ 186a KA

¹¹³⁸ 185a AE

‘ıyāl endişesiyle Uzun Çarşū’da ma‘cūn-fürüşluk pişesi olmağla beyne’l-aqrān Ma‘cūnı Hāfız Efendi denmekle şöhet-nişān olmuş idi. Cezebāt-ı ‘aşk-ı İlāhī hādī-i tārīk ve ğalebāt-ı şevk-i nā-mütenāhī refīk-i pūr-tevfīk olup medīne-i mezbūrede lem’a-figen-i seccāde-i irşād sādāt-ı Nakşbendiyye’den mürşidü’s-sālikın Şeyh Emīn Efendi *ḳuddise sirruhu’l-‘aziz*¹¹³⁹’iñ dergāh-ı şerīflerine çihre-sāy-ı vuşūl ve sālikān-ı me’zūnu’d-duḫūl zümresine ruḫşat-ı kabūl ile kesb-i meserret ve ba’dehu dā’iye-i şan’at-ı mezkūrdan ibrā-yı zimmet edip ‘aziz-i müşārun ileyhiñ niçe zamān derū’t-terbiyelerinde perverde ve şeb u rüz ḫuzūr-ı ‘aliyyelerinde naẓar-kerdeleri olup ‘azizleri şeyh-i sālifü’l-beyān biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīhinde muk’ad-ı şıdḳa ḫırāmān olduğdan şoñra belde-i mezbūrede Münzevī Hācī ‘Abdu’līlāh Efendi ḫazretleriniñ zāviye-i şerīfesinde pūst-nişīn-i meşīḫat biñ iki yüz yigirmi beş sālinda ‘āzim-i ‘ālem-i āḫiret ve zāviye-i mezbūrede defīn-i laḫd-ı mağfiret olan Şeyh Aḫmed Efendi merḫūmuñ evlādı ferāğından zāviye-i merḳūmeniñ meşīḫatına neyl ile şādmān ve leyālī-i iḫyāda āyīn-i Nakşbendiyye’yi icrāda berçide-i dāmān iken biñ iki yüz¹¹⁴⁰ otuz ṭokuz Ramażān-ı şerīfiniñ yigirmi altıncı günü ḫoḳḳa-i bedende olan ma‘cūn-ı ḫayātı fūrū-berde-i dehān-ı ecel ve rūḫ-ı laṭīfī müteveccih-i zīyāfet-ḫāne-i Ḥudā-yı ‘azze ve cell olup iḫtişām-ı leyle-i Ḳadr’de Şeyh ‘Abdu’līlāh Efendi civār-ı sa’ādetlerinde ḫalvet-nişīn-i şavma’a-i mezār olmuşdur. Merḫūm-ı mezbūr miyān-ı eşbāh u naẓā’irde meşḫūr ehl-i ülfet ḫoş-şoḫbet ḫalīm ü selīm laḫīm u şaḫīm sāfī-fu’ād sālik ü zākir bir zāt-ı sürūşī-nihād idi. Bilā-veled-i zūkūr irtihālī ḫasebiyle maḫlūl olan meşīḫatı dāmād-ı mūkerremleri e’izze-i¹¹⁴¹ ḫuffāz-ı kirām ve zūbde-i ḳurrā-yı belāğat-irtisāmdan Seyyid Meḫmed Şāḫ Efendi tevciḫ ü iḫsān buyurulmuş *vā’ṭi’l-ḳavs bārīḫā*¹¹⁴² mişli nümāyān olmuşdur.

Es-Seyyid Eş-Şeyh Hāfız Meḫmed Şāḫ Efendi:

Tedriş ü taḫḳīke ḳādir şāḫib-i ‘ilm ü kemāl olmağın zāviye-i mezbūrede tedriş-i ‘ulūm-ı tālībīn ile iştigāl ve āyīn-i dīrīn-i sādāt-ı Nakşbendiyye’yi te’diye vü icrā ederek güzārende-i eyyām u leyāl iken ḫummā-yı maḫrūḳa nev’inden marāz-ı ‘asīrū’l-ilāca giriftār olup ‘ākıbet biñ iki yüz altmış bir Şaferū’l-ḫayrınıñ selḫinde sun-ı Nakşbend-i ezel olan cāme-i gülḡūn-tırāz-ı ḫayātı çāk çāk-i dest-i ecel ve cesed-i pākine Münzevī ‘Abdu’līlāh Efendi ḫazretleriniñ civār-ı sa’ādetleri mekān u maḫal olmuşdur. Merḫūm-ı mezbūr fażl u kemāl ile mezkūr Eşref-i eşrāfī ḫamle-i Ḳur’ān ve ‘ilm-i vüḫhāt-ı Furḳāniyye’de müselleme-i aqrān ḫalīm ü selīm ‘āzim-i rāh-ı müstakīm mütevāzī’ ü ḫulūḳ ve meḫāsīnū’ṭ-ṭab’ u şadūḳ idi. ḫaylī seneler zāviye-i mezbūrede

¹¹³⁹ Aziz sırrı kutsansın.

¹¹⁴⁰ 187a KA

¹¹⁴¹ 185b AE

¹¹⁴² Yay atıcıya bırak(İşi ehline ver.)

şehr-i Ramazân şem'-i dırahşân-ı mihrâb ve hatm-i Kur'ân ile edâ-yı şalât-ı terâvîh ederek tahşîl-i rızâ-yı 'Alimü'l-vehhâb etmişdi.

Der-Kenâr¹¹⁴³: Zâviye-i mezbûre-i münzeviyyeniñ harâbatı hasebiyle taraf-ı eşref-i hazret-i şâhânedan bi'l-irâdeti'l-'aliyye biñ iki yüz elli sekiz senesinde hâriciyyesi ta'mîr ve dâhiliyyesi mücedden binâ vü inşâ kılınarak ma'mûr olmuştur.

Başcı Zâviyesi Şeyhi Şeyh Paşa Baba Efendi:

Medîne-i feraḥ-fezâ-yı Burusa'da Sûzen-i Kefen¹¹⁴⁴ Maḥallesi'nde tüccâr-ı ser-mâyedârdan El-Ḥâc Yûsuf Ağa merḥûmuñ şulbundan kadem-nihâde-i gehvâre-i vücûd ve tırâzende-i ḥil'at-ı şühûd olan Seyyid Şeyh Meḥemmed Şâlih Efendi'dir. İmdâd-ı Rabbü'l-'ibâd ile şedd-i kımât-ı tufûliyyetden âzâd ve kârgah-i terbiye-i feyz-i Ḥudâ'da sûzen-i ser-tûz-i isti'dâd ile kâmet-i bâlâsı düzende-i kabâ-yı rûşd ü sedâd olduḡu hengâmda pederi 'âlem-i beḳâyâ 'âzim olmaḡın tâzelik zûrı ve delikânlılık gurûrı tahriḡ-i rûzgâr ile hevâlanup hevâ-yı hevesde cenâh-ı 'aşḡ u sevdâ ile ḡaylî demler perdâz etmiş ise de refte refte¹¹⁴⁵ ṭabî'yat-ı insâniyyesine fışḡ u fücûrdan nefret ve sirâc-ı 'inâyet-i İlâhiyye'den istifâza-i nûr-ı hidâyet edip âb-ı şıdk u sedâd ile dâmen-âlûdesi çirk-âb-ı heves ü hevâdan muşaffâ ve jeng-peziir-i ekdâr-ı ma'şiyet olmuş mir'ât-ı kalbi mişḡala-i tevbe vü istiḡfâr ile mücellâ oldukdan soñra ber-muktezâ-yı tevfiḡ-i Kirdgârî meslek-i 'aliyye-i Şûfiyye'niñ 'âşîḡ-ı bî-ḡarârı olmaḡın ekmel-i sâdât-ı Nakşbendiyye'den Şeyh Meḥemmed Emîn Efendi Hazretleriniñ dâ'ire-i feyz-i bâhirelerine intisâb ve rûz u şeb 'azîz-i müşârun ileyhiñ ez-cân u dil ḡidemât-ı seniyyelerine müştâḡil olarak bizâ'a-i âdâb u 'irfânı iktisâb etmiş ve meslek-i 'aliyye-i Nakşbendiyye'ye dâ'ire-i ba'z-ı evrâd u ezḡara daḡı me'zûniyyetle behre-yâb olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi sekiz târiḡinde 'azîz-i mûmâ ileyh bi-emri'llâhi 'âlem-i melekûta rû-be-râh olmaḡla âteş-i iftirâḡ-ı mürşid-i kuṭb-ı âfâḡ ile ḡâne-i derûnı pür-iḡtirâḡ olup bu ḡâl-i cân-ḡırâş ile giriftâr-ı ḡayd-ı telâş iken Başcı şeyhi Şeyh Meḥemmed Efendi'ye dâmâd ve bâlîḡ-i râḡata istinâd ve rûy-ı âmâlî zîver-i 'arûs-ı ibtiḡâc ile ḡurrem ü şâd¹¹⁴⁶ olup ḡayın pederleri şeyḡ-i mezbûr ṭarîḡ-i ḡacc-i şerîfde biñ iki yüz otuz senesinde bilâ-veled-i zukûr bâdiye-i fenâdan beytû'l-ma'mûre-i beḳâyâ mürûr edip maḡlûlundan seccâde-i meşîḡhata neyl ile ḡâ'iz-i rûtbe-i meserret ve leyâlî-i mübârekelerde âyîḡ-i Nakşbendiyye'yi icrâ vü ḡfâya müşâberet ve berây-ı kesb-i ticâret ḡaffâflar sūḡında dükkânçe-nişîḡ-i ma'ḡşet iken biñ iki yüz kırḡ iki Muḡarremü'l-ḡarâminde târik-i mülk-i fânî ve 'âzim-i biḡişt-i câvidânî olup Başcı Câmî'i cânib-i şerîfde olan ḡazîrede mütevârî-i mezâr-ı

¹¹⁴³ Der-kenâr AE'de 185b'de;186b'de kayıtlıdır.

¹¹⁴⁴ 187b KA

¹¹⁴⁵ 186a AE

¹¹⁴⁶ 188a KA

lāmi'ü'l-envār ve anda medfün-ı meşāyih-i 'izām 'ale'l-ḥuṣūṣ bānı-i maḳām Başcı İbrāhım Beg ile hem-civārdır. Şeyh-i mezbūr şālih ü dıñdār yārān u eḥibbā ile ülfet-güzār bir zāt-ı fütüvvet-şī'ār¹¹⁴⁷ olup bir miḳdār fenn-i mūsikıiden ḥişşe-dār olmağın ba'z-ı zevāyā-yı evliyā'u'llāhdan ilāhı-gūyān olmak 'ādeti şehreyn-i rebı'eynde kıra'āt-ı risāle-i mevlid-i şerıf-i Sultānū'l-enbiyāda oldukça mahāreti var idi.

Sa'dı Şeyhi Es-Seyyid Eş-Şeyh Meḥammed Sa'ıd Efendi:

Tercemesi bālāda nigāşte-i silk-i sūtūr olan Sa'dı Şeyhi Seyyid Şeyh Muştafā Efendi merḥūmuñ şulbundan medıne-i bihiştāsā-yı Burusa'da zāviye-i kevne şı̄t-endāz-ı kudūm ve taht-ı terbiye-i vālid-i büzürgvārında nüṣḥa-i zātı pı̄rāye-i rüşd ü sedād ile mersūm oldukça ḥāl-i evā'ilinde meslek-i Sa'diyye üzre peder-i muḥteremlerinden aḥz-ı inābet ve ba'de vefātihi ḥişār-ı belde-i mezkūrede Bābü'z-zemīn kurbunda zāviye-i Sa'diyye'de baş-ı pūst-ı meşīḥat ve maḥmiyye-i İstanbul'da meşāyih-i ṭarīḳat-ı Sa'diyye'den Şeyh 'Abdu's-Selām Efendi ḥānḳāhında seccāde-pı̄rā-yı irşād olan Şeyh İbrāhım Efendi merḥūmdan tecdīd-i bı'at ve icrā-yı āyın-i Sa'diyye'ye taḥşil-i ızn ü icāzet etdikden soñra vaṭan-ı aşliyyesine taḥriḳ-i¹¹⁴⁸ 'inān-ı esb-i 'avdet edip medār-ı ma'āş serrāclar sūḳunda dükkānçe-nişin-i inti'āş olup niçe sinin pişse-i serrācı ile dāḥil-i zümre-i kāsibın olmuş idi. **Beyt:**

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Tekye-i şıdk u rızāda kıl maḳām

“El-muḳadder lā-teḡayyur ve's-selām”

me'āl-ı şıdk-ıḥtivāsınca kāleb-ı tevekküle ifrāğ ve kāreh-i ma'ı̄şetden ferāğ u şem'-i fı̄rüz-ı kanā'atı ḥāne-i dilde çerāğ edip pūst-nişini olduğı tekye-i mezbūrede yevmü'l-ḥamıs ba'de'z-zuhr uşul-i āyın-i Sa'diyye'yi icrā vü ifāda dāmen be-miyān ve bu aḥvāl-i meḥāsin-iştimāl ile güzārende-i şühūr u āvān iken biñ iki yüz kırk beş sālinda mütevecih-i dergāh-ı İlāh ve vālid-i muḥteremleri kurbunda defın-i ḥāk-i siyāh olmuşdur. Şeyh-i sālifü'l-beyān ḥadīdü'l-mizāc ve şāf-cenān meydān-ı imtiḥān-ı erenlerde ḍarb-ı¹¹⁴⁹ ālām-ı sipihr-i ḡaddār ile şavma'a-i derūnı pūr-ekdār ve tığ-ı ser-tiz-i derd-i 'aşk ile sinesi dāğ-dār şāhib-i nefis ve ehl-i ḥāl rüz u şeb mütenāvil-i mükeyyifāt bir zāt-ı müstaḥsen-ḥarekāt idi.

¹¹⁴⁷ 186b AE

¹¹⁴⁸ 188b KA

¹¹⁴⁹ 187a AE

Der-Kenār¹¹⁵⁰: Zāviye-i Sa'diyye haylî senelerden berü mahrûm-ı neyl-i 'umrân olarak geregi gibi harâb u vîrân ve vahşet-i vukû'-ı inhidâmı müceb-i tahdîs-i derûn-ı fuḳarâ vü dervîşân olmaḳda iken merḥamet-i 'umûmmiyye-i şehinşâhiye iḡtirâren ba'de'l-keşf ve'l-mu'âyene dürer-bâr-ı iḡsân-ḳarâr-ı şâhâniyyeden istirḥâm olundukda cenâb-ı İzzed-i Yezdân bâ'îs-i 'umrân-ı cihân ve sebeb-i âbâdân-ı kevn ü mekân olan velî-ni'met-i 'âlem pâdşâhımız efendimiz ḥazretleriniñ vücûd-ı bih-bûd-ı 'âlem-sûd-ı mülûkânelerin kâffe gerdiş-i rûzgârdan ḥıfz u emîn ve serîr-i gerdûn-maşîr-i ḥilâfetlerinde ebed-mekîn buyursun. Şeref-efzâ-yı sâniḥa-i şudûr buyurılan irâde-i ḥayret-'âde ḥilâfet-penâhîleri üzre ta'mîr ü iḡyâsı Burusa evḳâf müdürî ṭarafına bi'l-iḡâle kemâl-i vaḳt ü irâde ile biñ iki yüz altmış üç târîḡinde zâviye-i mezbûreniñ ebniye-i 'atḡkesi külliyyen hedm ü ifnâ ve şûret-i ḳadîmesinden pek-a'lâ olarak binâ vü inşâ ve sâye-i Hümâ-vâye-i zıllu'llâḡide ḡüsn-i ḡitâmı müyesser-kerde-i cenâb-ı Mevlâ oldı.

Şeyḡ Emîn Efendi Ḥafîdî Es-Seyyid Eş-Şeyḡ El-Ḥâc Meḡemmed Emîn Efendi:

Tercemesi bâlâda naḳş-bend-i perend-i ifâde olan meşâyiḡ-i ṭarîḡ-i Nakşbendiyye'den Şeyḡ Emîn Efendi *ḳuddise sırruhu'l-'azîz*¹¹⁵¹ ḥazretleriniñ dâmâdı Namâzgâhlı Ḥâcî Şerîf Aḡa-zâde Es-Seyyid Aḡmed Aḡa merḡûmuñ şulbundan mahrûse-i Burusa'da biñ iki yüz on üç târîḡinde pâ-nihâde-i menziletgâh-ı şühûd olup cedd-i mâcid-i keşîrû'l-meḡâmidleri şeyḡ-i müşârun ileyiñ necl-i muḡteremleri Es-Seyyid 'Abdu'llâḡ Efendi'niñ biñ iki yüz yigirmi sekiz sâlinde Der-Sa'âdet'de irtihâlinde maḡlûlundan ḡânḳâh-ı cedd-i 'âlîleri meşîḡatına neyl ile meşâyiḡ-i ṭarîḡatdan ma'dûd ve refte refte pîrâye-i rüşd ü sedâd nâşiye-i ḡâlinde rû-nümûd oludukda¹¹⁵² taḡşîl-i ma'ârifte ber-zede-i dâmân olup ba'z-ı 'ulemâ-yı 'aşr-ıñ mecâlis-i ifâdelerinden istifâde ile bir miḡdâr dest-ber-âverde-i 'ilm ü 'irfân oludukdan soñra cedd-i büzürgvârları 'azîz-i müşârun ileyiñ zâviye-i 'aliyyesinde âyîn-i dîrîn-i Nakşbendiyye'yi icrâda ve tilâvet-i ḡatm-i ḡâcegân-ı sâdât-ı Kübreviyye'yi te'diye vü ifâda olup biñ iki yüz elli iki Muḡarremü'l-Ḥarâm'ında vukû'-yâfte-i mevḳı'-ı zuḡûr olan sūr-ı hümâyûnda bulunmaḡ üzre bâ-da'vet Der-Sa'âdet'e nehḡat edip ol ešnâda umûr-ı mülkiyye nâzırı bulunan Pertev Paşa'nıñ min-ciheti'n-nisbeti't-ṭarîḡa pîr-zâdesi olmaḡ ḡasebiyle ḡaḳḳında der-kâr olan iltifât u 'itibârı beyne'l-aḳrân bâ'îs-i 'izz ü iḡbâl ve Burusa'ya ba'de'l-'avdet bu vesîle ile şıḡâr u kibâr beldeniñ meclisine ḳâdime-perdâzî-i ziyâretleri ve sikke-pûş-ı irâde¹¹⁵³ olan bir ṭâḳım muḡibbân u dervîşâniñ dâ'iresine ḳadem-zen-i mülâzemetleri kendüye bir ḡat daḡı müceb-i tezâyüd-i ferr ü iclâl olup ḡaḳ bu ki uşûl-i behiyye-i ḳadîmesinden ziyâde-i şubḡ u mesâ ol vechle tecemmü'-i keşret-i

¹¹⁵⁰ Der-kenâr AE'de 186b'de; KA'da 188a'da kayıtlıdır.

¹¹⁵¹ Aziz sırrı kutsansın.

¹¹⁵² 189a KA

¹¹⁵³ 187b AE

zā'irān u dervīṣān ile āyın ü erkān-ı meḥāsin-niṣān-ı Nakṣbendiyye'yi ber-vech-i i'tinā ihyā vü
ḫfā ve da'avāt-ı ḫayriyye-i pādşāh-ı zamānı zıver-i nāṭıka-i ḫüsn-i edā ederek ez-her cihet sāliki-
i meslek-i müstaḥsene-i 'adīmü'l-inḫinā iken **Beyt:**

[*mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*]

Şebāt-ı dehre ṭayanmak olurdu ey Bākī

Ṭuraydı 'ahdine 'ālemde dönmeveydi felek

Me'al-i 'ibret-iṣtimālī üzre ḥasbe'l-ḫazā Pertev Paşa'nın biñ iki yüz elli üç tārīḫinde Edirne'de
serā-perde-i ḫaderden şüret-i irtihālī rū-nümā olmağın bu ḫüzn ü keder şavma'a-i derūnunda
elem-i diğeri olup āḫirü'l-emr çendān sāl mürūrunda 'ādet-i maḥlūk üzre 'illet-i diğeri ile medḫūk
olup heşt māhdan¹¹⁵⁴ ziyāde münḥarifü'l-mizāc olduğu ḫālde pister-i renc ü 'anā-yı bīmāriye
fütāde olmağla bi-emri'llāhi'l-meliki'l-'allām biñ iki yüz elli yedi Cemādīyü'l-evvelīsi yevmü'l-
'āşiriniñ ḫabıl-i 'aşırında rūḥ-ı revānı 'ālem-i beḫāya 'azm ü ḫıram edip ferdāsı rüz-ı çehār-şenbe
şalāt-ı cenāzesi muşallā-yı Cāmi'-i Kebīr'de ba'de'l-edā kendi vaşıyyet ü ta'yīni üzre ḫazret-i
Emīr *ḫuddise sirruhu'l-ḫatīr*¹¹⁵⁵ Cāmi'-i Şerīfiniñ cānib-i ğarbīsinde reh-güzārda vāḳı' bihişt-
peymāda mütevārī-i ḫāk-i ğufrān olmuştur. Şeyḫ-i mūmā ileyh fi-ḫaddi zāt ḫalīm u selīm
müşfik u kerīm 'ābid ü zāhid ve müteverri' ü mücāhid on beş seneden mütecāviz şalāt-ı
ḫamseyi cemā'atle edāya müdāvim be-her sene şehr-i Ramazān'da şalāt-ı Terāviḫi ḫatm-i
Ḳur'ān ile ḫfāya mülāzım ve erkān-ı sā'ire-i 'ubūdiyeti dağı ber-nehc-i i'tinā icrāya ḫariş ü
nehīm idi.

Der-Kenār¹¹⁵⁶: Zāviye-i Emīniyye-i mezkūreniñ kuvā-yı cismāniyye-i ebniyesi bu mihmān-
ḫāne-i 'āḳıbetü'l-vjṛāne-i 'ālemde 'ārıza-i za'f-ı ḫarābatıyla kıyām-ı ma'mūriyetden mevzi'-i
inhidāma sehv secde etmesi rütbe-i ihtimālī ḫā'iz ü bā'is kıyām-ı dīn ü dünyā olan pādşāhımız
efendimiz ḫazretleriniñ 'aşr-ı meḥāsin-ḫasr-ı ḫümāyūnlarında şüret-i ḫarābiyyete ḫalması
nezd-i ma'alī-vefd-i mülūkānede ğayr-ı ḫā'iz olmağla ba'de'l-keşf ve'l-mu'āyene Burusa
Meclisi'nden bā-mazbaṭa-i der-devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-ḫıyāmdan istirḫām olunduğda ol
vechle müsā'ade-i iḥsān-ı 'āde-i ḫazret-i şāhāne müte'allık u erzān buyurulmuş olmağın
Burusa evḫāf müdjri El-Ḥāc Ḥalīl Edīb Efendi'ye bi'l-iḫāle biñ iki yüz altmış dört tārīḫinde
zāviye-i mezbūreniñ hey'et-i aşlıye-i ebniyesi maḥv u iṣbāt ile tecdīd rütbesinde ta'mirine
mübāderet olunup ber-vech-i lāyık ebniye-i zevāyā-yı sā'ireye fā'ik olarak keşf ve taḫmīnden
ziyāde nuḳūd şarfiyla derece-i ḫüsn-i itmāma ḫadem-resā ve ḫarem dā'iresinde muḫtāc-ı

¹¹⁵⁴ 189b KA

¹¹⁵⁵ Yüce sırrı kutsansın.

¹¹⁵⁶ Der-kenār AE'de 187b-188a'da; KA'da 188b'de kayıtlıdır.

‘umrân olan mahalleri dahı bu şırada bi’t-ta’mjir ma’mûr u ihyâ olmuşdur. Egerçi bâ-i’tibâr-ı târîh-i sâl-i zâviye-i mezbûreniñ zıkr-i i’mârı dâ’ire-i şadedimizden dūr idügi vâ-reste-i kayd-ı işkâl ise de velî-ni’met-i ‘âlem şehinşâh-ı keşîrû’l-ihsân ve’l-kerem efendimiz hazretleriniñ hayrât-ı bâhiretü’l-hasenât-ı tâcdârânelerinden olduğundan tezkîr ü tahrîri farîza-i zimmet ü dâ’iyânem bulunduğundan ârâyiş-i terkîm ü tezkâr ile hâmiş-i *Gûlzâr-ı ‘İrfân* pîrâyeş-nümâ kılınmıştır.

Karabaş Tekyesi Şeyhi Seyyid Süleymân Efendi:

Zâviye-i mezbûrede nigezbân iken¹¹⁵⁷ biñ iki yüz elli tokuz Zî’l-ka’de’sinde taht-ı hayâtdan keşîde-i kadem ve zâviye-i mezbûre sâhasında mu’tekif-i genc-i ‘adem olmuşdur. Merhûm-ı mezbûr Ahîşhaviyyü’l-aşl olup sevk-i sâ’ik-i takdîr-i Kirdgâr ile terk-i dâr u diyâr ve Der-Sa’âdet’de tavaţtun u karâr eyledikde haţtât-ı meşhûru’l-âfâk Şevkî Efendi merhûmdan haţt-ı şûlûs ü neshî bi’t-temeşşûk izn ü icâzet ahz u telaqqî ve ba’dehu Burusa’ya gelüp zâviye-i mezkûreye şeyh olup üstâd-ı mûmâ ileyiñ bereket-i hayr-du’asıyla haţt-i mezbûrede yevmen-fe-yevmen mahâret sâ’ikasıyla kesb-i terakkî edip fi’l-haqqı şîve-i haţtına İrâniyân dil-dâde ve Cevdet-i kalemine hûb-nüvîsân-ı rûzgâr ‘âşık u üftâde olmuşlar ve belde-i Burusa’da vâfir kimesneler şarîr-i kalem-i ta’lîminden istifâza-ı¹¹⁵⁸ Cevdet-i haţ ile kesb-i istihâr etmişlerdir. Kendi hâme vü haţtıyla şarf-ı nûr-ı bâsıra dikkat ederek bir kıt’a muşhaf-ı şerîf tahrîr ü terkîm biñ iki yüz elli yedi târîhinde Der-Sa’âdet’e gidüp taraf-ı eşref-i hazret-i şâhâneye takdîm eyledikde nezd-i ma’âlî-vefd-i şehinşâhıde mertebe-i tahşîne bi’l-vuşûl şâyân-ı dest-i kabûl olduğda mâhiyye iki yüz gurûş ma’âş-ı kadîmine ‘avz-ı mekârim-i pādşâhıden üç yüz gurûş dahı zamm birle rābıta-i qadr ü i’yānesi tevşîk ve icrā-yı perişānj-i āmālî şîrāze-bend-i ‘ināyāt-ı bâhirü’l-āyāt-ı mülūkâne ile tensîk kılınmıştır.

ṬABAḲA-İ RÂBİ’

Hulefâ-yı Kirâm-ı Ṭuruk-ı ‘Âliyyeyi Yād u İrād İder

Nâzım-ı Velâdet-nümâ-yı Hazret-i Peyğam-berî Şeyh Süleymân Efendi:

Bilâd-ı Rûm-ı bihişt-rüsûma cümleden evvel neşr-i şîr-i âb-dâr eden Şeyh Maḥmûd’uñ nebîre-i ercmendi Şeyh Süleymân Efendi’dir. Evâ’il-i saltanaţ-ı ‘Osmâniyye’den ‘ahd-ı devlet-i Orḡaniyye’de serâ-perde-i ‘ademden teşrîf-i mehd-i vücûd ve neyyir-i zât-ı hucesteleri nûr-efşân-ı maţla’-i şühûr olup dest-yârî-i feyz-i Hudâ-dâd ile tahşîl-i fazl u ‘İrfân edip ‘unvân-ı

¹¹⁵⁷ 188a AE

¹¹⁵⁸ 190a KA

cerîde-i fazl u efzâl¹¹⁵⁹ ve Süleymân-ı erîke-i 'ilm ü kemâl olup Sultân Yıldırım Hân'ın dîvân-ı hümayûnuna imâm ve sultânü'l-evliyâ Hazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḳadîr*¹¹⁶⁰ hazretleriniñ âsitânesine intisâb-ı tammı olmağın işâret-i 'aliyyeleriyle niçe eyyâm Burusa'da Câmî-i Kebîr'de muḳtedâ-yı enâm olmuş idi. Keşîde-i silk-i belâgat ve dest-âvîz-i mecâlîs-i ḥayr-ı ümmet eyledigi kitâb-ı devlet-me'âb lisân-ı ḳalem-i müşğîn-raḳamdan burc-ı sa'âdetde tûlû' u bürüz edip tamgâ-zede-i ḥazret-i Sultânü'l-enbiyâ olmağla revâc u i'tibârî rûz-ı bâzâr-ı¹¹⁶¹ ḥaşre dek kesâd bulmaz. Ve heme-i şühûr u sâlda velâ-siyyemâ şehreyn-i rebî'eynde miyân-ı cem'iyetgâh-ı ümmet-i merḥûmede **Nazm:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Hem Süleymân-ı fakîre rahmet it

Hem-demin îmân yerini cennet it

manzûmesi kırâ'atı 'akîbinde micmere-i efvâh-ı nâsdan şudûr eden fâtîhatü'l-kitâb ile ol pîr-i vâcibü't-tevkîriñ rûh-ı şerîfine olan şemîm-i du'â münḳaṭı' olmaz ğâlibâ evâ'il-i 'aşr-ı Çelebi Sultân Meḥemmed Hân'da 'azm-i riyâz-ı dâr-ı cinân edip Çekirge reh-güzârında vâkı' Yoğurtlı Baba-nâm maḳâm-ı nûzhet-efzâda nühüfte-i şandûḳa-i ḥâk-i siyâh ve şinâh-künende-i deryâ-yı rahmetü'llâhdır. Merḥûm-ı mezbûruñ reh-beri tevḫîḳ-i Hâḳ ile maẓhar u muvaffaḳ olduğı eşer-i celîlli ḥasebiyle zât-ı meḥâsin-âyâtı cemî'-i büldânda şıḡâr u kibârîñ ma'lûmı olup evşâf-ı ber-güzîde-i şîfât-ı 'aliyyeleri külfet-i taḥrîr ü ta'rîfden müstağnî olmağla maḳâlât-ı tûl u dirâzdan bi'l-iḥtirâz ḳaşr u icâz olundu.

Şeyḫ Velî Şemsü'd-dîn :

Hazret-i Sultân Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭîr*¹¹⁶²ın ḥulefâsından Şeyḫ Ḥasan Ḥâce'den me'zûn Velî Şemsü'd-dîn denmekle ma'rûf bir 'ârif-i zû-fünündür. Ebkâr-ı efkâr-ı 'alemiyyeniñ velîsi ve vâdj-i sa'âdet-encâm-ı velâyetiñ Bû 'Alî'si olup meşğale-i va'z u tezkîr ile güzârende-i eyyâm u leyâl iken bi-emri'llâhi'l-müte'âl dâru'l-cinâna intikâl edip medîne-i¹¹⁶³ Burusa'da Yahîjî Ḳapan Maḥallesi'nde binâ eyledigi mescidiñ mihrâbı verâsında reh-güzârda medfûndur. Merḥûm-ı mezbûruñ kendi dest-i ḥaṭṭ-ı laṭîfleriyle nüvişte bir mecmû'a-i maṭbû'aları olup derûnına leṭâ'if-i tenzîl ve ḥaḳâyık-ı tefsîr ü te'vîl ve kelimât-ı ehl-i 'irfânı taḥrîr ü tenmîḳ

¹¹⁵⁹ 188b AE

¹¹⁶⁰ Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹¹⁶¹ 190b KA

¹¹⁶² Yüce sırrı kutsansın.

¹¹⁶³ 189a AE

etmiştir. Ma'ârif ü haqâyıka ittılâ'da istiblâsı ve tefsîr ü¹¹⁶⁴ hadîşde yed-i tûlâsı var idi. 'Ârif ü 'âbid müteverri' ü zâhid 'âlim ü 'âmil ve fâzıl u kâmil idi.

Evlâd-ı 'Abdu'l-kâdirü'l-Geylânî'den Es-Seyyid Eş-Şeyh Ca'fer Efendi:

Kuţbu'r-Rabbânî ve bâzu'l-eşhebi'n-nûrânî Sultân 'Abdu'l-kâdiri'l-Ceylânî *quddise sirruhu'l-âli*¹¹⁶⁵ hazretleriniñ hafîdi olup Şâm-ı şerîfde Bâyezîdiyye'de seccâde-nişîn-i meşîhat olan Seyyid Şeyh Ahmed Kebîr'iñ necl-i mükerrerleri *e'azz min-kibri'ti'l-ahmer*¹¹⁶⁶ Es-Seyyid Eş-Şeyh Ca'fer Efendi hazretleridir. Şâhib-i keşf ü kerâmât ve câmi'-i cezbe vü hâlât olup bir tarîk ile maħrûse-i Burusa'ya bi'l-yümn ve'l-iclâl neşr-i envâr-ı cemâl edip şadâ-yı kudûm-ı mes'adet-lüzûmı kıbâb-ı şehri velvelenâk ve sâha-i zemîn-i hışn-ı hasîni has u hâşâk-ı mükedderâtdan pâk etmiş idi. Bir kaç eyyâm mürûrunda irâde-i melikü'l-mennân ile rûh-ı pür-fütûhı sefer-i gülzâr-ı dâru'l-cinân eyleyüp kal'a-i belde-i mezbûre ebvâbından Bâbü'z-zemîn kurbunda vâkı' mu'allim-hâne hazîresinde medfûn ve seng-i mezâr-ı şerîfi nişângâh-ı tîr-i du'â-yı ehl-i derûndur. *Qaddesa'llâhi sirruhu'l-'azîz*¹¹⁶⁷.

Şeyh Hızır Dede Efendi El-Muk'ad:

Hazret-i Dede-i 'âli-şân Burusa sancağı dâhilinde Miħalic-nâm kaşabada ra'y-ı ğanem ile güzârende-i şehir¹¹⁶⁸ ü âvân iken mübârek kadem-i şerîfleri te'sîr-i berd-i şitâdan veremnâk olmağla ra'y-ı ğanem etmekden ise kendi kuvâ-yı rûhâniyyemi re'y ü idâre eylemek evlâdur deyüp çerâğâh-ı hareketden tekâ'üd ihtiyâr edip medîne-i Burusa'ya gelüp¹¹⁶⁹ Câmî'-i Kebîr'de eski menâre kurbunda olan hücrede münzevî olup ol ešnâda küberâ-yı meşâyih-i Halvetiyye'den mazhar-ı esrâr-ı hafî vü celî hazret-i Hâcî Bayram-ı Velî mâlikü'l-humâmî'l-vafîr hazret-i sultân¹¹⁷⁰ Emîr *quddise sirruhu'l-meliki'l-kadîr*¹¹⁷¹e mülâkât içün Burusa'yı teşrif buyurdıklarında Hâcî Bayram-ı Velî'den mübâya'a-i tarîkat ve az vaktde tahşîl-i kâlâ-yı hakîkat etmegin 'idğâh-ı murâdât-ı bâtîniyyeye vâsıl olmuş ve dâ'ire-i küberâ-yı ricâlu'llâha vuşûla yol bulmuş erlerden olup 'âkıbetü'l-emr tokuz yüz târihiñde târik-i çemenzâr-ı fenâ ve müteveccih-i likâ-yı Hudâ olduĸda Bıñarbaşı Mekâbiri'niñ fevkinde Kuzgunluk-nâm maħalde derûn-ı mağârada mestûr-ı nihân-hâne-i lahd-ı rahmet-i Raħmân ve kabr-i şerîfi ma'lûm olmayup mânend-i genc-i muṭalsem nazẓâret-i dîde-i enâmdan pinhân olmuşdur.

¹¹⁶⁴ 191a KA

¹¹⁶⁵ Yüce sırrı kutsasın.

¹¹⁶⁶ Kibrit-i ahmerden daha değerli.

¹¹⁶⁷ Allah, yüce sırrını kutsasın.

¹¹⁶⁸ şehir: şühûr AE

¹¹⁶⁹ 189b AE

¹¹⁷⁰ 191a KA

¹¹⁷¹ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

Ḳaraca Şeyḥ Muḥyi'd-dīn Efendi:

Şeyḥ-i mezbūr Ḳaraca Muḥyi'd-dīn denmekle meşhūr ve şalāḥ u takvā ile mezkūr olup Meşāyih-i Zeyniyye'den Şeyḥ Hācī Ḥalīfe ḥazretlerinden ba'de'l-inābe neyl-i icāzet-nāme-i ḥilāfet ile şırın-kām ve dā'ire-i küberā-yı ricālu'llāha duḥūl ile be-kām olup medīne-i Burusa fenāsında Mollā Fenārī Cāmi'-i şerīfi fevḳında Ḳaranfilli-nām mevzi'-i dil-güşāda kūşe-nişin-i genc-i ḥalvet ve mesned-ārā-yı mücāhede vü riyāzat iken Sultān Selīm Ḥān-ı Evvelīñ evāḥir-i saltanatlarında kefi ḥazret-i 'Azrā'il'e teslīm-i naḳd-i cān ve zāviye-i dünyā-yı denizden keşide-i dāmān olup cesed-i şerīfi mevzi'-i mezkūrda binā eylediği mescid-i latīf ḥaziresinde mestūr-ı laḥd-ı ḡufrāndır. Şeyḥ-i mezbūr şāhib-i keş ü kerāmāt ve Merāḡi-ādāb-ı t̄ā'āt idi. Meşhed-i şerīfi ḳurbunda nişān-dih-i ḳabri olan şafḥa-i mermerde şekli-i hilāl-i ḳamer ile mürtesim bir mezār-ı ḳarībū'l-'ahdda zāhir ü āşkār olup¹¹⁷² el-ān Ay Dede deyü dillerde dāstān ve ziyāretgeh-i ricāl ü nisvāndır¹¹⁷³. Cāy-ı mezkūrede olan zāviye ve mescidden iṣr ü āṣār ḳalmayup ḡüzārende-i ezmān ile bi'l-küllīye ḥarāb u vjṛān olmuştur.

Şeyḥ Şücā'ü'd-dīn Efendi En-Naḳşbandī:

İsm-i latīfi İlyās beyne'n-nās Şücā'ü'd-dīn Niyāzī denmekle meşhūr bir merd-i suḥan-şinās idi. *Künhü'l-Aḥbār* şāhibi 'Ālī ḳavlince maḥrūse-i Burusa'dan ba'z-ı ḳavle göre Ḳaraman'dan zuḥūr edip Anaṭolu şadrından ma'zūlen vedā'-ı 'ālem-i fānī eden Mollā Vildān'ın birāderi olup ḳuzāt-ı ze'vī'l-iḥtirāmdan iken fāriḡ olup meşāyih-i Zeyniyye'den Hācī Ḥalīfe ḥazretlerinden aḥz-ı yed-i inābet edip şecā'-i meydān-ı t̄arīḳat olmuş idi. Toḳuz yüz on dört t̄arīḥinde 'azm-i ḥuld-i berīn edip zāviye-i Zeyniyye'de āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr 'ulūm-ı zāhire ve bāṭınada kāmīl bir şā'ir-i celīlū'l-ḥaṣā'il olup Türkī ve Fārsī mükemmel dīvānı olup mürūr-ı ezmine ile ḡüm-geşte vü izā'at olmuştur.

Şeyḥ Emru'llāh Efendi:

Ṭorbalı Göynük'de mütevārī-i ḥāk-i ḡufrān olan ḳuṭbu'l-'ārīfīn ḡavsū'l-vāṣılın Şeyḥ Aḳ Şemsü'd-dīn *ḳuddise sırruhu'l-metīn*¹¹⁷⁴ ḥazretleriniñ maḥdūm-ı ma'ālī-rūsūmları Şeyḥ Emru'llāh Efendi'dir. 'Ulemā-yı 'aşrdan telemmüz ve fevā'id-i fevākih-i 'ilmiyyeden tefekkūh-i telezzüz etdikden soñra merḳūm Ḥayālī Çelebi'niñ daḡı ḥidmet-i 'aliyyelerine vāṣıl ve ḥırmən-i ifādelerinden ḥūşe-çin-i ma'ārif ü fezā'il olup vālid-i mācidleri irtihālinde tevliyet-i şerīfesi yed-i ecānibe giriftār olmaḡın berāy-ı taḥlīs-ı maḥmiyye-i Sitanbul'a 'azīmet edip şadr-ı a'zam Ḳaramanī Meḥemmed Paşa Burusa'da vāḳı' ḥazret-i Emīr tevliyetini iḥsān ve ba'dehu tevliyet-

¹¹⁷² 190a AE

¹¹⁷³ 192a KA

¹¹⁷⁴ Sağlam sırrı kutsansın.

i Sultān Murād Hān ile şādmān olup be-ḥikmet-i Hudā nıkrış 'illetine¹¹⁷⁵ mübtelā olmağın dest ü pālari 'amel-mānde ve ḥidmet-i tevliyetden rānde olup yevmü elli¹¹⁷⁶ akçe vazıfeye kanā'at ve küşe-nişin-i 'uzlet ve dā'imā enin ü bükā ederek 'illet-i mezkûreye ibtilāsı vaşıyyet-i peder-i muhteremlerinden ibāsı müceb olduğunu takrır ve ebnā vü evlād u eḳāribine ḳabûl-ı manşib u ḳazā ve tevliyetden istiğnā üzre olmaların vaşıyyet etmek üzre iken tokuz yüz on tokuz târiḥinde bi-emri'llāhi te'ālā müteveccih-i dār-ı beḳā belde-i mezbûrede Kızıḳ Çeşmesi Maḥallesi'nde Mollā Efendi menzili civārında āsûde-i şafḥa-i ḡabrā olmuşdur.

Şūfî-zāde Şeyḥ 'Abdu'r-Raḥmān Efendi En-Nakşbendî:

Balıkesrî ḳaşabasından neş'et Şūfî-zādelikle kesb-i şöhret edip evvelā 'ilm ü ma'ārifeye raḡbet ve Efḍal-zāde Mūsā Efendi'ye ḥidmet ve mecālis-i ifādesinden istifāde-i faẓilet etdikden soñra ḡavā'il-i tedriş ü ta'lîmden dāmen-keşide ve ḥırḳa-i fakr u fenāyı naḥl-ı zibā-yı vücûdına püşide edip Şeyḥ 'Alî Meymûn Maḡazî ḥazretlerinden tevbe vü inābet ve ikmāl-i resm-i dirjine-i ṭarîḳat ve aḥz-ı ruḳ'a-i icāzet etmiş idi. Şeyḥ-i müşārun ileyh maḥrûse-i Burusa'dan diyār-ı Ḥicāz'a āheng-i 'azîmet eyledikde belde-i mezbûrede yerlerine cā-nişin ve mürebbi-i zümre-i ṭālibin iken tokuz yüz on tokuz senesinde 'ālem-i beḳāya müteveccih olup Burusa fenāsında namāzgāḥ ḳurbunda Sekileme denmekle meşhûr olan mevzi'-i refi'ü'l-mikdārda mütevārî-i ḥāk-i mezādır.

Mollā Ayās Zeynî:

Ḥadāyık-ı Şakāyık-ı Nu'māniyye'de bûy-ı ezhār-ı evşāf-ı 'aliyyesi ile meşām-ı 'ālemiyān mu'aṭṭar ve zamānında ḳuṭb-ı 'ālem olduğu ḳışsa-i Hızr u İlyās gibi meşhûr u muḳarrer olan fāzıl-ı dakḳa-şinās Mollā Ayās'dır. 'Ulemā-yı hem-'aşrı olan Mevlānā¹¹⁷⁷ Ayaşuluḡı ve Muşannifek ve 'Alî Ḳuşcı'dan telemmüz edip Burusa'da Sultāniyye müderrisi olan Hızr Beg Efendi ḥidmetlerine Ḥāce-zāde ile müşāriken dānişmend ve ba'de zamānin şeref-i mülāzemetle behremend¹¹⁷⁸ olduğdan soñra ba'z-ı medāris-i celîlede visāde-i ifādeye revnaḳ-efzā olup cezbe-i İlähiyye ṭarîḳ-i taşavvufa cāzib ve dāḥil-i silk-i meşāyih-i Zeyniyye olmağa rāḡib edip ḥulefā-yı 'Abdu'l-latif-i Ḳudsî'den Şeyḥ Tācû'd-dîn Efendi'niñ simāt-ı himmeti perverdesi ve dîde-i irşād-ı feyz-reşādı¹¹⁷⁹ naẓar-kerdesi olmağa ṭā'at-ı Perverdigār ile peygûle-nişin-i 'uzlet iken evāḥir-i saltanat-ı Bāyezîd Ḥānî'de irtihāl-i dār-ı beḳā¹¹⁸⁰ edip

¹¹⁷⁵ 192b KA

¹¹⁷⁶ 190b AE

¹¹⁷⁷ 193a KA

¹¹⁷⁸ 191a AE

¹¹⁷⁹ feyz-reşādı: feyz-reşādı AE

¹¹⁸⁰ dār-ı beḳā : dār-ı āḥiret KA

Bıñarbaşı'nda Kızılıçık Deresi-nām mevzi'de bir mürtefi' cāygāhda mestūr-ı hāk-i siyāhdır. 'Aziz-i mezbūr dervişāne 'abā-pūş olup mücābü'd-da' ve ve evşāf-ı cemile ile mevşūf u ma'rūf idi.

Ṭavīl Eş-Şeyḫ Muşlihü'd-dīn Efendi:

Zer-i ḥālīş-'ayār-ı vücdı ma'den-i 'ulemā-yı nükte-şinās olan girih-i naḥḥāsdan olup evvelā 'ilm ü ma'rifet semtine sevḳ-i semend-i himmet nā'il-i külçe-i şīm-i nāb ḥasā'il-i faẓilet olduğdan şoñra kesb-i revāc için vetire-i taşavvufa rağbet Es-Seyyid Aḥmedü'l-Buḥārī ḥazretlerinden inābet ve aḥz-ı tūmār-ı icāzet etmiş idi. Ḥuld-āşiyān merḥūm Sulṭān Bāyezīd Ḥān zamānında 'arş u kürş-i aḥvāline müte'allık bir resā'il ta'līk edip sulṭān-ı mebrūre irsāl ve āḥirinde zīr-i destān-ı memālik-i zulm-i bī-dād ile perişān-ḥāl olduklarını i'lān-ı çihre-fersā-yı ibtihāl olmuş idi. Ba'dehu maḥrūse-i Burusa'ya 'atf-ı zimām-ı tek-āver nüzūl edip zāviye-i Zeyniyye'de Şeyḫ Tācū'd-dīn Efendi'niñ kabir-i müniri kurbunda baş-ı būriyā-pāre-i ikāmet ve ḥaşır-ı mefrūş üzerinde çihl rūz sūre-i Yāsīn-i şerīf tilāvetine müdāvemet edip eyyām-ı ma'dūde-i tilāveti¹¹⁸¹ ḥad-şumār-ı erba'ine vuşūl bulduğı gün bi-emri'llāhi te'ālā beste-i dem-i nefes ve sefer-i dāru'l-'ademe heves edip türbe-i sa'ādet muḥāzisinde cāmī-i şerīfe muttaşıl-ı ḥazīrede mütevārī-i¹¹⁸² hāk-i mezār ve anda olan e'izze-i kirāma hem-civārdır.

Şeyḫ Maḥmūd Lāmi'ü Biñ 'Osmān Bin Nakḳāş 'Alī:

Şems-i felekü'l-faẓilet ve'l-efḍāl ve ḳuṭb-ı dā'iretü'l-'irfān ve'l-ikmāl mūmā ileyh Şeyḫ Lāmi'ü maḥrūse-i Burusa'da ḳarīn-i zuḥūr ve āftāb-ı feyz-i Ezelī'den istifāzā-yı nūr-ı şu'ūr edip taḥşīl-i 'ilm ü ma'ārif ve tekmi'l-i fūnūn-ı leṭā'if etmekle 'ālem-i şī'r ü inşānıñ mihr-i sātī'ı ve āsmān-ı belāğat u feşāḥatıñ bedr-i lāmi'i olmuşdur. Fuḥūl-i 'ulemādan Mollā Aḥaveyn El-Ḥāc Ḥasan-zāde'den telemmūz eyledikden şoñra ṭarīḳ-i şūfiyyeye rağbet ve kūşe-nişīn-i dā'ire-i ḳanā'at olup vālidī 'Osmān Çelebi devr-i Sulṭān Bāyezīd Ḥān'da defterdār-ı 'ālī-vaḳār olduğda bunlar ḥisāb-ı yevm-i lā-yenfa'u'dan ḥaşyet ve cenāb-ı Muḥāsinü'l-a'māl-i kibriyādan dehşet edip nakşbend-i nigār-ḥāne-i kerāmet ve ḳuṭb-ı erbāb-ı velāyet maḳbūl-i ḥazret-i Bārī İstanbul'da āsūde Es-Seyyid Aḥmedü'l-Buḥārī'ye irādet ve niçe eyyām ḥidmet ederek tekmi'l-i ādāb-ı ṭarīḳat edip ba'dehu maḥrūse-i Burusa'da seccāde-pīrā-yı irşād iken **Beyt:**

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Şikest itdiñ anıñ da cām-ı 'ömrin bezm-i fāñide

Aña ey sāḳi-i gerdūn dimişken Cāmī-i şāñi

¹¹⁸¹ 193b KA

¹¹⁸² 191b AE

toğuz yüz otuz sekiz târîhinde rû-gerdân-ı ıkbâl-i nuğûş-ı fânî ve dil-dâde-i temâşâ-yı bihişt-i Cavidânî olup hişâr-ı belde-i mezbûrede ceddî Nakşâş ‘Alî Mescidî hâzîresinde mütevârî-i hâk-i pâk-i mezârdır. Merhûm-ı müşârun ileyhiñ hâkâ ki zât-ı şerîfî tavsîf ü ta’rifden müstağnî tahşîl-i kemâlât-ı insâniyye ve tekmiñ-i merâtib-i ‘aliyye-i Rabbâniyye etmiş zâhir u bâtını¹¹⁸³ ma’mûr ve âftâb-ı vücûd-ı latîfî lâmi’ü’l-envâr idügi ke’s-şems fî-vasatî’n-nehâr ma’rûf u meşhûrdur. Şîrde beytû’l-kaşîd ve neşrde vâsiâtü’l-ıkd olup niçe resâ’il ü mü’ellefâtı ‘ilm-î¹¹⁸⁴ taşavvufda ve ‘ilm¹¹⁸⁵-i şîr ü inşâda yed-i tûlâsı olmağın niçe kütüb-i muşannifâtı mütedâvildir. Ekşer-i Mevlânâ Câmî *kuddise sirruhu’s-sâmî*¹¹⁸⁶ hâzretleriniñ âşârını terceme etmekle Câmî-i Rûm denmekle beyne’l-ahâlî mevsûm idi. *Zeyl-i Şakâyık* olan *Hadâyîku’l-Hakâyık*’da Nev’î-zâde ‘Aţâ’ullâh Efendi bu gûne şükûfe-rîz-i çemen-şuffe-i beyân olur ki Timur-ı şâhib-zuhûr memâlik-i Rûm’a hayme-zen-i nüzûl olduğı zamân cedd-i a’lâ-yı Lâmi’î Nakşâş ‘Alî emîr-i mezkûr ile ma’an hîdâ-senc-i ma’iyye¹¹⁸⁷-i ‘ubûr olup vilâyet-i Semerkand’da ta’allûm-i şinâyi’-i bedî’a-i nakş-perdâzî etmegın nuğûş-ı hurde-kârîde üstad olup sürûc-ı mûnağğaşayı bilâd-ı Rûm’a anlar ihdâs etmişdir. Mezbûr ‘Alî dahî şûret-i hayâtı bi’l-küllîye şûyide-i levh-i vücûd etdikde binâ eyledigi mescid-i şerîf kırbunda medfûn olmuştur.

Kuşcı ‘Abdî Efendi İbnü’s-Seyyid Yûsuf:

Vâlid-i mükerremeleri meşâyih-i Zeyniyye’den Hâcî Halîfe’niñ hâherini tezevvüc edip mevlânâ-yı mezbûr sekiz yüz yetmiş dört târîhinde serâ-perde-i ‘ademden zâhir ve revnağ-efzâ-yı çâr-pâye-i ‘anâsır olup resîde-i derece-i isti’dâd oldukda hümâ-yı hümâyûn-bâl-i ‘ulûm şaydına pençe-i pür-zûr-ı şeh-bâz-ı himmeti güşâde ‘ulemâ-yı ‘ahddan Samsunî Muhyî’-d-dîñ Efendi ve Kutbu’-d-dîñ Efendi ve ‘Alî El-Fenârî ve ‘Alî El-Yegânî emşâli efâzılından istifâde ve tahşîl-i mülâzemet-i mu’tâda etdikden şoñra kaçaba-i Bolı’da vâkı’ medresede ve andan Burusa’da Çendik¹¹⁸⁸ Medresesi’nde ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp ba’dehu ihtiyâr-ı küşe-i ferâğat ve def’-i zarûret için yevmî on beş akçe vazîfeye kanâ’at etmiş idi. Bir vakt zuhûrât-ı gaybiyyeden kendi de cezbe-i ‘azîme peydâ olup neşve-i şahbâ-yı aşk-ı îlâhî ile meserret-ser ü pâ-bürehne geşt-i kuhsâr u deşt ile dil-teşne-i peymâne-i bezm-i Elest olmağın ‘ârif-i bi’llâh zümresine dâhil ve icrâ-yı kerâmât-ı ‘aliyye rütbesine nâ’il olup¹¹⁸⁹ tîğ gibi mücerred-i pâk ve jengâr-ı

¹¹⁸³ 194a KA

¹¹⁸⁴ 192a AE

¹¹⁸⁵ ‘ilm: fen KA

¹¹⁸⁶ Yüce sırrı kutsansın.

¹¹⁸⁷ ma’iyye: - AE

¹¹⁸⁸ 194b KA

¹¹⁸⁹ 192b AE

ālāyış-i fāniyeden şafha-i mir'ât-ı zamîri tâbnâk idi. Toğuz yüz elli dört senesinde şâhîn-i bülend-i pervâz-ı rûhı evc-i âsmâna pervâz şâhsâr-ı naḥl-i tûbâ-yı cinânda lâne-sâz olup zâviye-i 'aliyye-i Zeyniyye'de medfûn ve vâlid-i mâcidine maḥrûndur. 'Azîz-i mezbûr zûhd ü vera'da 'âlem ve diyânet ü takvâsı müsellem 'îş-ı kalîle râzî vü şâkir câmi'ü'l-meḥâmid ve'l-mü'eşşir aşhâb-ı intibâh ve zümre-i ricâlu'llâhdan idi.

Şeyh 'Abdu'r-Raḥmân Bisṭâmî:

Takye-i vücûd-ı bih-bûdı Anṭakiyye'de ber-ser ve kâmet-i isti'dâdı câme-i fâhîre-i ḥaşâ'il-i celîle ile zîver olup 'ilm-i tefsîr u ḥadişde ferîd ve ḥavâşş-ı ḥurûf u 'ilm-i fıkhdâ ve cîr-i câmi'de vahîd idi. Taḥşîl-i 'ulûm-ı 'Arabiyyeye bi't-tab' rağbeti olmağın cânib-i Mısr u Şâm'a seyâhat ve anda niçe zû-fünûn-ı nâdirü'l-mişle ḥidmet edip lâ-cerem bu mülâbese ile ḥavâşş-ı ḥurûf-ı esmâ-yı İlâhiyye vukûf-ı tâmmı olup aña müte'allıka ḥikâyat-ı 'acîbetü'l-feḥvâ ve ḥavâdiş-i ğariḳbe-i ibret-nümâları zebân-zed-i nezd-i cumhûr-ı enâmdır. Ba'dehu seyr-i büldân u deşt ü hāmûnı gûzerân ederek maḥrûse-i Burusa'ya sāye-endâz-ı nüzûl olup Mevlânâ Şemsü'd-dîñ Fenârî âsitâne-i 'aliyyelerine rû-nihâde ve rûz u şeb dâru'l-ifâde-i 'âlem-şümûllarından¹¹⁹⁰ istifâde etmiş idi. 'Âkıbet rûh-ı latîfi vedâ'-ı kâleb-i beden edip pervâz-ı 'âlem-i Lâ-mekânî eyledikde belde-i mezbûrede Bâbü'z-zemîn kurbunda Sa'dî Tekyesi ḥizâsında Kaşşâbbaşı Mezâristânî'nda medfûn ve raḥmet-i Ḥudâ'ya maḥrûndur. Merḥûm-ı mezbûr muşannifât-ı keşîre ile meşhûr olup *Fevâyiḥ-i Miskiyye*-nâm kitâb-ı lâ-nazîrleri ve *Şemsü'l-âfâk fî 'ilmi'l-ḥurûf ve'l-evfâk* ismiyle mevsûm taşnîf-i dil-peziñi cilveger-i mınaşşa vü zuhûrdur.

Şeyh 'Aṭâ'ullâh Efendi En-Nakşbendî¹¹⁹¹:

Belde-i Amâsiyye'den qarîñ u zuhûr ve zümre-i kuzâtdan¹¹⁹² bir zât-ı nîk-ḥışâliñ pûr-ı sa'âdet-mevfûrı olup ṭarîkat-ı 'aliyyeye intisâb dâ'iyesiyle bir mürşid-i âgâh bulmak içün rû-be-râh olup maḥrûse-i Burusa qarârgâh olduḳda ol ešnâda maḥrûse-i mezkûrede zâviye-nişîn-i irşâd olan meşâyih-i Nakşbendiyye'den Müştemil-zâde Şeyh Meḥemmed Efendi ḥazretleriniñ ḥâk-i pâ-yı 'ulyâlarına rûy-mâl ve cenâb-ı kerâmet-medârlarından aḥz-ı yed-i inâbet ve ez-dil ü cân ḥidmet-i şerîflerine pûyân olarak mürebbâsı ve maḥzar-ı luṭf u 'aṭâsı olmağla ğıḳta-fermâ-yı emşâl oluḳan soñra Burusa'da Veled-i Na'l-bend Maḥallesi mescidinde imâm ve rûz u şeb sâlik-i 'ibâdât-ı Rabbü'l-enâm iken toğuz yüz seksen senesinde 'âzim-i dâru's-selâm olup Bıñarbaşı Meḳâbiri'niñ Ḥaydar-ḥâne ṭarafında ittiḥâz-ı maḳâm eylemişdir.

¹¹⁹⁰ 195a KA

¹¹⁹¹ Bu biyografi KA'da yok.

¹¹⁹² 193a AE

Mişkālî Şeyh Mehemmed Efendi En-Nakbendî¹¹⁹³:

Evâ'il-i hâlinde nev-sinn ü sâl iken mûsîkâr-nüvâzlıkda mâhir olmağın Mişkālî Mehemmed Efendi denmekle müştehir olmuş idi. Ba'dehu **Beit**:

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Felekden gûşmâl-i ğam görüp zâr oldular âhîr

Şular kim el sözine uydılar çeng ü rebâbâsâ

terennümâtını gûyâ ve tâ'ib-i lu'b u lehv-i hevâ ve ihtiyâr-ı semt-i faqr u fenâ etmekle niçe müddet bâr-ı girân-ı fâka-i felâket ile güm-geşte-i tâb u tâkat olup nihâyetü'l-emr hürşid-i şubhğâh-ı hidâyet-i ilâhî ufq-ı huşûldan pertev-endâz-ı zuhûr olmağın meşâyih-i Nakşbendiyye'den mürşid-i sâmi Şeyh Şâmî hazretleriniñ hidmet-i şeriflerine şubh u şâm ihtimâm ederek tekmi'l-i lâzime-i tarîkat ile be-kâm olduĸda mücâzen medîne-i Burusa'da kûşe-nişin-i 'uzlet olmuş idi. Bu hâl üzre şît ü şadâ-yı şöreti 'âlem-gîr ve âvâze-i nuşh u irşâdî resîde-i sem'-i kabûl-i şağîr u kebîr iken râh-ı nefesi beste ve mûsîkâr-ı hayât-ı müste'ârî dest-i ecelde şikeste olup cesedi Bînarbaşı Hâmûşânî'nda hâne-i kabrde nühüftedir.

Murâdiyye İmâmı Şeyh Muhyî'd-dîn Efendi:

Ķaresî¹¹⁹⁴ vilâyetinden bedîd ve pâ-nihâde-i rûtbe-i temyiz-i siyâh u sefîd olduĸda Burusa'da tarh-endâz-ı ikâmet ve taşşîl-i 'ulûma bezl-i kudret etdikden soñra Sultân Murâd Hân-ı Şânî Câmî'-i sâti'u'n-nûrlarında mutaşarrıf-ı imâmet olup vâriş-i ekmel-i Mehemmedî Şeyhü'l-Ekber Muhyî'd-dînü'l-'Arabî *ḳuddise sırruhu'l-aṭhar*¹¹⁹⁵ hazretleriniñ âhîr-i mü'ellefât-ı celîlelerinden olan *Füşûşu'l-Hikem-nâm* kitâb-ı şerifiñ taḳkîķinde mâhir ve 'ilm-i nücûmda daḳı kemâlî beyne'l-emşâl zâhîr ü bâhîr ve tâ'ife-i 'aliyye-i Nakşbendiyye'den bir 'azîz-i celîlü'l-me'âşîr olmağın zümre-i tâlibîne 'ulûm-ı 'akliyye vü nakliyyeyi fevķa'l-'âde taḳrîr ü ifâde ve hengâm-ı hâliyede sâlikân-ı râh-ı Hudâ'yı daḳı terbiye vü irşâdda gösterende-i visâde idi. Bi-emri'llâhî'l-meliki'l-müte'âl biñ hudûdunda dâr-ı bekâya irtihâl edip Murâdiyye ḳurbunda olan meḳâbirde defîn-i tahtü't-türâb ve rahmet-i Hudâ-yı zû'l-minenden hişşe-yâbdır. 'Azîz-i mezbûr ehl-i hâl şâhib-i 'ilm ü kemâl idi.

Ḳabâ-düz Şeyh Ḳasan Efendi Bayramî¹¹⁹⁶:

¹¹⁹³ Bu biyografi KA'da yok.

¹¹⁹⁴ 193b AE

¹¹⁹⁵ Temiz sırrı kutsansın.

¹¹⁹⁶ Bu biyografi KA'da yok.

Dāru'l-muvaḥḥidīn olan medīne-i Burusa'dan ḳarīn-ı zuḥūr ve ṣan'at-ı ḳabā-dūz ile kesb-i rūzı etmegın Şeyḫ Ḥasan-i Ḳabā-dūz denmekle meşḥūrdur. Meşāyih-i Bayramiyye'den Aḥmed-i Sārbānī ḫalīfesi Ḥüsām-ı Anḳaravī'ye ḫidmet ve andan tekmiḷ-i ṭarīḳat edip sālīk-i nehc-i mezḳūrda taḡyir-i ziyy u şūret lâzım olmaḡın Gelincik Sūḳında dükkānçe-nişīn ve sālīk-i silk-i kāsibīn ve mürebbi-kerde-i ṭalibīn iken biñ on sālī ḫilālinde terk-i tāc u ḳabā-yı ḫayāt edip bu dār-ı vahşet-medārdan diyār-ı ünse rıḫlet ve medīne-i mezbūrede zeylinde Yeñiyer Mekābiri'nde mestūr-ı laḫd-ı maḡfiretdir. 'Azīz-i mezbūr mühr-dār-ı ḳıse-i esrār-ı mektūm ve mürşid-i sāmī-i ma'ālī-mersūm idi.

Çulcı Şeyḫ Ḥalīl Efendi En-Nakşbendī¹¹⁹⁷:

Raḥm-ı māder-i mihrbāndan sāḫa-i şühūda vaż'-ı ḳadem edip¹¹⁹⁸ refte refte fāriḡ-i ḫad-i şabāvet ve bālīḡ-i derece-i fehm ü kiyāset olduḡda cüll-i himmet ü iḳtidārını taḡşīl-i 'irfāna şarf ve 'inān-ı 'azīmet ü ihtiyārını cihet-i ikmāl-i enfāse 'atf edip meşāyih-i Nakşbendiyye'den niçe zevāt-ı ulū'l-iḫtirāma ḫidmet ederek tekmiḷ-i ādāb ile kām-kār ve beyne'l-akrān Çulcı Ḥalīl Efendi denmekle kesb-i iştihār edip maḥrūse-i Burusa hışnı dāḫilinde Yanicoḡlu mescidinde mutaşarrıf-ı imāmet ve miḥrāb-nişīn-i kūşe-i ḫalvet iken biñ yigirmi senesinde 'āzim-i cāmī-i şehir-i bekā olup Zindān Ḳapısı Mezāristānı'nda Nakşbendī Şeyḫ 'Alī Efendi civārında mestūr-ı laḫd-ı maḡfiret olmuşdur. 'Azīz-i mezbūr ehl-i ḫāl şāhib-i nıḳ-ḫışāl ārāmiş-i peygūle-i 'uzlet pırāyeş-i seccāde-i ḳanā'at idi.

Mü'ezzin-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Ḳādirī:

Vālidī medīne-i Burusa'da Ḥamza Beg Cāmī'inde Mü'ezzin olmaḡla mü'ezzin-zādelik ile şöhret-nümündür. Tokuz yüz elli üç sālinde menāre-i vücūda ḳadem-zen-i zuḥūr pāye-be-pāye irtikā-yı süllem-i şu'ūr etmegın ol 'ahdda 'ilm ü fażlla müdānī-i Sulṭān Murād-i Şānī imāmı Muḫyī'd-dīn¹¹⁹⁹ Efendi'den ve yine Sulṭān Murād Medresesi müderrisi Kepengci-zāde'den ta'allūm ü telemmūz edip ḫattā *Tefsīr-i Keşşāfi' min evvelhu ilā āḫire*¹²⁰⁰ ḳırā'at ve ba'z-ı maḫalle ta'līḳ-i ḫavāşīye himmet etmişlerdir. Ol tāriḫde Yıldırım Ḥān müderrisi olan Ḥāce-i Sulṭān Murād-ı Şāliş Mevlānā Sa'dü'd-dīn Efendi merḫūmuñ nā'il-i iltifāt u iḫsānı ve dāḫil-i silk-i dānişmendānı olup müşārūn ileyh Sa'dü'd-dīn Efendi şavb-ı İstanbul'a müteveccih-i maṭıyye-i i'tizām olduḡda şeyḫ-i mezbūr medīne-i Burusa'da kūşe-gir-i cāy-ı ārām iken āteş-i 'aşḳ-ı ilāḫī kânūn-ı dilinde fūrūzān ve şoḫbet-i meşāyih-i kirāma şitābān olup belde-i İznīḳ'de

¹¹⁹⁷ Bu biyografi KA'da yok.

¹¹⁹⁸ 194a AE

¹¹⁹⁹ 195b KA

¹²⁰⁰ Baştan sona kadar.

āsūde-nişjın-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān Eşref-zāde Sultān ḥazretleriniñ ḥafıd-i vālā-nijādı zübdetü'l-vāşıljın Şeyḥ Ḥamdı Efendi ḥazretlerinden bı'at¹²⁰¹ ve niçe zamān ḥidmetlerinde dāmen be-miyān olup ba'dehu ızn ü icāzetleriyle medjine-i Burusa'da visāde-güster-i meşjihat ve mūmā ileyh Sultān Murād Cāmi'i imāmi Muḥyi'd-djın Efendi'niñ kerjmelerini tezevvüc edip ba'de vefātihi yerlerine cāmi'i-i mezbūrda imām ve ḥazret-i Emjir Cāmi'i-i şerif-i minber-i münjirinde ḥatıb-i be-nām vücūd-ı şeriflerini za'f-ı pırjı istilā etmegın dāmād-ı fāzıl-nihādları 'Abdu'llāh Efendi'ye fāriğ olup kendüleri kūşe-nişjın-i 'uzlet ve t̄ā'āt-ı ḥālıku'l-enāma mülāzemet eyler iken biñ yigirmi beş Şevvāl'iniñ selḥinde ḥazjretü'l-ḳudse intikāl edip Murādiyye ḳurbunda mārru'l-beyān Ḥamza Beg meḳābirinde medfūndur. 'Azjz-i mezbūr 'ilm ü fażlla meşhūr ve vera' ü taḳvā ile ma'rūf u mezkūrdur. Taşavvufda te'lifātlarından *Zādü'n-Nevāfil fı Tayyil-Merāḥil*-nām kitābı ve ba'z-ı resā'il-i miskjın-nikābı olup *Şifā-yı Şerif-i Ḳāzj* 'Ayāzj ve *İḥyā-yı 'Ulūm*'ı ve *Münḥacü'l-'Ābidjın*'i¹²⁰² telḥjş etmiştir. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhe*.

Şeyḥ Süleymān Efendi El-Ḥalvetj:

Ḳaşaba-i Ḳaraḥişār-ı Şāḥib'den bedjd ve iḥrāz-ı rütbe-i temyjz-i siyāh u sefjd edip ḳıdve-i meşāyih-i Ḥalvetiyye'den Ḳāsım-ı Envār-ı ma'ārif ü mekārim Şeyḥ Ḳāsım Efendi ḥazretleriniñ e'azz-i ḥulefā-yı kirāmlarından Şeyḥ Muḥyi'd-djın Ḳaraḥişārj ḥazretlerinden dāmen-būs-ı inābet ve tekmi'l-i rūsūm-ı ṭarjkat etdikden soñra medjine-i Burusa'da Ḳaramanlı Oğlu Maḥallesi denmekle şöhret-nümā maḥall-i dil-güşāya vaz'-ı ḳadem edip imdād-ı eḥibbā vü yārān ile mescid-i mezbūruñ derūnını taḥta ile pūşjde ve çeşm-i bed-bjın-i münkerāne perde-keşjde olmağın ḥalka-bend-i zıkr ü tevḥjd ve sübhā-gerdān-ı evrād u taḥmjd iken biñ on sekiz tārjḥinde evreng-i Süleymān-ı cān olan vücūd-ı bih-būdın tünd-bād-ı ecel ber-bād ve 'azm-i dergāh-ı Rabbü'l-'ibād eyledikde mescid-i mezbūr ḥazjresinde nühüfte-i şandūḳa-i mezārdır. 'Azjz-i mezbūr keşf ü kerāmāt ile meşhūr-ı tārık-ı¹²⁰³ dünyā ve serjir-ārā-yı şalāḥ u taḳvā idi.

Kebābcı-zāde Şeyḥ Bostān Efendi el-Ḥalvetj:

Medjine-i Burusa'da Murādiyye semtinde vāḳı' Ḥamza Beg Maḥallesi'nde 'ālem-i 'ademden büstān-serāy-ı vücūda nüzül olup müsta'id-i ḳabül-i feyz-i fażilet-şümül olduḳda meşāyih-i Ḥalvetiyye ve pırān-ı ṭarjkat-ı 'aliyyeden İnegölde āsūde ḳuṭbu'l-'ārifjın Şeyḥ Ḳāsım Efendi ḥazretleriniñ āsitānesine cebhe-fersūde olup ba'dehu Burusa'da seccāde-pjirā-yı 'izzet-mekjın senedü'l-kāmiljın Şeyḥ Ḥayrū'd-djın Efendi *ḳuddise sırruhu'l-'azjz*¹²⁰⁴ıñ ḥidmet-i şeriflerinde

¹²⁰¹ 194b AE

¹²⁰² 196a KA

¹²⁰³ 195a AE

¹²⁰⁴ Aziz sırrı kutsansın.

dāmen-der-miyān ve kebābāsā tennūr-ı âteşin-i mücāhedede dil-sūhte vü sūzān olmak hasebiyle şāyeste-i sūfre-i himmet ve pāyeste-i rütbe-i icāzet olmağın me'zūnen Hāmza Beg Maħallesi'nde seccāde-nişin-i¹²⁰⁵ meşihāt olmuş idi. Biñ otuz sālî hîlālinde murğ-ı rūhı cānib-i 'uqbāya pervāz ve riyāz-ı huld-i berinde āşiyān-sāz olup cesed-i şerîfi Çıkırıkcılar Kāpusı kurbunda olan mekâbir-i müsliminde medfūndur.

Şaçlı Şeyh Meħammed Efendi El-Celveti:

Şeyh-i mezbūr vāsil-ı merātib-i 'ayān u şühūr Hüdāyi Şeyh Seyyid Maħmūd Efendi *ḳuddise sirruhu'l-vedūd*¹²⁰⁶uñ Burusa'da hulefā-yı kirāmlarından vākıf-ı esrār-ı 'alleme'l-guyūb Eş-Şeyh Eyyūb Efendi'den ahz-ı yed-i inābe ve daħil-i dā'ire-i istiğfār u tevbe olup 'aziz-i mūmā ileyhden istifāza-i nūr-ı velāyet ve pūşende-i kisve-i tāt u hîlāfet olmuş idi. Şeyh Eyyūb Efendi *ḳuddise sirruhu'l-'aziz*¹²⁰⁷iñ zuhūra gelen du'ā-yı hayrı berekātıyla şeyh-i mütercemiñ nefsi nefisi kāffe-i merzāya devā olmağın hāl-i hayātında her ne kadar hastegāna okusalar bi-izni'llāhi te'ālā şifā-yāb olup hemān şihhat-i tām ile zehāb etdikleri meşhūrdur. 'Ākıbet bu 'ālem-i fāñiden vedā' eyledikde gevher-i vücūd-ı maħmūdî Şeyh Eyyūb Efendi zāviyesi mihrābı verāsında daħme-i kabre idā' olunmuşdur. Seng-i mezār-ı¹²⁰⁸ lāmi'ü'l-envārları üzre çukurlar olup ba'z-ı aşhāb-ı 'ilel andan bir kaç cūr'a şu nūş eylese marazı mūndefi' olduğu mücerrebdur. Şeyh-i mezbūr sālîk-i tarikat-ı 'aliyye ve mālîk-i kuvvet-i ḳudsiyye idi.

Şūfî-zāde Şeyh Meħammed Efendi En-Nakşbendi:

Medjine-i Burusa'da 'ālem-i kevne ḳadem-nihāde ve Şūfî-zāde denmekle ma'lūm-ı bende vü āzāde olup cihet-i 'ilme sālîk ve nişāb-ı ma'rifete mālîk olduğda mülāzım u müderris ve Murādiyye semtinde vālid-i mācidiniñ eşer-i dest-i hayrātı olan mescid-i şerîf ḳazıresinde inşā eyledigi medresede bünyān-ı ifādeyi mü'essis iken tarîk-i şūfiyyeye sālîk ü muḥibb ve dā'ire-i aşhāb-ı hāle duḥūle mecd ü mükibb¹²⁰⁹ olup meşāyiḥ-i Ḥalvetiyye'den Şeyh Ḥayrū'd-dīn Efendi ḥazretlerinden ba'de'l-inābet ḥalkdan bi'l-küllîye 'uzlet ve kūşe-gir-i ḥalvet olmuş idi. Biñ kırk tārîhinde vefāt edip ihyā-kerde-i vālidî olan mescid-i şerîf sâhasında medfūndur.

Etmekci-zāde Eş-Şeyh 'Abdu'l-Ḳādir Efendi El-Bayrami¹²¹⁰:

¹²⁰⁵ 196b KA

¹²⁰⁶ Vedūd (olan Allah) sırrını kutsasın.

¹²⁰⁷ Aziz sırrı kutsansın.

¹²⁰⁸ 195b AE

¹²⁰⁹ 197a KA

¹²¹⁰ El-Bayrami: - AE

Maḥrûse-i Burusa'da Dāye Hatun Maḥallesi'nde şîr-ḥorde-i pistân-ı mâder ve gehvâre-i vücûdî anda maḥar eden Etmekci-zâde 'Abdu'l-Kâdir Efendi'dir. Târîk-i 'ilm ü kemâle sâlik ve ḥamîr-i mâye-i ma'rifete mâlik olduğdan soñra mülâzım ve müderris ve kâdir olduğu mertebe bünyân-i ifâdeye mü'essis iken terk-i 'örf u izâfât ve giriftâr-ı kemend-i *cezbetün min-cezebât* olup târîk-i Bayramiyye'ye dâhil ve belde-i mezbûre zeylinde Dede-balı Hâce Hasan Maḥallesi imâmı Sinân Efendi'niñ kerîmesini tezevvüc etmekle mefḥar-ı emâşil olmuş idi. Ba'de vefâtihî mescid-i mezbûrede imâm ve ba'z-ı cevâmî'de va'z u naşîḥata ihtimâm ve zıkr ü tevḥîd-i Hudâ'ya dikkat-i tām üzre iken biñ otuz beş târîḥinde terk-i 'âlem-i fânî ve 'azm-i bihişt-i câvîdânî edip maḥalle-i mezbûreye karîb Yeñiyer Meḳâbiri'nde medfûndur¹²¹¹. Merḥûm-ı mezbûr şalâḥ u takvâ ile meşhûr ve mu'tekid-i cumhûrdur.

Şeyḥ 'Alî Efendi En-Nakşbendî¹²¹²:

Medîne-i Burusa'da şuleḥâ-yı kirâmdan Meḥemmed Efendi-nâm bir imâm-ı be-nâmîñ şulbundan ḳadem-zen-i gehvâre-i vücûd olup evâ'il-i ḥâlinde sâlik-i târîk-i 'ilm ü kemâl ve mâlik-i envâ'-ı nîk-ḥişâl olmağla tâsî' eflâk-ı fezâ'il Toḳuz Meḥemmed Efendi'ye dânişmend ve talebe-i 'ulûm-ı miyânda akrân-pesend iken bu 'âlem-i fenânîñ beḳâsı olmadığına vâḳıf ve nakş-ı kitâbesi *Küllü men 'aleyhâ fân*¹²¹³ idüğine 'ârif olmağın maḥmiyye-i İstanbul'da âsûde-i meşhed-i rahmet ve nakş-bend-i kâr-ḥâne-i irşâd u kerâmet Emîr Buḥârî *ḳuddise sirruhu'l-bârî*¹²¹⁴ zâviyesinde Şeyḥ olan Şa'bân Efendi'ye irâdet getirip niçe zamân ḥîdmet ve aḥz-ı izn ü icâzetden soñra Burusa ḥişârı dâhilinde Şeh-zâde Sultân 'Alâ'ü'd-dîñ Maḥallesi'nde zâviye-nişîñ ve câmî'-i maḥalle-i mezbûrede ḥîdmet-i imâmet ve cemâ'at-i müslimîne geh ü gâḥ neşr-i cevâhir-i pend ü naşîḥat etmek üzere iken biñ kırk târîḥinde zâviye-i cihândan ḥânḳâḥ-ı beḳâyâ ḥıram Bînarbaşı Meḳâbiri'nde ârâm eyledi. 'Azîz-i mezbûr nakş-bend-i perend-i ḥaḳâyîḳ-ı 'ulûm ve sâlih ü 'âbid ve müteheccid ü mücâhid olmak üzere meşâyîḥ 'inde ma'lûm idi.

Şeyḥ Süleymân Efendi El-Ḳâdirî¹²¹⁵:

Mûr-ı vücûdî zemîn-i diyâr-ı Ḳaraman'dan zuhûr ve ḥırmân-ı âftâb-ı feyz-i Ezeliyye'den taḥşîl-i dâne-i şu'ûr edip bâliḡ-i mebâliḡ-i ricâl ve vâşıl-ı derece-i rüşd ü kemâl olduğda târîk-i Ḳâdiriyye'ye sülûk ve ḳurş-ı i'tibârın sikke-i t̃â'ife-i 'aliyye ile meskûk edip **Mısrâ**: "Toḳunma ḥâṭır-ı mûra Süleymân olmak isterseñ" mefḥûmı vâdîsinde keşîde-i bâlâ olmağın maḥrûse-i

¹²¹¹ 196a AE

¹²¹² Bu biyografi KA'da yok.

¹²¹³ Yer üzerinde bulunan her canlı yok olacaktır. Kur'ân, Rahman/26.

¹²¹⁴ Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹²¹⁵ Bu biyografi KA'da yok.

Burusa'ya vaz'-ı pā ve 'asker-i mūrāsā bī-ḥisāb aḥbāb-ı şadākat-nişāb-ı beydā etmiş idi. Bu ḥāl üzere gūzārende-i¹²¹⁶ eyyām u leyāl iken biñ kırk üç sālī Recebū'l-ferinde 'āzim-i dergāh-ı ḥālīk-ı bī-ḥūn ve cesed-i şerīfī Bıñarbaşī Maḳberesi'nde medfūndur. 'Azīz-i mezbūr nīk-nefs ve ḥalūk u şiddīk ve zāhid ü 'ābid murtāz u mūcāhid idi.

Şeyḥ İbrāhīm Efendi En-Naḳşbendī¹²¹⁷:

Memālik-i Anaṭolu'dan belde-i Ermenek'de şulb-i tābnāk-i vālid-i ṭıynet-i pākden 'ālem-i vūcūda ṭālī' ve envār-ı 'ilm ü 'irfān nāşıye-i ḥālīnde tābende vū lāmi' olduḳda ṭarīk-ı 'aliyye-i şūfiyyeye meyl ü iḡtirāb ve meşāyiḥ-i Naḳşbendiyye'den Urimiyye şeyḥi Efendi ḥazretleriniñ dā'ire-i sa'ādetlerine intisāb edip 'azīz-i mūşārun ileyhden ba'de'l-inābe tekmiḷ-i ādāb-ı ṭarīḳat ile kām-yāb olmuş idi. Mūşārun ileyh Urimiyye Şeyḥi ḥazretleriniñ terbiyyet-kerdesi simāt-ı nefīse-i irşādınıñ perverdesi olan mūrīdānı derece-i ḡāyetde mertebe-i keşretde olmaḡla def'-i vesvese-i ḡavā'il-i ṭuḡyānī ḥulyāsiyla Sultān Murād ārzū-yı feth-i Baḡdād ile ešnā-yı 'azm ü sefer-i cānib-i 'Irāḳ teklīf-i cām-ı şehādetle 'azīz-i mezbūrı zümre-i şühedāya ilḥāk eylemiş idi. Şeyḥ-i mütercem bu ḥūzn ü elem-i mātem ile diyārından ṭayy-ı seccāde-i ārām edip semend-i seyāḥata süvār maḥrūse-i Burusa'ya gelüp kūşe-i vaḥdet ü inzivāda pīrāye-baḡş-ı qarār olup rūz u şeb müteveccih-i e'azz-ı maṭlab iken biñ altmış sālīnde terk-i ḥarābezār-ı cihān ve 'azm-i gülīstān-i cinān edip cesed-i şerīfī Bıñarbaşī Meḳābiri'nde āsūde vū defīndir. Şeyḥ-i mezbūr zūhd ü taḳvā ile meşḥūr us mu'tekīd-i cumḥūr idi.

Özbek Şeyḥ Pīr Meḥammed Efendi:

Vilāyet-i mezbūrede ser-keşīde-i hırḳa-i zuhūr olup **Beyt:**

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

'Ālemi gözden geçür hem-dīde ol ḥūrşīd ile

Olma dil-beste yine ammā cihānıñ naḳşına

edāsınca kemer-i seyāḥatı der-miyān niçe sevād-ı a'zam ve büldān-ı mu'azzamayı dīde-düz u seyrān olarak maḥrūse-i Burusa'ya gelüp derūn-ı ḳal'ada Ḳavaḳlı Maḥallesi mescidi ḳurbunda¹²¹⁸ Cizyedār-zāde ḳonaḡı civārında mu'allim-ḥānede pūst-güster-i künc-i ḳanā'at ve ser-māye-i evḳatı şarf-ı reh-i ṭā'at u 'ibādet üzere¹²¹⁹ iken biñ yetmiş yedi tārīḫinde tāb-ḥāne-i ḥarābe-i cihāndan āheng-i temāşā-yı ḳuşūr-ı bī-ḳuşūr-ı cinān edip debistān-ı mezbūr

¹²¹⁶ 196b AE

¹²¹⁷ Bu biyografi KA'da yok.

¹²¹⁸ 197a AE

¹²¹⁹ 197b KA

haziresinde reh-güzârde medfûndur. ‘Azîz-i mezbûr pîr-i kühen-sâl ve zümre-i mażanne-hâl nahîf ü bî-mecâl iken şabâh u leyâl evrâd u ezkâra iştigâl etmekde mağbûtu’l-emşâl idi. Debistân-ı merķûm mürûr-ı zamân ile vîrân olup ta’lîm ü ta’allûm-i Kur’ân-âşârından mahrûm olmuştur.

Şeyh Şun’u’llâh Efendi El-Celvetî¹²²⁰:

Maskat-ı re’si belde-i Amasiyye’den olan Şeyh Şun’u’llâh Efendi’dir. Eyyâm-ı cüvânî ve ‘unfuvân-ı şebâbında Vâlî-i Mısr ‘Ömer Paşa’nın imâmeti hizmetinde olup ba’dehu tahşîl-i ‘ilm için mahmiyye-i Edirne’de ba’z-ı medâris-i celîlede kedd-i eyyâm u leyâlî çeküp pederi Hâbîl-zâde ‘ulemâ-yı kibârdan olduğundan mâ-’adâ tarîķ-i ‘aliyyeye intisâbı olmağın *El-veledü sırru ebîhi*¹²²¹ fehvâsı üzre mâ’il-i seyr ü sülûk olup mahmiyye-i İstanbul’da Atbâzârı denmekle meşhûr olan şâhibü’t-teşânîfi’r-râ’ika ve’t-te’lîfi’l-fâ’ika Seyyid Şeyh Fazlî ‘Osmân Efendi hazretleriniñ dâ’ire-i ‘aliyyelerinde silsile-bend-i bî’at ve niçe müddet cârûb-keş-i hizmet ve hezâr-ı sa’y u ictihâddan soñra mücâzen medîne-i Burusa’ya şedd-i rahl-ı ‘azîmet ve Na’l-bendoğlu Mağallesi’nde cā-nişîn-i meşîhat iken biñ toksan beş târihinde bu dâr-ı ğurûrdan serây-ı sürûra irtihâl edip Bînarbaşı Mezâristânı’nda Şeyh Üftâde Efendi fuķarâsı miyânında fütâde-i hâk-i mezâr-ı rahmet-medârdır. ‘Azîz-i mezbûr etvâr-ı Celvetî ve Halvetî’ye ‘ârif ve ‘ilm-i ta’bîre vâķıf ‘Arabâne âvâz-ı hûb ile tilâveti ve haţţ-ı ta’lîķ-i latîf ile haylî hoş kitâbeti olduđu¹²²² zîver-i şahîfe-i *Vefeyât-ı Belîğ*-i belâğat-edâdır. Fî-nefsi’l-emr terk ü tecerrüd ehli olmağın ħin-i vefâtında dūş-ı mübâreklerinde be-cây-ı pîrehen ‘abâ-yı siyâh zâhir ü müberhen olmuştur.

Ķara Baba-zâde Şeyh İbrâhîm Efendi En-Nakşbendî:

Mağallât-ı mahrûse-i Burusa’dan zâhir ü bedîd ve bâliğ-i mertebe-i siyâh u sefîd olduķda keşķül-i derûnî zeķâ’ir -ı ‘ulûm ile māl-â-māl ve enbân-ı dil-âğâhların pür-cevâhir-i hüner ü kemâl edip ķuţbu’l-aķţâb ve’l-evtâd şeref-efzâ-yı mesned-i irşâd ve kibâr-ı meşâyîh-i Nakşbendiyye’den Şeyh Meħemmed Murâd *evşalnâ’llâhi şefâ’atihî*¹²²³ *yevme’t-tenâd*¹²²⁴ hazretleri mahrûse-i Burusa’da seccâde-ğüster-i irşâd u ikâmet olduklarında meclis-i ħaşşlarına vuşûl ve dâ’ire-i inâbetlerine duĥûl ile ser-efrâz ve rûtbe-i sa’âdet-i ħilâfeti iħrâz etmişler idi. Biñ yüz otuz beş târihinde ebnâ-yı zamândan rû-gerdân ve zeķârif-i dünyâdan dest-efşân olup mübtelâ-yı sine-i ‘adem ve baħr-i fenâda beste-dem olmağın zâviye-i

¹²²⁰ Bu biyografi KA’da yok.

¹²²¹ Evlat babanın sırrıdır.

¹²²² 197b AE

¹²²³ Allah bize şefaatiñi nasip eylesin.

¹²²⁴ Feryat (kıyamet) günü. Kur’ân,Mümin/32.

Zeyniyye’de defîn-i türâb-ı siyâh ve müstağrak-ı deryâ-yı rahmet-i ilâhdır. Şeyh-i mûmâ ileyh nakş-bend-i kâlâ-yı ahlâk-ı hamîde ve nâsic-i akmişe-i etvâr-ı pesendide baba-yı ‘âlem zâviye-i temkîn ve mürebbî-i ebnâ-yı sâlikân-ı tarîkat-ı vâsılın idi. ‘Aķâyide dâ’ir iki cüz risâle-i şerîfe ve tarîkat-ı Nakşbendiyye’ye müteddâ’ir bir risâle-i latîfe keşide-i silk-i te’lîfleridir.

Hâzret-i Emîr Türbe-dârı Es-Seyyid Şeyh Mehemmed Reşid Efendi:

Medîne-i Burusa’da hâzret-i Emîr Maħallesi’nde zühûr u bürûz ve derece-i isti’dâda vuşûl ile pertev¹²²⁵-efrûz olup ‘ulemâ-yı ‘ahddan ‘umdetü’l-fâzılın ‘Ayn-ı Ekber Şeyh Mehemmed Efendi merhûmdan ta’allûm ü telemmûz ve mevâ’id-i fevâ’id-i ifâdesinden tenâvül ü telezzûz ve ba’dehu Burusa Mevlevî-hâne Şeyhi Şâlih Efendi-zâde Şeyhi Mehemmed Dede Efendi hâzretlerinden mevâlî-i fiħâmdan Kürd-zâde Mehemmed Tâlib Efendi’den tahşîl-i¹²²⁶ ma’rifet ü kemâl mülâbesesiyle dersi ve devrini tekrîr ederek bir zât-ı ma’ârif-semîr olduğdan soñra Burusa maħkemesinde beledi(?) kalemine debîr-i belâgat-nişân ve ba’de ez-ân kısmet-i ‘askerî kaleminde olan ketebe-i kirâma riyâsetle kâsib-i ‘izz ü şân bu vechle Burusa’da revnak-efzâ-yı mesned-i şerîat-ı ğarrâ olan mevâlî-i ‘izâmîñ nevâziş ü ‘tibârına mazhariyetle maħsûdu’l-akrân olmuş idi. Reh-berî-i tevfiķ-i ilâhî âlâyiş-i kitâbet ü riyâsetden dest-şûyiğde ve bâ’îş-i keş-me-keş-i rûz-ı cezâ olur. Mevâdd-ı muhtelifeden dâmen-keşide olmağın kûtbu’l-aktâb-ı cihân Seyyid Mehemmedü’l-Buħârî el-meşhûr bi-Emîr Sultân *ħuddise sirruhu’l-Müste’ân*¹²²⁷ hâzretleriniñ biñ yüz otuz beş târiħinde meşhed-i sa’âdetlerinde türbe-dârlıķ ħidmetine neyl ile kâm-kâr ve on iki terklü tâc-ı şerîfi zîb-baħş-ı ser-i iftiħâr edip râyiħa-i tayyibe-i rûh-efzâsı sebeb-i ħayât-ı câvidân kılıp ‘âşıkân ve sūdde-i seniyye-i vâlâsı bûsegâh-ı şifâh-ı ins ü cân olan ol dergâh-ı vâlâda rûz u şeb kemâl-i erkân u edeb ile ħidemât-ı müstaħsene-i vecîbeyi te’diye vü ifâ olarak cân u dili aħz-ı cilve-i rûħâniyyetle zevķ ü şafâda iken biñ yüz kırķ iki senesinde gülşen-serây-ı Firdevse ‘azm ü rıħlet edip cesed-i latîfi meķâbir-i hâzret-i müşârun ileyhde ser-i râhda mütevârî-i laħd-ı mağfiret olmuşdur. Merhûm-ı mûmâ ileyh meşhûr-ı enâm ve zâviye-i Zeyniyye ħurbunda olan cāmî-i şerîfde ħatîb ü imâm lezzû’ş-şoħbe ve ser-güzeşt naklinde şâhib-i ħamse¹²²⁸ cemâl-i bâ-kemâlinde mihr-i münîr-i şalâħ lâmi’ ve nâşîye-i ħâlinde envâr-ı fevz ü felâħ sâtı’ meşâyih-i tarîkat-ı ‘aliyyeniñ ‘âşık-efgendesi ‘ale’l-ħuşûş hâzret-i Emîr’iñ bende-i direm-ħarîdesi ħrâdi ekall-i ħalîl iken dâ’imâ sūfre-i ni’meti ħuşâde ve ħab’-ı şerîfi tekellüfât u şıķletden âzâde idi.

¹²²⁵ 198a KA

¹²²⁶ 198a AE

¹²²⁷ Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.

¹²²⁸ 198b KA

Şeyh Mūsā Efendi El-Eşrefi¹²²⁹:

Maḥrūse-i Burusa¹²³⁰ livāsına tābi‘ Ḥarmancık-nām każā kūrālarından Gedikvīrān-nām karyede ser-ber-āverde-i meydān-ı şühūd ve libās-ı hırka-i vücūd olup Kütahiyye’de Seyyid ‘Ömer Oğlu-nām ‘azizden tevbe vü inābet ve ‘azm-i rāh-ı mücāhede vü riyāzat edip kable tekmi‘i’s-sülūk şeyhleri reh-ber ü rāh-ı bekā ve ‘āzim-i ‘ālem-i ‘uqbā oldukda medīne-i Burusa’da bāsı‘-ı seccāde-i irşād ve delīl-i rāh-ı sedād ve menba‘-ı tefsīr-i Kur’ān-ı ‘azīm ma’den-i te’vīl-i kitāb-ı kerīm Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyh ‘İzzü’d-dīn Efendi ḥazretlerinden tevbe vü inābet ve aḥz-ı icāzet edip vaṭan-ı aşıyyeleri olan karyede bir zāviye binā ve niçe seneler ‘aşā-yı zühd ü takvāya ittikā ve yigirmi sene miqdārı zāviye-i mezbūrede sübhā-gerdān-ı meşīḥat olup ba’de ṭayy-ı bisāt-ı iḳāmet maḥrūse-i Burusa’ya nehzat ve ‘azizleri müşārun ileyhden aḥz-ı rūḥāniyyet edip bu ḥāl-i seniyye ve meşgale-i marziyyeye iştigāl üzre iken biñ yüz elli üç senesinde şarāb-ı vişālī içmiş ve dünyādan ‘uqbāya göçmüştür. Ḥazret-i Sultān Emīr *ḳuddise sirruhu’l-ḥatīr*¹²³¹ makbersinde medfūndur.

Radovişli Şeyh ‘Alī Efendi El-Celveti:

Rūmeli’de Radoviş-nām kaşabada pertev-endāz-ı mınaşsa-i vücūd ve pūşende-i delḳ-i muraḳka‘-i şühūd olup ṭab‘-ı pākī vetīre-i şūfiyyeye müncezib ve derūn-ı derrākı ‘aşḳ-ı ehl-i taḥḳīḳ ile muṭtarib oldukda küberā-yı ṭarīkat-ı Celvetiyye’den usvetü’l-muḥaḳḳıḳīn ve ḳıdvetü’l-müdeḳḳıḳīn Şeyh İsmā‘īl Ḥaḳḳı *a’ṭā’u’llāhi mezdū’t-terakḳı*¹²³² ḥazretlerinden aḥz-ı yed-i inābet ve riyāzāt-ı şāḳkaya muvāzabet ile ‘ābir-i ḳanṭara-i mücāz ve ‘aziz-i müşārun ileyhden müstaḥlif ü mücāz olmağın vaṭan-ı aşıyyesi olan kaşaba-i mezbūreden hicret ve medīne-i Burusa’da seccāde-güster-i iḳāmet ve Veled-i Enbiyā Maḥalles-i’nde güzārende-i ḥidmet-i imāmet olup ‘ibādāt u ṭā’āta iştigāl üzre iken biñ yüz elli¹²³³ dört tārīḫinde ‘ālem-i fenādan zāviye-i bekāya irtihāl eyledikde Şeyh İsmā‘īl Ḥaḳḳı Zāviyesi’nde olan sāḥada defīn ve du‘ā-yı dervişāna ḳarīndir. Şeyh-i mezbūr aḥlāk-ı zamīmeden müberrā ve envār-ı ‘aşḳ-ı Ḥudā ile dīde-i dil ü cānı rūşenā idi.

Aḳ Ḥāşiye Şeyh Muştafā Efendi El-Ḥalveti¹²³⁴:

Maḥrūse-i Burusa’da ‘aks-endāz-ı şafḥa-i mir’āt-ı şühūr ve Meḥemmed Çelebi-nām bir merd-ı be-nām şulbundan cılve-sāz-ı çemen-şuffe-i vücūd olup nā’il-i temyīz-i rütbe-i beyāz u sevād

¹²²⁹ Bu biyografi KA’da yok.

¹²³⁰ 198b AE

¹²³¹ Yüce sırrı kutsansın.

¹²³² Allah muvaffakiyetini artırsın.

¹²³³ 199a AE

¹²³⁴ Bu biyografi KA’da yok.

ve bâliğ-i takrîr-i kırtās u midād olduğda ‘aşrî ‘ulemāsından kırā’at ve dem-be-dem aḥz-ı ‘ilm ü ma’rifet ve ‘ilm-i ferā’izde daḥı kesb-i mahāret edip maḥrūse-i Burusa’da şaḥḥāflar sūḳında dükkānçe-nişîn ve Cāmi’-i Kebîr’de re’îs-i mü’ezzin olmağın yigirmi yedi seneden mütecāviz ḥidmet-i mezbûr edāsına müdāvemet ile güzārende-i vakt u sâ’at iken ezān-ı *İrci’î*’ye icābet ve biñ yüz altmış senesinde rūḥ-ı şerîfî ‘urûc-ı maḥfil-i dār-ı âḥiret eyleyüp Gökdere kurbunda Karabaş Tekyesi ḥazîresinde medfûn ve raḥmet-i İlāhiyye’ye maḥrûndur. Tārîḳat-ı ‘aliyyeye-i şūfiyyeye müntesib ü müntemî pîşvā-yı tārîḳat ve reh-nümā-yı erbāb-ı ḥaḳḳat ḥazretü’ş-şeyḥ Meḥmed El-Mışrî *ḳuddise sırruhu’l-‘azîz*¹²³⁵ den şeref-yāb-ı aḥz-ı feyz-i tārîḳat ve nā’il-i rütbe-i ḥilāfet olmağla güzîde-i aşḥāb-ı ḥāl ve ser-i sa’adetlerinde tâc-ı pür-ibtihāc-ı tārîḳ-i Ḥalvetiyye vāḳıf-ı rumûzāt-ı ehl-i ḥaḳḳat olduklarına dāll ve ḥall ü ‘aḳd-ı umûra ḳādir ve mesāl-il-i keşîre cûz-dān-ı ḥıfzında ḥazîr olmağın mesāl-il-i ferā’iziyyeden su’āl edenlere cevāb vermekle nā’il-i ecr ü şevāb olurlar idi.

Şoğancı Dāmādı Aḥmed Efendi En-Naḳşbendî¹²³⁶:

Mezra’a-i kevnde medîne-i Burusa’da ser-ber-āverde ve āb-yārî-i feyz-i Ḥudā ile perverde olup sâḳ-ı ihtimāmı teşmîr ve kesb-i kemāle sa’ḡ-ı vefîr edip Şoğancı dāmādı Aḥmed Efendi deyü beyne’l-‘ulemā şehir idi. Zāt-ı şerîfleri¹²³⁷ menāşib-i ‘ilmiyye teveccühine erzān olduğda Ḳarye-i Kestel’de Şeyḥ Vānî merḥūmuñ āşārından olan medrese-i münîfe *‘alā-vechi’t-te’bîdî ni’ām ve iḥsānuhu*¹²³⁸ ve ma’den-i füyûz u ilhām usvetü’l-meşāyiḥi’l-kirām ḥazretü’ş-şeyḥ Murād Efendi maḥrūse-i Burusa’yı cāy-ı ḳarār eyledikde zerrevār ol şems-i tābān-ı kerāmete rūy-māl olup bereket-i himmetleri ile aḥlāḳ-ı Reddiyeden infişāl ve ḥālāt-ı seniyyeye ittîşāl eylemişler idi. Sultān Meḥmed Ḥān Maḥallesi’nde olan menzillerinde talebe-i ‘ulūma tedrîs ile güzārende-i evkāt u ezmān ve şeb ü rûz ‘azîzleri Şeyḥ Murād Efendi ḥazretleriniñ menāḳıb-ı ‘aliyyeleri zikri ile mertûbu’l-lisān iken biñ yüz yetmiş tārîḫinde dest-i ecel cāme-i ḥayātını çāk ve maḳar u meşvāsını ḥufre-i ḥāk eyledikde ḥazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu’l-ḥatîr*¹²³⁹ maḳberesinde medfûndur. Mevlānā-yı mûmā ileyh temām-ı merd-i Ḥāk olup envār-ı ‘ibādet cebîn-i mübeyyeninde lâmi’ ve ḥışāl-ı pesendideyi ḥāvj vü cāmi’ idi.

Şeyḥ Zuhûrî Efendi El-‘Uşşāḳî¹²⁴⁰:

¹²³⁵ Aziz sırrı kutsansın.

¹²³⁶ Bu biyografi KA’da yok.

¹²³⁷ 199b AE

¹²³⁸ Yardım ve iyilikleri devamlı olacak surette.

¹²³⁹ Yüce sırrı kutsansın.

¹²⁴⁰ Bu biyografi KA’da yok.

Medîne-i Burusa cânib-i Filipos'da olan cebel kûrâlarından bir kıyıda zühûr ve hadd-i ricâle bâliğ olunca imrâr-ı sâl u şühûr edip ba'dehu mahmiyye-i Kostonîniyye ve dâru's-saltanatî'l-'aliyyeye dâhil ve tab'-ı şavfet-sirişti tarikat-ı şûfiyyeye mâ'il olup tarikat-ı 'Uşşâkiyye'den mahmiyye-i mezkûrede Yeñi-bâğçe semtinde pûst-nişîn-i hânkâh-ı meşîhat Edirnevî Şeyh Cemâlî Efendi hulefâsından Seyyid Şeyh Maḥmûd Efendi'den aḥz-ı dest-i inâbet ve celb-i emti'a-i rûhâniyyet ve ba'de tekmi'li's-sülûk lâbis-i peşmîne-i hilâfet olduḡda izn ü icâzet ile maḥrûse-i Burusa'ya gelüp maḥkeme câmi'i kurbunda Hâce Muşliḡü'd-dîn Buḡ'asî'nda merâsim-i tarikat-ı 'Uşşâkiyye'yi icrâ ve cum'aertesi geceleri cehren ve dâ'iren zikru'llâh ile iḡyâ-yı kulûb-ı eḡibbâ edip bu hâl üzre müdâvemet-i ezkâr u evrâd¹²⁴¹ ve rûḡ-ı ḡazret-i pîr Ḥüsâm-i 'Uşşâḡî'yi şâd etmek üzre iken biñ yüz yetmiş üç senesinde raḡîḡ-ı vişâl-i Mevlâ'ı içmiş ve bu ḡarâbezâr-ı cihândan ma'mûre-i mülk-i beḡâyâ göçmüşdür. Zîkr olunan buḡ'a-i mezbûre sâḡasında mestûr-ı perde-i türâb ve raḡmet-i vâsi'a-i Ḥudâ'dan ḡişşe-yâbdır. Şeyḡ-i mezbûr ümmî-i şâf-derûn 'âşîḡ-ı ḡâlet-nümûn şevḡ ü cezbese ḡâlib ḡülzâr-ı tevḡîdde bir 'andelîb idi.

Çeşmeci-zâde Şeyh Ḥalîl Efendi En-Nakşbendî¹²⁴²:

Çeşmesâr-ı âb-ı ḡayât-ı vüçûdı keşîrû'l-ḡadâyîḡ ve'l-besâtîḡ olan medîne-i Burusa'da feverân ve Çeşmeci-zâde deyü ma'lûm-ı pîr ü cüvân olup mâ'-i ferâḡ-ḡabî'at-ı sa'âdetleri sūy-ı erbâb-ı zîkre cârî ve reh-revân-ı vâdj-i tecerrüdüñ 'âşîḡ-ı bî-ḡarârı olmaḡla meşâyîḡ-i Nakşbendiyye'den 'ayn-i 'irfân ber-i iḡsân mürşid-i âḡâḡ Şeyḡ Luḡfu'llâḡ-nâm bir merd-i pür-intibâhdan sebû-yı fevâ'idîni zülâl-i tevbe vü inâbet ile leb-â-leb ve telaḡḡun-ı zîkr-i müselsel ve aḡz-ı edeb ederek şeyḡ-i müşârun ileyhiñ ḡidmetinde pūyân ve aḡz-ı hilâfet ile maḡşûdu'l-aḡrân olup Câmî'-i Kebîr kurbunda olan ḡâne-i dîrîḡnlerinde ḡalka-bend-i zîkr ü 'ibâdet ve ma'bed-i mezbûrda şadâ-yı ḡâlet-efzâ ile kitâb-ı Muḡammediyye kırâ'atına muvâzabet üzre iken biñ yüz yetmiş yedi târîḡinde ḡanavât-ı 'urûḡ-ı cisminden dem-i ḡayâtı münḡatî' ve rûḡ-ı revânı biḡişt-i berîḡe şâ'id u râci' olup Biñarbaşı Mezâristânî'nda maḡbûr ve müstaḡraḡ-ı baḡr-ı raḡmet-i Rabb-i ḡâfûrdur. 'Azîz-i mezbûr 'ârif-i bi'llâḡ ve vâşîl-ı ilâ'llâḡ târik-i mâ-sivâ ve müteveccih-i Ḥudâ dâ'imâ peyḡûle-nişîn-i 'uzlet ve ḡüsterende-i seccâde-i ḡanâ'at idi. *Raḡmetu'llâḡi 'aleyḡ.*

Ḥazret-i Emîr Türbe-dârı Seyyid Şeyḡ Meḡammed Sa'id Efendi:

¹²⁴¹ 200a AE

¹²⁴² Bu biyografi KA'da yok.

Tercemesi bālā-yı şahıfede meşûr u mezkûr Seyyid Reşid Efendi merhûmuñ ferzend-i dil-bend-i ercmendi Şeyh Seyyid Sa'îd Efendi'dir. Hâne-i peder-i sürûşî-eşerlerinde pîrāye-bahş-ı mehd-i vücûd olup zulmet-âbād-ı tufûliyyeti envâr-ı hûrşîd-i tâbân-ı rücûliyyetle dırâhşân ve şabâh-ı rûşd ü sedâd âsmân-ı cebhe-i pâkinde nümâyân olduğdan şoñra ba'z-ı 'ulemā-yı 'aşrdan 'ilm-i hâli¹²⁴³ ta'allûm ü kırā'at Şeyh İshâk Efendi merhûmdan ahz-ı yed-i inâbet edip vâlid-i mükerrerleri irtihâlinde şâhibü'l-ilhāmî'l-keşîr ve mâlikü'l-feyzî'l-vafîr Hazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-meliki'l-ḳadîr*¹²⁴⁴ efendimiziñ türbe-i münevverelerinde hîdmet-i muhâfazaya kıyām ve niçe sinjîn ü eyyām kemāl-i şıdk u hûlûş-ı hayr-encām ile ol maḳām-ı ma'âlî-irtisâmda dâmen be-miyân şebât u devām olup peder-i büzürgvârları gibi tārîḳat-ı 'aliyye-i 'azîz-i müşârun ileyhe maḥşûş on iki terklü tâc-ı bâ-ibtihâc ile ser-i mübârekleri muṭarraz ve 'alâmet-i siyâdet olan destâr-ı sebz ile beyne'l-enâm müşerref ü mu'azzez idi. Sinn ü sâli yetmiş derecesine yetmiş ve inhinâ-yı ḳad ile işi bitmiş olmağın biñ yüz yetmiş ṭokuz Recebü'l-ferd'iniñ ibtidâ cum'ası leyle-i ihyâda rûh-ı latîfî 'âzim-i bihişt-i berjîn ve ferdâsı rûz-ı sa'âdet-endûz-ı âzîne pederleri cenbinde defîn olmuştur. Merhûm-ı mezbûr merd-i kâmil ü edîb ve bir recûl-i ḥaşîb ü naşîb ve pederleri yerine Câmî-i Zeyniyye'de imâm u ḥatîb olup nûr-ı mevfûr-ı zîkr ü tevḥîd cemâl-i şerîfinde zâhir ü bedîd idi.

Şeyh Ahmed Efendi En-Nakşbendî:

Şâm-ı Cennet-meşâmda bâriz ü bizâ'a-i feyz-i îlâhiyye'ye nâ'il ü fâ'iz ve 'ulemā-yı 'ahddan sa'âdet-i 'ilm ü ma'ârifi ḥâ'iz olduğdan şoñra esb-i sebûk-cevelân-ı seyâḥata süvâr ve terk-i dâr u diyâr edip iḳlîm-i Hind'de meşâyîḡ-i Nakşbendiyye'den Şâh Maḥmûd denmekle şöhet-şî'âr bir zât-ı melek-şîfât-ı kerâmet-dârdan ahz-ı yed-i bî'at ve lebs-i muraḳḳa'-i tārîḳat ve pûşende-i tâc-ı ḥilâfet olup diyâr-ı merḳûmeden daḡı¹²⁴⁵ nehzat ve biñ yüz yetmiş beş târiḡinde maḥrûse-i Burusa'ya gelüp Biñarbaşı-nâm meşîregâhda vâḳı' Gâr-ı 'Āşîḳân¹²⁴⁶ denmekle ma'rûf olan maḡalde gûsterende-i seccâde-i müsâferet ve biñ yüz seksen sâlinde 'âlem-i bekāya rıḡlet eyleyüp Düstûr-ḡân Türbesi ḡazîresinde medfûndur. 'Azîz-i mezbûr nakş-bend-i kâlâ-yı 'irfân ve 'ilm-i vefḳ ile meşhûr-ı ebnâ-yı zamân idi.

Ḳumlalı Şeyh 'Ömer Efendi El-Eşrefî¹²⁴⁷:

Maḥrûse-i Burusa ḳurbunda Gemlik ḳazâsına tâbi' Ḳumla-i Şaḡîr-nâm ḳaryede pâ-nihâde-i mehd-i vücûd ve lâbis-i nemed-i şühûd olup maḡmiyye-i İstanbul'da bir miḳdâr taḡşîl-i 'ulûm-

¹²⁴³ 199a KA

¹²⁴⁴ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹²⁴⁵ 201a AE

¹²⁴⁶ 199b KA

¹²⁴⁷ Bu biyografi KA'da yok.

ı nâfi'a etdikden soñra nihâd-ı şafvet-i'tiyâdında tarîkat-ı şüfiyyeye olan mihr ü muhabbeti heyecân ve mürşid-i kâmil şöhetine vuşûle şitâbân edip mañrûse-i Burusa'da seccâde-nişîn-i irşâd ve reh-ber-i râh-ı rüşd ü sedâd Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh Şerefü'd-dîñ Efendi hazretlerinden aḥz-ı dest-i inâbet ve 'ibâdât u mücâhidâta bezl-i maḳderet edip vaṭan-ı aşlıyeleri olan ḳarye-i mezbûrede 'azîzleri şeyḥ-i mûmâ ileyhiñ taşarrufunda olan Eşrefiyye'ye meşrûta-i zâviye-i şerîfede imâmet ü ḥitâbete vekâlet ve ba'z-ı eyyâmda kürsî-nişîn-i va'z u naşîhat olup biñ yüz seksen üç târiḥinde mañrûse-i mezkûreye 'azîzleri Şeyḥ Şerefü'd-dîñ Efendi ḳabr-i münîflerini ziyâret niyyetiyle 'azîmet ve cünd-i rûz-ı mekûş ü iḳâmet eyledikde yevmen mine'l-eyyâm istiḥmâm içün Dölekler Ḥammâmı'na duḥûl ve ba'de'l-istiḥmâm câmekân-ı ḥammâma bîrûn olduḳda cân-ı şîrîniñ Ḥallâḳ-ı Ezel'e teslîm ve müteveccih-i dâru'n-na'îm olup belde-i mezbûrede Ḥâce Meḥemmedü'l-Ḳaramanî mescidi sâhasında medfûn ve Dede Efendi hazretlerine maḳrûndur. Şeyḥ-i mezbûr her rûz şalât-ı İşrâḳ u Duḥâ'yı edâ ve be-her şeb şalât-ı Teheccüd'i kendilere vâm-ı vâcibü'l¹²⁴⁸-ḳazâ edip envâr-ı 'ibâdât vech-i pâkinde tâbân ve fûrûḡ-ı zîkr ü tevḥîd rûy-ı dil-cûy-ı zîbâsında leme'ân idi.

Ḥalîm-zâde Şeyḥ Muşṭafâ Efendi¹²⁴⁹:

Câmi'-i Kebîr'de ser-mü'ezzîn 'Abdu'l-Ḥalîm Efendi merḥûmuñ şulbundan mañrûse-i Burusa'da maḥfil-i vücûda pâ-nihâde ve Ḥalîm-zâde denmekle şöhet-dâde olup bir miḳdâr nişâb-ı 'ilm ü kemâle mâlik ve ba'dehu vetîre-i aşḥâb-ı taşavvufa sâlik olmaḡın meşâḥîr-i Ḥalvetiyye'den ekmel-i ehl-i 'aşrî Şeyḥ Meḥemmedü'l-Mısrî *ḳuddise sırruhu'l-'azîz*¹²⁵⁰ hazretleriniñ ḥulefâ-yı kirâmlarından Şeyḥ Meḥemmed Şaḥfâ hazretlerinden mücâz u müstaḥlif ve 'azîmet-künende-i râh-ı selef olduḳdan soñra Başcı Zâviyesi'nde seccâde-nişîn-i irşâd 'Oşmân Efendi-zâde Şeyḥ 'Abdu'l-'Azîz Efendi'den aḥz-ı yed-i inâbet ve kemer-bend-i mücâhede vü riyâzat olup şeyḥ-i mûmâ ileyhden tekmi'l-i uşûl-i esmâ ve telebbûs-i tâc-ı pür-ibtihâc ile ḥâlet-nümâ olmuş idi. Peder-i muḥteremleri vefâtında yerlerine câmi'-i münîr-i mezkûrda mü'ezzîn olup nevbeti günlerinde edâ-yı ḥîdmet ve kendi menzilinde 'uzlet ve taḥrîr-i Kelâm-ı Ḳadîm-i Rabbü'l-kerîme müdâvemmet ve seḥerlerde zîkru'llâha muvâzabet üzre iken biñ yüz seksen beş sâlinde sem'-i rûḥî ezân-ı *İrci'*yi gûş ve câm-ı leb-rîz-i mevti nûş edip cesedi Biñarbaşı'nda medfûndur. Merḥûm-ı mûmâ ileyh **Mısrâ'**: *'İlâc-ı vâḳı'a pîş ez-vuḳû' bâyed kerd*¹²⁵¹ mü'eddâsınca irtihâlinden bir gün muḳaddem eḥibbâ vü aşdıḳasına varup

¹²⁴⁸ 201b AE

¹²⁴⁹ Bu biyografi KA'da yok.

¹²⁵⁰ Aziz sırrı kutsansın.

¹²⁵¹ Olayı gerçekteşmeden önce engellemek lazım.

müvâda'a vü istiḥlāl edip ḥadd-i zātında irte gün dār-ı bekāya intikāl eylemiştir. Galebe-i cezbe-i İlāhiyye ile ḥālî diğergün bir merd-i sâlik-i ġarā'ib-nümün idi.

Münzevî Eş-Şeyḥ El-Ḥâc Meḥammed Efendi:

Aydın Güzel Hişâr'ında pâ-nihâde-i çâr-pāye-i aḥsen-i takvīm-i vücūd ve bedr-i tâbân-ı isti'dād-ı ezeliyye sipihr-i cebîñ-i sa'âdet-ķarîñinde şu'le-endūd olduķda¹²⁵² fuḫalâ-yı ma'ârif-âšnâ-yı 'ahdiñ pîşgâh-i ifâdelerinde istifâde-i 'ilm ü kemâl ile muḥaşşalu'l-âmâl olduķdan şoñra vetîre-i şūfiyyeye meyl ü muḥabbet ve e'azz-ı meşāyiḥ-i Nakşbendiyye'den Trabzonî Şeyḥ Meḥammed Efendi ḥazretlerinden aḥz-ı yed-i inâbet edip ba'dehu ecille-i sâdât-ı Kübreviyye'den Şaçlı Şeyḥ Aḥmed Efendi ḥazretleriniñ dâ'ire-i 'aliyyelerine intisâb ile dil-şâd ve ikmâl-i enfâs-ı ḳudsiyyeye bezl-i sa'y u ictihâd etmekle 'âric-i bâlâ-yı süllem-i irşâd olmuşlar idi. Bâ-işâret-i ġaybiyye-i Kirdġâr semend-i seyâḥata süvâr ve niçe zamân deşt ü hāmün-ı 'âlemi geşt ü ġüzâr ederek medîne-i Burusa'ya gelüp başt-ı püst-ı karâr edip ba'z-ı mevâķi'-ı sâmiyede zıll-efken-i iķâmet ve ba'dehu müderrisîñ-i kirâmdan Ṭahârî-zâde Dede Luṭfu'llâh Efendi merḥûm-ı 'azîz-i mûmâ ileyhiñ cevâhir-i girân-ķadr-ı zât-ı 'ulyâsın şarf-i nigâh-ı çeşm-i 'irfân ile idrâk u iz'ân etmekle sa'âdet-ḥânelerinde efrâz maķâm-ı feraḥ-ihtizâzda ârâm-sâz buyurmaların tazarru' u niyâz edip ol cây-ı şerâfet-nümâda ġüsterende-i seccâde ve küşe-i inzivâda mütevessid-i visâde¹²⁵³ olup beş altı sene miķdârı me'zûnu'd-duḫûl-i ḥucce-i münîf ve şâyeste-i kabûl-i meclis-i hidâyet-elîfleri olan zâ'irân-ı şıdk-ınişân ve zümre-i muḥibbân-ı 'âşîķân ile nüvâzende-i dâ'ire-i şoḥbet ü ülfet ve her şaḥşıñ isti'dâdına ġöre baḥşende-i envâr-ı feyz ü himmet iken biñ iki yüz üç târiḫinde rûḥ-ı pür-fütûḫı 'âzim-i ḥânkâḫ-ı bekâ edip Mevlevî-ḥâne muḥâzîsinde ma'lûm-ı bay u gedâ olan ḥucce-i ķabr-i şerîfinde münzevî ve ḥalk-ı 'âlemden bi'l-küllîye muḥtefî oldu. 'Azîz-i ma'hûd zümre-i ricâl-i İlāhiyye'den ma'dûd mest-i bâde-i 'aşķ-ı İlâḫî ve mey-kede-i mey-i nâb-ı şevķ-i¹²⁵⁴ nâ-mütenâḫî maṭla'-ı envâr-ı kerâmet maḫzar-ı âsâr-ı velâyet ve ḥâfız-ı Kelâm-ı Ķadîm-i Rabb-i 'İzzet idi.

Murâdiyyeli Şeyḥ Süleymân Efendi El-Ḥalvetî:

Medîne-i İrem-naẓîr-i Burusa'da Murâdiyye semtinde serâ-perde-i 'ademden dîde-ġüşâ-yı naẓzâre-i fezâ-yı 'âlem olup eş-şebâbu şu'betün mine'l-cünûn¹²⁵⁵ vefķınca eyyâm-ı cüvânîde mâ'il-i hevâ vü heves ve etvâr-ı eşbehâne ile ifnâ-yı nakḫîne-i nefis edip bi-tevfîķi'l-ķerîmi'llâh çeşm-i başıretle bu 'âlem-i nâsûta nigâh ve raķde-i ġafletden dîde-i derûnına intibâḫ gelüp

¹²⁵² 202a AE

¹²⁵³ 200a KA

¹²⁵⁴ 202b AE

¹²⁵⁵ Gençlik bir tür deliliktir.

vādî-i hevâ-yı bî-tâ'ilden rû-gerdân ve nehr-i nedâmetde şâbûn-ı peşimânî ile şüyûde-i dest ü dâmân oldukça vetîre-i şûfiyyeye râğbet ve Mısrî Zâviyesi şeyhi Şeyh Ahmed Efendi'den aḥz-ı tevbe vü inâbet ve kemâl-i çille vü mücâhedâta kıyâm '*Urvetü'l-vuškâ zikru'llâha i'tişâm*¹²⁵⁶ edip tekmi'l-i sülûka teşmîr-i sâķ-ı ihtimâm etmekde iken be-ḥikmet-i ḥâlîķ-ı bî-çûn zuhûrât-ı cezbe-i İlâhiyye ile ḥâlî digergûn ve derd-i 'aşķ ile zâr u zebûn olup niçe demler bürehne-ser bu tavr-ı felâket-eşer ile esvâķ u bâzârı geşt ü güzêr edip¹²⁵⁷ bâ-imdâd-ı Rabbü'l-'ibâd refte refte kemend-i cezbe vü istiğrâķdan âzâd olup 'âlem-i şaḥv-ı kâmilde huşyâr ve esmâ-yı ešnâ-yı 'aşrî ikmâl ile kâm-kâr ve tâc-ı şerîf-i Ḥalvetiyye'yi zîver-i ser-i iftiḥâr etmiş idi. Zümre-i kâlâ-bâfdan olmağın rızķ-ı maḥsûme-i muḥadderesi kedd-i yemîn ve 'araķ-ı cebînine vâ-beste ve şîme-i fıtrîyesi şavb-ı cûd u seḥâyâ ârâste olmağla Alaca Hırķa ḳurbunda ḥâne-i me'vâsı civârında Yeñice Maḥallesi mescid-i şerîfinde be-her hafta leyile-i işneyn kîşe-i kesb-i ḥelâlinde mûsâfirân ü dervîşâna loķma tanzîm ü tedârûk ederek kıyâmen ve ḳu'ûden icrâ-yı âyîni-i latîf-i Ehu'llâhî'ye dîḳķat u i'tinâ ve bu ḥâlât-ı marzîyye ile güzârende-i şubḥ u mesâ iken biñ iki yüz üç târiḳinde zâviye-i bî-şebât-ı cihândan tekiye-i mülk-i bekâyâ rıḥlet edip Burusa ḥişârınıñ Ḳabluca Ḳapısı ḳurbunda olan¹²⁵⁸ meḳâbirde defîn ve Çâķır Meḥemmed Dede Ḥazretlerine ḳarîndir. Şulbî oğlu Şâdîķ Dede âti'z-zîkr Seyyid Baba merḥûmuñ bi'l-irâde inâbet-kerdelerinden olup bu 'âlem-i meşrefü'l-'ademde yetmiş seneden mütecâviz 'ömr-i naḳdini sürmüş ve başındaki her mûy-ı ferḥâl-i siyâhı şu'le-nümâ-yı şubḥ-ı âḥîr şeyḥûḥet olmuş idi. Ol daḥı biñ iki yüz elli altı Muḥarrem'inde vefât edip pederi ḳurbunda medfûndur.

Ḥazret-i Üftâde Türbe-dârı Şeyh 'Abdu'l-Celîl Efendi:

Dâru's-saltânati'l-ḳadîme-i medîne-i dil-güşâ-yı Burusa'da 'âlem-i kevne zâhir ü bâriķ 'inâyetu'llâhî'l-ḥâlîķ refte refte miyân-ı celîl ü ḥaķîri mûmeyyiz ü fâriķ oldukça tehzîb-i aḥlâķ ve tenvîr-i a'râķ içün Üftâde-zâde Eş-Şeyh Ḥayrû'd-dîñ Efendi ḥazretlerinden aḥz-ı inâbe edip naḳar-ı feyz-i himmete maḫḫar ve bâ'îs-i âyâyiş-i ser-i mübâḥât olan tâc-ı şerîf-i Celvetiyye'yi re'îs-i şadâķat¹²⁵⁹-eşerlerine zîb ü zîver eyledikden soñra *fahru'l-evliyâ's-sâdeti'l-ḳâde*¹²⁶⁰ Ḥazretü'ş-Şeyh Meḥemmed Üftâde *enâlehu'llâhi te'âlâ bi's-sâdeti*¹²⁶¹ bi's-sa'âde Efendimiziñ meşhed-i muḥaddeslerinde türbe-dâr olup ol mekân-ı 'âlî-şânda bi-ḥulûşî'l-cenân âdâb-ı ḥurmet ü ri'âyet-i merâsimine dîḳķat-i firâvân ederek rûzân u şebân te'diye-i ḥidmet-i müstaḥsenede dâmen-der-miyân ve imdâd-ı rûḥâniyyet-i ḥazret-i müşârun ileyḫ ile

¹²⁵⁶ Sapasağlam bir kulp olan (Kur'ân, Bakara/256) Allahın zikrine sıkıca sarıl.

¹²⁵⁷ 200b KA

¹²⁵⁸ 203a AE

¹²⁵⁹ 201a KA

¹²⁶⁰ Yüce evliyaların övücü.

¹²⁶¹ Allah ona saadet versin.

müşāhede-i envār-ı tecelliyāt-ı Raḥmān iken biñ iki yüz altı tārīḫinde bu güzergāh-ı fenādan ‘azm ü rahīl ve rācī-i maḡfiret-i Rabb-i celīl olup türbe-i şerīfe cāmī’i muḥāzīsinde olan sāḥada defīn ve du‘ā-yı ḥayr-i zā’irīne qarīndir. Merḥūm-ı mezbūr zūhd ü şalāḥ ile mezkūr edīb ü lebjb muḫīm-i zāviye-i şabr u şekjb şāfī-fu’ād pāk-i’tikād bir pjr-i fütüvvet-nihād idi.

Seyyid Baba Denmekle Meşhūr Şeyḫ Meḥammed Efendi:

Maḥrūse-i Burusa’da Ḥācılar Maḥallesi cāmī’-i şerīfi mü’ezzini dil-bestegān-ı ṭarīkat-ı Nakşbendiyye’den İbrāḫīm¹²⁶² Efendi merḥūmuñ şulbundan zuhūr ve ḫadem-zen-i mertebe-i hiss ü şu’ūr olduğda dār u diyārından ref’-i pā ve ‘inān-ı esb-i iḥtiyārını vādī-i seyāḥata sevk u irḫā edip niçe demler deşt-i hāmūn-ı ‘ālemi geşt ü güzere ve felek-i devvārāsā niçe büldān u ḫaşabātı seyr ü sefer ve giderek bār-ı girān-ı kürbet-i ḡurbetden kendüye fütūr gelüp vaṭan-ı aşıyyesi olan medīne-i Burusa’ya ‘avdet etdikde muḫtezā-yı tevfiḫ-i İlāhiyye sālik-i meslek-i şūfiyyeye olmağın belde-i mezbūrede meşāyih-i Ḥalvetiyye’den Mısrī zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Aḫmed Efendi Ḥazretlerinden aḫz-ı inābet ve tertīb-i uşūl-i esmā üzre zıkr-i şerīfe müdāvemmet ve tekmiḫ-i rūsūm-ı ṭarīkat eyledikde ‘aziz-i mūmā ileyhiñ izz ü icāzetleriyle maḥrūse-i mezkūrede¹²⁶³ Şoğicaḫ Biñar ḫurbunda Uzunyol-nām maḥalde bi’l-iştirā veşīḫa-i temellūke keşide-pjā eyledigi menzilde kemer-beste-i ikrār olan fuḫarā vü dervīşān ile āyīn-i ṭarīkat-ı Ḥalvetiyye’yi kıyāmen u ḫu’ūden icrā vü iḥyāya müdāvim ü iştigāl ve bu ḫālāt-ı marziyye ile güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz on dört tārīḫinde müteveccih-i tekyegeh-i beḳā ve menzil-i mezkūr sāḥasında defīn-i cevī-i ḡabrā oldu. “Seyyid-i mezbūruñ ta’yīn-i vaşıyyeti ile meşīḫatı aḫaşş-ı mürīdānından mārū’z-zıkr Şādīḫ Dede’ye bā-berāt-ı ‘ālī-şān tevciḫ olunmuş ise de ol ešnāda re’isü’l-meşāyih bulunan Ḥikmetī-zāde Şeyḫ Emīn Efendi merḥūmuñ cebr ü ısrārıyla tekye-i mezbūreniñ vakfiyyesine ḫaṭṭ-ı buṭlān keşide kılınup mülkiyyet üzre cānib-i vereşeye zabt etdirilüp şeyḫ-ı merḥūmuñ terekkesinden mübāya’a olunarak yed-i āḫere geçmiş yigirmi bir sene mūrūrında ki biñ iki yüz otuz beş tārīḫidir. İ’āne-i ba’z-ı kibār-ı belde ile bi’t-terāḫī mutaşarīfı yedinden şemen-i lāyıkıyla iştirā olunup mezbūr Şādīḫ Dede’ye teslim ile icrā-yı resm-i vefādārī-i ḡayret-i ṭarīkat müyesser olmuş idi. Be-ḫikmet-i Ḥudā dede-i mezbūruñ çeşm-i intibāhına ‘arız olan şiddet-i remed ḡaflet muḫtezāsı az vakte ḫilāf-ı emr-i şerī’at ve muḡāyir-i ādāb-ı ṭarīkat zıkr ü beyānı müstehcen ḫarekātā mütecāsir olmağın bi’d-defa’āt kendüye vāsīta-i ḫaber-resān ile iblāḡ u isrā kılınan nuşḫ u pend ile sūdmend olmayup āḫirü’l-emr tekye-i mezbūreden iḫrāc ve serinden istirdād-ı tāk ile taḫḫır u iz’ac oldu. Bundan şoñra tekye-i mezkūrede müntesibān-ı ṭarīkatdan ehl ü erbāb bir kimse iskān etdirilerek be-

¹²⁶² 203b AE

¹²⁶³ 201b KA

tekrār ābādī eşhāş-ı muhtelifeye¹²⁶⁴ dūçār olmağdan viķāyeye himmet iktizā-yı şıme-i haqq-şināş-ı fütüvvetden idi. Ba'z-ı mülāhaza-i nā-bercāya mebnî menzil-i i'tibārına bi'l-ifrāğ re'isü'l-meşāyih-i 'aşr olan Şeyh Ahmed-zāde 'Abdu'l-laţîf Efendi merhûm-ı âhîre bey' ü ferāğ etmiş bulunduğundan hasbe'l-kader maḥall-i merķûm zümre-i mute'aşşibîn gibi āşār-ı zıkr ü tevḥîd şerefinden maḥrûm olmuştur.”¹²⁶⁵

Şöhretî Şeyh Süleymân Efendi El-Ḥalvetî:

Medjine-i İrem-nazîr-i Burusa'da karîn-i zuhûr ve miyân-ı şıgâr u kibârda Şöhretî Süleymân Efendi denmekle mezkûr olmuş idi. Bâlig-i mebâlig-i ricâl ve kadem-zen-i mertebe-i rüşd ü kemâl olduğdan soñra derûn-ı safvet-nümûnunda meslek-i 'aliyye-i şüfiyyeye incizâb ve muḥabbet-i heyecân ve meşāyih-i 'aşrîñ mecâlis-i şerîfelerin bi-ḥulûşî'l-cenân deverân edip ve bi'l-âhîre ḥānesi civārında vâkı' Enârlı ḥānkāh-ı şerîfinde seccāde-nişîn-i irşād ve mürşid-i 'adîmü'n-nazîr-i 'ubbād u zühhād Es-Seyyid Eş-Şeyh Şadrü'd-dîñ Efendi *ḳuddise sırruhu'l-metjîn*¹²⁶⁶ ḥazretleriniñ 'atebe-i feyz-penāhlarına ruḥ-sûde ve dā'ire-i seniyyelerin dil-rubûde ve ikmâl-i¹²⁶⁷ âdâb-i nefse heves-âlûde olmağın şāhib-i aḥlāk-ı ḥasene ve mâlik-i ḥışāl-ı müstaḥsene olmuş idi. Ekşer-i eyyām şalât-ı zuhr u 'aşrî Cāmi'-i Kebîr'de edāya kıyām va 'ba'de-ş-şalât elḥān-ı ḥālet-engîz ile kitāb-ı Muḥamedîyye kırā'atına zemzeme-rîz olup ḥalāvet-baḥşende-i dehān-ı ḳulûb-ı müstemi'ân ve 'azizleri şeyḥ-i müşārun ileyhiñ zāviye-i dil-güşâlarında yigirmi beş seneden mütecāviz İlāhî-güyân ve bālâ-yı maḥfelde re'is-i mü'ezzinân ve ba'z-ı mevâzi' u menâzilde Mevlid-ḥān olup bu ḥāl üzre güzārende-i şühûr u sāl iken biñ iki yüz yigirmi iki sâlinde taḥt-ı ḥayâtı tâbût-ı memâta tebdîl edip rûḥ-ı revânı ḥarem-serây-ı cināna vâşıl ve Deveciler Mezâristânı'nda ḳaţār-ı mevtāya dāḥil oldu. Merhûm-ı mezbûr erîke-nişîn-i¹²⁶⁸ mücāhede vü riyāzat ve ḥātem-i engüşt-i 'ibādet ü tã'at sinni derece-i heştâdî mütecāviz ve rûtbe-i âdâb u 'irfânı ḥā'iz dürer-i ḥikāyât-ı meşāyih-i kirāma derûnı şadef ve fuḳarâ-yı şābirîñden bir merd-i yâdigâr-ı selef idi.

Şeyh Feyzû'llāh Efendi El-Ḥalvetî:

Dāru's-saltānati'l-'aliyye-i maḥmiyye-i Koştantıyye'de tãli' ü nümāyân ve ber-muḳtezâ-yı taḳdîr-i lzed-i Yezdân maḥrûse-i Burusa'da ḳālîçe-güster-i miḥmân olup bi-tevfîḳi'l-kerîmi'l-memâlik tārîḳat-ı 'aliyye-i şüfiyyeye sâlik olmağın bālâda zıkrî mürûr eden Zeyniyye Şeyḥi Şeyḥ Sâlim Efendi'niñ ḥidmetine şitābân ve aḥz-ı yed-i bi'at edip taşfiye-i derûn-ı tārîḳatda püyân

¹²⁶⁴ 202a KA

¹²⁶⁵ Tırnak içindeki kısım yalnız KA'da kayıtlıdır.

¹²⁶⁶ Sağlam sırrı kutsansın.

¹²⁶⁷ 204a AE

¹²⁶⁸ 202b KA

olarak bi'l-âhire şeyh-i mûmâ ileyhden tekmi'l-i lâzime-i seyr ü sülûk ve ahz-ı izz ü icâzet ile vâsıl-ı feyz-i mâlikü'l-mülûk olmuş idi. 'Azîzleri Şeyh Sâlim Efendi irtihâlinde Zeynîler Zâviyesi'nde bi'l-vekâle seccâde-i meşîhata câlis ve hırka-i külfet-i umûr-ı fuqarâ vü dervîşânı lâbis olup niçe eyyâm zâviye-i mezbûrede kâ'imen ve dâ'iren zîkr ü tevhid-i Kirdgârî'ye kıyâm ve sübha-şumâr-ı şühûr u a'vâm üzre iken hasbe'l-kader vekâletden ma'zûl¹²⁶⁹ ve Sulţân Emîr *kuddise sirruhu'l-hatîr*¹²⁷⁰ın civâr-ı sa'âdet-medârlarında tedârûk etdiği hânede leyl ü nehâr 'ibâdât u tâ'ât ile meşğûl olarak halvet-serây-ı dil ü cânı ma'mûr u âbâd ve sinn ü sâli resîde-i derece-i şumâr-ı heştâd olduğda biñ iki yüz yigirmi dört sâlinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî ve 'azm-i bihişt-i câvidânî eyleyüp hazret-i Emîr hâmuşânında âsûde-i meşhed-i rahmet-i Rahmân'dır. Şeyh-i mezbûr vakûr u edîb ve küşe-gîr-i hâne-i şabr u şekîb ekşer-i eyyâm Câmî'-i Kebîr'de cemâ'ata müdâvim ve şalât-ı mefrûza vü nevâfili te'diye vü îfâya harîş ü nehim ve vâdj-i ehl-i şalâha mülâzım idi¹²⁷¹.

Hazret-i Emîr Türbe-dârı Sa'îd Efendi-zâde Seyyid Şeyh Mehemmed Emîn Efendi:

Tercemesi bâlâda nüvişte-pîrâ-yı kırtâs-ı ifâde olan Şeyh Seyyid Sa'îd Efendi merhûmuñ şulb-i pâkinden medîne-i Burusa'da 'âlem-i şehâdete hatve-perdâz ve kâmet-i isti'dâdı câme-i ra'nâ-yı rüşd ü sedâd ile ref'et-tîrâz ve beyne'l-eşbâh ve'n-naẓâ'ir Sa'îd Efendi-zâde denmekle şöhret-endâz olduğda vâlid-i muhteremlerinden ahz-ı inâbe ile dest-ber-âverde-i nişâb-ı girân-mâye ve on iki terklü tâc-ı sa'âdet-intâc re's-i şerîfine sâye-i Hüma-vâye olup üzerine destâr-ı haḍrâyı pîrâye-i mu'allâ-pâye olmuş idi. Sâlifü'l-beyân peder-i meḥâsin-nişânları daḥil-i encümen-i ervâḥ-ı güzesteḡân olduğda kuṭbu'l-âfâk ḡavṣu'l-'uşşâk şâhibü'l-feyzi'l-keşîr Hazret-i Sulţân Emîr *kuddise sirruhu'l-hatîr*¹²⁷² efendimiziñ türbe-dârlık hîdmet-i sa'âdet-iştimâlî 'uhde-i iktidârına intikâl edip ḡubâr-ı 'atabe-i 'ulyâsı 'uyûn-ı ehl-i ḡâliñ sürme-i mücellâ-yı çeşm-i ḡakâyık-bîñâsı olan ol maḡâm-ı bihişt-âşârda niçe şühûr u sâl kemâl-i şıdk u ḡulûş-ı mâl-â-mâl ile hîdmet-i 'azîz-i müşârun ileyhde olarak maḡbûṭu'l-emşâl olup bu ḡâlât-ı marziyye ile güzârende-i¹²⁷³ evkât iken biñ iki yüz yigirmi sekiz târiḡinde murg-ı rûḡı bâl-güşâ-yı riyâz-ı cinân ve cesed-i şerîfi peder ve cediti ḡurbunda vedî'a-i ḡâk-i ḡufrân olmuşdur. Merhûm-ı mezbûr muḡîm-i nişîmengâh-ı 'uzlet ve seccâde-güster-i küşe-i kanâ'at ve Câmî'-i Zeyniyye'de mutaşarrıf-ı imâmet ü ḡitâbet ḡalîm ü selîm ve müteveccih-i tarîḡ-i müstakîm

¹²⁶⁹ 204b AE

¹²⁷⁰ Yüce sırrı kutsansın.

¹²⁷¹ 203a KA

¹²⁷² Yüce sırrı kutsansın.

¹²⁷³ 205a AE

vech-i pākinde envār-ı tevḥīd-i şu'lever ve a'dād-ı sinn ü sālī rütbe-i süllem-i heftāda pā-nihāde olmuş bir pīr-i mekārīm-eşer idi.

Ḳırımī Keşfī Efendi En-Nakşbendī:

Mülk-i 'ademden iḳlīm-i Ḳırım'da kişver-i vücūda tāziyāne-zen-i¹²⁷⁴ maṭiyye-i ilḡar-ı zuḥūr olan Keşfī Edendi'dir. Refte refte daḡdaḡa-i ser-ḡad-i şabāvetden āzāde ve mertebe-i rüşd ü sedāda pā-nihāde olduğda mecālīs-i ifāde-i 'ulemā-yı kirām-ı 'aşra duḡūle sūr'at ü isti'cāl ve simāt-ı takrīr ü ta'līmlerinden telezzüz-i mā'ide-i 'ilm ü kemāl eyledikden şoñra maskāt-ı re'sinden ṭayy-ı ma'rūzāt-ı iḡāmet ve maḡmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a ḡaṭve-peymā-yı hicret ve şirā'-güşā-yı sefīne-i 'azīmet olup ba'z-ı fuṣalāyı ol diyār-ı feraḡ-āşārīñ 'atabe-i āsmān-pīrāların deverān ederek kiş-e-i derūnı tenmīkāt-ı 'ilm ü 'irfān ile mel'ān olmuş ve muḡtezā-yı tevḡīḡ-i Müste'ān ṭarīḡat-ı 'aliyye-i şūfiyyeye dā'ye-i intisāb şavma'a-i ḡalbinde cevelān eylemiş olmaḡın ecille-i meşāyiḡ-i Nakşbendiyye'den Şeyḡ Emīn Efendi ḡazretleriñ sūdde-i seniyyelerine nāşīye-sāy-ı müşūl ve maḡbūl-i sāḡa-i ḡabūl olan zümre-i bendegānları derecesine mevşūl olup yigirmi beş seneden mütecāviz 'azīz-i müşārūn ileyiñ ḡidmet-i şerīflerinde pūyān olarak rütbe-i ādāb u erkānı ḡā'iz olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḡinde 'azīzleri maḡrūse-i Burusa'da ḡānḡāḡ-ı mülk-i cāvidāniye rihlet eyledikde Başcı Zāviyesi'nde ser-be-cīb-i ḡucce-i iḡāmet ve 'azīzleriñ maḡāmlarına cā-nişīn olan ḡafīdleri diḡer Seyyid Şeyḡ Meḡammed Emīn Efendi sinn-i şıḡarda olmaḡın ḡānḡāḡ-ı mezkūrede niḡe müddet leyle-i cum'ada icrā-yı āyīn-i Nakşbendiyye'de pāy-der-dāmen-i vekālet¹²⁷⁵ olup bu ḡāl üze evrād u ezḡāra leyl ü nehār müdāvim ve şalāt-ı mefrūzayı daḡı cemā'atle te'diye vū ḡfāya ḡā'im iken biñ iki yüz otuz dört senesinde müteveccih-i ser-menzil-i 'ālem-i beḡā ve cesed-i şerīfī dergāḡ-ı 'azīzleri ḡurbunda olan mekteb¹²⁷⁶ sāḡhasında defīn-i şafḡa-i ḡāḡ-i fenā oldu. Merḡūm-ı mezbūr¹²⁷⁷ 'ālim ü 'āmil fāzıl u kāmīl şālīḡ ü 'ābid ve mecma'-i mekārīm ü meḡāmid olup faẓl u kemāl ile şehīr bir pīr-i rüşen-zāmīr ise de muḡtezā-yı türāb-ı maḡall-i vilādeti lisān-ı şerīflerinde cevdet ü ṭalāḡatı olmaḡla erbāb-i istifāde-i ifādelerinden bī-fā'ide idi.

Es-Seyyid Eş-Şeyḡ El-Ḥāc Aḡmed Rāşid Efendi El-Eşrefī:

Tercemesi zeyl-i kitābda girih-bend-i ḡitār-ı zümre-i zākirān olan Ḳatırcı-zāde Es-Seyyid 'Abdu'r-Raḡmān Efendi merḡūmuñ maḡdūm-ı ma'ārif-rūsūmı Es-Seyyid Eş-Şeyḡ Aḡmed Rāşid

¹²⁷⁴ 203b KA

¹²⁷⁵ 205b AE

¹²⁷⁶ 204a KA

¹²⁷⁷ mezbūr: - AE

Efendi'dir. Maḥrûse-i Burusa'da Duḡter-i Şeref Maḡallesi'nde 'âlem-i kevne 'arz-ı cemâl ve 'ulemâ-yı 'ahdiñ mecâlis-i ifâdelerinde istifâde-i 'ilm ü kemâl edip ḡaṭṭ-ı nesh ve şülûs ve celîye daḡı ta'aşşuk ve ser-levḡa-i zümre-i ḡaṭṭâtın Tarḡāna-zāde 'Abdu'llāh Efendi merḡūmdan temeşşük ederek ḡavā'id-i şıve-i ḡurûf-ı ḡaṭṭ-ı mezkûrı ber-vech-i lâyıḡ istiknāh ve efendi-i mûmā ileyḡden aḡz-ı ketebe etmekle ḡıḡta-fermā-yı nazā'ir ü eşbāh olup fi'l-ḡaḡıḡa ḡaṭṭ-ı dil-peḡır ü cān-sitānı ketb ü taḡrırde Yākūt-ı Şānı olmaḡla medıne-i mezbûrede şaḡḡāflar sūkında kārgeh-pırā ve zümre-i ḡaṭṭ-nüvısān-ı ebnā-yı zamāna fenn-i ḡaṭṭı ta'līm ü edāda taḡrır-i ḡāme-i iktidār ederek varaḡ-gerdān-ı eczā-yı şubḡ u mesā olup bi-tevfıḡı'llāhi'l-mālik meslek-i şüfiyyeye mesālik olmaḡın belde-i merḡūmede kibār-ı meşāyiḡ-i Ḳādiriyye'den Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḡ 'Abdu'l-Ḳādir Efendi ḡazretleriniñ sāḡa-i bülend-pāye-i irşādlarına cebın-sāy-ı irādet ve aḡz-ı yed-i inābet ü icāzet 'azız-i sūrüşü-sıret ile tāc-ı pūr-ibtihāc-ı Eşrefiyye'yi ārāyiş-i ser-i meḡḡaret eylemiş ve rüşenā-sāz-ı dıde-i ḡulûb-ı insān olan 'ilm-i mūsıḡıde selıḡa-i selılesı müstebān¹²⁷⁸ ve maḡfaza-i şınesı nakḡıne-i aşvāt u ilāhiyyāt-ı firāvān ile mel'ān¹²⁷⁹ ve ba'z-ı maḡālāt-ı manzûme-i meşāyiḡ-i 'ālî-şāna besteler icād etmekle miyān-ı ḡurûḡ-ı mūsıḡı-şınāsānda müşārun bi'l-benān olmuş idi. Ekşer-i zamān meşāyiḡ-i ṡarıkāt-ı 'aliyye ile hemdem ü celış ve zevāyā-yı evliyā-yı 'izāmda ešnā-yı ḡalka-i ḡikru'llāh'da ḡurûḡ-ı zākirāna re'ış olup şadā-yı bülend-i dil-keş-edāsı cem'iyyet-i ṡā'ife-i 'uşşāḡa zelzele ve ḡın-i ḡırā'at-ı risāle-i Mevlid-i Sulṡānū'l-Enbiyā'da naḡamāt-ı dil-pesend-i ḡālet-efzāsı sāmı'a-i derûn-ı erbāb-ı enfüs ü afāḡa velvele verüp ez her cihet nezd-i kibār u şıḡārda ḡadr ü rif'ati meḡıd ve 'andelıb-i terāne-senc-i ḡülşen-i ḡıkr ü tevḡıd idi. 'İlm-i irtifā'-ı felekiyyātda daḡı mahāret-i bāḡiresı mānend-i şu'ā'-ı şems-i tābān celı vü hüveydā olmaḡın Cāmi'-i Kebır-i Yıldırım ḡānı'de muvaḡḡit-i bı-müdānı olup bıñ iki yüz otuz iki tāriḡinde ḡacc-ı şerıfden ba'de'l-ḡufûl kārgeh-i mezkûrden 'udûl edip muvaḡḡit-ḡāne-i cāmi'-i mezbûrede visāde-ḡüzün-i ārām ve minber-i münırinde ḡaṡıḡ-be-nām ve ba'z-ı mesācid-i sāmıde kürşü-nişın-i va'z u naşıḡat ve ṡā'ife-i nisvāna nāḡil-i ḡall ü ḡurmet iken bıñ iki yüz otuz ṡokuz Ramazān-ı şerıfde sā'āt-i ma'dûde-i 'ömri derece-i ḡitāma resıde ve şerbet-i şehd-iftār-ı mevṡi çeşıde olup dāmādları Eşref-zāde Şeyḡ Şafıyyü'd-dın Efendi'niñ püst-nişın olduḡu Şeyḡ Nu'mān Efendi Zāviyesi'nde mütevārı-i mezar-ı maḡfıret-āşārdır. Şeyḡ-i mezbûr 'ālim ü 'āmil 'āḡıl ü kāmıl dā'imā 'ibādāt u ṡā'āta müdāvim be-her-gün Cāmi'-i Kebır muvaḡḡit-ḡānesinde muḡım olmaḡla şalāt-ı zuhr u 'aşrı ma'bed-i münırde cemā'at ile edāya mülāzım olup lema'āt-ı ḡürşıd-i ṡā'āt ile şımmāsı pür-nūr ve āyet-i¹²⁸⁰ zühd ü şalāḡ nāşıyesinde nüvişte vü meşṡûr idi.

¹²⁷⁸ 204b KA

¹²⁷⁹ 206a AE

¹²⁸⁰ 205a KA

Çelebi Sultân Mehemmed Medresesinde Mukîm El-Hâc 'Alî Şiddîk Baba Efendi:

Necm-i Zâhire-i vücûdî 'Arabgîr vilâyetinde lem'a-gîr-i dâ'ire-i şühûd olup vâdî-i şabâvetden şehristân-ı cüvânîye sevî-i semend ve ser-mâye-i 'aql u şu'ûrdan hışşemend oldukça kudemâ-yı vüzerâ-yı esbak¹²⁸¹ ve mîrû'l-hâc mâ-sabak 'Akkâ vâlîsi Cezzâr Aḥmed Paşa merhûmuñ dâ'iresine vaz'-ı kadem ve düvâz-deh sâl müşârun ileyhiñ İç Ağalığı ile hüddâm-ı 'unvân-ı irtisâmı silkine müntazım ve taḥşîl-i fenn-i silahşörî ile tedârük-i nakd-i iktidâ ve istiḥâb-ı vezîr-i sâlîfû'l-ezkâr ile iki def'a ṭavâf-ı beyt-i Hudâ ve ziyâret-i ravza-i sultânû'l-enbiyâ '*aleyhü efḍalü't-taḥâyâ*¹²⁸² neyl ile muhterem olup kâ'id-i tevfiḳ-i ferḥunde-refîḳ ile esb-i seyâhata süvâr ve endâze-i ḥaṭavât ile mesâḥa-i dâr u diyâr ederek maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a gelüp biñ iki yüz yigirmi iki târîḫinde müteveccih-i cānib-i ḥayy-ı bî-çûn ve Topkapu Mekâbiri'nde Şâriḫ-i Meşnevî Şârî 'Abdu'llâh Efendi kurbunda medfûn olan dil-bestegân-ı ṭarîkat-ı Mevleviyye ve e'azze-i ḥâcegân-ı meslek-i Nakşbendiyye'den maḥzar-ı esrâr-ı ḥaḳîkat ve serîr-ârâ-yı neş'egâh-ı ma'rifet Ḥâce Süleymân Neş'et Efendi ḥazretleriniñ ka'be-i hünermendân olan dâ'ire-i 'aliyyelerinde vakfe-gîr-i ârâm ve niçe sâl u eyyâm ḥidmet-i sa'âdetlerinde dest-beste-i kıyâm ve cenâb-ı celâ'il-me'âblarından tertîb üze kırâ'at-ı luḡât-ı Fârsiyye ve bi-kadri'l-istiṭâ'a taḥşîl-i ma'ârif-i ilâhiyye eyleyerek tezyîni cemâl-i meleke-i zâtîyye etmiş ve müşârun ileyh Neş'et Efendi zâhiren hey'et-i 'avâmda zümre-i aḥaṣṣû'l-ḥavâṣṣdan olmağla baba-yı mezbûr daḫı o ešnâda ḳalensüve-i Ağavât ile meḥâsin-şifât bulunmuş idi. Ber-mukteżâ-yı¹²⁸³ şîve-i kader mir'ât-ı tecelliyât-ı rahmândan cilveger olan şûret-i cezbe-i ḥaḳîkiyye ile âşüfte-ser ve keyfiyet-i muntazama-i aḥvâlî der-be-der olmağın biñ iki yüz on sekiz senesinde destûr-ı 'azîz-i kerâmet-mevfûr ile maḥrûse-i Burusa'ya pây-endâz-ı vurûd ve Şeyḫ Aḥmedü'l-Ġazzî dergâh-ı şerîfinde güncâyiş-peziir-i peygûle-i ku'ûd u tekvîr-i destâr ile zînet-dâr olmuş sikke-i ehlu'llâhî pîrâye-ser-i ḥaḳâyık-penâhî olmağla beyne'l-enâm Hâcî 'Alî Baba Efendi denmekle şöhret-nümûd olup bir müddet daḫı¹²⁸⁴ Burusa Mevlevî-ḥânesinde meḳîn ve ba'dezîñ Çelebi Sultân Mehemmed Hân Medresesi'nde ḥucce-nişîñ gâh şaḥv ve gâhî cezbe ile güzârende-i şühûr u sinîñ iken belde-i mezbûrede seccâde-güster-i ḥâne-i 'uzlet ve reh-nümâ-yı reh-revân-ı erbâb-ı ḥaḳîkat meşâyih-i silsile-i Nakşbendiyye'den Şeyḫ 'Alî Behcet Efendi ḥazretleriyle miyânelerinde merbûṭ olan rişte-i muvâneset münâsebetiyle şeyḫ-i müşârun ileyh medîne-i Üsküdâr'da Selîmiyye Dergâhı tevcîḫ olunmağla bi'l-ma'iyye Üsküdâr'a ecniḥa-güşâ-yı 'azîmet ve ḥânḳâh-ı mezkûrede

¹²⁸¹ 206b AE

¹²⁸² Selamların en güzeli onun üzerine olsun.

¹²⁸³ 205b KA

¹²⁸⁴ 207a AE

şavma'a-güzjñ-i iķāmet ve bi-ķudreti'l-celil kendüde olan āšār-ı cezbe-i şafha-i şahv-i kāmıla tebdil olup andan be-tekrār belde-i dil-güşā-yı Burusa'ya irhā-yı 'inān-ı rahş-ı ihtiyār ve medrese-i mezbūrede kā'in hūcre-i münifesinde pūst-pirā-yı kūşe-i karar olup ziyāret-i 'aliyyesine dāmen be-miyān i'tizām olan muhibbān-ı vefā-iķtırān ile şöhet ederek varak-gerdān-ı tūmār-ı evķāt u azmān ve cevāhir-girān-ķadr-ı kelimāt-ı hikem-āmiz ile pertev-riz-i revzene-i dil-i zūmre-i āşıķān u sādīķān iken biñ iki yüz kırk dört Rebī'ü'l-āķiriniñ yedinci şeb-i āzjñe rūh-ı latīfī 'āzim-i mesjre-i dār-ı cinān ve ğavta-zen-i¹²⁸⁵ deryā-yı rahmet-i Rahmān olup ferdāsı rüz-ı cum'a muşāllā-yı Cāmi'-i Kebir-i Yıldırım Hāñi'de şalāt-ı cenāzesi cemā'at-i keşjre ile edā ve cesed-i pāki Mevlevj-ķhāne-i Burusa'da Cünūñj Aķmed Dede Efendi türbesi ķurbunda olan ħazjrede vedj'a-i ħāk-i maġfired-i Hūdā oldu. Baba-yı mezbūr 'ilm ü 'irfān ile meşhūr 'ābid ü zāhid ve mūrtāz u mūcāhid kibār-ı sādāt-ı tārīķ-i Kūbreviyye ve ecille-i ħāceġān-ı Nakşbendiyye'den kıdve-i ehl-i yakjñ Şeyĥ Emjñ Efendi *ķuddise sırruhu'l-'aziz*¹²⁸⁶ıñ ta'alluk-ı nazar-ı nūrāñj-eşerleri ile çerāġ-ı derūñi be-tekrār uyanmış ve niķe zamān¹²⁸⁷ kendüye medrese kūşesi āşiyān olmuş iken süfre-i ni'meti āyende vü revendegāna güşāde ve ikrām u 'ināyeti bigāne vü āşnāya ħadden ziyāde vāķıf-ı esrār-ı tārīķat 'ārif-i eķvār-ı ħaķīķat bir zāt-ı surūşj-sjret idi. 'İlm-i 'Arabj'den mā-'adā ma'lūmāt-ı luġāt-ı Fārsiyye'de mānend-i Hāfız-ı Şjirāzj ve meydān-ı şir ü inşāñıñ bir merd-i zū-fünün-ı ser-efrāzı olduğundan eş'ār-ı ābdārı eltaf u ahlā ve Şiddīķ maĥlaşı ile kelimāt-ı manzūme-i ħaķāyık-āyātı ba'z-ı mecmū'alarda keşjde-pirā-yı silk-i sūtūr u imlādır. İşbu beyt-i latīf táb'-ı şerifinden çıddedir. **Beyt:**

[mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Āġūş-ı vaşla gelmez ise serv-i nāzımız

Varmaz mı ħāk-i pāyına eşk-i niyāzımız

Fincāñj-zāde Şerif 'Alj Efendi En-Nakşbendj:

Maĥrūse-i dil-güşā-yı Burusa'da ķadem-zen-i nūzhetgāh-ı vūcūd olan Şerif 'Alj Efendi'dir ki terbiye-i dāye-i tevfiķ-i İzed-i Yezdān ile ġarra-ı şubĥ-i isti'dād-ı nāşıye-i ħālide nūmāyān olup bir miķdār nişāb-ı 'ilm-i ħālden ħişşe-dār olduğdan şöñra ġavā'il-i idāre-i nafaķa-i evlād u 'iyāl mülābesesiyle delālet-i dellāl-i meşıyyet ile Burusa bedestānında meşdūd-ı ħarj-i dellāl olarak rızķ-ı maķsūme-i muķadderesin¹²⁸⁸ zāmıme-i hemyān-ı ma'āş eylemiş ve muķtezā-yı cibillj-i ezelj meĥāsin-ĥışāle mālīk ve hemvāre-i cādde-i inşāfa sālīk bulunmuş olmaġın

¹²⁸⁵ 206a KA

¹²⁸⁶ Aziz sırrı kutsansın.

¹²⁸⁷ 207b AE

¹²⁸⁸ 206b KA

medjine-i mezbûrede revnağ-figen-i kâşâne-i irşād-ı kibâr-ı meşâyiḥ-i Nakşbendiyye'den Şeyḥ 'Alî Behcet Efendi ḥazretleriniñ şaf-ı ḥidmet-güzārânını zümresine kendin erdâf edip leyâlî-i ihyâda meclis-i zikr-i şerîflerine rû-nihâde olarak taḥşîl-i rızâda iken şeyḥ-i müşârun ileyhe medjine-i Üsküdâr'da Seljimiyye Tekyesi meşîḥatı tevciḥi bâ'îs-i ṭayy-ı seccâde-i qarâr ve mûcib-i 'azîmet-i semt-i Üsküdâr olup merḥûm-ı mütercem çendân sâl mürûrunda kayd-ı sûd ve zebân-ı bâzâr-ı cihânî bilâ-telâş tîğ-i bî-dirîğ-i himmetle şavma'a-i derûnundan terâş edip dâr u diyârından¹²⁸⁹ fekk-i râbîṭa-i ârâm ve tâzyâne-zen-i maṭiyye-i i'tizâm olarak medjine-i Üsküdâr'a ba'de'l-vuşûl 'azîz-i müşârun ileyhiñ destûr-ı şeref-i duḥûl ile ḥuzûr-ı 'aliyyelerine çihre-fersâ-yı muşûl olduḡda cenâb-ı celâ'il-me'âblarından be-tekrâr tecdîd-i bî'at ile dâ'ire-i sa'âdetlerinde kemer-beste-i ḥidmet olmak hevâsıyla terk-i dâr u diyâr ederek ḥâk-i pâylarına geldigini 'arz eyledikde qabûl-i mültemisi mutaḡzammin işârât-ı 'aliyye-i zuḥûrî vesîle-i ikâmet ve icâzet-i behiyye-i şudûrî dâ'ie-i ḥidmet olup niçe zamân ol yenbû'-ı kerâmet ü ma'ârifden istifâza-i âdâb u 'irfân etdikden şoñra bi'l-icâze vaṭan-ı aşliyyesine rücû'a şürû' edip belde-i mezkûrede silk mülkünde münselik ḥâne-i dirînesinde meclis-i zikrine cem' olan 'âşîkân u şâdîkân ile icrâ-yı âyîn-i Nakşbendiyye'yi zîver-i ser-nâme-i tûmâr-ı leyl ü nehâr ederek müdâvim-i evrâd u ezkâr iken biñ¹²⁹⁰ iki yüz kırk altı sâlinde dest-i qabîzu'l-ervâḡa teslim-i naḡd-i cân ile 'âzim-i tekyegeh-i cinân olup cesed-i şerîfi pîşgâh-ı bâb-ı Mevlevî-ḡânedede vâkı' meḡâbirde âsûde vü defîndir. Merḥûm-ı mezbûr meḡâsin-i eṭvâr-ı dil-pesend ile meşḡûr ehl-i ḡâl şâḡib-i ḡüsn-i ḡışâl ḡalîm u selîm ve mütevveccih-i ṭarîḡ-i mustakîm Nakşbend-perend-i kanâ'at ve muḡîm-i nişînmengâh-ı 'uzlet idi.

Üftâde Efendi Türbedârı Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Ḥâfîz İbrâḡîm Efendi:

Tercemesi bâlâda ḡâme-güzâr-ı iş'âr olan türbedâr 'Abdu'l-celîl Efendi'niñ dâmâdı ve terbiyyet-kerde-i dest-i irşâdı olan Ḥâfîz İbrâḡîm Efendi'dir. Maḡrûse-i İrem-nazîr-i Burusa'da ṭulû' u bürûz-ı şu'â-yı nûr-ı isti'dâd levḡ-i cebîninde şu'le-efrûz olmaḡın naḡdîne-i sa'y u ictihâdı kesb-i 'ulûm u fezâ'ile maşrûf ve 'inân-ı teveccûḡ ü 'azîmeti taḡşîl-i ḡüner ü ma'ârifte ma'ṭûf olduḡdan şoñra ḡaṭṭ-ı nesh ü şûlûşe mâ'il ve üstâd-ı¹²⁹¹ nâdirü'l-aḡrândan Tarḡâna-zâde 'Abdu'llâḡ Efendi meclisine dâḡîl olup qavâ'id-i ḡurûf-ı ḡaṭṭı ta'allûm ve ḡaḡâyîḡ u daḡâyîḡını tefehḡûm ederek bi'l-âḡîre efendi-i mûmâ ileyhden icâzet-yâb ve ḡaṭṭ-ı pâḡîze-i ḡavf-edâsı pesendide-i şeyḡ ü şâb olmuş idi. Ḳayın pederleri irtihâlinde ḡuṭb-ı a'ḡam-ı cihân ve Muḡarrem-i ḡaram-serây-ı esrâr-ı Raḡmân ve müderris-i fûtâdegân ḡazret-i pîr-i

¹²⁸⁹ 208a AE

¹²⁹⁰ 207a KA

¹²⁹¹ 208b AE

Meħemmed Üftāde *enālehu'llāhi te'ālā bi's-sādeti*¹²⁹² efendimiziñ meşhed-i 'ulyālarında türbedār ve ol dergāh-ı vālāda niçe sinjın-i mütekāşire ħidmet-i mütevāfire neyl ile şeref-medār ve evlād-ı kirām-ı ħazret-i müşārun ileyhden Üftāde-zāde Seyyid Şeyħ Muşţafā Efendi cenāblarından aħz-ı inābet ile kām-kār ve tāt-ı pür-ibtihāc-ı Celvetiyye'yi pırāye-i ser-i iftiħār edip oldukça fenn-i müsikkide seljıkası nümāyān ve bālā-yı şehirde¹²⁹³ ħānķāh-ı 'aliyye-i ħazret-i pır-i dest-gırde niçe seneler bülbul-i şūrjıdeveş nālān ve muķābe-i şerifelerde zevķ u şevķ ile ilāhı-gūyān ve burc-ı ķal'ada vāķı' türbe-i şerife cāmi'-i laţıfı minber-i münifinde ħuţbe-ħān ve belde-i mezbūrede ekşer-i zevayā-yı evliyā'u'llāh'da risāle-i mevlid-i sulţān'ül-Enbiyā ve menķibe-i mi'rāc-ı pādşāh-ı her dü serā '*aleyhi efzālū't-taĥāyāy*¹²⁹⁴ kırā'at edip şadā-yı ħālet-engiz ile mücemmir kılup sāmı'jını sūzān ve zemzeme-hā-yı şevķ-rız ile aşķāb-ı vecd ü tevācidi giryān eyleyüp ħattā āĥir-i vaktlerinde kemāl-i şeyħūĥet ile meşy ü ħarekete ħudreti mefķūd iken bu maķūle-i mecālis-i mes'ūdları terk ü fedā etmeyüp dervişāne 'aşā-yı pırāne ittikā ederek ol ħidemāt-ı mebrūreye bezl-i vücūd etmiş **Beyt:**

[*fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*]

Şanmañız kim ķocalıķ bükdi belin Yahyā'nıñ

Naķd-i 'ömrini yitürmüş egilüp anı arar

müfādınca a'dād-ı 'ömri şumār-ı heştdāda yetmiş va za'f u huzāl-ı pırj ile işi bitmiş 'ādet-i 'ālem-i fenā üzre cānib-i ħaķķa 'azımete müteheyyi bulunmuş¹²⁹⁵ idüğünden biñ iki yüz elli üç senesi şehir-i Muħarremü'l-ħarāmıñ evāĥirinde 'āzim-i ħuld-i berjın ve türbe-i muţahhara-i mezkūre dā'iresinde ħuţbu'l-'ārifjın Üftāde-zāde Şeyħ İbrāĥim Efendi ħazretleriniñ merķad-i 'aliyyeleri ķurbunda defjın ve ser-defter-i ehl-i yemjın olmuşdur. Pür-nūr ide Ĥudā-yı te'ālā mezārını, merĥūm-ı merķūm zıver-i ilm ü 'irfān ile mevsūm vaķūr u edjib ve küşe-güzjın-i şabr u şekjib ve Ĥişār Cāmi'-i şerifinde daĥı bā-berāt-ı 'ālī-şān ħatjib idi.

RAVZA-İ ĤĀMİS

Mevālī-i 'azāmı İmzā-Sāz-ı Veşjka-i İ'lām Olur

¹²⁹² Allah ona saadet versin.

¹²⁹³ 207b KA

¹²⁹⁴ Selamlarımın en iyisi onun üzerine olsun.

¹²⁹⁵ 209a AE

Burusa Kâzîsi Koca Maḥmūd Efendi:

Vilāyet-i Anaṭolu'dan Sulṭānōñi nām-ı dîger Eskişehir¹²⁹⁶ denmekle ma'rûf kaşabadan vücûdî zîver-i şaḥîfe-i şühûd olup 'aşrı 'ulemâsından kırâ'at ve envâ'-ı fazâ'il ile şöhret bulduktan soñra devlet-i Hudâvendigâr Ġâzî'de yedi yüz altmış bir sâlinde Çandarlı Kara Halîl Efendi yerine ḥukûmet-i kazâ-yı Burusa ile revnaḳ-tırâz ve on seneden mütecâviz mesned-i ḥukûmetde icrâ-yı umûr-ı şer'-i ġarrâ ve beyne'l-ḥaşmîn ref'-i münâza'ât u ġavgâ etmek ile ser-efrâz olup 'âlim ü deyyen ve muttakî vü mütedeyyin pîr-i mu'ammer-i köhne-sâl bir zât-ı fazîlet-iştîmâl olmağın Koca Efendi'likle şöhre-endâz olmuş idi. *Vefeyât-ı Belîğ*'de keşîde-pîrâ olduğu üzre yedi yüz yetmiş dört sâlinde ḥâme-i ecel ḥâtime-i ḥayâtına *Ceffe'l-kalem ḥaffe'l-elem*¹²⁹⁷ imzâ etmekle manşıb-ı 'ömri temâm ve 'âzim-i maḥkeme-i dârü's-selâm olup Bîñarbaşı Mezâristânı'nda Mevlevî-ḥâne kurbunda olan türbe-i şerîfesinde medfûn ve kûbbe-i mezbûre merḳad-ı evlâd u enşâbıyla meşḥûndur. Merḥûm-ı mezbûr 'âlim ü fâzıl niḥrîr u kâmil kazâsında 'adl ü dâd ve ṭarîḳ-i sedâdî pîş-nihâd etmekle Burusa ḥalkı muḥibb-i ḥâlîşü'l-fu'âdî idi. Hîşârda Kavaḳlı Maḥallesi'nde mescidi ve evḳâfı vardır.

Burusa Mollâsı Fenârî-zâde Yûsuf¹²⁹⁸ Bâlî Efendi:

Bâlâ-yı şaḥîfede terceme-i münîfesi sebḳ eden 'allâme-i zamâne ve fehḥâme-i bî-bahâne Şeyḥü'l-İslâm Mevlânâ Mollâ Fenârî ḥazretleriniñ maḥdûm-ı muḥteremleri olup 'âlem-i Ken'ân-âbâd-ı 'ademden gehvâre-i vücûda pâ-nihâde ve 'azîz-i nâdirü'l-miîl-i Mısr-ı fezâ'il Yûsuf Bâlî denmekle şöhret-dâdedir. Zeyl-i kitâbda tercemesi çekîde-i ḥâme-i müşğîn ve sekiz yüz¹²⁹⁹ on tokuz¹³⁰⁰ senesinde Burusa'da "Sulṭāniyye müderrisi iken ders ü devri resîde-i ḥitâm ve kitâb-ı 'ömri temâm olup 'âzim-i ḥuld-i berîñ olan birâderleri Meḥemmed Şâh Efendi yerine müderrisi zevî'l-iḥtirâm ve ba'dehu sekiz yüz iki târîḥinde Mollâ Yegân maḥlûlundan Burusa"¹³⁰¹ manşıbı ile neyl-i merâm olmuş idi sekiz yüz kırk altı sâlinde şaḥîfe-i vücûdî nâ-bûd-ı şühûd olup vâlid-i büzürgvârları câmi'i ḥazîresinde mütevârî-i türâb-ı mağfiret-me'âbdır. *En'amallâhi te'âlâ 'aleyhi ve aḥsin ilâ-vâlidihî ileyhî*¹³⁰².

Burusa Mollâsı Yegân-zâde Şâh Meḥemmed Efendi:

¹²⁹⁶ 208a KA

¹²⁹⁷ Kalem tükendi elem hafifledi.

¹²⁹⁸ 209b AE

¹²⁹⁹ 208b KA

¹³⁰⁰ Tarih AE'de "sekiz yüz on dokuz", KA'da "sekiz yüz otuz dokuz" olarak kaydedilmiştir.

¹³⁰¹ tırnak içindeki kısım AE'de der-kenâra yazılmıştır.

¹³⁰² Yüce Allah onu nimetlendirsün. Onu ve babasını bağışlasın.

Bālāda tercemesi nigāşte-i kilik-i perişān-edā olan Şeyhü'l-İslām Mollā Yegān merhūmuñ maḥdūm-ı fezā'il-rūsūmı Şāh Meḥmed Efendi'dir. Yegān yegān fuḥūl-i 'ulemā-yı zevi'l-i ihtirāmdan taḥşil-i 'ilm ü 'irfān etdikden soñra sekiz yüz kırk iki senesinde Fenārî-zāde Yūsuf Bālî yerine Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'yle be-kām ve sekiz yüz kırk altı tārîḫinde selefi yerine Burusa ḳazāsıyla nā'il-i feyz-i merām ve sekiz yüz elli yedi ḫilālinde manşib-ı 'ömri temām ve sicill-i ḫayātına kayd-ı ḫatem bi'l-ḫayr ile ḫatem-i ḫitām edip vālid-i mācidi ḳurbunda āsūde-i meşhed-i rahmet-i Raḥmān'dır.

Burusa Mollası Yegān-zāde Eyyühüm Aḫmed Efendi:

Bālāda terceme-i şerîfesi mestūr Şeyhü'l-İslām Mollā Yegān merhūmuñ ḫafid-i fezā'il-mevfūrı ve fuḫalā-yı ma'dūdeniñ ma'rūf u meşhūrı Eyyehüm Çelebi denmekle mümtāz-ı ser-āmed Yegān-zāde Aḫmed Efendi'dir. 'Ulemā-yı 'ahddan taḥşil-i 'ilm ü kemāl ve neyl-i mülāzemetle müreffehü'l-bāl olduğdan soñra semt-i ḳazāya 'āzim ve menāşib-ı ba'z-ı bilāddan belde-i Amasiyye'ye ḫākim ve sekiz yüz seksen altı tārîḫinde Mollā Vildān def'a-i şāniyesi¹³⁰³ yerine Burusa ḳazāsına¹³⁰⁴ mevşül ve sekiz yüz ṭokşanda ma'zül ve merreten ba'de uḫrā iki def'a daḫı ḳazā-yı mezbūre manşibi ile nā'il-i me'mül olup ba'de 'ahd-i devlet-i Selīm Ḥān'da ḫukūmet-i ḳazā-yı Gelibolı'ya şāyān *kemā enzele'llāhi*¹³⁰⁵ icrā-yı aḫkām-ı şer'iyye ile müşārun bi'l-benān olmuş idi. Āḫirü'l-emr menāşib-ı resmiyyeden mütebā'id ve yevmî elli akçe vazîfe ile Burusa'da müteḳā'id iken meşāḳkat-i tekāpū-yı pāyeden pāyına marāz-ı aşābiyet edip mak'ad-ı şıḏḳa ḫıram ḫazret-i Emîr *ḳuddise sirruhu'l-ḫatîr*¹³⁰⁶ merḳad-i münîri civārında maḳām eyledi. Mevlānā-yı mezbūr ceriyü'l-cenān ṭalîḳü's-sān vaḳūr u meḫîb pîr-i münevverü'l-meşîb idi. Ḥayrāt u āşārından maḫrūse-i Ġalaṭa'da cāmi' ü medresesi vardır.

Burusa Mollası Hızır Beg Efendi-zāde Ya'ḳūb Paşa Efendi:

Tercemesi zeyl-i şāḫîfede keşide-pîrā olan Müftî Aḫmed Paşa'nıñ birāderi Ya'ḳūb Paşa'dır. Gevher-i tābende-i māhiyyetleri āftāb-ı feyz-i ezeliyyeden şu'le-pāş-ı eyvān-ı vücūd ve kesb-i ser-māye-i 'ilm ü 'irfān ile emāşilinden mümtāz u tefavvuk-nümūd olduğdan soñra dervîş Meḥmed bin ḫazret-i şāh maḫlūlundan Burusa Sulṭāniyye'si medresesine pîrāye-baḫşā ve ba'dehu medāris-i Şemāniyye'den birinde cılve-nümā ve sekiz yüz ṭokşanda Mollā Vildān yerine Burusa ḳazāsı ḫukūmetine revnaḳ-efzā olup sekiz yüz ṭokşan birde manşib-ı ḫayātından ma'zül ve rūḫ-ı revānı maḫfil-i dāru'l-cināna mevşül olup Mollā Fenārî Cāmi'i ḳurbunda

¹³⁰³ 209a KA

¹³⁰⁴ 210a AE

¹³⁰⁵ Allah'ın indirdiği gibi.

¹³⁰⁶ Yüce sırrı kutsansın.

medfündür. Merhûm-ı mezbûr kerîmü'l-hulk 'âlim-i müdekkik u muhakik şâhib-i ahlâk-i hamîde hâvî-i fezâ'il-i 'adîde kâbiran 'an kâbir fâ'ikü'l-akrân menba'-ı mekârim ü mefâhîr¹³⁰⁷ sâbık-ı a'yân idi. *Şerh-i Veķāye*'ye ve *Şadrü's-Şerî'a* havâşî ta'lîk etmişdir ki el-ân aşhâb-ı istifâde beyinde mütedâvil ve fazîlet-i bâhiresine şâhid-i a'deldir. *Şerh-i Mevâkîf* hâmişine dağı ta'lîkân-ı latîfeleri vardır.

Gelibolılı Şeyh Aşci¹³⁰⁸-zâde Hasan Efendi İbni Mehemmed:

Nân-pâre-i hoş-ğor-ı vücûdî nâzil-i ni'met-serây-ı şühûd olup erbâb-ı fezâ'il-i terbiyelerinde puhte ve hâ-m-ı nâ-güvâr-ı isti'dâdî maţbağ-ı ifâdelerinde efrûhte olduğdan soñra çeşide-i nefâyis-i eţ'ime-i 'ilm ü kemâl ve Gürz Seyyidi'den mülâzemetle neyl-i âmâl olup ibtidâ-yı hâric ile Gelibolı Medresesi'ne vâşıl ve ba'dehu Tokat Medresesi'ne nâ'il ve tokuz yüz yigirmi beşde İstanbul'da Dâvûd Paşa Medresesi'yle mağbûtu'l-emâşil olup ba'dehu İznîk Orhâniyyesiyle şâd-kâm ve tokuz yüz yigirmi tokuzda Edirne'de Üç Şerefeli Medresesi'nde tedârük-i maķâm ve ba'dehu Der-Sa'âdet'de medâris-i şaħn-ı Şemân'ın biriyle be-kâm ve tokuz yüz otuz dört sâlinde Dâvûd Efendi yerine Burusa kazâsıyla taşşıl-i merâm etmiş idi. Ba'dehu yevmî yüz akçe ile müteķâ'id olup penç sâl mürûrunda be-emr-i Hudâ veca'-i mefâşıla mübtelâ olmağın tokuz yüz kırk üç târihinde derdine ârzü-yı devâ ile germ-âbe-i râhat-resân-ı ılıca-yı Burusa'ya gelmiş idi. Mürûr-ı çendân eyyâm belde-i mezbûre-i bihişt-irtisâmda rûh-ı latîfî 'âzim-i şifâ-hâne-i küll-i sakîm ü 'alîl ve hâhende-i dârû-yı rahmet-i Rabb-i celîl olduğda hâzîre-i zâviye-i Zeyniyye'de mütevârî-i laħd-ı mağfiretdir *Saka'llâhi Şerâhu*¹³⁰⁹ Târîh-i vefâtı olup seng-i mezârında celî haţ ile nüviştedir. Merhûm-ı mezbûr Aşci-zâde Hasan Çelebi denmekle¹³¹⁰ meşhûr ve serây-ı vücûdî fezâ'il ü 'irfân-ı nâ-ma'dûd ile maşşûr u ma'mûr ve miyân-ı 'ulemâda zarâfet-i tab' u leţâfet-i şân ile ma'rûf ve envâ'-ı meħâsin-i ahlâk ile mevşûf ma'âlî-tab' ve hoş-mezâķ kerîmü'l-a'râķ 'âlim ü fâzıl 'ârif ü kâmil bir zât-ı şerîf idi. Nitekim 'urefâ-yı Rûm'dan 'Âlj-i merhûm *Nevâdiru'l-Hikem*-nâm eşerinde bi'l-münâsebe şebt-i şaħîfe-i raķam etmişdir ki merhûm-ı mütercem Burusa'da bezl-i cân ser-mâyesiyle¹³¹¹ beķâ-yı ser-menziline revân ve ecel peymânesin nûş edip mestâne-i encümen-i hüviyyeti cüyân olıcaķ eşnâda iskât-ı şalât içün müddet-i 'ömründen su'âl ederler ya'nî ki bu 'âlem-i fânî ve menzilgeh-i hâkdânîde miķdâr-ı zindegânî kıldıñız ki aña göre iskât-ı şalât eyleyelim dediklerinde feylesof-ı mevşûf-ı mezbûr nezâketle remz-i mestûr kılup dem oldu ki biñ yaşadım muħâl düşdi ki bir günde niķe

¹³⁰⁷ 209b KA

¹³⁰⁸ 210b AE

¹³⁰⁹ Allah onun toprağını sulasın.

¹³¹⁰ 210a KA

¹³¹¹ 211a AE

yıl şafâlarını sürüp zevk eyledim siz niçe hisâb eylerseñiz eyleñ deyü cevâb vermiş ve belâsız ‘ömrüñ her günü niçe mâh u sâle bedel olmasını bu ṯarık ile iş‘âr buyurmuşdur. *Raḥmetu’llāhi te‘ālā ve eskenehu fi’l-cenneti’l-a‘lā*¹³¹² işbu beyt-i belâgat-edâ netâyic-i ṯab‘-ı pür-iktidârından idügi *Tezkiretü’s-Şu‘arâ*’da meşṭūr-ı silk-i sūtūr u imlâdır. **Beyt:**

[*mefā’lün mefā’lün mefā’lün mefā’lün*]

Vücüdüm dehr bâğında dikilmiş gam nihâlidir

Ḥam olmuş bâr-ı miḥnetden şanasın derd dalıdır

Şâm-ı Şerîf Mollâsı İsrâfîl-zâde Faḥrû’d-dîñ Efendi¹³¹³:

Nâḳūr-ı vücûdı dem-i feyz-i İlâhiyye ile velvele-endâz-ı ‘âlem-i şühûd olan İsrâfîl-zâdedir. Eyyâm-ı cüvânıde ḳabûl-i nefes-i mu‘ciz-eşer fuḥûl edip taḥşîl-i kemâl-i aḥz-i mülâzemetle neyl-i âmâl olduḳdan şoñra ṭokuz yüz bir senesinde Burusa’da Yıldırım Ḥân müderrisi olup ve ba’dehu Sultân Orḫan Medresesi’yle taḥşîl-i merâm ve ṭokuz yüz otuz ikide Sultâniyye Medresesi’nde maḳâm etmiş idi. Ṭokuz yüz otuz yedide ḳazâ-yı Şâm ile şehd-i kâm olup kırk senesinde ma’zûl yerine Köse Şemsî Efendi mevşûl olup yüz kırk ikide ḥalefi yerine Şâniyen ḳazâ-yı Şâm ile nâ’il-i kâm olup andan rû-be-râh-ı Beyt-i Ḥudâ ve ba’de’l-ḥacc Burusa’ya ḳadem-resâ olup yevmî seksen akçe ile Burusa Murâdiyye’sinde tekâ’üd ihtiyâr ve künc-i ihtifâda ḳarâr edip evâḥir-i ‘ömründe sevdâ-zede olmağın ḳuyûdât-ı¹³¹⁴ fâniyeden ferâğ ve ‘illet-i sevdâ elinde muḥtellü’d-dimâğ iken ṭokuz yüz kırk üç sâlinde gûş-ı nidâ-yı *İrci’î* etmekle ‘azm-i ḥuld-i berîñ ve ḳurb-ı câmi’-i Zeyniyye’de defîndir. Merḥûm-ı mezbûr faşîḥü’s-sân ve melîḥü’l-beyân olup cemî’-i ‘ulûmda müşâreketi ‘ale’l-ḥuşûş fûnûn-ı ‘aḳliyyede mahâreti var idi.

Burusa Mollâsı Ḳâzî-zâde Ḳâsım Efendi¹³¹⁵:

Vâlidî Kaşṭamonı gibi ba’z-ı bilâda ferş-i seccâde etmiş ḳuzât-ı sencide-sıfâtıdan ta’dâd olmağın Ḳâzî-zâde denmekle şöhret-dâdedir. Ḥadâşet-i sinde Hızır Beg Efendi’niñ ‘aynu’l-ḥayât-ı istifâdelerinden müstefîd ve şeref-i mülâzemetlerinden resîde-i ümmîd olup belde-i Tire’de vâḳı’ medrese ḥâricinden medâris-i Şamâniyyeniñ yerine dâḥil sekiz yüz ṭoksan üçde Fenârî ‘Alî’si infişâlinden Burusa ḳazâsına nâ’il olup ba’de’l-‘azl sekiz yüz ṭoksan yedi sâlinde def‘a-i Şâniye ḥalefi yerine Burusa manşıbı ile iḥrâz-ı rûtbe-i vâlâ ve ol mesned-i celîlede ḥukûmet-

¹³¹² Yüce Allah’ın rahmeti (onun üzerine olsun) ve Allah onu cennet-i âlâya yerleştirsın.

¹³¹³ Bu biyografi KA’da yok.

¹³¹⁴ 211b AE

¹³¹⁵ Bu biyografi KA’da yok.

pîrâ iken sekiz yüz toksan toksuzda hâl-i hükûmetinde kazâ-yı naḥb ve ‘azm-i kazâ-yı naḥb edip kısmet-i siḥâm-ı ‘ömri temâm ve zâviye-i Zeyniyye’de ta’yîn-i maḳâm eyledi. Merḥûm-ı mezbûr kemâl-i ‘iffet ile meşhûr marziyyü’s-sîre ve maḥmûdu’s-serîre idi.

Bursa Kâzîsi Dâvûd Efendi:

Kevkeb-i tâbdâr-ı vücûd-ı belde-i İznikmid’den bedîd Dâvûd Kâzî Efendi denmekle ma’lûm-ı karîb u ba’iddir. Sâlik-i tarîk-i erbâb-ı dâniş olup Mollâ Luṭfî ve Hâcî Hasan-zâde ve Mü’eyyed-zâdeniñ mecâlis-i ‘aliyye-i ifâdelerinde¹³¹⁶ müdâvim ve biriniñ hîdmet-i i’âdesinden mülâzım olup evvelâ Bursa’da Kâsım Paşa-yı Cezerî Medresesi’ne müderris ve ba’dehu Gâzî Hudâvendigâr Medresesi’nde bünyân-ı ifâdeyi mü’essis ba’dehu Trabzon Sultâniyye’si ve Edirne’de Üç Şerefeli medreselerine revnaḳ-baḥşâ¹³¹⁷ ve toksuz yüz yigirmi toksuzda Kâdirî Efendi yerine Bursa’da kâr-fermâ-yı mesned-i hükûm ü kazâ olmuş idi. Def’a-i şâniye olarak kırk Rebî’ü’l-evvelinde Ebu’s-Su’ûd Efendi yerine Bursa manşıb-ı celîlî’l-ḳadrine sezâvâr olup sekiz sene miḳdârı seccâde-pîrâ-yı hükûmet ve fâsıla-dâdende-i mâ-beyn-i ḥuşûmet olmağın medîne-i mezbûreniñ evḳâfını dîḳḳat ü tenḳîr ile bi’l-cümle teftîş ü tahrîr edip destûru’l-‘amel olmağcün bir mücellid defter etmişdir. İle’l-ân maḥfûz u ma’mûl ‘aleyh-i hükḳâm-ı zevî’l-i ihtirâmdır. Toksuz yüz kırk üç târiḳinde manşıb-ı mezbûreden ‘azlini recâ ve bu dağdağ-ı mağz-ḥırâş-ı ‘azîmeden kendüye kelâl geldigini ‘atabe-i ‘aliyyeye inhâ etdikde i’tizârı ıṣḡâ olunmayup tûl u dîrâz mekşe bâ’îş ü bâdî oldu. Toksuz yüz kırk sekiz Şafer’iniñ üçüncü günü irâdet-i aḥḳâm’ü’l-ḥâkimînin ile manşıb-ı ḥayâtdan münfaşıl ve rûḥ-ı şerîfi rahmet-i vâsi’a-i îlâhiyye’ye muttasıl olup Bursa’nıñ cânib-i Şarkısında binâ eyledigi mescid-i ḥazîresinde medfûn ve ol maḥalle Dâvûd Kâzî nâmıyla beyne’l-ahâlî şöḥret-nümündür.

Bursa Kâzîsi Vâsi’-i ‘Aliyyesi ‘Alâ’ü’l-d-dîn Efendi:

Fâzıl-ı bî-mu’âdil-i müşḡîn-i ḥâme ve Behzâd-nigâr-ı ḥâme-i *Hümâyûn-nâme* ‘Alâ’ü’l-d-dîn ‘Alî Efendi’dir. Serâ-perde-i ‘ademden şehir-i Filibe’de teşrîf-i cilvegâh-ı şühûd edip meşâḥîr-i ‘ulemâ-yı¹³¹⁸ kirâmdan ‘Abdu’l-vâsi’ Efendi’ye intisâb ve bi-ḥasebî’l-‘âde hîdmet-i i’âdelerinden neyl-i mülâzemet ile behre-yâb olduğdan soñra Bursa’da Bâyezîd Paşa Medresesi’yle nâ’il-i merâm ve ba’dehu Ferhâdiye Medresesi’nde şîrîn-kâm ve Medrese-i Hudâvendigâra zînet-efzâ ve toksuz yüz kırk dörtde Edirne’de Üç Şerefeli’ye irtikâ ve kırk altıda Edirne Bâyezîdiyyesi’yle şeref ü şânı keşîde-i bâlâ¹³¹⁹ olup toksuz yüz kırk toksuz târiḳinde

¹³¹⁶ 210b KA

¹³¹⁷ 212a AE

¹³¹⁸ 211a KA

¹³¹⁹ 212bAE

çekide-i kalem-i ‘anberin-raşamı *Hümâyûn-nâme* sebebi ile Merhabâ Efendi mesnedine Burusa manşibi ile tahşil-i âmâl ve ser-efrâz-ı emşâl ü akrân olmuş idi. Tokuz yüz elli sâlinde hükûmeti hâlinde hümâ-yı hümâyûn-bâl-i rûhı cilvegâh-ı bekâya tayerân edip hazret-i Emîr *ḳuddise sirruhu’l-ḥaṭîr*¹³²⁰ câmi’i hazîresinde mütevârî-i ḥâk-i mezârdır. Merhûm-ı sâlifü’l-beyân ‘ilm ü ma’rifet ile zamânında fâ’ik-i akrân olup fenn-i inşâda ḳuṭbu’s-sebk-i belâgat ve semt-i muḥâzarât-ı edebiyede kemiyet-i ṭab’ı yekke-tâz-ı deşt-i pehnâ-yı mahâret idi. Benâberin *Kitâb-ı Kelîle ve Dimne’yi* edâ-yı münşiyâne-i fıkra-perdâzî ile terceme ve *Hümâyûn-nâme* ismiyle tesmiye edip merhûm Sultân Süleymân Ğâzî hazretlerine ‘arz u takdîm eyledikde Burusa manşibiyla tebciî ü tekrîm olunmuşdur. İle’l-ân sühân-şinâsân-ı ma’rifet-peymâ beyinde mergûb u şöhet-ârâdır.

Burusa Kâzîsi Yâvuz Pîrî Efendi:

Devlet-i Bâyezîdiyye’de Anaṭolu şadrında olan Kâzî Maḥmûd’uñ ḥafîdi pederleri ‘amâ’ir-i Selâṭîn mütevellîleriniñ reşîdi ve Ḥasan Cân Efendi’niñ hemşîre-zâdesi ve dâmâdı olmağla¹³²¹ Ḥâce Sultân Murâd Ḥân-ı Şâliş Sa’dû’d-dîñ Efendi âsitânesine intisâb ile dârü’t-terbiyeleriniñ müstefîdi idi. İstanbul Kâzîsi Şaḥlî Emîr Efendi’den mülâzım ve ṭarîk-i tedrişe ‘âzim olup kırkdan ma’zûl olduğdan soñra ḥâric-i elli ile Şâh Sultân Medrese’sine duḥûl ve ber-muḳtezâ-yı âyîn-i ṭarîk-i ‘ilmiye niçe medâris-i mü’esselere ḳadem-nihâde-i vuşûl ve ba’dehu Medrese-i Süleymâniyye’den ḳazâ-yı ḥavâşş-ı refî’a ya’nî Eyyûb Mollâlığı ‘uhdesine ‘inâyet ü iḥsân ve tokuz yüz toḳsan dört senesinde Ğalaṭa Kâzâsıyla kâm-rân ve toḳsan beşde medîne-i dil-güşâ-yı Burusa hükûmetiyle şavma’a-i derûnî şâd u ḥandân olup tokuz yüz toḳsan altı¹³²² Recebû’l-Mürecceb’inde dâyin-i ecele hemyânçe-i vücûdundan edâ-yı naḳdîne-i ser-mâye-i ömr edip ‘âzim-i gûlzâr-ı bekâ olmağla Hazret-i Emîr *ḳuddise sirruhu’l-ḥaṭîr*¹³²³ Câmî-i Şerîfi cânib-i ğarbîsinde medfûndur. Merhûm-ı mezbûr zabṭ u siyâset-i zâlemde mânend-i seyf-i meslûl olmağın beyne’l-enâm Yâvuz Pîrî Efendi denmekle meşhûrdur.

Mevâlî-i Kirâmdan Mu’îd-zâde Meḥemmed Efendi:

Tercemesi zeyl-i şahîfede mestûr Mu’îd Ḥayrû’d-dîñ Efendi’niñ şulbundan maḥrûse-i Burusa’da gehvâre-i vücûda pâ-nihâde ve beyne’l-‘ulemâ Mu’îd-zâde denmekle şöhet-dâde Meḥemmed Efendi’dır. Bend-i pâ-yı tufûliyyetden âzâd ve reşîde-i derece-i isti’dâd olduğda tahşil-i ‘ulûm içün devr-i mecâlis-i ifâde ve ba’z-ı ‘ulemâ-yı fażîlet-intisâbdan dersini tekrîr ü

¹³²⁰ Yüce sırrı kutsansın.

¹³²¹ 211b KA

¹³²² 213a AE

¹³²³ Yüce sırrı kutsansın.

i'ade ederek beyne'l-ahālî kesb-i ta'ayyun etmiş idi. Kevkeb-i mes'ûd-ı sipihr-i faẓl-ı vücûd Şeyhü'l-İslâm¹³²⁴ Mevlânâ Ebu's-Su'ûd Efendi hâzretleriniñ talebeleri silkine muntazam ve cenâb-ı 'âlîlerinden mülâzemetle şâd u hürrem olup Burusa'da Kadri Efendi Medresesi'yle kadri 'âlî ve ba'dehu Üsküdâr'da Mehemmed Paşa Medresesi'ne irtikâ ile kıdve-i ahâlî olmuş idi. Tokuz yüz toksan tokuzda Yıldırım Bâyezîd Hân Medresesi'nde hâne-i derûnı neşât-âbâd ba'dehu taḥallî-i şahın-ı tarîḳası üzre biñ dört senesinde Murâdiyye-i Burusa ile ber-murâd ve Mekke-i Mükerrreme pâye-i refî'asiyla kadri bülend ve kayd-ı hayât ile ser-rişte-i câhî-i ebed-peyvend kılınmış idi. Mütekâ'id olduğu medresede niçe sâl tedriş-i 'ulûm ile müdâvim ve iştiğâl üzre iken biñ yigirmi üç târiḫinde rûḥ-ı şerîfi râhat-âbâd-ı bekâya sefer ve beden-i aḥḥarları Bînarbaşı Meḳâbiri'nde maḳar eyledi. Merḥûm-ı merḳûm ğarîḳ-i deryâ-yı 'ulûm muttakî vü 'âbid olup Hâce-i Sultân Murâd-ı Şâliş Sa'dü'd-dîñ Efendi'niñ hemşîrelerin tezevvüc edip manâşib-ı celîleye¹³²⁵ vuşûl-i eshel iken qabûl etmeyüp bi'l-küllîye andan müctenib ü mütebâ'id idi. *Tefsîr-i Kâzî Beyzâvî*'ye ta'lik ü hâşiyeleri vardır.

Mevâlî-i Kirâmdan Menteş-zâde Mehemmed Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da aşḥâb-ı hayrâtdan Hâce Menteş denmekle şöhre-bend bir merd-i ehl-i şervetiñ hâşıl-ı ser-mâye-i 'ömri Mehemmed Efendi'dir. Nehc-i sa'âdet müntic-i 'ilm-i şerîfe sâlik ve genc-i ma'ârif ü fezâ'ilden bir miqdâr nişâba mâlik olduğdan sonra Mu'allim-i Sultânî Sa'dü'd-dîñ-i Şânî âsitânesine ittişâl ve cenâb-ı vâcibü'l-iclâllerinden mülâzemetle muḥaşşalü'l-âmâl olup dest-be-dest-i medâris-i 'aliyyeye i'tilâ ve âheste âheste merâtib-i resmîyyeye irtikâ edip biñ on iki târiḫinde İnegöl'de İshâk Paşa Medresesi'yle qarîñ-i¹³²⁶ 'izz ü şeref ve on yedide Hanceriyye Medresesi'nde ihyâ-künende-i âyîñ-i selef olup sene-i mezbûre Muḥarrem'inde Trablus Şâm kazâsı in'âm ve yigirmi üçde Kayseriyye hükûmeti ile nâ'il-i merâm olup yigirmi sekizde Âmed Kazâsı in'âyet otuz Cemâdiyye'l-ülâsında Sakız Kazâsı Mevleviyyeti ile ğarḳ-âb-ı baḥr-ı meserret ve otuz iki Muḥarrem'inde Ramazân Efendi yerine Kete'ye nakl olunup qabûlünden ibâ etmekle ihtiyâr 'uzlet eyleyüp bundan sonra bâzâr-ı cihânıñ sûd u ziyânı tev'em ve dâd u sited-i refâhiyyeti yek-dem olduğuna âġâh olup menâşib-i Dünyeviyye'den ferâġ ve kâleb-i kâlebine ebr-rîz-i muḥabbet-i ilâhiyye'yi ifrâġ edip evḳâf-ı selâṭînden bir miqdâr vezâ'ife-i ḳanâ'at ve 'ibâdât u ṭâ'âta müdâvemet üzre iken biñ otuz üç târiḫinde râhat-âbâd-ı 'uḳbâya rihlet edip Bînarbaşı'nda Düstûr-ḥân Türbesi ḳurbunda mütevârî-i laḥd-ı maġfiretdir. Merḥûm-ı merḳûm şalâḥ-ı ḥâl ile ma'rûf u ma'lûmdur.

¹³²⁴ 212a KA

¹³²⁵ 213b AE

¹³²⁶ 212b KA

Bursa Mollası Kadri-zâde Es-Seyyid Zeynü'l-'âbidîn Efendi:

Maḥrûse-i Bursa'da karîḥ-i zuḥûr bâlâda zikri mürûr eden Şeyḥü'l-İslâm 'Abdu'l-Kâdir Efendi¹³²⁷ aḥfâdından olmağın Kadri-zâde denmekle ma'rûf u meşhûr olan Es-Seyyid Zeynü'l-'âbidîn Efendi'dir. 'An'ane ile şâhib-i neseb-i tâhire Emîr Ḥasan Efendi'niñ birâder-i mûkerremi Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'niñ necl-i celîl ve silsile-i aşıldır. Tarîk-i 'ilme sâlik ve nişâb-ı ma'rifete mâlik olduğdan soñra Şeyḥü'l-İslâm merḥûm Zekerîyyâ Efendi'den mülâzemet ile kâ-m-revâ ve ibtidâ-yı ḥâric ile ceddî medresesine revnaḳ-efzâ ve bundan soñra niçe medâris-i resmiyyeye pîrâye-baḥşâ olup biñ yigirmi Ramazân'ında Eṭranos yigirmi üçde Gemlik yigirmi altıda Kete¹³²⁸ kazâlarında icrâ-künende-i ḥûkm-i şer'-i ğarrâ ve yigirmi tokuzda Kayseriyye ve otuz üçde Mar'aş Mevleviyyetleriyle ḥûkûmet-pîrâ olup biñ otuz altı târiḥinde ber-vech-i te'bîd Bursa kazâsına muzâf olan Kete Kazâsı ile tekrim ve biñ kırk dört sâlinde 'âzim-i dâru'n-na'îm olup cedd-i emcedî Kadri Efendi'niñ binâ eylediği mescid ḥazîresinde medfûndur. Merḥûm-ı mezbûr 'iffet ü şalâḥ ile meşhûr ḥalîm ü selîm müşfik ü kerîm luṭf-ı mücessem idi.

Şâm Mollası Mu'îd-zâde Meḥemmed Efendi:

Bâlâda tercemesi sebḳ eden Mu'îd-zâde Efendi'niñ maḥdûm-ı ma'âlî-rûsûmı ve Şeyḥü'l-İslâm Ḥâce Sa'dü'd-dîḥ Efendiniñ hemşîre-zâde-i fezâ'il-mevsûmı Meḥemmed Efendi'dir. Cenâb-ı pür-mekârimlerinden mülâzım olmağın Kırk Medresesi'nden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i ma'mûl iken biñ on senesinde ḥâric elli ile Cağala-zâde Sinân Paşa Medresesi'ne evvel müderris min-dersi fi-hâ ba'dehu biñ on yedi târiḥinde Siyâvûş Paşa Medresesi'ne revnaḳ-efzâ ve rûsûm-ı tarîk-i 'ilmiyye üzre niçe medâris-i celîleye kadem-resâ olarak medrese-i müşîle-i Süleymâniyye iḥsân ve biñ yigirmi altı sâlinde dâru'l-ḥadıṣ-ı¹³²⁹ Süleymân Ḥân erzân yigirmi yedi Receb'inde manşıb-ı Şâm-ı dâru's-selâm ile ğonçe-i âmâlî ḥandân olmağla bûy-ı ḥukûmet-i şer'îyyeleri meşâm-ı ehl-i Şâmi pür-müşk ü 'abîr ve bir vechle ta'tîr u tebḥîr etmişdir ki ta'bîri güncâyiş-peziir-i ḥavşala-i tahriir degildir. Otuz yedi senesinde Edirne pâyesiyle vâlid-i mâcidleri yerine Bursa'da Sultân Murâd-ı Şânî Medresesi'ne müteşâ'id menâşıb-ı resmiyye ve 'alâyiḳ-ı dünyeviyyeden mütebâ'id ve küşe-i 'uzlet ü inzivâda müteḳâ'id olup¹³³⁰ on tokuz sene miqdârı bu ḥâl üzre evkât-güzâr iken biñ elli altı senesi ḥilâlinde 'âzim-i dâru'l-ḳarâr ve cesed-i şerîfleri Bînarbaşı Mezâristânı'nda vâlid-i mâcid ve cedd-i keşîrû'l-meḥâmidleri ḳurbunda mütevârî-i laḥd-ı raḥmet-medârdır. Merḥûm-ı mezbûr mecma'ü'l-

¹³²⁷ 214a AE

¹³²⁸ 213a KA

¹³²⁹ 214b AE

¹³³⁰ 213b KA

baḥreyn-i ‘ulūm u fezā’il mudakḳık u fāzıl ve ‘ilm ü kemāl ile şöhret-şi’ardır. Mevālî-i kirāmdan maḥdūmları Maḥmūd Efendi Sakız kazāsından ma’zūlen Burusa’da muḳīm iken biñ seksen tokuz tārīḫinde ḥānelerinde olan germ-ābe-i ḥavzından ğark-āb olarak vefāt edip pederi ḳurbunda medfūndur.

Kete Kazāsı Kāzīsı Girih-gır-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi:

Medīne-i Burusa’da ḳarīn-i zuhūr ve ḥall ü ‘aḳda kādir ‘ulemā ‘indinde Girih-gır-zāde denmekle meşhūrdur. Girih-güşā-yı ‘uḳde-i tār-ı tufūliyyet olup taḥşīl-i ‘ilm ü ma’rifet etdikden şoñra Memik-zāde Muştafā Efendi’den şeref-i mülāzemet-iktisāb ve Kırk Medrese’sinden ‘azl ile kām-yāb ve biñ yigirmi tokuz tārīḫinde ibtidā-yı ḥāric ile ‘İsā Beg Medresesi’ne dāric ve otuz iki Receb’inde Emīr Sultān Medresesi’ne ‘āric ve otuz beş Rebī’ü’l-Evvel’inde Malğara kaşabasında Sinān Paşa Medresesi’yle ser-efrāz on seneye ḳarīb ol buḳ’ada āşiyān-sāz olup kırk dört Rebī’ü’l-āḫirinde Kadrī-zāde Zeynū’l-‘ābidīn Efendi maḥlūlunda¹³³¹ mevleviyyet ile Kete kazāsına rızā verüp iki seneden ziyāde aḥkām-ı şer’iyyeyi icrāda olup ba’dehu ma’zūl Eṭrenos Arpalığıyla kūşe-gır-i ḥumūl iken biñ elli yedi tārīḫinde müddet-i ‘ömri temām ve manşib-ı ḥayātı encām bulup ḥazret-i Emīr *ḳuddise sirruhu’l-ḥatīr*¹³³² Ğarb Kapısı muḥāzīsinde olan sāḥada vücūdı mütevārī-i seḥāb-ı ‘adem oldu. Merḥūm-ı mezbūr ‘ilm ü ma’rifetle memdūḥ-ı cumhūr pīr-i münevverü’l-meşīb vaḳūr u edīb idi.

Mekke-i Mükerreme Mollāsı Bāldır-zāde Selīşī Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Zāt-ı şerīfleri ḳayd-ı tekellūf ü ta’rīfden müstaḡnī vü sāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi İbni Muştafā bin ‘Alī Dede beyne’l-‘ulemā Bāldır-zāde denmekle şöhret-dādedir. Cedd-i emcedleri ‘Alī Dede Tokadı olup mevlānā-yı mezbūr vālid-i mācidleri zeyl-i şaḥīfede meşṭūr Muştafā Efendi şulbundan medīne-i dil-güşā-yı Burusa’da ḥilkat-i ḥil’at-ı mes’ūd ile şeref-yāfte ve bād-pāy-ı ḥayāt ile deşt-i pehnā-yı vücūdı tāḥte ederek kesb-i ‘ilm ü ma’ārifē şarf-ı naḳdīne-i eyyām u leyāl ve bezl-i ser-māye-i māḥ u sāl edip ‘ulemā-yı ‘aşr-ıñ mecālīs-i ifādelerine dāḥil ve isti’dād-ı Ḥudā-dād ile ser-bülend-i emāşil olduğda biñ üç senesinde ‘Arab-zāde ‘Abdu’r-Ra’ūf Efendi’den şeref-i mülāzemetle be-kām ve biñ dört tārīḫinde Yıldırım müderrisi Mu’jīd-zāde Meḥemmed Efendi’ye irtibāt ile ḥidmet-i ifādelerinde ḳıyām edip biñ on beşde kırk akçe ile Burusa’da Mollā Fenārī Medresesi’yle mümtāz ve ba’dehu Şahin Lālā müderrisi olup ol buḳ’ada tūl u dırāz-ı lāne-sāz¹³³³ olduğdan şoñra resm-i ṭarīḫ üzre Yıldırım Ḥān Medresesi’ne

¹³³¹ 215a AE

¹³³² Yüce sırrı kutsansın.

¹³³³ 214a KA

“revnağ-bağşā ve andan İstanbul’da ‘Ā’işe Sultān Medresesi’ne”¹³³⁴ kadem-resā ve biñ kırk sālinda Burusa Sultāniyye’sinde kadr ü pāyesi a’lā ve sene-i mezkūrede evāhırinde Üskūdār Kazāsı hukūmetiyle şeref-i menzilesi vālā kırk beşde kazā-yı belde-i Harām ile mir’āt-ı dil ü cānı mücellā ve kırk altı¹³³⁵ ve kırk yedi senelerinde ‘Arafāt’da kırā’at-ı huṭbe naşīb ve iki def’a şeref-i hacc ile hātır-ı ‘ātır-ı taṭyīb oldu ba’dehu cānib-i vaṭana hevdec-süvār-ı ‘avdet olup ber-vech-i tekā’ūd Yıldırım Hān Medresesi’nde cā-nişin ve Yeñişehr kaşabası Arpalık ta’yin olunup bu hāl üzre sübḥa-gerdān-ı eyyām u leyāl iken biñ altmış Recebū’l-Müreccebinde şahīfe-i vücūdī nā-būd-ı şühūd ve ‘āzīm-i dāru’l-hulūd olup Abdāl Meḥemmed Cāmi’i ḥazīresinde āsūde vü defīn ve peder-i vālā-güher ile cedd-i büzürgvārına qarındır. Mevlānā-yı merķūm ‘ilm ü fezā’il ile mevsūm mecmū’-ı ḥayşīyyātda ‘alem ve ‘ale’l-ḥuşūş şī’r ü inşāda müselle-i ‘ālem olup maḥrūse-i Burusa’ya müte’allık *Kitāb-ı Vefeyāt*’ı Şīrāze-bend-i cem’ ü te’līf etmiş ve fezā’il-i Mekke-i Mükerrema ve Medīne-i Müneverre’ye müte’allık mü’ellefeleriñe ḥarem-i beytū’l-Harām’da mücāveret hālinde ihtimām edip keşide-i şahīfe-i beyāz olduḡda *temmetü kitābenā bi-‘avnihi*¹³³⁶ kelām-ı belāḡat-irtisāmı hūb tārīḡ vākı’ olmuşdur.

Burusa Mollāsı Fenārj-zāde Şāh Meḥemmed Efendi:

Maṭla’-ı saltanat-pişin-i ‘adālet-āyın olan maḥrūse-i Burusa’da Maḥmūdu’l-Fenārj şulbundan ḥayyiz-i zuhūra gelen evlād-ı Fenārj’niñ ercmendi Şāh Meḥemmed Efendi’dir. Bālīg-i mebālīg-i derece-i isti’dād¹³³⁷ olup mecālīs-i ‘ulemāda taḥşil-i ‘ilm ü kemāle bezl-i sa’y u ictihād eyledikten şoñra Hāce-i Sultānj Seyḥū’l-İslām Mevlānā Sa’dū’d-dīn Efendi merḥūmuñ talebesi silkine dāḡil ve şeref-i mülāzemetlerine nā’il olduḡda evvelā pāye-i erba’ından ma’zūl ve biñ on dört tārīḡinde Fethiyye’de Sinān Paşa Medresesi’ne mevşūl ve ḥasbe’l-‘āde niçe medāris-i celīlede ferş-i seccāde-i ifāde ederek biñ yigirmi ṭokuz senesinde Şofya kazāsıyla kām-kār ve biñ otuz altıda Medīne-i Münevvere hukūmetiyle rifāt-medār ve kırk yedi Şafer’inde maḥrūse-i Burusa¹³³⁸ kazāsı manşıbı iḥsān ve güsterende-i seccāde-i ‘izz ü ‘unvān olup biñ kırk ṭokuz sālinda ma’zūl ve maḥrūse-i Burusa’da küşe-nişin-i ḡumūl iken biñ elli bir senesi Zī’l-ka’de’sinde naṭ-ı ‘ömr-i ‘azizinde leclāc-ı ecel açmazın şāh māt demekle ṭayy-ı bisāt-ı ḥayāt edip cedd-i emcedi Mollā Fenārj Cāmi’i ḡurbunda şeh-rāhda olan sāḡada mütevārj-i ḡāk-i siyāh ve müterākķib-i du’ā-yı gedā vü şāhdır. Mevlānā-yı mezbūr ḡalīm ü selīm ve müşfik ü kerīm süfre-i ni’meti ḡuşāde ve luṭf-ı ṭab’ı ḡadden ziyāde idi. Ḳuṭbu’l-āfāk Ḥazret-i Üftāde

¹³³⁴ Tırnak içindeki kısım AE’de der-kenāra yazılmıştır.

¹³³⁵ 215b AE

¹³³⁶ Kitabımız yardımıyla tamamlandı.

¹³³⁷ 214b KA

¹³³⁸ 216a AE

ḳuddise sırruhu’l-‘*aziz*¹³³⁹’iñ maḥdūm-ı ma‘ālî-mevsūmları Şeyḫ Muştafâ Efendi ḫâzretlerine dāmâd ve ol dâ’ire-i ‘aliyyeye kesb-i müşâmeret ile ḫurrem ü şâd olmuş idi.

Kütahiyye Ḳâzısı Hindî-zâde Ramazân Efendi İbni ‘Abdu’l-lâh Efendi:

Tercemesi *Zeyl-i Şaḳāyık*’da meşṭūr ve biñ yigirmi iki Ramazân’ında Burusa’da vâşıl-ı rahmet-i Rabb-i ğafūr olan Şâm-ı Şeref-encām Müftisi ‘Abdu’l-lâh El-Hindî’niñ ferzend-i ma‘ālî-ḳadrî Ramazân Efendi’dir. Ḥâk-i ‘iṭrnâki reşk-âver-i müşg-i Çiñ olan medîne-i Burusa’da bû-yâfte-i zuhūr-ı nâfe-i vücūd olup neyyir-i isti’dâd sipihr-i nâşîye-i ḫâlinde ba’de’l-iştigâl seyyâḫ-ı şeh-râh-ı ‘ilm ü kemâl olmağın evvelâ Mu’jîd-zâde Efendi dâru’l-ifâdesinde istifâde ve ba’dehu Burusa Ḳâzısı şeyḫ-zâde Ḳudsi Es-Seyyid Meḫammed Efendi’niñ meclis-i fezâ’ilinde rû-nihâde olup fevtinden mülâzım ve ḫâric ile Mollâ Fenârî Medresesi’ne ḳâdim olup biñ elli senesinde Ḥamza Beg Medresesi’yle ikrâm ve biñ elli altı târiḫinde ḫâzret-i Emîr medresesin in‘âm ve biñ elli yedi sâlinde Ṭrablus Şâm ḳazâsıyla taḫşîl-i merâm edip sene-i mezbûrede şadme-i cûlûs-ı Meḫammed Ḥânî ile sîlî-ḫor-ı ‘azl olup yerine Ṭavîl Ḥasan Efendi naşb olunmuş iken elli sekizde ḫalefi yerine¹³⁴⁰ şâniyen ḳazâ-yı mezkûr ile be-kâm olmuş idi. Altmış iki Ramazân’ında Kütahiyye ḳazâsına ḫâkim bi’l-‘adl ve sene-i merḳûme ḫitâmında ba’de’l-‘azl maḫrûse-i Burusa’ya ‘avdet ü naḳl edip çihl rûz mürûrunda biñ altmış üç Zî’l-ḳa’de’sinde rûḫ-ı şerîfi ‘âlem-i bekâya revân olup Bîñarbaşı Mezâristânı ḳurbunda veled-i vezîri mescidi sâḫasında medfûn ve vâlidî ‘Abdu’l-lâh Efendi’ye maḳrûndur. Merḫûm-ı merḳûm âşnâ-yı envâ’-ı ‘ulûm olup keşkül-i derûnı meşḫûn icrâ-yı ma‘ârif-i gûn-â-gûn idi.

Ṭrablus Şâm Mollâsı Bâldır-zâde Dervîş Meḫammed Efendi:

Tercemesi bâlâ-yı şaḫîfede çekîde-i ḳalem-i müşgîn-i ‘abd-i kemîn Bâldır-zâde Şeyḫ Meḫammed Efendi’niñ şulb-ı pâkinden biñ¹³⁴¹ on ṭokuz senesinde pâ-nihâde-i mesned-i vücūd olan Dervîş Meḫammed Efendi’dir. İsti’dâd-ı mâder-zâd ile ṭariḳ-i taḫşîl-i ‘ilme ‘âzim ma’zûl-i medrese-i erba’în olup evvelâ biñ elli bir târiḫinde ḫâric elli ile Vâ’iziyye Medresesi’nde kürsî-i merâma irtikâ ve elli altıda ‘İsâ Beg ile mürde-dili iḫyâ ve niçe medâris-i ‘ilmiyyelere ḳadem-resâ olarak altmış beş Şevvâl’inde Medrese-i Ġâzî Ḥudâvendigâr’a vâşıl ve altmış yedi ḫilâlinde Ḳonya Ḳazâsı ile ḳıdve-i emâşil olup altmış sekizde Ṭrablus Şâm ḳazâsına tebdîl ve yetmiş bir sâlinde Ḳayşeriyye ḳazâsıyla tebcîl ve yetmiş iki Şa’bân’ında ‘azl ve vaṭan-ı aşîyyelerine naḳl edip ba’dehu yetmiş altı Cemâzi’l-âḫirinde def’a-i şâniye Ṭrablus Şâm ḫukûmeti ile neyl-i merâm ve yetmiş yedi Rebî’ü’l-evvelinde ba’de’l-infişâl maḫrûse-i

¹³³⁹ Aziz sırrı kutsansın.

¹³⁴⁰ 216b AE

¹³⁴¹ 215a KA

Bursa hırām edip ba‘dehu meflūc olmağın manāşıbdan istifā ve İnegöl Kazāsı ile iktifā ve biñ yetmiş tokuz Rebj‘ü’l-āhırinde rebj‘-i hayātı āhır olup ‘azm-i dāru’l-bekā eyledikde Abdal Mehemmed Cāmi’i hazıresinde mütevārj-i hāk-i fenā¹³⁴² olmuştur. Merhūm-ı mezbūr ahlāk-ı hamīde şāhibi şāf-derūn ikrām u ihsānı ehibbāya hadden bjrūn idi.

Bursa Mollası Tavıl ‘Alî Efendi:

Fi’l-aşl Konya’da vücūda gelüp vālidî ile Şām-ı şerīfe hicret ve Hāfız-ı kelām-ı ‘İzzet olup Sultān Murād-ı Rābî ‘aşrında maḥmiyye-i İstanbul’a nüzūl Muḥaşşî Sinān Efendi ḥidmetinden mülāzım olup kırkıdan ma’zūl olduğdan soñra biñ altmış üç senesinde ḥāric ile¹³⁴³ Ahmed Ağa Medresesi’ne müderris ve ḥasbe’t-tariḳ niçe medāris mü’esseselerde bünyān-ı ifādeyi mü’essis olarak biñ seksen sālinda Medrese-i Süleymāniyye ihsān ve seksen birde Şām pāyesiyle Ğalaṭa kazāsı erzān ve seksen sekiz Receb’inde Bursa kazāsı ile maḥsūdu’l-aḳrān olup sene-i mezbūre Şāfer’inde icrā-yı evrāk-ı ‘ömri dest-i ecelde *ke-ṭayyi’s-sicili li’l-kutub*¹³⁴⁴ etmegin ‘örfiyle cenāzesi Cāmi’-i Kebjir’de be-cāy-ı maḥfel-i kazā mevzū’-ı seng-i muşallā ve cemā’at-ı keşīre ile namāzı edā ve maḥkeme ḳurbunda olan mu’allim-ḥāne hazıresinde defīn-i sāhire-i ḡabrā oldu. Merhūm-ı mezbūr deryā-yı güher-riz-i ‘ulūm ve daḳāyık-ı ḥadiṣ ü tefsīrde ve uşūl u furū’da yegāne-i rūzgār olduğu meşhūr-ı cumhūrdur. Tavıl Hasan Efendi-nām fāzıl-ı nihırjirūñ dāru’l-ifādelerinde perveriş-yāb olmuş idi.

Mevālî-i Kirāmdan Mu’jîd-zāde Mehemmed Efendi¹³⁴⁵:

Tercemesi bālāda zıver-i silk-i sūtūr olan Mu’jîd-zāde Mehemmed Efendi merhūmuñ şulbundan maḥrūse-i Bursa’da zuhūr ve refte refte ḳanṭara-i şabāveti mürūr ve neyl-i mülāzemetle mesrūr olup ḥāric elli ile biñ kırk dördte Medrese-i Ḳadriyye ile ḳadri mezīd ve biñ elli senesinde Şahin Lālā Medresesi’nde şayd-bāz-ı tır-i pervāz ümmīd edip ba‘dehu Mollā Yegān Medresesi’yle kām-revān ve altmış birde ḥukūmet-i kazā-yı Mar’aş ile şādmān ve altmış üçde Arz-i Rūm kazāsıyla dil-āsān ve altmış altı sālinda Kütahiyiye kazāsı ‘uhdesine erzān olup altmış yedide kazā-yı Ankara ile memnūn ve seksen ikide Tarablus Şām kazāsında dāfi’-i ḥüzn-i derūn olup ve seksen sekizde Sakız kazāsında¹³⁴⁶ lenger-endāz-ı mersā-yı ḥukūmet ve seksen tokuzda Bursa’ya ḳadem-resā-yı ‘avdet ve sene-i mezbūrede Bursa’da vāḳı’ mülkleri olan

¹³⁴² 217a AE

¹³⁴³ 215b KA

¹³⁴⁴ Kitap sayfalarını dürer gibi.Kur’ân, Enbiya/104.

¹³⁴⁵ Bu biyografi KA’da kayıtlı.

¹³⁴⁶ 216a KA

germ-ābe havzına *bi-kaẓā'i'llāhi te'ālā*¹³⁴⁷ ğarḳ-āb olup Biñarbaşı Mezārsitānı'nda ve ceddi kurbunda defīn-i taḥte't-türābdır.

Toḳat Mollāsı Kızıklı-zāde Aḥmed Efendi:

Biñ altmış dört tārīḫinde belde-i Şofya'da ešnā-yı ḥukūmetde ḥirāmende-i maḥkeme-i bekā olan Kızıklı Meḥemmed Efendi'niñ ferzend-i faẓiletmendi Kızıklı-zāde Aḥmed Efendi'dir. Burusa'da meclis-i şühūda nüzūl ve rütbe-i sinn-i bülūḡa vuşūl ve Ḳudsī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥidmetinde aḫz-i mülāzemetle nā'il-i me'mūl ve Kırḳ Medresesi'nden ma'zūl olduğdan şoñra pāye-i ḥāric ile biñ altmış altıda Çendik Medresesi'ne dāric ve muḳteẓā-yı rūsūm niçe medāris-i celīlelere ḳudūm ederek biñ yetmiş sekiz tārīḫinde Medrese-i 'İvāz Paşa'dan¹³⁴⁸ 'İsā Beg Medresesi'ne pīrāye-baḫşā ve seksen iki Şevvāl'inde Ḳadriyye Medresesi'yle rütbe-i ḳadri vālā ve biñ seksen altı sālinda Toḳat Ḳazāsı 'uhde-i şadāḳatlerine iḥsān ü 'ināyet ve ba'de tekmiḫli'l-müddet vaṭan-ı aşılyelerine 'avdet ü ric'at eyleyüp biñ seksen ṭoḳuz senesinde rūḥ-ı laṭīfi bihişte dāḫil ve ḳurb-ı civār-ı Ḥaḳḳa mütevāşıl olup maḥrūse-i merḳūmeye bir bucuḳ sā'at ba'dı olan Fidyekızlık-nām ḳaryede çiflikleri kurbunda medfūndur. Maḥdūm-ı ma'ālī-rūsūmı Kızıklı-zāde Meḥemmed Efendi Burusa'da kibār-ı beldeden ma'dūd ve Mollā Yegān Medresesi'ne ḳu'ūd ile şeref-endūd iken biñ yüz otuz yedi sālinda 'ālem-i 'uḳbāya irtihāl edip vālid-i mācidleri civārında defīn-i ḥāk-i mezārdır¹³⁴⁹.

Burusa Mollāsı At Bāzārī Aḥmed Efendi:

Maḡnisa medreselerinden 'Abdu'l-Bāḳī Efendi'niñ maḥdūm-ı ercmendi Aḥmed Efendi'dir. Ṭarīḳ-i tedriḣe 'āzim ve Şeyḫü'l-İslām Ebū Sa'īd Efendi'den mülāzım olduğdan şoñra biñ yetmiş dörtde Beşiktaşlı Maḥmūd Efendi yerine Şāniyen İbrāḫīm Paşa-yı 'atīḳ Medresesi'nde ḳadr-i i'tibārı mezīd ve seksen birde Medrese-i İbrāḫīm Paşa-yı Cedīd'de berāt-ı 'atīḳ ümmīdi tecdīd ve bi-ḥasebi't-ṭarīḳ ba'z-ı medāris-i mü'essede ifāde-i teşyīd ederek ṭoḳsan iki tārīḫinde serāy-ı Ġalaṭa ile şādān ve ṭoḳsan beşde Medīne-i Münevvere ḳāẓīsı olmaḡın tesābuk-ı emşāl ü aḳrān etmiş idi. Biñ yüz üç senesinde maḥrūse-i Burusa mevleviyyeti 'uhdesine tevcḫ ü erzān olduğda maḥmiyye-i İstanbul'dan ṭayy-i bisāt-ı iḳāmet ve Burusa'ya nehzat edip yevm-i cum'a inḫirāf-ı mizāc ile şehre dāḫil ve iśneyn gecesi raḥmet-i Ḥaḳḳ'a vāşıl olup Ḥazret-i Emīr *ḳuddise sirruhu'l-ḥaṭīr*¹³⁵⁰niñ ğarb kapısı kurbunda ḥulefā-yı kirām civārında medfūndur. Merḫūm-ı mezbūr pāk-i tikād ḥişsedār-ı ma'ārif ü nīḳ-nihād idi.

¹³⁴⁷ Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

¹³⁴⁸ 217b AE

¹³⁴⁹ 216b KA

¹³⁵⁰ Yüce sırrı kutsansın.

Mevālî-i 'izâmdan Seyfî-zâde¹³⁵¹ Es-Seyyid İbrâhîm Efendi:

'Ulemâdan Seyfu'llâh Efendi'niñ maḥdûmı Es-Seyyid İbrâhîm Efendi'dir. Rütbe-i rüşd ü sedâda vaz'-ı pâ ve pîrâye-i 'ilm ü 'irfân ile kesb-i i'tilâ etdikde ṭarîḳ-i tedriṣe 'âzim ve Şeyḫü'l-İslâm Bahâyi Efendi merḥûmdan mülâzım olup pâye-i erba'ından bi'l-infişâl biñ yetmiş ṭokuzda bâ-rütbe-i ḥâric Medrese-i Dizdâriyye zabtla nâ'il-i seyf-i celâdet ve bundan soñra rûsûm-ı ṭarîḳ üzre devr-i teselsüle refîḳ olarak biñ ṭoksan altı sâlinde Şâniyen serây-ı İbrâhîm Paşa'da câlis-i serîr-i feḫâmet¹³⁵² olup ṭoksan ṭokuzda yerlerinde i'tibâr-ı mûşile-ı Süleymâniyye ile def'-i ğumûm ve biñ yüz iki târiḫinde bi'l-fi'l Medrese-i Süleymâniyye'de ikmâl-i rüteb-i rûsûm edip yüz beşde Selanik kazâsıyla dâḫil-i silk-i zümre-i mevālî yüz on bir senesinde Şâm-ı şerîf mevleviyyeti ile rütbe-i ḳadri 'âlî yüz on altı târiḫinde Der-Sa'âdet'de iḥrâz-ı mesned-i niḳâbet-i sâdât ile ma'âlî-şifât olmuş idi. Sene-i mezbûre vak'asında sîlî-ḥorân-ı ğazab-ı pâdşâh-ı devrân zümresine ilḥâḳ olmağın maḥrûse-i Burusa'ya nefy ü iclâ olup bu âlâm-ı taḥammül-fersâ-yı cân-güdâz ile ğüzârende-i leyâl ü eyyâm iken biñ yüz yigirmi iki sâlinde şemşîr-i inḫinâ-peziir-i ḫayâtı pençe-i pür-zür-ı ecelde şikest olduḳda Bînarbaşı Meḳâbiri'nde medfûndur. Merḥûm-ı mezbûr ḫâl-âşnâ şâf-dil ü sûtûde-sîret niçe fuḫûl-i 'ulemâ ile şoḫbet etmiş dervîş-nihâd bir zât-ı meḫâsin-şifât idi.

Kıbrıs Mollâsı Hâdjî-zâde 'Abdu'llâh Mollâ Efendi:

Üsküdâr kazâsından ma'zûlen biñ yüz kırk üç senesinde ṭarîḳ-i ḫacda rû-gerdân-ı 'âlem-i fânî ve 'âzim-i biḫîşt-i câvidânî olan câmi'-i 'ulûmu'l-fürû' ve'l-uşûl ve ḫâdjî-i fûnûnu'l-ma'ḳûl ve'l-menḳûl Bâḳî-zâde Mevlânâ 'Abdu'l-Hâdjî Efendi ḫazretleriñ¹³⁵³ şulb-i pâkiñden maḥrûse-i Burusa'da nümâyende-i dîdâr ve ğülşen-i dânişde bir ğül-i râyiḫadâr olup ma'ârif ü hûnerden ḫişşe-yâb ve rûy-ı dil-cûy-ı 'ulûmdan ref'-i niḳâb eyledikde ṭarîḳ-i 'ulemâya şitâb ve aḫz-ı mülâzemetle meserret-me'âb ve bi-ḫasebi't-ṭarîḳ irtikâ-yı medâris-i 'aliyye ederek Şahn ile Bâyezîd Paşa Medresesi'nde sâbıḳ-ı şeyḫ ü şâb olmuş idi¹³⁵⁴. Biñ yüz kırk iki senesinde medrese-i mezbûreden belde-i Bosna'ya mevleviyyetle ḳâzî vü ḫâkim ve de'âvî-i ricâl u ünâşî fâsıl u ḫâsım olup biñ yüz kırk ṭokuz târiḫinde cezîre-i Kıbrıs ḫukûmeti ile şeref-maḳrûn ve taḫşîl-i merâm ile memnûn olup cezîre-i mezbûre kazâsından mün'azil ve mevlidleri Burusa'ya mürteḫil olduḳda biñ yüz elli üç sâlinde evrâḳ-i sicill-i 'ömrleri ṭay-kerde-i dest-i ḫâdimü'z-zât ve 'âzim-i cennât-ı 'âliyât olup belde-i merḳûmede Paşa Ḳapusu ḳurbunda olan Zanbaḳlı Mekteb ḫazîresinde mütevârî-i cevfi-ḡabrâ oldu. Merḥûm-ı mezbûr seḫâ vü 'aṭâ ile meşḫûr

¹³⁵¹ 218a AE

¹³⁵² 217a KA

¹³⁵³ 218b AE

¹³⁵⁴ 217b KA

her kanda olursa zurefā ve şu'arā ile yār-ı gār ve 'ilm-i mūsīkiden āšnā vü hışsedār ve maḳām-ı Işfahān'da olan şavṭu'n-nazīrleri pesendide-i gürūh-ı zākirān-ı ma'ārif-şī'ardır. Maḥdūm-ı mūkerremeleri Meḥemmed Rızā Efendi Burusa'da Medrese-i Bāyezīd Paşa'ya neyl ile be-kām iken biñ yüz yetmiş beş tārīhinde 'āzim-i dāru'l-cinān ve peder-i muḥteremleri ḳurbunda āsūde-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān olmuşdur.

Bā-pāye-i Ḳuds Diyārbekr Mollāsı Süleymān Efendi:

Biñ yetmiş tokuz senesinde ḥazret-i Emīr müderrisi iken tārik-i dār-ı gurūr olan tīr-endāz-ı meşhūr ve re'īs-i pehlevān-ı pūr-zūr 'Alā'iyyevī Muşlī Efendi'niñ ihfād-ı zevi'l-emcādından ma'dūd erīke-nişīn-i fezā'il ve ḥā'iz-i rütübü'l-celā'il Süleymān Efendi'dir¹³⁵⁵. Şaḥḥāf Emīr denmekle şehir *Süleymān Efendi Vefeyātı*'nda keşide-i silk-i tastīr olduğu üzre Ḳara Deñiz sāhilinde Bolu ḳaşabasinda ber-dāḥte-i yed-i ḳudret ba'dehu maḥmiyye-i İstanbul'a naḳl ü hicret edip feres-rān-ı meydān-ı 'ilm ü ma'rifet olduğda Şeyḥü'l-İslām 'Alī Efendi āsitānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetle behre-yāb olup¹³⁵⁶ biñ yüz üç tārīhinde bā-ibtidā-yı ḥāric Burusa'da Ḳāsım Şubaşı Medresesi'ne nā'il ve zāt-ı fażīlet-āyātı bu zerī'a-ı ḥayriyye ile Der-'aliyye'den maḥrūse-i merḳūmeye vāşıl ve Ḥammām-ı Tekye civārında sūknā tedārüküyle müttekā-pīrā-yı visāde-i ikāmet ve ḳānūn-ı 'ilmiyye üzre niçe medāris-i ma'hūdeleri güzer ederek biñ yüz yigirmi tārīhinde Veliyyü'd-dīn-zāde Ahmed Paşa Medresesi'nde ḳarīn-i rütbe-i meserret ve yigirmi sekizde Sulṭān Orḫan Medresesine pīrāye-baḥşā ve yigirmi tokuzda Medrese-i Ḥudāvendigār'a irtikā edip ba'dehu tālib-i mevleviyyet ve biñ yüz otuz üç tārīhinde dāru'l-feth-i belde-i Ḳayseriyye'de mesned-ārā-yı ḥukūmet ve otuz tokuzda Diyārbekr Ḳazāsı tevciḥ ü erzān ve yüz kırk iki sālinda Ḳuds-i şerīf pāye-i celīlesi iḥsānıyla maḡbūṭu'l-emşāl ve'l-aḳrān olup belde-i mezbūrede ḥammām-ı tekye ḳurbunda vāḳı' devlet-ḥānelerinde inzivā üzre iken biñ yüz elli altı Cemādiyye'l-ülāsında rū-be-rāh-ı cennetü'l-me'vā ve ḥāne-i ubbeh-et-nişānları civārında olan Zeyniyye Mektebi sāḥasında defīn-i zīr-i ḡabrā oldu. Mevlānā-yı mezbūr meḥāsinü'l-aḥlāk şāḥib-i meḳārim ü eşfāk ḥalīm u selīm şāfi-fu'ād pāk-i'tikād idi.

Burusa Mollāsı 'Āṭīf-zāde Meḥemmed Emīn Efendi:

Merḥūm-ı mezbūr Defterdār 'Āṭīf Efendi-zāde denmekle beyne'l-aḳrān meşhūr olup maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da serā-perde-i ketm-i 'ademden rū-nümā ve ḥānedān-ı pederiye pīrāye-baḥşā ve refte refte¹³⁵⁷ dā'ire-i sinn-i şu'ūra ḳadem-resā olduğda naḳdīne-i evḳātī taḥşīl-i ma'ārif-e-maşrūf ve licām-ı eşheb-i zīhn-i cevdeti semt-i hūner-i netāyicü'l-

¹³⁵⁵ 219a AE

¹³⁵⁶ 218a KA

¹³⁵⁷ 219b AE

menāfi'a ma'tūf olmağın mecālis-i ifāde-i 'ulemā-yı 'aşra mülāzemet-i mu'tāda ile¹³⁵⁸ behrever ve gencj-ne-i 'ilm-i ilāhiyye'den bir miqdār nişāba neyl ile mūkır olduğdan şöñra tārīk-i tedrijs-i rūsūma duḡūla ḡaṭve-endāz ve reh-berj-i tevfiḡ-i ber-şefiḡ ile kaṭ'-ı 'aḡabāt-ı tārīk ederek rütbe-i muḡḡarice dāric ile mümtāz olup biñ yüz yetmiş yedi tārīḡinde manāşib-ı bilād-ı Erba'a'dan maḡrūse-i Burusa ḡazāsı Mevleviyyeti 'uhdesine bi't-tevcḡh teveccūḡāt-ı pādşāh-ı zamān ile rütbe-i ḡadr ü i'tibārı tenviḡ kılunup belde-i mezbūreye lede'l-vuşul seccāde-i şerī'at-ı ḡarrāda aḡkām-ı naḡliyye ve 'aḡliyyeyi icrāda iken sene-i merḡūmede bi-emri'llāhi te'ālā inḡizā-i müddet ile ma'zūl-ı manşib-ı ḡayāt-i dūnyā ve mevşul-i zümre-i müteḡā'idj-in-i mevtā olup şehir-i mezkūrda burc-ı ḡal'ada vāḡı' ḡazret-i Üftāde ḡuddise sırruhu'l-'aziz¹³⁵⁹ iñ türbe-i 'ālileri cāmī-i şerīfi muḡāzjisinde olan ḡazjrede medfūn ve Şeyḡū'l-İslām-ı Sābık ḡara ḡalil Efendi-zāde Meḡemmed Sa'jd Efendi'ye maḡrūndur.

Belḡırad Mollāsı Menteş-zāde 'Abdu'r-Raḡim Efendi:

Tercemesi zeyl-i şaḡḡfede şebt ü terkjım olan Sultāniyye müderrisi Menteş-zāde Maḡmūd Efendi merḡūmuñ şulbundan maḡrūse-i Burusa'da zuḡūr u bürüz ve terbiye-i dāye-i rüşd ü zekā ile edeb-āmūz olup ḡayd-ı ṡufūliyyetden āzāde ve rütbe-i fark-ı sefiḡ ü sevāda pā-nihāde olduğda 'ulūm u ma'ārifiñ baḡr-i zeḡḡārı Edirneviyyü'l-aşl Şehryārj Efendi'den telemmūz edip ceride-i bālī nuḡuş-ı 'ulūm ile mālī ve ḡilye-i dāniş ile beyne'l-ahālī ḡadri 'ālī olduğda tārīk-i 'ulemāya heves ve aḡz-ı mülāzemetle duḡūl-i rāh-ı tedrijsi dest-res olmağın pāye-i ḡarice ḡadem-resā¹³⁶⁰ ve biñ yüz kırk beş senesinde dāḡil ile ḡāce Rüstem Buḡ'ası'na revnaḡ-efzā ve ḡasbe't-tārīk¹³⁶¹ niçe medāris-i celīlelere pīrāye-baḡşā olarak biñ yüz elli iki tārīḡinde ḡareket-i Şaḡnla Gökdere'den Müfti Aḡmed Paşa Medresesi'ne müderris ve ḡareket-i altmışlı ile ba'z-ı medāris-i 'ilmiyyede daḡı şadr-ı meclis olup ba'dehu zāt-ı fütüvvet-simātı 'unvān-ı mevleviyyetle şeref-yāb ve rüy-ı şāhid-i dil-cū-yı merāmdan ref'-i niḡāb eyledikde evvelā ḡazā-yı belde-i Bosna taḡljd ba'dehu ḡukūmet-i Arz-ı Rūm taḡvjz ü tesvjḡ ve belde-i Şofya ile berāt-ı köhne-āmālī tecdjḡ buyurulmuş ve biñ yüz yetmiş üç sālinde bā-pāye-i Filibe dāru'l-cihād-ı belde-i Belḡrad ile 'uḡde-i murādı ḡuşād ve nihād-ı meḡārim-i'tiyādından ahālī zjir-i destān memnūn u dil-şād olmuş idi. ḡazā-yı mezbūreden ma'zūl ve maskaṭ-ı re'sleri Burusa'ya ḡufūl edip bir ḡaç seneler daḡı bālīn-i celālet ve ubbehete ittikā ve āyjn-i cūd-ı semāḡatı icrā üzre iken biñ yüz yetmiş ṡokuz evāḡirinde naḡl-i zjibā-yı vücūdına şarşar-ı fenā ḡübūb ve āftāb-ı 'ömri burc-ı ḡayātından ḡurūb eyleyüp Biñarbaşı ḡāmūşānı'nda defjn ve ecdād-ı meḡārim-

¹³⁵⁸ 218b KA

¹³⁵⁹ Aziz sırrı kutsansın.

¹³⁶⁰ 220a AE

¹³⁶¹ 219a KA

mu'tādlarına karındır. Merhūm-ı mūmā ileyh zerī'a-i mubāhāt-i āl-i menteş ve huṭūṭ-ı hüner ü 'irfān ile şahāyif-i derūnı menteş olup bāb-ı kerem-i vücūdı 'āmmē-i nāssa meftūh-ı latīfū's-şemā'il hafīfū'r-rūh bir zāt-ı beşūş u semūh idi.

Şofya Mollası Tuz Bāzārj-zāde Meḥemmed Efendi:

Peder-i vālā-kādrleri Hüseyn Efendi maḥrūse-i Burusa'da Bāzār-ı Milḥ kurbunda ikāmet ve kesb-i zühūb-ı şeref ü 'izzet edip şāhibü't-terceme ḥazretleri şulb-i mūmā ileyhden burc-ı evliyāda bedr-i münir gibi vilādet ve rüz-be-rüz pertev-fürüz-ı ḥüsn ü melāḥat ve maṭbaḥ-ı derūnlarına¹³⁶² cālib-i nemek-i hüner ü ma'rifet oldukça¹³⁶³ 'ulemānıñ birinden aḥz-ı mülāzemet ve tarīk-i tedriş'e azimet edip biñ yüz kırk üç senesi Rüstem Paşa ḥāricine 'āric ve kırk toktuzda ḥareket-i dāḥil ile Hāce Rüstem Buḳ'ası'na dāric olup ḥasbe't-tarīk devr-i medāris ederek biñ yüz altmış beş tārīḥinde İshāq Paşa'dan altmışlı ile Vā'iziyye Medresesi'nde kürsij-i celālete cālis ve altmış toktuz senesinde dāru'l-cihād-ı belde-i Belgrad kâzısı olup şūf-ı mevleviyyeti lābis ve biñ yüz yetmiş üç sālinde belde-i Bosna tevcih ü iḥsān ve ba'dehu Filibe pāyesiyle kaza-yı Şofya 'uhde-i liyākat-ādesine erzān olup kaza-yı Şofya'dan infişāl ve vaṭan-ı aşlıyyeleri maḥrūse-i mezbūreye irtihāl eyledikde bir kaç seneler daḥı nemek-baḥş-ı ta'ām-ı 'ömri serj'ü'z-zevāl ve mīve-ḥār-ı bāḡ-ı āmāl olmuş idi. **Beyt:**

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Herem geldi vücūda süfre-i 'ömrinde nān yokdur

Ecel peyki erişdi dest-i kāhrından emān yokdur.

diyerek biñ yüz seksen senesinde nemek-ḥor-ı ṭabakçe-i memāt ve ṭay-konende-i sicill-i ḥayāt olup Bıñarbaşı Mezāristānı'nda Kālender-ḥāne zeylinde defin-i ḥāk-i siyāh ve ḡubār-ı mezārı müzekker-i du'ā *Saḳa'llāhi šerāhu*¹³⁶⁴ mevlānā-yı mūmā ileyh nemek-i mecālis-i 'urefā ve zinet-baḥş-ı maḥāfil-i 'ulemā latīfū'l-muḥāvere keşirü'l-müsāmere sāfi-fu'ād pāk-i'tikād kılzüm-i bī-kerān-ı himmet ve cūybār-ı zeḥḥār-ı sa'ādet ü semāḥat idi.

Tuz Bāzārj-Zāde Meḥemmed Sa'īd Efendi ve Meḥemmed Es'ad Efendi:

Şulb-i pākinden memleḥa-pirā-yı 'ālem-i şühūd ve nemek-baḥşā-yı ni'met-i ḥāne-i vücūd olan maḥādīm-i ma'ālī-perverleri Meḥemmed Sa'īd ve Meḥemmed Es'ad Efendi medjine-i Burusa'da¹³⁶⁵ meşāḥir-i kibār-i ḥānedān-i kādimden ma'dūd olup mūmā ileyh Meḥemmed

¹³⁶² 219b KA

¹³⁶³ 220b AE

¹³⁶⁴ Allah onun toprağını sulasın.

¹³⁶⁵ 220a KA

Sa'îd Efendi zümre-i mevâlî-i devriyyeden bir zât-ı ma'ârif-nişân ve Belğrâd Kazâsından bi'l-infişâl hânelerinde mütevessid visâde-i 'izz¹³⁶⁶ ü 'unvân iken bâ-fermân-ı 'âlî-şân iki yüz yedi târîhinde Burusa'ya i'yan olup ve iki yüz sekiz senesinde Kütahiyye'ye nefy ü iclâ ve sene-i mezbûrede şûret-i menşûr ıtlâkı rû-nümâ olduğda ešnâ-yı 'avdet Âhû tağından bi-ermri'llâhi'l-meliki'l-hallâk kayd u bend-i miḥnet-kede-i 'âlemden bi'l-küllîye ıtlâk olmağın na'sı Burusa'ya ba'de'l-vuşûl pederleri kırbunda zümre-i mevtâya mevşûl olmuştur. Sâlifü'l-beyân Meḥammed Es'ad Efendi daḥı birâder-i muḥteremleri mânendi zümre-i mevâlî-i devriyyeniñ ercmendi olup on dört târîhinde ḥukûmet-i Bağdad-ı bihişt-âbâd ile be-kâm ve ba'de tekmi'lî'l-müddet Burusa'ya 'avdet ü i'tizâm ve iki yüz on yedi sâlinde ol daḥı 'âzim-i dâru's-selâm olup pederleri civârında ittiḥâz-ı maḳâm eylemiştir. Mûmâ ileyh Meḥammed Sa'îd Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı mükerremleri Tuz Bâzârî-zâde denmekle şöhret-dâde diğeri Es-Seyyid Meḥammed Sa'îd Efendi zümre-i müderrisîn-i resmîyyeden olarak ser-efrâz ve akrân u emşâli miyânında cûd u semâhatla mümtâz olup Gökdere Medresesi'ne neyl ile nûşende-i âb-ı nâb-ı kâse-i ḥayât ve nemek-baḥş-ı maḥbaḥ-ı dünyâ-yı bî-şebât iken iki yüz yigirmi yedi târîhinde 'illet-i nüzûldan fevt-i ficâ ile giriftâr-ı kemend-i mevt olup civâr-ı abâ vü ecdâdında mütevârî-i ḥâk-i mezârdır.

Şofya Mollâsı Kâzî-zâde Es-Seyyid 'Alî Efendi:

Gâliye-i vücûdî şâdef-i maḥrûse-i Burusa'da nümâyân ve Murâdiyye müderrisi Kâzî-zâde Es-Seyyid İbrâhîm Efendi şulbundan mihr-i münîrveş tâlî ü dıraḥşân olan Kâzî-zâde Es-Seyyid 'Alî Efendi'dir. Gehvâre-i ğunc-ı delâl-dih-i perverîş-yâb ve ser-mâye-i¹³⁶⁷ isti'dâddan mâlik-i nişâb olduğda aḥz-ı mülâzemet ve ṭarîḳ-i tedriṣe 'azîmet edip biñ yüz kırk beş senesinde ḥâric ile Ḥâce Muşliḥü'd-dîn Buḳ'ası'nda mâlik ve bundan¹³⁶⁸ soñra bi-ḥasebi't-ṭarîḳ ba'z-ı mevâzi'-ı 'aliyye-i resmîyyeyi tâ'if ü nâsık olarak biñ yüz yetmiş iki târîhinde ḥareket-i altmışlı ile Vâ'îziyyede kürşî-i merâmına şu'ûd ve yetmiş üç sâlinde ḥareket-i mişliyye ile Mollâ Yegân Medrese'sinde iṣbât-ı vücûd edip sene-i mezbûrede maḥrûse-i Konya Mevleviyyeti ile dil-şâd ve biñ yüz yetmiş yedide medîne-i Belğrad ve biñ yüz seksen birde cezîre-i Kıbrıs ve seksen dörtde belde-i Şofya kazâlarında fayşal-dih-i du'â-yı 'ubbâd olmağın każâ-yı Şofya'dan ma'zûl olup râh-ı zehâba şürû' bir kaç seneler daḥı pister-i râhatda ḥücû' üzre iken biñ yüz seksen yedi senesi ḥilâlinde secâlet-i 'ömri maḥv-şude-i âb-ı fenâ ve müteveccih-i maḥkeme-i dâr-ı bekâ olup Biñarbaşı Kâbristânı'nda mestûr-ı türâb ve maḥrûn-ı du'â-yı şeyḥ ü şâbdır.

¹³⁶⁶ 221a AE

¹³⁶⁷ 220b KA

¹³⁶⁸ 221b AE

Merhûm-ı mûmâ ileyh gül-i zîbâ-yı gülzâr-ı nezâket ve şükûfe-i bâğ u cûd u semâhat kıdve-i a'yân u eşrâf miyân-ı sağır u kebîrde memdûhu'l-evşâf nâzûk-mizâc hûb-ı imtizâc idi.

Ķâzî-zâde AĶmed Necîb Mollâ Efendi ve Es'ad Mollâ ve Şâlih Mollâ:

AĶmed Necîb Mollâ Efendi ve MeĶemmed Es'ad Mollâ Efendi mesbûku'z-zîkr Ķâzî-zâde Es-Seyyid 'Alî Efendi şulbundan bezm-i şühûd-ı münticü'l-mefkûda kudûm edip merhûm AĶmed Mollâ Efendi Burusa'da Ħamza Beg Medresesi'yle mûkerrem iken iki yüz altı târîĶinde maĶmiyye-i İstanbul'da 'azm-i dâru'l-'adem eylemiş ve MeĶemmed Es'ad Mollâ Efendi daĶı zûmre-i müderrisîn-i rûsûmdan ma'dûd ve bilâd-ı duriyyeden 'Ayıntâb kazâsı¹³⁶⁹ kendüye mev'ûd olmaĶın icâb eden fermân-ı 'âlî-şâna nigeĶ-endûd iken be-Ķikmet-i Ķâkim-i maĶkeme-i Ķader iki yüz toĶuz sâlinde kazâ-yı vesî'a'ü'l-fezâ-yı 'âlem-i beĶâyâ seyr ü sefer ve pederleri civârında ittiĶâz-ı maĶar eylemişdir. Mûmâ ileyh AĶmed Mollâ Efendi'niñ ferzend-i ercmendi¹³⁷⁰ MeĶemmed Şâlih Mollâ Efendi belde-i Burusa'da meşâĶîr-i Ķânedân ve gürûh-ı müderrisîn-i übbeĶet-nişândan olup peder-i muĶteremleri gibi ekşer-i zamân ŞoĶanlı Ķaryesinden olan çiftlikde meşĶûl-i renc-i Ķarâşet ü zirâ'at ve kibâr u şîĶâra icrâ-yı rûsûm-ı zîyâfet eyleyerek güzârende-i âvân iken iki yüz on sekiz târîĶinde kiştzâr-ı mülk-i fenâdan 'âzim-i dâr-ı cezâ olup pederleri Ķurbunda mütevârî-ı Ķâk-i mezârdır. Merhûm-ı mûmâ ileyhiñ iĶmâz-ı 'aynlarıyla çiftliklerinde olan bîñar-ı bed-Ķârlarını gecelerde ĶarîĶ-i câdde kenârlarında kemîngâĶ-ı fırsat-ı mel'anet ve erbâb-ı mürûr u 'ubûrî Ķatl ü i'dâma mübâderet ve mâl ü menâlların neĶ ü sirĶat etmegin ve Ķarye-i mezbûre civârında vâĶı' bir taĶım kesânıñ besâtîñ ü Ķadâyıķınıñ maĶşûlâtını Ķâret ve eşcârını ĶaĶ'a cesâret eylemek gibi İslâm u re'âyâyâ dest-dirâzî-i zûlm ü ta'addîleri efvâĶ-ı nâsda mezkûrdur. *Ne'ûzu billâhi te'âlâ min-sû'i'l-Ķarekât*¹³⁷¹.

Mevâlî-i Devriyye'den 'Abdu'r-Rezzâķ Nev-res Efendi:

Merhûm-ı mûmâ ileyh Bağdâd-ı dâru's-selâm civârında belde-i Kerkûk'de cilveĶer-i sâĶa-i şühûd olup vaĶan-ı aşliyyesinden ĶaĶ-ı rişte-i iĶâmet ve devr-i bilâd u Ķaşabât ederek maĶmiyye-i İstanbul'a sevk-i maĶiyye-i hicret edip zât-ı şerîfi pîrâye-i 'ilm ü 'irfân ile ârâste ve gül-i şad-berg-i liyâķatı gülşen-i ma'ârifden nev-Ķâste olmaĶın bilâd-ı duriyyeden ba'z-ı kazâlarda Ķâkim-i muĶlaķü'l-'inân ve Ķûsn-i icrâ-yı aĶkâm-ı şer'iyyede ber-zede-i dâmân¹³⁷² olarak fâ'ikü'l-aĶrân olmuş idi. Üdebâ-yı zamâneden olup ıntîlâķ-ı lisân ve cerĶ-i Ķulûb-ı iĶvâna mübtelâ olmaĶla kendü daĶı Ķamz-ı Ķussâda binâ-yı mübtelâ-yı Ķille-i Ķurbet ve maĶrûse-i

¹³⁶⁹ 221a KA

¹³⁷⁰ 222a AE

¹³⁷¹ Kötü davranışlardan Allah'a sığınırız.

¹³⁷² 221b KA

Burusa'da dūçār-ı kayd-i ikāmet olmağın belde-i mezbūrede¹³⁷³ peygüle-nişin-i 'uzlet iken biñ yüz yetmiş beş tārīhinde ecel-i nā-geh-res ile münkaṭı'ü'n-nefes olup burc-ı kal'ada vākı' ḥazret-i Üftāde türbe-i sa'adetleri dā'iresinde olan ḥazirede defn ve 'Ātīf-zāde Burusa każīsı Meḥemmed Emīn Efendiye qarındır. Merḥūm-ı mezbūr zümre-i ma'ārif-şināsāndan ma'dūd ve tārīh-güylıkda nādirü'l-vücūd olduğundan mā-'adā vādī-i şī'rde dağı tavrı kendüye maḥşuş olup müretteb *Djvān*'ı beyne'n-nās mütedāvil ü maḥbūl-i erbāb-ı kaşide vü gāzeldir.

Burusa Mollası Şāmī-zāde Muştafā Efendi:

Bir hengām-ı şeref-encāmda şehristān-ı vücūda ḳadem-resā ve maḥmiyye-i İstanbul'da nā'il-i neşv ü nemā olan Şāmī-zāde Muştafā Efendi'dir. Ba'dehu sinnü'l-bülūğ-ı şem'-i isti'dādı pūr-fürūğ olduğda rūsūm-ı 'ilmiyyeden olan ṭarīḳ-i tedrişe pā-nihāde ve ḥasbe'l-'āde devr-i teselsül-i buḳā'-i mu'tāde ederek rütbe-i muḥārice neyl ile zümre-i mevālīye iltihāk ve biñ yüz ṭoḳsan dōrt sālinda 'uhdesine tevciḥ-i ḥukūmet-i każā-yı Burusa ile necm-i baḥtī bāhirü'l-işrāk olmuş idi. Medīne-i Burusa'da sene-i mezbūrede āvān-ı ḥukūmetinde aḥkām-ı 'ömri ṭayy-kerde-i ḥādimü'l-lezzāt ve mahcūr-ı şāhid-ı ḥayāt olduğda cesedi belde-i mezkūrede maḥkeme cāmi'-i şerīfi muḥāzīsinde olan mu'allim-ḥāne ḥaziresinde mütevārī-i ḥāk-i mezārdır.

Bosna Mollası Kāzī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed¹³⁷⁴ Selīm Mollā Efendi:

Tercemesi bālāda vāsiṭa-i kil-k-i perişān-edā ile keşide-i şahīfe-i imlā olan mevālī-i 'izāmdan Kāzī-zāde Es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmuñ ferzend-i ma'ālī-nijād ve pāye-i celīle-i şadāret-i Rūm ile qarın-ı şeref ü is'āf ve Der-i 'aliyye'de nakībū'l-eşrāf ve memdūhu'l-evşāf Kāzī-zāde Es-Seyyid 'Abdu'r-Raḥīm Efendi ḥazretleriniñ vālid-i müşfiḳ-nihādı Kāzī-zāde Es-Seyyid Selīm Mollā Efendi'dir. Şehr-i dil-ārā-yı medīne-i Burusa'da revnaḳ-şiken-i mehd-ı¹³⁷⁵ vücūd ve ḳadem-zen-i 'ālem-i şühūd olup ḳadem-be-ḳadem 'āric-i süllem-i vuḳūf u şu'ūr ve zīver-i cāme-i zībā-yı is'ti'dād ile ḳāmet-i sehī-ḥırāmı müzeyyen ü ma'mūr olduğda ṭarīḳ-i tedrişe sālīk ve ruḳ'a-i mülāzemete mālīk olup pāye-i erba'ından infişāl ve biñ yüz altmış sekiz tārīhinde şāh sultān ḥāricine ittişāl edip ba'dehu dāḥil ve Şāḥn rütbelerinde olan medārisi güzer ve seksen sekizde ibtidā-yı altmışlı ile Bāyezīd Paşa ve ṭoḳsan bir Rebī'ü'l-evvelinde bā-'itibār-ı ḥareket-i altmışlı Şāḥn Lālā Medresesi'ne neyl ile maḫhar-ı sürūr-evfer olduğda silk-i mevleviyyete duḫūle ṭālīb ve irtikā-yı mesned-i każā ile tezāyüd-i 'izz ü 'unvāna rāḡīb ve sene-i mezbūrede 'uhde-i liyāḳat-'addelerine Mar'aş każāsı tevciḥ ü erzān buyurulmağla gubār-ı

¹³⁷³ 222b AE

¹³⁷⁴ 222a KA

¹³⁷⁵ 223a AE

hümümü hâne-i derûnundan sâlib olmuş idi. Biñ yüz toksan sekiz Receb-i şerîfinde kazâ-yı Sofya ile irzâ ve biñ iki yüz dört Zî'l-ka'desi gürresinde Sarâybosna ile kâm-revâ ve belde-i merkûmede bir sene-i kâmile icrâ-künende-i hükm ü kazâ ve ba'de tekmi'li'l-müddet vağan-ı aşliyyelerine reh-peymâ olup zât-ı ma'âlî-simâtları belde-i Burusa'da¹³⁷⁶ ser-efrâz-ı akrân u emşâl ve revnağ-tırâz-ı kâşâne-i 'izz ü ikbâl iken biñ iki yüz yedi Cemâzi'l-evvelisinde hitâb-ı İrci'î gûş-ı hûşuna resîde ve murğ-ı rûhî kafes-i tenden remîde olup cesed-i şerîfi Bînarbaşı Hâmûşânî'nda vâlid-i muhteremleri kırbunda âsûde-i lahd-i mağfiret-i gufrândır. Merhûm-ı mûmâ ileyh miftâh-ı gencîne-i luğf u 'atâ ve mışbâh-ı mecâlis-i erbâb-ı cûd u şehâ selîmü't-ţab' ve ş-şiyem ehl-i himem ü kerem aqdem-i hânedân-ı kadîm bir zât-ı şerîf-i mürüvvet- 'amîm idi. Maḥdûm-ı kihterleri Es-Seyyid Meḥemmed 'Âbid Efendi belde-i mezbûrede zümre-i müderrisîñ-i resmiyyeden ma'dûd ve pîrâye-i 'ilm ü 'irfân ile şöhret-nümûd iken biñ iki yüz yigirmi¹³⁷⁷ Ramazân-ı şerîfinde nağamât-ı erzâk-ı hayât-ı fâniyeden imsâk ve peder-i muhteremleri kırbunda mütevârî-i zîr-i ḥâk olmuşdur. Merhûm-ı memdûhu'l-ḥişâl tâze-nihâl-i bâğ-i cemâl bir cûvân-ı nev-sinn-i sâl eger 'ömri kendüye vefâdâr olaydı abâ vü ecdâdına ḥayru'l-ḥalef olıcağı bî-iştibâh idi.

Der-Kenâr¹³⁷⁸: Mezbûr El-Hâc Hüseyñ Ağa İshâk Ḥâcesi Fâzıl Aḥmed Efendi'niñ oğlu Maḥmûd Efendi'niñ dâmâdıdır.

Mevâlî-i Fihâm ve Füzelâ-yı Zevî'l-iḥtirâmdan Haleb Mollâsı Cizyedâr-zâde Aḥmed Bahâ'ü'd-dîñ Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da otuz seneden mütecâviz mesned-i i'yanîyetde bilâ-infişâl mütevessid-i visâde-i 'izz ü ikbâl olup biñ yüz toksan sekiz târiḥinde pâ-nihâde-i bezm-i revendegân-ı 'âlem-i bekâ ve cebîñ-sûde-i ḥâk-i fenâ olan zînet-efzâ-yı dîbâce-i kütüb-i müberrât ve nazm-ârâ-yı risâle-i manzûme-i berr ü ḥasenât ve Cizyedâr-zâde El-Hâc Hüseyñ Ağa merḥûmuñ ḥafîd-i ma'âlî-rüsûm ve tercemesi zeyl-i şahîfede mestûr zûbde-i maḥâdîm-i kirâm va'de-i müderrisîñ-i mekârim-irtisâmdan Cizyedâr-zâde Maḥmûd Efendi cenâblarınıñ maḥdûm-ı firîşte-mevsûmları¹³⁷⁹ Cizyedâr-zâde Aḥmed Bahâ'ü'd-dîñ Efendi Ḥazretleridir. Medîne-i bihiştâsâ-yı Burusa'da biñ yüz elli beş sâlinde şulb-i vâlid-i müşârun ileyhden ârâyîş-i dâ'ire-i vücûd ve pîrâyîş-i sâḥa-i şühûd olup ḥîñ-i sinn-i şîğarında peder-i meḥâsin-nümûdları iḥrâz-ı maḥâm-ı Maḥmûd etmegin zîr-i ḥimâye-i cedd-i büzürgvârlarında perverde olarak kâmet-i bâlâ-yı isti'dâdı pîrâste-i câme-i girân-bahâ-yı şu'ûr ve şem'-i ziyâ-baḥş-ı vücûdı fânûs-ı

¹³⁷⁶ 222b KA

¹³⁷⁷ 223b AE

¹³⁷⁸ Der-kenâr AE'de 223b'de kayıtlıdır; KA'da kayıtlı değildir.

¹³⁷⁹ 223a KA

bedenden fâ'izü'n-nûr olup şâyeste-i duḡûl-i encümen-fuḡûl olduḡda Ḥudâvendigâr Ğâzî müderrisi iken Der-'aliyye'de 'âzim-i medrese-i 'uḡbâ olan Çuḡacı-zâde İbrâḡim Efendi-nâm fâzıl-ı be-nâmdan ta'allûm-i 'ulûm için dâmen-i ihtimâmların teşmîr ve sâ'ir-i 'ulemâ-yı kümmelîn mecâlis-i ifâdelerinde ders ü devrini i'âde vü tekrîr ederek taḡşîl-i 'ulûm-ı cemme ve tekmiḡ-i¹³⁸⁰ fûnûn-ı mühimme eyledikde maḡmiyye-i 'aliyye-i İstanbul ṭarîḡ-i tedrişine ḡâdime-cünbân-ı rehvar-ı ḡırâm ve pâye-güzâr-ı bi-'aynihi güzër birle şâd-kâm ve biñ yüz yetmiş beş senesinde rütbe-i ḡârice neyl ile dâḡil-i meslek-i resmiyye tedriş ü taḡḡik ve ḡasbe'l-'âde sebḡ-fermâ-yı merâtib-i sâmiye-i mu'tâda olarak niḡe medâris-i 'ilmiyyede varâḡ-gerdân-ı nüṣḡa-i tevfiḡ olup refte refte Medrese-i Süleymâniyye'ye dâric ve muḡtezâ-yı iṣâl ṭarîḡ-i resîde ḡâyet menâşib-i muḡâric olmaḡın biñ iki yüz beş târîḡinde serîr-ârâ-yı ḡülşen-serây-ı cinân Şehîd-i Sa'îd Sultân Selîm Ḥân ḡâzretleriniñ 'uhde-i salṭanatlarında Ḥalebü's-şehbâ mevleviyyeti 'uhde-i fezâ'il-iddelerine tevciḡ ü iḡsân olunup iki yüz altı Muḡarremü'l-Ḥarâm'ında cânib-i Ḥaleb'e berrân süvâr-ı maṭiyye-i 'izz ü şeref ve cânib-i celâ'il-me'âbları seccâde-i şerî'at-ı Aḡmediyye'de Mollâ-yı Ḥayru'l-Ḥalef¹³⁸¹ olmaḡla ḡarekât-ı müstaḡsene-i Şüreyḡâneleri mensiyy-i etvâr-ı ḡükkâm-ı selef olmuş idi. Fi'l-ḡaḡiḡa mevlânâ-yı müşârun ileyhiñ nihân-ḡâne-i seniyye-i bî-küneleri gencîne-i cevâhir-i 'ulûm-ı âliyye ve ḡazîne-i nevâdir-i fûnûn-ı 'âliyye olduḡundan mâ-'adâ eşbâḡ u naẓâ'iri miyânında kemâl-i 'aḡl ü dirâyet ü fetânet ile ma'lûm-ı şîḡâr u kibâr bir zât-ı Felâṭûn-şî'âr olmaḡla belde-i mezbûrede *kemâ-enzela'llâhi te'âlâ*¹³⁸² icrâ-yı aḡkâm-ı şerî'at-i ḡarrâ ve beyne'l-ḡuşemâ def'-i nizâ' u ḡavḡâ ederek bir sene-i kâmile mesned-i güzîñ-i ḡükm ü imzâ olup iki yüz yedi ḡilâlinde ḡâme-i eşheb-i zîbâ-ḡırâm müddet-i 'urfiyyeleri vâsıl-ı ser-menzil-i ḡüsn-i ḡitâm olduḡda ṭaraf-ı deryâdan vaṭan-ı aṣliyyelerine bâdbân-güşâ-yı sefîne-i ḡufûl ve imdâd-ı mürselü'r-riyâḡ ile maṣḡûban bâ-selâmen maḡrûse-i Burusa'ya zıll-efken-i nüzûl serâ-perde-i ḡaderden cilve-resâ-yı sâḡa-i ḡuşûl olup pîrâye-i devlet-i ḡâne-i übüḡhet ve iclâl iken¹³⁸³ **Beyt:**

[*fe'ilâtûn fe'ilâtûn fe'ilâtûn fe'ilûn*]

Rûze-dâr-ı ḡam u hicrânîñ olan saḡ olmaz

Biz de gitdik 'ademe görmeḡe ṭoymaḡ olmaz

mü'eddâsınca biñ iki yüz sekiz Ramaẓân-ı şerîfiniñ ibtidâ gecesî telezzüzât-ı süfre-i fâniyeden dest-efşân ve tena'umât-ı bî-zevâl-i dâru'n-na'îm-i cinâniyye ile rûḡ-ı laṭîfi şâdmân olup

¹³⁸⁰ 224a AE

¹³⁸¹ 223b KA

¹³⁸² Yüce Allah'ın indirdiḡi gibi.

¹³⁸³ 224b AE

vücūd-ı fezâ'il-nümûdları Bâbü'z-zemîn kurbunda vâkı' mu'allim-hâne hazîresinde âsûde-i meşhed-i rahmet-medâr ve evlâd-ı Hâzret-i Sultân 'Abdu'l-Kâdiri'l-Ceylânî *kuddise sirruhu'l-'azîz*¹³⁸⁴ den Seyyid Şeyh Ca'fer Efendi ve vâlid-i büzürgvâr ve cedd-i emced-i müşfik-âşârlarıyla hem-civârdır. Merhûm-ı müşârun ileyh şâhib-i 'ilm ü 'irfân ve her fende mahâret-i tāmmesi nümâyân bir fâzıl-ı yegâne-i devrân olmağla âşâr-ı kalemîyye-i celîletü'l-'itibârlarından 'ilm-i ma'âniden fenn-i beyânı ve 'ilm-i şarfdan *Şâfiye*-nâm kitâbı ve Hâce-i¹³⁸⁵ Sultânî Şeyhü'l-İslâm Sa'dü'd-dîn Efendi merhûmuñ *Tâcü't-Tevârih*'ini tercemeleri ve *Şefîk-nâme* üzerine ta'lîk ü hâşiyeleri *Şâlihîyye* ve *Mihâdiyye* nâmıyla mevsûm risâle-i belîğaları olduğundan başka 'Arabî ve Fârsî ve Türkî eş'âr-ı mezâmîn-medâr ve inşâ-yı leţâfet-âşârları makbûl-i şabâyi'-i fuhûl ve huşûşan nâţîka-i pâkîze-edâları muhayyir-i 'uqûl ikdâm-ı hânedân-ı kadîm sehâ vü kerîm lahîm ü şahîm irâde-nümâ-yı tarîkat-i 'aliyye ve âşnâ-yı etvâr-ı şûfiyye zeyl-i nâmûs-i 'iffetleri çirk-âb-ı tam'-ı hâmdan maşûn ü müberrâ ve âyîne-i zât-ı mekârim-şifâtları kudûrât-ı hûkûk-ı 'ibâddan şaykal-ı nezâhet ile pâk u mücellâ idi. *Rahmetüllâhi 'aleyhi* ve *'alâ-vâlidihî ve emcâdihî*¹³⁸⁶

Der-Kenâr¹³⁸⁷: Mezbûr Maḥmûd Efendi'niñ vâlidesi fâzıl-ı meşhûr İshâk Hâcesi Aḥmed Efendi-zâde(1120) Maḥmûd Efendi'niñ(1137)kerîmesidir.

Filibe Kâzîsı 'Abdu'llâh Mollâ-zâde Es-Seyyid Meḥemmed Es'ad Efendi:

Tercemesi bâlâ-yı şahîfede nakş-pezi-i beyân olan Kıbrıs Kâzâ'sı Mollâsı Hâdj-zâde 'Abdu'llâh Mollâ Efendi merhûmuñ maḥdûm-ı mes'adet-mersûmları 'Abdu'llâh Mollâ-zâde denmekle şöhret¹³⁸⁸-dâde Es-Seyyid Meḥemmed Es'ad Efendi'dir. Medîne-i İrem-nazîr-i Burusa'da serâ-perde-i 'ademden dîde-güşâ-yı nazzâre-i bâğ-ı 'âlem olup refte refte sinn-i vukûfa maḥzar ve âşâr-ı rüşd ü sedâd-ı mir'ât-ı nâşiyesinde cilveger olduğda ba'de aḥzî'l-mülâzemet tarîk-i 'ilmiyye-rüsûma 'azîmet edip biñ yüz kırk dört senesinde Kemâl Beg hâricine neyl ile dil-şâd ve ḥasbe't-tarîkî't-tedriş niçe medâris mü'essesede celîs olarak yüz altmış yedi sâlinde Kûsec 'Alî Paşa'dan altmışlı ile Medrese-i Bâyezîd Paşa ile gönçe-i âmalî güşâd ve yetmiş iki Şa'bân'ında hareket-i altmışlı ile Kadriyye Medresesi'nde kadr ü rif'ati müzdâd ve yetmiş üç sâlinde mişîyye-i altmışlı ile 'İsâ Beg Medresesi'nde tecdîd-i câme-i ḥayât ve biñ yüz seksen Cemâzi'l-âḥirinde bâ-müşile-i Süleymâniyye Medrese-i Hanceriyye ile ma'âlî-şifât olup¹³⁸⁹

¹³⁸⁴ Aziz sırrı kutsansın.

¹³⁸⁵ 224a KA

¹³⁸⁶ Allah'ın rahmeti ona, babasına ve (ailenin) ileri gelenlerinin üzerine olsun.

¹³⁸⁷ Der-kenâr AE'de 223b'de kayıtlıdır; KA'da kayıtlı değildir.

¹³⁸⁸ 225a AE

¹³⁸⁹ 224b KA

ṭālib-i nehc-i mevleviyyet ve biñ yüz seksen birde medīne-i Erzurūm'da icrā-yı emr-i şer'at ve ba'dezā şehir-i Bağdād-ı bihişt-ābāda ihyā-yı kazā-yı hūkūmet ve biñ yüz ṭoksan iki ve ṭoksan sekiz ve biñ iki yüz dört senelerinde merreten ba'de uḥrā üç def'a Medīne-i Filibe'de seccāde-nişin-i şer'-i ḥabīb-i cenāb-ı zū'l-minen ve iki yüz sekiz sālinda bā-pāye-i maḥrec Āmed kazāsıyla çeşm-i baḥtī rūşen ve bir sene-i kāmile belde-i mezbūrede fāşıl-ı da'avā-yı merd ü zen olup ba'de tekmi'l-i müddet medīne-i Burusa'ya 'avdet edip belde-i mezbūrede me'vā-yı devlet-intimā ve ḥāne-i übbehet-iḥtivālārı melce'-i şağır ü kebīr ve zāt-ı fütüvvet-simātārı dāḥil-i medāḥil-i umūr-ı merd ü ḥakīr olarak güzārende-i şühūr u sinin iken ta'dād-ı sinn ü sālī derece-i heştādī güzār ve icrā-yı külfet-kıyām u ku'ūddan 'āciz ü bī-zār olduğda biñ iki yüz on iki tārīḫinde kevkeb-i es'ad-ı 'ömri ufūl ve manşib-ı ḥayāt-ı fāniyyeden ma'zūl ve Burusa Paşa Kapısı kurbunda olan¹³⁹⁰ Hūce Muḥyi'd-dīn mu'allim-ḥānesi ḥazīresinde zümre-i müteḳā'idīn-i mevtāya mevşūl oldu. Merḥūm-ı merḳūm mekārīm-i aḥlāk ile mersūm fuḳarā vü zu'afāya yed-i luṭf u seḥāsı kūteh degil dırāz ve dervāze-i ḥānesi bigāne vü āşnāya bāz ve murğ-ı ṭab'-ı cenāḥīn himmet ü 'ināyet ile bülend-perdāz 'āḳil ü kāmīl memdūḥu'l-ḥaṣā'il dervīş-nihād pāk-i'tikād *el-leyinül-kelam*¹³⁹¹ bir zāt-ı mürüvvet-ittisām idi. Mūmā ileyhiñ necl-i necībī olup biñ iki yüz altı senesinde menfiyyen Rodos'da ḥaṭve-cünbān-ı cezīre-i fenā ve ḳadem-resā-yı sāḥil-i mülk-i beḳā olan kibār-ı müderrisinden Hādī Efendi merḥūmuñ maḥdūm-ı mükerrerleri 'Abdu'llāh Mollā-zāde diğeri Meḥemmed Es'ad Efendi belde-i Burusa'da ḥānedān-ı¹³⁹² ḳadīm-i ḥalīm ü selīm ve kendü 'ālem-i ebede kūşe-nişin-i ḥāne-i muḳīm olup taḥmīnen sāl-i 'ömri şumār-ı heftād güzēr eylemiş ve bā-rütbe-i Süleymāniyye İznik'de vāḳı' Süleymān Paşa Medresesi müderrisi iken biñ iki yüz elli bir sālinda 'azm-i ḥuld-i berīn eyleyüp mekteb-i mezbūre sāḥasında defīn-ı cevḫ-ı ḡabrā olmuşdur.

Filibe Mollāsı Hüseyn Efendi-zāde Meḥemmed Refī' Efendi:

Tercemesi zeyl-i kitābda mestūr Kara Şālīḥ Efendi-zāde Hüseyn Efendi merḥūmuñ pūr-ı fażīlet-mevfūrī olup maḥrūse-i Burusa'da bezm-i 'ālem-i şühūda pā-nihāde ve ḳayd u bend-i ṭufūliyyetden ba'de'l-āzāde şāyeste-i pehlū-zede-i mecālīs-i aşḥāb-ı ifāde olduğda fevḳa'l-'āde taḥşīl-i hūner ü ma'ārifde ser-māye-i sa'y u ḡayreti beḡl ü icrāda olarak 'ulūm u fezā'ili istifāde eyledikde mülāzım-ı ṭarīḳ-i ḥuceste-refīḳ ve 'āzīm-i meslek-i tedriş u taḥḳīḳ olmağın biñ iki yüz on üç sālinda rütbe-i ḥārice dāric ve ba'dehu rütbe-i dāḥil ve Şaḥn Medreselerine 'āric olup şakk u inşāda şāḥib-i yed-i ṭulā olmağla biñ iki yüz yigirmi¹³⁹³ yedi ḥilālinda 'azm-künende-i

¹³⁹⁰ 225b AE

¹³⁹¹ Yumuşak söz.

¹³⁹² 225a KA

¹³⁹³ 226a AE

dār-ı cezā ve Bînarbaşı Mezāristānı'nda defn-i hāk-i fenā olan Ȧamza Beg müderrisi MiȦhalici-zāde Ȧasan Efendi yerine maȦkeme-i kübrāda kısmet-i 'askerî kaleminde olan ketebe-i kirāma re'îs-i 'UȦārid-kirdār ve bu vechle merci'-i umūr-ı şıgār u kibār olup kesb-i nüfūz u şöhretten Ȧolayı ber-muktezā-yı şıve-i kader bir kaç def'a celle-i ser-māye-i nefy ü taȦrıbe dūȦār ile sille-Ȧūr āzār-ı pençe-i rūzgār olup ȦarîȦ-i tedrişde daȦı niȦe medārisde şadr-ı 'izzete celîş olarak meserret-efzā ve biñ iki yüz yigirmi Ȧokuzda bā-Ȧareket-i altmışlı Mollā Fenārî Medresesi'ne pîrāye-baȦşā ve ba'dehu ȦarîȦ-i mevleviyyete kadem-resā olmaȦla¹³⁹⁴ biñ iki yüz¹³⁹⁵ otuz iki senesinde Mar'aş kazāsına neyl ile şādmān ve meşȦale-i riyāset-i kalem-i mezbūrdan keşide-i dāmān ve biñ iki yüz otuz altı sālinde Bağdād-ı Dārü's-selām'da icrā-yı aȦkām-ı şer'-i Nebî-i āȦirü'z-zamān ve iki yüz kırk birde medîne-i Filibe'de fayşal-dih-i de'āvî-ı ricāl ü nisvān ve biñ iki yüz kırk altı senesinde livā-yı 'Alā'iyye'de taȦrîr-i nüfūsa cānib-i seniyyü'l-menākıb-ı devlet-i 'aliyyeden bā-fermān-ı 'ālî-şān me'mūr olmaȦın livā-yı mezbūre reh-peymā-yı 'azîmet ve ber-vefȦ-i murād-ı 'ālî taȦrîr-i nüfūs-i zükūr ol Ȧavālîye şarf-ı nakdîne-i kudret edip ba'de'l-Ȧitām maȦrūse-i Burusa'ya tevciȦ-i semend-i sebūk-Ȧırām eylemiş idi. Biñ iki yüz kırk yedi târiȦinde def'a-i şāniye Filibe kazāsı tevciȦ ü 'ināyet ve inābe ile ȦarîȦ-i rütbe-i behcet ve belde-i Burusa'da zîb-baȦşende-i Ȧabā-yı 'izz ü rif'at iken **Beyt:**

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün]

Şarmaşup çıȦdı dıraȦt-ı 'ömrime mār-ı ecel

Āşiyān-ı tende yatur bûlbûl-i cān bî-Ȧaber

müfādınca biñ iki yüz kırk sekiz sālinde pençe-i şîr-i ecel ile cāme-i Ȧayātı çāk ve Bînarbaşı MeȦābiri'nde pederleri Ȧurbunda āȦūşte-i hāk oldu. MerȦūm-ı sālifü'l-beyān ma'dūd-ı kibār-ı¹³⁹⁶ 'ālî-şān Ȧalîm ü selîm sālîk-i meslek-i müstaȦîm vaȦūr u edîb vecȦ ü mehîb keşret-i ülfet ve ihtilāȦdan müctenib ü müberrā dā'imā Ȧānesinde müȦāla'a-i kütüb ile mukîm-i kûşe-i vaȦdet ü inzivā idi.

Bā-Pāye-i Kazā-yı Üsküdār Mevālî-i 'İzām'dan Feyzî-zāde Şerîf AȦmed Efendi:

Erbāb-ı şervet ü sāmān ve Ȧānedān-ı bülend-i eyvāndan olup biñ yüz Ȧoksan iki târiȦinde revende-i mülk-i āȦiret ve Murādiyye'de Ȧamza Beg MeȦābiri'nde defn-i laȦd-ı maȦfîret olan Es-Seyyid Feyzî Efendi merȦūmuñ necl-i necîb-i kihteri ve ferzend-i edîb-i şerāfet-perveri Feyzî-zāde¹³⁹⁷ Es-Seyyid Şerîf AȦmed Efendi'dir. MaȦrūse-i Burusa'da Murādiyye

¹³⁹⁴ olmaȦla: olmaȦın AE

¹³⁹⁵ 225b KA

¹³⁹⁶ 226b AE

¹³⁹⁷ 226a KA

Maḥallesi'nde biñ yüz seksen yedi târîhinde şulb-i mûmâ ileyhden cebîñ-sûde-i visâde-i mehd-i vücûd ve qâdem-nihâde-i 'âlem-i şühûd olup türbe-i dâye-i feyz-i Hudâ ile envâr-ı rüşd ü sedâd nâşiye-i isti'dâdında bi-ḳadri'l-istiṭâ'a 'ulûm u fezâ'ile kesb-i ıtlâ' etdikde meslek-i resmiyye-i 'ulemâya sâlik ve berâzîlî-ı ṭarîḳ-i tedriş olan pâye-i kedd-i erba'ından bi'l-infişâl biñ iki yüz on iki senesinde rütbe-i ḥârice mâlik ve ba'dehu dâḥil ve Şaḥn sıralarında bulunan buḳâ'-ı resmiyyeye şu'ûd ile işbât-ı vücûd edip bundan şöñra altmışlı ve ḥareket-i altmışlı rütbelerinde medâris-i 'ilmiyyeye neyl ile rif'at-i iktisâb ve biñ iki yüz otuz bir târîhinde Medrese-i Bâyezîd Paşa ile şerâfet-nişâb olduğda iḳbâl-i pâ-der-rikâb-ı fâniyyeden rüteb-i âmiye irtikâ ile tefevvuk-nümâ-yı emsâl ü akrân ve zümre-i müderrisîñ-i ḡıḃṭa-âyîñ miyânında şa'sâ'a-endâz-ı mihr-i münîr i'tibâr u şân olmak mülâbesesiyle ṭarîḳ-i mevleviyyete duḡûle heves ve biñ iki yüz otuz¹³⁹⁸ iki sâlinde Çelebi-zâde Ḥafîdî Es-Seyyid Zeynü'l-'Âbidîñ Efendi merḥûmuñ hengâm-ı meşîḥatinde bilâd-ı dūriyyeden Belḡrad Ḳazâsı manşıbına dest-res olmaḡla biñ iki yüz otuz üç senesinde belde-i mezbûrede bir sene-i kâmile icrâ-yı aḥkâm-ı şer'iyye ve iki yüz otuz yedi ḥilâlinde Sarâybosna'da daḡı seccâde-güster-i mesâ'il-i nakliyye olup ba'de tekmi'lî'l-müddet medîne-i Burusa'ya 'avdet ü ric'at edip ḥânesinde meḳîñ ve biñ iki yüz kırk¹³⁹⁹ birde mutaşarrıf-ı livâ-yı Hudâvendigâr ve ḥâlâ Vidin ḳal'asında muḡâfız-ı şecâ'at-medâr vezîr-i mükerrem Hüseyñ Paşa Ḥazretleriniñ buyuruldı-ı sâmipleriyle Edirneli-zâde el-Ḥâc Meḥemmed Aḡa merḥûmuñ 'azlinden maḡrûse-i Burusa'ya bi'l-istiklâl a'yân-ı naşb u ta'yîñ *Yevmün lenâ ve yevmün 'aleynâ*¹⁴⁰⁰ diyerek kâmbîñ olup üç seneden mütecâviz mesned-i a'yâniyetde rütbe-i 'izz ü 'unvânı ḥâ'iz olduğda **Beyt:**

[*mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*]

Şebât-ı dehre ṭayanmak olurdu ey Bâḳî

Ṭuraydı 'ahdine 'âlemde dönmeeydi felek

me'âlince iki yüz kırk dört senesi evâsıtında mücerred te'sîr-i ḥarâret-i imtidâd-ı iḳbâlden ṭolayı ḥummâ-yı muḡarriḳe-i 'azle mübtelâ ve ber-muḳtezâ-yı şîve-i takdîr-i Hudâ Adana'ya "taḡriḃ ü iclâ ve heft mâḥ mürûrunda Der-Sa'âdet'de iḳâmet etmek üzre ḳayd-ı"¹⁴⁰¹ nefyden ba'de'l-iṭlâḳ maḡmiyye-i Sitanbul'a gelüp niçe eyyâm kûşe-nişîñ-i ârâm ve iki yüz kırk altı Şa'bân'ında bā-ruḡṣat-ı seniyye maskaṭ-ı re'si medîne-i Burusa şavbına ecniḡa-güşâ-yı i'tizâm ve iki yüz kırk sekiz târîhinde Erzurûm ḳazâsıyla nâ'il-i merâm ve ṭarafından inâbe edip dâ'ire-

¹³⁹⁸ 227a AE

¹³⁹⁹ 226b KA

¹⁴⁰⁰ Bir gün lehimize bir gün aleyhimize.

¹⁴⁰¹ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenâra yazılmıştır.

i dirjnesinde revnak-tırâz-ı ihtirâm olmuş idi. Biñ iki yüz elli senesi Muḥarremü'l-Ḥarâm'ında serâ-perde-i kıaderden cılve-resâ-yı mücillgâh-ı devlet olan sūr-ı pūr-sūr-ı mülūkânelerinde¹⁴⁰² bulunmak niyyet-i ḥālîşesiyle maḥmiyye-i İstanbul'a sūvâr-ı esb-i sebūk-reftâr ve ešnâ-yı sūr-ı hümâyûn-ı meserret-nümûnunda deydeneyi mekârim-şenşene-i¹⁴⁰³ şîme-i celîle-i ḥazret-i ḥilâfet-penâhî üzre bâ-i'tibâr maḥrec-i pâye-i kazâ-yı Üsküdâr'a neyl ile şeref-medâr olup maḥrûse-i Burusa'da olan sâdât-ı kirâma vekâlet-i nikâbet ile daḥı qarjın-ı rûtbe-i is'âf ve ba'dehu medjine-i bihiştâsâ-yı Burusa'ya irḥâ-yı 'inân-ı raḥş-ı inşirâf etmiş idi. Biñ iki yüz elli iki Receb-i Şerîfi ğurresinden¹⁴⁰⁴ Burusa Mevleviyyeti 'uhdesinde bulunan imâm-ı evvel dâver-i devrân Muştafâ Nürî Efendi tarafından Burusa niyâbetine tâlib olmağın ḥasbe'l-kader belde-i mezbûrede kâr-fermâ-yı maḥâm-ı ḥukûmet olup müddet-i 'urfiyye niyâbet ile zamân-ı med iki yüz elli üç Zî'l-ka'desi evâḥirinde derece-i ḥitâma erişmiş ve bu ešnâda bi'l-icâb Der-Sa'âdet'e gidüp ba'dehu gelmiş olmağla müsterjîhü'l-bâl müttekâ-pîrâ-yı bâlîj-i 'izz ü iclâl ve murabba'-nişjîn-i şavma'a-i şafâ-efzâ-yı devlet ü iḳbâl iken biñ iki yüz elli dört Recebü'l-Müreccebi evâ'ilinde teḥaddûş-i esbâb-ı cüz'îye ile vücûdunda 'illet-i bâsûr-ı ḥareket ve bi-ḥikmeti'llâhi te'âlâ yevmen-fe-yevmen kesb-i şiddet edip **Beyt:**

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Ma'âza'llâh tabj'at müsta'id-i şıḥḥat olmazsa

Olunmaz fark ma'cûn-ı cevâhir seng-i ḥârâdan

müfâdinca eṭibbâ-yı zamânîñ tertjib-sâz oldukları müdâvât ve şarf-ı mürekkebât-ı efkâr ile kârgah-i sa'y u gayretlerinden ḥoḳḳa-i ḥazâkâta ifrâğ eyledikleri mu'âlicât vesjile-i def'-i 'illet ve zerj'a-i taḥşjil-i şifâ vü şıḥḥat olmayup giderek ḥasteligi istiskâya mübeddel ve kemâl-i za'f-ı beden ile kuvâ-yı cismâniyyesi münḥall olmağla niçe müddet esjir-i pister-i renc ü zahmet olup **Beyt:**

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ilün]

Biñ girye iderseñ seni âḥir ayırırlar

Ferzend ü zen ü taṭṭana-i şjîm ü zeriñden

mefhûmınca sene-i merḳûme Ramazân-ı mağfîret-nişânınıñ on sekizinci leyle-i erba'ada be-ḥûkm-i cenâb-ı Kirdgâr sâḳj-i bezm-i 'âlem-i Bâḳj elinden şehd-âb-ı ecel ile iftâr ve rûḥ-ı

¹⁴⁰² mülūkânelerinde: mülūkânede AE

¹⁴⁰³ 227b AE

¹⁴⁰⁴ 227a KA

şerîfî¹⁴⁰⁵ ‘azm-i ziyâfet-hâne-i dâru’l-karâr eyledi. Belde-i Burusa’da mütevârî-i şandûka-i rahmet-vefîr ve şâhib-i feyz-keşîr hazret-i Sultân Emîr *ḳuddise sirruhu’l-meliki’l-ḳadîr*¹⁴⁰⁶ tevlîyeti ‘uhdesinde bulunmuş olmağın ‘azîz-i müşârun ileyh hazretleriniñ câmi’-i envâr-ı lâmi’aları cânib-i ğarbısında vâkı’ hânedânlarına mahşûş olan sâha-i hâlet-efzâda visâde-i¹⁴⁰⁷ hâke ser-nihâde olmuşdur. Merhûm-ı mûmâ ileyh kibâr-ı beldeden hânedân-ı ḳadîm olduğca sehâ vü kerîm ehl-i ülfet ü hoş-şohbet hadîdü’l-mizâc bir mîktâr teng-ımtizâc şâf-derûn bir zât-ı şerîf-i semâhat-nümûn idi.

RAVZA-İ SÂDİS

‘Ulemâ-i Fuḫûm ve Müderrisîn-i Ehl-i Rûsûmı Maḳâle-i Perdâz-ı Tahḳîḳ Olur

Sultânîyye Müderrisi Fenârî-zâde Şâh Meḥemmed Efendi:

Çerâğ-ı hânedân-ı fazl u ‘irfân ve nihâl-i gülistân-ı ‘ilm ü îḳân olan Mevlânâ Şemsü’d-dîn El-Fenârî *‘aleyhi’r-rahmeti’l-bârî*¹⁴⁰⁸ hazretleriniñ ekber-i evlâd-ı pāk-nijâdlarından kalem-rev-i ‘ilm ü kemâlîñ dâver-i fazîletmendi Meḥemmed Şâh Efendi’dir. Şulb-i tâbnâk-i Mevlânâ-yı müşârun ileyhden pertev-endâz-ı şahîfe-i vücûd olup isti’dâd-ı mevrûsa-i Hudâ-dâd ile kesb-i fezâ’il-i mâder-zâdj edip *Hidâye* ve ‘ilm-i naḥvi şârîḥ-i kitâb-ı *Nikâye* ‘Abdu’l-vâhid’den kırâ’at veledî’l-fuḫûl kân-ı cevahir-i ‘ilm ü fazîlet olup henüz sinn-i şerîfleri on sekizinci pâyede iken vâlid-i mâcidleri dest-yâfte olduğu gencîne-i ‘ulûmdan behre-yâb belki ḥiddet-i zekâda şad mertebe ber-ter olarak ğıbṭa-fermâ-yı dil-i şeyḥ ü şâb olmuş idi. Medrese-i Sultânîyye-i Burusa’ya ibtidâ bunlar müderris ve binâ-yı serây-ı fazl u kemâlî mü’essis olup rûz-ı nühûst ‘ıḳd-ı meclis-i ‘âlî-i ders-i ‘âmî edip ḥuzûrunda cem’ olan bu ḳadar ‘ulemâ-yı kirâm ve fuḫalâ-yı zevi’l-iḥtirâmîñ fûnûn-ı mütenevvi’eden su’âllerine¹⁴⁰⁹ cevâb-ı bâ-şavâb ile her birini mülzem ü meskût etmişdir. Ḥattâ Seyyid Şerîf Cürċânî telemmüzelerinden fazîlet-i bâhire ile meşhûr Faḫrû’d-dîn ‘Acemî mevlânâ-yı mezbûruñ mu’îd-i ders-i şerîfleri olmaḳ üzre şahîfe-i *Şakâyıḳ-ı Nu’mâniye*’de gül-feşân-ı taḥrîr ü terkîmdir. Bâ-emr-i İzzed-i Yezdânî sekiz yüz otuz ṭokuz târîḥinde hengâm-ı cûvânîde muḳîm-i rāḥat-âbâd-ı ḥuld-i berîn olup¹⁴¹⁰ vâlid-i mâcidleri civârında âsûde-i rahmetgâh-ı mezâr-ı pür-envârdır. Mollâ-yı müşârun ileyhiñ muḳayyedü’l-esâmî olan ḳıbâle-i âşâr-ı celîleden *Tefsîr-i Beyzâvî* olandan sûre-i Baḳara’nıñ ba’z-ı muvâza’ına taḥşîye ve vâlid-i mükerrerleriniñ *Füşûl-i Bedâyi’e* ve *Esâsu’s-Şarf*-nâm metn-i metîne şerḥ-i

¹⁴⁰⁵ 228a AE

¹⁴⁰⁶ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁴⁰⁷ 227b KA

¹⁴⁰⁸ Bârî(olan Allah)’nin rahmeti üzerine olsun.

¹⁴⁰⁹ 228b AE

¹⁴¹⁰ 228a KA

bi-nazirleri olup fûn-ı şettâdan resâ'il-i şerîfeleri ve *Şerh-i Mevâkıf* evâ'iline hâşiyeleri vardır. Mevlânâ-yı müşârun ileyh şâb-ı zekî-i fâzıl 'âlim ü kâmil ğarâyib-i 'ulûmdan hışşemend olmağla ekşer-i fuзалâya ğâlib ve keşîrû'l-mefâhîr ve'l-menâkıb idi.

Mevlânâ Hızır Şâh Efendi¹⁴¹¹:

Menteşe diyârından Kâzî-i Balat 'Abdu'l-laţîf Efendi'niñ şulbundan çemen-şuffa-i vücûda pâ-nihâde Hızır Şâh Efendi'dir. Hazret-i Tevfîk-i İlâhî yâver ü püşt ü penâhî olmağın taḥşîl-i mâ'û'l-hayât-ı 'ilm edip beyne'l-emşâl 'âlim ü fâzıl ve kıdve-i efâzıl olmuş idi. "*Küllü maḥlûk yemût¹⁴¹²*" feḥvâsınca hümâ-yı âsmân-peymâ-yı rûḥ-ı laţîfleri sekiz yüz elli üçde 'âzim-i 'âlem-i lâhût olup Burusa'da zâviye-i Zeyniyye'de mute'kif-i ḥalvet-ḥâne-i mezâr-ı mağfîret-medârdır. Merḥûm-ı mezbûr zübde-i 'ulemâ-yı mütevver-'ayın ve kıdve-i fuзалâ-yı müteşerri'ün olup şemleden 'imâme ve dūş-ı mübâreklerine 'abâdan câme gıyerler idi. Fenârî-zâde Muḥaşşî Hasan Çelebi muṭavvel ü muvâkıf hâşiyelerinde kâl ba'zu'l-efâzıl deyü îrâd eylediği mevlânâ-yı sâlifü'l-beyânıñ¹⁴¹³ kelâm-ı dürer-bârlarıdır.

Yıldırım Müderrisi Karaca Aḥmed Efendi:

Saruḥan vilâyetinden bedîd Karaca Aḥmed Efendi denmekle kadri mezîd idi. Bâliĝ-i rütbe-i temyîz-i siyâh u sefîd olduḡda ba'z-ı 'ulemâdan taḥşîl-i 'ilme mûmâris ve ḥasbe't-ṭarîk mülâzım u müderris olup fâ'ik-i akrân ve Burusa'da Sultân Yıldırım Ḥân Medresesi'yle kâm-rân ve sekiz yüz elli dört senesinde terk-i iḳbâl-ḥâne-i cihân ve 'azm-i dâru'l-iḳâme-i cinân edip Hazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭîr¹⁴¹⁴* meḳâbirinde defîn-i ḥâk-i siyâhdır. Merḥûm-ı mezbûr 'âlim u 'ârif ve evḳâtını taḥşîl-i 'ilme şârif fehmi tab'ı şaḳîl keşîrû'l-iştigâl ḳalîlüt-taḥşîl idi. Ma'azalik cedd ü iḳdâm ile *Risâle-i Eşîriyye* şerḥi *Ḥüsâm-ı Kâtî*'ye taḥşîye ve Seyyid Şerîfiñ¹⁴¹⁵ Mevlânâ Sa'dü'd-dîniñ *Şemsiyye Şerḥleri* üzerine taḥrîr-i hâşîye ve dest-i sa'yla esb-i ḥarûn-ı taḥḳîki ḥalbe-i tedḳîke temşîye edip şerḥ-i 'akâyide daḥî ta'lîk-i hâşîye etmişdir. Ḥâneleri dâ'imâ erbâb-ı istifâde ile mâlî ve zâviye-i Karaca Aḥmed'iñ 'adîl ü mişâli idi.

Mevlânâ Aḥmed Şemsü'd-dîni El-Müştehir Bi-Mollâ Ḥayâlî:

Faḥru'l-ahâlî ve zuḥru'l-mevâlî Aḥmed Şemsü'd-dîni bin Mûsâ Eş-Şehîr bi'l-Ḥayâlî'dir. Vâlidî ḳuzât-ı sutûde-şifâtdan olmağın mebânî-i 'ulûmı andan ḳırâ'at ba'dehu Celâl-zâde Hızır Beg Efendi Sultâniyye müderrisi iken ḥidmet edip Ḥâce-zâde ile i'âdelerinden iḥrâz-ı rütbe-i şeref-

¹⁴¹¹ 228b KA

¹⁴¹² Her yaratılmış ölür.

¹⁴¹³ 229a AE

¹⁴¹⁴ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁴¹⁵ 229a KA

i mülâzemet etdikde hasbe'l-'âde ba'z-ı medârisde ferş-i seccâde-i ifâde ederek otuz akçe ile Filibe Medresesi'ne pâ-nihâde olup kemâlât-ı kesbiyyelerine küre-i irtikâ-yı merkât-i rûsûm-ı ṯarîk-i 'ilmiyyede naḥl-i âmâlî mîve-dâr olmadığına dil-gır-i gerdiş-i nâ-hemvâr-ı çerḥ-i sitemkâr iken sekiz yüz¹⁴¹⁶ elli beş ṯarîḥinde İznîk Orḥaniyye'siyle kâ-m-rân ve nesîm-i neşât-baḥş-ı iltifât-ı şehryârî ile gül-gönçe-i maḥşûdî ḥandân olmuş idi. Mevlânâ-yı mezbûruñ şafḥa-i ḥayâlinde 'âzim-i beyt-i Ḥudâ olmak ârzûsı mutaẓammın olmaḡın li-ecli'l-icâzet cānib-i maḥmiyye-i İstanbul'a nehẓat ve kendüleri sefer-i ḥacdan mu'âvedet idince medreselerinde mu'jdleri cā-nişîn olmak üzere bir kıt'a fermân-ı 'âlî-şân ısdâr etdürüp cānib-i Ḥicāza 'âzîmet edip ba'de'l-kufûl ḥidmet-i tedrîs ile meşḡûl ve taḥrîr ü ifâdeleri nezd-i ṭullāba mevşûl iken sekiz yüz yetmiş beş senesinde Medrese-i Ḳuds'de tedrîs ü taḥdîs eden ervāḥ-ı muḥaddese ile hem-dem ü enîş ü celîş olup na'ş-ı şerîfleri Burusa'da¹⁴¹⁷ Zeynîler Zâviyesi cāmi'-i latîfiniñ miḥrâb tarafında ser-i rāḥda defîn ve hengâm-ı rıḥletinde henûz sinn-i sa'âdetleri ma'dûd sinîn-i şûlûs ü şûlûşeyn idi. Mevlânâ-yı mezbûr şuḡl-i 'ilm ü 'ibâdetde yegâne ve şebân-rûz çille vü mücâhede vü riyâzetde bir merd-i merdâne olmaḡın neḥâfet ü hüzâli bir rûtbeye resîde idi ki ibhâm-ı sebbâbesini taḥlîk edip yed-i uḡrâsını idḥâl etdikde bâzû-yı mübârekleri ma'â ol ḥalka-i tenge duḡûlde taḥallûf etmezdi deyü menḳûldür. Dâ'imü'-ş-samt ve keşîrû't-tefekkür idi. Üstâdları Mevlânâ Hızır Beg Efendi'niñ 'ākā'id manẓûmesine bir şerḥ-i latîf taḥrîr ü te'lîf edip fevâ'id-i keşîre derc etmişlerdir ve ḥaṭṭ-ı şerîfleri ile telvîḥ ü tefsîr Ḳāzî taḥrîr ü tenmîk edip eṭrâfların zâde-i ṭab'-ı ma'ârif-peymâ ve taşarrufât-ı meserret-efzâlarıyla memlû ve tevşîḥ etmişlerdir. Şeyḥ 'Abdu'l-Latîf Merzifonî'den aḡz-ı dest-i inâbet edip nişâb-ı ṯarîk-i şûfiyyeden daḡı vâyesi vardır deyü zîver-i taḥkîk-i *Ḥadâyık-ı Şakāyık* dır. *Şerḥ-i 'Akā'id* e ta'lîk etdikleri ḥāşîye-i meşḥûreleri feẓâ'il-i celîlelerine dâldir.

Sultāniyye Müderrisi Dervîş¹⁴¹⁸ Meḥammed Efendi:

Tercemesi bālâda mestûr vâlidî Hızır Şāḥ Efendi ki Menteşe diyârında ta'dād olunan kibâr-ı 'ulemâdan ve cedd-i emcedî Ḳāzî-i Balât olan 'Abdu'l-latîf Efendi'dir. Peder ve ceddî ḥidmetlerinde taḥşîl-i 'ilm ü kemâl etdikden soñra cezbe-i îlâhiyye'ye müstaḡrak olup meczûb-ı Ḥudâ ve cāme vü destârı şemle vü 'abāya fedâ etmiş idi. Ebu'l-fetḥ ve'l-meḡāzî Sultān Meḥammed Ḥân-ı Ġāzî ile Şāḥ-ı İrân olan Uzun Ḥasan muḥārebesinde reh-ber olmaḡın fetḥ u zafer bi-'avni'llāhi te'âlâ şehriyâr-i ma'delet-şi'âra yāver olup manşûr u muẓaffer¹⁴¹⁹ olmuş idi. Maḥrûse-i Burusa'da Sultāniyye Medresesi müderrisi iken sekiz yüz seksen

¹⁴¹⁶ 229b Ae

¹⁴¹⁷ 229b KA

¹⁴¹⁸ 230a AE

¹⁴¹⁹ 230a KA

tārîhinde vücūd-ı şerîfî dā'ire-i şühūddan nā-būd ve 'āzim-i dāru'l-hulūd olduğda zāviye-i Zeyniyye'de mihrāb-ı cāmî' öñünde medfūn ve Muḥaşşî Ḥasan Çelebi'ye maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ber-güzide-i 'ulemā ve ser-tāc-ı zümre-i mecāzib-i Ḥudā idi.

Fenārî-zāde Muḥaşşî Ḥasan Çelebi Efendi:

Āl-i sūtūde-ḥiṣāl-ı Fenārî'den zuhūr 'ilm ü faẓilet ile ma'rūf u mezkūr Muḥaşşî Ḥasan Çelebi denmekle meşhūrdur. 'Āric-i ma'āric-i isti'dād olduğda mebānî-i fūnūn-ı ilāhiyye'yi esātize-i 'ālîsinden aḥkām u teşyîd ve ūlūm-ı 'āliyyeyi cahābize-i kavî-i müstenidden taḥşîl ü temhîd edip şāhibü'd-Dürer Mevlānā Mollā Ḥüsrev'den ve Mollā 'Alî 'Arabî'den ve Tūsî'den telemmüz ü müstefîd olup sekiz yüz yetmiş beş tārîhinde maḥmiyye-i Edirne'de Halebiyye müderrisi iken 'amm-ı müzîl-ı ğamları Kāzî'l-kuẓāt Fenārî-zāde 'Alî 'Alā'ü'd-dîn Efendi belde-i Kāhire'de *Muğnî'l-Lebj* kırā'atına Cenāb Sultān Meḥmed Ḥān-ı Fātiḥ'den istizāne mu'āvenet edip izn-i ḥākānî-i şeref-vürūdunda cānib-i Mısr'a nehẓat ve mü'ellif-i *Muğnî ferîdū'l-aşr* Şeyḥ Şemsü'd-dîn Balabānî'den kitāb-ı mezbūrı 'ale'l-vechî't-taḥkîk¹⁴²⁰ ve'l-ikān kırā'at edip mücāz ve İbni Ḥacer'îñ ba'z-ı telāميزelerinden *Şaḥîḥ-i Buḥārî* görmekle 'ilm-i ḥadîşden daḥı icāzet-yāb olduğdan soñra āheng-i maḳāmāt-ı Ḥicāz eyleyüp ba'de ḥacc-ı beytül-ḥarām ziyāret-i ravẓa-i muṭaḥhara-i Seyyidü'l-enām ile maḳẓî'l-merām ve cānib-i Rūm'a ḥıram etdikde ta'liḡme-i me'zūn oldukları kitāb-ı meşṭūr-ı beyānî taḥaşşî eyledikleri sultān-ı mebrūruñ ma'lūm-ı humāyūnları olmağın İznîk Orḡaniyye'sin i'tā ba'dehu sekiz yüz seksen iki tārîhinde maḥmiyye-i dāru's-saltānati'l-'aliyyede binā buyurdukları medāris-i¹⁴²¹ ūşemāniyeden birine sezā etmişler idi. Ba'de zamānin manāşib-ı resmiyyeden mütebā'id ve yevmî seksen akçe vazîfe ile müteḳā'id olup dāmen-keşide-i iḥtilāt-ı za'îf ü kavî medîne-i Burusa'da kūşe-i ḥafāda münzevî iken taḥminen 'ahd-ı devlet-i Sultān Bāyezidiyyede civār-ı mülk-i müte'āla intikāl edip zāviye-i Zeyniyye'de vāqî' cāmî-i şerîfîñ menāresi ḳurbunda fütāde-i şikāf-ı zemîndir. Mevlānā-yı sālîfü'l-beyān 'ulūm u feẓā'ilde deryā-yı bî-kerān olup evḳāt u sātini şarf-ı taḥşîl-i 'ilm ü kemāl ve bezl-i ṭā'āt-ı cenāb-ı zū'l-celāl edip 'abā-be-düş ve ūşemle-be-ser ekşer-i meşāyih-i şūfiyye şoḥbetine dil-beste vü ḥāḥişger ḥüsnü'l-hulḳ-ı maḳbūlü'ş-şiyem nîk-ḥiṣāl-i dervîş-nihād bir fāzıl-ı 'adîmü'l-miṣāldir. 'Allāme Taftazānî'niñ *Telvîḥ ü Muṭavvel*'ine ve 'ulemā-yı Cürċānî'niñ *Şerḥ-i Mevākıf*'ına ḥavāşî ta'liḳ etmişlerdir. Beyne'l-'ulemā meşhūr u mütedāvildir.

¹⁴²⁰ 230b AE

¹⁴²¹ 230b KA

Mevlânâ Mollâ Zîrek Mehemmed Efendi:

İsm-i latîfi Mehemmed Zîrek denmekle ma'rûf olup beyne'l-'ulemâ 'ilm ü fazlla ser-âmeddir. Hâl-i şibâsında şeyh-i 'âlî-makâm El-Hâc Bayram Hâzretlerinden ta'allüm edip zihn-i müstakîmine binâ-yı zîrek lakabı ile mülakkaab etmişlerdir. Mevlânâ Hızır Şâh'dan telemmüz ve hürmen-i ifâdelerinden telezzüz¹⁴²² eyledikten sonra Burusa'da Sultân Murâd-ı Şânî Medresesi'yle kâm-bîñ ba'dehu Ebu'l-feth Sultân Mehemmed Hân Hâzretleriniñ dâru'l-mülk-i 'aliyyede mu'âdil-i heşt-bihişt medâris-i şemâniyeleriniñ birinde cā-nışın olup hâlâ maḥall-i mezbûr Zîrek nâmiyla zebân-zed-i her 'azîmet ü mekîndir. Cemâl-i ârâm-sûz-ı meh-ṭal'atân-ı ṭâ'ata 'ilm-i şerîfe iştigâlden evfer olup zihn-i derrâkına i'timâden huzûr-ı şehryârîde fazîlet-i bâhirede Seyyid Şerîf Cürcânî'ye tefevvuk iddi'â eylediği pâdşâh-ı Cem-câh cenâb-ı ¹⁴²³Sultân Mehemmed Hân-ı dil-âgâha ziyâde girân gelmegin Burusa'dan Hâce-zâde Muşlihü'd-dîñ Efendi'ye mütercem-i mezbûr ile mübâḥaşe için da'vete fermân-ı humâyûn şudûr etmiş meger ol ân-ı mezbûr Hâce-zâde'niñ mü'ellefelerinden *Bürhân-ı Tevhîd* risâlesi muḥâfazân Enderûn-ı humâyûnda nihân olmağın ḥâtır-ı şerîf-i pâdşâh-ı kerâmet-medâre ḥutûr edip mevlânâ-yı mezbûre irsâl ederler anlar daḥı izhâr-ı mahâret edip risâle-i mezkûreniñ ba'z-ı mevâzi'na-i karîḥasından sunûḥ eden cevâbı taḥrîr ve inhâ-yı 'atabe-i 'aliyye-i devlet-maşîr etdikde bu ḥuşûsa Mevlânâ Mollâ Hüsrev ḥükm naşb olunup huzûr-ı humâyûnda mübâḥaşeye şudûr-ı emr-i sultânî ile bir hafta ṭarafeynden mübâḥaşe-i 'azîme cereyân edip yevm-i sâbî'de istimrâr-ı mücâdele nihâyet bulup Hâce-zâdeniñ fazlî zâhir olduğunu Mevlânâ Mollâ Hüsrev ḥükm ü imzâ ve dergâh-ı pâdşâh-ı âlem-penâha taḥrîr ü inhâ idicek *felle selebe*¹⁴²⁴ feḥvâsınca Mollâ Zîrek Medresesi Hâce-zâde Efendi'ye tevciḥ ü i'tâ buyurulmuş idi. Bu endûh-ı nâmûs-şikenden Mevlânâ Zîrek seng-ḥorde-i felâḥan-ḥaclet olup maḥrûse-i Burusa'ya hicret ve Murâdiyye kurbunda bir mevzi'de ikâmet eyledi. Şâhibü'l-ḥayrâtdan¹⁴²⁵ Vidilli Hâce Hasan-nâm bir tâcir-i ser-mâye-dâr mevlânâ-yı mezbûr ile hem-civâr olmak taḥrîbi ile me'ûnât-ı zarûriyesi çün yevmi yigirmi akçe ta'yîn etmiş idi. Defe'âtle pâdşâh-ı gerdûn-gulâm ṭarafından da'vet olunduḡda icâbet etmeyüp âḥir-i 'ömrine dek künc-i kanâ'atde münzevî iken bu dâr-ı vahşet-medârdan diyâr-ı ünse 'azm ü sefer edip Vidilli Hâce Hasan mescidi kurbunda medfûn ve ḥâce-i mezbûre maḥrûndur. Rivâyet-i uḡrâda Bîñarbaşı'nda mütevârî-i ḥâk-i mezârdır¹⁴²⁶. Ba'z-ı şîkâtdan mesmû'dur ki mezbûr âḥir-i sinn ü sâlinde yevmi yüz akçe ile Burusa'da zîver-efzâ-yı şadr-ı iftâ olmuşdur. Mevlânâ-yı sâlifü'z-zikriñ 'ilm ü

¹⁴²² 231a AE

¹⁴²³ 231a KA

¹⁴²⁴ Kim savaştta birisini öldürürse öldürdüğü kişinin üzerinden çıkanlar onundur.

¹⁴²⁵ 231b AE

¹⁴²⁶ 231b KA

fazîletden başka fenn-i şî'rde dahı selîkası olup tab'-ı latîflerinden niçe ebyât u eş'âr ser-zede-i zuhûr olmuşdur.

Sultāniyye Mūderrisi İlyās Efendi İbni İbrāhîm:

Sevāhîl-i Baħr-ı Siyāh'dan belde-i Sinob'dan lenger-endāz-ı sefîne-i vücūd olup āšnāyān-ı deryā-yı bî-kerān fezā'il-i ba'z-ı 'ulemā-yı müşkil-pesendān-ı kāmîle hîdmet ve her birinden tahşîl-i 'ilm ü fazîlet etdikden şöıra sâlik-i tarîk-i tedrîs ve ba'z-ı medāris-i 'ilmiyyede şadr-ı 'izz ü rif'ate celîs olarak Burusa'da Sultāniyye Medresesi'ne irtikā ile kesb-i şān ve mümtāz-ı akrān olmuş idi. Sekiz yüz toksan bir senesinde 'azm-i riyāz-i cinān edip zāviye-i Zeyniyye'de mescid kurbunda defîn-i lahd-ı rahmet-i Raḥmān oldu. Merḥûm-ı mezbûr 'ālim ü fāzıl ḥadîdü't-tab' ve şedîdü'z-zekā olmağın *Metn-i Fıkh-ı Ekber'e* şerḥ ve *Maḳāşid Şerḥi'*ne ta'lîk ḥāşîye etmemişdir ve ḥüsn-i ḥaṭda çābûk-dest ve serî'ü'l-kalem hoş-nüvis-i pesendide-i raḳam olmağla yevm-i vāḥidde bir muḥtaşar *Ḳudûrî* ve temāmı yek-şenbe *Şerḥ-i Şemsiyye Ḥāşiyesi'*ni tahrîr edip¹⁴²⁷ şümme bi'l-ḥayr ile miskiyyu'l-ḥitām itmām eylemişdir.

Aydınlı Şemsî Efendi¹⁴²⁸:

Maṭla'-ı Aydın'dan bürüz u ṭulû' edip evvelā 'ulemā-yı Rûm-ı fazîlet-mersûmdan iktibās-ı 'ulûm edip ba'dehu seyāḥat ile diyār-ı 'Acem'de ba'z-ı fuṣalādan tahşîl-i kemāl etdikden şöıra dāru's-saltānati'l-'aliyyeye gelüp 'ilm ü belāğatda bāhir ve āğāz-ı şavt ve nağamātde nazîri nādir olmağın Fātiḥ Sultān Meḥemmed Ḥān'e ol takrîb ile nedîm olmuş idi. Merḥûm-ı mezbûr Şeyḥü'l-İslām Minkārî-zāde Yaḥyā Efendi'niñ cediti olup toköz yüz sâlinde dem ü nefesi beste ve mûşîkār-ı vücûdı dest-i ecelde şikeste olduğda Burusa'da Dede Efendi Mescidi ḥazîresinde medfûndur. 'İlm-i edvāra müte'allık risālesi ve tab'-ı nāzûkinden ba'z-ı 'Arabî ve Fārsî ḳaşâyidi zuhûr etmişdir.

Mollā Yegān-zāde 'Alî 'Alā'ü'd-dîñ Efendi:

Ser-āmed-i zümre-i efāzıl-ı cihān 'Alî 'Alā'ü'd-dîñ Efendi ibn Mollā Yegān'dır ki 'aşrı 'ulemāsından kırā'at ve tahşîl-i 'ilm ü fazîlet etdikden şöıra ḳāmet-i cāme-i zîb-i i'tibārı Burusa'da Sultāniyye Medresesi ile müşerref ü mükerrerrem ve ḳabā-yı zîbā-yı iktidārı tîrāz-ı 'izz ü rif'at ile muṭarraz u mu'allim olup ba'dehu reşk-āver-i ḳaşr-ı bî-ḳuşûr-ı cinān medāris-i celîlü'l-ḳadr-i Şemāndan birine şāyān ve toköz yüz târiḥinde Ḥüsām-zāde yerine¹⁴²⁹ yevmî otuz akçe vazîfe ile medîne-i Burusa'da fā'iz-i cāh-ı fetvā olup toköz yüz toköz sâlinde 'āzim-i

¹⁴²⁷ 232a AE

¹⁴²⁸ Bu biyografi KA'da yok.

¹⁴²⁹ 232a KA

dāru'l-bekā ve medīne-i mezbūrede vālid-i mācidi kurbunda ser-ḥalka-i encūmen-i mevtā olmuşdur. Mevlānā-yı mezbūr ḥāzin-i gencīne-i 'ulūm ve fā'ik-i zümre-i erbāb-ı fūhūm şedīdū'z-zekā ve kıdve-i meşāhir-i 'ulemā ve fuḫalā olup rüz u şeb takrīr-i ders ile evkāt-güzār idi.

Ġıyāşü'd-dīn Efendi El-Meşhūr Bi-Paşa Çelebi¹⁴³⁰:

Ḳıdvetü'l-meşāyiḥi'l-vāşılın Şeyḥ Ak Şemsü'd-dīn *ḳuddise sırruhu'l-metīn*¹⁴³¹ ḥazretleriniñ birāderleri 'Alā'ü'd-dīn Efendi'niñ maḥdūm-ı fezā'il-rūsūmı Paşa Çelebi Efendi'dir. 'Aşrında yegāne ve müşkil-güşā-yı pesendān-ı zamāne Mollā Ḥayālī ve Ḥāce-zāde Muştafā Muşliḥü'd-dīn Efendi dāru'l-ifādelerinden müstefīd olup fā'iz-i şeref-i mülāzemet ve ba'z-ı medāris-i 'aliyyede mutaşaddı-i ḥidmet olduğdan soñra Anḳara Seyfiyyesi'nden Amasya Ḥüseyniyyesi'ne şu'ūd ve Edirne'de Şecā'ü'd-dīn İlyās yerine Halebiyye Medresesi'nden rütbe-i vālāya ḳu'ūd ve ba'dehu Burusa Sultāniyye'sinde işbāt-ı vüçüd edip ṭokuz yüz bir senesinde Şaḥn Medresesi'nde be-kām ve ṭokuz yüz sekizde Ebā Eyyüb Enşārī Medresesi'yle nā'il-i merām ve ṭokuz yüz yigirmi üçde fetvā zāmiyesiyle Amasya Bāyezīdiyyesi kendüye ikrām olunup niçe rüzgār bu meşgale ile evkāt-güzār olup ba'dehu terk-i rūsūm-ı manāşib ve dest-şüyide-i ālāyiş-i ḳuyūd-ı merātib edip yevmī yetmiş akçe ile Burusa'da mütekā'id olmuş idi. Vazīfe-i mezkūre ile Ḳuds-i şerīf medreselerinden birini li-eclī'l-inzivā recā edip me'mūlen müsā'ade buyuruldukda nehḫat üzre iken ḥazīre-i ḥatīretü'l-Ḳudse intikāl edip medīne-i mezbūrede Kısıḳ Çeşmesi¹⁴³² kurbunda Mollā Efendi menzili sāḥasında medfūn ve 'amm-ı muzīlū'l-ḡamları Şeyḥ Emru'llāh Efendi'ye maḳrūndur. Mevlānā-yı mezbūr ba'z-ı meşāyiḥ-i kāmile ḥidmet etmekle fevā'id-i mevā'id-i şūfiyyeden telezzüz etmiş idi.

Hızır Beg Efendi-zāde Müfti Aḥmed Paşa:

Beyne'l-'ulemā faẓīlet-i bāhire ile şöḫret-nümā Müfti Aḥmed Paşa'dır. Sinn-i şıḡarında ba'z-ı 'ulemā vü nādire-dāndan taḥşīl-i 'ilm ü kemāl edip henüz sinjīn-i 'ömri 'işrīne¹⁴³³ nā-bāliḡ idi. Me'vā-yı Firdevs-mekān Ebu'l-Fetḥ Sultān Meḥemmed Ḥān ḥazretleri binā buyrudıkları medāris-i Şemāniyye'niñ birisini mevlānā-yı mezbūre tevciḥ ve gencīne-i 'avaṭif-ı şehriyārīden yevmī kırk akçe vazīfe iḥsānı ile terfīḥ buyurmuşlar idi. Sekiz yüz yetmiş beş senesinde Mollā Kestel yerine Şaḥn Medresesi'ne nā'il ve sene-i mezbūrede birāderleri Sinān Paşa ki devlet-i Fātiḥiyyede pīrāye-baḫş-ı şadr-ı vālā-yı vezāret iken Ḥāce Paşa denmekle şöḫret-peẓir idi.

¹⁴³⁰ 232b AE

¹⁴³¹ Sağlam sırrı kutsansın.

¹⁴³² 232b KA

¹⁴³³ 233a AE

Munfaşıl olduğda mevlânâ-yı mezbûr dağı sekiz yüz seksen birde Üsküb'de İshâk Paşa Medresesi'ne vâsıl olup sekiz yüz seksen altı târîhinde Edirne'de Üç Şerefeli'ye neyl ile ru'ûs-ı ser-ihtiğârı resîde-i evc-i şeref-i vâlâ ba'dehu sekiz yüz toğsan toğuzda Şâniyen Şahın ile kâdr ü menzileti terfî ü i'lâ ve toğuz yüz bir senesinde yevmî yüz akçe ile Burusa fetvâsı şadrına zîver-bahşâ ve on seneden mütecâviz ol maķâm-ı 'aliyyede beyne'l-enâm müşgil-güşâ olup bu hâl üzre güzârende-i şühûr u sinîn ve sinn ü sâli bâliğ-i hudûd-ı tis'în iken toğuz yüz yigirmi yedi sâlinde rûh-ı latîfî 'âzim-i Firdevs-i berîñ olduğda cesed-i şerîfleri zâviye-i Zeyniyye'de mestûr-ı zîr-i zemîndir. Mevlânâ-yı mûmâ ileyh uşûl u furû'da 'âlim-i¹⁴³⁴ tahîr-i selîmü'n-nefs muhibb-i fuķarâ idi. Hâlâ Burusa'da İnebeg sūkında kurb u ittîşâli olan binâ eyledikleri medrese-i zîbâ ism-i sâmjleri yâd olmak üzre şöhet-ârâdır.

Müftî Ahmed Paşa-zâde Hızır Beg Efendi:

Sâlifü'z-zîkr Müftî Ahmed Paşa'nıñ maḥdûm-ı ercmendi Hızır Beg Efendi'dir. Pîrâye-i 'ulûm u fezâ'il ile şeref-medâr ve maḥrûse-i Burusa'da Medrese-i Ġâzî Hudâvendigâr iken zâtına keyfiyet-i cezbe-i zuhûr ve hîzr-ı tevḫîk-i İlâhî'ye muşâdefe etmekle¹⁴³⁵ meslûbu's-şu'ûr olup dâru's-saltânati'l-'aliyyeye nehzat ve meşâyih-i Nakşbendiyye'den Emîr Buḥârî Hazretlerinden aḥz-ı dest-i inâbet ve niçe eyyâm 'azîz-i müşârun ileyhe ḥidmet edip vâlidî Ahmed Paşa dâmen-keşîde-i recâ olup ancak bir kaç gün Burusa'da mekûs-ı icâzet-i rû-nümâ olmuş idi. Ba'dehu ḥâk-i pâ-yı hazret-i şeyḥe rû-be-râh olduğda vâlidî men'inden 'âciz olup 'âkıbet Sultân Selîm-i kadîme 'arz-ı hâl ve şeyḥden teşekkî eyledikde pâdşâh-ı dil-âgâh tarîk-i Ḥakk'a sâlik âdemi men' ü def'inde olmak nâ-revâ ve eṭvâr-ı nâ-becâdır deyû girih-bend-i cebîñ-i inķibâz olup me'mûlına müsâ'ade olunmamış idi. Ba'de zamânin me'zûnan belde-i Burusa'ya nüzûl ve sâkin-i künc-i ḥumûl iken toğuz yüz yigirmi üç târîhinde dest-şüyûde-i çeşmesâr-ı âb-ı hayât olup zâviye-i Zeyniyye'ye karîb reh-güzârda mu'tekif-i şandûka-i mezâr ve seng-i kabr-i münîrinde silsile-i Nakşbendiyye mersûm-ı ḥâme-i ḥadîd-i terâşende-kârdır. Merḥûm-ı mezbûruñ tabî'at-i şî'riyyesi olup haylî eş'âr-ı âb-dârı hayyiz-i zuhûra gelmiştir.

Hasan Paşa İbn 'Alâ'ü'd-dîñ Esved:

Evâ'il-i devlet-i 'Osmâniyye'de gelen 'ulemâ-yı ze'vî'l-i ihtirâmdan 'Alâ'ü'd-dîñ¹⁴³⁶ 'Alî El-Esved şulbundan ber-âverde Hasan Paşa'dır. Zamânında ba'z-ı meşâhîr-i 'ulemâdan istifâde edip Cemâlî'd-dîñ Akşarâyî'den tekmi'l-i 'ulûma dâmen be-miyân-ı ihtimâm ve nüşḥa-i kîm-yâb-ı fezâ'ili andan itmâm edip hattâ Mevlânâ Şemsü'd-dîñ El-Fenârî ile tahşîl-i 'ulûmda müşâreket

¹⁴³⁴ 233a KA

¹⁴³⁵ 233b AE

¹⁴³⁶ 233b KA

edip ol takrîb ile niçe leyāl ü eyyām tarh-ı şoḥbet-i ḥayr-encām olmuşdur. ‘Ākîbetü’ṭ-ṭarîk ümerāya sâlik olup meslek-i kâdîmînden ‘udûl ve ba’z-ı manâşib-ı emārete neyl ile vâsıl-ı me’mûl olup endek zamân terk-i cāh-ı bî-bekā-yı cihân edip Burusa’da vâkı’ medreselerinde medfûndur. Merḥûm-ı mezbûruñ¹⁴³⁷ *Merāḥi’l-Ervāḥ* ve *İftitāḥ* nāmıyla mışbah şerḥ-i laṭîfleri keşîde-i rişte-i te’lîfleridir.

Şâriḥ-i Şeri’atü’l-İslām Seydî ‘Alî-zāde Ya’kûb Efendi:

Mîr-i şadr-ı fezā’il-i ḥafî vü celî Mevlânâ Ya’kûb bin Seydî ‘Alî’dir. ‘Ulemâ-yı ‘aşrdan kırâ’at ve ihrâz-ı rûtbe-i mülâzemet ve ba’z-ı medâris-i ‘ilmiyyede kesb-i şân-ı dirâset etdikden soñra medîne-i Burusa’da Ḥamza Beg Medresesi’ne pā-nihāde ve ba’dehu Aydın’da İbni Melik Medresesi’ne nakl-ı visāde-i ifāde ve Sulṭân Yıldırım Bāyezîd Ḥân Medresesi’ne neyl ile āyîne-i kedernāk-i baḥtî güşāde olup toḳuz yüz on dörd senesinde Kıvāmü’d-dîn Yûsuf yerine Burusa Sulṭāniyye’sine şeref-endûd ve toḳuz yüz on altıda Medrese-i Murād-ı Şānî ile meserret-efzûd ve toḳuz yüz on sekizde Edirne Bāyezîdiyyesine nakl ile dest-res-i rişte-i murād u maḳşûd toḳuz yüz yigirmi târîḫinde Şāniyen Yıldırım Bāyezîd Ḥân’a ḥareket ile şûret-i ‘arûs-ı âmālî ḥacle-i ḥuşûlde cîlve-endûd oldu. Toḳuz yüz yigirmi ikide Şāhn medreseleriniñ birine müteşâ’id ba’dehu toḳuz yüz yigirmi dördte yevmî seksen akçe ile mütekā’id olmağın ṭavāf-ı beytül-ḥarām ve ziyāret-i ravza-i Seyyidü’l-enāmdan¹⁴³⁸ maḥrûse-i Burusa’ya ba’de’l-kufûl toḳuz yüz otuz bir senesinde ṭā’ir-i rūḥı ḥamāme-i ḥarîm-i Ka’beye bekā olup Cāmi’-i Kebîr verāsında Şeker Ḥâce Maḥallesı mescidinin cānib-i Kıblesinde reh-güzārda vâkı’ bir kubbeye medfûn pederi Seyyid ‘Alî’ye maḥrûndur. Mevlânâ-yı mesbûku’z-zikriñ te’lîfâtından *Şerḥ-i Kitāb-ı Şeri’atü’l-İslām* ki maḥbûl-i ‘ulemâ-yı kirāmdır. Ve Şeyḥ Sa’dî-i Şîrāzî’niñ *Gülistân*’ına ‘Arabî şerḥ edip *Dîbāce-i Muşāḥabe* daḥı tahrîr-i ḥavāşî etmişdir. *Raḥmetu’llāhi ‘aleyhi*.

Sulṭāniyye Müderrisi Koca Muşṭafâ Paşa-zāde Meḥemmed Efendi:

Tāc-rübâ-yı pādşāh-ı heft-iḳlîm¹⁴³⁹ Sulṭân Selîm-i kâdîmîñ vezîr-i a’zamı ve küşte-i şemşîr-i dü-demi Koca Muşṭafâ Paşa’nıñ ferzend-i ercūmedi Meḥemmed Efendi’dir. ‘Ulûm-ı ‘akliyye ve nakliyye taḥşîline müdāvim ve ba’z-ı ‘ulemādan mülāzım olduğdan soñra toḳuz yüz kırk üç sâlinde İstanbul’da Vālide Sulṭân Medresesi’ne revnāk-baḥşā ba’dehu kırk dördte Sulṭāniyye-i Burusa ile rûtbesi a’lâ olup toḳuz yüz kırk beş târîḫinde terk-i tedrîs edip ḥavrâ-yı ‘ayn-ı biḥîşt-i berîñ ile enîş ü celîş olup Bîñarbaşı’nda vālide müşārun ileyh kurbunda medfûndur. Merḥûm-ı mezbûr ‘ālim ü kâmil şābb-ı fezā’il-i edîb ü vakûr ceyyidü’l-karîḥa ve müstakîmü’ṭ-ṭab’ idi.

¹⁴³⁷ 234a AE

¹⁴³⁸ 234a KA

¹⁴³⁹ 234b AE

Mollā Yegān-zāde Yūsuf Bālī Efendi:

Bu dağı Mevlānā Mollā Yegān'ın maḥdūm-ı mükərremi ve bālāda mebhāş-ı mevālīde zıkr olunan Şāh Meḥemmed Efendi'nin birāder-i ekremi Yūsuf Bālī Efendi'dir. Vālid-i mācidinden ve Ḥāfızü'd-dīn-i Bezzāzī'den tahşil-i 'ulūm edip sekiz yüz seksen altı senesinde Sultān Orḥan Medresesi'ne irtikā sekiz yüz tokısan üçde Ḥāce-zāde Muşliḥü'd-dīn Efendi yerine Sultāniyye¹⁴⁴⁰ Medresesi'yle rütbe-i iḳbālī keşide-i bālā ba'dehu Şāhn medreselerinden birine sezā olup hem-vāre-i meşrūḥ üzre niçe emāḳin-i mu'teberede ders ü ifādeye iştigāl ve güzārende-i eyyām u leyāl iken bi-emri'llāhi te'ālā civār-ı maḡfiret-medār-ı mülk-i müte'āle intikāl edip medīne-i Burusa'da pederi ḳurbunda medfūndur. Mollā-yı mezbūr 'ilm ü fażlla meşhūr olup *Hidāye*'ye şerḥ ve Evā'il-i *Telvīḥ*'e ve *Şerḥ-i Mevāḳıf*ın mübāhiş-i i'tirāzına ḥavāşisi ve *Kitābü't-Ṭahāret*'de bir pāk risālesi vardır.

Yegān-zāde Yūsuf Sinānū'd-dīn Efendi:

'Aşrında yegāne olan Mollā Yegān'ın ḥafīd-i zī-şānı olup Yegān-zāde Sinān Efendi denmekle meşhūr-ı 'ālemiyān idi. Vālid-i mācidinden ve Aḥmed Paşa'dan telemmüz¹⁴⁴¹ edip ve müşārun ileyh Aḥmed Paşa'nın pertev-i āftāb-ı feyz-nazarlarıyla pūr-i'tibār ve şāḥ-sār-ı āmālī berg-sāz u mīve-dār olup aḥz-ı mülāzemet ve ṭarīḳ-i 'aliyye-i 'ilmiyyeye 'azīmet edip tokuz yüz yigirmi beş senesinde cedd-i emcedi medresesinden Burusa'da Sultān Orḥan Medresesi'yle iḥrāz-ı rütbe-i vālā ba'dehu İnegöl'de İşāḳ Paşa Medresesi'nden medrese-i Sultān Yıldırım Bāyezīd Ḥān'a sezā ve ba'dehu Orḥaniyye-i İznīḳ ile kām-revā olup belde-i Amasiyye ḳazāsiyla mesrūr u şādān ve devlet-i Ḥaḳaniyye-i Selīmiyyede defterdār-ı 'ālī-şān ve tokuz yüz yigirmi altı tārīḳinde ḥukūmet-i ḳazā-yı Şām ile be-kām ba'de'l-infişāl Murādiyye-i Burusa Medresesi'yle nā'il-i merām ve tokuz yüz otuz beş sālinde Şāhn medreseleriniñ birinde ber-vech-i tekā'ūd cā-nişīn ve güzārende-i şühūr u sinīn¹⁴⁴² iken tokuz yüz kırk beş tārīḳinde cāh-ı bī-beḳā-yı cihānı tebdīl-i iḳbāl-i cinān-ı cāvidānı edip cedd-i emcedleri medfūn olduğı ḥazīrede defīn ve seng-i mezārı nişāngāh-ı sinān-ı du'ā-yı müslimindir. Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ma'ārif ile meşhūr ve şalāḥ u taḳvā ile mevşūf u mezkūr olup her sāl 'aşr-ı āḫir-i şehir-i Ramazān'da mu'tekif olmak 'ādet-i dīrīnesi ve de'b-i maḥşūşa-i seniyyesi idi. *Şerḥ-i Mevāḳıf*a ve *Telvīḥ*'e ḥavāşī tahrīr edip taşnīfāt-ı resā'il-i keşīresi mınaşsa-i zuhūra gelmiştir.

Sultāniyye Medresesi Ehliçe Muḫyi'd-dīn Efendi:

¹⁴⁴⁰ 234b KA

¹⁴⁴¹ 235a AE

¹⁴⁴² 235a KA

Aydın diyārından Yeñişehr-nām kaşabadan pertev-endāz-ı mınaşsa-i zuhūr beyne'l-enām ehliyeti nümāyān olmağın Ehliçe Muhyi'd-dīn denmekle meşhūr idi. Hem-'ahd olan fūhūl-i 'ulemādan telemmūz ve Hācī Hasan-zāde hīdmetinde olarak bi-hasebi'l-'āde i'ādesinden şehd-i mülāzemetle telezzūz edip İstanbul'da Kürkcibaşı Medresesi'nde lābis-i ferve-i merām ve tokuz yüz¹⁴⁴³ kırk üç senesinde Pīrī Paşa Medresesi'yle şād-kām olup tokuz yüz kırk dörtde Sultān Orhan Medresesi'ne pāy-peymā-yı hīrām ve sene-i mezbūrede Sultāniyye Medresesi'ne neyl ile re'īs-i müderrisīn-i kirām olmuş idi. Medrese-i mezkūrede hīdmet-i tedris ü ifādeye iştigāl ve güzārende-i eyyām u leyāl iken tokuz yüz elli bir sālinda 'āzīm-i huld-i berīn ve cesed-i şerīfi civār-ı türbe-i hāzret-i Emīr'de āsūde vū defīndir. Merhūm-ı mezbūruñ zāt-ı şerīfi haşā'il-i celīle ile ārāste ve ser-māye-i sa'ādet-i dāreyn olan ārāyiş-i 'ilm ü 'amel ile pīrāste olup tārīkat-ı Şūfiyye'ye bi't-ṭab' müntesib ve lisān-ı lağv-i bīhūde-gūyiden müctenib idi. Gāhī¹⁴⁴⁴ 'ıkd-ı mecālīs-i tezkīr edip halka-bend-i cem'iyyet-i ehl-i tevḥīd olduğı kütüb-i vefeyātlarda mestūrdur.

Müderrisīn-i Fihām ve 'ulemā-yı A'lām'dan Manav Bālī Efendi¹⁴⁴⁵:

Mevlānā-yı mezbūr Manav Bālī Efendi denmekle ma'rūf u mezkūr olup dāru's-saltānati'l-'aliyye kāzīsī iken vefāt eden Eyyūbī Muştafā Efendi'niñ vālid-i mācidi ve zūmre-i mevālī-i kirāmdan Kara Dāvūd Efendi'niñ dāmādı olmağ takrībi ile dāru't-terbiyesinde perveriş-yāb ve şeref-i mülāzemetle kām-yāb olduğdan soñra Burusa'da Mollā Hüsrev Medresesi'ne kadem-resā ba'dehu Karaḥiṣār'da Medrese-i Aḥmed Paşa'ya revnağ-baḥşā andan Anḳara'da Seyfiyye Medresesi'yle şemşīr-i iqbālī mücellā 'ākıbetü'l-emr tokuz yüz elli sekiz tārīhinde 'āzīm-i dār-ı bekā olup zāviye-i Zeyniyye kurbunda Dāvūd Efendi'niñ binā eyledigi mescid ḥazīresinde mestūr-ı kabir-i pūr-nūrdur. Merhūm-ı mezbūr 'ilm ü faẓlla meşhūr *Şerḥ-i Miftāḥ'a* ḥāşiye ve merhūm Kemāl Paşa-zādeniñ anda mūnderic olan su'āllerine cevāb tahrīr eylemiş ve *Şadrü's-Şerī'a* üzerine dağı *Kitāb-ı Büyū*'dan ḥāşiye ta'lik ve ḥāşiye-i tecrīde dağı taḥşiye etmişdir.

Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi:¹⁴⁴⁶

Tercemesi ānifen mūrūr eden Sinān Efendi'niñ şulbundan zuhūr ve Aşcı-zāde Hasan Efendi ve Kara Dāvūd Efendi'den taḥşīl-i feẓā'il-mevfūr edip Şeyḥü'l-İslām Ebu's-Su'ūd Efendi'ye dağı hīdmet ve mu'allim-i sultānī Ḥayrū'd-dīn Efendi'den aḥz-ı mülāzemet ve tārīk-i tedrişe 'āzīmet eyledikde ibtidā yigirmi beş akçe ile Burusa'da cedit medresesine pā-nihāde ba'dehu İznik'de

¹⁴⁴³ 235b AE

¹⁴⁴⁴ 235b KA

¹⁴⁴⁵ Başlık AE'de der-kenāra yazılmıştır.

¹⁴⁴⁶ 236a AE

Süleymân Paşa ve İstanbul'da İbrâhîm Paşa medreselerinde bâsıt-ı seccâde-i ifâde ve niçe zamân¹⁴⁴⁷ anda pâ-der-gil-i beydâ-yı hırmân olup tokuz yüz altmış iki senesinde İznîk Orhaniyyesiyle merâmına nâ'il tokuz yüz altmış tokuz sâlinde râhat-âbâd-ı 'âlem-i bekâya vâsıl olup ebnâ-yı yegân mekâbiri miyânında mütevârî-i hâk-i gufrândır. Merhûm-ı mersûm âşnâ-yı deryâ-yı 'ulûm farţ-ı zekâ vü nakâ-yı karîha ile meşhûr-ı mudakkik-i dânişmend ve her fende behremend sinni elliye karîb maḥdûm-ı erîb ü edîb idi. Ba'z-ı emrâz sebebi ile kemâ yenbağî iştiğâle zamân bulamamış idi.

'Ulemâ-yı 'Azâmdan İbrâhîm Dede Efendi İbni Yahşî Bin İbrâhîm:

Vilâyet-i Anaṭolu'da Şonsa kaşabasında tekye-hâne-i vücûda kadem-resâ ve belde-i Amasiyye'de neşv ü nemâ bulmuştur. Evâ'il-i hâlinde şan'at-ı debâğat ile iktisâb ederken tevfiḳ-i ilâhî kendüye yâver olmağın şan'at-ı mezbûrdan ferâğat ve kiber-i sinninde Amasiyye müftîsi Ḥaṭîb-zâde'den ta'allûme ibtidâya mübâderet ve tahşîl-i 'ilm ü fażilet edip Dede Efendi deyü kesb-i şöhret etmiş idi. Maḥrûse-i Burusa'ya şitâb ve Murâdiyye Müderrisi Sinân Efendiye intisâb ve tokuz yüz otuz beşde neyl-i mülâzemetle behre-yâb olup evvelâ yigirmi akçe ile Burusa'da Bâyezîd Paşa ve yigirmi beş ile Amasiyye'de Büyük Ağa ve otuz ile Tire'de Kara Kâzî medreselerine pîrâye-baḥşâ ve kırk akçe ile Merzifon'da Sultâniyyesiyle meserret-efzâ olup tokuz yüz elli târiḥinde¹⁴⁴⁸ Diyârbekr'de vâkı' Beglerbegi Medresesi'ne fetvâ zamîmesi ile müftî vü müderris ve elli ikide Haleb'de Hüsrev Paşa Medresesi'nde serây-i ifâdeyi mü'essis olmuş idi. Elli yedide Orhaniyye-i İznîk'e duḥûl ve altmış beşde Kefe fetvâsı kef-i iktidârına bi'l-iḥâle¹⁴⁴⁹ mesned-i 'izz ü rif'ate vuşûl ve yetmiş ikide za'f-ı pîrî istîlâ etmekle altmış akçe vazîfe ile maḥrûse-i Burusa'da ser-be-ceyb-i ḥumûl olup bu hâl üzre peygûle-i inzivâda evkât-güzâr iken tokuz yüz yetmiş beş senesi evâḥirinde mâtem-kede-i 'âlemden rû-be-râh-ı diyâr-ı 'adem olup medîne-i mezbûrede Sed Başı fevḳinde Hâce Meḥemmed Karamanî mescidi ḥazîresinde mestûr-ı nihân-hâne-i raḥmet-i raḥmân oldu. Merhûm-ı merkûm ğavṭa-ḥor-ı biḥâr-ı 'ulûm fıkḥ u tefsîr ü Ḥadîs'de mahâretle ma'lûm bâdiye-i fezâ'iliñ dervîş-i ḥayret-zedesi ve zâviye-i 'ilm ü ma'ârifîñ dedesi idi. Mevlânâ Sa'dü'd-dîn Taftâzânî'niñ *Zencânî Şerḥi*'ne ḥâşiyesi ve Maşârif-i Beytü'l-mâl ve Ahkâm-ı Siyâset'e müte'allık risâlesi vardır. *Manzûme-i Vehbâniyye* tarzında 'ilm-i fıkḥda bir laṭîf manzûmesi keşîde-i silk-i te'lîfidir.

¹⁴⁴⁷ 236a KA

¹⁴⁴⁸ 236b AE

¹⁴⁴⁹ 236b KA

Der-Kenār¹⁴⁵⁰: Dede Cöngi Mü'ellifi: Kemālū'd-djñ Eş-Şehjr Bi-Ḳara Dede terceme-i aḥvālī ve ṭarīḳ-i sa'ādet-refīḳ-i taḥşīl-i 'ulūma sülūkunuñ sebebi *Zeyl-i Şaḳāyık-ı 'Aṭāyī* ve *Gül-deste-i Belīḡ-i Burusevī*'de muḥarerdir.

Aḥmed Şemsü'd-djñ El-Ma'rūf Bi-Mollā Diñḳoz El-Müderriş be-Medrese-i Yıldırım Ḥān:

Necm-i şecere-i vücūdı Teke diyārında ser-zede ve şaḥīfe-i meşḳ-i ḳalem-kārān-ı rūzgārda resm-i şöhreti nām-ı Diñḳoz ile keşide ve muḳayyede Aḥmed Şemsü'd-djñ Efendi'dir. Kūdek-i ḥurde-sāl iken sāḥa-i melsā-yı taḥşīl-i kemālde girdgān-mişāl gerdān u ḡaltān olarak şāḥ-sār-ı isti'dādī ābyārī-i feyz-i Ḥudā-dād ile neşv ü nemā ve nihāl-i kerem-i serd-djide-i āmālī şemere-i mülāzemet ile mīve-resā olduğdan soñra Burusa'da maḡfiret-nişān Sulṭān Yıldırım Ḥān Medrese-i celīlesiyle şādmān ve niçe zamān medrese-i mezbūrede¹⁴⁵¹ ders ü devr ile güzārende-i şühūr u āvān olup 'ahd-ı devlet-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān-ı Fātiḥ'de 'azm-i riyāz-ı rıdvān edip Biñarbaşı'nda Mevlevī-ḥāne muḳābelesinde vücūd-ı latīfi nühüfte-i tūde-i ḥāḳ-i mezārdır. Rivāyet-i uḥrāda Kükürtlü Ḥammām verāsında olan duḡterān-ı selātīn türbesiniñ¹⁴⁵² ḳurbunda vāḳı' şāḥ-rāhiñ cānib-i cenūbīsinde reh-güzārda mütevarī olmak üzere menḳüldür. Merḥūm-ı mezbūr cevāhir-i gencīne-i 'ulūma gencūr olup 'ilm-i metn-i *Merāḥü'l-Ervāḥ*'a şerḥi ve ādābdan Mes'ūd Rūmī'ye ḥāşīye ve *Ḥāşīye-i Tecrid*'e ve *Ferā'iz-i Seyyidīn*'e ḥavāşīleri beyne't-ṭullāb ma'rūf u meşhūrdır.

Der-kenār 1¹⁴⁵³: Gülşen-i Cennāt aña me'vā ola(975)

Der-kenār 2¹⁴⁵⁴: Ḥāşīye-i mezkūre beyne'l-'ulemā Dede Cöngi demekle ma'rūf u meşhūr mecmū'a-i fevā'id ve fihrist-i ḳavā'ididir. Ṭabaḳātü'n-nuḥātı ve fūnūn-ı 'adīdede resā'il-i müfīde ve ta'alluḳātı vardır.

Mollā Yegān Müderriş İmām-zāde Aḥmed Efendi¹⁴⁵⁵:

Maḥrūse-i Burusa'da āsūde Mollā 'Arab merḥūmuñ birāder-zādesi ve terbiyyet-kerde-i dāru'l-ifādesi İmām Maḥmūd Efendi-zāde Aḥmed Efendi'dir. Mesned-i vücūda ḳadem-zen-i zuḥūr ve serrāc-ı mevhibe-i ilāhiyye'den istifāde-i nūr-ı şu'ūr edip pederi maḥmiyye-i İstanbul'da cāmi'-i Sulṭān Meḥemmed Ḥānı'de imām-ı nıḳ-ḥışāl ve mezbūr daḡı 'ulemā-yı 'aşrī ḥidmetlerinde taḥşīl-i 'ilm ü kemāl etdikden soñra Yıldırım müderriş Fazıl Efendi'ye ittīşāl

¹⁴⁵⁰ AE'de 236a'da kayıtlıdır; KA'da kayıtlı değildir.

¹⁴⁵¹ 237a AE

¹⁴⁵² 237b KA

¹⁴⁵³ AE'de 236b'de kayıtlıdır, KA'da kayıtlı değildir.

¹⁴⁵⁴ AE'de 236b'de kayıtlıdır, KA'da kayıtlı değildir.

¹⁴⁵⁵ Bu biyografi KA'da yok.

edip ve ba'dehu Emîr Ma'lûl Efendi'ye istinâd u mülâzemetle ber-murâd olup evvelâ Bâyezîd Paşa Medresesi tevcih ve İstanbul'da Medrese-i Ca'fer Ağa ile terfih ve ba'dehu Velîyü'd-dîñ-zâde Ahmed Paşa Medresesi'ne resîd ve kırk akçe ile Medrese-i Kadriyye'de kadri mezîd olup tokuz yüz yetmiş beş senesinde Mollâ Yegân Medresesi'yle fâ'ikü'l-akrân ve tokuz yüz yetmiş yedi târihinde 'âzim-i dâru'l-cinân ve rûh-ı şerîfi dersiyiye-i 'âlem-i bekâya revân olup Zeyniyyeler Zâviyesinde mütevâri-i lahd-ı gufrân oldu. Merhûm-ı merkûm gavta-zen-i deryâ-yı 'ulûm olup Metn-i Kenz ü Veķāye'ye tahşîye etmiş ve *Şerh-i Zeylâ'j* ihtîşâr¹⁴⁵⁶ ve *Hikmet-i Hidāye Şerhi* Mevlânâ-zâde'ye havâşî ve 'Arabî *Âl-i Selçuk Târîhi* yazmıştır. 'Arab Şâh vâdişine karîb bir eşer-i dil-firîbdir. Ve *Şâh u Gedâ* nâmına daîki iki manzûmesi vardır. Cûd u semâhatda 'âlem ve seķā vü luţf u keremde müselle-i 'âlem idi.

Müftî Ahmed Paşa-zâde Hızr Beg Efendi:

Tabaka-i Süleymâniyye'de ma'dûd olan 'ulemâdan Zülf-i Nigâr'ın birâder-i kihteri ve Kâzî 'Abdu'l-kerîm'ın ferzend-i tâbende-i ahterî Hızr Beg Efendi'dir. Vücûd-ı bih-bûdî mahmiyye-i İstanbul'da şîr-âb-ı 'aynu'l-hayât-ı zulmet-âbâd-ı şühûd olup zamânında mevcûd-ı efâzıl-ı kirâm-ı hizmet-i istifâdelerinde kıyâm etmekle gencîne-i 'ulûm u fezâ'ilden behremend ve beyne'l-emşâl dânişmend-i bî-mânend olduğdan sonra mu'allim-zâde hizmetlerinden aht-ı mülâzemet edip Burusa'da cedd-i emcedi Müftî Ahmed Paşa Medresesi'ne nâ'il ba'dehu kırk akçe ile İstanbul'da Sitti Hatun Medresesi'ne vâsıl tokuz yüz seksen iki sâlinde Ca'fer Ağa hâricine dâhil ve seksen yedi târihinde Burusa'da Sultân Orhan Medresesi'yle şâd u handân ve tokuz yüz toksan Zî'l-ka'de'sinde 'âzim-i hażîretü'l-kuds-i cinân olup zâviye-i Zeyniyye'de cedd-i emcedi Müftî Ahmed Paşa kurbunda medfûndur. Merhûm-ı mezbûr Hızr-ı mâ'i'l-hayât-ı 'ulûm tayy-kerde-i zulemât-ı evhâm ve zübde-i ehl-i fûnundur.

Mu'îd Hayrî'd-dîñ Efendi:

Karaşi vilâyetinden zühûr Mu'îd Hayrî'd-dîñ Efendi denmekle zebân-zed-i cumhûrdur. Evâ'il-i hâlinde kibâr-ı müderrisinden birine hizmet ve dâhil-i halka-i ifâdeleri olmağın bu şöhret andan neş'et etmiş idi. Târîk-i mezkûruñ tûl u dîrâz çekilen ta'ab u meşakkatî¹⁴⁵⁷ te'emmül ü mülâhaza edip bîhûde ifnâ-yı 'ömrdür deyü teneffür ü 'udûl ve ihtiyâr-ı künc-i humûl edip¹⁴⁵⁸ mahrûse-i Burusa mahallâtından Velî Şemsü'd-dîñ Mahallesi'nde muktedâ-yı nâs ve mu'allim-i şıbyân olup bir kaç akçe cihet-i imâmet vazîfesi ile kanâ'at ve bu hâl üze güzârende-i vakt ü sâ'at iken biñ yüz sâli hilâlinde dâru'l-beķāya irtihâl edip Biñarbaşı Meķābiri'nde Mevlevî-hâne

¹⁴⁵⁶ 237b AE

¹⁴⁵⁷ 237b KA

¹⁴⁵⁸ 238a AE

muḳābelesinde medfūn u maḥādīm-i kirāmları kendüye maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ‘ālim ü ‘āmil ve muḥaḳḳıḳ-ı kāmīl olup faẓl u kemāl ile fā’iḳ-i aḳrān ve zūhd ü şalāḥ ile hilālāsā müşārūn bi’l-benān idi. Muḥtaşar *Metn-i Zencānı*’ye bir laṭīf şerḥi vardır.

Zümre-i Müderrisinden Toḳuz Meḥemmed Efendi¹⁴⁵⁹:

Maḥrūse-i Burusa’da süllem-i nūh-pāye-i ḳaşr-ı vüçūda pā-nihāde olup sinn-i şığarda ser-çeşme-i zümre-i fuẓalā niçe ‘ulemā meclis-i ifādelerinde zülāl-i ma’rifete ḳanmış ve taḥşil-i kemāl içün nūh felek mişāli gerdān olup ‘ālemi toḳuz tolanmış idi. ‘Āḳıbet feyz-i terbiye ḳabūl ederek ‘ulemānıñ birinden mülāzım ve kırḳdan ma’zūl olduğdan şoñra toḳuz yüz seksen sekizde Gökboz’da ḥāric elli ile Muştafā Paşa Medresesi’ne nā’il ve toḳsan iki senesinde Ḳabluca ḳurbunda olan Medrese-i Ḥudāvendigār’a vāşıl olup şafḥa-şūy-ı çirk-i melāl-ı bāl ve ba’dehu biñ ḥudūdunda şaḥn-ı medāris-i Şemāniyyeden birine dest-zen-i ittişāl ve sene-i mezbūrede altmış aḳçe ile Medrese-i Murād-ı Şānı’de maḡbūtu’l-emşāl olup biñ dört tārīḫinde ma’lūc olmaḡla ma’zūl yerine Mu’īd-zāde Efendi mevşūl olmuş idi. Sene-i mezkūre evāḫirinde vüçūdına bir miḳdār ifāḳat gelmeḡin Ma’rifetu’llāh Efendi yerine Erzurūm ḳazāsı tevciḥ olunduḡda ḳabūlünden imtinā’ edip bi-emri’llāhi te’ālā biñ beş sālinda nā-kām u nā-ümmīd ve ‘āzim-i biḫişt-i cāvīd olup Burusa ḥışnı dāḫilinde mu’allim-ḥāne ḥazıresinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ḥışāl-ı ḥamīde ile meşhūr şāḫib-i faẓilet olmaḳ üzre mezkūr idi¹⁴⁶⁰.

İlāḫi-zāde ‘Alī Efendi¹⁴⁶¹:

Aḫter-i vüçūd-ı tābendeleri burc-ı medīne-i Burusa’dan fūrūḡ-endāz-ı ‘ālem-i şūḥūd olup eyyām-ı şebābda terk-i mülā’abe vü menāḫı ve behre-dār-ı gencīne-i feyz-i İlāḫi olduğdan şoñra Şeyḫü’l-İslām Ebu’l-Meyāmin Muştafā Efendi’den mülāzemetle kām-revā ve dest-be-dest-i medāris-i resmiyyeye i’tilā edip berzah-ı kedd-i erbā’ine mübtelā iken zātü’l-cenb maraẓı ile derdnāk ve biñ on sekiz tārīḫinde şifā-ḥāne-i İlāhiyye’den cūyende-i dārī-i devā ve Eski Ḳabluca reh-güzārında Yoḡurtlı Dede zāviyesi ḥareminded mütevārī-i ḥāk-i fenā oldu. Merḥūm-ı mezbūr ‘ilm ü ma’rifetde şāḫib-i ḥazẓ-ı vāfir ve zebān-ı Tūrḳı’de ḥaylī şā’ir-i māḫir olup ḥaḳḳā ki nedīm-i meclis-ārā ve semt-i ma’ārifde mālīk-i ṭab’-ı ra’nā idi. *Raḥmetu’llāhi ‘aleyhi*.

Ḥudāvendigār Ġāzī Medresesi Müderrisi Manav Ḥalī Efendi¹⁴⁶²:

¹⁴⁵⁹ Bu biyografi KA’da yok

¹⁴⁶⁰ 238b AE

¹⁴⁶¹ Bu biyografi KA’da yok

¹⁴⁶² Bu biyografi KA’da yok.

‘Alā’iyye diyārından bedj̄d ve temȳz-i siyāh u sef̄id etdikten şöñra tahş̄j-i ‘ilm-i şerīf içün maḥmiyye-i İstanbul’a ‘azm ü hicret edip Şeyḥü’l-İslām Şun’u’llāh Efendi Vālide Sultān müderrisi iken ḥidmetlerinde ser-bülend ve Şeyḥü’l-İslām Zekeriyā Efendi merḥūmuñ mülāzemetiyle behremend olup Kırk Medrese’sinden Paşa-yı cedj̄d Medresesi’ne mevş̄ül ve on tokuzda Muştāfā Paşa Medrese’sine ḳadem-resā ve biñ yigirmi sālinde Sinān Paşa Medrese’sinde pāye-i Sultāniyye ile rütbe-i ḳadri terf̄i’ ü i’lā olup biñ yigirmi iki sālinde Burusa’da Ḳabluca ḳurbunda Ḥudāvendigār Ğāzī ḥazretleriniñ medrese-i ref̄i’ü’l-bünyānlarına dest-resle germiyyet-i dil peydā edip bürüdet-i nevm̄idj̄den rehā bulmuş idi. Medrese-i mezbūrede müderris iken biñ yigirmi üç tārīḫinde süfre-i rāh-ı beḳā edip Maḥkeme Cāmi’i muḥāz̄zinde olan mu’allim-ḥānede medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ‘ilm u şalāḥ ile meşhūr şāf̄i-fu’ād pāk-i’tikād idi.

Ḥudāvendigār Ğāzī Medresesi¹⁴⁶³ Müderrisi Köse Şemsī Efendi:

Mihr-i tābende-i vücūdı burc-ı evliyā vü ‘ulemā olan maḥrūse-i Burusa’da pertev-endāz-ı zuhūr ve beyne’l-emşāl Köse Şemsī Efendi denmekle meşhūr idi. Tārīḫ-i tedrişe ‘āzim ve Ḥāce-i Sultānī Sa’dü’d-dj̄n Efendi’den mülāzım ve Kırk Medresesi’nden ma’zūl olduğdan şöñra kırk akçe ile Ḳadri Efendi Medresesi’nde ḳadri ‘ālī ve tokuz yüz toksan sekiz senesinde ‘İsā Beg Medresesi’yle ser-efrāz-ı emşālī olup biñ sekizde Medrese-i Orḫaniyye’de cā-nişj̄n ve ba’dehu altmış ile Çorlu Medresesi’ne naḳl ile kām-bj̄n ve yigirmi üç Ramażān’ında mevtā ḥaberi zuhūriyla medresesiyle Ramażān Efendi meserret-ḳarj̄n olmuş ise de sene-i mezbūrede İstanbul’a gelüp işbāt-ı vücūd ve tekzīb-i şühūd etdikde Burusa’da Ḥudāvendigār Ğāzī Medresesi in’ām ve bu vechle ḳarj̄n-i derece-i ihtirām olmuş idi. Evāḫir-i ‘ömründe çeşme-i çeşmi bj̄-āb ve ma’müre-i ḥālī bu derd-i ‘aşj̄rū’l-ilāc ile ḥarāb olup¹⁴⁶⁴ ba’de āftāb-ı luṭf-ı ilāḫī zuhūr velvele-i çeşm-i ḥuşk-i ‘aynına efāzile-i zülāl-ı nūr edip niçe zamān şaḥāyif-i bedāyi’ü’n-naḳş kār-ḥāne-i cihāna nigerān iken biñ yigirmi tokuz tārīḫinde şems-i ḥayātī ḡurūb edip Umūr Beg Cāmi’i ḥazj̄resinde mestūr-ı seḫāb-ı tūrāb olmuşdur.

Sultāniyye Müderrisi Şaḳḳu’l-Ḳamer Aḫmed Efendi:

Mihr-i münevver-i sipihr-i fażl u hüner lede’l-‘ulemā Şaḳḳu’l-ḳamer Aḫmed Efendi denmekle şöhreverdir. Hilāl-i isti’dādı fūrūḡ-ı feyż-i ilāḫī ile kesb-i kemāl ve neyyir-i zātı nūr-efşān-ı miyān-ı akrān u emşāl olup ‘ulemāniñ birinden mülāzemetle nā’il-i āmāl olduğdan şöñra ḥasbe’t-tārīḫ ba’z-ı medāris-i ‘ilmiyyede müderris ve bünyān-ı ifādeyi bj̄-mü’essis olarak

¹⁴⁶³ 239a AE

¹⁴⁶⁴ 238a KA

Bursa'da Sultāniyye Medresesi'ne neyl ile kesb-i şān edip 'ākıbet tokuz yüz seksen üç tārīhinde ders ü devri temām ve 'āzim-i¹⁴⁶⁵ nişimengāh-ı dāru's-selām olup civār-ı sa'ādet-i merkad-i Hāzret-i Emīr'de defīn-i mezār-ı mağfiret-medārdır. Merhūm-ı mezbūr şadr-nişin-i mesned-i ifāde ve merci'-i erbāb-ı istifāde idi. *Zeyl-i Şakāyık-ı Nu'māniyye*'de teveffī fī- 'unfuvān-ı şebāb deyü tahriirine nāzaran irtihālī vaqt-i sinn-i şebābda olduğu maşūn-ı ğubār-ı şeh-rāh-ı cāy-ı zunūndur.

Sultāniyye Mūderrisi Hūsām-zāde Muştafā Efendi:

Mashrūsa-i Bursa'da vālidī Mevlānā Hūsām Efendi ve kendi Hūsām-zāde 'unvāniyla meşhūr-ı enāmdır. Şeyhü'l-İslām Şeyhī Efendi'den mülāzemetle nā'il-i me'mūl ve Kırk Medresesi'nden ma'zūl olduğdan sonra biñ on tokuzda Beşiktaş'da Sinān Paşa Medresesi'ne mevşūl olup yigirmi iki sālinda Bursa'da Yıldırım Bāyezīd Hān Medrese'si tevcīh ve yigirmi beş senesinde İstanbul'da Ca'fer Ağa Medresesi'yle terfīh yigirmi sekiz de Şāh Sultān'a mūderris ve ba'z-ı medāris-i celīlede¹⁴⁶⁶ bünyān-ı ifādeyi mü'essis olup yigirmi tokuz tārīhinde Kaba Kulak-zāde yerine Bursa Sultāniyye'sin irtikā ve niçe müddet belde-i mezbūrede zīver-efzā-yı mesned-i iftā iken biñ otuz dört sālinda hūsām-ı vücūdı kırāb-ı tībūt ile nā-peydā ve Zāviye-i Zeyniyye'de şamşām-ı Sām gibi medfūn-ı dahme-i fenā oldu. Mevlānā-yı mūmā ileyh āšnā-yı baħr-i 'ulūm ve taşvīr-i meclis-i erbāb-ı rūsūm olup kāzī-asker laķabı ile meşhūr idi. *Telvīh* ve *Şadrü's-Şerī'a*'ya havāşī tahriir edip inşāda yed-i tūlāsı şuver-i mekātīb-i bedī'ü'l-esālīb cem'i ile mecmū'a-i maṭbū'ası vardır. Semt-i taşavvufda dahı mezākı olup evā'il-i hālinda haylī kedd-i erba'ın çekmişdir.

İlāhī-zāde Es-Seyyid Yūsuf Efendi¹⁴⁶⁷:

Silsile-i İlāhī-zāde'den ma'dūd Yūsuf Efendi'dir. Evā'il-i hālinda tahşīle mūdāvim ve Şeyhü'l-İslām Şun'u'llāh Efendi'den mülāzım olup ba'z-ı medāris-i 'ilmiyyede iħrāz ve rütbe-i¹⁴⁶⁸ merāsım etdikden sonra ğāyetü'l-cübb ħubb-ı cāha düşüp tarīķ-i kazāya sālīk ve anda itlāf-ı ser-māye-i 'ömr ile ba'z-ı rütbe-i vālāya mālīk olup İznikmid ve anıñ emşālī bilādda mesned-ārā-yı ħukūmet ve neyl-i ümmīd ü meserret iken biñ otuz yedi sālinda müddet-i hayātı temām defter-i 'ömri fezeke-i ħitām bulup mezķūr Yoğurtlı Baba Zāviyesi'nde āsūde vū defīndir. Merhūm-ı merķūm Mısr-ı ma'ārif-i 'ulūm mizān-ı ṭab'-ı mevzūnı dürüst-'ayār miyān-ı

¹⁴⁶⁵ 239b AE

¹⁴⁶⁶ 238b KA

¹⁴⁶⁷ Bu biyografi KA'da yok

¹⁴⁶⁸ 240a AE

‘ulemāda şöhet-şî‘ār olduğundan kaç’-ı nazar-ı fūnūn-i ‘Arabî’de dağı māhir fazîlet-i bāhire ile nazîri nādir idi.

Hamza Beg Medresesi Müderrisi Kāzî-zāde ‘Abdu’l-Hādî Çelebi¹⁴⁶⁹:

Maḥrūse-i Burusa’da sāḥa-i vücūda pā-nihāde ve Kāzî-zāde denmekle şöhet-dāde olup tevfiḳ-i ilāhî-i hādî-i ṭarîḳ ve ba’de’t-taḥşîl salîk-i mesned-i tedriş ü taḥkîḳ olmağın Mar’aş kāzîsı iken be-emr-i Ḥudā-yı ‘azz ü cell cūr’a-keş-i cām-ı ecel olan Emru’llāh Efendî’den mülāzım ve rāh-ı tedrişe ‘āzım olup Kırk Medresesi’nden bi’l-infişāl medîne-i mezbūrede Hamza Beg Medresesi’ne müderris ve bünyān-i ifādeyi mü’essis olmuş ve evlād-ı vāḳıf-ı mezkūrdan olup cevr ü zulm ile şöhe-i cihān ve taḥriḳ-i evkāf-ı müslimîn etmekde pehlevān-ı zamān olan Hamza Paşa medrese-i mezbūreyi defter ü vāḳfiyyede ḡayr-ı muḳayyeddır diyerek esāsından hedm edip ol buḳ’a-i şerîfeyi ḥāk ile yeksān eylemiş idi. Merḥūm-ı mütercem Hamza-i şandal-nişîn gibi var kuvveti bāzūya getirip mi’mārān-ı şer’-i metîn olan ḥükkām-ı ‘adl-āyîn i’ānetleriyle mütevelliyān-ı dîv-şifātāne esāsından binā etdirüp ol medrese-i celîleyi ihyā edip bu ḥāl üzre güzārende-i enhār u leyāl iken biñ kırk¹⁴⁷⁰ yedi tārîḫinde pehlevān-ı rûḫı hücum-ı leşker-i emrāz-ı hā’ile ile zebūn ve cesedi ḥazret-i Emîr cāmî’-i şerîfi ḳurbunda medfūn olmuştur. Merḥūm-ı mezbūr merd-i pūr-ḡayūr ve meydān-ı ḥāk-gūyide seçî’ ü cesūr idi.

Müderrisîñü’l-Kirāmdan Menteş-zāde Maḥmūd Efendi:

Tercemesi bālāda sebḳ eden mevālî-i ‘izāmdan Menteş-zāde Meḥemmed Efendî’niñ maḥdūm-ı ‘irāfet-mersūmı olup mesned-i vücūda diyār-ı ‘ademden maḥrūse-i Burusa’da zuhūr ve Menteş-zāde Maḥmūd Efendi denmekle meşhūrdur. ‘Ulemānıñ birinden mülāzım ve ṭarîḳ-i tedrişe ‘āzım olmağın biñ otuz sekizde ‘İsā Beg Medresesi’yle mürde-dili ihyā-künende ve kırk sekiz tārîḫinde Ḥanceriyye Medresesi’nde cilā-yı şemşîr-i iclālî tābende olup elli sekiz tārîḫinde Medrese-i Ġāzî Ḥudāvendigār ile dil-şād ve medrese-i celîlede niçe seneler intizār-ı dūr-ā-dürdan bir merd-i şāḫib-i himem muḳārenetiyle āzād oldu. Biñ altmış Receb-i şerîfinde Yıldırım Bāyezîd Ḥān ile maḫzar-ı kerem ü iḥsān olmuş iken sene-i mezbūrede ‘ulemā-yı kirāmdan Es-Seyyid Nūrü’d-dîñ Efendî’ye tevciḥ olunup bunlara ber-vech-i arpalıḳ Eṭrenos ḳazāsı ‘ināyet olmağla mesrūr u şādān olup¹⁴⁷¹ bu ešnāda seyl-i ‘umūm u hūmūm bünyād-ḥāne-i ‘ömrine hücum etmegiñ biñ altmış dört senesinde zātu’l-cenb marāzından bāc-dār-ı ervāḥa teslim-i nuḳre-i ḥayāt edip Bıñarbaşı Meḳābiri’nde medfūn ve peder-i

¹⁴⁶⁹ Bu biyografi KA’da yok.

¹⁴⁷⁰ 240b AE

¹⁴⁷¹ 239a KA

büzürgvârına maķrûndur. Merhûm-ı mezbûr ĥalîm ü selîm ve müşfik ü kerîm olup müdâvim-i süfre-i ni'meti güşâde ve luţf u seĥâsı ĥadden ziyâde idi.

Sultân Yıldırım Müderrisi Es-Seyyid Nürü'd-dîñ Efendi İbni Es-Seyyid Meĥammed Bedî' Bin Es-Seyyid 'Abdu'r-Raĥîm Eş-Şîrvânî:

Memâlik-i 'Acem'den Şîrvân-nâm şehr muzâfâtından Ereş kaşabasında¹⁴⁷² pertev-endâz-ı teşrîf-i şadr-ı meclis-i şühûd olan Es-Seyyid Nürü'd-dîñ Efendi'dir. Maţla'-ı ĥâlinde mâh-ı cihân-tâb gibi taĥşîl-i kemâle 'âzim ve neyyir-i cihân-djide-âftâb mişâl meţâli'ât-ı şafaĥât-ı celîleye câzim olup ve dest-yârî-i feyz-i Ĥudâ-dâd ile ser-bülend-i erbâb-ı isti'dâd 'amm-ı mûkerremleri Es-Seyyid Meĥammed Refî'-nâm fâzılıñ dâru'd-ďarb-ı ifâdesinde meleke-i 'ilmiyye ile kâl ü üstâd ve ba'dehu kerîmelerini tezevvüc etmekle dâmâd olup ol 'ahda Şâh-ı 'Acem ĥânedân-ı mezbûreniñ ehl-i sünnet zümresinden olduğundan ziyâde dil-gîr ve rûzân u şebân nakş-ı vücûdların şaĥîfe-i 'âlemden ĥakk etmek sevdâsıyla dest-i teşmîr-i tezvîr olmağın mevlânâ-yı mezbûr daĥı ĥarem-i 'işmet-şî'ârlarıyla terk-i diyâr ve maĥrûse-i Burusa'da temekkûn ü karârı ihtiyâr edip *Djibâce-i Tezkiretü'l-Eşĥiyâ* ve pîrâye-baĥş-ı şadr-ı fetvâ Bahâyî Efendi merhûm dâ'iresinde intisâb ve anlardan şeref-i mülâzemetle behre-yâb olup sâlik-i ıtırî-i tedrîş ve ba'z-ı medâris-i resmiyyeye müderris olup 'âķîbetü'l-emr âyîne-i baĥtı güşâde ve tercemesi mürûr eden Menteş-zâde Maĥmûd Efendi yerine Medrese-i Yıldırım Ĥân'da ferş-i seccâde-i ifâde edip medrese-i mezkûrede ve haftada iki gün Câmî'-i Kebîr'de¹⁴⁷³ ders-i 'âm ve ifâde-i 'âķliyye ve nakliyyeye ihtimâm üzre iken biñ altmış beş sâlinde maĥdûm-ı ercmendi rû-be-râh-ı diyâr-ı 'adem olup üçüncü günü kendüleriniñ daĥı rûĥ-ı latîfi tâ'ir-i cilvegâh-ı bihişt olduĥda 'Alî Paşa Câmî'i ĥurbunda medfûn ve dâmâdı Şeyĥ-zâde'ye maķrûndur. Merhûm-ı mezbûr ĥavta-ĥor-ı deryâ-yı 'ulûm ve reşk-fermâ-yı 'ulemâ-yı Rûm fezâ'il-i celîle ile meşhûr ve umûr-ı dîniyyede kitâb ĥükmince ĥayûr¹⁴⁷⁴ idi. Ĥattâ tâ'ife-i Yehûd-ı 'anûddan ma'ârif-i cüz'îyyede mâhir Ĥâlî maĥlaşile şâ'iri ĥîñ-i mübâĥaşede nuşûş-ı kâţî'a ve berâĥîñ-i sâţî'a ile ilzâm edip şeref-i İslâm ile müşerref etdikde cânibînden şudûr eden su'âlât u ecvibeyi cem' edip bir risâle etmişdir. Kâzî Beyzâvî üzerine ĥâşîye ta'lîk edip imâm-ı a'zam ĥazretleriniñ *Fıķh-ı Ekber*'ine ve *Telĥîş*'e şerĥleri vardır.

Ĥanceriyye Medresesi Müderrisi Çendik Muştafâ Efendi:

Maĥrûse-i Burusa'ya diyâr-ı âĥerden ĥadem-resâ-yı zuhûr ve Çendik Muştafâ Efendi denmekle meşhûrdır ki belde-i mezbûrede Alboyacılar sūķında vâķî medâris-i ĥadîmeden

¹⁴⁷² 241a AE

¹⁴⁷³ 239b KA

¹⁴⁷⁴ 241b AE

Süle Paşa Medresesi'ne biñ elli üç tārīhinde müderris olup on seneden mütecāviz anda celīs ve meşgūl-i tedris olmağın müderris-i mezbūruñ keşret-i zıkrinden nāşī maṭlūben li'l-iḥtişār medreseniñ dağı nāmı Çendik ile beyne'l-enām şöhret-şī'ār oldı. Biñ altmış dörtde 'İsā Beg Medresesi'yle ihyā ve altmış sekizde Ġāzī Hudāvendigār Medresine revnağ-baḥşā olup biñ altmış tokuzda Hanceriyye Medresesi'nde fezā'il-intimā iken sene-i mezbūrede 'āzim-i dāru'l-bekā ve Deveciler Mekābiri'nde mütevārī-i ḥāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mezbūr 'ilm ü faḫl ile ma'rūf u mezkūr şāf-derūn ve fūnūn-ı şettāda mahāret kesb eylemiş¹⁴⁷⁵ zū-fūnūn idi.

Sultāniyye Müderrisi Manav Aḥmed Efendi:

Fi'l-aşl diyār-ı 'Alā'iyye'de 'ilāve-bend-i bār-ı kumāş-pāre-i edhem-i vücūd olmağın beyne'l-'ulemā Manav Aḥmed Efendi denmekle şöhret-peşjrdır. Sinn-i şıgarda taḥşīl-i 'ulūma şitābān seyāhatla ba'z-ı 'ulemā ḥidmetinde keşş-gerdān olarak *Tācū't-Tevārīḥ* şāhibi Şeyḥū'l-İslām Ḥāce¹⁴⁷⁶ Sa'dū'd-dīn Efendi āsitānesine ittişāl ve resm-i i'ādelerinden mülāzemetle nā'il-i āmāl ve Kırk Medresesi'nden infişālden şoñra biñ yigirmi yedi senesinde ḥāric elli ile Burusa'da 'İsā Medresesi'yle şādān ve yigirmi tokuzda müderris-i Medrese-i Mollā Yegān ve otuz altı senesinde Sultān Orḥan ile mesrūru'l-cenān biñ kırk sālinda medāris-i Şaḥnıñ birine şāyān sene-i mezbūrede Yıldırım Bāyezīd Ḥān Medresesi iḥsān olunup kırk tokuzda Mekke-i Mükerrreme pāyesiyle Medrese-i Sultāniyye'de fā'ıku'l-akrān ve re'īs-i müderrisīn-i fezā'il-'unvān olup rūz u şeb ifāde vū istifādeye meşgūl iken biñ altmış yedi tārīhinde tār-i rūḥı pervāz-ı cilvegāh-ı 'illiyīn edip maḥkeme-i Kübrā kırbunda İbrāḥīm Paşa Cāmi'i muḳābelesinde mu'allim-ḥāne ḥazīresinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr fevākih-i gūn-ā-gūn-ı kemālāt ile meşḥūn ve maḥzen-i 'ulūm u fūnūn sinn-i şerīfleri ḥudūd-ı mi'eye resjide ve iḥtilāt-ı ḥalkdan dāmen-keşjide leylen u nehāren evkāṭ-ı 'ömri ders ü 'ibādetle mūrūr edip sa'ādet-ḥāneleri dāru'l-'ilm denmekle ma'lūm u meşhūr idi. Necl-i muḥteremleri Münevver-zāde 'Abdu'r-Raḥmān Efendi Burusa'da bā-rütbe-i Süleymāniyye Murādiyye Medresesi'yle kām-revā ve visāde-i 'izz ü rifāte ittikā-pjīrā iken biñ altmış tokuz sālinda müddet-i 'ömri¹⁴⁷⁷ temām ve pederleri kırbunda ittiḥāz-ı maḳām eylemişdir. Mümā ileyhiñ ferzend-i ma'ālīmendi Münevver-zāde Meḥammed Efendi Burusa'da Yıldırım Bāyezīd Ḥān Medresesi'ne neyl ile muḥaşşalu'l-āmāl ve yedi sene miḳdārı berḳ-efrūz-ı 'izz ü iḳbāl iken biñ yüz otuz beş tārīhinde irtihāl-i medrese-i 'ālem-i bekā edip peder ü cediti civārında āsūde vū defjndir.

¹⁴⁷⁵ 240a KA

¹⁴⁷⁶ 242a AE

¹⁴⁷⁷ 240b KA

Yıldırım Bâyezîd Hân Medresesi Kâm-rân-zâde ‘Alî Efendi¹⁴⁷⁸¹⁴⁷⁹:

Hamîd diyârından bedîd ü nümâyân beyne’l-a’yân Kâm-rân denmekle şöhre-i zamân bir şahş-ı zî-şânîñ veled-i şulbîsi ‘Alî Efendi’dir. Şeyhü’l-İslâm Es’ad Efendi dâ’iresine intisâb ve ruķ’a-i mülâzemete neyl ile kâm-yâb olup Kırk Medresesi’nden ma’zûl ve biñ elli iki sâlinde hâric elli ile Silivri’de Pîrî Paşa Medresesi’ne mevşûl ve ba’dehu Bergös’da Mehemmed Paşa ve altmış târihinde Çorlu Medresesi’ne nakl ile nâ’il-i me’mûl olup ve altmış birde Gâzî Hudâvendigâr Medresesi’nde qarârı ihtiyâr etdiği hâlde Şeyhü’l-İslâm Bahâyî Efendi merhûm-ı mezbûruñ ehliyetine vâkıf olduğda biñ altmış ikide Medîne-i Münevvere pâyesiyile Yıldırım Hân Medresesi’ni ihsân eylemiş idi. Biñ altmış sekizde Sulţân Orhan Medresesi müderrisi olup yetmiş bir senesinde şâniyen ber-vech-i tekâ’üd Sulţân Yıldırım Hân Medresesi’yle şâdân ve bi-emri’llâhi’l-mennân biñ yetmiş dört sâlinde rûh-ı şerîfi ‘âzim-i dâru’l-cinân olup Bıñarbaşı Mezârsitânî’nda Haydar Hâne tarafında mestûr-ı kabır-i pür-nûrdır. Merhûm-ı mezbûruñ şalâh-ı hâlî ve rûz u şeb hayrât u hasenâta iştiğâli güncâyış-pezir-i tahrîr-i kalem-i Kirâmu’l-Kâtibî’n den müstağnidir.

Hazret-i Emîr Medresesi Müderrisi Kemân-keş Muşlî Efendi:

Tîr-i vücûdı kemân-ı ‘ademden diyâr-ı ‘Alâ’iyye’de resîde-i nişāngāh-ı zuhûr ve dâru’s-salţanatî’l-‘aliyye şavbına ‘âzim ve tahşîl-i ‘ilme müdâvim olduğda Şeyhü’l-İslâm Ahî-zâde Hüseyin Efendi merhûmdan mülâzım ve Kırk Medresesi’nden ba’de’l-infişâl biñ altmış dört târihinde hâric ile Burusa’da Mollâ Hüsrev Medresesi’yle neyl-i âmâl ve altmış sekizde Medrese-i Mollâ Yegân ile fâ’ik-i akrân ve altmış toktuzda Hamza Beg Medresesi’yle şâdmân ve sene-i¹⁴⁸⁰ mezbûrede ‘İsâ Beg Medresesi’yle ihyâ ve biñ yetmiş târihinde Hanceriyye Medresesi’yle kâm-revâ ve yetmiş iki senesinde hazret-i Emîr kurbunda Cezerî Kâsım Paşa Medresesi’ne pîrâ-bahşâ oldu. Biñ yetmiş toktuz sâlinde **Beyt:**

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

Bildirir halk-ı cihânîñ haddini bu rûzgâr

Menzilin mülk-i ‘adem eyler dîker seng-i mezâr

mü’eddâsınca kemân-ı ‘ömri şikeste-i dest-i pür-zûr-ı ecel olmağın Hammâm-ı Tekye kurbunda Zeyniyye mu’allim-hânesi hazîresinde taş dikmişdir. Merhûm-ı sâlîfü’l-beyân

¹⁴⁷⁸ Bu biyografi KA’da yok.

¹⁴⁷⁹ 242b AE

¹⁴⁸⁰ 243a AE

zümre-i pehlevân-ı tîr-endâzânda menzilin almış ve Takıyeci Kılı denmekle ma'rûf şücâ'-i Burusevî ve İskender-i Toz kıparan mânendi nâm u şân bulmuştur.

Sultân Orhan Müderrisi Muşannif Mehemmed Efendi:

Medîne-i Burusa'da mesned-i vücûda kâdem-nihâde Muşannif Mehemmed Efendi denmekle şöhret-dâdedir. Sinn-i şığarda taḥşîl-i feẓâ'il-i 'ilmiyye 'âzîm Hindî-zâde¹⁴⁸¹ Ramazân Efendi'den mülâzım olduğda biñ altmış üç sâlinde Mollâ-yı Cedîd Medresesi'nde tecdîd-i ru'ûs-ı meserret ve altmış altıda Velîyü'd-dîñ-zâde Aḥmed Paşa Medresesi'ne neyl ile mazhar-ı luṭf u 'inâyet altmış sekizde Mollâ Yegân ve altmış tokuzda Medrese-i Ḥamza Beg ve sene-i mezbûrede 'İsâ Beg medreselerine pîrâye-baḥşâ ve yetmiş senesinde Medrese-i Ḥanceriyye ve yetmiş iki târîḫinde Ḥazret-i Emîr Medresesi iḥsân biñ seksen üçde Sultân Orhan Han ile gönçe-i ümmîdi şükûfte vü ḥandân biñ seksen sekiz târîḫinde rû-be-râh-ı dâru'l-cinân olup cesed-i şerîfi Bînarbaşı Ḥâmûşânî'nda Kalendar-ḥâne kurbunda nişân-dih-i seng-i mezâr-ı rahmet-i Raḥmân oldu. Merḥûm-ı mezbûruñ Muşannif şöhretine bâ'îs 'ilm-i fîkhda *Kitâb-ı Tenvîrû'l-Abşâr*'a bir latîf şerḥ taḥrîr edip¹⁴⁸² niçe leyâl ü eyyâm şarf-ı fûrûğ-dîde-i ihtimâm etmekle *Tabşîru'l-Envâr* deyü tesmiyye etmişdir.

Sultâniyye Müderrisi Çömez Aḥmed Efendi:

Silifke-nâm kaşaba tüccârından Ca'fer Ağa'nıñ ferzendi mü'eyyid-sâz-ı mebanî-i faẓl u taḫvâ çömezliki ile şöhret-ârâ Aḥmed Efendi'dir. Kaşaba-i mezbûrede teşrif-i âlem-i vücûd edip küdek-i ḥurde-sâl iken pederi ile maḥrûse-i Burusa'ya nehzat ve tarîk-i taḥşîl-i 'ilme raḡbet eyleyüp iki sene mürûrunda vâlidî 'uḳbâya şitâb ve yetîm ü bî-kes kalup Manav Aḥmed Efendi dâ'iresine intisâb edip ve ni'am-ı ḥidmet-i şerîfleriyle perverîş-yâb olduğdan soñra cânib-i maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a 'âzîm olmağın biñ otuz târîḫinde maḥmiyye-i 'aliyyede 'ulemâ-yı 'ahddan Kîçî Mehemmed Efendi ve Fâzıl Mollâ Çelebi ve Uzun Ḥasan Efendi-nâm fuẓalâdan telemmüz edip tekmiñ etdikden soñra Ğalaṭa Sarâyı'nda yigirmi seneden mütecâviz mu'allim-i ğilmân olup ba'dehu Şeyḫü'l-İslâm¹⁴⁸³ Yahyâ Efendi'den mülâzım ve kırkıdan ma'zûl olduğda biñ elli üç senesinde maḳtûl Ḥasan Paşa Medresesi'nde "rûtbe-i resmiyyesi taḥkîk ve elli yedi târîḫinde Nişancı 'Alî Paşa Medresesi'nde mazhar-ı tevfiḳ"¹⁴⁸⁴ ve elli sekizde Efḍal-zâde Medresesi'nde müşâhede-i rûy-ı emel edip altmış senesinde Ḥâce Ḥayrû'd-dîñ Medresesi'yle kâm-bîñ ve altmış üçde Şaḥn-ı Şemâniyye'den birine şeref-mekîñ ve altmış dörtde yerinde

¹⁴⁸¹ 241a KA

¹⁴⁸² 243b AE

¹⁴⁸³ 241b KA

¹⁴⁸⁴ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenâra yazılmıştır.

altmışlı i'tibārî erzânî ve altmış altı sâlinde müşile-i Süleymâniyye ile mevşûl-i emânî olup altmış yedide İsmihân Sulţân ve altmış sekizde Hâşekî Sulţân medreselerine neyl ile karîn-i meserret-efzâ ve sene-i mezbûrede Burusa Sulţâniyyesi Mekke-i Mükerrreme pâyesiyle tekâ'üden tevcih-i Kete ve Lefke arpalıklarıyla terfih olunup niçe şühûr u sâl medrese-i mezbûrede tedris-i 'ulûma müdâvim ve iştiğâl üzre iken¹⁴⁸⁵ biñ tokşan bir târihinde 'azm-i Firdevs-i Berîñ edip Kayğan Câmî'i mihrâbı verâsında olan sâhada âsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr 'âlim-i müteşerri' ve fakih-i müteverri' sinn-i şerifleri tis'ine bâliğ olmuş bir pîr-i rûşen-zamîr ve şîr u şadâ-yı fazîleti 'âlem-gîr idi. 'İlm-i şarfda *Binâ*'ya latîf şerhi vardır. Menkûldür ki Sulţân Murâd-ı Râbî' Mevlânâ-yı mezbûr Câmî-i Sulţân Mehemmed Hân-ı Fâtih'de Sûre-i Ra'd tefsîrini takrîr ederken tebdîl-i câme meclis-i ifâdelerine teşrif ü nüzûl edip ba'z-ı su'âl îrâd eder mevlânâ dahı ol maħalle bir risâle ta'lik edip hâk-i pâyına inhâ etmişdir ve niçe cevâ'iz-i behiyyelerine sezâ olmuşdur.

Sulţâniyye Müderrisi Sirke-zâde İbrâhîm Efendi İbni 'Abdu'r-Rahmân Efendi:

Fühûl-i 'ulemâ-yı dânişverândan ta'dâd olunan Sirke-zâde İbrâhîm Efendi'dir. Vâlidî evkâf kâtibi olup mezbûruñ hamîr-i mâye-i¹⁴⁸⁶ vücûdî dâne-i engûr-ı tâk-i şulb-i pâkinden peydâ ve sirkencübîni isti'dâdı terbiye-i fużalâ-yı hazâkat-şî'âr ile zîver-i hokka-i ma'ârif olmağa sezâ olup hal ü 'akde kâdir keskin tâlib olduğdan soñra hem-'aşrı olan 'ulemâya hîdmet ve ihrâz-ı şeref-i mülâzemet edip evâ'il-i hâlinde tarîk-i kazâya sülûk etmekle Rûmeli kuzâtınıñ mümtâz u ser-efrâzı iken Şeyhü'l-İslâm Esîrî Mehemmed Efendi mezbûruñ mezîd-i istihkâkın vezn-i terâzû-yı çeşm-i başîret etmegîn ol nehc-i mihen-encâmdan 'adûle-i himmet ve biñ altmış tokşuz sâlinde Burusa'da Hamza Beg Medresesi'n 'inâyet etmiş idi. Yetmiş birde 'İsâ Beg ve yetmiş iki sâlinde Kadriyye ve yetmiş beş târihinde Orhan medreselerine müderris-i fâ'ik-i akrân ve tokşan birde Medrese-i Yıldırım Hân'dan Çömez Ahmed Efendi yerine Sulţâniyye Medresesi'ne¹⁴⁸⁷ revnak u şân ve İnegöl kazâsı ma'îşetiyle şâdmân olup biñ tokşan iki târihinde teng-zarf-ı hayâtı şikeste-i seng-i memât olmağın kal'a-i Burusa dâhilinde Manastır Türbesi muhâzîsinde olan mu'allim-hâne hazîresinde mütevârî-i hâk-i mezâr-ı rahmet-medârdır. Merhûm-ı mezbûr müverrih-i nâdirü'l-mi'sâl ve edîb-i şâhib-i fazl u kemâl olmağla *Mefâtihü'l-Fütûh Fî Ahvâli'r-Rûh*-nâm te'lîf-i latîfleri olup lafz-ı mefâtihü'r-rûh itmâmına târih vâkı' olmuşdur ve biñ elli tokşuz târihinde Rûmeli'de Alaşonya kâzâsı kâzîsi iken meşâyih-i

¹⁴⁸⁵ 244a AE

¹⁴⁸⁶ 240a KA

¹⁴⁸⁷ 244b AE

Halvetiyye'den Şeyh Mehemmed-nām bir 'azızden ahz-ı dest-i inābet eylemiş ve vetjre-i şūfiyyeye 'azimet eylemiştir.

Sulṭāniyye Mūderrisi Vānī Dāmādı Muşṭafā Efendi:

Mu'allim-i Sulṭān Mehemmed Hān-ı Rābi' ve bu münāsebetle hilāl-i ḳadr ü i'tibārī ānen-fe-ānen¹⁴⁸⁸ bedr-i lāmi' olup ba'dehu Burusa civārında Kestel ḳaryesinde menfiyyen biñ ṭoḳsan altı tārīḫinde revende-i milket-i beḳā ve ḳarye-i mezbūrede inşā etdiği cāmi' şuffasında defīn-i ḥāk-i fenā olan Vānī Mehemmed Efendi'niñ Dāmādı Muşṭafā Efendi'dir. Necm-i zāhire-i vücūdi diyār-ı şarkdan tābende vū bürüz ve envār-ı fażilet ile dil-i aḳrānına dāg-efrūz olduḳda ṭarīḳ-i tedriṣe 'azimet ve rütbe-i mülāzemet neyl ile kesb-i meserret edip Kırḳ Medresesi'nden ma'zūl ve refte refte me'āric-i resmiyyeye mevşūl olup biñ ṭoḳsan birde Menteş-zāde Dāmādı İbrāhīm Efendi yerine Medrese-i Ġāzī Hudāvendigār ile ikrām ve ṭoḳsan iki senesinde Sirke-zāde İbrāhīm Efendi maḥlūlundan Sulṭāniyye Medresesi ile vāşıl-ı merām olup niçe sāl ol mesned-i celīlede ders ü ifādeye iştigāl üzre iken biñ ṭoḳsan sekiz sālinda 'āzim-i ḥuld-i berīn¹⁴⁸⁹ ve Zindān Ḳapısı ḳurbunda olan meḳābirda āsūde vū defīndir. Merḥūm-ı mezbūr 'ālim-i muḥaḳḳıḳ ve fāzıl-ı müdeḳḳıḳ olup te'lifātından '*Alā Mes'eleṭi't-ta'liḳ min-Mezāliḳi'l-aḳdām* -nām kitābı ve *Muḥaşş-i Tefsīr-i Ḳāzī Beyzāvī* Sa'dī Çelebi üzerine ḥāşiye ta'liḳ etmiş ve beyne'l-ahālī zūhd ü taḳvā ile iştihār bulmuş idi.

Medrese-i Sulṭāniyye Mūderrisi Fāzıl-ı Rūm Cāmi'-i Eştāt-ı 'Ulūm 'Uryānī 'Alī 'Alā'ü'd-dīn Efendi:

Füḥūl-i 'ulemā-yı mütebahḫiriñiñ müşkil-pesendi ve fuḳalā-yı 'adīmü'l-mişāl-i müte'ahḫiriñiñ ser-bülendi Mevlānā 'Uryānī 'Alī Efendi'dir. İznikmid ḳazāsına tābi' Loḳmānlar-nām ḳaryede serā-perde-i 'ademden teşrif-i mınaşsa-i vücūd edip muḳteżā-yı kevkeb-i mes'ūdı rāh-ı sa'ādet-encām-ı erbāb-ı dānişe sālīk olup dāru's-saltānati'l-'aliyyeye nehzat ve mebāñi-i 'ulūmı¹⁴⁹⁰ anda taḥşile himmet etdikden şoñra bürehne-ser ü ten 'ilm-i şerīf kesbine bilād-be-bilād pūye-zen olarak Buḫārā memleketine seyāḫat eyleyüp dāver-i ḳalem-rev-i mezbūre 'Abdu'l-'aziz Hān muḥibb-i erbāb-ı 'ilm ü 'irfān olmağın dāmen-i iḳbāline teşebbūş ile nā'il-i āmāl ü emān olup ol 'ahda engüşt-nümā-yı pīr u bernā ve pīrāye-baḥşā-yı şadr-ı fetvā olan Rūmī Mehemmed Efendi-nām fāzıl-ıñ ḫırmen-i ifādelerinden dāne-çīn-i istifāde olup on sene miḳdārı kemāl-i ḥāhiş ile küşiş-i tekmiḳ-i 'ulūm etmiş idi. Ba'dehu¹⁴⁹¹ bi-emri'llāhi te'ālā diyār-

¹⁴⁸⁸ 242b KA

¹⁴⁸⁹ 245a AE

¹⁴⁹⁰ 243a KA

¹⁴⁹¹ Ba'dehu: - AE

ı mezbûre kaht u galâ istilâ etmekle üstâdından bi'l-istizân diyâr-ı Rûm'a 'avdete hırâmân olup 'âzim-i Bağdâd-ı bihişt-âbâd olduğda bir bucuğ sene miqdârı anda karar ve vâlî-i Bağdâd 'Ömer Paşa merhûm kendüye ikrâm-ı bi-şumâr edip andan vağan-ı aşliyyesine nüzûl ve sâkin-i peygûle-i humûl iken mahrûse-i Burusa'da Câmî'-i Kebîr'de kürsî-nişîn-i¹⁴⁹² va'z u tezkiir 'umdetü'n-nâşihîn 'Abdu'llâh Efendi ğurfe-i bihiştde cây-ğîr olmağın mevlânâ-yı mezbûrî vağanından celb edip mesnedine naşb etmiş idi. Velâkin **Mısrâ'**: "Hıllâk edip herkesi bir halk ile maḥlûk" vezni üzre kâmet-i isti'dâdlarına câme-i va'iziyye çendân münâsib olmağın 'udûl edip biñ toksan altı senesinde Hüseyn Çelebi Medresesi'ne şâyân ve biñ toksan sekizde Vâñî Dâmâdı Muştafâ Efendi maḥlûlundan Burusa Sultâniyye'siyle şâdân olup biñ yüz târiḥinde yerlerinde Süleymâniyye i'tibârıyla mu'teber ve naḥl-i âmâlî feyz-i bahâr-pâye ile sebz ü ter olup meşğale-i ders ü tât ile gûzârende-i leyâl u nehâr iken biñ yüz on iki sâlinde libâs-ı müste'âr-ı hayâtın terk edip¹⁴⁹³ ğavṭa-ḥor-ı bahr-ı rahmet-i Rahmân olduğda Bıñarbaşı kapısı kurbunda reh-gûzâra yakın âsûde vü defîndir. Mevlânâ-yı sâlifü'l-beyân ğavvâş-i lücce-i 'ummân-ı 'ulûm u 'irfân ve vâdj-i vera' ü takvâ vü riyâzatda müşârun bi'l-benân ve te'lîfât şâhibi bir fâzıl-ı devrân idi.

Hanceriyye Müderrisi Mollâ Aḥmed-zâde Meḥammed Efendi:

Mahrûse-i dil-güşâ-yı Burusa'da tüccâr-ı 'Acem'den Mollâ Aḥmed-nâm bir ḥâce-i ser-mâye-dârıñ netîce-i nuḳûd-ı 'ömri Mevlânâ Meḥammed Efendi'dir. Pâ-nihâde-i küçe-i bendergâh-ı vücûd olup hemyânçe-i isti'dâdı mâl-â-mâl-i denânîr-i şu'ûr olduğdan şöñra bâzâr-ı cihânıñ sûdı ziyân ve metâ'-ı kâlâ-yı hümmûm u aḥzân olduğunı iz'ân edip vâlidî ṯariḥinden rû-gerdân u ser-mâye-i sa'âdet-i sermedi kesbine dâmen-der-miyân olup evvelâ mebnâñi-i 'ulûm-ı resmiyyeyi el-Hâc 'Ömer-zâde İbrâhîm Efendi'den taḥşîl ve ba'dehu mihr-i sipihr-i 'ilm ü 'irfân Ḥâce-i İshâk denmekle şöñre-i cihân Aḥmed Efendi'den tekmiḥ edip¹⁴⁹⁴ câmî'-i 'ulûm-ı 'aḳliyye ve naḳliyye kuṭbu'l-ârifîn Şeyḥ Aḥmed-i Ġazzî *ḳuddise sırruhu'l-azîz*¹⁴⁹⁵ıñ meclis-i ifâdelerinden daḥı istifâde ve 'ulemâ-yı 'âmilînden Şeyḥ Meḥammed Sûkûñî dâru't-terbiyelerinden şemşîr-i ṭab'ını cilâ-dâde edip biñ yüz senesinde a'lem-i 'ulemâda Meḥammed Velî Efendi milket-i 'Acem'den Burusa'ya bisât-ğüster-i nüzûl olduğda andan daḥı *Şerḥ-i Cedîd 'Ale't-Tecrîd*'i min evvelihî ilâ âḥirihi kırâ'at edip "şevad ḳatre ve ḳatre deryâ şevad" vefḳince bahr-i 'amîḳâsâ mütebahḥîr mollâ olmuş idi. Dâḥil-i zümre-i mülâzimîñ ve çille-keş-i gaddâr-ı bi-'ayn olup ba'de'l-infişâl maḥmiyye-i Edirne'ye rû-be-râh olup Şeyḥü'l-

¹⁴⁹² 245b AE

¹⁴⁹³ 243b KA

¹⁴⁹⁴ 246a AE

¹⁴⁹⁵ Aziz sırrı kutsansın.

İslâm Mehemmed Şâdık Efendi terbiyesiyle huzûr-ı hümayûn-ı pâdşâhîde¹⁴⁹⁶ ders nakline me'zûn olup biñ yüz altı târîhinde hâric ile Hanceriyye Medresesi'yle kesb-i inşirâh-ı şadr ve yüz tokuz Şevvâl'inde yerinde dâhil-i i'tibâr olmağla hilâl-i ma'şûd bedr olup va'at-ı aşliyyeleri olan belde-i mezbûrede niçe zamân ifâde vü istifâde ve t'â'at u 'ibâdet-i Hudâ'da güzârende-i evkât iken biñ yüz on altı sâlinde ma'ûnen rûh-ı laţîfî vedâ'-ı 'âlem-i fânî edip kıdvetü's-sâlikîn Eşref-zâde Şeyh Seyyid 'İzzü'd-dîn Efendi Hazretleriniñ üstâdları olmak takrîbi ile tekve-i dil-güşâlarında vâkı' türbe-i şerîfede medfûn Eşrefî Şeyh Mehemmed Efendi'ye ma'krûndur. Mevlânâ-yı mezbûr mecmû'a-i şîret-i kemâlât-ı hasene ve şâhib-i envâ'-ı haşâ'il-i müstaşsene olup zâ'ika-i hâlât-ı Şûfiyyeden behre-dâr ve 'ilm ü fazlla mümtâz bir vücûd-ı şerîf-i büzürgvâr idi. 'İlm-i hesâbdan *Bahâ'îyye* üzerine ve ba'z-ı mütûn nüshalarına ta'lîk-i havâşî edip lâkin nevâib-i pey-der-pey-i rûzgâr-ı sitemkâr ruḥşat-ı ârâm¹⁴⁹⁷ vermeyüp tebyîzi muvaffak olmamışdır. Bundan ka'at-ı na'zar-ı ma'ârif-i cüz'îyyede mâhir ve hüsn-i hatt kitâbetine kâdir bülegâ-pesend olmak rütbelerinde şâ'ir idi.

Murâdiyye Müderrisi Efâzıl-ı Zamânîñ Yegânesi El-ma'rûf Bi-İşhak Hâceesi Mevlânâ Ahmed Semsü'd-dîn Efendi:

Ser-bülend-i meşâhîr-i fuzalâ-yı devrân ve ercmend-i 'ulemâ-yı müşârun bi'l-benân Ahmed Efendi hazretleridir. Zât-ı şerîf-i huçeste-şifâtları Aydın Güzel Hışârı kurbunda Şubice-nâm kıaryede pertev-endâz-ı erîke-i zuhûr olup vâlid-i mâcidi Ka'betü'l-fazl ve'l-kemâl Hayrû'd-dîn Efendi-nâm Celîlü'l-hışâldan bedâ'-ı muḳaddemât-ı 'ulûm mütedâvile-i edebiyye edip fâtiḥa-i şabâḥdan ḥâtîme-i tîregî-i şâma dek kesb-i ma'ârif-i gün-â-gün ve taḥşîl-i ser-mâye-i¹⁴⁹⁸ emti'a-i fûnûn etdikden şoñra istîlâ-yı ârzü-yı tekmi'l-i 'ulûm râḥat-güzâr-ı dil-i bî-şabr u sükûnı olmağın deşt-i pehnâ-yı talebde dest-i isti'dâdı miyân-ı şevke kemer-beste-i himmet ve irḥâ-yı 'inân-i eşheb-i sebûk-cevelân-ı seyâḥat etmekle niçe diyâr-ı bihişt-âşârı kil-k-i temâşâ ile nigâşte-i şahîfe-i ḥâtîr ederek memâlik-i 'Acem'den Şîrvân-nâm şehirde ser-ḥalka-i meclis-i ifâde-i Ni'metu'llâh-zâde denmekle şöhret-dâde bir fâzıl-ı nihîrîñ penç-sâl 'ale'l-istimrâr miyân-ı süfre-i eṭ'ime-i huşkvâr-ı nefîse-i istifâdelerinden çâşnî-senc-i 'ulûm u fazîlet olduḳda ma'den-i erbâb-ı ma'ârif ü hüner olan medîne-i Burusa'ya güzêr ve sâḥa-i ikâmete bisâṭ-güster olup nûdemâ-yı nâdire-bünyân râbi'-i Sulṭân Mehemmed Hân'dan şöhre-i afâk Muşâḥib İshak Efendi-nâm kıadr-şinâs ahâlî-perverîñ şâyeste-i nigâh-ı çeşm-i i'tibâr ve nevâziş-yâfte-i dest-i iltifât-ı ḥâtîm-şî'ârı olmağla iki sene¹⁴⁹⁹ miḳdârı ma'lûm-ı ebnâ-yı zamân

¹⁴⁹⁶ 244a KA

¹⁴⁹⁷ 246b AE

¹⁴⁹⁸ 244b KA

¹⁴⁹⁹ 247a AE

ve mahşud-ı emşâl ü akrân olup ba'dehu Şa'bân-zâde merhûmuñ Mekke'ye teşriğinde fâ'iz-i şeref-i mülâzemet biñ toksan sekiz senesinde bâ-hâric-i İshak Paşa Medresesi'yle karın-ı rütbe-i meserret ve biñ yüz târihinde Köprülü-zâde şadr-ı şehid Muştâfâ Paşa hazretleriniñ zamân-ı şadâretinde ibtidâ-yı dâhil ile Gâzî Hudâvendigâr Medresesi'ne nakl ile dil-şâd ve biñ yüz on sâlinde Fenârî-zâde Seyyid İbrâhîm Efendi yerine bâ-i'tibâr-ı altmışlı Murâdiyye Medresesi'yle ber-murâd olup hemvâre-i ders¹⁵⁰⁰ ü tahrire iştiğâl ve 'ibâdât-ı Perverdigâr ile güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yüz yigirmi senesi Şa'bânı yevm-i 'âşirinde bu harâbezâr-ı fenâdan cânib-i ma'mûre-i mülk-i câvidâniye rihlet edip Deveciler Mezâristânî'nda âsûde vü defîn ve Kâraçelebi-zâde Şeyhü'l-İslâm 'Abdu'l-'Azîz Efendi meşhedine karındır. Mevlânâ-yı mesbûku'l-beyân deryâ-yı bî-kerân-ı cevâhir-i fezâ'il ü 'irfân olup silk-i tahriir ü beyâna keşide kıldıkları te'lîfâtlarından *Risâle-i İshâkiyye Dâ'ire-i Hindiyye* şerhi ve Sa'dü'd-dîn Taftâzânî'niñ *Tehzîbü'l-Mantîk Dîbâcesi*'nde Mollâ Celâl ve sâ'ir fuhûluñ beyân buyurdukları ma'ânî-i cezîleniñ tahkîk ve fezlekesin beyân edip risâle etmişdir ve envâru't-tenzîl dersine muvaffak olduklarında istişkâl u istişkâf olunan mevâzi'a tahriir buyurdukları on 'aded risâledir ve 'ilm-i hadîşde *Şifâ-yı Kâzî 'Ayâz* üzerine ba'z-ı ta'lîkaları olup mu'ammâ vü lügaza müte'allık *Şandûkatü'l-Ma'ârif*-nâm te'lîf-i latîf keşide-i silk-i taşnîfleridir ve Ehadîş-i Şahîh-i Nebeviyye 'aleyhi't-tahîyyeden hadîş-i erba'în cem' edip ma'nâ-yı şerîflerin inşâ-yı bedî'i garîb ve tarz-ı maṭbû'-ı dil-firîb ile tîrâzende-i şahîfe-i beyân buyurmuşlardır ve 'ilm-i hadîşde *Şerh-i Şemâ'il-i Şermedî*'yi lisân¹⁵⁰¹-ı Türkî ile terceme edip *Akvâmü'l-vesâ'il fî-tercemeti's-şemâ'il* deyü nâm-zed etmişler ve Cârü'llâh 'allâme-i Hârizm Maḥmûdu'z-Zemahşerî'niñ *Mukaddimetü'l-Edeb* luğatini teşmîr-i sâ'id-i himmet ve dâmen-der-miyân takayyüd ü dikkat edip her bir lafz-ı 'Arabî tahtında Durûb-ı emşâl-i zebân-ı Fârsiyye ve Arabiyye'den îrâd etmekle Mürettib-i *Aksa'l-Ereb fî-tercemeti Mukaddimetü'l-Edeb*¹⁵⁰² ismiyle mülâkḥab etmişlerdir¹⁵⁰³. Fenn-i inşâda dahî şâhib-i yed-i tûlâ olup ba'z-ı müşkil-pesendân-ı ecille-i şudûr-ı ekâbire firistâde kıldıkları mekâtîb-i bedî'ü'l-esâlibi evrâk-ı müsevvedâtdan keşide-i kırtâsa beyâz kılmışlardır. Bundan mâ-'adâ huṭûṭ-ı mütenevvi'ede hûsn-i haṭṭa kâdir ve kenâr-ı şahâ'îf-i ketebe-i kalem-horda rakamları ile havâşî tahriirinde mâhir olup her şehir-i mübâreke-i Ramazânından nesh ḥaṭla bir muşhaf-ı şerîf itmâmına himmet edip medîne-i Burusa'da vâkı' ba'z-ı cevâmî-i selâṭîne ḥasbeten li'llâhi te'âlâ vakf ederler idi. Kendi hâme-i mu'ciz-eşerleriyle tahriir eyledikleri kütüb-i nefîse bir ferde müyesser ve maḥdûr-ı beşer degildir ve Eş'âr-ı Türkiye vü

¹⁵⁰⁰ 245a KA

¹⁵⁰¹ 247b AE

¹⁵⁰² Aksa'l-Ereb: Zemahşerî'nin *Mukaddimetü'l-edeb* adlı eserinin İshak Hocası Ahmed Efendi tarafından 1705 yılında Osmanlı Türkçesi'ne yapılan tercümesi.

¹⁵⁰³ 245b KA

Fârsiyye’de dahı mahâretleri rütbe-i nihâyetde olup iki biñ tokuz yüz on sekiz beyti müstemil *Vahdet-nâme-i ‘Âlem-engiz*-nâm mü’ellefe-i manzûmeleri vardır. Fârsî-güylükda mahlaşları Hâce ve lisân-ı Türki’de Ahmedî’dir. Ferzend-i muhteremleri Hâce-zâde Maḥmûd Efendi şâhib-i ‘ilm ü ‘irfân ve Burusa’da Hâzret-i Emîr Medresesi’nde müderris-i dirâset-nişân iken biñ yüz otuz yedi târiḥinde ‘âlem-i bekâya ‘azm u rihlet edip peder-i muhteremleri civârında defîn-i laḥd-ı maḡfiretdir.

Menteş-zâdelerden ‘Abdu’r-Raḥîm Efendi ve ‘Abdu’l-Kerîm Efendi ve ‘Abdu’r-Raḥmân Efendi:

Mûmâ ileyhûm dûdmânü’l-Menteşe’den maḥrûse-i Burusa’da ḥâme-i yed-i kudretle şahafât-i vücûda mûnaḳkaş olup mezbûr ‘Abdu’r-Raḥîm Efendi biñ tokusan yedi senesinde bâ-i’tibâr şahın ‘İsâ Beg Medresesi’yle kâm-kâr¹⁵⁰⁴ ve Kete niyâbeti ile evḳât-güzâr iken biñ yüz târiḥinde dâru’l-bekâya rihlet ve Bînarbaşı’nda ecdâdı ḳurbunda defîn-i laḥd-ı maḡfiretdir. Mezkûr ‘Abdu’l-kerîm Efendi bâ-pâye-i mûşile-i Süleymâniyye Orḫan Medresesi’yle memnûn u şâdân iken biñ yüz birde rû-gerdân-ı iḳbâl-i cihân ve Bînarbaşı’nda¹⁵⁰⁵ meḳâbirinde mütevârî-i ḥâk-i ḡufrândır. Merḳûm ‘Abdu’r-Raḥmân Efendi Burusa’da a’yân-ı şâhib-i şervet ü sâmân olup ‘İsâ Beg Medresesi’nde seccâde-güster iken biñ yüz on beş sâlinde ‘âlem-i bekâya ‘azm ü sefer edip Bînarbaşı Meḳâbiri’nde miyân-ı abâ vü ecdâdında nihân oldu. Merḥûm-ı mûmâ ileyhûm bir şecere-i ṭayyibeden nâbit birâderler ve dâ’ire-i it’âm-ı ṭa’âm-ı bay u gedâda mâ’ide-güsterler memdûḥu’ş-şiyem ehl-i seḫâ vü kerem ḥışâl-i pesendideye mâlik zevât-ı meḥâsin-eşerler idi.

Der-kenâr¹⁵⁰⁶: Bunlarıñ kerîmelerinden mütevellid Cizyedâr-zâde maḥdûmı Maḥmûd Efendi 1162 senesi irtihâl etdiği aṣaḡıda meşṭûrdur.

Gâzî Hudâvendigâr Müderrisi Şa’bân Ağa-zâde ‘Abdî Efendi:

Maḥrûse-i Burusa’da ḳarîn-i zuhûr Şa’bân Ağa-zâde ‘Abdî Efendi meşṭûrdur. Ṭarîḳ-i taḥşîle ‘âzim ve ‘ulemânıñ birinden mülâzım ve kırḳdan ma’zûl olduğdan ṣoñra biñ seksen tokuzda “Perî-Peyker Medresesi’nde ruḥ-ı zîbâ-yı maḳşûdı cilveger ve tokusan altı senesinde Ḥamza Beg Medresesi cây-ı maḳar olup tokusan tokuzda”¹⁵⁰⁷ Velîyyü’d-dîn-zâde Aḥmed Paşa’ya¹⁵⁰⁸ revnaḳ-baḥşâ ve biñ yüz bir târiḥinde Şahîn Lâlâ’ya pârsâ ve yüz ikide müderris-i Medrese-i

¹⁵⁰⁴ 248a AE

¹⁵⁰⁵ Bînarbaşı’nda: Bînarbaşı AE

¹⁵⁰⁶ Der-kenâr AE’de 247a’da kayıtlıdır.

¹⁵⁰⁷ Tırnak içindeki kısım AE’de der-kenâra yazılmıştır.

¹⁵⁰⁸ 246a KA

Mollâ Yegân ve on dört Şevvâl’inde Medrese-i ‘İsâ Beg’de kesb-i hayât-i câvidân ve sene-i mezbûrede fâzıl-ı ‘adîmü’n-nazîr İshâk Hâce-i Ahmed Efendi yerine Gâzî Hüdâvendigâr Medresesi’yle ferhân olup biñ yüz yigirmi Şa‘bân’ında ‘âzîm-i ‘âlem-i beķâ ve Deveciler Makberesi’nde âsûde-i cevî-i ğabrâ oldu. Merhûm-ı mezbûr kibâr-ı müderrisinden ma’dûd ehl-i ni‘met bir zât-ı fütüvvet-nümûd idi.

Müderrisîn-i Kirâm-ı Aşhâb-ı Ders-i ‘Âmdan İlâhî-zâde Es-Seyyid Zeynû’l¹⁵⁰⁹-‘Âbidîn Efendi¹⁵¹⁰:

Mevrûd-ı vâridât-ı İlâhiyye Şeyh İlâhî Hazretleriniñ ebnâlarından olup biñ seksen altı târihinde ‘uhde-i istibhâline İzmir kazâsı tevcih ü ‘inâyet ve manşib-ı mezkûre ‘azîmet eñnâsında Babayı ‘Atîk Kaşabası’na nüzûl ve dâru’l-hulûd-ı bihişte duhûl eden İlâhî-zâde Es-Seyyid Mehemmed Efendi’niñ şulb-i pâkinden ve meşâyih-i tarîkat-ı ‘aliyyeden Es-Seyyid Eş-Şeyh Süleymân Efendi’niñ kerîmelerinden tevellüd etmiş maḥdûm-ı ma‘ârif-âyîñ İlâhî-zâde Zeynû’l-‘Âbidîn Efendi’dir. Vâlid-i mâcidi intikâlinde henüz tıfl-ı endek-sâl olup terbiye-i feyz-i isti’dâd-ı Hüdâ-dâd ile meyl-i tahşîl-i cevâhir-i kemyâb-ı kemâl eyleyüp ser-âmed-i erbâb-ı fazîlet-i Gelibolî’da sâkin Burusevî Râġıb ‘Alî Efendi’den kırâ’at ve andan fâzıl-ı devrân ve hâce-i ‘âlemiyân İshâk Hâce-i Ahmed Efendi’ye ḥidmet edip ḥırmen-i ifâdelerinden ḥûşe-çîn-i istifâde etdikden soñra biñ yüz tokuz sâlinde ḥâric ile Leyşîye Medresesi’ne neyl ile feraḥ-fezâ ve yüz on beş senesinde Müftî Ahmed Paşa Medresesi’ne revnaķ-baḥşâ ve yüz on altı târihinde Kâsım Şubası Medresesi’nde erjke-pîrâ olup ol ma’den-i ‘ilm ü kemâl dil-ḥûḥ üzre nâ’il-i âmâl olmayup bu ḥâl üzre güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yüz yigirmi iki târihinde ders ü devri resîde-i ḥitâm ve kitâb-ı ‘ömri mevşûl-ı encâm olup Biñarbaşı Meķâbiri’nde nühüfte-i şandûķa-i ḥâķ-i raḥmet-i raḥmân oldu. Merhûm-ı merķûm ‘ilm ü fazlla ma’lûm maḥdûm-ı ma‘âlî-rüsûm olup Câmî-i Kebîr’de A’rec İbrâḥîm Efendi yerine yevmî on akçe vazîfe ile ders-i ‘âm ve zümre-i tâlibîne rûz u şeb takrîr-i derse ihtimâm üzre idi.

Şâhîñ Lâlâ Medresesi Müderrisi Pîr Kâzî-zâde Mehemmed Efendi¹⁵¹¹:

Dâru’s-saltânati’l¹⁵¹²-kadîme-i maḥrûse-i Burusa-i cennet-vesîmede ser-ber-âverde-i mesned-i zuhûr Pîrî Kâzî-zâde Mehemmed Efendi denmekle meşhûrdur. Evâ’il-i ḥâlinde ‘ulemâ-yı ‘âmilînden mu’allim-i şıbyân ‘Oşmân Efendi’den kırâ’at ve ba’dehu ‘umdetü’l-‘ulemâ’i’l-muḥaḳķıķın ve zübdetü’l-fuzalâ’i’l-müdeķķıķın Mevlânâ İshâk Hâce-i Ahmed Efendi

¹⁵⁰⁹ 248b AE

¹⁵¹⁰ Bu biyografi KA’da yok.

¹⁵¹¹ Bu biyografi KA’da yok.

¹⁵¹² 249a AE

Ḥazretlerine ḥidmet edip Münevver-zāde Meḥemmed Efendi Ḥazret-i Emīr Medresesi müderrisi iken ḥidmet-i i'ādelerinden mülāzım ve Kırk Medresesi'nden 'azle mütecāzim olduğdan soñra biñ yüz senesinde ḥāric ile Gökdere Medresesine vaż'-ı kadem yüz on dört sālinde Mollā Fenārī Medresesi'yle ḥurrem ve on yedi tārīḫinde Mollā Ḥüsrev Medresesi'nde mesned-ārā biñ yüz yigirmi sālinde Şāḥiñ Lālā Medresesi'nde meserret-efzā olup rûz u şeb takrīr ü tedriş Cāmi'-i Kebīr'de vaqt-i evfā üzre iken biñ yüz yigirmi iki tārīḫinde ṭayy-ı bisāṭ-ı ḥayāt edip Ḥazret-i Emīr maḳberesi reh-güzārında Es-Seyyid Ni'metu'llāh-ı Velī Türbesi muḳābelesinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr 'ilm ü kemāl ile mevşūf ve mezāk-ı şūfiyyeden behre-yāb ḳuṭbu'l-ārifiñ ve senedü'l-kāmilīñ Ḥazretü's-Şeyḫ Meḥemmed Mısrī *ḳuddise sirruhu'l-'aziz*¹⁵¹³ iñ inābet-kerdelerinden olmaḳ üzre ma'lūm-ı şeyḫ ü şābdır.

Sultāniyye Müderrisi Trabzonī Meḥemmed Efendi¹⁵¹⁴:

Belde-i mezbūrede zuhūr ve istifāza-i nūr-ı şu'ūr edip dāru'l-mülk-i İstanbul'a nüzūl ve 'ulemānıñ birinden mülāzım olup Kırk Medresesi'nden ma'zūl olduğdan soñra biñ seksen üçde ḥāric ile Süheyl Beg Medresesi'ne dāḫil ve ba'dehu muḳteżā-yı resm-i ṭarīḫ-i tedriş maḥmiyye-i İstanbul'da niçe buḳā'-i 'ilmiyyeye celīs olarak ṭoḳsan ṭoḳuzda Dāvūd Paşa Medresesi'ne nā'il ve biñ yüzde bir ḥuṣūş için Bozcaaṭa'ya nefy ile tezlīl ve ḳısmet-i¹⁵¹⁵ muḳadderesin tekmiļ etdikden soñra 'afv u itlāk ve yüz birde ḥukūmet-i şehir-i Bağdād ile necm-i ṭālī'i bāhirü'l-işrāk olup yüz altı sālinde Medīne-i Münevvere pāyesiyle Filibe Ḳazāsı iḥsān olmuş iken ḳabūlundan keşide-i dāmān ve yüz on iki tārīḫinde 'Uryānī 'Alī Efendi maḥlūlundan ber-vech-i teḳā'ūd Burusa Sultāniyye'siyle şādmān ve peygüle-i inzivāyı cāy u mekān etmiş iken biñ yüz yigirmi sekiz senesinde meclis-i şühūddan nā-būd olup kendi muḳim olduğu menzil ḳurbunda nişān-dih-i seng-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr 'ilm ü faẓlla meşhūr olup ekşer-i mevād-i nüṣḥaların kerrātla görüp ṭalibine ta'līm ve her mes'eleyi küñhüyle tefhīm etmek 'ādeti idi.

Murādiyye Müderrisi 'Ömer Efendi İbni 'Abdu'r-Raḥmān¹⁵¹⁶:

Medīne-i Burusa'da kadem-resā-yı sāḥa-i vücūd olup ṭarīḫ-i 'ilme 'āzim ve Ḳudsī-zāde'den mülāzım olduğdan soñra mūcib-i it'āb zümre-i müderrisīñ-i fezā'il-nişāb olan berāziḫ-i kedd-i erba'ından dest-keşide-i ba'īd ve biñ ṭoḳsan altı tārīḫinde müderris-i Mollā-yı Cedīd olup ṭoḳsan ṭoḳuzda Çendik Medresesi'nden Medrese-i Vā'iziyye ile nā'il-i emniyye ve yüz iki

¹⁵¹³ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁵¹⁴ Bu biyografi KA'da yok.

¹⁵¹⁵ 249b AE

¹⁵¹⁶ Bu biyografi KA'da yok.

tārīhinde Hamza Beg Medresesi'yle mümtāz-ı akrān ve yüz yigirmi sekizde Medrese-i Hudāvendigār'da cāy-ı qarār ve sene-i mezbūrede Medrese-i Murādiyye ile kām-kār olup biñ yüz yigirmi tokuz tārīhinde mülhak-ı müteķā'idin medrese-i dār-ı bekā ve cesedi Deveciler Hāmūşānı'nda mevşūl-i zümre-i mevtā oldu. Maḥdūm-ı mükerrerleri Şeyḥ Meḥemmed Efendi denmekle beyne'l-ahālī şöret-ārā ve zümre-i müderrisinden olup bā-rütbe-i Süleymāniyye Yıldırım Bāyezīd Hān Medresesi'yle kām-revā iken biñ yüz yetmiş üç tārīhinde 'āzim-i ḥuld-i berīn ve pederleri kurbunda defīndir. Ferzend-i kihterleri Muştāfā Efendi 'aşrı 'ulemāsından bi-ķadri'l-istiṭā'a istifāde etdikden şoñra ṭarīķ-i tedrişe irḥā-yı 'inān-ı semend ve devr-i merātib-i mu'tāde ederek bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Murādiyye ile serbülend iken biñ yüz seksen dört senesinde 'azm-i dāru's-selām ve peder u birāderi civārında ittiḥāz-ı maķām etmişdir.

Sultāniyye Müderrisi Nakībū's-Sādāt Fenārī-zāde Seyyid İbrāhīm Efendi:

Aşl-ı aşıḷ-i ṭāhireden ḥasīb ü naşīb zümre-i sādāt-ı kirāmā nakīb āl-i pāk-ı ma'ālī-pāye-i Fenārī'den Es-Seyyid İbrāhīm Efendi'dir. Maḥrūse-i Burusa'da pīrāye-baḥş-ı çemen-şuffe-i vücūd olup ḥaşā'il-i celīle ile beyne'l-emşāl mümtāz ve şeref-i rütbe-i mülāzemeti iḥrāz etdikden şoñra Kırķdan ma'zūl biñ yüz seksen dört senesinde ibtidā-yı ḥāric ile Perī-Peyker Medresesi'ne mevşūl olup yüz yigirmi sekizde Trabzonī Meḥemmed Efendi irtihālinde Sultāniyye müderrisi ile ḡonca-i ne-şüküfte-i āmālī ḥandān olmuş idi. Biñ yüz otuz bir Şa'bān'ında gülistān-ı şādāt-ı ḥayātına tünd-bād-ı ecel vezān edip gül-berg-i vücūd-ı latīfi pejmūrde ve cediti Mevlānā Mollā Fenārī kurbunda lihāf-ı ḥāke pehlū-zede oldu. Merḥūm-ı mezbūr ḥalīmü't-ṭab' selīmü'l-eṭvār bir vücūd-ı şerīf 'ālī-vaķār idi.

'İvāz Paşa Müderrisi 'Aynī Ekber Meḥemmed Efendi:

Kaşaba-i Eskişehir'den qarīn-i zuhūr ve 'Aynī Ekber Meḥemmed Efendi denmekle meşhūr olmuş idi. Vāşıl-ı rütbe-i temyiz-i siyāh u sefīd olduğda 'aşrıdan olan fuṣalānıñ mevā'id-i pūr-fevā'id-i 'ilmiyyelerinden¹⁵¹⁷ mütelezziz ü müstefīd olup şaḥāyif-i kütüb ü risāle fūrūğ-ı bāşırasın şarf u ḥarc ve cerīde-i derūn-ı şafā-maķrūnına kavā'id-i fūnūn-ı vefīreyi derc edip kaşaba-i mezkūrede mesned-nişīn-i şadr-ı iftā ve ḥall-künende-i müşkilāt-ı pīr ü bernā olup *Et-Taķvā fevkā emri'l-fetvā*¹⁵¹⁸ feḥvāsınca vetīre-i mezbūreden ferāḡat ve maḥrūse-i Burusa'ya hicret ve 'ulemānıñ¹⁵¹⁹ birinden aḥz-ı mülāzemet ve ṭarīķ-i tedrişe 'azīmet edip devr-i buķā' ü medāris ve her birinde būnyān-ı ifādeyi muķavvā vü mü'essis olarak biñ yüz

¹⁵¹⁷ 246b KA

¹⁵¹⁸ Takva, fetva makamının üstündedir.

¹⁵¹⁹ 250b AE

yigirmi tokuzda hareket-i dāhil rütbesiyle maḥrūse-i Burusa'da El-Ḥāc 'İvāz Paşa Medresesi'nde ferṣ-i seccāde-i ifāde ve ḥūce-i ercmend-i erbāb-ı istifāde iken biñ yüz otuz beş târiḥinde dīde-düz-ı 'ālem-i fānī ve 'āzim-i bihişt-i cāvidānī oldu. Maḥrūse-i merķūmede Ḥāzret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭīr*¹⁵²⁰ın cāmi'-i lāmi'ü'l-envārlarınıñ ğarb kapısı tarafında olan sāḥada defīn ve raḥmet-i vāsi'a-i İlāhiyye karīndir. Mevlānā-yı mūmā ileyh 'ālim ü 'āmil nebīh ü kāmīl 'ābid ü zāhid keşīrū'l-meḥāmid olup ṭarīkat-i 'aliyye-i şūfiyyeye daḥı muḥibb ü dil-dāde ve 'āzim-i rāh-ı riyażet ü mücāhede olmağın meşāḥīr-i meşāyiḥ-i ḥalvetiyyeden ekmel-i ehl-i 'aşrī Ḥāzretü's-Şeyḥ Meḥemmed Mısrī *ḳuddise sırruhu'l-'azīz*¹⁵²¹den aḥz-ı dest-i inābet ve kemer-bend-i 'ahd u bi'at olmuşlar idi. 'Azīzleri ḥāzret-i müşārun ileyhiñ *Ḳaşıde-i Bürde* tesmī'i üzerine şerḥleri vardır. Mālik-i dā'ire-i velayet ve ḥā'iz-i rütbe-i kerāmet bir zāt-ı nīk-ḥaşlet idi.

İşḥaḳ Paşa Müderrisi Ḍaḥḳī Muşṭafā Efendi¹⁵²²:

Diyār-ı Anaṭolu'dan bir belde de bedīdār ve maḥrūse-i Burusa'ya gelüp tedārük-i cāy-ı karār edip bir medresede sākin-i peygūle-i inzivā ve iktisāb-ı 'ulūma bāzil-i enzār u ḳuvā olup ḍaḥḳ-ı dā'ime mübtelā olmağın Ḍaḥḳī Muşṭafā Efendi beyne'l-enām meşḥūr idi. Taḥşīl-i ma'ḳūl ü menḳūl ve tekmiḳ-i fūnūn-i vefīre ile emşāl ü aḳrānı miyānında mergūb u maḳbūl olduḳda aḥz-ı mülāzemeti şitābān ve zümre-i müderrisīn-i kirāma duḥūle şāyān ve niçe medāris-i celīlelerde baş-ı ḳālīce-i ifāde vü takrīr ederek müşārun bi'l-benān olup biñ yüz yigirmi tokuzda hareket-i dāhil ile Mollā Fenārī'den Medrese-i İşḥaḳ Paşa'ya¹⁵²³ lāyık ve biñ yüz otuz beş sālinde yerleri medrese-i mezbūrede şaḥn rütbesi i'tibār olunup şāhid-i rağnā-yı merāmını mu'ānak olmuş idi. Biñ yüz otuz altı senesinde vücūd-ı leṭāfet-ālūdī bu dār-ı pūr-miḥenden mun'adīm ve dāru's-sürūr-ı cināna rāḥī vü 'āzim olup maḥrūse-i Burusa'da medfūn ve raḥmet-i Ḥaḳḳa maḳrūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyh dā'imā ḍāḥik ü beşūş ve şaḥāyif-i derūnı nuḳūş-ı aḥlāḳ-i ḥamīde ile menḳūş idi.

Yıldırım Müderrisi Bāḳī-zāde Muşṭafā Efendi:

Zırde muḥarrer¹⁵²⁴ vā'iz-i 'azbū'l-beyān Şeyḥ 'Abdu'l-Bāḳī Efendi'niñ Şemere-i fu'ādı ve biñ yüz kırk üç târiḥinde¹⁵²⁵ ṭarīḳ-i ḥacda vefāt eden Üskūdār Ḳāzīsī Bāḳī-zāde 'Abdu'l-Hādī Efendi ḥāzretleriniñ birāder-i şāf-nihādı Bāḳī-zāde Muşṭafā Efendi'dir. Medīne-i Burusa'da Umūr

¹⁵²⁰ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁵²¹ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁵²² Bu biyografi KA'da yok.

¹⁵²³ 251a AE

¹⁵²⁴ Zırde muḥarrer: bālāda zikri mesbūḳ KA

¹⁵²⁵ 247a KA

Beg Mağhallesi'nde vilâdet ve tarîk-i tedrişe rağbet ve aḥz-ı mülâzemetle karîn-i rütbe-i behcet olduğda evvelâ Hâce Rüstem Buk'ası ḥâricine nâ'il ve biñ yüz on sâlinde Mollâ Hüsrev Medresesi'ne vâsıl olup biñ yüz otuz üç senesinde bâ-müşile-i Süleymâniyye müderris-i Medrese-i Hudâvendigâr Gâzî ve otuz beşde yine müşile-i Süleymâniyye ile Medrese-i Sultân Yıldırım Bâyezîd Hân'da akrân u emşâliniñ ser-efrâzı olup biñ yüz kırk iki sâlinde rûḥ-ı şerîfi bu 'âlem-i pür-miḥenden râḥat-âbâd-ı bekâya sefer ve na's-ı raḥmet-naḳşı Umûr Beg Câmî'i ḥazîresinde pederleri kurbunda bir cây-ı latîfi maḳar eyledi. Merḥûm-ı mûmâ ileyh vecîḥ ü vaḳûr şâfi-fu'âd pâk-i'tikâd bir zât-ı şerîf ü gayûr idi.

Ḥazret-i Emîr Müderrisi Meḥemmed Remzî Efendi:

Bilâd-ı Karaman'da zuhûr ve birâderleri 'Abdu'l-Bâkî ve 'Abdu'l-Vehhâb ile maḥrûse-i Burusa'ya 'ubûr u mûrûr ve belde-i merḳûmede tedârik-i cây-ı ḥuẓûr etmişler idi. Şâhibü't-terceme 'aşrında olan ehl-i fazîletîñ¹⁵²⁶ derûn-ı şafâ-maḳrûnlarında merkûz olan rûmûz-ı daḳâyık-ı 'ulûmı taḥşîl ve esrâr-ı fûnûn-ı şettâyı tekmiḻ edip 'ulemânîñ birinden mülâzım ve tarîk-i tedrişe 'âzim olduğda âyîn-i tarîk-i 'ilmiyye üzre medâris-i ma'hûdalarda ḳaṭ'-ı menâzil ve tayy-ı merâḥil ederek Şecâ'aya Buk'ası'nda şücâ'-ı meydân-ı faẓl u ḥüner olup biñ yüz yigirmi ṭokuz sâlinde müşile-i Şaḥn ile 'İsâ Beg Medresesi'nde¹⁵²⁷ mürde-dili iḥyâ ve biñ yüz otuz üç târiḥinde bâ-ibtidâ-yı altmışlı Hamza Beg Medresesi'yle ḳadri vâlâ ba'dehu ḥareket-i altmışlı ile Ḥazret-i Emîr kurbunda Medrese-i Cezerî Kâsım Paşa'ya müderris ve rûz u şeb ta'lîm ü ifâde-i 'ulûma müvâzib ü mûmâris iken biñ yüz kırk üç târiḥinde tarik-i kâlâ-yı ḥayât ve nûşende-i câm-ı ser-şâr-ı memât ve 'âzim-i cennât-ı bâḳiyât oldu. Maḥrûse-i merḳûmede Veled-i Bevvâb Mağhallesi'nde olan mescid-i şerîf ḥazîresinde defîn-i zîr-i türâbdır. Mevlânâ-yı mûmâ ileyhiñ evḳât-ı farzında sâ'âti taḥşîl-i ma'ârif ve maşrûf ve nazm-ı ḳaşâ'id-i dil-peẓîr ve tevâriḥ-i bî-nazîre-i meşḡûf olmaḡla zamânesinde eṣ'ârı iştihâr ve miyân-ı şıḡâr u kibârda i'tibâr bulmuşdur.

Murâdiyye Müderrisi Kâzî-zâde Meḥemmed Şâlih Efendi:

Belde-i Kaştamoni'da ḳuzât-ı celâlet-simâtdan Uzun Kâzî-nâm bir merd-i be-nâm şulbundan neş'et ve maḥrûse-i Burusa'ya nehzat edip miyân-ı pîr ü bernâda Kâzî-zâde deyü şöḥret bulup devr-i mecâlis-i aşḥâb-ı ifâde ve 'ulûm u ma'ârifden istifâde eyleyüp cerîde-i bâlî-i ḥucec-i 'îrfân u dâniş ile mâl-â-mâl ve aḥz-ı mülâzemet ve duḡûl-i tarîk-i tedriş ile muḥaṣṣalü'l-âmâl olduğda biñ yüz iki Zî'l-ḥicce'sinde Vâ'iziyye Medresesi'ne şu'ûd ve kürsî-i merâmına ḳu'ûd

¹⁵²⁶ 251b AE

¹⁵²⁷ 247b KA

edip biñ yüz on altı sâlinde Hanceriyye ile şudûr-ı hâsidîni şakḳ ve biñ yüz yigirmi yedi sâlinde mihr-i münîr-i vücûdı Medrese-i Hâzret-i Emîr'e revnaḳ ve yigirmi tokuzda bâ-müşile-i Süleymâniyye Murâdiyye ile¹⁵²⁸ ber-murâd ve kuyûd-ı hümûm u ğumûmdan âzâd olup **Beyt:**

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

Sicillât-i hayâtı pâreler dest-i ecel elbet

Sen ey kâzî bu şıdk-encâm-ı kelâma(??) eyle gel imzâ¹⁵²⁹

mü'eddâsınca biñ yüz kırk dört senesinde murğ-ı rûhı maḥfil-i 'âlâ-yı cinâna pervâz edip ervâh-ı şâlihîñ ile dem-sâz oldu. Biñarbaşı Hâmûşânı'nda defîn-i hâk-i pâk ve lem'a-i mağfiret-i Hudâ'dan tâbnâkdir. Mevlânâ-yı mezbûr ḥalîm ü selîm dervîş-nihâd kerem-mu'tâd ve sicill-i cismi a'mâl-i şâliḥa ile pür ve şadef-i iḳbâl ü sa'âdete birdir 'aṭûf u semûḥ ve bâb-ı luṭf u seḫâsı herkese meftûḥ idi. Medrese-i mezbûre-i Burusa'da menfiyyen iḳâmet eden 'Arab-zâde Meḥammed Şâlih Efendi'ye tevciḥ olundu.

Yıldırım Müderrisi Nakîbü'l-Eşrâf Ma'âlî-zâde Es-Seyyid Meḥammed Efendi:

Tercemesi bâlâda mezkûr Sulṭâniyye müderrisi Ma'âlî-zâde Nakîb Seyyid İbrâhîm Efendi'niñ birâder-i kihteri ve ravza-i şâd-âb-i siyâdetiñ serv-i çemen-i nâzûk-teri Nakîbü'l-Eşrâf Ma'âlî-zâde Es-Seyyid Meḥammed Efendi'dir. Maḥrûse-i Burusa'da vilâdet taḥşîl-i 'ulûm u ma'ârif mûbâderet ve 'ulemânîñ birinden aḥz-ı mülâzemet ve tarîḳ-i tedrişe 'azîmet edip biñ yüz yigirmi sekiz sâlinde Mollâ Fenârî Medresesi'nden müşile-i şaḥnla Ḳadriyye Medresesi'nde ḳadri vâlâ ve biñ yüz otuz üç senesinde altmışlı ile Hancerli Sulṭân ve biñ yüz kırk iki sâlinde Süleymâniyye ile Medrese-i Yıldırım Hânla kâm-revâ olup ḳıdvetü'l-'ulemâ-yı a'lâm ve Nakîbü'l-eşrâf sâdât-ı lâzımu'l-iḥtirâm olmağın bu ḥâl üzre imrâr-i vaḳt ü sâ'at ve Umûr-ı şürefâya ihtimâm u diḳḳat ederken biñ yüz kırk beş târiḫinde bu dâr-ı mâtem ü şîvenden âheng-i cenâb-ı zû'l-minen eyleyüp li-ümm-i cedd-i emcedi Mollâ Fenârî 'aleyhi raḥmeti'l-Bârî¹⁵³⁰ câmi'-i lâmi'ü'l-envârî ḥazîresinde defîn ve birâderleri¹⁵³¹ Es-Seyyid İbrâhîm Efendi'ye ḳarîndir. Mevlânâ-yı mütercem bir vücûd-ı mükerrem¹⁵³² bâb-ı devleti fuḳarâya güşâde ve süfre-i ni'meti cümle-i nâssa ḥâzır u âmâde vaḳûr u edîb pîr-i münevverü'l-meşîb idi.

¹⁵²⁸ 252a AE

¹⁵²⁹ 248a KA

¹⁵³⁰ Bârî(olan Allah'ın) rahmeti onun üzerine olsun.

¹⁵³¹ 248b KA

¹⁵³² 252b AE

Sultāniyye Müderrisi Dede Es-Seyyid Mehemmed Efendi İbni Es-Seyyid Eş-Şeyh Muştafā Efendi:

Vezir-i mekrümet-bahşā Köprili-zāde Fāzıl Ahmed Paşa biñ yetmiş iki tārīhinde Der-‘aliyye’de şeref-sārj-i şadāret-i ‘uzmā olduğda Vānī Şeyh Mehemmed Efendiyle şāhibü’t-terceme maḥmiyye-i İstanbul’a bā-da’vet-i celb olunduklarında Vānī-i merḥūm Sultān Mehemmed Hān-ı Rābī’a vā’iz olmuş bunlar daḥı tārīk-i tedrişe sülūk etmiş olmağın aḥz-ı mülāzemet ile behre-yāb ve az vaktde merātib-i sāmīyeyi kaṭ’ etmekle şeref-me’āb olmuş idi. Biñ yüz altı senesinde Erzurumī Es-Seyyid Fazlu’llāh Efendi def’a-i şāniye nā’il-i erīke-i fetvā olduğda Edirne-pāyesiyle Ğalaṭa Mevleviyyetin iḥsān ve ba’de tekmiḥli’l-müddet Mekke-i Mükerrreme rütbesiyle ma’zül ve Anaṭolu pāyesiyle İstanbul każāsına mevşül ve kemāl-i ‘iffet ü istiḳāmet ile memdūhen mesned-i ḥukūmet-i İstanbul’dan ba’de’l-‘azl bā-ḥaṭṭ-ı hümayūn zāt-ı fezā’il-nümünları şadāret-i Rūm’a pīrāye-bahşā ve otuz dört māh müddet mesned-i vālā-yı mezbūrede ḥukūmet etmekle ğıbṭa-fermā-yı bay u gedā olup biñ yüz on beş tārīhinde ešnā-yı cülūs-ı Sultān Ahmed Hān-ı Şālīş’de şadāret-i Rūm’dan cüdā ve Kıbrıs Ceziresinde Mauşa Ḳal’ası’na tağrīb ü iclā olunup beş sene miḳdārı bilā-zād ü lā-irād ḳal’a-i merḳūmede çille-i gurbetle maḥrūku’l-fu’ād ve ba’dehu maḥrūse-i Burusa’da tavṭīn ü iḳvālarına ruḥṣat-ı seniyye-i zuhūr ile ḥurrem ü şād olup belde-i mezbūreye bi’l-vuṣūl derūn-ı ḥiṣārda Sa’dī Fakīh Maḥallesi’nde iştirā eyledigi ḥānesinde kūşe-niṣṣın-i ‘uzlet ve medār-ı¹⁵³³ ma’iṣet ta’yīn olunan Arpalık ile def’-i zarūret ve biñ yüz otuz bir sālinde¹⁵³⁴ Fenārī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi yerine Medrese-i Sultāniyye dāru’l-ḥadīṣ-i Süleymāniyye rütbesiyle ‘ināyet olmağın on altı sene miḳdārı medrese-i mezkūrede nāṣir-i ‘ulūm u ma’ārif ve baḥr-i ifādelelerinden ṭullāb-ı fiḥām-ı muğteref iken biñ yüz kırk yedi Recebū’l-müreccebinde ‘āzim-i dergāh-ı Hālīk-ı bī-ḥūn ve sa’ādet-ḥāneleri kurbunda binā eyledigi dāru’l-ḳurrā cünbünde medfūn ve merḳad-i münjri ziyāretgāh-ı ehl-i derūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyhiñ āftāb-ı fażl u şalāḥı mānend-i ḥūrşīd zāhir ü vāzīḥ ve şemīm-i ḥüsn-i şemā’ili būy-ı ‘ūd-ı Ḳamārī gibi fāyih bāde-i ‘aşk-ı ilāḥiñ mey-kedesi ve zāviye-i zūhd ü taḳvāniñ dedesi idi. Āṣār-ı ‘ilmiyyelerinden *Midḥatü’l-Kübrā Fī-Ḥaḳḳı Muḥammedi’l-Muştafā* ismiyle müsem mā bir mü’ellefe-i celīleleri vardır. Pesendide-i ṭibā’-i ‘ulemā-yı zevi’n-nihāddır. *Raḥmetu’llāhi ‘aleyhi*.

Hudāvendigār Müderrisi Rebīb Muştafā Efendi İbni ‘Ömer Efendi:

Tercemesi bālāda sebḳ eden Sultāniyye müderrisi Vānī Dāmādī Muştafā Efendi’niñ rebīb-i ve mezbūr ‘Ömer Efendi’niñ şulbundan şeref-yāfte-i bezm-i vücūd olan maḥdūm-ı edīb-i olup

¹⁵³³ 249a KA

¹⁵³⁴ 253a AE

vâlidî 'Ömer Efendi 'âzîm-i dâr-ı bekâ olmağla evvel pederleri mûmâ ileyh Muştafâ Efendi'niñ hacet-i hücre-i terbiyesinde tedârük-i 'ilm ü 'irfân edip Rebîb Muştafâ Efendi deyü elsine-i nâsda mezkûr ve bu vaşf u 'unvân ile meşhûr olmuş idi. Tarîk-i tedrîse heves ve merâtib-i resmiyyeye 'urûca dest-res olduğda biñ yüz on dört târîhinde 'Arabîyye ile nâ'il-i emniye ve biñ yüz yigirmi sekiz senesinde İznîk'de Süleymân Paşa Medresesi'yle kâm-bîñ ve yigirmi tokuzda hareket-i altmışlı ile Medrese-i¹⁵³⁵ Hazret-i Emîr Sultân'da mekîñ ve biñ yüz otuz üç sâlinde bâ-müşile-i Süleymâniyye Medrese-i Orhan ile şeref-karîñ ve otuz beş târîhinde dârü'l-hadîş-i Süleymâniyye ile Hudâvendigâr Gâzî Medresesi'ne vâşıl¹⁵³⁶ ve melce'-i ekâbir ü efâzıl olduğda biñ yüz kırk yedi sâlinde 'âzîm-i huld-i berîñ ve Bînarbaşı Mezâristânî'nda defîndir. Merhûm-ı mûmâ ileyh mecmû'a-i fażl-mevfûr ve beyne'l-emâsîl imtiyâzî meşhûr idi.

Orhan Müderrisi Şiblî-zâde Mehemmed Efendi:

Maḥallât-ı maḥrûse-i Burusa'dan Şiblî Dede Maḥallesi'nde şibl-i vücûdî bîşezâr-ı 'ademden nümûdâr ve miqdâr-ı 'ulûm u ma'ârifden ḥişşe-dâr olup çeşm-i baḥtî gûşâde ve pederleri maḥalle-i mezbûre sükkânından olup kendileri maḥalle-i uḥrâya hicret etmekle Şiblî-zâde deyü meşhûr-ı bende vü âzâde ba'dehu ḥedef-i li-ümm ile Şiblî-zâde denmekle şöhret-dâde idi. Aḥz-ı mülâzemet ile kadri ber-ter ve biñ yüz yigirmi târîhinde ibtidâ-yı ḥâric ile Leyşîyye Medresesi'nde künâm-ı tedrîse ḡazanfer-i şalvet-güster ve yigirmi sekizde zerzât-ı girân-bahâsı hareket-i ḥâric ile Şarrâfiyye Medresesi'ne zîver olup ba'dehu müşile-i şaḥn ile Medrese-i Çendik ve hareket-i altmışlı ile Hanceriyye müderrisi olmağın tefavvuk-ı bed ü nîk eyleyüp kırk beş senesinde Hamza Beg'e irtikâ ve kırk yedide Medrese-i Hazret-i Emîr ile kâm-revâ ve sene-i mezbûrede Sultân Orhan Medresesi'yle celâlet-intimâ ve muḥâsebe ḳaleminde olan küttâbe muḳtedâ iken biñ yüz elli sâlinde 'âzîm-i 'âlem-i bekâ olup Maḥkeme Câmî'i ḥizâsında olan¹⁵³⁷ mu'allim-ḥânede medfûn ve müderrisîñ-i kirâmdan oğulları Hâmid Efendi¹⁵³⁸ ve Hâlid Efendi'ye maḳrûndur. Merhûm-ı mezbûr umûr-dîde kâr-âzmûde etvârı müstaḥsen ve ef'âlî sürûde idi. Birâder-i kihterleri Şiblî-zâde 'Alî Efendi maḥrûse-i Burusa'da kibâr-ı zümre-i müderrisîñ-i fezâ'il-nişâb ve maḥkeme-i Kübrâ'da ḳismet-i 'askerî ḳaleminde re'îsü'l-küttâb olup tarîk-i tedrîs-i resmiyyede devr-i teselsül medâris-i 'ilmiyye ederek biñ yüz yetmiş üçde Medrese-i Sultân Orhan ile şâd-kâm ve biñ yüz yetmiş yedi¹⁵³⁹ sâlinde berây-ı isḳâṭ-ı ḥacc-ı Hameyn-i muḥteremeyne zâmile-bend-i i'tizâm olup yetmiş sekizde beyne'l-

¹⁵³⁵ 249b KA

¹⁵³⁶ 253b AE

¹⁵³⁷ olan: - AE

¹⁵³⁸ 250a KA

¹⁵³⁹ 254a AE

haremeyni’ş-şerîfeyn ‘âzim-i beyt-i ma’mûre-i ‘âlem-i ‘illiyîn ve cesed-i şerîfi arz-ı muḳaddemede âsûde vü defîn olmuşdur. Medîne-i Burusa’da bâb-ı vezâret olan dâ’ire-i ‘aliyyeniñ harem-dâ’iresi mûmâ ileyhümânîñ dâhiliyye ve hâriciyyeyi mütekeffil-i zîver-baḡş-ı ‘unvân oldukları hâne-i ḳadîmleridir. Hattâ maḡall-i mezbûre ḳarîb-i mescid-i şerîfe muttaşıl çeşme-i zîbâ mûmâ ileyh ‘Alî Efendi’niñ eşer-i ḡayriyyesinden olduḡu mevzû’ bâlâ-yı ‘ayn-ı mezkûr olan şafḡa-i ruḡâm-ı mermerde manzûmen nüvişte-pîrâdır. **Mıṣrâ**: “Kime ḳaldı bu cihân kimlere yâ ḳalsa gerek”

Murâd-ı Şânî İmâmı Es-Seyyid ‘Alî Efendi¹⁵⁴⁰:

Anatolu’da ṭarîḳ-i ḡacda vâḳı’ ma’den-i ‘ulemâ ve kân-ı şuleḡâ Erikli-nâm belde-i dil-ârâda burc-ı kevnde hilâlâsâ nümâyân ve semâ’-i ‘ilm ü kemâlde bir bedr-i tâbân olup geşt ü güzâr-ı bevâdj vü şaḡârî ederek maḡrûse-i Burusa’ya vâşıl ve anda tavaṭṭun u temekkûn edip şâhibü’l-ḡayrât El-Ḥâc Eyyûb Aḡa’nıñ ikrâm u nevâzişine nâ’il olmuş idi. Mülâzım u müderris ve ṭalebe-i ‘ulûma ta’lîm-i fûnûna müdâvim ü mûmâris maḡrûse-i merḡûmede Leyşîyye Medresesi’nde ve ba’z-ı medârisde bünyân-ı murâdını muḡavvâ vü mü’essis ve Sulṭân Murâd-ı Şânî Câmî’-i Şerîfinde İmâm-ı şânî olmaḡla ḳabâ-yı ‘izzet ü şerâfeti mütelebbis olup bu ḡâl üzre imrâr-ı evḡât ederken biñ yüz elli târîḡinde müteveccih-i cennât-ı ‘âliyât olduḡda ḳal’a-i Burusa’da Lâḡar Naşûḡ mu’allim-ḡânesinde âsûde vü defîn ve Anṭaliyye müftîsi Es-Seyyid Yûsuf Efendi’ye ḡarîndir. Mevlânâ-yı mûmâ ileyh merd-i meydân-ı kemâl ü ḡüner ve faẓl-ı vera’ ile beyne’n-nâs şöhrever ve diyânet ü taḡvâ ile miyân-ı bay u gedâda muvaḡḡar ‘âlim ü ‘âmil bir recûl-i kâmil idi.

Ḳadriyye Müderrisi Şâriḡ-i Emşile-i Muḡtelife Ders-i ‘âm Kûsec¹⁵⁴¹ ‘Alî Efendi:

Vilâyet-i Rûm’dan muḡâcir ve âyet-i envâr-ı faẓl u şalâḡ şaḡîfe-i nâşîye-i şerîfesinde celî vü zâḡir olan ders-i ‘âm Köse ‘Alî Efendi ḡazretleridir. Sulṭânü’l-muḡaḡḡıḡıñ mazḡar-ı füyûzât-ı nâ-mütenâḡî At Bâzârî Seyyid Şeyḡ ‘Oşmân Faẓlî-i İlâḡî ḡazretlerinden taḡşîl-i ‘ulûm u faẓîlet ve tekmiḡ-i fûnûn u ma’rifet etdikden şoñra medîne-i biḡiştâsâ-yı Burusa’ya biñ ṭoḡsan sekiz târîḡinde hicret¹⁵⁴² ve belde-i mezbûrede kâ’in El-Ḥâc ‘İvâz Paşa Medresesi’nde ḡucra-nişîn-i iḡâmet ve ḡuṭbu’l-‘ârifîn ve senedü’l-müdeḡḡıḡıñ Şeyḡ İsmâ’îl ḡaḡḡı *ḡuddise sırruḡu’l-‘âlî*¹⁵⁴³ ḡazretleriniñ şerḡîk-i dersleri olmaḡ vesḡilesiyle ‘azîz-i müşârun ileyh ḡazretleri ile leyl ü nehâr şoḡbet ve zâviye-i ‘aliyyelerinde niçe müddet imâmet ve Câmî’-i Kebîr-i Yıldırım Bâyezîd

¹⁵⁴⁰ Bu biyografi KA’da yok.

¹⁵⁴¹ 254b AE

¹⁵⁴² 250b KA

¹⁵⁴³ Yüce sırrı kutsansın.

Hân'da talebe-i 'ulûma neşr-i fezâ'ile müdâvemet etmişler idi. Şeyhü'l-İslâm Feyzû'llâh Efendi merhûm zamân-ı meşhûhatlarında bi'l-imtihân ahz-ı mülâzemet ile nâ'il-i me'mûl ve biñ yüz otuz yedi târihinde ibtidâ-yı hâric rütbesiyle tarîk-i tedrişe duhûl ve ber-muktezâ-yı âyîn-i 'ulemâ niçe medârise mü'esseseye pîrâye-bahşâ olup biñ yüz kırk dokuz sâlinde ibtidâ-yı altmışlı ile Bâyezîd Paşa Medresesi'nde mesned-nişîn ve biñ elli iki senesinde 'ivâz Paşa Medresesi'nden bâ-müşile-i Süleymâniyye Kadriyye Medresesi'yle kâm-bîñ ve sene-i mezbûrede Zî'l-âhicce'sinde 'âzim-i huld-i berîñ ve Enârlı dergâh-ı şerîfi hazîresinde defîn ve da'avât-ı hayriyye-i fukarâ vü dervîşâna karîndir. Merhûm-ı merķûm vâsıl-ı ğavr-ı envâ'-ı 'ulûm fahru'l-'ulemâ zeynü's-sulehâ şâhib-i nefes ü himmet ve sâlik-i râh-ı istikâmet 'ilm-i kırâ'atda 'adîmü'l-akrân ve 'andelîb-i gülşen-i Qur'ân evķât u sâ'âtî tedris-i 'âmme ile güzêrân edip hâne-i sa'âdetlerinde 'uzlet-nişîn ve dâ'imâ meţâlî'a-i kütüb ile meşġûl bir pîr-i rûşen-zamîr¹⁵⁴⁴ ehl-i temķîn idi. *Raĥmetu'llâhi 'aleyhi*.

Şâhîñ Lâlâ Müderrisi Çeşm-i Siyâh Fârîġ Muşţafâ Efendi İbni Yûsuf:

Ġurre-i ġarrâ-yı vücûdı maĥrûse-i Burusa'da âsmân-ı sa'âdetden tâlî' ü raĥşân ve Çeşm-i Siyâh Muşţafâ Efendi deyü ma'lûm-ı pîr¹⁵⁴⁵ ü cüvân idi. Vâsıl-ı rütbe-i temyîz-i sefîd ü siyâh ve dîde-i derûnına intibâh geldikde dâ'ire-i erbâb-ı fażl u 'irfânı cevalân ve mecâlis-i tedris ü takrîrlerinden 'alâ-vechî'l-îkân taĥşîl-i 'ulûm-ı firâvân eyledikde tarîk-i 'ilmiyyeyi tâlib ve kırtâs-ı mülâzemeti câlib olup biñ yüz kırk dokuz senesi ibtidâ-yı dâĥil ile Leyşîyye Medresesi'ne müderris ve biñ yüz elli dört sâlinde ĥareket-i dâĥil ile medrese-i mezbûrede bünyâd-ı murâdını müşeyyed ü mü'esses oldu. Ba'dehu Medrese-i Şâhîñ Lâlâ'da 'ulûm-ı mütedâvileyi tedrişe müdâvim ve feth-i mu'zilât ve keşf-i rumûz-ı müşkilâta ĥarîş ü nehîm iken biñ yüz elli altı târihinde 'âzim-i dergâh-ı İlâh ve Bînarbaşı Hâmûşânı'nda defîn-i ĥâk-i siyâhdır. Mevlânâ-yı mûmâ ileyh meşâyîĥ-i şûfiyyeye muĥibb ü dil-dâde ve meşâġil-i dünyâdan fârîġ ü âzâde olup kıdvetü'l-muĥakkıķîñ ve usvetü'l-müdekkıķîñ Şeyĥ İsmâ'îl Hakkî *quddise sirruhu'l-bâķî*¹⁵⁴⁶ ĥazretlerinden ahz-ı dest-i inâbet ve ser-çeşme-i erbâb-ı irâdet ve ba'dehu Seyyid Şeyĥ Nu'mân Efendi tarafından keşîde-i çengâl-i muĥabbet olup levĥ-i derûnı maĥall-i nuķûş-ı İlâhî ve şaĥâyîf-i zamîr-i münîrî meĥbiţ-i füyûzât-ı nâ-mütenâĥî idi.

Mollâ Yegân Müderrisi Bayram-zâde Ders-i 'Âm 'Abdu'r-Raĥîm Efendi:

Peder-i fütüvvet-güsterleri Bayram Efendi meşâhir-i meşâyîĥ-i Ĥalvetiyye bâlâda mestûr Mermer-ser Şeyĥ-i 'Abdu'l-Kerîm Efendi ĥulefâsından olup 'azîz-i müşârun ileyhden tekmi'l-i

¹⁵⁴⁴ 255a AE

¹⁵⁴⁵ 251a KA

¹⁵⁴⁶ Baki olan sırrı kutsansın.

uşul-i esmā edip maẓhar-ı tecelliyāt-i Hudā olmuşlar idi. Şāhibü't-terceme hāzretleriniñ ğurre-i ğarrā-yı vücdı ufķ-ı burc-ı evliyā-yı medīne-i Burusa'da¹⁵⁴⁷ dıraḥşende¹⁵⁴⁸ ve keşret-i zekā vü vefret-i feţānet ile müşārun bi'l-benān olup Bayram-zāde 'Abdu'r-Raḥīm Efendi deyü ma'lūm-ı āzāde vü bende olmuş idi. Dā'ire-i erbāb-ı 'ulemā-yı faẓilet-nişān ve tekmi'l-i ādāb-ı nefise-i 'atf-ı 'inān ve taḥşil-i 'ulūm içün rāh-ı cidd u sa'yda pūyān olup 'idgeh-i irāde vü muḥabbetlerinde cānını ḳurbān ve pīrāye-i 'ilm ü ma'rifet ile fā'ikü'l-eşbāh ve'l-aḳrān olduķda ṭarīķ-i tedriṣe ṭālib ve aḥz-ı mülāzemet ile sürūr-ı bī-nihāyeyi cālib olup biñ yüz kırķ üç tārīḫinde bā-ibtidā-yı ḥāric Ḳarakādī Buķ'asī'na neyl ile be-kām ve elli dört sālinde ol yegāne-i devrān bā-miṣliyye-i Süleymāniyye Medrese-i Mollā Yegān ile gece Ḳadr u gündüzi Bayram olup bu ḥāl üzre varāķ-gerdān-ı nüşā-i eyyām ve Cāmi'-i Kebīr'de naḳl-i tefsīre ihtimām üzre iken biñ yüz elli ṭokuz senesi tārīķ-i serāy-ı bevār ve 'āzim-i dāru'l-ḳarār olup ḳal'a-i Burusa derūnında Üftāde Efendi *ḳaddesa'llāhi sirruhu'l-'azīz*¹⁵⁴⁹ñ türbe-i şerīfeleri ḥavlūsında medfūn u menkūzdur. Mevlānā-yı mūmā ileyh 'ilm ü faẓlla ma'rūf ve iḳāmet-i keşīrū'-l-berekāti 'ibādāt-ı ṭā'āta maşrūf zūhd ü vera' u taḳvā ile me'lūf ḥalīm u selīm laḥīm ü şehīm cāmi'-i envā'-ı ḥulķ-ı kerīm idi.

Murādiyye Medresesi Ḳāzī-zāde İbrāḫīm Efendi:

Tercemesi bālāda muḥarrer Ḳāzī-zāde Meḥemmed Şālih Efendi'niñ necl-i necīb ve maḥdūm-ı ma'ālī-rūsūm u edībleri Ḳāzī-zāde Es-Seyyid İbrāḫīm Efendi'dir. Maḥrūse-i Burusa'da vilādet edip isti'dād-ı māder-zāda mālīk ve ṭarīķ-i tedriṣe sālīk olup aḥz-ı mülāzemetle be-kām ve biñ yüz on altı sālinde pāye-i ḥārice irtikā ile nā'il-i merām ve biñ yüz yigirmi ṭokuz tārīḫinde Perī-Peyker'den¹⁵⁵⁰ ibtidā-yı dāḥil ile Ḳāsim Şubaşı'ya¹⁵⁵¹ pā-nihāde ve Medrese-i Mollā Ḥüsrev'den biñ yüz kırķ üçde ḥareket-i altmışlı ile Ḥamza Beg Medresesi'ne vāşıl ve kırķ ṭokuzda Medrese-i Ġāzī Ḥudāvendigār'dan 'Arab-zāde Meḥemmed Şālih Efendi yerine bā-Süleymāniyye Murādiyye ile ber-murād ve medrese-i mezbūrede on bir sene miḳdārı iḳāmet ile ḥurrem ü şād iken biñ yüz altmış senesinde nūş-ı ser-şār-ı ḥimām ve Bıñarbaşı Meḳābiri'nde pederleri ḳurbunda ittiḥāz-ı maḳām eyledi. Merḥūm-ı mūmā ileyh zübde-i maḥādīm-i kirām ve ḳıdvē-i a'yān-ı fiḥām 'āḳil ü edīb ve belde-i mezbūrede¹⁵⁵² olan sādegāne gāh-be-gāh naḳīb olup süfre-i ni'meti bīgāne vü āşnāya ḥāzır ve revzene-i serāy-ı cūd u 'aṭāsı

¹⁵⁴⁷ 255b AE

¹⁵⁴⁸ 251b KA

¹⁵⁴⁹ Allah, yüce sırrını kutsasın.

¹⁵⁵⁰ 256b AE

¹⁵⁵¹ 252a KA

¹⁵⁵² mezbūrede: Burusa'da AE

fakîre vü ğaniye nâzır mecma‘-i envâ¹⁵⁵³-i mekârim ü me‘âşir idi. Ferzend-i ercmendi ‘Abdu’llâh Erşed Efendi Burusa’da bâ-müşile-i Süleymâniyye Hamza Beg Medresesi müderrisi iken biñ yüz seksen bir senesinde vefât edip pederleri cenbinde medfûndur.

Yıldırım Hân Medresesi Müderrisi Mevc-zâde Ders-i ‘Âm ‘Abdu’r-Rahmân Efendi:

Maḥrûse-i bihiştâsâ-yı Burusa kırbunda Kete kazâsı kırrâlarından Kayapa kıryesi civârında Elbesiyye-nâm kıryede serâ-perde-i ‘ademden kıştzâr-ı şühûda vaz‘-ı kıadem edip isti‘dâd-ı mâder-zâdjı mezjıd ve bâlig-i rûtbe-i temyız-i siyâh u sefid olduķda kırye-i mezbûreden kıat‘-ı nazâr ve şehri-i dil-ârâ-yı Burusa’ya nakl ü sefer edip ‘ulemâ-yı kırâm ve aşḥâb-i ders-i ‘âmdan ‘Uryânjı ‘Aljı Efendi ḥazretlerinden istifâde ve ba‘dehu maḥmiyye-i ‘aliyye-i İstanbul’da Nu‘mân Paşa Ḥâcesinden dersini tekrır ü i‘âde eyleyüp kıdvetü’l-eşbâh ve’l-emâşıl ve zübdetü’l-ekârim ve’l-efâzıl olduķda ba‘de aḥzı’l-mülâzeme bâ-imtiḥân biñ yüz on¹⁵⁵⁴ tokuz Şa‘bân’ında müderris ve ba‘z-ı buķâ‘-i ‘ilmiyyede binâ-yı ifâdeyi mü’essis olarak biñ yüz yigirmi sekiz senesinde ḥareket-i dâḥil ile Şâḥın Lâlâ Medresesi’ne¹⁵⁵⁵ zafer ve bundan şöıra merâtib-i resmiyye üze Kıadriyye ve Ḥazret-i Emjır ve Sultân Orḥan medreselerine neyl ile muvaḳḳar olup Medrese-i Ġâzjı Ḥudâvendigâr’dan kırk yedi târiḥinde Süleymâniyye ile Yıldırım Bâyezjıd Ḥân’a pertev-fiken ve kırk tokuzda yerleri medrese-i merķūmede dâru’l-ḥadıṣ-i Süleymâniyye pâyesiyle mu’anven olup ser-ḥalka-i meclis-i ṭullâb ve me’vâ-yı ‘ulemâ-yı fazjilet-intisâb olmağın bu ḥâl üze güzârende-i eyyâm u leyâl ve tedriṣ ü te’lîfe iştigâl üze iken biñ yüz altmış bir senesinde bülbül-i rûḥı lâne-i tenden pervâz edip gülistân-ı dil-sitân-ı bihiştde âşiyân-sâz oldu. Medjine-i Burusa kal’ası dâḥilinde Filboz Maḥallesi’nde binâ buyurduķları medrese-i celjileleri ḥazjresinde medfûn ve du‘â-yı âyende vü revendeye maḳrûndur. Mevlânâ-yı mûmâ ileyh mütevâzi’ ve ḥulûḳ-ı şâf-dil ü şadûḳ olup ‘ulûm-ı şettâda mahâreti ve fazjilet-i bâhire ile şöḥreti var idi. ‘İlm-i mantıḳdan Kıavl-i Ahmed üzerine ḥâşıye ve âdâb-ı mjrjı üzerine ḥâşıyeleri ve ‘İlm-i taşavvufda Şeyḥ Şaderü’d-djın Kıonevjı *ḳuddise sırruhu’l-‘azjz*¹⁵⁵⁶ ḥazretleriniñ *Miftâḥu’l-Ġaybjın* üzerine bj-nazır şerḥleri ve ‘İlm-i ḥesâbdan *Bahâ’iyye* üzerine daḥı şerḥleri olup tefsır-i Kıâzjı Beyzâvjı’yi tedriṣ ešnâsında üzerine te’lifâtları vardır. Târıḳ-i şüfiyyeye daḥı nihâdından incizâb u meyelân ve vetjre-i ricâlu’llâha i’tikâdı bj-reyb ü gümân olmağla ibtidâ-yı Naşûḥ-zâde Şeyḥ Kemter ‘Aljı Efendi’den¹⁵⁵⁷ bj’at ve Şeyḥ İsmâ’jıl Ḥaḳḳı ile daḥı şöḥbet etmişlerdir.

¹⁵⁵³ envâ’: envâr AE

¹⁵⁵⁴ 252b KA

¹⁵⁵⁵ 256b AE

¹⁵⁵⁶ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁵⁵⁷ 253a KA

Hamza Beg Müderrisi Haṭṭāt Muṣṭafā ‘Āşım Efendi:

Maḥrûse-i Burusa’da sine-i ‘ademden dîde-güşâ-yı bâğ-ı ‘âlem ve terbiye-i dâye-i ‘işmet mâye-i rüşd ü sedâd ile bir vücûd-ı mükerrem olup ‘ulemâ-yı ‘aşrıñ mecâlis-i ifâdelerinden istifâde ve ders ü edebini tekrîr ü i‘âde ederek tahşîl-i ‘ulûm-ı vefîre ve tekmiñ-i fûnûn-ı keşîre etdikde bālâda¹⁵⁵⁸ sâbıku’z-zıkr ‘Ayn-i Ekber Meḥemmed Efendi’den mülâzım ve ṭarîḳ-i tedriş’e âzim olup biñ yüz kırk iki sâlinde ḥâric ile Seyyid ‘Alî Buk‘ası’na müderris ve müşile-i Süleymâniyye ile Hamza Beg Medresesi’nde kabâ-yı ‘izzeti mütelebbis olup biñ yüz altmış bir Şevvâl’inde *İrci’î ilâ-Rabbiki*¹⁵⁵⁹ emrine imtişâl ve bu serây-ı pür-inkılâbdan dâru’l-ḳarâra irtihâl eyledi. Zindân Ḳapısı ḥâricinde olan meḳâbirda mütevârî-i mezâr-ı mağfiret-medârdır. Merḥûm-ı mûmâ ileyh Fârsîdân ve ḥaṭṭ-ı ta’lîḳde üstâd-ı nâdirü’l-aḳrân olup Ekşiaş-zâde Şeyḥül-İslâm Velîyyü’d-dîñ Efendi’den icâzet-yâb ve ḥaṭṭ-ı dil-peziñi ḥaṭṭ-ı ‘anber-rîz-i ḥûbânveş maḳbûl-i üli’l-elbâbdır. Ṭabî‘at-ı şî‘riyyesi daḥî olup ḳarîḥasından niçe eş‘âr-ı âb-dâr-ı gülşen-i belâğata cârî olmuşdur.

Cizyedâr-zâde Maḥmûd Efendi:

Maḥrûse-i Burusa a’yânı Cizyedâr-zâde El-Ḥâc Ḥüseyn Ağa merḥûmuñ şulbundan ve sâlifü’z-zıkr Ḥâce-zâde Maḥmûd Efendi’niñ kerîme-i muḥteremlerinden belde-i mezbûrede bisât-ı ‘izzet-i menâṭgüne ḳudûm eden Cizyedâr-zâde Maḥmûd Efendi’dir. Āğûş-ı dâye-i nâz u delâlde perveriş-nümûd ve mihr-i kemâl isti’dâd-ı âsmân-ı cebîninde şu’le-endûd olup Pîri Ḳâzî-zâde Meḥemmed Efendi’den telemmüz içün niçe eyyâm dersgâh-ı¹⁵⁶⁰ ifâdelerine zânû-zede ve âşâr-ı ma‘ârif derûn-ı şafvet-nümûnlarına vâride ve kemâ hüve ḥaḳḳuhu musaḥḥar-ı kemâlât-ı şâride olduḳda ânîfen zıkrî mürûr eden üstâd-ı nâdirü’l-aḳrân Muṣṭafâ ‘Āşım Efendi’den ḥaṭṭ-ı ta’lîḳi temeşşûḳ edip mücâz u me’zûn el-ḥâşıl bir maḥdûm-ı ‘âlî-şân-ı fezâ’il-meşḥûn olmuşlar idi. Şeref-i mülâzemete nâ’il ve bâ-ibtidâ-yı ḥâric Luṭfiyye Medresesi’yle luṭf u ikrâma vâşıl ve ḥareket-i ḥâric ü dâḥil rûtbelerini tecâvüz ile fâ’îḳ-i emâşil olup meṭâlî’a vü tahriş’e iştigâl ü ihtimâm ve bu aḥvâl-i marîziyye ile¹⁵⁶¹ imrâr-ı leyâl ü eyyâm üzre iken biñ yüz altmış iki sâlinde **Mısrâ’**: “ Çiçekler çıkardı zemîñ-i vücûdım” mısrâ’ınca Çiçek marazından çemen-i ‘ömr-i ‘azîzleri nev-bahâr iken rû-be-râh-ı dergâh-ı ḥâlîḳ-ı Perverdigâr ve cüyâ-yı merhem-i mağfiret-i ğaffâr oldu. Ḳal’a-i Burusa ebvâbından Bâb-ı Zemîñ ḳurbunda olan mu‘allim-ḥâne ḥazîresinde defîñ-i ḥâk-i mezârdır. Merḥûm-ı mezbûr âftâb-ı ‘âlem-tâb vâdî-i

¹⁵⁵⁸ 257a AE

¹⁵⁵⁹ Rabbine dön! Kur’ân, Fecr/28.

¹⁵⁶⁰ 253b KA

¹⁵⁶¹ 257b AE

hüner ü ma'ârif ve mihr-i münîr-i milket-i ikrâm u 'avâtîf maḥmûdu'l-fa'â'îl ve memdûḥu'l-ḥîşâl idi.

Medrese-i Yıldırım Ḥân Müderrisi 'Abdî-zâde Ḥaṭṭât İbrâhîm Efendi:

Terceme-i şerîfesi bâlâda mezkûr Ḥudâvendigâr Gâzî müderrisi Şa'bân Ağa-zâde 'Abdî Efendi'niñ maḥdûm-ı fütüvvet-mevfûrları 'Abdî-zâde İbrâhîm Efendi'dir. Maḥrûse-i Burusa'da miḥmân-ḥâne-i vücûda nâzil ve kesb-i 'ilm ü kemâle mutavaḡḡil ve Murâdiyye müderrisi Meḥammed Selîm Efendi'den istifâdeye müştâḡil olup biñ yüz yigirmi târîḡinde kırkıdan munfaşıl ve pâye-i ḥârice dâḡil ü vâşıl olmuş idi. Biñ yüz otuz beş senesinde¹⁵⁶² hareket-i dâḡil ile Müftî Aḡmed Paşa Medresesi'ne nâ'il ve biñ yüz altmış bir senesinde bâ-Süleymâniyye Sulṭân Yıldırım Ḥân Medresesine vâşıl olup biñ yüz altmış dört senesinde nûşende-i câm-ı şarâb-ı menûn ve Deveciler Meḡâbiri'nde pederleri ḡurbunda medfûn oldu. Merḡûm-ı ileyh Ḥalîlu'llâḡveş miżyâf-i enâm ve 'ilm ü ma'rifetle be-nâm ḡaṭṭ-ı ta'liḡde re'îsü'l-küttâbYûsuf Efendi'den mücâz u me'zûn bir zât-ı ḡuceste-şifât-ı hüner-nümûn idi.

Sulṭâniyye Müderrisi Menteş-zâde Maḡmûd Efendi:

Tercemesi bâlâda keşîde-i silk-i imlâ olan 'İsâ Beg müderrisi "Menteş-zâde 'Abdu'r-Raḡmân Efendi'niñ veled-i lebjîb-i mükerrem ve maḡdûm-ı semâḡat-mevsûm-ı muḡteremleri"¹⁵⁶³ Menteş-zâde Maḡmûd Efendi'dir. Aḡz-ı mülâzemetle kâam-revâ ve pederleri intikâli târîḡinde kırkıdan infişâl edip rûtbe-i ḡârice irtikâ etmiş idi. Biñ¹⁵⁶⁴ yüz yigirmi Şa'bân'ında Kâsım Şubaşı Medresesi'nde kesb-i rûtbet-i 'izzet edip ve kırk yedi senesinde Süleymâniyye ile Sulṭâniyye müderrisi olup kırk toḡuzda yerleri dâru'l-ḡadîş-i Süleymâniyye pâyesi 'inâyet olunup bu ḡâl üzere niḡe şühûr u sâl medrese-i mezbûrede sünen-i eslâf-ı kirâamı te'diye vü icrâda iken biñ yüz altmış beş sâlinde 'âḡıbet merâtib-i dünyeviyye-i fâniyeyi terk ve âşâmende-i rahîḡ-i merg olup Bîḡarbaşı Mezâristânı'nda defîḡ ve abâ vü ecdâdına ḡarîndir. Merḡûm-ı mûmâ ileyh kerem ü semâḡat-mu'tâd ve Bâḡî-zâde 'Abdu'l-Hâḡî Efendi merḡûma dâmâd memdûḡu'l-ḡîşâl ve maḡmûdu'l-evşâf usve-i a'yân u eşrâf¹⁵⁶⁵ dervâze-i ḡâne-i bî-minneti cümle-i nâssa bâz ve dest-i kerem-verzi fuḡarâya 'aṭâ vü iḡsânda dırâz cûd u seḡâ ile ser-efrâz ve 'aḡl u tedbîr u kiyâsetde cümleden mümtâz idi.

Sulṭâniyye Müderrisi 'Uryânî-zâde Şeyḡ Meḡammed Efendi:

¹⁵⁶² 254a KA

¹⁵⁶³ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenâra yazılmıştır.

¹⁵⁶⁴ 258a KA

¹⁵⁶⁵ 254b KA

Mazhar-ı âsâr-ı ‘ulûm u hikem ve maşdar-ı envâr-ı fazl u kerem Mısr-ı ma‘ârifîñ nebât u qandı Mevlânâ ‘Uryânj ‘Alî Efendi Hâzretleriniñ nihâl-i nâzûk-i şecere-i vücûd-i pür-südları bu nev-bâve-i gülistân-ı zât-ı fazîlet-âlûdları olup mahrûse-i İrem-naẓır-i Burusa’da mehd-i ‘âlem-i şehâdete pâ-nihâde ‘Uryânj-zâde Şeyh Mehemmed Efendi denmekle meşhûr-ı bende vü âzâde olmuş idi. Bâlig-i mübellağ-ı temyîz-i huzâl u semîñ ve vâşıl-ı rûtbe-i tefrîk-i şimâl ü yemîñ olduğda tahşîl-i ‘ilme mûmâris ve ‘arşa-i sa’y ü ictihâda fâris olup cism-i ‘uryânını kabâ-yı zer-endûd-ı fazîlet ile ârâste ve şahîfe-i dil ü cânın vera’ ü fütüvvet ile pîrâste edip kânûn-ı tārîk-i ‘ilmiyye üzre aḥz-ı mülâzemet ve rāh-ı tedrîse ‘azîmet eyleyüp biñ yüz yigirmi tokuzda ibtidâ-yı ḥâricle verilen buḳâ’ıñ birinde müderris ve biñ yüz otuz¹⁵⁶⁶ beş sâlinde ḥareket-i ḥâricle ol şîr-pîşe-i tahkîk ü ḵāna Esediyye Medresesi erzânj olup binâ-yı murâd u maḵşûdını muḵavves oldu. Ve ba’dehu ḥareket-i mişliyye ile Şāḥîñ Lālâ Medresesi’nde âvâre-bâz-ı merâmı idḥâl-i kemend ve bâ-ḥareket-i altmışlı Mollâ Yegân Medresesi’yle murğ-ı dil-i remîdesin resen-i sūrūr ile ḵayd u bend edip biñ yüz elli iki senesinde ḥareket-i mûşile-i Süleymāniyye ile ‘İsâ Beg’den Ḥanceriyye’ye naḵl olunup münşerihü’ş-şadr ve ḥareket-i mişliyye ile Sultân Orḥan müderrisi olup hilâl-i rif’ât u menzilesi bedr oldu¹⁵⁶⁷. Biñ yüz altmış dört tārîḵinde dāru’l-ḥadîş-i Süleymāniyye ile Sultân Yıldırım Ḥān Medresesi’yle mesrūr u ḥandân ve altmış beş sâlinde yine bâ-dāru’l-ḥadîş-i Süleymāniyye Medrese-i Sultāniyye’de fā’ik-i akrân olup ‘unvân-ı riyâset ile tahşîl-i ‘izz ü celâlet etmişler idi. Bu ḥâl üzre varâk-gerdân-ı eyyâm u leyâl ve tedrîs-i ‘ulûm ile neşr-i feẓâ’ile iştiğâl üzre iken biñ yüz altmış tokuz sâlinde düzd-i ecel libâs-ı fāḥîr-i ḥayâtını nez’ edip cāme-i kefen ile müteveccih-i dergāh-ı cenâb-ı zû’l-minen oldu. Biñarbaşı Meḵâbiri’nde medfûn ve vâlid-i mâcid-i keşîrû’l-meḥâmidlerine maḵrûndur. Mevlânâ-yı mûmâ ileyhiñ zât-ı sûtûde-şifâtı ma‘ârif-i gün-â-gün ile muṭarraz ve hāme-i vücûd-ı pür-kirāmesi ‘imāme-i nebâhat u übbet ile müşerref ü mu‘azzez olup tārîk-i şūfiyyeye daḥı meyl ü muḥabbet ve küberâ-yı meşâyih-i Nakşbendiyye’den Hâzretü’ş-Şeyh Mehemmed Murādu’l-Buḥārî’den aḥz-ı dest-i tevbe vü inâbet edip şalāḥ u taḵvâda bî-bedel ve ‘iffet ü istikâmetde ḍarbu’l-meşel idi. Maḥdûm-ı mükerrerleri ‘Uryânj-zâde Aḥmed Efendi Burusa’da bâ-ḥareket-i altmışlı İshâḵ Paşa Medresesi müderrisi iken biñ yüz seksen bir tārîḵinde ferâce-i ḥayâtı maḥlû’ olup peder-i muḥteremleri civârında medfûndur.

Ḥasan Paşa Medresesi Müderrisi¹⁵⁶⁸ Levḥî Ḥüseyn Efendi:

¹⁵⁶⁶ 258b AE

¹⁵⁶⁷ 255a KA

¹⁵⁶⁸ 259a AE

Dîdâr-ı pür-envârı maḥallât-ı medîne-i Burusa'dan Hâcî İskender Maḥallesi'nde tâlî' ü lâyiḥ ve micmer-i ḳalbinde râyiḥa-i ṭayyibe-i 'abîr-i 'irfân-ı fâyiḥ ve sinn-i temyîze vâsıl u sâtîḥ olduğda 'ulemâ-yı 'aşrınıñ gülistân-ı fezâ'ilinden ḥuṣṣe-çîn ve âsitân-ı ahâlî-âşiyânlarında ser-zemîn olup nihâl-i ümmîdi berûmend ve Mısr-ı ma'ârifde nebât u ḳand ḥuṣûṣan şî'r ü inşâda şâhib-i¹⁵⁶⁹ yed-i ṭulâ olmağın Levḥî Hüseyin Efendi deyü şöhre-bend oldu. Bâb-ı maḥkeme-i Burusa'da kâtib ve şakk u inşâda akrânına ğâlib ve Şiblî-zâde cezîre-i Midilli'ye nefy olundūğda yerlerine re'îsü'l-küttâb olup denânîr ü derâhim-i sürûrî maḥzen-i ḳalbine câlib olmuş idi. Mülâzemet ü tedrişden daḥı vâye-dâr ve pâye-i müşile-i Şaḥn'la Ḥasan Paşa Medresesi'ne vuṣûl ile pür-iftihâr olup bu ḥâl üzre şî'r ü inşâ ve kitâbet ü imlâ ile güzârende-i evḳât iken biñ yüz altmış beş sâlinde miḳrâz-ı mevtle şâh-beyt-i ḳaşıde-i 'ömri bürîde olup râhi-i cennât-ı âliyât oldu. Deveciler Maḳberesi'nde Ḥaşîr-püş Dede ḳurbunda mütevârîdır ve âşâr-ı 'ilmiyye ve şî'riyyelerinden manzûm bir Mi'râciyyeleri daḥı vardır ki süllem-i kâḥ-ı bâlâ-yı 'irfân ve şâhid-i zîbâ-yı ḳaşr-ı îkândır. Ferzend-i ercmendi Levḥî-zâde Meḥemmed Rızâ Efendi'niñ şîşe-i vücûdi perdâhte-i şun'-ı Ḥudâ ve tedbîr-i ḥekîm-i rüşd ü zekâ ile pür-neşv ü nemâ olduğda fenn-i ṭabâbete verziş ü ḥavâşş-ı kûşîş edip 'aḳâḳîr-i ḥikmetden fi'l-cümle âşnâ ve Burusa'da Sultân Yıldırım Bâyezîd Ḥân'ın binâ eylediği Dârü's-şifâda re'îs-i eṭibbâ ve ma'dûd-ı zümre-i müderrisîn-i ma'ârif-intimâ iken biñ yüz yetmiş sekiz târîḫinde isḳât-ı farîza-i ḥacc ile cânib-i Ḥicâz'da müterâḥî olmağın sene-i mezbûrede Mekke-i Mükerreme'de 'âzim-i dârü's-şifâ-yı bekâ ve maḳbere-i mu'allâda defîn-i laḥd-ı¹⁵⁷⁰ rahmet-i Ḥudâ olmuşdur ve merḥûm-ı mûmâ ileyiñ daḥı şulbundan icrâ-yı vücûdi medîne-i Burusa'da terkîb-bend-i çâr-pâye-i 'anâşîr olan Levḥî-zâde Es-Seyyid Meḥemmed Sa'îd Efendi ḥüsn-i terbiye-i dâye-i nabz-âşnâ ile za'f u kuvâ-yı ten ve 'illet-i vücûd ile şîḥḥat-i beden-i insâniyyeyi fark¹⁵⁷¹ u temyîz rütbesine ḳadem-zen olduğda zât-ı şerîfini emrâz-ı cehlden taḥlîşe ber-zede-i dāmân ve mecâlis-i 'ulemâ-yı ḥikmet-şinâsâna iḳtirân ile kârgah-i fıtrat-ı aşıyyesinde olan cevâhir-i ma'cûn-ı isti'dâd-ı ezeliyyesi zîver-i ḥaḳḳa 'ilm ü kemâl ve Ḳaltâḳcı-zâde El-Ḥâc Ḥalîl Efendi merḥûmdan bi'l-icâze şikesteḥaṭṭ-ı ta'lîḳ taḥrîrinde 'adîmü'l-miṣâl olduğdan soñra ṭarîḳ-i tedrişe ḥırâm ve rütbe-i ḥârice duḥûl ile taḥşîl-i merâm ve ḥasbe'l-'âde niçe medârise başt-ı seccâde-i ifâde ederek meşâḳḳ-ı âlâm devr-i teselsûlden ibâ etmegin biñ iki yüz on dört sâlinde maḥmiyye-i İstanbul'a 'azîmet ve bilâd-ı dūriyyeden Belğrad Ḳazâsına neyl ile mezâyâ-yı murâd-ı derûnını terkîm-i levḥa-i meserret ve ṭarafından inâbe edip maḥmiyye-i 'aliyye-i mezkûrede miḥmân-nişîn-i ikâmet iken sene-i mezkûrede vâsıl-ı maḥkeme-i 'uḳbâ ve Edirne Ḳapısı

¹⁵⁶⁹ 255b KA

¹⁵⁷⁰ 259b AE

¹⁵⁷¹ 256a KA

Mezāristānı'nda āsūde-i hāk-i fenā oldu. Mūmā ileyhiñ maḥdūm-ı edībleri Levhī-zāde Es-Seyyid 'Abdu'llāh Efendi medīne-i Burusa'da zümre-i müderrisīn-i rūsūmdan olup ol daḥı bi-emri'llāhi'l-meliki'l-mennān biñ iki yüz kırk tokuz senesinde revende-i mülk-i āḥiret ve ceddi Levhī Hüseyin Efendi kurbunda mütevārī-i merḳad-i raḥmet olmuşdur.

Sultāniyye Müderrisi Kızıklı-zāde Aḥmed Şādık Efendi:

Tercemesi bālāda meştūr Kızıklı-zāde Meḥemmed Efendi'niñ maḥdūm-ı semāḥat-ḳarīn ve veled-i necābet-rehīni Kızıklı-zāde Aḥmed Şādık Efendi'dir. Hilāl-i isti'dād cebīninde tābān ve abā vü ecdādı ṭarīḳına sūlūka¹⁵⁷² şitābān olup biñ yüz yigirmi dört tārīḥinde ḥāric ile Ḳara Muştāfā Paşa Medresesi'ne vāşıl ve yigirmi tokuzda ḥareket-i ḥāric ile Ebū İshāḳ Kāzrūnī'ye nā'il ve ḥasbe'r-rūsūm niçe medārise vaz'-ı ḳudūm ederek biñ yüz altmış birde Süleymāniyye ile¹⁵⁷³ Murādiyye'de ḳıdve-i emāşil ve altmış beşde bā-Süleymāniyye Medrese-i Yıldırım Ḥān'da berḳ-endāz-ı şürekā-yı ṭarīḳ ve altmış tokuz tārīḥinde bā-dāru'l-ḥadīş-i Süleymāniyye Sultāniyye Medresesi'ne neyl ile maḥzar-ı tevfiḳ olup biñ yüz yetmiş bir senesinde naḳd-ı ḥayātī fāḳıd ve rūḥ-ı revānı ḳaşr-ı bī-ḳuşūr-ı cināna şā'id olduğda Fidyе Kızıḳ Ḳaryesi'nde defīn-i zīr-i zemīn ve eb ü ceddine ḳarīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh zübde-i a'yān-ı zamān luṭf u seḥāsı müsellemin-i 'ālemiyān dervāze-i ḥānesi āşnā vü bigāneye gūşāde ve sūfre-i nān u ta'amını¹⁵⁷⁴ cümleye āmāde cāmi'-i aḥlāk-ı ḥamīde ḥāvi-i eṭvār-ı pesendīde idi.

Mollā Hüsrev Müderrisi Ders-i 'Ām 'Uryānī-zāde 'Abdu'llāh Efendi:

Ānifen zīkr-i şerīfleri mūrūr ve terceme-i münīfleri 'ubūr eden re'īsü'l-müderrisīnī'l-kirām 'Uryānī-zāde Şeyḥ Meḥemmed Efendi'niñ birāder-i sāmī-ḳadr-i kihterleri ve bālāda mesbūḳu'l-ezḳār fāzıl-ı nādire-i rūzgārdan 'Uryānī 'Alī Efendi Ḥazretleriniñ ferzend-i sa'ādetmend-i fażīlet-güsterleri 'Uryānī-zāde 'Abdu'llāh Efendi Ḥazretlerdir. Maḥrūse-i Burusa'da lābis-i cāme-i vücūd ve ḳadem-nihāde-i bezm-i şühūd olup resīde-i rütbe-i temyīz-i beyāz u sevād olduğda 'ilm ü fażīletde bī-müdānī üstād-ı küll Aḳ Kirmānī Efendi ḥazretleriniñ āsitāne-i 'aliyyesine istinād ve meclis-i taḳrīr ü ifādelерinden müstefīd ü ber-murād ve aḥz-ı varāḳ-pāre-i izz ü icāzet ile mesrūr u dil-şād olup ṭarīḳ-i tedriḣe heves ve biñ yüz kırk yedi Şevvāl'inde kırḳdan infişāl rütbesine dest-res olup biñ yüz elli birde ḥareket-i ḥāric ile Mevlūdī Süleymān Efendi Buk'ası'yla kām-revā olup¹⁵⁷⁵ ḥasbe't-ṭarīḳ ba'z-ı¹⁵⁷⁶ medāris-i celīlede şeref-efrūz ve biñ yüz altmış yedi sālinda Ḳendik'den bā-ḥareket-i altmışlı Mollā Hüsrev

¹⁵⁷² 260a AE

¹⁵⁷³ 256b KA

¹⁵⁷⁴ ni'metini :ta'amını KA

¹⁵⁷⁵ 260b AE

¹⁵⁷⁶ 257a KA

Medresesi'yle kām-endüz olduğda biñ yüz yetmiş bir senesinde cism-i laṭīfī kabā-yı müste'ār-ı ḥayātdan 'uryān olup ḥallāk-ı lem-yezele teslīm-i metā'-ı cān edip Murādiyye maḥallesi ahālīsinden Kocagöz-zāde Efendi'ye dāmād olmak takrībī ile maḥalle-i mezkūre kurbunda Kabluca reh-güzārında Beşikciler Kapısı ḥāricinde olan mekâbir-i müsliminde seng-nişān ve vāşıl-ı rahmet-i Raḥmān olmuşlardır. Mevlānā-yı mūmā ileyh mazhar-ı kelām-ı şerīf *El-veledü sirru ebjhi*¹⁵⁷⁷ bir fāzıl-ı yegāne ve 'allāme-i nebīh olup neşr-i 'ulūm-ı şettāya müştāgīl ve niçe kavābil-i 'aşr envār-ı tedriş ü ifādelerinden müstenjir ü müştegīl olmuşlar ve telāmiz-i kirāmlarından bir kaç nefer zevāt-ı zevī'l-iḥtirāma izz ü icāzet vermekle āyın-i esātize-i sālīfine teba'iyet etmişlerdir. *Raḥmetu'llāhi*.

Sultāniyye Müderrisi Ḥāce-zāde Meḥemmed Efendi:

Bālāda tercemesi meşhūr Murādiyye müderrisi İshāk Ḥācesi denmekle meşhūr olan fuzāla-yı devrāndan Mevlānā Aḥmed Efendi merḥūmuñ ferzend-i necābet-eşeri Ḥāce-zāde Meḥemmed Efendi'dir. Nişāb-ı 'ilm ü kemālden bir miqdār vāye-dār ve ṭarīk-i tedrişe sülūk kendüye māye'l-iftihār olmağın ba'de aḥz-ı mülāzeme biñ yüz yigirmi birde rütbe-i ḥārice duḥūl ile be-kām ve ba'de muḳtezā-yı ḥareket-i ṭarīk seyr ü güzāre refīk olarak biñ yüz elli birde mūşile-i Süleymāniyye ile Kadriyye ve elli iki senesinde mişliyye ile 'İsā Beg ve altmış birde Süleymāniyye ile Ḥudāvendigār Gāzī medreselerine revnaḳ-fiken ve altmış tokuzda Medrese-i Yıldırım Ḥān'a neyl ile def'-i zulmet-ābād-ı miḥen ve biñ yüz yetmiş birde bā-ḥareket-i¹⁵⁷⁸ Süleymāniyye Medrese-i Sultāniyye'de kām-endüz ve cāh-ı riyāsete pertev-efrūz olup āḥirü'l-emr *İzā temme şey' denā nāḳşahu*¹⁵⁷⁹ müfādınca biñ yüz yetmiş üç tārīhinde tārīk-i¹⁵⁸⁰ dār-ı ğurūr ve Deveciler Mekâbir-i'nde peder-i muḥteremleri cenbinde mütevārī-i laḥd-ı Rabb-i ğafūr olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh dervīş-nihād u pāk-i'tikād dāfi'-i külfet-i ehl-i ülfet bir zāt-ı sürüş-i ḥaşlet idi.

Ḥazret-i Emīr Müderrisi Şaḥḥāf Emīr Süleymān Efendi:

Maḥrūse-i Burusa'da Ḍabbāğ Şālih Çelebi-nām recül-i be-nām şulbundan şaḥīfe-i vücūdī perdāhte-i yed-i kudret ve maşbūğ-ı levn-i siyādet ü şerāfet olup fārik-i miyān-ı sefid ü sevād ve mālīk-i isti'dād-ı māder-zād olduğda 'aşrında olan aşḥāb-ı tedriş ü ifāde-i meclislerine mülāzemet ve şirāze-bend-i mecmū'a-i şoḥbet olup taḥşīl-i 'ilm ü ma'rifet eyledikde ṭarīk-i tedrişe 'āzim ve 'ulemāniñ birinden mülāzım olmağın biñ yüz kırk iki senesinde ḥāric ile

¹⁵⁷⁷ Evlat babanın sırrıdır.

¹⁵⁷⁸ 257b KA

¹⁵⁷⁹ Bir şey tamam olunca eksikliğine yaklaşır.

¹⁵⁸⁰ 261a AE

Şücā'iyye'ye kadem-nihāde ve kırk dördte yerlerinde hareket-i hāric ile bahtı güşāde ve biñ yüz elli iki sālinda veled-i 'Abdu'r-rahmān'dan Şahnlā Gökdere müderrisi olup merātib-i sāmīyeye 'urūca āmāde oldu. Biñ yüz altmış beş tārīhinde Hamza Beg'den müşile-i Süleymāniyye ile Velīyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi iḥsān ve biñ yüz yetmiş birde bā-müşile-i Süleymāniyye İznīk'de Süleymān Paşa Medresesi'yle şādān ve sene-i mezbūrede bā-hareket-i müşile-i Süleymāniyye Ḥazret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḥatīr*¹⁵⁸¹ kurbunda Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesi'nde kāsib-i nām u şān ve şems-i murādī tābān olduğda biñ yüz yetmiş üç tārīhinde dest-i ecel ile eczā-yı¹⁵⁸² vücūdī perīşān ve müteveccih-i dergāh-ı Rabb-i Mennān olup cesed-i latīfī Ḥazret-i Emīr Sulṭān mekābirinde serv-i perīşān sāyesinde seng-nişān oldu. Mevlānā-yı mūmā ileyh 'ilm ü 'irfān ile şöret-gīr ve nūr-ı iz'ān u ḵkān ile müstenīr mu'tekid-i ehlu'llāh bir zāt-ı pūr-intibāh olmağın āşār-ı 'ilmiyyesinden maḥrūse-i Burusa'ya mütē'allık *Kitāb-ı Vefeyāt* cilveger-i ḥayyiz-i zuhūr¹⁵⁸³ olup fe-emmā cil-bend-i fīkdān ile mestūrdır.

Mollā Fenārī Müderrisi Emīn Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed 'Azīz Efendi:

Bākī-zāde 'Abdu'l-ḥādī Efendi merḥūmuñ ferzend-i fūrūzende-aḥter ve bālāda mesbūku'z-zīkr 'Abdu'llāh Mollā Efendi'niñ birāder-i faẓilet-güsterleri olup biñ yüz elli ṭokuz tārīhinde medīne-i Filibe'de icrā-yı aḥkām-ı şerī'at-ı ġarrā ve 'azm-i maḥkeme-i bekā edip belde-i mezbūrede defīn-i merḳad-i rahmet-i Ḥudā olan debīristān-ı şī'r ü inşānīñ Ḥāce-i ercmeni Hādī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi Ḥazretleriniñ şulb-i pākinden medīne-i Burusa'da 'arz-ı cemāl pederlerinden ve 'aşr-ı ulemāsından taḥşīl-i 'ilm-i şerīfe iştigāl ve aḥz-ı mülāzemetle muḥaşşalü'l-āmāl olup biñ yüz elli beş senesinde rütbe-i ḥārice vuşul ve tārīḵ-i tedriḵe bu vechle duḥūl edip biñ yüz altmış iki tārīhinde dāḥil ile buḵ'a-i Ḥāce Menteş'e mevşul altmış ṭokuzda bā-hareket-i dāḥil Nişāncı 'Alī Paşa ve biñ yüz yetmiş birde müşile-i şahnlā ile luṭfiyyede luṭf u iḥsāna mazhar yetmiş üç sālinda Kūsec 'Alī Paşa'dan Bāyezīd Paşa ve sene-i mezbūrede Medrese-i Mollā Fenārī'de seccāde-güster olup biñ yüz yetmiş beş tārīhinde rūḥ-ı 'azīzlerin teslīm-i kef-i 'Azrā'īl ve bülbül-i nātīkası terk-i ḵāl u ḵīl edip cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Gūrīstānı'nda Üftāde Efendi zāviyesi reh-güzārında medfūn li-ümmei ceddi olan erbāb-ı şervet ü yesārdan El-Ḥāc Şeyḫi'ye maḥrūndur¹⁵⁸⁴. Mevlānā-yı mūmā ileyh 'ilm ü ma'rifetden ḥişşe-dār ve gülzār-ı ṭab'ından niçe ezhār-ı eş'ār peydā vü āşīkār olmuş maḥrūse-i Burusa maḥkeme-i suḡrāsında bir zamān niyābet ve ba'dehu kūşe-nişīn-i ferāḡat olduğda *Re'sü'l-hikme*

¹⁵⁸¹ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁵⁸² 258a KA

¹⁵⁸³ 261b AE

¹⁵⁸⁴ 258b KA

*meḥāfetu'llāh*¹⁵⁸⁵ feḥvāsınca ba'z-ı cerāyim maḳūlesi aḫz olunan mebālīgi aṣḥāb-ı ḥuḳūka reddedip istiḥlāl eylemiştir.

Ḳadiriyye Mūderrisi Nizām-zāde Muṣṭafā Efendi:

Zümre-i mūsīḳi¹⁵⁸⁶-şināsāna re'īs ve kibār-i meşāyiḥ-i kirām ile hem-dem ü eniş olan Sultān İmāmı denmekle şehir El-Hāc Muṣṭafā Efendi'niñ nebire-i ercmendi ve Nizāmü'd-dīn Efendi'niñ maḥdūm-ı sa'ādetmendi Nizām-zāde Muṣṭafā Efendi'dir. Maḥrūse-i Burusa'da Çelebi Sultān Meḥemmed Ḥān Maḥallesi'nde mihr-i vücūd-ı mevdūdı ufḳ-ı sa'ādetden ṭālī' ü raḥşān ve Ḥazret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭīr*¹⁵⁸⁷ zāviyesinde sākin Ser-ṭarīḳ-zāde Efendi ḥulefāsından meşāyiḥ-i Ḥalvetiyye'den Gīsūdār Şeyḫ Meḥemmed Efendi'den ta'allūm-i 'ulūma şitābān ve rāh-ı taḥşīlde pūyān olup ṭarīḳ-i tedriṣe ḥirām bilā-mülāzemet Seyyid Nī'metu'llāh Buḳ'ası'na bā-rūtbe-i ibtidā-yı Ḥāric neyl ile muḥaṣṣalū'l-merām olup biñ yüz elli iki sālinda Rüstem Paşa'dan bā-dāḥil-i Ebū İshāḳ Kāzrūnī ve biñ yüz altmış yedide Müftī Aḥmed Paşa'dan bā-şahın Şarrāfiyye Medresesi'nde mi'yār-ı ḳadri zāhir ve ibtidā-yı altmışlı ile Çendik Medresesi'ne zāfir olup ba'z-ı medārisi ḥareket-i mişliyye ile gūzerān ve biñ yüz yetmiş üç senesinde ḥareket-i altmışlı ile El-Hāc 'İvāz Paşa Medresesi'yle ḥandān ve sene-i mezbūre Şa'bān'ında bā-mişliyye Ḳadiriyye Medresesi'nde ḳadr ü pāyesi a'lā ve şeref-i menzilesi vālā olduḳda biñ yüz yetmiş beş sālinda¹⁵⁸⁸ maṭ'ūnen cām-ı leb-riz-i şehādeti nūş ve ḡam-ı dünyā-yı dūnı ferāmūş eyledikde sa'ādet-ḥāneleri civārında meşāḥīr-i meşāyiḥ-i Ḥalvetiyye'den Şeyḫ 'Alī Selāmī zāviyesi ḥazīresinde medfūn ve eb ü ceddine maḳrūndur. Merḥūm-ı mūmā ileyh bir merd-i dil-āḡāh ve irādet-peziir-i meşāyiḥ ü evliyā'u'llāh müvāzīb-ı şalāt-i Ebvābīn ve dūst-dār-ı fuḳarā-yı şāliḥīn ve muḥibb-i 'ulemā-yı 'āmilīn olup pederleri yerine Çelebi Sultān Meḥemmed Ḥān Cāmi'inde ḥaṭīb ü imām ve şem'-i miḥrāb-ı 'izz ü iḥtirām idi.

Murādiyye Medresesi Mūderrisi Egerci-zāde Muṣṭafā Efendi:

Biñ yüz elli yedi sālinda¹⁵⁸⁹ Mevleviyyet ile belde-i Toḳat'da ḥāsim da'āvi-i pīr ü bernā ve anda 'azm ü sefer-i 'ālem-i beḳā edip mütevārī-i cevḫ-i ḡabrā olan fāzıl-ı yegāne-i müşkil-gūşā ve şā'ir-i sūḥan-perdāz-ı mu'ciz-edā Egerci-zāde Ḥasan Hātif Efendi Ḥazretleriniñ ferzend-i kihterleri ve re'īsü'l-mūderrisīnī'l-kirām Egerci-zāde Ḥaṭṭāt Meḥemmed Efendi'niñ birāder-i fütüvvet-gūsterleri Egerci-zāde Muṣṭafā Efendi'dir. Maḥrūse-i Burusa'da irḫā-yı 'inān-ı meydān-ı vücūd ve taḥriḳ-i esb-i sebūk-cevelān-ı şaḥrā-yı şūḥūd ve temyīz-i miyān-ı sūd-ı nā-

¹⁵⁸⁵ Hikmetin başı Allah korkusudur.

¹⁵⁸⁶ 262a AE

¹⁵⁸⁷ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁵⁸⁸ 259a KA

¹⁵⁸⁹ 262b AE

sûd eyledikde aḥz-ı mülâzemete musâra'at ve biñ yüz kırk sâlinde Seyyid Uşûl'e vuşûl ile mazhar-ı himmet olup kırk üç târiḥinde yerlerinde ḥareket-i ḥâric ve sene-i mezbûrede yine yerlerinde rûtbe-i dâḥile 'âric olup ḥasbe'r-rûsûm niçe medâris-i resmiyyeye vaz'-ı kudûm ederek yetmiş üç sâlinde bâ-ḥareket-i mişliyye Medrese-i Ġâzî Hudâvendigâr ile kâmkâr ve sene-i merķûmede bâ-Sûleymâniyye Murâdiyye Medresesi'yle nâ'il-i rûtbe-i mesâr ve merci'-i şığâr u kibâr iken biñ yüz seksen iki sâlinde murğ-ı cânın bâz-ı ecel şikâr edip Deveciler Ḥâmûşanı'nda kayın pederleri Kürd-zâde¹⁵⁹⁰ Ḥaṭṭât İbrâhîm Efendi ile hem-civârdır. Merḥûm-ı merķûm semâḥat-rûsûm olup cemîlû'ş-şiyem 'ale'l-himem evkât-ı ḥamsede Câmî'-i Kebîr'de edâ-yı şalâta muvâzıb ve 'ibâdât u tâ'âta mükibb Ḥazret-i Şeyḥ Murâd gibi bir zât-ı şerîf-i kerâmet-mu'tâdiñ meclis-i sa'âdetlerine girmiş ve ḥüsn-i naẓar-ı 'aliyyelerine mazhar olmuştur.

El-Ḥâc 'İvâz Paşa Müderrisi Pîr Kâzî-zâde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi:

Şecere-i vücûd-ı pür-sûdı arz-ı muḥaddese-i Burusa'da zuhûr ve Pîrî Kâzî-zâde Meḥemmed Efendi denmekle mezkûr olup lâ-bûd ü lâzım olan fezâ'il ü 'irfânı 'aşrı 'ulemâsından taḥşîl ü şaḥâyif-i cerâyid-i dil ü cânını 'unvân-ı 'ma'ârif-i bî-kerân ile tekmiḥ etdikden soñra aḥz-ı mülâzemet ile nâ'il-i me'mûl ve kırkdan munfaşıl¹⁵⁹¹ u ma'zûl olduḡda biñ yüz elli üç sâlinde rûtbe-i ḥârice dâric ve pâybe-pâybe süllem-i medârise 'âric olarak biñ yüz seksen birde Çendik'den bâ-ḥareket-i altmışlı Mollâ Ḥüsrev Medresesi'yle dil-âsân ve seksen iki târiḥinde Medrese-i Mollâ Yegân'dan bâ-ḥareket-i mişliyye Ḥâcî 'İvâz Paşa Medresesi'yle şâdmân ve ser-ḥalka-i ṭalibân u müte'allimân iken biñ yüz seksen dört senesinde bu 'âlem-i mevḥûmu'l-esâsdan civâr-ı Rabbü'l-cinne ve'n-nâsa intikâl ü irtihâl edip Biñarbaşı Maḥberesi'nde mütevârî vü maḥrûn-ı rahmet-i vâsî'a-i ḥazret-i Bârî'dir. Merḥûm-ı mûmâ ileyhiñ ekşer-i fezâ'il ü 'ulûmda müşâreketi ve fenn-i şerîf-i 'Arabiyye'de mahâreketi olup ḥaḥḡ-güy u ḡayûr edîb ü vaḡûr menzil-i sa'âdetleri ve müderris oldukları medârisde mâ'ide-i ta'lîm ü ifâde ve ebvâb-ı muḡlaḡa-i mesâ'il-i talebe-i 'ulûma fetḥ ü ḡuşâde ederler idi. Küberâ-yı Nakşbendiyye'den Şeyḥ Murâd Efendi Ḥazretleriniñ ḥalîfeleri Ketḥudâ Şeyḥ 'Alî¹⁵⁹² Efendi'den kırâ'at-ı ḥatm-ı ḥâceḡâne mücâz ü keşşâf-ı secâlet-i râz idi.

Müderrisîñ-i Fiḥâmdan Ḥâcî 'İvâz-zâde Ders-i 'Âm Sa'dü'd-dîñ Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da mesned-i vücûda ḡadem-nihâde ve El-Ḥâc 'İvâz-zâde Ḥâfız Sa'dü'd-dîñ Efendi denmekle ma'lûm-ı bende vü âzâde idi. Taḥşîl-i 'ulûma cidd-i tām ve tekmiḥ-i fûnûna

¹⁵⁹⁰ 259b KA

¹⁵⁹¹ 263a AE

¹⁵⁹² 260a KA

teşmîr-i sâk-i ihtimâm edip lâbis-i ferve-i fazîlet 'Uryânî-zâde 'Abdu'llâh Efendi'den kırâ'at ve 'ulemâ-yı kirâmıñ birinden aḥz-ı mülâzemet edip biñ yüz altmış dört senesinde Kaṭırcı Oğlu El-Hâc Ḥasan Medresesi'ne ḥâric ile dâric ve niçe buḳâ'-i 'ilmiyyeye 'âric olarak yetmiş yedi sâlinde Medrese-i Şecâ'iyye'ye vâsıl biñ yüz seksen iki târîḫinde mûşile-i şahınla Ḥasan Paşa Medresesi'ne nâ'il ve biñ yüz seksen altı sâlinde Perî-Peyker Ca'fer Çelebi'ye gelüp maḥsûdu'l-emâşil olmuş idi¹⁵⁹³. 'Âkıbetü'l-emr biñ yüz seksen yedi târîḫinde târik-i dünyâ ve müteveccih-i 'âlem-i beḳâ olup Deveciler Meḳâbiri'nde dâhil-i kaṭâr-ı mevtâ oldu. Merḥûm-ı mûmâ ileyh 'âbid ü zâhid mecma'ü'l-meḥâsin ve'l-meḥâmid olup her rûz ḥânesinde ve Kayḡan-zâde Câmî'i'nde talebe-i 'ulûma fûnûn-ı şettâdan tedriş ve kavâ'id-i 'aliyyeyi te'sîs ederler idi.

Sultânîyye Müderrisi Manav-zâde 'Abdu'l-Ġafûr Efendi:

Mârrü'z-zıkr Manav-zâde "Meḥemmed Efendi'niñ ferzend-i dil-bendi ve maḥdûm-ı pâkeremendi"¹⁵⁹⁴ Manav-zâde 'Abdu'l-Ġafûr Efendi'dir. Nev-bâve-i vücûdı ravzatün min riya'zî'l-cinân olan medîne-i Burusa'da resîde ve terbiye-i melevân ile mezâk-ı ṭab'ı mûrr u ḥulvî çeşîde oldukça pederi ṭarîḳine sâlik ve kırkıdan infişâl rütbesine mâlik¹⁵⁹⁵ olup biñ yüz otuz altı senesinde ibtidâ-yı ḥâric pâyesine şâ'id olup bi-ḥasebi't-ṭarîḳ niçe medâris-i mü'esseseye kadem-resâ olarak biñ yüz altmış tokuz sâlinde Sultân Orḡan'dan bâ-Süleymâniyye Murâdiyye ile kâm-revâ ve yetmiş üç sâlinde Yıldırımdan Çelebi Sultân Meḥemmed Ḥân Medresesi'ne bâ-pâye-i dâru'l-ḥadîş-i Süleymâniyye irtikâ ve 'unvân-ı riya'setle merci'-i bay u gedâ olup biñ yüz seksen tokuz senesinde zeḥârif-i dünyâdan rû-gerdân ve pederleri medfûn olduḡu mekteb sâhasında seng-nişân oldu. Merḥûm-ı mezbûr 'ilm-i cüz'iyâtdan âşnâ bir recûl-i ḥodpesend u ḥod-ârâ olmak üzre menḳûldür.

Dâye Ḥatun Câmî'i İmâmı Ders-i 'Âm El-Hâc Aḡmed Efendi:

Kütahiyye ḳurbunda Tavşanlı-nâm ḳaşabadan neş'et ve maḥrûse-i cennetâsâ-yı Burusa'ya hicret edip ḳıdvetü'l-'ulemâ'i's-sâde merḥûm 'Abdu'llâh Efendi el-müştehir bi-Üryânî-zâde ve Ḥâcî 'İvâz Paşa Medresesi'nde sâkin şâriḫ-i risâle-i *Emşile* Kûsec 'Alî Efendi'den 'ulûm-ı 'aḳliyye ve naḳliyyeyi kırâ'at ve mûmâ ileyh 'Uryânî-zâde 'Abdu'llâh Efendi'den aḥz-ı izn ü icâzet¹⁵⁹⁶ eyledikde maḥrûse-i mezbûrede Dâye Ḥatun Câmî'i-i Şerîfinde İmâmet cihetine ḳanâ'at etmegin Dâye Ḥatun İmâmı denmekle ma'rûf ve zühd ü vera' ile mevşûf idi. Evâḡir-i 'ömründe ṭarîḳ-i tedriş sâlik ve kırkıdan infişâl rütbesine mâlik oldukça biñ yüz seksen

¹⁵⁹³ 263b AE

¹⁵⁹⁴ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenâra yazılmıştır.

¹⁵⁹⁵ 260b

¹⁵⁹⁶ 264a AE

toğuzda hâric pâyesiyle şâniyen El-Hâc 'İvaz Paşa'ya 'âric olup biñ yüz toğsan sâlinde bu dâr-ı serî'ü'z-zevâlden 'âlem-i bekâya 'azm ü rihlet edip sâlîfû'z-zîkr Dâye Hatun Câmî'i hazîresinde defîn ve anda âsûde olan meşâyih-i Nakşbendiyye'ye karîndir. Merhûm-ı mûmâ ileyh erbâb-ı dâniş ü idrâkiñ yegânesi ve aşhâb-ı zihn ü pâkiñ ferzânesi olup neşr-i 'ulûm¹⁵⁹⁷ u fezâ'ile harîş u nâ-himem ve Câmî-i Kebîr-i vâcibü't-tevkîrde talebe-i 'ulûma tedrişe müdâvim ve zâviye-i derûnî envâr-ı 'ilm ü 'irfân ile âbâd ve meşâyih-i Hâlvetiyye'den cedd-i emced-i 'abd-i hazîn Enârlı Zâviyesi Şeyhi zeyyinü's-şulehâ mürşidü'l-fuğarâ Seyyid Şeyh Şadrü'd-dîn Efendi *kuddise sirruhu'l-'azîz*¹⁵⁹⁸e dâmâd idi.

Mollâ Fenârî Müderrisi Muḥaddîs Ḥasan Efendi:

Maḥrûse-i Burusa fevḳinde Eṭrenos ḳazâsından Yaḳûblar-nâm ḳaryede ser-ber-âverde-i meydân-ı vücûd ve lâbis-i ḳabâ-yı şühûd olup genc-i nuḳûd-ı şu'ûrdan hişşe-yâb ve taḥşîl-i 'ulûm u kemâle şitâb edip zübdetü'l-mevâlî'l-kirâm ve ḳıdvetü'l-ḥârirî'l-fiḥâm Ak Kirmânî Efendi Ḥazretlerinden ḳirâ'at edip me'zûn u mücâz ve beyne'l-'ulemâ şöhet-peziṛ ü ser-efrâz olduḳda sâlîfû'z-zîkr Sultânîyye müderrisi Ḥâce-i küll Mısrîyyü'l-Hâc Muştafâ Efendi'den mülâzım ve ṭarîḳ-i tedrişe 'âzim olup biñ yüz altmış toğuz Receb'inde bâ-ibtidâ-yı hâric Şa'bâniyye ile şâdân ve bâ-ḥareket-i hâric buḳ'a-i Düstûr-ḥân'e neyl ile ferḥân¹⁵⁹⁹ ve ibtidâ-yı dâḥil ve ḥareket-i dâḥil ve mûşile-i şaḥn rûtbelerin güzer ve seksen beş târiḥinde müderrisi Medrese-i Perî-Peyker olup seksen toğuz târiḥinde Kûsec 'Alî Paşa'dan pâye-i altmışlı ile Bâyezîd Paşa Medresesi'yle ictilâb-ı şân u şöhet ve biñ yüz toğsan bir sâlinde Mollâ Fenârî Medresesi'nde ḥarekât-ı resmiyyeleri nihâyet bulup sene-i mezbûrede ḳafes-i tenden murğ-ı rûḥı pervâz ve ḥadîḳa-i enîḳa-i ḥayâtı lâne-sâz olmaḡın cesed-i laṭîfî Bînarbaşı Mezâristânı'nda âsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr zühd ü şalâḥ ile meşhûr ve 'ibâdât u ṭâ'ât ile mezkûr Câmî-i Kebîr'de ders-i 'âm ve rûz u şeb muṭâla'a vü ṭakrîre ihtimâm üzre olup 'ilm-i ḥadîşde ḥod mânend-i İbni Ḥacer ve faẓilet-i bâhire¹⁶⁰⁰ ile beyne'n-nâs şöhever idi.

Çendik Müderrisi Seyyid 'Ömer-zâde Es-Seyyid El-Hâc 'Ömer Efendi:

Sâdât-ı bâhirü'l-berekâtdan Seyyid 'Ömer-zâde Seyyid Ḥasan Ağa-nâm bir merd-i ma'lûmu'l-enâm şulbundan medîne-i Burusa'da bürûz ve Seyyid 'Ömer-zâde denmekle pertev-efrûz olup bir miḳdâr nuḳûd-ı ma'ârif neyl ile dil-şâd ve ḳal'a-i Burusa'da Filboz Maḥallesi'nde vâḳı' faḥrû'l-meşâyih zevi'l-ḳadri's-şâmiḥ Naşûḥ-zâde Şeyh Ḥalîl Efendi-nâm 'azîze dâmâd

¹⁵⁹⁷ 261a KA

¹⁵⁹⁸ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁵⁹⁹ 264b AE

¹⁶⁰⁰ 261b KA

olduğdan şoñra bâ'îs-i duhûl-i tedriş olan kırtās-ı mülâzemete dest-resle muhaşşalü'l-âmâl olduğda biñ yüz altmış üç târihinde ibtidâ-yı hâric ile Dersiyye-i Fâtıma Hatun'da kıdve-i ricâl ve hareket-i hâric ile dersiyye-i Selçuk Sultân'a ittisâl edip toksan birde Seyyid Hüseyin Erzincânî'den altmışlı ile Çendik Medresesi'ne müderris ve binâ-yı kirâm u merâmını muhavvâ vü mü'essis iken biñ yüz toksan iki senesinde kâbüzu'l-ervâha teslim-i cân¹⁶⁰¹ ve müteveccih-i dâr-ı cinân olup sâlifü'z-zıkr kayın pederleri şeyh-i mûmâ ileyh hazretleriniñ zâviye-i şerifleri civârında olan sâha-i dil-ârâda medfûndur. Merhûm-ı mûmâ ileyh şâfi-fu'âd pāk-i'tikād ahlāk-ı hamîde ile mevşûf ve ef'âl-i marziyye ile ma'rûf olup dervāze-i hānesi gūşāde ve sūfre-i ni'meti rûz u şeb āyende vü revendeye āmāde idi.

Der-Kenār¹⁶⁰²: Pederleri Hâtif Efendi 1157 senesi Toğat Mollası iken vefât etdiği üç varak yukarıda birāderleri tercemesinde muharrerdir.

Sultāniyye Müderrisi Re'îsü'l-'Ulemā'i'l-Kirām Egerci-zāde Es-Seyyid Mehemmed Efendi:

Zahru'l-mevālî faḥru'l-ahālî Egerci-zāde Hâtif Ḥasan Efendi Hazretleriniñ necl-i necîb ve ferzend-i edîbleri Egerci-zāde Es-Seyyid Mehemmed Efendi'dir. Burc-ı evliyā ve meşhed-i aşfiyā medîne-i Burusa'da hûrşîd-i şu'le-dârveş tâli' ve gülîstân-ı rûşd ü sedâdda bir verd-i bâri' olup bâb-ı¹⁶⁰³ tahşîl-i hüner ü ma'ârifî kâri' olduğda vâlid-i muhteremlerinden¹⁶⁰⁴ tahşîl-i 'ulûm-ı Fârsiyye ve 'Arabiyye ve tekmi'l-i fûnûn-ı bâhire-i edebiyye etdikden şoñra ḥaṭṭât-ı meşhûr Kürd-zāde İbrâhîm Efendi merhûmdan temeşşük-i ḥaṭṭ-i nesh ü şülûs eyleyüp fenn-i mezburuñ gavrına vâsıl ve müşârun ileyh Kürd-zāde Efendi'den me'zûn u mucâz olup ol bâbda sâbık-ı akrân u emâşil oldı. Şöyle ki Yâkût-ı Müsta'sımî ve İbni Muḳle ile hem-'inân ḥaḳḳında Şeyh-i Şânî deseler şâyân u erzân idi. Tarîḳ-i tedrişe sâlik biñ yüz kırk sâlinde Şeyhü'l-İslâm 'Abdu'llâh Efendi merhûmuñ hengâm-ı meşḥatında Ebû İshâk Kâzrûnî buk'asına bâ-ibtidâ-yı hâric 'âric ve kırk üç târihinde yerlerinde hareket-i hâric pâyesine dâric ve ibtidâ-yı dâhil ve hareket-i dâhil ve şaḥn ve ibtidâ-yı altmışlı ve hareket-i altmışlı rütbeleriyle niçe buḳâ'-i resmiyye ve medâris-i 'ilmiyyeleri gūzer ederek biñ yüz seksen toktuzda Yıldırım Bāyezîd Ḥân'dan bâ-dâru'l-ḥadiş-i Süleymāniyye¹⁶⁰⁵ Sultāniyye ile kām-revā ve re'îs-i müderrisîñ-i faẓîlet-akrân ve mercî' ü me'vâ-yı eşrāf u a'yân olup bu ḥāl üzre varak-gerdân-ı eyyām u leyāl ve behre-dâr-ı gencîne-i devlet ü iḳbāl iken **Beyt:**

¹⁶⁰¹ 265a AE

¹⁶⁰² Der-kenār AE'de 265a'da kayıtlıdır, KA'da kayıtlı değildir.

¹⁶⁰³ bâb-ı: - AE

¹⁶⁰⁴ 262a KA

¹⁶⁰⁵ 265b AE

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün]

Pes çunın est ey birāder hāl-i ın gerdün-ı dūn

Her ki āmed mī-reved İnnā ileyhe rāci'un¹⁶⁰⁶

müfādınca biñ yüz toksan dört senesinde cām-ı ser-şār-ı mevte nūş edip bülbül-i nātıkası hāmūş olduḡda cesed-i şerīfi devlet-i hāneleri ḡurbunda Deveciler Mezāristānı'nıñ Ḳanberler Ḥanı ṡarafında reh-güzārda medfūn ve du'ā-yı āyende vū revendeye maḡrūndur. Merḡūm-ı mūmā ileyh feres-rān-ı mızmār-ı hūner ü 'irfān ve 'ilm ü kemāl ile şöhre-i devrān ve tır-endāzlıkda daḡı¹⁶⁰⁷ pehlevān olup ol ḡırfeti ḡaylī āzmāyış etmiş ve sūnnet-i seniyye-i sulṡānū'l-enbiyāya gitmişdir. Meşāḡır-i meşāyih-i Nakşbendiyye'den Şeyḡ Murād Efendi Ḥāzretleriniñ inābet-kerdelerinden 'aziz-i müşārun ileyhiñ dervişān-ı şāf-menişānınıñ şumurdelerinden olup aḡlāḡ-i ḡamīde ile ārāste vū evşāf-ı pesendide ile pırāste idi.

Sulṡāniyye Müderrisi 'Ulemā-yı A'lāmdan Mısrıyyū'l-Ḥāc Muşṡafā Efendi:

Maḡrūse-i dil-güşā-yı Burusa'da bi'l-yūmn ve's-sa'āde şeref-yāfte-i Mısr-ı vūcūd ve pāye-i sūllem-i isti'dāda şu'ūd eyledigi ešnāda peder-i mūkerremeleri tārik-i ehl ü evlād ve 'āzim-i cānib-i ḡālīḡu'l-'ibād olduḡda vālide-i muḡteremelerini Mısrıyyū'l-aşl muḡaddişiñ-i kirāmdan bir zāt-ı faizlet-i be-nām tezevvūc ve lūcce-i muḡabbet-i beynehūmālarında temevvūc edip mevlānā-yı mezbūr fāzıl-ı merḡūmuñ dāru't-terbiyesinde perveriş-yāb ve nezd-i ifādesinde muḡkaddimāt-ı 'ulūm-ı āliyyeyi iktisāb etmiş idi. Bi-emri'llāhi te'ālā pederleri daḡı 'āzim-i mülk-i bekā olmaḡla fuṡalā-yı devrāndan Mevc-zāde Ḥāce 'Abdu'r-raḡmān¹⁶⁰⁸ Efendi Ḥāzretleriniñ meclis-i füyūzāt-enişlerine müdāvemet ve taḡşil-i faiz u ma'ārifeye bezl-i yārā-yı ḡudret edip şāḡib-i 'ilm ü kemāl ve şandūḡa-i şine-i pūr-seḡinesine envā'-ı 'ulūm u fūnūn ile māl-ā-māl olduḡdan soñra ṡarīḡ-i tedrişhe heves ve ruḡ'a-i mülāzemet ile nişāb 'izz ü rif'ate dest-res olup Ḳırḡ Medresesi'nden bi'l-infişāl biñ yüz kırḡ yedi tāriḡinde rūtbe-i ḡārice 'āric ile maḡbūṡu'l-emşāl olup āyın-i ṡarīḡ-i 'ilmiyye üzre ḡasbe'l-'āde niḡe medāris-i celīlede baş-ı mā'ide-i ifāde ve nemekdān-ı taḡrīr ü icādeyi pıṡ-i ṡalebe-i fiḡāma nihāde olarak¹⁶⁰⁹ biñ yüz seksen toḡuz sālinde bā-rūtbe-i Süleymāniyye Medrese-i Murād-ı Şānī ile be-kām ve biñ yüz toḡsan dört tāriḡinde Egerci-zāde Meḡammed Efendi irtihālinden bā-pāye-i dāru'l-ḡadīş-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṡāniyye'de ferş-i seccāde-i 'izz ü iḡtirām ve re'īs-i müderrisiñü'l-kirām olmuşlar

¹⁶⁰⁶ Dolaysıyla kardeşim bu alḡak dūnyanın dōngüsü şöyledir. Her gelen gider. "Biz ona geri gidiyoruz"
Kur'ān, Bakara/156.

¹⁶⁰⁷ 262b KA

¹⁶⁰⁸ 266a AE

¹⁶⁰⁹ 263a KA

idi. Fi'l-ḥaḳīka mevlānā-yı müşārun ileyh fāzıl u kāmīl ve envā'-ı ḥaṣā'il ü ma'ārifi şāmil bir zāt-ı fezā'il-simāt olmağla naḳd-i 'ömr-i 'azīzleri revnaḳ-efzā oldukları medāris-i mü'essesede ve Cāmi'-i Kebīr'de ve kendü me'vā-yı dīrīn ve faẓīlet-serāy-ı pīşınlerinde neşr-i 'ulūm-ı dīniyyeye maşrūf ve semt-i tedriş ü taḥḳīke ma'tūf olmağın pīşgāh-ı ifādesinde üdebā-yı zamān zānū-zede-i istifāde ve dāru'l-'ulūm-ı faẓl-ı ḳarār-dādesinde dānişverān-i cihān ḥidmet-güzār u dānişmendi i'āde olurlar idi. Bu ḥāl üzre niçe şühūr u sāl tedriş-i 'ulūma devām ve kenār-ı seccāde-i ta'abbūdde pā-ber-cāy-ı ḳıyām iken biñ yüz ṭoksan sekiz senesi ḥilālinde 'āzim-i dārū's-selām ve vāşıl-ı rahmet-i Rahīmu'l-'allām olup na'ş-ı laṭīfleri Bīñarbaşı Mezāristānı'nda Ḳoca Efendi Türbesi'niñ Mevlevī-ḥāne tarafında mevzū'-ı mezār-ı¹⁶¹⁰ lāmi'ü'l-envādır. Mevlānā-yı mezbūr şāḥib-i tevāzu' u vaḳār muḥibb-i düst u düşmen āzār-ı kerīmu't-ṭab' pāk-i'tikād müsteḥaḳ-nüvāz ve dervīş-nihād 'ömr-i şerīfleri sekseni mütecāviz derece-i ādāb u 'irfānı ḥā'iz bir dürr-i nā-yāb zāt-ı faẓīlet-me'āb idi.

Velīyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Müderrisi Yahni Ḳapan İmāmı Ders-i 'ām Es-Seyyid Muştafā Efendi:

Mevlānā-yı mūmā ileyh diyār-ı 'ademden maḥrūse-i Burusa'da ḳadem¹⁶¹¹-resā-yı ni'met-serāy-ı 'ālem-i şühūd olup dest-i terbiye-i ṭabbāḥ-ı edebde nemā-yāfte ve laḥm-ı nā-puḥte-i vücūdī kānūn-ı 'ilm ü 'irfānda efrūḥte olduğda her bār muvāzabet-kār-ı mecālīs-i 'ulemā-yı fūḥūm olarak vāşıl-ı ḡavr-ı 'ulūm ve behre-dār-ı gencīne-i manṭūḳ u mefhūm olduğdan soñra efkār-ı ḳaṭ'-ı silsile-i resmiyyesi meşābe-i sūhān-ı rūḥ ve intizār-ı külfet-i devr-i merātīb-i şūriyyesi müşābih-i emvāc-ı ṭufān-ı Nūḥ olan ṭarīḳ-i tedriş-i 'ilmiyyeye 'azīmet dağdağasından keşīde-i dāmān-ı raḡbet ve belde-i mezbūrede Velī Şemsü'd-dīn Maḥallesı Mescidi'nde muṭaşarrıf-ı ḥidmet-i imāmet ve niçe seneler Cāmi'-i Kebīr'de nezd-i ṭullāb-ı 'ulūm u ma'ārife nāşir cevāhir-i girān-ḳadr-i 'ilm ü faẓīlet olarak sinn-i sa'ādetleri derece-i heftāda pā-nihāde olduğū hengāmda bu ḳadr-ı 'ilm ü kemāl ile ṭarīḳ-i tedriş-i 'ulemāda müdāḥil-i yed-i fezā'il-ḥiṣālī olmadıḡı ma'lūm-ı Şeyḥü'l-İslām-ı zamān olmağla mücerred-i 'ilm ü faẓlına ḥurmeten bilā-niyāz u ṭaleb ḥāric ru'ūsıyla ṣerāḡ-ı ḥāş ve necm-i iḳbālī pertev-i iltifāt-ı 'ālī ile bāhirü'l-iḥtişāş ḳılınmış idi. Müsā'ade-i imtidād-ı 'ömr ile ber-ḥasbe'r-rūsūm dīrīne-i mu'tāda bā-rütbe-i dāḥil-i Ḥasan Paşa ve bā-müşile-i Şaḥn Ḳara Muştafā Paşa ve bā-rütbe-i Şaḥn Veled-i 'Abdu'r-Raḥmān ve ibtidā-yı altmışlı ile Bāyezīd Paşa medreselerinde güsterende-i¹⁶¹² seccāde-i ifāde olarak biñ yüz ṭoksan dōrt tārīḫinde Medrese-i Ḥamza Beg'den bā-müşile-i Süleymāniyye

¹⁶¹⁰ 266b AE

¹⁶¹¹ 263b KA

¹⁶¹² 267a AE

Veliyyü'd-dîn-zâde Aḥmed Paşa Medresesi'ne mevşûl ve kemâl-i şeyḥûḥet ḥasebiyle meşy ü harekete 'adîmü'l-iktidâr olduklarından ḥâne-i fazîlet-âşiyânelerinde taḥdîş ü tedrîs ile meşgûl olup sinn ü sâlleri daḥı yüz yigirmi ḥaddine vuşûl bulmuş ve ḳadd-i bâlâ-yı sehî-ḥırâmları bu güzergâh-ı fenâdan semt-i beḳâyâ ṭoḡrı kesb-i inḥinâ etmiş olmaḡın 'âḳıbetü'l-emr¹⁶¹³ nidâ-yı emr-i *İrci'î* ile biñ yüz ṭoḳsan sekiz sâlinde rûḥ-ı şerîfleri 'âzîm-i dâru'l-cinân ve nâ'il-i rahmet-i Raḥmân olup cesed-i sa'âdetleri Bıñarbaşı Mezâristanı'nda peder ü ceddi civârında mütevârî-i nihân-ḥâne-i ḥâk-i ḡufrân olmuştur. Merḥûm-ı mûmâ ileyh faẓl u kemâl ile meşhûr-ı 'âlemiyân ve nişâb-ı vâfire-i 'ulûm u ma'ârif ile müşârun bi'l-benân ḡayûr u cesûr vaḳûr u şabûr kelâm-ı ḥaḳḳı ifâdede levme-i lâ'imden ictinâb etmez ve râh-ı kec ü keselâna gitmez 'âlim-i dîñ-i mübîn ve muttaḳı vü mütedeyyin fûnûn-ı ḥurûf-ı vifâḳdan daḥı âşnâ ve şâh-ı evreng-nişîn-i mülk-i istiḡnâ idi.

Yıldırım Bâyezîd Ḥân Müderrisi 'Aynî Ekber-zâde 'Abdu'l-Ġafûr Efendi:

Terceme-i münîfesi bâlâda keşîde-rûy-ı kırtâs olan 'ulemâ-yı devrân 'Aynî Ekber Şeyḥ Meḥammed Efendi Ḥazretleriniñ şulb-i pâkinden ḳadem-zen-i mülk-i cihân ve şu'â-i nûr-ı isti'dâd cebhe-i sa'âdetlerinde nümâyân olmaḡın vâlid-i fazîlet-güster ve sâ'ir-i fuẓalâ-yı ma'ârif-eşerden taḥşîl-i 'ilm ü kemâl ederek 'ulûm-ı dîñiyye ve fûnûn-ı şer'iyyede yektâ bir zât-ı feẓâ'il-intimâ oldukdan soñra ṭarîḳ-i tedrîse 'azîmet ve nâ'il-i ruḳ'a mülâzemet olup biñ yüz elli ṭoḳuzda ibtidâ-yı ḥâric rûtbesine neyl ile ḳadri ber-ter ve biñ yüz yetmiş iki¹⁶¹⁴ senesinde bâ-ḥareket-i dâḫil Göbekli Medresesi'nden bâ-müşile-i Şaḥn buḳ'a-i luṭfiyyede luṭf u iḥsâna mazḥar olup biñ yüz ṭoḳsan dörd senesinde bâ-müşile-i Süleymâniyye Ḥudâvendigâr Medresesi'ne neyl ile kâ-m-kâr ve yine sene-i mezbûrede bâ-rûtbe-i Süleymâniyye medrese-i celîle-i Murâd-ı Şânî tevcîḥ ü erzân ve biñ yüz ṭoḳsan sekiz târîḫinde bâ-i'tibâr-ı dâru'l-ḥadîş-i Süleymâniyye Sultân Yıldırım Bâyezîd Ḥân¹⁶¹⁵ Medresesi'ne zât-ı fazîlet-simâtları bâ-i's-i şeref ü 'unvân olup zümre-i tâlibân-ı hünermendâna ta'lîm-i 'ulûm-ı nâfi'a ile iştigâl ve bu aḥvâl-i marziyye üzre varaḳ-gerdân-ı şaḥâyif-i kütüb-i eyyâm u leyâl iken biñ iki yüz iki sâlinde ḥasbe'l-beşeriyye visâde-i rencûriyye ser-nihâde ve vişâl-i Ḥaḳḳa 'âşık u dil-dâde olup Ḥazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭîr*¹⁶¹⁶ Câmî'i cânib-i ḡarbîsinde olan sâḥa-i behcet-efzâda peder-i muḥteremleri ḳabr-i münîrine fûtâde olmuştur. Merḥûm-ı mezbûr 'âlim u 'âmil fâzıl u kâmil 'âḳıl ü edîb ḥalîm ü selîm müşfik ü kerîm idi.

¹⁶¹³ 264a KA

¹⁶¹⁴ 267b AE

¹⁶¹⁵ 264b KA

¹⁶¹⁶ Yüce sırrı kutsansın.

Murād-ı Şānî Müderrisi Kalkaḱcî-zāde El-Hāc Halîl Efendi:

Mevlānā-yı mezbûr medîne-i bihişāsā-yı Burusa'da zeyn-i zîin-i eşheb-i vücûd ve şeref-baḱş-i ḡāşîye-i 'âlem-i şühûd olup ba'de sinni'l-bülûḡ envār-ı rüşd ü sedād nāşîye-i hâlinde pür-fürûḡ olduğda nakḱîne-i efkâr-ı derûnı cihet-i taḱşîl-i kemâle maşrûf ve dâ'îye-i mâfi'z-zamîri semt-i tekmi'l-i 'ulûm-i nâfi'atü'l-ma'âla ma'tûf olmaḡın 'atabe-i 'ulyā-yı fuḱalā-yı fiḡāma ittîşāl ve ber-vech-i ikmāl nişāb-i 'ulûm u feḱā'ili gencîne-i şîne-i bî-kînesine idḡāl edip mûriş-i leṭāfet-i ṭabî'at-ı insāniyye olan luḡāt-i Fārsiyye-yi daḡı ehl ü erbābından teyakḱun u teferrûs etmegin pîrāye-i ma'ārif-i ḡün-ā-ḡün-ı girān-māye ile maḡbûṭu'l-emşāl olduğdan şoñra ṭarîḱ-i¹⁶¹⁷ 'ilmiyye-i resmiyyeye reh-yāb ve aḡz-ı mülāzemetden şoñra celb-i zamān-ı maṭiyye-i merāma zehāb ve rûtbe-i ḡāricden bi'l-infişāl biñ yüz yetmiş bir tārîḡinde bā-ḡareket-i ḡāric Medrese-i Nuşret Paşa'ya neyl ile meserret-me'āb olup berāy-ı ārzû-yı ṭavāf-ı beytül-'izzet cānib-i Ḳicāz-ı maḡfiret-tırāza hevdec¹⁶¹⁸-süvār-ı 'azîmet ve Mekke-i Mûkerreme'de visāde-pîrā-yı ḡucra-i mûcāveret olan Şeyḡ 'Aṭā'ullāḡ Ṭanṭāwî Ḥazretlerinden uşûl-i ḡadîş-i şerîfi 'alā-vech-i-l-itḱān kırā'at ve aḡz-ı izn ü icāzet edip ba'de edā-yı ḡaccü'l-İslām ve ziyāret-i ravza-i muṭaḡhara-i 'aleyḡi's-şalati ve's-selām vaṭan-ı aşîyyelerine 'avdet ü kufûl ve biñ yüz ṭoḱsan bir sâlinde Medrese-i Ḳadriyye'den bā-ḡareket-i altmışlı 'İsā Beg Medresesi'yle ez-ser-i nev mertebe-i ḡayāta mevşûl olup biñ iki yüz iki sâlinde bā-rûtbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sultān Murād-ı Şānî'de neyl-i murād ile zāt-ı ḡamîde-şîfāt-ı yegānesi mesrûr ü dil-şād olup şikesteḡaṭṭ-ı ta'liḱde üstād-ı ekmelden me'zûn ve ḡub-nüvîslik ile ebnā-yı cinsî beyninde şöhret-nümûn olmaḡın dā'imā taḡrîr-i kütüb-i nefāyis ile imrār-ı vaḱt-i sâ'at 'ādet-i dirînesi ve erbāb-ı 'irfāna 'ulûm-ı 'Arabiyye ve Fārsiyye'yi ifāde vü tefḡîm ve haftada iki ḡün ḡaṭ-nüvîsān-ı ebnā-yı zamāna kavā'id-i ḡaṭṭı irā'e vü ta'lim eylemek āyîin-i ḡadîme-i müstaḡsenesi idi.Fıṭrat-ı aşîyyesinde merkûz olan envār-ı 'aşḱ-ı dil-efrûz muktezāsınca Meşāyiḡ-i Nakşbendiyye'niñ ser-bülendi Şeyḡ Emîn Efendi *ḡuddise sirruhu'l-'azîz*¹⁶¹⁹den aḡz-ı inābe edip sâlik-i rāḡ-ı mûcāhede ve vāşıl-ı ser-menzil-i 'âlem-i müşāhede iken biñ iki yüz dört sâlinde rûḡ-i laṭîfleri 'āzim-i ḡülşen-serāy-ı cinān ve cesed-i şerîfi Şeyḡ Meḡammed Sārbānî Mezāristānı'nda mütevarîḡ-i ḡāk-i ḡufrān olmuşdır. Merḡûm-ı mûmā ileyḡ ḡüzḡide-i 'ulemā vü fuḱalā ve esrār u ḡaḱāyıkdan āşnā şāliḡ ü dîndār¹⁶²⁰ bir zāt-ı taḱvā-penāḡ u meḡāsin-āşār idi.

Velîyyü'd-dîin-zāde Aḡmed Paşa Müderrisi Egerci-zāde Es-Seyyid 'Oşmān Efendi:

¹⁶¹⁷ 268a AE

¹⁶¹⁸ 265a KA

¹⁶¹⁹ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁶²⁰ 268b AE

Bālāda tercemesi hāme-güzār-ı beyān ve Murād-ı Şānı¹⁶²¹ müderrisi iken ‘āzim-i dār-ı cinān olan Egerci-zāde Muştafā Efendi’niñ şulbundan zīn-süvār-ı esb-i meydān-i vücūd ve fāriķ-ı miyān-ı zarar u sūd olup bir miqdār gencīne-i ‘ilm ü ‘irfāndan hişşe-dār olduğdan soñra tārīķ-i resmiyyeye ‘azīmet ve aḥz-ı mülāzemetle kesb-i meserret edip biñ yüz altmış tokuz senesinde rütbe-i ḥāric ile Mevlūdī Süleymān Efendi Buķ’ası’yla be-kām ve dāḥil-i silsile-i müderrisīn-i kirām olmuş idi. Bundan soñra ḥasbe’l-merāsım ba’z-ı buķā’-i ‘ilmiyyeye kadir olarak biñ iki yüz dörtde Ḥanceriyye’den bā-müşile-i Süleymāniyye Velīyyü’d-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi ile şādmān ve belde-i mezbūrede niçe zamān nakīb-i zümre-i sādāt-ı siyādet-‘unvān olmağla nāmūs-ı şürefāyı her hālde muḥāfaẓa ve şıyānet ve kendüleri müntesib-i tārīķat-ı ‘aliyye ve vāķıf-ı eṭvār-ı şūfiyye olmağın bi’ş-şubḥ ve’l-mesā evrād u ezķār-ı Ḥudā’ya muvāzabet üzre iken biñ iki yüz beş sālinda dest-i ecel ile cāme-i ḥayātı çāk ve Deveciler Meķābiri’nde vālid-i mūkerremleri ‘amm-ı muḥteremleri ķurbunda defīn-i zīr-i ḥāk oldu. Merḥūm-ı mezbūr ‘ābid ü zāhid mecma’-i meķārim ü meḥāmid fūnūn-āšnā ve ‘ilm-i ‘ameliye vū cüz’iyyede yektā idi. Ferzend-i edībi Egerci-zāde Meḥemmed Ḥayāt Efendi bā-rütbe-i müşile-i Süleymāniyye Burusa’da Ḥamza Beg Medresesi müderrisi iken biñ iki yüz elli dört Receb’inde erīke-i ḥayātdan ma’zūl ve pederleri civārında zümre-i müderrisīn-i ḥāmūşāna mevşūl oldu. Merḥūm ‘Oşmān Efendi’niñ birāder-i kihteri iki yüz on beş tārīḫinde Mudanya’da vefāt edip anda medfūn olan İznīķ’de Süleymān Paşa Müderrisi Egerci-zāde Meḥemmed Rāşid Efendi¹⁶²²-zāde İbrāḫīm Efendi Burusa’da vāķı’ Ḥācī ‘İvāz Paşa Medresesi’nde bā-ḥareket-i altmışlı müderris ve kısmet-i ‘askerī kātib-i şānı olarak mesned-i ‘izz ü rif’atde celīs iken iki yüz elli dört Şevvāl’inde kısmet-i ‘ömri temām olup Deveciler’de defīn-i laḥd-ı mağfıret olmuşdur.

Sultāniyye Müderrisi ‘Abdī-zāde Meḥemmed Sa’īd Efendi:

Bālāda tercemesi sebķ eden ‘Abdī-zāde Ḥattāt İbrāḫīm Efendi merḥūmuñ şemere-i fu’ād-ı miḣe-i bāğ-ı murādı ‘Abdī-zāde Meḥemmed Sa’īd Efendi’dir. Şulb-i mūmā ileyhden medīne-i İrem-naẓır ve burc-ı evliyā denmekle şöhret-gır olan maḥrūse-i Burusa’da tūlū’ u bürüz ve şu’ā’-i nūr-ı isti’dād levḥ-i cebīn-i sa’ādet-ķarīninde pertev-efrüz olduğda tārīķ-i ‘ilme ‘āzim ve nā’il-i kırtās-ı mülāzım olup biñ yüz kırķ altı tārīḫinde pāye-i ḥārice vaz’-ı kadem edip ḥarekāt-ı mu’tāda üzre niçe medārise pā-nihāde olarak biñ yüz yetmiş sekizde bā-mişliyye İznīķ’de Süleymān Paşa Medresesi’ne kadem-resā ve biñ yüz seksen sekizde Ḥudāvendīgār’dan bā-‘itibār-ı Süleymāniyye Medrese-i Murād-ı Şānı’ye revnaķ-baḥşā ve biñ yüz seksen tokuzda bā-

¹⁶²¹ 265b KA

¹⁶²² 269a AE, 266a KA

mişliyye Yıldırım Bâyezîd Hân Medresesi'ne hareket ve biñ yüz toksan sekiz sâlinde üstâd-ı küll Mısrıyyü'l-Hâc Muştafâ Efendi mahlûlundan bâ-pâye-i dâru'l-hadiş-i Süleymâniyye Burusa Sultâniyyesi'nde gösterende-i seccâde-i riyâset ve muhtedâ-yı zümre-i 'ulemâ-yı fezâ'il-menkabet olmuşlar idi. Müsâ'ade-i rûzgâr ile niçe seneler hâne-i devletleri merci'-i umûr-ı şîgâr u kibâr iken biñ iki yüz sekiz târihinde 'âzim-i dâru'l-ı-karâr olup Deveciler Gûristânı'nda ecdâd-ı emcâd ve peder-i müşfik-nihâdları civârında defîn-i mezâr-ı mağfîret-medârdır¹⁶²³. Merhûm-ı merkûm luţf u kerem ile mevsûm ve şahîfe-i hâlî rakam-i 'iffet ü diyânetle mersûm bâb-ı cûd u ihsânı cümle-i nâsa meftûh bir zât-ı beşûş u semûh idi.

Hudâvendigâr Ğâzî Müderrisi Pîr Kâzî-zâde¹⁶²⁴ Es-Seyyid Muştafâ Efendi:

Tercemesi bâlâ-yı şahîfede mestûr Pîr Kâzî-zâde Es-Seyyid Mehemmed Efendi'niñ şulbundan kadem-zen-i 'âlem-i şühûd ve âyât-ı isti'dâd-ı Hudâ-dâd ser-levha-i nâşiyesinde rû-nümûd oldukda semt-i tahşîl-i 'ulûm u ma'ârifet 'atf-ı 'inân-ı eşheb-i 'azîmet ve muhaddişîn-i kirâmdan Fâzıl Hasan Efendi Hazretleriniñ pîşgâh-ı ifâdesine muvâzabet edip tekmi'l-i mevâd-ı nûsah ü mütûn ve lisân-i Farsî dahı erbâb-ı sühandan ta'allûm ederek bir zât-ı fezâ'il-nümûn oldukdan şoñra ma'dûd-ı zümre-i mülâzım ve Kırk Medresesi'nden bi'l-infişâl biñ yüz yetmiş bir hilâlinde rûtbe-i hârice kâdim olup biñ yüz yetmiş üçde hareket-i hâric ile Lâmi'ü Çelebi'ye duhûl ve biñ yüz yetmiş altı târihinde bâ-dâhil-i Hâce Menteş'e vuşûl ve muhtezâ-yı resm-i tarîk niçe medâris-i 'ilmiyyede seccâde-güster-i tahkîk olarak biñ iki yüz sekiz târihinde Medrese-i Sultân Orhan'dan bâ-mişliyye Hudâvendigâr Ğâzî Medresesi'nde mesned-nişîn-i dirâset ve vekâlet-i umûr-ı niķâbet dahı 'uhde-i siyâdetlerine ihâle buyurulmuş olduğundan leyl ü nehâr muşâlih-i sâdât-ı kirâmı ru'yet Câmî-i Kebîr'de ve sa'âdet-hânelerinde talebe-i 'ulûma tedrişe müdâvemet ve meslek-i 'aliyye-i şûfiyyeye ragbet ve meşâyih-i Nakşbendiyye'den cennet-mekân Şeyh Emîn Efendi Hazretlerinden inâbet etmegin müstersid-âbâd-ı silkü'l-le'âl-i irşâd ve menhec-i sedâd-ı nehc-i rûşd ü reşâd iken biñ iki yüz toktuz sâlinde¹⁶²⁵ ders ü devri temâm ve zîkr ü fikri resîde-i hitâm olup Biñarbaş'nda Koca Efendi Türbesi kurbunda âsûde vü defîn ve peder-i mükerrerlerine karîndir. Merhûm-ı mûmâ ileyh 'âlim ü 'ârif 'ulûmuñ ekşerine vâkıf evliyâ-sîret 'âbid-i şalâh-miknet ekşer-i leyâlîde ziyâret-i merâķid-i evliyâ'u'llâha mülâzım ve tâ-be-şabâh türbe-i evliyâda zîkr ü tevhiğ-i Hudâ'ya müdâvim bir pîr-i rûşen-dil vâcibü't¹⁶²⁶-tevkîr idi.

¹⁶²³ 266b KA

¹⁶²⁴ 269b AE

¹⁶²⁵ 267a KA

¹⁶²⁶ 270a AE

Bāyezîd Paşa Müderrisi Türkmen-zāde Es-Seyyid ‘Abdu’r-Rahîm Efendi:

Medîne-i bihiştāsā-yı Burusa’da ‘ālem-i şühūda vaz’-ı kadem ve rütbe-i sinn-i vukūfa ba’de’l-vuşūl ‘ulemā-yı ‘aşrîñ meclis-i ifādelerinde taḥşîl-i ‘ilm ü hünere ederek bir vücūd-ı muhterem olduğda ṭarîḳ-i rüsūm-ı tedriṣe duḥūl ile şād u ḥurrem olup biñ yüz seksen dördte pāye-i ḥārice irtikā ve biñ yüz toḳsan iki senesinde bā-ḥareket-i dāḥil Ebū İshāḳ Kāzrūnî Buḳ’ası’nda şüret-i murādı cilve-nümā ve ḥasbe’ṭ-ṭarîḳ ba’z-ı medāris-i mü’esseseleri iḥrāz ve Seyyid Ḥüseyn Erzincānî Medresesi’nde bā-i’tibār-ı ḥareket-i altmışlı Medrese-i Bāyezîd Paşa ile mümtāz ve ‘ilm-i şakk u inşāda mahāreti ḥasebiyle beyne’l-akrān ser-efrāz olmaḡla maḥrūse-i mezbūrede vāḳı’ Kete Ḳazāsı maḥkemesinde kâtib-i ḥoş-nüvîs ve evāḥir-i ‘ömrlinde vekālet-i şeref-i neḳābet mesnedine celîs olup ḳazā-yı mezbūruñ emr ü ḥukūmeti mevālî-i kirām taraflarından niçe zamān ‘uhdesine iḥāle vü erzān olmaḡla ahālî-i ḳazā-yı mezkūrı dest-dirāzî-i cevri ḡadrdan mehmā emken şıyānet ve ber-vech-i ḥaḳḳāniyet icrā-yı aḥkām-ı şer’i’at-ı muṭahharaya ihtimām ü diḳḳat etmek üzere iken¹⁶²⁷ biñ iki yüz toḳuz senesinde ‘āzim-i maḥkeme-i ‘ālem-i beḳā ve Bıñarbaşı Mezāristānî’nde def’ın-i ḥāk-i fenā olmuştur. Merḥūm-ı mezbūr ehl-i ülfet nāzūk-ṭab’at miftāḥ-ı bâb u cūd u semāḥat vāḳıf-ı ḥālāt-ı aşḫāb-ı ‘irfān mu’tekid-i ehlu’llāh-ı ‘ālî-şān heme-i ān muşāḥabet-gir-i meşāyiḡ-i kirām-ı zamān idi.

Velîyyü’l-d-dîn-zāde Ahmed Paşa Müderrisi Ṭahārî-zāde Dede Es-Seyyid Luṭfu’llāh Efendi:

Müderrisîñ-i maḥrūse-i Burusa’dan Ṭahārî ‘Osmān Efendi merḥūmuñ şulbundan belde-i mezbūrede ḥānḳāh-ı ‘ālem-i kevne kadem-zen ve pîrāye-i rüşd ü sedād-ı¹⁶²⁸ māder-zād ile mu’anven olduğda dā’ire-i erbāb-ı ‘ilm ü ‘irfānı deverān ve mecālîs-i aşḫāb-ı faẓl u iḳkānî cevalān ederek nişāb-ı ‘ulūm-ı ‘Arabî ile Luḡāt-ı Fûrs’a mâlik olup ‘ulemānıñ birinden mülāzım ve ṭarîḳ-i tedriṣ-i resmiyyede şîḡa-i levāzım-ı ‘azmi cāzim olmaḡın biñ yüz yetmiş iki senesinde ibtidā-yı ḥāric ile Ḳalender-ḡāneye ḳādim ve yetmiş altı târiḡinde ḥareket-i ḥāric ile dāru’l-ḥadîs-i velî-i ḥalîfeye duḥūl ve yetmiş toḳuzda bā-rütbe-i dāḥil buḳ’asıyla behlûle mevşûl ve ḥasbe’l-‘āde niçe medāris-i mu’tādeye pā-nihāde olarak biñ iki yüz sekizde Ḥanceriyye’den bā-müşile-i Süleymāniyye ‘İsā Beg Medresesi’nde dil-i vîrānesin ta’mîr ü iḡyāya āmāde olup ‘ulemā-yı ‘ahddan Sulṭāniyye müderrisi Mısrîyyü’l-Ḥāc Muşṭafā Efendi merḥūmdan ders ü devrini tekrîr ü i’āde eyleyerek ḡaylî ma’ārif ü hünere istifāde eylemiş¹⁶²⁹ ve vetîre-i şūfiyyeye daḡı dil-dāde olmaḡın Burusa Mevlevî-ḡānesinde seccāde-nişîñ-i meşḡhat olan Şeyḡ Meḡammed Şādîḳ Dede Efendi merḥūmdan mā’ide-i ṭarîḳatî¹⁶³⁰ çeşîde Sikke-i Ḥazret-i

¹⁶²⁷ 267b KA

¹⁶²⁸ 270b AE

¹⁶²⁹ eylemiş: etmiş KA

¹⁶³⁰ 268a KA

Mevlânâyı ser-i sa'âdetlerine geh ü gâh pûşide etmegın beyne'l-enâm Dede Efendi deyü şöhret-dâde olmuş idi. Biñ iki yüz tokuzda Hamza Beg'den Velîyyü'd-dîñ-zâde Aḥmed Paşa Medresesi'ne bâ-mişliyye-i mûşile-i Süleymâniyye revnaḳ-efzâ ve merreten ba'de uḫrâ Ḥaremeyn-i Şerîfeyn vekâleti 'uhde-i muşâdaḳat-ı 'addelerine tevfiḫ ü i'tâ olmaḡla bu vechle eşbâh u nazâ'iri miyânında iktisâb-ı şeref-i evfâ edip bu ḥâl üzre sübhâ-şumâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ iki yüz on sâlinde tennûre-pûş-ı beden döne döne 'âzim-i dergâh-ı cenâb-ı zü'l-minen olup Bıñarbaşı'nda Ḳalender-ḥâne¹⁶³¹ ḳurbunda ḥânedânlarına maḡşûş olan sâḥada âsûde vü defîndir. Merḥûm-ı mezbûr faẓîlet-i bâhire ile ma'rûf ve mezkûr 'âḳil ü edîb ḫarîf ü lebjb aḫbâb u yârân ile ülfet-gîr cûd u kerem ü seḫâ ile şöhret-peẓîr ḥânesi tekve-i fuḳarâ vü dervîşân ve eṭi'me-i nefîse-i gûn-â-gûnı cümle-i enâma erzân şahbâ-yı luṭf u iḫsânıñ mey-kedesi ve zâviye-i âdâb u 'irfânıñ dedesi idi.

Murâdiyye Müderrisi İmâm-zâde Es-Seyyid Meḥemmed Sa'îd Efendi:

Tercemesi zîrde nüvişte-i kilḳ-i güher-rîz olan zümre-i vu''âz-ı kirâmdan Seyyid Şeyḫ Süleymân Efendi merḥûmuñ şulbundan medîne-i Burusa'da ḳadem-zen-i kârgeli-ı şühûd ve refte refte âşâr-ı fehm ü kıyâset nâşîye-i ḥâlinde rû-nümûd olup peder-i muḫteremleri irtihâlinde Ḥişâr câmi'-i şerîfinde imâm ve şaḡîrü'l-cism olmaḡla beyne'l-enâm Fıkdıḳ Efendi deyü be-nâm olduḳda fuẓalâ-yı 'ahdiñ mecâlis-i sa'âdetlerinde ešmâr-ı şîrîn-güvâr-ı ifâdelerinden ictinâ-yı mîjve-hâ-yı 'ulûm u faẓîlet edip maḡzen-i derûnı zeḫâ'ir-i nefîse-i hüner ü ma'ârif ile mâl-â-mâl ve şeref-i¹⁶³² mülâzemet ṭarîḳ-i tedrîs ile muḫaşşalü'l-âmâl olup biñ yüz elli tokuz sâlinde Pîr Emîr Ḥâricine dâḫil ve biñ yüz altmış yedi ḫilâlinde bâ-ḫareket-i ḥâric Ḳarışdıran Süleymân Paşa Buḳ'ası'na vâşıl olup bundan soñra muḳteẓâ-yı resm-i ṭarîḳ üzre niçe medâris-i resmiyyede ḳaṭ'-ı merâtib-i 'ilmiyye ederek biñ yüz ṭoksan iki sâlinde Ḳadriyye'den bâ-mûşile-i Süleymâniyye Hamza Beg Medresesi'ne ferş-i seccâde-i tedrîs ve maḫrûse-i mezbûre maḫkeme-i kübrâsında bâb ḳaleminde olan ketebe-i kirâma niçe zamân re'îş olup sinn ü sâli derece-i heştâde bâliḡ ve 'adem-i ḳudret-i beden ḫasebiyle riyâset-i ḳalem-i mezkûrdan bi't-ṭab' fâriḡ olmaḡın ḥâne-i sa'âdetlerinde ârâm-sâz ve biñ iki yüz¹⁶³³ sekizde Ḥudâvendigâr'dan bâ-rûtbe-i Süleymâniyye Medrese-i Sultân Murâd Ḥân-ı Şânî ile ser-efrâz olmaḡla medrese-i celîlede zümre-i talebe-i 'ulûma tedrîs ve taḫḳîḳ ile güzârende-i ânât u sâ'ât ve rûḫ-ı pür-fütûḫ-ı Ḥazret-i Vâḳıf'ı yâd u tezkâra vaḳf-ı nuḳûd-ı evḳât üzre iken biñ iki yüz on iki sâlinde¹⁶³⁴ fındıḳ-ı vücûdı meze-i süfre-i 'ayyâş-ı ecel ve rûḫ-ı şerîfi 'âzim-i dergeh-i ḫallâḳ-ı 'azze ve cell

¹⁶³¹ 271a AE

¹⁶³² 261b KA

¹⁶³³ 271b AE

¹⁶³⁴ sâlinde: senesinde KA

olup hışār cāmī'i mihrābı verāsında olan sâhada medfûn ve vâlid-i mükerrerlerine maḳrûndur. Merhûm-ı mûmā ileyh 'ilm ü faẓl ile meşhûr kâmil ü 'ârif fûnûn-ı mütenevî'eniñ ekşerine vâkıf idi.

Şâhın Lâlâ Medresesi Müderrisi Kilisli Ders-i 'Âm Es-Seyyid 'Abdu'llâh Efendi:

Kilis Kaşabasında zâhir ü bâriz ve isti'dād-ı Hudâ-dâdı hâ'iz olup medîne-i Burusa'ya esb-rân-ı hicret ve meşâhır-i aşhâb-ı ders-i 'âm ve efâzıl-ı 'ulemâ-yı be-nâmdan Ahîşhavî Hasan Efendi merhûmdan kıra'at ve tekmi'l-i 'ulûm u faẓilet edip hucre-i derûnı envâr-ı¹⁶³⁵ 'ilm ü kemâl ile leme'ân ve mûmā ileyh Hasan Efendi'den mücâz u me'zûn olmağla Cāmī'-i Kebîr'de tullâb-ı fiḥâm u maḥâdjîm-i kibâr-ı kirâma neşr-i 'ilm ü feẓâ'il ile ma'lûm-ı pîr ü cûvân olduğda tārîḳ-i rûsûm-ı tedrişe 'âzim ve biñ yüz seksen dört tārîḳinde pāye-i ḥârice neyl¹⁶³⁶ ile rûy-ı merâmı bāsım olup iki yüz tokuzda Medrese-i Çendik'den hareket-i altmışlı ile Vâ'iziyye Medresesi'nde kürsî-i murâda irtikâ ve sene-i mezbûrede Mollâ Yegân'dan bâ-mişliyye Şâhın Lâlâ Medresesi'ne pîrāye-baḥşâ ve ber-vech-i muḥarrer-i bālâ Cāmī'-i Kebîr'de ve müderris olduğ medârisde meşgale-i tedriş ile güzârende-i şubḥ u mesâ iken biñ iki yüz on Muḥarremü'l-Ḥarâmında ḥırâmende-i medrese-i bekâ ve Bıñarbaşı'nda mütevârî-i ḥâk-i fenâ oldu. Merhûm-ı mezbûr vera' ü takvâ ile meşhûr vakûr u edîb ve peygûle-nişîn-i şabr u şekîb 'âkıll ü kâmil¹⁶³⁷ bir pîr-i rûşen-zamîr ve nîk-ḥaşâ'il idi.

Süleymân Paşa Medresesi Müderrisi 'Atṭâr-zâde 'Alî Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da 'Atṭâr El-Hâc Ḥalîl-nâm bir recûl-i be-nâm şulbundan eczâ-yı vücûdı terkîb-bend-i kârgah-i 'anâşır olan 'Atṭâr-zâde 'Alî Efendi'dir. Nâşıye-i hâl-i şabâveti peẓîrûfte-i gül-âb-ı rûşd ü sedâd ve dimâğ-ı dil ü cânı bû-yâfte-i 'ıtrıyyât-ı isti'dād olduğda tārîḳ-i rûsûm-ı 'ulemâya duḥûle mâ'il ve Kırk Medresesi'nden infişâl ile biñ yüz yetmiş üç tārîḳinde ibtidâ-yı ḥâric ile dâru'l-ḥadıṣ-ı Velî Ḥalîfe'ye irtikâ ile maḥsûdu'l-emâşil olup mukteẓâ-yı merâsim-i 'âzime niçe medâris-i mu'tâde ile çille-i kaṭ'-ı merâtibi câzim olarak biñ iki yüz sekizde bâ-müşile-i Süleymâniyye Medrese-i Sulṭân Orḫan Ḥân'a kâdim ve biñ iki yüz on iki tārîḳinde Hudâvendigâr Gâzî'den bâ-rûtbe-i Süleymâniyye İznîḳ'de¹⁶³⁸ Süleymân Paşa Medresesi'yle tîrâzende-i câme-i 'izz ü 'unvân ve sene-i mezbûrede 'âzim-i dâru'l-cinân olup Deveciler Mezâristânı'nda Egerci-zâde Meḥammed Efendi merhûmuñ cânib-i kademinde seng-nişân oldu. Merhûm-ı mezbûr ḥalûḳ u nîk-nâm ve güzîde-i meşâhır-i müderrisîn-i kirâm idi.

¹⁶³⁵ 269a KA

¹⁶³⁶ neyl: - AE

¹⁶³⁷ 272a AE

¹⁶³⁸ 269b KA

Sultāniyye Müderrisi Remzî-zāde Es-Seyyid ‘Abdu’l-Bāķî Efendi:

Biñ yüz elli sekiz târihinde menfiyyen cezîre-i Midilli’de ‘âlem-i bekāya irhâ-yı ‘inân-ı esb-i rihlet eden Remzî-zāde Mehemmed Sa’îd Efendi merhûmuñ necl-i muhterem ve ferzend-i mükerrerleri Remzî-zāde ‘Abdu’l-Bāķî Efendi’dir. Maħrûse-i Burusa’da şulb-i mûmâ ileyhden dâ’ire-i vücûda pâ-nihâde ve şedd-i kımât-ı mehd-i tufûliyyetden ba’de’l-âzāde âsmân cebhesinde der-kâr olan mihr-i münîr-i isti’dād vezân-ı bād-ı tevfiķ-i Hudâ-dād ile perde-i şehâb-ı şebâbetden rehâ-yâb olduğda taħşîl-i ‘ilm-i şerîfe dil-rübûde ve ‘atabe-i ‘ulemâ-yı fazîlet-intimāya cebîn-sûde ve meclis-i tedriş u taħkîklerine¹⁶³⁹ mülâzemeti şârif-i nakdîne-i eyyâm-ı nâ-ma’dûde ve nâşir-i le’âlî-i iktidâr-ı mevcûde olarak ikmâl-i kavâ’id-i fażl u kemâl ile taħşîl-i hîşâl-ı maħmûde etdikden şoñra sâlik-i tarîķ-i tedriş ve biñ yüz elli tokuz sâlinde bâ-hâric verilen buķâ’ıñ birine celîş olup biñ yüz altmış tokuzda Kemâl Beg Buķ’ası’ndan bâ-dâhîl-i zâviye-i Leys Çelebi’ye vâsıl ve biñ yüz yetmiş sekizde Kâra Muştafâ Paşa’dan bâ-rûtbe-i Şahın Medrese-i Veled-i ‘Abdu’r-raħmân’a nâ’il olup biñ yüz tokusan dördte Medrese-i Sultân Orhan Ğâzî’den bâ-mişliyye Hudâvendigâr Ğâzî Medresesi erzân biñ yüz tokusan sekiz senesinde bâ-rûtbe-i Süleymâniyye¹⁶⁴⁰ Medrese-i Murâd-ı Şânî ve biñ iki yüz ikide bâ-i’tibâr dâru’l-ħadîş-i Süleymâniyye müderrisi Medrese-i Sultân Yıldırım Bâyezîd Hânî olduğda ber-mukteżâ-yı şîve-i rûzgâr gerdan-i dil ü cânı kemend-i *cezebetü min cezbâti’r-raħmâna* giriftâr olmağın miķdâr-ı sâl-i çendân bu hâl üzre vâlih ü ser-gerdân ve vâdj-i hayret ü istiğrâķda şitâbân olup ba’dehu imdād u i’âne-i hâlîķu’l-beşer ile nişâne-i cezbe ü istiğrâķdan kendûde eşer kalmayup ke’l-evvel zât-ı meħâsin-simâtları pîrâye-i şahv u hüşyâr-ı kâmile ve zîver-i fehm ü ‘irfân-ı şâmîle ile kâm-kâr olup biñ iki yüz sekizde ‘Abdî-zāde Mehemmed Sa’îd Efendi maħlûlundan dâru’l-ħadîş-i Süleymâniyye pâyesiyle Burusa Sultāniyye’sine revnak-baħşâ ve re’îs-i müderrisîn-i ma’ârif-peymâ ve muktedâ-yı ‘ulemâ-yı fazîlet-intimâ olmuşlar idi. Vâķı’â vücûd-ı feżâ’il-nümûdları mesned-i rişâsete bâ’îs-i ‘izz ü şeref-i firâvân ve zât-ı şefķat-simâtları zübde-i eşrâf-ı a’yân iken biñ iki yüz on üç târihinde¹⁶⁴¹ meşğale-i ‘âlem-i fâniden dest-efşân ve murğ-ı rûhı ‘âzim-i gülşen-serây-ı cinân olup belde-i mezbûrede Bâbü’s-Siccin kurbunda olan meķâbir-i Müsliminde¹⁶⁴² cesed-i feżâ’il-âyâtları vedî’a-i şandûķa-i hâķ-i rahmet-i Raħmân’dır. Mevlânâ-yı mûmâ ileyh fâzıl-ı âfâķ ve mecma’-i meħâsin-i ahlâķ envâr-ı zühd ü şalâh nâşiyesinde müstenîr ve cûd u mürüvvet ü ihsân ile şehîr müntesib-i tarîķ-i ‘aliyye ve çâşnî-senc-i ezvâķ-ı şûfiyye dervîş-sîret ehl-i ‘iffet ü ‘işmet bir zât-ı melek-ħaşlet idi.

¹⁶³⁹ 272b AE

¹⁶⁴⁰ 270a KA

¹⁶⁴¹ târihinde: - AE

¹⁶⁴² 273a AE

Müderrişinden Orhan İmāmı-zāde Mehemmed Sa'îd Efendi:

Merhûm-ı mezbûr biñ iki yüz dört târihinde bâ-hareket-i altmışlı Şâhın Lâlâ müderrişi iken medîne-i¹⁶⁴³ Filibe'de sicill-i hayâtı matvî-i yed-i ecel ve rûh-ı şerîfi 'âzim-i dergâh-ı Hakk 'azze ve cell olan Orhan Câmî'i İmāmı Mehemmed Emîn Efendi'niñ maḥrûse-i Burusa'da şulb-i pâkinden şehristân-ı sivāya bürüz u zuhûr ve âftâb-ı feyz-i İlâhî'den istifāza-i nûr-ı şu'ûr edip bir mîkdâr bizā'a-i 'ilm-i 'Arabî ve Fârsî'den behre-dâr ve ḥaṭṭ-ı ta'likî dahı üstâd-ı kâmiliden temeşşûk edip ve bi'l-âḥire aḥz-ı izz ü icāzetle beyne's-şürekâ şeref-medâr oldukda ṭarîk-i tedriş heves ve silk-i zümre-i müderrişin-i ma'ârif-irtisâma duḥûle dest-res olup biñ iki yüz tokuz senesinde pâye-i ibtidâ-yı ḥârice 'urûc ve biñ iki yüz on iki senesi ḥilâlinde bâ-hareket-i ḥâric-i şânî Hâce Muşlihü'd-dîn Buḳ'asî'na ḳadem-nihâde-i vülûc ve biñ iki yüz on üç sâlinde bi-emri'llâhi te'âlâ murğ-ı rûh-ı sa'îdi ḳafes-i tenden ḥurûc edip rāḥat-âbâd-ı bekāya rıḥlet ve cesed-i laṭîfi Bîḥarbaşı'nda Düstûr-ḥân türbesi ḳurbunda 'idgâha nâzir âsûde-i laḥd-ı maḡfîret olmuşdur. Merhûm-ı mezbûr ehl-i hüner ü ma'rifet ve şuḡrâ maḥkemesinde revnâk-efzâ-yı mesned-i kitâbet tîr-endâzlıkda kemâle vâsıl ve meydân-ı rumâtde şâhib-i menzil idi.

Hudâvendigâr Gâzî Müderrişi Aḥışḳavî Fâzıl Ḥasan Efendi:

Belde-i Aḥışḳa'da mesned-i vücûda ṭâlî' ve envâr-ı isti'dâd-ı nâşiye-i ḥâlinde sâṭı' olup lezzet-i taḥşîl-i 'ilm-i şerîf ile meşâm-ı dil ü cânı¹⁶⁴⁴ pür-zevḳ oldukda sâ'ik-i taḳdîr-i İlâhî matıyye-i irâdesini maḥrûse-i Burusa şavbına sevk edip belde-i mezbûrede visâde-pîrâ-yı maḳâm-ı ḥużûr ve Aḥışḳavî Fâzıl Ḥasan Efendi denmekle meşhûr idi. Fâzıl-ı be-nâm ve niḥrîr-i bî-mişl ü niḳ-nâm Muḥaddîş Ḥasan Efendi Ḥazretleriniñ¹⁶⁴⁵ 'atabe-i 'aliyyelerine rûy-mâl ve zimâm-ı eşheb-i ihtiyârını ṭalebeleri silkine 'aṭf u idḥâl etmegin tekmîl-i 'ulûm-ı 'aḳliyyeye ve naḳliyyeye âḡâz ve kemâl-i isti'dâd-ı Hudâ-dâd ile endek-i zamânda aḳrân-ı sa'âdet-iḳtîrânından mümtâz ve Câmî-i Kebîr-i Yıldırım Bâyezîd Ḥânî'de yed-i fâzıl-ı müşârun ileyhden aḥz-ı icāzet-nâme ile ser-efrâz oldukdan şoñra ṭarîk-i 'ilme duḥûle şitâb ve neyl-i mülâzemet ile kâ-m-yâb olup biñ iki yüz beşde 'İsâ Beg'den mişliyye-i Süleymâniyye ile Velîyyü'd-dîn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi'yle mütesellî ve biñ iki yüz tokuzda Ḥazret-i Emîr Medresesi'nden bâ-rûtbe-i Süleymâniyye Medrese-i Sultân Orhan ile âyiñe-i ḥatırı müncelî ve biñ iki yüz on iki ḥilâlinde bâ-mişliyye-i müşile-i Süleymâniyye Hudâvendigâr Gâzî Medresesi'ne ḳâdim ve Câmî-i Kebîr'de ṭalebe-i fûhûma neşr-i 'ulûm-ı nâfi'a ve tedriş-i fîḳh-ı şerîf-i pür-menâfi'a ḥariş ü nehîm iken biñ iki yüz on üç sâlinde mülk-i fânîden 'âlem-i melekûta 'azm ü sefer ve belde-i

¹⁶⁴³ 270b KA

¹⁶⁴⁴ 273b AE

¹⁶⁴⁵ 271a KA

merkūmede Baba Zākir Cāmi'i hāziresinde defīn-i mezār-ı mağfired-eşer olmuştur. Merhūm-ı mūmā ileyh 'ālim ü fāzıl 'ākıl ü kāmīl pīrāye-i envā'-ı 'ulūm u ma'ārif ile cevānib-i erba'ası ma'mūr ve envār-ı zūhd ü şalāh ile şavma'a-i derūnı pūr-nūr a'lem-i devrān efkāk-ı zamān bir zāt-ı mehāsīn-nişān idi.

Peri-peyker Medresesi Müderrisi Aşhāb-ı Ders-i Āmdan Āmedī Es-Seyyid 'Abdu'llāh Efendi¹⁶⁴⁶:

Āmed kaşabasından 'ilm-i şerīfe meyl ü rağbet ve kaşaba-i mezbūreden ma'den-i 'ulūm olan maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a nehzat edip 'ulemā-yı maḥmiyye-i merkūmeniñ¹⁶⁴⁷ meclis-i ifādelerinde telemmūz ve bir zamān daḥı Şeyhü'l-İslām Esbak Ḥamīdī-zāde Efendi ḥazretleriniñ ešmār-i şīrīn-güvār-ı taḥrīr ü tedrīslerinden telezzūz ve ṭarīk-i tedrīse duḥūl edip rütbe-i šelāşeden biñ yüz toksan birde bā-ḥareket-i dāḥil Nişāncı 'Alī Paşa Medresesi'yle ta'azzum ü ta'azzūz etmiş idi. Ba'de maḥrūse-i Burusa'ya naql ü hicret ve Şarrāfiyye Medresesi'nde gencīne-pīrā-yı 'uzlet ve Cāmi-i Kebīr'de nezd-i ṭullāb-ı dānişverāne nāşir-i denānīr-i 'ulūm u fażīlet iken Cāmi'-i Kebīr imamı Süleymān Efendi merhūmuñ kerīme-i mükerreremelerini tezevvūc edip ḥānesinde visāde-güzīn-i istirāḥat olup biñ iki yüz dördte bā-mūşile-i şahın Ebū İshāk Kāzrūnī'de seccāde-güster ve biñ iki yüz tokuz tārīḥinde Esediyye'den bā-rütbe-i şahın Medrese-i Peri-peyker'de šāhid-i maḥşūdı cilveger ve biñ iki yüz on üç sālinda bu güzergāh-ı fenādan 'ālem-i bekāya 'azm ü sefer edip Biñarbaşı Mezāristānı'nda kuzḡunluk-nām maḥalde defīn-i ḥāk-i mağfired-eşerdir. Merhūm-ı mezbūr fażl u kemāl ile mevşūf u mezkūr edīb-i vaḳūr kānī' ü şabūr iḥtilāt-ı nāsdan mūcānebet üzre olup küşe-i vaḥdetde 'uzlet eden serverlerden ve dünyā-yı denīden kemāl üzre nefret eyleyen erlerden idi.

Kara Şālih Efendi-zāde Hüseyin Efendi:

Zeyl-i şāḥife-i kitābda zikri muḥarrer ü muḳayyed 'ulemā-yı kirāmdan El-Ḥāc Kara Şālih Efendi merhūmuñ şulbundan maḥrūse-i Burusa'da biñ yüz elli altı tārīḥinde mesned-i vücūda cilve-nümā ve āšār-ı rüṣd ü sedād nāşıyesesinde hüveydā¹⁶⁴⁸ olduğda ve naḳd-i vaḳtini telef ü hebā etmeyüp 'ulemā-yı 'ahdiñ meclis-i derslerine mülāzemet¹⁶⁴⁹ ederek ḥaylī hüner ü ma'ārif peydā etdikden soñra a'lemü'l-'ulemā'i'l-mütebahḥirīn Sulṭāniyye müderrisi olan Mısrīyyü'l-Ḥāc Muşṭafā Efendi Ḥazretleriniñ ṭalebeleri silkine muntazım ve taḥşīl-i 'ulūm u fezā'il ile bir vücūd-ı muḥterem olmuş idi. Ba'dehu ṭarīk-i 'ilme sülūk ve ḳurş-ı i'tibārım sikke-i mülāzemetle

¹⁶⁴⁶ Bu biyografi KA'da kayıtlı.

¹⁶⁴⁷ 271b KA

¹⁶⁴⁸ 274a AE

¹⁶⁴⁹ 272a KA

meskûk edip biñ yüz seksen altı senesinde bâ-ibtidâ-yı hâric Mevlûdj Süleymân Efendi Buğ'ası'na duhûl ve biñ yüz toksan dört sâlinde Dersiyye-i Süleymân Paşa'dan Çubân Beg Medresesi'ne mevşûl ve biñ iki yüz dört senesinde bâ-rütbe-i şahın Kara Muştafâ Paşa'ya müderris ve biñ iki yüz sekizde 'Arabiyye'den bâ-mişliyye-i Şahın Medrese-i Veled-i 'Abdu'r-rahmân'da bünyân-ı ifâdeyi mü'essis olmuş idi. Bundan soñra hasbe't-ı tarîk ba'z-ı medâris-i resmiyyede bâsıt-ı seccâde-i tedriş ü tahkîk olarak bâ-rütbe-i altmışlı tevcîh kılınan medresede mesned-nişân-ı taqrîr ü taşdik iken bi-emri'llâhi'l-meliki'l-'allâm biñ iki yüz on dört Ramazân-ı mağfîret-nişânınıñ yevm-i 'arefesi 'âzim-i 'ıdgâh-ı 'âlem-i bekâ ve cesed-i şerîfi Bıñarbaşı'nda pederleri kırbunda âsûde-i hâk-i fenâ oldu. Merhûm-ı mezbûr ma'ârif ü hünlerden âşnâ ve 'ilm-i şakk u inşâda şâhib-i yed-i tûlâ ve Burusa Maḥkeme-i Kübrâsı'nda merreten ba'de uḥrâ kısmet kaleminde re'îs-i ma'delet-pîrâ ve Tuz Bâzârî-zâde Meḥemmed Sa'îd Efendi'ye nâ'ib olup ba'dehu Belğrad'da bir sene-i kâmile icrâ-yı aḥkâm-ı şerî'at-i ğarrâ eyleyüp ba'dehu vaṭan-ı aşliyyesine 'avdet ü ric'at ve taḥrîr-i kütüb-i nefâyis ve tahkîk ü tedâris ile güzârende-i vakt ü sâ'at idi.

Murâdiyye Müderrisi Nürü'd-dîñ Efendi-zâde Meḥemmed Hâşim Efendi:

Zümre-i vu'âz-ı kirâmdan Şeyḥ¹⁶⁵⁰ Nürü'd-dîñ Efendi'niñ maḥdûm-ı mükerrerleri¹⁶⁵¹ olup dâru'l-cihâd-ı medîne-i Belğrad'da biñ yüz yetmiş toktuz sâlinde maḥkeme-i 'âlem-i bekâya rıḥlet ve anda mütevârî-i laḥd-ı mağfîret olan mevâlî-i 'izâmdan Nürü'd-dîñ-zâde Muştafâ Efendi merhûmuñ necl-i necîb ve ferzend-i edîbleri Nürü'd-dîñ-zâde Meḥemmed Hâşim Efendi'dir. Maḥrûse-i bihiştâsâ-yı Burusa'da şulb-i müşârun ileyhden ḥânedân-ı pederiye bâ'îs-i revnaḥ ve pîrâye-i câme-i ra'nâ-yı isti'dâd-ı Hudâ-dâd kâmet-i sehî-ḥırâmlarında muḥakkıḳ olduğda bir mîqdâr 'ilm ü hünlerden vâye-dâr ve tarîk-i tedriş-i resmiyyeye duḥûl ile kâm-kâr olup biñ yüz seksen birde rütbe-i ibtidâ-yı ḥârice nâ'il ve biñ yüz seksen toktuzda bâ-dâḥil-i Ni'metu'llâh Çelebi Buğ'ası'na dâḥil ve biñ iki yüz on iki sâlinde bâ-müşile-i Süleymâniyye 'İsâ Beg Medresesi'yle beyt-i derûnundan ğubâr-ı ekdârı âb-ı nâb-ı sūrûr ile ğâsil olup biñ iki yüz on üç Şa'bân'ında bâ-mişliyye-i müşile-i Süleymâniyye Ḥamza Beg Medresesi erzân ve sene-i mezbûrede bâ-mişliyye Velîyyü'd-dîñ-zâde Aḥmed Paşa Medresesi'yle şâd u ḥandân ve yine sene-i merķûmede bâ-rütbe-i Süleymâniyye Murâd-ı Şânî Medresesi'nde müşârun bi'l-benân ve biñ iki yüz on dört târîḥinde 'âzim-i dâru'l-cinân olup ḥammâm-ı tekve kırbunda Zeyniyye Mektebi ḥazîresinde seng-nişân oldu. Merhûm-ı mûmâ

¹⁶⁵⁰ 272b KA

¹⁶⁵¹ 274b AE

ileyh ‘ābid ü zāhid mecma’-i meḥāsin u meḥāmid zümre-i eṣrāf u ekārim ve gül-i zıjbā-yı āl-i Hāşim idi.

Yıldırım Bāyezîd Hân Müderrisi Cum’a Şeyḫi-zāde Es-Seyyid Meḥammed Kemālū’d-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda keşîde-i silk-i sûtûr olan Nûrû’d-dīn Efendi-zāde Cāmi’-i Kebîr Vā’izi Seyyid Şeyḫ Meḥammed Emîn¹⁶⁵² Efendi merḥūmuñ şulb-i pâkinden medîne-i Burusa’da Filboz Maḥallesi’nde ‘ālem-i sivāya gelüp vālid-i muḥteremleriniñ meclis-i¹⁶⁵³ ifādesine rû-nihāde ve tedriş ü taḥkîklerinden ‘ilm ü kemālî kemālîyle istifāde eyledikten soñra ıtırîk-i ‘ilme ‘azîmet ve ḥā’iz-i şeref-i mülāzemet olup biñ yüz altmış sekiz târîḫinde bā-ibtidā-yı ḥāric Pîr Emîr Sultān Buḳ’ası’yla şeref-yāb ve yetmiş ikide bā-ḥareket-i ḥāric Ḥāce Baḥrî ile meserret-me’āb ve biñ yüz seksen birde ḥareket-i dāḫil ile Ebû İshāḳ Kāzrûnî Buḳ’ası’nda ‘izzet iktisāb olup biñ yüz seksen dört sâlinde¹⁶⁵⁴ Ferḥādiyye’den bā-müşile-i şaḥn-ı Köpüklü ile ser-efrāz ve biñ yüz ṭoksan birde ibtidā-yı altmışlı ile Müftî Aḥmed Paşa’da mes’ele-i kırtās-ı sürûra imzā-sāz ve biñ iki yüz iki târîḫinde ḥareket-i altmışlı ile Medrese-i Şāḫin Lālā’dan pervāz ve bā-müşile-i Süleymāniyye Velîyyü’d-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi’ne neyl ile aḳrânından mümtāz oldu. Biñ iki yüz dörtde bā-mişliyye Medrese-i Cezerî Kāsım Paşa’ya şāyān ve biñ iki yüz on iki ḫilālinde İznîk’de Süleymān Paşa’dan bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sultān Murād-ı Şānî tefvîz ü erzānî olup bâğ-ı derûnına bād-ı şafā vezān ve iki yüz on üçde bā-mişliyye-i Süleymāniyye müderris-i Medrese-i Yıldırım Bāyezîd Hân ve zāt-ı kāmîlāneleri belde-i mezbûrede ser-levḥa-i eṣrāf u a’yān ve kemāl-i şöhret-i şāyi’a ile maḥsûdu’l-aḳrān iken sinn ü sâli resîde-i mertebe-i kemāl ve biñ iki yüz on dört târîḫinde medrese-i ‘ālem-i beḳāya irtihāl ile nā’il-i raḥmet-i İzzet-i¹⁶⁵⁵ müte’āl olup Hîşār-ı Burusa’da Nakḳāş ‘Alî Mescidi ḥazîresinde āsûde vü defîndir ve Şeyḫ Lāmi’î Efendi’ye qarîndir. Merḥūm-ı mûmā ileyh kāmîl ü ‘āḳîl ve meḥāsinü’l-ḥaşā’il vaḳûr u edîb bir pîr-i münevverü’l-meşîb ‘ilm ü ‘irfāndan āşnā dā’imā taḥrîr-i kütûb ile güzārende-i şubḥ u mesā idi. Şulb-i şerîflerinden dört nefer evlād-i kirāmı sâḥa-i vücûda cilveger olup her birerleri va’de-i ‘ömrleri temāmında ‘azm-i milket-i beḳā eylemişler ve āsûde-nişîn-i ḥāk-i fenā olmuşlardır.

Sultān Orḫan Medresesi Müderrisi Aḥmed-i Kefevî-zāde¹⁶⁵⁶ Es-Seyyid Meḥammed Rāşid Efendi:

¹⁶⁵² 273a KA

¹⁶⁵³ 275a AE

¹⁶⁵⁴ sâlinde: - AE

¹⁶⁵⁵ 273b KA

¹⁶⁵⁶ 275b AE

Cevāmi‘-i envār-ı levāmi‘den Kaygan-zāde Cāmi‘-i Şerif‘inde hatîb-i be-nām olan Ahmed-i Kefevî Efendi merhûmuñ şulbundan burc-ı evliyā-yı medîne-i dil-güşā-yı Burusa‘da bedr-i münîrāsā şarîk ü rahşende ve şu‘ā‘-i kevkeb-i isti‘dād-ı āsmān cebhesinde bârîk u tâbende oldukça erbâb-ı hüner ü ma‘ârifîñ mecâlis-i ‘ulyâlarına müdâvemet ve gencîne-i ifâdelerinden kesb-i ser-māye-i hüner ü ma‘rifet etdikden şoñra tarîk-i tedrîse ‘azîmet ve neyl-i şeref-i mülâzemetle hâ‘iz-i şeref ü sa‘âdet olup biñ yüz seksen dört senesinde pâye-i hârice şu‘ûd ile ferağ-endüz ve hareket-i hâric ile ibtidâ-yı dâhil ü hareket-i dâhil rütbelerinin ihrâz birle biñ iki yüz iki senesinde bâ-müşile-i şahın Kara Muştâfâ Paşa Medresesi‘yle dil-efrûz ve iki yüz on üç târîhinde Hamza Beg‘den bâ-müşile-i Süleymâniyye ‘İsâ Beg Medresesi‘nde kâşâne-i dili ma‘mûr u ihyâ ve biñ iki yüz on dörtde Hazret-i Emîr kurbunda Cezerî Kâsım Paşa‘dan bâ-mişliyye Velîyyü‘d-dîñ-zāde Ahmed¹⁶⁵⁷ Paşa Medresesi erzânî ve biñ iki yüz on beş senesi hilâlinde kezâlik bâ-mişliyye-i müşile-i Süleymâniyye Sultân Orhan Medresesi‘ne gelip gülistân-ı ârzûnuñ bülbül-i handânı oldukça **Beyt:**

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün]

Gülşen-i dehriñ vefâsın görmedi bir murğ-ı dil

Niçe mağrûr olasıñ sen aña bülbüller gibi

me‘âlince biñ iki yüz on yedi senesi Muharremü‘l-Harâmıññ tokuzuncı günü rûh-ı latîfi ‘âzim-i dergâh-ı İlâh olup cesed-i şerîfi Bînarbaşı Mezâristânı‘nda Hazret-i Üftâde dergâh-ı şerîfi reh-güzârında pederleri kurbunda âsûde-i meşhed-i rahmet-i Rahmân‘dır. Merhûm-ı sâlifü‘l-beyân hüner ü ‘irfân ile müşârun bi‘l-benân ‘ilm ü müsîkîde nâdirü‘l-akrân evâ‘il-i hâllerinde ba‘z-ı tekâyâ vü zevâyâda mecâlis-i mevlid-i Sultânü‘l-Enbiyâ‘da ser-ğalka-i gürûh-ı zâkirân¹⁶⁵⁸ olup tarîkat-i ‘aliyye-i şüfiyyeye müntesib ve tilâvet-i evrâd u ezkâre muvâzabet ü mükibb bâb-ı keremi güşâde ve süfre-i ni‘meti heme-i muqîm ü gariibe âmâde kavîyyü‘l-mağabbet lezzîzü‘ş-şoñbet vakûr u edîb pederlerinden şoñra Kaygan-zāde Cāmi‘inde hatîb idi.

Murād-ı Şāñî Müderrisi Nakîbü‘l-Eşrāf Hācî ‘Abdu‘llāh Ağa-zāde Es-Seyyid Mehemmed Efendi:

Mağrûse-i Burusa‘da meşâhîr-i ağavât-ı sûtûde-şifâtdan El-Hāc ‘Abdu‘llāh Ağa İbnü‘l-Hāc Mehemmed Ağa-nām merd-i be-nām şulbundan belde-i mezbûrede kadem-dehende-i şahrâ-yı vücûd ve nümâyende-i hayme-i hağrâ-yı ‘âlem-i şühûd olup beyne‘l-enām Yörük-zāde denmekle be-nām olan Es-Seyyid Mehemmed Efendi‘dir. Bi-‘ināyeti‘llāhi‘l-meliki‘l-vedûd

¹⁶⁵⁷ 274a KA

¹⁶⁵⁸ 276a AE

âşâr-ı rüşd ü sedâd nâşiyesinde rû-nümûd olduğdan soñra bir miqdâr ‘ilm ü ma’rifetden hisse-dâr olduğda tarîk-i tedrişe ‘azîmet ve ruķ’a-pâre-i mülâzemet neyl ile mazhar-ı gencîne-i meserret olup biñ yüz yetmiş üç senesinde¹⁶⁵⁹ rütbe-i hâric ile Mevlûdj Süleymân Efendi Buķ’ası’nda hilâl-i maķşûdı ṭâlî’ ve ibtidâ-yı dâhil ile Kara ‘Alî Paşa ve hareket-i dâhil ile Hâce Menteş’e gelüp şem’-i iķbâli fûrûzende vü lâmi’ oldı. Ba’dehu müşile-i Süleymâniyye ile Velîyyü’d-dîñ-zâde Ahmed Paşa ve Cezerî Kâsım Paşa ve Sultân Orhan Medreseleri’ne kadem-resâ ve iki yüz on üçde bā-rütbe-i Süleymâniyye Hudāvendigār Gāzî Medresesi’ne pîrāye-baḥşā ve iki yüz on dört târiḥinde bā-mişliyye-i Süleymâniyye Medrese-i Sultân Murād-ı Şāñ ile ber-murād ve vekālet-i niķābet-i sādāt-ı kirām ile qarjın-i şeref-i is’ād ve bu ḥāl-i mes’adet-i’tiyād üzre visāde-güzjñ-i bārgāh-ı ħurrem ü şād iken biñ iki yüz on yedi sālinda mülk-i fāñjden ref’-i pāy-ı ḥayāt-ı nā-pāydār ve murğ-ı rûḥına ḥadıķa-i cināñı evgār eyledi. Maḥrûse-i merķūmede Veled-i Na’l-bend Maḥallesi’nde sa’adet-ḥāneleri kırbunda olan mu’allim-ḥāne¹⁶⁶⁰ ḥazîresinde mütevārî-i ḥāk-i mezār ve peder ü cedit ile hem-civārdır. Merḥûm-ı mûmā ileyh ḥānedān-ı kadîm müşfik ü kerîm ehl-i ni’met şāhib-i mürû’et vaķûr u edîb pîr-i mûnevverü’l-meşîb idi. Şulb-i pākinden pā-nihāde-i kâşāne-i rûzgār olan maḥdûm-ı fütüvvet-şî’ārları Es-Seyyid ‘Abdu’llāh Efendi peder-i muḥteremleri gibi ḥānedān-ı ehl-i ni’met ve şāhib-i iḥsān şāf-derûn bir zāt-ı mürû’et-nümûn olup belde-i mezbûrede meşāḥîr-i müderrisjñü’l-kirām ve merātib-i tarîk-i resmiyyeden hareket-i altmışlı rütbesine neyl ile şād-kām iken biñ iki yüz yigirmi tokuz Ramazān-ı şerîfinde ‘azm-i ziyāfet-ḥāne-i dāru’l-’adem ve peder-i mükerrerleri kırbunda ḥarîm-i kabre vaż-ı kadem¹⁶⁶¹ etmişdir.

Şarrāfiye Medresesi Müderrisi Ders-i ‘Ām El-Ḥāc Ebū Bekir Efendi:

Memālik-i vesj’a-i mesālik-i devlet-i ‘Oşmāniye’den diyār-ı Anaṭolu’da vāķı’ Saķarya każāsında Çay kıaryesinde cāy-ı vücûda kadem-resâ ve refte refte rütbe-i vukûf u şu’ûra irtikā birle ḥilye-i rüşd ü sedâd ile şûret-i ḥālî müzeyyen ve pîrāye-i kabā-yı isti’dād-ı Hudā-dād ile zāt-ı şerîfi mu’anven “*Ta’allem yā fetā fe’l-cehlu āru Ve lā yerḍā biha’l-aḥmāru*¹⁶⁶² mü’eddāsınca bir zamān menba’-i ‘ilm ü kemāl olan Birgi kaşabasında ve belde-i Engürî’de niçe müddet ‘ulemā-yı ‘izāmıñ mecālîs-i tedrişlerine aķrān ve ifāde vü takrîrlerine şarf-ı le’ālî-i ezhān ederek dest-ber-āverde-i ‘ulûm ve taḥşîl-i fezā’il-i şettā ile ma’dûd fūḥûl-i ‘izām-ı ma’ārif-mersûm olup ba’dehu Mısr-ı Kāhire’ye nehzat ve anda olan ‘ulemā-yı kirām u muḥaddişjñ-i ‘izāmıñ taḥdîş ü tedrişlerine mülâzemet ve uşûl-i ḥadış-i şerîfi telemmüz edip aḥz-ı izz ü icāzet eyledikden

¹⁶⁵⁹ 274b KA

¹⁶⁶⁰ 276b AE

¹⁶⁶¹ 275a KA

¹⁶⁶² (İlim) öğren ey genç cehalet utançtır, buna eşekler (bile) razı gelmez.

şoñra Hırameyn-i Muhteremeyn'e zāmile-bend-i i'tizām ve tavāf-ı beyt-i Hudā ve ziyāret-i ravza-i muṭahhara-i Sultānu'l-enbiyā '*Aleyhi efḍalü't-teḥāyā*¹⁶⁶³ ile Vādî-i Merve-i Şafā'da velvele-cünbān-ı şevk ü 'izām olduğdan şoñra¹⁶⁶⁴ sâ'ik-i taḳdîr-i İlāhî licām-ı hevdec-tevcîh ü 'azîmetlerin maḥrûse-i dil-güşā-yı Burusa'ya şevk ü iğrā ve belde-i mezbûrede visāde-i ḥāne-i ikāmete ittikā edip Cāmi'-i Kebîr'de neşr-i 'ulūma mübāderet ile cevāhir-i girān-ḳadr-ı faẓl u kemālî 'inde'l-'ulemā hüveydā olmağla meslek-i zümre-i fuẓalā olan ṭarîḳ-i 'ilmiyyeye şitābān ve biñ yüz ṭoksan üç târiḫinde bā-imtiḥān ibtidā-yı ḥāric ile Şūfî Sinān Buḳ'ası'na neyl ile şādmān ve muḳteẓā-yı ṭarîḳ üzre¹⁶⁶⁵ niçe medārisi güzērān ederek biñ iki yüz on altı sālinda bā-hareket-i altmışlı Şarrāfiyye'de iktisāb-ı derāhim-i merām etmişler fıtrat-ı ezeliyyelerinde vedî'a-i ilāhî olan māye-i 'ilm ü 'irfān-ı nā-mütenāhî muḳteẓāsınca meslek-i faḳr u fenāya sālîk ve ma'ārif-i bâṭiniyyeye mālîk olmak bir mürşid-i kāmiliñ dāmen-i irşādına teşebbûşe muhtāc olduğ u derk ü iz'ān edip niçe zamān-ı vāfir başr-ı başîretle çār eṭrāfa nāzır iken biñ yüz ṭoksan üç ḫilālinda maḥrûse-i Burusa'ta teşrîf-sāz-ı übbühet ü irşād olan mürşidü's-sālîḳın-i meşāyiḫ-i ṭarîḳat-ı Nakşîyye'den Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Emîn Efendi ḥazretleriniñ meclis-i sa'ādetlerine duḫûl ile şeref-nümûn ve aḫz-ı yed-i inābet ve nezd-i siyādetlerinde şeref-i muşāḥabet ile mazahr-ı e'azz-ı maṭālib-i derûn olup gecelerde evrād u ezḳār ve gündüzlerde Cāmi'-i Kebîr'de tedrîs-i 'ulūm-ı nāfi'a ile meşḡûl ve zülāl-ı füyûzāt-iştimāl-i taḳrîrleri ṭālîbān-ı dil-teşnegāne mevşûl ve Ḥaḳ şākirdānlarında naẓar-ı feyz ü himmet-i 'aliyyeleri mebzûl olmağın pîşgāh-ı ifādelerinde zānū-zede-i ḳu'ūd olan dānişverān-ı zamān-ı istifāde-i 'ilm ü kemāl ederek mesned-i 'ilm ü feẓā'ile iḥrāz ile mümtāz olmuştur. Biñ iki yüz on yedi Şevvāl'iniñ ṭokuzıncı yevmü's-şelāşe murg-ı rûḫ-ı laṭîfleri āşiyān-ı tünd¹⁶⁶⁶-cevelān ve vāşıl-ı rahmet-i Raḥmān olduğda cesed-i pākleri mürşid-i ḥaḳîḳat-intimāları 'azîz-i müşārun ileyiñ ḥānḳāh-ı 'aliyyeleri civārında olma Zeyniyye Mu'allim-ḥānesi ḥazîresinde tevdi'-i rahmetgāh-ı lzed-ı Gufrān ḳılınmıştır. Mevlānā-yı mûmā ileyh 'ālim ü 'āmil fāzıl u kāmîl 'ābid ü zāhid 'āşîḳ u mücāhid nāzûk¹⁶⁶⁷-mizāc ḥûb-imtizāc āşnā-yı rāz-ı ḥaḳîḳat evliyā-sîret şiddîḳ-menḳabet bir zāt-ı 'adîmü'l-mişāl ü melek-ḥaşlet idi. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi ve 'alā-sā'iri'l-'ulemā'i'l-'ārifîn.*¹⁶⁶⁸

Yıldırım Bāyezîd Ḥān Müderrisi İshāḳ Efendi-zāde Meḥemmed Selîm Efendi:

¹⁶⁶³ Selamların en güzel onun üzerine olsun.

¹⁶⁶⁴ 277a AE

¹⁶⁶⁵ 275b KA

¹⁶⁶⁶ 277b AE

¹⁶⁶⁷ 276a KA

¹⁶⁶⁸ Allah'ın rahmeti ona ve diğ er irfan sahibi alimlerin üzerine olsun.

Biñ yüz yetmiş tokuz târihinde revende-i ‘âlem-i beķā ve Umūr Beg Hāmūşānı’nda āsūde-i hāk-i fenā olan bāb kalemī baş kātibi İshāk Efendi merhūmuñ maḥdūm-ı ‘arāfet-mevsūmları İshāk-zāde Meḥemmed Selīm Efendi’dir. Hūrşid-i vücūdī medīne-i burc-i evliyāda pertev-fiken ve tâbiş-i isti’dād ile çeşm-i baḥtī rūşen olup mecālīs-i ‘ulyā-yı fużalā-yı kirāmi cevalān ve ‘alā-vechī’l-itķān iktisāb-ı nişāb-ı ‘ulūm u fażilet ile ğıbta-fermā-yı akrān olduķda ṭarīķ-i tedrişe duḥūl ve aḥz-ı mülāzemetle nā’il-i me’mūl olup biñ yüz yetmiş tokuz senesinde pāye-i ḥārice vaz’-ı kadem ve biñ yüz seksen üçde bā-dāḥil-i dersiyye El-Hāc Süleymān’a duḥūl ile ḥadiķa-i derūnī mānend-i bāġ-ı İrem olup ḥasbe’ṭ-ṭarīķ niçe medārisde mesned-nişīn-i takrīr ü taḥkīķ olarak biñ iki yüz on üç sālinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sultān Murād-ı Şānī erzān ve iki yüz on dörtde bā-pāye-i dāru’l-ḥadiķ-i Süleymāniyye Medrese-i Yıldırım Bāyezīd Hān tevciḥ ü iḥsān ve zāt-ı fezā’il-āyātı medrese-i celīleye bā’iṣ-i revnaķ u şān olup zümre-i ṭālibān-ı dānişverān-ı zamāne tedriş-i ‘ulūm ile güzārende-i evķāt u āvān iken biñ iki yüz on sekiz¹⁶⁶⁹ senesi ḥilālinde medrese-i ‘ālem-i ‘uķbāya ‘azm u rıḥlet ve Biñarbaşı Meķābiri’nde Mevlevī-ḥāne ḥizāsında nūhūfte-i laḥd-ı maġfired oldu. Mevlānā-yı mūmā ileyh şāḥib-i ṭab’-ı selīm müşfiķ ü kerīm ġayūr u cesūr ve āṣār-ı ‘ilm ü ‘irfān ile¹⁶⁷⁰ cevānib-i erba’ası ma’mūr niçe zamān kısmet kaleminde olan ketebe-i kirāma re’iṣ ol cihetle mā’ide-i ta’ayyüşde kāse-līş ve şakk u menāsiḥe ile eniṣ ‘ilm-i ferā’izde şāḥib-i yed-i ṭulā ve ‘uķde-güşā-yı mesā’il-i mevtā vü iḥyā olup ba’dehu künc-nişīn-i serāy-ı ‘uzlet olmuşlar idi. Ferzend-i ercmendi Meḥemmed Sa’dullāh Efendi ehl-i dāniş ü vaķār ve kalem-i mezbūrede debīr-i maġfired-şi’ār ve ma’dūd-ı zümre-i müderrisīn-i rūsūm ve eṣbāḥ u nazā’iri miyānında müselleḥ ü ma’lūm bir zāt-ı mūrū’et-mersūm olup şumār-ı le’ālī-i sinn ü sāli derece-i erba’īne vāṣıl olmuş iken biñ iki yüz yigirmi bir târihinde kırtās-ı ḥayāt-ı nā-pāydārı dest-i ecelde çāk ve pederleri ḳurbunda ġunūde-i pister-i hāk oldu.

Başcı İbrāḥīm Beg Medresesi Müderrisi Hüseyn Efendi-zāde Aḥmed Münjb Efendi¹⁶⁷¹:

Tercemesi bālāda keşīde-pīrā-yı kilķ ü imlā olan Kara Şāliḥ Efendi-zāde Hüseyn Efendi merhūmuñ şulbundan maḥrūse-i Burusa’da biñ yüz seksen üç târihinde ‘ālem-i kevne nāzil ve refte refte derece-i sinn-i imtiyāza vāṣıl ve naķd-i le’ālī vü sā’atini cihet-i taḥşīl-i hūner ü ma’rifete bāzil olup ‘ulemā-yı ‘ahdīñ pişġāḥ-ı feyż-iktināḥ-ı ifādelerinden müstefīd ve tedriş ü taḥkīķlerinden istifāza-i ‘ilm ü kemāl ederek ḳadr ü menzileti mezīd olmaġın Cāmi’-i Kebīr’de neşr-i ‘ulūm-ı nāfi’aya müdāvim ve zümre-i ṭālibān-ı dil-i müsta’iddānı çeşmesār-ı fażl u

¹⁶⁶⁹ 278a AE

¹⁶⁷⁰ 276b KA

¹⁶⁷¹ Bu biyografi KA’da kayıtlı.

kemâllerinden isâle-i zülâl-i ma'rifet eyleyerek agnâ vü itfâya harîş ü nehîm olduğdan sonra tarîk-i tedrişe 'âzim ve rûsûm-ı dîrînesi üzre mülâzım olup biñ iki yüz üç sâlinde pâye-i hârice irtikâ ile dil-şâd ve hasbe'l-'âde niçe¹⁶⁷² merâtib-i resmiyye ve gösterende-i seccâde olarak biñ iki yüz on dört Şevvâl'inde bâ-rûtbe-i şahın Medrese-i Ferhâdiyye'de hacle-i kalbi bâkûre-i şîrîn-murâd ile âbâd oldu. Biñ iki yüz on yedi sâlinde ibtidâ-yı altmışlı ile Nişancı 'Alî Paşa Medresesi'ne neyl ve biñ iki yüz on sekizde hareket-i mişliyye ile Gökdere Medresesi'nde nehr-i meserreti pür-seyl olup bi-emri'llâhi te'âlâ sene-i mezbûrede de ta'ne-i tã'un ile hâ'in-i rûtbe-i şehâdet ve Biñarbaşı'nda kurb-ı âbâ vü ecdâdında defîn-i lahd-ı rahmet olmuşdur. Merhûm-ı mûmâ ileyh baħr-i bî-kerân-ı fazîlet ve dürr-i yektâ-yı ma'rifet nazîri nâdir şâ'ir Türkî vü 'Arabî vü Fârsî nazma kâdir ehl-i intibâh mu'tekid-i ehlu'llâh muħibb-i meşâyih ü dervîşân enîs-i bâzâr-ı ma'rifet-nîşân idi.

Sultâniyye Müderrisi Hamâmî-zâde Es-Seyyid Muştafâ Efendi:

Merhûm-ı müşârun ileyh halvet-hâne-i diyâr-ı 'ademden medîne-i Burusa'da câmekân-ı 'âlem-i şühûda kudûm edip refte refte rûtbe-i fark u temyiz-i eşyâyı ihraz birle bir zât-ı kıyâset-mersûm olduğda 'ulemâ-yı 'ahdiñ mecâlis-i ifâdelerine müdâvemet ederek istifâde-i 'ulûm u fezâ'il ile mağbûtu'l-emâşil olduğdan sonra tarîkat-i 'ulemâ-yı rûsûma hıram ve lezzet-i şehd-i mülâzemetle şîrîn-kâm ve kâlâ-yı Bûkalemün-reng-i 'ilm ü kemâli qarîn-i tamgâ-yı i'tibâr u ihtirâm olmağın biñ yüz yetmiş üç sâlinde pâye-i hârice dâric ve hareket-i hâric ile ibtidâ-yı dâhil rûtbelerine 'âric ve mûşile-i şahın u hareket-i altmışlı rûtbeleriyle niçe medârise pâ-nihâde olarak iki yüz dörtde bâ-rûtbe-i Süleymâniyye Medrese-i Sultân Murâd-ı Şânî ve iki yüz sekizde mişliyye ile Yıldırım¹⁶⁷³ Bâyezîd Hân Medresesi'nde¹⁶⁷⁴ şeref-mekîn ve biñ iki yüz on üç târihinde Remzî-zâde Efendi yerine bâ-pâye-i dâru'l-hadîş-i Süleymâniyye Medrese-i Sultâniyye'de seccâde-nîşîn ve re'îs-i müderrisîn fezâ'il-âyîn olup gösterende-i bisât-ı ifâde oldukları medâris-i celîlelerde talebe-i 'ulûma tedriş ü tahkîk ü ta'lîm ü tedkîke iştigâl ve zât-ı übbehet-âyâtları belde-i mezbûrede zûbde-i kibâr-ı bâhirü'l-iclâl olduklarından umûr-ı ahâlî vü fuķarâyı ber-nehc-i istikâmet tanzîm ü rû'yet ve bu hâl üzre güzârende-i vakt ü sâ'at iken biñ iki yüz yigirmi senesinde rûh-ı revânları câme-i tünd ü 'uryân ve 'âzim-i fûşat-serây-ı cinân olup cesed-i latîfleri Deveciler Hamûşânı'nda mağsel-i ğurebâ kurbunda halvet-nîşîn-i mezâr-ı mağfiret-medârdır. Merhûm-ı mûmâ ileyh 'âlim ü 'âmil 'âkil ü kâmil şâhib-i cûd u semâhat meħâsin-sîret rahm u şefkatde müselleme mürû'et ü fütüvvetde 'âlem şalât-ı

¹⁶⁷² 277b KA

¹⁶⁷³ 277b KA

¹⁶⁷⁴ 278b AE

mefrūzayı cemā'atle edāya müdāvim ve nevāfil-i 'ibādāt u tehüccüdi ifāya mülāzım tārīkat-i 'aliyyeye münāsebeti ve hālāt-ı şūfiyyede müşāreketi der-kār ve merāsım-i ādāb u erkāne ri'āyeti bisyār ehl-i sekīne vü vakār meclis-i sa'ādetleri mekteb-i 'irfān dā'imā muşāḥabet-i 'ilm ü 'ameliyye ile sübhā-şumār-ı ezmān idi.

Keçeci-zāde Efendi Dāmādı 'Abdu'l-Laṭīf Efendi:

'Ulemā-yı be-nām-ı devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-kıyāmdan sâbıkan şadr-ı Rûm-ı fezā'il-mersûm Keçeci-zāde Efendi merḥūmuñ dāmād-ı muḥterem ve zümre-i kibār-i kuẓāt-ı 'asākır Rûmeli'den 'Abdu'l-Ḥalīm Mollā Efendi Ḥazretleriniñ vālid-i mācid-i mükerrerleri 'Abdu'l-laṭīf Efendi'dir. Maḥmiyye-i seniyye-i Sitanbul'da şulb-i peder-i büzürgvārından pā-nihāde-i menziletgāh-ı vüçüd ve cebīn-süde-i gehvāre-i¹⁶⁷⁵ 'ālem-i şühūd olup bi-luṭfi'l-meliki'l-mennān mālīk-i nişāb-ı 'ilm ü 'irfān olduḡa tārīk-i rüsūma 'azīmet edip pāye-i erba'ından infişāl ve rütbe-i ḥārice¹⁶⁷⁶ ittişāl ile muḥaşşalü'l-āmāl olup āyın-i meslek-i tedriş üzre refte refte muḡtezā-yı merātīb-i resmiyye iḥrāz-ı medāris-i 'ilmiyye ederek kibār-ı müderrisinden ma'dūdiyetle mümtāz velā-siyyemā pīrāye-i 'aḡl ü dirāyet ve meḥāsin-vāye-i fehm ü kıyāsetle beyne'l-aḡrān ser-efrāz olmaḡın Der-Sa'ādet'de heme-i zamān diḡkat ü i'tināya şāyān olan Ḳapan-ı Daḡıḡ niyābeti evāḡir-i 'ahd-ı salṡanat-ı Selīmiyye'de 'uhde-i liyākatlarına tefvīz olunup me'mūriyet-i mezkūreye mevḡūf vukū'-yāfte olan da'āvī-i 'ibādī ber-nech-i şer'-i şerīf-i fayşal-dih-i taḡḡıḡ *Vezinū bi'l-kıştasi'l-mustaḡim*¹⁶⁷⁷ ile umūr-ı ḡasbiye-i zümre-i tüccārānı mizān-ı 'adl ü inşāfda sencīde-pīrā-yı tedḡıḡ ederek 'iffet ü nezāhat ile güzārende-i vaḡt ü sâ'at iken biñ iki yüz yigirmi iki tārīḡinde Sulṡān Muşṡafā Ḥān-ı Rābi' Ḥazretleriniñ taḡt-ı ḡilāfete cülūslarında düşmen-i aşdıḡā-yı salṡanat-ı seniyye olan ḡürūh-ı eşkiyā-yı zorbāzāndan taḡlīş-i cān mülābesesiyle bir zamān küşe-i ḡafāda nihān olup ba'd-ez-ān ḡidmet-i niyābetden ma'zül ve maḡrūse-i Burusa'ya menfiyyen mevşül olmuşlar idi. Belde-i mezbūrede Vālide Sulṡān Ketḡudāsı Yūsuf Aḡa'nıñ şehādetinden çend rüz mürūrunda ḡüyyiā şüret-i iḡsānda 'uhdelerine rütbe-i Mīr-i Mīrānī tevciḡ ü erzānī buyurıluduḡı nāṡıḡ-ı emr-i ḡümāyūn-ı rü-nümün olup **Beyt:**

[*mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*]

Fetīl-i şem'-i baḡtım gerçi sulṡānım uyandırdı

Çerāḡ itdi beni ammā velāḡın yaḡdı yandırdı

¹⁶⁷⁵ 278a KA

¹⁶⁷⁶ 279a AE

¹⁶⁷⁷ Doğru teraziyle tartın. Kur'ân, İsrâ/35.

müfâdınca¹⁶⁷⁸ bu ešnâda hâll-i irâka-i dem-i nâ-haqqına dâ'ir zuhûr eden diğerk fermân-ı kazâ-cereyân mûcibince sene-i mezkûrede cellâd-ı bî-dâd-ı sipîhr-i ğaddâr pençesinde menşûr-ı hayât-ı nâ-pâydarî çâk çâk ve neyl-i şehâdetle rûh-ı revânı ferahnâk ve cesed-i latîfleri hâzret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-meliki'l-ḳadîr*¹⁶⁷⁹ Câmî'-i lâmi'ü'l-envârları cânib-i ğarbîsinde olan hâzîrede mûtevârî-i¹⁶⁸⁰ nihân-hâne-i hâk olmuştur. Merhûm-ı mûmâ ileyhiñ kâmet-i istikâmeti câme-i zîbâ-yı hüner ü ma'rifetle zîbende ve libâce-i fâhîre-i rûşd ü sedâd ile serbülend ü tîrâzende idi.

Murâd-ı Şânî Müderrisi Câmî'-i Kebîr İmâmı-zâde Maḥmûd Efendi:

Tercemesi zeyl-i şahîfede vâsıta-i kilik-i perîşân-edâ ile keşîde vü imlâ olan Câmî'-i Kebîr'de imâm-ı evvel Ahmed Efendi merhûmuñ şulbundan medîne-i Burusa'da vilâdet ve resîde-i rûtbe-i rûşd ü reşâdet olduĳda kibâr-ı meşâyîḫ-i 'aşrdan Şeyḫ Ahmed-zâde Şeyḫ Muştafâ Nesîb Efendi merhûmdan 'ilm ü fezâ'ili tahşîl ve mûriş-i leţâfet-ṭab'-ı insân olan fenn-i Farsî daḫı efendi-i mûmâ ileyhden tekmiñ eyledikden soñra tarîḳ-i rûşüm-i 'ilme râĳıb u mâ'il ve lezzet-i ḳand u nebât-ı mûlâzemetle merâret-i meşâm-ı kâmi zâ'il olup biñ yüz seksen iki sâlinde bâ-ibtidâ-yı hâric Hâce Baḫrî Buḳ'ası'nda baḫr-i meserrete müstaĳrak ve biñ yüz seksen yedi sâlinde bâ-dâḫil buḳ'a-i Seyyid Behlûl'da şâhid-i merâm ve maḳşûd-ı âyîne-i dilde muḫaḳḳık olup bundan soñra muḳtezâ-yı harekât-ı resmîye niçe medârise ḳadem-zen olarak biñ iki yüz on yedide Velîyyü'd-dîñ-zâde Ahmed Paşa'dan bâ-müşile-i Süleymâniyye Medrese-i Hudâvendigâr Ğâzî ile şâd¹⁶⁸¹ u ḫurrem ve biñ iki yüz on sekiz târiḫinde İznîk'de Süleymân Paşa'dan bâ-rûtbe-i Süleymâniyye Sultân Murâd-ı Şânî Medresesi'yle mükerrem olup sene-i merḳûmede ḫatîb-i cemâ'ât-ı ervâḫ-ı mü'minîñ olan melek-i mevt lisânında nidâ-yı *İrci'î* sem'-i cânına ilkâ ve rûh-ı şerîfi 'âlem-i beḳâya reh-peymâ olup Biñarbaşı Mezâristânı'nda pederleri ḳurbunda âsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr 'ilm ü 'irfân ile mevşûf u mezkûr ṭab'-ı şerîfleri ibtilâ-yı mükeyyifâtдан müberrâ ve envâr-ı zühd ü şalâḫ ile dil ü cânı rûşenâ maḥmûdu'l-ḫışâl memdûḫu'l-aḫvâl ḫalîm ü selîm seḫâ vü kerîm vâlid-i mâcidlerinden soñra Câmî'-i Kebîr'de imâm ve minber-i münîrinde ḫatîb-i¹⁶⁸² dil-keş-i be-nâm idi. Maḫdûm-ı necâbet-mevsûmı Es-Seyyid İbrâḫîm Efendi Pederleri gibi Câmî'-i Kebîr'de ḫatîb ü imâm ve nâm-ı nâmîsi keşîde-pîrâ-yı defter-i zümre-i müderrisîñ-i kirâm olup zîver-i 'ilm ü 'irfân ile eşbâḫ u nazâ'iri

¹⁶⁷⁸ 278b KA

¹⁶⁷⁹ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁶⁸⁰ 279b AE

¹⁶⁸¹ 279a KA

¹⁶⁸² 280a AE

miyânında mu'azzez u muvaqqar iken ol dağı biñ iki yüz yigirmi beş târîhinde 'âzim-i câmi'-i şehristân-ı beķā ve vâlid-i muhteremleri kırbunda mütevârî-i cevî-i ğabrâ olmuşdur.

Müderrişinden Re'îsü'l-Küttâb Orhan İmâmî-zâde Ahmed Reşîd Efendi:

Şehr-i Filibe'de 'azm-i şehristân-ı beķā eden Orhan Câmî'i İmâmî Mehemmed Emîn Efendi merhûmuñ maħdûm-ı ma'ârif-güsterleri ve mesbûku'z-zıkr İmâm-zâde Mehemmed Sa'îd Efendi'niñ birâder-i kihterleri Ahmed Reşîd Efendi'dir. Medîne-i Burusa'da şulb-i mûmâ ileyhden nümâyende-i dîdâr ve âşâr-ı rüşd ü sedâd nâşiyesinde bedîdâr olduķda taħşîl-i 'ulûma sa'y-i bisyâr ve 'ulemâ-yı 'aşrıñ meclis-i ifâdelerinden âmed-şod-ı derse bezl-i naķdîne-i iktidâr ederek cüz-dân-ı derûn-ı sa'âdet¹⁶⁸³-maķrûnı mâl-â-mâl-i 'ilm ü kemâl ve cil-bend-i dil ü cânı meşhûn-ı icrâ-yı ma'ârif-i nâdirü'l-mişâl olup şikesteħaţ-ı ta'lîķe şab'-ı nezâket-güsteri mâ'il ve niçe seneler üstâd-ı kâmile ĥidmet ve temeşşük-i ĥaţ-ı ta'lîķe muvâzabet edip fenn-i ĥaţ-ı mezbûruñ daķâyık u ĥaķâyıkına vâsıl olduķda me'zûn ü mücâz ve ĥâ'iz-i pûl taķlîd ü mücâz edip ĥaķķā ki ķavâ'id-i ĥaţ-ı mezkûrda üstâd-ı nâdirü'l-aķrân olmağla ĥaţ-nüvîsân-ı ebnâ-yı zamâna haftada iki ğün ta'lîm ü irâ'et ve peder-i muhteremleri ma'iyetinde maħkeme-i şuĝrâda ĥidmet-i kitâbet ve bu vechle şakk u inşâyı taħşîle bezl-i midâd-ı himmet ve ba'de řarîķ-i rûsûm-ı 'ulemâya 'azîmet ve aĥz-i ruķ'a-i mülâzemetle ĥâ'iz-i rûtbe-i meserret olup biñ iki yüz dârt sâlinde ibtidâ-yı ķademe-i süllem-i merâtib-i resmîye olan pây-e ĥârice 'urûc ile necm-i baĥtı fıŗûz ve iki yüz toķuzda bâ-ĥareket-i ĥâric Mevlûdî¹⁶⁸⁴ Süleymân Efendi Buķ'ası'nda dil-efrûz olup birâderleri Sa'îd Efendi vefâtında maħkeme-i merķûmede bi'l-istiķlâl kitâbete mâlik ve giderek mevâlî-i 'izâm taraflarından niyâbet maħkeme-i mezkûre 'uhde-i liyâķatlarına ihâle olmağla ber-vech-i ĥaķķāniyyet aĥķām-ı şerî'at-ı muşahharayı icrâya sâlik olmuş ve umûr-dîde vü ķâr-âzmûde mahâret-i şakk u inşâ ve ĥall ü 'aķd-ı mesâ'il-i mevtâ vü ihyâda kemâli nümâyân bulunmuş olmağla maħkeme-i kübrâda kısmet-i 'askerî ķaleminde niçe zamân re'îs ü muķtedâ ve âyîn-i dîrîn-i řarîķ-i 'ulemâ üzre ba'z-ı medâris-i resmîyyeye pârsâ olarak ĥareket-i altmışlı rûtbesine neyl ile kām-revâ olduķda *li-kulli ecelin kitâbun*¹⁶⁸⁵ naşş-ı celîli fehvâsınca sicill-i 'ömri muşavvî'l¹⁶⁸⁶-elķâb olmağın biñ iki yüz yigirmi üç Muĥarremü'l-Ĥarâmında 'âzim-i maħkeme-i 'âlem-i beķā ve cesed-i laţîfi Bıñarbaşı'nda Düstûr-ĥân Buķ'ası ittişâlinde âsûde-nişîn-i ĥâk-ı fenâ oldu. Merhûm-ı mûmâ ileyh ehl-i 'ilm ü dâniş ve zât-ı nezâhat-âyâtı mecmû'a-i ma'ârif hâmiş ehl-i vaķâr u edeb kitâb-ı aĥlâķı zeheb-i ĥusn-i ĥaşâ'il ile müzehheb mıştar u şâ'îķ-i i'tidâkden bîrûn ķirk-âb-ı rişvet-i ğün-â-ğün-ı

¹⁶⁸³ 279b KA

¹⁶⁸⁴ 280b AE

¹⁶⁸⁵ Her ecelin (vadenin) bir yazısı vardır. Kur'ân, Rad/38.

¹⁶⁸⁶ 280a KA

‘ibâddan dâmen-i ‘işmeti maşûn ve semm-i helâhil-i hûkûk-ı erâmil ü eytâmdan dimâg-i dil ü cânı me’mûn re’âyâ vü berâyâ şîretinde râzî vü şâkir ve erbâb-ı meşâlih diyânet ü ‘iffetini tâlî vü zâkir olup kemân-keşlikde dağı zûr-ı bâzûsı mânend-i seng-nişân-ı müstebân ve meydân-ı tîr-endâzânda şâhib-i menzil bir zât-ı şecâ’at-‘unvân idi.

Müderrişin-i Kirâm ve Aşhâb-ı Ders-i ‘Âmdan Geyveli El-Hâc ‘Alî Efendi:

Diyâr-ı Anadolı’dan Geyve kaşabasında zâhir ü bedîd ve tahşîl-i ‘ilm ü kemâl zımnında maḥrûse-i Burusa’ya ḳadem-resîd ve fuẖâlâ-yı ‘ahddan ders-i ‘âm Aḥîşḳavî Fâzıl Ḥasan Efendi Ḥazretleriniñ ḥuzûr-ı sa’âdetlerinde¹⁶⁸⁷ istifâza-i envâ-i ‘ulûm etmekle bünyân-ı serây-ı dil-i merâmını teşbîd edip fâzıl-ı mûmâ ileyhden Câmî-i Kebîr’de ‘ıkd u tertîb olunan meclis-i ‘ulyâda mevcûd ‘ulemâ-yı feẖâ’il-nümûduñ müvâcihlerinde aḥz-ı ızn ü icâzet ile rütbe-i ḳadri mezîd olduḳda belde-i mezbûrede vâḳı’ Ḳayḡan-zâde Câmî-i Lâmi’ü’l-Envârında neşr-i ‘ulûm-ı nâfi’aya meşḡûl ve ṭarîḳ-i tedriṣe mevşûl ve şeref-i mülâzemetle nâ’il-i me’mûl olup biñ iki yüz altı târîḫinde bâ-ḥâric Ḳalender-ḥâneye mâlik ve iki yüz yedi senesinde ḥareket-i ḥâric ile Çübân Beg Buḳ’ası’na gelüp aḡnâm-ı feraḥ u sürûrî mer’â-yı âmâlde ra’iyye¹⁶⁸⁸-i sâlik ve biñ iki yüz sekizde bâ-ḥareket-i dâḫil-i dâru’l-ḥadiş Velî Ḥalîfe’de kişver-i dilde olan cünûd-ı ḡumûmı târik olup biñ iki yüz on yedi sâlinde ol şîr-i pîşe-i taḥḳîḳ ü ḳḳân Esediyye Medresesi’nden ibtidâ-yı altmışlı ile Medrese-i Ḥüseyn Paşa’ya bâ’îs-i revnaḳ u şân ve iki yüz yigirmi birde bâ-ḥareket-i altmışlı Ḥüseyn Çelebi Medresesiyle münşerihü’l-cenân olup zât-ı feẖâ’il-âyâtı pîrâye-i ‘ulûm-ı nâfi’ü’l-me’âl ile maḥşûdu’l-emşâl olmaḡın dâ’imâ tedriṣ ü taḥḳîḳ ile iştigâl ve zümre-i talebe-i ‘ulûma ḳsâle-i feyz ü kemâl üzre iken biñ iki yüz yigirmi üç senesinde kevkeb-i sa’d-ı rûḥ-ı latîfleri burc-ı cesed-i şerîflerinden ḡarib ve müdâme-i memâtı sâḳî-i ecelden şârib olup Ḥazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu’l-ḥatîr*¹⁶⁸⁹ câmî-i şerîfiniñ cânib-i ḡarbîsinde reh-güzârdâ medfûn ve baḥr-i bî-kerân-ı rahmet-i rahmâna müstaḡraḳ u maḳrûndur. Merḥûm-ı mezbûr faẖl u kemâl ile meşḥûr ‘âbid ü zâhid muttaḳî vü mücâhid şâhib-i aḥlâḳ-ı ḥamîde ve mâlik-i eṭvâr-ı pesendide-ḥâl-i evâsıtında edâ-yı ḥaccü’l-İslâm ve ziyâret-i ravza-i muṭahhara-i seyyüdü’l-enâm ârzûsıyla cânib-i Ḥicâza ‘azîmet¹⁶⁹⁰ edip Şâkir-zâde Efendi merḥûm Medîne-i Münevvere ḳâzîsı olmaḡla ol belde-i ṭayyibede bir sene-i kâmile efendi-i mûmâ ileyhe nâ’ib ve bu cihetle ḥâ’iz-i e’azz-ı maṭâlib olmuş idi.

Velîyyü’l-d-dîn-zâde Aḥmed Paşa Müderriş-i Mevc-zâde Ḥüseyn Efendi:

¹⁶⁸⁷ 281a AE

¹⁶⁸⁸ 280b KA

¹⁶⁸⁹ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁶⁹⁰ 281b AE

Terceme-i hāl-i hakikat-iştimālî bālâda meşûr efḍalü'l-fuzalâ-yı devrân ve a'lemü'l-'ulemâ-yı zamân Mevc-zâde Hâce 'Abdu'r-Rahmân Efendi Hazretleriniñ nesl-i muṭahharlarından medîne-i Burusa'da 'âlem-i şühûda nâzil ve vakt-i¹⁶⁹¹ şâb-ı hevâ-yı âyineden hengâm-ı sinn-i şelâşîne gelince mâ'il-i hevâ-yı bî-hâşıl ve sâlik-i vâdj-i da'vâ-yı bî-tâ'il olup eṭvâr-ı nâ-sezâ ile semt-i mezellet-i rûsvâyide şitâbân etmekde iken muḳtezâ-yı tevḫîk-i İlâh şûret-i 'izzet hâl-i 'ulemâya ve mezellet-i zümre-i cühelâyâ 'ayn-ı intibâh ile nigâh ve bunca zamân naḳdjine-i evḳât-ı 'ömr-i 'azîzini telef ü izâ'at etdigine nedâmet ile âh vâh edip taḥrîk-i bād-ı feyz-i Rabbü'l-'ibâd ile mehd-i bedende tıfl-ı cânı ḥûb-ı ğafletden âġâh olmaġla otuz yaşında Câmî'-i Kebîr'de 'Abdu'llâh Efendi merḥûmdan mânend-i tıfl-ı ebced-ḥân besmele-güŷân olmaġın bi-'inâyeti'llâhi'l-meliki'l-mennân ḥatm-i Qur'ân-ı 'azîmü's-şân eyledikten soñra *El-'urûku neẓâ'a*¹⁶⁹² sırrı kendüde nümâyân olup 'ulemâ-yı 'aşrıñ mecâlis-i ifâdelerine rû-nihâde ve takrîr ü tedrîsleri feyzinden istifâza vü istifâde edip on sene zarfında pîrâye-i ḳabâ-yı 'ulûm u feẓâ'il ile ḳâmet-i bālâsı müzeyyen ü muvaşşah ve ser-mâye-i hidâyet-vâye-i sa'y u ictihâd ile zât-ı sûtûde-şifâtı ḥâşâk-ı cehl ü feẓâḥatdan mûnaḳḳah olduġda Câmî'-i Kebîr-i Yıldırım Bâyezîd Hânî'de neşr-i feẓâ'il ü 'ulûma ibtidâ ve tedrîs-i ü tedḳîḳ ile güzârende-i şubḥ u mesâ iken ṭarîḳ-i rûsûm-ı 'ilmiyyeye şitâb ve biñ yüz ṭoksan dört târîḫinde lede'l-imtiḥân şâniye-i Şa'bâniyye¹⁶⁹³ ḥâricine zafer-yâb ve ṭoksan yedi senesinde bâ-ḥareket-i ḥâric Lâmi'î Çelebi Buḳ'ası'nda lem'a-tâb ve iki yüz on sekizde Ḳâsım Şubaşı'dan bâ-ḥareket-i altmışlı Mollâ Hüsrev Medresesi'ne gelüp ḳadr ü pâyesi ḥatîr ve ḥareket-i mişliyye ile ba'z-ı medârisi daḫı güzârende ederek bâ-müşile-i Süleymâniyye Medrese-i Velîyyü'd-dîn-zâde Aḥmed Paşa ile kâmkâr olduġda şîṭ ü şöhreti âfâḳ-gîr olmuş idi¹⁶⁹⁴. 'Âḳıbetü'l-emr bu güzergâh-ı fenâda müddet-i ders ü devrleri resîde-i rahle-i ḥitâm ve biñ iki yüz yigirmi üç sâlinde rûḥ-ı şerîfleri 'âzim-i dâru's-selâm olup Bîñarbaşı Ḳapısı ḳurbunda mütevâri-i mezâr-ı rahmet-âşâr-ı melikü'l-'allâmdır. Merḥûm-ı mezbûr ḳudemâ-reftâr 'acîbü'l-heykel ve'l-eṭvâr cesûr u ġayûr edîb ü vaḳûr bir rütbelerde neşr-i 'ulûma ḫariş ü nehîm idi ki yollarda ešnâ-yı meşy u ḫîrâmında dest-i feẓâ'il-peyvestine zîver olan kitâb-ı şerîfe şarf-ı nazar ve maḥall-i tedrîs ü taḥḳîḳini muṭâlâ'a vü ezber ederek zuhûb u güzêr etmek 'âdeti olmuş ve sinn ü sâli derece-i heftâdı tecâvüz eylemiş bir zât-ı meḥâsin-güster idi.

Şûfî-zâde Ders-i 'Âm Es-Seyyid Hâfîz 'Abdu'r-Rahmân Efendi:

¹⁶⁹¹ 281b KA

¹⁶⁹² Irklar ayrılır.

¹⁶⁹³ 282a AE

¹⁶⁹⁴ 281b KA

Tercemesi zeyl-i şahîfede gürûh-ı zâkirân faşlında hâme-pîrâ-yı iş'âr olan ser-levha-i zümre-i mûsîkî-şinâsân Şûfî-zâde Es-Seyyid Ahmed Efendi merhûmuñ şulbundan mahrûse-i Burusa'da Duğter-i Şerif Mahallesi'nde ol pûr-ı hayr-ı halef-i hânedân-ı pederi 'izz ü şeref olup ser-mâye-i 'ömr-i 'azîzini telef etmeyip kavâ'id-i tecvîd üzre Hâfız-ı Kur'ân-ı 'azîmü's-şân ve hâmil-i kelâm-ı şerîf-i Rahîm ü Rahmân ve fuзалâ-yı kirâm-ı 'ahdîñ mecâlis-i tedrîs ü tahkîklerinde 'alâ-vechi'l-itkân tahşîl-i 'ulûm u fezâ'il-i bî-kerân etmekle gıbta-fermâ-yı selef olmuş idi. Burusa tarîk-i tedrîsine irtikâ ve biñ yüz¹⁶⁹⁵ toksan beş târîhinde bâ-hareket-i hâric Lâmi'î Çelebi Buk'ası'na lem'a-pîrâ ve kuṭbu'l-'ârîfîñ gavşû'l-vâşîlîñ hazret-i sultân Emîr *ḳuddise sirruhu'l-ḥatîr*¹⁶⁹⁶ Câmî-i lâmi'ü'l-envârlarında imâm ve şem'-i mihrâb-ı 'izz ü ihtirâm ve minber-i münîrde ḥatîb-i nağme-serâ-yı belâğat-irtisâm olup biñ iki yüz¹⁶⁹⁷ birde ibtidâ-yı dâhil ile Seyyid Meḥammed Uşûl Buk'ası'nda şereâfet-penâh ve iki yüz yedi târîhinde Medrese-i Ferhâdiyye'de rûy-ı dil-cûy-ı şîrîñ murâdına nigâh eyleyüp biñ iki yüz on altı sâlinde bâ-rûtbe-i Şahñ müderris-i Medrese-i Perî-Peyker ve bundan soñra ḥasbe't-tarîk ba'z-ı medâris-i mü'essesede seccâde-güster olup rûz-ı âzîne ba'de'l-cum'a câmî-i sultân Emîr'de kürsî-pîrâ-yı va'z u naşîḥat ve eyyam-ı ve-sâ'irede ba'z-ı mesâcid-i mübârekelerde tâ'ife-i nisvâne beyân-ı ḥall ü ḥurmet etmek üzre iken biñ iki yüz yigirmi üç sâlinde şûf-ı hayât-ı müste'ârı vücûd-ı şerîflerinden 'ârî ve rûḥ-ı latîfleri 'âzîm-i dergâh-ı Bârî ve cenâze-i rahmet-âşârları zîkr ü tevḥîd ile zâviye-i Zeyniyye'de Şeyḥ 'Abdu'l-Latîf Ḳudsî Hazretleriniñ türbe-i 'ulyâlarınıñ cânib-i şarkısında mütevârî-i laḥd-ı mağfîret-i Kirdgârî olmuşdur. Merhûm-ı mezbûr 'ulûm u fezâ'il ile meşhûr şafvet-i şafâ-yı ḥüsn-i 'akîde ile dil ü cânı muşaffâ ve kuḥl-ı âdâb u 'irfân ile başâr u başîreti mücellâ niçe kibâr-i meşâyîḥiñ bezm-i 'âlîleriyle şeref-yâb olup envâr-ı dîdârlarıyla müstenîr olmuş bir pîr-i sâl-ḥurde-i rûşen-zamîr idi.

Murâdiyye Müderrisi 'Aynî Ekber-zâde Meḥammed Faḥrû'd-dîñ Efendi:

Tercemesi bâlâda hâme-güzâr-ı silk-i sûtûr-ı fuзалâ-yı kümmelîñ ve 'ulemâ-yı ma'ârif-âyînden 'Aynî Ekber-zâde 'Abdu'l-Ġafûr Efendi merhûmuñ necl-i muḥteremleri Meḥammed Faḥrû'd-dîñ Efendi'dir. Medîne-i burc-ı evliyâ-yı Burusa'da şulb-i müşârun ileyhden tâlî' ve mihr-i münîr-i 'ilm ü 'irfân cebîñ-i sa'âdet-ḳarîñinde lâmi'¹⁶⁹⁸ olduğda aḥz-ı mülâzemetle tarîk-i tedrîse 'azîmet edip biñ yüz seksen altı târîhinde pâye-i hârice dâric ve biñ yüz toksan iki sâlinde bâ-hareket-i¹⁶⁹⁹ hâric Ḳarışdıran Süleymân Paşa'ya 'âric ve biñ yüz toksan altı

¹⁶⁹⁵ 282b AE

¹⁶⁹⁶ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁶⁹⁷ 282a KA

¹⁶⁹⁸ 283a AE

¹⁶⁹⁹ 282b KA

senesinde bā-dāh̄il Şāh Sultān Medresesi'nde er̄ike-pīrā-yı mesārr ve tok̄san sekizde bā-h̄areket-i dāh̄il Şūfī Sinān Buk'ası'yla kām-kār olup biñ iki yüz birde bā-müşile-i Şāhn Esediyye Medresesi'ne zafer-yāb ve iki yüz beşde bā-rütbe-i Şāhn Kara Muştafā Paşa'da rif'at-ı iktisāb ve iki yüz tokuzsa ibtidā-yı altmışlı ile Müftī Aḥmed Paşa Medresesi'ne ism-i sāmīleri kayd ve iki yüz on üç ḥilāinde bā-i'tibār-ı hareket-i altmışlı Medrese-i Şāhīn Lālā'yı şayd edip ve iki yüz on beşde bā-müşile-i Süleymāniyye Medrese-i "Vā'iziye ile vāşıl-ı emniyye ve iki yüz on yedide pā-nihāde olduḡu Ḥamza Beg Medresesi'nden iki yüz yigirmi tārīḡinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i"¹⁷⁰⁰ Murādiyye ile nā'il-i faḡriyye olup biñ iki yüz yigirmi yedi Rebī'ü'l-Evvelisinde 'āzim-i ḥuld-i berīn ve cesed-i laṭīfleri Ḥazret-i Emīr *ḡuddise sırruhu'l-ḡadīr*¹⁷⁰¹ Cāmi'-i Şerīfleriniñ cānib-i ḡarbsinde olan sāḡa-i biḡişt-nümāda vālid-i mācidleri ḡabr-i münīrine tevdi' ü tedfīn olunmuşdur. Merḡūm-ı mūmā ileyh 'āḡil ü kāmīl memdūhu'l-ḡaşā'il ḡalīm ü selīm mütedeyyin ü müstakīm vaḡūr u edīb bir pīr-i mūnevverü'l-meşīb idi. Maḡdūmları 'Aynī Ekber-zāde Meḡemmed Rāşid Efendi biñ iki yüz altı tārīḡinde ṡarīḡ-i tedrişe duḡūl ve devr-i buḡā'a-ı resmiyye ederek biñ iki yüz otuz iki sālinde bā-rütbe-i hareket-i altmışlı Şāhīn Lālā Medresesi'ne mevşūl olup emniyye-i neyl-i mevleviyyet-i devriyye ile medrese-i mezbūreden taḡrīḡ-i perr ü bāl edip biñ iki yüz otuz dört senesinde Şeyḡūl-islām Mekḡi-zāde Muştafā 'Āşim Efendi ḡazretleriniñ meşīḡat-i ūlālarında mukteżā-yı ḡadr-i¹⁷⁰² İlāhiyye zümre-i mevālī-i devriyyeye iltihāk ve dāḡ-ı derūn-ı erbāb-ı istiḡḡāk olup biñ iki yüz elli dört sālinde def'a-i şāniye Filibe'de tekmiḡ-i müddet-i¹⁷⁰³ mevleviyyet ile münḡarifü'l-mizāc der-i 'aliyyeye 'avdet etmiş ve sene-i mezbūre Şevvāl'inde maḡmiyye-i mezkūrede 'āzim-ı dār-ı cezā ve anda defīn-i ḡāk-i fenā olmuşdur.

Aşḡāb-ı Ders-i 'Ām ve Müderrisīn-i Fezā'il-irtisāmdan Ḥāce İsmā'īl Efendi:

Medīne-i biḡiştāsā-yı Burusa'da Pirinc Ḥānı muḡāzīsinde vāḡı' El-Ḥāc 'İvāz Paşa Medresesi'nde ḡuc-re-nişīn-i ikāmet ve seccāde-güzīn-i meslek-i istiḡāmet ve zāt-ı fezā'il-āyātı külfet-i kedd-i izdivācdan āzāde olup tīḡ gibi mücerred ü pāk ve şavma'a-i derūn-ı sa'ādet-meşḡūnı envār-ı zūhd ü şalāḡ ile tābnāk olan medrese-i 'ilm ü 'irfāniñ ḡāce-i ercmendi ders-i 'ām İsmā'īl Efendi Ḥazretleridir. Ebu'l-fütūḡāt ve'l-maḡāzī Ḥudāvendigār Ḡāzī Ḥazretleriniñ evḡāf-ı şerīfeleri ḡurrālarından cebelde bir ḡaryede vilādet ve taḡşīl-i 'ilm ü ma'ārif içün maḡrūse-i Burusa'ya naḡl ü hicret edip evvelen a'lem-i 'ulemā'ü'l-mütebaḡḡirīn efḡalü'l-fużalā'i'l-müteverri'īn Dāye Ḥatun Cāmi'i İmāmı ders-i 'ām El-Ḥāc Aḡmed Efendi merḡūmdan aḡz-ı ḡavā'id-i 'ulūm

¹⁷⁰⁰ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenāra yazılmıştır.

¹⁷⁰¹ Kadīr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁷⁰² 283a KA

¹⁷⁰³ 283b AE

ve şāniyen merhūm-ı mūmā ileyhiñ telāmizlerinden medrese-i mezbūrede sākin ve nāşir-i cevāhirü'l-'ulūm ile'l-mesākīn olan merhūm Mūsā Efendi'den tekmi'l-i fevā'id-i mantūk u mefhūm etmekle Cāmi'-i Kebīr'de ve medrese-i mezkūrede t̄ālib-i 'ilm-i şerīf olan mollā-yı dānişverāna neşr-i ma'ārif u fazīlet ile üstād-ı mağbūtu'l-emşāl olduḡda t̄arīḡ-i tedrişe revende ve biñ iki yüz birde bā-ḡāric buḡ'a-i Şūfī Sinān'a neyl ile¹⁷⁰⁴ çerāḡ-ı ḡucce-i murādı t̄ābende olup ba'dehu ibtidā-yı dāḡil ile müderris-i Medrese-i Nuşret Paşa ve bā-ḡareket-i dāḡil-i Şāniye Şa'bāniyye ve bā-mūşile-i Şaḡn İnce Güzel medreselerine ḡadem-resā olmuşlar idi. Ḳānūn-ı t̄arīḡ-i 'ilmiyye üzre ba'z-ı medāris-i mü'essede seccāde-ḡüster ve erīke-i tedriş ü taḡḡiḡe vüçūd-ı fezā'il-nümūdları zīb ü zīver¹⁷⁰⁵ ve envār-ı 'ibādāt u t̄ā'āt ile zāhir ü bāḡınları müzeyyen ü münevver iken biñ iki yüz yigirmi yedi t̄arīḡinde da'vet-i Ḥaḡḡ'a lebbeyk-zen-i icābet ve rūḡ-ı laḡīfī beytü's-şeref-i 'illiyne 'azm ü rıḡlet edip cesed-i sa'ādetleri Şeker Ḥāce Cāmi'i ḡaziresinde reh-ḡüzārda mütevārī-i ḡāk-i fenā ve mütena'im-i ḡand u nebāt-ı raḡmet-i Ḥudā oldu. Mevlānā-yı mūmā ileyh zīkr ü beyān olunduḡu üzre tedriş-i 'ulūma müştāḡil ve envār-ı şalāḡ u taḡvā cebīn-i pākinde müşte'il bir pīr-i sūtūde-şifāt-ı şāf-dil idi. İrtihāllerinden üç dört sene ḡüzārende-i Şeker Ḥāce Cāmi'i İmāmı Cābī-zāde Efendi 'āzim-i dār-ı beḡā olmaḡın mevlānā-yı mūmā ileyhiñ ḡabr-i şerīfleri ḡüşādına ictisār kılınmış ba'de'l-fetḡ-i vüçūd-ı pūr-sūd ve kefen-i 'anber-ālūdları dehān-ı şū'bān-ı ḡāke ḡırām ve cesed-i sa'ādetleri ter ü t̄āze olarak ḡunūde-i pister-i laḡd-ı maḡfired-i kerīmi'l-'allām iduḡı mu'āyene olunduḡda imām-ı mezbūr yine ol maḡalde ḡabr-i āḡere defn olunmuşdur.

Müderrisīñü'l-Kirāmdan Aḡşu Ḳaryeli-zāde Es-Seyyid Meḡemmed Emīn Efendi:

Ḥānedān-ı aḡavāt-ı maḡrūse-i Burusa'dan olup kārgeh-nişīn-i ticāret Aḡşulī-zāde Ḳuḡnucı 'Abdu'llāḡ Aḡa merḡūmuñ maḡdūm-ı meḡāsin-rūsūmı Es-Seyyid Meḡemmed Emīn Efendi'dir. Mecrā-yı 'ālem-i ḡaybdan maḡrūse-i Burusa'da mezra'a-i şehādet¹⁷⁰⁶ revān ve seyelān-ı feyz-i ilāḡī āb-ı nāb-ı rüşd ü sedād çeşmesār-ı ḡālinde feverān eyledikde mā'i'l-ḡayāt-ı 'ilm ü edeb ile sebū-yı fu'ādını leb-ā-leb eylemek sevdāsiyla yenbū-ı 'ulūm u ma'ārif olan ba'z-ı 'ulemā-yı 'aşrīñ ḡalka-bendān-ı mecālis-i ifādelerine ittişāl ve bi-ḡadri'l-istiḡā'a sīr-āb-sāz-ı zülāl-i rūḡ-baḡş-ı ḡüner ü kemāl olduḡda āzmāyiş-i isti'dād-ı ezeliyye ve efzāyiş-i nafaḡa-i rūziyye zımnında belde-i mezbūre maḡkeme-i kübrāsında vāḡı' bāb ḡalemine şudūr-ı imā-yı ḡüsn-i ḡabūl ile ḡadem-nihāde-i duḡūl olup bilā¹⁷⁰⁷-infişāl levāzım-ı mülāzemete tertīb-i mihbere-i işḡīḡ birle iḡāle-i idāre-mikneti kılınan ferā'id-i eyyām-ı ḡidmeti vāsītatü'l-'ıḡd-ı manzūme-i

¹⁷⁰⁴ 283b KA

¹⁷⁰⁵ 284a AE

¹⁷⁰⁶ 284a KA

¹⁷⁰⁷ 284b AE

‘ömr-i ‘azîz ederek mālzeme-i fenn ü kitābeti tahşîl ve ‘ilm-i şakk u inşâyı tekmiş eyledikten sonra silkü’l-le’âl-i zümre-i müderrisîn-i kirāmda intizām arzûsıyla ṯarîk-i tedrîse tahrik-i rehvar-ı hîrām biñ iki yüz yedi tārîhinde bā-rû’ûs-ı hümâyûn rütbe-i ibtidā-yı hārice neyl ile be-kām olup vākî’ muktezā-yı cevdet-i zihn-i pākî istiknāh-ı hākāyık u ma’ānîde kemālî āşkār ve nāv-dān-ı hāme-i dil-cūsından cārî olan midād-ı ma’ārif ü hūner nezd-i ‘urefā-yı zamānda bedîdār olduğundan giderek elķāb-ı bedî’a-i hayşîyyet zāt-ı mehāsin-kirdārı tahşîye-pîrā-yı veşîka-i imtiyāz u i’tibār olmağın kalem-i mezbûrda riyāset-menzilesinde olarak Kātib-i Şānî-i ma’ālî-‘unvān ve merca’-i umûr-i ricāl u nisvān ve ṯarîk-i tedrîsde dağı hasbe’r-rûsûm niçe buķā’-i resmiyyeye şeref-pîrā-yı kudûm olarak bā-rütbe-i ibtidā-yı altmışlı Köpüklî Medresesi’ne müderris olup bu hālāt-ı nîk-hîşāl ile güzārende-i şühûr u āvān iken biñ iki yüz¹⁷⁰⁸ yigirmi yedi tārîhinde ğurre-i şubh-ı hayātî vāşıl-ı şām-ı memāt ve ser-nāme-i ruķ’a-i ‘ömrî mahv-şude-i dest-i hādimü’l-lezzāt olup cesed-i şerîfî Deveciler Meķābiri’nde āsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr ‘ilm ü ‘irfān ile meşhûr şakk u inşāsı maķbûl ü müselleme cihet-i ‘iffet ü istikāmetde şābitü’l-kadem ehl-i ülfet hoş-şoğbet tanzîm-i maşālîh-i enāmda fetķ u retķe ķādir ve tesviye-i umûr-ı şîğār u kibārda hāl ü ‘aķda muktedir bir zāt-ı mehāsin-me’āşîr idi.

Sultān Orķan Müderrisi Ders-i ‘Ām Şūfî-zāde Hāfîz Aķmed Efendi:

Ėorbalı Göynük ķaşabasında vilādet ba’dehu maħrûse-i Burusa’ya hicret edip kıdve-i ‘ulemā-yı kāmîlîn ve usve-i fużalā-yı ‘āmîlîn Sultāniyye¹⁷⁰⁹ müderrisi Mısrîyyü’l-Hāc Muşţafā Efendi merhûmuñ dā’ire-i ‘aliyyelerine intisāb ile kām-yāb olup cenāb-ı sa’ādet-me’āblarından tahşîl-i ‘ilm ü kemāla āġāz ve envā’-i hūner ü ma’ārifî şandūka-i seniyye-i bî-ķînesine idhāl ile aķrān-ı sa’ādet-iķtırānı miyānında bāhirü’l-imtiyāz ve Şūfî-zāde Aķmed Efendi denmekle mümtāz olduğda ṯarîk-i rûsûm-ı tedrîse vaz’-ı ķadem ve biñ yüz toķsan iki senesinde bā-rütbe-i hāric Mevlûdî Süleymān Efendi Buķ’ası’na neyl ile şād u ħurrem ve toķsan beşde hāreket-i hāric ile Selçuk Sultān dersîyyesiyle şādmān ve biñ iki yüzde bā-hāreket-i dāğil dāru’l-ħadîş-i Velî Ėalîfe’de rûy-ı merāmı ħandān ve ba’d-ez-ān hārekāt-ı resmiyye üzre devr-i teselsül-i medāris-i ‘ilmiyye ederek dest-i iftiħārı cilvegāh-ı rû’ûs-ı ‘izz ü ‘unvān olup biñ iki yüz yigirmi sālînde bā-müşile-i Süleymāniyye Medrese-i Sultān Orķan Ėān¹⁷¹⁰ ile kām-kār ve medrese-i mezbûrede rağbet-i fūhūma tedrîs ü taķķîķ ederek güzārende-i leyl ü nehār iken biñ iki yüz yigirmi sekiz tārîhinde ‘alāyık-ı dehr-i fānîden berçîde-i dāmān ve murğ-ı rûhî fezā-yı ‘ālem-i

¹⁷⁰⁸ 284b KA

¹⁷⁰⁹ 285a AE

¹⁷¹⁰ 285a KA

beḳāya ‘azm u ṭayerān edip ebvāb-ı ḳal‘a-i Burusa’dan Bābü’z-zemīn ḳurbunda olan dāru’l-ḥadīṣ ḥazīresinde defīn-i ḥāk-i ḡufrāndır. Merḥūm-ı mūmā ileyh ‘ilm ü faẓīlet ile şehīr ve fenn-i ṣakk u inṣāda ‘adīmü’n-nazīr olmaḡla şehir-i mezkūrda vāḳı’ teftīṣ-i maḥkemesinde re’īṣü’l-küttāb ve nīzām-künende-i umūr-ı şeyḡ ü ṣāb olup zeyl-i nāmūs-ı ‘ıffeti çirk-āb-ı ṭama’-i ḥāmdan pāk u ‘ārī ve maṣāliḡ-i ‘ibād zımnında terkīm olunan veṣā’iḳ u ṣukūkuñ resm-i ‘ādīsinden mā-‘adā ḥabbe-i vāḡide ḳabūl etmek muḡāyir-i ṭab’-ı istiḡnā-kirdārı idi. Müderrisinden maḥdūmları Şūfī-zāde Sa’īd Efendi pederleri yerine teftīṣ-i Ḥarameyen maḥkemesinde re’īṣü’l-küttāb ve niçe sinīn maḥkeme-i kübrāda bāb-ı niyābeti ḡidmetiyle¹⁷¹¹ kām-yāb iken iki yüz elli beş Zī’l-ḡicce’sinde ‘illet-i zayḳ-ı ṣadrdan vefāt edip vālidı civārında medfūndur.

Der-Kenār¹⁷¹²: Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ maḥdūmları eṣrāf-ı ḳuzāt-ı kirāmdan Es-Seyyid ‘Alī Rif‘at Efendi 1223 tārīḡinde tevellūd edip pederleri eṣerlerine iḳtifā ve el-ān Burusa maḥkemesini bāb ḳaleminde baṣ-ḳitābetle mümtāz-i emṣāl ü ekfādır.

Sultāniyye Müderrisi Nīzām-zāde Es-Seyyid Meḡemmed Nīzāmü’d-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda keşīde-pīrā-yı silk-i ifāde olan Nīzām-zāde Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ necl-i necīb ve ferzend-i edībleri Es-Seyyid Meḡemmed Nīzāmü’d-dīn Efendi’dir. Maḡrūse-i Burusa’da Çelebi Sultān Meḡemmed Ḥān türbe-i sa‘ādetleri civārında vāḳı’ ḡānedān-ı abā vü ecdādında tevellūd edip pīrāye-i ‘ilm ü ‘irfān ile ḳāmet-i isti‘dādı tırāzende-i ḡüsn-i nīzām ve peder-i muḡteremleri irtiḡālinde cāmī’-i pādşāh-ı maḡfūr-ı müṣārun ileyhde imām ve ḡaṭīb-i naḡme-serā-yı be-nām olduḡda ṭarīḳ-i tedriṣe ḳādim olup ba‘de aḡzi’l-mülāzeme biñ yüz yetmiş yedi sālinda bā-rütbe-i ḡāric İnce Güzel Buḳ‘ası’nda āyīne-i dilden def‘-i¹⁷¹³ ḡubār-ı emel edip bundan ṣoñra bā-dāḡil-i Buḳ‘a-i Penbe Emīr’de emīr-dih-i ceṣṣ-i feraḡ u sūrūr ve bā-müşile-i ṣāḡn-ı rābi‘a Cezerī Ḳāsım Paṣa’da rākib-i maṭiyye-i ḡubūr ve ibtidā-yı altmışlı Müftī Aḡmed Paṣa Medresesi’ne cülūsı tecvīz ve bā-ḡareket-i altmışlı Bāyezīd Paṣa Medresesi’ne vuṣūl ile beṣāṣet-engīz olup bā-mişliyye-i ḡareket-i altmışlı Medrese-i Şāḡīn Lala’ya taḡriḳ-i per ü bāl ve iki yüz onda Ḥanceriyye’den bā-müşile-i Süleymāniyye ‘İṣā Beg Medresesi’ne zafer ile mertebe-i ḡayāta ittiṣāl edip iki yüz on dördte Sultān Orḡan’dan bā-mişliyye-i Süleymāniyye Ḥudāvendigār Ḡāzī ile kām-kār ve iki yüz on yedi sālinda Süleymān Paṣa’dan Medrese-i Sultān Murād-ı Şānī’de ṣem‘-i murādı tāb-dār ve iki yüz on sekiz tārīḡinde bā-Süleymāniyye müderris-i Yıldırım Bāyezīd Ḥān Ḡāzī ve iki yüz yigirmi senesinde Ḥammāmī-

¹⁷¹¹ 285b AE

¹⁷¹² Der-kenār AE’de 284b’de kayıtlıdır, KA’da kayıtlı deḡildir.

¹⁷¹³ 285b KA

zāde Es-Seyyid Muşţafā Efendi maḥlūlundan bā-pāye-i dāru'l-ḥadīş-i Süleymāniyye müntehā-yı medāric-i ṭarīk-i 'ilmiyye olan Medrese-i Sulţāniyye ile akrān ve emşālleriniñ ser-efrāzı olmağın bu ḥāl¹⁷¹⁴ üzre güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz otuz senesi Rebġ'ü'l-āḥirinde nizām-ı ḥāl-i ḥayātı şadme-i zūr-ı bāzū-yı ecel ile perişān ve rūḥ-ı şerīfleri medrese-i 'ālem-i bekāya ḥirāmān olup cesed-i laṭīfleri sa'ādet-ḥāneleri kurbunda zāviye-i Selāmī Ḥazīresinde mütevārġ-i mezār-ı mağfiret-medār ve peder-i 'ālġ-nijād ve ecdād-ı ma'ālġ-nihādlarıyla hem-civārdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh 'ākil ü kāmīl memdūḥu's-serġre ve meḥāsinü'l-ḥaşā'il-i ehl-i ni'met şāḥib-i mūrū'et ehlu'llāh-ı 'izām ḥazerātına kemāl-i incizāb-ı derūn ile mu'tekid ü muḥibb ve niçe kibār-ı meşāyiḥ-i kirāmıñ mecālis-i sa'ādetlerine şeref-i duḥūle mücidd ü mükibb naẓar-ı 'aliyye ve da'avāt-ı¹⁷¹⁵ ḥayriyyelerini cālib ve ekşer-i evkāt daḥı hem-'aşrları olan meşāyiḥ-i ṭarīkat ile mecālis ü muşāḥib nāzūk-mizāc ḥūb-ımtizāc vaḳūr u edīb bir pġr-i mūnevverü'l-meşġb idi. Büyük maḥdūmları Nizām-zāde Meḥemmed Şānġ Efendi bā-rütbe-i Şāḥn İklġm Şāḥ Medresesi'ne neyl ile i'tilā-yı nām u şān etmiş ve ortanca maḥdūmları Nizām-zāde Meḥemmed Necġb Efendi daḥı devr-i buḳā'-ı 'ilmiyye ederek bā-rütbe-i mūşile-i şāḥn buḳ'a-i İnce Güzel'de rū'ūs-ı i'tibārı müveşşāḥ u mu'anven olmuş idi. Mezbūr Meḥemmed Necġb Efendi biñ iki yüz otuz tārġinde ve merḳūm Şānġ Efendi biñ iki yüz otuz üç sālinde müteveccih-i dār-ı āḥiret ve ḥazīre-i zāviye-i Selāmī'de defġn-i merākīd-i raḥmet olmuşlardır.

Ḥudāvendigār Ġāzġ Müderrisi Nakġbü'l-Eşrāf 'Abdġ-zāde Es-Seyyid İbrāḥīm Efendi:

Tercemesi bālāda terkġm ü tezkār kılınan Sulţāniyye müderrisi 'Abdġ-zāde Meḥemmed Sa'īd Efendi merḥūmuñ maḥdūm ü mükerrrem ve ferzend-i muḥteremleri Es-Seyyid İbrāḥīm Efendi'dir. Medġne-i Burusa'da şulb-i mūmā ileyhden 'ālem-i şūḥūda ḳadem-resā ve tābiş-i mihr-i isti'dād ile çeşm-i baḥtı rūşenā olduḳda ṭarīk-i tedriş-i rūsūma 'āzim ve neyl-i mülāzemetle ma'dūd-ı zümre-i mülāzım olup biñ yüz seksen sekiz senesinde ibtidā-yı ḥāric ile Pġr Emġr Sulţān¹⁷¹⁶ tevġġ ve biñ iki yüzde bā-ḥareket-i dāḥil Ebū İşḥāḳ Kāzrūnġ ile terfġḥ ve biñ iki yüz on üç tārġinde ḥareket-i altmışlı ile Şāḥn Lālā Medresesi'nde bāz-ı ṭab'ı kebūter-i murādını şikār ve iki yüz on beş sālinde El-Ḥāc 'İvāz Paşa'dan bā-mişliyye ḥareket-i altmışlı Medrese-i Ḥanceriyye ile şeref-medār ve ber-muḳteżā-yı ḳānūn 'ulemā-yı faẓġlet-şī'ār ba'z-ı medāris-i celġleleri güzār¹⁷¹⁷ ederek bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Ġāzġ Ḥudāvendigār ile kām-kār olduḳda biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz Receb-i şerġinde 'āzim-i dāru'l-ḳarār ve Deveciler Mezāristānı'nda abā vü ecdādı ittişālinde defġn-i mezār-ı raḥmet-āşār olmuşdur. Merḥūm-ı

¹⁷¹⁴ 286a AE

¹⁷¹⁵ 286a KA

¹⁷¹⁶ 286b AE

¹⁷¹⁷ 286b KA

merkûm hasbe'l-kader ketb ü kırâ'at ni'metinden mahrûm ve şüret-i hâl ü şânı şe'n-i emmiyyet ile mersûm ise de bi'l-vücûh müşfik ü kerîm akdem-ı hânedân-ı kadîm ehl-i ni'met mâ'il-i semt-i ülfet vakûr u edîb ve belde-i mezbûrede zümre-i sâdât-i kirâma niçe yıllar nakîb olmuş idi.

Mollâ Hüsrev Medresesi Müderrisi Es-Seyyid El-Hâc Hâfız Ahmed Efendi:

Bilâd-ı Anaṭolu'dan belde-i Karaman'da ol cebhe-i beyzâ rahm-i mâder-i mihr-bânından zâhir ü peydâ olup sinn-i sıgârda ma'îyyet-i pederi ile mahrûse-i Burusa'ya 'atf-ı 'inân-ı hıram evvelâ hıfz-ı Kur'ân-ı 'azîmü's-şâna teşmîr-i sâk-ı ihtimâm ve 'ilm-i kırâ'at u vücûhâtı Hâfız Eyyûb Efendi'den 'alâ-vücûhi'l-'âde¹⁷¹⁸ istifâdeye bezl-i nakdîne-i eyyâm ederek hâfız-ı nazm-ı celîl ve kurrâ-yı bî-mîşl ü 'adîl olduğda mebânî-ı 'ulûmı Sulṭâniyye müderrisi dîbâce-i kütüb-i fuzalâ ve ser-levḥa-i mecmû'a-i 'ulemâ Mısrîyyü'l-Hâc Muṣṭafâ Efendi merhûmdan kırâ'at ve ba'dehu fazl u kemâlde mânend-i sefîne-i Nûḥ Câmî-i Kebîr'de ders-i 'âm Es-Seyyid Nûḥ Efendi merhûmuñ mecâlis-i ifâdelerine müdâvemet ve üstâd-ı fezâ'il-i'tiyâdlarınıñ naẓar-ı iksîr-'ayâtlarıyla mişâl-i zer-i nâb ârâyiş-i 'ilm ü fazîlet ile kadr u rif'ati efzûn ve ḥaṭṭ-ı nesh ü şülûs ü celîde Tarḥânacî¹⁷¹⁹-zâde 'Abdu'llâh Efendi'den aḥz-ı ketebe etmekle cild-bend-i derûnı meşḥûn-icrâ-yı ma'ârif-i gûn-â-gûn ve ğıḫta-fermâ-yı erbâb-ı fûnûn olmuş idi. Tarîk-i rûsûm-i 'ulemâya ḥaṭve-peymâ ve neyl-i mülâzemetle meserret-efzâ olup biñ¹⁷²⁰ yüz ṭoksan sekiz târîḫinde vâsıl-ı rûtbe-i ḥâric ve biñ iki yüz yedi senesinde Oruc Beg'den ḥareket-i dâḫil ile şâniyen Ni'metu'llâh Çelebi'ye 'âric olup ve ibtidâ vü ḥareket-i altmışlı rûtbelerinde olan medârisede şeref-mekîñ ve biñ iki yüz yigirmi altı senesinde bâ-müşile-i Süleymâniyye Mollâ Hüsrev Medresesi'ni iḥrâz ile rû'ûs-i âmâlî tevşîḫ ü tezyîñ olunmuş idi. Belde-i mezbûrede Şehre Küsdü Maḥallesi Pars Beg Câmî-i imâmı kayın pederleri Hâfız Muṣṭafâ Efendi iki yüz beş târîḫinde cemâ'at-ı havâşş-ı vücûd-ı fâniyyeye çâr-tekbîr-i vedâ' ile terk-i imâmet-i mihrâb-ı ḥayât etmegin maḥlûlundan câmî-i mezbûrede ḥaṭîb ü imâm ve Câmî-i Kebîr'de daḫı ḥaṭîb-i nağme-serâ-yı be-nâm ve ittisâlinde Şeyḫü'l-İslâm Kara Çelebi-zâde 'Abdu'l-'Azîz Efendi'niñ ḥâme-rîz-i kütüb-i hasenât ve zînet-âmîz-i kırtâs-ı ḥayrâtı olan mu'allim-hâned ebnâ-yı şıḡâr ü kibâra ta'lîm-i Kur'ân ve zümre-i ḥaṭ-nüvîsân-ı zamâne resm-i şîve-i ḥaṭṭı kalem-i nezâket-tev'emleriyle tefhîm ve irâ'a eyleyerek güzârende-i ezmân iken biñ iki yüz yigirmi ṭokuz Şa'bân-i şerîfinde bâ-irâde-i Sübhânî ta'ne-i tâ'un-ı cemâ'at-ı rûḫânî ile ṭayy-i seccâde-i mihrâb-ı câmî-i fânî ve 'azm-i bihişt-i câvidânî eyledikde cesed-i laṭîfi zîkr olunan Pars Beg

¹⁷¹⁸ Usulün çeşitlerine göre.

¹⁷¹⁹ 287a AE

¹⁷²⁰ 287a KA

Cāmi'i mekâbirinde reh-güzârda vedî'a-i hâk-i rahmet-i Rahmân oldu. Merhûm-ı mûmâ ileyh merâsim-i tedrijs-i 'ulûmı ekşer-i zamân icrâ-künende ve şu'â-yı nûr-ı şalâh levh-i cebînde tâbende fi'l-hakîka beyne'l-enâm kemâlât-i 'ilmiyye ile şöhrevert ve vücûd-ı pür-sûdı şandûka-i ma'ârif ü hünere mecma'-i mehâmid ü mekârim 'ibâdât u tâ'âte müdâvim¹⁷²¹ edîb ü¹⁷²² vakûr hâlim ü şabûr muktezâ-yı tab'-ı şuhû 'ilm-i müsîkkiden dahı geregi gibi âşnâ dervîş-nihâd bir zât-ı fazîlet-intimâ idi.

Ğara Muştafâ Paşa Müderrisi Ders-i 'Âm Es-Seyyid Ħamza Efendi:

Mecma'-i vu'âz ve ma'den-i 'ulemâ-yı şahih'ül-elfâz olan mahrûse-i Burusa'ya maskat-ı re'si tarafından nakl ü hicret ve tahşîl-i 'ulûm ü fazîlet ve tekmi'l-i fûnûn-ı ma'rifet ve Cāmi'-i Kebîr-i Yıldırım Bâyezîd Ħānî'de ifâde-i 'ilm ü kemâle mübâderet ve ders-i 'âm Ħamza Efendi deyü beyne'l-ahâlî kesb-i şöhret etdikden soñra tarîk-i tedrijsi hatve-endâz-ı hıram ve ahz-ı mülâzemetle nâ'il-i kām olup biñ iki yüz târihinde ibtidâ-yı hâric ile şâniyen Ħâce Bahrî Buğ'ası'nda kûlûm-i murâd u makşûdı mevc-üz ve biñ iki yüz on iki senesinde bâ-hareket-i hâric buğ'a-i Mehemmed Behlûl'e vuşûl ile şem'-i bahtı şu'le-rîz olup ba'dehu refte refte kat'-ı "medâric-i rûsûm ederek biñ iki yüz yigirmi yedi senesinde bâ-müşile-i Şahî" ¹⁷²³ Medrese-i Ħara Muştafâ Paşa'ya şâ'id ü dâric ve biñ iki yüz yigirmi tokuz Ramazân-ı mağfiret-nişânında rûh-ı şerîfi âlem-i melekûta 'âric olduĦda cesed-i pâkleri Ħazret-i Emîr *quddise sirruhu'l-hatîr* ¹⁷²⁴ türbe-i sa'âdetleriniñ cânib-i şimâlîsinde medfûn ve mazhar-ı rahmet-i vâsi'a-i lûzed-i bî-çûndür. Merhûm-ı mezbûr zühd ü şalâh ile meşhûr her bâr neşr-i 'ulûm u fezâ'il ile evkâtın güzâr hâlim ü selîm müteveyyin ü müstakîm nâzûk-tabî'at hoş-şohbet dervîş-nihâd şâfi-fu'âd bir zât-ı fazîlet-i'tiyâd idi.

Sultāniyye Müderrisi Sa'dî-zāde 'Abdu'llāh Efendi:

Necm-i vücûd-ı mes'ûdı burc-ı evliyâ-yı medîne-i dil-güşâ-yı Burusa'da Ħurşunlî Maħallesi'nde şârik ve envâr-ı rûşd ü sedâd pîşânî-i tâb-dârında rahşende vü bârîk olduĦda 'ulemâ-yı 'ahdîñ mecâlis-i ifâdelerinde ¹⁷²⁵ istifâde-i 'ulûm ü fûnûn velâ-siyyemâ aşhâb-ı ders-i 'âmdan Es-Seyyid Nûh Efendi merhûmuñ tedrijs ü takrîrlerine hâzır olarak tekmi'l-i fezâ'il-i gün-â-gün etdikden soñra tarîk-i 'ilmiyyeye 'azîmet ¹⁷²⁶ ve neyl-i mülâzemetle qarîñ-i rûtbe-i meserret olup bundan soñra bilâ-ıafarât niçe medârisde icrâ-yı âyîn-i tedrijs ü tahkîk ederek ma'âlî-şifât

¹⁷²¹ 287b AE

¹⁷²² 287b KA

¹⁷²³ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenâra kaydedilmiştir.

¹⁷²⁴ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁷²⁵ 288a KA

¹⁷²⁶ 288a AE

ve biñ iki yüz on üç sâlinde Mollâ Fenârî'den ibtidâ-yı altmışlı ile Şarrâfiyye Medresesi'nde iktisâb-ı nakdîne-i kâim ve iki yüz on dört târihinde bâ-hareket-i altmışlı Şâhîñ Lâlâ'da murğ-ı merâm-ı bâlâ-pervâzını pençe-i teşhîre râm edip ber-haseb-i merâtib-i resmiyye rütbe-i müşile-i Süleymâniyye ile ba'z-ı medâris-i 'ilmiyyede müterâşşid-ı neyl-i ümniye olarak biñ iki yüz otuz senesinde Nizâm-zâde Es-Seyyid Mehemmed Nizâmü'd-dîñ Efendi irtihâlinde bâ-pâye-i dâru'l-hadîş-i Süleymâniyye Medrese-i Sultâniyye'de celîs ve belde-i mezbûrede zümre-i müderrisîñ kirâma re'îs olmuş idi. Bu hâl üzere niçe zamân mesned-i ri'yâsetde kabâ-yı 'izzeti lâbis ve medrese-i mezkûrede bünyân-ı hüsn-i ifâdeyi mü'essis iken biñ iki yüz otuz sekiz Receb-i şerîfinde bu 'âlem-i pür-mihenden rıhlet ü güzêr ve medrese-i râhat-âbâd-ı bekâya seyr ü sefer edip na'ş-ı rahmet-nakş-ı Şehre Küsdü Meķâbiri'nde reh-güzârda mütevârî-i hâk-i mezâr-ı mağfiret-medârdır. Merhûm-ı mûmâ ileyh 'âlim ü fâzıl 'ârif ü kâmil hâlim ü selîm mütevâzî' ü müteķâşî' maķbûb-ı kulûb-ı havâşş u 'avâm Bûlbûl Hâfız Efendi yerine Câmî'-i Kebîr'de imâm olmuş bir pîr-i fezâ'il-irtisâm idi.

Sultâniyye Müderrisi Ca'fer Efendi-zâde Dâmâd Es-Seyyid Mehemmed Râşid Efendi:

Maķrûse-i Burusa'da¹⁷²⁷ müderrisîñden Ca'fer Efendi-nâm merd-i be-nâmıñ necl-i ma'âlî-nihâdî ve a'yân-ı belde Cizyedâr-zâde El-Hâc Hüseyn Ağa merhûmuñ dâmâd-ı olmağla beyne'l-enâm Dâmâd Efendi denmekle meşhûr idi. Şehr-i mezbûr hişâr-ı Havernaķ-âşârında vâķî me'vâ-yı dîrîñ-i vâlid-i meķârim-âyîñlerinde sâha-i vücûda ķadem-zen ve pîrâye-i rûşd ü sedâd nâşîye-i hâlinde müberhen olduķda taķşîl-i 'ilm ü kemâl¹⁷²⁸ içün devr-i mecâlis-i aşķâb-ı ifâde ve 'ulûm u fezâ'ilden bi-ķadri'l-istiķâ'a istifâde etdikden soñra tîrîķ-i tedrîse pâ-nihâde ve neyl-i şeref-i mülâzemetle merâtib-i sâmiyye 'urûca âmâde olup biñ yüz seksen tokuz târihinde Mevlûdî Süleymân Efendi hâricine dâhil ve tokşan iki sâlinde ibtidâ-yı dâhil ile Medrese-i Ķarışdıran Süleymân Paşa'ya vâşıl ve hareket-i dâhil ve müşile-i şahñ ve ibtidâ-yı altmışlı buķâ'-i resmiyyelerinde hareket ve iki yüz on üçde mişliyye-i altmışlı ile Müftî Ahmed Paşa Medresesi'nde imzâ-sâz-ı ruķ'a-i meserret ve iki yüz on beşde Bâyezîd Paşa'dan bâ-hareket-i altmışlı Ķadriyye Medresesi'yle ķadr ü şânı mu'allâ olmuş idi. Muktezâ-yı âyîñ-i tîrîķ üzere ba'z-ı medâris-i celîleye ittîşâl ile kâim-bîñ olup biñ iki yüz otuz senesinde bâ-rütbe-i Süleymâniyye Süleymân Paşa ve İznîķ Medresesiyle bâğ-i dil-i nâ-kâmı neşât-âbâd ve iki yüz otuz sekizde Sa'dî-zâde 'Abdu'llâh Efendi maķlûlundan Medrese-i Sultâniyye-i Burusa ile mażhar-ı şeref ü is'âd ve Haleb-i şehbâ pâyesîyle manzûme-i iķbâlî müstezâd ķılındıķda bunca sinîñ meķîñ

¹⁷²⁷ 288b KA

¹⁷²⁸ 288b AE

olduğu Balāt Karyesi'nde vākī¹⁷²⁹ çiftliğinden Burusa'ya nakl ü hicret ve visāde-güzjñ-i hñane-i riyāset olup bi-hikmeti'llāhi te'ālā mürūr-ı kalilü'l-ezminede sebep-i irtihāl-ı dār-ı bekā olan dā'-i bi-devā ile biñ iki yüz otuz tokuz Rebjü'l-āhırinde rūh-ı şerifi 'āzim-i medrese-i 'uqbā olup cesed-i pāki belde-i mezkūrede Bābü'z-zemjñ kurbunda olan mu'allim-hñaneniñ cānib-i şarkisinde reh-güzārda olan hāzirede mütevārj-i hāk-i mezārdır. Merhūm-ı mütercem zjver-i 'ilm ü 'irfān ile muhteşem 'ale'l-huşuş fñn-ı inşāda mñnend-i kalem-i 'alem dāmen-i 'işmeti ğubār-ı melāhñden pāk ve secencel-i zātı kudūrāt-ı levāzım-ı¹⁷³⁰ beşeriyetden mışkala vü istikāmetle tābnāk edjib ü vakūr ğayūr u cesūr 'ākıl u kāmil memdūhu'l-haşā'il vecjñ ü mehñb bir pñr-i mñnevverü'l-meşñb idi.

Sultān Yıldırım Bāyezjñd Hñn Müderrisi 'Uryāñj-zāde El-Hāc Muştāfā Efendi:

Bālā-yı sañjñfedde mesbūku'z-zikr İshāq Paşa Medresesi 'Uryāñj-zāde Añmed Efendi merhūmuñ şulbundan mañrñse-i Burusa'da lābis-i kabā-yı vñcūd ve cālis-i meclis-i şühūd olup terbiye-i dāye-i tevñk-i Hūdā ile pñr-neşv ü nemā ve āşār-ı 'akl u kıyāset nāşıye-i hñlinde huveydā olduñdan soñra meslek-i abā vü ecdādı olan silk-i tñrjñk-i tedrjñse ittişāl ve muqaddime-i duññl-i merātib-i sāmıye olan şeref-i ruq'a-i mülāzemetle muħaşşalü'l-āmāl olup biñ yüz seksen bir sālinde Muñyi'd-djñ Beg hñricine kudūm ve biñ yüz seksen altı senesinde bā-dāñil-i Hñce Menteş Buķ'asıyla def-i ğumūm edip iki yüz on beşde Hāmza Beg'den bā-müşile-i Süleymāniyye Medrese-i 'İsā Beg'de mañhar-ı hayāt-ı cāvidān ve biñ iki yüz on yedi tñrjñhinde bā-mişliyye Hāzret-i Emjñr kurbunda Cezerjñ Kāsım Paşa Medresesi'ne şem'-i iķbālī tābnāk ve iki yüz yigirmi tñrjñhinde medrese-i Murād-ı Şāñj'den bā-rütbe-i Süleymāniyye Yıldırım Bāyezjñd Hñn Medresesi'ne neyl ile ferañnāk olup biñ iki yüz yigirmi üç senesinde tñ'ife-i Sırb üzerine vuķu'-yāñte olan sefer-i hñmāyūna ğüşāyende-rāyet-i¹⁷³¹ 'azjmet ve fāris-i esb-i tñnd-hñy-ı meydān-ı şecā'at olmağla eñnā-yı ma'rekede zühūr eden cān-sipārāne hareket ve celādeti ser-'asker-i ordu-yı zafer-yāver olan Şadr-ı a'zam-ı esbak Hñrşjñd Añmed Paşa merhūm der-i iñsān-ķarār-ı devlet-i 'aliyyeye 'arz u ifāde ve şāyān-ı übbehet-nişān-ı saltanat-ı seniyye üzre iltifāt-ı şāhāne ile mesrūr u hñdān buyurulmasın taleb ü temennā olmasıyla 'ivaż-ı mezjñd-i mekārım-i pādşāñhñden 'uhdesinde olan medrese-i¹⁷³² celjñle-i mezbñre ber-vech-i tekā'ūd müceddeden kendñye tevçñh ve Kuds-ı şerif ķazāsı pāye-i refjñ'asıyla ķadr ü menzilesi tenvñh ķılındıñdan soñra vañan-ı aşıyyesi olan belde-i Burusa'ya tevçñh-ı mañıyye-i 'avdet ü inşirāf ve belde-i merķñmede zñbde-i a'yān u eşrāf iken biñ iki yüz kırķ Muħarremü'l-Harāmı ğarrāsında

¹⁷²⁹ 289a KA

¹⁷³⁰ 289a AE

¹⁷³¹ 289b KA

¹⁷³² 289b AE

cāme-i hayāt-ı müste‘ārı mesrūk-ı dest-i düzdān-ı ecel ve ‘āzim-i dergāh-ı cenāb-ı ‘azze ve cell olup Bıñarbaşı Meķābiri’nde reh-güzāre yakın abā vü ecdādı ķurbunda āsūde vü defīndir. Merhūm-ı mūmā ileyh müşfik ü kerīm hānedān-ı ķadīm muķibb-i ‘ulemā enīs-i fuķarā merāsım-i ‘ubūdiyetden olan āyın-ı şalāhı icrāya muķaddem be-her sene şehr-i Ramazān-ı şerifde şalāt-ı Terāvīhı hātım-ı Qur‘ān ile te’diye vü ifāya mūdāvim ehl-i ülfet devīş-sjret şāfı-fu‘ād pāk-i tıķād bir pır-i rüşen-zamır-i vefā-i‘tiyād idi.

Velıyyü’ d-djñ-zāde Aķmed Paşa Müderrisi Kırrā Es-Seyyid Meķemmed Efendi:

Cānib-i Anaķolu’da vāķı’ Bor ķaşabasında ķalem-zen-i iftā ve Bor müftisi denmekle şöhret-nümā olan zāt-ı fezā’il-intimā şulbundan ķanķara-i ‘ālem-i şehādete ‘ubūr ve rey‘ān-ı cüvānıde maķrūse-i dil-güşā-yı Burusa’ya mūrūr ve tedārūk-i cāy-ı āsāyış ü huzūr eden Kırrā Meķemmed Efendi’dir. Maķrūse-i mezbūrede kavā’id-i ‘ulūm u fezā’ili tahşıl ve ‘ilm-i kırā’atı daķı erbābından tekmiļ eyledikten sońra¹⁷³³ ķarık-i tedrişde duķūl ve rütbe-i hārice irtikā ile nā’il-i me’mūl ve berāy-ı medār-ı ma‘āş şaķhāflar sūķında aķz u şirā-yı kütüb ile meşğūl ve muķtezā-yı resm-i ķarık biñ iki yüz otuz sekiz tārīķinde bā-müşile-i Süleymāniyye Sultān Orķan Medresesi’ne mevşūl olup biñ iki yüz otuz tokuz sālinde mişliyye-i müşile-i Süleymāniyye ile Velıyyü’ d-djñ-zāde Aķmed Paşa Medresesi’ne pırāye-baķşā ve biñ iki yüz kırķ¹⁷³⁴ Şaferü’l-hayrında ‘āzim-i medrese-i ‘uķbā ve Bıñarbaşı Mezāristānı’nda civār-ı Ķalender-hāne’de mütevārj-i hāķ-i fenā olmuşdur. Merhūm-ı mezbūr ‘ilm ü fazılla meşhūr ekşer-i evķāt tedriş ü tahķik ile müştegil zümre-i belhādan bir pır-i rüşen-zamır u şāf-dil idi.

Hudāvendigār Ğāzı Müderrisi Tarķāna-zāde Hāfıdı Es-Seyyid Süleymān Şerif Efendi:

Merhūm-ı mağfiret-nişān Sultān Yıldırım Bāyezıd Hān hāzretleriniñ tevliyeti ķā’im-i maķāmlıķı ile medjıne-i Burusa’da niķe sinjñ cāy-ı iķāmete şeref-mekjñ olan Kıyşerıyyü’l-aşl El-Hāc Hāsan Aķa merhūmuñ maķdūm-ı meķāsin-mersūmı ve ecille-i meşāyih-i Nakşbendiyye’den Şeyķ Emjñ Efendi *ķuddise sırruhu’l-‘aziz*¹⁷³⁵’iñ dāmād-ı firişte-mersūmı biñ iki yüz beş tārīķinde hāt-ı kıt‘a-i hayātı maķv-şude-i dest-i ecel ve Bıñarbaşı’nda defjñ-i laķd-ı mağfiret-i Hudā-yı ‘azze ve cell olan hātāt-ı meşhūru’l-āfāķdan Tarķānacı-zāde ‘Abdu’llāh Efendi’niñ hāfıd-i ma‘ālī-ķudūmi Es-Seyyid Süleymān Şerif Efendi’dir. Şulb-i aķa-yı mūmā ileyhden pā-nihāde-i ‘ālem-i şühūd ve mūmeyyiz-i miyān-ı būd ne-būd olup nezd-i sāmı-i ‘ulemā-yı ‘aşrdan tahşıl-i ‘ilm ü hüner edip āşār-ı dāniş ü ma‘ārif nāşıye-i hüsn-i hālinde cilveger olduķda ķarık-i tedrişde şitābān ve neyl-i ruķ’a-i mülāzmetle şādmān olup biñ iki yüz altı tārīķinde bā-ibtidā-yı hāric

¹⁷³³ 290a KA

¹⁷³⁴ 290a AE

¹⁷³⁵ Aziz sırrı kutsansın.

şâlişen dersiyye-i El-Hâc¹⁷³⁶ Süleymâniyye dâric ve iki yüz on birde ibtidâ-yı dâhil ile dersiyye-i El-Hâc Süleymâniyye ve iki yüz on üç Muharrem'inde bâ-hareket-i dâhil Medrese-i Süleymân Paşa-yı cedîde 'âric ve sene-i mezbûrede yerlerinde müşile-i şahın-ı i'tibâr ile mesrûr u mübtehic olmuş idi. Muktezâ-yı tarîk-i rûsûm-i 'ilmiyye üzre kaṭ'-ı ma'âric-i sâmiye-i mûmâris ve şâ'id-i selâlim-i medâris olarak biñ iki yüz otuz senesinde bâ-müşile-i Süleymâniyye Velîyyü'd-dîn-zâde Ahmed Paşa Medresesi'nde kabâ-yı 'uzleti lâbis ve ba'z-ı medreselerde daḥı bünyân-ı ifâdeyi mü'essis olup¹⁷³⁷ biñ iki yüz otuz tokuz senesi hilâlinde bâ-rütbe-i Süleymâniyye Medrese-i Hudâvendigâr Gâzî ile meserret-kaṛın ve ol ešnâda pertev-efzâ-yı şadâret-i 'uzmâ olan olan vezîr-i ref'et-pîrâ Es-Seyyid Meḥemmed Sa'îd Gâlib Paşa merḥûmuñ iltimâs u istid'âlarıyla Haleb Kazâsı pâye-i refî'asıyla menşûr e'azz-ı âmâlî tevşîḥ ü tezyîñ olunmuş idi. Mevlânâ-yı mezbûruñ fıtrat-ı aşliyyesinde olan mezîd ḥaḳḳâniyyet ve mâye-i ezeliyyesinde merḳûz 'aşḳ u muḥabbet muktezâsınca kayın pederleri 'azîz-i müşârun ileyhden âyîñ-i dîrîñ-i meslek-i Nakşbendiyye'ye üzre aḥz-ı inâbe edip¹⁷³⁸ müteveccih-i semt-i 'ibâdet-i lzed-i Yezdân ve sâlik-i meslek-i 'aliyye-i ḥâcegân-ı 'âlî-şân iken biñ iki yüz kırk bir Receb-i şerîfinde târik-i a'lâyîk-ı fenâ ve 'âzim-i dâru-beḳâ olup 'azîz-i müşârun ileyhiñ dergâh-ı feyz-penâhları civârında olan mu'allim-ḥâne ḥazîresinde âsûde vü defîndir. Merḥûm-ı mûmâ ileyh aşı-ı fıtratda ḥalîm ü selîm müşfik ü kerîm 'afîf ü perḥîz-kâr şalâh-ı ḥâl ile şöḥret-şî'âr niçe müddet maḥkeme-i Burusa'da muḥâsebe kaleminde ḥidmet-i kitâbetde olmaḡın ḥasbe't-tarîk muḥâsebede olan ketebeye re'îs ve mesned-i rif'atde celîs olup ba'dehu ferâḡat edip künc-nişîñ-i serây-ı 'uzlet olmuş idi.

İşḥaḳ Paşa Medresesi Müderrisi Feyzî-zâde Es-Seyyid El-Hâc İsmâ'îl Efendi:

Medîne-i Burusa'da Murâdiyye semtinde ḥânedân-ı belleden Feyzî Efendi merḥûmûn necl-i ercmendi Feyzî-zâde Es-Seyyid El-Hâc İsmâ'îl Efendi'dir. Şulb-i mûmâ ileyhden maḥrûse-i mezbûrede ḥâne-i sa'âdet-i vâlid-i meḥâsin-menḳabetlerinde nûmâyende-i dîdâr ve refte refte mertebe-i feyz ü şu'ûra neyl ile kâḡ-kâr olduḳda tarîk-i 'ilmiyye-i rûsûma ḥıram ve aḥz-ı kırtâs-ı mülâzemetle be-kâḡ ve biñ iki yüz yedi târîḡinde pâye-i ḥârice dâric ile vâsıl-ı feyz ü merâm olup muktezâ-yı âyîñ-i tarîḡ¹⁷³⁹ üzre niçe seneler devr-i medâris ve icrâ-yı rûsûm-ı ḳadîmeye mûmâris olarak biñ iki yüz otuz altı senesinde bâ-müşile-i Süleymâniyye El-Hâc 'İvâz Paşa Medresesi'yle ferḥân ve biñ iki yüz otuz sekizde bâ-mişliyye İnegölde vâḳı' İşḥaḳ Paşa

¹⁷³⁶ 290b KA

¹⁷³⁷ 290b AE

¹⁷³⁸ 291a KA

¹⁷³⁹ 291a AE

Medresesi'ne vuşul ile şādmān olup Murādiyye'de olan sa'ādet-hānelerinde¹⁷⁴⁰ pīrāye-bahşā fuḳarā vü zu'afā ve bay u gedā ḥaḳlarında ḥānedān-ı ma'ālī-ı unvānlık resm-i müstaḥsenesi ber-vech-i rāyegān ḥüsn-i icrā ederek iḥyā-künende-i sünnet-i seniyye-i Ḥazret-i Ḥalīlū'r-Raḥmān iken biñ iki yüz kırk iki Muḥarremü'l-Ḥarāmında 'āzim-i maḡfiretgāh-ı cenāb-ı Ḥaḳ ve rūḥ-i şerīfi deryā-yı feyz-i raḥmete müstaḡraḳ olduğda cesed-i laṭīfleri Murādiyye'de Ḥamza Beg meḳābirinde reh-güzārda medfūn ve peder-i muḥteremlerine maḳrūndur. Merḥūm-ı mūmā ileyh cūd u seḥā ile meşhūr ve aḥlāk-ı ḥamīde ile mezkūr muḡayāf u muṭ'am mūkerrem ü muna'am ehl-i ülfet şāf-derūn bir zāt-ı mekārim-ḥaşlet idi.

Ḥudāvendigār Ġāzī Müderrisi Kefevī-zāde Es-Seyyid İsmā'īl Nūrū'd-dīn Efendi:

Bālāda tercemesi güzzer eden Kefevī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi merḥūmuñ ferzend-i kihterleri ve zeyl-i şaḥīfede ātiyyū'l-beyān Sultāniyye müderrisi Kefevī-zāde Es-Seyyid Aḥmed Efendi'niñ birāder-i cān-ber-ā-berleri Es-Seyyid İsmā'īl Efendi'dir. Medīne-i Burusa'da şulb-i mūmā ileyhden 'ālem-i şehādete zāhir ve āşār-ı fehmi ü dāniş cebīn-i beşeriyyesinde bāhir olduğda ṭarīḳ-i tedrişe taḥriḳ-i ḥaṭavāt ve neyl-i lezzet-i mülāzemetle meşām-ı dil ü cānı pūr-ḳand ü nebāt olup biñ iki yüz on bir tārīḫinde Kırk Medresesi'nden bi'l-infişāl bā-rütbe-i ḥāric-i ḥāmise-i Bāyezīd Paşa'ya dāric ve ber-ḥaseb-i merātib-i resmiyye niçe medāris-i 'ilmiyyeye 'āric olarak biñ iki yüz otuz altı sālinda mūşile-i Süleymāniyye ile Medrese-i Ḥanceriyye'de¹⁷⁴¹ münşerihū'l-cenān ve biñ iki yüz kırk birde Şerīf Süleymān Efendi fevtinde ṭafarāt-ı zamāne ile bu ḳadar ḳudemā-yı ṭarīḳ-i rūsūma tecāvüz ü güzzerān ederek bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Ḥudāvendigār Ġāzī ile kām-rān ve ḡıḇta-engīz-i zümre-i müderrisīn-i merāsim¹⁷⁴²-nişān olmuş ise de ma'āza'llāhi te'ālā aşābiyet-i 'aynū'l-kemāl ile biñ iki yüz kırk iki tārīḫinde 'ālem-i beḳāya irtihāl edip Bıñarbaşı Mezāristānı'nda vālid-i muḥteremleri ḳurbunda āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı merḳūm maḥdūm-ı fütūvvet-mevsūm cūd u seḥā ile mersūm olup bir zamān ḳısmet-i 'askerī ḳaleminde kitābet ba'dehu ferāḡat etmiş idi.

Velīyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi Müderrisi Çalı Ḳaryeli-zāde El-Ḥāc Meḥemmed Rāşid Efendi:

Kete ḳazāsı dāḫilinde Çalı ḳaryesinde vilādet ve '*Aleykūm bi's-sevādi'l-a'zam*¹⁷⁴³ ḥadiş-i şerīfi mü'eddāsınca maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusa'ya naḳl ü hicret eden El-Ḥāc Süleymān Aḡa

¹⁷⁴⁰ 291b KA

¹⁷⁴¹ 291b AE

¹⁷⁴² 292a KA

¹⁷⁴³ Müslümanların çoḡu bir araya gelin. Hadis(Yılmaz 2013: 29).

merhūmuñ ferzend-i mefharet-eşeri El-Hāc Mehemmed Efendi'dir. Medīne-i mezbūrede şulb-i mūmā ileyhden qadem-zen-i 'ālem-i fenā ve şāhid-i gül-çihre-i rūşd ü sedād pīrāmen-i nāşiyesinden cilve-resā olduğda kesb-i 'ilm ü ma'ārif-i iştiğāl ve ders-i 'ām Nūh Efendi Hazretleriniñ meclis-i ifāde ve takrīrlarına ittisāl ve ikmāl-i fażl u kemāl etdikden şoñra tarīk-i tedriş-e vāzī'-ı qadem ve ahz-ı mülāzemetle şād u hurrem olup biñ yüz toksan sekiz sālinda pāye-i hārice irtikā ve biñ iki yüz sekizde Kāra 'Alī Paşa'dan bā-hareket-i dāhile buķ'a-i Hāce Menteş'e revnaķ-baḥşā ve biñ iki yüz on tārīhinde bā-mūşile-i şāhn şāniyen Ebū İshāķ Kāzrūnī erzānī ve iki yüz on yedide rütbe-i şāhn ile Medrese-i Veled-i 'Abdu'r-raḥmān'a gelüp vāşıl-ı me'rib ü imānī olmuş idi. Rūsūm-ı tarīk üzre niçe medāris-i mü'esseseye celīs ve meşğūl-i ifāde vū tedriş olarak¹⁷⁴⁴ biñ iki yüz kırk senesinde bā-mūşile-i Süleymāniyye beyne'l-müderrişin Kepekli Medresesi denmekle meşhūr olan Velīyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa¹⁷⁴⁵ Medresesi'ne neyl ile şayd-ı āhū-yı vaḥşet-āmāl edip 'ilm-i 'Arabīyye'den mā-'adā na'āt-ı Farsiyye'yi ma'lūmātda nādirü'l-mişāl olmağla ta'līm ü takrīr ile güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz kırk iki Şa'bān-ı şerīfnde kemāl-i intibāh ile gülşen-serāy-ı cināna rū-be-rāh olup cesed-i latīf-i Deveciler Meķābiri'nde defīn-i ḥāk-i siyāhdır. Merhūm-ı mūmā ileyh hūner ü ma'ārifle meşhūr ve zūhd ü şalāḥ ile mezkūr ḥadd-i zātında ḥalīm ü selīm müşfik ü kerīm be-her gece tā-be-şabāḥ bīdār olarak 'ilm ü 'ibādet-e müşteğil pāk-i'tikād u şāf-dil tarīkat-i 'aliyye-i Nakşbendiyye intisābı ve ezvāk-ı şūfiyyeden vāye-i nişābı var idi. Maḥdūm-ı mihteri Çalı Karyeli-zāde Aḥmed Efendi meşhūru'l-aķrān ve şāhib-i 'irfān ü iķkān olmağla niçe sinin memdūḥā-yı Burusa'da tevzi' şandığına emīn ve iki yüz allı altı tārīhinde vaz' u te'sīs kılınan tanzīmāt-ı ḥayriyyede daḥı emvāl şandığında ķābız-ı māl olup bu meşğale-i lāzımı'l-i'tinā ile meşğūl iken biñ iki yüz altmış sālinda cānib-i Hicāz'a 'azīmet ve ba'de'l-ḥacc Şām-ı şerīfe mūnḥarifü'l-mizāc olarak vāşıl olup biñ iki yüz altmış bir Şafer'inde 'ālem-i beķāya 'azm u rıḥlet edip Bilāl-i Habeşī Hazretleriniñ türbe-i sa'ādetleri civār-ı raḥmet-medārında mütevārī-i ḥāk-i mezārdır. Merhūm-ı mezbūr bi'l-vücūh memdūḥu'l-eṭvār ve meḥāsinü'l-ḥiṣāl bir zāt-ı rāst-kirdār idi.

Sulṭāniyye Müderrişi Nakībū'l-Eşrāf Kefevī-zāde Es-Seyyid El-Hāc Aḥmed Münīb Efendi:

Tercemesi bālāda nigāşte-pīrā-yı silk-i ifāde olan Kefevī-zāde Es-Seyyid Mehemmed Rāşid Efendi merhūmuñ şulbundan medīne-i Burusa'da teşrif-sāz-ı mesned-i vücūd¹⁷⁴⁶ ve ḥaṭve-endāz-ı¹⁷⁴⁷ meclis-i şühūd olup refte refte şadr-ı rūşd ü sedāda pā-nihāde olduğda taḥşīl-i 'ilm

¹⁷⁴⁴ 292a AE

¹⁷⁴⁵ 292b KA

¹⁷⁴⁶ 292b AE

¹⁷⁴⁷ 293a KA

ü kemāle heves-kār ve bir miqdār cevāhir-i ma'ārif ü hüneri şandūka-i derūnına cem' ü iddiḥār etdikden şoñra mümārese-i fūnūn-ı sakk u inşā mülābesesiyle maḥkeme-i kübrāda kısmet-i 'askerî kaleminde kitābet ve tarîḳ-i 'ilmiyyeye daḥı 'azîmet edip neyl-i mülāzemetle evvel pāye-i süllem-i me'müle vāşıl ve biñ iki yüz üç tarîḫinde Rābi'a-i Bāyezîd Paşa ḥāricine dāḫil ve biñ iki yüz toḳuzda bā-dāḫil-i Selçuḳ Sulṭān Buḳ'ası'na bāriz ve iki yüz on dört senesinde bā-müşile-i şaḥn İḳlîm Şāh Medresesi'nde erîke-i kişver-i ibtihāca ḥāriz ve muḳtezā-yı işāl-i tarîḳ pāye-be-pāye ḳaṭ'-ı medāric-i resmiyye ederek ibtidā-yı altmışlı ve ḥareket-i altmışlı rütbelerinde olan medārise neyl ile vāşıl-ı ma'āric-i 'ilmiyye olup peder-i muḥteremleri irtihālinde ferāḡat-ı kitābet ve sa'ādet-ḥānelerinde iḳāmet ve resm-i miḥmān-nüvāziyi icrāya müşāberet ile ser-efrāz olmuş biñ iki yüz yigirmi toḳuz sālinda 'Abdî-zāde Es-Seyyid İbrāḫîm Efendi irtihālinde maḥrûse-i Burusa'da ḳā'im-i maḳām naḳîbü'l-eşrāf ve niçe sinîñ-i mütevāfire muḳtedā-yı sādāt-ı ma'lūmu'l-evşāf olmaḡla Naḳîb Efendi denmekle miyān-ı vazî' ü şerîfde kesb-i imtiyāz etmiş idi. Biñ iki yüz otuz iki ḫilālinda bā-rütbe-i müşile-i Süleymāniyye Ḥamza Beg Medresesi'nde seccāde-nişîñ-i 'affāf ve biñ iki yüz otuz sekizde bā-rütbe-i Süleymāniyye Ḥudāvendigār Ġāzî Medresesi'yle behremend-i is'āf ve otuz toḳuzda Sulṭāniyye müderrisi Ca'fer Efendi-zāde Es-Seyyid Rāşid Efendi maḥlûlundan dāru'l-ḥadîş-i Süleymāniyye pāyesi bi'l-istirdāf Medrese-i Süleymāniyye¹⁷⁴⁸ ile ser-defter-i aḫlāf ve sālîk-i cādde-i meslûka-i eslāf iken biñ iki yüz kırḳ Muḥarrem'inde Yıldırım Bāyezîd Ḥān Medresesi 'Uryāñî-zāde Muşṭafā¹⁷⁴⁹ Efendi irtihāl-i medrese-i 'ālem-i beḳā etmekle pādşāḥ-ı cennet-mekānîñ cānib-i tedrişe ta'yîñ ü taḫşîş buyurduḡları vazā'if-i mu'ayyene Sulṭāniyye müderrisi olan Çelebi Sulṭān Meḥammed Ḥān Ḥazretleriniñ medrese-i celîleleri vazā'ifinden şimdiki ḫālinda vāfi olmaḡın Medrese-i Yıldırım Bāyezîd Ḥān Sulṭāniyye i'tibārına sezā vü şāyān buyrulmasını bā-i'lām ve maḫzar-ı Burusa 'ulemāı taraflarından 'atabe-i āsmān-mertebe-i devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-ḳıyāme ifāde vü istirḫām eylediklerinde ḫālā şeyḫ-i meşāyiḫü'l-islām Mekḳî-zāde 'Āşîm Efendi Ḥazretleriniñ meşîḫat-ı şāniyelerinde işāret-i 'aliyyeleriyle Medrese-i Yıldırım Bāyezîd Ḥān Sulṭāniyye i'tibārına şāyān ve pāye-i dāru'l-ḥadîş-i Süleymāniyye sene-i mezbûrede mevlānā-yı mezbûruñ 'uhdesine tevciḥ ü iḥsān buyurulmuş olmaḡla bāḡ-ı derūn-ı şāf-nümünü gül-bün-tırāz-ı feraḫ u meserret ve beş sene miqdārı visāde pîrā-yı kâşāne-i 'ömr ü 'āfiyet olup 'āḳıbetü'l-emr biñ iki yüz kırḳ beş Cemādiyye'l-evvelîsinde sürûr-ı sebz-i vücûdı şarşar-ı bād-ı ecel ile perîşān ve murḡ-i rūḫı 'āzim-i sebzezār-ı ḥadîḳa-i cinān olup Biñarbaşı Ḥāmûşānı'nda peder ü ceddî ḳurbunda mütevārî-i ḫāk-i mezār-ı maḡfiret-medārdır. Merḫûm-ı mümā ileyh 'āḳıl-i kāmîl memdûḫu'l-aḫlāḳ ve mekārîmü'l-ḫaşā'il ḫalîm ü selîm edîb ü vaḳûr cihān-dîde kār

¹⁷⁴⁸ 293b KA

¹⁷⁴⁹ 293a AE

u girdarı pesendide der-i sa'adet-hānesi güşāde ve süfre-i nān u ni'meti bende vü āzādeye āmade envār-ı siyādet-piṣānı-i pūr-nūrından sātı' ve şu'ā'-i şerāfet-sīmā-yı meḥāsin-peymāsından¹⁷⁵⁰ lāmi' idi. Münḥal olan Medrese-i Sultāniyye kudemā-yı ṭarīkden ḥālā re'īsü'l-müderrişini'l-kirām Remzi-zāde Efendi dāmādı Hācī Yūsuf Ağa-zāde El-Hāc Meḥemmed Efendi'ye in'ām olundu.

El-Hāc 'İvāz Paşa Müderrisi Türkmen-zāde Es-Seyyid İbrāhīm¹⁷⁵¹ Fehmī Efendi:

Tercemesi bālāda ḥāme-ṭirāz-ı veşīka-i ifāde olan Türkmen-zāde Es-Seyyid 'Abdu'r-Raḥīm Efendi merḥūmuñ ferzend-i ma'ālī-ercmendi Es-Seyyid İbrāhīm Efendi'dir. Medīne-i Burusa'da şulb-i vālid-i büzürgvārından visāde-i mehd-i vücūda vāz-ı ser ve şüret-i rüşd ü sedād-ı māder-zād mir'āt-ı nāşīye-i ḥālinde cilveger ve peder-i muḥteremleri irtihālinde ḳazā-yı mezbūr maḥkemesi kitābetine neyl ile muvaḳkar olup taḥşīl-i hüner ü ma'ārifet sa'y-ı bisyār ve kūşīş-i bī-şumār ederek pīrāye-i 'ilm ü 'irfān ile bir zāt-ı ma'rifet-güster olduğda ṭarīk-i tedriş-i rūsūma 'azīmete sālīk ve kırtās-ı mülāzemete mālīk olmağın biñ iki yüz yedi tārīḫinde bā-ibtidā-yı ḥāric Şabbāğ Ḥayrū'd-dīn Buḳ'ası'nda kāşāne-i āmālī reng-i ḥaḍrā-yı feraḥ u neşāt ile mesbūğ ve biñ iki yüz on birde bā-ḥareket-i ḥāric Medrese-i Ḳarışdıran Süleymān Paşa'da jengār-ı āyīne-i derūnı mışkale-i cilākārī-i sūrūr ile pūr-fürūğ olup ḥasbe't-ṭarīk ba'z-ı buḳā'-ı 'ilmiyyede mes'ele-i rüteb-i resmiyyeyi taşḫīḥ ü taḥḳīḳ ederek biñ iki yüz otuz iki sālinda ibtidā-yı altmışlı ile Medrese-i Ḥüseyn Çelebi'ye nā'il ve iki yüz otuz altı senesinde bā-ḥareket-i altmışlı Müftī Aḥmed Paşa Medresesi'yle mesned-i 'izz ü rif'ate vāşıl olmuş idi. Şakk u sebk ü inşāda mahāret-i kāmilesi nümāyān ve bizā'a-i hüner ü ma'rifetle reşk-āver-ı emşāl ü aḳrān olmağla ḥālā maḥkeme-i şuğrāda mesned-nişīn-i niyābet Cāmi'-i Kebīr İmāmī-zāde¹⁷⁵² Es-Seyyid Meḥemmed Celālū'd-dīn Efendi infişālinden biñ iki yüz otuz beş tārīḫinde maḥkeme-i kübrāda kısmet-i 'askerī ḳaleminde re'īsü'l-küttāb ve ḥall ü 'aḳd-ı umūr-ı şeyḫ ü şāb ederek varāḳ-gerdān-ı sicill-i sipihr-i nūh-ḳıbāb iken muvāfıḳ-ı mizāc-ı kibār-ı zamāne ḥıramende-i semt-i merām¹⁷⁵³ olduğundan riyāset-i mezkūreden merāret-i 'azl ile ḳāşnı-senc-i telḫī-i ālām olup öteden berü mevālī-i 'izām ve nevvāb-ı kirām ṭaraflarından Kete Ḳazāsı ḥukūmeti tefvīz-kerde-i 'uhde-i liyāḳatları olmağla maḥkeme-i ḳazā-yı mezbūrda güsterende-i seccāde-i niyābet ve iki yüz otuz sekizde bā-müşile-i Süleymāniyye Hācī 'İvāz Paşa Medresesi'yle ḥā'iz-i rütbe-i meserret olup bi-emri'llāhi te'ālā biñ iki yüz kırk iki Ramazān'ında 'āzim-i ziyāfet-hāne-i mülk-i bekā ve Bīñarbaşı Mezāristānı'nda ḳalender-hāneniñ cānib-i şimālīsinde peder-i

¹⁷⁵⁰ 294a KA

¹⁷⁵¹ 293b AE

¹⁷⁵² 294b KA

¹⁷⁵³ 294a AE

mükerremleri cenbinde defn-i hâk-i fenâ oldu. Merhûm-ı mûmâ ileyh fâris-i meydân-ı şîr ü inşâ ve vâlî-i hukûmetgâh-ı şakk u imlâ hemvâre-i ehibbâ-yı şıdk-âşnâ ile hem-dem ü eniş güftâr-ı nazm u neşri melîh ü nefîs muzâyif u muṭa‘am müşfik ü mükerrem laṭîfû‘ş-şemâ‘il meḥâsinü‘l-ḥaşâ‘il vecîh ü mehîb idi. Li-eb birâder-i kihterleri Türkmen-zâde Es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi belde-i mezbûrede zümre-i müderrisîn ve maḥkeme-i kübrâda kısmet-i ‘askerî kaleminde gürûh-ı ketebe-i meḥâsin-âyinden iken ol daḥı biñ iki yüz kırk yedi sâlinde ‘azm-i dârü’s-selâm ve vâlid-i mükerrem ve birâder-i muḥteremleri kurbunda ittiḥâd-ı maḥâm etmişdir.

Sultân Orḥan Müderrisi Re’îsü’l-Ḳurrâ Es-Seyyid Hâfız Meḥemmed Ṭâhir Efendi:

Tercemesi bâlâda meşṭûr Aḥîşkavî Fâzîl Ḥasan Efendi Ḥazretleriniñ dâmâdı ve ḥaṭṭât-ı ḥûb¹⁷⁵⁴-nûvişândan Köy Ketḥüdâsı-zâde Ḥâce ‘Alî Efendi merḥûmuñ ferzend-i meḥâsin-i‘tiyâdı Şerîf Ḥâce denmekle meşhûr olan Es-Seyyid Meḥemmed Ṭâhir Efendi’dir. Maṭla‘-i ilâhiyye-i ‘ilm ü kemâl olan medîne-i Burusa’da zâhir ü ṭâlî‘ ve envâr-ı mihr-i rüşd ü sedâd sipihr-i cebîñ-i isti‘dâdında bâhir ü lâmi‘ olduğda ârzü-yı iktisâb-ı fûnûn ve dâ‘iyye-i intisâb-ı ‘ulûm-ı gûn-â-gûn derûn-ı şafâ-maḥrûnında cilve-nümûn olmaḡın evvelâ taḥşîl-i¹⁷⁵⁵ ‘ilm-i kırâ‘at u tecdîd ve tekmiñ-i vücûhât-ı Ḳur‘ân-ı mecîd etdikden soñra kayın pederleri mûmâ ileyh Ḥasan Efendi merḥûmuñ ve sâ‘ir fûḥûl-i ‘izâmîñ mecâlis-i ifâde vü taḳrîrlerinden dest-ber-âverde-i ‘ilm ü kemâl olduğda ṭarîḳ-i tedriṣe ḥırâmân ve biñ iki yüz on üç târîḫinde bâ-rûtbe-i ḥâric buḳ‘a-i Şa‘bâniyyede hilâl-i maḳşûdı mânend-i ğurre-i Ramazân müşârun bi‘l-benân ve biñ iki yüz on yedide bâ-ḥareket-i ḥârice şâniyen Bâyezîd Paşa ile şâdmân olup ḥasbe‘ṭ-ṭarîḳ bilâ-sebḳ-i refîḳ niçe medâris-i mü‘essesede nâ‘il-i mesned-i tedriṣ ü taḥkîḳ ve altmışlı rûtbelerinde vâkı‘ ma‘âric-i ‘ilmiyyeye ‘âric ve medâris-i resmiyyeye dâric olarak vâsıl-ı erîke-i taḳrîr ü taṣdîḳ olup fi‘l-ḥaḳîḳa mevlânâ-yı mezbûr zîyer-i ‘ilm ü feẓâ‘il ile meşhûr olduğundan mâ-‘adâ pîrâye-i şalâḥ-ı bâhirü’n-necâḥ ile müzeyyen ü muḥterem bi‘l-ḥuşûş ‘ilm-i vücûhâtta müselleme-i ‘âlem bulunmuş olmaḡın ‘aşr-ı şerîflerinde zât-ı meḥâsin-simâtları e‘imme-i ḳurrâdan şâñ-i imâm-ı nâfi‘ ve Câmî‘-i Kebîr’de ifâde-i nâfi‘alarında ḥaṭṭât-ı kirâm bi‘l-vücûh müstefîd ü müntefî‘ olup bu nehc-i iḥlâş-nümâ üzre maḥrûse-i Burusa’da ḳurrâ-yı belâġat-pîrâye re’îs ü muḳtedâ ve ḥaṭṭât-ı¹⁷⁵⁶ şaḥîḫü‘l-elfâze delîl ü reh-nümâ olmuş idi. Ḥarekât-ı mişliyye ile ba‘z-ı medârise daḥı revnaḳ-ṭırâz ve biñ iki yüz kırk sâlinde bâ-müşile-i Süleymâniyye Medrese-i Sultân Orḥan ile maḫzar-ı levâzım-ı ikrâm u i‘zâz olup bu ḥâl üzre gûzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ iki yüz

¹⁷⁵⁴ 295a KA

¹⁷⁵⁵ 294b AE

¹⁷⁵⁶ 295b KA

kırk altı Şevvāl'inde rūḥ-ı şerīfî medrese-i 'ālem-i beḳāya 'azm ü rıḥlet ve cesed-i pāki ḥāne-i sa'ādetleri civārında Baba Zākir Cāmī'i ḥazīresinde ḳayın pederleri civārında mütevārī-i laḥd-ı maḡfired olmuştur. Merḥūm-ı mūmā ileyh zāhid ü mütevāzī 'ābid¹⁷⁵⁷ ü ḥāzī' lezizü'l-muşāḥabe meliḥü'l-icābe ṭalāḳat-ı nāṭıḳade bi-'adil ülfet ü muvāneseti ḥūb u cemil dāmen-i 'işmeti ḡubār-ı ma'āşiden pāk u ṭāhir ve nişāb-ı faẓl u kemāli beyne'l-enām zāhir idi.

İşḫaḳ Paşa Müderrisi Ferā'izī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Sa'īd Efendi:

Tercemesi zeyl-i kitābda meştūr 'ulemā-yı feẓā'il-mevfūrdan Ferā'izī Meḥemmed Efendi merḥūmuñ şulbundan medīne-i Burusa'da zuhūr u bürüz ve refte refte şā'ibe-i rüṣd ü sedād pīrāmen-i nāşīye-i ḥālinde cilve-endüz olduḳda peder-i muḥteremlerinden ve sār fūḥūl-i 'aşrdan taḥşil-i ma'ārif-e mübāderet ve na'āt-ı Farsī daḥı mesbūḳu'z-zıkr Ḥācī 'Alī Baba Efendi merḥūmdan kırā'at edip 'ale'l-ḥuşūş 'ilm-i ferā'izdan daḥı vāyemend-i nişāb olduḳdan soñra ṭarīḳ-i tedriṣe 'aṭf-ı 'inān-ı maṭıyye-i iḥtiyār biñ iki yüz yigirmi iki tārīḫinde bā-rütbe-i ḥāric silk-i müderrisīne duḫūl ile kām-kār ba'dehu resm-i ṭarīḳ üzre 'āric-i ma'āric-i 'ilmiyye olarak biñ iki yüz kırk yedi sālinde bā-müşile-i Süleymāniyye Burusa civārında vāḳı' İnegöl'de İşḫaḳ Paşa Medresesi'ne neyl ile ḡarīḳ-ı cūybār-ı mesārr olup derūn-ı ḳal'a-i Burusa'da ders-i 'ām Mevc-zāde 'Abdu'r-raḥmān¹⁷⁵⁸ Efendi Medresesi vālid-i mācidi irtihālinde bā-i'tibār-ı dersiyye 'uhdesine tevciḥ ü erzān ve ḳuṭbu'l-ārifin şāhibü'l-'ināyāti'l-vafır Ḥazret-i Emīr *ḳuddise sirruhu'l-meliki'l-ḳadīr*¹⁷⁵⁹ Efendi'miziñ cāmī-i envār-ı lāmi'alarında ḥaṭīb-i mu'ciz-beyān ve maḥrūse-i mezbūrede Ḥarameyn-i Muḥteremeyn tevliyetine kātib-i ma'delet-pīrā ve maḥkeme-i kübrāda ḳismet-i 'askerī ḳaleminde kezālik debīr-i ma'ārif-āşnā olduḫundan mā-'adā ḡüftār-ı nazm u neşrde seliḳası der-kār olmaḫla *Gülşen-i Ma'ārif* ismiyle mevsūm şaḫīfe-i yādigār-ı aḫlāfa nigāşte-pīrā-yı müverriḫin olan kütüb-i tevārīḫinden aḫz olunmuş iki 'aded mücelled ü müdevven ve vālid-i mācid-i pādşāh-ı devrān Sulṭān Maḥmūd Ḥān¹⁷⁶⁰ Ḥazretleriniñ nām-ı nāmī-i ḥümāyūnlarıyla muṭarraz u mu'anven eşer-i cemīliñ cem' ü terkīmine nişār-medār-ı ḡayret edip biñ iki yüz elli bir bahārında Der-Sa'ādet'e gidüp ol ešnāda umūr-ı dāḫiliyye nāzırı bulunan Pertev Paşa merḥūmuñ ma'rifetiyle Ḥudāvendigār-ı biḫişt-muḳīm Ḥazretleriniñ ḥuzūr-ı ḥümāyūnlarına lede't-taḳdīm muẓāyāḳa-i ḥālinden baḫişle mezīd-i deydene-i 'aliyye-i mekārīm-i mülūkāneden Burusa Cizyesi muḳāṭa'ası mālından māhiyye beş yüz ḡurūş ma'āş iḥsāniyla tekrim ḳılınmış ve yedi sekiz seneden berü sūy-ı mi'deye mübtelā bulunmuş olmaḫın bu ešnāda 'illet-i mezbūr vücūdında şiddet üzre ḥareket

¹⁷⁵⁷ 295a AE

¹⁷⁵⁸ 296a KA

¹⁷⁵⁹ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁷⁶⁰ 295b AE

ve inhirāf-ı mizāc ile Burusa'ya 'avdet etmiş idi. 'İllet-i 'asjrü'l-'ilāciñ terbiye-i müdāvāt-ı eṭibbā ile indifā'ı 'adīmü'l-imkān olmağla tahmīnen iki māh miqdārı esjr-i pister-i renc-i bīmārı olarak sene-i mezbūrede 'āzim-i dāru'l-cinān ve cāmī-i şerīf-i ḥazret-i müşārun ileyh kurbunda olan ḥazırede mütevārı-i ḥāk-i ğufrān olmuşdur¹⁷⁶¹. Merḥūm-ı merḥūm hūner ü ma'ārifle mersūm Ḥikmeti-zāde dāmādı Ḥācī Meḥemmed Efendi merḥūmdan ba'z-ı aşvāt u ilāhiyyāt temeşşük etmekle tavr-ı 'atıķ-i fenn-i mūsıķide behresi der-kār müddet-i 'ömründe dā'ire-i izdivāca duḥūl etmeyüp ḥānesinde pıre-zen-i rūzgār vālidesinden ğayrı ferd-i vāḥid kimse olmayup tıķ gibi mücerred ü pāk ve keşret-i vāridāt ve kılllet-i maşārifāt ile rüy-ı ḥālī behı vü feraḥnāk olmağın tama'-i ḥāmlara ser-māye-i ibtilā ve zamāne kibārına vesıle-i i'tilā olan nuķūd-ı zer-meskūk-ı mütevāfire ḥın-i vefātında şandūķa-i iddiḥārında zuḥūr eylemiş ve münḥal olan ma'āş-ı mezbūruñ nişfı Ḥazret-i Emīr ve nişf-ı āḥeri Şeyḥ Emīn Efendi ḥānķāḥ-ı şerīflerine berāy-ı ta'āmiyye-i fuķarā vü dervīşān 'ināyet ü iḥsān buyurulmuş ve ḥiṭābet-i mezkūr cāmī-i 'azıze-i müşārun ileyhiñ imāmı erbāb-ı istiḥķākdan¹⁷⁶² Şūfi-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc İsmā'ıl Efendi'ye ve Mevc-zāde Medresesi Bolvadinli ders-i 'ām Şāliḥ Efendi'ye ve İshāķ Paşa Medresesi Meḥemmed 'İffet Efendi'ye tevciḥ ve Ḥarameyn kitābeti ile 'Uryāñi-zāde Muşṭafā Efendi terfiḥ olunmuş faķaṭ bunca seneler ücret-i ḥāme vü vāridāt-ı ma'lūmesinden zamıme-i hemyān-ı iddiḥār eyledigi nuķūd-ı meskūke ile emvāl-i sā'ire-i metrukesi vereşe-i ḥalefine intikāl etmiştir.

Cizyedār-zāde Meḥemmed Rāķım Efendi:

Bālāda tercemesi zıver-efzā-yı silk-i suṭūr olan Ḥaleb Mollası Cizyedār-zāde Aḥmed Bahā'ü'd-dīn Efendi Ḥazretleriniñ ferzend-i fūrüzende-aḥterleri ve mevāl-i kirāmdan Cizyedār-zāde Meḥemmed Ḥüsāmü'd-dīn Efendi ve Meḥemmed 'İzzet Efendiniñ birāder-i kihterleri Meḥemmed Rāķım Efendi'dir. Maḥrūse-i dil-ġüşā-yı Burusa'da biñ iki yüz beş tārīḫinde 'ālem-i buṭūndan gehvāre-i şühūda bāriz¹⁷⁶³ ü zāḥir ve raķam-ı vücūdı keşide-pıra-yı şaḥıfe-i 'anāşır olup bā-imdād-ı ḥālīķu'l-'ibād nāşıye-i isti'dādı ārāyiş-peziir-i rüşd ü sedād olduğda bi-ķadri'l-istiṭā'a naķdıne-i ma'ārifinden kesb-i biżā'a edip ḥaṭṭ-ı şülüş ü celiyi daḥı temeşşük ederek şāyeste-i sābāş-ı zümre-i ḥaṭ-nüvişān olur mertebe Üftāde Efendi türbe-dārı Ḥāfız İbrāḫīm Efendi'den aḥz-ı ketebe etdikden soñra ğayret-i eşbāḥ u nezā'ir mülābesesiyle meslek-i resmıyye-i 'ilmiyye-i Sitanbul'a sālīk olup be-ḥikmet-i Ḥudā ruķ'a-pāre-i rü'ūs-i hümāyūna nā'il ve pāye-i evvel-i ḥārice vāşıl olmak ḥāric-i rütbe-i imkān olmağın *El-umūr merhūne bi-*

¹⁷⁶¹ 296b KA

¹⁷⁶² 296a AE

¹⁷⁶³ 297a KA

*evkātihā*¹⁷⁶⁴ me'ālî tesliyet-bahş-ı dil-i âmālî olup Burusa civārında Şoğanlı Karyesinde olan çiftliğinde emr-i hırâşet ü zîrâ'at ile meşgûl ve ba'z-ı hâle çesbân-ı iltizâmâtı der-'uhde ederek derece-i hayyız ü imtiyâze¹⁷⁶⁵ mevşûl olmuş idi. Biñ iki yüz kırk iki sâlinde Kâzî-zâde Mehemmed Tâhir Efendi merhûmuñ zamân-ı fetvâsında şumâr-ı sübhâ-i 'ömri pâye-i erba'îne karîb olduğu dem Kırk Medresesi'nden münfaşıl ibtidâ-yı hâric rütbesine neyl ile muhterem ve istîlâ-yı zemherîr-nâm kâm ile hazân-dîde-i rûzgâr olmuş riyâz-ı kalb-i âherânı mânend-i bâğ-ı İrem olup ba'dehu hareket-i hâric ve ibtidâ-yı dâhil rütbelerine irtikâ ile şâdmân ve kırk tokuz târîhinde bâ-hareket-i dâhil dersiyeye-i 'Alî Efendi der-i İstanbul tevcîh ü ihsân bâlâda muharrer zây'-i felâhat-eşerleriniñ hâriciyyesinde olan ebniye-i kadîme bir miqdâr harâba mâ'il olup binâ-yı 'atîki külliyyen hedm ü ifnâ ve maḥall-i mezbûrede mevki'-i âḥere iki yüz kırk tokuz¹⁷⁶⁶ evvel bahârında mebânî-i mu'tenâsî şekli-i aḥsen ve hey'et-i feraḥ-fezâsı resm-i müstaḥsen üzre fevkânî vü taḥtânî bir ebniye-i cesîme ihtirâ' u inşâsına mübâderet ve şâyân-ı sitâyiş-i Mânî vü Behzâd olur envâ'-ı nuḳûş-ı reng-â-reng-i ḥurde-kârî ile derûn u bîrûnı pür-zîb ü zînet kılunup ba'de'l-ikmâl ve't-tetmîm her bir ḥucurât-ı leṭâfet-füzûn ve her kuşûr-ı bî-kuşûr-ı şabâhat-nümûnı bisât-ı inbisât-âmîz-i nev-zuhûr ve mefrûşât-ı neşât-engîz-i müstevcibü'l-ḥubûr ile tesvîḥ ü tanzîm olunduktan şoñra bi'l-'izz ve'l-'unvân tırâzende-i ârâm u âsâyiş-cüyâ-yı müsâ'ade-i kevkeb-i devrân iken **Beyt:**

[fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün]

Kârgah-i iḳbâl-i 'âlem pây-dâr olmak muḥâl

Bildirir elbet felek ḥâşiyet-i devvârını

mü'eddâsınca biñ iki yüz elli iki Cemâdiyye'l-evvelîsinde çiftliğinde bu mezra'a-i fenâdan keşîde-i pâ ve 'azm-i 'âlem-i beḳâ edip şalât-ı cenâzesi muşallâ-yı Câmî'-i Kebîrde ba'de'l-edâ abâ vü ecdâdınıñ âsûde olduğu mekteb sâḥasında mütevârî-i cevfi-ı ḡabrâ oldu. "Cizyedâr-zâde Hüsâmü'd-dîñ Efendi Mısr Mevleviyyeti müddeti ikmâlinde Mekke-i¹⁷⁶⁷ Mükerrerme'ye zâmile-bend-i nehzat ba'de'l-hacc münḥarifü'l-mizâc olduğu ḥâlde Medîne-i Münevvere cânib-i 'âlîsine kâfile-i tayyâre ile ecniḥa-güşâ-yı 'azîmet olup biñ iki yüz elli tokuz Muhârremü'l-Harâm'ında belde-i tayyibeye vâsıl olduğu şeb be-ḥükm-i Rab sâ'at on râddelerinde 'âzim-i dâru'l-kirâm-i Kirdgârî ve ferdâ-yı rûz cesedi bakî-i şerîfde mütevârî olmuşdur. Cizyedâr-zâde 'İzzet Efendi daḥî ḥavâşş-ı refî'a-kaḫâsî ḥukûmetinden bi'l-infişâl

¹⁷⁶⁴ Her iş(ler) vaktini bekler.

¹⁷⁶⁵ 296b AE

¹⁷⁶⁶ 297b KA

¹⁷⁶⁷ 297a AE

Der-Sa'adet'de hānesinde visāde-güzin-i āsāyış-i hāl iken iki yüz altmış Şevvāl'inde vefāt edip Eyyüb'da Şeyh Murād Nakşbendî Tekyesi'nde medfündür"¹⁷⁶⁸.

Muhāsebe Baş Kâtibi Tahārj-zāde Es-Seyyid El-Hāc Hāfız Muştafā Efendi:

Tercemesi bālāda meştūr Tahārj-zāde Dede Luţfu'llāh Efendi Hāzretleriniñ peder-i muhteremleri Tahārj 'Osmān Efendi merhūmuñ dāmādı müderrisün-i kirāmdan 'Abdu'l-Kādir Efendi'niñ kerīme-zādesi ve müderrisünden Es-Seyyid Mehemmed Sa'īd Efendi-nām zātın necl-i necib-i fütüvvet-dādesi Tahārj-zāde Es-Seyyid El-Hāc Muştafā Efendi'dir. Maḥrūse-i Burusa'da ārāyış-i gehvāre-i tekvün olup dāru'l-muḥākeme-i dāye-i tevfiḳ-i Hudā-dih tertīb-kerde olarak kırtās-ı hāl-i şabāveti refte refte revnaḳ-tırāz-ı elkāb-ı bedī'a-i isti'dād ve hāme-i ḳudret-i Lem-yezeliyye ile veşīḳa-i cebjn-i¹⁷⁶⁹ şabāḥat-ḳarjnı imzā-sāz-ı rüşd ü sedād olduğda ba'z-ı aşḥāb-ı kemāl ile āmizış ve taḥşil-i hūner ü ma'ārifde bi-ḳadri'l-istiṭā'a verziş ederek cüz-dān-ı derūnı ihticāc-pejir-i 'ilm ü 'irfān olduğdan soñra muktezā-yı ḥükm-i taḳdīr celb-i nafaḳa-i rüziyye dā'iesiyle belde-i mezkūre maḥkeme-i kübrāsında vāḳı' muḥāsebe ḳalemine debjir olup berāy-ı iddī'ā-yı ḡayret-i akrān rüteb-i resmīyye-i fāniyyeden olan ṭarīḳ-i tedriṣe duḡūle şitābān ve pāye-i çille-i erba'ından ba'de'l-infişāl biñ iki yüz on¹⁷⁷⁰ üç sālinde rütbe-i ḥārice bi'l-idrāc pür-ibtihāc olup rāh-ı emelde tecribe-kerde-i dırāyetmendān olan *Men šebete nebete*¹⁷⁷¹ me'āl-i şıdk-intimāsını der-i pış ü te'emmül ve bilā-ḥisāb kedd-i leyālī vü eyyāma taḥammül eyleyerek niçe sinjn-i mütevāfire ḥidmet-i kitābet-i ḳalem-i mezbūre müdāvemmet edip meḳārim-şjme-i insāniyyeden olan eṭvār-ı cemīle-i ḥadd-i i'tidāl-i 'āḳılāne ve reftār-ı mergūbe-i meḥāsin-iştīmāl-i nāzūkāne ile ḥüsn-i ḥarekete muvaffaḳ olmağın biñ iki yüz otuz yedi tārīḫinde Mütevellj-zāde Şerīf Süleymān Efendi ferāḡatdan mesned-i riyāset-i ḳalem-i mezkūrde pāy-der-dāmen-i kıyām ve taḥḳīḳ-i mes'ele-i merām ile be-kām olup ṭarīḳ-i rūsūmda daḡı ḥasbe'l-āde ḳadem-nihāde-i ba'z-ı buḳā'-i mu'tāde olarak biñ iki yüz kırḳ tārīḫinde bā-mūşile-i Süleymāniyye Ḥanceriyye Medresesi'ne neyl ile 'uḳde-i baḡtı güşāde ve bundan böyle ḳaṭ'-ı rütüb-i sāmiye ile bālā-yı süllem-i murāda 'urūca āmāde iken biñ iki yüz elli altı Cemādiyye'l-Evvelisinde erḳām-ı enfās-ı ma'dūde-i zindeḡānjsi ḳalem-i melekü'l-mevt ile silk-i ḥitāma keşide ve defter-i maḥāsebe-i 'ömri¹⁷⁷² fezleke-i temāme resjde olmağın Bıñarbaşı Ḥāmūşānı'nda āsūde vü defjn ve birāder-i mihteri Hācī 'Osmān Mollā ile pederine

¹⁷⁶⁸ Tırnak içindeki kısım KA'da yok.

¹⁷⁶⁹ 298a KA

¹⁷⁷⁰ 297b AE

¹⁷⁷¹ Sabreden kazanır.

¹⁷⁷² 298b KA

karıdır. Merhûm-ı mezbûr ketebe-i kirâm beyinde meşhûr olduğca fenn-i raqam ile ‘ilm-i muhâsebede şâhib-i yed-i tûlâ ve nefh-i nây-ı hâlet-efzâ ile ‘ilm-i müsîkîden dahı âşnâ idi.

Ders-i ‘Âm Belenli Hâce Es-Seyyid ‘Osmân Efendi:

Maḥrûse-i Burusa’ya biñ iki yüz yigirmi tokuz târîhinde vurûd edip ba’de’l-ikâmet belde-i mezbûrede e’azz ve eşref-i ‘ulemâ-yı a’lâm ve meşâhîr-i kibâr-ı ders-i ‘âm-ı zevî’l-ihtirâmdan olup bâ-rû’ûs-ı ḥâric duḥûl-ı ṯarîḳ-i müderrisîn ve müsâbakât-ı refîḳ ederek az vaktde Medrese-i Hudâvendigâr Ġâzî’ye neyl ile ser-i i’tibârı vâsıl-ı¹⁷⁷³ çerḥ-i heftomjîn olup ol ešnâlarda zuhûr-i ‘illet-nüzûl ile giderek iki elleri bütûn bütûn maḥrûm-ı mâlzeme-i isti’mâl ve mu’aḥḥaran ‘uzv-ı cānib-i yesârı dahı pezîrâ-yı ihtilâl olarak be-ḥikmet-i Hudâ-yı celîl niçe seneler vücûd-ı şerîfi bi’l-küllîyye ‘alîl ve istîlâ-yı derd-i bî-ilâc ile kuvâ-yı cismānîyesi tedrîs ü takrîrden giriftâr-ı sekte-i ta’tîl olup ba’zan sa’âdet-ḥânesinde mollâ-yı müsta’idâna tedrîs ü ta’lîm-i ‘ulûma bezl-i yārâ-yı iktidâr ve Çelebi Sultân Meḥemmed Hân Medresesi’nde müderris-i fezâ’il-âsâr iken inşibâb-ı ‘illet-i mezkûr ile biñ iki yüz altmış bir Ramazân-ı şerîfinde terk-i meşgale-i tedrîs-i mülk-i fânî ve ‘azm-i dâru’z-ziyâfe-i rahmet-i Rahmānî edip ol gencîne-i ‘ulûm ü fûnûn Bînarbaşı Meḳâbiri’nde mütevârî vü medfûn oldu. Merhûm-ı mûmâ ileyh kuvve-i ‘aql bi’l-meleke ile ‘ulemâ-yı ‘aşrından cümle-i ‘ulûm-ı ‘akliyye ve nakliyyeyi tahşîl etmiş olmağın ma’lûmât-ı cem’-i keşîr-i ‘ulûm¹⁷⁷⁴ ü fûnûnda mânend-i Sa’dü’d-dîñ Teftâzânî ve kemâlât-ı cemm-i ğafîr fezâ’il-i bâhire-i gûn-â-gûn ile ḥall-i ğavâmîz ve müşkilâtta Şânî-i Seyyid Şerîf Cürcânî olup kuvvet-i kâmile-i ‘ilmiyye ile idâre-i sebk-i kelâmda vûs’at-i ihâtası muḥayyir-i ‘uḳûl-i zümre-i fûḥûl idi. Niçe sinjîn-i vefîre belde-i mezbûrede vâḳî Cāmi’-i Kebîr’de *Taleben li-mirzâti’llâhi’l-‘Aljmi’l-‘Allâm*¹⁷⁷⁵ ders-i ‘âm olmağla katı çok kimseler ifâde rütbesinde dâru’l-istifâdesinden iktibâs-ı envâr-ı ‘ulûm ve istinbât-ı aḥkâm-ı mantûḳ u mefhûm etmişlerdir. *Rahmetu’llâhi ‘aleyhi*.

RAVZA-İ SÂBİ’

Abdālân-ı Dil-Āgâh ve Meczûbân-ı Hâḳâyıḳ-İktinâhı Ta’rîf ü Tenmîḳ İder

Abdâl-ı Hudâ Hazret-i Mûsâ Baba:

Burusa fetḥinden muḳaddem diyâr-ı Rûm-ı cennet-rüsûma vaz’-ı ḳadem eden budālâ-yı erba’jinden olup Ebu’l-fetḥ ve’l-megâzî Sultân Orḥan Hân-ı Ġâzî¹⁷⁷⁶ ile maḥrusa-i mezbûreniñ teshîrine mu’âvenet ve bu ḥidmet-i ‘azîmeye ez-cân u dil şarf-i himmet edip belde-i

¹⁷⁷³ 298a AE

¹⁷⁷⁴ 299a KA

¹⁷⁷⁵ Alîm ve Allâm olan Allah’ın rızası için.

¹⁷⁷⁶ 298b AE

mezbûreniñ fevtinde kendüye intimâ ile ma'rûf olan mevzi'-i refî'ada hırka-püş-ı ârâm iken cân-i 'azîzi semt-i bekâya revân olup ol cây-ı dil-güşâda nişân-dih-i seng-i mezâr-ı rahmet-medârdır. Merhûm-ı mağfîret-nişân Sultân Bâyezîd Hân Hazretleriniñ şeh-zâdeleri Sultân Maḥmûd'ıñ kerîme-i muḥteremesi Hancerli Sultân *ṭābe šerāhu* baba-yı mezbûruñ üzerine bir kûbbe-i 'ālî binâ ve kurbunda bir medrese-i refî'ü'l-bünyân inşâ eylemiştir. Bu ḥarâb-âbâd-ı fenâda mürûr-ı zamân ile medrese-i mezkûre vîrân ve mâr u mûr u tûyûra âşiyân olmuştur.

Es-Seyyid Ni'metu'llâh-ı Velî:

Sultânü'l-evliyâ ve nûr-ı çeşm-i aşfiyâ Hazret-i Emîr *ḳuddise sirruhu'l-ḳadîr*¹⁷⁷⁷ ile milket-i Buḥârâ'dan bu diyâr-ı İrem-mişâle baş-ı bisât-ı ârâm ve niçe eyyâm Şiblî Mahallesi'nde kûşegir-i kıyâm olup maṭbah-ı cihân-i fânîde itmâm-ı ni'am-ı ḥayât ve 'azm-i dâru'z-zîyâfe-i cennât-ı 'âliyât edip¹⁷⁷⁸ Hazret-i Emîr reh-güzârında vâkı' türbesinde medfûn ve meşhed-i münîri ziyâretgâh-ı ehl-i derûndır. Hazret-i müşârun ileyhiñ sancaḳ-dârı olmaḳ rivâyeti meşhûrdur.

Baba Zâkir:

Sultânü'l-evliyâ Hazret-i Emîr *ḳuddise sirruhu'l-ḳadîr*¹⁷⁷⁹'e niçe zamân ḥidmet ve ser-zâkirânları olmaḡla kesb-i liyâḳat edip namâzgâh semtinde muşallâ kurbunda zâviye ve mescidi olup 'ibâdât u ṭâ'âta müdâvemet üzre iken 'ahd-i devlet-i Çelebi Sultân Meḥemmed Hân'da 'azm-i gülzâr-ı cinân edip mescid-i şerîf civârında medfûn ve meşhed-i pâkı ziyâretgâh-ı ehl-i derûndır. 'Azîz-i mezbûr keşf ü kerâmetle mezkûr olup mesbûḳu'l-beyân Sultân Meḥemmed Hân Yeşil 'İmâret denmekle meşhûr-i 'âlemiyân olan maḡalde vâkı' câmi'ü'l-envâr-i lâmi'leri ḥarîminde binâ olunan¹⁷⁸⁰ şâdervâna Aḳ Çaḡlayan-nâm âb-ı ḥoş-güvârı icrâ murâd etdikleri ešnâ 'azîz-i mezbûr mescidi ḥizâsında bir çeşme inşâsın recâ etdikde şûret-i müsâ'adeden pâdşâh-i maḡfûr mübâ'ede edip mecrâ-yı mâ'-i mezkûr ba'de'l-ikmâl cereyânı muḡâl olup her ne kadar icrâsına isâle-i âb-ı nâb-ı maḳderet olunmuş ise de ḥâbiye-i şâdervâna revânı 'adîmü'l-iḥtimâl olmaḡın ol bende-i âb-ı rûy-ı evliyânıñ iltimâsı ba'de'l-ḳabûl mâ'-i mezbûr ber-vech-i suhûlet maḡal-i maḳşûda vuşûl bulmuştur.

Ece Sultân :

Diyâr-ı Ḳaraman'da ebnâ-yı Germiyan'dan olup Ece Beg denmekle şöhret-dâde ve kendüye müntemi'l-ḳâde levâzım-ı emâreti ḥüsn-i icrâda iken reşahât-ı âb-ı ḥayât-ı tevfiḳ-i İlâhî ve ḡalebât-ı 'aşḳ-ı ḡaḳîḳiyye-i nâ-mütenâhî ile cezbe-i 'azîmeye düşüp "**Mısrâ**: Sevdim seni heb

¹⁷⁷⁷ Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁷⁷⁸ 299b KA

¹⁷⁷⁹ Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁷⁸⁰ 299a AE

varım yağmadır alan alsun” diyerek bi’l-cümle emlāk u eşyāsını fedā ve abā-yı devlet ü iķbāl-i dünyā edip diyārından kaç’-ı ser-rişte-i¹⁷⁸¹ ‘alāyık u iķāmet ve maħrūse-i dil-güşā-yı Burusa’ya gelüp sipihr-i vālā-yı kerāmetde şems-i münır Ĥazret-i Sultān Emır *ķuddise sirruhu’l-meliki’l-ķadır*¹⁷⁸² Ĥazretleriniñ qarārgāh-ı ‘uşşāk-ı ilāhī olan südde-i seniyye-i sidre-hırāmlarına cebjn-süde-i irādet olup ‘aziz-i müşārun ileyhiñ ez-dil ü cān niçe zamān ĥidmet-i ‘ālilerinde bezl-i naķdīne-i kudret-i bī-pāyān ederek vāşıl-ı mertebe-i ādāb u ‘irfān ve Ece Sultān denmekle meşhūr-ı ‘ālemiyān olmuş idi. Ĥazret-i Emır-i ‘ālī-şānıñ bu mülk-i nāsūtdan müteveccih-i ‘ālem-i ‘ulyā-yı lāhūt olduğdan şönraca bunlar dañı ‘āzim-i ‘ālem-i ceberūt olup civār-ı türbe-i ĥazret-i müşārun ileyhde vāķı’ bir menzil sāhasında nühüfte-i ĥāk-i mezār-ı mağfired-medārdır. ‘Aziz-i mezbūr keşf ü kerāmet ile mevşūf u mezkūr ķāfile-i revendegān-ı rāh-ı Ĥudā’niñ sipehsālārı¹⁷⁸³ ve sūdāgerān-ı kālā-yı ĥaķīķatıñ şāh-bender-i şāhib-i iştihārı idi.

Alaca Hırķalı:

Hırķa-i murakķa-i vücūdı milket-i Buĥārā’da be-düş olup mā’il-i semt-i seyāĥat ber-takrīb medīne-i Burusa’ya gelüp ĥāric-i ķal’a-i belde-i mezbūrede kendüye müntemi maĥall-i ĥātır-güşāda tarĥ-endāz-ı iķāmet olup hırķa-i köhnelerin reng-āmız pāreler ile refv-kār olmağın ism-i şerīfi ma’lūm olmayup Alaca Hırķalı denmekle nām-āver olmuşdur. Hırķa-i ĥayātı düşundan sālīb ve tekye-i bekāya ‘azimete tālīb olduğda ķāleb-i bī-rūhı ol cāy-ı nüzhet-efzāda mestūr-ı şandūķa-i mezārdır. Dūdu’l-ķaz dedikleri ĥarīr böceğine telef ü i’dām ķaşdıyla hücūma iķdām eden ķarincanın def’ine meşhed-i pāki toprağı sebeb-i aķvā olmağın ķanğı şahş ķabr-i şerīfine bir miķdār tātūn ĥelvāsı vaz’ edip ba’de neyl-i merām yine maĥalline i’ādeye ihtimām etmek üzere ķabr-i şerīfinden bir miķdār türāb aĥz edip dūdu’l-ķaz olan¹⁷⁸⁴ maĥalle ķonsa bi’l-cümle mūrlar perişān olduğ kerāmāt-ı ‘aliyyesinden bir nişāndır.

Dūğlı Baba:

‘Avām-ı nās lisānında ġalať edip Tavullı Baba dedikleri Dūğlı Baba’dır ki dūğ mā’ ile memzūc lebenden ‘ibāretidir. Cennet-mekān Sultān Orĥan Ĥān *eskenehu’llāhi fī-ġurfeti’l-cinān*¹⁷⁸⁵ ile Burusa fethinde mu’āvenet-resān olup hengām-ı ĥarāret ü ‘aťşda zümre-i ġuzāt-ı müslimīni kāse-i dūğ-ı serd ile isķā ve āteş-i kebd-i süznāklerin itfā eder idi. Ol ‘ahdda dest-i hādīmü’l-

¹⁷⁸¹ 300a KA

¹⁷⁸² Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁷⁸³ 299b AE

¹⁷⁸⁴ 300b KA

¹⁷⁸⁵ Allah onu cennet köşklere yerleştirsın.

lezzât ile cisminden câme-i hayâtı meslûb olup Seyyid Nâşır Hazretleriniñ türbe-i şerifleri fevtinde zeyl-i cebelde Göl Biñar'a qarıb Karabeñ-nâm mevzi'de medfündür.

Yoğurtlı Baba:

Cezbe-i tevhiide müstağrak zâhir ü bâtını ma'mûr ve yoğurda ziyâde mecbûr olmağla ismi ma'lûm olmayup Yoğurtlı¹⁷⁸⁶ Baba deyü meşhûr olmuşdur ki maħrûse-i Burusa kurbunda nâm-ı şerifiyle çâşnı-baħş-ı dehân-ı iştihâr-ı enâm olan mevzi'-i dil-güşâde ol eñnâda mevcûd-ı sâha-i vücûd olan ħucerât-ı zâviyeden bir ħucrede küşe-nişin-i ħumûl iken rûh-ı şerifi serây-ı beķâ-yı cinâna vuşûl buldukda cesed-i laţîfi maħal-i mezkûrda mevzû'-i kâse-i mezâr-ı mağfiret-medârdır ve meşhedi ziyâretgâh-ı şıgâr u kibârdır.

Şeyh Meħammed El-Küşterj:

Memâlik-i 'Acem'den Küşter-nâm beldede gencine-i vücûddan behrever ve pây-ı seyâhatla bu diyâr-ı nûzhet-medâre 'ahd-ı saltânat-ı Ğâzî Ĥudâvendigâr'da sâye-güster olup ol zamân Kara Şeyh Maħallesi denmekle mezkûr ve'l-yevm Küşterj Maħallesi nâmıyla meşhûr olan maħallede baş-ı kilim-pâre-i ârâm edip cezbe-i 'azîme şâhibi ve zeyl-i kerâmât-i 'aliyye mücâbü'd-da' ve bir 'aziz olmağla maħalle-i mezbûrede¹⁷⁸⁷ vâkı' germ-âbeye ba'zan kademzen-i duħûl olmak 'âdeti olmağla eşer-i pây-ı kerâmet-nümâları el-ân şafha-i kalb-i ruħâm-ı ħalvetde bedîd ü 'ıyândır. Âşâr-ı beķâ-yı cây-ı ikmâmeti maħâl ve şem'-i cem'-i şoħbeti zıll-ı ħayâl olan 'âlem-i fenânıñ şuver-ı ĝarâyib-i dil-firjbinden sekiz yüz yedi târiħinde çâk çâk-i perde-i nazar ve cânib-i dâru'l-beķâyâ 'azm ü sefer edip maħalle-i merķûme ħâricinde tarık-ı câddede kâ'in bir sâha-i zıbâda bâlin-i ħâke ser-nihâde ve deriçe-i türbe-i şerifesinde bir 'ayn-ı cârj olup rûz u mesâ ebnâ-yı sebîli isķâde ve şeyh-i mezbûruñ 'ilm-i taşavvufda *Gülşen* nâmında manzûm te'liifi menķûldür.

Tiz Viren Sultân:

Medjine-i dil-ârâ-yı Burusa'nıñ ba'z-ı mevâkı'-ı feyz-nişânında ħatve-peymâ-yı ħırâmân ve ismi-i şerifi ma'lûm olmayup Tiz Viren Sultân deyü meşhûr-ı 'âlemiyân olup bi-emri'llâhi te'âlâ bu 'âlem-i fenâdan kişver-i şafâ-efzâ-yı beķâyâ müteveccih ü revân olduķda¹⁷⁸⁸ maħrûse-i mezbûrede 'Alî Paşa Câmî'i fevķinde Ĥaydar-ĥâne ħammâmı kurbunda bir menzilde ħucrenişin-i ĝufrân ve nühüfte-i laħd-ı raħmet-i Raħmân'dır. 'Aziz-i mezbûruñ ĝubâr-ı meşhed-i vâlâsı kuħl-i cilâ-baħş-ı dide-i ħâcetmendân ve ħâk-i raħmet-medârı zümre-i teb-lerzegâna

¹⁷⁸⁶ 300a AE

¹⁷⁸⁷ 301a KA

¹⁷⁸⁸ 300b AE

şifâ vü dermân olup kâğı şaḥş ki ḥuṣûl-i murâd için yevm-i sebt-i hengâm-ı tûlû'-ı fecrde ḥâk-i 'itrnâkine cebhe-sâz u rûḥ-ı şerîfinden istimdâda zemzeme-pîrâ-yı âgâz olsa tîz vâktde neyl-i murâd u merâm ile be-kâm olduḡu mücerrebdir.

Maḥmûd-ı Ḥayrân:

Cür'adân-ı esrâr-ı İlâhiyye ile ḥayrân ve bâdiye-i riyâzet ü mücâhede ile ser-gerdân olup âşnâ-yı ṯarîḳ-i 'aliyye-i Zeyniyye olmaḡın zâviye-i mezbûrede bir ḥucce-i muḥtaşarda karar ve meşḡûl-i¹⁷⁸⁹ ṯâ'ât-ı cenâb-ı Perverdigâr iken bir seḥer â'lâ-yı zâviye-i mezbûrede sâkin-i şûfiyân-ı âşîme-serâne nidâ edip bugün zümre-i fuḳarâdan bir bî-kes ü bî-berg ü nevâ terk-i dâru'l-miḥen-i fenâ eyledi. Ğasl ü techîz ü tekfînine ḥâzır olup berây-ı ecr-i cezîl namâzını edâ idelim dedikde anlar daḡı cem' olup nişân-ı cenâzeden istifsâr etdiklerinde vâlih-i mezbûr pîş-i bâb-ı ḥucrede sizler bir mikdâr tevakkûf idîñ meyyiti ben iḥrâc ve medfene işâl etmege bir 'ilâc idelim diyerek câmi'e dâḡil olup görürler ki müteveccih-i cânib-i miḥrâb Ḥayrân-ı sâlifü'l-beyân teslîm-i vedj'a-i rûḥ-ı revân eylemiş âgâḥ olurlar ki kendü ḡâl ü cenâzesin iḡbâr olduḡunu bilüp der-'aḳab şerâ'it-i ğasl u tekfînini müheyyâ vü icrâ edip zâviye-i mezbûrede defn ederler. *Ḳuddise sirruhu'l-'azîz*¹⁷⁹⁰.

Ṭuzcî Baba:

'Azîz-i mezbûr Ṭuzcî Baba denmekle meşḡûr olup maḥrûse-i Burusa'da niçe eyyâm u evḳâ nemek-ḡor-ı süfre-i bezm-i¹⁷⁹¹ ḡayât olduḡdan soñra yedi yüz otuz iki ṯarîḡinde *Kullu nefsin zâ'ikatu'l-mevti*¹⁷⁹² kâsesinden tecerrü'-i şerbet-i memât edip belde-i merḳûmede Câmî-i Kebîr civârında Taşcılar Çâr-şûsı'nda vâḳı' reh-güzârdâ seng-nişân-ı merḳad-i ġufrân olmuştur. 'Azîz-i mezbûruñ ism-i şerîfi ma'lûm olmayup izḡâr-ı keşf ü kerâmât¹⁷⁹³ ile mersûm idi.

Rüstem Ḥalîfe:

Göynük kaşabasında mesned-i vücûda vaz'-ı ḳadem edip diyârından medîne-i Burusa'ya hicret niçe zamân kâr u kisbe şarf-ı ḳudret ba'dehu ṯarîḳ-i 'aliyye-i Zeyniyye'den 'umdetü'l-meşâyîḡ Ḥâcî Ḥalîfe Efendi Ḥazretlerinden inâbet ve Rüstem-i¹⁷⁹⁴ pür-zür-ı nefsi gürz-i riyâzatla zebûn u bî-ṯâḳat edip bi's-şubḡ ve'l-leyâl 'ibâdât u ṯâ'âta iştigâl üzre iken tokuz yüz on ṯarîḡinde¹⁷⁹⁵

¹⁷⁸⁹ 301b KA

¹⁷⁹⁰ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁷⁹¹ 301a AE

¹⁷⁹² Her nefis ölümü tadacaktır. Kur'ân,Ankebut/57.

¹⁷⁹³ ü kerâmât: - AE

¹⁷⁹⁴ 302a KA

¹⁷⁹⁵ ṯarîḡinde: - AE

küşt-gir-i pehlevân-ı ecel ol Rüstem-i meydân-ı mücâhedeyi âşîb-zede-i ‘adem etmegın hışn-ı medîne-i mezbûrede Nakḳāş ‘Alî Mescidi ḥazîresinde medfûn Şeyḫ Lâmi’î Efendi merḥûma maḳrûndur. ‘Azîz-i mezbûr muttaḳî vü ‘âbid murtâz u mücâhid seḫ vü kerîm ve müşfik ü ḥalîm olup esrâr-ı îlâhiyye’de kenz-i maḥfî idi.

Özbek ‘Abdu’r-Raḥmân Baba:

Özbek diyârından bedîdâr ve ṭarîḳat-i Nakşbendiyye’den bir zât-ı ‘acıbü’l-eṭvâr ve bir merd-i ma’den-i esrâr olup raḥş-ı seyâḥata süvâr ve rûy-ı ‘âlemi geşt ü güzâr ederek Şehr-i Âmed’de sükûn u ḳarâr ve şehr-i mezbûrede giderek ḥalkıñ teveccûḥ ü iḳbâlinden bî-zâr olup râkib-ı maṭiyye-i ‘azîmet ve andan maḥrûse-i Burusa’ya naḳl ü hicret edip belde-i mezbûrede taḥte’l-ḳal’a ḥânında ve Bîñarbaşı-nâm mesîregâḥda ârâm ve imrâr-ı ezmân u eyyâm ve ebnâ-yı cinsi olan dervîşân u ḳalenderân ile idâre-i gûş-ı şoḥbet ü kelâm üzre iken biñ yüz elli yedi sâlinde tekyegē-i cihândan pûst-ı¹⁷⁹⁶ iḳâmeti ṭayy ve ‘azm-i dergâḥ-ı Rabb-i Ḥayy edip Bîñarbaşı’nda ḡâr-ı ‘âşîḳân denmekle ma’rûf olan ḥazîrede kendüye maḥşûş türbesinde pehlû-zede-i liḥâf-ı türâb ve merḳad-i şerîfi muḥtâc-ı du’â-yı şeyḫ ü şâbdır. Baba-yı ma’ḥûd zümre-i Melâmiyye’den ma’dûd nûr-ı kerâmeti çeşm-i zâhir-i bünyândan mestûr ve bâde-i ‘aşḳ-ı îlâḫî ile maḥmûr idi.

Bektâşî Mürsel Baba:

Pâlheng-i vücûdı bilâd-ı Rûmeli’den Vranıya-nâm ḳaşabadan bedîdâr ve keşḳûl-i derûnı¹⁷⁹⁷ bir miḳdâr zaḫîre-i ‘ulûm-ı zâhireden vâye-dâr olduḳda âteş-i muḥabbetu’llâḫ ḥâne-i ḳalbinde fûrûzân ve zeḫârif-i ‘âlem-i mülk-i nâsûtdan rû-gerdân ve ḥidmet-i aşḫâb-ı ṭarîḳate şitâbân olup Meşâyîḫ-i Bektâşîyyeden Kürd Meḥemmed Baba’nıñ zîr-i terbiyesine dâḫîl ve feyz ü himmetine nâ’il tennûre-i ṭarîḳat der-ber ve tâc-ı fütüvvet ber-ser olup ârâyiş-i fakr u fenâ ile müzeyyen ü mükemmel ve bâ-işâret-i rûḥâniyye maḥrûse-i Burusa’da Ramazân Baba zâviyesine mürsel olmuştı. Zâviye-i merḳûmede muḳaddemâ sâkin olan erbâb-ı zındîḳa ve’l-ḥādî ṭard u ib’âd edip tekye-i mezbûre bir ḡülşen-i cennet-âbâd olduḳda evḳât-ı ḥamsede ezân u ḳâmet ḳırâ’at etdirüp cemâ’at ile edâ-yı şalâṭa müdâvemet ve icrâ-yı âyîn-i ehl-i sünnet ü cemâ’at ile rûḥ-ı Hâcî Bektâşî şâd etmek üzre iken **Beyt:**

[fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]

Cür’a-i cām-ı muḥabbetden içen herḡâḥ

¹⁷⁹⁶ 301b AE

¹⁷⁹⁷ 302b KA

Baş eger gürz-i kazāya diyüben eyva'llāh

vefkince biñ yüz altmış dört sâlinde nākūr-ı zindegānisi bî-şadā ve müteveccih-i dār-ı bekā olup zāviye-i mezbûrede hadîka-i enîkasında mütevārî-i hāk ve eşî'a-i envār-ı kudsiyesinden dil-i müsta'iddān-ı tābnākdir. Baba-yı mezbûr pāk-i'tikād şāfî-fu'ād 'ārif ü āgāh ve Ġāzî fî-sebîlî'llāh mest-i bāde-i 'aşk u muḥabbet ve loḳma-ḥor-ı süfre-i ḳanā'at¹⁷⁹⁸ icrā-kün-ı 'ādāb-ı şerî'at ve zinde-dār-ı merāsım-i ṭarîkat ve maḳanne-i kerāmet ü velāyet idi.

Ḥazret-i Emîr'de Sâkin Hindî Baba El-Ḳādirî:

İsm-i sāmileri El-Ḥāc İbrāhîm ve Hindî Baba denmekle ma'lûm-ı her ġarîb ü muḳîm idi. Ḥāl-i hindû-yı vüçûd-ı mevdûdî şāḥsâr-ı kişver-i Hindûstân'da¹⁷⁹⁹ bedîd ve ṭarîkat-i 'aliyye-i Ḳādiriyye'ye sülûk edip meşġûl-i zîkr-i Rabb-i Mecîd olduḳda külāh-ı tevekkül ber-ser ve ḥırḳa-i ḳanā'at der-ber ve diyârından 'āzim-i seyr ü sefer olup zā'ir-i Ḥarameyn-i Muḥteremeyn ve Bağdād-ı bihişt-âbâdda pîrû't-ṭarîka ve ma'denü'l-ḥaḳîka ḳuṭbu'r-Rabbânî ġavşu's-Şamedânî Sultân 'Abdu'l-Ḳādir El-Ceylânî *ḳaddesa'llāhi rûḥahu'l-âli*¹⁸⁰⁰ ḥazretleriniñ ziyāreti ile ḳarîrû'l-'ayn olduḳda Ḳuds-i şerîfde mekûş ü direng ve ba'dehu diyâr-ı Rûm-ı cennet-rûsûma âheng edip biñ yüz yetmiş altı târîḫinde maḥrûse-i Burusa'da 'inân-keş-i raḥş-ı seyâḥat ve belde-i merḳûmede mütevārî Ḥazret-i Emîr Seyyid Meḥemmed El-Buḥārî *ḳuddise sırruhu'l-bârî*¹⁸⁰¹ Ḥazretleriniñ civâr-ı sa'âdet-medârlarında temekkün ü ikāmet ve ihtiyâr-ı ḥalvet ü 'uzlet ile eyledikde ol maḳām-ı dil-ârâda çihl sâlden mütecāviz ârām ve imdād-ı rûḥāniyyet-i Ḥazret-i Emîr-i vācibû't-tevkîr ile vāşıl-ı merām iken biñ yüz ṭoḳsan sâlinde 'āzim-i dāru's-selām olup câmi'-i Ḥazret-i müşârun ileyhiñ ḥarem-i muḥteremiñ ġarb ḳapısı ḥāricinde şāhibû't-teḥāfût Ḥāce-zāde Muşliḥü'd-dîñ Efendi medfûn olduḳ sâḥada mütevārî-i mezâr-ı lâmi'ü'l-envâdır. Baba-yı mûmā ileyh maḳanne-i kerāmet ve kemer-beste-i mücāhede ve riyāzat idi.

A'yân-zāde Meczûb Meḥemmed Baba¹⁸⁰²:

Āġāvāt-ı memālik-i Anatoļu'dan ma'dûd A'yân-ı beldeden bir zāt-ı şafvet-nümüduñ şulbundan peziṛā-yı sâḥa-i vüçûd olup refte refte dā'ire-i sinn-i vukûf u şu'ûra ḥaṭve-endûd olduḳdan soñra muḳtażā-yı tecelliyāt-ı ilāhiyye te'sîrāt-ı âteş-i 'aşk-ı ḥaḳîkiyye ile kemend-i cezbe-i¹⁸⁰³ Raḥmāniyye'ye düşüp dār u diyârını terk ü fedā ve niçe zamân bürehne-ser u 'uryân-pā geşt ü güzār-ı kuhsâr u şahrâ ederek taḥmînen biñ iki yüz târîḫinde medîne-i burc-ı evliya-yı

¹⁷⁹⁸ 302a AE

¹⁷⁹⁹ 303a KA

¹⁸⁰⁰ Allah aziz ruhunu kutsasın.

¹⁸⁰¹ Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁸⁰² Bu biyografi KA'da kayıtlı.

¹⁸⁰³ 303b KA

Burusa'ya adem-resā olup enām-ı şayf ve hengām-ı şitāda esvāk u bāzārı deverān ve nezāret-i eşm-i ağıyardan mehcūr olan maḥāl-i ḥālīyede iskān ve vīrāne kūşesi kendūye mekān olup dā'imā gūyā-yı kelimāt-ı bī-rābıta vū bī-ma'nı ve ḥālāt-ı ḥayret-efzāsı taḥrīr ü tenmīkden müstağnı olduğundan mā-'adā ez-ān cümle-i sāyesinden ğayrı ferd-i vāḥidiñ yanına taḥarrūbi 'adīmü'l-imkān olan esb-i ser-keş-licām u tünd-ḥūyuñ mā-beyn-i ikdām pes ü pīşinden mūrūr etmek ve taḥt-ı şikeminiñ yemīn ü yesārından ve yesārından yemīnine bī-muḥābā 'ubūr eylemek ve şu'ūd u nüzulı nā-ķābil cesīmü'l-a'zā niçe dıraḥt-ı mūntehāya ıkmak gibi ḥārik-ı 'āde eṭvārı meşḥūd-i dīde-i fakīr ü ğanı olmakda iken bā-imdād-ı Rabbü'l-mennān gūzārende-i ezmān ile bu ṭavr-ı ṭurfe-nümādan 'ārı ve cezbe vū istiğrākla ber-ā-ber kendūye keyfiyyet-i sūkūnet ṭārı olup giderek 'urūc-ı maķāmāt-ı ma'neviyye edip izḥār-ı kerāmet-i kevnīyye ile beyne'l-enām Meḥemmed Baba denmekle be-nām ve inķişāf-ı dā'īye-i māfi'z-żamīr-i şağır ü kebīr ile mu'tekid-i ḥavāşş u 'avām olmuş idi. 'Āķıbetü'l-emr biñ iki yüz otuz ṭokuz Şafer'inde neyl-i vişāl-i cemāl-i zū'l-celāl olduğda cesedi şehir-i mezkūrda Bıñarbaşı Mezāristānı'nda ķurb-ı dergāḥ-ı Mevlānā'da āsūde vū defīndir. Meczūb-ı mezbūr kibār u şığār miyānında mergūb u muḥterem ve belde-i Burusa-i merķūmede seccāde-pīrā-yı emāret olan vūlāt-ı kirām nezdinde mu'azzez ü mūkerrem zūmre-i budalā-yı Ḥudā'nıñ bālā-teri ve ṭā'ife-i mūcāzibīn merfū'u'l-aķlāmıñ¹⁸⁰⁴ ser-defteri olup zer ü sīm nedir aşlā bilmez kimsedir. Ḥabbe-i vāḥide ķabūl etmez herkes mālzeme-i ekl ü şerbete diķķat ü i'tinā ederler ve libās-ı vücūdın iķtizā etdikce biñ cān ile ḥāzır u müheyyā ederler idi.

ṬABAQA-İ ḤĀMİS

Vā'izān-ı 'azbū'l-Beyānı Gūyā-yı Kürsī-i Tedķıķ Olur

Mollā 'Arab Meḥemmed Efendi El-Vā'iz:

Beyne'n-nās Mollā 'Arab denmekle şöhreveren olan 'umdetü'l-vā'iziñ Mevlānā Meḥemmed bin 'Ömer bin Ḥamza'dır ki cedd-i emcedleri¹⁸⁰⁵ Māverā'ü'n-nehr'de ḥūşe-çın-ı ḥırmınen-i fezā'il a'nı tilmīz-i celīlū'l-ḥaşā'il Mevlānā Seyyid Şerīf Cūrcānı ve Sa'dü'd-dīn Teftāzānı olup cedd-i mezbūr Ḥamza Vālid-i büzürgvārı 'Ömer ile diyār-ı Rūm'a hicret ve Anṭakıyye'de ikāmet etmekle mollā-yı mezbūruñ ṭakye-i vücūdı Anṭakıyye'de ber-ser ve ṭal'at-i şühūdı der-ber olup miyān-ı ṭalebe-i beste-niṭāk-ı ihtimām ve ṭāķati ṭāk olinca taḥşīl-i 'ilmde sa'y u ikdām edip ḥāl-i şıgarında ḥāfız-ı Ķur'an-ı 'azīmü's-şān ve ķırā'at-ı Kenz ü Şāṭıbı'de fā'ıķü'l-aķrān olduğdan şoñra 'amm-i müzīlū'l-ğamları Şeyḫ Ḥüseyn ve Şeyḫ Aḥmed'den 'ilm-i uşul ve sā'ir-i 'ulūm

¹⁸⁰⁴ 304a KA

¹⁸⁰⁵ 302b AE

görmegin Hışn-ı Keyf ve Āmed'de bir niçe müddet mukīm ü kâ'id ve andan şehir-i Tebriz'e gidüp efḍalü'l-fuḍalâ'i'l-muḥakkıķın Mollâ Mezîd'den telemmüz ile baḥtı müsâ'id olduğda yine maskaṭ-ı re'si olan belde-i mezbûre 'azîmet ve Halebü'sş-şehbâ'da niçe eyyâm va'z u naşîhat andan Kuds-i şerîfe dâhil ba'dehu şeref-i ziyâret-i Beytu'llâha nâ'il ve ba'dehu Mısr-ı Kâhire'ye vâsıl ve İmâm Süyûtî ve Şumnî Ḥazretlerinden istimâ-i ḥadîs-i şerîf edip izn ü icâzetleriyle maḥsûdu'l-emşâl olup Dâver-i kalem-rev-i Kâhire Sultân-ı Kıbtiyânîñ maẓhar-ı nevâziş ü ikrâmı olmağın 'ilm-i fıkḥda *Nihāye*-nām bir metn-i laṭîf te'lîf edip Sultân-ı müşârun ileyhe verdikde yevmen-fe-yevmen ḥablü'l-metîn-i muḥabbetleri¹⁸⁰⁶ müzdâd ve 'alâka-i derûnları izdiyâd bulmuş ṭokuz yüz üç târiḥinde mülk-i Ḳabtubâ reh-gerâ-yı mülk-i beḳâ olmuş idügünden mollâ-yı mezbûr daḥı cānib-i Rûm'a rû-be-râh olup maḥrûse-i Burusa'da ikâmet edip ba'z-ı mevâzi'-ı sâmiyede va'z u tezkîr ile meşğûl olup ba'dehu 'ahd-ı Bâyezîd Ḥân'da maḥmiyye-i İstanbul'a ḥırâmân olup pâdşâh-ı gerdûn-muṭâ' gûş-ı hûş ile va'zını istimâ¹⁸⁰⁷ eyledikde pend-i mü'eşşir-edâlarına mâ'il ve cevâ'iz-i cezîle-i gûn-â-gûn nâ'il etmiş idi. Sultân-ı müşârun ileyh reh-i ğazāya ketîbe-keş-i râyet-i sefer olduğda mollâ-yı mezbûr feth ü zafer gibi hem-inân edip cümleden aḳdem dervāze-i ḳal'a-i 'asîrü'l-fetḥe şemşîr-be-dehân olarak vaz'-ı ḳadem etmişdir. Ba'de'l-ḳufûl 'âzim-i şavb-ı İstanbul olduğda ehl ü 'ıyâliyle Halebü'sş-Şehbāya iclâ ve vâlî-i belde-i mezbûre olan Ḥayrî Beg'iñ maẓhar-ı luṭf u nevâli olarak heşt sâl anda ikâmet ile âsûde-ḥâl olduğdan soñra devr-i Selîm Ḥânî'de yine diyâr-ı Rûm'a baḥş-ı ḳudûm edip pâdşâh-ı ğayret-şî'ârı küffâr-ı ḥâksâr ve sürḥ-serân-ı ḥıyel-âşâr üzerine cihâda igrâ ve feẓâ'il-i ğazāya dâ'ir bir kitâb te'lîf ü tertîb edip 'asker-i zafer-reh-ber ile ma'an reh-peymâ ve ešnâ-yı ṭarîḳde cünûd-ı nuşret-mev'ûde bezl-i iṭ'âma mâ-ḥazar du'â edip şûret-i feth ü zafer mir'ât-ı ḥuşûlde cilve-resâ olmuşdur. Bir def'a daḥı Sultân Süleymân merḥûm ile Üngürüs seferine 'azîmet ba'de'l-'avdet medîne-i Burusa'ya nehẓat ve tavaṭṭun u ḳarâra niyyet ve mânend-i ḳıbâb-ı sipîhr-i berîñ ṭokuz ḳubbelü bir cāmi'-i şerîf binâsına mübâşeret edip ḳable'l-itmâm ṭokuz yüz otuz sekiz Muḥarremü'l-Ḥarâm'ında 'âzim-i¹⁸⁰⁸ dârû's-selâm ve ḥarem-i cāmi'-i mezbûre defîn-i laḥd-ı raḥmet-i kerîmü'l-'allâm olmuşdur. Ḥâlâ ol cāmi'-i meserret-maḳrûn Cāmi'-i Mollâ 'Arab denmekle şöhret-nümündür. Mollâ-yı mezbûr memâlik-i Rûm'dan belde-i Serây'de bir cāmi' ve mescid ve belde-i Üsküb'de daḥı bir mescid binâ eylemiş sinn-i şerîfleri ser-ḥadd-ı seb'îñ yetmiş şad nefere ḳarîb zukûr u inâşdan evlâd u emcedi zuḥûr etmişdir. 'İlm ü faẓîletde emşâl-i 'Arab gibi meşhûr ve sâbık-ı meydân-ı ma'rifet ü kemâl olmada mişâl-i esb-

¹⁸⁰⁶ 304b KA

¹⁸⁰⁷ 303a AE

¹⁸⁰⁸ 305a KA

i t̤āz̤i mümtāz-ı cumhūrdur¹⁸⁰⁹ ve fūnūn-ı ‘Arabiyye’de resā’il-i münīfesi ‘ale’l-huṣūṣ kīmyā beyānında mecmū’a-i laṭīfe keṣīde-i silk-i muṣannifātlarıdır. Seyr ü seyāhata mā’il maḥbūbu’l-ḳulūb ve memdūhu’ṣ-ṣemā’il ‘ālim-i Rabbānī ve evḳatı va’z u ders ü fetvāya maṣrūf ‘aşrınıñ nāṣih-ı āteṣṣn-beyānı idi. *Nevvera’llāhi merḳadehu*¹⁸¹⁰.

Vā’iz Şeyh Bālī Efendi En-Nakşbendī:

Terceme-i ḥālī zeyl-i ṣahīfe-i kitābda nüvişte-pīrā-yı tezkār u iş’ār olup Burusa’da meṣāhir-i vā’iz-i kirāmdan olan Şeyh Aḥmed Efendi merḥūmuñ ḥāl-i ḥāliṣü’l-beyānı ve kütüb-ḥāne-i ma’ārifiñ ṣāhib-i ‘ilm ü kemālī Şeyh Bālī Efendi’dır. Ṭarīḳ-i ‘aliyye-i Nakşbendiyye’den enfās-ı ḳudsiyye-i nefīse ile beyne’l-enām mevṣūf ve erbāb-ı ṣalāh u reṣād ‘indinde vā’iz-i mü’eṣṣirü’l-maḳāl olmak üzere ma’rūf olup ba’z-ı mevāzī’-ı sāmiyyede va’z u naṣihāt ve ‘ibādāt u ṭā’āt-ı Kirdgārī’ye iṣtigāl ile güzārende-i vaḳt ü sā’at iken tokuz yüz seksen senesi ḥudūdında rihlet-i semt-i āḥiret edip Bıñarbaşı Mezāristānı’nda defīn ve ṣulahā-yı Nakşbendiyye’ye¹⁸¹¹ ḳarīndır. Merḥūm-ı mezbūr ‘ilm ü ma’rifetle meṣhūr vera’ ü taḳvā ile mezkūr idi.

Şeyh ‘Ömer Efendi El-Va’iz:

Beyne’l-aḳrān Vā’iz ‘Ömer Efendi denmekle şöhret-nişān ve ḳal’a-i Burusa’da Ḳavaḳlı Maḥallesi’nde muḳtedā-yı nās olup müṣārun bi’l-benān idi. Evḳāt-ı ‘ömrini taḥṣīl-i ‘ilm ü kemāle ṣarf ve ‘inān-ı ‘azīmetini cānib-i ṣalāha ‘atf edip te’ṣīr-i va’z u naṣihāti dillerde muḳarrer ve nefes-i mübāreki mār-ı nefis-i emmāreden mesmūm u zaḥm-ḥorde olanlara tiryāk-ı ekber olup sāl-i hicriyye-i Nebī-i muḥtār ‘aleyhi efḍali’ṣ-ṣalāvat temāmī-i hezāre reṣīde iken taḳdīr-i Rabbānī ile vedā’-i ‘ālem-i fānī edip Temennā-nām mevzī’de Eṣrefīler Maḥallesi ḳurbunda meḳābir-i Müslimīn’de medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr raṭbū’l-¹⁸¹² lisān ‘azbū’l-beyān Ḥāfız-ı Kelām-ı Mecīd mudakḳık-ı vā’iz-i ferīd idi.

Sürmeli Şeyh Meḥammed Efendi El-Vā’iz:

Miyān-ı a’yānda Sürmeli Efendi denmekle ma’lūm ve İbni Mekḥūl gibi ‘ilm ü faṣīletle meṣhūr u mevsūmdur. Dīde-i dil ü cānı kuḥl-ı ‘irfān ile mukaḥḥal ve ḳavā’id-i ‘Arabiyye’yi kemā yenbaḡi taḥṣīl etmekle kāmīl ü mükemmel olduḡda ‘umdetü’l-‘ulemā’i’s-sāde ‘Abdu’l-Ḥalīm El-Müştehir Aḡī-zāde maḥmiyye-i dil-güşā-yı İstanbul’da Şeh-zāde müderrisi olduḡda mu’īd ve cenāb-ı fezā’il-me’āblarından müstefīd iken teraḳḳub-ı ārzū-yı dūr-ā-dūr mülāzemetinden ḳaṭ’-ı nazar ve gubār-ı künc ve vīrāne-i ferāḡi sürme-i cilā-baḡṣ-ı baṣar edip peygüle-güzīn-i

¹⁸⁰⁹ 303b AE

¹⁸¹⁰ Allah kabrini nurlandırın.

¹⁸¹¹ 305b KA

¹⁸¹² 304a AE

inzivā vü ‘uzlet ve kürsî-nişîn-i va‘z-ı naşîhat olmuş idi. Biñ on altı sâli hîlâlinde medîne-i Burusa’ya müstevlî olan sürme-düzdân-ı dîde-i ahâlî gürûh-ı eşkiyâ-yı Celâlî mezbûrî giriftâr u esîr ve dâm-ı nigâh-ı bî-dâd ile o çeşm-i gazâlî naḥcîr etmişler idi. *Bi-‘avni’illâhi te‘âlâ*¹⁸¹³ bend-i belâdan rehâ buldukda der-‘akab şayd-ı pençe-i bî-emân-ı şîr-i ecel olup Deveciler Meḳâbiri’nde medfûndur.

Eş-Şeyh ‘Alî Efendi El-Vâ‘iz:

Maskaṭ-ı re’si belde-i ‘Alâ’iyye’den maḥrûse-i Burusa’ya raḥş-rân-ı hicret ve şehir-i mezbûrda mâlik-i dest-mâye-i şöhret olan ‘Alî Efendi’dir. Taḥşîl-i ‘ulûm u ma‘ârif sa’y-i ekîd edip medîne-i mezkûrede Sultân Orḡan Medresesi’nde Hızır Beg Efendi merḥûme mu’îd olduğdan şoñra cānib-i şalâḡa meyl ü raḡbet ve niçe müddet Sarāyoḡlu Maḡallessi’nde ḥidmet-i imāmet ve meşḡûl-i va‘z u naşîhat olup ba’dehu Cāmi’-i Kebîr’de imām ve niçe şühûr u eyyām ol maḡâm-ı pür-iḥtirāmda muḡtedâ-yı enām ve vâ‘iz-i bülend-nām olmuş idi. Meslek-i Şûfiyye’ye intisāb ve Ḥazret-i Emîr *ḡuddise sirruhu’l-ḡadîr*¹⁸¹⁴ tarîḡat-i ‘aliyyesinden ḡıdvatü’s-sâlikîn Eş-Şeyh ‘İvâz Efendi’den¹⁸¹⁵ aḡz-ı inābe ile kām-yāb olup maṭiyye-i çille vü mücāhede ile müteveccih-i ser-menzil-i ‘âlem-i müşāhede iken biñ yedi Ramażân-ı maḡfîret-nişânınıñ leyle-i Ḳadr’inde zîyâfet-ḡâne-i Rabb-i kerîmde iftâr edip cesed-i latîfi maḥrûse-i merḡûmede Umûr Beg Cāmi’-i şerîfi ḡazîresinde medfûn ve ḡabr-i münîri nişāngâh-ı tîr-i du‘â-yı ehl-i derûndir. Merḡûm-ı mezbûr ‘ilm ü kemāl ile meşḡûr vâ‘iz ü muḡaḡḡık ‘âbid ü zâhid ve ḡavâ‘id-i ‘Arabiyye’de ber-ḡâ‘ide mudakḡık idi.

Eş-Şeyh Aḡmed Efendi El-Vâ‘iz:

Hümâ-yı bālâ-pervâz-ı evc-i fażîlet ve nûr-baḡşâ-yı kürsî-i va‘z u naşîhat Şeyh Aḡmed Efendi’dir. Medîne-i Burusa’da ḡarîb-i zuhûr ve ‘ilm ü ‘irfân ile meşḡûr olup kibâr-ı meşāyih-i Nakşbendiyye’den Meḡmed Efendi-nām bir ‘azîz-i celîlî’l-ḡışālîñ ferzend-i sa‘âdetmendidir. Tarîḡ-i ‘ilm ü ‘amele sâlik ve nişāb-ı fażl u kemāle mâlik dānişmend-i bî-mānend¹⁸¹⁶ ve ḡaşâ’il-i celîle ile beyne’l-akrân ercmend olduğdan şoñra Şeyh ‘Alî Efendi irtihâlinde Cāmi’-i Kebîr’de ḡaṭîb-i vâcibü’t-tevkîr ve kürsî-nişîn-i va‘z u tezkîr olup berekât-ı enfâs-ı nefîsesi ile ḡadîdden şedîd niçe ḡalb-i ḡaşî izābe vü cāzîb ve istimâ‘-i kelimât-ı dil-peḡîr ve neşāyih-i bî-naḡîrî-i te’şîrî ile aşḡâb-ı tefrîḡ ü taḡşîrden niçe erbâb-ı hevâyı tâ’ib edip bu ḡâl üzre ḡüzârende-i evḡât iken biñ on yedi Ramażân-ı şerîfiniñ on altıncı leyle-i işneyn ḡummâ-

¹⁸¹³ 306a KA

¹⁸¹⁴ Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁸¹⁵ 304b AE

¹⁸¹⁶ 306b KA

yı rub'dan bedeni ħarāb-kerde-i dest-i memāt olup Ĥazret-i Emīr merķad-i münīri civārında āsūde-i ħōbgāh-ı mezārdır. Merĥūm-ı mezbūr ğavvāş-ı biĥār-ı 'ulūm vā'iz-i rūşen-beyān ve şāĥib-i taĥķik ü itķān kavā'id-i 'Arabiyye'de hem-ser-i Cāĥız ve mudaķķık-ı kitāb ĥükmince vā'iz idi. Sa'ādet-ĥāneleri¹⁸¹⁷ mecma'-i 'ulemā-yı a'lām ve muvaķķı'-ı ĥāl-şināsān-ı şuleĥā-yı kirām olup meclis-i şerīfleri nevādir-i leţā'if ile meşĥūn ve umūr-ı dünyāya dā'ir olan kelimāt-ı bī-ma'niden maşūn ancak ĥaşv-ı 'ıķdu'l-manzūm güftār-ı naşīĥat-āmīzleri baş olunan ni'am-ı gūn-ā-gūn idi.

Tācir-zāde Şeyĥ Meĥmed Efendi El-Vā'iz:

Kārbān-serāy-ı cihāne maĥrūse-i Burusa'da nüzūl ve şāĥ-bender-i metā'-ı 'ilm ü 'irfāna vuşūl bulup dest-māye-i evķātın bāzār-ı germ-ā-germ-ı talebde şarf-ı kālā-yı ma'rifet ü kemāl ve kīşe-i isti'dādını nuķūd-ı zer-i muĥayyerū'l-abşār-ı hūnerle māl-ā-māl etdikden şoñra ķāfile-sālār-ı şeh-rāh-ı fezā'il Bahā'ü'd-dīn-zāde 'Abdu'llāh Efendi'ye intisāb ve dānişmendleri olmak münāsebetiyle kūçe-i ifādelerinde mālīk-i nişāb olup anlardan mülāzım ve tarīķ-i tedrişe 'āzim iken bār-ı girān-ı intizār-ı tarīķ-i¹⁸¹⁸ resmiyyeye taĥammül ü tākāt müceb-i ĥamāķat olmaĥla terk-i 'örf ü izāfet edip medīne-i mezbūrede Mollā Gürānī Mescidi'nde mutaşarrıf-i ĥidmet-i imāmet ve ba'z-ı mevāzi'-ı sāmīyyede kürsī-nişīn-i va'z u naşīĥat olmuş idi. Biñ on sekiz sālinda tācir-i vücūdı ser-māye-i 'ömri telef etmegin taĥşīl-i sūd içün pīrāmen-i gerden-i bezzāzistān-ı beķā olduķda Bıñarbaşı'nda cesed-i pāki nühüfte-i maĥzen-i ĥāk oldu. Merĥūm-ı mezbūr 'ilm ü ma'arif ile meşĥūr olup fenn-i inşā vü şakkda mahāreti olmak ĥasebiyle ekşeriyyā kitābet ve mü'eşşirü'n-nefs şadūķ-ı şāfi- fu'ād u pāk-tıynet idi.

El-Ĥāc Bayram Efendi El-Vā'iz:

Tehniyetü'l-'īd-ı ķudūmı maĥrūse-i Burusa'dan olup meleke-i isti'dādı hilāl-i 'īd gibi fūrūĥ-endāz-ı burc-ı kemāl ve engüş-t-nümā-yı erbāb-ı fażl u efzāl olmaĥın hemvāre-i kesb-i kālā-yı girān-bahā-yı ma'ārifeye müdāvim bi-ĥaseb-i't-tarīķ¹⁸¹⁹ Mevlānā Dāvūd Efendi'den mülāzım olmuş idi. Şāķķa-i meşāķķ-ı merātib-i resmiyyeyi mülāĥāza edip bi'l-küllīye andan 'udūl ve tarīķ-i va'z ü tezkīri ķabūl etmekle evķāt-güzār iken 'īdgāh-ı beķāya intikāl edip zāviye-i Zeyniyye'de defīn-i ĥāk-i ĥufrān ve şāyān-ı libās-i 'īdiyye-i raĥmet-i Raĥmān olmuşdur.

Şeyĥ Muĥtār Efendi El-Vā'iz:

¹⁸¹⁷ 305a AE

¹⁸¹⁸ 307a KA

¹⁸¹⁹ 305b AE

Medjine-i Kaştamonı'da bedîdâr ve meşîyyet-i Perverdigâr ile maḥrûse-i Burusa'da tedârük-i cāy-ı karar etmekle El-Hâc İlyâs Maḥallesi'nde muḳtedâ-yı nâs ve Qayḡan-zâde Câmî'i'nde vâ'iz ü nâşih olup rütbe-i kadri târem-i vâlâya mümâs olmuş idi. Zühd ü vera' ile muḥtâr-ı âlem ve diyânet-i takvâda müsellemler ve lâzime-i erbâb-ı pend olan emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i 'ani'l-münker takrîrinde meslûbu'l-iḥtiyâr umûr-ı dîniyyede râsiḥ ve bürhân-ı yakîniyyede ṭavdu's-şâmiḥ idi¹⁸²⁰. Biñ otuz dört târiḥinde terk-i kasvet-kede-i tâb-ḥâne-i fenâ edip rûḥ-ı laṭîfi kürsî-nişîn-i i'lâ-yı 'illiyîn ve maḥalle-i mezbûre karîb Deveciler Maḥberesi'nde reh-güzârda defîndir. Merḥûm-ı mezbûr ḡavṭa-zen-i deryâ-yı zühd-i mevfûr-ı mesâ'il-i dîniyyede ḥaḳḳ-gûy u ḡayûr mü'eşşirü'l-kelâm müstecâbü'd-da've bir pîr-i vâcibü'l-iḥtirâm idi. Ba'z-ı ecille-i şudûr ḥuzûrında şeyḥ-i mezkûruñ evşâf-ı cemîli 'aḳabinde teng-ma'âş oldukları daḥı tezkâr olunmaḡın Burusa'da vâkı' evkâf-ı selâṭîn zevâidinden bir miḳdâr vazîfe ta'yîn olunup berât-ı 'âlî-şânı irsâl olundukda ḳabûlünden imtinâ' edip bizim îrâdımız maşârifimizden efzûn ve baḥşâyîş-i mu'ayyene-i rûzî-resâna kâni' ü râzî olmak nefis-i âzmend-i hevâ-pereste zebûn olmaḳdır deyü ictinâb etmişlerdir.

Eş-Şeyḥ İbrâḥîm Efendi El-Va'iz:

Vilâyet-i¹⁸²¹ Kaştamonı'dan karîn-i zuhûr ve Yaḥnî Kapan İbrâḥîm Efendi denmekle meşhûrdur. Kûşt-pâre-i vücûdı terbiye-i âş-pezi üstâdıyla maṭbah-ı edebde puḥte ve âteş-dân-ı 'ilm ü kemâlde efrûḥte olup maḥrûse-i Burusa'da Velî Şemsü'd-dîn Maḥallesi'nde imâm ve ba'z-ı mevâzi'-ı müteyemmine de naşîḥat-gûy-ı kâffe-i enâm ve Ġâzî Hudâvendigâr Câmî-i Şerîfi ḥiṭâbeti ile nâ'il-i merâm ve bu meşḡale-i seniyye ile güzârende-i leyâl ü eyyâm iken biñ kırk iki sâlinde laḥm-ı cesed-i pâkin ḳaşşâb-ı ecel sâṭûr-ı merg ile laḥt laḥt etmegin Bıñarbaşı'nda maḡâk-ı ḥâkda nihân olmuşdur. Merḥûm-ı mezbûr seḥâ vü keremle mezkûr *el-cennetu dâru'l-esḥiyâ*¹⁸²² sa'âdetine maḡhar ḥışâl-i ḥamîde ile mevsûf u ma'rûf idi. Mescid-i mezbûrede müddet-i medîd ḥidmet-i imâmeti ḥasebiyle maḥalle-i merḳûme el-ân Yaḥnî Kapan Maḥallesi denmekle muḡḡa-i efvâḥ-ı enâmdır.

Ḥâfız-zâde¹⁸²³ Şeyḥ Meḥammed Efendi El-Vâ'iz:

Maḥrûse-i Burusa'da karîn-i zuhûr ve 'Abdu'l-ḥâfız Çelebi-nâm bir tâciriñ ser-mâye-i 'ömri olmaḡın Ḥâfız-zâde denmekle meşhûr idi. Tarîḳ-i hidâyet-refîḳ-i 'ilme sülûk ve ḳurş-ı i'tibârın sikke-i erbâb-ı faẓîlet ile meskûk edip dânişmend-i bî-nazîr ve 'ulûm u feẓâ'il ile şöhret-peẓîr

¹⁸²⁰ 307b KA

¹⁸²¹ 306a AE

¹⁸²² Cennet, cömertler yurdudur.

¹⁸²³ 308a KA

olduğundan şoñra biñ on tārīhinde Şeyhü'l-İslām Şun'u'llāh Efendi'ye irtibāt ve viķāyetü'l-hıfz-ı himāyelerinde olan 'ulemā-yı kirām ile ihtilāt edip bi'z-zāt telemmüz-i dāru'l-ifādeleri olmağla mazhar-ı nazar-ı iksirāsası ve neyl-i mülāzemet ile karın-ı lutf u 'atāsı olmuş idi. Ba'dehu zümre-i müfessirñiñ ser-bülendi 'umdetü'n-nāşihñ Şeyh Aħmed Efendi terk-i 'ālem-i vücūd ve murğ-ı rūhı 'arş u kürsü cānibine şu'ūd eyledikde perveriş-yāb-ı hūn-ı nefīse-i ifādeleri olmağın mesnedine nā'il olup Cāmi'-i Kebīr'de kürsü-nişñn-i¹⁸²⁴ va'z u tezkır ve meşğul-i tahriřāt u tahkikāt-ı hadiş ü tefsir iken biñ elli tārīhinde bahār-ı hamsñn-i 'ömr-i 'azizlerine bād-ı hazān-ı fenā vezān ve berg ü bār-ı vücūdı rızān olmağın 'andelīb-i āteşñn-beyān-ı nātıkası lāl ve kürsü-i va'zdan cism-i şerifı serir-i ten-şūya intikāl edip dāhıl-i kal'ada Bāb-ı zemñn kurbunda muħaddiř olduğı dāru'l-hadiş haziresinde medfündür. Şeyh-i sālifü'l-beyān şāhib-i 'ilm ü 'irfān vā'iz-i Cāhizi'l-Edā ve sālīk-i tarīk-i Hudā hāfız-ı ādāb-ı rüsüm-ı va'z u tezkır müdaķķık u muħakķık hoř-āyende vü takırır idi.

Mü'ezzin-zāde Şeyh Aħmed Efendi El-Vā'iz:

Şit ü şadā-yı vaşfı gūř-ı gerdüne reside şehir-i bihiřtāsā-yı Burusa'dan bedīdār ve Mü'ezzin-zādelikle āvāz-ı iřtiħārı vāsil-ı küngüre-i menāre-i çerh-i devvār olan Şeyh Aħmed Efendi'dir. Evvelā tarīk-i 'ilm ü kemāle sālīk yevmen-fe-yevmen vezā'if-i ma'ārif mālīk olup dāniřver-i şöhret-ři'ār¹⁸²⁵ ve nağme-i Dāvūdī'si maħāfil ü menābir ve esāfil ü ekābirde sāmī'a-güzār olmağın Cāmi'-i Kebīr'de imām u ĥatīb olup Hāfız-zāde Şeyh Meħemmed Efendi 'azm-i ĥuld-i berñ eyledikde yerlerine kürsü-nişñn olup bir nāşih-ı edīb ü lebīb ĥakķā ki zamānında müfessirñ ü ĥuřebā miyānında ser-bülend ve akrān u emřālī 'indinde bi-mānend ve 'ulüm-i bāhire vü fezā'il-i zāhire ile şöhre-bend idi. Biñ elli dört sālī ĥilālinde 'andelīb-i āteşñn-beyān-ı nātıkası lāl ve Sı-murğ-ı rūh-ı latīfi kürsü-i 'ālem-i lāhūta intikāl ve maħfil-i bālā-yı evc-i 'alāya irtihāl edip belde-i mezbūrede Ĥācılar Maħallesi'nde vāķı' mu'allim-ĥānede mütevārī-i rahmetgāh-ı lzed-i müte'āl olmuşdur. 'Aziz-i mūmā ileyh şāhib-i řab'-ı selīm ve mālīk-i zihñ-i müstakīm sākīn-i kūře-i ķanā'at u muħibb-i meřāyih-i tarīķat vā'iz-i bi-nazır ve nāşih-ı dil-peziş idi. Künc-nişñn-i ķanā'at¹⁸²⁶ olduķların telmiħ ü iřāret içün Kāni'ī taħalluř edip ĥayli eş'ār-ı pesendjeleri zuhūra gelmiş ve İmām Yāfi'ī'niñ *Ravzu'r-Reyāħñn*-nām kitābını Türkī'ye terceme edip ol dürc-i ma'ārifde niçe dürer-i leřā'if derc etmişdir. Bu rivāyet menķul-i řıkāt-ı řāhiħü'l-kelimatdır ki sālifü'z-zikr Hāfız-zāde Meħemmed Efendi eřnā-yı va'z u nařihātde gāh-be-gāh deverān-ı řūfiyyeye seng-endāz-ı felāħan itāle olup řa'n u teřñ'den ĥālī olmağın

¹⁸²⁴ 306b AE

¹⁸²⁵ 308a KA

¹⁸²⁶ 307a AE

yevmen mine'l-eyyām beyne'l-meşāyih maḥbūbu'l-kulūb a'nı Şeyḥ Ya'kūb Efendi Ḥazretleri mezbūruñ meclis-i va'zında ḥazır olup bu daḥl-i nā-be-cā ve ser-zeniş-i bjhūde-edādan dil-gır olmağın **Beyt:**

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Kimse tutmaz nefesim diyü yanarmış vā'iz

Bir du'ā eyleyelim aña tutulsun nefesi¹⁸²⁷

diyerek kıyām ve zāviye-i 'aliyyelerine ḥirām üzre iken reh-güzārda şāhib-i tercemeye mülākı buyururlar ki Ḥāfız-zāde menhelü'l-'azab inşāfdan dūr bizi bu gün 'azım bı-ḥuzūr eyledi. Şimden gerü siziñ va'zıñızı istimā' idelim dedikde fi'l-vākı' bir kaç eyyām mürürında Ḥāfız-zāde vedı'a-i rūḥ-ı revānı teslim-i ḥāfızu'l-ervāḥ eylemiş mesnedine şeyḥ-i mezbūr cā-nışın olmuştur.

Şeyḥ Mu'īd Efendi El-Vā'iz:

Medjine-i İzmir'de zuhūr u bedjıd olan Şeyḥ Mu'īd Efendi'dir. Mebānı-i 'ulūmı 'aşrı 'ulemāsından taḥşıl ve bi-ḥasebi'l-merātib tekmiş etdikden soñra seyāhatle maḥmiyye-i İstanbul'a vāşıl ve ba'z-ı fūḥūl-i 'ulemā mecālis-i sāmıyelerine dāḥil ve feyz-i istifādelerinden müstefjıd olduğda maḥrūse-i Burusa şavbına taḥrık-i rikāb-ı esb-i rehvar ve belde-i mezbūrede visāde-pırā-yı karar olup 'ulemā-yı kirāmdan Mu'īd-zāde Efendi merḥūmuñ meclis-i şeriflerine ruḥşat-ı duḥūl ve teşriflerinden mülāzım¹⁸²⁸ u müderris olup pāye-i erba'ından ma'zūl olduğdan soñra cānib-i şalāḥa meyl edip Kūsec 'Ömer-zāde Şeyḥ Hüseyin Efendi Cāmi'-i Şerifinde vā'iz ü nāşih ve Yıldırım Cāmi'-i laṭifinde ders-ḥān-ı 'āme-i ṭālibin iken biñ altmış altı tārjinde 'āzim-i ḥuld-i berjın olup reh-güzār-ı merḥad-i ḥazret-i Emır'de vākı' serv sāyesinde defjın-i ḥāk-ı mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr Kur'an-ı 'azımü's-şānı tefsirde bı-nazır ve Ḥazret-i Kāzı Beyzāvı ve Mevlānā Sa'dı Çelebi taḥrırinde bi'l-fi'l olup her şubḥ tā şām sa'adet-ḥāneleri dāru'l-ifāde-i ḥavāşş u 'avām idi.

Vā'iz Ḥasan Efendi:

'Abd cinsinden olup sinn-i sığarda terbiye-i mevlāsı ile taḥşıl-i 'ilm-i edebiyye ve kıymet-i zātı rütbesince¹⁸²⁹ kesb-i ḥaşā'il-i behiyye etdikden soñra delālet-i dellāl-i meşıyyet ile ba'z-ı 'ulemā-yı zāhir-bjine ḥidmet edip ifāde vü istifāde ile güzjide-i emāşil ve vā'izān-ı kürsı-nışın zümresine dāḥil olmuş idi. Biñ yetmiş senesinde miḥnet-ābād-ı cihāndan āzād olup 'āzim-i

¹⁸²⁷ 309a KA

¹⁸²⁸ 307b AE

¹⁸²⁹ 309b KA

dāru'l-bekā ve Üçkozlar Zāviyesi tahtında bir püşte üzerinde defn-i cevfi-i gabrā oldu. Vā'iz-i mezbūruñ semt-i ta'aşşubı gālib ve 'uyüb-ı hafıye-i nāsı bilā-müceb ilāna mecbūr u mikebb ta'annūd ü işrārda bî-mānend vücūd-ı re'y-i hod-pesend olmağın beyne'l-enām telh-güyyi ile pür-iştihār ve zebān-dırāzlıkda meslūbu'l-ihtişār olduğundan menfūr-ı şıgār u kibār idi.

Şeyh 'Abdu'llāh Efendi El-Vā'iz:

Bālāda terceme-i münifesi güzer eden 'umdetü'l-vā'izin zübdetü'n-nāşihın Şeyh 'Alî Efendi merhūmuñ şulb-i pākinden dāru's-saltanatı'l-kadime-i maḥrūse-i Burusa'da cilveger-i sāḥa-i şühūd olan şekeristān-ı va'z u naşihatiñ tūti-i şirîn-edāsı Şeyh 'Abdu'llāh Efendi'dir. Sālik-i tarîk-i tahşil-i 'ilm ü 'irfān ve kibār-ı¹⁸³⁰ 'ulemā-yı 'ahddan telemmüz ve mā'ide-i meclis-i ifādelerinden telezzüz etmekle müddet-i kalilde madaḥkık-ı nādire-dān ve neyl-i mülāzemet ile mesrūr u şādān olduğdan soñra Mü'ezzin-zāde Ahmed Efendi yerine Cāmi'-i Kebîr-i Yıldırım Bāyezîd Hānî'de kürsî-pîrā-yı va'z u naşihat ve Hışār Cāmi'inde mālîk-i ḥidmet-i imāmet ü ḥitābet olup āb-ı rūy-ı erbāb-ı fazîlet iken biñ tokısan beş târiḥinde cilvegāh-ı bihişte intikāl edip Umūr Beg Cāmi'i ḥazîresinde mütevārî-i ḥāk-i pāk-i mezār-ı rahmet-medārdır. Şeyh-i mezbūr zühd ü takvā ile meşhūr ve 'ilm ü fazîlet ile mezkūr idi.

Şeyh 'Abdu'l-Bākî Efendi¹⁸³¹:

Bālāda mestūr vā'iz-i kirāmîñ Hâce-i Ercmendi Şeyh 'Alî Efendi'niñ ferzend-i fezā'il-güsteri ve mārru'z-zıkr Vā'iz 'Abdu'llāh Efendi'niñ birāder-i kihteri kürsî-i va'z u tezkîriñ nāşih-ı belāgat-edāsı ve gülzār-ı tefāşir ü aḥādîşîñ bülbul-i feşāḥat-nevāsı Şeyh 'Abdu'l-bākî Efendi'dir. Maḥrūse-i cennet-mişāl-i Burusa'da şulb-i şeyh-i mūmā ileyhdan pîrāye-baḥş-ı sāḥa-i 'ālem ve refte refte derecāt-ı rüşd ü sedāda vāzî-ı kadem olduğda meclis-i fuḫalā-yı 'ahdda 'ulūm-ı 'akliyye ve nakliyyeyi kırā'at ve gencîne-i ifādelerinden kesb-i ser-māye-i keşîre-i fazîlet etmekle kāmîl ü mükemmel bir zāt-ı mu'azzez ü mübeccel olmağla Hışār Cāmi'-i Şerîfnde kürsî-nişin olup va'z u tezkîr ve tahzîr ü tebşîr ile meşgūl ve kaṭ'-ı 'urūḳ-ı hevā-perest eşḥāş-ı ḥaṭā-rānde kelimāt-ı mü'eşşirü'l-edāları seyf-i meslūl iken biñ yüz yigirmi bir sālînde rūḥ-ı şerîfi kürsî-i 'ālem-i melekūta şu'ūd edip Umūr Beg Cāmi'i ḥazîresinde mestūr nihān-ḥāne-i ḳabr-i pür-nūr ve müstaḡraḳ-ı ḳulzūm-i Rabb-i ḡafūrdur. Üskūdār Mollası maḥdūm-ı fezā'il-mevsūmları 'Abdu'l-ḥādî Efendi Ḥazretleriniñ irtihāllerine güyā olduğu târiḥdir. **Târiḥ:**

Cennet ola¹⁸³² pederim Bākî Efendi'ye mekân

¹⁸³⁰ 308a AE

¹⁸³¹ 310a KA

¹⁸³² 308b AE

şeyh-i mûmā ileyh memdûhu'l-ḥaşā'il ve güzide-i akrān u emāşil 'ālim ü 'āmil 'ākil ü kāmīl vā'iz-i 'azbû'l-beyān ve nāşih-ı faşihü'l-lisān idi.

Şeyh İsmā'il Efendi El-Vā'iz:

Ḳaresi sancağına tābi' Biḡadic-nām ḳaşabada zuhūr ve ba'z-ı 'ulemādan taḥşil-i 'ulūm edip maḥrûse-i Burusa'ya mürûr etmiş idi. Vā'iz Şeyh 'Abdu'llāh Efendi irtihālinde Cāmi'-i Kebîr'de kürsî-nişîn-i vā'iz-i enām iken biñ yüz yigirmi iki¹⁸³³ senesinde dār-ı beḳāya 'azîmet ve Zindān Ḳapısı Meḳābiri'nde defîn-i zîr-i ḥāk-i rahmet olmuştur. Vā'iz-i mezbûr şālih ü dîndār ve zühd ü taḳvā ile ārāste bir merd-i meḥāsin-āşār idi.

'İsā Efendi El-Vā'iz:

Memālik-i Rûmeli'den Bosna diyārında pā-nihāde-i

mülk-i vücūd olup belde-i mezbûreye Nemçe keferesi pençe-zen-i hücum olmağla āsāyiş ü rāḥatı ma'dûm olduğda medîne-i Burusa'ya hicret edip ba'z-ı cevāmi' ü mesācidde vā'iz ü nāşih iken biñ yiz yigirmi dōrt tārîḫinde mülk-i beḳāya revān ve ḥazret-i Üftāde türbe-i sa'adetleri reh-güzārında Ḳaşşāb Başı Meḳābiri'nde mütevārî-i ḥāk-i ḡufrāndır. Merḥûm-ı mezbûr vā'iz-i ḥaḳḳ-gûy 'ābid ü şālih ve nîk-ḥûy idi.

Ḳabāyî Şeyh Aḥmed Efendi El-Vā'iz:

Diyār-ı Anaṭolu'dan 'Oşmāncık-nām ḳaşabada ḳarîṇ-i zuhūr ve sirāc-ı mûhib-i İlāhiyye'den istifāza-i nûr-ı şu'ûr etdikde taḥşil-i 'ilm ü kemāl içün dāru's-salṭanati'l-'aliyyeye hicret Vefā Medresesi'nde ḥucra-nişîn-i ikāmet ve tekmi'l-i 'ulūm u fazîlet eyledikten soñra Burusa'ya 'azîmet ve Cāmi'-i Kebîr-i Yıldırım Bāyezîd Ḥānî'de ders-i 'ām ve haftada iki gün kürsî-nişîn-i va'z-ı enām olmuş idi. Biñ yüz otuz beş tārîḫinde 'āzim-i dāru's-selām olup Biñarbaşı Mezāristānî'nda Ḳalender-ḥāne ḳurbunda medfûn ve ziyāret-i 'ubbāda maḳrûndur. Merḥûm-ı¹⁸³⁴ mezbûr 'ilm ü fazîlla meşhûr 'ābid ü zāhid ve mecma'-i meḥāsin ü meḥāmid 'ālim-i Rabbānî Eş-Şeyh Maḥmûd Hüdāyî *ḳuddise sirruhu'l-'ālî*¹⁸³⁵ Ḥazretleriniñ cemāl-i şerîflerini müşāhede etmekle naẓar-i ḳudsiyyet-eşerleri berekātıyla 'ālim-i 'ulūm-ı zāhire ve bâṭıne ve kâşif-i fûnûn-ı bârize vü kāmīne olup bed'-i keşîreyi imāte vü ifnā ve sünen-i 'azîzeyi ihyā etmiş ve dā'imā tārîḳ-i hüdāye gitmiş ve 'ömr-i¹⁸³⁶ şerîfi yüz yigirmi ḥaddine erişmiş kûşe-nişîn-i

¹⁸³³ 310b KA

¹⁸³⁴ 309a AE

¹⁸³⁵ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁸³⁶ 311a KA

‘uzlet şāhib-i kanā‘at ve ‘imāmesi tāk-ı Celvetiyye ve libāsı hırka-i dervīşān-ı tarikat-i ‘aliyye olup şiklet-i ferveden vücūd-ı fazilet-nümūdları āzāde idi.

Hindî Hâce Mehemmed Efendi:

Dîdār-ı pür-envārı siyeh-çerde olmağın Hindî Hâce deyü şöhet-dāde idi. Şeb-dîz-i seyāhata süvār ve diyār-be-diyār geşt ü güzār edip tahşîl-i ‘ulūm u ma‘ārif ile kişver-i faziletde şāh-ı dîhîm-dār olduğda maḥrūse-i Burusa-i Cennet-āšāre gelüp Baba Zākir Maḥallesi’nde Tedbîrsiz-zāde-nām merd-i pür-tedbîriñ iştirā eyledigi ḥāne-i sa‘ādetde tavaṭṭun u qarār ve ḥāriciyyesinde niçe evkāt u āvān tedriş-i ‘ulūma ber-zede-i dāmān ve pertev-i fażl u ‘irfān ile dil-i tālibānı fūrūzān ve Şerefü’-d-dîn Paşa Cāmi’inde vā‘iz-i ‘azbū’l-beyān ve nākîl-i tefsîr-i Qur‘ān ve maḥalle-i merķūmede mu‘allim-i Qur‘ān-ı ‘azîmü’ş-şān iken biñ yüz kırk beş târiḥinde nokta-i siyāh-i vücūdı kezālik ser-tîz-i mevtle maḥkūk u nā-būd ve rūḥ-ı laṭîfi ‘āzim-i dāru’l-ḥulūd olup Baba Zākir *ḳuddise sırruhu’l-ḳādir* türbe-i şerîfesi civārında olan sāḥada mestūr-ı ḳabr-i pür-nūr ve vāşıl-ı deryā-yı raḥmet-i Rabb-i ḡafūrdır. Merḥūm-ı mezbūr naḥîfü’l-beden ve ḥafîfü’r-rūḥ ve metn-i şîne-i pür-sekînesi taşdîḳ ü yakîn ile meşrūḥ ‘ibādāt u tā‘āte müceddid-i sā‘lî ve envā‘-i ḥayrāt ḥasenātı merā‘lî idi.

Eş-Şeyḥ Es-Seyyid Nūrü’-d-dîn¹⁸³⁷ Efendi El-Vā‘iz:

Maḥrūse-i Burusa’da Cāmi’-i Kebîr’de kürsî-pîrā-yı va‘z u naşîḥat ve maḥfel-ārā-yı ḥadîş u āyet olup tercemesi bālāda sebḳat eden Vā‘iz ‘Abdu’llāh Efendi’niñ şulb-i pākinden biñ seksen bir târiḥinde nūr-efşān-ı ‘ālem-i zuhūr ve ḥuṭbe-i¹⁸³⁸ dūşîze-i ‘ilm ü ‘irfāna şarf-ı nefāyis-i mūhūr edip efdālü’z-zamān Ḳāzî-‘asker Ḳara Ḥalîl Efendi ve ‘ulemā-yı ‘aşrdan Mülāzım Efendi ve İshāḳ Hācesi Mevlānā Aḥmed Efendi-nām fuṣalādan tahşîl-i ‘ulūm-ı zācîre ve tekmiḳ-i fūnūn-ı vāfire eyledikden soñra Cum‘a Vā‘izi Şeyḥ İsmā‘îl Efendi fevt olduğda yerlerine Cāmi’-i Kebîr-i bi-nazîrde kürsî-nişîn-i meşîḥat ve tūṭî-i gūyā-yı va‘z u naşîḥat olup rûz-ı āzîne ba‘de’ş-şalāṭi’l-cum‘a kürsiye şu‘ūd edip nuş u pend ve ḥaṭā-kārān-ı ümmeti resen-i tevbe vü inābet ile bend edip otuz iki sene miḳdārı neşr-i ‘ulūm u ma‘ārif ve kân-ı derūnında le‘ālî-i neşāyiḥi sāmî’ine şārîf iken biñ yüz elli üç Ramazān’ında vedā‘-ı ‘ālem-i fenā edip müteveccih-i kürsî-i cennet-i a‘lā oldu. Maḥrūse-i merķūme-i ḥişār-ı dil-keş-āšārı dāḥilinde Ḥişār Cāmi’i ḳurbunda cidār-ı ḳal‘aya muttaşıl olan ḥazîrede medfūn ve üstād-ı muḥteremlerinden Mülāzım Efendi’ye maḳrūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyh şerîfü’n-neseb ‘arîḳü’l-ḥaseb ve maḥfūzu’l-lisān münşerîḥü’l-cenān mütevāzî‘ ü müteḥāşî‘ ḥalîm ü selîm ḥāl-i şebābında meşāyiḥ-i

¹⁸³⁷ 309b AE

¹⁸³⁸ 311b KA

Nakşbediye'den Ahî Şeyh Maḥmūd Efendi Ḥazretleriyle şoḥbet ve biñ yüz yigirmi iki senesinde medjine-i Burusa'da müsāferet ile seccāde-pīrā-yı irşād olan Buḥārāyyū'l-aşl Şeyh Meḥemmed Murād Efendi *ḳuddise sirruhu'l-'aziz*¹⁸³⁹ den bī'at ve tekmīl-i ṭarīkat edip nevāfil-i 'ibādāta müdāvemet iḥtilāt-ı nāsdan mütebā'id vā'iz-i enām ve müzekker-i ḥāş u 'ām 'ābid¹⁸⁴⁰ ü zāhid bir şeyh-i keşirü'l-meḥāmid idi¹⁸⁴¹.

Seyyid Şeyh Süleymān Efendi El-Vā'iz:

Medjine-i Tokat'da erike-i vücūda ḳadem-nihāde ve Seyyid Süleymān Efendi deyü şöhre-i bende vü āzāde olmuş idi. Dānişverān-ı fażilet-nişābdan diğeri Süleymān Efendi-nām zāt-ı fütüvvet-ittisāma intimā vü intisāb ve taḥşīl-i ma'ārif ile şeref-yāb sīmā-yı 'ilm-i ḳirā'at u vücūhātde şāhib-i yed-i ṭulā olmağla ma'lūm-ı şeyh ü şāb olup ve ḥasbe'l-ḳader mütevaṭṭin-i aşlıyelerinden seyr ü sefer ve maḥrūse-i Burusa'yı mekān u maḳar eyledikde maḥrūse-i merḳūmede dāhil-i Ḳal'ada vāḳı' Ḥiṣār Cāmi'-i şerifinde imām ve muḳtedā-yı ḥavāşş u 'avām ve Çelebi Sulṭān Cāmi'-i lāmi'ü'l-envārında vā'iz-i 'azbū'l-beyān ve nākil-i tefsīr-i kelām-i Sübhān ve Cāmi'-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḥānı'de ṭullāba ta'līm-i Ḳur'ān-ı 'azīmü's-şān ile taḥşīl-i rızā-yı Raḥmān edip e'imme-i ḳurrāda imām-ı nāfi' ve şerr keşirü'l-ḥayri'l-menāfi' olmuş idi. Bu meşğale-i marziyye ile evḳāt-güzār ve şumārende-i sübhā-i leyāl ü nehār iken biñ yüz elli sekiz tārīḫinde tünd-bād-ı ecel taḥt-ı vücūdını berbād ve 'azm-i dergāh-ı Rabbü'l-'ibād eyleyüp Ḥiṣār Cāmi' miḥrābı verāsında mütevārj-i ḥāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr sālik-i mesālik-i zūhd ü taḳvā ve tārik-i meşāgil-i dünyā idi.

Eş-Şeyh Ḥasan Efendi El-Vā'iz:

Sünbüle-i vücūdı maḥrūse-i Burusa fevḳinde cebel-i Rāhib verāsından olan ḳurādan bir ḳaryede nābit ve maḥrūse-i merḳūmeye gelüp mecālis-i şerīfe-i fuṣalāda ḥāzır u şābit olup üstād-ı küll hādī-i sebel bezm-i fażlī şeref ü 'izzī¹⁸⁴² Şeyh Aḥmedü'l-Ġazzī *ḳuddise sirruhu'l-'aziz*¹⁸⁴³ den ḳirā'at-ı 'ilm-i nāfi' edip taḥşīl-i ma'ārif ile pür-menāfi' olduğda *ḥayru'n-nās men yenfe'u'n-nās*¹⁸⁴⁴ mücebince Nūrü'd-dīn Efendi'den soñra Cāmi'-i Kebīr'de Ümmet-i Muḥammed'e va'z u naşīḥat ile ḥā'iz-i ecr-i keşir ve muşliḥ-i şağır u kebīr olmuş idi. Bu ḥāl üzre¹⁸⁴⁵ güzārende-i şühūr u sāl iken biñ yüz yetmiş bir sālinda yed-i sāḳı-i ecelden nūşende-i

¹⁸³⁹ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁸⁴⁰ 312a KA

¹⁸⁴¹ 310a AE

¹⁸⁴² 312b KA

¹⁸⁴³ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁸⁴⁴ İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır. Hadis(Yılmaz 2013: 211).

¹⁸⁴⁵ 310b AE

şerāb-ı memāt olup Biñarbaşı Mezāristānı'nda defn-i türāb ve rahmet-i vāsi'a-i İlāhiyye'den hışşe-yābıdır. Şeyh-i mezbūr mecma'-i meḥāsinü'l-hıṣāl ve menba'-ı nefāyisü'l-fi'āl maşdar-ı fevz ü felāh mazhar-ı zühd ü şalāh 'ālim ü 'ābid ve lu'b-ı lehvden mütebā'id idi.

Aḥaveyn Şeyh Aḥmed Efendi El-Vā'izü'l-Celveti:

Bālāda faşl-ı ḥulefā-yı kirāmda tercemesi mürūr eden Radovişli 'Alī Efendi'niñ şulbundan gehvāre-i vücūda ḳadem-nihāde peder-i mükerrerlerinden Usturumcavı 'Oşmān Efendi'den dersini tekrır ü i'āde ederek zübde-i erbāb-ı ta'līm ü ifāde olmuş idi. Peder-i vālā-güherleriniñ 'azızleri Şeyh İsmā'il Hakkı *A'tāhu'llāhi mezide't-terakkı*¹⁸⁴⁶ Ḥazretleri biñ yüz otuz dört tārīhinde Dımışkū's-Şām'dan 'āzim-i diyār-ı Rūm-ı cennet-rūsūm olup medīne-i Ūskūdār'da ikāmet eyledikleri hengāmda pederleri me'an gelüp 'azız-i müşārun ileyhden inābet ve tārīk-i taşfiyeye 'azımet ve ba'dehu medīne-i Burusa'ya hicret Şeyh Ḥasan Efendi fevtinde Cāmi'-i Kebīr'de kürsī-nişīn-i tezkır ü meşīḥat olup kelām-ı sūznāk-ı pür-te'şīri ile dil-i āhenīn-i ḥaṭā-kārānı izābe ve zümre-i ma'şiyet-ālūdegānı idḥāl-i dā'ire-i tevbe vü inābe etmek üzre iken biñ yüz yetmiş altı senesinde kürsī-i ḥayātdan nā-būd ve 'āzim-i dāru'l-ḥulūd olmağın maḥrūse-i merḳūmede zāviye-i dil-güşā-yı Ḥazret-i¹⁸⁴⁷ Hakkı'da medfūn ve peder-i sāmī-ḳadrine maḥrūndur. Şeyh-i mezbūr ḥüsn-i ḥaṭṭa mālīk olup kütüb-i vefire taḥrīr ve şeb-diz-i kilki meydān-ı kırtāsda çok zamān tesyīr etmiştir.

Şūfī Eş-Şeyh Ebūbekr Efendi El-Vā'iz:

Memālik-i Rūmeli'den Bender-nām şehirde sine-i 'ademden dīde-güşā ve gehvāre-i vücūda ḳadem-resā olduğda *Eşrāfu ümmeti ḥameletü'l-Ḳur'ān*¹⁸⁴⁸ feḥvāsınca¹⁸⁴⁹ ḥıfz-ı Ḳur'ān-ı 'azımmü's-şāne mübāderet ve cüz-dān-ı şīnesinde āyāt-ı kirāmı muḥāfazet edip maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da 'umdetü'l-ḳurrā'i's-sāde Şāṭibi-i Şānı Yūsuf Efendi-zāde'den 'ilm-i ḳirā'at ve vücūhātı itḳān edip beyne'l-ḳurrā müşārun bi'l-benān olduğda maḥrūse-i Burusa'ya hicret ve ṭālibīne Ḳur'ān-ı 'azımmü's-şānı ta'līm ü kesr ü noḳşānlarını tetmīm ile tenbīḥ ü işāret edip ba'z-ı eyyāmda daḥı kürsī-nişīn-i va'z u naşīḥat olup ḥarf-i med gibi sini daḥı mümted olup sekseni mütecāviz ve za'f-ı ḳavı ve terākīm-i emrāzdan 'āciz olduğda elif ḳāmeti nūn gibi ḥamīde ve āḥirü'l-emr biñ yüz seksen yedi tārīhinde dest-i ecelden cām-ı ser-şār-ı mergi keşīde olup Deveciler Mezāristānı'nda mevtā-yı ğurebāyı ğasl eyledikleri maḥal ḳurbunda medfūn ve fātiḥa-i āyende vü revendeye maḥrūndur. Merḥūm-ı mezbūr 'ābid ü zāhid keşīrū'l-

¹⁸⁴⁶ Allah onun makamını yükseltsin.

¹⁸⁴⁷ 313a KA

¹⁸⁴⁸ Ümmetimin en şereflişi Kur'ān-ı Kerim'i taşıyandır. Hadis(Yılmaz 2013: 142).

¹⁸⁴⁹ 311a AE

meḥāmid olup *şimāhum fī vücūhihim min eşeri's-sücūd*¹⁸⁵⁰ mantūkınca āşār-ı zühd ü şalāḥ cebjinde hüveydā ve envār-ı fezv ü felāḥ cebhe-i mübārekesinde peydā idi. 'İlm-i vücūhātda kurretü'l-'ayn ismiyle müsemmā mü'ellefeleri vardır.

Sürmeli Seyyid Şeyḥ Süleymān Efendi El-Vā'iz:

Diyār-ı Anaṭolu'da vākı' kıblegāh-ı 'uşşāk-i İlāh olan medīne-i Konya'da kürsī-i cihāne cālis ve 'ulemā-yı 'ahd ile leyl ü nehār mecālis olarak¹⁸⁵¹ taḥşīl-i 'ilm ü 'irfān ve tekmiḫ-i faẓl u iḵān eyledikten şoñra sūḳ-i sā'ik-i taḳdīr-i melikü'l-'allām ile süvār-ı esb-i sebūk-ḫırām ve maḥrūse-i Burusa'da keşīde-pīrā-yı 'inān-ı ārām olup tedrīs-i 'ulūm-ı nāfi'aya iştigāl ile güzārende-i şubḥ u mesā velā-siyyemā 'ulūm-ı zācīrede mahāreti hüveydā olmağın haftada bir gün Cāmi'-i Kebīr'de bir gün Kayğān Cāmi'-i Şerīfinde va'z-ı enāma āğāz ve eyyām-ı sā'irede mesācid ve ma'bede-i maḥallātda verā-yı perdeden ṭā'ife-i nisvāna¹⁸⁵² pend ü neşāyiḥe dem-sāz olarak ma'nā-yı şerīf-i āyāt-ı Furkāniye ve me'āl-i münīf-i āḫādīş-i laṭīfe-i Nebeviyye'yi bahş ü takrīre demdeme-perdāz iken biñ iki yüz sekiz tārīḫinde mev'ize-i kitāb-ı 'ömri temām ve rūḥ-ı şerīfi 'āzim-i dārü's-selām olup Deveciler Meḳābiri'nde mağsel-i ğurebā kurbunda ittiḫāz-ı maḳām eyledi. Şeyḥ-i mezbūr faẓl u kemāl ile mezkūr ešnā-yı va'z u tezkīrde ḥaşv-i zā'iddin lisānı maşūn vā'iz-i māhir ve envār-ı fezv ü felāḥ-ı nāşīyesinde celī vü bāhir dā'imā çeşm-i ḥaḳīkat-bīnleri sürme-ālūd olmağın beyne'l-ahālī Sürmeli Şeyḥ denmekle şöhret-nümūd idi.

Cāmi'-i Kebīr Vā'izi Nürü'd-dīn Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥemmed Emīn Efendi:

Bālāda mev'ize-i ḥālī nigāşte-i şaḫīfe-i takrīr ü 'ayān olan Cāmi'-i Kebīr vā'izi şeyḥ-i rūşen-beyān ve nākil-i tefsīr-i Kur'ān Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Nürü'd-dīn Efendi merḥūmuñ maḥdūm-ı muḫteremleri Cum'a Şeyḫi denmekle meşhūr Seyyid Şeyḥ Meḥemmed Emīn Efendi'dir ki medīne-i Burusa'da şulb-i enver-i Şeyḫ-i mūmā ileyhdin biñ yüz otuz beş tārīḫinde kürsī-i vücūda ḳudūm ve fuẓalā-yı 'ahdiñ 'atabe-i 'ulyā-yı ifādelerinden istifāde-i envā'-i 'ulūm edip levḥ-i dil ü cānı¹⁸⁵³ nuḳūş-ı ma'ārifle mersūm olduḳda vā'iz-i aḥaveyn Şeyḫ Aḫmed Efendi'niñ biñ yüz yetmiş altı senesinde 'ömr-i 'azīzi ṭay-kerde-i dest-i memāt olmağın Cāmi'-i Kebīr'de yerlerine vā'iz-i be-nām ve nāşīḥ-ı mü'eşşirü'l-keḻām olup otuz dört sene miḳdārı rüz-ı āzīne ba'de'l-cum'a revnaḳ-efzā-yı kürsī-i meşīḫat ve pīrāye-baḫşā-yı mesned-i va'z u naşīḫat ve 'uzūbet-lisān ile ḥüsn-i takrīre muvaffaḳ olmağla kelām-ı cevāhirü'n-nizāmları sāmī'a-zīb-i erbāb-ı cem'iyet olup bu ḥāl üzre güzārende-i vaḳt ü sā'at iken biñ iki yüz on senesinde rūḥ-

¹⁸⁵⁰ Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir.Kur'ān, Fetih/29.

¹⁸⁵¹ 313b KA

¹⁸⁵² 311b AE

¹⁸⁵³ 314a KA

ı laṭīfī¹⁸⁵⁴ kürsî-i ‘âlem-i melekûte şu‘ûd edip cesed-i şerîfî Hîşâr Câmî’i civârında pederleri kurbunda defîn-i hâk-i ‘anber-âlûd oldu. Şeyh-i mezbûr ‘ilm ü ‘irfân ile meşhûr vâ’iz-i nâṭıka-perdâz ve ḥaḳ u bâṭılı i’lân u ifâdede levme-i la’îmden ihtirâz etmeyüp “emr bi’l-ma’rûf ve nehy ‘ani’l-münker” takrîrinde bâlâ-pervâz sinn ü sâli ṭoksan beş derecesine kâdem-resâ olmuş bir pîr-i lem‘a-pîrâ-yı mecâlis-i ‘ulemâ idi. *Tefsîr-i Rûḥu’l-Beyân*’ı kalem-i şerîfleri ile tekmiyen tahrîr etmiştir.

Hâcî Hâce Denmekle Mezîkür Eş-Şeyh Es-Seyyid Ahmed Hikmet Efendi El-Vâ’iz:

Kibâr-ı meşâyih-i ṭarîkat-ı Nakşbendiyye’den Şeyh ‘Alî Semerkandî Hazretleriniñ sülâle-i selîlesinde olarak İçel diyârında kâdem-zen-i vürûd-ı sâha-i şühûd ve refte refte süllem-i bâlâ-yı rûşd ü sedâde şu‘ûd ile meḥâsin-nümûd olduğda semt-i kesb-i ‘ulûma ‘âzim olup ‘ulemâ-yı ‘asrîñ pîşgâh-ı ifâdelerinde ‘ulûm-ı ‘Arabîyyeyi ve esnâ-yı seyâhat-ı ba’z-ı muḥaddîşîn-i kirâma muḳârenet fenn-i ḥadîş ile ‘ulûm-ı ‘aḳliyyeyi aḥz u telâḳḳî ve niçe fuṣalâ-yı zevi’l-ihtirâmıñ daḥı meclis-i şoḥbetlerine dâhil olarak¹⁸⁵⁵ ekşer-i fûnûnda kemâlâtı kabûl-i terâḳḳî etdikden soñra dâ’iye-i intisâb-ı meslek-i şûfiyye ile Der-Sa’âdet şavbına tahrîk-i per ü bâl-i ‘azîmet ve medîne-i Üsküdâr’da Selîmiyye Zâviyesi’nde seccâde-nişîn-i irşâd olan meşâyih-i Nakşbendiyye’den Şeyh ‘Alî Behcet Efendi Hazretleriniñ ḥalka-i der-i kerâmet-medâr-ı irşâdına rabṭ-ı ḳalb-i ‘ubûdiyyet ve cenâb-ı ma’âlî-nişâblarından uşûl-i meslek-i Nakşbendiyye üze aḥz-ı tevbe vü inâbet edip niçe leyâlî vü eyyâm fevâ’id-i ferâ’id ḥidmetin keşîde-i silk-i iltizâm ve taḥşîl-i rızâsını nekâve-i ‘uhde-i merâm ederek da’avât-ı ḥayriyyesin celb ü iğtinâm etmiş idi. Şeyh-i müşârun ileyh biñ iki yüz otuz sekiz târîḳinde tekyegeh-i cennet-âbâd-ı bekâya ‘azm ü rıḥlet eyledikde mûmâ ileyh daḥı sevḳ-i sâ’ik-i ḳudret¹⁸⁵⁶ ile maḥrûse-i Burusa’ya hicret ü tavâṭṭun te’ehhüle mübâderet edip Câmî’-i Kebîr’de ta’lîm ü tedrîs ile meşgûl ve biñ iki yüz kırk bir târîḳinde be-emr-i pâdşâh-ı daḳâyık-şinâs şâyân-ı hedm ü indirâs olan Ramazân Baba Zâviyesiniñ meşîḥatına dest-resle nâ’il-i luṭf-ı nâ-me’mûl olup ‘ulûm-ı zâcîrede yed-i ṭulâsı olmaḡla Câmî’-i Kebîr vâ’izliği ‘uhdesinde bulunan Cum’a Şeyhi-zâde Faḥrû’d-dîñ Mollâ Beg iki yüz elli yedi sâlinde vefâtında bâ-berât-ı ‘âlî-şân cum’a günleri mürîş-i fûtûr-ı sâmi’a-endâz olur maḳâlât-ı ṭul-ı dırâz ile kürsî-nişîn-i va’z u tezḳîr ve ṭarîḳ-i resmiyyede daḥı devre-i buḳâ’-i ‘ilmiyye ederek bâ-müşile-i Süleymâniyye Hazret-i Emîr Medresesi’nde müderris-i fezâ’il-semîr iken biñ iki yüz altmış üç târîḳinde evvelîñ pây-e mirḳât-i ma’âd olan dâr-ı âḫirete va’z-ı kâdem ve terk-i meşgale-i kâr-ḥâne-i¹⁸⁵⁷ ‘âlem edip civâr-ı ḥânesinde vâḳı’ namâzgâh câmî’-

¹⁸⁵⁴ 312a AE

¹⁸⁵⁵ 314b KA

¹⁸⁵⁶ 312b AE

¹⁸⁵⁷ 315b KA

i şerîfî muhâzîsinde olan mekâbir-i müsliminde âsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr fazl u kemâl ile mezkûr kabûle sezâver niçe eş'âr-ı dil-ârâsı vü te'lîf-kerdesi olan resâ'il-i belâgat-imtimâsına nazaran her fenden haber-dâr olduğu âşârından ma'lûm-ı erbâb-ı şu'ûr olup ancak hem-'aşrı olan 'ulemâ-yı zâhir-bîn ile muktezâ-yı gayret-i tarîkat bahş ü cidâl ve bilâ mücib-i mu'âraza-i bî-me'âle mecbûr ve kemâl-i mahviyyetinden 'ilm ü kemâl ile ber-â-ber kibâr u şîğârîñ dest ü dâmenlerin bûsiş ü takbîl etmek mezelletini irtikâbı meşhûr idi.

RAVZA-İ ŞÂMİN

Ders-i 'âmân-ı Fazîlet-İktirânı İfade vü Takrîr İder

Ders-i 'Âm Kürdî Mehemmed Efendi:

Diyârında olan fûhûl-i 'ulemâdan tahşîl ve bi-hasebî'l-'âde kırâ'at u tekmi'l edip beyne't- talebe mümtâz u ser-efrâz olduğdan soñra merci'-i erbâb-ı 'ilm ü kemâl ve mecma'-i aşhâb-ı¹⁸⁵⁸ dânişverân-ı 'adîmü'l-mişâl olan mahmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a 'azîmet ve rütbe-i fazlî ma'lûm-ı kibâr-ı devlet olduğda serây-ı Enderûn-ı Hümâyûn'da mu'allim-i gilmân-ı şehriyârî olup ol ešnâda mezbûruñ hâşşa-i hod-fürûşî hâkî"*Er-Rahmanü 'ale'l-'arşî istivâ*"¹⁸⁵⁹ âyet-i kerîmesiniñ tefsîr ü tahkîkinde şudûr ve 'ulemâ-yı zî-şân ile keş-â-keş etmegin bu naşş-ı Kur'ân-ı 'azîmiñ hilâf-ı ma'nâsında bulunduñ deyü fermân-ı 'âlî ile Burusa'ya nefy ü iclâ etmişler idi. Bu takrîb ile niçe eyyâm Câmî-i Kebîr'de talebe-i 'ulûma fûnûn-ı şettâdan ders-i 'âm iken biñ seksen dört sâlinde rûh-ı latîfî rahmet-i Hakka vâsıl ve Bînarbaşı Mekâbiri'nde gürûh-ı mevtâya dâhil olmuşdur. Merhûm-ı mezbûr huceste-nefes fâzıl-ı edîb olup 'işâm¹⁸⁶⁰ üzerine ta'lik-i hâşiyeleri ve fenn-i âdâb u mantıkda niçe tahrîrât-ı latîfeleri olup *Kaşîde-i Bürde* üzerine ve Birgilî Mehemmed Efendi'niñ *Tarîkat-i Muhammediyye*'sine şerh etmişlerdir.

Ders-i 'Âm Es-Seyyid Hidâyetu'llâh Efendi:

Vaţan-ı aşliyeleri Ankarâ ve beyne'l-'ulemâ Fâzıl Emîr denmekle şöhre Es-Seyyid Hidâyetu'llâh Efendi'dir. Hâl-i şîğârında fıtrat-ı zâtı üzre kaîziyye-i hudûs-ı 'âlemden âgâh ve mazhar-ı feyz-i Hidâyetu'llâh olup 'aşrında olan 'ulemâdan tahşîl-i 'ulûm etdikden soñra belde-i mezbûreden 'âzim-i dâru's-salţanatî'l-'aliyye olup hevâ-yı dil-keşî dimâğ-ı erbâb-ı 'irfâna bûy-âver-ı şafâ-yı rûh-efzâ olan Sultân Bâyezîd Câmî'i kurbunda tavaţtun u te'ehhül edip meşgûl-i tedriş ve tât-at-ı Hudâ iken bi-emri'llâhi te'âlâ hânedânına âteş-i ciger-sûz-ı vebâ işâbet etmekle bi'l-cümle ehl ü 'iyâlini güster-i fenâ ve kendileri ferd ü yektâ kalmış idi. 'Âkıbetü'l-emr

¹⁸⁵⁸ 313a AE

¹⁸⁵⁹ Rahman olan Allah, arşı kuşatmıştır. Kur'ân, Taha/05.

¹⁸⁶⁰ 315b KA

bağıyyetü's-suyûf cünûd-ı tārâc-gerân-ı kazâ mâlik olduğı kütüb-i nefîsesin fûrûhat edip maħrûse-i Burusa'ya hicret ve niçe zamân¹⁸⁶¹ Mevlânâ Mollâ Fenârî Câmî'i civârında başt-ı seccâde-i iķâmet eyleyüp ba'dehu aħbâb-ı faẓilet-intisâb sevk ü tahriķi ile kal'a dâhilinde Bâb-ı zemîn ķurbunda dâru'l-ħadişe naķl edip anda mütemekkin olup ders ü devr ile meşğûl iken biñ seksen yedi Receb-i şerîfinde 'âzîm-i dâru'l-beķâ ve Bîñarbaşı Ĥâmûşânı'nda mestûr-ı ĥâk-i fenâ oldu. Vefâtına Sebzî Efendi'niñ târiķidir. **Târîķ:**

[*mef'ûlû fâ'ilâtün mef'ûlû fâ'ilâtün*]

Bir şâhib-i kerâmet Dünyâ'dan itdi rihlet

ķabrin münevver itsün nûr-ı 'inâyetu'llâh

Târîķ-i intikâlin şorduķda dedi Hâtif

Firdevse eyledi 'azm Seyyid Hidâyetu'llâh

merħûm-ı mezbûr 'âlim ü 'âmil esrâr-ı İlâhiyye¹⁸⁶² vuķûfında kâmil kırķ seneden mütecâviz kûşe-nişîn-i 'uzlet bir akçe vazîfe ķabûl etmeyüp gürisne-çeşmân-ı dünyâ-perest-i ebnâ-yı zamâne gibi aslâ cüyâ-yı ihsân-ı âsitâne-i erbâb-ı devlet olmayup giriķân-ı ĥâli '*Urve-i vuşķâyı er-rızķu ala'llâh*¹⁸⁶³ ile bend ve sihâm-ı maķdûre-i rûzî-resân-i cihân-âferîñ ile ķânî' ü ĥursend idi. Müzâkere-i 'ilmiyyede naķd-i vaķt olur ketebe müte'allıķ varaķ-pâreye mâlik degil iken taķrîr ü taķķîķ-i dersde bi'l-fi'l olmuşlar idi. *Nevvera'llâhi merķadehu*¹⁸⁶⁴.

Ders-i 'Âm A'rec İbrâhîm Efendi:

Medîne-i Burusa'da serâ-perde-i 'ademden nümâyân ve mertebe-i bülûğa ķâdime-i cünbân olduķda deşt-i talebde pây-ı leng ile taķşîl-i 'ilme püyân ve gûy-rübâ-yı dânişde ķadem-i sa'y ile şavlecân olup 'ahdinde olan fûĥûl-i 'ulemâdan fâzıl-ı yegâne İşķaķ Ĥâcesi Mevlânâ Aĥmed Efendi vesâ'ireden telemmüz edip 'ilm-i fıķhda mümtâz ve emşâlinde ser-efrâz olmağın Câmî-i Kebîr'de talebe-i 'ulûma tedrijs ü taķrîre vaķf-ı ĥayât ve künc-i ķanâ'atda bir kaç¹⁸⁶⁵ akçe vazîfe ile güzârende-i evķât iken biñ yüz târiķinde râĥile-bend-i mülk-i câvidân ve Bîñarbaşı Mezâristânı'nda âsûde-i laĥd-ı ģufrân oldu. Merħûm-ı mezbûr 'ilm ü faẓlla meşĥûr 'âlim-i muĥaķķîķ ve fâzıl-ı müdaķķîķ idi.

Fużalâ-yı E'imme-i Kirâmdan Egerci-zâde Meĥemmed Efendi:

¹⁸⁶¹ 313b AE

¹⁸⁶² 316a KA

¹⁸⁶³ Rızķı veren Allah'tır

¹⁸⁶⁴ Allah kabrini nurlandırısın.

¹⁸⁶⁵ 314a AE

Maḥrûse-i Burusa'da Kız Ya'kûb Maḥallesi'nde biñ otuz sekiz târiḥinde ḥaclegâh-ı vüçûda vaz'-ı kadem ve cāme-i ra'nā-yı rüşd ü sedādı telebbüs ile bir vüçûd-ı mükerrerrem olduğda 'aşrı 'ulemāsından bi't-taḥşil 'arā'is-i 'ulûm u fezā'ili āgûş-ı sîne-i bî-kînesine keşide ve refte refte fażilet-i bâhiresi rütbe-i taḥkîke reside olmağın Sultāniyye müderrisi Çömez Ahmed Efendi'ye¹⁸⁶⁶ dānişmend ve tekmi'l-i fezā'ilde rûz u şeb şarf-ı ebkâr-ı efkâr eyleyerek mollā-yı bî-mānend olduğdan soñra efḍalü'l-fuželā'i'l-muḥakkıḳın Şeyḥ Ahmedü'l-Ġazzî *ḳuddise sirruhu'l-'aziz*¹⁸⁶⁷den Cāmi'-i Kebîr'de tefsîr ü ḥadîşî telemmüz ve mevā'id-i ifāde vü takrîrlerinden telezzüz edip fıkḥ u tefsîr ü ḥadîşde fā'ikü'l-akrân ve maḥalle-i mezbûre mescidinde imām-ı zî-şân olup ders ü devr ile güzârende-i ezmân iken biñ yüz yigirmi iki senesinde rûḥ-ı şerîfi 'āzim-i a'lā-yı 'illiyîn ve Deveciler Ḥāmûşānı'nda âsûde vü defîn oldu. Merḥûm-ı mezbûr 'avām-ı mü'minîne bâ-ḥuşûş ehl-i ḳurrā fuḳarāsına zarûrât-ı dîniyyelerin tefhîm ü ta'lîmde aşlā buḥl etmez ve kelimât-ı ḥaḳḳı levme-i lâ'imden ḥazeren şerḥ ü beyân etmekde ḳaṭ'â ictinâb eylemez ğayûr u cesûr bir zât-ı fezā'il-mevfûr olup sālîfû'z-zikr imām olduğ Kız Ya'kûb Maḥallesi'nde binā eylediği dāru'l-ḳurrāda ḳarār ve ifāde-i mesā'il-i şer'iyye ile evḳât-güzār idi. Biñ yüz elli yedi sâlinde mevleviyyet ile Tokat'da Hâtif-i Ğaybî'den *İrci'î ilā Rabbiki*¹⁸⁶⁸ nidāsını gûş bülbül-i nâṭıḳası iş'âr-ı ḥoş-âyende-i¹⁸⁶⁹ zikrden ḥāmûş olup belde-i mezkûrede mütevâri-i ḥâk-i siyâh olan fużalā-yı kirām ve mevālî-i fiḥāmdan Egerci-zāde Hasan Hâtif Efendi Ḥazretleriniñ vâlid-i mükerrerrem ve peder-i 'aziz ü muḥteremleridir.

Ders-i 'Âm Şîrvānî 'Alî Efendi:

Memâlik-i 'Acem'den iḳlîm-i Şîrvân'da bir beldede nümû-dâr ve 'ilm ü fażl u ma'ârifden ḥişşe-dâr olduğdan soñra diyâr-ı mezbûre sürḥ-ser istîlâ ve ṭâ'ife-i ehl-i sünnetin murğ-ı rāḥat u ḥuzûrları perrân u ber-hevâ *el-firāru mimmā lâ-yutābiku min-süneni'l-mürselîn*¹⁸⁷⁰ feḥvâ-yı şıdk-iḥtivâsı kendilere zâhir ü hüveydâ¹⁸⁷¹ olmağın terk-i vaṭan-me'lûf ve ibtilâ-yı meşâḳḳ-ı diyâr-ı ğarîb ile melḥûf olarak maḥrûse-i Burusa'da 'inān-ı semend-i seyâḥatı ḥalka-i mekûş ü ḳarāra bend ü ḳayd ve belde-i mezbûrede kebûter-i bālâ-pervāzı âsāyişi kemend-i ḥuşûle şayd edip tullāb-ı sa'âdet-iktisāba ta'lîm-i 'ulûma müdâvim ü meşġûl ve cevdet-i şîrîn-güvâr-ı takrîr ü ifāde ile cumhûr-ı nās 'indinde müselleḥ ü maḳbûl iken takrîrben biñ yüz kırk ṭoḳuz ile elli beyninde *Men mâte ğariben feḳad mâte şehiden*¹⁸⁷² ḥadîş-i şerîfi mışdâḳınca cām-ı leb-rîz-i

¹⁸⁶⁶ 316b KA

¹⁸⁶⁷ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁸⁶⁸ Rabbine dön! Kur'ân, Fecr/28.

¹⁸⁶⁹ 314b AE

¹⁸⁷⁰ Firar etmek nebilerin presiplerine uygun düşmez.

¹⁸⁷¹ 317a KA

¹⁸⁷² Gurbette ölenler şehittir. Hadis(Yılmaz 2013: 544).

şehâdeti nûş edip tûti-i güyâ-yı nâtiqası lâl ü hāmûş oldu. Deveciler Makberesi'nde âsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr 'âbid ü zâhid muttakî vü mücâhid idi.

Anṭaliyye Müftîsi Ders-i 'Âm Es-Seyyid Yûsuf Efendi:

Anaṭolu bilâdından bir beldede zâhir ü huveydâ ve bâğ-ı şerâfet ü siyâdetde bir serv-i sebz-i mûntehâ olduğda 'allâme-i 'aşrı Nevşehir Müftîsi Çelebi Efendi'den taḥşîl-i 'ulûma sa'y u ictihâd ve tekmi'l-i rûtbe-i isti'dâd için şarf-ı ser-mâye-i mâder-zâd edip mûmâ ileyh ḥazretlerinden aḥz-ı kâğıd-pâre-i icâzet ve belde-i Anṭaliyye'de müftî-i müşkil-güşâ-yı ehl-i ḥâcet olup neşr-i 'ulûma himmet¹⁸⁷³ ve ba'dehu maḥrûse-i Burusa'ya nakl ü hicret eyleyüp belde-i mezbûrede zaḥr-ı erbâbü'ş-şervet ve'l-yesâr El-Ḥâc Eyyûb Ağa merhûmuñ ikrâm-ı 'inâyetine maḥzar ve neşr-i 'ulûm-ı ma'ârif-e bezl-i yârâ-yı iktidâr eyleyerek güzârende-i leyâl ü nehâr iken biñ yüz altmış dört senesinde bûlbûl-i rûhı ṭayerân ve raẓva-i firdevsi âşiyân eyledikde gevher-i cismi ḳal'a-i Burusa'da Lâğar Naşûḥ Mektebi ḥazîresinde maṭmûr-ı¹⁸⁷⁴ ḳa'r-ı zemîn ve vâşıl-ı rahmet-i Rabbü'l-'âlemîn ve Erikli Seyyid 'Alî Efendi'ye ḳarîndir. Merhûm-ı mezbûr Mısr-ı faẓiletde 'azîz ve şîne-i pâki denânîr-i ma'ârif-e gencîne-i ḥazîn mütetebbi'-i sünnet müctenib-i bid'at bir zât-ı şâhib-i semâḥat idi.

Fuẓalâ-yı Kirâmdan Ḳara Ḥâcî Şâlih Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da Bıñarbaşı ḳapusu ḳurbunda neşv ü nemâ ve mecâlis-i 'ulemâ-yı 'aşrına ta'alluḳ u intimâ Mevlevî-ḥâne-i Burusa Şeyḫi ve Şeyḫi Muḥliş Meḥemmed Dede Efendi'niñ ve's-siyyemâ fâzıl-i müşkil-güşâ-yı Mısrîyyü'l-Ḥâc Muştafâ Efendiniñ maḥzar-ı âftâb-ı iltifâtı ve maṭraḥ-ı envâr-ı ḥurşîd-şifâtı olup taḥşîl-i 'ulûma ber-zede-i dāmân ve tekmi'l-i fûnûna şitâbân olmağla ma'ârif-i keşîre cem' ü iddiḥâr ve 'ilm ü faẓl'da benân-ı nâs ile müşâr bâ-ḥuşûş fıḳḥ-ı şerîfe keşret-i intisâb ile ma'lûm-ı şığâr u kibâr idi. Ḳabûl-i medrese vü mülâzemetden mütecânib ve kendi ḥânesinde talebe-i 'ulûma tedrişe müdâvim ü mükibb olup taḥşîl-i ḳût-ı ma'âş için maḥrûse-i mezkûre bedestânında ṭolab-nişîn ve dâḫil-i zümre-i kâsibîn ve bu ḥâl üzre güzârende-i sinîn iken biñ yüz ṭoksan târiḫinde nokṭa-i vücûdu merkez-i şühûddan nâ-bûd ve Bıñarbaşı ḳapusunda medfûn-ı ḥâk-i mağfiret-nümûd oldu. Merhûm-ı mezbûr ḥurşîd-i tâbende-i 'ilm ü 'irfân ve şîr-pîşe-i taḥḳîḳ ü iz'ân mâ'ide-i pür-fâ'ide-i vera' ü taḳvâdan kâse-lîs ve şoḥbet-i 'ilmiyyeye mâ'il olup 'ulemâ vü şuleḥâ ile enîş ü celîş idi.

'Ulemâ-yı Kirâmdan Kütükci-zâde¹⁸⁷⁵ El-Ḥâc Aḥmed Efendi:

¹⁸⁷³ 315a AE

¹⁸⁷⁴ 317b KA

¹⁸⁷⁵ 315b AE

Devha-i cismi medjine-i Burusa'da nābit ve ictinā-yı 'ulūm için 'atabe-i 'ulemā-yı 'aşrında kırr u şābit olup huşūşan fazilet-i bāhire ile mānend-i¹⁸⁷⁶ sefine-i Nūh ve menba'-i feyz ü fütūh Şeyh Ahmedü'l-Ğazzî *kuddise sırruhu'l-'ālî*¹⁸⁷⁷ hazretleriniñ āsitāne-i sa'ādet-āşiyānına rū-māl ve ba'dehu Bayram-zāde 'Abdu'r-Rahīm Efendi merhūmdan tahşile iştigāl ve zahire-i 'ulūm-ı 'akliyye vü nakliyye ile çorāb-ı dil ü cānı māl-ā-māl olduğda şahhāflar sūkında bir dükkānda ku'ūd edip dāhil-i zümre-i ma'āş-cūyān ve mu'allim-i şıbyān ve Cāmi'-i Kebîr'de ser-ħalka-i gürūh-ı tālībān olup bu hāl üzre takrîr ü ifādelerinden herkes fā'idemend ve ta'bîr-i dil-pezîrleri mānend-i nebāt ü kand iken biñ yüz tokşan bir senesinde heyzüm-i kâlbüdi pārekerde-i tîr-i ser-tîz-i merg olduğda dünyā-yı bî-bekāyı terk eyledi. Bînarbaşı Hāmūşānı'nda mevzî-i miğāk-ı ħāk ve mestūr-ı ħāk-i 'itrnākdır. Merhūm-ı mezbūr şulehā-yı ümmetden ma'dūd ve silk-i 'ulemāya dāhil ü mevcūd elsine-i nāsda ħüsn-i hālî mezkūr ve zühd ü vera' ile meşhūr idi.

Ders-i 'Ām Erzincānî Es-Seyyid Muştafā Efendi:

Hem-nām-ı Hābîb-i Hudā ve güzide-i nesl-i pāk-i resūl-i kibriyā kuhsār-ı fazl u 'irfānıñ rākî-i zirve-i bülendi Erzincānî Seyyid Muştafā Efendi'dir. Şems-i tābān-ı vücūdı ufq-ı belde-i Erzincān'da tālî' ü bāziğ ve zeħārif-i dünyādan ez-derūn fāriğ olup *ta'allem yā fetā el-cehlū ārun*¹⁸⁷⁸ mişdākıncā āgāh u huşyār ve ma'ıyye-i şevke sūvār ve tārik-i dār u diyār olduğda belde-i Ankarā'da erîke-nişîn-i 'ulūm u fazilet ve kûşe-güzîñ-i hüner ü ma'rifet ders-i 'ām Hâce Şālîh Efendi Hazretlerinden ta'allūm ü telemmüz ve mevā'id-i fevākih-i ifādelerinden tefekküh ü telezzüz edip aḥz-ı izz ü icāzetle beyne's-şürekā mümtāz u müstešnā olduğda mahrüse-i Burusa'ya mürteḥil¹⁸⁷⁹ ve Cāmi'-i Kebîr'de talebe-i 'ulūma fūnūn-ı 'adîdeden tedrişe müşteğil ve envār-ı takrîr ü ifādelerinden herkes bi-ḳadri'l-isti'dād muktebes ü müştā'il olup biñ yüz seksen tokuz Şa'bān'ında maḥmiyye-i İstanbul'da 'āzimü'l-bekā ve medjine-i Üsküdār'da mütevārî-i ħāk-i fenā olan Çukacı-zāde El-Hāc İbrāhîm Efendi maḥlūlundan ḳal'a-ı derūnında Mevc-zāde Hâce 'Abdu'r-Rahmān Efendi Medresesi te'bîden kendüye tevciḥ ü iḥsān olunup Cāmi'-i Kebîr'de ve medrese-i mezkūrede neşr-i 'ulūma müdāvemet üzre iken biñ yüz tokşan üç senesinde mebtūnen 'āzim-i gülşen-serāy-ı cennet olduğda Bînarbaşı'nda Ḳalender-ḥāne ḥizāsında āsūde ve cāme-ḥāb-ı türābda ḡunūdedir. Merhūm-ı mezbūr ḥaḳḳā ki ḥiddet-i ṭab' u cevdet-i fehîm ile mümtāz ve ḡulistān-ı fazl u 'irfānda serv-mişāl keşide-i bālā vü ser-efrāz

¹⁸⁷⁶ 318a KA

¹⁸⁷⁷ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁸⁷⁸ İlim öğren ey genç, cahalet ardır.

¹⁸⁷⁹ 318b KA

ğāyet güşāde-ṭabī‘at laṭīf-şoḥbet keşīrū‘l-muḥāvere lezīzū‘l-mūsāmere laṭīfe-gū vū mizāc-cū idi.

Ders-i ‘Ām Es-Seyyid Nūḥ Efendi:

Sefīne-i vücūdī lücce-i ‘ummān-ı ‘ademden şurṭa-i tevfiḳ-i Ḥudā ile İçel diyārında sāḥil-nişīn-i zuhūr olan Seyyid Nūḥ Efendi’dir. İktisāb-ı ‘ilm ü kemāl için niçe bilād u kaşābatı geşt ü güzār ve nihāyetü‘l-emr telāṭum-ı tūfān-ı seyāḥatı maḥrūse-i Burusa’da sūkūn u qarār buldukda deryā-yı bī-kerān-ı fażīletīñ şīnāveri ve meydān-ı ‘ulūm u ma‘rifetiñ dil-āveri aşḥāb-ı ders-i ‘ām-ı zevi‘l-iḥtirāmdan Dāye Ḥatun Cāmi‘-i Şerīfi İmāmı El-Ḥāc Aḥmed Efendi ḥazretleriniñ ḥarīm-i ḥarem-serāy-ı tadrīs ü taḥkīḳlerine vedī‘a-i tıfl-ı rūḥ ve taḥşīl-i ‘ulūm u feżā’ilde şarf-ı naḳdīne-i ‘Ömr-i Nūḥ¹⁸⁸⁰ edip fāzıl-ı müşārun ileyhden tekmiḷ-ı nesh-i şürūḥ u mütūn ve neşr-i menāşīr-i ‘ilm-i şerīfe mūraḥḥaş u me‘zūn oldukda şedā’id-i kedd-i intizārdan ‘ibāret olan ṭarīḳ-i rūsūm-ı tadrīse ‘azm-i nigāḥ-ı raġbet¹⁸⁸¹ ve vādī-i zūhd ü taḳvāya meyl ü ‘azīmet etmegin Cāmi‘-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḥānī’de niçe müddet tadrīs-i ‘ulūm-ı zāhīretü‘l-menfa’a birle mefārīḳ-ı tullāb-ı şāḥib-ı ikāna şu‘le-pāş-ı ra’d u berḳ-i fażīlet ve çeşmesār-ı fażl ü efdālinden zümre-i teşne-dilāne icrā-yı zülāl-i ma‘rifet edip vāḳı‘ā zāt-ı mes‘adet-āyātī efdāl-i fāzıl-ı feżā’il-güster velā-siyyemā fūnūn-ı aḥādīş-i şerīfede Şānī-i İbni Ḥacer olup mā’ide-i keşīrū‘l-fā’ide-i bevāṭın-ı ‘ulūm-ı ḥāletinden dūr ve zevḳ-i rūḥānī olan vicdān-ı erbāb-ı ḥāl-i keyfiyetinden mehcūr olmak muġāyir-i ‘ilm ü ‘irfān olmağın **Beyt:**

[fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn]

‘İlm-i Bī‘llāha çalış var yūri ey himmeti dūn

Nice bir cāze yecūzü nice bir kāne yekūn

müfādınca delālet-i tevfiḳ-i Ḥudā ile efsār-ı kemmiyet-i irādetini üstād-ı ders-ḥāne-i ‘ulūm-ı bātīniyye ve kāşif-i cil-bend-i ma‘ārif-i İlāhiyye Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ ‘Abdu‘l-Kādir Efendi Ḥazretleriniñ ḳabzā-yı taşarruf-nümā-yı inābelerine teslīm ü ilkā edip ‘azīz-i mūmā ileyhden müşāhid-i terbiye-i ṭarīḳat ve ‘āzim-i rāḥ-ı mücāhede ve riḳāzat olup kemā fi’s-sābīḳ mu‘īd-i münīr-i mezbūrede tadrīs-i ‘ulūm ile meşġūl ve her hafta yevmü‘l-eḥad Cāmi‘-i Mezḳüre Bāzārḳapısı muḥāzīsinde vāḳı’ sūtūn-ı sa‘ādet-mevfūr zeylinde meşhed-ārā-yı maġfīret-i Kirdgārī İmām Aḥmedü‘l-Buḥārī *ḳuddise sırruhu‘l-bārī*¹⁸⁸² Ḥazretleriniñ cem’ ü te’līf buyurdukları kitāb-ı¹⁸⁸³ şāḥihū‘l-elḳābdan ṭālibān-ı dil-i müsta‘idāna ta’līm ü taḳrīr-i aḥādīş-i

¹⁸⁸⁰ 319a KA

¹⁸⁸¹ 316b AE

¹⁸⁸² Bārī (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁸⁸³ 319b KA

Nebevî etmek zât-ı dîrîne-i müstaḥsenelerinden olmağla ta'lim ü takrîrleri kitâb-ı şerîf-i sâlifü'l-beyânîñ nişfına mevşûl olduğda mukteẓâ-yı şîve-i kader şüret-i sırr-ı sülûk ve cezbe-i nûr-ı tevḥîd-i mâlikü'l-mülûk kendülerinde cilvege olup ba'dezâ ders ü devri temâm ve ta'lim ü takrîrle vâsıl-ı rütbe-i encâm olmağın bi'l-ğuduvvi ve'l-âşâl maḳâm-ı 'âliyye¹⁸⁸⁴ vü maḥâl-i ḥâliyyede tilâvet-i Qur'ân ile zıkr ü tevḥîd-i müste'âna iştiğâl ve bu ḥâl üzre sübhâ-şumâr-ı şühûr u sâl iken biñ iki yüz sekiz senesinde keşti-i 'ulûm u feẓâ'il olan vücûd-ı pür-südları bi'l-küllîye ğarḳagâh-ı gird-âb-ı yem-i fenâdan necât bulup Biñarbaşı Mezâristânı'nda Ḳalender-ḥâne ḥizâsında lenger-endâz-ı cezîre-i ârâm oldu. Merḥûm-ı mûmâ ileyh ğavṭa-zen-i baḥr-ı 'ulûm ve kıdve-i erbâb-ı feẓâ'il-i Rûm 'arîf ü zarîf ve kelâm-ı şerîfleri latîf kibâr u şîğârı daḥl u ta'arrûzdan maşûn intizâr-ı lu'b ve istimâ'-i lehvden me'mûn târik-i dünyâ râġib-ı 'uḳbâ ehl-i ḳanâ'at bir zât-ı sürûşî-ḥaşlet idi.

Ders-i 'Âm Ferâ'izî Meḥemmed Efendi:

Ṭomanic ḳaryesinde kuhsâr-ı vaḥdetden şehristân-ı keşrete ḳadem-resâ ve 'inân-ı maṭiyye-i isti'dâdını meydân-ı rûşd ü sedâda irḥâ etdikde taḥşîl-i faẓl u kemâl içün medîne-i bihiştâsâ-yı Burusa'ya 'azm ü ḥirâm ve niçe eyyâm meşḥûru'l-âfâḳ ve fâzıl-ı 'ale'l-ittlâḳ ders-i 'âm Hâye Ḥatun Câmî'i imâmı El-Ḥâc Aḥmed Efendi telâmîzesi¹⁸⁸⁵ silkine intizâm ve müşârun ileyhiñ meclis-i ifâde vü takrîrlerinden istifâde ḳavâ'id-i 'ulûm ve ba'dehu bedestân-ı ilm ü ma'ârifîñ Ḥâce-i ercmendi Erzincânî Muştafâ Efendi merḥûmdan istifâza-i fevâ'id-i manṭûḳ u mefhûm eyledikten soñra zübde-i muḥaddiştîñ kirâm Muḥaddişt Fâzıl Ḥasan Efendi Ḥazretlerinden uşûl-i ḥadîş-i şerîfi 'ale'l-vechî'l-itḳân kırâ'at ve 'ilm-i ferâ'izde daḥı gereġi gibi taḥşîl-i mahâret ve beyne'l-ahâlî Ferâ'izî Meḥemmed Efendi deyü kesb-i şöhret etmiş ve naḳdîne-i eyyâm-ı 'ömr-i 'azîzini intizâr-ı ḳaṭ'-ı pâye ile itlâf u heder ve ârzü-yı tefavvûḳ-ı akrân mülâbesesiyle irtikâ-yı süllem-i merâtibe müterakḳıb u ḥôḥişger olmak emelinden ḳaṭ'-ı ser-rişte-i nigâh ve sürme-i tevekkülü ḥâne-i ḳanâ'atda keşide-i dîde-i intibâh eylemiş olmağın Câmî'-i¹⁸⁸⁶ Kebîr'de talebe-i fûḥûma neşr-i 'ulûma mûmâris ve müşârun ileyh Erzincânî Efendi 'âzim-i dersgâh-ı bihişt-i câvidânî olduğda maḥlûlundan ḥişâr-i Burusa'da fuẓalâ-yı devrândan Mevc-zâde Ḥâce 'Abdu'r-Raḥmân Efendi Ḥazretleriniñ binâ vü inşâ eyledigi medrese-i şerîfeye te'bîden müderris olup medrese-i mezbûrede ve sâlifü'z-zıkr Câmî'-i Kebîr'de naḳl-i tefsîr ü eḥâdîş ederek mesned-ârâ-yı 'izz ü şeref ve icrâ-kün-i âyiñ-i müstaḥsene-i selef iken biñ iki yüz yigirmi üç târiḥinde ol yegâne-i zamân mevt-i füc'eten ile 'âzim-i dâru'l-cinân olup cesed-i şerîfi

¹⁸⁸⁴ 317a AE

¹⁸⁸⁵ 320a KA

¹⁸⁸⁶ 317b AE

Biñarbaşı Hāmūşānı'nda medfūn Erzincānī Efendi ve Seyyid Nūh Efendi'ye maḳrūndur. Merḥūm-ı mūmā ileyh¹⁸⁸⁷ 'ālim ü fāzıl 'ākil ü kāmīl 'ilm ü 'irfānla ser-efrāz ve mecālis-i kibār u şığārda muvāfiḳ-ı ṭabāyī'-i 'urefā-yı sūḥan-sāz ve ĵrād-ı leṭā'if-i kelimātda nāṭıka-perdāz ekşer-i evḳāt müstevcibü'l-berekātda Ḥazretü's-Şeyḥü'l-Ekber *ḳuddise sırruhu'l-aḫher*¹⁸⁸⁸ efendimiziñ mü'ellefāt-ı celīlelerini muṭāla'a etmek 'ādeti olmaḡla bu cihetle ḡavāmız-ı esrār-ı kelāma vāḳıf ve aḫvāl-i ḥafıyye-i ḥaḳıḳıyye-i şūfiyyeye 'ārif olup evrād u ezkāra müdāvim ve şalāt-ı mefrūzayı cemā'atle edāya ḳā'im ḥazır cevāblıḳda 'adīmü'l-mişāl sāl-i 'ömri yetmiş beşi tecāvüz etmiş bir zāt-ı nıḳ-ḥışāl idi.

Ders-i 'Ām Tirevī El-Hāc Ḥasan Efendi:

Ḥavālī-i Aydın'da Tire ḳaşabasında 'ālem-i şehādete ṭālī' ve mālzeme-i insāniyye olan envār-ı isti'dād-ı Ḥudā-dād nāşıyesinde sātī' olduḡda taḥşıl-i 'ulūm u kemāle heves ve 'ulemā-yı 'ahddan mecālis-i tedrişlerine dest-res ve tekmiḳ-i hüner ü fezā'ile şarf-ı naḳdīne-i nefes edip derūn-ı şafvet-nümūnı envā'-ı 'ulūm ile meşḫūn ve neşr-i faẓl u ma'ārif me'zūn olduḡdan şoñra maḥrūse-i Burusa'da 'inān-ı semend-i hicreti keşide ve medīne-i mezbūrede te'ehhül edip¹⁸⁸⁹ āsāyiş ü rāḫata reşide olduḡu dem Cāmi'-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḥānī'de ṭullāb-ı sa'ādet-iktisāba ta'līm-i 'ulūma meşḡūl ve muḳteżā-yı şıme-i ḥaseneleri her bir 'ilimden tedrişe raḡbet etmekle ḥuşūşan ehl-i ḳurrā olan zümre-i diḥḳān-ı sāde-dilāna ifāde-i nāfi'aları mevşūl ve mübtedī vü müntehī ḥaḳlarında taḳrīr-i 'ulūm-ı nāfi'a etmekle cumhūr-ı nās 'indinde müselleḡ ü maḳbūl olup şalāt-ı mefrūza-i şubḥ u zuhr u 'aşrı otuz seneden mütecāviz Cāmi'-i Kebīr'de miḥrāb¹⁸⁹⁰ önünde edā ve şalāt-ı maḡrib ü 'iṣāyī ḥāne-i şerīfleri civārında vāḳı' 'Alī Paşa Cāmi'inde cemā'atle te'diye vü ĵfā etmek üzre iken biñ iki yüz yigirmi dört Zī'l-ḳa'de'sinde 'ālem-i beḳāya rıḫlet ve Biñarbaşı'nda Ḳalender-ḥāne muḥāzẓisinde mecma'-i müşāhid-i fuẓalā olan maḥalde defīn-i laḫd-ı maḡfiretdir. Merḥūm-ı mezbūr vera' ü taḳvā ile mezkūr ve ta'līm ü tedriş ile meşḫūr ḥalīm u selīm sālīk-i ṭarīḳ-i müstakīm ṭavīlū'l-ḳāme müdevverü'l-liḫye esmerü'l-levn cesīmü'l-bünye şadāsı be-ḡāyet bülend ve sinn-i şerīfleri derece-i sābi'e yetmiş bir zāt-ı faẓiletmend idi.

Mu'allim-i Mekteb-i Reyḫān Paşa Ders-i 'Ām 'Oşmān Efendi:

Maḥrūse-i Burusa civārında Kete ḳazāsında vāḳı' Ḳayapa ḳaryesi imāmı meşāḫīr-i 'ulemādan 'Abdu'llāh Efendi-nām merd-i be-nāmiñ maḥdūm-ı sa'ādet-mevsūmı ders-i 'ām 'Oşmān

¹⁸⁸⁷ 320b KA

¹⁸⁸⁸ Ezhar (olan Allah) sırrını kutsasın.

¹⁸⁸⁹ 318a AE

¹⁸⁹⁰ 321a KA

Efendi'dir. Nokta-i vücûdî kilik-i kudretle debistân-ı 'âlem-i şühûda çekide ve pistân-ı mâder-i nâ-mihribân-ı dehrden şîr-i neşv ü nemâyı mekide olarak fark u temyiz rütbesine kadem-reside olduğda tahşîl-i 'ilm ü kemâle mûmâris ve peder-i muhteremlerinden tuhm-ı 'ulûm u fezâ'ili mezra'a-i derûnına gâris olup evâ'il-i hâlinde hatt-ı nesh ü şülûs ü celiyi Tarhâna-zâde 'Abdu'llâh Efendi merhûmdan temeşşûke şarf-ı nakdîne-i ezhân ve aḥz-ı ketebe ile şâdmân olmağın medâr-ı ma'âş-ı¹⁸⁹¹ dünyeviyye ve kesb-i meşûbât-ı cezile-i uhreviyye mülâbesesiyle şehir-i mezkûrda Reyhân Paşa Mu'allim-hânesi'nde mü'eddib-i zümre-i şıbyân ve mu'allim-i ḥaṭ-nüvisân-ı ebnâ-yı zamân olup meslek-i şüfiyyeye iktirân ile vâkıf-ı 'irfân-ı câvidân olmağla¹⁸⁹² meyl ü rağbet etmegın üstâd-ı mu'allim-hâne-i ma'ârif-i ilâhiyye ve kâşif-i mükâşife-i esrâr-ı ḡayr-ı mütenâhiye Enârlı ḥânḳâhı Şeyḥi Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥemmed Şadrü'd-dîñ Efendi ḥazretleriniñ dâ'ire-i 'irfân-perverlerine mülâzemet ve cenâb-ı kerâmet-nişâblarından ba'de'l-inâbe zümre-i merzâya nefes etmek ve nüşâ i'tâ eylemek üzre tahşîl-i izn ü icâzet edip fi'l-ḥaḳıḳa nefes-i nefîsi ḥastelere serî'ü't-te'sîr ve nüşâ-i şerîfesi 'ilel-i muhtelifeye mânend-i iksîr ve niçe müddet-i vefîr miyân-ı ricâl ü nisvânda Reyhân Ḥâcesi 'Osmân Efendi denmekle şöhret-gîr olduğundan mâ'adâ Câmî-i Kebîr'de otuz seneden ziyâde şeref-i tedrîs ü tahkîk ile ârâyiş-peziş ve Sultân Murâd-ı Şânî Câmî-i Envâr-ı Lâmi'inde ḥaylî demler kürsî-nişîn-i va'z u tezkîr olup sinn ü sâlleri şumâr-ı heştâdı mütecâviz ve envâ'-ı 'ulûm u ma'ârifî ḥâ'iz iken biñ iki yüz yigirmi sekiz sâlinde Hâtif-i ḡaybîden *İrci'î ilâ Rabbiki*¹⁸⁹³ nidâsı şimâḥ-ı cânına erişmiş ve sünger-i âbdâr-ı ecel ile nakş-ı rûḥ-ı latîfi kırtâs-ı âḥârmend-i cesed-i şerîfinden silinmiş olmağın Bînarbaşı Mezâristânı'nıñ Kâlender-hâne-i muḥâzîsinde miyân-ı fuḫalâ-yı 'izâmda mütevârî-i laḥd-ı rahmet-i Rahmân olmuştur. Merḥûm-ı mûmâ ileyh şâḥib-i aḥlâḳ-ı ḥasene ve mâlik-i ḥıṣâl-i müstaḥsene maḳbûl ve mergûb-ı pîr ü cüvân ḥâşîye-i kitâb-ı âdâb u iḳân müstecâbü'd-da've lezîzül-muşâḥabe edîb ü vakûr şabûr u ḡayûr bir zât-ı maḥâsin-simât idi.

Aşḥâb-ı Ders-i 'Âm Ve Muḥaddişiñ-i Kirâm'dan 'Arab Es-Seyyid 'Abdu'llâh Efendi:

Ümmü'l-bilâd ve ma'den-i zümre-i ehl-i irşâd olan Mısr-ı Kâhire'de¹⁸⁹⁴ rû-nümûd¹⁸⁹⁵ ve mertebe-i rüşd ü sedâda vuşûl ile 'azîzü'l-vücûd olup belde-i Kâhire-i mezkûrede mevcûd 'ulemâ-yı fezâ'il-endûd mecâlis-i ifâdelerinde 'ulûm-ı 'Arabîyye ve uşûl-i ḥadîs-i Nebbiyyeyi tahşîl ve *Eşrâfu ümmetiḥameletü'l-Kur'ân*¹⁸⁹⁶ fehvâsınca Ḥâfız-ı Kur'ân-ı 'azîm olduğdan

¹⁸⁹¹ 318b AE

¹⁸⁹² 321b KA

¹⁸⁹³ Rabbine dön! Ku'ân, Fecr/28.

¹⁸⁹⁴ 322a KA

¹⁸⁹⁵ 319a AE

¹⁸⁹⁶ Ümmetimin en şerefli si Kur'ân- ı Kerim'i taşıyandır. Hadis(Yılmaz 2013: 142).

şoñra kurrā-yı ‘ahddan dañı kırā’at-ı seb’ayı tekmiñ edip ‘ilmin ‘azizinden ahz-ı icāzet ve ba’dehu mañrūse-i Burusa’ya ‘azm ü hicret ve Cāmi’-i Kebīr’de zümre-i ‘ulemā-yı t̤alibāna ‘Arabiyyū’l-‘ibāre takrīr ile tedriş-i ‘ulūm u faẓilete mübāderet ve ‘Arab ‘Abdu’l-lāh Efendi deyü miyān-ı şığār u kibārda ictilāb-ı şöhet etmiş idi. Ba’z-ı eñibbā-yı şadākat-intimā delāletleriyle derūn-ı ĩşārda sākine bir zen-i muñhaddere-i ‘asrī keşide-i silk-i izdivāc ve mu’āmele-i ĩsane-i marziyye üzre ĩñsn-i imtizāc ederek imrār-ı āvān ve gündüzlerde Muşallā Medresesi’nde ĩñcre-nişin ve Cāmi’-i Kebīr’de naql-i ĩadīş ü tefsīr eyleyerek güzārende-i şühūr u sinin olup sinn-i şerīfleri toksan ĩaddine ittīşāl ve imtidād-ı iķāmet ü iñtilāt ile lisān-ı Tūrkī’yi istiñşāl edip neyl-i füyūzāt-ı ‘adīl-i ‘ulūm u feẓā’ilden Mollā-yı Dānişverāniñ erāżi-i ĩulūbların isķā vü iñyā etmekde iken biñ iki yüz sekiz Zī’l-ķa’de’sinde maṭ’ūnen cām-ı leb-rīz-i şehādeti nūş edip zindān ĩapısı ĩāricinde olan meķābirde cesed-i laṭīfleri defīn-i ĩabr-i pūr-nūr ve maẓhar-ı rañmet-i Rabb-i ĩāfūrdur. Merñūm-ı mūmā ileyh semā-yı ‘ulūm u ma’ārifde şems-i bāziğ ve jengār-ı mā-sivādan mir’āt-ı derūnı pāk ü fāriğ ‘ābid ü zāhid murtāz¹⁸⁹⁷ ü mücāhid mecma’-i meñāsin ü meñāmid olup *ĩaşıde-i Būrde* üzerine tañmīsleri ĩikem İbni ‘Aṭāyī Şerñleri Enmūzec-i nañv üzerine tañrīrātları ve keẓālik *Dūrer* üzerine tenmīķātları ve sūre-i Feth tefsīrinde ĩāżi üzerine ĩāşiyeleri ve Şeyñ Añmed Ēazzī ĩāzetleriniñ *Verdiyye-i Nañv*e¹⁸⁹⁸ olan şerñine tañşīye ĩüne tañrīrātları vardır.

Ders-i ‘Ām Bandırmalı ‘Ömer Efendi:

ĩavālī-i diyār-ı Anaṭolu’da bir beldede zāhir ü bedīd ve mebāñi-i ‘ulūmı ‘ulemā-yı kūmmelīn-i ‘ahdiñ mecālisi takrīr ü tedrişlerinden tañşıl ve ĩavā’id-i rūsūm-ı talebe üzre faẓl u kemālī tekmiñ ile ferīd muķtezā-yı taķdīr-i Kirdgārī Bandırma ĩaşabasına irñā-yı ‘inān-ı rañş-ı iñtiyār ve niçe rūzgār anda meķş ü ĩarār ve ba’dehu mañrūse-i Burusa şavbına ĩaşd-ı āheng ve sūnnet-i seniyye-i izdivāci bi’l-icrā belde-i mezbūrede tavaṭṭun u direng edip pīrāye-i faẓl u kemāl ve neşr-i ‘ulūm u ma’ārifde iñtiğāl ile beyne’l-‘ulemā ser-efrāz ve Bandırmalı ‘Ömer Efendi denmekle mūmtāz olmuş idi. Tāriķ-i tedriş-i rūsūma duñūle iğtirāb ve biñ iki yüz yigirmi tāriñinde rūs-ı ĩümāyūna neyl ile ma’dūd-ı zümre-i müderrisīn-i feẓā’il-nişāb olup dā’imā Cāmi’-i Kebīr’de tedriş-i ‘ilm-i nāfi’ ve naql-i tefsīr ve tañdīş-ı keşirü’l-menāfi’ ederek belde-i mezbūrede mesned-ṭirāz-ı mañṭūķ u meñhūm ve maṭla’-i neyyireyn-i ma’ārif ü ‘ulūm bir zāt-ı feẓā’il-mevsūm olduğundan ve ‘ulemā-yı ĩirām miyānında ta’zīm ü ‘izāza şāyān bir fāẓıl-ı devrān bulunduğundan şem’-i ulūma u feẓā’ili telmī’ ve¹⁸⁹⁹ dā’ire-i mañīķ-ı ma’āşını tevşī’

¹⁸⁹⁷ 322b KA

¹⁸⁹⁸ 319b AE

¹⁸⁹⁹ 323a KA

zımında ʔafarāt-ı ʔarık ile biñ iki yüz otuz üç sâlinde Şeyhü'l-İslâm Müfti'l-enâm Mekki-zâde Muştafa 'Âşım Efendi Hâzretleriniñ meşihat-ı evlâlarında bâ-rütbe-i mûsile-i Süleymâniyye Medrese-i Murâdiyye 'uhdesine tevcih ü ihsân ile çerâğ ve şûret-i muzâyaka-i hâlî ifrâğ-ı rütbe-i refâh-ı rifâğ kılunup medrese-i celîlede ʔalebe-i 'ulûma tedris ü tahkik-i resm-i hasenesi te'diye vü ifâya müceddid mükibb ve kendüye me'vâ-yı fazilet-ihtivâsında 'ibâdât u ʔâ'ate muvâzıb olarak kâm-bîñ ve niçe şühür ü sinîñ ber-vech-i tekâ'üd¹⁹⁰⁰ medrese-i mezbûrede cā-nişîñ iken be-hikmet-i Hudâ kişver-i vücûdını istîlâ eden cünd-i marâz-ı müzmine ile tûl u dirâz-ı nâ-mizâc-ı 'asîr'ü'l-'ilâc ve niçe müddet-i medîd ser-beste-i visâde-i inzi'âc olup 'âkıbetü'l-emr biñ iki yüz kırk iki târihinde 'âzim-i medrese-i dâr-ı beķâ ve cesed-i şerîfi Biñarbaşı Hâmûşânı'nda 'Uryânî 'Alî Efendi Hâzretleriniñ civâr-ı sa'âdetlerinde defîn-i hâk-i fenâ olmuştur. Merhûm-ı mezbûr zühd ü takvâ ile meşhûr 'âlim ü 'âmil fâzıl u kâmil vakûr u edîb sâkin-i kûşe-i şabr u şekîb tedris ü takrîri müfîd ü nâfi' ve bi'l-cümle eştât-ı 'ulûmı câmi' idi

Ders-i 'Âm Cebelî 'Oşmân Efendi:

Medîne-i Burusa fevkinde vâkı' cebel kurrâlarınıñ birinde tohm-ı vücûdı bâriz-i mezra'a-i 'âlem-i şühûd ve haṭve haṭve 'akabe-i kuhsâr-ı şabâveti 'ubûr ederek sünbûle-i rüşd ü sedâd kiştâr-ı nâşıye-i hâlinde¹⁹⁰¹ rû-nümûd olduķda dâ'ıye-i tahşîl-i 'ulûm ile medîne-i mezbûreye vaz-ı kudûm edip 'ulemâ-yı 'aşrîñ nezd-i sa'âdetlerine mülâzım ve şîğa-i istifâde-i fazl u kemâli câzim olarak bi-ķadri'l-istiṭâ'a gencîne-i ma'ârif ü feẓâ'ilden dest-ber-âverde-i bizâ'a-i 'ulûm ve beyne'l-ahâlî ʔağlı 'Oşmân Efendi denmekle mersûm olmuş ve şehir-i mezkûrda Abdâl Meḥemmed Maḥallesi ķurbunda Hâce Yûnus Câmi'-i şerîfiniñ hîdmet-i imâmete neyl ile müşâhade-i rûy-ı dil-cûy-ı merdûm etmiş idi. Güzerânî-i evâsıt-ı sinn ü sâli hengâmında duḡûl-ı tedris-i ʔarık ve ba'z-ı buķâ'-i 'ilmiyyede mesned-nişîñ-i takrîr ü taşdik velâ-siyyemâ Câmi'-i Kebîr'de rağbet-i fûhûm olan ʔalebe-i müsta'iddâna 'alâ-mâ-hüve't-tahkik neşr-i cevâhir-i 'ilm ü kemâl ederek varâķ-gerdân-ı nüṣṣa-i tevfiķ iken bi-emri'llâhi te'âlâ tahmînen biñ iki yüz kırk dört târihinde rûḡ-ı¹⁹⁰² şerîfi müteveccih-i ders-hâne-i milket-i beķâ ve cesedi maḥalle-i mezbûre civârında Deveciler Meķâbiri'nde vedî'a-i laḡd-ı mağfiret-i Hudâ oldu. Merhûm-ı mezbûr nişâb-ı 'ilm ü kemâl ile mezkûr ḡalîm ü selîm 'âzim-i ʔarık-i müstakîm 'ulemâ-yı 'âmilîñ ve fuķarâ-yı sâbirîñden bir zât-ı meḡâsin-şifât idi.

Ders-i 'Âm Zileli El-Hâc Meḥemmed Efendi:

¹⁹⁰⁰ 320a AE

¹⁹⁰¹ 323b KA

¹⁹⁰² 320b AE

Diyār-ı Anaṭolu'dan Zile-nām kaşabada kadem-nihende-i 'âlem-i şehâdet ve ba'dehu sinnü'l-bülûğ âsitân-ı 'ulemâ-yı 'aşra cebjın-süde-i rıkkıyyet olup şems-i tâbân-ı sipihr-i 'ulûm olan niçe fuzalâ-yı fûhûmuñ envâr-ı şu'le-dâr-ı ifâdelerinden iktibâs-ı ziyâ-yı bj-kıyâs-ı fazîlet ederek hilâl-i isti'dâd-ı Hudâ-dâdı¹⁹⁰³ mânend-i bedr-i lâmi' olduğda irhâ-yı 'inân-ı maṭıyye-i seyhâhat ve niçe müddet Der-Sa'âdet'de mekûş ü iḳâmet edip ba'dehu maḥrûse-i Burusa'ya vaz'-ı pâ ve sünnet-i seniyye-i izdivâcî icrâ ve Câmî-i Kebjır'de on seneden ziyâde kütüb-i fıkhiyyeden tedriş ü ta'lîm ile meşğûl ve ifâde-i nâfi'aları pış-i erbâb-ı istifâdeye meşmûl olmuş ve nâ'il-i genc-i mülk-i istiğnâ bir zât-ı fezâ'il-intimâ bulunmuş olduğundan cüyende-i yed-i ihsân-ı kübrâ ve ferd-i eḥadiñ 'arz eyledikleri 'aṭâyâ-yı cüz'ıye vü külliyyeye dest-güşâ olmayup bâlîj-ni *tevekkeletü 'ala'llâh'a*¹⁹⁰⁴ ittikâ etmiş idi. Mürûr-ı eyyâm ile *maḥfâza'llâhi te'âlâ*¹⁹⁰⁵ ḥabs-i meşâne 'illet-i 'aşjırü'l-ilâcına giriftâr ve marâz-ı mezbûruñ rûz u şeb şiddet-i vecj'inden bjzâr olmağın niçe yıllar tedriş ü taḥkîk ḥidmetinden 'amel-mânde ve mübtelâsı olduğu dâ'-i bj-devâdan 'âciz ü dermânde olup faḳaṭ şalât-ı zuhr u 'aşrı Câmî-i Kebjır'de edâya mülâzım ve şî'âr-ı dñniyyeden mesâ'il-cüyânıñ âyîne-i dilden ğubâr-ı şübeḥâtini def' ü izâleye müdâvim ve her birlerine cevâb-ı bâ-şavâbı te'diye vü jfâyâ muḳaddem olup 'âkıbetü'l-emr 'illet-i mezkûre ḥasebiyle biñ iki yüz elli iki târiḥinde *İrci'j ilâ Rabbiki rāziyyeten marziyye*¹⁹⁰⁶¹⁹⁰⁷ emrine imtişâl ve rāḥat-âbâd-ı 'âlem-i beḳâyâ irtihâl edip kendi ta'yîn ü tavsiyesi üzre cesedi zevâyâ-yı şûfiyyeden Zeyniyyeler Zâviyesi ḥavl-i ḥarem-i muḥteremi civârında fuzalâ-yı 'âlî-mıḳdâr ve sâdât-ı Nakşbendiyye-i ḥakâyık-âşârdan Mollâ Ḥayâlî Ḥazretleriniñ merḳad-i şerîfleri kurbunda mütevârj-i ḥâk-i ğufrandır. Merḥûm-ı merḳûm¹⁹⁰⁸ 'ilm ü fazîlla meşhûr u mersûm 'ale'l-ḥuşûş 'ilm-i fıkḥda aḳrânı ma'dûm mâh-ı tâbân-ı zühd ü şalâḥ ve aḥter-i âsmân-ı fevz ü felâḥ bir zât-ı fezâ'il-mevsûm idi.

Ders-i 'Âm Şeyḥ Velî-zâde 'Alî Efendi:

Medjine-i Burusa fevḳinde vâkı' Cebel ḳurrâlarıñ birinde Şeyḥ Velî-nâm şahşıñ nemâ-yâfte-i kiştzâr-ı şulbı olup refte refte derece-i sinn-i bülûğa vuşûl ve miyân-ı bālâ vü pesti fark u temyiz rütbesine mevşûl olduğdan soñra maḥrûse-i Burusa'ya gelüp aşḥâb-ı ders-i 'âmdan Belenli Ḥâce 'Oşmân Efendi merḥûmuñ meclis-i ifâdesine mülâzım ve kemâl-i ḥāhişle semt-i taḥşîle 'âzim olup kadem-be-ḳadem mirḳât-ı kemâlâta şu'ûd ve kesb-i ma'āñi-i fezâ'il etmekle 'âric-i süllem ü 'izz ü su'ûd olup fâzıl-ı mûmâ ileyhden me'zûn ü mücâz ve Câmî-i Kebjır'de

¹⁹⁰³ 324a KA

¹⁹⁰⁴ Allah'a tevekkül ettim.

¹⁹⁰⁵ Yüce Allah'ın galebesi.

¹⁹⁰⁶ Razi etmiş ve (kendi de) razi edilmiş şekilde Rabbine dön! Kur'ân, Fecr/28.

¹⁹⁰⁷ 321a AE

¹⁹⁰⁸ 324b KA

talebe-i fūhūma tedrijs-i ‘ulūm ile ser-efrāz olmuş ve biñ iki yüz elli altı tārīhinde Cān-bāz-zāde Mehemmed Efendi Burusa’ya müfti naşb olundukda mūmā ileyhiñ ‘ilm-i fıkhda kemālâtını bi’t-tahkik hıdmet-i müsvedde-i fetvāda istiḥdām ile rābıta-i i’tibārını tevşik etmiş idi. İşgāl-i tesvīd-i fetvā ile meşgūl-i ifāde-i takrīr-i ‘ulūm ile vāşıl-ı ser-menzil-i merdūm iken biñ iki yüz elli tokuz tārīhinde tekmil-i müddet-i ḥayāt ve terk-i meşgale-i kā’ināt edip belde-i mezbūrede Bıñarbaşı Mezāristānı’nda āsūde vū defındir. Merḥūm-ı mezbūr eşbāh u naẓ’iri beyinde bizā’a-i faẓilet ile şöhet-nümūd ve tarik-i tedrijs-i¹⁹⁰⁹ resmiyyede zümre-i ‘ulemā-yı müderrişinden ma’dūd idi.

Ders-i ‘Ām Es-Seyyid Ḥalil Efendi:

Cebel kurrālarınñ birinde tevellūd ve refte refte envār-ı rüşd ü zekā nāşıye-i ḥālinde tavaḳkud eyledikten soñra¹⁹¹⁰ dā’ıye-i taḥşil-i ‘ilm ü faẓilet ile maḥrūse-i Burusa’ya naql ü hicret ve ders-i ‘ām Ḥāce ‘Osmān Efendi Ḥazretleriniñ meclis-i takrīr ü ifādesinden istifāde-i ‘ulūm ve endek-i zamānda tahkik-i mantūq u mefhūm edip dürr-i şemīn-i faẓl u kemālātı ma’lūm-ı şayrafiyān-ı esātīn-i dīn oldukda üstād-ı mūmā ileyhden aḥz ve telakkī-i ızn ü icāzetle kām-et-efrāz-ı imtiyāz ve tarik-i ‘ilmiyye-i resmiyyeye daḥı duḥūl ile nevā-sāz-ı baḥt-ı nā-sāz olup belde-i mezbūrede vākı’ Cāmi’-i Kebīr’de hengām-ı şayf u şitā talebe-i ‘ulūma tedrijs ü takrīr ile gūzārende-i şubḥ u mesā iken ‘arīza-i ‘illet-i bīmārī ile ḥaylī demler ‘āciz ü bızār ‘ākıbetü’l-emr biñ iki yüz altmış sālinde ‘āzim-i şuffa-i şafā-efzā-yı dāru’l-ḳarār olup cesedi Bıñarbaşı Ḥāmūşānı’nda defīn-i mezār-ı lāmi’ü’l-envār oldu. Merḥūm-ı mezbūr meḥāsin-i aḥlāk ile mezkūr ḥalīm ü selīm ‘āzim-i nehc-i müstaḳīm izā’a-i evḳātden müctenib ‘ale’d-devām edeb ü kemālī mükteseb bir zāt-ı memdūḥu’l-eṭvār idi.

RAVZA-İ TĀSİ’

Dedegān-ı Şafvet-Nişānı İfhām İder

Hācī Muştafā Dede:

Sultānū’l-evliyā ve sened-i sa’ādet-i gürūh-ı aşfiyā ve mu’tekid-i şaḡir ü kebīr Ḥazret-i Emīr *ḳuddise sırruhu’l-ḥatīr*¹⁹¹¹ıñ veled-i ma’neviyesi ve zümre-i sālikān-ı tarika-i nūr-baḥşıyyeniñ reh-revisi El-Ḥāc Muştafā Dede Ḥazretleri’dir. ‘Aziz-i müşārun ileyh ḥazretleriniñ dā’ire-i ‘aliyyelerine intisāb ü intimā ve tekmil-i esmā-yı tarikat ile rüteb-i ḥilāfete ḳadem-resā ve kerreten ba’de uḥrā yigirmi sekiz def’a rācilen ḥacc-ı şerīfe reh-peymā ve devlet-i ebediyye-i

¹⁹⁰⁹ 321b AE

¹⁹¹⁰ 325a KA

¹⁹¹¹ Yüce sırrı kutsansın.

tavâf-ı beyt-i mükerrer ü sa'âdet-i sermediyye ziyâret-i ravza-i¹⁹¹² muṭahhara-i ḥazret-i Nebj-i¹⁹¹³ muḥterem ile muḡtenim olup bi-emri'llâhi te'âlâ bu ḥarâb-âbâd-ı fenâdan ma'mûre-i beyt-i bekâya seyr ü sefer eyledikde cesed-i şerîfi civâr-ı türbe-i ḥazret-i müşârun ileyhde mütevârj-i mezâr-ı lâmi'ü'l-envârdır. 'Aziz-i mezbûr keşf ü kerâmât ile meşhûr sâlikân-ı ṭarîk-i Nakşbendiyye'niñ güzîdesi ve meydân-ı şıdk u istikâmetiñ dedesi idi.

Buḥârî 'Alî Dede:

Milket-i Buḥârâ'dan Sulṭân-ı iḳlîm-i kerâmet Ḥazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭîr*¹⁹¹⁴ ile diyâr-ı Rûm-ı cennet-rûsûmdan medîne-i Burusa'ya vaż'-ı ḳudûm edip belde-i mezbûrede İncirlice Maḥallesi ḥammâmı ḳurbunda kûşe-nişîn-i 'uzlet olmuş idi. Niçe eyyâm meşḡul-i ṭâ'ât-ı ḥazret-i meliki'l-'allâm olup 'âkıbet pençe-i pür-zûr-ı ecel giriḳbân-ı ḥayâtın çâk etmekle cesed-i şerîfi maḥalle-i mezbûrede Eşref-zâde Ḥânḳâhı reh-güzârında vâkı' bir menzil sâhasında mütevârj-i laḥd-ı maḡfiret-medâr ve medfen-i şerîfiniñ ṭarîka-i müşerref bir revzene-i şaḡiri vardır.

'Alî Şîr Dede:

Ol şîr-i kuhsâr-ı huşyâr galebât-ı 'aşḳ-ı ilâhî ile zencîr-i cezbe vü istiḡrâka giriftâr olup beyne'l-ahâlî Meczûb 'Alî Şîr Dede denmekle kesb-i iştihâr etmiş idi. Burusa'da Mollâ Fenârî *'aleyhi rahmeti'l-Bârî*¹⁹¹⁵ câmi'-i şerîfleri civârında pîrâye-i câygâh-ı ikâmet olup mollâ-yı müşârun ileyh ḥazretleriyle ekşer-i evḳât dehen-güşâ-yı kelimât iken irtihâl-i dârü's-şifâ-yı bekâ edip Ḥazret-i Üftâde ḥânḳâhı ḳurbunda fütâde-i ḥufre-i laḥd-ı ḡufrân olmak üzere keşîde-i silk-i sûtûr u beyândır. Ḥazret-i Üftâde ve Üçkozlar ve Mollâ Fenârî maḥallâtında cereyân eden âb-ı 'Alî Şîr elsine-i efvâh-ı nâsda cârî olduğu¹⁹¹⁶ üzere meczûb-ı mezkûruñ nâvdân-ı feyz ü himmetinden icrâ etmesi ve ḳanevât-ı zülâl-i kerâmetden aḳıtmasıdır dirler¹⁹¹⁷.

Seyyid Behlûl Denmekle Müştehir Pîr Dede:

Buḥârâyyü'l-aşl ve Edhemiyü'l-intisâb ism-i şerîfi Behlûl ve efrâd-ı âl-i Resûl'den Pîr Dede denmekle şöhret-yâbdır. 'Ahd-ı salṭanat-ı Sulṭân Yıldırım Bâyezîd Ḥân'da Dâvûd Dede ve 'Alî-Mest ile Buḥârâ'dan maḥrûse-i Burusa'ya gelüp 'imâret-i sulṭân-ı müşârun ileyh ḳurbunda âsûde olduğu maḥallede iskân edip necmâsâ ekşer-i leyâlîde iḳâd-ı çerâḡân etmekle Çırâklı

¹⁹¹² 322a AE

¹⁹¹³ 325b KA

¹⁹¹⁴ Yüce sırrı kutsansın.

¹⁹¹⁵ Bârî(olan Allah'ın) rahmeti onun üzerine olsun.

¹⁹¹⁶ 326a KA

¹⁹¹⁷ 322b AE

Dede denmekle dağı şöret-nişan olmuştur. Cāy-ı mezbūr ol zamān ma'mūr olup bir sāl-
hord-ı pīre-zen-i fertūteye mekān imiş sultān-ı müşārun ileyh dede-i mezbūre temlik murād
edip ne deñlū şarf-ı naqdīne-i nuķre-i hām ve menzil-i mezkūruñ şerāre-i taqđīm-i tām ederler
ise de 'acūze taħallūf ü 'inād edip 'ākıbet ısrārı hālinde bir vāķı'a-i hevlāk görmekle hırāsān
olup rūz-ı ferdā bi't-ı-tav' ve'r-rızā hāne-i mezbūri 'azīze teslīm eder. Niçe rūzgār maħall-i
merķūmede pā-ber-cāy-ı qarār iken terk-i mülk-i cihān-ı nā-pāydār eyledikde maħall-i mezkūr
reh-güzārında medfūn ve maħdūmı Es-Seyyid Meħemmed'e maķrūndır. Nebjresi Pjr-zāde
üzerine bir ķubbe binā edip etrāfında olan menāzili bi'l-iştirā evlād evlāda vakf etmiştir.

Dāvūd Dede:

Tercemeleri silk-i kitābda meštūr Seyyid Behlūl ve 'Alī-mest ile devr-i Yıldırım Hānda medīne-
i dil-ārā-yı Burusa'ya sāye-baħş-ı teşrif olan tārīķ-i Edhemiyreden Dāvūd Dede Hāzretleridir.
Müşārun ileyh sultān-ı mağfūruñ cāmi'-i pūr-nūrları ķurbunda¹⁹¹⁸ Ķurucāy-nām seng-lāhda
bedr-i tābān gibi lem'a-feşān olup niçe āhen-şifat-ı dilān-ı eşhāşı nerm-i nefes-i āteşin etmiş
iken seng-laht-ı vücūdı maħall-i mezbūrede ğaltıde-i seyl-āb-ı memāt oldu. Kerāmāt-ı 'aliyye
ile meşhūr u mu'tekid-ı erbāb-ı şu'ūr olup ma'lūm-ı şıġār¹⁹¹⁹ u kibār olan türbe-i şerīfesi
ziyāretġāh-ı enāmdır. Menķūldür ki merħūm Sultān Yıldırım Hānıñ nigeħdār-ı genc-i Şāyegānı
ve hāfız-ı nihān-hāne-i emvāl-i firāvānı Ferhād Aġa-nām ħazīne-dārı bir mücevher-i girān-
bahāyı ķabza-i taşarrufdan rubūde-i düzdān-ı ħābuk-dest etmekle ħavf-ı ġāzab-ı pādşāħiden
firār ve terk-i hānmān etmege qarār vermiş idi. 'Aziz-i serjredān bu kışşadan āġāh olup Ferhād
Aġa'ya tesliye-künān ve cevher-i güm-geşteden nişān verüp 'an-ķarībı'z-zamān şadr-ı vālā-yı
vezārete şāyān olmasını tebşir etmiş idi. Fi'l-ħaķıķa gevher-i mefķūd ba'ıdū'l-māzanne bir
kimesneden vücūd bulup ve pırāye-baħş-ı şadr-ı vezāret olup 'aziz-i mezbūruñ üzerine bir
ķubbe binā edip kendü dağı 'āzim-i iķlīm-i 'adem olduķda türbe-i 'aziz-i mezbūrede defn
olunmuştur. Türbe-i 'aziz-i kerāmet-medār mürūr-ı niçe rūzgār ile ħarābezār ve şademāt-ı
şavā'ıķ-i sipihr-i ġaddār ile etrāf-ı cidārı mānend-i sīne-i 'āşıkān şerħa-dār olmuştur. 'Aziz-i
mezbūrūn türbe-i sa'ādetlerine ķarīb cānib-i Şimāl tārīķinde vāķı' olan türbe-i şerīfde medfūn
olan zāt-ı şerīf kütüb-i vefeyātında muħarrer u muķayyed¹⁹²⁰ olmayup icrā-yı resm-i külfet-i
taħarrı ile ism ve resmini taħķıķe zafer müyesser olmamıştır.

Bahār Dede:

¹⁹¹⁸ 326b KA

¹⁹¹⁹ 323a AE

¹⁹²⁰ 327a KA

Ḳafes-i müşebbek-tār-ı ‘ademden ‘andelîb-i nâle-senc-i vücûdî gülzâr-ı köhne-bahâr-ı ‘âleme tahrîk-i bâl etmekle Bahâr Dede denmekle şöhret-şî‘âr olmuştur. Meşâm-ı isti‘dâdî mu‘aţţ-ı müşg-i ‘anber-i cezbe vü istiğrâk olup ezhâr-ı nev-peydâ gibi vücûd-ı latîfînde nişân-ı dâğ-ı ‘aşk nümâyân ve zemîn-i şînesi nümûne-i şaḥn-ı lâle-sitân iken nev-bahâr-ı ‘ömrine bâd-ı şitâ-yı memât resîde ve naḥl-i ṭarî-i cismi ḥazân-dîde olup Çamlıca reh-güzârında muşallâ ḳurbunda mütevârîj-i ḥâk-ı mezârdır. Ḥummâya mübtelâ olanlar merḳadine ilticâ itseler be-îzn-i Ḥudâ rehâ vü şifâ bulurlar.

Ḥâcî Bayram-ı Velî Fuḳarâsından ‘Azîzler:

Yine maḥal-i mezbûre ḳarîb Ramazân Baba dergâhı câddesi olan Sekileme ṭarîḳinde cisri mürûr etdikde cānib-i yemîninde bir köhne dîvârîñ tahtında Şeyḥ Ḥâcî Bayam Velî fuḳarâsından bir kaç ‘azîz-i nâdirü’l-vücûd defîn-i ḥâk-ı müşg-i seved olup ismleri muḳayyed-i ṭûmâr-ı nisyân-ı mensiyyen ve cānib-i yesârda daḥî bir ‘azîz-i büzürgvâr-ı güm-geşte-nâm âgeşte-i be-ḥâk-ı mezârdır ki her kim ‘adem-i ḥurmete ictisâr ve merḳad-i şerîfi üzerinden güzâr eylese belâ-yı ‘azîme dūçâr olduḡu celî vü bedîdârdır. **Ḳıṭ‘a:**

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

Her ḡubârı kim görürsen bâd olınca raḳş ider

Keyḳubâd u Ḥüsrev ü Faḡfûr yâ dehrüñ Cemi

Şanmañız güşende bûlbûl yâ benefşe açılır

Ḳanḡı ṭıfl-ı nâzenîñ zülfidir yâ perçemi

Yürigen Dede:

Bu vech üze şöhreti mersûm ve ismi nâ-ma‘lûmdır. Lisân-ı şîḳâtdan mesmû‘ olınan budur ki evâ‘il-i ḥâlinde ḳadem-i seyâḥat ile pûyân ve pâ-yı serî‘ü’l-ḥaṭvâtı beydâ-yı ba‘îdül-mesâfede şitâbân olarak Mekke-i Mükerrema’de *Şerrefeha’llâhi te‘âlâ*¹⁹²¹da iḥrâm-ı mücâverâta beste-miyân etmiş idi¹⁹²². Ecvâf-ı leyâl mürâ‘ât-ı ṭavâf ederken çeşmine bir câmi‘-i sâṭı‘u’n-nûr nümâyân olur bî-tavaḳḳuf duḡûl-i derûn-ı şafâ-meşmûnı olduḡda görür ki ḳıbâb-ı ‘aşarını ḥavî bir câmi‘-i refî‘ü’l-bünyân ve şaḥnında bir ḥavz-ı kevşer-nişân olduḡunu naḳş-ı nigîn-i ḥaṭır edip zîrve-i a‘lâ-yı münîrine şu‘ûd ve ḥırḳasın evvelîñ pâyede vaz‘ edip zemîne hubûṭ etdikden soñra dūçâr olduḡu şaḥşa şu maḳûle câmi‘ ḳanḡı şehrde lâmi‘dir deyü tefakḳud u istifsârda olup ‘âḳıbetü’l-emr medîne-i bihiştâsâ-yı Burusa’da olduḡu ma‘lûm olup devr-i ḳaşabât u bilâd

¹⁹²¹ Yüce Allah onu şereflendirsin.

¹⁹²² 327b KA

ederek şehir-i mezbûreye gelir¹⁹²³ ve hırkasını Câmî-i Kebîr'in minberinde bulur bundan sonra câmî-i mezkûrede tã'ât u 'ibâdete müdâvim ve mihrâb dîvârında hucerâtından medfeni hîzâsında olan hücrede kûşe-nişîn ve şem'-i hâlvet-i 'izz ü temkîn iken kadem-be-kadem 'âzim-i menzilgâh-ı beķâ olduķda Bînarbaşı Mezâristânî'na defn olup 'ale's-seher cesed-i şerîfini cây-ı mezbûrede görürler "ba'dehu yine medfenine defn olup"¹⁹²⁴ rûz-ı ferdâda hem-çünân cenâzesi 'iyân olıcaķ merreten şelâşede eşrâf u a'yân şehir-i serîredân bunda bir sırr-i hikmet vardır deyü mevzî-i mezbûre na'ş-ı şerîfini defn ederler. El-ân merķad-i münîri nişangâh-ı tîr-i du'â-yı şağîr ü kebîrdir. Bürhân-ı şatı'-ı kerâmâtından biri her ķangı şabı hengâm-i meşy ü kıyâmda 'âciz ü bî-tâb olsa yevm-i cum'a vaķt-i bâng-i şalâ pîş-i mezârından bir iki kerre geşt ü güzâr olursa bi-'iznî'llâhi yürür ve bir şaķş ki mużtaribü'l-hâl olup hûlûş üzre meşhed-i münevverinde du'â eylese nef'in görür. 'Azîz-i mesbûķu'l-beyânîñ kabr-i şerîfi kârşusunda mevcûd sâha-i¹⁹²⁵ meşhûd kâr-gîr-i türbe-i latîfede defîn-i hâķ-i 'ânber-âlûd olan Hâce Mehemmed Cemâlü'd-dîñ Kabûñî denmekle meşhûr ve ķurbunda olan meķâbir-i şerîfeler evlâd u ensâbı olmak üzre menķûl ü mezkûrdur.

Ġâ'ib Dede:

Dede-i mezbûruñ ism-i şerîfi ma'lûm olmayup zât-ı hâķâyıķ-simâtı rûtbe-i velâyet ü kerâmete kadem-nihâde olan erlerden ve kendüden istimdâd edenlere imdâd u i'âne eden serverlerden olup maķrûse-i Burusa'da derûn-ı hîşârda vâķı' zindân-ı mücrimânda ihtiyâr-ı 'uzlet ü ķarâr edip bi-emri'llâhi Rabbü'l-'âlemîñ dârü's-sicn-i mü'minîñ olan bu 'âlem-i zûlmet-âbâddan feraķ-âbâd-ı huld-i berîñ olduķda cesed-i şerîfi zindân-ı mesbûķu'l-beyân medâhîlinde nühüfte-i mezâr-ı mağfiret-medârdır. 'illet-i teb ile lertzîde¹⁹²⁶ ve yed-i taşarrufdan izâ'at u ġâ'ib eşyâdan elem-keşîde olan kimesneler rûh-ı şerîfinden bi'l-istimdâd 'illet-i mezbûrdan âzâd olduķu manzûr-ı dîde-i şühûd ve bi-'iznî'llâhi'l-vedûd izâ'at olınan şey'-i meķûd şûret-i huşûlde cîlve-nümûd olduķu meşhûr u meşhûddır.

Mecnûn Dede Loķmân Dede:

İkisi daķı bir şecere-i aşîiden nâbit birâderler ve kerâmât-ı 'aliyye şâhibleri marîżân-ı 'uşâta müdâvâ-yı neşâyih ile şifâ-âverler olup maķrûse-i Burusa'da 'âzim-i dârü'l-beķâ olduķlarında taķte'l-ķal'a-i hânî ķurbunda Çakır Câmî'i ittîşâlinde olan sâhada medfûn olmuşlardır. Zamân-

¹⁹²³ 324a AE

¹⁹²⁴ Tırnak içindeki kısım AE'de yazılmamıştır.

¹⁹²⁵ 328a KA

¹⁹²⁶ 324b AE

ı māziyede mescid-i mezbûre mülâşık-ı zâviyeleri olup berây-ı fuḳarâ-yı enâm yevmiye-i ṭabḥ-ı ṭa'ām olunurken tezelzül-i şadme-i rûzgâr-ı zûr-kâr ile müzmaḥill ü güm-nâm olmuştur.

Ḥaşır-pûş Dede:

Ālâyiş-i dünyāya şarf-ı nigāh ü rağbet etmeyüp terk-i eṭvâr-ı riyākâr-ı aḡniyâ¹⁹²⁷ vü ihtiyâr ṭariḳ-i fakr ü fenâ edenlerden **Beyt:**

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Bir ḥaşırım yoḡiken külbe-i aḥzânımda

Bûriyâ naḳşı görünür ten-i 'uryânımda

diyenlerden olup ḥırḳa-i murakḳa'-i köhne be-düş olmaḡla tâb-ḥâne-i 'âlemde şöret-i nâmı Ḥaşır-pûş olmuştur. Bu belde-i dil-güşâda başṭ-ı bûriyâ-pâre-i iḳâmet edip Abdâl Meḥemmed türbesi ḳurbunda tûşe-i ḳanâ'at ile kûşe-gır-ı ḥarâbezâr-ı 'uzlet iken cānib-i ma'mûre-i melekûta ḥırām ve 'azm-i dârü's-selām eyledikde Deveciler Mezâristânı'nıñ cānib-i ḡarbısında Abdâl Meḥemmed Türbesi civârında kendüye maḥşûş türbesinde medfûndur. 'Aziz-i mezbûr keşf ü kerāmât ile mu'tekid-i pîr ü cüvân ve meşhed-i şerîfi ziyâretgâh-ı ricâl ü nisvândır.

Gözlice Dede:

Medjine-i Burusa'da keşf ü kerāmât ile meşhûr bir 'aziz-i 'âlî-ḳadrdır. İne Beg çâr-şûsı fevḳinde mescid-i şerîfiñ cānib-i ḡarbısında vâḳı' küşede bir serv-i kebîr zeylinde¹⁹²⁸ nühüfte-i maḡfired-medâr olup maḳâm-ı 'ulyâsı cāy-ı isticâb-ı du'â ve ziyâretgâh-ı bay u gedâ olmaḡın her bir ḥuşûş içün ḳaḡı şaḡs-ı ehl-i ḥulûş rûḡ-ı ḳudsiyesinden istimdād eylese elbette ḥuşûl-i murâd ile kām-yâb olduḡu tecrîbe-kerde-i şeyḡ ü şâbdır.

Bāyezîd Dede:

Ḳudemâ-yı şuleḡâ-yı kirāmdan ve sâlik-i meslek-i şūfiyye-i ḥaḳıḳat-ittisāmdan olup medjine-i Burusa zeylinde Tîmûrtaş Maḡallesi tahtında reh-güzârdâ kâr-gır mescid-i şerîf binâ edip niçe eyyâm müdâvim-i zîkr ü tevḥîd-i cenâb-ı meliki'l-'allām iken vedâ'-ı dâr-ı ḡurûr ve 'azm-i serây-ı sūrûr eyledikde eşer-i ḡayrı olan mescid-i şerîf ḳurbunda mütevârî-i laḡd-ı maḡfired-i Rabb-i ḡafûrdur. Merḡûm-ı mezbûr şâliḡ ü dîndâr zâhid ü müteverri' bir zât-ı fütüvvet-şî'ârdır. Maḡall-i mezkûrda olan büyüṭ u menâzil mürûr-ı zamân ile güm-geşte¹⁹²⁹ vü vîrân olmaḡla cāmî-i mezkûr bâḡçeler derûnında ḥarâb olarak el-ân mevcûd-ı sâḡa-i köhne-cihândır.

¹⁹²⁷ 328b KA

¹⁹²⁸ 325a AE

¹⁹²⁹ 329a KA

Zerde Dede:

Maḥrûse-i Burusa'da Bıñarbaşı-nâm mesjregâhda vâkı' mescid-i şerîf miḥrâbı verâsında olan meḳâbir-i müslimîne nâfiz reh-güzârda bir sâḥa-i dil-ârâda nişân-dih-i mezâr-ı maḡfired-âşârdır. Ziyâret-i 'aliyyesiyle teberrük olunur bir zât-ı kerâmet-şî'âr olup ṭab'-ı şerîfi bir miḳdâr zerdeye mâ'il olmaḡla ol nâm ile be-nâm olmuştur. Şûret-i meşyden 'âciz ve dermân-dih olan şıbyân-ı eṭrâf mezârı üzre bir kaç def'a devr etdirilir ise *bi-izni'llâhi te'âlâ* meşy ü hareket kesb-i iḳtidâr eyledigi meşhûr ve mücerrebdır.

Eşrefî Sinân Dede:

Evâ'il-i ḥâlinde maḥrûse-i Burusa'da Ḳaragürli denmekle ma'rûf mevzi'-i dil-ârâda Ferhâdiyye Medresesi'nde dânişmend-i güzîñ ve tîşe-i ser-tîz-i endîşe ile kūh-ken-i Bî-sütûn-ı temkîñ iken ṭarîḳ-i 'aliyye-i şûfiyyeye sülûk edip belde-i İznîḳ'de âsûde-i mehd-i maḡfired-i kayyûmî Sultânü'l¹⁹³⁰- 'ârifîñ Eşref-zâde 'Abdu'llâh Rûmî *ḳuddise sırruhu'l-celî*¹⁹³¹ ḥâzretleriniñ ḥalîfe-i ḥamiyyet-nihâd ve dâmâd-ı kerâmet-i'tiyâdları zübdetü'l-meşâyihî'l-kirâm Şeyḫ 'Abdu'r-Raḥîm Tırsî ḥâzretlerine ḥidmet ve tekmi'l-i ṭarîḳ edip mücâzen medîne-i mezbûreye 'avdet etmişler idi. Ḥâlâ mezâr-ı raḥmet-medârları olan maḳâm-ı vâlâda meşḡûl-i evrâd u ezḳâr iken sinân-ı dest-i ecele levḥa-i vücûdı nişân olup cây-ı mezkûrede medfûn ve seng-i merḳad-i münîri nişângâh-ı tîr ü sinân-ı du'â-yı ehl-i deründır.

Meczûb Meḥemmed Dede¹⁹³²:

Meczûb- İlâhî ve maḥzen-i esrâr-ı nâ-mütenâhî Meḥemmed Dede Ḥâzretleridir¹⁹³³. Maḥrûse-i Burusa'da Bıñarbaşı ḳapısı ḳurbunda vâkı' ḳubbe-i vîrânede iskân ve mânend-i genc-i nihân ol ḥarâbezârde niçe demler ihtifâ üzre mekân edip çüre ta'bîr olunur aḥtâbı cem' edip heme-i leyâl tâ-be-şabâḥ iştiḡâl-i nâr etmek ve eṭrâf-ı cidâr-ı ḳubbeye dek mismâr etmek 'âdeti olup bu ḥâl-i pür-'âceb üzre güzârende-i rûz u şeb iken temâmî-i elf târiḫinde tılsımât-ı ḥayâtı fenâ-pezi'r-i dest-i ecel olduḡda Burusa'nıñ şîḡâr u kibâr ve a'yân u eşrâf-ı daḳâyıḳ-şî'ârı cenâzesine cümleten ḥâzır u müheyyâ ve muşallâ-yı Câmî-i Kebîr'de namâzı ba'de'l-edâ na'ş-ı şerîfi ber-dâşte-i düş-ı ta'zîm ü ḥurmet ve ḳubbe-i mezkûreye muttaşıl ḥâzîre-i dil-ârâda mütevârî-i ḥâk-ı raḥmet olmuştur. Meczûb-ı mezbûrdan keşf ü kerâmâte müte'allıḳ-ı gün-â-gün ḥâlât-ı ḡariḳbe meşhûd-ı dîde-i ehl-i şu'ûr olduḡu zebân-zed-i cumhûrdur. Mürûr-ı vâkt-i keşîr ile merḳad-i latîfi muḥtâc-ı ta'mîr olmaḡın civârında sâkin Allâh Velî'si denmekle şehîr Emîn

¹⁹³⁰ 325b AE

¹⁹³¹ Onun aşîkar sırrı kutsansın.

¹⁹³² Meczûb Meḥemmed Dede: Meczûb Dede AE

¹⁹³³ 329b KA

Efendi-nām kimesne ba'z-ı kesānıñ i'āneleriyle ba'de't-termim taraf-ı re'sinde olan şafha-i seng-i ruḥāme Hüdāyī Efendi Ḥazretlerini irşād eden Eskici Meḥemmed Dede¹⁹³⁴ deyü terkim etdirdigi 'ibāre-i ḡayr-ı vākı'a ḡalaṭ-ı sakim ve ḥaṭā-yı 'azim olduğu daḡdaḡa-i şübehātten vā-reste vü müstaḡnıdır. Mezbūr 'Allāh Velisi daḡı biñ iki yüz kırk sekiz senesinde vuşlatu ilā'llāh içün naḡd-i ḡayātın fedā edip meczüb-ı mezkūr kurbunda medfūndur.

Başmacı Aḡmed Dede:

Maḡrüse-i Burusa'da sine-i 'ademden kārḡāh-ı 'āleme vaż'-ı ḡadem edip mā'il-i ṭarık-i şūfiyye olmaḡın meşāyih-i Nakşbendiyye'den Şeyḡ 'Abdu'l-laṭif¹⁹³⁵ Efendi'ye ḡidmet ve aḡz-ı tevbe vü inābet edip *El-Kāsib ḡabıbu'llāh*¹⁹³⁶ müfādınca başmacılık şan'atıyla kesb-i ma'ışet etmekle Başmacı Dede deyü iktisāb-ı şöhret etmiş idi. Şāhib-i 'ilm ü 'irfān ve lisān-ı Fārsi'de fāris-i meydān olup ḡışn-ı belde-i mezbūrede Nakḡāş 'Alī Mescidi'nde imām iken biñ sekiz senesinde 'āzim-i dārü's-selām olup Bıñarbaşı meḡābirinde Ḳalender-ḡāne muḡābelesinde medfūndur.

Ḥamza Dede:

Balya ḡazāsında Ḳocaeli-nām ḡaryede 'āzim-i meydān-ı vücd olup ba'dehu maḡrüse-i Burusa'ya gelüp seccāde-i Sulṭān Emır'de lem'a-pırā olan Şeyḡ Luṭfu'llāh-ı Şānī Ḥazretlerinden aḡz-ı dest-i inābet ve tekmi'l-i lāzime-i ṭarikat etmiştir. Şeyḡ-i mezbūr ile bi'l-ma'ıyye ḡacc-ı beytü'l-ḡarām ve ba'de'l-ḡufül ḡidmet-i 'aliyyelerinde niḡe yıllar ḡıyām ve taḡşil-i merām etdikden soñra biñ on tārīḡinde 'āzim-i kuhsār-ı Ḳāf-ı 'adem olup Fıstıklı meḡābirinde tedārük-i cāy-ı ārām eyledi. Dede-i mezbūrdan ḡavārik-ı 'āde niḡe ḡālāt zuḡūr etmiştir.

Mu'abbir Velī Dede:

Sevāḡil-i baḡr-i siyehden bir ḡaşabada deryā-yı 'ademden ber-āverde-i ser olup ḡāl-i şebābında maḡrüse-i Burusa'ya hicret ḡuṭbu'l-'arifin ve ḡavşü'l-vāşılın Ḥazretü'ş-Şeyḡ Meḥemmed Üftāde *ḡuddise sırruhu'l-'aziz*¹⁹³⁷ e ḡidmet ve anlardan tekmi'l-i rüsüm-i ṭarikat ve iḡrāz-ı rütbe-i icāzet edip 'aziz-i müşārun ileyhiñ nefis-i nefisleri¹⁹³⁸ berekātiyla ta'bır-i ru'yāda māhir ve beyne'l-mu'abbirin naḡiri nādir olmaḡın Cāmi'-i Kebır'de be-her yevm şalāt-ı zuḡr u 'aşrı edā etdikden soñra vākı'a-dıdegān-ı ahālī şem'ine cem' olup ru'yālarını inhā ve

¹⁹³⁴ 326a AE

¹⁹³⁵ 330a KA

¹⁹³⁶ Kazanan, Allah'ın sevgili (kuludur).

¹⁹³⁷ Aziz sırrı kutsansın.

¹⁹³⁸ 326b AE

muḳtezāsınca ta'bjrini¹⁹³⁹ recā ederler idi. Biñ on tāriḫi ḫilālinde ḫōb-nişin-i 'adem-ābāde şürü' edip Biñarbaşı Mezāristāni'nda Üftāde Efendi dergāh-ı şerifi reh-güzārında medfūndur.

Taḫiye-düz Meḫemmed Dede:

Zümre-i taḫiye-fürüşdan bir derviş-i delḫ-i şalāḫ ber-düşuñ şulbundan zuhūr ve Taḫiyeci Evliyāsı denmekle meşhūr olup eyyām-ı tufūliyyetden meczūb-ı lā'ubālī ve keyfiyyet-i istiḡrāk ile özge hāli olmağın 'Ānḳā-şifat gāḫ temāşā-yı kūḫ-ı Ḳāf ve gāḫ beyt-i Ḥudā-yı Zū'l-celāl'i ṭavāfa giderdim deyü ḡıybet ve dā'imā zikr ü tevḫid olan cem'iyetgāḫda keşret-i berf ü bārān ile 'ālem nümüne-i tufān iken şeb-i tārda 'azimet eder idi. 'Āḳıbetü'l-emr rūḫ-ı revāni cānib-i bekāya müncezib ve dest-i ecel ḫırḳa-i ḫayāt-ı bī-şebātın vücūdından şālib olup Deveciler Mekābiri'nde medfūndur. Meczūb-ı mezbūr ḍaḫke dā'imā mübtelā beşüşu'l-vech ḫoş-liḳā kimseden bir direm ḳabūli muḫāl ve Ḳāf-ı istiḡnāda 'Ānḳā-mişāl idi.

Eskici Meḫemmed Dede:

Diyār-ı Amasiyye'den bürüz ve evā'il-i ḫālinde penbe-düz olmağla Eskici Dede denmekle şöhre-endüz olup maḫrüse-i Burusa'ya gelüp kıdvetü'l-'ārifin Şeyḫ 'Abdu'l-Mü'min Efendi'niñ ḫafidesini tezevvüc etmekle şeyḫ-i mezbūruñ cāmi'i civārında iḳāmet ve meşāyiḫ-i Semerkāndiyye'den inābet edip kūşe-nişin-i zāviye-i ḳanā'at olmuş *Fāṭlubu'l-erzāḳe min-esbābihā*¹⁹⁴⁰ ḳavlince niçe zamān pişe-i penbe-düzü ile kifāf-ı rüzü edip ba'dehu terk-i āmāl-i erzāḳ-ı zū-zevāl ve *El-faḳru faḫri*¹⁹⁴¹ emr-i şerifine¹⁹⁴² imtişāl etmiş idi. Biñ yigirmi sekiz sālinda bu köhne-serāy-ı cihāndan ma'mūre-i meleküte¹⁹⁴³ revān olduğda cāmi'-i mezbūr ittişālinda olan ḫazīrede medfūndur. 'Aziz-i mezbūr inkişāf-ı zamir ile mu'tekid-i cumhūr ve rencide-ḫātır olduğ şaḫşa itāle ve cünd-i bī-emān ḫummā ḫavālesi meşhūr idi.

Murādiyye'de Meczūb Meḫemmed Dede:

Burusa'da Murādiyye semtinde şeh-rāḫda Aḳcalı Çār-ṭāḳ denmekle ma'rūf eyvān-ı bülend-nişānıñ muḳābelesinde vāḳı' ḡār-ı teng ü tārda niçe rüzḡār cāy-ı ḳarār edip meczūb-şi'ār ve lā'ubālī-eṭvār olmağın şubḫ u mesā tūde-i ḫas u ḫār peydā edip ḫāşāk-ı mā-sivā gibi iḳād-ı nār etmekle mu'tād idi. Biñ kırk senesi ḫudūdında bu ḡār-ı ḡurūrdan serāy-ı sürūra irtiḫāl edip ḡār-ı mezbūr ḳurbunda medfūn u maḳbūldür.

¹⁹³⁹ 330b KA

¹⁹⁴⁰ Rızıkları, sebeplerine yapışarak elde edin.

¹⁹⁴¹ Yoksulluğum övüncümdür. Hadis(Yılmaz 2013: 153).

¹⁹⁴² 327a AE

¹⁹⁴³ 331a KA

‘İsā Dede:

Sevāhîl-i Bahr-i Siyeh’den zühür ve zühd ü salāh ile meşhūr olup pāy-ı seyāhatla memālik-i cihānı geşt ü güzār ederek mahrūse-i Burusa’ya dāhîl ve tarîk-i şūfiyyeye sülûk edip mümtāz-ı emāşil olmuş idi. Rûz u şeb tevḥîd-i Bārî’ye müdāvim be-her gün şalāt-ı zuhr u ‘aşrî Cāmi’-i Kebîr’de cemā’āt-i keşîre ile edāya mülāzım iken biñ elli târîḫinde terk-i ‘ālem-i süflî ve ‘urûc-ı maḳāmāt-ı ‘ulvî edip Bînarbaşı Ḥāmūşānî’nda Ḳalender-ḥāne kurbunda mestûr-ı ḳabr-i pür-nûrdur. Dede-i mezbûr tiğ gibi mücerred ü pāk ve nāşîye-i ḥālî envār-ı ‘ibādet ile tābnāk idi.

Şamtî ‘Alî Dede:

Zümre-i budalā-yı mestûr-ı l-ḥālden Şamtî ‘Alî Dede’dir. *Es-Sükûn ḥayrun mine’t-tekellüm*¹⁹⁴⁴ feḥvāsınva ḥoḳḳa-i dehānını mühr-i sükûtle *Men şamete necā*¹⁹⁴⁵ ḳavliyle esrārını cüz-dān-ı dilinde mektûm etmiş idi. Ḥārîḳ-ı ‘āde kerāmāt-ı ‘aliyyesi ve ‘acîbāne eṭvār-ı¹⁹⁴⁶ lâ’ubālî-i ğarîbānesi¹⁹⁴⁷ ve Burusa’nıñ esvāk u bâzārında güzār ederek reftār-ı dervîşānesi olup biñ seksen târîḫinde rāhat-ābād-ı ‘ālem-i āḫirete rıḫlet edip Burusa’da medfûndur.

Ḳuşakçı Meḥmed Dede:

Kemer-i vücûdı medîne-i Burusa’da mensûc-ı yed-i kârgāh-ı ḳudret ve naḳş-bend-i kālā-yı zîbā-yı rûşd ü zekāvet olduḳda tarîk-i şūfiyyeye muḥibb ü dil-dāde ve metā’-ı dil ü cānda nuḳûş-ı sivā’iyeden āzāde edip mürşid-i sāmî ve ‘azîz-i nāmî Şeyḫ Aḫmedü’l-Ġazzî *ḳuddise sırruhu*’l-‘azîz¹⁹⁴⁸’iñ kemāl-i incizāb ile zûd-ı ‘ināyetlerine vürûd ve nûr-ı irşād u hidāyetin meş’ale-i rāh-ı maḳşûd ḳılup ‘azîz-i mûmā ileyḫden tekmiḳ-i esmā-yı işneyn ‘aşer ve feyz ü himmet-i ‘ālîlerine mazhar olup zāviye-i ‘azîzlerine pûst-ı iḳāmeti başṭ ve ḥalka-i bâb-ı ḫidmet ü istiḳāmetde ḥablü’l-verîd ḫüsn-i’tikād ile gerden-i irādetin rabṭ edip Ḥazret-i Şeyḫ *ḳuddise sırruhu* şavma’a-i fāniyeden firār ve ‘āzim-i dāru’l-ḳarār olduḳdan şoñra bir ḳaç sene daḫı ārām-sāz-ı erîke-i ḫayāt olup biñ yüz elli üç senesinde ‘āzim-i ‘ālem-i beḳā ve zāviye-i mezbûre ḫazîresinde defîn-i cevfi-i ğabrā olmuşdur.

Boyacı Aḫmed Dede:

Ḥulefā-yı ḫazret-i Hüdāyî’den Şeyḫ Eyyûb Efendi ḫazretleriniñ ḫalîfesi Şaḳlı Maḫmûd Efendi merḫūmuñ maḫdûm-ı ercmendi Receb Efendi-nām bir merd-i be-nām şulbundan medîne-i Burusa’da Baba Zâkir Maḫallesi’nde kârgāh-ı vücûdda bedîd ve temyiz-i miyân-ı siyāh u sefid

¹⁹⁴⁴ Susmak konuşmaktan daha hayırlıdır.

¹⁹⁴⁵ Susan kurtulur.

¹⁹⁴⁶ 327b AE

¹⁹⁴⁷ 331b KA

¹⁹⁴⁸ Aziz sırrı kutsansın.

eyleyüp bir şabbâğ-ı çire-deste şâkird ve tahşil-i hareket edip üstâdiyyet makâmına şâ'id olduğda Boyacı Hâcî Ahmed Dede deyü şehir ve aşhâb-ı tarikat ile ülfet-gir idi. Bi'l-âhire Şeyh İsmâ'il¹⁹⁴⁹ Hakkî *kuddise sirruhu'l-bâkî*¹⁹⁵⁰niñ dergâh-ı celîlelerine intisâb ve ma'den-i¹⁹⁵¹ füyûzât-ı hakikâniyye olan dil-âgâhlarından esrâr-ı ilâhiyyeyi ictilâb edip mürîd-i nazar-kardeleri ve hân-ı pür-ni'am-ı nefîse-i türbeleriniñ perverdeleri olup 'azîz-i mûmâ ileyh ol kadar takarrüb hâsıl etmiş ki hâl-i ihtizârlarında bile yanlarında mevcûd ve himem-i 'aliyyelerine mazhariyetle mes'ûd olmuş idi. Biñ yüz elli beş senesinde reng-i ta'allukât-ı sivâ'iyreden dest-şû ve dîdâr-ı mevlâyı ârzû edip bu ribât-ı köhne-esâs-ı cihândan 'âzîm-i ma'mûre-i melekût olup meşdûd-ı cismi Baba Zâkir Mağhallesi'nde olan makberede mütevâri-i denn-i mezâr ve mazhar-ı rahmet-i Perverdigârdır. Dede-i mezbûr dervîş-i şâdik cemâl-i hakka 'aşîk şâf-derûn bir merd-i hâlet-nümûn idi.

Eşrefî Ya'kûb Dede:

Mağhallât-ı medîne-i Burusa'dan İgneci Oğlu Mağhallesi'nde hırka-pûş-ı vücûd ve kadem-zen-i zâviye-i şühûd ve fârik-ı miyân-ı bûd u nebûd olduğda tekmi'l-i nefis şuyına 'atf-ı 'inân-ı eşheb-i himmet ve mahrûse-i merķûmede pertev-endâz-ı dâ'ire-i irşâd Eşref-zâde Seyyid Şeyh 'İzzü'd-dîn Efendi hazretlerinden ahz-ı inâbet ve lâbis-i kisve-i tarikat ve muktebes-i nûr-ı rûhâniyyet olup fenn-i mûsîkîden hisse-yâb ve şevk-efrûz-ı şeyh ü şâb olmağın 'azîz-i mûmâ ileyhiñ hânkâh-ı 'aliyyelerinde ilâhî-hân ve re'îs-i zâkirân olup bir bülbül-i nağme-serâ ve tûtî-i şeker-hâ idi. Bu hâl üzre sübha-şumâr-ı şubh u mesâ iken biñ yüz elli yedi senesinde zâviye-i bî-şebât-ı dehr-i denîden 'âzîm-i dârû'l-karâr-ı huld-i berîn olup Muşlihü'd-dîn Irgandı¹⁹⁵² cîsr-i bî-mişâli kurbunda Kurd Oğlu Makberesi'nde defîn-i hâk-i mağfiret-ķarîndir. Merhûm-ı mezbûr 'aşîk-ı evvâh ve münâcî der-sehîrgâh ve iklim-i fakr u fenâya pâdşâh idi.

Çıkrıkçı Ahmed Dede:

Mahrûse-i Burusa'da zâhir ü nümâyân ve Çıkrıkçılık hîrefinde üstâd olmağın Çıkrıkçı¹⁹⁵³ Ahmed Dede deyü ma'lûm-ı kihân u mihân idi. Fakr u fenâ meşrebine gâlib ve libâs-ı fâhîresi cesedinden sâlib olup Eşref-zâde Şeyh 'İzzü'd-dîn Efendi'den ahz-ı zîkr u bî'at etmekle himmet-i rûhâniyesin câlib olmuş idi. Meczûbân-ı Hudâ'ya muktedâ'î vü ser-âmed ve Hazretü's-Şeyh Abdâl Mehemmed *kuddisu'llâhi sirruhu'l-mü'eyyed*¹⁹⁵⁴ hazretleriniñ türbe-i

¹⁹⁴⁹ 332a KA

¹⁹⁵⁰ Baki sırrı kutsansın.

¹⁹⁵¹ 328a AE

¹⁹⁵² 332b KA

¹⁹⁵³ 328b AE

¹⁹⁵⁴ Allah onun kati sırrını kutsasın.

muḳaddeselerinde türbe-dār ve leyl ü nehār ol maḳām-ı mübārekde ḥidmet-güzār iken biñ yüz elli sekiz tārīḫinde ‘āzim-i dāru’l-ḳarār ve Abdāl Meḥemmed türbe-i münevveresi ittishālinde olan ḥazīrede mütevārī-i ḥāk-i müşg-bār oldu. Bālāda zikri mesbūḳ Ḳuşaḳcı Meḥemmed Dede’niñ birāder-i cān-ber-ā-berleri ve zāviye-i ‘iffet ü istikāmetiñ dede-i ma’rifet-perverleridir.

Üftāde Türbe-dārı ‘Abdu’l-Bāḳī Dede:

Şāḥ-sār-ı vücdı ḥadıḳa-i medīne-i Burusa’da resīde ve gülşen-i ḳalbine bād-ı muḥabbetu’llāh vezīde olup kibār-ı meşāyiḫ-i Celvetiyye’den Üftāde-zāde Şeyḫ Muştafā Efendi ḥazretlerinden inābet ve taḥşīl-i aḥlāk-ı ḥamīdeye mübāderet edip ḥālāt-ı şūfiyyeden behre-yāb ve mecmū’a-i derūn-ı āgāḥi āyāt-ı ḥükm ü mevā’izi nāṭıḳ bir kitāb olduḳda on sekiz terklü tāt-ı bā-ibtihācı ser-i sa’ādetine zıver ve nemed-i fütüvvet ü ‘işmeti der-ber eylemiş idi. Pederleri Velī Dede’den şoñra¹⁹⁵⁵ cāmi’ü’l-‘ilm ve’l-ibāde ḥazret-i Pīr Meḥemmed Üftāde *Efazallāhi ‘alā-ḳulūbinā füyūza’l-müzdāde*¹⁹⁵⁶ ḥazretleriniñ türbe-i münevvere ve meşhed-i mu’aṭṭaralarına türbe-dār ve niçe sāl ü şühūr ol maḳām-ı ‘ālīde cārūb-keş ü ḥidmet-güzār ve rūḥāniyyet-i ḥazret-i ‘azīzden müşāhid-i āşār iken biñ yüz altmış altı senesinde tebdīl-i maḳām ve ‘azm-i cānib-i meliki’l-‘allām eyleyüp cesed-i latīfi türbe-i şerīfe dā’iresinde olan ḥazīrede medfūn olmaḳ üzre menḳüldür. Dede-i¹⁹⁵⁷ mezbūr hevā-yı nefsi emmāresini tārik ve ṭarīḳ-i şabr u ḳanā’ate sālīk idi.

Çelebi Sulṭān’da Mūsā Dede:

‘Aşā-yı kerāmet-nümā-yı vücd-ı mes’ūdı devḥa-i ḥadıḳa-i feraḥ-fezā-yı Burusa’da neşv ü nemā ve Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḥān Maḥallesi’nde kūşe-nişīn-i inzivā ve Mūsā Dede deyü elsine-i ‘avām u ḥavāşşda şöḥret-fezā olup biñ yüz altmış altı senesinde şimāḥ-ı rūḥına nidā-yı *İrci’l-vāşıl* ve raḥmet-i Raḥmān’a mā’il ve ḥazret-i Emīr maḳberesinde zümre-i mevtāya lāḥıḳ u dāḥil olmuştur. Dede-i mezkūr müteşerri’ ü pāk-‘itīḳād ve evḳāt-ı ḥamsede cemā’ate ḥazūr kendilere mu’tād olup maḫḫar-ı kerāmāt ve maşdar-ı ḥarḳ-ı ‘ādāt mu’tekid-i bay u gedā ve mu’temed-i pīr ü bernā idi.

Çakır Meḥemmed Dede:

Medīne-i Burusa’da Murādiyye semtinde zāhir ü hüveydā ve ‘unfuvān-ı şebāb ve rey’ān-ı cüvānīde sālīk-i rāḥ-ı heves ü hevā ve şecā’at ü şehāmet ile velelele-ārā olup min ḳıbeli’r-

¹⁹⁵⁵ 333a KA

¹⁹⁵⁶ Allah kalbimize çokça feyizler versin.

¹⁹⁵⁷ 329a AE

rahmān derūn-ı āgāhına fücūrdan fütūr geldikde maḥalle-i mezbūrede pūst-gūster-i zāviye-i irşād ve ṭarīk-i Ḥalvetiyye erlerinden Muşlī kulu serverlerinden sābıkü'z-zikr¹⁹⁵⁸ Şeyḥ Ahmed Efendi meclisine duḥūle müste'hil ve aḥz-ı yed-i bī'at ve telaḳḳun-ı zikr-i müselsel edip envā'-i mücāhedete sülūk ile kuşūr-ı nefis-i emmāresini mükemmel ve bereket-i terbiyeleriyle sa'ādet-i 'uзмāya nā'il olup 'aziz-i mūmā ileyhden esmā-yı išnā 'aşeri ikmāl ve riyāzāt u şāḳḳa iştiḡāl etmiş idi. Egerçi zāhiren ümmi-ı şāf-dil olup velīkin bildigiyle 'āmil ve kelimāt-ı ḥikem-āmizi cāmi' ve tiḡ-i nefes-i nefis-i pūr-te'şjri ile re's-i nefis-i bed-kāmı kātī' 'āşık u şādık ve şehirlerde uyanık ve nār-ı muḥabbetu'llāh ile baḡrı yanık müteveccih-i rūḥāniyyet-i ehlu'llāh bir pīr-i 'ārif ü āgāh olmaḡın gecelerde 'aşk-ı Ḥudā milket-i vücūdını istilā edip zārī zārī ağlar ve derdlü derdlü münācāt-ı Ḥaḳ edip¹⁹⁵⁹ iñler idi. Biñ yüz toḳsan üç tārīḫinde **Beyt:**

[mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

Yurt itme birāder bu güzergāh-ı fenāda

Ol milket-i bāḳıdaki ḥubbu'l-vaṭanı gör

müfādınca ārzū-yı likā-yı mevlā ile 'azm-i serāy-ı 'uḳbā eyleyüp cesed-i şerīfi Murādiyye fevḳında Ḳabluca Ḳapusu ḳurbunda olan meḳābirde medfūn ve seng-i mezār-ı lāmi'ü'l-envārı āmāc-ı esinne-i du'ā-yı ehl-i derūndır. 'Aziz-i mūmā ileyhiñ ehl-i sülūk ḳarındaşlarımızı terḡīb ile ḳışaş-ı pūr-ḥışeş-i meşāyiḫ-i eslāf şaḫīfe-i ḥātırında mektūb bī-şekk ü mer pīr-i aşḫāb-ı ḳulūb ve kālā-bāf zümresinde olmaḡın nafaḳası kesb-i yedine menūṭ ve ḥabl-i umūrı ḥālḳa-i bāb-ı tevekküle merbūṭ idi.

Muḳ'ad Derviş Muşṭafā Dede:

Evā'il-i ḫālinde vālilere müntesib ve ṭā'ife-i süvārī-i levend miyānında cündi-i bī-mānend olup¹⁹⁶⁰ mālīk-i māl-i bisyār ve ḥadm ü ḥaşem ü ḥidmetkār ile belde-i Üskūdār'da nüzūl etdikde sābıkan mīrān-ı Kürdistān'dan iken terk-i tāc u ḳabā ve ṭarīk-i Melāmiyye'den bürehne-ser bir abdāl-ı Ḥudā'nıñ cezbe-i nazarına dūḳār olup niçe zamān eniş ü celiş ve mazḥar-ı nefes-i nefisi olmaḡla işārāt-ı mezbūr ile libās-ı fāḫireden 'uryān ve şöḫre-endāz-ı burc-ı evliyā olan maḫrūse-i Burusa'ya revān olduḳda Pirinc Ḥānı ḳurbunda bir cāygāhda pāy-der-dāmen-i iclās ve rüz u şeb müteveccih-i dergāh-ı ḫālīḳu'n-nās olup yigirmi sene miḳdārı şayf u şitā ḥāric-i sūḳda mekān edip kimseden bir direm nān-pāre ḳabūl ve bāz-ı gürisne gibi eller elinden ḡidāsını me'mūl etmeyüp bāb-ı tevekkülde mütekā'id ve meczūb-ı ḫilḳat-i

¹⁹⁵⁸ 333b KA

¹⁹⁵⁹ 329b AE

¹⁹⁶⁰ 334a KA

mürtâz ü mücâhid idi. Biñ iki yüz yedi senesinde muḳ'id-i şıdḳa ḫırâm ve Deveciler Ḥâmûşânı'nda ârâm eyledi. Meczûb-ı mezbûr kâşif-i esrâr-ı ḳulûb-ı enâm ba'z-ı şâhib-i aḫlâḳ-ı zemîme olan şahş-ı bed-endiş muḳâbelesinden¹⁹⁶¹ gûzerân üzre iken nâ'ire-i celâlî iş'âl edip ḳıyâm bir daḫı böyle fikr-i fâside tâbî' olma deyü seng-endâz-ı dest-i düşnâm olduḡu meşhûrdur.

Oyun Dede Denmekle Meşhûr Muşṭafâ Dede:

Ḥulefâ-yı girâmî Şeyḫ İsmâ'îl Ḥaḳḳî *ḳuddise sırruhu'l-'azîz*¹⁹⁶² den Şeyḫ Meḥammed Ḥıḳmetî-nâm 'azîz-i derd-âşnânîñ dest-i şerîfinden şerbet-i dârû-yı ṭarîḳati nûş ve eşnâ-yı seyr ü sülûkda vezân-ı bâd-ı cezbe-i îlâhiyye ile deryâ-yı dil-i şafveti cûş u ḫurûş eden şahbâ-yı 'aşḳ-ı Ḥudâ'nîñ ḫayret-zedesi ve bâzîçegâh-ı¹⁹⁶³ faḳr u fenânîñ Oyun Dede'sidir. Ser-i sa'âdetinde ḳılıcı sikke-i şerîfeyi fâ'iz ve miyânın[d]a kırḳ zirâ'dan mütecâviz kemer[i] ṭûl ü dirâzî ḫâ'iz ve belinde üç dörd meşe ve üç dörd ḳuşaḡı üzerinde beş altı tesbîḫ ve iki üç dâne ḫancer ve ṭaraf-ı yemîn ü yesârında üç dörd ṭaḡarcık ve üç beş 'aded ḳebîr ḳabâḳlar ve her biriniñ derûnında envâ'-i tecemmülât ve şeker-i gûn-â-gûn ve tekmiilen ḳahve ṭaḳımı ve me'külâtıdan eṭ'ime-i muḫtelife ve envâ'-i fevâkih-i latîfe ve elinde ḳamışdan bir 'aşâ ve bâlâsında bir ḳandîl-i rûşenâ ve leyl ü nehâr fetîle-i rûz-ı zîyâ-baḫşâ olup ve iki 'aded ṭableḳ ta'bîr olunur âlet-i ṭarab ve destinde ziller ile tezyîñ olunmuş ḫallâc yayı resminde muḳavvesü's-şekl bir ağac bu ḫâl-i ucûbe-reftâr ile maḫrûse-i Burusa'nîñ esvâḳ u bâzârını geşt ü gûzâr ve tekyelerde fuḳarâ vü dervîşân ile şoḫbet ü ülfet ederek imrâr-ı leyl ü nehâr üzre olup merḳûmuñ eṭvâr-ı ḡarîbe-i naḳş-ı bûḳalemûnına 'uḳûl-i nev'-i beşer ermemiş ve bu ṭarz ü eṭvârda şahş-ı melâmet-peymâ dîdeler görmemiş idi. Biñarbaşı-nâm mesîregâhda vâḳı' Düstûr-ḫân Buḳ'ası'nda âşiyân-sâz bu ḫâl-i ḫâlet-efzâ ile dâ'ire-i şûrî ve ma'neviyyeye ḫaṭve-endâz¹⁹⁶⁴ iken biñ iki yüz ṭokuz senesinde mizâcına bir miḳdâr inḫirâf ṭarî olmaḡla 'azîzleriniñ zâviye-i 'aliyyesine gidüp ber-düş olduḡu bu ḳadar eşyâ-yı şaḳîleyi kendi yed-i şerîfiyle üzerinden nez' ü def' edip elbise-i fenâ vü bâr-ı şaḳîl-i mâ-sivâdan 'uryân olduḡu¹⁹⁶⁵ ḫâlde mel'abe-i fenâdan rû-gerdân ve dergâh-ı mezbûr ḳurbunda olan mekteb-i ḫarâbezâr ḫazîresinde reh-gûzârda defîñ-i şavma'a-i mezâr-i maḡfîret-nişân oldu. Dede-i mezkûr ḡâyet zarîf ü nâzûk-mizâc gürûh-ı melâmiyye ve 'âşîḳân-ı ḫâl-i âşnâ-yı ṭarîḳat-i 'aliyyeden şâhib-i keşf ü kerâmet bir zât-ı u'cûbe-şîfât idi.

Ḥazret-i Emîr Türbe-dârı Eşrefî Meḥammed Dede:

¹⁹⁶¹ 330a AE

¹⁹⁶² Aziz sırrı kutsansın.

¹⁹⁶³ 334b KA

¹⁹⁶⁴ 330b AE

¹⁹⁶⁵ 335a KA

Dede-i mezbûr medîne-i Burusa'da zuhûr ve mâlik-i nişâb-ı vuķûf u şu'ûr olduķdan şoñra vetîre-i şûfiyye-i muhakķıkıķıne meyl ü raġbet edip âsitân-ı âsmân-sây-ı Eşrefiyye'ye intisâb ve ol hânedân-ı rasîhü'l-bünyânıñ çeşmesâr-ı kerem ü himmetinden zülâl-i feyz-i tarîķat nûşıyla neş'e-yâb olup bir zamân Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh 'Abdu'l-Kâdir Efendi ĥazretleriniñ ĥahvecilik ĥidmetinde dâmen-der-miyân ba'de vefâtıhi kuţb-ı cihân ve ġavş-ı a'zam-ı devrân Ĥazret-i Emîr Sultân *ķuddise sirruhu'l-Müste'ân*¹⁹⁶⁶ Ĥazretleriniñ türbe-i sa'âdetleri dâ'ire-i feyz-i bâhiresinde olan ĥucerâtıñ birinde kûşe-nişîn ve ĥazret-i müşârun ileyhiñ ĥidmet-i müstevcibü'l-mefĥaretlerinde ez-dil ü cân pûyân olarak ġüzârende-i şühûr u sinîn iken biñ iki yüz on bir târîķinde bi-emri'llâhi te'âlâ tekmiļ-i enfâs-i ma'dûde-i 'ömr-i 'azîz ile rûĥ-i latîfi müteveccih-i ĥarem-i İrem-i dâr-ı bekâ olup meķâbir-i 'azîz-i müşârun ileyhde cesed-i şerîfi pinhân ve 'âlem-i sivâdan nihân oldu. Dede-i mûmâ ileyhiñ sürme-i âdâb u 'irfân ile dîde-i dil ü cânı rûşenâ ve esrâr-ı şûfiyye-i muhakķıkıķından âşnâ 'âşık-ı bî-ķarâr ve rûz u şeb¹⁹⁶⁷ müdâvim-i evrâd u ezķâr ĥalîm ü selîm levĥalar üzre ĥaţţ-i celî tahrîr ü tenmîķ eyleyüp¹⁹⁶⁸ ba'de't-tezhîb ba'z-ı maķâmât-ı 'âliyyeye ta'liķ etmek 'âdeti idi.

Eşref-zâde Sancaķdârı Süleymân Dede:

Vücûd-ı şerîfi maĥrûse-i Burusa'da nûmâyân ve beyne'r-ricâl ve'n-nisvân Sancaķdâr Süleymân Dede denmekle müşârun bi'l-benân idi. Muķtezâ-yı tevfiķ-i İlâhî zamân-ı sinn-i ĥadâşetinde kuţbu'l-'ârifîñ ve senedü'l-vâsılîñ Eşref-zâde Şeyh Seyyid 'İzzü'd-dîñ Efendi ĥazretleriniñ meclis-i feyz-penâhlarına zuhûr-ı izz-i duĥûl ile muvaķķar ve niķe müddet dâ'ire-i 'aliyye-i Eşrefiyye'de kemer-beste-i ĥidmet olarak nazar-ı feyz ü himmetine mazhar olup 'azîz-i müşârun ileyhiñ irtihâlinde veled-i ĥayrû'l-ĥalefleri 'ârif-i bi'llâh mürşid-i âġâĥ Eşref-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyh 'Abdu'l-Kâdir Efendi ĥazretlerinden aĥz-ı dest-i bî'at ve şıdķ u ĥulûş ile tarîķ-i e'azze-i kirâma 'azîmet ve ġürz-i ġirân-i riyyâzet ile mâr-ı nefis-i emmâreyi imâteye bezl-i maķderet eylemişler idi. Dede-i 'âlî-şân bî-şekk ü ġümân vâķıf-ı esrâr-ı tarîķat-ı pîrân ve ĥâ'iz-i rûtbe-i âdâb u 'irfân şâĥib-i vecd ü ĥâl ve ĥîñ-i ĥurûcda Sancaķ-ı şerîf-i Eşrefiyye'yi der-âġûş-kün-ı ta'zîm ü iclâl ve bu ĥidmet-i bâhirü'l-ibticâl kendüye bâ'îş-i ser-mâye-i 'izz ü iķbâl idi. Namâzgâĥ semtinde vâķı' ĥâne-i sa'âdetinde leylen ve nehâren rû-nihâde-i seccâde-i evrâd u ezķâr ve icrâ-yı âyîñ-i şerîf ġünleri ĥânķâĥ-ı Eşrefiyye'de ĥalka-i deverânda "Yâ Ĥay yâ Ĥay" diyerek kemend ü ĥad ü ĥâle ġiriftâr ve ekşer-i zamân Namâzgâĥ-nâm behcet-irtisâmda şecere-i ķenârıñ zeylinde murabba'-nişîn-i ķemen-şuffe-i şafâ ve merâķib-i dergâĥ-ı vâlâ-yı

¹⁹⁶⁶ Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.

¹⁹⁶⁷ 331a AE

¹⁹⁶⁸ 335b KA

cenāb-ı Hüdā ve kändil-i nūrānı-i naẓar-ı vahdet-eşeri lem'a-pîrā-yı fark-ı sâlikân-ı şıdk-intimā iken biñ iki yüz on iki¹⁹⁶⁹ senesinde 'alem-efrāz-ı tekyegeh-i¹⁹⁷⁰ iklîm-i âhiret ve Namāzgāh Cāmi'i kurbunda olan sâha-i celîlede 'uzlet-nişîn-i merkad-i rahmet oldu. Dede-i merkûm ahlâk-i hamîde ile mevsûm ve ef'âl-i pesendide ile mevşûf u mersûm gülistân-ı Eşrefiyye'de dâstân-ı zıkr ü tevhid-iñ bûlbûli ve ravzatü'sş-şafâ-yı ıtırîk-i Kâdiriyye'niñ gûli bir zât-i kerâmet-maşîr ve pîr-i rûşen-zamîr idi.

'Uryânî-zâde El-Hâc 'Abdu'l-kerîm Dede:

Tercemesi bâlâ-yı kitâbda mezkûr 'Uryânî-zâde Aḥmed Efendi merhûmuñ maḥdûm-ı fütüvvet-eşeri ve Kuds-i şerîf-pâyesiyle Sultân Yıldırım Hân müderrisi 'Uryânî-zâde Muştafâ Efendi'niñ birâder-i kihteri olup maḥrûse-i Burusa'da tekyegeh-i cihâna bürüz ve âsâr-ı rüşd ü sedâd nâşîye-i hâlinde cîlve-endûz olduḡda dünyâ-yı denîniñ reng ü âl-i bî-me'âline dūr-bîñ-i diḡkatle yek naẓar edip bu müsâfir-ḡâne-i köhne-âbâda gelenler göçüp gitmekde ve bu ḡirmen-i 'âlemde ḡalk-i cihâniñ ḡınta-i 'ömr-i 'azîzleri âsyâb-ı çerḡ elinde seyr ü sür'atle öḡünmekde olduḡını derk ve âlâyiş-i 'izz ü iḡbâl ḡabâ-yı müste'ârı bî'l-küllîye terk eyleyüp ıtırîk-i şüfiyyeniñ 'âşîḡ-ı 'uryânî ve vâdj-i fakr u fenâniñ merd-i şâḡib-i 'irfânı olmaḡın maḥrûse-i mezkûrede ḡânḡâh-ı Ḥazret-i Mısrî'de seccâde-pîrā-yı meşîḡat olan Şeyḡ Aḥmed Efendi Ḥazretlerinden aḡz-ı dest-i inâbet ve şeh-râh-ı aşḡâb-ı mücâhede vü riyâzate 'azîmet birle 'azîz-i müşârun ileyhden tekmiḡ-i rûsûm-ı ıtırîḡat etdikden soñra mecma'-i 'âşîḡân u dervîşân olan maḡâll-i füyûzât-nişânda ıtırḡ-efken-i cem'îyyet ü muḡabbet ve zevâyâ-yı evliyâ-yı 'izâmda sâlikân-ı râh-ı Hüdâ ile zıkr ü tevhid-i Kirdḡârî'ye müdâvemet üzre iken¹⁹⁷¹ biñ iki yüz on iki târîḡinde 'azm-künende-i ḡarîm-i cennet ve Bîḡarbaşı Meḡâbiri'nde peder ü ecdâdı kurbunda defîn-i laḡd-ı maḡfîret olmuşdur¹⁹⁷². Merhûm-ı mezbûr aşḡâb-ı terk ü tecridiñ sipehdârı ve gülistân-ı 'aşḡ u muḡabbetiñ bûlbûl-i bî-ḡarârı şavma'a-i çille-i mücâhedeniñ elem-keşîdesi ve zâviye-i âdâb u 'irfânıñ dedesi idi.

Ḥazret-i Emîr Türbedârı Kird Dede:

Dede-i merkûm fûşat-serây-ı 'âlem-i buḡundan teng-meydân-ı milket-i vücûda ḡudûm edip refte refte nuḡûş-ı fehm ü dâniş-i insâniyye nâşîye-i hâlinde mersûm olduḡda mânend-i ḡürg-i beyâbân bu şaḡrâ-yı nâ-be-sâmân-ı fâniyyede ifnâ-yı 'ömr ve zamân-ı ḡayr-ı şâyân olduḡın derk ü iz'ân edip bîşezâr-ı ecsâmda mekâ'id-i nefis-i ḡayvâniyyeden necât bulmak ve ḡuvve-i

¹⁹⁶⁹ 331b AE

¹⁹⁷⁰ 336a KA

¹⁹⁷¹ 336b KA

¹⁹⁷² 332a AE

rūhāniyye ile şā'id-i zirve-i kuhsār-ı kemālāt olmak niyyetiyle medīne-i Burusa'da seccāde-pīrā-yı meşihat ve 'āric-i bālā-yı kūh-ı pūr-şūkūh-ı ḥaḳīkat Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ 'Abdu'l-Ḳādir Efendi ḥazretleriniñ 'atebe-i āsmān-mertebelerine rūy-māl ve ba'de'l-inābe çille-i mücāhede vü riyāzata iştiğāl ile maẓhar-ı feyz ü himmet ve tāc-ı Eşrefiyye'yi pīrāye-i re's-i mefharet edip vücūd-ı rahmet-nümūdı maḥrūse-i mezbūrede mütevārī-i şandūka-i ğufrān ḳuṭbu'l-'ārifīn ğavşü'l-vāşılīn şāhibü'l-'ināyātu'l-vefīr ḥazret-i Sultān Emīr *ḳuddise sirruhu'l-meliki'l-ḳadīr*¹⁹⁷³ Efendimiziñ türbe-i muṭahhara-i sa'ādet-nümün ve dā'ire-i mu'aẓzama-i feyz-meşhūnlarında türbedārlik ḥidmet-i sa'ādetine neyl ile vāşıl-ı şeref-i sermediyye ve niçe müddet-i medīd-i şıdk u ḥulūş mezīd ile ol maḳām-ı İrem-nişānda rūzān u şebān ğaltān olarak imdād-ı rūhāniyyet-i 'azīz-i kerāmet-'unvān ile¹⁹⁷⁴ iktisāb-ı ḥālāt-ı ünsiyye etmiş idi. Taḥmīnen sinn ü sālī derece-i tāsī'e ḳadem-resā ve telāḥuḳ-ı vāridāt-ı füyūzāt ile müstağraḳ-ı şavfet ü şafā iken biñ iki yüz yigirmi bir tāriḥinde bu vaḥşet-ḥāne-i fenādan dāru'l-üns-i 'ālem-i beḳāya 'azm ü revān olup cāmi'-i ḥazret-i müşārun ileyḥ¹⁹⁷⁵ civārında defīn-ı mezār-ı mağfiret-medārdır. Dede-i mezbūr ricāl ü nisvān miyānında meşhūr bīdār-ı heme-i vaḳt-i eşḥār dā'imā müvāzib-i evrād u ezḳār ehl-i ḥāl bir pīr-i rūşen-ẓamīr ü nīk-ḥiṣāl idi.

Eşrefi Ḳara Destār Aḥmed Dede:

Medīne-i dil-keş-zemīn-i Burusa'da ḳadem-zen-i tekyegeḥ-i 'ālem-i zuḥūr ve pīrāye-i ser-i sa'ādet-vāyesi olan tāc-ı bā-ibtihāc-ı Eşrefiyye üzerine siyāḥ şerīf tekvīr etmekle beyne'l-ahālī Ḳara Şarıḳ Aḥmed Dede deyü meşhūr idi. Kibār-ı meşāyih-i Ḳādiriyye'den Şeyḥ-i şüyūḥü'l-vāşılīn ve muḳtedā-yı gürūh-ı sālīḳīn Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ 'Abdu'l-Ḳādir Efendi Ḥazretlerine intisāb ve neyl-i şeref-i ḥidmet-i 'aliyyeleriyle şeref-yāb olarak nefahāt-ı ünsiyye iktisāb edip niçe müddet ḥāric-i şehirde vāḳı' Dāvūd Dede Ḥazretleriniñ türbe-i şerīfesinde cān u baş ile ḥidmet ve ba'dehu ḥānesi civārında olan Seyyid Uşūl Tekyesi'nde başt-ı pūst-ı iḳāmet ve leyālī-i mübārekelerde fuḳarā vü dervīşān ile iḥyā-yı āyīn-i ehl-i ilāḥiye mübāderet üzre iken şadā-yı kūş-ı irtihāl gūş-ı ḥūşuna ittisāl ve biñ iki yüz yigirmi beş Muḥarremü'l-Ḥarām'ında zāviye-i fenādan 'ālem-i beḳāya intikāl edip cesed-i şerīfi Seyyid Uşūl Ḥazretleriniñ civār-ı mağfiret-medārında āsūde vü defīn ve rūḥ-ı revānı du'ā-yı fuḳarā vü dervīşāna ḳarīndır. Dede-i mezbūr¹⁹⁷⁶ zūhd ü şalāḥ ile meşhūr şāf-derūn ve ešnā-yı zīkr-i ilāḥīde ğalebe-i vecd ü ḥāl ile ḥālī diğergūn 'āşīḳ-ı şādīḳ mā'ide-i esrār-ı ṭarīḳati zā'īḳ idi.

¹⁹⁷³ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁹⁷⁴ 337a KA

¹⁹⁷⁵ 332b AE

¹⁹⁷⁶ 337b KA

Nāy-zen ‘Ārif Dede:

Maḥmiyye-i ‘aliyye-i İstanbul’da çārgāh-ı ‘anāşır-ı vücuda nağme-perdāz-ı duḥūl ve ʔarabgeh-i hevā-yı ʔurfe-i sevdā-yı şabāvetden şu‘be’l ez-dā’ire-i cünūn olan şadā-yı bülend-edā-yı hengām-ı şebābeti perde-i ecv-i mu‘allā-yı sinn-i vuḫūf¹⁹⁷⁷ u şu‘ūra mevşūl olduğdan şoñra maḥrūse-i feraḥ-fezā-yı Burusa’ya ‘azm ü āheng ve tedārūk eylediği ḥāne-i dervişānesinde direng edip kesb-i māye-i ‘iṣ-ı rūziyyeden nāşī Ḥişārkapısı-nām maḥallede dükkānçe-nişīn-i ser-terāşī olup delālet-i tevfiḳ-i Rabbü’l-‘İzzet ile endişe-pişe-i mezbūreden ferāḡat ve Burusa Mevlevī-ḥānesinde seccāde-pīrā-yı meşīḡat olan Şeyḡ ‘Aṭā’u’llāh Dede Efendi’ye teslim-i irādet eyleyüp **Kıṭ‘a:**

[fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

Heves-i zūlf-i yār var serde

Ser-girānam ḡumār var serde

Zer-i ḡāliş-‘ayārdır ḡalbim

Sikke-i şehriyār var serde

mü’eddāsınca şeyḡ-i mūmā ileyh kemer-beste-i niyāz olarak sikke-i şerīfe-i Ḥazret-i Mevlānāyı pūşīde-i ser-i iftiḡār ve giderek ‘ayār-ı zer-i ḡadri revāc-peziir-i i’tibār olmuş idi. Mukteżā-yı meşreb-i şūḡı ‘ilm-i mūsīḡīden āşnā ve muvāfiḳ-ı uşūl-i fenn-i mezkūr icrā-yı maḡāmātda şāḡib-i yed-i ṭulā olup nühüfte-i mecmū’a-i ḡāṭır-ı olan beste vü murabba’āt ve şarkī-i şevḡ-engizleri āḡāzede mānend-i bülbul-i nağme-rūsūm zümre-i mūsīḡī-şināsān-ı ḡaṭṭ-ı Rūm miyānında meşḡūr u ma’lūm olduğundan mā-‘adā pesendīde-i ahālī-i ‘Irāḡ vü Nişābūr u¹⁹⁷⁸ Şifāḡān olur nefḡ-i nāy-ı rūḡ-baḡşāda Mesīḡā-dem-i zamān bir zāt-ı ma’rifet-nişān olmaḡın

Beyt:

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

Dest-i ney-zenden ider nālişi şanma nāyı

Yād edip girye ider Ḥazret-i Mevlānā’yı

zemzemesince elinde nāy-ı ḡālet-endūzuñ nāle-i dil-sūzı şīne-i ‘uşşāḡa dāḡ-efrūz velā-siyyemā girift-zenlikde daḡı izḡār etdiği kemāl-i mahāret ve ḡüner ü demdemehā-yı leṭāfet-eşerinden derūn-ı zümre-i ehl-i derd ḡülşen-i nev-rūz olur idi. Yevm-i cum’a Mevlevī-ḡāne-i merḡūme

¹⁹⁷⁷ 333a AE

¹⁹⁷⁸ 338a KA

maṭrabında nāy ve girift-zenlik rūsūmātını dem-ā-dem icrā ve niçe sinjın ber-vech-i uḥrā te'diye vü ḵfā ederek gūzārende-i şubḥ u mesā iken biñ iki yüz otuz sālinde tennūre-i ḥayāt-ı müste'ārı dūşından selb ü cūdā¹⁹⁷⁹ ve bāb-ı dergāh-ı mezbūr muḥāzizinde kenār-ı ḥazīrede defjın-i cevḥ-i ḡabrā oldu. Dede-i mezbūr hūner ü ma'rifetle meşhūr esjir-i eḥibbā vü yārān ve eyvence-i kibār-ı 'ālī-şān rind-i zārīf merd-i 'arīf nezāfet vü nezāketde mişli nādīr ve mā'il-i telebbūs-i envā'-ı libās-ı fāḥīr āḥīr vaktlerinde ibtilā-yı mükeyyifāt-ı gūn-ā-gūn 'ale'l-ḥuşuş isti'māl-i berş ü eḫyūn ile ḥālī dīgergūn idi.

Eskici Şālīḥ Dede:

Medjine-i Burusa'da Ḥācılar Cāmi'-i Şerīfī mü'ezzini ṭarīḵ-i Nakşbendiyye'den cennet-mekān İbrāḥīm Efendi-nām 'azīzīñ ferzend-i kihteri ve tercemesi bālāda meşhūr Seyyid Baba Merḥūmuñ birāderi Meḥemmed Şālīḥ Dede'dir. Maḥrūse-i mezbūrede şulb-i mūmā ileynden sāḥa-i 'ālem-i fenāya ḳadem-resā ve refte refte āşār-ı fehmi ü şu'ūr nāşıyesinde hüveydā olduḳda *El-'urūḳu nezā'a*¹⁹⁸⁰ edāsınca meslek-i 'aliyye-i meşāyiḥ-i şūfiyyeye sūlūke raḡbet edip birāder-i mihteri şeyḥ-i mezkūre ez-cān u dil¹⁹⁸¹ mürīd ve ba'de'l-inābe gül-būn-i ṭarīḳatde bülbul-i gülşen-i zikr ü tevḥīd olup şeyḥ-i mezbūruñ irtihālinden soñra 'ādet-i köhne-cihān üzre celb-i nafaḳa-i ehl ü 'ıyāl ḳaydına dūşup medjine-i merḳūme bedestānınıñ ḥaffāflar sūḳına müşrif olan bābınıñ ḥāricinde vāḳı' nişimende meḳīn olarak pīşe-i zūmre-i fuḳarā-yı dehrden bulunan icrā-yı şān'at-ı penbe-dūzī ile kesb-i nafaḳa-i rūziye müdāvim ve be-her gūn şalāt-ı zuhr u 'aşr-ı Cāmi'-i Kebīr'de cemā'atle edāya mülāzım ve vezā'if-i eyyām u leyālī-i ma'dūdesinden olan evrād u ezḳāre iştīḡāl ile semt-i fevz ü felāḥa 'āzīm iken biñ iki yüz otuz yedi tārīḫinde ḳaṭ'-ı peyvend-i 'alāyık-ı dār-ı fenā ve 'azm-i ma'mūre-i mülk-i beḳā edip belde-i mezbūrede Şoḡucuk Bīnar fevḳında menzili civārında olan birāderi Seyyid Baba Tekyesi'nde medfūndur. Dede-i mezbūr miyān-ı gürūh-ı¹⁹⁸² dervīşānda ma'rūf u mezkūr şālīḥ ü dīndār ve müstakīmü'l-eṭvār ḥalīm ü selīm ve ḡayūr u edīb ḳānī' ü şābır şāḳīr ü zāḳīr olup ba'z-ı evḳāt tāc-ı şerīf-i Ḥalvetiyyeyi pīrāye-i ser-i mübāḥāt etmek 'ādeti idi.

Bektaşī Ḥācī Meḥemmed Dede:

Maḥmiyye-i İstanbul'da tekye-i vücūda 'ālem-efrāz-ı bürüz ve ba'de sinni'l-bülūḡ maḥrūse-i Burusa'ya ḥaṭve-endüz olup fenā-yı medjine-i mezbūrede zāviye-i Bektaşīyye'de şeyḥ bulunan Ḳaṭırcı Ḥalīl Dede'ye kemer-beste-i irādet ve niçe müddet bār-ı girān-ı ḥīdmetini idāre vü

¹⁹⁷⁹ 333b AE

¹⁹⁸⁰ Irklar ayrılır.

¹⁹⁸¹ 338b KA

¹⁹⁸² 334a AE

edāda bezl-i mā-ḥaşal-ı makderet ederek girih-bend-i inkıyādı olan kaṭār-ı dervîşānı zümresine duḥūl ile tefavvuk-ı akrân ve âyın-ı kadîm-i ṭarîkleri üzre dem-be-dem ikmāl-i ādāb u erkân etmiş olmağın dede-i mezbûr biñ iki yüz on üç târîḫinde müteveccih-i dergāh-ı Ḥālîk-ı bî-çûn ve zāviye-i merķūmede¹⁹⁸³ medfûn olduğda meşîḥatine şâyân ile şādmân olmuş idi. Kā'il-i semt-i âmîziş ü ülfet ve mā'il-i sūzân-ı çerāğ-ı muḥabbet bir zât-ı sebûk-rûḥ ve meḥâsin-ḥaşlet olmağla ekşer-i evkât zevâyâ-yı belde-i mezbûrede meşâyîḥ vü dervîşân ile zânû-zede-i gülşen-i muvâneset ve bû-yâfte-i ezhâr-ı şoḥbet olup nām-zed-i vezâ'if-i 'uhde-i liyâkati olduğ u tekve-i merķūmede loḳma-ḥor-ı maṭbaḥ-ı iḳâmet ve pûst-ārâ-yı kûşe-i müsâderet olan fuḳarâ-yı Bektaşîyye'niñ *mā-yaḥtâcû ileyh*¹⁹⁸⁴ oldukları nafaḳa-i rûz-merrelerin deryûzeger-i keşkül-i niyâz olarak def'-i çille-i 'ârîza-i ihtiyâc ile güşâyende-i süfre-i ibtihâc iken biñ iki yüz otuz sekiz sâlinde nâkûr-ı nâ-pâydar-ı ḥayâtı yed-i ecelde şikeste ve zāviye-i mezbûrede Ramazân Baba Ḥazretleriniñ türbe-i sa'âdetleri civârında ḥucra-i mezârda nühüfte olmuşdur. Dede-i mezbûr miyân-ı şıḡâr u kibârda meşhûr-ı ehl-i edeb rind-i ḳalender-meşreb saḥî¹⁹⁸⁵ vü kerîm mün'im ü müṭ'im ḥoş-şoḥbet nekre-gû laṭîfe-cû olup muḡâyir-i emr-i şerî'at ve muḥâlîf-i ādāb-ı ṭarîḳat kendüsünden zuhûr-ı a'mâl-i ḳabîḥa ve şudûr-ı ef'âl-i faẓîḥa görülmemiş ve ṭarîḳ-i mezbûruñ âyın-ı dîrîn-i şûriyyesinden olan çâr-'alem ta'bîr etdikleri mazhar u kudûm u ḥalîleniñ uşûl-i ḳarbında âvâze-i mâhâreti dem-sâz-ı perde-i iştihârı olmuş idi. **Beyt:**

[*mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*]

Devrân-ı Cem'de mey-kede dâru'l-emân imiş

Şimdi degil efendi o da bir zamân imiş

Ḳara Ḳayış Ḥalîl Dede:

Medîne-i Burusa'da raḥm-ı mâder-i mihrbândan sâḥa-i vücûda ḳadem-resâ ve rûkûb ü nüzûle ḳuvvet ü ḳudret kendüde zâhir ü peydâ olduğda¹⁹⁸⁶ der-miyân-i kemer-i seyâḥat olup niçe müddet Ḳoca 'Abdî Paşa merḥûme ḥidmet ve ḥâne-i müjgân-ı diḳḳat ile nuḳûş-ı ḡarîbeye ba'z-ı büldân u ḳaşabâtı keşîde-i silk-i dîde-i 'ibret edip ba'dehu ârzû-yı vaṭan ile bî-ārām ve maḥrûse-i Burusa şavbına ḥaṭve-peymâ-yı 'avdet ü i'tizâm olup derûn-ı şafâ-maḳrûnında der-kâr olan iḳtizâ-yı ḡalebât-ı şevḳ-i nâ-mütenâḥî ve cânib-i çemen-istân-ı 'âlem-i vaḥdetden delâlet-i neşîm-i feyz-baḥş-ı seḥergâḥî ile bûy-âşnâ-yı sünbül-i sevdâ-yı 'aşḳ-ı îlâḥî olmağın

¹⁹⁸³ 339a KA

¹⁹⁸⁴ Neye ihtiyacı varsa.

¹⁹⁸⁵ 334b AE

¹⁹⁸⁶ 339b KA

şehr-i mezbûrede Enârlı Hânkâhı'nda lem'a-fiken-i seccâde-i irşâd ve cedd-i emced-i 'abd-i hâzîn ü nâ-şâd Es-Seyyid Eş-Şeyh Bedrû'd-dîñ Efendi Hâzretleriniñ meclis-i bâhirût-takdîslerine çihre-sây-yı irâdet ve 'azîz-i müşârun ileyhiñ nazâr-ı nûrânî-eşerleriyle iktibâs-ı envâr-ı feyz-i tarîkat edip **Beyt:**

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün]

Taşavvuf yâr olup bâr olmamaqdır

Gül-i gülzâr olup hâr olmamaqdır

mü'eddâsınca bigâne vü âşnâya gül-i gülzâr olup ferd-i vâhîde zerrece bâr olmamağ mülâbesesiyle medîne-i mezkûrede Tahte'l-ka'la hânında pişe-i müze-düzü ile ıktırâf-ı nafağa-i rûzî¹⁹⁸⁷ etmiş idi. Vefâtından 'işrîñ şâl muqaddem şan'at-ı merkûmdan bi'l-küllîye kaç'-ı rişte-i nazâr ve bir kimseye dünyâ için bâr-âver-ı şiklet olmayup kemâlât-ı insâniyyeden olan bâb-ı tevekkül-i tâme rabt-ı kalb birle erzâk-ı maksûme-i muqadderesin gencîne-i gaybiyye-i Şamedâniyyeden deryüzeger olup gündüzlerde şalât-ı zuhr u 'aşrı Câmî-i Kebîr'de edâya mülâzım ve gecelerde tâ-be-seher müteveccih-i rûhâniyyet-i ehlu'llâh zâr u giryân olarak zıkr ü tevhid-i Hudâ'ya müdâvim iken¹⁹⁸⁸ biñ iki yüz kırk bir târîhinde revende-i tekyegeh-i beka ve cesed-i şerîfi Enârlı Hânkâhı'nda olan hâzîrede defîn-i hâk-ı fenâ olmuşdur. Dede-i mezbûr ehl-i hâl u mehâsinü'l-hışâl sin ü sâli derece-i toksanı mütecâviz ve rütbe-i âdâb u 'irfânî hâ'iz olup zâhiren ümmî-i şâf-derûn ise de keşf ü kerâmâte dâ'ir ba'z-ı hâlât-ı qudsiyye zuhûrî kendüden rû-nümûn olmuş idi.

Tarîk-i Halvetiyye'den İbrâhîm Dede:

Maḥrûse-i Burusa'da zuhûr ve perveriş-yâb-ı terbiye-i eyyâm ü şühûr olarak ma'ber-i ser-hadd-i şebâbeti mürûr edip ğavâ'il-i 'ayb-ı cehl-i külliyyeden infişâl mülâbesesiyle bir miqdâr tahşîl-i 'ilm ü hâl ile mertebe-i insâniyyete ittişâl eyledikde âşâr-ı 'aşk u muḥabbet-i İlâhî şavma'a-i derûnında hâşıl ve meslek-i taşavvufa tâlîb ü mâ'il olup belde-i mezbûrede Enârlı Hânkâhı'nda seccâde-güster-i irşâd-ı sâlikîñ ve neyyir-i tâbân-ı sipihr-i şühûd u yakîn Es-Seyyid Eş-Şeyh Meḥemmed Bedrû'd-dîñ Efendi Hâzretleriniñ mürid-i şadîkı ve dervîş-i ḥaḳîkı olduğdan soñra nafağa-i ehl ü 'iyâlini keşide-i destgâh-ı ḥuşûl etmek için bildîcilik(?) şan'atı ile inti'âş ve bey'-i bâlîñ ü firâş ederek dest-ber-âverde-i ma'âş olmuş idi. Meftûr olduğu mâye-i şecâ'at u şalâbet muḳtezâ-yı berây-ı i'lâ-yı kelimetu'llâh mücâhid fî-sebîli'llâh olmağın

¹⁹⁸⁷ 335a AE

¹⁹⁸⁸ 340a KA

Nemçe ve Rusya seferleri muhārebesinde haylî zamān¹⁹⁸⁹ etvār-ı sürüşî-pesend ile cān-siperāne hareket ve bir zamān Donanma-yı hümāyūn ile deryā-yı sefid seferlerinde telātum-riz-i ‘ummān-ı zuhūr olan ceng-i peykārda fedākārāne şirā’-güşā-yı mahābet ve muhārebe-i a’dā-yı tebehkārda bezl-i nakdîne-i maqderet ederek¹⁹⁹⁰ rütbe-i ‘ulyā-yı ġazāyî ihrāz etmiş idi. Ba’dezîñ maskaṭ-ı re’si olan şehir-i mezbûre ‘avdet ü rücû’ ve şan’at-ı mezkûr ile dāfi’-i ‘āriza-i cû’ olarak mekîñ ve ‘azizleriniñ zāviye-i ‘aliyyelerinde ba’z-ı evkāt imāmet ve leyālî-i ihyāda zākirlik hizmetlerini te’diye vü jfā edip şan’at-ı sālifü’l-beyān ile kesb-i nafaḫa-i yevmiyyeye muvāzabet ve leyl ü nehār zıkr ü tevḥîd-i Hudā ile iştiğāle müdāvemmet üzre iken biñ iki yüz kırk yedi târiḫinde kaṭ’-ı ‘alāyık-ı fenā ve ‘azm-i dergāh-ı Kibriyā edip maḥrûse-i mezbûrede Deveciler Maḫberesi’nde mülḫaḫ-ı kaṭār-ı mevtā olmuştur. Merḥûm-ı mezbûr nîk-nefes ve ḫālîşü’l-cenān ve ser-güzeşt naklinde şāḫib-i ‘azbû’l-lisān nāzûk-meşreb ehl-i edeb fuḫarā-yı şābirîñ ve zu’afā-yı kâni’ünden bir pîr-i rûşen-zamîr idi.

Eşrefî Hâkî Dede:

Dede-i mezbûr sevāḫil-i Baḥr-i Sefîd’de vâkî’ kaşaba-i Teke’de kûlzûm-i buṭûndan müteveccih-i irāde-i ilāhiyye ile sāḫil-res-i ‘ālem-i şühûd olup refte refte gird-āb-ı yem-i şabāvetden rehā-yāb ve mertebe-i rûşd ü sedāda neyl ile kām-yāb olduḫda kaşaba-i mezbûreden fekk-i mersā-yı mekû ü direng ve maḥrûse-i Burusa’da keşîde-i zimām-i raḫş-i ‘azm ü āheng edip el ešnāda maḫām-ı irşāde güsterende-i seccāde olan mürşidü’s-sālikîñ Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ‘Abdu’l-Ḳādir Efendi Ḥazretleriniñ dā’ire-i ‘aliyyelerinde dest-beste-i ārām ve hizmet-i ‘azîz-i müşārun ileyh ile taḫşîl-i neşve-i rûḫāniyyeye şārif-i nakdîne-i eyyām iken şeyḫ-i sālifü’l-beyān biñ iki¹⁹⁹¹ yüz iki târiḫinde şā’id-i bālā-yı kürsî-i cinān olduḫda¹⁹⁹² **Beyt:**

[mef’ûlû mefā’îlû mefā’îlû fe’ûlûn]

Hâk ol ki Hudā mertebeñi eyleye ‘ālî

Tâc-ı ser-i ‘ālemdir o kim hâk-i qademdir

mü’eddāsınca ‘azîz-i mesbûḫ-ı’-ezkārîñ maḫdûm-ı kihterleri Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Necmü’d-dîñ Efendi Ḥazretleriniñ zamān-ı şerîflerinde hâk-i iḫdām-ı fuḫarā vü dervîşān olarak ḫahvecilik hizmetine ifnā-yı mā-ḫaşal-i evkāt ve tâc-ı şerîf-i Eşrefiyye’yi geh ü gāḫ zîver-i ser-i mübāḫāt edip heme-i nehār ü leyāl zıkr ü tevḥîd-i Hudā’ya bi’l-iştiğāl Eşref-zāde Şeyḫ Ḥabîb Efendi ve Şeyḫ Faḥrû’d-dîñ Efendi zamān-ı meşḫatlarında daḫı muḫavvel-i ‘uhde-i şadāḫatı

¹⁹⁸⁹ 335b AE

¹⁹⁹⁰ 340b KA

¹⁹⁹¹ 336a AE

¹⁹⁹² 341a KA

kılınan hıdemāt-ı vecibeti te'diye vü ĵfā ile hāḡ bu ki beyne'l-aḡrān mümtāz ve bu ef'āl-ı marziyye üzre ḡihl sālden mütecāviz mānend-i ḡamāme-i demdeme-perdāz ḡānḡāh-ı Eṡrefiyye'de āṡiyan-sāz olup āḡirü'l-emr biñ iki yüz elli bir senesinde revende-i tekyegeh-i mülk-i beḡā ve zāviye-i mezbūr derūnında olan türbe-i ṡerīfe ittiṡālinde mütevārī-i ḡāk-i fenā oldu. Dede-i mezbūr ṡāf-derūn 'āṡıḡ-ı ḡalet-nümün olmaḡın bunca senelerde dā'ire-i Eṡrefiyye'de üç biñ ḡuruṡ miḡdārı nuḡūd iddiḡārına zafer-nümūd olup be-her sene 'īd-i fıṡr u 'īd-i aḡḡānıñ ikinci ḡüni ṡāḡibü'l-füyüzāti'l-keṡīr ḡazret-i Sulṡān Emīr *ḡuddise sırruhu'l-meliki'l-ḡadīr*¹⁹⁹³ Efendimiziñ ziyāret-i 'aliyyeleri iḡün ḡānḡāh-ı merḡūma cem' olan meṡāyiḡ-i 'alī-ṡān ve zümre-i fuḡarā vü dervīṡānıñ yevm-i mezbūrede tenāvül eyledikleri ṡa'āmiyyelerine mıblaḡ-i mezbūrı vaḡf eylemiş ḡıñ-i irtiḡālinde böyle eṡer-i celīle muvāfiḡ olmuṡdur.

Nāy-zen Zeynū'l-Ābidīn Dede:

Dede-i mezbūr muḡāsebe ḡaleminde baṡ kātib Parmaksız ḡasan Efendi'niñ ḡafīdi olup¹⁹⁹⁴ maḡrūse-i Burusa'da evc-i 'alā-yı 'ālem-i buṡundan muṡrıḡgeh-i¹⁹⁹⁵ ṡühūda zemzemehā-yı zuḡūr ve fuḡarā-yı ṡarīḡat-ı Mevleviyye'den Ney-zen Zeynel Dede denmekle küḡek u büzürg miyānında meṡḡūr olup ḡilḡat-i aṡliyyesinde merküz māye-i 'aṡḡ u muḡabbet muḡtezāsınca maḡāmāt-ı iṡneyn 'aṡerden bi-naṡar taḡṡım ü piṡ-revler bilūr maḡbūl-i merd ü zen a'lā nāy-zen olmaḡla rüz-ı āzīne ba'de'l-cum'a Burusa Mevlevī-ḡānesi maṡrabında kemāl-i ṡevḡ ü ṡarabla **Beyt:**

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Bīṡnev ez-ney ḡün ḡikāyet mi-koned

*Ez-cüdāyihā ṡikāyet mi-koned*¹⁹⁹⁶

terennümesince nefḡ-i nāy-ı zevḡ-baḡṡā ile icrā-yı naḡme-i cān-fezāya āḡāz eyledikte ṡerḡa-dār olmuṡ ṡıne-i süznāk-ı 'uṡṡāḡ-ı feraḡnāk ve bā'is-i rāḡatu'l-ervāḡ olan terāne-i āḡeng-nümā-yı nāz ü niyāz-ı üṡtādānesinden āvāze-i Yā-Hū-yı erbāb-ı enfūs ü āfaḡ vā-beste-i küngüre-i eflāk olur idi. Āḡirü'l-emr dest-i āmāli ḡenc-i murāda ermemiş ve sinn ü sāli ṡumār-i ḡadd-i erba'īne vāṡıl olmuṡ iken biñ iki yüz elli üç tāriḡinde dem-i nefesi beste ve nāy-ı ḡayātı dest-i ecelde ṡikeste olup ḡānḡāh-ı mezkūr muḡāzīṡinde olan ḡazīrede nüḡüfte-i küṡe-i mezār-ı raḡmet-medārdır. Dede-i mezbūr ṡıḡār u kibār beyninde meṡḡūr u mezkūr ḡalıḡ ü selīm ṡāḡib-ṡab' müṡaḡīm-eṡvār meḡāsin-i āṡārı dervīṡāne ve maḡām-ı ülfetde terennümāt-ı

¹⁹⁹³ Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

¹⁹⁹⁴ 341b KA

¹⁹⁹⁵ 336b AE

¹⁹⁹⁶ Dinle neyden hikayet etmekte, ayrılıklardan ṡikayet etmekte.

harekât-i râst-kirdârı muvâfık-ı uşûl-i mizâc-ı yâran-ı zamâne fuqarâ-yı şâbirinden ehl-i hâl bir zât-ı nîk-hîşâl idi. Tûl-i 'ömr ile mu'ammer olmak müyesser olaydı zümre-i 'âşıkân-ı nâle-sencân Hazret-i Mollâ-yı Rûm'dan mahâret-i nefh-i nây-ı hâlet-efzâda perde-i şadâ-yı bülend-edâ-yı şöhrati resîde-i diyâr-ı Hicâz u 'Acem olacağı emr-i müsellemler idi.

Mevlevî 'Abdu'r-Rahmân Dede¹⁹⁹⁷:

Şâmiyyü'l-aşl olup kadem-i şerîf-i hazret-i Nebevî ile Der-Sa'âdet'e vaz'-ı kadem edip Dâvûd Paşa semtinde şadr-ı esbak Halil Hamîd Paşa merhûmuñ inşâ eylediği¹⁹⁹⁸ zâviyede pûst-nişîn olan zât-ı şerîfiñ ferzend-i mihteri olup pederi irtihâlinde meşîhata 'adem-i rağbet ve birâder-i kihterine ferâğat edip Yeñikapu Mevlevî-hânesi'ne niyâz-kerde-i ikrâr olup ma'tbah-ı Mollâ-yı Rûm'a duhûl ve müddet-i hîdmeti derece-i hitâma vuşûl buldukda Der-Sa'âdet'den külfet-i harekât-ı seyâhatı ihtiyâr mahrûse-i Burusa'ya gelüp şehir-i mezkûr Mevlevî-hânesi kurbunda tedârük eylediği hânede tennûre-pûş-ı hüsn-i karar oldukda medâr-ı ma'âş u ictilâb nafaqa-i evlâd u 'iyâl mûrişü't-telâş hasebiyle belde-i mezbûrede Tomruköñi Çâr-şûsu'nda selâsil-i iglâl-i bey' ü şirâya dūcâr ve icrâ-yı âyîn-i şerîf günü olan yevm-i cum'a ba'zı kerre dergâh-ı Hazret-i Cünûnî'de hâzır olmak 'âdeti olup bu hâl üzre güzârende-i leyl ü nehâr iken biñ iki yüz elli dört sâlinde sikke-i hayâtı serinden gâltân ve rûh-ı şerîfi 'âzim-i dâru'l-cinân olup cesedi Mevlevî-hâne-i mezbûrede muhâzîsinde olan mekâbirde âsûde vü defîndir. Dede-i mezbûr ehl-i hâl müstağraqu'l-aḥvâl rāh-ı ḥaḳda seyr ile ma'mûre-i tenden geçüp fakr u fenâ vâdîlerinde hırka-ber-düş melâmet olmuşlardan bir pîr-i meḥâsin-hîşâl idi.

ṬABAḲA-İ ŞÂDİS

E'imme vü Huṭabâyı Tahîrîr-Bend-i Mevzî'-i Beyân Olur

Câmi'-i Kebîr İmâmı Es-Seyyid 'Alî Efendi El-'Aclûnî:

Âfitâb-ı vücûdî diyâr-ı 'Arabistân'dan ufq-ı belde-i 'Aclûn'da tûlû' u bürûz¹⁹⁹⁹ edip medîne-i Burusa'ya pertev-baḥşâ-yı nehzat ve Câmi'-i Kebîr'de İmâm olup vazîfesi ile ḳanâ'at edip kemâl-i zühd ü vera'dan nâşî muḥâlaṭât-ı nâsdan rû-gerdân câmi'-i mezkûruñ cânib-i kıbliyesinde²⁰⁰⁰ olan ḥucerât-ı sağıreniñ birinde 'uzlet-güzîñ olarak gözden nihân ancak evḳât-ı şalâtda şems mişâli nümâyân olup hîdmetin edâ etdikden soñra müteveccih-i cânib-i kâşâne olur idi. 'İlm-i Kîmyâ'ya vâsıl ve ol vâdîde güzîde-i akrân u emâsîl olduğı şîḳât-ı şahîḥü'l-'ayârdan meşhûr u mütevâtir olup yigirmi seneden mütecâviz câmi'-i mezkûrda imâm ve

¹⁹⁹⁷ Bu biyografi KA'da kayıtlı.

¹⁹⁹⁸ 342a KA

¹⁹⁹⁹ 337a AE

²⁰⁰⁰ 342b KA

muḳtedā-yı enām olup bu ḥāl üzre güzārende-i sâ'ât u eyyâm iken toḳuz yüz yetmiş iki senesinde civār-i mülk-i müte'āle intikāl edip ḥazret-i Emîr merḳad-i münîri ḳurbunda medfûndır. Merḥûm-ı mezbûr şerîfî'n-neseb seyyid-i sûtûde-eṭvâr mazanne-i kerâmet olmak üzere mu'tekid-i şîgâr u kibâr olup sâlik-i mesâlik-i sünnet ve meşḡul-i 'ibâdet ü ṭâ'at idi.

Umûr Beg Câmî'î Ḥaṭîbî Bedrû'd-dîñ Ḥalîfe:

Taḥşîl-i 'ulûm ve tekmi'l-i fûhûm edip cânib-i şalâḥa râḡıb ve menâşıb-ı resmiyyeden mütecânib Maḥmûd Bedrû'd-dîñ Efendî'dir. Medîne-i Burusa'da Tîmûrtaş Paşa-zâde Ġâzî Umûr Beg merḥûmuñ eşer-i dest-i ḥayrâtı olan câmî'î şerîfinde ḥaṭîb ü imâm ve muḳtedā-yı enām be-her yevm ba'de's-şalâti'l-fecr câmî'î mezbûrde zümre-i tâlibîne neşr-i 'ulûm edip Burusa'da evlād-ı 'ulemā-yı kirām ve ebnā-yı eşrāf-ı zevî'l-iḥtirām ve taḥşîl-i 'ilm ü kemâlde sūḥte-i âteş-i cidd ü ihtimâm olan talebe-i fiḥām mezbûrdan telemmûz ve mevâ'id-i fevâ'id-i ifâdelerinden telezzûz etmiş idi. Bu ḥâlât-ı seniyye ve meşḡale-i marziyye üzre iken toḳuz yüz toḳsan târiḥinde 'âzim-i Firdevs-i berîñ ve Umûr Beg Câmî'î ḥazîresinde âsûde vü defîndir²⁰⁰¹. Merḥûm-ı mezbûr 'ilm ü fazîlet ile meşḥûr 'âlim ü edîb bir pîr-i münevverü'l-meşîb idi²⁰⁰².

Câmî'î-i Kebîr İmâmı 'Alâ'ü'd-dîñ Efendi:

Amasya'dan nümâyân ve taḥşîl-i 'ilm ü 'irfâna ber-zede-i dāmân olup Burusa'da Câmî'î-i Kebîr-i Yıldırım Bâyezîd Ḥânî'de imâm ve şüyûḥ u esâtizeden 'ilm ü kıra'atı tekmi'le sa'y ü ikdâm etmekle 'ilm ü kıra'atda be-nām ve câmî'î mezbûr ḳurbunda vâkı' dâru'l-ḳurrâda şeyḥ-i kebîr ve yine ma'bed-i münîr-i mezkûrda nâkil-i ḥadîş ü tefsîr olup ṭarîkat-i 'aliyye-i Zeyniyye'den 'Abdu'l-ġanî Efendî'den muḳaddem zâviye-i Zeyniyye Câmî'inde ḥaṭîb iken biñ üç senesi ḥilâlinde 'âlem-i bekāya rıḥlet ve Burusa'da âsûde-i meşhed-i rahmetdir. Merḥûm-ı mezbûr üstâd-ı mücevvidân-ı Rûm ve fenn-i kıra'atda mâhir ve 'ilm-i ḥadîş ü tefsîrde nazîri nâdir idi.

'Alî Paşa İmâmı 'Alâ'ü'd-dîñ Efendi:

Ḳaresi vilâyetinde zuhûr ve 'Alâ'ü'd-dîñ Efendi denmekle meşḥûrdır. Nûkûd-ı dest-māye-i 'ömri bîḥûde itlâf etmeyip kesb-i kâlâ-yı kemâl ile gencîne-i derûnı māl-â-māl olduḳda germiyyet-i iḳbâl-i fenânıñ 'akîb-i zevâl olduḡunu ḥayâl edip sülûk-i ṭarîḳ-i menâşıbdan 'udûl ve Burusa'da 'Alî Paşa Câmî'î imâmetin ḳabûl eyleyüp 'ahdinde fazîlet ile yegâne olmaḡın evlād-ı 'ulemânıñ ekşer-i mezbûrdan telemmûz edip üstâd-ı küll olmuş idi. Mübâheşe-i mesâ'il-i dîniyyede ḡayûr olup ḥattâ Nâṭır-zâde Efendi Burusa ḳâzîsi olup ḳuṭbu'l-âfâḳ Üsküdarî Şeyḥ Maḥmûd Hüdâyi Ḥazretleri maḥkeme-i şuḡrâda ḥidmet-i niyâbetde bir

²⁰⁰¹ 337b AE

²⁰⁰² 343a KA

mes'ele-i fıkhiyyede tahtı'e edip ziyāde şiddet ü hiddet etmekle bi-hasebi's-şer' ta'zır iktizā etmekle ba'de'l-vukū' Maḥmūd Efendi Ḥazretleriniñ bi'l-küllıye ferāğına bā'is olup kuṭbu'l-'arifiñ Ḥazret-i Üftāde *ḡuddise sirruhu'l-'aziz*²⁰⁰³iñ²⁰⁰⁴ dāmen-i irādetlerine teşebbüs etmiştir. Ba'dehu biñ on senesinde²⁰⁰⁵ maḥkeme-i kübrā ḡurbunda İbrāḡim Paşa mescidinde imām iken sem'-i rūḡına ezān-ı ḡayy 'ale'l-felāḡ-ı mevt vāsil olmağın cemā'at-i ḡavāşşa çār-tekbır vedā' ederek muşallā-yı 'idgāḡ-ı bekāya dāḡil olup cāmi'-i mezbūr miḡrābı verāsında olan ḡazırede mütevārı-i laḡd-i mağfiretdir.

Ḥazret-i Emır İmāmı 'İsā Efendi:

Şuleḡa-yı e'immeden Emır Sultān Cāmi'-i Şerifinde imām olan 'İsā Efendi'dir. Altmış sene miḡdārı cāmi'-i mezḡürde imām-ı zı-şān ve sinni mi'e-i kāmileden mütecāviz ḡadd-i ḡam-geştesi mişāl-i kemāl pır-i kühen-sāl ḡālışü'l-cenān idi. ḡariḡdır ki za'f-ı pırı ve huzzāl-ı heremden bı-tāb u tüvān iken ḡānesinde sem'ine bāḡ-i ezān resıde olduḡu sā'at reg-be-reg cism-i laṡṡfine mā'ü'l-ḡayāt ḡavı sirāyet edip āb-deste şürü' eder ve edā-yı şalāṡ cāmi'-i şerife gider idi. Ba'dehu menziline rücū'da ḡuddāmı baḡal-ḡır ve istinādıyla āheste āheste bāb-i sa'ādetlerine getirip ferāşına ḡorlar vaḡt-i namāze dek yine ke'l-evvel ṡururlar idi. Müstecābü'd-da've bir pır-i rüşen-cemāl olup 'ālem-i āḡirete rıḡlet eyledikde Ḥazret-i Emır Cāmi'i ḡurbında visāde-i ḡāke ser-nihāde olmuştur.

E'imme-i Kirām ve Ḥuṡabā-yı Fiḡāmdan Bāldır-zāde Muşṡafā Efendi İbni 'Alı Dede:

Mezbūr 'Alı Dede Tokadı olup ḡāl-i şebābında medıne-i Burusa'ya naḡl ü hicret ve Dāye Ḥatun Maḡallesi'nde direng ü ikāmet ve Başcı İbrāḡim Beg Cāmi'-i ḡaziresinde medfūn ṡariḡat-i 'aliyye-i Semerḡandıye'den Şeyḡ 'Alā'ü'd-dıñ Efendi'den bı'at ve ṡā'āt u 'ibādetiye müdāvemmet ba'de²⁰⁰⁶ vefātihi Abdāl Meḡemmed Cāmi'i sāḡasında mütevārı-i laḡd-i mağfiret olmuştur. Mevlānā-yı merḡūm-ı merḡūm Dāye Ḥatun Maḡallesi'nde 'ālem-i vücūda ḡudūm 'ulemā-yı 'aşrdan taḡşıl-i fezā'il ü 'ulūm etdikden soñra Mısr-ı Ḳāhire'ye 'azımet²⁰⁰⁷ ve ḡıfz-ı Ḳur'ān-ı 'azımu's-şāne himmet ve tekmi'l-i 'ilm ü ḡirā'at ve Şāṡibı'yi ḡıfz eyleyüp üstāddan aḡz-ı ızn ü icāzet etdikden soñra vaṡan-ı aşlıyyesi olan Burusa'ya 'azm ü nehzat Abdāl Meḡemmed Cāmi'inde imāmet ve Sultān Yıldırım Ḥān Cāmi'inde ḡiṡābet edip ba'dehu Cāmi'-i Kebır'de imām ve dāru'l-ḡurrāda şeyḡ-i pūr-iḡtirām ve derūn-ı ḡal'ada Ḥişār Cāmi'inde ḡaṡıb-i be-nām olup bu ḡāl üze ḡüzārende-i leyāl ü eyyām iken biñ otuz iki senesi Cemādü'l-evvelışinde 'azm-

²⁰⁰³ Aziz sırrı kutsansın.

²⁰⁰⁴ 343b KA

²⁰⁰⁵ 338a AE

²⁰⁰⁶ 344a KA

²⁰⁰⁷ 338b AE

künende-i dār-ı beḳā ve ḥōhēnde-i gülzār-ı ‘uḳbā olup sālifü’z-zikr Abdāl Meḥemmed Cāmi’i ḥaẕiresinde medfūn ve vālidine maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ‘ālim ü fāzıl bir merd-i kāmıl olup ‘ulemā-yı kirām ve fuḳalā-yı zevī’l-iḥtirāmdan bālāda zikri mesbūḳ Bāldır-zāde Şeyḥ Meḥemmed Efendi’niñ peder-i ‘ālī-ḳadrleri ve gülistān-ı ma‘ārifiñ bülbul-i naḡme-güsterleridir.

Veled-i Enbiyā Maḥallesi Cāmi’i İmām Ḳarabaş Şeyḥ Meḥemmed Efendi:

Ermenekiyyü’l-aşl olup resm-i ‘Abbāsī üzre serine destār-ı ‘allāme etmegin Ḳarabaş Efendi denmekle şöhret-nümādır. Vilāyetinde ‘aşrı ‘ulemāsından telemmüz ile temyiz-i siyāh u sefīd etdikden şoñra ba‘z-ı meşāyih-i Ḥalvetiyyeye ḥidmet ve anlardan aḥz-ı izz ü icāzet eyledikde ba‘dehu maḥrūse-i Burusa’ya ḥaṭve-peymā-yı hicret olup belde-i mezbūre maḥallātında Veled-i Enbiyā Maḥallesi’nde muḳtedā-yı nās ve merḥūm Çelebi Sultān Meḥemmed Ḥān Cāmi’inde²⁰⁰⁸ Kürsī-nişīn-i va‘z u naşīḥat olmağın ḥalḳ ile ülfet ü istinās üzre iken biñ altmış Rebī‘ü’l-evvelinde āzāde-i ser-i ‘alāyık-ı dāru’l-fenā olup Ḥazret-i Emīr ḥaẕiresinde mestūr-ı ḥāk-i siyāhdır. Merḥūm-ı mezbūr mazanne-i aḥvāl-i kerāmet ve şāhib-i aḥlāk-ı ḥasene müstecābü’-d-da‘ve ve mālīk-i ḥiṣāl-i müstaḥsene idi.

Murād-ı Şānī Cāmi’i İmāmı Ḳara Ḥaṭīb Denmekle Meşhūr ‘Abdu’l-lāh Efendi²⁰⁰⁹:

Serā-perde-i ‘ademden medīne-i Burusa’da peydā ve beyne’l-ahālī Ḳara Ḥaṭīb denmekle şöhret-nümādır. Pāye-be-pāye ‘urūc-ı süllem-i minber-i isti’dād olduḳda ‘ulemā-yı ‘aşrından telemmüz ve ḥān-ı nefīse-i ifādelerinden telezzüz edip ṭarīḳ-i şūfiyyeye meyl-i ṭabī‘īsi ḡālib olmağın izzīk’de āsūde-i laḥd-ı maḡfīret-ḳayyūmı Eşref-zāde Şeyḥ ‘Abdu’l-lāh Rūmī Ḥazretleriniñ ḥulefāsından aḥz-ı izz ü icāzet edip medīne-i Burusa’da Sultān Murād-ı Şānī Cāmi’i Şerīfinde imām ve ḥazret-i Emīr *ḳuddise sırruhu’l-ḥaṭīb*²⁰¹⁰ Cāmi’i-i münīrinde Ḳayın Pederleri Şeyḥ Meḥemmed Efendi yerine ḥaṭīb-i zevī’l-iḥtirām olup sinn ü sālī mi’e-i kāmīleye vāşıl pīr-i rūşen-dil-i celīlū’l-ḥaşā’il idi. Biñ altmış bir tārīḫinde ‘azm-i ‘uḳbā edip Ḥamza Beg ḳurbunda meḳābirde medfūn ve raḥmet-i İlāhiyye’ye maḳrūndır. Rivāyet olunur ki merḥūm mesbūḳu’z-zikriñ tercemesi meşāyih gürūhında nigāşte-i kilḳ-i bedī‘ü’r-raḳam olan Kūsec ‘Ömer-zāde Şeyḥ Ḥasan Efendi ile bir iki ḳazīyye da‘vāları imtidād bulup ḥilāl-i keş-me-keşde biri birlerine itāle-i lisān etmeleriyle ol ‘ahdda Sultān Murād-ı Şānī müderrisi iftiḥārü’l-‘ulemā’i’l-‘izzām ve muḥtāru’l-fuḳalā’i’l-kirām Meḥemmed Efendi’ye ḥiṭāben emr-i ‘ālī vārid²⁰¹¹

²⁰⁰⁸ 344b KA

²⁰⁰⁹ 339a AE

²⁰¹⁰ Yüce sırrı kutsansın.

²⁰¹¹ 345a KA

olup bi-hasebi's-şer' da'vâları istimâ' ve mâ-beynlerine fayşal verilmek için Câmî-i Kebîr'de 'âmme-i 'ulemâ ve e'ime vü huṭabâ ve a'yân u eṣrâf huzûrında 'aḳd-i meclis-i şer' olunup haşmân-ı mezkûrânîñ iddi'âları ma'lûm olduğda mezbûr Şeyḫ Ḥasan taḡlîṭ-i ikrârı mûcibince ta'zîr-i şedîde taslîṭ olmağın ba'de'l-yevm kürsî-i va'ḫdan men'ine ḫaṭîb-i mezbûr yedine ḫicret-i şer'îye olmuştur. Bu maḳûle umûr-ı dîniyyede ziyâde ḡayûr u cesûr idi.

Hâcılar Câmî'i İmâmı Re'îsü'l-Küttâb Ḥaṭṭâṭ Yûsuf Efendi:

Maḫrûse-i Burusa'da na's-ı rahmet-naḳşı mestûr türâb-ı ḳabr-i pûr-nûr ve terceme-i laṭîfeleri bâlâda mestûr²⁰¹² Şeyḫü'l-İslâm Esîrî Meḥemmed Efendi Ḥazretleriniñ 'abd-i müştērâsı ve bûstân-ı behcetiñ serv-i bâlâsı Yûsuf Efendi'dir. Çâh-ı cehl ü taḳlîdden ḫurûc ve 'azîz-i Mısr-ı ma'ârif olmağla pây-e-i vâlâya 'urûc edecegi mevlâları mevlânâ-yı müşârun ileyiñ ma'lûm-ı zamîr-i daḳîḳa-dânları olduğda tâziyâne-i terbiye ile taḫşîl-i 'ilm ü kemâle sevk bâdiye-peymâ-yı heves ü hevâ olmadan men' ü 'avḳ etmegın mezbûr daḫı istiḫşâl-i hûner ü ma'ârif mâ'il evvelâ ḫaṭṭ-ı ta'lîḳ temeşşûḳ edip ḫoş-nüvîslıkde ḡıḫta-fermâ-yı emâşîl olmuş idi. Fenn-i şakk ü inşâda şâḫib-i yed-i ṭûlâ olmağın bâb-ı maḫkeme-i Burusa'da yigirmi seneden mütecâviz re'îsü'l-küttâb ve maḫrûse-i merḳûmede Hâcılar Câmî-i şerîfinde cihet-i imâmet ile revnaḳ-efzâ-yı miḫrâb olup bu ḫâl üzre gûzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yüz otuz dört sâlinde sicillât-i 'ömri maṭvî ve rûḫ-ı laṭîfî biḫîşt-i berjîniñ reh-revi oldu. Hâcılar Câmî-i ḳurbunda reh-gûzârda vâḳı' olan ḫazîrede²⁰¹³ medfûndır. Merḫûm-ı mezbûr umûr-dîde-i kâr-âzmûde merd-i 'âḳil ü leḫb bir zât-ı şerîf kâmil ü edîb idi. Kilk-i güher-rîzleri ile vâfir kütûb-i nefîse ketb ü taḫrîr ve ḫaṭṭ-ı ta'lîḳ ile mu'arreb bir Kelâm-i Ḳadîm ve iki 'aded *Kitâb-ı Muḫammediyye* taṣṭîr eylemişdir.

Câmî-i Kebîr İmâmı 'Abdu'r-Raḫîm Efendi İbni Ḥalîl Efendi:

Maḫrûse-i Burusa'da Ḥalîl Efendi-nâm bir zât-ı sûtûde-şîfât şulbundan pertev-fiken-i 'âlem-i zuḫûr ve ikmâl-i 'ilm ü 'irfâna sa'y-i mevfûr ve Câmî-i Kebîr İmâmı 'Abdu'r-Raḫîm Efendi meşḫûr olmuş idi. Maḫmiyye-i mezbûrede şeyḫü's-şüyûḫ ve menba'-i yenâbî'ü'l-fütûḫ Şeyḫ Aḫmedü'l-Ġazzî *ḳuddise sırruhu'l-'azîz*²⁰¹⁴e dâmâd-i zevi'l-ibtihâc ve bâzâr-ı i'tibârde kâlâ-yı 'izz ü şânı revâc bulup Burusa'da Sultânîyye müderrisi Vâñî-zâde Aḫmed Efendi'niñ²⁰¹⁵ taḫrîḳ ü ifsâdıyla zümre-i muta'aşşıḫın cemâ'atle Ḳadr namâzını men' ü def'e şerâre-pâş-ı furşat-bîñ olmağla biñ yüz on dört Ramazân-ı şerîfinde Ḳadr-namâzı vaḳ'asında Câmî-i Kebîr'de nevbet-

²⁰¹² 339b AE

²⁰¹³ 345b KA

²⁰¹⁴ Aziz sırrı kutsansın.

²⁰¹⁵ 340a AE

i imāmet bunlarıñ olup bi-izni'llāhi te'ālā ol tūfān-ı belādan kenār-gır-i selāmet olmağın vaq'a-
i hevl-engizden şoñra yigirmi bir sene miqdārı hıdmet-i imāmeti icrāda ihtimām be-her sene
leyle-i Qadr'de şalāt-ı mezbūreyi nezr ederek cemā'atle ihyā vü ifāya kıyām üzre iken
'ākıbetü'l-emr biñ yüz otuz beş sālinde āşāmıñden-i şarāb-ı menūn ve Biñarbaşı Meķābiri'niñ
Kuzğuncık tarafında olan sāhada medfūn oldı. Maħdūm-ı mihterleri Aħmed Efendi pederleri
yerine Cāmi'-i Kebır'de hıttıb ü imām iken biñ yüz seksen yedi sālinde 'āzim-i dārü's-selām
olup maħdūm-ı kihterleri Süleymān²⁰¹⁶ Efendi Murād-ı Şāñj Cāmi'-i Şerifinde hıttıb-i nağme-
serā iken biñ yüz seksen tokuz senesinde vefāt edip pederleri civārında medfūnlardır.

Cāmi'-i Kebır İmāmı Kürd-zāde Hıttāt İbrāhım Efendi:

Medjine-i Burusa'da e'imme-i kirāmdan olup biñ yüz senesinde vefāt eden Kürd Muştafā
Efendi-nām bir merd-i pūr-ihtirāmıñ ferzend-i sa'd-āhterleri ve biñ yüz on sekiz tārıhinde
Erzurūm Kāzısi iken rūh-ı latıfı hāhinde-i temāşā-yı Hūr u Gılmān ve tālīb-i seyrān-ı kuşūr-ı
cinān olup cesedi anda āsūde-i laħd-ı rahmet-i Rahmān olan şā'ir-i şırın-zebān Kürd-zāde
Meħmed Tālīb Efendi merħūmuñ birāder-i 'ālī-güher-i kihterleri Kürd-zāde İbrāhım Efendi
Hızretleridir. Yegān yegān tahşıl-i ma'ārif ve nağdjine-i evkātını tekmiñ-i hünere şārif olup
zümre-i hoş-nüvīsānıñ²⁰¹⁷ ser-bülendi maħmiyye-i İstanbul'da Koca Muştafā Paşa zāviyesi
hariminde medfūn olan hıttāt Hāfız 'Oşmān Efendi Hızretlerinden temeşşük-i hıtt-ı nesh ü
şülüs ü celı edip mūmā ileyhden me'zūn u mücāz ve fenn-i hūb-nüvīsıde 'ābir-i kanțara-i taklīd
ü mücāz olup üstād-ı nādire-i devrān ve beyne'l-hıttātın müşārun bi'l-benān olmuş idi. Vākı'ā
tahriş eylediği kıta'āt-ı latıfe hıtt-ı ruhsār-ı dil-berān-ı mehveşāndan eltaf ve terkım ü tastır
buyurduğı murakka'āt-ı münjfe zūlf-i 'ıtr-feşān-ı hūbān-ı dil-keşāndan enzaş idüğü erbābı
'inde müsellem ü maķbūl ve aşhābı katında maħfūz u ma'mūl idi. Maħrūse-i mezbūrede
Cāmi'-i Kebır'de pederleri Muştafā Efendi yerine İmām-ı Şāñj ve Sultān Orhan Cāmi'-i lāmı'ü'l-
envārında hıttıb-i dil-keş-i Ağāñj iken biñ yüz kırk dört tārıhinde gezlik-i ser-tıız-i ecel vücūd-ı
pūr-sūdın şahıfıe-i şühūddan terāş ve Deveciler Meķābiri'nde mevtāya ayakdaş eyledi.
Merħūm-ı mezbūr bi'l-'aşıyyi ve'l-ibkār tahriř ü kitābet ve tullābe fenn-i hıttı²⁰¹⁸ ta'lim ü irā'et
ile evkāt-güzār idi. Ba'z-ı ehl-i vukūfdan mervıdır ki pederleri Kürd Muştafā Efendi şāhibü't-
tercemeyi ve diğır ferzendleri Tālīb Efendi'yi kūdek hırde-sāller iken kıdvıe-i erbābü'z-zıyāde
ve zūbde-i aşhābü'l-'ibāde kuţbu'l-'ārifin Şeyh İbrāhım Efendi el-müştehir bi-Üftāde-zāde
Hızretleriniñ hūzūr-ı fā'izü'n-nūrlarına mażhar-ı himmet-i 'aliyyeleri olmağ için irsāl ederler

²⁰¹⁶ 346a KA

²⁰¹⁷ 340b AE

²⁰¹⁸ 346b KA

birâderân-ı mezbûrân dağı şeref-i dest-bûs-ı ‘azîz-i müşârun ileyh ile müşerref olduklarında piş-tahtlarından bir mikdâr nebât şekkeri ve bir hâme-i siyâh-câme ihrâc edip ol hâme-i vâsıtı Nijâdî²⁰¹⁹ İbrâhîm Efendi’ye ihdâ ve nebât şekerini dağı Tâlib Efendi’ye i’tâ edip hâzret-i ‘azîz-i *kuddise sirruhu’l-metîn*²⁰²⁰ biriniñ hattât-ı hoş-nüvis olmasını îmâ ve âheriñ şâ’ir-i şîrîn-zebân olacağın inhâ eylemiş ve fi’l-hakîka mâdiñ-i merâm-ı ‘aliyyeleri üzre şüret-nümâ olmuştur.

Hişâr Câmî’i İmâmı Es-Seyyid ‘Abdü’ş-Şamed Efendi:

Tercemesi bâlâda mürûr eden Vâ’iz ‘Abdu’llâh Efendiniñ ferzend-i bihterleri ve Câmî’-i Kebîr’de kürsî-pîrâ-yı va’z u tezķir Şeyh Seyyid Nûrû’d-dîn Efendi’niñ birâder-i sâmi-ķadrleri olup biñ yüz otuz sekizde ‘âzim-i dârû’l-beķâ olan Es-Seyyid Mehemmed Efendi’niñ maħdûm-ı fütüvvet-mu’tâdları Es-Seyyid ‘Abdu’ş-Şamed Efendi’dir. Hûrşîd-i vücûdı maħrûse-i Burusa’da tâlî ü rahşân ve bûstân-ı siyâdetde bir serv-i sehî hîrâmân ve tûtî-i şukker-hâ-yı gûyân olduķda maħrûse-i merķûmede Hişâr Câmî’inde imâm ve muktedâ-yı enâm u akrân u neẓâ’iri ile ülfet ü şoħbet ederek gûzârende-i eyyâm iken biñ yüz elli târiħinde rûh-ı şerîfi ‘âzim-i dergâh-i Rabb-i Şamed ve cesed-i latîfi Zindânķapısı meķâbirinde pederi ķurbunda mestûr-i ħuce-re-i merķad oldu. Merħûm-ı mezbûr e’imme-i kirâm miyânında meşhûr şâħib-i meħâsin-sîret ehl-i dâniş ü ülfet bir zât-ı niķ-şîfât idi.

Tuz Bâzârî²⁰²¹ Câmî’i İmâmı Hattât Eş-Şeyh Muştafâ Efendi:

Maħrûse-i Burusa fevķinde kâ’in cebel ķurrâlarından bir ķaryede nümâyende-i dîdâr olup ba’deẓîñ medjîne-i mezbûreye nehẓat ve anda tavaţţun u ķarâr edip zâtında kemâl-i ķâbiliyyet ve kesb-i ma’rifete ķudret olmağın bâlâda mestûr ‘Ayn-ı Ekber Şeyh Mehemmed Efendi Hâzretlerinden ‘ulûm-ı nâfi’a kırâ’atına mübâderet ve ânifen tercemesi mürûr eden Kürd-zâde İbrâhîm Efendi’dan hatt-ı²⁰²² nesh ü şûlûs ü celîyi ta’allûm edip aħz-ı izz ü icâzet etmiş idi. Maħrûse-i merķûmede Bâzâr-ı Milh Câmî’inde imâm ve şem’-i miħrâb-ı ‘izz ü ihtirâm iken biñ yüz elli yedi sâlinde dem-i ħayâtı beste ve ħoķķa-i vücûdı şikeste olup câmî’-i mezbûr sâħasında defîn-i ķabr-i pûr-nûrdur. Merħûm-ı mezbûr müceddid ü sâ’î ve tarîķ-i tekşîr-i âşârı merâ’î fu’âd-ı vera’-mu’tâdi sûy-ı erbâb-ı taşavvufa rûbûde ve âyîne-i derûnı muħabbet-i meşâyîğ-i kirâm ile zi-dûde olup küberâ-yı tarîķat-i Nakşbendiyye’dan Buħârâyyü’l-aşl Şeyh Murâd Efendi *kuddise sirruhu’l-azîz*²⁰²³den aħz-ı dest-i inâbet ve seyr ü sülûka ‘azîmet etmiş ve ķalem-i ħuceste-raķamlarıyla Muşhâf-ı Keşîre tahriş ve kütüb-i vefîre terkîm ü taştîr edip

²⁰¹⁹ 341b AE

²⁰²⁰ Sağlam sırrı kutsansın.

²⁰²¹ 347a KA

²⁰²² 341b AE

²⁰²³ Aziz sırrı kutsansın.

müzehheplik hırfetinde hod şāhib-i yed-i tūlā olmağın mānend-i Mānı nuķūş-ı mütenevvi'e ile şahāyif u evrākı tezhib ve keşret-i 'ibādet ü t'at ile ahlāk-ı reddiyesin tezhib eylemiştir.

Hudāvendigār Ġāzī Cāmi'i İmāmı Haṭṭāt Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusa ḥāricinde Çekirge-nām maḥall-i dil-güşāda 'unķūd-ı vūcūdı bāğ-ı kevnde peydā ve ḥadīka-i leṭāfetde bir serv-i keşide-i bālā olduķda ma'rifet ü hūner semtine 'āzim ve Āşım Muşṭafā Efendi merḥūmuñ meclisine mülāzım olup ḥaṭṭ-i ta'likī anlardan ta'allūm ve daķā'ik-i²⁰²⁴ ḥaṭṭı tefehhüm edip bi'l-āḥire icāzet-yāb ve vuşul-i murād ile meserret-me'āb olup maḥall-i feraḥ-fezā-yı mezkūrda Hudāvendigār Ġāzī Haṣretleriniñ binā buyurduķları cāmi'-i medrese-tev'em-i şerifde İmām-ı muḥterem ve ḥidmet-i mezbūrı te'diye vü ifā ile muğtenem iken biñ yüz yetmiş üç senesinde sem'-i rūhına şadā-yı İrci' vāşıl olduķda lebbeyk-zen-i icāzet ve 'āzim-i fushat-serāy-ı cennet olup Mevlūdī Şeyḥ Süleymān Efendi Haṣretleriniñ²⁰²⁵ meşhed-i sa'ādetleri kurbunda mütevārj-i ḥāk-i mezār-ı mağfiret-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr şadā-yı ḥūb-edā ile kīrā'at-ı Qur'an'da meşhūr u mevşūf cūd u seḥā ile ma'rūf der-i ḥānesi güşāde aḥbāb u müsāfirine ikrāmı ḥadden ziyāde idi.

Sultān Orḥan Cāmi'i Haṭṭibi Haṭṭāt Taybī Muşṭafā Efendi:

Medjine-i Burusa'da bir aṭyeb-i sātde ḳadem-zen-i sāḥa-i vūcūd ve lābis-i libās-ı muṭayyeb-i şühūd olup Üskūdārī Hüdāyī Şeyḥ Maḥmūd Efendi *ḳuddise sirruhu'l-vedūd*²⁰²⁶ıñ ḥulefā-yı kīrāmlarından olup terceme-i şerifesi bālāda meşṭūr Şeyḥ 'Abdu'r-Raḥīm Efendi Haṣretleriniñ aḥfād-ı zevi'l-emcādından Taybī Muşṭafā Efendi denmekle meşhūr bir zāt-ı ḥuceste-mevfūrdır. Taḥşil-i ma'ārifeye cidd-i keşir-i vefir edip maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da Şeyḥü'l-İslām Ekşiaş-zāde Veljyyü'd-djīn Efendi merḥūmdan ta'allūm-ı ḥaṭṭ-ı ta'lik etmegin fenn-i mezbūruñ daķāyıkına vāşıl ve ḥaķāyıkına mā'il olduķda müşārūn ileyḥden aḥz-ı icāzet ve maḥrūse-i Burusa'da ṭālibjine heftede iki gün ta'līm ü irā'et ve ḥaṭāların tenbīḥ ü işāret edip maḥrūse-i merķūmede Ebū İşḥāk Kāzrūñj *ḳuddise sirruhu'l-ālj*²⁰²⁷ rūḥ-ı laṭif çün binā olunan Cāmi'-i şerifde imām ve Sultān Orḥan Ḥān Ġāzī Cāmi'-i laṭifinde ḥaṭṭib-i pūr-iḥtirām olup²⁰²⁸ dem-ā-dem taḥrīr ü kitābet ile evķāt-güzār ve ḥaṭṭ-ı ta'likde merci'ü'l-küll olmaķ kendülere māye-i iftiḥār iken biñ yüz yetmiş dōrt sālinde vedā'-ı 'ālem-i fāñj ve 'azm-i biḥişt-i cāvidāñj

²⁰²⁴ 347b KA

²⁰²⁵ 342a AE

²⁰²⁶ Vedūd (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

²⁰²⁷ Yüce sırrı kutsasın.

²⁰²⁸ 348a KA

eyleyüp Deveciler Mekâbiri'nde defn ve rahmet-i vâsi'a-i hakka karındır. Merhûm-ı mezbûr hakka ki fenn-i haṭda üstâd-ı kâmil ve mümtâz-ı emâşil idi.

Ḥazret-i Emîr Ḥaṭîbi 'Alî Efendi:

Kaşaba-i İnegöl'de 'Alî Beg-nâm bir merd-i be-nâm şulbundan zuhûr ve maḥrûse-i Burusa'ya 'ubûr ü mürûr edip²⁰²⁹ bir miqdâr taḥşîl-i hüner ü ma'ârif eyledikde Ḥazret-i Emîr Ḥiṭâbeti maḥlûl olmağın bâ-imtiḥân câmi'-i 'azîz-i müşârun ileyhde ḥaṭîb-i dil-keş-nağam ve müfettiş maḥkemesinde olan küttâbe-i riyâset ile mükerrrem ve ḥazret-i Emîr Sulṭân Câmî'inde imâmet ile daḥı muḥterem olmuş idi. Altmış seneden mütecâviz ḥidemât-ı mezbûrede imrâr-i evkât ü sâ'ât üzre iken biñ yüz seksen ṭokuz sâlinde târik-i bisât-ı ḥayât ve 'âzim-i cennât-ı 'aliyyât olup Ḥazret-i Emîr Maḥberesi'nde âsûde vü defndir. Merhûm-ı mezbûr pîr-i meḥîb münevverü'l-meşîb 'ömri ṭoksanı tecâvüz etmiş bir zât-ı 'acîb ü ğarîb idi.

Ḳavaḳlı Câmî'i İmâmı Ḳanḳarpuz-zâde Ḥaṭṭât Es-Seyyid Aḥmed Efendi:

Baṭṭîh-i vücûdî bûstân-ı dilistân-ı Burusa'da Ḥâce Meḥemmed Ḳaramanî Maḥallesi'nde sâdât-ı kirâmdan Ḥaffâf Ḥâcî Ḥalîl-nâm bir recûl-i şerâfet-ittisâm şulbundan zuhûr ve Ḳanḳarpuz-zâde Es-Seyyid Aḥmed Efendi denmekle meşhûr idi. Râh-ı taḥşîl-i ma'ârifde şitâbân ve ḥânût-ı ehl-i kemâlde hinduvâneveş ğalṭân olmağın üstâd-ı dakîḳa-şinâs Ḥaffâf İsmâ'îl Efendi merhûmdan ḥaṭṭ-ı nesh ü şülûş ü celîyi temeşşûḳ edip cevdet-i ḥaṭṭ ile ma'lûm-ı nâs olup mûmâ ileyh İsmâ'îl Efendi'den me'zûn ü mücâz²⁰³⁰ ve kendi daḥı sâ'ir-i telâmiḳ ü ṭullâba ta'lîm ü irâ'et etmekle heves-kârân-ı 'ilm-i ḥaṭṭ 'indinde ser-efrâz olmuş idi. Velâdet eyledigi maḥalleden ḥişâr-ı maḥrûse-i merḳûmeye nehât ve Ḳavaḳlı Maḥallesi'nde Cizyedâr-zâde ḳonağı civârında olan mescidiñ imâmeti vazîfesiyle ḳanâ'at edip ḥidmet-i mezkûreyi edâya ḳıyâm ve taḥrîr ü terkîm ile gûzârende-i leyâl ü eyyâm iken biñ yüz ṭoksan bir sâlinde ḳırtâs-ı ḥayâtı dest-i ecelde çâk ve cesed-i laṭîfi Bıñarbaşı'nda mestûr-ı zîr-i²⁰³¹ ḥâkdir. Merhûm-ı mezbûruñ ḥaṭṭı ḥaṭṭ-ı üstâdân-ı eslâfa muṭâbîḳ ve eṭvâr-ı meḥâsin-şî'ârı ṭabâyi'-i ebnâ-yı zamâne muvâfîḳ idi.

Câmî'-i Kebîr İmâmı Bûlbûl Ḥâfîz 'Abdu'llâh Efendi:

Belde-i Anṭaliyye'de zâhir ü bedîd ve maḥrûse-i Burusa'ya gelüp âşiyâne-i râḥatı tecdîd edip ḥıfz-ı Ḳur'ân-ı 'azîmü's-şân ile ḳadr ü rif'ati mezîd oldukda maḥâriḳ-i cevâmî'-i belde-i mezbûrede imâmet eyleyüp bûlbûl gibi nağme-serâ ve leṭâfet-i şadâ ile memdûḥ-ı bay u gedâ

²⁰²⁹ 342b AE

²⁰³⁰ 348b KA

²⁰³¹ 343a AE

olup bi'l-âhîre Cāmi'-i Kebîr-i vâcibü't-tevkîrde Kara Hızrlı-zâde Halîl Efendi ferâğından imâm ve gitdigi mecâlis ü maḥâfilde mergûb-ı enâm olmağın bu hâl üzre imrâr-ı şühûr u a'vâm ederken biñ yüz toḡsan iki senesinde maṭ'ûnen şehîd ve 'âzim-i bihişt-i cāvîd olup Bînarbaşı Mekâbiri'nde defîn-i zîr-i ġabrâ ve şînâver-i deryâ-yı mağfîret-i cenâb-ı Kibriyâ'dır. Merḥûm-ı mezbûr şâf-derûn sevdâ-yı 'aşk ile hâli diğergün cûvânân-ı ḥûb-rüyâne mâ'il ve ḡanda bir 'işvekâr görse 'aklı zâ'il olur ise de her hâlde pâk-dâmen ü nazâr ve 'iffet ü istikâmet ile şöhrever idi.

Murâd-ı Şânî Cāmi'-i Ḥaṭṭîbî İbrâhîm Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da Murâdiyye Maḥallesi'nde pâ-nihâde-i süllem-i bâlâ-yı vücûd ve revnaḡ-dâde-i cevâmî'-i²⁰³² 'âlem-i şühûd olan İbrâhîm Efendi'dir. Ḳadem-be-ḡadem ḡâ'iz-i minber-i fehm ü iḡkân ve ḡuṭbe-i belîğâ-i rüşd ü sedâd ile mecmû'a-i derûnî peyzîrûfte-i 'unvân olduḡda 'ulemâ-yı 'aşrıñ nezd-i tedrîş ü taḡḡiklerinden bi-ḡadri'l-istiṭâ'a taḡşîl-i 'ilm ü kemâl ve Sultân Murâd-ı Şânî Cāmi'-i envâr-ı lâmi'leriniñ maḡlûldan ḡiṭâbetine neyl ile muḡaşşalû'l-âmâl olmağın niçe şühûr u sinîñ Cāmi'-i Ḥazret-i müşârun ileyhde ḡaṭṭîb-i mu'ciz-âyîñ ve ekşer-i evḡât şalât-ı²⁰³³ mefrûzayı daḡı cemâ'atle te'diye vü iḡfâ ederek kâm-bîñ iken biñ iki yüz on beş târîḡinde bi-emri'llâhi te'âlâ minber-i ḡayâtdan fütâde-i türâb-ı ecel ve Beşikciler ḡapusu ḡurbunda vâḡı' mezâristânda ġunûde-i gehvâre-i mağfîret-i Ḥudâ-yı 'azze ve cell olmuşdur. Merḥûm-ı mûmâ ileyhiñ maḡdûm-ı mihterleri Meḡemmed Sa'îd Efendi medîne-i Burusa'da ma'dûd zûmre-i müderrisîñ-i meḡâsin-nümûddan olup Murâdiyye Maḥallesi'nde olan ḡâne-i vâlid-i mâcid-i mûkerremlerinde iskân ve pîrâye-i âdâb u vaḡâr u meskenet ile maḡbûṭu'l-aḡrân iken biñ iki yüz yigirmi toḡuz sâlinde semt-i beḡâyâ ḡırâm ve peder-i muḡteremleri civârında ittiḡâz-ı maḡâm etmişdir. Diğeri necl-i kihterleri Ḥaṭṭîb-zâde Muşatafâ Efendi şâḡib-i 'ilm ü kemâl ve maḥrûse-i Burusa'da şumurde-i ġürûh-ı müderrisîñ-i fezâ'il-iştîmâlden olup olduḡca rüşd ü feṭânet ve cerbeze vü cesâret erbâbından olmaḡla kibâr-ı belde ile âmîziş ü iḡtilâṭ-ı keşret-i verziş mülâbesesiyle ḡâne-i pederlerin terk ile belde-i mezbûrede maḡkeme Cāmi'-i Şerîfi civârında tedârûk-i me'vâ-yı ârâm ve giderek vücûh-ı velâyet-i ta'dâdına idḡâl ile be-kâm ve nüfûz-ı kelâm ile nâ'il-i merâm olmuş ise de ber-vefḡ-i dil-i âmâl mehcûr-ı şâhid-i ġinâ-yı aḡvâl olmaḡla ġâyet²⁰³⁴ mâ fi'l-bâl ṭarîḡ-i Mevleviyye duḡûl ile kesb-i refâh-ı ḡâle heves-kâr ve biñ iki yüz otuz beş senesinde Isbartalı 'Alî Paşa merḡûmuñ zamân-ı şadâretinde şefâ'at ü recâsiyla 'Ayıntâb ḡazâsına dest-resle şeref-medâr ve biñ iki yüz kırḡ sekiz târîḡinde

²⁰³² 349a KA

²⁰³³ 343b AE

²⁰³⁴ 349b KA

Filibe kazası mevleviyetiyle ber-murād olup sene-i merķūmede ešnā-yı hūkūmetinde sicill-i hayātı dest-i ecelde çāk ve belde-i²⁰³⁵ Filibe’de defīn-i zīr-i hāk olmuşdur.

Nu’mān-zāde Hāfız Meħemmed Emīn Efendi:

Maħrūse-i Burusa’da e’imme-i kirāmdan Bedrū’d-dīn İmāmı denmekle şehīr Nu’mān Efendi-nām pīr-i vācibū’t-tevkīriñ necl-i fażīletmendi Nu’mān-zāde Hāfız Meħemmed Emīn Efendi’dir. Belde-i mezbūrede şulb-i mūmā ileyhden meclis-i vūcūd-ı ‘ālem-i şühūda şeref-baħş-ı vūrūd ve refte refte mefhūm u me’āl-i rūşd ü sedād kitāb-ı nāşiyesinde rū-nümūd olduķda muķtezā-yı tevfiķ-i İlāhiyye ‘āzim-i semt-i ‘ulūm-i āliyye olmağın şehīr-i mezkūrda Münzevī ‘Abdu’llāh Efendi Hāzretlerinden muķaddimāt-ı ‘ilm-i ‘Arabıyye’yi kırā’at ve tercemesi bālāda meşūr ‘ulemā-yı fezā’il-mevfūrdan Geyveli El-Hāc ‘Alī Efendi ve sā’ir-i fūhūlūñ nezd-i ifādelerinde ders ve derūnı tekrīr ü tevfiķe mūbāderet edip ikmāl-i fażl u kemāl ile zāt-ı şerīfi mecmū’a-i külliye-i ‘avārif ve gencīne-i envā’-ı ma’ārif olduķdan şoñra ehl ü erbābından ‘ulūm-ı hendeseyi daħı eṭrāfiyla ta’allūm ü tefatṭun ve ‘ilm-i irtifā ile fūnūn-ı kūrre-i felekiyyeyi bi-temāmihi teferrūs ü tefettūn etmekle müceddeden tahtalar içādına ķādir ve kūrre-i felekiyye ihtirā’ına muķtedir olup vālid-i²⁰³⁶ muħteremleri gibi hāne-i sa’ādetleri civārında Bedrū’d-dīn Cāmi’-i Şerīfinde geh ü gāh ḥasbeten li’llāh imām-ı be-nām ve Kayğan-zāde Cāmi’-i envār-ı lāmi’inde ders-i ‘ām ve meşāyiḥ-i Nakşbendiyye’den mürşid-i āgāh Şeyḥ Emīn Efendi *ķuddise sırruhu’l-‘azīz*²⁰³⁷den uşūl-i meslek-i Nakşbendiyye üzre aḥz-ı nisbet ü inābet etmegin evrād u ezķāra müdāvemet ile ‘āzim-i şeh-rāh-ı ‘irfān u ḥaķīķat iken biñ iki yüz on sekiz sālinde müteveccih-i dergāh-ı İlāh ve cesedi Deveciler Mezāristāni’nda ķurb-i peder-i büzürgvārlarında defīn-i hāk-i siyāhdır. Merḥūm-ı mezbūr fażl u kemāl²⁰³⁸ ile meşhūr ehl-i ni’met yārān-ı ma’ārif-āşnā ile mā’il-i ūns ü ūlfet şāhib-i mihr-i vefā mālik-i şīme-i cūd u seḥā şadā-yı bülend-edāsı hūb ve tilāvet-i nazm-ı celīli cümle ‘indinde mergūb ḥaķķ-cū-yı leṭā’if-gū meḥāsinü’l-ḥışāl bir zāt-ı nādirü’l-mişāl idi.

Hudāvendigār Ğāzī Ḥatībī Hāfız Eyyūb Efendi:

Bilād-ı Anaṭolu’dan Uluborlu-nām kaşabada rū-nümā ve refte refte be-vech-i mertebe-i rūşd ü sedāde ķadem-resā olup taḥşīl-i ‘ilm ü kemāl içün fersūde-i ‘atabe-i ‘ulemā olmaķ üzre ma’den-i fużalā-yı ma’ārif-intimā olan maħrūse-i Burusa’ya ‘inān-ı esb-i hicreti irḥā ve visāde-i ḥüsn-i iķāmete istinād u ittikā etdikde Kelām-i Ķadīm-i Rabbū’l-İnāmı ‘ale’l-vech-i itķān ḥıfz

²⁰³⁵ 344a AE

²⁰³⁶ 350a KA

²⁰³⁷ Aziz sırrı kutsansın.

²⁰³⁸ 344b AE

u ezber ve ‘ilm-i kırā’at u vücūhātı Şeyhü’l-Ḳurrā Mü’mîn-zāde Efendi’den deryüzeger olmağın ‘ilm-i mezkûrdan aḥz-ı ızn ü icāzet ile beyne’l-akrân mu’azzez ü muvaḳḳar olduğdan soñra maḥrûse-i merķūmede pîrāye-baḥşā-yı mesned-i tedrîs ü taḥkîk ve şeref-efzā-yı rûtbe-i ta’lîm ü taşdıḳ Dāye Ḥatun Cāmi’i İmāmı El-Ḥāc Aḥmed Efendi Ḥazretleriniñ dā’ire-i ‘aliyyelerine çihre-sāy-ı duḥûl ve rāh-ı²⁰³⁹ taḥşîlde der-kār olan çille vü meşakḳate mānend-i Eyyûb şābir u ḥumûl olarak müşārun ileyhden iktibās-ı envār-ı ‘ulûm ve ictilāb-ı esrār-ı fūhûm etmekle cerāyid-i dil ü cānı māl-ā-māl cevāhir-i hüner ü ma’rifet ve kemāl-i dāniş ile kesb-i şöhret etmiş ve maṭālib-i dîniyyeniñ kaṭ’ā ḥāşişgeri olmayup ikbāl-i pāder-rikāb-ı fāniyyeden biri ve seccāde-i ‘ibādet ü ḳanā’atıñ bir zāt-ı ma’ālî-güsteri olmuş bulunduğundan Cāmi’-i Kebîr ḳurbunda olan mu’allim-ḥānede visāde-güzîñ ve niçe sinîñ mu’allim-i ebnā-yı müslimîñ olup vücūd-ı pür-sūdında yümn ü bereket mevcūd olmağın kendülerden²⁰⁴⁰ ta’allûm-i Ḳur’ân eden etḫāl-i nûrsāniñ ekşeri eşrāf-ı ümmeti ḥamletü’l-Ḳur’ân-ı me’āl-i sa’ādet-‘unvânına mazhariyetle mes’ûd olmuşlardır. Biñ iki yüz toḳuz târîḫinde Veled-i Enbiyā maḥallesı Mescidi İmāmı Aḥaveyn Ḥāfız Aḥmed Efendi maḥlûlından merḥûm-ı bihişt-ḳarār Gāzî Ḥudāvendigār Ḥazretleriniñ Çekirge’de vāḳı’ cāmi’-i lâmi’ü’l-envārında ḥaṭîb-i ‘adîmü’l-emşāl ve ez-cān u dil te’diye-i ḥidmet-i mezkûrede dāmen-der-miyān-ı iştiḡāl iken biñ iki yüz on toḳuz târîḫinde ‘āzim-i dārü’s-selām olup Deveciler Mezāristānı’nda ḳurb-ı maḡsel-i ğurebāda ittiḥāz-ı maḳām rahmet-i kerîmü’l-‘allām etmiştir. Merḥûm-ı mezbûr sipihr-i ‘ulûm u fażîletde bedr-i lâmi’ ‘ale’l-ḥuşûş kırā’at u vücūhātda şāni-i imām-i nāfi’ olup şālih ü dîndār zîver-i verā’ ü takvā ile nām-dār şalāt-ı zuhr u ‘aşr-ı Cāmi’-i Kebîr’de cemā’atle edā etmekle eyyām-güzār vakûr u edîb bir pîr-i münevverü’l-meşîb idi.

Ḥişār Cāmi’i İmāmı El-Ḥāc Ḥāfız Meḥammed Efendi:

Medîne-i Burusa’da medrese-nişîñ ve tālib-i ‘ilm ü şerîf-i sa’ādet-āyîñ olan bir zāt-ı sûtûde-ḥişālîñ²⁰⁴¹ şulbundan ‘ālem-i şehādete pā-nihāde ve ḳayd u bend-i tufûliyyetden āzāde olduğda ḥıfz-ı Ḳur’ân-ı ‘azîmü’s-şānda mā-ḥaşal iktidārını icrāda ve ‘ulemā-yı ‘ahdiñ mecālîs-i ifādelerinden ‘ulûm-i idrāk ü ‘irfānı istifāde etdikden soñra pādşāhān-ı ‘izāmıñ ser-efrāzı Sulṭān Ḥudāvendigār Gāzî Ḥazretleriniñ ḥişār-ı Burusa’da binā vü ihyā eyledigi cāmi’-i laṭîfleriniñ imāmeti dest-res olup evḳāt-i ḥamse ḥidmet-i lāzîmesini te’diye vü ifāda olmağla miyān-ı şıḡār u kibārda Ḥişār Cāmi’i İmāmı denmekle şöhret-dādedir. Yigirmi iki def’a tavāf-ı beyt-i Ḥudā²⁰⁴² ve ziyāret-i ravza-i muṭahhara-i Sulṭānü’l-Enbiyā sa’ādetine nā’il ü fā’iz ve bir

²⁰³⁹ 350b KA

²⁰⁴⁰ 345a AE

²⁰⁴¹ 351a KA

²⁰⁴² 345b AE

def'ada Çekirge'de müsâferete muķım olan Sinop Vâlisî Süleymân Paşa merhûmuñ huzûrında altı sa'ât müddetde bilâ-sehv ü hâṭâ ḥaṭm-i Ḳur'ân-ı kerîm etmekle beyne'l-huffâz rûtbe-i şeref-i 'uzmâyı ḥâ'iz olup vezîr-i müşârun ileyh ma'îyyeti ile niçe zamân bilâd u ḳaşabâtı pûyân olarak yine vaṭan-ı aşliyyesine 'avdet edip sinn ü sâli ḥadd-i tis'în güzêr eylemiş bir pîr-i rûşen-zamîr ve meḥâsin-i beyzâ ile vech-i pâki mânend-i mihr-i münîr iken bi-emri'llâhi te'âlâ biñ iki yüz yigirmi târîḫinde terk-i 'alâyıķ-ı fenâ ve murğ-ı rûḥu 'azm-i gülzâr-ı bekâ edip Bâbü's-Siccin ḳurbunda olan meḳâbirde defîn-i cevî-i ḡabrâ oldu. Merhûm-ı mezbûr şadâ-yı ḥûb-edâ ile tilâvet-i Ḳur'ân'da kemâl-i meleke ile meşhûr ehl-i ülfet ḥoş-şoḥbet târik-külfet dervîş-nihâd pâk-i'tiḳâd idi.

Câmi'-i Kebîr İmâmı Sâ'atci Es-Seyyid Ḥâfız İbrâḫîm Efendi:

Baḡdâd-ı bihişt-âbâd civârında ḳaşaba-i Süleymâniyye'de ḳadem-zen-i sâḥa-i vücûd ve bu takrîrce zümre-i Ekrâd'dan²⁰⁴³ ma'dûd olup hücum-ı tâ'ife-i sürḥ-serân ile murğ-ı âsâyiş ü huzûrları perân olmaḡın peder ü mâderi ile raḥş-i seyâḥate süvâr ve terk-i dâr u diyâr ve maḥrûse-i Burusa'da temekkûn ü ḳarâr etmişler idi. Mezbûr-ı mütercem naḳd-i 'ömrini ifnâ etmeyüp bir miḳdâr nişâb-ı ma'ârifden behrever ve pîşgâḥ-ı üstâd-ı feyz-iktinâhda Ḳur'ân-ı 'azîmü'l-ḳadri ḳavâ'id-i tecvîd üzre ezber edip zübde-i ḥoş-nefesân ve 'andelîb-i şîrîn-elḥân-ı gülşen-i Ḥazret-i Ḳur'ân olduḳda Câmi'-i Kebîr-i Yıldırım Ḥânî'de imâm-ı şânî ve sâ'atcilik ḥırefinde üstâd-ı bî-müdânî olmaḡın Câmi'-i mezbûr muşallâsı fevḳinde olan Taḥte Ḥân'ın ḥucerâtının birinde visâde²⁰⁴⁴-güzîni ma'îşet ve ḥıref-i merḳûme ile def'-i zarûret ve nevbeti günlerinde câmi'-i mezkûrde edâ-yı ḥidmet-i imâmet etmek üzre iken biñ iki yüz yigirmi bir sâlinde sâ'at-i 'ömri giriftâr-ı yed-i 'aḳreb-i zevâl ve âlât-ı ḥayât-ı zindeḡânîsi pâ-mâl-i ḳahr-ı celâl olup ṭaraf-ı bedende olan rûḥ-ı revân-ı 'azm-i dâr-ı cinân etmiş ve Şehre Küsdü Meḳâbiri'nde ittiḥâz-ı meḳân ile ahâlî-i şehristân-ı fenâya bi'l-küllîye küsmüştür. Merhûm-ı mezbûr aḳrân u emşâli miyânında meşhûr şâlih ü dîndâr kendi ḥâliyle meşḡûl bir pîr-i rûşen-zamîr idi.

Zümre-i E'imme-i Kirâmdan Ḳara Ḥâfız Aḥmed Efendi İbni el-Ḥâc 'Ömer:

Diyâr-ı feraḥ-âşâr-ı Anaṭolu'dan Saḳarya ḳazâsında merḳûm El-Ḥâc 'Ömer merhûmuñ şulbundan menziletgâḥ-ı âlem-i vücûda pîrâye-güzîni nüzûl ve ḳademe-i bâlâ-yı süllem-i rüşd ü sedâde ḥaṭve-peymâ-yı vuşûl ve ta'lîm-i üstâd-ı meḳârim-nihâd ile Ḥâfız-ı kelâm-ı İzed-i Yezdân ve mâlik-i dest-mâye-i 'ilm ü 'irfân bir zât-ı 'arâfet-meşmûl olduḳda muḳtezâ-yı sâ'îķ-i

²⁰⁴³ 351b KA

²⁰⁴⁴ 346a AE

taḳdīr-i Kirdgār terk-i ‘alāyık-ı dār u diyār²⁰⁴⁵ edip maḥrūse-i Burusa’ya sevk-i semend-i hicret ve sūnnet-i seniyye-i izdivāca iḳtifā vü mütā’ba’at ve belde-i mezbūrede tavaṭṭun u iḳāmet etdikde beliyye-i taḥşıl-i nafaḳa-i yevmiyye mülābesesiyle ba’z-ı cevāmi’-i belde-i mezkūrede vekāletle ḥaṭīb ü imām ve Şeker Ḥāce Cāmi’-i şerīfi muḥāzīsinde Mısrı Zāviyesi ittişālinde olan mu’allim-ḥānede dehān-ı zümre-i şıbyāne ḥalāvet-baḥş-ı ‘ilm-i Ḥazret-i Qur’ān ve niçe zamān mü’eddeb-i ebnā-yı kibār-ı zamān olmağla beyne’l-enām Kara Ḥāfız Efendi denmekle be-nām olmuş idi. Vāḳı’ā muvāfık-ı tecvīd ve vücūhāt-ı şadā-yı sükkerīn-ādāt ile tilāvet-i Naẓm-ı Celil’de mağbūṭu’l-emşāl ve ta’līm-i Kelām-ı Qadīm Rabb-i maḥīdde²⁰⁴⁶ şāhib-i feyz ü kemāl olmağla mekteb-i mezbūrda ta’līm-i Furḳān’a müdāvim ve şalāt-ı mefrūzayı cemā’atle edāya muḳaddem ‘ale’l-ḥuşūş be-her rüz şalāt-ı zuhr u ‘aşrı Cāmi’-i Kebīr’de ḫfāya mülāzım bu ḥālāt-ı nıḳ-ḫışāl ile şeh-rāh-ı ‘ibādāt u ṭā’āt-ı Ḥudāvend-i cihān-āferīne revende vü ‘āzim iken biñ iki yüz yigirmi ṭokuz tāriḫinde ṭıfl-ı sebūḳ-āmūz-ı rūḥ-ı şerīfi müteveccih-i debistān-ı ‘ālem-i ‘illiyīn olup şalāt-ı cenāze-i mağfiret-āyātı muşallā-yı ma’bed-i münīr-i mezkūrda ba’de’l-edā na’ş-ı sūdmendi Bınarbaşı Mezāristānı’nda āmade kılınan ḳabr-i nūr-peyvendelerine vedī’a olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ‘āḳil ü kāmīl ‘ārif ü sūtūde-ḫaşā’il ḫalīm ü selīm şāhib-ṭab’ müstakīm edīb ü vaḳūr ḳānī ü şabūr reşk-āver-i ehl-i ḳān ta’allūm-i Ḥazret-i Qur’ān’da üstād-ı ‘abd-i ‘āciz-i nā-tüvān bir pīr-i ekmele-i ḫālişü’l-cenān idi. *Raḥmetu’llāhi ‘aleyhi*.

Cāmi’-i Kebīr İmāmı Es-Seyyid Ḥāfız Aḫmed Beg Efendi:

Maḥrūse-i Burusa’da ma’a’t-tevliyye cāmi’ ü medresesi olan Ḥancerli Fāṭıma Sultān ṭāb-ı *ṭābe šerāhu* evlādından²⁰⁴⁷ ma’dūd ve beyne’l-ahālī Ḥāfız Aḫmed Beg Efendi denmekle şöhet-nümūd idi. Medīne-i mezbūrede şulb-i vālid-i büzürgvārından ‘ālem-i kevn ü mekāna ḳadem-zen ve envār-ı rüşd ü sedād ile çeşm-i baḫtī rüşen olduğda debistān-ı üstād-ı ‘arāfet-nişānda ta’allūm-i ḫazret-i Qur’ān ve bi’l-āḫire ḫıfz u ezberde bezl-i naḳdīne-i evḳāt ederek dāḫil-i silkü’l-le’āl-i zümre-i ḥuffāz-ı zamān-ı sa’ādet-iḳtırān olmağla fi’l-ḫaḳıḳa mücevid-i ḫūb-elhān ve bülbul-i nağme-serā-yı gülşen-i Furḳān olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi bir tāriḫinde Sā’atci Ḥāfız İbrāḫīm Efendi irtihālinde maḥlūlundan Cāmi’-i Kebīr’de imām ve iki yüz yigirmi²⁰⁴⁸ ṭokuzda Ḥāce Ḥāfız El-Ḥāc Aḫmed Efendi vefātında ma’bed-i münīr-i mezkūrda vekāletle ḥaṭīb-i be-nām olup bu ḥāl üzre güzārende-i leyāl ü eyyām iken biñ iki yüz otuz iki senesinde tārik-i miḥrāb-ı dār-ı fenā ve ‘āzim-i cāmi’-i ‘ālem-i beḳā olduğda belde-i mezkūrede Paris Beg Cāmi’i ḳurbunda olan Şehre Küsdü Maḳberesi’nde reh-güzārda defīn-i ḫāk-i mezārdır.

²⁰⁴⁵ 352a KA

²⁰⁴⁶ 346b AE

²⁰⁴⁷ 352b KA

²⁰⁴⁸ 347a AE

Merhûm-ı mezbûr şâf-derûn tavrı kendüye maḥşûş bir zât-ı budalâ-nümûn idi. Âḥir-i vaktlerinde rûz u şeb teşne-leb olduḡu tevliyet-i müşârun ileyhâye nâ'il ve bu cihetle kiştzâr-ı emelinde e'azz-ı murâd u maḥşûdı kemâ yanbaḡı ḥâsıl olmuş ise de be-ḥikmet-i Ḥudâ çendân mâh mürûrında ḥançer-i şâd-ı merg cânına kâr edip nâ-kâm u nâ-murâd 'azm-i 'âlem-i âḥiret etmişdir.

Yeşil Câmî'i İmâmı Receb-zâde Es-Seyyid Ḥâfız Meḥemmed Emîn Efendi:

Medjine-i dil-güşâ-yı Burusa'da ârâyiş-i mihrâb-ı vücûd ve zıjbâyiş-i câmî-i 'âlem-i şühûd ve beyne'l-ahâlî Receb-zâde denmekle şöret-nümûn olan Ḥâfız Meḥemmed Emîn Efendi'dir. Taht-ı terbiye-i dâye-i tevfiḡ-i Ḥudâ'da niḡ ü bed-i cihânı mümeyyiz ü fâriḡ olduğda Ḥazret-i Ḳur'ânî²⁰⁴⁹ esâtîze-i ekmelden ba'de't-ta'allûm ve'l-ezber cemâl-i 'ilm ü kemâle 'âşîḡ ve 'ulemâ-yı 'ahdiñ mecâlis-i ifâde vü taḡrîrlerinde bizâ'a-i 'ulûm u fezâ'ili istiḥşâl akrânına fâ'îḡ olmuş idi. Maḥrûse-i Burusa'da Çelebi Şultân Meḥemmed Ḥân Ḥazretleriniñ binâ vü inşâ buyurdıkları Câmî-i envâr-ı lâmi'alarında imâm-ı be-nâm ve minber-i münîrinde vekâletle ḥaṭîb-i ma'âlî-irtisâm olup şadâ-yı meḥâsin-edâ-yı 'âlem-pesend ile tilâvet-i ḥazret-i Ḳur'ân'da bî-mânend ve ma'lûmât-ı 'ilm-i vücûhâtta daḡı Ḥâfız-ı ḡoş-lehce-i ser-bülend bir zât-ı faẓîletmend²⁰⁵⁰ olmaḡla bu aḡvâl-i sürûşî ile akrân u emşâli miyânında mümtâz ve maḡalle-i mezbûrede ḡaylî zamân muḡtedâ-yı nâss olarak ser-efrâz iken bâ-emr ü irâde-i Rabbâniyye biñ iki yüz otuz iki târîḡinde rûḡ-i şerîḡi mülḡaḡ-ı sükkân-ı cevâmi'-i milket-i bâḡiyye olup cesed-i laṭîḡi Deveciler Mekâbiri'nde mütevârî-i ḡâk-i ḡufrândır. Merhûm-ı mezbûr 'ilm ü 'irfân ile meşḡur ve bi'l-ḡuşûş ḡüsn-i etvâr u sûtûde-i aḡlâḡ ile mezkûr ḡalîm ü selîm müteveccih-i şeh-râh-ı müstakîm ehl-i ülfet ḡoş-şoḡbet edîb ü vaḡûr erîb ü ḡayûr şervet ü sâmân-ḡâlîñ zıddı olarak ḡaḡḡında der-kâr olan çille-i teng-destinî-i rûzgâre râẓî vü şâbır ve rızḡ-ı maḡsûme-i ezeliyyesine ḡâni' ü şâḡir 'âlî-mizâc ḡûb-ımtizâc devr-i ebvâb-ı kibâr-ı zamânenen mütecâviz ekşer-i evḡât tedrîş ü taḡḡîḡ ile fevâ'id-i uḡreviyyeyi câlib bir zât-ı keşîrû'l-menâḡıb idi.

İbrâḡîm Paşa Câmî'i İmâmı Ḥâce Ḥâfız 'Alî Efendi:

Medjine-i Burusa'da maḡkeme-i kübrâ-yı 'atîḡ kurbunda vâḡı' beyne'l-ahâlî Maḡkeme Câmî'i denmekle meşḡur u şâyi' olan İbrâḡîm Paşa Câmî'iinde ḡaṭîb ü imâm ve muḡâẓîsinde mu'allim-ḡânede zümre-i şıbyân-ı ḡârî-i Ḳur'ân mu'allim-i belâḡat-irtisâm²⁰⁵¹ ve bizâ'a-i 'ilm ü faẓîlet ile belde-i mezbûrede mevcûd fûḡûl-i 'ulemâ-yı kirâmdan ma'dûd ve maḡkeme mektebi ḡâcesi

²⁰⁴⁹ 353a KA

²⁰⁵⁰ 347b AE

²⁰⁵¹ 353b KA

Hâfız ‘Alî Efendi deyü şöhet-nümüd olmuş idi. Câmî-i mezkûrda edâ-yı hîdmet-i imâmet ü hîtâbet ve mekteb-i mezbûrede zümre-i kârî-i Hazret-i Qur’ân’ı te’dîb ü ta’lîm ile güzârende-i vakt ü sâ’at iken biñ iki yüz kırk üç târîhinde ‘âzîm-i debistân-ı ‘âlem-i melekût olup cesed-i latîfî mekteb-i merkûm hazîresinde defîn-i hâk-i mezârdır. Merhûm-ı²⁰⁵² mezbûr fazl u kemâl ile meşhûr ber-kâ’ide-i tedrîs ü tahkîke kâdir ‘uzûbet-i şadâ-yı mü’eşşirü’l-edâ ile bi’l-vücûh tilâvet-i Qur’ân’a muhtedir ‘âbid ü zâhid ve mecmû’a-i mehâsin ü mehâmid şâhib-i ‘irfân u hîlm ü hayâ ve da’avât-ı hayriyyesi iğtinâma şâyân u sezâ sinn ü sâli derece-i heftâde kadem-resâ olmuş bir zât-ı mehâsin-intimâ idi.

Hudâvendigâr Gâzî Câmî’i Hatîbi Hatîât Es-Seyyid El-Hâc Hâfız Mehemmed Emîn Efendi:

Medîne-i dil-güşâ-yı Burusa’da Mağsem Mağhallesi’nde mecrâ-yı ‘âlem-i gaybdan âb-ı nâb-ı vücûdî feverân-ı çeşmesâr-ı mülk-i şühûd ve cûybâr-ı gıll u gışş-ı şîbâvetden sâha-i rüşd ü sedâde hatve-endûd olduğa tercemesi bâlâda muharrer fużalâ-yı kirâmdan Hâfız Eyyûb Efendi merhûmdan ta’allûm-i âyât-i Qur’ânîyye ve bi-kadri’l-istiğâ’a tahşîl-i ‘ilm ü ‘irfân etmegin beyne’l-ahâlî Mağsemli Hâcî Hâfız Efendi denmekle şöhet-nişân olmuş idi. Hatî-ı şülûs ü neshde Tarhâna-zâde ‘Abdu’llâh Efendi merhûmdan mücâz olup hûsn-i hattda kalem gibi ‘âlem ve çâbükd-dest ü serî’ü’l-kalem olmağın terkîm ü tahrîrine muvaffak olduğı Maşâhîf-ı Şerîfe derece-i seb’îni güzâr ve şafha-i kırtâse hâme-i iktidâr-ı nâfi’ü’l-âşâr ile keşide vü nüvişte eyledigi kütüb-i mütenevvî’e-i bî-şumâr olduğundan mâ-’adâ belde-i mezbûrede şahhâflar sūkında kârgah²⁰⁵³-pîrâ ve meşğûl-i bey’ ü şîrâ-yı kütüb ü eczâ ve refte refte mertebe-i refâh-ı hâle kadem-resâ olmuş idi. Mûmâ ileyh Hâfız Eyyûb Efendi vefâtından soñraca veled-i nâ-halefiniñ ferâğından Çekirge’de Hudâvendigâr Gâzî *tâbe şerâhu* Hazretleriniñ Câmî-i envâr-ı lâmi’alarında ‘uzûbet-i şadâ-yı şafâ-bahşâ ile hatîb-i nağme-perdâz ve irtihâlinden çendân sâl muqaddem Mağsem Mağhallesi’nde olan menzil-i kadîmini târik ve Sultân Orhan Mağhallesi’nde bi’l-iştirâ mâlik olduğü hânede²⁰⁵⁴ âşîyân-sâz bu ef’âl-i marâziyye ile zât-ı şerîfi kitâb-ı hayşîyyet ü ‘tibâre hâşîye bâhirü’l-imtiyâz iken biñ iki yüz kırk sekiz târîhinde müddet-i hayâtı temâm ve müsvedde-i ‘ömri fezleke-i hîtâm olup Başcı Zâviyesi mihrâbı verâsında olan hazîrede mütevârî-i hâk-i mezârdır. Merhûm-ı mezbûr şalâh-ı hâl ile mezkûr niçe sinî-i bisyâr şalât-ı mefrûzayı tertîb üzre hatm-i Qur’ân ile ifâyâ müdâvim ve be-her yevm şalât-ı zuhr u ‘aşrî Câmî-i Kebîr’de cemâ’atle edâya mülâzım bir zât-ı mehâsin-sıfât idi.

²⁰⁵² 348a AE

²⁰⁵³ 354a KA

²⁰⁵⁴ 348b AE

Yıldırım Bâyezîd Hân Câmî'i Hatîbî Murabba'-zâde Hâfız Aḥmed Efendi:

Terceme-i şerîfesi bālâda mestûr Sultânü'l-'ârifîn mihr-i münîr-i ufḳ-ı ehl-i yakîn Enârlı Zâviyesi Şeyḥi Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Meḥemmed Bedrû'd-dîñ Efendi Ḥazretleriniñ inâbet-kerdelerinden mizân-ı harîr kâtibi esbak Murabba' İbrâhîm Efendi merḥûmuñ necl-i necîb-i ercmendi Hâfız Aḥmed Efendi'dir. Şulb-i mûmâ ileyhden medîne-i Burusa'da pertev-fiken-i vücûd-ı zâhir ve ḳadem-zen-i çâr-pâye-i 'anâşır olup muḳtezâ-yı isti'dâd-ı mâder-zâd ve refte refte 'âric-i süllem-i rüşd ü sedâd-ı Ḥudâ-dâd olduḳda mesbûḳu'z-zîkr Hâfız 'Alî Efendi'dir. Ta'allüm-i Naẓm-ı Celîl ve ber-vech-i uḥrâ ve şâyân-ı hıfz u ezberde bezl-i naḳdîne-i cevdet-i ezhân etmekle²⁰⁵⁵ şadâ-yı dil-güşâ ve elḥân-ı 'uzûbet-edâ ile 'andelîb-i nağme-serâ-yı gülşen-i Ḥazret-i Kur'ân-ı vâcibü't-tebcîl olup ba'dehu tercemesi bālâda mezkûr re'îsü'l-ḳurrâ Şerîf Ḥâce Efendi merḥûmdan taḥşîl-i 'ilm-i ḳirâ'at u vücûhât ve ba'z-ı 'ulemâ-yı 'aşrdan bi-ḳadri'l-istiṭâ'a istifâde-i hüner ü kemâlât etdikden soñra ṭarîḳ-i tedrîse duḥûl ile şeref-endûd ve bu vechle zümre-i müderrisîñ-i resmiyyeden ma'dûd olup şehir-i merḳûme²⁰⁵⁶ fenâsında vâḳı' merḥûm-ı bihişt-mekân Sultân Yıldırım Bâyezîd Hân 'aliyyetü'r-raḥme ve'l-ḡufrân ḥazretleriniñ câmî-i şerîflerinde hatîb-i be-nâm ve maḥrûse-i mezbûrede meşâyîḥ-i ṭarîḳat-ı Naḳşbendiyye'den Şeyḥ Emîn Efendi *ḳuddise sirruhu'l-'azîz*²⁰⁵⁷in ḥânḳâhlarında niçe zamân maḳâm-ı imâmetde dest-beste-i ḳıyâm ve zâviye-i mezkûre civârında olan Zeyniyye mu'allim-ḥânesinde murabba'-nişîñ-i cây-ı ârâm ve zümre-i şıbyân-ı ehl-i İslâma ta'lîm-i âyât-ı Furḳâniyye ile güzârende-i leyâl ü eyyâm iken sinn ü sâli henüz derece-i şelâşîne resîde olmuş idi. Maḥrûm-ı neyl-i 'ömr-i firâvânı biñ iki yüz kırık sekiz târîḫinde ma'zûl-i imâmet-i mülk-i fânî ve müteveccih-i miḥrâb-ı câmî-i cemâ'at-ı rûḥânî olup mekteb-i mezbûr sâḥasında âsûde vü defîn ve peder-i büzürgvârına ḳarîndir. Merḥûm-ı mezbûr şâhib-i aḥlâḳ-ı ḥasene ve lâyıḳ-ı evşâf-ı müstaḥsene maḥbûb-ı ḳulûb-ı pîr ü cüvân bi'l-icâze ḥüsn-i ḥaṭṭ ketb ü taḥrîrine muḳtedir Ḥaṭṭât-ı Fâ'îḳü'l-aḳrân ḥalîm ü selîm şabîḥü'l-vech bir zât-ı meḥâsin-nişân idi.

Gürûh-ı E'imme-i Feşâḥat E'imme-i Kirâmdan Anḳaralı Hâfız 'Ömer Efendi:

Engûre-i vücûdı belde-i Engürî'de nümâ-yâfte-i bâḡ-ı 'âlem ve taḥt-ı terbiye-i melevânda refte refte sirâyet-i ḥalâvet-i isti'dâd ile şâd-âb u ḥurrem olduḳda muḳtezâ-yı sâ'îḳ-i taḳdîr-i Ḥudâ-yı 'allâm vaṭan-ı aşliyyesinden ḳaṭ'-ı 'alâyıḳ-ı maḳâm ve maḥrûse-i Burusa'ya²⁰⁵⁸ 'aṭf-ı 'inân-ı esb-i sebûk-ḥırâm ba'de'l-vuṣûl tedârûk-i cây-ı ârâm edip imdâd-ı güzerânî-ı eyyâm ile beyne'l-enâm Engürîli Hâfız denmekle be-nâm olmuş idi. Bir zamân mesâcid-i ba'z-ı ḳurâda

²⁰⁵⁵ 354b KA

²⁰⁵⁶ 349a AE

²⁰⁵⁷ Aziz sırrı kutsansın.

²⁰⁵⁸ 355a KA

edā-yı ẖidmet-i imāmet ederek kesb-i şa‘bān ile dāfi‘-i ‘illet-i cey‘ān bir müddet daḥı medīne-i Burusa’da ihtiyār²⁰⁵⁹ şan‘at-i bezzāzı ile iktirāf-ı nafaḳa-i rūzıye ber-zede-i dāmān olup fi‘l-ḥaḳıḳa muvāfıḳ-ı kâ‘ide-i vücūhāt ü tecvīd şadā-yı meḥāsin-edā ile tilāvet-i Qur‘ān-ı Rabb-i Mecīd’de akrān-pesend ve ḥāfız-ı ser-bülend olmaḡın şan‘at-i mezkūrdan ferāḡat edip ba‘z-ı cevāmī‘-i şehir-i mezkūrda bi‘l-vekāle ḳabūl-i ẖidmet-i imāmet ve ḥiṭābet ile çerāḡ-ı miḥrāb-ı ‘ibādet ü ṯa‘at olup āḥir-i vaktlerinde Duḡter-i Şeref Maḡallesi mu‘allim-ḡānesinde mü‘eddib-i zümre-i şıbyān iken biñ iki yüz elli beş tārīḡinde ‘āzim-i dāru‘l-cinān ve mekteb-i mezbūr sāḡasında defīn-i ḡāk-i ḡufrān olmuşdur. Merḡūm-ı mezbūr eṭvār-ı meḥāsin-āşār ile mezkūr şālīḡ ü ‘ābid müteverri‘ ü mücāhid merd-i kāmīl bir zāt-ı nıḡ-ḡaşā‘il idi.

ṬABAḲA-İ SĀBİ‘

Zümre-i Mūsıḡı-Şinās ve Gürūḡ-ı Zākirān-ı Ḥūb-Enfāsı Naḡme-Sāzı‘-i Perde-i Beyān Olur

Esved Dervīş ‘Alı:

Bālāda tercemesi sebḳ eden Kebābcı-zāde Bustān Efendi’niñ şulbundan zuhūr edip gendümgün olmaḡla Esved nāmıyla meşhūr idi. Sinn-i şıḡarda ḡurūf-ı heycādan elif ü bāyı ta‘allūm ü telaffuz etmemiş iken fark-ı şadā-yı Ḥicāz ile Şeh-nāzı temyızde māhir henüz nā-resīde-i düvāz-deh sāl on iki maḳāmı icrāya ḳādir olup beste eyledigi şavt kūçek ü büzürg pesend ve‘l-ḡāşıl fenn-i mūsıḡıde reşḳ-āver-i üstādān-ı Şıfāḡān u Nihāvend idi. Zāviye-i Aḡmed Paşa’da lem‘a-pīrā-yı mesned-i meşīḡat-ı ḳuṭbu‘l-‘ārīḡın Şeyḡ Ḥayrū‘d-dīn Efendi Ḥazretleriniñ re‘īs-i zākirleri iken biñ yigirmi üç senesinde²⁰⁶⁰ vālidī ḡayātında dem-i nefesi beste ve şadā-yı zühre-şıḳāf-i *İrci‘*’den mizmār-ı ḡayātı şikeste olup Murādiyye’de vāḳı‘ Beşıkciler Ḳapısı²⁰⁶¹ ḡurbunda olan meḳābirde gehvāre-nişīn-i ‘adem olmuşdur.

Dervīş Şadāyı:

Mısr-ı Ḳāhire’da āsitāne-i dil-ḡüşā olan Şeyḡ İbrāḡīm ḡülşenī fuḳarāsından Şadāyı denmekle şehir ve ‘ilm ü mūsıḡıde şıṡ u şadā-yı vaşfı resīde-i ḳubbe-i çarḡ-ı eşīrdir. Pāy-ı seyāḡat ile ‘ālemi seyrān ederek tekyegāḡ-ı biḡıştāsā-yı Burusa’da pūst-ı iḳāmeti başt edip çend rūz miḡmān iken biñ altmış altı Muḡarremü‘l-Ḥarāmıñ altıncı şeb-i āzīne murg-ı rūḡı ḡülzār-ı beḳāya pervāz ve Deveciler Maḳberesi’nde ārām-sāz oldu.

‘Ubeydī Efendi:

²⁰⁵⁹ 349b AE

²⁰⁶⁰ 355b KA

²⁰⁶¹ 350a AE

Maḥrûse-i Burusa'dan bedîd ve 'aşrı 'ulemâsından telemmüz edip fenn-i ma'ârifde ferîd olduğdan soñra muktezâ-yı meşreb-i şûhı 'ilm-i mûsîkî tahşîl edip ba'z-ı cem'iyet-i zevâyâ-yı meşâyih-i tîrîkde ser-i ḥalka-i erbâb-ı zîkr ü tevḥîd ve Ḥâfız-ı kelâm-i Rabb-i Mecîd olup şikest-ḥatt-ı ta'lîke kâdir ve semt-i kitâbetde mâhir olmağla dest-i kalem-i çâbü-kâdem ile iktisâb-ı ta'ayyüş etmiş idi. Evâḥir-i 'ömrinde yekke-tâz-ı 'arşa-i cûd u seḥâ Şeyḥü'l-İslâm Bahâyi Efendi âsitânesine nâşiye-sâ olmağla Burusa mîzân-ı ḥarîrinden yevmî bir kaç akçe muḳâta'aya mâlik olup bir kaç eyyâm mürûrında veḫâ'if-i 'ömri temâm ve biñ yetmiş yedi Zî'l-ka'de'sinde 'âzim-i dârû's-selâm olup Biñarbaşı Ḥâmûşânî'nda medfûn meşâyih-i Nakşbendiyye'den pederi El-Ḥâc Aḥmed Efendi'ye maḳrûndır. Merḥûm Süleymân Efendi Ḥazretleriniñ eşer-i te'lîf-i celîli olan risâle-i mevlûd-i şerîfi beste eden Sekbân'dan temeşşûk edip kıra'atına me'zûn olmuştur.

Mevlûdj 'Oşmân Efendi:

Medîne-i Burusa'da serâ-perde-i ḥâne-i 'ademden²⁰⁶² âheng-tırâz-ı maḳâm-ı vücûd olan Mevlid-Ḥân 'Oşmân Efendi'dir. Beyne'l-enâm *Mevlûd-i Süleymânî* denmekle şüyû' u be-nâm olan manzûme-i dil-ârâyı beste eden Sekbân'ın şâkirdi henüz mesbûku'z-zîkr²⁰⁶³ Ubeyd Efendi'den telemmüz edip kıra'atına aḫz-ı icâzet ve fenn-i mûsîkîde mehâreti ve ḥoş elḥân ile Ḳur'ân-ı Ḳadîm'i tilâveti olmağın **Beit:**

[*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*]

Firâz-ı naḥl-i gülde bûlbûl-i nâlân ider feryâd

Şanasın devr okur maḥfilde bir şâḥib-nefes üstâd

vefḳince Sultân Orḫan câmi'-i şerîfinde devr-ḥân ve mevlevî-ḥâne-i Burusa'da na't ü ta'rîfde mu'ciz-beyân iken biñ yetmiş ṭokuz senesinde tebdîl-i maḳâm edip Biñarbaşı'nda dergâh-ı Mevlânâ *ḳuddise sırruhu'l-a'lâ* muḥâzîsinde medfûndır.

Dervîş 'Abdj:

Nâmı 'Abdu'llâh bin 'Alî fi'l-aşl Kefevî'dir. Pây-ı seyâḥate süvâr ve ḥaṭve-peymâ-yı ba'z-ı diyâr olarak Mısr-ı Ḳâhire'de nümüne-nümâ-yı gülzâr-ı cinân olan âsitâne-i Gülşenî baş-ı pûst-ı ḳarâr edip niçe eyyâm zâviye-i mezbûrede seccâde-nişîn olan şeyḥ-i kerâmet-şi'ârîñ 'abd-i Memlûkî gibi ḥidmetinde kıyâm etmiş idi. Ba'dehu belde-i merḳûmeden ṭayy-ı bisâṭ-ı iḳâmet ve püyân-ı vâdj-i seyâḥat olup bi'l-âḥire maḥrûse-i Burusa'ya vuşûl ve Şeyḥ Ya'ḳûb Efendi-

²⁰⁶² 356a KA

²⁰⁶³ 350b AE

zāde Şeyh Mehemmed Efendi āsitānesine nüzul edip fenn-i mūsikî ile münāsebeti ve icrā-yı rūsūm-ı maḳāmāt-ı āšār-ı ‘aşrde maḫāreti olmağın şeyh-i mūmā ileyhiñ re’īs-i zākir ve Ḳara Zākir denmekle müştehir Şeyh Ebū Bekr Efendi’niñ tilmiz-i zāhiri olan Ser-terāş Derviş ‘Oşmān’dan ba’z-ı şavt meşḳ etmekle fenn-i mezkūrda nādirü’l-aḳrān ve ḳıdv-e-i gürūh-ı zākirān olmuş idi. Ba’dehu şeyh-i büzürgvār mu’tekif-i şavma’a-i mezār olduḳda ḳuzātdan Ḥalebî Muḫarrem Efendi ba’z-ı ḳaşabāta nā’ib ve ḳısmet-i rüz-ı ezeliyyeye ṭālib olup ba’de zamānin²⁰⁶⁴ maḫrūse-i Burusa’ya gelüp zevāyā-yı evliyā-yı kirāmda bülbul-i şūrīdeveş ilāhî-gūyān iken biñ yüz yedi senesi Rebî’ü’l-evvel’iniñ on ikinci²⁰⁶⁵ leyle-i cum’a ki şeb-i mīlād-ı Resūl-i kā’ināt ‘aleyhi efḍalu’s-şalavāt idi. Ṭā’ir-i rūhı zemzeme-perdāz olarak gülbār-ı bekāya pervāz edip Deveciler Meḳābiri’nde defīn ve Sükūnî Şeyh Mehemmed Efendi Ḥazretlerine ḳarīndir. Merḫūm-ı mezbūruñ icādı olarak niçe aşvāt u ilāhiyyātı zebān-zed-i zümre-i zākirān olmuş ve ṭabī’at-i şī’riyyesi daḫı olup Mutî’ maḫlaşıyla ba’z-ı ebyāt u eş’ārı zuḫūra gelmiştir.

Hāvyār-zāde Ḥüseyn Efendi:

Maḫallāt-ı maḫrūse-i Burusa’dan Ḳara Kādî Maḫallesi’nde imām ve erbāb-ı ma’ārif miyānında Hāvyār-zāde denmekle meşhūr u be-nām olup meşāyiḫ-i kirāmdan İştibî-zāde Es-Seyyid Şeyh Aḫmed Efendi ve Debbāğ-zāde Şeyh Muştafā Efendi ḫidmetlerinde eniş ve rüz u şeb meclis-i şerīflerinde celīs ve zāviye-i ‘aliyyelerinde olan zümre-i zākirāna re’īs olup fenn-i mūsikîde fā’ikü’l-aḳrān olmaḳ ḫasebiyle niçe şavt u besteler icād etmiş ve kemān-keşlikde daḫı āzmāyiş edip tırveş menzile vāşıl ḫaṭṭ-ı ta’līk-i şikestede tetebbu’-ı ḫaṭṭ-ı Mīr ‘İlmād ederek defter-i ḫoş-nüvīsāna dāḫil olmuş iken biñ yüz on beş Şevvāl’i evāsıtında hāvyār-ı vücdü ḳūt-ı ḫavşala-i timsāḫ-ı ecel olmağın Deveciler’de mestūr-ı türāb-ı mezārdır.

Çatal Şaḳal Derviş Muştafā Efendi:

Maḫrūse-i Burusa’da ḳarīn-ı zuḫūr ve reşīde-i derece-i fehm ü şu’ūr olduḳda evā’il-i ḫālinde ḳabā-düzî ile kesb-i rüzî edip ba’dehu ḳumāş-ı istī’dātını destgāh-ı azmāyiş-i bürjdekār-ı ḫayāl ve endāze-i endīşe ile taḫmīn-i endām-ı aḫsen-i ef’āl edip fāzıl-ı devrān İshāḳ Ḥācesî Aḫmed Efendi’niñ meclis-i ifādelerine²⁰⁶⁶ mülāzemet ederek kesb-i kemāl etmiş ve ba’de zā ‘umdetü’l-meşāyiḫ-i’l-kirām Üftāde-zāde Şeyh İbrāḫīm Efendi Ḥazretleriniñ āsitāne-i sa’ādetlerine intisāb²⁰⁶⁷ ve niçe demler ḫidmet-i şerīfleriyle behre-yāb olduḳda nefes-i mu’ciz-eşerleriyle fenn-i mūsikîde be-nām icād-ı beste ederek şāḫib-i maḳām olmuş idi. Dergāh-ı şerīf ‘aziz-i

²⁰⁶⁴ 356b KA

²⁰⁶⁵ 351a AE

²⁰⁶⁶ 357a KA

²⁰⁶⁷ 351b AE

müşārun ileyhde ser-zākirīn ve ḥadīka-i ‘ilm ü fazlından çatal-ı dest-i talebi mīve-çīn iken biñ yüz yigirmi bir Receb-i şerīfde āheng-i temāşā-yı maḳāmāt-ı beḳā etmekle Bıñarbaşı Ḥāmūşānı’nda Üftāde Efendi zāviyesi reh-güzārında defīn-i ḥāk-i fenā olmuştur. Merḥūm-ı mezbūr ma’rifet-āşnā ve mezāk-i şī’riyyede daḥı selīkası olmağın ṭab’ından niçe tāriḥ-i pesendīde şudūr ve ba’z-ı nādire-i ḥande-āver-i zarīfānesi zuhūr etmiştir.

Şarıca-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi:

Zer-i nāb-ı ḥālīşü’l-‘ayār-ı vüçūdī kân-i ḥāk-i pāk-i Burusa’dan zuhūr ve Şarıca-zāde İbrāhīm Efendi denmekle meşhūrdır. Sinn-i şıgārda taḥşīl-i ‘ilme sālīk ve nefes-i bülend-i Ḥudā-dāde mālīk olmağın Cāmi’-i Kebīr’de vekālet-i ḥiṭābet ederek aşla vāşıl ve ḥulūş-ı ḥidmet muḳābelesinde maḳşūdına nā’il olmuş idi. Dil-güşā-elḥān ile kırā’at-ı *Muḥammediyye* ve Mevlid-ḥān ve mu’cize-i Dāvūdī-nefes ile dil-i mürdegāne baḥş-i cān ederken biñ yüz yigirmi tāriḥinde āheng-i maḳām-ı beḳā edip Deveciler’de medfūndır. Vefātına Şeyḥ İsmā’īl Ḥakkī *ḳuddise sırruhu’l-‘aziz*²⁰⁶⁸’iñ tāriḥidir. **Tāriḥ:**

Şarıca-zāde Efendi şararup şoldı vāh

Sultān İmāmı El-Ḥāc Muştafā Efendi:

Hezār-ı nağme-senc-i nāle-perdāzāsā gülistān-ı maḥrūse-i Burusa’da ḳadem-resā olup taḥşīl-i ma’ārif-i cüz’iyyede pāye ihrāz ve nefes-i mu’ciz-dem ile mūsīḳī-şināsān zümresinde ser-efrāz olduḳda Mevlūdī ‘Oşmān Efendi²⁰⁶⁹-nām hünermendden ve ba’z-ı esātize-i Mevlūd-ḥāndan temeşşūḳ edip kırā’at-ı Mevlūd-i şerīfde yegāne ve edāsı āvāze-i dil-keş²⁰⁷⁰-edālarına maḥşūş nağamāt-ı rūḥ-efzā icrāsında ferīd-i zamāne olmuş idi. Ba’z-ı maḥallelerde mahāret-i ṭab’-ı nağme-sāzı muḳtezāsınca üstādān-ı selefte muḡāyir şu’ebāt-ı nā-şenīde peydā edip izḥār-ı yed-i ṭulā etmiştir. Niçe meşāyiḥ-i ‘izāmīñ da’avāt-ı ḥayriyyesine mazhar ve mürşid-i sāmī Şeyḥ ‘Alī Selāmī Ḥazretlerine ḥidmet ü aḥz-ı dest-i inābet ile behrever olup belde-i mezbūrede vāḳı’ Cāmi’-i Çelebi Sultān Meḥemmed Ḥānī’de imām ve şeref-i ḥidmet-i ḥiṭābet ile be-nām iken biñ yüz otuz üç tāriḥinde ḥırāmende-i gülzār-ı beḳā ve sa’ādet-ḥāneleri civārında olan zāviye-i Selāmī ḥazīresinde mütevārj-i cevfi-i ḡabrā olmuştur.

Sultān İmāmı-zāde Nizāmü’ d-dīn Efendi:

Tercemesi mürūr eden Sultān İmāmı El-Ḥāc Muştafā Efendi’niñ şulbundan gehvāre-i şühūda vāz’-ı ḳadem eyledikde terennümāt-ı dāye-i rüşd ü sedād ile neşv ü nemā ve ṭab’-ı şūḥı

²⁰⁶⁸ Aziz sırrı kutsansın.

²⁰⁶⁹ 357b KA

²⁰⁷⁰ 352a AE

muhteşasınca ‘ilm-i mûşîkiye heves edip ol fende şöhet-nümâ olup peder-i ‘âlî-kâdrlerinden *Mevlidü’n-Nebî* ‘aleyhi’s-selâm kırâ’atını temeşşük edip nağme-i rāhatü’l-ervāhı kulüb-ı ‘uşşâk-ı bî-nevāya dehende-i şafâ ve āgāze-i müzîlû’l-etrāhı niçe mürde-dilānı ihyâ etmiş ve ‘aşrında olan meşāyih-i ‘izāmîñ du‘âlarına nâ’il ve nüşha-i himmetlerin bâzû-yı şadâkatine hamâ’il kılınmış idi. Medîne-i Burusa’da Çelebi Sultân Mehemmed Hân Câmî-i lâmi‘ü’l-envârında pederleri yerine İmâm-ı Şânî ve hatîb-i dil-keş-i egânî olup sübhâ-şumâr-ı leyâl ü eyyâm ve ‘ibādât u tã‘ât ile zād-ı rāh-ı âhirete nizâm üzre iken biñ yüz elli târîhinde dem ü nefesi beste ve mizmâr-ı vücûdî şikeste olup meşâhîr-i meşāyih-i Celvetiyye’den Şeyh Selâmî²⁰⁷¹ Efendi Zâviyesi’nde medfûn ve peder-i muhteremlerine makrûndır. Merhûm-ı mezbûr şâlih²⁰⁷² ü kâmil mehâsinü’l-haşâ’il fenninde mâhir ve nazîri nâdir idi.

Hâtim Mehemmed Efendi:

Küberâ-yı tarîk-i Celvetiyye’den ‘azîz-i sâmi Şeyh ‘Alî Selâmî Hulefâsından biñ yüz on târîhinde tarîk-i hacda lebbeyk-zen-i da’vet-i Hudâ ve müteveccih-i ‘âlem-i bekâ olan Şeyh İbrâhîm Efendi’niñ şulbundan medîne-i Burusa’da engüşt-i vücûda zîver ve ‘ilm-i mûşîkiye heves edip haylî hünerver olmuş idi. Sultân İmâmı Muştafâ Efendi’den kırâ’at-ı Mevlid-i Şerîfi ta’allüm edip kırâ’at-ı Mevlid ü İlâhiyyâtda şöhet-peziir olup ‘andelîb-i nağme-serâ-yı zâtı şavt-ı hüsn ile müzeyyen ü muvaşşah ve terennümât-ı dil-âsân ile muraşşa’ u munaqqah idi. Eşref-zâde ‘İzzü’d-dîñ Efendi Hâzretleriniñ hânkâh-ı irşâd-penâhlarında İlâhî-hân ve ba’z-ı İlâhiyyâtına hûb-besteler icâd u peydâ ve gülistân-ı ‘aşkda hezârvâr nağme-hâ-yı gün-â-gün icrâ etmişler idi. Biñ yüz elli üç senesinde nefes-i nefîsi mefkûd ve bülbül-i rûhî ‘âzim-i gülşen-i dâru’l-hulûd olup Selâmî Efendi Zâviyesi’nde kendi ğars eylediği dıraht-ı serv sâyesinde defîñ ü mustezîll ve rahmet-i İlâhiyye’ye muţtaşıldır.

Haste-zâde ‘Abdu’lîlâh Efendi:

Maħrûse-i Burusa’da bîmâr-hâne-i vücûda vaz‘-ı kadem ve Haste-zâde ‘Abdu’lîlâh Efendi denmekle meşhûr-ı bende vü âzâde idi. Üftân ü hîzân tahşîl-i hüner ü ‘irfân edip mühre-i fenn-i mûşîkidî ma’dûd ve ‘ilm-i mezkûrda mişl ü nazîri nâ-bûd olmağın belde-i mezbûrede bâsî-ı seccâde-i irşâd ve rāh-ber-i rāh-ı sedâd Şeyh Aħmedü’l-Ġazzî *kuddise sirruhu*’l-‘azîz²⁰⁷³’iñ zâviye-i ‘aliyyelerinde re’îs-i zâkirîñ olup deryâ-yı derûnında cevâhir-i aşvât-ı bî-pâyân ve ‘aşk u zevk ile İlâhî-hân oldukça kulüb-ı ‘aşîkân u dervîşân²⁰⁷⁴ süzân u büryân ve zâviye-i

²⁰⁷¹ 358a KA

²⁰⁷² 352b AE

²⁰⁷³ Aziz sırrı kutsansın.

²⁰⁷⁴ 353a AE

mezkûrede mu'allim-ı şıbyân²⁰⁷⁵ ve mü'eddib-i ebnâ-yı zamân iken biñ yüz elli tokuz sâlinde marâz-ı bî-emân-ı ecelden hâste vü bî-dermân ve 'âzim-i dârü's-şifâ-yı cinân oldu. Bînarbaşı Gûristânı'nda âsûde-i pister-i râhatdır.

Çapan Kâtibî-zâde Muştâfâ Efendi:

Cemîl-i nağme-perdâz-ı cûşşesi gûlzâr-ı maħrûse-i Burusa'da lâne-sâz ve zûmre-i mûşîkî-şinâsân ile hem-nâm u âgâz olarak gûrûh-ı mezbûrdan beyninde keşret-i şadâ vü nâzûk-terîñ-edâ ile mümtâz olup siyyemâ tevşîh ile kırâ'at-ı *Risâle-i Mevlid-i Faħrû'l-Enbiyâ*'da vahîd ve şîr ü şöhreti resîde-i mesâmi'-i karîb ü ba'îd idi. Haqqâ ki nağme-i râhatü'l-ervâhı şafâ-baħş-ı kulûb-ı şağîr ü kebîr ve terâne-i râfi'ü'l-etrâhı müdîr-i çerh-i eşîr ve zevâyâ vü mecâlis-i ehl-i zîkrde ilâhî-hân oldukça nidâ-yı yâhû evc-gîr olup bu hâl üzere tîrâzende-i maħâfil-i eħibbâ ve nüvâzende-i kulûb-ı dervîşân-ı bî-nevâ iken biñ yüz elli tokuz senesinde nefes-i 'ömri nâfid ve devât-ı zindegânîsi fâkîd oldu. Mûşîkâr-ı cismi Bînarbaşı'nda mestûr-ı mezâr ve vâşıl-ı rahmet-i cenâb-ı Âmuzgârdır. Merhûm-ı mezbûr Çapan hânında pederleri yerine kâtib ve behre-i yevmiyesini bu vechle kâsib ve biñ yüz otuz dört sâlinde fûtâde-i hâk-i mezâr olan Üftâde-zâde Şeyh Muştâfâ Efendi'ye dâmâd olmağla hân mân-ı derûnına zehâ'ir-i sürûrî câlib olmuş idi.

Cum'a Beg-zâde El-Hâc Şâlih Efendi:

Maħrûse-i Burusa'da Duħter-i Şeref Maħalles-i'nde bir şeref-i sa'âtde zuhûr edip vâlidî el-Hâc Meħmed kuṭb-ı dâ'ire-i velâyet Şeyh Aħmedü'l-Ġazzî Hazretleriniñ dâ'ire-i 'aliyyelerinde re'îs-i zâkirleri olmağın pederlerinden ve ba'z-ı esâtize-i mûşîkî-şinâsândan meşķ-i şavt u²⁰⁷⁶ ilâhî etmekle ol fende fâ'ikü'l-aķrân ve beyne'z-zâkirîñ müşârun bi'l-benân olmuş idi. Şaħîfe-i derûnında aşvât u ilâhiyyât keşîr ü vâfir yeñiden besteler icâdına kâdir ve zevâyâ-yı²⁰⁷⁷ meşâyîh-i 'izâmde ve ba'z-ı emâkin-i latîfede şehreyn-i rebî'eynde kırâ'at-ı *Mevlid-i Resûl-i Kibriyâ*'da ser-muvaşşahân olup âteş-i 'aşķ ile kulûb-ı sâmi'îñi micmerâsâ sûzân nağme-hây-ı şevķ-engîz ile ehl-i bezmi 'andelîbveş şûrîde vü nâlân ederler idi. 'Âķîbetü'l-emr bu dehr-i deni bî-beķâ olduğun iz'ân ve bu pîrezen-i hezâr-şevheriñ bî-vefâ idüğün iķân edip biñ yüz seksen altı senesinde tekyegâh-ı cihândan nâ-bûd ve 'azm-i dârü'l-hulûd eyleyüp Bînarbaşı Mezâristânı'nda Üftâde Efendi Zâviyesi reh-güzârında defîñ pederi El-Hâc Meħmed'e karîndir. Merhûm-ı mezbûr hoş-şoħbet târik-i külfet-i ehl-i ülfet şâ'ir-ṭabî'at rind-i zarîf merd-i 'arîf olup Bînarbaşı Câmî'i'nde imâm ve mazhar-ı 'izz ü ihtirâm idi.

²⁰⁷⁵ 358b KA

²⁰⁷⁶ 353b AE

²⁰⁷⁷ 359a KA

Çıkrıkçı-zāde Siyāhî Ahmed Efendi:

Pederi Hâzret-i Emîr *kuddise sirruhu'l-hatîr*²⁰⁷⁸ fuḳarâsından berçide-i dest-i üstâd-ı harrâṭ olmağın Çıkrıkçı-zāde Ahmed Efendi deyü meşhûr ve elsine-i nâsda bu 'unvân ile mevşûf u mezkûr idi. Cism-i maṭbû'nı dest-i kudret maḥrûse-i Burusa'da çıkrık-ı tâmdan ihṛâc ve gevher-i zâtını dürc-i zarâfet ü 'irfâna idrâc edip fenn-i mûsikîyi ikmâl içün esâtize-i 'ilm-i mezkûr âsitânesine rû-mâl ve uşûl ü fûrû'ı ile tekmiḷ edip pîş-rev-i erbâb-ı kemâl olmuş idi. Leṭâfet-edâ vü 'uzûbet-şadâ ile velvele-endâz-ı ḳubbe-i çerḥ-i eşîr ve neğamât-ı şevḳ-engîzi pesendide-i ṭabâyi'-i şağîr ü kebîr olup Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ 'Abdu'l-Ḳâdir Efendi merḥûmuñ zâviye-i şerîfelerinde Mevlid-ḥân²⁰⁷⁹ ve re'îs-i îlâhî-güyân iken biñ yüz ṭoksan iki târîḫinde bülbül-i rûhî gülistân-ı cihândan pervâz ve ḳaşr-ı cinâniyyede nağme-sâz olup Hâzret-i Emîr ḥâmûşânında²⁰⁸⁰ mütevârî-i laḥd-ı mezârdır.

Ḳocagöz-zāde Muşṭafâ Efendi:

Medîne-i Burusa'da Murâdiyye semtinde vilâdet ve ğubâristân-ı ehl-i taşavvufı kuḥl-ı cilâ-baḥş-ı dîde-i dirâyet edip zümre-i mûsikî-şinâsân ile ülfet ü istînâs ve envâr-ı ma'âriflerinden iktibâs eyleyüp şaḥîfe-i ḥâtırında îlâhiyyât-ı vefîre mevcûd ve ḥâşşa-i mûsikî-şinâsân olan nâz u istignâ kendüde mefkûd olmağın zevâyâ-yı evliyâ'ullâhda meşâyîḥ ü fuḳarâ ile enîs ü celîs ve gürûh-ı zâkirâne re'îs olmuş idi. Sultânü'l-'ârifîn Eşrefü'l-meşâyîḥi's-sâde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ 'İzzü'd-dîñ Efendi el-müştehir bi-Eşref-zāde ḥâzretlerinden aḥz-ı yed-i inâbet edip telâḳḳun-ı envâr-ı zîkr-i müselsel ile çeşm-i dil ü cânı leme'ân ve Murâdiyye Câmî-i şerîfinde sermü'ezzinân iken biñ yüz ṭoksan beş senesinde murğ-ı rûhî âşiyân-ı tenden ṭayerân ve 'azm-i gülşen-serây-ı cinân eyledi. Murâdiyye ḳurbunda olan meḳâbirde defîn-i zîr-i türâb ve du'â-yı mü'minînden ḥişşe-yâbdır. Merḥûm-ı mezbûr mu'tekid-i ehlu'llâh bir pîr-i rûşen-zamîr-i dil-âgâh idi.

Laz El-Hâc Hasan Efendi:

Bilâd-ı Baḥr-i Siyâh'dan Ṭrabzon ḳurbunda bir beldede diyâr-i mülk-i 'ademden mevc-zen-i ḳulzum-i 'âlem-i zuhûr ba'dehu maḥrûse-i Burusa'ya hicret ve ṭaraḥ-endâz-ı ikâmet edip Laz Hâc Hasan Efendi denmekle meşhûr olmuş idi. Çırâ Bâzârı'nda şu'le-efrûz-ı dükkânçe-i ma'îşet ve ba'de vâḳıf-ı kârgah-ı ma'ârif-i îlâhî ve 'ârif-i pîşe-i esrâr-ı nâ-mütenâhî Şeyḥ

²⁰⁷⁸ Yüce sırrı kutsansın.

²⁰⁷⁹ 354a AE

²⁰⁸⁰ 359a KA

Ahmedü'l-Ğazzî *ḳuddise sırruhu'l-‘ālî* ²⁰⁸¹ ḥazretleriniñ dā'ire-i ²⁰⁸² 'aliyyelerinde çerāğ-ı sūzān-ı irādet olup zümre-i mūsīķi-şināsāndan ma'dūd ve niçe aşvāt u ilāhiyyāt şahıfe-i ḥatırında naḳş-efzūd olmağla dergāh-ı ḥazret-i ²⁰⁸³ 'azîz-i müşārun ileyhde altmış seneden mütecāviz ser-zākirān-ı nağme-perdāzān 'ale'l-ḥuşūş ešnā-yı zıkrde uşūl-bend-i ehl-i devrān olmuş idi. Fuḳarā vü zu'afāya eniş dā'imā meşāyiḥ ü dervişān ile celîs evḳāt-ı ḥamseyi cemā'atle edāya mülāzım heme-i evḳāt zıkr ü tevḥîd-i Perverdīgārîye müdāvim 'āşık u şādık dıde-i ḳulb-i ḥaḳıḳat-bîni uyanık bir zāt-ı rā'ik iken biñ iki yüz senesinde cānib-i 'uḳbāya seyr ü sefer edip Bıñarbaşı Meḳābiri'nde Ḳalender-ḥāne muḥāzîsinde āsūde-i laḥd-ı mağfîret-eşerdir. Merḥūm-ı mezbūruñ sinn-i şerîfi toḳsanı mütecāviz ve ādāb u 'irfānı fā'iz bir pîr-i rüşen-zamîr idi.

Es-Seyyid El-Hāc Ḥalîl Efendi:

Mārrü'z-zıkr Zākir Ḥācî Ḥasan Efendi'niñ maḥdūm-ı şerāfet-mevsūmı El-Hāc Ḥalîl Efendi'dir. Merḳūm Ḥācî Ḥasan Efendi bir şeb 'ālem-i ma'nāda ḥānḳāh-ı Ḥazret-i 'azîzde vāḳı' tevḥîd-ḥāneniñ miḥrābına reng-i ḥıẓr-edā ferş-i seccāde eder. 'Ale's-şabāḥ ḥāk-i pāy-ı ḳımyā-sāy-ı ḥazret-i 'azîze rû-nihāde ve ru'yāsını taḳrîr ü ifāde eyledikde 'azîz-i müşārun ileyh bir veled-i zıḳūruñ 'ālem-i kevne nāzil ve dergāhımız miḥrābınıñ şeref-i imāmetine nā'il olsa gerekdir deyü muvāfık-ı taḳdîr olan ta'bîr-i dil-peẓîrleri cilveger-i ḥayyîz-i zuḥūr ve mezbūr Ḥalîl Efendi şulb-i vālid-i mācidinden gehvāre-i vücūda mürūr etmiş ve taḥşîl-i 'ulūm-ı nāfi'a eyledikten şoñra 'ilm-i mūsīķiye heves edip fenn-i mezbūrede mümtāz ve akrān u eşbāhından ser-efrāz 'ale'l-ḥuşūş āsitāne-i Ḥazret-i Ğazzî'de otuz ²⁰⁸⁴ seneden ziyāde ḥatîb ü imām ve revnaḳ-efzā-yı miḥrāb-ı 'izz ü ihtirām olmuşdur. Ešnā-yı muḳābe-i şerîfelerde İlāhî-ḥān ve tilāvet-i risāle-i Mevlid-i Sultān-ü'l-Enbiyā'da 'uzūbet-i ḳırā'at ile müşārun bi'l-benān ve maḥbūb u mergūb ²⁰⁸⁵ fuḳarā vü dervişān iken biñ iki yüz sekiz târîḫinde minber-i ḥayātdan nüzūl ve rûḥ-ı şerîfi gülzār-ı cināne vuşūl buldukda cesedi Bıñarbaşı'nda pederi ḳurbunda medfūndır. Merḥūm-ı mezbūr ḥālîşü'l-cenān melîḥü'l-lisān Çırā Bāzārî'nda fūrūzān eyledigi dükkān-ı zîyā-efşānı mecma'-i meşāyiḥ ü 'irfān mūsīḳî ü kerîm ve eniş ü ḡam-gūsār dervişān u fuḳarā idi.

Rāğîb Paşa Kitābcısı A'mā Şādık Efendi:

Maḥmiyye-i İstanbul'da nūzhetgeh-i vücūda ḡulgule-endāz olan Meḥemmed Şādık Efendi'dir. Refte refte ḳayd-ı hevā-yı şabāvetden rehā-yāfte olup niçe zamān erbāb-ı ma'ārif ile şoḥbet

²⁰⁸¹ Yüce sırrı kutsasın.

²⁰⁸² 354b AE

²⁰⁸³ 360a KA

²⁰⁸⁴ 355a AE

²⁰⁸⁵ 360a KA

ederek vâkıf-ı 'ilm ü 'irfân olduğdan sonra sefîne-i 'uzmâ-yı bihâr-ı 'ulûm u fazîlet ve nüşha-i kübrâ-yı kütüb-hâne-i ma'rifet fahrü'l-vüzerâ vezîr-i mekârim-pîrâ Râgıb Paşa merhûmuñ dâ'ire-i 'aliyyelerine intisâb ve zamân-ı şadâretlerinde kitâbcılıkları hîdmetiyle kâm-yâb olup ârâyiş-i zât-ı mehâsin-kirdârı olan âşâr-ı fehm ü dâniş muhteşâsınca şadr-ı müşârun ileyhe keşret-i şeref-i muşkârenetle kitâb-ı imtiyâz u 'tibâre hâmiş olup mübteğâ-yı meşreb-i şûhî 'ilm-i mûsikîye dil-bend ve zümre-i mûsikî-âşnâ-yı 'aşrdan fenn-i mezkûrı temeşşûk ü tahşîl ile akrân-pesend ve 'ilm-i mezbûrda 'urûc-ı maķâmât edip âvâze-i bülend-mâhâreti perde-i evcden Hüseynî'ye çıkarmış ve şadâ-yı nağme-i iştihârını resîde-i mesâmi'-i ahâlî-i Şifâhân u 'Irâk²⁰⁸⁶ u Nihâvend eylemiş idi. Vezîr-i müşârun ileyhiñ kişver-i bekâya irtihâlden sonra *bi-kazâ'i'llâhi te'âlâ*²⁰⁸⁷ giriftâr-ı 'illet-i 'amâ ile temâşâ-yı nuķûş-ı ğarîbe-i cihân gözlerine haram olup niçe eyyâm mürûrında dâr u diyârından²⁰⁸⁸ girih-güşâ-yı beste-i direng ve maħrûse-i Burusa şavbına zemzemehâ-yı 'azm ü âheng olup hişâr-ı şehir-i mezbûrda qarâr-gîr mülk-i iştirâsı olan hânede ârâm-sâz ve Der-Sa'âdet-i emti'a gümrüğinden ihsân-ı 'aliyye-i şehriyârî olan vazîfesiyle nişîmen-i kanâ'atde demdeme-perdâz olduğundan mâ-'adâ belde-i mezbûrede revnaķ-efzâ-yı kâşâne-i übbehet ü iclâl mevâlî-i 'izâmdan Cizyedâr-zâde Aħmed Bahâ'ü'd-dîn Efendi merhûm kavâbil-i erbâb-ı 'irfânı velâ-siyyemâ zümre-i mûsikî-şinâsânı şâyân-ı nevâziş ü ihsânı etmek 'âdet-i dirîne-i meşreb-i pâki ve lâzime-i şân-ı mecbûlu'l-cevâd Bermekî-idrâkı olmağın mezbûrı keşîde-i silk-i iltifât-ı firâvânî edip rûz u şeb meclis-i 'irfân-perverlerinde ma'a'l-edeb terâne-i dil-güşâ ve elhân-ı hâlet-efzâ ile velvele-ârâ ve ba'z-ı evķâtta daħı yârân u eħibbâ ile maķâm-ı ülfet ü mu'âşeretde râst-rû ve nağme-serâ iken biñ iki yüz on üç târiħinde bülbül-i hoş-âyende-i rûhî pervâz-künende-i bâğ-ı İrem dâru'l-cinân ve cesedi Bînarbaşı Meķâbiri'nde defîn-i hâk-i ğufrân oldu. Merhûm-ı sâlifü'l-beyân 'ilm-i mûsikîde müşârun bi'l-benân ve kemâl-i mahâretine rûh-ı Fârâbj hayrân rûtbe-i ta'dâddan efzûn fuşûl-i mütekâşireden a'lâ besteler ve nâ-şenîde piş-revler ile mecmû'a-i şînesi meşhûn olup el-hâşıl muvâfîk fenn-i edvâr-ı icrâ-yı maķâmât²⁰⁸⁹ mişl ü nazîri nâdir ve şu'ebât-i şevķ-âmîz ve neğamât-ı zevķ-engîzi muhtevej-i 'ilm-i mezkûrı ez-ser-i nev ihtirâ' ü icâde ķâdir bir zât-ı rûşen-dil-i şafâ-nâşir idi.

²⁰⁸⁶ 355b AE

²⁰⁸⁷ Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

²⁰⁸⁸ 361a KA

²⁰⁸⁹ 356a AE

Ḳaraböcek-zāde Münādî Aḥmed Efendi:

Maḥrûse-i Burusa'da sâḥa-i²⁰⁹⁰ şühûda ḳadem-nihāde ve beyne'l-enām Ḳaraböcek-zāde denmekle şöhret-dāde olan Aḥmed Efendi'dir. Refte refte ğavā'il-i müddet-i şabāveti mütecāviz ve miyān-ı aġ u ḳarayı fark u temyiz rütbesinde ḥā'iz olduḳda ba'z-ı erbāb-ı 'irfāna muḳārenetle bi-ḳadri'l-istiṭā'a le'ālî-i 'ilm-i ḥālî silk-i taḥşîle keşide eyledikten soñra Enārî ḥānḳāh-ı şerifinde seccāde-pîrā-yı ḥaḳḳat maẓhar-ı feyz-i îlāh ve cedd-i emced-i 'abd-i rū-siyāh ḳıdve-i ehl-i yakīn Şeyḥ Meḥammed Şadrü'd-dīn Efendi Ḥazretleriniñ āsitān-ı āsitāne-i 'aliyyelerine cebīn-sāyide olup 'aziz-i müşārun ileyh ḥazretleriniñ ḥānḳāh-ı şeriflerine mevcūd-ı zākirān-ı ma'ārif-i sürüddan muvāfıḳ-ı uşûl-i maḳāmāt niçe aşvāt u ilāhiyyāt temeşşûḳ ve fenn-i müsîḳîniñ uşûl u fūrû'ına neyl ile eşbāh u nazā'irini tefevvuk eylemiş ve 'ādet-i ḳadīm-i bâzār-ı cihān üzre dūçār-ı ḳayd-ı iktisāb dāne-i evlād u 'iyāl olmaġın berāy-ı istiḥşāl nafaḳa-i rūziyye sevk-i sâ'ik-i takdîr-i Ezeliyye ile maḥrûse-i mezbûrede dellāl olmuş idi. Fi'l-ḥaḳḳa vāḳıf-ı sūd u ziyān-ı cihān ve 'ārif-i nıḳ u bed-i devrān bir zāt-ı daḳāyık-nişān olmaġla delālet-i dellāl²⁰⁹¹-i tevfiḳ-i Kirdgār ile metā'-ı ḳadr ü i'tibārı revāc-peyzir-i çār-sū-yı şıġār u kibār olarak yigirmi seneden ziyāde rākiben 'ale'l-ḥayl esvāk u bâzār-ı belde-i merḳûmede münādî ve sālifü'l-beyān ḥānḳāh-ı 'azizlerinde²⁰⁹² niçe sinīn-i mütekāşire re'js-i zākirān-ı naġme-şinās ve ser-mü'ezzinān-ı mü'sşirü'l-enfās olmaġın ešnā-yı zıḳru'llāhda mūcib-i taḥrîḳ-i sevdā-yı derūn aşḥāb-ı vecd ü ḥāl olur şadā-yı bülend-edā-yı ḥālet-efzā ile ḳulub-ı 'āşıkān u dervişānıñ vesîle-i²⁰⁹³ tezāyüd-i şevḳ ü şādî iken "Münādîler nidā eyler gel ilāhiye gel ilāhiye/ İşidenler cān fedā eyler gel ilāhiye gel ilāhiye" müfādınca biñ iki yüz on beş târîḳinde nidā-yı münādî-i *İrci'î* şimāḥ-ı cānına ilkā ve rūḥ-ı revānı 'āzim-i gülşen-serāy-ı beḳā olup Şehre Küsdü Cāmi'-i Şerifiniñ cānib-i şarkısında olan ḥazîrede medfūn ve meşāyih-i Ḥalvetiyye'den A'rec Şeyḥ Meḥammed Ḥazretlerine maḳrûndır. Merḥûm-ı mezbûr 'āḳil ü kāmîl meḥāsinü'l-ḥaşā'il cihān-dîde ve telḥ ü şîrīn rûzgārı çeşide zarîf ü 'arîf ülfet ü muvāneseti latîf bir pîr-i rüşen-zamîr idi.

Ḳatırcı-zāde Es-Seyyid 'Abdu'r-Raḥmān Efendi:

Meşāyih-i Ḥalvetiyye'den Şeyḥ Aḥmed Ġazzî Ḥazretleriniñ şumurde-i zümre-i dervişānından Uzun Derviş Muşṭafā-nām bir merd-i be-nām şulbundan maḥrûse-i Burusa'da dā'ire-i mülk-i vücūda reside ve zamān-ı ḳudretle ḳatār-ı ahālî-i 'ālem-i şühûda keşide olan Es-Seyyid 'Abdu'r-Raḥmān Efendi'dir. Refte refte bār-ı girān-ı daġdaġa-i şabāvetden ḥalāş ve bir miḳdār tedārük-

²⁰⁹⁰ 361b KA

²⁰⁹¹ dellāl: - KA

²⁰⁹² 356b AE

²⁰⁹³ 362a KA

i akmışe-i mücellâ-yı dāniş ü ‘irfān ile çerāğ-ı ḥālî bâhirü’l-iḥtişāş olduğda mukteżâ-yı ṭab‘-i şūhı ‘ilm-i mūsikīye keşirü’l-meyelān ve zümre-i mūsikī-şināsān-ı ‘aşrdan fenn-i mezkūrı temeşşük etmekle ğıbṭa-fermâ-yı akrān ve Cāmi‘-i Kebîr’de otuz seneden mütecāviz mü’ezzin-i hoş-elḥān ve ba‘z-ı zevāyâ-yı evliyâ-yı²⁰⁹⁴ kirām ve ‘ale’l-ḥuşuş ḥānkāh-ı ‘azîz-i müşārun ileyhde mukābele-i şerîfelerde îlâhî-güyān ve pey-rev-i gürûh-ı zâkirān-ı nağme-perdāzān iken biñ iki yüz on dört târîhinde rūḥ-ı şerîfi nâ’il-i rahmet-i Raḥmān ve Bıñarbaşî Mekâbiri’nde dâḥil-i şufûf-ı zümre-i ḥāmūşān oldu. Merḥûm-ı mezbûr ḥalîm ü selîm ‘âzim-i ṭarîk-ı²⁰⁹⁵ müstakîm neccârlık hırefinde çîre-dest bir üstād-ı yegâne ve ezvāk-ı şüfiyyeyi zâ’ik bir zât-ı şerāfet-peymâ idi.

Şûfî-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Efendi:

Maḥrûse-i Burusa’da Şûfî-zāde El-Ḥāc Meḥemmed-nām şāf-dil-i şıdk-ittisām şulbundan ‘ālem-i kevne nāzil ve şûf-ı rüşd ü sedādı telebbüs ile rütbe-i fark u temyîze vâsıl olduğda Şeyḥ Aḥmedü’l-Ġazzî dergāhında olan mu’allim-ḥānede Ḥaste-zāde ‘Abdu’lîlāh Efendi’den devâ-yı ta’allûm-i Qur’ān ile dil-i bîmārî kesb-i şıḥḥat eyledikden soñra muḥibb-i taḥşîl-i ‘ilm ü fażîlet ve mükibb-i tekmiḥ-i hüner ü ma’rifet olup ders-i ‘ām Kütükci-zāde Ḥāce Aḥmed Efendi merḥûmuñ meclis-i ifādelerine dâḥil ve nâ’il-i pîrāye-i ‘ulûm u feżâ’il olduğda mukteżâ-yı meşreb-i şūhı ‘ilm-i mūsikîden āşnâ ve şaḥîfe-i ḥātırında mertebe-i ta’dāddan bîrûn aşvât u îlâhiyyât mevcûd u müheyyâ olmağla sālîfü’z-zîkr Şeyḥ Aḥmed Ġazzî *quddise sırruhu’l-‘azîz*²⁰⁹⁶’iñ zamān-ı ‘aliyyelerinde yigirmi sene mîqdārî îlâhî-güyān ve Şeyḥ Muştafâ Efendi ve Şeyḥ Seyyid ‘Abdu’l-laṭîf Efendi’niñ āvān-ı meşîḥatlarında daḥı ser-ḥalka-i gürûh-ı zâkirān olmuş idi. Naḥd-i vakti maşrûf-ı cihet-i ‘ibādāt u ṭā’āt be-her şeb çār rek’at şalât-ı tesbîḥi ba’de’l-edā müteveccih-i dergāh-ı mücîbü’l-da’avāt olup sinn-i şerîfi mi’e-i kāmileyi güzer etmiş pîr-i ma’ālî-şifāt iken biñ iki yüz²⁰⁹⁷ on yedi sālinde “Sen bu ilde kimseye yār olmadın, var seniñ elbette yāriñ kındadır” zemzemesiyle dem-sāz ve ārzû-yı vişāl-i ḥaḳîkî ile murğ-ı rūḥı cānān iline pervāz ve gülşen-serāy-ı cinānda āşiyān-sāz olup kafes-i tenleri Bıñarbaşî Mezāristānı’nda ḳalender-ḥāne muḥāzîsinde nühüfte-i ġār-ı mezârdır²⁰⁹⁸. Merḥûm-ı mezbûr ‘ilm ü ‘irfān ile meşhûr ‘ābid ü zāhid mürtâz u mücāhid ‘āşîk u şādîk geceler tâ-be-seḥer dîde-i başîreti uyanık idi.

Şıçancı-zāde ‘Alî Efendi:

²⁰⁹⁴ 357a AE

²⁰⁹⁵ 362b KA

²⁰⁹⁶ Aziz sırrı kutsansın.

²⁰⁹⁷ 357b AE

²⁰⁹⁸ 363a KA

Maḥrûse-i dil-güşâ-yı Burusa'da Ḥişâr Câmî'i mü'ezzini aşlaḥu'ş-şuleḥâ Ḥâcî Şâlih Efendi-nâm bir recûl-i pür-ihtirâm şulbundan ḳadem-resâ-yı maḥfil-i 'âlem-i şühûd ve şîṭ u şadâ-yı şöhreti vâsıl-ı menâre-i çerḥ-i kebûd olan 'Alî Efendi'dir. Burc-ı bârû-yı vaḳt-i cûvânîyi güzêrân ve zahîre-i fehm ü idrâk u iḳkân ile kesb-i şeb'ân eyledikde devr-i mecâlis-i 'ulemâ ve vaż'-ı cebîñ-i 'atebe-i 'urefâ edip bi'l-âḥire meşâyîḥ-i Ḥalvetiyye'den mihr-i münîr-i sipîhr-i ehl-i yakîñ ve cedd-i mâcid-i 'abd-i kemîñ Enârlı Zâviyesi Şeyḥi Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Bedrû'd-dîñ Efendi Ḥazretlerinden iḳtibâs-ı envâr-ı rûḥâniyyet ve ba'de vefâtihi 'azîz-i müşârun ileyhiñ ḥulefâ-yı kirâmlarından Şeyḥ Aḥmed-zâde Es-Seyyid Eş-Şeyḥ 'Abdu'l-Laṭîf Efendi merḥûmdan tecdîd-i ḳibâle-i bî'at edip evrâd u ezkâr ile iştiḡâl ve dâ'ire-i mûsîḳî-şinâsâna daḥı ittişâl ve 'ilm-i mezkûr bir miḳdâr teferrûs etmekle mümtâzû'l-emşâl olmuş idi. Zevâyâ-yı meşâyîḥ-i kirâmda pey-rev-i zümre-i zâkirân ve ḥişâr-ı belde-i mezbûrede Naşûḥ-zâde Tekyesi'nde vekâletle icrâ-künende-i âyîñ-i pîrân iken biñ iki yüz on sekiz sâlinde bûlbûl-i rûḥı 'âzim-i gülistân-ı²⁰⁹⁹ cinân ve Şeyḥ Aḥmedü'l-Ġazzî Zâviyesi'nde olan ḥazîrede mestûr-ı perde-i ḥâk-i ğufrân olmuştur. Merḥûm-ı mezbûr sâlik-i Ḥâḳ ve 'âşîḳ-ı dîdâr-ı feyyâz-ı muṭlak edîb ü vaḳûr fakîr ü şabûr müstakîmü'l-eṭvâr bir pîr-i nîkû-kirdâr idi.

Bayṭâr-zâde Ḥaṭṭâṭ El-Ḥâc Meḥemmed Efendi:

Naḳş-ı vüçûdî ḥâme-i ḳudret ile medîne-i Burusa'da²¹⁰⁰ nüvişte-i şaḥîfe-i şühûd ve ḥuṭûṭ-ı kıyâset ü 'irâfet pîşânî-i nûr-ı enîsinde mevcûd olduğda 'inân-ı esb-i sebûk-cevelân-ı sa'y ü ictihâdını vâdî-i ma'ârifte sevḳ edip biñ iki yüz iki târîḥinde 'âzim-i ḥuld-i berîñ ve belde-i mezbûrede Mudânya Ḥânı zeylinde vâḳı' _____(?)²¹⁰¹ ve nâm-ı diğêr Ağa Maḥallesi mu'allim-ḥânesinde âsûde vü defîñ olan re'îsü'l-ḥaṭṭâṭ Ḥaffâf El-Ḥâc İsmâ'îl Efendi merḥûmdan temeşşûḳ-i kavâ'id-i ḥurûf ve evḳât ü sâ'âtinî ketb ü tahrîre maşrûf etmegiñ nesh ü şülûş ü celîde efendi-yi mûmâ ileyhden me'zûn ve ḥaṭṭ-i zîbâsı ḥaṭṭ-i rûy-ı dil-berânveş melâḥat-efzûn olup ḥaffâflar sūkında bir dükkânda visâde-pîrâ ve ṭullâb-i ma'ârif-âşnâya fenn-i mezbûrî ta'lîm ü tefḥîm ederek beyne'l-enâm Bayṭârî Efendi deyü şöhret-nümâ olmuş idi. Fâris-i meydân-ı hüner ü 'irfân ve 'ilm-i mûsîḳîde ğıḳṭa-fermâ-yı akrân ve ser-i ḥayl-i zâkirân olup niçe müddet câmî'ü'l-'ilm ve'l-'ibâde Eş-Şeyḥ Meḥemmed Üftâde *enâlehu'llâhi te'âlâ bî's-sâdeti*²¹⁰² ḥazretleriniñ türbe-i münîflerinde olan câmî'-i şerîfde ḥiṭâbet ve bir zamân daḥı ḥânesi civârında Naşûḥ-zâde Tekyesi'nde vekâlet-i meşîḥat edip uşûl-i fenn-i mûsîḳîye

²⁰⁹⁹ 358a AE

²¹⁰⁰ 363b KA

²¹⁰¹ Nüşhalarda şeklinde yazılan yer adı kaynaklarda tespit edilemedi.

²¹⁰² Allah ona saadet versin.

muvâfık nâ-şenide nağmeler ihtirâ'ında şâhib-i yed-i tûlâ ve zevâyâ-yı ehlu'llâhîde şehreyn-i rebj'eynde²¹⁰³ kırâ'at-ı Mevlid-i Sultânü'l-Enbiyâ'da bülbül-i nağme-serâ 'ale'l-huşûş tilâvet-i risâle-i *Mi'râciyye*-i pâdşâh-ı her-dü-serâda bir tûtî-i gûyâ olmağın şadâ-yı hâlet-efzâsından büzürg u küçek ferahnâk ve zemzemhâ-yı mü'eşşirü'l-edâsından micmer-i derûn-ı 'uşşâk sūznâk olur idi²¹⁰⁴. Edâ-yı farîza-i hacc-ı şerîf ile mu'azzez u muhterem olduğdan sonra bi'd-defa'ât ber-nehc-i bedel ol maķâm-ı 'âlîlere yüz şerefine neyl ile mesrûr u hurrem olmuş idi. Bi-emri'llâhî'l-meliki'l-müte'âl biñ iki yüz on tokuz sâlinde bâdiye-i fenâdan 'âlem-i ma'mûre-i bekâya 'azm ü irtihâl edip na's-ı şerîfi sâlifü'z-zikr Naşûh-zâde zâviyesi ittisâlinde reh-güzârda vâkı' hâzîrede âsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr 'âkil ü kâmil niçe meşâyih-i kibârîñ meclis-i muķaddeslerine dâhil ve nazar-ı kımyâ-eşerlerine nâ'il olmuş ve sinn ü sâli derece-i heftâde vuşûl bulmuş bir pîr-i rûşen-zamîr idi.

Re'îsü'l-Mü'ezzinin Şokkı(?)²¹⁰⁵-zâde İbrâhîm Efendi²¹⁰⁶:

Ķuţbu'l-'ârifîñ ve senedü'l-vâşılîñ Şeyh AĶmedü'l-Ķazzî bendegânından Bulğur şıkısı İsmâ'îl Efendi merhûmuñ şulbundan maĶrûse-i Burusa'da bâlâ-yı maĶfil-i şehâdete pâ-nihâde ve Şokkı-zâde İbrâhîm Efendi denmekle şöhet-dâde olmuş idi. Rütbe-i şabâvetden maķâm-ı rücûliyyete ķadem-zen ve zîver-i rüşd ü sedâd-ı Ķudâ-dâd ile ķâmet-i liyâķati mu'anven olduğda bir miķdâr tahşîl-i 'ilm ü 'irfân-ı şeref-medâr ve muķtezâ-yı meşreb-i şûhî 'ilm-i mûşîķiye hevesķâr olup mûşîķî-şinâsân-ı 'aşr ile ülfet ü ihtilâţ ederek fenn-i mezbûrî bi-ķadri'l-istiţâ'a istiknâh u iktisâb ve Câmî'-i Kebîr-i Yıldırım Bâyezîd Ķânî'de maĶfil-ârâ-yı mevcûd olan zümre-i mü'ezzinân-ı hoş-elĶândan ma'dûd olmağın giderek tã'ife-i²¹⁰⁷ 'âliyyeye riyâsetle reşķ-âver-i şeyh ü şâb olmuş ve berây-ı infâķ-ı ehl ü 'iyâl dâ'ire-i bey' ü şirâyâ ittisâl edip câmî'-i merķûm ķurbunda dükkânçe-nişîñ-i ma'âş²¹⁰⁸ ve ķahve-fürüşluk ile inti'âş eylemiş idi. Otuz seneden mütecâviz câmî'-i sâlifü'l-beyânda bi-Ķulûşî'l-cenân *mâ vecibe'j' aleynâ*²¹⁰⁹ olan Ķidemât-ı mebrûreyi te'diye vü Ķfâ edip bu Ķâlât-ı seniyye-i meĶâsin-pîrâ ile ma'mûrû'l-cevânib ve ez-her cihet hefevât-ı nâ-marziyyeden mütecânib iken biñ iki yüz yigirmi dōrt târiĶinde rûĶ-ı laţîfi 'âric-i süllem-i menâre-i 'âlem-i bekâ ve dâric-i câmî'-i şehristân-ı 'uķbâ olup cesed-i şerîfi Ķâneleri ķurbunda Bîñarbaşı ķapusunda vâkı' şecere-i ķenârîñ sâyesinde âsûde vü defîndir. Merhûm-ı mezbûr şalâĶ-i Ķâl ile mezkûr şalât-ı Ķamseyi her bir vaktde

²¹⁰³ 358b AE

²¹⁰⁴ 364a KA

²¹⁰⁵ Nüşhalarda şeklinde yazılan kelime kaynaklarda tespit edilemedi.

²¹⁰⁶ Başlık AE'de der-kenârda kayıtlıdır.

²¹⁰⁷ 359a AE

²¹⁰⁸ 364b KA

²¹⁰⁹ Üzerimize görev olan.

tecdîd-i vuzû ile cemâ'atle edâya mülâzemeti ve be-her gün mine'l-evvel ile'l-âhîr *Delâ'il-i Şerîf*i tilâveti velâ-siyyemâ şadâ-yı bülend-edâ ile güyâ-yı aşvât u ilâhiyyâtta mahâreti meşhûr idi.

Hikmetî-zâde Dâmâdı Kalburcı-zâde Es-Seyyid El-Hâc Mehemmed Efendi:

Medîne-i Burusa'da bürûz u zühûr ve Kalburcı-zâde denmekle kûçek ü büzürg miyânında mezkûr idi. Tercemesi bâlâda mürûr eden re'îsü'l-meşâyih Hikmetî-zâde Şeyh Mehemmed Emîn Efendi merhûme dâmâd olmağla tâc-ı şerîf-i Celvetiyye'yi zîver-i yâfûh-ı ser-i ibtihâc etmiş ve giderek mâhaşal kâdr ü i'tibârî bâzâr-ı iştihâre şâyân güncîde-i ğırbâl-i revâc olmuş idi. Zümre-i mûsikî-şinâsân ile mecâlise ve gürûh-ı zâkirân ile muşâhabe vü muvânese ederek iktizâ-yı meşreb-i şûhî fenn-i mezbûrede heves ve maḥmiyye-i Sitanbulda seccâde-nişîn-i meşîhat Ümmî Sinân²¹¹⁰-zâde Efendi hâzretlerinden ve ba'z-ı esâtize-i maḥâm-âşnâdan temeşşûk edip 'ilm-i mezkûruñ ğavrına²¹¹¹ dest-res olup şahîfe-i zamîrinde rûtbe-i güncâyışden bîrûn-ı şavt u zîkr-i menkûş ve İlâhiyyât-ı meşâyih-i kibâr ile deryâ-yı derûnı pür-ḥurûş idi. Fi'l-hakîka 'ilm-i mezbûrda kemâl-i muḥârese u meḥâretle sebḳ-fermâ-yı akrân ve beste eylediği bu kadar ezkâr u aşvâtı pesendîde-i maḥâm-şinâsân ve zebân-zed-i tâ'ife-i zâkirân-ı hoş-elhân olup Şeyh İsmâ'il Hakkî *kuddise sirruhu'l-bâkî* ²¹¹²hâzretlerinin ḥânkâh-ı 'aliyyelerinde Kayın Pederleri şeyh-i mûmâ ileyh ile kırk seneden mütecâviz hem-dem ü celîs ve zâviye-i mezbûrede muḳâbele-i şerîfelerde zümre-i zâkirâne ve sâ'ire evliyâ-yı kirâmda şehreyn-i rebî'eynde ḥîj-i tilâvet-i Mevlûd-i Seyyidü'l-enâmda müveşşuḥân-ı nağme-perdâzâne re'îs olup bu ḥâl-i marziyye üzre güzârende-i evkât iken biñ iki yüz otuz yedi sâlinde rûh-ı revânı semt-i bekâyâ müteveccih olduğda ḥânkâh-ı mezbûr ḥazîresinde defîn-i kabr-i pür-nûr ve maḥzar-ı rahmet-i Rabb-i ğafûrdur. Merhûm-ı mezbûr 'ilm ü 'irfân ile meşhûr sinn ü sâli kademât-ı süllem-i heftâdı üç dörd pâyecâvûz etmiş imtidâd-ı 'ömr mülâbesesiyle niçe meşâyih-i zevi'l-ihtirâmıñ nezd-i sa'âdetlerine duḥûl ile du'â-yı himmetlerine nâ'il olmuş ehl-i ülfet hoş-şoḥbet dâfi'-i kürûb-ı külfet olduğca 'ilm-i tıbbda daḥı ḥazâkati âşikâr bir pîr-i ḥuceste-âşâr idi.

Şerîf Efendi El-Celvetî:

Vâ-beste-i maḥâm-ı nühüft-i milket-i buṭûn olan vücûdı maḥrûse-i dil-güşâ-yı Burusa'da âheng-endâz-ı dâ'ire-i 'âlem-i zühûr ve inzimâm-ı terbiye-i dâye-i râst-nümâ ile neġamât-ı

²¹¹⁰ 359b AE

²¹¹¹ 365a KA

²¹¹² Baki olan sırrı kutsansın.

velvele-senc-i şabāveti perde-be-perde²¹¹³ gümāşte-i kār-ḥāne-i ḥiss ü şu'ūr olduğda mukteżā-yı takdīr-i Ḥudā-yı 'azze ve cell İnebeg sūkında tütüncilik şan'atıyla kesb-i kısmet-i rüz-ı ezel etmekle Tütünci Şerīf deyü meşhūr idi. Fenn-i mūsīķi ile 'alākası²¹¹⁴ ve icrā-yı maḳāmāt-ı aşliyye ve fer'ıyyede selīķası olmağın mūsīķi-şināsān-ı 'aşrından beste vü piş-revlerin temeşşük ü tefatṭun ve ba'z-ı esātize-i zākirāndan şavt u ilāhiyyāt teferrüs ü tefennün edip şafḥa-i zāmīrinde bunca nuḳūş-ı aşvāt-ı ğarībe ve niçe murabba'āt-ı nā-şenīde-i latīfe mevcūd olmağla şadā-yı bülend-edā-yı dil-güşā ile mecālis-i 'urefāda nağme-sürūd olmuş idi. Belde-i mezbūrede biñ iki yüz on altı tārīḥinde vukū' bulan ḥarīķ-i kebīrden şoñra maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'a naḳl ü hicret edip medīne-i Üsküdar'da civār-ı ḥānḳāh-ı Ḥazret-i Hüdāyi'da uşūl-i ḥāline çeşbān-ı keşīde-i perde-i mülkiyyet eyledigi maḳāmda sākin ve cevāhir-i bāzāristānında berāy-ı medār-ı ma'āş bey' ü şirāya rākin olarak ḥānḳāh-ı 'azīz-i müşārun ileyhden ešnā-yı muḳābele-i şerīfede ser-i şıdḳ-eşerinde tāc-ı Celvetiyye ile dāḥil-i ḥālka-i zākirān ve şehreyn-i rebj'eynde mevlid-ḥān olup ol deryā-yı züht-āşārıñ ba'z-ı mūsīķi-şināsān ile daḥı niçe demler ülfet ü şoḥbet ederek icrā-yı maḳāmātda Ḥarīri gibi kesb-i nām etmişdir. Ve nağme-i iştihārını āvāze-i 'uşşāk ile tā Ḥicāze çıkarmış ve niçe üstādene ezḳār u aşvātı ve ba'z-ı beste-i İlāhiyyāyı zebān-zed-i maḳām-şināsān olmuş idi. Otuz seneye ḳarīb bu ḥāl üzre gūzārende-i eyyām leyāl iken **Mısrā'**: "Yā türābj ciger yāḥūd ābj" zemzemesince maḥmiyye-i 'aliyye-i mezbūreden vaṭan-ı aşlīsı olan maḥrūse-i Burusa'ya²¹¹⁵ bādbān-güşā-yı vürūd olup çendān māh mürūrında ki biñ iki yüz kırk yedi tārīḥinde rebj'ü'l-evveliñ yigirmi üçüncü günü murğ-ı rūḥı 'azm-i gülzār-ı ḥuld-i berīn edip ḥazire-i türbe-i vālā-yı ḥazret-i Üftāde'de āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr bir pīr-i diyānet-pīrā ve muḥibb-i fuḳarā heme-i evḳāt seccāde-i nāz u niyāzda nāle-güster ve bülbul-i nevā-sāz-ı²¹¹⁶ gülşen-i seḥer idi.

Hāşim Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥammed Muḥyi'd-Dīn Efendi:

Fi'l-aşl Diyārbekrli olup niçe demler maḥrūse-i Burusa'da cāy-ı ikāmete seccāde-güster ve biñ iki yüz kırk beş sālinde 'ālem-i bekāya seyr ü sefer ve ḥazret-i Emīr Sultān Mezāristānı'nda ser-i rāhda ḳabr-i mağfiret-ḥafri maḳar eden dil-bestegān-ı ṭarīķat-i 'aliyye-i Ḳādiriyye'den ḥaḳāyık-ı 'ulūm-ı cifr-i cāmī'den āšnā ve daḳāyık-ı fūnūn-ı evfākda nüşḥa-i kübrā olan erbāb-ı 'irfānıñ dil-pesendi Es-Seyyid Meḥammed Hāşim Efendi merḥūmuñ necl-i necīb ve ferzend-i edīb-i Es-Seyyid Meḥammed Muḥyi'd-dīn Efendi'dir. Diyārbekr'de revnaḳ-fiken-i diyār-ı vücūd ve ḳadem-zen-i dār-ı şühūd olup ma'ıyyet-i peder-i sūtūde-eşeri ile maḥmiyye-i 'aliyye-i

²¹¹³ 360a AE

²¹¹⁴ 365b KA

²¹¹⁵ 360a AE

²¹¹⁶ 366a KA

İstanbul'a haṭve-peymā-yı nüzūl ve ber-takrīb Enderūn-ı Hümāyūn-ı mülūkāneye duḥūl ve tāziyāne-i terbiye-i melevān ile rütbe-i rūṣd ü sedāde mevşūl olduğda ol maḳām-ı ma'ālī-ittisāmıñ āyın ü erkānı üzre müteḥattim-i 'uhde-i 'ubūdiyyeti olan ḥidemāt-ı lāzimesini te'diye vü ifā ederek cūyā-yı semt-i taḥşil-i hüner ü ma'ārif ve 'ilm-i 'Arabī ve luḡāt-ı Fārsiyye'ye vāḳıf olduğdan soñra muḳtezā-yı ṭab'-i şūḥı ruḥ-ı zıbbā-yı 'ilm-i mūsıḳiyye 'āşık ve esātize-i serāy-ı hümāyūndan temeşşük ile fenn-i mezbūruñ lezzet-i vişālini zā'ik ve 'uzūbet-i²¹¹⁷ şadā-yı meḥāsin-edā ve icrā-yı neḡamāt-ı ḥālet-efzāda emşāline fā'ik olmuş idi. Tıynet-i ezeliyyesinde merkūz olan aḥlāt-ı erba'a-i vücūd-ı ḥayvāniyyeden 'illet-i sevdānıñ ḡaleyānı ve çār-'anāşır-ı zāt-ı insāniyyeden cünd-i hevānıñ kişver-i bedende tuḡyānı mülābesesiyle āşūfte-ḥāl ü şūrīde-meşreb olmağın giderek muḡāyir-i resm-i edeb ba'z-ı gūne-i eṭvār-ı nā-sezāsı serāy-ı hümāyūn-ı şāhāneden ṭard u def'ine sebep olup bu ḥūzn ü ālām-ı²¹¹⁸ bī-ārām ile berāy-ı şıla-ı rahm medīne-i Burusa şavbına 'azm ve vālid-i büzürgvārına ḥüsn-i mülākāt ile le'ālī-i feraḥ u sūrūrı silk-i dile nazm etdikden soñra vālī-i eyālet-fermān El-Hāc 'Alī Paşa Ḥazretleri ol ešnāda cezāyir-i baḥr-i sefid-den İstanköy muḥāfızı bulunmağla ma'rūzāt-ı peder-i sūrūş-ı şıfātı ile vezīr-i müşārun ileyhiñ dā'iresine intisāb ü intimā ve niçe sāl ḥidmet-i mühr-dārı ile kesb-i şeref-i evfā etmiş ve pederi mūmā ileyh Hāşim Efendi bālāda meşūr tāriḥ-i mezkūrda müteveccih-i dārū's-sūrūr olmağla medīne-i Konya'dan şehir-i dil-güşā-yı Burusa'ya taḥrīk-i licām-ı rahş-ı ihtiyār ve belde-i mezbūrede tavaṭṭun u qarār eylemiş idi. Fi'l-ḥaḳıḳa 'ilm-i mūsıḳide ferīd 'ale'l-ḥuşūş Ḥāfız-ı Kelām-i Rabb-i Mecīd olmağla ekşer-i cem'iyyet zevāyā-yı meşāyih-i ṭariḳde ser-ḥalka-i erbāb-ı zıkr-i kerīmmü'l-vehhāb ve geh ü gāḥ çerāḡ-ı şu'le-feşān-ı miḥrāb-ı ma'ālī-elḳāb olur idi. Huṭūṭ-ı mütenevvi'a-ı nefīse ile vādī-i ketb ü imlāda mānend-i ḳalem-'alem velā-siyyemā 'ilm-i edebiyye ile cānib-i şī'r ü inşāda yed-i ṭulāsı meşhūr u müsellemler olmağın Burusa Paşa Kapısı'nda ma'dūd zümre-i debīr-i belāḡat-enīş ve ba'dehu jurnal ḳaleminde re'jşü'l-küttāb veḳāyi'-nüvīş olup bu ḥāl²¹¹⁹ üzre güzārende-i şühūr u sinīn ve sāl-i 'ömr-i 'azīzi henüz mütecāviz-i pāye-i erba'ın iken biñ iki yüz elli iki Recebū'l-ferdinde ṭa'ne-i ṭā'ün ile ma'zūl-i kitābet-i mülk-i fenā ve kātib-i dīvān-ı şāh-ı şühedā-yı Kerbelā olup cesedi Emīr Sultān Meşhedi'nde vālid-i civārında mütevārī-i ḥāk-i mezār-ı maḡfiret-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr 'ilm ü 'irfān ile meşhūr eşīr-i yārān u eḥibbā seḥā vü mā-melek-fedā hevā-yı 'aşḳ u muḥabbet ile dest-i rüzgārda müşāhede-i çille-i germ ü serd etmiş bir merd ve dem-

²¹¹⁷ 361a AE

²¹¹⁸ 366b KA

²¹¹⁹ 361b AE

be-dem perde-i dil-i pür-yâresinden²¹²⁰ zühür eden âvâze-i leṭâfet-âgâzesi her hâlde muḥarrik-i sevdâ-yı derûn-ı ehl-i derd idi.

ṬABAḲA-İ ŞÂMİN

Şu'arâ-yı Belâgat-İ 'câzı Hâme-Güzâr-ı İş'âr Olur

Lâmi'î Efendi-zâde Meḥemmed Lem'î Efendi:

Terceme-i kerâmet-eşi'ası bâlâda münevver-sâz-ı şaḥîfe-i imlâ olan Şeyḥ Lâmi'î Efendi'niñ ferzend-i fûrûzende-aḥteri Lem'î Efendi'dir. Neyyir-i zâtı maḥrûse-i Burusa'da maṭla'ü'l-envâr-ı ma'ârif olan şulb-i mûmâ ileyhden ser-ber-âverde-i girîbân-ı zuhûr ve Lâmi'î-zâde Dervîş Meḥemmed Efendi denmekle meşhûr idi. Sinn-i şıgârda vâlid-i vâlâ-güherinden kesb-i envâ'-ı feẓâ'il edip mu'allim-i maḳâm-ı Süleymânî Ḥayerü'd-dîñ Efendi mülâzemetle fâ'iz-i emânı olduğdan soñra ba'z-ı medârisde ferş-i seccâde-i istifâden ve şemşîr-i ṭab'ını mışkala-i taḥşîl-i merâm ile cilâ-dâde eyleyüp İstanbul'da kırk akçe ile verilen medârisiñ biriyle şâdmân ve elli ile Selçuk Sultân ba'z-ı kavle göre Ḥadıce Sultân Medresesi'yle nûr-efşân olup toḳuz yüz elli yedi târiḥinde ḥûrşîd-i iḳbâli güm-geşte-i ğurûb-ı zevâl olmağın ḥişârda vâlid-i ḳurbunda medfûndır²¹²¹. Merḥûm-ı mezbûr her hâlde hüner ü ma'ârif ile ma'lûm u mezkûr olmuş fenn-i 'arûz ve ḳâfiyede bir risâle te'lîf etmişdir. Bu beyt-i envâr ṭab'ından bir lem'adır. **Beyt:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ġamzesi fikriyle ebrûsı ḥayâli dil-beriñ

Lem'iyâ yeter saña tîr ü kemân eglencesi

Cinânî Efendi:

Zümre-i ṭab'ıñ yâr-ı cânı ve naẓm-âverân-ı 'aşrıñ nâdirü'l-aḳrânı Mevlânâ Cinânî Efendi'dir ki ismi Muşṭafâ babaları ismi Meḥemmed'dir. Dâru's-salṭanati'l-ḳadîme-i maḥrûse-i Burusa'da Murâdiyye semtinde zuhûr ve şî'r ü inşâ ile meşhûr-ı cumhûr olmuştur. Sinn-i şıgârda taḥşîl-i ma'ârif meşġûl olup fûnûn-ı Edebiyye'de mâhir bir üstâd-ı²¹²² mefḳûdu'l-mişl şâ'ir idi. Tercemesi bâlâda meşhûr Mu'allim-zâde Aḥmed Efendi'niñ dâru'l-ifâdelerinde terbiye olup mevlânâ-yı mûmâ ileyh dâru's-salṭanati'l-'aliyye ḳâẓısı iken maḥkeme-i dâru'l-mülk-i mezbûrede niçe eyyâm ḥidmet-i kitâbet ü niyâbetlerinde istiḥdâm edip ba'dehu şadr-ı Anadolı olduğda mezbûre Ḳaresi sancağı ḳismetin iḥsân ve gül-ğonce-i me'mûlini ḥandân

²¹²⁰ 367a KA

²¹²¹ 362a AE

²¹²² 367b KA

etmiş idi. Ba'dehu ṯarīḡ-i tedrīse duḡūl ve pāye-i kedd-i erbā'ından ma'zūl olduḡdan űoñra biñ üḡ ṯarīḡinde Burusa'da 'İvaz Paşa Medresesi'yle űādmān ve biñ dōrt sālinde rūḡ-ı űerīfleri 'āzim-i dāru'l-cinān olup Murādiyye ḡurbunda Ḥamza Beg Meḡābiri'nde medfūndır. Sirke-zāde Muṱlī Ḥelebi'niñ sebū-yı ṡab'ından zuḡūr eden ṯarīḡ-i ḡalāvet-nümādır. **Mıṱrā**:"Cinānī āṱiyan itdi cinānı" merḡūm-ı mezbūr fezā'il-i keṱire ile meṱūr elsine-i űalāṱede naẓm u neṱre ḡādir bī-naẓır münṱı ve ḡūb ṱā'ir idi. Diyār-ı Rūm'da ṱāḡib-i ḡamse olanlardan ma'dūd olup te'līfātından *Maḡzenü'l-Esrār* ve *Riyāzū'l-Cinān* nāmına meṱnevī merḡūm Āzerī Ḥelebi *Naḡṱ-ı Ḥayāl*'e tahrīr-i kilik etdikde bu daḡı *Riyāzū'l-Cinān*'ı tarḡ etmiş ve ṡoḡuz yüz ṡoḡsan beṱ ṯarīḡinde itmām eyleyüp Sultān Murād Ḥān-ı űālīṱe 'arz etdikde cevā'iz-i bī-ṱumārına nā'il olmuṱdur. *Cilā-yı Ḥulūb*-nām manẓūmeniñ te'līfine bā'is olan maḡbūb-ı ra'nā ve dil-ber-i müsteṱnā ṱūḡ-ı ser-āmed "Serrāc-zāde ṱāḡ Meḡemmed vaṱfında eylediḡi ḡaṱide-i Rā'ıyyeden münteḡabdır. **Naẓm**:"²¹²⁴

[mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Serrāc-zāde ṱāḡ Meḡemmed ki ḡüsnle

Yūsuf gibi zamānede bulmuṱdur iṱtiḡār

Ruḡsārı ḡülgül olsa ḡaçan ṡa'n ider ḡüle

Güller ḡızarsa ṱerm ile ḡülṱende vechi var

Reṱk ile 'ālemiñ aḡıdır aḡzı ṱuyını

Ol lebler ile ṱöylese eṱār-ı ābdār

ḡāṱılı merḡūm ḡafīfū'r-rūḡ ve yemīn-i baṱarı ma'lūl olup ṱeṱm-i baṱireti²¹²⁵ dūr-bīn idi. Kendi ḡaṱıyyla olan müretteb dīvānı ba'z-ı 'urefā-yı deḡriñ manẓūr-i dīde-i daḡıḡa-dānı olmuṱdır.

Hevāyī Muṱṡafā Efendi:

Hümā-yı hümāyūn-bāl-i vücūdi ṱehr-i dil-ḡüṱā-yı Burusa'da bālā-pervāz-ı evcḡāḡ-ı zuḡūr olup ḡāl-i ṱebābından semt-i hevā-yı nefse ḡüṱāde-bāl olmayup taḡṱil-i 'ilm ü kemāl edip ḡüner ü ma'ārifle pīrāste bir zāt-ı nḡḡ-ḡiṱāl olmuṱ idi. 'Abdu'l-Mü'mīn Efendi zāviyesi cāmī'inde ṱaff-ı

²¹²³ 362b AE

²¹²⁴ Tırnak içindeki kısım AE'de der-kenāra yazılmıştır.

²¹²⁵ 368a KA

cemā‘at-i mü‘minîne imām ve şeref-i hizmet-i hitābet ile akrānı ‘indinde be-nām olup biñ on yedi senesinde meşām-ı rūhı ‘atıyye-rız-i hevā-yı gülşen-i bekā olup medīne-i Burusa’da Bıñarbaşı’nda medfündür. Merhūm-ı mezbūruñ āşār-ı celīlesinden *Gūlistān* u *Būstān*-ı Şeyh Sa’dı’ye şerh edip şurrāhdan Sürūrj ve Şem’i’niñ kelāmını şāhid-i zūr gibi redd ü cerh etmişdir. Ve *Şadr-ı Şerife*’ye ta’līk hāşiyeleri ve *Telhīs-i Mu’addelü’ş-Şalāt*-nām ‘Arabj risāleleri²¹²⁶ hayyiz-i zuhūra gelmişdir. Ğarībdır ki bu deñlü ma‘ārif ü fezā’il ile aşhāb-ı himem ve erbāb-ı keremiñ manzūrı olmayup genc-i muṭalsam gibi meknūn u maḥzūn ḳalmışdır. Ṭab’-ı hüner-sāz ile gāh-be-gāh āzmāyiş-i eş‘ār-ı āb-dār edip şahāyif-i rüzgārı pūr etmemişdir. Bu beyt dürc-i dehānından nişār olunan le’ālī-i güftārındandır.

Beyt:

[*mef’ülü fā’ilātü mefā’ilün fā’ilün*]

Hünün olalı nāhun-ı ‘aşķile dāğ-ı dil

Zeyn oldı berg-i lāle ile cümle bāğ-ı dil

Sehmj Mehemmed Efendi:

Gencj-ne-i ma‘ārifden sehm-i vāfire ḥā’iz Burusevj Mehemmed Efendi’dır. Çivj-zāde Efendi’dan mülāzemetle kām-revā ba’dehu sālīk-i ṭarīķ-i ḳazā olmuş idi. Hāķķa ki kemān-ı ṭab’-ı belāğat-iḥtişāsından ḥalāş bulan tır-i nazm-ı tāze-zebān-ı dürüst-‘ayārı rāst-rev-nişāne-i ḳabūl-i erbāb-ı ‘irfān olup ‘ilm ü ma‘rifetden²¹²⁷ sehm-i evfā ve ḥazz-ı vāfir şāhibi olduğu bj-gümāndır. *Cām-ı Gıttj-nümā*-nām kitāb-ı belāğat-nişābı ve Burusa’da olan evliyā-yı kirāmıñ menāķıb-ı ‘aliyyelerini müşt Emil bir mecmū’a-i feşāḥat-intisābı ve müretteb Dīvān-ı tāze-‘unvānı cilveger-i mınaşsa-i zuhūrdır. Biñ elli beş tārīḫinde sehm-i ḥayātı dest-i ecelde ḳavs-i ḳazādan per-tāb edip Temennā ḳurbunda olan mezāristanında serve ḳarīb resjide-i nişāne-i seng-i ser-menzil-i ḳabr oldı. Bu ḳıṭ’a-i nev-resjide gülzār-ı ṭab’-ı laṭīfinden çıdedir. **Ḳıṭ’a:**

[*fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün*]

Şjve fenninde kemāl ile şu’ūrı ammā

Yok vukūfı elem-i ‘aşķa o sımjın-bedeniñ

Girye-i Sehmj-i dil-ḥasteye eyler ḥande

Damdan düşmemiş aḥvālını bilmez düşeniñ

²¹²⁶ 363a AE

²¹²⁷ 368b KA

Va'dj Efendi:

Medjine-i Burusa'sa cilveger-i mınaşsa-i zühür Va'dj Mehemmed Efendi denmekle mezkûr taşjil-i 'ilm ü kemâle sa'y-yı sedjd edip 'ilm ü ma'rifetle meşhûr²¹²⁸ olmuş idi. Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi'den aḥz-ı mülâzemetle rehjn-i fevz ü meserret ba'dehu terk-i tarîk-i tedriş edip kısmet kaleminde kitâbet ve bu hizmet ile sedd-i ramaḥ-i ma'îşet edip biñ elli tokuzda va'de-i 'ömri temâm olup dâ'in-i ecele edâ-yı ḥayât etmegin Şerefü'd-djın Paşa Câmî'i ḥazîresinde mütevârj-i türâb-ı mezâr oldu. Merḥûm-ı mezbûr âmjiziş-i âb u âteş gibi ma'rifet ile belâhati ve nezâket-i tabi'at ile sebûk-mağzj-i ḥamâḳati bir yere cem' etmiş bir şahş-ı ṭurfe-aḥvâl ü ğariḳbe-ḥâl olup rindân-ı bezle-kâruñ bâ'îş-i ḥande-i temkjni ve yârân-ı nûkte-şinâsiñ Ḥâce-i Naşrû'd-djın'ı idi. Nevâdir-i nâ-şenidesi beyne'z-zurefâ tevâtür-yâftedir. Bu rubâ'i-i ra'nâ zâde-i ṭab'-ı laṭîfidir. **Kıṭ'a:**

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Başka boy çekse yeridir şalınup nâz ile yâr

Ḳadd-i mehzûnı şanavber gibi bâlâ mı degil

Şalma gird-âb-ı ğama fûlk-i dili luṭf eyle²¹²⁹

Esme ey bâd-ı muḥâlîf meded eyyâmı degil

Nakjib-zâde Re'jsü'l-Küttâb Es-Seyyid Ni'metu'llâh Efendi:

Reşk-i nüzhet-serây-ı ḥuld-i berjn-i maḥrûse-i Burusa'da bürüz ve neseb-i ṭâhire ile şeref-efrûz olan Nakjib-zâde Ni'metj Efendi'dir. Silsile-i şerjfleri on yedinci atadan imâmü'l-hümâm sultân-ı şühedâ Ḥazret-i Ḥüseyn-i Kerbelâ *râḍiya'llâhi 'anha* efendimize vâ-beste idüği kendi ḥaṭṭ-ı laṭîfleriyle raḳam-zede-i kilk-i beyândır. Serâ-perde-i 'ademden ḳarârgâḥ-ı vücûda teşrîf-baḥşâ olduḳda mir'ât-ı isti'dâd-ı Ḥudâ-dâd'ı tâbiş-nümâ-yı feyz-i ezeliyye ve zihn-i pâki behre-dâr-ı gencjine-i tevfiḳ-i ilâhiyye olup taşjil-i 'ilm ü ma'ârife bezl-i maḳdûr ve ḥâmevâr mahâret-i ḥüsn-i ḥaṭla meşhûr idi. Maḥrûse-i mezkûre maḥkeme-i kübrâsında²¹³⁰ bâb kaleminde olan küttâbiñ re'jsi ve şakk u inşâda yed-i ṭulâsı olmağın mevâlî-i kirâmın eniş ü celîli olmuş idi. Fenn-i mu'ammâda ḥaylj nâm çıkarmış ve ba'z-ı aḥbâb-ı ma'rifet-nişâba bj-nuḳaṭ mektûb-ı belâğat-maşḥûb ṭarḥ u inşâ edip 'arz-ı hüner eylemiştir. Ḥaḳḳâ ki izḥâr-ı ḳudret edip kimse üzerine nuḳaṭ koymağa ḳâdir olmamıştır. Mülâzımjın zümresine duḥûl ve kırḳdan ma'zûl olup sinn-i şerîfi henüz vâsıl-ı ḥadd-i erba'jn olmamış iken biñ altmış senesinde ziyâfet-ḥâne-i

²¹²⁸ 363b AE

²¹²⁹ 369a KA

²¹³⁰ 364a AE

beḳāya intikāl ve ni‘am-i Cināna vuṣūl ile hoş-ḫāl olup Bıñarbaşı Mezāristānı’nda medfūn akrabā vü ta‘allukātına maḳrūndır. Merḫūm-ı mezbūr bir zāt-ı ma‘ālī-rūsūm olup pūr-ma‘rifet ü kemāl ve telden ḳafes mişāl bir kitāb-ḫāne icād edip içinde sebz-destār ile meşḡul-i kitābet ve nazm u neşrde²¹³¹ neşr-i ma‘ārifet müdāvemmet etmekle tūṭı-i hoş-lehce-i Mısr-ı belāḡat olduğunu erbāb-ı sūḫan-şināse işāret eylemiş ve Eyyūb-zāde Mıḳātī Muşlī Çelebi-nām bir üstād-ı be-nāmdan ḫisāba dā’ir ba‘z-ı fen görmekle taḳşım-i ḡuremāda tarz-ı ḡariḫ ihtirā’ edip nazm etmiştir.**Nazm:**

[fe‘ilātün mefā’ilün fe‘ilün]

Ḡuremānıñ ṭarıkını saña

Kim su‘āl itse di edip ta‘līm

Deynler başḳa başḳa ḍarb olunur

Aşl-ı māle k’odur uşūl-i ḳadīm

Hāşıl-ı ḍarḫı şoñra her biriniñ

Cümle-i deyne olunır taḳşım

Her ne ise netice-i taḳşım

Şāḫib-i deyne kılınur teslīm

Bu bir ḳaç beyt-i ra’nā zāde-i ṭab’-i bī-hemtālarıdır. **Beyt:**

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

Görđi çün düşđi biri birine la’l ü deheniñ

Çıḳdı nāzūklık ile aralarından sūḫanuñ

Ve lehu

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

Şāḫn-ı ḡülzār-ı cihānda ḡamdan āzād olmadım

Olmayınca mübtelā ol serv-i hoş-reftāre ben²¹³²

Lisān-i Farsī’de daḫı bir luḡat-i ḡariḫbe cem’ itmiştir.

‘Āşımī Meḫemmed Efendi:

²¹³¹ 369b KA

²¹³² 364b AE

Erbâb-ı ‘irfân içre ser-âmed ‘Âşımî Mehemmed Efendi’dir. Vâlid-i muhteremleri kaçaba-i Geyve’de meşâyih-i Nakşbendiyye’den Muhyî’-d-dîn Efendi denmekle meşhûr bir pîr-i sâl- hürde-i Ercmend olup medîne-i Burusa’ya bir münâsebet ile baş-ı seccâde-i ikâmet eyledikde mezbûruñ hilâl-i vücûdı ol burc-ı sa’âdetden tûlû’ u bürûz etmiş idi. ‘Ahd-ı şebâbda sipâhî tîrîkına sülûk edip bir müddet tek ü pûdan soñra tevfiğ-i ilâhî menâhî ve mülâhîden ‘Âşımî olmağla cânib-i şalâha hıram ve tahşîl-i ‘ilm ü ma’rifete teşmîr-i sa’îd-i ihtimâm eyleyüp evvelâ ‘ulemânıñ ser-efrâzı ‘umdetü’l-vâ’izin Hâfız-zâde Efendi’den ahz-ı nefâyis-i ‘ulûm ba’de ahz-ı’l- mülâzemet tîrîk-i tedrişe kudûm edip²¹³³ ve kırkıdan ma’zûl olduğdan soñra niçe zamân Burusa mahkeme-i kübrâsında kısmet kaleminde kitâbet ba’dehu evkâf-ı selâtiñden Hâzret-i Emîr ve Câmî-i Kebîr vakfında kezâlik kitâbet ve kal’a-i belde-i mezbûrede Halvâyî Mescidi’nde pederleri yerinde imâmet **Beyt:**

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

Eylerüm bunda imâmetden şafâ kaçdım budur

Yüz süren evvel ben olam âstânıñ hâkine

mü’eddâsınca hâk-i ma’neviyye-i dergâh-ı ‘izzete cebîñ-sây-ı ‘ubûdiyyet idi. Biñ altmış toközda Celâlî Hasan Paşa fıtratında meşreb-i muhâlif-i nâsdan remîde ve cümleden bi’l-küllîyye dâmen-keşîde olup bu hâl üzre güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş yedi sâlinde dest-şûy-ı dünyâ-yı fânî olup Bînarbaşı’nda Zindân Kapısı kırbunda serv sâyesinde medfûndır. Merhûm-ı merkûm nañl-bend-i ma’ârif²¹³⁴ ü ‘ulûm ser-ğazel-i dîvân-ı feşâhat ve tâc-beyt-i manzûme-i berâ’at olup sinn-i şerîfleri pâye-i sâl yetmiş yediye vâşıl ma’ârif-i cüz’iyyede mümtâz-ı emâşil idi. Bu kıt’a-i zîbâ âşâr-ı tab’-ı ra’nâsındandır. **Beyt:**

[mef’ûlû mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ûlün]

Ol dürri kenâr eylemege bañr-ı felekde

Şanmañ beni gird-âb-ı ğam-ı firâte taldım

Havz içre görüp yâr ile ağıyârı der-âğuş

Ġayretle özüm ‘Âşımî taşdan taşâ çaldım

menkûldür ki şâhib-i tercemenin ferzendi Hezâr-fen ‘Alî Çelebi vâlid-i büzürgvârı hattıyyla kendi ebyât u eş’ârı mûnderic bir latîf mecmû’alarını İstanbul’da ‘Âşımî tahalluş eder bir şâ’ir-

²¹³³ 370a KA

²¹³⁴ 365a AE

i nev-heves ihdâ ve âşâr-ı peder-i mâ-bihî'l-iftihârını endâhte-i deryâ-yı nisyân edip şafha-i rûzgârdan mahv u nâ-peydâ etmiştir. **Beyt:**

Le'in faḥarte bâbâ'in zevj ḥaseb

Leḳad şadakte velâkin bi'se mâ veledü²¹³⁵

Nakı̄b-zâde Es-Seyyid Şeyhî Efendi:

Terceme-i münîfesi²¹³⁶ henüz bâlâda kalem-i şikeste-raḳam-i 'abd-i 'âciz ile keşide-i silk-i imlâ olan Nakı̄b-zâde Es-Seyyid Ni'metu'llâh Efendi'niñ birâder-i kihter-i dil-pesendi Es-Seyyid Şeyhî Efendi'dir. Serâ-perde-i 'ademden maḥrûse-i Burusa'da erîke-i vücûda zâhir ve semt-i ma'ârifde mişli nâdir ve ḥüsn-i ḥaṭṭ ile şî'r u inşâya kâdir olmağın maḥrûse-i mezbûrda maḥkeme-i kübrâda vâḳı' bâb kaleminde kâtib ve şakk u inşâ taḥrîrine mücidd ü mükibb olup ba'de şeref-i mülâzemetle nâ'il-i âmâl pây-e medrese-i erba'ından infişâl üzre iken biñ seksen târiḫinde dâru'l-beḳâya intikâl edip Bîñarbaşı'nda âsûde vü defîn birâderi Ni'metü Efendi'ye karîndir. Bu beyt mezbûruñ olmak üzre menḳûldür. **Beyt:**

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Elüñ degse şunarduñ ḳurş-ı mâha²¹³⁷ ey ḥasûdu'l-ḥaḳ

Felekde kimseniñ destinde bir nân olmasun dirsün

Sebzî Meḥemmed Efendi İbni 'Abdî:

Tûtiyân-ı hoş-lehce-i belâgatıñ ser-âmed ü dil-pesendi ve çemenistân-ı şî'r ü inşânıñ serv-i bülendi Es-Seyyid Sebzî Meḥemmed Efendi'dir. Nihâl-i ser-sebz-i vücûdı ravzatün min riyâzi'l-cinân maḥrûse-i Burusa'da mezbûr 'Abdî Efendi şulbundan sāye-fiken-i sāḥa-i zuhûr ve şemere-i fu'âd-ı mülâzemetle mîye-dâr olup ḳad-keşide-i miyân-ı erbâb-ı şu'ûr olduğdan şoñra biñ altmış altı sâlinde ḥâric elli ile Köse 'Alî Paşa Medresesi'ne 'âric ve sene-i mezbûrede Müftî Aḥmed Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḥşâ ve altmış sekizde Bâyezîd Paşa'ya ḳadem-resâ biñ yetmiş senesinde İnegöl'de İshâḳ Paşa Medresesi'ne ḥırâm ve yetmiş sekizde 'İvâz Paşa Medresesi'yle nâ'il-i merâm olup seksen altı senesinde Medrese-i Ḳadriyye ile fâ'îḳ-i akrân ve seksen sekizde Ḥazret-i Emîr ḳurbunda Cezerî Ḳâsım Paşa Medresesi'yle şâdân olup²¹³⁸ bu ḥâl üzre güzârende-i şühûr u sâl iken biñ ṭoḳsan târiḫinde berg-i sebz-i ḥayâtı pejmürde-i tünd-

²¹³⁵ Gerçekten atalarının asaletiyle iftihar ettin; doğru söyledin fakat onların meydana getirdikleri ne de kötü! (İbnü'r-Rûmî).

²¹³⁶ 370b KA

²¹³⁷ 365b AE

²¹³⁸ 371a KA

bād-ı memāt olup Tuzbāzārı mu'allim-hānesi hāzıresinde servi kurbunda mestūr-ı hāk-i mezārdır. Menkūldür ki tenāvül-i fevākih ederken sebeb-i mevti bir şeftālū çekirdegi olmuşdur. Merhūm-ı mezbūruñ tab'-ı hünersāzı yegāne ve ebyāt u eş'arı vādı-i tāze-i zebānda nāzūkāne idi. *Ni'me'l-eniş mecmū'atü'n-nefıs*²¹³⁹ mü'eddāsınca şikesteḥaṭṭ-ı kalem-i mu'ciz-raḡamlarıyla etdiği mecmū'alar lā-yu'ad u lā-yuḥşādır bu bir kaç beyt zāde-i tab'-ı laṭıfıdır.

Beyt:

[mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Sākı pür eyle sāğarı faş-ı bahārdır

Bir gül açılmadı katı çok²¹⁴⁰ rüzgārdır

ve lehu

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Bugün dūzaḡ-nişānın şöyle taḡkık itdi kim vā'iz

Ḳıyās itdim ki anı şimdi gelmişdir Cehennemden

ve lehu

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Biz hele ġarḡ-ı yem-i hecr olduk ammā ġayrıdan

Rāst gelmiş var mıdır ey rüzgār eyyāmuña

Vahıd Efendi:

Maskaṭ-ı re'si diyār-ı Rūm-ı āsāyış-rūsūmdan belde-i Şofya ve neşv ü nemāsı maḡmiyye-i dāru's-saltānati'l-'aliyye olup ism-i şerīfi Meḡemmed zāt-ı sencide-şıfātı zümre-i suḡan-şināsān miyānında zer-i meskūkāsā merġūb u ser-āmeddir. 'Ahdinde ba'z-ı ecille-i şudūruñ ḡuşe-çün-i ḡırmen-i fezā'il ü ma'ārifi olup reside-i ser-menzil-i ümmid ve kemāl-i ma'rifetle 'aşırında ferid ü vahıd olduğdan soñra İzmir Ḳazāsından ma'zül Menteş-zāde Aḡmed Efendi ile medīne-i Burusa'ya endāz-i nüzül olduğda maḡallāt-ı belde-i mezbūreden Maḡsem Maḡallesi Cāmi'i İmāmı bā-emr-i Ḥudā müteveccih-i miḡrāb-ı cāmi'-i dār-ı beḡā olmaġın mollā-yı mezbūr himmeti ile anda imām ve Selīm-zāde Cāmi'i ḡiṭābeti ile nā'il-i merām olup ba'dehu niçe zamān maḡkeme-i kübrāda bāb kaleminde kātib ve lisān-ı yed olan ḡüsn-i ḡaṭṭ

²¹³⁹ Ne güzel bir dost ne harika bir topluluk.

²¹⁴⁰ 366a AE

u inşâ-yı bedî'i sebebiyle akrânına gâlib ve kuṭbu'l-ârifîn²¹⁴¹ Üftâde Efendi Hazretleriniñ Cāmi'-i Şerîfi ḥaṭṭıbi Pîr 'Alî Efendi-zâdeniñ kerîmelerini tezevvüc etmekle ḥadîka-i âmâle naḥl-i zîbâ-yı murâdını cālib olmuş idi. Biñ tokısan dörd senesinde ḥoḳḳa-i vücûddan reşḥa-i midâd-i ḥayâtı maḥv-şude-i dest-i ecel ve endâḥte-i ḳalem-dân-ı ḳazâ-nüvîsân-ı ezel olup Bîñarbaşı'nda dergâh-ı 'azîz-i müşârun ileyh reh-güzârında üftâde-i ḥâk-i mezârdır. Merḥûm-ı mezbûruñ ṭab'-ı suḥan-perdâzı nâzûk ü yegâne ve eş'âr-ı dürer-bârı ṭarz-ı gülşen-i²¹⁴² zebân-ı tâzede üstâdâne idi. Bu bir kaç beyt bâğ-ı ṭab'-ı laṭîfenden çıde olan ezḥâr-ı güftârındandır.

Beyt:

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Gird-i ruḥsâr-ı 'araḳnâküñde ḥâl-i 'anberîñ

Ḥabb-ı miskîndir ki terkîbi gülâb-âlûdedir

ve lehu

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Ḳomazsın ey şabâ âsûde bir dil zülf-i dil-berde

Yine âşüfteler ḥâṭır-perişân olmasun dirseñ

Hüsâm-zâde Şun'î Çelebi:

Medîne-i Burusa'da reşîde-i mevlûdı Hüsâm-zâde nâmı Şun'u'llâh ve naḳş-ı bedî-i ḥüsn ü cemâli perdâḥte-i şun'-ı îlâḥî bir mâh idi. Ma'ârif-i cüz'îyyede mâhir henüz tâze cüvân iken şâ'ir olup Şaḳlı Emîr merḥûma dânişmend ve taḥşîl-i 'ilm ü kemâle iştiğâl ile akrân-pesend iken bi-emri'llâhi te'âlâ hedef-i nâvek-i ser-tîz-i ṭâ'ün olup medîne-i mezbûrede Zeynîler Zâviyesi maḳberesinde medfûndır. Egerçi eş'ârı sâdedir. Ve-lâkin zemîn-i ṭab'ından ḥoş-âyende târiḫleri ser-zede olmuştur. Maḥmiyye-i Edirne'de merḥûm-ı mağfiret-nişân Sulṭân Selîm Ḥân Miḥal Köprisi'ni ta'mîr eyledikte demiştir ki her mısra'ı târiḫdir. **Târiḫ:**

[fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Genc-i vâfir virüp yine ol şeh

Cisr-i vîrânı eyledi ma'mûr

Kâtib Muḥliş Muştafâ Efendi:

²¹⁴¹ 371b KA

²¹⁴² 366a AE

Medjine-i Burusa'da mesned-i vücûda pâ-nihâde ve Çâvuş-zâde Muştafâ Efendi denmekle meşhûr-ı bende vü âzâdedir. Mişâl-i maḥbere-i muşanna'-i nuḳûş-ı dil-firîb-i²¹⁴³ hûner ile nümâyân ve âlât-ı gûn-â-gûn-ı ma'ârifî sînesi revḡanı muḳavvâ-yı ḳalem-dân olduḳda ḥâdim-i ḥidmet-i şerîf-i Resûlî's-şâḳaleyn ve pederi vefâtından şoñra kâtib-i evḳâf-ı Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn olup benân-ı suḥan-şinâsında mânend-i ḳalem-i 'âlem ve erbâb-ı ma'ârif 'inde mişâl-i ḥâme-i müsellem-i 'âlem idi. Biñ yüz on üç târiḥinde²¹⁴⁴ dest-i Kirâmen Kâtibin ism-i rûḥın defter-i ḥayâtdan resîde edip Deveciler Maḳberesi'nde dâḥil-i mütekâ'idin-i mevtâ oldu. Vefâtına Belig Efendi'niñ târiḥidir. **Târiḥ:**

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Faḥr-i erbâb-ı ḳalem kâtib-i şâḥib-ṭab'ın

Oldı Uçmaḡa ḳaçan ṭâ'ir-i rûḥı ṭâlib

Gör-di maẓmûnını bu beyt-i cihânıñ fânı

Sefer-i dâr-ı beḳâ itmek ile oldu râḡıb

Ḥâme-i ṭab'-ı Belig itdi raḳam târiḥin

Naḳl-i dıvân-ı na'îm eyledi rûḥ-ı kâtib

merḥûm-ı mezbûr ekşer-i maḳṭa'-ı ḡazelde maḥlaş-perverde mâhir ṭab'-ı şûḥı ḥoş bir şâ'ir-i rind-i sebûk-rûḥ ve nedîm-i bezle-gûy u meclis-ârâlıkda mişli 'adîm idi. Bu bir ḳaç beyt âşâr-ı dürer-bârındandır. **Beyt:**

[mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]

Ey zîb-dih-i mesned-i eyvân-ı risâlet

Ey Ḥazret-i şâhen-şeh-i şâhân-ı risâlet

Kâtib ḳuluña rûz-ı cezâ eyle şefâ'at

Ey şâh-ı kerem-güster-i dıvân-ı risâlet

ve lehu

²¹⁴³ 372a KA

²¹⁴⁴ 367a AE

[mefā'jlün mefā'jlün mefā'jlün mefā'jlün]

Şürü' itmiş gibi haţţ-ı ruĥ-ı dil-dârı tahriĥre

Lisân-ı kilik-i Kâtib'den çıkan hep güft u gû tâze

Resim Muştafâ Efendi:

Cevher-i kem-yâb-ı vücûd-ı bih-bûdî maĥrûse-i Burusa'da Şehâbü'd-dîn Paşa Maĥallesi'nde pîrâye-baĥş-ı kafes-i müşebbek-târ-ı cihân ve şadefçe-i ĥab'ı eşer-i feyz-i Hudâ-dâd ile le'âlî-i girân-ĥadr-ı ma'ârifde maĥzen ü kân olan Muştafâ Resim Efendi'dir. Rûz u şeb dest-yâfte olduĥu cevâhir-i hüneri ve şandûka-i ĥab'ında nihân ve naĥd-i cân ile ĥarîdâr olan cevheriyân-ı 'irfâna fûrûĥat içün niçe zamân dükkânçe-nişîn-i²¹⁴⁵ ser-zer-gerân olmuş idi. Ĥaĥkâ ki âzmâyiş-i rûsûm-ı ĥurde-i ĥalem-kârîde yegâne ve fenn-i mühr-kenîde ĥîre-dest olup ferîd-i zemâne idi. Meĥammed Selim Efendi Murâdiyye müderrisi iken meclis-i ifâdelerinden istifâde edip ve Erzenü'r-Rûm²¹⁴⁶ Ĥâzîsi Kürd-zâde Meĥammed Tâlib Efendi teşriifinden mülâzım ve pâye-i erba'ından infişâle 'âzim olup ser-menzil-i merâm olan iĥrâz-ı rûtbe-i medreseye eyyâm-i 'ömri müsâ'ade etmeyüp şâhid-i nâzende-i ümmîdden dest-şüy-ı çeşmesâr-ı ferâĥ ve düşmen-i erbâb-ı dil olan çerĥ-i denĥ zer-i nâb-ı kâmilü'l-'ayâr-ı isti'dâdını ĥâleb-i ye'se ifrâĥ etmiş idi. Tetebbu'-ı âşâr-ı esâtîze-i şu'arâ-yı 'Acem'de mümâreseti ve zebân-zed olan ĥurûb-ı emşâl-ı Fârsiyye zabtında temâm-ı maĥâreti var idi. 'Âkıbetü'l-emr biñ yüz otuz târiĥinde miĥnet-âbâd-ı fenâdan dârû's-sürûr-ı beĥâyâ sefer edip Ĥurd Oĥlu meĥâbire nişân-dih-i seng-i mezâr-ı maĥfiret-medârdır. Vefâtına Belîĥ Efendi'niñ târiĥidir.

Târiĥ:

Ĥazıldı nâm-ı Râsim seng-i ĥabre nâgehânî vâĥ

Merĥûm-ı mezbûruñ istiĥâmet-i ĥab'ı yegâne ve güftâr-ı sencîde-'ayârı üstâdâne olup icrâ-yı iĥtirâ'-ı hünerde mâhir ve semt-i ma'ârifde nazîri nâdir idi. **Ebyât:**

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

İdeli feyz-i cünûn-ı 'aşĥ cihân-gîr baña

Eyledim mevc-i yem-i eşkimi zencîr baña

İtdi ey şûĥ-ı siyeh-ĥerde ĥayâl-i rûyuñ

Żulmet-âbâd-ı ĥamı ĥülşen-i Keşmîr baña

²¹⁴⁵ 372b KA

²¹⁴⁶ 367b AE

Huldî Muştafâ Efendi:

Müşâbih-i huld-i berîñ olan maħrûse-i Burusa'da Manastır Maħallesi'nde sâha-i zuhûra karîñ ve 'atabe-i 'ulemâ-yı 'aşrına taħşîl-i 'ilm ü kemâl içün vâzı'-ı cebîñ olup taħşîl-i 'ulûm u ma'ârif ve nazm u neşrde evkâtını şârif olduķda ħâl-i pesendîde-ħıṣâli Mollâ Aħmed-zâde Meħmed Efendi ve 'Uryânî 'Alî Efendi-nâm fuṣalâdan telemmüz süfre-i ifâdelerinden tenâvül ü telezzüz edip ba'de iķmâli'²¹⁴⁷-fünün Sultân Orħan 'imâret-i 'âmiresinde meşîḥat ve muḥâsebe kaleminde²¹⁴⁸ kitâbet ħidmeti ile imrâr-ı vaķt ü sâ'at üzre iken biñ yüz otuz sekiz sâlinde zehârif-i dünyâdan rû-gerdân ve âlâyiş-i mâ-sivâdan dest-efşân olup Bîñarbaşı'nda Mevlevî-ħâne ħizâsında bir maħall-i mürtefi'de defîñ ve der-âgûş-kün-ı ħavrâ-yı huld-i berîndir. Merħûm-ı mezbûr ehl-i kalem-i ħoş-nüvîs ħatṭı gibi nazm u neşri daħı pāk ü nefîs târik-i külfet u nigû-sîret ekşeriyyâ kütüb-i tevâriħ-i selef muṭâla'asında olup şekkerîñ-şoḥbet u mu'âşere ve yegâne-i erbâb-ı nedâmet ü müsâhere idi. Bu murabba'-ı laṭîf-i feşâḥat-perdâz gülzâr-ı ṭab'ından çıde olunan âṣâr-ı eş'ârındandır. **Murabba':**

[mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]

Göñlüm yine bir serv-ķade yâr olayım dir

Âzâde iken derde giriftâr olayım dir

Şimdi yeñi başdan yine dîvânelik ister

Âşüfte-ser-i ṭurra-i ṭarrâr olayım dir

Şâħîñ Emîr-zâde Es-Seyyid İsmâ'il Belîğ Efendi:

Ṭûtî-i suħan-sâz-ı gülzâr-ı behcet-âṣâr-ı belâğat ve bûlbûl-i güyâ-yı nağme-perdâz-ı bûstân-ı pür-ezhâr-ı feşâḥat 'ilm ü 'irfân ve şî'r ü inşâ ile ma'lûm-ı her ġarîb ü muķîm Şâħîñ Emîr-zâde Seyyid İsmâ'il Belîğ Efendi ibni İbrâħîm'dir. Pederleri mûmâ ileyh maħrûse-i Burusa'da Mantıcı Maħallesi mescidinde imâm ve şem'-i miħrâb-ı 'izz ü ihtirâm olup şâħibü't-terceme maħalle-i mezbûrede vilâdet edip temyiz-i ġaṣṣ u simîñ ve tefriķ-i yesâr u yemîñ eyledikde **Nazm:**

[mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün]

Bi-ķadri'l-keddi tuktebu'l-me'âlî

*Ve men ṭalebe'l-'ulâ sehere'l-leyâlî'*²¹⁴⁹

²¹⁴⁷ 373a KA

²¹⁴⁸ 368a AE

²¹⁴⁹ Verdiğin emek kadar yüce makamlar takdir edilir ,yükselmek isteyen geceleri uykusuz geçirir.

mü'eddāsınca tahşil-i ma'ārif sa'y-ı belîğ ve tekmi'l-i nefse cehd-i bî-dirîğ edip siyyemā şî'r ü inşāya sâ'î ve niçe inşā vü meşneviyyât u müfredât u rubâ'î eylemişlerdir. Hakkâ ki nazm u inşâda akrânına fâ'ik²¹⁵⁰ ve mûşîkîdân ve zümre-i zâkirândan bir zât-ı rā'ik idi. Peder-i sâmj- kâdrleri Seyyid İbrâhîm Efendi 'azm-künende-i dâru'n-na'îm oldukda yerlerine mahalle-i mezbûre²¹⁵¹ mescidinde imâm ve hâzret-i Emîr *quddise sirruhu'l-hatîr*²¹⁵² Efendimiziñ 'imâret-i 'âmileleri meşîhati ile muhaşşıl-ı şân u nâm ve müfettiş-i evkâf-ı Hârameynü's-Şerîfeyn mahkemesinde hîdmet-i kitâbet ile güzârende-i sâ'ât-ı leyâl ü eyyâm iken biñ yüz kırk üç sâlinde târik-i dünyâ ve 'âzim-i evc-i bekā olup vücûd-ı ma'rifet-âlûdi mahrûse-i merkûme zeylinde Yeñiyer Mezâristânı'nda mestûr-ı zîr-i türâb ve makrûn-ı du'â-yı belîğ-i şeyh ü şâbdır. Merhûm-ı mûmâ ileyh rind-i zarîf merd-i 'arîf târîh-güylıkda dahı bî-nazîr ve semt-i tegazzülde şî't-ı mahâreti resîde-i gûş-ı şağîr ü kebîr zübde-i erbâb-ı kemâl mehâsinü's-şîyem ve'l-hışâl idi. Mahrûse-i Burusa'ya müte'allık kitâb-ı vefeyâtı olup *Gül-deste-i Riyâz-ı 'İrfân* deyü nâm-zed ve niçe erbâb-ı hâl ve aşhâb-ı kâli ol cerîde-i münîfede şebt ü kayd etmişdir.

Maḥkeme-i Şuğrâ Kâtibi Meḥemmed Na'îm Efendi:

Maḥmiyye-i 'aliyye-i Koştanîniyye'de Kâsım Paşa kaşabasında ni'met-i vücûdı aş-pezi yed-i kudret ile puḥte ve ta'lîm ü terbiye-i esâtîze-i kirâm ile çâşnî-dâr olup lezâ'iz-i 'ilm ü 'irfânı endûḥte oldukda mahrûse-i Burusa'ya 'atf-ı 'inân-ı 'âzîmet ve hîrfet-i kazzâzî ile iktisâb-ı vech-i ma'îşet edip bu hâl üzre güzârende-i vâkt ü sâ'at iken **Beyt:**

[*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*]

Kemâl ehli bulur her yerde yirin

Kemâlün yoğ ise her yerde yirin

müfâdınca merhûm-ı mezbûruñ şu'â-yı kâdr ü ḥayşîyyeti faḥrû'l-mevâlî Hâdj-zâde Es-Seyyid Meḥemmed Emîn Efendi merhûmuñ mün'akis-i mir'ât-ı 'ilm-i dakîka-dânları oldukda mahkeme-i şuğrâda kâtib etmekle rûtbe-i hüner ü ma'ârifini i'lâ ve pâye-i menzilesin bâlâ etmiş idi.²¹⁵³ Biñ yüz altmış altı Ramazân-ı şerîfinde ni'met-i vücûdı maṭbah-ı cihândan nâ-bedîd ve 'âzim-i dâru'n-na'îm-i cāvîd²¹⁵⁴ olup Bînarbaşı Meḳâbiri'nde medfûndır. Merhûm-ı mezbûr pertev-i mihr-i 'irfân ile tâbnâk ḥoş-nüvîş ü şakkâk. Cûşşe-i laṭîfleri za'îf ü naḥîf ve şî'r ü inşâ ile 'arîf idi. İş bu nazm-ı pend-edâ zâde-i ṭab'-ı leṭâfet-intimâlarıdır. **Ebyât:**

²¹⁵⁰ 373b KA

²¹⁵¹ 368b AE

²¹⁵² Yüce sırrı kutsansın.

²¹⁵³ 374a KA

²¹⁵⁴ 369a AE

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

İtme ey mäh şaķın da'va-i ħüsn-i cāvıd

Gelicek şāhid-i ħaṭṭıñ yūziñi k̄ara ider

Taşṭ-ı sımın ıutar şanma dilā vaḳt-i terāş

Mihr-i rūyında kūsūf-ı ħaṭa nezzāre ider

Ger su'al eyler ise ħaste Na'īmā ħālin

Şerbet-i la'li gibi yokdur aña çāre ider

'Abdu'ş-Şamed-zāde Es-Seyyid Meĥemmed Şādık Efendi:

Bālāda e'imme-i kirām faşlında tercemesi tırāzende-i kilik-i güher-rız-i beyān olan Hışār Cāmi'i İmāmı Es-Seyyid 'Abdu'ş-Şamed Efendi'niñ maĥdūm-ı ma'ālī-rūsūmı faĥru'l-'urefā zuĥrū'ş-şu'arā Seyyid Meĥemmed Şādık Efendi'dir. Maĥrūse-i Burusa'da şulb-i mūmā ileyħden pā-nihāde-i mesned-i zuhūr ve gencīne-i feyz-i İlāhiyye'den behrever-i ħiss ü şu'ūr olduĥdan şoñra taḥşıl-i cihet-i 'ulūma sālīk ve cevāhir-i zevāhir-i ser-māye-i belāgate mālīk olmağın 'ālim-i müstaħrec-ħıṣāl ve şā'ir-i ĥoş-lehce maḳāl olmuş idi. Pederleri Seyyid 'Abdu'ş-Şamed Efendi 'azm-kūnende-i cāmi'-i şehristān-ı beḳā olduĥda yerlerine Hışār Cāmi'inde imām-ı fezā'il-melfūf ve evḳāf-ı ferħunde-i sā'āti semt-i ma'ārife maşrūf ve nazm u ḳaşā'ide meşġūf iken bi-emri'llāhi'l-meliki'r-ra'ūf biñ iki yüz yedi tārīħinde zimām-ı eşheb-i rūḥ-ı laṭīfi 'arşagāh-ı cināne ma'tūf olup cesed-i şerīfi Bābü's-Siccin ĥāricinde olan meḳābirde defīn ve vālid-i büzürgvārına ḳarındır. Merħūm-ı mezbūr 'ilm ü 'irfān ile meşhūr 'uzūbet-lisān ve ülfet-i yārān ile²¹⁵⁵ ma'lūm-ı cumhūr²¹⁵⁶ mu'tekid-i ehlu'llāh ve muħibb-i meşāyiḥ-i dil-āgāh gūyā olduĥu tevārīḥ ü ḳaşā'idi zümre-i suḥan-şināsān 'inde enfes ü emlaḥ ve nādire-dān-ı kilik-i bedī'inde cārī olan zülāl-i nazm u eş'ārı ġill u ġışdan pāk u munakḳaḥ 'ale'l-ħuşūş tārīḥ-gūyluĥda mahāreti olup ekşer-i zevāt-ı kirām irtihāllerine tārīḥ-gūyā olmaḳ ādeti idi.

Mevlevī Mollāsı-zāde Es-Seyyid Meĥemmed Sa'īd Efendi:

Meşāyiḥ-i mevlevī-ħāne-i Burusa sülāle-i selīlesinden Mevlevī Mollāsı denmekle meşhūr Meĥemmed Efendi'niñ ferzend-i dil-bendi Seyyid Meĥemmed Sa'īd Efendi'dir. Medīne-i

²¹⁵⁵ 374b KA

²¹⁵⁶ 369b AE

Bursa'da serā-perde-i buṭundan 'ālem-i zuhūra ḳadem-zen ve taht-ı çille-i terbiye-i mürebbi tenevvüre-i isti'dād ile kāmēt-i zıjbāsi müzeyyen olduḳda sālīk-i meydān-ı 'ilm ü kemāl olmaḡın 'ulemā-yı 'aşrından taḥşīl-i ma'ārif-i gūn-ā-gūn ba'dehu ḳayın pederleri meşāyih-i Ḥalvetiyye'den Şeyḫ Aḫmed-zāde Muştafā Nesīb Efendi'niñ meclis-i ifādelerinde müstefid olarak derūn-ı ṭab'-ı yegānesi cevāhir-i kemālāt ile meşḫūn olmuş idi. Ḳaşā'id ü eş'ārda benān-ı nāy-ı ḳaleminden midād-ı belāḡat-rizīş ve şakk u inşāda daḡı ḡaylī verziş etmegın bāb-ı maḥkeme-i Bursa'da niçe zamān kitābet ve bir müddet maḥkeme-i şuḡrāda niyābet bir vaḳt daḡı Kete ḳazāsı maḥkemesinde icrā-yı emr-i şer'iat edip bu ḡāl üzre ḡüzārende-i şūḡūr u sāl iken biñ iki yüz yigirmi Şevvāl'inde encūmen-ārā-yı ḡuld-i berjın ve bāb-ı Mevlevi-ḡāne-i mezbūre muḡāzīsinde olan sāḡada āsūde vü defındir.Vefātına Şarıḳcı-zāde İbrāḡim Rāzī'nin tārīḡidir. **Tārīḡ:**

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Dört ṭarafdan geldi züvvār Rāziyā tārīḡ didi

Mevlevi Mollāsı²¹⁵⁷-zāde döndi gitdi Cennet'e

merḡūm-ı mezbūr ketebe-i kirām beyninde mu'azzez ü mükerrrem eş'ār u ebyātı müselleḡ ṭab'-i nāzūki fehmi daḳāyık-ı ma'ānide nā-djide²¹⁵⁸ ve şakk u inşāsı mū-miyān-ı dil-berān gibi kenār-ı ḳabūle keşide idi.

Es-Seyyid 'Oşmān Nüzhet Efendi:

Medjine-i biḡiştāsā-yı Bursa'da Mollā Fenārī Maḡallesi'nde şu'le-endāz-ı erike-i vücūd-ı fānī ve ḡencjine-i envār-ı feyz-i feyyāz-i 'ālimden müstefiz-i şu'ā-yı isti'dād-ı cāvidānī olan ḳıdvē-i şu'arā-yı şāḡib-i belāḡat Es-Seyyid 'Oşmān Nüzhet Efendi'dir. Mālīk olduḡu ser-māye-i şu'ūrı kesb-i kālā-yı ma'ārifē şarf edip zāmīr-i münjri mışḳal-i 'ilm ü kemāl ile muşayḳal ve kārḡeh-i vücūd-ı pūr-sūdı emti'a-i mütenevvi'a-i ma'ārif ile müzeyyen ü mükemmel olduḳda ḳadr-i kāmīlül-'ayār-ı zer ma'ārif ü ḡüner 'inde ba'zū'n-nās mānend-i nūḡās olduḡun derk ü iḡsās edip Baḳırcılar sūḳında dükkānçe-nişjın-i naḡḡās ve ahālī-i ḡırfet-i mezkūreye ketḡudā-yı daḳāyık-şinās olup kārḡāḡı maḡall-i ictimā'-i ehl-i 'ırfān ve taḳrīr ü ifādesi müfid-i nezd-i ṭullāb-ı dānişverān-ı zamān idi. Muḡtezā-yı tevfiḳ-i Şamedāniyye sālīk-i vetjire-i şūfiyye olmaḡın küberā-yı sādāt-ı Nakşbendiyye'ye Şeyḫ Meḡammed Emīn Efendi Ḥazretlerinden aḡz-ı dest-i inābet etmegın evrād u ezkāre iştīḡāl ve bu ḡālāt-ı marziyye ile ḡüzārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz yigirmi Zī'l-ḳa'de'sinde nüzhet-serāy-ı cināne intīḳāl edip cāmī'-i Mollā Fenārī

²¹⁵⁷ 370a AE

²¹⁵⁸ 375a KA

ķurbunda mŭtevārj-i laħd-ı maġfired-i Bārj'dir. Merħŭm-ı mezbŭr daķāyık-ı űi'r ũ inűāya vāķıf merd-i yegāne-i devrān ve naẓm-ı űafā-baħűı ħŭsn-i dil-berān gibi perrān ve gŭl-gŭnce-i řab'ı neűjm-i feyz-i İlāhj ile űŭķŭfte vŭ ħandān olup sŭfre-i ni'meti bigāne vŭ āűnāya āmāde luřf u ikrāmı ħadden ziyāde vaķŭr u edjib²¹⁵⁹ ve cāmi'-i mollā-yı mŭűārŭn ileyhde ħařjb idi. Bu ġazel-i leřāfet-āűār netāyic-i řab'-ı pŭr-iķtidārından **Ġazel:**

[fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilŭn]

Āřtābım burc-ı ħŭsn űzre cihān řurduķca řur²¹⁶⁰

űolmasun gŭl-ruĥlaruñ bāġ-ı cinān řurduķca řur

Hāy-ı hŭy-ı űevķ-i mihriñ dilde olsun ber-devām

Tekye-i 'ālemde bu nŭh āűiyān řurduķca řur

Gitmesŭn eksilmesŭn dilde muĥabbet neű'si

űjne-i 'āűıķda bu sŭz-ı nihān řurduķca řur

Bűyle ser-mest-i ġurŭr-ı nāz iken Nŭzhet saña

Bir nigāh-ı iltifāt itmez hemān řurduķca şur

'Oűmān Efendi-zāde Es-Seyyid Meĥammed Rāűid Efendi:

Ānifen tercemesi keűjde-i silk-i imlā olan Es-Seyyid 'Oűmān Nŭzhet Efendi'niñ ferzend-i sa'ādetmendi ve debjristān-ı űi'r ũ inűāniñ Ĥāce-i ercŭmedi Es-Seyyid Meĥammed Rāűid Efendidir. Maĥrŭse-i Burusa'da űulb-i mŭmā ileyhden nŭzhet-serāy-ı vŭcŭda pā-nihāde ve ħŭsn ũ kubĥ-ı eűyā-yı 'ālemi fark u temyűz rŭtbesine ba'de'l-vuűŭl naĥĥās-ı cehli tebdjil-i zer-i nāb-ı hŭner ũ kemāl zımnında niűāb-ı sa'y u iķtidārını icrā vŭ jfāda olmaġın peder-i vālā-gŭher ve sār 'urefā-yı fezā'il-eűerden istifāde ve űeműjir-i řab'ı mıűķala-i ħŭsn-i himmetle cilā-dāde olup naẓm u ķaűā'id ũ űi'r-i űjriñ-edā-yı dil-gŭűāsı miűāl-i rŭy-ı ħŭbān ferec-baħű-ı ķulŭb-ı erbāb-ı 'irfān 'ale'l-ĥuűű esb-i ħāme-i sebŭk-ĥırāmı vādji-tārjĥ-gŭyılıķda cevelān etmegin 'inde'ű-űu'arā mŭverriĥ-i nādire-dān olmuű ve űikesteĥařı ta'lijķde Orĥan İmāmı-zāde Aĥmed

²¹⁵⁹ 370b AE

²¹⁶⁰ 375b KA

Reşid Efendi'den mücâz ve hâkâyık-ı fûn-ı hâttı 'alâ-vechî'l-itkân tahşil ile ser-efrâz olmuş ve kendüsi dahı haftada iki gün tullâb-ı ma'ârif-intisâbe ta'lîm ü irâ'et ederek beyne'l-enâm kesb-i şöhret eylemiş ve kalem-i mu'ciz-rağamları mişâl-i dil-ber-i tannâz-ı şîve-kâr şîrîn-nümâ olmağın rûy-ı haţ-âver-i hûbân gibi niçe nâzenîñ levhalar tahrîr ü imlâ ve âvihte-i ba'z-ı mevâzî'-ı sâmiye-i şerâfet-intimâ etmiştir. *El-Kâsib habîbu'llâh*²¹⁶¹²¹⁶² me'âlî²¹⁶³ mersûm-ı nâşîye-i hâli olmağla vâlid-i muhteremleriniñ kârgesinde ku'ûd ve tã'ife-i nahhâsâne ketîudâ-yı ma'âlî-nümûd olup şadâ-yı iştihârına cem' olan yârân-ı suhanverâne ma'ârif-i server iken biñ iki yüz otuz bir Rebî'ü'l-ülâsında kalem-i hayât-ı nâ-pâydârî şikeste-i dest-i memât olup Mollâ Fenârî kabr-i pür-envârı kurbunda medfûn ve pederi 'âlî-tebârına maqrûndır. Merhûm-ı mezbûr halûk u halîm ü selîm şâhib-i tab'-ı müstakîm ehl-i ülfet ni'met-i şohbeti pür-halâvet zamîr-i münîri mışkala-i 'ilm ü kemâl ile meclû ve kafes-i müşebbek-i vücûdi cevâhir-i şeb-tâb-ı ma'ârif ile memlû ve çeşmesâr-ı dehân-ı nâzûkden hemîşe cârî olan nazm-ı dil-cû idi.

Yağcı-zâde Haţţâţ Mehemmed 'Avnî Efendi:

Medîne-i İrem-nazîr-i Burusa'da fûrûğ-endâz-ı bezm-i vücûd ve nûr-ı hiss ü şu'ûr-ı pîrâmen-i nâşîyesinde rû-nümûd olduğda 'avn-i Yezdânî kendüye yâr u yâver ve tevfiğ-i Şamedânî refîğ ü reh-ber olup rûz u şeb râh-ı talebde pûyân ve kanâdjî-i meclis-i erbâb-ı fezâ'il-dih-i mânend-i revğân-ı şu'le-künân olarak tahşil-i 'ilm ü kemâl ve ber-vech-i tedkîk şikestehaţţ-ı ta'lîkî üstâd-ı hurde-şinâsdan bi't-tahşil idhâl-i cild-bend-i âmâl edip muktezâ-yı tab'-ı şuhî vâdj-i nazm-ı eş'ârda dahı şâ'ir-i şîrîn-mezâk olmağın inâre-i zîyâ-yı hüner ü ma'ârif ile fetîle-fürûz-ı şöhre-i âfâk olmuş idi. Fi'l-hakîka şâhid-i nâzenîñ-i şî'rinde letâfet ü ân der-kâr ve haţţ-ı pâkîze-edâsı nev-haţţ-ı rûy-ı dil-berân-ı işve-i zamân gibi manzûr-ı dîde-i pîr ü cûvân olmuş ise de nezd-i kibâr-ı zamânede hüner ü ma'ârifîñ rağn-ı i'tibârında kıllet peydâ ve laţme-i enfâs-ı rûzgârdan itfâsı huveydâ olduğundan medâr-ı nemek-imât-ı ma'îşet²¹⁶⁴ Tuz Bâzârı sûkında dükkânçe-nişîñ-i ticâret olup pervâne-i şu'â-yı şem'-i²¹⁶⁵ muhabbeti çâşnî-senc-i memlaha-i ma'rifeti olan yârân-ı hünermendân ile ülfet ü âmîziş ve cüz-dân-ı dil-i şafvet-intimâsında mestûr ruğ-ı zîbâ-yı haţţ-ı melâhat-âşârına müştâk olan zümre-i sūdâgerâna şûret-i şîve-i haţţ-ı mezkûrî vâsîta-i kalem-i pür-iktidâr ile keşf ü irâ'ede verziş etmiş ve ecille-i sâdât-ı Nakşbendiyye'den Şeyh Emîñ Efendi *kuddise sirruhu'l-'azîz*²¹⁶⁶îñ çerâğân-ı dâ'ire-i irâdetlerinde niçe zamân revğân-ı ihlâşî sûzân eylemiş olmağın leyl ü nehâr evrâd u ezkâre

²¹⁶¹ Kazanan, Allah'ın sevgili (kuludur).

²¹⁶² 371a AE

²¹⁶³ 376a KA

²¹⁶⁴ 371b AE

²¹⁶⁵ 376b KA

²¹⁶⁶ Aziz sırrı kutsansın.

müdāvim ve şeh-rāh-ı ‘ālem-i ‘irfāna revende vü ‘āzim iken biñ iki yüz kırk iki tārīhinde müteveccih-i gülşen-serāy-ı cinān ve Hāzret-i Emīr Cāmī‘-i Şerīfi ittişālinde olan hāzirede seng-nişān oldu. Merhūm-ı mezbūr şu‘arā-yı belāgat-gūyānıñ şāhib-i ṭab‘-ı selīmi ve ‘urefā-yı ‘aşrınıñ yār-ı kādīmi hoş-şoḥbet nāzūk-ṭabī‘at ‘ilm-i mūsīkīde daḥı haylī māhir ve icrā-yı uşūlāt ile aşvāt u ilāhiyyāta besteler icādına kādīr şā‘ir-i meḥāsin-makāl bir pīr-i rūşen-zamīr ü nīk-ḥiṣāl idi. Bu ğazel-i nev-resīde gūlzār-ı ṭab‘ından ser-zede olan ezhār-ı āšārından çıdeder.

Ġazel:

[Mef‘ūlū fā‘ilātū mefā‘ilū fā‘ilūn]

Tīr-i müjeñ ṭaḥınca kemāne birer birer

Āmāc-ı cānı aldı nişāne birer birer

Dūr olsa iltifāt-ı nigāhıñ fütādeden

Elbet gelir ḳapuña amāna birer birer

Piçīde-hāle çūnki girih-gīr-i kākūliñ

Arar ṭarasa cunḥamı şāne birer birer

Maḳşad uşūl-i ‘aşḳ ise kānūn-ı şīnede

Mızrāb-ı āhı ur reg-i cāne birer birer

‘Avnī kitāb-ı ḥüsn-i şanemden ḥabīr iseñ

Başla rümūz-ı ‘aşḳı beyāne birer birer

Hācī Şerīf-ağa-zāde Es-Seyyid Meḥemmed ‘İffet Efendi:

Maḥrūse-i Burusa’da aşḥāb-ı²¹⁶⁷ şervet ü sāmān ve zümre-i kālā-fürüşāndan olup Emīr Ḥānında ḥucra-nişīn-i ticāret El-Hāc Şerīf Ağa merḥūmuñ maḥdūm-ı ‘işmet-mersūmları Es-Seyyid Meḥemmed ‘İffet Efendi’dir. Medīne-i mezbūrede²¹⁶⁸ sāḥa-i ‘ālem-i şūhūda ḳadem-resā ve refte refte ḥimāye-i dāye-i tevfiḳ-i Ḥudā’da dest-ber-āverde-i neşv ü nemā olarak āšār-

²¹⁶⁷ 372a AE

²¹⁶⁸ 377a KA

ı rüşd ü sedād cebî-i hâlinde peydâ olduğda meyl-i tahşîl-i ser-māye-i hüner ü ma'ârif edip ba'z-ı 'ulemā-yı 'ahdiñ mecālîs-i ifādelerinde bi-ḳadri'l-istiṭā'a vāyemend-i nişāb-ı 'ilm ü 'irfān ve luġāt-ı Fārsiyyeyi daḥı Meşāyiḥ-i Nakşbendiyye'den Şeyḥ 'Alî Behcet Efendi ve Çelebi Sultān Meḥemmed Ḥān Medresesi'nde peygüle-güzî-i ḥakāyık-nişān olan El-Ḥāc 'Alî Şiddîk Baba Efendi-nāmān 'azîzlerden teferrüse ber-zede-i dāmān ve muḳtezā-yı ṭab'-ı belāġat-şî'arı silk-i nazma keşîde vü terkîm eylediği le'ālî-i girān-ḳadr-ı eş'arı mānend-i ruḥ-ı zîbā-yı dil-berān-ı mehveşān maḳbûl-i suḥanverān ve manzûr-ı çeşm-i hünermendān olmuş idi. Biñ iki yüz otuz dört sâlinde bā-ibtidā-yı iḥrāc müderrîs-i şāniyye-i Zeyniyye ve biñ iki yüz elli bir târiḥinde umûr-ı dāḥiliyye nāzırı Pertev Paşa merḥûmuñ recā vü iltimâsıyla tekādüm-i ṭarîḳ ve tesābûḳ-i refîḳ ederek Ferā'izî-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Sa'îd Efendi maḥlûlından bā-rûtbe-i mûşile-i Süleymāniyye İnegöl'de vāḳı' İshāḳ Paşa Medresesi'yle nā'il-i emniye olup ekşer-i evḳāt mes'adet-i sâ'âtde bu ḥālāt-ı marziyye-i nîk-ḥû ile eş'ar u ḳaşā'id-gû iken biñ iki yüz elli altı senesi Rebî'ü'l-âḥirinde ḳaşîde-i 'ömri resîde-i ḥitām ve rûḥ-ı şerîfi 'āzim-i dārü's-selām olup Biñarbaşı Meḳābiri'nde medfûn ve birāder-i kihterleri mizān-ı ḥarîr kâtibi 'Ārif²¹⁶⁹ Efendi ile peder-i mükerremine maḳrûndır. Merḥûm-ı mezbûr 'irfān u hüner ile meşhûr ḥoş-şoḥbet yārān u eḥibbā ile āmîziş ü ülfetde celālî-ṭabî'at şā'ir-i āteş-zebān ve nāzım-ı mu'ciz-beyān suḥanverān-ı 'aşrına fā'ik re'îsü's-şu'arā denmekle sezā vü lâyıḳ muḥibb-i meşāyiḥ-i şûfiyye ve maḳar-i ṭarîḳat-ı Nakşbendiyye ve Mevleviyye²¹⁷⁰ niçe şühûr u sāl ğınā-yı ḥāl ile müreffihü'l-bāl iken ḥaylî zamān çille-i teng-desti ile perîşān-ı'l-ḥāl olduğundan mā-'adā düşmen-i ehl-i dil olan sipîhr-i ğaddār āyînesinden heme-i ān gördüğü şûret-i cûd u sitem ve her bār yār u ğarı eczā-yı yedinden bulunan derd ü elem ve be-ḥikmet-i Ḥudā sâḳî-i devrān elinden içdiği bāde-i endûh u ğam idi. İşbu ğazel-i dil-keş-edā ve rübā'î-i ra'nā zāde-i ṭab'-ı nezāket-âşār ve mîve-i nihāl-i ḳalem-i ḥoş-güvārından nümünedir. **Ġazel:**

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

'Aşḳı mîñā kırılup mey dökilince çekeriz

Rûḥımız sāġar-ı tenden süzülünce çekeriz

Ḥasret-i reng-i ruḥuñ naḥl-i ḥayātım varakı

Berg-i güller gibi ḥāke dökülünce çekeriz

²¹⁶⁹ 372b AE

²¹⁷⁰ 377b KA

Belî ‘uşşâk miyânında sözün toğrısı bu

Ġam-i kıaddüñ belimiz tâ bükülince çekeriz

Heves-i silsile-i kākül-i müşgîniñi biz

Dem-be-dem rişte-i ‘ömrüm üzülünce çekeriz

Ġurtuluş yok girih-i kākül-i yârdan ‘İffet

Bu revişle elem-i ‘aşkı ölünce çekeriz

Rubā’î:

Vişâle âhım ile dıde-i giryân olur mâni‘

Žiyâ-yı âftâbe ebr ile bârân olur mâni‘

Siyeh-rûz isteyen ‘âlemde taḥşîl-i kemâl itsün

Ki iḳbâl-i sipihre mâye-i ‘irfân olur mâni‘

RAVZA-i ‘AŞİR

Ba’z-ı Ževât-ı Şâyân-ı Žıkr ü Beyânı Beyân ile Hâtıme-Pezîr-i Mertebe-i Tezkîr Olur

Leys Çelebi Ġamza Efendi:

Vâlidî Aydın diyârı ‘ulemâsından olup ismi ‘Alî ve kendilerinin şöhreti Leys Çelebi’dir. Sebeb-i laḳab-ı²¹⁷¹ mezbûr şikâtdan bu vechle mezkûrdır ki şahş-ı ‘Arab’da kâr-ı mu‘ânid ile mübâheşe-i ‘ilmiyye ederken sen çelebi degilsin dedigini zarîfân gûş etmeleriyle Leys Çelebi denmekle şöhret-şi‘âr olmuştur. Ba’zılar Esed ma’nâsına olan Leyş ile ta’bîr ederler. *El-‘uhdetü ‘ale’r-râvi*²¹⁷². Ġidmet-i ‘ulemâ-yı kirâmdan istifâdeye iştiğâl ba’dehu Ġâce-zâde Muşlihü’d-dîn Efendi âsitânesine ittişâl edip muktezâ-yı ‘ulüvv-i meşrebi şedâ’id-i tarîḳ-i tedrişden ‘udûl ve eshel-i iḫrâz-ı rütbe-i celîledür deyü²¹⁷³ semt-i emâret kabûl edip üç def‘a devlet-i Bâyezîd Ġân’da dîvân-i ‘âlî defterdarı olup çâşnî-senc-i ḫalâvet-i iḳbâl ve merâret-i idbâr olduğdan soñra ârzü-yı ihtîşâm-ı nâ-pâydar-ı dünyâyı bi’l-küllîyye şafḫa-i ḫâtırdan selb

²¹⁷¹ 373a AE

²¹⁷² Rivayet edenin sorumluluğunda.

²¹⁷³ 378a KA

ve rızā-yı Dādār-ı cihān-āferīni celb etmek için Burusa'ya reh-peymā ve dāhīl-i al'ada bir zāviye binā ve bu hāl üzre gūzārende-i şubh u mesā iken okuz yüz on üç tārīhinde manşib-ı hayātdan ma'zūl ve rūh-ı latīfi ğurfe-i ni'am-ı cināna mevşūl olmağın zāviyesinde ha-ı rahīl-i arār eyledi. Hālā ol bu'a Leysiyye Tekyesi denmekle şöhret-pezīr olup hāric-i i'tibār ile zūmre-i müderrisīn-i bī-kese verilmek üzre arār-dādedir. Merhūm-ı mezbūruñ areşi vilāyetinde aşaba-i Biga'da kezālik ebniyye-i hayrātı pes-mānde-i āşārındandır.

Taşkun Halife:

Eski-şehir aşabasından zuhūr u bürüz ve maħrūse-i Burusa'ya gelüp kūşe-i kāşāne-i ikāmetine pertev-efrūz olup 'ulemā-yı 'aşrdan ırā'at ve mevlānā Mollā Hüsrev ĥazretlerine ĥidmet edip tahşil-i 'ulūm ve tekmi-i rūsūm eyledikten soñra arī-i taşavvufa meyl ü rağbet ve şavma'a-gūzīn-i ferāğat olup²¹⁷⁴ merad-i münīr-i ĥazret-i Emīr urbunda kendüye mensūb bir mescid-i şerīf binā edip va'z u naşīhat ve zıkr-i ĥudā'ya muvāzanet üzre iken 'ahd-ı saltanat-ı Sultān Bāyezīd Hān-ı Velī'de 'azm-i mülk-i cāvidānī edip zıkr olunan mescid-i şerīf ĥazīresinde mütevārī-i ĥāk-i mezārdır. Merhūm-ı mezbūr şūfī-i müteşerri' ve muttaı-i müteverri' idi.

Eflāun-zāde Dervīş Meħammed Efendi:

Maħrūse-i feraħ-ābād-ı Burusa'da bürüz-ı mesned-i zuhūr ve refte refte behre-yāb-ı feyz ü şu'ūr ve kemāl-i 'aql ü dirāyet ile²¹⁷⁵ Eflāun gibi meşhūr olup Şeyhū'l-İslām ve zūmre-i fużalā-yı kirām Mevlānā Mollā Hüsrev ĥazretleriniñ meclis-i ifāde ve tarīrlinde müstefīd ve vesiyemā 'ilm-i fıkhda bī-mānend ve ĥūsn-i ha ve ma'ārif-i gūn-ā-gūn ile kātib-i akrān-pesend ve fenn-i şakk u inşāda şöhre-bend olmağla ānen-fe-ānen adr ü i'tibārı mezīd ve şī ü şadā-yı ma'ārifī sāmī'a-i devlet-i 'aliyyeye resīd olduda bā-fermān-ı şehryārī medīne-i mezbūrede nā'ib-i ĥākim ve de'āvī-i ricāl ü nisvānī fāşıl u ĥāsim olmuş idi. Bu nehc-i sa'adet-intimā üzre çihl sāl midārı vūfūr-ı şıd-ı diyānet ile meşğūl-i ĥidmet-i niyābet *Fe'steim kemā umirte*²¹⁷⁶ ĥükm-i vācibū'l-imtişāline gerden-beste-i muāva'at ve merāsım-i müstaħsene istikāmeti icrā-kūn-ı şıyānet olarak pīrāye-baħş-ı erīke-i şerī'at iken okuz yüz otuz beş tārīhinde sicill-i maħfūz-ı hayātı dest-i şāhid-i zūr-ı ecelde āk olduda cesed-i latīfi Bıñarbaşı ĥāmūşānı'nda 'ıdgāhe nāzır olan sāħada mütevārī-i laħd-ı rahmet-i Raħmāndır.

Hasan Cān Efendi El-İşfahānī:

²¹⁷⁴ 373b AE

²¹⁷⁵ 378b KA

²¹⁷⁶ Öyle ise emrolunduğın gibi dosdoğru ol. Kur'ān,Hud/112.

Mefhâr-i selâtîn-i heft-iklîm Sultân Selîm-i Qadîm'in muşâhib²¹⁷⁷ ü nedîmi Hasan Cân Efendi'dir. Hamîr-i mâye-i vücûd-ı 'arîkî hâk-i 'Irâk'da Hâfîz Mehemmed Bin Cemâlû'd-dîn İsfahânî şulbundan pîrâye-bağş-ı cilvegâh-ı zuhûr olup pertev-i âftâb-ı terbiyyet-i fûhûl ile kesb-i kemâl ve dânen-de-i âdâb-ı meclis olmak üzere ser-efrâz-ı akrân u emsâl olmuş idi. Fetih-i Mısr-ı Kâhire'den evvel 'Irâk Seferinde iken Sultân Selîm Hân Hazretlerine hizmet ve ihrâz-ı rütbe-i şeref-i muşâhabet edip şeş sâl 'ale'l-istimrâr huzûr-ı hümâyûnlarında şâyeste-i hitâb-ı Şehriyârî olarak hüsn-i nazâr-kerdeleri ve enderûn-ı feyz-meşhûn-ı şâhâne-perverdeleri²¹⁷⁸ iken 'âkıbetü'l-emr pādşâh-ı halîm ü selîm tokuz yüz yigirmi altı senesinde 'âzim-i dâr-ı na'îm olduğda mezbûr dahı mezîd-i şıdk u ihlâsı sebebiyle manâşib-ı fâniyyeden bi'l-külliyeye mütebâ'id ve künc-i inzivâda nişîmen edip mütekâ'id olmuş idi. Tokuz yüz yetmiş bir târîhinde maḥdûm-ı fezâ'ilmendi Mu'allim-i Sultân Murâd-ı Şâliş *Tâcû't-Tevârîḥ* şâhibi Sa'dû'd-dîn Efendi Burusa'da Yıldırım Hân Medresesi müderrisi olmağla câzibe-i Eyyûb iktizâsı ve câlîbe-i 'ırk-ı mürüvvet-muktezâsıyla belde-i mezbûreye naṭ'-güster-i nüzûl olup ârâm-ı çend-rûzdan soñra tokuz yüz yetmiş dört sâlinde nûzhet-kede-i bekâya güzâr edip Çelebi Sultân Mehemmed Hân türbesi bâb-ı haremîni ittişâlinde olan hâzîrede mütevârî-i hâk-ı mezârdır.

Der-Kenâr²¹⁷⁹: Huk-ı hüsn-i kânı Hasan-cân Ağa gördü ki dünyâda bekâ müstahîl ârzû-yı tavaf-ı cinân eyleyüp reh-güzer-i rahmet buldı. Sebîl-i sündüs u istebrâk edip ferşini ide naşib aña Hudâ Selsebîl.

Sa'dî-i mâtem-zede târîḥî

Didi lâ rahmeti Rabb-i Cemîl.

Necl-i mükerrerleri Şeyhü'l-İslâm Hâce Sa'de'd-dîn Efendi'nin bu güne târîḥî seng-i mezârında maḥkûkdur.

Seyyid Hüseyin Erzincânî:

Diyâr-ı Anadolû'dan Erzincân kaşabasında zâhir ü nümâyân ve câme-i zî-bahâsı isti'dâd u 'irfân kâmet-i Zeyniyye'de hîrâmına pîrâye-i 'unvân olduğda kıdve-i vâdî-i kesb ü ticâretde püyân ve iddiḥâr-ı emvâl-i firâvân ile bir tâcir-i zî-şân olmuş idi²¹⁸⁰. 'Âşir-i selâtîn-i âl-i 'Osmân merhûm Sultân Süleymân Hân *eskenehu'llâhi fî-gurefi'l-cinân*²¹⁸¹ hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında terk-i vaṭan cümle-i mâl ü menâl ve ehl ü 'iyâlî ile maḥrûse-i Burusa'ya zıll-efken olup dâḥil-i

²¹⁷⁷ 374a AE

²¹⁷⁸ 379a KA

²¹⁷⁹ Der-kenâr AE'de 374a'da kayıtlıdır, KA'da kayıtlı değildir.

²¹⁸⁰ 374a AE

²¹⁸¹ Allah onu cennetin köşklerine yerleştirsün.

Ḳal'ada Mollā Gūrānj Maḥallesi'nde bir laṭīf bāğçe ve oṭalar binā edip bir mescid-i şerīf ve ḥareminde ḥucerātı müştēmil dāru'l-ḥadīṣ ihdāṣ u inṣā ve nuḳūd u 'aḳārdan evḳāf-ı vāz'ile maḥall-i mezbūrı ihyā eyledikden soñra peygūle-i 'uzletde ṭarḥ-endāz-ı ikāmet ve kūşe-niṣjın-i ferāğat olup bu ḥāl üzre güzārende-i şühūr u sāl²¹⁸² iken biñ dört senesinde rūḥ-ı şerīfi 'azm u rihlet-i ḳaşr-ı bī-kuşūr-ı Cennet eyledikde cesed-i laṭīfi mescid-i mezkūruñ miḥrāb cidārına muttaşıl reh-güzārda defīn-i laḥd-ı rahmet-i Rabb-i ḡafūr ve meşhed-i sa'ādeti elsine-i ricāl u nisvānda Yeşil Türbe denmekle meşhūr u mezkūrdır.

La'līn Ḳabā Muştafā Efendi²¹⁸³: Maḥrūse-i Burusa'da şandalı-niṣjın-i hengāme-i vücūd olup sinn-i şığarda maḫzar-ı feyz-i ṭalāḳat-lisān ve āvān-ı şībāda varaḳ-gerdān-ı şeh-nāme-i 'irfān olduğda maḫmiyye-i İstanbul'da Ḳoca Muştafā Paşa Zāviyesi'nde seccāde-niṣjın-i irşād ve ba'de vefātihi ol cāy-ı İrem-niṣānda vāḳı' türbe-i sa'ādetinde mütevārī-i şandūḳa-i rahmet-i Rabbü'l-'ibād olan pīrān-ı ṭarīḳat-i 'aliyye-i Ḥalvetiyye ve meşāḥır-i meşāyih-i devlet-i Bāyezīdiyye'den Sünbül Sinān Efendi *ḳuddise sirruhu'l-'aziz*²¹⁸⁴e ḥidmet edip ba'dehu kesr-i nefes ve izāle-i riyā vü rü'ūnet içün tennūre-i seyāḥat der-miyān ve mihr-i felek gibi müzdeḥam-ābād-ı cihānı gerdān olup ḳışsa-ḥān olmuş *"el-ḥikāye tuḥfetü'l-cennete"*²¹⁸⁵ medlūlunca pādşāh-ı dervīş-nüvāz Sultān Murād Ḥān-ı Şālīṣ Ḥazretleriniñ bārgāh-ı Süleymānī'ye müdānī olan meclis-i ḥümāyūnlarına dāḥil ve iltifāt-ı bī-ḡāyeleriyle maḫşūdul-emāşil olduğda 'āḳıbetü'l-emr şāh-ı ḡitī-ārā-yı ḳişver-i nāsūtdan 'ālem-i lāḥūta güzer etdikde mezbūr daḫı nā-murād u nā-kām ve esīr-i renc ü ālām vaṭan-ı aşıyyesi Burusa'ya 'avdet ve i'tizām u ihtiyār-ı künc-i 'uzlet ü ārām edip biñ on tārīḫinde kendü daḫı la'līn ḳabā-yı ḥayātdan 'uryān ve Deveciler Meḳābiri'nde defīn-i ḥāk-i ḡufrān olmuşdur.

Dervīş Kāmilü'l-Mevlevī²¹⁸⁶: İsmi Aḫmed Maḡnisa'dan²¹⁸⁷ ḳarjın-i zuḥūr edip pīrāye-i ma'ārif ile ser-āmed nedīm-i ḥoş-şoḫbet idi. Ziyāret-i ravza-i muṭaḥhara-i Resūl 'aleyhi's-şalāti ve's-selāmdan soñra maḥrūse-i Burusa'ya nüzūl edip cem'iyetgāhlarda meddāḥ olmuş idi. Biñ altmış sekizde Taḫte'l-ḳal'a cānibinde olan ḥucresinde şeh-nāme-i ḥayātı temām olup Bıñarbaşı'nda ḡarḳ-āb-ı rahmet-i Ḥudā oldu. Dervīş-i mezbūr dede-i ḥāl-āşinā ve çille-keş-i tekye-i faḳr u fenā idi.

²¹⁸² 379b KA

²¹⁸³ Bu biyografi KA'da kayıtlı.

²¹⁸⁴ Aziz sırrı kutsansın.

²¹⁸⁵ Hikaye, cennetten bir hediyedir.

²¹⁸⁶ Bu biyografi KA'da kayıtlı.

²¹⁸⁷ 380a KA

Vā'iz 'Abdu'llāh Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi²¹⁸⁸:

Tercemesi bālāda mestūr u muḥarrer Vā'iz 'Abdu'llāh Efendi merḥūmuñ ferzend-i bihteri ve Burusa'da Cāmi'-i Kebīr'de kürsī-pīrā-yı va'z u tezkīr olan Es-Seyyid Eş-Şeyḥ Nūrü'd-dīn Efendi ḥazretleriniñ birāder-i sāmī-i kihteri Es-Seyyid Meḥemmed Efendi'dir. Tarīkat-i Nakşbendiyye'ye sālīk ve 'ināyāt-ı Sübhāniyye'ye mālīk olup küşe-gīr-i inzivā ve peygüle-nişīn-i rızā iken biñ yüz otuz sekiz senesinde nakş-ı vücūdī şaḥīfe-i 'ālemden gezlik-i ser-tīz-i mevtle maḥkūk ve a'zā-yı cism-i nizārı dest-i ḥādīmü'l-lezzāt ile ma'rūk olduğda Zindān Kapısı ḥāricinde olan meḳābirde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr reh-rev-i nehc-i Ḥudā ve pey-rev-i aşḥāb-ı şühūd-ı şıdk u şafā idi.

Çiçekci-zāde Tabīb Efendi²¹⁸⁹:

'Akākīr-i vücūdī zemīn-i Burusa'da demīde ve şükūfe-reng emīr-i cismi tībā'-ı selīme pesendīde olup Çiçekci-zāde 'Alī Efendi deyū pūr-iştihār ve mezīd-i isti'dād ile ma'lūm-ı şıḡār u kibār idi. Fenn-i ṭabābete sa'y edip 'ilm-i mezbūruñ ḡavāmız-ı esrārını zā'ik mānend-i Aristo bir ḥekīm-i ḥāzık olup maḥrūse-i Burusa'da Sūk-ı Semek'de dükkān-i ḥikmet-āşīyānları merzā-yı muḥtelifeye merhem-bend u 'ilāc-sāz idi. Şeyḥ İsmā'il Ḥaqqı gibi²¹⁹⁰ bir ḥekīm-i bāṭınıñiñ şoḥbet-i rūḥāniyyesine duḡūl müstā'hel ü himem-i 'aliyyelerine vāşıl olup bu ḥāl üzre güzārende-i eyyām u leyāl iken **Beyt**:

Çār-'unşur bu hāven-i cihānda medkūk olur

Tabībā dest-i ecel ile bir gün²¹⁹¹

fehvasınca biñ yüz kırk yedi sālinde aşāmende-i dārū-yı memāt ve 'āzim-i dārū's-şifā-yı cennāt olduğda cesed-i şerīfi Bābü's-Siccin ḥāricinde olan meḳābirde ser-i rāhda maṭmūr u cilbāb-ı rahmet ile mestūrdır. Merḥūm-ı mezbūr nevāzende-i Kānūn-ı Ḥikmetü'l-işrāk cenāb-ı Ebū 'Alī-nihād u Felātūn-mezāk idi.

Tabīb Ḥāzık 'Ömer Efendi:

İcrā-yı 'anāşır-ı erba'a-i vücūdī Rūmeli bilādından bir belde tekevvün ve maskaṭ-ı re'slerinden pederi ile maḥmiyye-i İstanbul'a hicret edip anda tavaṭṭun ve rey'ān-ı cüvānīde bir kaşāba şākird olup ḥırfet-i merkūmeye ḥaylī mümārese vü temerrün etmiş idi. Şan'at-ı mezbūreden rū-gerdān ve pāy-ı seyāḥat ile 'ālemi pūyān olarak Dımışku's-Şām'da şirzime-i

²¹⁸⁸ Bu biyografi KA'da kayıtlı.

²¹⁸⁹ Bu biyografi KA'da kayıtlı.

²¹⁹⁰ 380b KA

²¹⁹¹ Tek nüshada kayıtlı bu beyt vezne uymamaktadır.

Yehūd'dan Hanna ismiyle müsemma bir tabīb-i ḥazākat-āšnā ve bir ḥekīm-i kār-āzmāya intisāb u intimā edip 'ilm-i tıbb ve ḥikmeti merķūmdan aḥḫa müsāra'at ve hāven-kūbj-i dārūya müdāvet birle üstād-ı mesfūre ḥaylī ḥidmet eyledikten soñra diyār-ı Firengistān'a seyr ü sefer ve tabībān-i daḫḫa-şināsān ḥidmetine zafer bulup ḳānūn u 'ādetleri üzre daḫāyık-i fenn-i tıbbi anda tekmil ve ḥaḳāyık-ı²¹⁹² 'ilm-i teşriḫi bi't-temām taḥşil eyledikten soñra dārū'l-muvahḫidīn-i maḥrūse-i Burusa'ya şitāb ve belde-i merķūmede tavaṭṭun edip merci' ü me'vā-yı şeyḫ ü şāb olmuş idi. Maḥrūse-i mezkūrede rābi'-i selāṭīn-i 'Osmāniyye Sultān Yıldırım Bāyezīd Ḥān 'aleyhi'r-raḥmete ve'l-ḡufrān²¹⁹³ ḥazretleriniñ²¹⁹⁴ eşer-i dest-i ḥayrāt ve pes-mānde-i cümle-i müberrātlarından olup el-ḥāleti ḥazihi inhidām-peziṛ-i ḥāk-i fenā olan dārū's-şifāda re'js-i eṭibbā ve ḥastegān u merzāya şubḫ u mesā müdāvā üzre iken **Beyt:**

[fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn]

Şerbet-i merg virir saña tabīb-i gerdūn

Fenn-i ḥikmetde olursañ da eger Felāṭun

mü'eddāsınca biñ yüz elli tokuz Ramażān-ı şerifinde nabz-ı sā'id-i ḥayātī sākin ve rūḫ-ı revānı sūy-ı dārū's-şifā-yı cināna mā'il ü rākin olup Biñarbaşı Mezāristānı'nda Mevlevi-ḫāne ḥizāsında olan ḳubbe-i vjṛāne ḳurbunda medfūn ve du'ā-yı ḥikmet-şināsāna maḳrūndır. Merḫūm-ı mezbūruñ ḥaḳḳā ki fenn-i ḥikmetde mahāreti *Kitāb-ı Enmūzec* gibi meşḥūr ve 'ilm-i tıbbda ḥārik-i 'āde rütbelerinde ḥazāḳati cümle ḫalk 'indinde ma'cūn-ı veccāsā ma'rūf u mezkūr Bokraṭ-ı 'aşr ve Sokraṭ-ı dehr idi.

Seyyid 'Ömer-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥalīl Efendi:

Tercemesi bālāda raḳam-zede-i tūmār-ı ezḳār Naşūḫ-zāde Şeyḫ Ḥalīl Efendi'niñ dāmād-ı siyādet-āşārları olan sālifü'l-ezḳār Seyyid 'Ömer-zāde Es-Seyyid 'Ömer Efendi merḫūmuñ maḥdūm-ı ma'ālī-rūsūmı Seyyid 'Ömer-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥalīl Efendi'dir. Maḥrūse-i Burusa'da vilādet edip li-ümmi cedd-i 'ulyāsı şeyḫ-i müşārun ileyh bilā-veled-i zūḳūr 'āzim-i dergāḫ-ı Rabb-i ḡafūr olmaḡın meşḫat-i zāviye-i Naşūḫ-zāde sinn-i şıḡarda 'uhdesine tevcīḫ ü iḥsān ve ba'de sinni'l-bülūḡ bir miḳdār taḥşil-i 'ilm ü 'irfān ile ḥurrem ü şādān olduḡda ṭarīḳ-i tedriṣe 'adem-i iḡtirāb ve pīrāye-i zūhd ü şalāḫ u 'irfān ile behre-yāb olup belde-i mezbūrede Ḥācılar Maḫallesi cāmī'-i şerifi muḥāzizinde vāḳı' ḫāne-i sa'ādetlerinde lem'a-feşān ve mānend-i ḥazret-i Ḥalīlū'r-raḥmān²¹⁹⁵ ḫānedānlık resm-i müstaḥsenesi ḥüsn-i icrāya ber-

²¹⁹² 375a AE

²¹⁹³ Rahmet ve bağışlanma onun üzerine olsun.

²¹⁹⁴ 381a KA

²¹⁹⁵ 381b KA

zede-i dāmān olmağın *min-kulli feccin ‘amīk*²¹⁹⁶ eṭrāf u eknāfdan tevārūd eden ‘ulemā vü şulehā ve zümre-i ṭullābe dā’ire-i behiyyeleri mişāl-i medrese-i bī-minnet ve seyyāhān-ı devrān olan fuḳarā vü dervīşān-ı bī-kesāna tekye-i istirāhat ve leyl ü nehār gürūh-ı mihmān-ı bī-nevāya mā’ide-i firāvānı mebsūt ve nuḳūd-ı luṭf u ‘aṭā vü iḥsānı zümre-i ğurebā vü fuḳarāya mebzūl u merbūt olup vāqı’ā vādī-i cūd u seḥāda mişl ü nazīri mefkūd memdūhū’ş-şiyem şāhibū’l-iḥsān ve’l-kerem bir zāt-ı mekārīm-nümūd olmağla bu ḥālāt-ı marziyye ile güzārende-i evḳāt iken biñ iki yüz on yedi Ramazān-ı şerīfnde süfre-i ḥayāt-ı fāniyede kısmet-i ‘ömri temām ve ‘āzim-i ziyāfet-ḥāne-i dārū’s-selām olup Hīşār-ı Burusa’da vāqı’ ecdād-ı ‘ālī-nijādları ḳurbunda mütevārī-i ḥāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh ‘ahd-ı Sulṭān ‘Abdu’l-Ḥamīd Ḥān’da Nemçe keferesi üzerine vuḳū’ bulan sefer-i hūmāyūna ḥaylī cünūd-ı zafer-mev’ūd ile ‘azīmet etmiş ve fezā’il-i ucūr-ı ğazāya nā’il olmuştur. Vefātlarından beş altı sene muḳaddem derd-i çeşme giriftār olup manzara-i ‘aynı dā’imā perdedār idi. Maḥdūm-ı ‘arāfet-mersūmı Seyyid ‘Ömer-zāde Es-Seyyid²¹⁹⁷ İbrāhīm Efendi *El-‘urūḳu nezā’a*²¹⁹⁸ müfādınca vālid-i muḥteremleri gibi dā’ire-i sa’ādetlerinde sākin ve ḥānedānlık rūsūmātını icrāya mā’il ü rākin zümre-i fuḳarā vü ğurebāya müşfik ü kerīm bir zāt-ı firīşte-vesīm olup ḥidemāt-ı gürūh-ı mihmān-ı ḥāne-ber-düşāne dīḳḳat ü i’tinā üzre iken biñ iki yüz otuz tārīḫinde bilā-veled-i zūḳūr ‘āzim-i dārū’s-sūrūr ve pederleri ḳurbunda defīn-i laḥd-ı mağfiret-i Rabb-i ğafūr oldu. Münḥal olan meşīḥat-ı zāviye-i mezkūre fuḳarā-yı ṭarīḳat-ı Ḳādiriyye’den balğamī-laḳab ve tiryāḳī-meşreb Şeyḥ²¹⁹⁹ ‘Oşmān’a tevcīḥ ü i’tā buyurulmuş ve ol daḫı biñ iki yüz kırk iki senesinde ‘azm-i tekyegeh-i beḳā edip zāviye-i mezbūre ḥazīresinde āsūde-i ḥāk-i fenā olmuştur.

Cāmi’-i Kebīr Şalāgeri Muşṭafā Efendi:

Cebel-i cedīd ḳurālardan bir ḳaryede zümre-i fuḳarā-yı renc-berāndan şahş-ı şāf-nihād şulbundan sūnbüle-i vücūdı mezra’a-i şühūda keşīde ve refte refte vāḳt-i şabāveti mertebe-i sinn-i temyīze reşīde olduḳda ḳışzār-ı ḥāl-i vālidı cünd-i şettā-yı faḳr u fāḳa ile maḥşūş ve nefes-i nāṭıḳasını infāḳa ğayr-ı maḳdūr olmağın bir zamān Eṭrenos ḳazāsı a’yānı Yazıcı-zādeleriñ dā’iresinde mihmān olup ba’dehu Kete ḳazāsında vāqı’ Dobu(?)²²⁰⁰ ḳaryesine ‘azm ü nüzūl ve ḳarye-i mezbūrede dā’ire-i izdivāca duḫūl ve ḳabūl-i ḥidmet-i şubānī ile taḥşīl-i āb u dāneye meşḡūl bulunup yevmen mine’l-eyyām maḥrūse-i Burusa’ya ‘azīmet ve Ka’be-i

²¹⁹⁶ Uzak dağ yollarının hepsinden. Kur’ān, Hacc/27.

²¹⁹⁷ 376a AE

²¹⁹⁸ İrklar ayrılır.

²¹⁹⁹ 382a KA

²²⁰⁰ Nüshalarda şeklinde yazılan yer adı kaynaklarda tespit edilemedi.

gürüh-ı fuḳarā²²⁰¹ olan Cāmi'-i Kebīr'i rü'yet edip ma'bed-i münjre ez-cān u dil 'āşık olmağla ḳarye-i mezkūreden küll-i leyle ṭulu'-ı fecrden iki sâ'at aḳdem Burusa'ya tahrik-i ḥaṭavât-ı sūr'at ve şalât-ı şubḥı cemā'atle cāmi'-i mezbūrede edāya mübāderet ve 'ale'l-cenāh ve'l-isti'cāl yine ḳarye-i merḳūmeye 'avdet edip bu ḥāl-i 'ibret-nümā üzre on dört sene-i kāmile şabāḥ namāzını Cāmi'-i Kebīr'de edā ve çobanlık ḥidmetini ḳarye-i mezbūrede ifā ederek emrār-ı şubḥ u mesāda iken bi-emri'llāhi te'ālā menkūḥası 'āzim-i dār-ı beḳā olup iki sinn-i şıḡarda eytāmı ile ḳarye-i mezkūreden ḳaṭ'-ı rişte-i iḳāmet ve medīne-i Burusa'ya naḳl ü hicret edip belde-i İrem-nazırde be-tekrār dāḥil-i dā'ire-i izdivāc ve şemere-i 'aşḳ ve ḥulūş-ı derūnı olarak²²⁰² Cāmi'-i Kebīr'de şalāgerlik ḥidmet-i sa'ādetine neyl ile ḳarın-i ibtihāc olup niçe şühūr u sāl bilā-fütūr u infişāl hengām-ı bāḡ-i zuhr u 'aşrda esvāḳ u bāzārda şadā-yı bülend-edā ile nidā-yı vaḳt-i şalāt ederek güzārende-i ānāt u sâ'āt iken biñ iki yüz yigirmi bir senesi içinde şaḥt-ı vüḳdū inḥirāf-ı mizācdan maşūn olarak bir rüz-ı mānend-i nev-rüz Gökdere mesjregāhına 'azm ü revān olup ol eṭrāfda meymene-i müyessere geşt-i mesjre eyledigi ešnāda cānib-i mülk-i melekūtdan nidā-yı vaḳt-i memāt perdāḥte-i gūş-ı hūşı olduğda bilā-imhāl rūḥ-ı şerīfī nūzhetgāh-ı dār-ı cināna irtihāl edip na'ş-ı maḡfired-naḳşı maḥall-i mezbūrdan ḥānesine iṣṣāl ü isrā²²⁰³ ve ba'de'l-ḡasl ve't-teḳfīn muşallā-yı Cāmi'-i Kebīr'de şalāt-ı cenāzesi edā ve Bırnarbaşı Meḳābiri'nde Ḳalender-ḥāne muḥāzizinde defīn-i cevḑ-i ḡabrā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr vera'-i taḳvā ile meşḥūr 'ābid ü zāhid mürteż u mücāhid ḳabā-yı zıḳbāyı 'abā-yı dervişāne taḥvīl ve vech-i ḥelālden mütevārī-ı keḑ-i yed-i ḳanā'at-kirdārī olan sadaḳāt u fütūḥātı muşḥaf-ı şerīf ile tesbīḥe tebdīl edip tesbīḥci zevāt ehl-i şalāḥa ihdā ve muşḥaf-ı şerīfī ḥuffāz-ı şāḥib-i ihtiyāca i'tā eylemek meşūbāt-ı uḡreviyyesin ḥā'iz ve sinn ü sālī a'dād-ı tis'ini mütecāviz olmuş bir pīr-i diyānet-pīrā idi.

Re'İsü'l-Küttāb İshāḳ Efendi-zāde Meḥammed Nürü'd-dīn Efendi:

Medīne-i dil-güşā-yı Burusa'da vāḳı' maḥkeme-i Kübrā'da bāb ḳalemінде re'İsü'l-küttāb İshāḳ Efendi-nām rāst-kirdār ve istikāmet-şī'ārīñ ferzend-i ercmendi ve Sultān Yıldırım Ḥān Medresesi müderrisi Meḥammed Selīm Efendi merḥūmuñ birāder-i kihter-i ma'ārifmendi²²⁰⁴ Meḥammed Nürü'd-dīn Efendi'dir. Belde-i mezbūrede şulb-i mūmā ileyḥden şu'le-feşān-i bezm-i vüḳd olup terbiye-i dāye-i melevān ile vāşıl-ı mertebe-i sinn-i bülūḡ ve envār-ı isti'dād nāşīye-i ḥālinde pūr-fürūḡ olduğda mihr-i münjir-i sipihr-i 'irfān olan ba'z-ı zevāt-ı ma'ārif-āşnānıñ mişḳātu'n-nūr-ı 'ilm ü kemāllerine iḳtırān ile bi-ḳadri'l-istiṭā'a tecellī-i ifādelерinden

²²⁰¹ 376b AE

²²⁰² 382b KA

²²⁰³ 377a AE

²²⁰⁴ 383a KA

ikhtibās-ı şu'â-yı bizâ'a etdikden soñra belde-i mezkûre maḥkeme-i kübrâsında olan bâb kaleminde kabûl-i kitâbet ve iḥrâz-ı pâye-i Dünveviyye emniyesiyle²²⁰⁵ metâ'ib-i intizâr-ı dūr-â-dūr-ı resmiyyeden mübâ'id ve silsile-i ehl-i rûsûma giriftâr olmaḡdan giribân-ı âmâlin şıyânet edip kalem-i mezbûre her-bâr müdâvim ve bilâ-fütûr icrâ-yı âmed-şod-ı mülâzemetle 'âzim olarak vâridât-ı rûziyye-i muḡadderesine ḡanâ'at eylemiş ve naḡdîne-i evḡât u ânâtı cihet-i taḡşîl-i kemâle maşrûf ve zimâm-ı esb-i ḡâme-i serî'ü'l-ḡarekâtı semt-i tekmi'l-i âdâb u 'irfâna ma'tûf olduḡundan fi'l-ḡaḡıḡa cüz-dân-ı derûnı mâl-â-mâl-ı eczâ-yı ma'ârif ü hûner velâ-siyyemâ 'ilm-i şakk u inşâda kemâl-i mahâreti celî vü eḡzar olmuş bulunduḡundan Murâd-ı Şânî Medresesi müderrisi İmâm-zâde Meḡemmed Sa'îd Efendi ferâḡından ketebe-i kirâm-ı bâb-ı serî'ate re'îs-i ma'âlî-maḡâm ve ber-muḡteżâ-yı şîve-i ḡader bi'd-defa'ât ḡumâr-ı ḡazelle telḡ-kâm ve neş'e-i şahbâ-yı naşbla def'-i ḡumûm u âlâm ederek yigirmi beş sene miḡdârı ḡâmil-i umûr-ı enâm olup bu ḡâl üzre varaḡ-gerdân-ı sicill-i leyâl ü eyyâm iken biñ iki yüz otuz üç târiḡinde sāḡar-ı ḡayât-ı nâ-pâydarî dest-i sâḡı-i ecelde şikeste ve cesedi ḡazret-i Emîr civârında Çınâröñü meḡâbirinde şandûḡa-i ḡâkde nühüfte²²⁰⁶ olmuşdur. Merḡûm-ı sâlifü'l-beyân hûner ü ma'ârifle müşârûn bi'l-benân olup bu güzergâḡ-ı 'âlem-i fenâda şumâr-ı sinn ü sâli derece-i heştâdi tecâvüz eylemiş bir miḡdâr terâş-rûy u teng-ḡoy olmaḡla kesb-i sâ'ât u neşât zımnında be-her rûz ba'de'l-'aşr yârân-ı 'amel-âşnâsıyla meşḡûl bulunmak 'âdeti olmuş idi. *Tecâvezu'llâhi 'an-seyyiâtihî*²²⁰⁷ maḡdûm-ı mûkerremleri Meḡemmed Emîn Efendi biñ iki yüz ḡokuz târiḡinde rûtbe-i ibtidâ-yı ḡârice irtikâ ile ma'dûd-ı²²⁰⁸ zümre-i müderrisîñ-i rûsûm olup iki yüz yigirmi ḡokuzda rûtbe-i Şahnlâ İḡlîm Şâḡ iki yüz otuz üçde ibtidâ altmışlı ile 'Arabîyye otuz sekizde ḡareket-i altmışlı ile Müftî Aḡmed Paşa medreselerine vaz'-ı ḡudûm ederek rûtbe-i müşile-i Süleymâniyye'de olan medreseye neyl ile şâdmân ve niḡe zamân muḡâsebe kaleminde debîr-i şıdḡ-nişân ve cânib-i muḡâsib rûz-ı ḡisâbdan rızḡ-ı muḡadderesin meḡâlibe cûyân iken biñ iki yüz elli iki sâlinde erḡâm-ı ma'dûde-i 'ömri kalem-i yekûn ile resîde-i ḡitâm olup pederi ḡurbunda ittiḡâz-ı maḡâm etmişdir. Merḡûm-ı mezbûr akrân u emşâli miyânında ḡüsn-i eḡvâr ile mezkûr munaşşif u mu'tedil bir zât-ı rûşen-dil idi.

Buḡârâyyü'l-Aşl 'Abdu'l-Ḳâdir Kirâmî Efendi:

Vâdî-i 'ademden iḡlîm-i Buḡârâ'da 'âlem-efrâz-ı kişver-i şühûd ve debdebe-endâz-ı şahrâ-yı vücûd olan Kirâmî Efendi'dir. Giriḡ-gîr-i şabâvetden âzâde ve rûtbe-i sinn-i vuḡûfa pâ-nihâde olduḡda ol diyâr-i sâlifü'l-ezḡarîñ 'ulemâ-yı kirâmı mecâlis-i sâmiyelerine mülâzemet bezle-i

²²⁰⁵ 377b AE

²²⁰⁶ 383b KA

²²⁰⁷ Allah onu kötülükleriyle baş başa bıraktı.

²²⁰⁸ 378a AE

‘ulūm-ı ‘Arabiyye’yi taḥṣīl ve ḳavā‘id-i Fārsiyye’yi daḥı tekmiḳ etdikde ber-muḳteżā-yı sāyık-ı taḳdīr-i Kirdgār ikmāl-i fażl u kemāl-i bī-ṣumār ve tāmümü’l-‘ayār-ı zer-i nāb-ı zāt-ı ma‘rifet-kirdārıñ maḥall-i i‘tibārı ehl-i dāniş-i rūzgār olan ḳalem-rev-i²²⁰⁹ devlet-i ‘Osmāniyye’de ḳıymet-dār etmek emniyesiyle ḳā‘id-i ḳāfile-i sūdāgerān-ı cevāhir-i ‘ulūm ile ‘ahd-ı devlet-i Selimiyye’de vāşıl-ı bāzār-ı revāc-rūsūm-ı milket-i Rūm olup ḥaylī müddet Der-Sa‘ādet’de kendüye taḥṣīş olınan zāviye-i Nakşbendiyye’de pīrāye-güzīn-i peygüle-i iḳāmet ve niçe fużalā-yı ma‘ārif-āşnā ile şoḥbet ederek kesb-i²²¹⁰ tezāyüd-i ‘ilm ü ma‘rifet eylemiş fi’l-ḥaḳıḳa kemāl-i cevdet zıhn-i pāki mülābesesiyle şandūka-i derūnı kālā-yı girān-bahā-yı ‘ulūm-ı şettāya gencīne ve varāḳ-ı kütüb-i nefīseyi keşret-i muṭāla‘a ile ḳışaş-ı enbiyā-yı ‘izām ve vaḳāyi’-i ğarībe-i eslāf-ı kirām ile menāḳıb-ı bedī‘a-i mülūk-ı māziyye sīne-i pūr-seḳīnesi defīne olmuş bir zāt-ı ma‘dümü’l-mişāl olmağla eṭvār-ı meḥāsin-kirdārı vūkelā-yı devlet-i ‘aliyyeden ba‘z-ı zevāt-ı ḳadir-şināsānıñ nezd-i ḳabūllerinde pesendide ve nuḳre-i rāyiçe-i hūner ü ma‘ārifı keff-i terāzū-yı i‘tibārlarında sencide olduğundan mā-‘adā Ḥudāvendigār-ı bihişt-mekān vālid-i mācid-i şehinşāh-ı cihān Sultān Maḥmūd Ḥān *Şabbet ‘aleyhi şe‘ābibü’r-rahmeti ve’l-ġufrān*²²¹¹ ḥazretleriniñ e‘āzım-ı ricāl-i ‘ahd-i salṭanatlarından Ḥālet Efendi merḥūmuñ medāḥil-i müsta‘iddān-ı dā‘ire-i ḥālet-nişānı silkine peziṛā-yı duḥūl ve her bir nağme-i niyāz-ı sācī-‘tırāzı nezd-i mekārim-şümūlında perde-i ḥüsn-i is‘āfe mevşūl olmuş idi. Ḥasbe’l-ḳader Maḥmiyye-i ‘aliyye-i İstanbul’dan fekk-i ḳālīçe-i ḳıyām ve diyār-ı Anadolı’dan ba‘z-ı büldānı ziyāret iderek Medīne-i İzmir’de keşide-i zimām-ı esb-i sebūk-ḥırām etmiş ve kibār-ı belde-i mezbūreden Kātib-zādeleriñ muḳayyed-i defter-i iḥsānı ve dāḥil-i dā‘ire-i ‘ināyet-i firāvānı olmağın niçe sinīn-i sāḥil-i mezkūrda mersā-nişīn-i ārām olmuş biñ iki yüz otuz iki tārīḫinde medīne-i Burusa’ya naḳl-i bisāt-ı hicret ve ol ešnāda²²¹² vālī-i şehir-i mezbūr olan Ḥalīl Ḥamīd Paşa-zāde Meḥemmed Nūru’llāh Beg Efendi’niñ manzūr-ı çeşm-i iltifātı ve lāyık-ı ikrām-ı genc-i Şeyegān-ı Bermekī-āyātı olmağla Burusa-i ṭayyibe-i mezkūrede mütevessid-i visāde-i²²¹³ iḳāmet olup bundan şoñra Burusa’ya vālī-i vālā-şān olan vülāt-ı kirāma daḥı ḥüsn-i muḳārenetle nā‘il-i āmāl olarak on seneden mütecāviz beyne’l-ahālī rütbe-i ser-bülendi ve imtiyāzı ḥā‘iz olup ba‘zan eṭrāf-ı memāliki daḥı seyāḥat ṭarīḳiyle geşt ü seyrān ve niçe eḥibbā-yı zevī’l-iḳtidārıñ cā‘ize-i behiyyelerin maḫariyetleriyle ferḥān ve ba‘dehu yine dāru’l-iḳāmesi maḥrūse-i Burusa’ya ḥaṭve-peymā-yı ‘avdet ve ḥāne-i fażilet-āşiyānesinde kūşe-i āsāyişe ārāyiş ve şīgār u kibār ile ūlfet ü muvānesetde āmīziş eyleyerek güzārende-i

²²⁰⁹ 384a KA

²²¹⁰ 378b AE

²²¹¹ Rahmet ve bağışlanma yağmuru onun üzerine yağsın.

²²¹² 384b KA

²²¹³ 379a AE

vaķt ü sâ'at iken biñ iki yüz kırk yedi senesinde 'alâyık-ı fâniyyeden kaç'-ı pâ ve seyâhat-i dâru'l-kirâme-i 'âlem-i bekâ edip vücūd-ı fezâ'il-âşârı Mevlevî-hâne muhâzîsinde olan hazîrede mütevârî-i mezâr-ı lâmi'ü'l-envârdır. Merhûm-ı merķûm 'ilm ü 'irfân ile mezkûr u mersûm ve kemâl-i cûd u sehâ ile mevşûf u mevsûm ğam-güsâr-ı mecâlis-i 'urefâ enîs-i ğurebâ vü fuķarâ 'ulûm-ı 'Arabiyye ile fûnûn-ı Fârsiyye'de mahâret-i evfâsı velâ-siyyemâ 'ilm-i edebiyye ve şî'r ü inşâda yed-i tûlâsı meşhûr u müselleme ve *Dîvân-ı Mollâ Câmî* ve Hâfız-ı Şîrâzî ve manzûme-i mu'aķķide-i maķâlât-ı cenâb-ı Şevket'i hâķâyık ü daķâyıkını hâll ve müşkilâtını münhâll ederek takrîr ü ifâdede hâķķâ ki kemâlât-ı bâhirü'l-âyâtı meşhûr-ı dîde-i 'âlem olup âsmân-ı hüner ü ma'ârifîñ bedr-i tâbı ve neş'egâh-ı şöhet ü leţâ'ifiñ mey-i nâbı nâdire-i devrândan bir zât-ı 'âlî-ķadr u fezâ'il-cenâb idi.

Der-Kenâr²²¹⁴: Merhûm-ı mûmâ ileyh Fergânayyü'l-aşl Merġanâviyyü'l-mevlid olup 1245 senesi Rebî'ü'l-Âhîr evâhîrinde Burusa'da irtihâlinde 'Ârif Hikmet Beg Efendi merhûmuñ inşâd eylediġi mışra'-ı berceste târîh "Vedâ'-i mülk-i 'âlem-kerde Ķudret" şî'rde maķlaş Ķudret.

Ķudsî Es-Seyyid Meġammed Efendi:

Merhûm-ı mezbûr Harîm-i harem-serây-ı 'âlem-i Ķudsdan irâde-i²²¹⁵ cenâb-ı Ķuddûs²²¹⁶ ile belde-i Ķuds-i şerîfde mesned-i vücûda cûlûs edip refte refte ifâza-i şeb-nem-i feyz-i Hudâ ile ġonçe-i tâze-i sinn ü sâli şûķûfte vü handân ve pîrâmen-i nâşîye-i hâlinde reng-i leţâfet-i isti'dâd nûmâyân olduķda hengâm-ı huşûle-i mevkûf olan murvârîd-i eyyâm-ı taķşîli vâsiţatü'l-ıķd-ı manzûme-i 'ömr-i 'azîz ederek 'ulemâ-yı 'aşrîñ nezd-i ifâde vü takrîrlerinde dest-ber-âverde-i 'ilm ü kemâl olduķdan soñra hasbe'l-ķader belde-i mezbûrede taġyîr-i resm-i hîzr ve taķrîk-i zimâm-ı ġayl-i sefer edip bu vesîle ile niçe kibâr-ı meşâyîh-i sûtûde-şifâta hüsn-i mülâķât ile meclis-i sa'âdetlerinde niçe esrâr-ı mektûbe-i hâķâyıķa vâķîf ve âşâr-ı mektûme-i daķâyıķa 'ârif olmuş idi. Bir zamân mahmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da mihmân ve ba'dehu Rûmeli şavbında 'azm ü revân olup ġıţta-i bilâd-ı mezbûreden Ruscuķ kaşabasında te'ehhül ve celb-i nafaķa-i rûz-merreye tevaġġul eyleyerek niçe müddet ser-ġad-i merķûmede iķâmet ve ba'dezâ evlâd u 'iyâliyle medîne-i Burusa'ya 'atf-ı 'inân-ı esb-i 'azîmet ve şehr-i mezkûrde tavaţtun u ķarâre niyyet etmegiñ berây-ı âzmâyiş-i ârâyiş-i şûret-i hâl-i pişe 'atţâr-fürüşluk ile kesb-i ķismet-i maķdûre-i ehl ü 'iyâle ittişâl ve ġalvet der-encûmen ķâ'idesince heme-i eyyâm u leyâl evrâd u ezķâre iştiġâl ile ġüzârende-i ânât u evķât iken biñ iki yüz kırk toķuz târîhinde ķarârgâh-ı 'âlem-i bekâyâ irtihâl edip cesed-i şerîfi Manticî Maķallesî mescid-

²²¹⁴ Der-kenâr AE'de 378a'da kayıtlıdır; KA'da kayıtlı deġildir.

²²¹⁵ 385a KA

²²¹⁶ 379b AE

i şerîfiniñ cānib-i şarkışinde olan hāzîrede āsūde vü defîndir. Merhūm-ı mezbūr ‘ilm ü ‘irfān ile mezkūr u meşhūr hālīm ü selīm müşfik ü kerīm şālîh ü dîndār šalāt-ı mefrūzayı cemā’ātle edāya muvāzabet-kār olduğundan mā-‘adā šalāt-ı nevāfili dahı²²¹⁷ rûz u şeb îfāya dest-beste-i ibtidār ehl-i hāl ‘ulūm-ı cîfr ile fûnūn-ı evfākdan āšnā bir zāt-ı nîk-hîşāl idi²²¹⁸.

Eşrāf-ı Kuzātdan Yahñi-Çapan-zāde Es-Seyyid El-Hāc Aḥmed Ḥasīb Efendi²²¹⁹:

Tercemesi bālāda ḥāme-i güzār-ı beyān ve Yahñi Çapan Cāmi’i İmāmı denmekle eṭ’ime-i iştihārı ḥāyide-i dehān pîr ü cüvān olan ders-i ‘ām-ı fezā’il-irtisāmdan Es-Seyyid El-Hāc Muştafā Efendi merhūmuñ aḥfād-ı emcādından Es-Seyyid El-Hāc Aḥmed Ḥasīb Efendi’dir. Maḥrūse-i Burusa’da ni’met-ḥāne-i şühūda kadem-resā ve luḥūm-ı vücūdı maṭbah-ı te’dîb ile terbiyede puḥte olarak bir zāt-ı mes’adet-pîrā olduğda bir miqdār tedārük-i ‘ilm ü ‘irfān ve cümle āmîziş ü ülfet eyleyerek ser-defter-i emāşil ü akrān olup biñ iki yüz iki târiḥinde tārîḥ-i kuzāta duḥūl ve refte refte menāşib-ı seniyyeye vuşūl bulmuş ve mukteżā-yı mezîd ‘aḳl u dirāyeti giderek vücūh-ı vilāyet-i a’dādından ma’dūd ve miyān-ı şîḡār u kibārda şöhret-nümūd olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi sekiz evā’ilinde ‘Azîz Aḥmed Paşa merhūmuñ buyuruldusuyla bi’l-istiklāl Burusa a’yāniyetine neyl ile be-kām ve vezîr-i müşārun ileyh ile El-Hāc Muştafā Paşa ve Nūru’llāh Paşa ve şadr-ı esbak Dervîş Paşa ve Kaşşābbaşı sâbık Ḥasan Paşa ve İçelli Aḥmed Paşa ve şadr-ı sâbık ‘Alî Paşa zamānlarında bi’l-infişāl me’mūriyyet-i mezkūrede pā-ber-cāy-ı kıyām ve mu’aḥḥaran Burusa vālîleri ‘azl u naşbları beyninde iki def’a tārîḥlerinden Ḥudāvendigār Sancağı mütesellimliği ile dahı muḥaşşalu’l-merām olup imtidād-ı eyyām ve müsā’ade-i kevkeb-i rûzgār-ı nā-fercām ile ḥasebiyle emvāl-i keşîre ile emlāk-i firāvāna mālîk ve ‘adem-i hāzime-i beşerîyyetle mesned-i a’yāniyyete nā-çesbān envā’u’l-‘îş ü ihtîşāma sālîk olarak ‘inān-ı esb-i iḳbālîni vādî-i nā-bercāya irḥā eylemiş ve tāziyāne-i eṭvār-ı lāyıkayı ḥadd-i i’tidālden aşırımı olduğundan bundan aḳdem rütbe-i mu’allā-pāye-i vezāreti ‘uhdesinden ref’ ü ilgā ve dergāh-ı ‘ālî kapucı başılıḡı ile tesliyet-baḥşā olan Ḥalîl Ḥamîd Paşa-zāde Nūru’llāh²²²⁰ Beg Efendi’niñ biñ iki yüz otuz beş senesi def’a-i şāniyesinde pençe-i cān-güdāz ḡadrine giriftār ve sū-i ḥālîne dā’irdir. Devlet-i medāra taḳdîm ü tesyār eylediḡi taḳrîrlarına nāzaran me’mūriyyet-i mezkūreye vaḳt-i naşbindan zamān-ı infişālîne deḡin muḥāsebesine ru’yet olunmaḡ üzre şādır olan fermān-ı ‘ālî-şān mūcibince be-her altı māhda bir muḥāsebesine diḡḡat ü i’tinā olunarak vūzerā-yı ‘izām-ı şaḡḡlarıyla muşahḡih ve ḥükkām-ı zamāniñ ḡatm ü imzālariyla muvaşşah muḥāsebe diḡḡatlerine ‘adem-i i’tibār ve mücerred-i icrā-yı nefsāniyet

²²¹⁷ 380a AE

²²¹⁸ 385b KA

²²¹⁹ Bu biyografi KA’da kayıtlı.

²²²⁰ 386a KA

kaşdıyla hayr-ı ru'yet-i hisâbda iki yüz elli biñ gurūşdan mütecâviz zimmeti âşikâr olduğdan
şoñra harâret-a'yın-i nâssiñ te'sîrinden lâzım gelen rub'u'l-'azl ile teb-lerze-i maḥmûm ve
Rodos cezîresine bi'l-iclâl derd-i ser-i ğurbetle ma'mûm olup mîr-i mûmâ ileyhiñ bu rütbede
mütecâsir olduğ u 'özü-i i'tisâfdan nâşî tekmiñ-i icrâ-yı iğrâz-ı derûna dest-res olamayup **Beyt:**

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Buñ a eyyâm-ı mükâfât dinilür ey Nâbj

Halkı bî-râḥat iden kimsede râḥat mı kalur

müfâdınc a livâ-yı mezbûrdan sermâ-yı nâ-be-hengâm-ı 'azl nâ-geh-zuhûr ile şîrâze-i nizâm-ı
ıkbâli ḥalel-peziñ-i infişâm ve az vakte Avlonya manşıbyla Burusa'dan fekk-i livâ-yı ârâm
etmiştir. Ve bundan şoñra gûyiyâ fuḳarâ olan meblağ-ı mezkûr evvel ü âḥir ceste ceste
merḥûm-ı mütercemiñ emvâl-i emlâki fûrûḥat olunarak taḥşîl etdirilmiş ise de ahâlî-i fuḳarâya
kaṭ'an ve kâṭibeten hayr u menâfi' olmayup eyâdî-i yağmâgerânda resîde-i mertebe-i hebâ-yı
menşûr olmuştur. Merḥûm-ı mûmâ ileyh daḥı biñ iki yüz otuz yedi ḥilâlinde şâyeste-i raḥm u
eşfâk ve kayd-ı nefyden ıtlâk olup bir müddet Burusa'da ḥâne-i dîrînesiyle ve vakf-i karyesinde
vâkı' çiftliğinde kûşe-nişîñ-i 'uzlet ve niçe sinîñ-i maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da ikâmet ve
ba'dehu²²²¹ biñ iki yüz kırk üç târiḥinde maskaṭ-ı re'si olan maḥrûse-i Burusa'ya 'avd u ric'at
edip **Beyt:**

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Şânımız dünyâ bilür bir şehre rev-râḥ idik

Bir şorar yok şimdi ḥâlim başka devrân oldı gel

me'âli-mürtesem cerîde-i aḥvâli olup bir zamân şem'-i ıkbâli fûrûzân ve ḥânesi melce'-i pîr ü
cûvân iken ber mukteżâ-yı şîve-i takdîr-i Hudâ şervet ü sâmân ve ḥânmanından cüdâ olmuş
bulunduğundan eḥibbâ vü âşinâsından mâ-'adâ bu kadar iḥsân-dîdesi ve nân-ı ni'metiyle
perverdesi olan kimesneler daḥı kendüden rû-gerdân ve bu vechle dest-i çille-i çerḥ-i
ğaddârda kâmet-i i'tibârı mânend-i kemân olmağın zümre-i ḥâne-ber-düşân-ı bî-kesân gibi
vakt-i pîrîde evlâd u ensâbı dâ'irelerinde mukîm olarak güzârende-i ezmân iken âḥirü'l-emr
biñ iki yüz kırk toḳuz târiḥinde ihtiyâr-ı mevt ile isti'mâl eylediği bir dirhem miḳdârı afyûnun
te'sîr-i semiyetinden 'âzim-i râḥat-âbâd-ı mülk-i beḳâ ve cesed-i şerîfi Velî Şemsü'd-dîñ
ḥazretleriniñ civâr-ı raḥmet-medârlarında âsûde-i ḥâk-i fenâ oldı. Merḥûm-ı mezbûr ḥüsn-i
şîret ü dirâyetle mezkûr fî-ḥaddi zâtihi edîb ü lebjb ve ḥaşâ'il-i ḥasene ile mevşûf-ı zamân

²²²¹ 386b KA

refāh-ı hāl ü hengām-ı devlet ü ikbālinde zümre-i muhtācne bezl-i derāhim ü dīnār ederek cūd u seḥā ile ma'rūf bi'l-vücūh ḥayrāt u ḥasenāta mā'il olmağla belde-i mezbūrede ḥaylce ḥasenāt-ı sārīye ve ḥayrāt-ı cāriyeye muvaffaq u maḥrūn olmuş bir zāt-ı memdūhu's-ṣemā'il idi.

Lapa-zāde Sā'atci El-Ḥāc Ḥāfız İbrāhīm Efendi:

Maḥrūse-i Burusa'da Ebu'l-Fütūḥāt ve'l-megāzī Sultān Orḥan Ḥān Ġāzī Cāmi'-i şerīfiniñ mü'ezzin-i bülend-āvāzı ve zümre-i zākirān-ı hoş-nefesāniñ velvele-endāz-ı nağme-perdāzı Lapa-zāde Şālih Efendi merḥūmuñ şulbundan ḳadem-resā-yı kārgeh-i vücūd olan Lapa-zāde Ḥāfız²²²² İbrāhīm Efendi'dir. Delālet-i tevfiḳ-i cenāb-ı Bārī ile ḳadem-be-ḳadem irtifā'-ı evc-i rūşd ü sedāde şu'ūd ve ānāt u sā'āt-i çerḥ-i niḳūnı fark u temyiz derecesine ḳu'ūd eyledikde bir miḳdār dest-ber-āverde-i 'ilm ü hāl ve piş-i mu'allim-i meḥāsin-keşide Ḳur'ān-ı Kerīm'i ta'allūm ü ezberde ḥaylī veriş ederek dāḥil-i silkü'l-le'āl-i eşrāf-ı ümem-i niḳ-ḥiṣāl olduḳdan şoñra sā'atcilik şan'atını der-ceyb-i maḳşūd eylemek içün rakḳāş-ı heves-ḥāne-i derūnı vādī-i ṭaleb-kārīde cilde-nümūd olmağın maḥrūse-i mezbūrede Emīr Ḥān'ında ḥucra-nişīn-i ma'īşet olan üstād-ı daḳīḳa-şināsāndan Sā'atci Şerīf merḥūma niçe müddet ḥidmet ederek ber-vech-i lāyık ḥaḳāyık-ı ḥırfet-i mezkūrı taḥşile bezl-i naḳdīne-i efkār u daḳāyık eylemiş ve 'ādet-i devrān üzre infāk-ı evlād u 'iyāl zencirine düşmüş idüğinden Cāmi'-i Kebīr muvaḳḳit-ḥānesiniñ tahtında kā'in ḥucrede otuz seneden mütecāviz be-her-rūz hengām-ı bāng-i şalātı ḥaber vermek meşūbāt-ı celīlesin ḥā'iz olarak iktisāb-ı nafaḳa-i yevmiyye endişesiyle ḥırfet-i sālifü'l-ezkār-pişesi olmuş idi. Fi'l-ḥaḳīḳa sā'atcilik²²²³ fenninde fāris-i meydān-ı hüner bir üstād-ı ma'rifet-mevsūm ve dest-i iḳtidār-ı ṭā'ife-i efrencden çıkma envā'-i şanāyi'-i firengāne ile maşnū' u mersūm ḥurde-kārī sā'atleri tanzīm ü ta'mirde akrānı ma'dūm olduğundan başḳa berāy-ı nümāyiş-i hüner niçe demler şarf-ı şu'ā'-i nūr-ı başār edip müceddeden iki 'aded tām 'ayār sā'at icād u ihtirā' eylemişdir ki el-ḥāleti ḥazīhi biri vilāyet tarafından bi'l-iştirā sā'at-ḥāne-i Burusa'da pāyidār-ı merkez-i vücūd ve birisi daḥı kezālik şirā'en Mudanya ḳaşabasinda Cāmi'-i 'Atīḳ'de āvīḥte-i cidār-ı şühūddır. 'İlm-i irtifā'-i felekiyyātda daḥı olduğca mahāreti der-kār olmağla Cāmi'-i Kebīr muvaḳḳitliğine²²²⁴ revnaḳ-efzā olan Ḳaṭırcı-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Rāşid Efendi biñ iki yüz otuz ṭokuz Ramażān-ı şerīfinde mülḥaḳ-ı ḳaṭār-ı mevtā olduğda muvaḳḳitlik mezbūr-ı maḥlūlından 'uhdesine tevciḥ olup cāmi'-i mezkūr muvaḳḳit-ḥānesinde sā'atcilik ḥırfetini icrā vü muvaḳḳitlik ḥidmetini te'diye vü ifāya şārif-i zindegānī-i ḥayāt ve

²²²² 387a KA

²²²³ 380b AE

²²²⁴ 387b KA

meşāyih-i kirām ve ‘ulemā-yı ‘izām ve eḥibbā-yı sâ’ire-i vefâ-ittisām ile ülfet ü ihtilâṭ eyleyerek
güzârende-i evkât iken **Beyt:**

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

Olsa kumlar şağışınca ‘ömriñe ḥadd ü ‘aded

Gelmeye bu şişe-i çerḥ içre bir sâ’at gibi

mü’eddāsınca biñ iki yüz elli iki Rebî’ü’l-âḥirinde sâ’at-i ‘ömri rākîd ve zarf-i bedende olan âlât-ı ḥayâtı fâkıd olup Bıñarbaşında Kuzgunlık-nām maḥalde âsûde vü defîndir. Merḥûm-ı mezbûr şāḥib-i aḥlāk-ı ḥasene ve mālîk-i eṭvār-ı müstaḥsene esās-ı şalāḥ binā-yı ḥālî mü’eyyed kendi ‘irz u edebî ile muḳayyed olup ‘ulemā vü şuleḥāya incizābı ‘ale’l-ḥuşûş ṭarîkat-i ‘aliyyeye daḡı intisābı vār idi.

Vücûh-ı Beldeden Saltanat²²²⁵ Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥāfız ‘Abdu’l-Ḥalîm Efendi:

Mümā ileyh milket-i Anaṭoludan medîne-i Konya’da ḳadem-zen-i şehristân-ı kevn ü mekân ve inzimām-ı terbiyyet-i tevfiḳ-i Ḥudâ ile pîrâmen-i nāşiye-i ḥâlinde âşâr-ı rüşd ü sedâd nümāyân oldukda izāfe-i himmet-i üstâd-ı ‘irfāniyye ve idāre-i miknet-i mu’allim-i furḳāniyye ile dest-ber-âverde-i ‘ilm ü iḳkân ve âyât-ı celîle-i Ḥazret-i Kur’ân-ı celîlî’ş-şānı ḥıfz u ezberde veriş ederek dāḡil-i şufûf-ı eşrāf-ı ümmet-i Nebî-i âḡirü’z-zamân oldukdan şoñra ḥasbe’l-ḳader vaṭan-ı aşliyyesinden tebdîl-i şekl-i ḥızr ile dūḳâr-ı sekte-i ḥafakân-ı ‘azm ü sefer olup bi’l-âḡire medîne-i dil-güşâ-yı Burusa’da ṭayy-kerde-i cenāḡ-ı pervāz ve maḡallât-i maḡrûse-i mezkûreden Toḡan Beg²²²⁶ Maḡallesi’nde tedārûk eylediḡi menzilde âşiyân-sāz olup mülāḡaḡa-i def’-i zücret-i zarûret mülābesesiyle niḡe müddet ba’z-ı ḳurâda ḳabûl-i ḡidmet-i imāmet edip bu zerî’a-i şûriyye ile rızḳ-ı maḳsûme-i ehl ü ‘iyālin güncāyiş-i şandūḡa-i âmāl ve kiştzâr-ı meşîyyet-ı ezelde ihtîşâr-peḡîr-i maḳdûr olan ḡāşılât-ı zā’ide-i rûziyyeyi “zamîme-i hemyân-ı iddiḡâr birle iḳtirāf-ı vûs’at-i ḡāl etmiş olmaḡın be-tekrâr belde-i”²²²⁷ Burusa’ya ‘avdet ü rücû’a ḳarâr verüp meslek-i bey’ ü şîrâyı bi’l-iḡtiyâr Uzun Çarşû’da kârgēh-pîrâ-yı şan’at-i bezzāzî olmaḡla mā’il-i şîret-i ḡasene-i ḡalîlî’r-rahmân olmaḡın belde-i mezbûrede Na’l-bend oḡlu Maḡallesi’nde dāḡiliyye ve ḡāriciyyeyi mütekeffil naḡl-bend-i silk-i iḳtidārı olan ḡānesinde ḡānedānlık rûsûmâtını ḡüsn-i icrāya ḡāḡişger-i müşāberet ve iṭ’ām-ı bay u gedāya berḡide-i dāmen-i mübāderet ve giderek silk-i vücûh-ı velāyetde intizām ile fā’iz-i rûtbe-i imtiyāz u meserret olup bu vechle bu ṭavr-ı²²²⁸ ḡod-pesendi vādî-i ser-bülendide kendüye

²²²⁵ 381a AE

²²²⁶ 388a KA

²²²⁷ Tırnak içindeki kısım AE’de der-kenāra kaydedilmiştir.

²²²⁸ 381b AE

medār-ı mübāhāt olarak nezd-i şıgār u kibārda her bār havāle-i ifşāha-ı nātika-i tezkār etmegın beyne'l-enām Saltanat Efendi denmekle be-nām olmuş idi. Bu hālāt-ı marziyye-i nıj-reftār ile vücūh-ı beldeden olarak vech-i helālden dükkān-ı mezkūr ile Burusa bedestānında meşğūl-i aḥz u i'tā ve dā'imā levāzım-ı mihmān-nüvāziyi te'diye vü ifā ederek ucūr-ı cezıleyi ḥā'iz ve a'dād-ı sinn ü sālī kādeme-i süllem-i bālā-yı tāsī'i mütecāviz ve bu kār-ḥāne-i 'ālem-i fenānıñ teklifāt-ı şākka-i meşy ü harekātından dermānde vü 'āciz olmağın 'ākıbetü'l-emr biñ iki yüz elli dört tārıhinde nıgehbān-ı gencıne-i ervāḥ-ı kārgeh-i vücūdın metā'-i ḥayāt-ı müste'ardan tehı kıldıqda Deveciler Mezārıstānı'nda qurb-i mağsel-i ğurebāda bālın-i ḥāk-i ğufrāna ser-nihāde olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr miyān-ı şıgār u kibārda meşhūr u mezkūr ḥalım ü selım 'āzim-i tārıḫ-i müstakım evkāt-ı ḥamseden şalāt-ı zuhr u 'aşrı ekşer-i eyyām Cāmi'-i Kebır'de cemā'at-ı kübrā ile edāya dest-beste-i kıyām ve iki def'a devlet-i tavāf-ı Beyt-i Hudā ve sa'ādet-i ziyāret-i Ravza-i Muṭahhara-i Sulṭānū'l-Enbiyā ile nā'il-i feyz-i merām olmuşdur. Şāf-derūn melek-ḥaşlet bir zāt-ı meḥāsin-nümün idi. **Mısrā'**: Ḥaḫ te'ālā eyleye merḫadlerin cümle münır

Beyt:

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Buldılar āsāyiş-i mülk-i beḳā eslāfımız

Bu güzergāh-ı fenāda biz de nevbet bekleriz

'Āşık²²²⁹-ı Cemāl-i Nebı-i Medenı Ḥazret-i Üveysü'l-Karanı ve Şeyḫ Ebū İshāḫ Kāzrūnı ve Şeyḫ Yūnus Emre ve Şeyḫ Qaraca Aḥmed *ḫuddūsü'llāhi esrārahüm*²²³⁰-nām zevāt-ı kerāmet-ittisāmıñ bu çemenzār-ı 'ālem-i fenāda gül-berg-i cism-i laṭıfleri vezān-ı bād-ı semūm-ı mevtle fersūde ve her birleri bir diyār-ı dil-ārāda āsūde olup ancak bu şehir-i dil-nişın-i Burusa'da nazargāh-ı feyz-ıktināhları mevcūd olmağın ber-nehc-i iḥtişār-ı ravza-i zıkr ü beyāne ezḥār-nişār-ı ifāde vü iş'ār olarak *Gūlzār-ı 'İrfān* miskiyyü'l-ḥitām olmaḫ şavāb-ı yed-i 'abd-ı müstahām olmuşdur.

Nazargāh-ı Ḥazret-i Üveysü'l-Karanı:

Medıne-i Burusa'nıñ bir miqdār ḥāricinde vāḳı' Atıcılar Şahrāsında cānib-i ğarbjde Oḫ Meydānı qurbunda bir maḫal-i İrem-nişān olup ḥazret-i müşārūn ileyhiñ rūḥāniyyet-i 'ālileri şāḫib-i nazar bir velı-i kāmile görünmüş olmağla maḫal-i mezkūrde bir qabr-i şerıf icād kılınup nazargāh i'tibār olunmuşdur ki vāḳı'ā cāy-ı²²³¹ isticābet-i du'ā bir maḫām-ı leṭāfet-eşāş ve

²²²⁹ Bu kısım yalnız KA'da kayıtlı.

²²³⁰ Allah sırlarını kutsasın.

²²³¹ 389a KA

ziyâretgâh-ı zükûr ü inâs'dır. Aşl-ı türbe-i rahmet-medâr-ı sa'âdetleri hıttâ-i Yemen'de Kırân dedikleri kıryede olup müteveccih-i dergâh-ı Rabb-i müste'ân olduḡda anda âsûde-i meşhed-i muḡaddesdir. 'Azîz-i müşârun ileyh zâhiren vü bâtinen kimesne ile şöḡbet etmemiş taltîf-i ser edip şöḡbet-i İlâhiyye'den aḡz-ı füyûzât-ı nâ-mütenâhiye eylemiş ve kemâli kemâl-i İlâhî olmaḡla 'aşrınıñ ferîdi ve kâffe-i evliyâ-yı 'izâmîñ vahîdi olmuştur. *Radîya'llâhi te'âlâ 'anhüm*²²³². Zamân-ı sa'âdet-i ḡazret-i peygamberîde ber-hayât olup 'atabe-i ma'âlî-mertebe-i Nebevî'ye 'aşḡ u muḡabbeti ber-kemâl ve ârzü-keş-i müşâhede-i cemâl ise de ber-haseb-i cilve-i ḡader meclis-i sa'âdet-i Sulṡânü'l-enbiyâ'ya cebîñ-sûde-i müşûl ve dâ'ire-i şöḡbete ḡadem-nihâde-i duḡûl müyesser olmamışdır. ḡazret-i Seyyid-i Kâ'inât ve Mefḡar-ı mevcûdât *'aleyhüm eḡḡali't-taḡiyyât* efendimiz irtihâl-i 'âlem-i 'ulyâ-yı vişâl-i İlâhî buyurduḡlarından şöḡra vaşîyyet ü ta'yîñ eyledikleri üzre ḡazret-i 'Ömer ve ḡazret-i 'Alî *radîya'llâhi 'anhaniñ* cânib-i Yemen'e ḡaṡve-peymâ ve ba'de'l-mülâḡât 'azîz-i müşârun ileyh teslim ü i'tâ etdikleri ḡırḡa-i mübâreke-i Nebeviyye vücûd-ı pür-sûd-ı Devlet-i 'Oşmâniyye'ye pîrâye-i 'izz ü şeref-i sermediyye olmaḡın Der-Sa'âdet'de Fâtîḡ Sulṡân Mehmed ḡân ṡâlib-i Şûrah-ı câmi'-i şerîḡleri ḡurbında 'Atîḡ 'Alî Paşa'da kâ'in dâ'ire-i celîle-i maḡşûşada mes'âdet-ârâ-yı maḡfûz olup senede bir kerre ḡavâşş u 'avâm ziyâret-i 'aliyyesiyle ictilâb-ı şeref ü iḡtinâm eylemek sünnet-i seniyye-i devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-ḡiyâmdan bulunmuştur. Zıll-ı ḡalîl-i İlâḡ ḡalîfe-i Resûlu'llâḡ pādşâḡ-ı devrân²²³³ şehensâḡ-ı keşîrû'l-luṡf ve'l-iḡsân velî ni'met-i bî-minnetimiz Sulṡân 'Abdu'l-ḡamîd ḡan ḡallada'llâhi eyyâmı salṡanatı ilâ-âḡiri'z-zamân Efendimiz ḡazretleriniñ cenâb-ı ḡamiyyet-me'âb-ı ḡazret-i risâlet-penâhiye maḡşûş olan kemâl-i ta'zîmât-ı mütemâdiyye-i mülûkâneleri muḡtezâ-yı 'âlîsince bâ-irâde-i seniyye ol dâ'ire-i 'aliyye-i ḡadîminden evsa' ü i'lâ olan olarak nûḡûd-ı keşîre bezîlye ber-vech-i reşânet müceddeden binâ vü inşâ olunmuş ve şûret-i külfet-i tavşîfi ḡudret-i ḡâme-i 'abd-i 'âciz-i şikeste-edâdan bîrûn-ı zîb ü zînet-i ḡûn-â-ḡûn şabâḡat-nümâ ve envâ'-ı nuḡûş-ı bî-naḡîr-i meḡâsin-nümûn-ı leṡâfet-ârâ ile ḡayret-efzâ-yı dîde-i dünyâ kılınmıştır. Cenâb-ı Rabb-i 'İzzet ol ḡırḡa-i sa'âdet ḡürmetine zât-ı ḡudsiyyet-simât-i şâḡânelerin kemâl-i 'izz ü iḡbâl ve salṡanat ile müddet-i bilâ-nihâyet şeref-pîrâ-yı taḡt-ı ḡilâfet eyleyüp sâye-i maḡderet-vâye-i mülûkânelerinde şeh-zâdegân-ı cûvân-baḡtânlarıyla revnaḡ-ṡîrâz-ı eyvân-ı ten-dürüstî ve 'âfiyet-i sermedî ve ḡîrâmân-sâz-ı ḡûlistân-ı 'izzet-i ebedî edip velâ-siyyemâ dürre-i tâc-ı mestûrât ve 'atabe-i nâşiye-i muḡaşşenât ve's-sa'âdât mâder-i 'işmet-me'âşîrleriniñ daḡı Sulṡân-ı *'illiyetü's-şân*²²³⁴ ḡazretleriniñ daḡı vücûd-ı meḡârim-nümûd-ı âlîlerin gerdiş-i

²²³² Yüce Allah onlardan razı olsun.

²²³³ 389b KA

²²³⁴ Şanın nedeni.

rūzgārdan maşūn ve fevz-i şihhat-i meserretle eyyām-ı ‘ömr ü ikbāllerin mütezāyid ü efvzün eylesün.

Nazargāh-ı Şeyh Ebū İshāk Kāzrūnī²²³⁵: ‘Aziz-i mezbūr ṭabaḳa-i evveli ricālinden kibār-ı evliyādan bir zāt-ı ma‘ālī-ḳadr olup dört yüz yigirmi altı tārīhinde tekyegāh-ı beḳāya irtihāl eyledikde Kāzrūn’da türbe-i şerīfesinde defīn-i laḥd-ı maḡfiret-i İzed-i müte‘āl olmuşdur. Maḥrūse-i Burusa’da nazargāhları Deveciler Mezāristānı²²³⁶ cānib-i ḳiblesinde nām-ı şerīfleriyle be-nām olan İbni İshāk Cāmi’-i laṭīfī muḥāzẓisinde reh-güzārda vāḳı’ ṭarīḳa nāzır bir derīcesi olarak ḥuce-i münīfedir. Maḥall-i ḳabūl-i du‘ā bir maḳām-ı rūḥāniyyet-ārādır. *Kitāb-ı Nefahāt*’da Mollā Cāmiḥ ḥazretleri ‘aziz-i mezbūruñ tercemesinde ‘ulūm u fezā’ilde kemālātını ve rütbe-i kerāmet ü velāyetde ḥārīḳ-ı ‘āde ḥālātını ber-vech-i taḥḳīḳ terkīm ü tenmīḳ etmişdir.

Nazargāh-ı Ḥazretü’ş-Şeyh Yūnus Emre²²³⁷: Medīne-i dil-güşā-yı Burusa’da Şiblī Maḥalle-i mescid-i şerīfini henüz mürūr etdikde Ḥazret-i Emīr *ḳuddise sırruhu*’l-‘*aziz*²²³⁸ cāmi’-i laṭīfleri reh-güzeriñde cānib-i yemīnde olan soḳaḡıñ nihāyetinde Ḳaramazaḳ mescid-i şerīfine muttasıl buḳ’a-i bihişt-nümāda üç ‘aded ḳabr olup biri Ḳara ‘Abdu’r-Rezzāk ki bānī-i mescid-i mezbūrdır. Biri ‘Āşīḳ Yūnus ve diğeri Yūnus Emre deyü şafḥa-i mermerde terkīm olunmuşdur. Ol nazargāh-ı ‘ālī kibār-ı evliyādan şāḥib-i ilāhiyyat Yūnus Emre ḥazretleriñdir. Ekser-i ‘avām-ı nās ‘Āşīḳ Yūnus ve Yūnus Emre başḳa olmaḳ zu‘m edip ḡalaṭa düşmüşler Yūnus Emre ki mertebe-i ma‘rifet ü ḥaḳīḳatde şeyḫi kemāl-i evliyādan Ṭapduḳ Emre ḥazretleridir. **Beyt:**

Yūnus bir ṭoḡan idi ḳondı Ṭapduḳ ḳolına

Āvāre şikāre geldi bu yuva ḳuşı deḡil

Ṭapduḳ Emre’niñ şeyḫi Şeyḫ Sinān Buḥārī ḥazretleridir. Şeyḫ-i mezbūr Buḥārā’dan Rūm’a hicret edip vilāyet-i Ḥamīd’de bir ḳaryeye nüzūl ba’zı erbāb-ı tevḑīḳ mübā’ayesine dāḥil olup Ṭapduḳ Emre daḡı mübā’aye edip bāb-ı şeyḫden bīrūn olduḳda bizde vardır şeyḫince Ṭapduḳ²²³⁹ dimesiyle Ṭapduḳ Emre deyü mülāḳḳab olmuşdur. Ṭapduḳ demekden murād şeyḫinden mübāya’a etdigini beyān ve hem şeyḫ-i mezbūruñ mazḥar-ı Ḥaḳ olduḡun iş‘ār u i‘lāndır. Müşārun ileyḫ Yūnus Emre Ḥudāvendigār Ġāzī ve Yıldırım Bāyezid Ḥān *ṭābe-şerāhu* ḥazerātınıñ ‘aşr-ı şalṭanatları e‘azz-ı meşāyiḫden olup bā-emr-i ḥayy-i lā-yemūt ‘azm-i ‘ālem-i

²²³⁵ Bu biyografi KA’da kayıtlı.

²²³⁶ 390a KA

²²³⁷ Bu biyografi KA’da kayıtlı.

²²³⁸ Aziz sırrı kutsansın.

²²³⁹ 390b KA

lāhūt eyledikde vücūd-ı şerifi diyār-ı Anadolı'da Saḳarya ḳazāsı dāhiline Emre ḳaryesinde türbesinde āsūde-nişin-i ḥāk-i ḡufrān olmuşdur. Meşāyih-i 'Acem'den Ḥabīb-i 'Acemî ve evliyā-yı 'Arab'dan 'aliyyü'l-Ḥavāş gibi kummel-i Rūm'dan bulunan Yūnus Emre ümmiyyet ile ma'rūf u mezkūr mekteb öñünden bile güzër etmedigi meşhūrdır. Ve laḳın ta'līm-i ilāhî ile mu'allem min 'indi'llāh olup lisānu'l-ḡayb ve tercemānū'l-esrār olmuş ve ḳadem-i ḥazret-i Mūsā 'aleyhi's-selāma mevşul bulmuş bir zāt-ı 'ālî-şān idi.

Nazargāh-ı Şeyh Ḳaraca Aḥmed²²⁴⁰: Ol zāt-ı cebhe-sefîd îḳlīm-i Buḥārā'dan bedîd olup Medīne-i Burusa'da Selcuḳ Ḥatun Maḥalles-i'nde reh-güzārda vāḳî' ṭarīḳa müşrif bir revzenesi olan ḥuce-i şerife nazargāh-ı münîfleridir. Rūḥ-ı ḳudsiyyesinden istimdād olunarak ziyārete sezāver bir maḳām-ı mes'adet-āşārdır. Aşl-ı türbe-i sa'ādetleri belde-i mezbūre ḳurbunda Yeñişehr ḳaşabası civārında bir mevzi'-i dil-ārāda olup dār-ı bekāya 'azm u rihlet eyledikde anda defīn-i laḥd-ı rahmet-i rahmān olmuşdur. 'Aziz-i mezbūruñ ekşer-i bilād u ḳaşabātda nazargāhları mevcūd ve ārāyış-i nazar-ı ehl-i şühūddır. Aşl-ı türbe-i sa'ādetleri etrāf u eknāfdan nisā vü zūḳurdan²²⁴¹ merzā ve ehl-i sevdā fevc-ā-fevc gelüp zebḥ-i ḳarābjn edip ba'de _____(?)²²⁴² ve'l-istirḥām taḥşil-i bür' ü şihḥat-i tām ile 'avdet etdikleri şöhre-i enāmdır. 'Aziz-i mezbūruñ türbe-i şerifleri civārında niçe ḥucerātı ḥāviyye zāviyesi olduḡu menḳul olup mürūr-ı zamān ile müşrif-i ḥarāb ve mā'il-i semt-i türāb olmuşdur.

ḤĀTİMETÜ'L-KİTĀB bi-'avni'llāhi'l-meliki'l-Vehhāb²²⁴³

Cenāb-ı tensik-fermā-yı eczā-yı kā'ināt ve şırāze-düz-ı maşāḥif-i mevcūdāt ḥazretleriniñ²²⁴⁴ tevfiḳāt-ı ilāhiyyesi refik ve evliyā-yı kirām-i 'ālî-ṭabakāt ḥazarātınıñ himem-i ḳudsiyyesi bedreḳa-i ṭarīḳ olup ḳuṭb-ı merkez-i dā'ire-i kübrā-yı ḥilāfet dībāce-i nüṣḥa-i mezāyā-yı salṭanat u 'adālet evreng-nişin-i şadr-ı celīlū'l-ḳadr-i şehryārî pīrāye-güzin-i taḥt-ı 'ālî-baḥt-ı tācdārî zıll-ı zalil-i cenāb-ı Rabb-i Mecīd Ḥaḳan-ı felek-'unvān-ı bāhirü't-te'yiḍ şeh-i şāhān-ı çār-aḳṭār-ı 'ālem Sultān-ı Selāṭin-i 'Arab u 'Acem pādşāh-ı zafer-nişān Fātiḥ-i ḥıṭṭa-ı Kürdistān ḥārisü'l-berreyn ve'l-baḥreyn ḥādīmü'l-Ḥarameyni'l-Muḥteremeyn kālî-i bāb-ı ḳal'a-i zulm u ta'addiyāt vāzi'-ı mebnā-yı ma'mūre-i ḳavānin ü tanzimāt nāşib-ı sürādikāt-ı berr ü iḥsān şāḥib-i rāyāt-ı rahm ü re'fet-i bî-kerān Es-Sultān İbnü's-sultāni's-Sultān Ḥazret-i 'Abdü'l-Mecīd Ḥān ibnü's-sultān²²⁴⁵ Maḥmūd Ḥān inbü's-sultān 'Abdu'l-ḥamīd Ḥān *Ebbda'llāhi zılāle*

²²⁴⁰ Bu biyografi KA'da kayıtlı.

²²⁴¹ 391a KA

²²⁴² Tek nüshada(KA) şeklinde geçen kelime okunamadı.

²²⁴³ Melik ve Vehhāb (olan) Allah'ın yardımıyla.

²²⁴⁴ 382a AE

²²⁴⁵ Tırnak içindeki kısım AE'de boş bırakılmıştır.

salṭanatıhi ilā-āḥiri’z-zamān²²⁴⁶ Efendimiziñ nām-ı ma’ālî-irtisām-i hümâyūnlarıyla ḥā’iz-i rütbe-i bālā-yı ‘izz ü ‘unvān işbu *Gülzār-ı ‘İrfān* sinñ-i sa’adet-kaṣn-i aḥd-ı şehinşāhilerinden biñ iki yüz altmış üç sāl-i meymenet-iştimālidir. Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusa *ḥumītu ‘anî-l-beliyye ve’n-nuḥūse*²²⁴⁷ cedd-i mācid-i²²⁴⁸ keşîrû’l-meḥāmidim vākıf-ı risālezār-ı Kirdgārî Emîrî Seyyid Şeyḥ Meḥemmed-i Enārî *ḡuddise sırruhu’l-bārî*²²⁴⁹ ḥazretleriniñ binā vü inşā eyledigi ḥānḳāh-ı zıkr-ābādda **Beyt:**

[*mefā’lün mefā’lün mefā’lün mefā’lün*]

Berāyā zıll-i ref’etde re’āyā ḥāb-i rāḥatda

Zemîñ āsūde ‘adlinde zamān emn ü emān üzre

Şehr-i Zî’l-ka’de’niñ yigirmi yedinci rûz-ı fîrûz-ı cum’ada **Mıṣrā’**: İrişdi menzil-i maḳşûda bu gün esb-i kalem” reftārınca reşide-i ser-menzil-i ḥüsn-i ḥitām ve keşide-i silkü’l-le’āl-i yümn-itmām olmuşdur. Naẓar-endāz-ı muṭāla’a olan iḥvān-ı vefā-iḳtîrān-ı ehl-i ṭarîḳat ve sâ’ir hünersencān-ı erbāb-ı²²⁵⁰ ma’rifetden tazarru’-kerde-i müstemendānemdir ki **Beyt:**

[*mefā’lün mefā’lün mefā’lün mefā’lün*]

Zamān-ı kārda ma’lûm olur ḥāl-i sebûk-maḡzān

“Nümâyāndır ‘ayār-ı lafz-ı bî-ma’nî me’ālinden”

edāsınca ḡavāşî-i ‘illet-i kıllet-i bizā’a ve ḡavā’il-i keşret-i ḡaflet-i istiṭā’a ḥasebiyle şevā’ib-i hevevāt-i ‘abd-i pür-ḳuşûr dāmen-i ‘afv u inşāf ile mestûr ḳılınup ruḥsāre-nümā-yı çeşm-i itṭilā’ olan şûret-i sehv ü ḥaṭā ve nokṭa-i ta’bîrāt-ı nā-bercāsın kalem-i belāḡat-tevā’imleriyle tev’emler ile taşḥîḥ ü taḥḳîḳ ve gezlik-i iḥsān u keremleriyle tenḳîḥ ü tedḳîḳ buyuralar. Hemān cenāb-ı Ḥālîḳ-ı bî-çûn bu eşer-ı nev-icādîñ ṭarāvet-i evrāk-ı ḳadr ü ‘izzetin āfet-zede-i hevā-yı vahîme-i maşā’ib-i rûzgār olmaḳdan maşûn ve gül-reng-i kālā-yı raḡbetin bāzār-ı çemenistān-ı cihānda ‘ind-i ma’ārif-şināsān mütezāyid ü efzûn edip **Mıṣrā’**: “*Tîmār-ı ḡarîbān sebeb-i zıkr-i cemîl est*”²²⁵¹ müfādınca bu ‘abd-i maḥzûnu’l-fu’ād du’ā-yı ḥayr ile yād ve meḥāsin-i ezḳār ile

²²⁴⁶ Allah onun saltanatının gölgesini ahir zamana kadar daim kılsın.

²²⁴⁷ Afet ve beladan korundum.

²²⁴⁸ 391b KA

²²⁴⁹ Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

²²⁵⁰ 381b AE

²²⁵¹ Gariplere bakma, güzel bir anmaya neden olur.

mesrūr u şād olmak müyesser eyleye âmîn. *Bi-hürmeti Seyyidi'l-mürselîn, ve'l-ḥamdü lillāhi Rabbi'l-âlemîn*²²⁵².²²⁵³

Takrîr-i Şıdk-tezkîr-i Mü'ellif-i Hâkîr Be-Huzûr-ı Hümâyûn-ı Hâzret-i Şehinşâhî ki pîrâyiş-şude-i Zeyl-i İn Kitâb-ı Müsteṭâb:

*El-ḥamdülillahi'l-'aliyyi'l-a'lâ Ve's-salâtü ve's-selāmu 'alā-Resûlihi'n-Nebiyyi'l-Müctebā ve 'alā-âlihi ve aşhâbihi ve't-tâbi'îne el-bakâyâ*²²⁵⁴.²²⁵⁵ pādşâh-ı rûy-ı zemîn Şehinşâh-ı 'adl-âyiñ şems-i tâbân-ı âsmân-ı saltanat-ı nûr-pâş serîr-i ḥilâfet-i cenâb-ı Hudâvend-i humâyûn-elkâb şehriyâr-ı gerdûn-vakâr u kudret-nişâb-ı dâver-i dâdver-i ma'delet-güster Dâdâr-ı maḳderet-medâr-ı ra'iyet-perver Sultân-ı Gâzî-'unvân-ı 'âlem ḥâkan-ı zafer-nişân-ı nuşret-'âlem velî-nî'met-i bî-minnetimiz pādşâhımız efendimiz ḥâzretleriniñ maḥz-ı sâye-i tûbâ-vâye-i şâhânelerinde gencîne-i hüner ü ma'ârifden teḥî-kîşe-i naḳd-i istiḥkâḳ bulunduğum hâlde cem' ü te'lîf eyleyüp silkü'l-leṭâ'if-i ḥâṭimede muḥarrer sâl-i ferḥunde-fâlde taḥrîr u tebyîzî cilveger-i çemen-şuffe müyesser olan işbu *Gülzâr-i 'İrfân* gerçi civâr-ı übbehet-ḳarâr-ı devlet-i 'aliyyede vâkı' medîne-i Burusa'ya mûte'allık ise de her ravza-i maḳâlât-ı rengin-âdâtı ve her bir ṭabaḳa-i kelimât-ı leṭâfet-âyâtı muṭâla'a-i mezâyâ-yı ṭal'at-ı zîbâsına dîde-düz-ı nigerân-ı rağbet olan meşâm-ı cân-ı ḥavâş u 'avâma râyiḥa-baḥş-ı gülhâ-yı 'îrfân olup velîkin bu bâğ-ı 'âlemde 'aded-i vâhîde münḥaşır olmağla pây-e rif'at-i i'tibâre neyl ile şeref-iştihâr bulmaḳ 'atf-ı nigâh-ı behiyye-i lâmi'ü'l-iḥsân-ı mülûkânelerine menûṭ ve bu vesîle-i cemîle ile bu 'abd-i dâ'î-i şıdk-ittisâm daḥî güşâd-ı ḡonce-i merâm-ı dil-i nâ-kâm ile şâd-kâm olmaḳ baş-ı enfâs-ı ḳudsiyye-i bâhirü'l-feyezân-ı²²⁵⁶ şâhânelerine merbûṭ bulunmuş ve ol vechle ḥuzûr-ı eşref ü 'âlî-i cihân-bânlarına min ḡayri ḥaddin taḳdîm ḳılınmış niçe şühûr u sinîn aḳşâ-yı âmâl-i ḳalb-i ḥazîn olmuş olup faḳaṭ bilâ-ârâm u sükûn şüret-i çille-i gûn-â-gûn 'acûze-i dünyâ-yı dūn mu'âyesinden 'arîz olan şeyḥûḥet-i ṭâḳat-güdâz-ı vâḳtiyye ḥasebiyle bir mişliniñ şafḥa-i ḥıyâbân-ı ḳırtâs-ı beyâne naḳş u taḥrîri bâbında nişâr-ı şeb-nem-i kilḳ²²⁵⁷-i iḳtidâr etmekde 'usret-i ḳaviyye der-kâr ve bu maḳûle-i nezaket-i kitâbete şâhib-i liyâḳat-ı ḥaṭṭâtân-ı ni'amü's-selefe ḥulefâ olan ḥaṭṭ-nüvîsân-ı beldeden mehmâ emken bir ehl ü erbâbına yazdırılmasında 'illet-i ḳillet-i ḥâlûñ keşreti ve keşret-i ḳillet-i aḥvâlûñ 'illeti ḥâciz olur rütbede 'âciz isem de mezîd-i ḥalk-ı kerîm ve raḥm u eşfâḳ-ı 'amîmlerine bi'l-iḡtirâr terâcime-i ba'z-ı zevât-ı

²²⁵² Peygamberlerin Efendisi'nin hürmetine Hamd, âlemlerin Rabbi (olan) Allah'adır.

²²⁵³ 392a KA

²²⁵⁴ Hamd, yüceler yücesi Allah'a mahsustur. Salat ü selam Seçkin Nebî'ye, ailesine, ashabına ve ona tabi olanların üzerine olsun.

²²⁵⁵ 382a AE

²²⁵⁶ 392b KA

²²⁵⁷ 382b AE

mağfîret-delîl maṭlûbu'l-iḥtişâr tayy u tenzîl olunup ʔarîḳat-i 'aliyye-i Mevleviyyeden Es-Seyyid El-Hâc Meḥemmed Zekî Dede'niñ 'uhde-i ḳalemine'²²⁵⁸ bi'l-iḥâle biñ iki yüz altmış ṭokuz Muḥarremü'l-Harâmı ibtidâsında "nüṣḥa-i şâniyesiniñ terḳîmine"²²⁵⁹ tertîb-i leb-i ḥâme-i ibtidâr etdirilmiş idi. Bi-ḥamdî'llâhi te'âlâ sâl-i mezbûr-ı şehr-i Receb-i şerîfiñ beşinci yevm-i ḥamîş ḥuceste-i bedîd derece-i ğâyete resîde olup muḳteżâ-yı ḥükm-ḳadr-i taḳdîmi ḥuşûşı biraz müddet-i yesîre cil-bend-i tevfiḳ ü te'ḥîre guncîde ḳılınmış idi. Bi-nuşreti'llâhi'l-meliki'l-vedûd hengâm-ı meserret-encâm taḳdîmi vürûd etmiş olmağın bi-minneti'l-kerîmi'l-müte'âl melâz-ı cümle-i ḥâcetmendin bî-kesân ve melce' zümre-i dâ'iyân-ı ğarîbân olan âsitân-ı der-i merḥamet-nişân-ı ebediyyü'l-'unvânlarına cebîñ-sây-ı ibtihâl olduğumda İnşa'llâhu'l-kerîm meclis-i vâlâ-yı kerâmet-intimâ-yı pādşâhîlerine taḳdîm olunduḳda mücerred-i zamân-ı gülşen-âbâd-ı salṭanatlarında her bir gül-bîñ-i²²⁶⁰ tâze-resânı ḥadâyıḳ-ı erbâb-ı ḥaḳâyıḳdan yegân yegân iḳtiṭâf u ictinâ olunup infihâm-ı bâ-ğayârâ dest-i ihtimâm ile ravzât-ı 'âlî-ṭabâḳât e'azz-ı maṭlûbe-i naşb u ta'biye ve niçe müddet firâvân-ı 'andelîb-i ḳalem-i ḥûb neġam-ı ter-zebânlık âb-ı rûyıyla tesfîḥ ḳılınarak mertebe-i meḥâsin-i menḳıbe-i kemâle erişmiş bir tuḥfe-i maṭbû'a-i dil-güşâ olmağın ḥilâf-ı ṭâli'-i sitem-kâr-ı naẓar-ı 'aliyye-i ma'âlî-i'tibâr-ı²²⁶¹ tâcdârî ve liḥâz-ı seniyye-i iltifât-medâr-ı şehryârîleri sezâvâr buyurulduḳda nüṣḥa-i nefîse-i zât-ı şevket-simât-ı mülûkâneleriniñ ḥâdj olduğü 'ibâre-i celîle-i dâ'î-i nûvâzî vü 'âṭîfetüñ lafz u ma'nâsından müstefâd olan luṭf u 'inâyet muḳteżâsınca ḥâric-i ḥâşiye-i edeb-i zuḥûr-ı şaḥîfe-i şudûr eden me'âl-i vaz'-ı gûstâḥî-i dervîşânem maẓharu'l-'afv zekyâtu'z-zafer buyurılıp

Nazm:

Ey şeh-i 'âlem luṭf u vefâdır şâniñ

Evreng-i mekârimde 'aṭâdır şâniñ

Ben bende-i nâ-çiziñe iḥsân eyle

Nâ-çizlere cûd u seḥâdır şâniñ

cenâb-ı kerîm-i Kirdgâr zât-ı ma'âlî-şifât-ı mülûkânelerine kemâl-i iḥtişâş u inḥişâr ile milket-i devrânda insân olduğca ve cism-i cihânda cân ṭurdıḳca mevḳî'-i Firdevs-i mevzi'inde pâydar u ber-ḳarâr buyursun âmiñ. Cilvegâh-ı melâ'ike-i muḥâfızın olan dergâh-ı ḥilâfet-penâh-ı hümâyûnlarınıñ râbîṭa-i şıdḳ u iḥlâşla bir şenâ-ḥûñ-ı kem-teri ve imtidâd-ı eyyâm-ı 'ömr ü iḳbâl u salṭanatları du'â-güyânıñ aḥaşş-ı dâ'î-i dîrîñ-i istikâmet-perveri bulunan bu 'abd-i za'îf-i 'âciz

²²⁵⁸ KA: Burusaviyyü'l-aşl Seyyid Muştafâ-nâm ḥaṭṭâṭa

²²⁵⁹ Tırnak içindeki kısım AE'de yok, SÜ'de kayıtlıdır; KA: nüṣḥa-i şâlişesiniñ

²²⁶⁰ 393a KA

²²⁶¹ 383a AE

ki tekve-i derûn-ı dervîşānesi vuķû'-ı şademāt-ı recfe-i ekdār-ı rûzgārdan mine'l-bāb ile'l-
mihrāb ħarāb u vîrān olmağın ħāl-i pūr-melāl-i ġarîbānesine merĥameten mi'mār-ı berr ü
'ināyāt merāĥim-i ġāyāt-ı mülūkāneleriyle ma'mūr u ābādān ve vezān-ı tünd-bād-ı ālām-ı
sipihr-i devvār ile pejmürde olan ħadiķa-i derûn u i'yānesinde dil-i gülşeniñ gülleri behār-ı luţf
u iltifāt-ı mekārim-āyāt-ı şāhāneleriyle şād u ħandān buyurulmaķ 'atabe-i 'ulyā-yı sidre-
peymā-yı zıll-i ilāhî ve südde-i vālā-yı ħācet-revā-yı şehinşāhîlerinden aĥaşş-ı tazarru'-ı keşîr-i
dervîşāne ve e'azz-i niyāz-ı vefîr-i 'ācizānemdir. **Beyt:**

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Müsta'id kıl yoğ ise luţfuña isti'dādım

Saňa güçlük mi var ey Şāh-ı kerem-mu'tādım